
SIG AVG
LYCOSTENS

Sera quando terra poterit pelago parari — Cfr.

XI

D 61

ut illo peregrinitatis quasi cortice ac putamine detracto, nucleo j [illegible] ossibus confractis succum et medullam ipsam resugere liceret.

Ut silvæ folijs ita verborum vetus interit ætas. et iuvenum ritu florent modo nata vigentq.

D. [illegible]

Ex libris Jacobi [illegible] et Camer[illegible]

Emptus ab Erede p [illegible]

Summum jus summa Injuria

Josephus Lewinski

5 / 801

APOPHTHEGMATA, EX PROBATIS GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ SCRIPTORIBVS

A CONRADO LYCOSTHENE collecta, & per locos communes, iuxta Alphabeti seriem, digesta.

Postremâ hac editione diligenter recognita, & vndecim Apophthegmatum centuriis aucta.

Accesserunt Parabolæ siue Similitudines, ab ERASMO ex Plutarcho & aliis olim excerptæ, deinde per LYCOSTHENEM dispositæ, ac nunc primùm aliquot centuriis auctiores editæ.

EDITIO ALTERA.

Excudebat Iacobus Stœr,

M. D. XCIV.

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

QVID nouâ hac nostrâ apophthegmatum, à Conrado Lycosthene, viro de literis & literatis optimè meritò, olim per locos ordine alphabeti digestorum, editione sit præstitum, paucis indicare necessarium duximus.

Primum, quàm diligenter fieri potuit errata quæ in prioribus editionibus, præcipuè verò ab ipsius Lycosthenis obitu (sæpius enim iteratæ sunt) irrepserant, sunt emendata: & si non diffitemur quædam inter excudendum nobis excidisse, quæ pro tua æquitate & industria condonabis ac facilè corriges.

Apophthegmata frequentiùs posita, superflua, abstulimus: extra suos locos posita ad classes conuenientes reduximus: quæ apophthegmatum nomine, aut lectione indigna erant, aut obscœna, & ethnicam impietatem vel spurcitiem nimium redolentia deleuimus: vt operis titulo materia responderet vndique, nec quicquam occurreret quo pudici oculi vel purgatæ aures offenderentur.

Deinde titulos seu locos quosdam omissos restituimus, & multis apophthegmatum (asterisco signatorum) centuriis nostram editionem ornauimus.

Postremò, sacra quædam (sed rarò) scitè dicta profanis adiunximus, vt veræ pietatis aliqua recordatione inter legendum affectus, ab Ethnicorum schola, equidem erudita, ad sinceram illam & cœlestem in sacro Dei verbo apertam, velut manu ducereris.

Porrò in hoc opere promouendo perficiendóque suam nobis operam commodauit amicus quidam noster, Anonymus, bonarum literarum amans, & eruditorum omnium discipulus: qui iampridem apophthegmatum sacrorum vberrimum thesaurum tibi colligit, quem (Deo annuente) breui in lucem emittet. His Lycosthenicis interea vtere fruere, faue nobis, & vale. Ex typographeia nostra, VIII. Idus Augusti, anno Redemptionis nostræ CIↃ. IↃ. XCI.

DE APOPHTHEGMATVM SIVE SENTENTIARVM, NEC non etiam Similitudinum selectissimarum, vtilitate atque vsu.

OPTIMO *cuique, & humaniorum Studiorum ac ciuilis conuersationis studioso homini, quàm maximè necessarios esse locos hosce communes apophthegmatum siue sententiarum, ac etiam similitudinum ex optimis vtriusque linguæ scriptoribus selectarum, hinc facilè constare potest, quod qui in munere seu publico & ciuili, seu priuato & domestico versantur, si apposité & cum gratia quadam loqui versaríque cessent, vita hominum non vita sed ferinus & cæcus quidam cœtus videari poßit. Philosophis igitur, oratoribus, Imperatoribus regibus, principibus, ducibus, atque priuatis omnibus hominibus ad cõmunia obeunda huius vitæ munera, studiáque exornãda, suppellex hîc offertur locupletißima, non solùm ad benè dicendum, sed etiam, quod longè præstantius est, ad benè agendum: vtriusque enim hinc exempla peti possunt illustria eorum, qui inter homines eruditionis & sapientiæ laudes excelluerunt. Priuatorum enim hominum vnumquenque primùm admonet Socrates, vt virtutis desiderio non minus quàm patriæ semper teneatur: propterea etiam abstinentißimam vitam agat, & voluptates omnes, veluti Sirenes, fugiat. Beatus, inquit Bias, est, non qui diues est & concupitis potitur, sed qui nihil concupiscit. Hoc autem priuatum quemque decere, atque etiam duces maximos, facilè cõstat ex admonitione Aristidis ad Themistoclẽ: nam cùm Themistocles summã boni ducis laudem definiret, scire ac præscire hostium consilia. Et istud, inquit, ô Themistocles, faciendum est, sed imprimis oportet habere manus continentes: hæc enim egregij ducis præcipua laus est, vt videlicet etiam & ipse nihil*

nihil concupiscat, præcipuéque manibus linguæque & ventri temperet atque pudendis. Ad Imperatores verò etiam extat admonitio Democriti: nam, inquit, imperator inuictus & fortis est, non hostium, sed voluptatum victor. Ad priuatum verò spectare potest admonitio Epicuri, qua docet hac arte ditescere quosque facile, non si præsentibus alia adiecerint, sed si vsum atque necessitatem præuisam sibi circunciderint. Hæc perpauca admonitionis exempla hîc proposita volui, vt quanta sit operis vtilitas magis innotescat: nam non solùm principibus & cuique priuatorum exhibet admonitiones accommodatissimas, sed & actionum regulas constituit in omnibus, & dum sani sumus, & dũ ægrotamus, siue etiam cum amicis, siue cum hostibus agimus, vel seriò vel iocosè. Præterea sui officij sæpius admonet iudices, milites, monarchas, nobiles, & priuatos quosq; torpẽtes excitat, languentes fouet, tristes solatur, imperitos rerum arguit, sciolos castigat, eruditos miris modis afficit, adolescentes docet, adultos à prauis affectibus dehortatur, viros confirmat, senes fulcit, & ad supremam illam metam festinantes gratis acclamationibus impellit. Pseudochristianis autem ethnicorum tot sapienter dicta & gesta ruborem incutiunt, impios & iniustos homines ad celeste & tremendum illud tribunal vel inuitos pertrahunt, de tot blasphemis, obscœnis, nefandis dictis & factis rationem reddituros. Studiosis bonarum literarum, seu declamationibus, seu mutuis colloquiis, seu epistolarum ad familiares scriptione ingenia sua velint (vt decet) exercere, materiam suppeditat, qua instructi ornatè & copiosè disserere queant. At hic meminerint, velim, apophthegmata, vt & prouerbia & similitudines, esse instar salis & condimentorum, quorum vsus non ita frequens, sed aptus esse debeat. Qua in re prudentia & exercitatione, temporis filia, opus est. Porrò, ad apophthegmatis definitionem accedendum est. Súntque apophthegmata cum adagiis ipsis comparanda: quòd apophthegmata cum adagijs non parum conueniant, immo affinitatem maximam inter se habeant. Nam cùm sit adagium, teste Varrone, quasi circumagium & celebre dictum, per ora hominum obambulans, & scita quapiam nouitate insigne, vt inquit Erasmus: nulli dubium est quòd & apophthegma, sit celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne, quamuis non sit vulgo iactatum, nec passim per ora, hominum obambulet, vt adagium. Equidem optimè consultum esse,

hominum vita, si magis essent trita celebria dicta: nam bene & sapienter dicendo, tandem homines bene agerent, & sapientiores essent. Ad rem autem redeuntes, inter alia quæ adagiis confinia ponuntur, etiam Erasmo teste sunt apophthegmata, quæ nec alio modo differunt ab adagijs quàm sententiæ. Inter sententiam autem & adagium siue prouerbium, quod Græcè parœmia dicitur, hoc est discriminis, quod vtrunque cum altero coniungi potest, & vtrunque rursus ab altero seiungi, non aliter quàm album ab homine. Et veluti non omne album est homo, nec etiam homo est omne quod album est: tamen nihil vetat id album esse, quod homo est. ita etiam non rarò fit, vt sententia parœmiam siue prouerbium complectatur. Nam omni tamen quod parœmia est, idem est & sententia, nec econtra. Exempli gratia, sententia est hæc non adagium nec prouerbium, Pascitur in viuis liuor post fata quiescit. *Prouerbium verò est hoc, non tamen sententia,* Ego in portu nauigo. *Sententia verò simul & prouerbium est hoc,* Ne puero gladium. *similiter etiam aliqua sunt apophthegmata, quæ simul etiam sunt prouerbia & apophthegmata, vt est responsum Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem.* nam, *inquit,* siquidem stultus es, sapientem rem facis: si verò sapiens, stultam. *Apophthegma verò est, non autem prouerbium, si dicas,* oportet Cæsaris vxorem, non solùm crimine, verumetiam criminis suspicione vacare. *Quoniam igitur quædam sunt ex adagiis, ex quibus confici possunt apophthegmata, quæ transire possunt in adagia, non inutile est horum inter se affinitatem demonstrasse: nam hinc constat apophthegmata ad omnia ea vtilia fere esse, ad quæ sunt & adagia: & vbi aliquid inter huiusmodi apophthegmata desideratur, id posse ab adagijs facilè mutuari. pro apophthegmate enim ex adagijs vsurpari potest, si quis respondeat, iniusta petenti, se vsque ad aras esse amicum. Et sic etiam multa hac ratione formari possunt, & passim ex omnibus adagijs possunt apophthegmata commodè formari: vbi breuitas simul adsit, & sententia, & quod scitè dici possit: nam scitum appellamus quod antiquitate pariter & eruditione commendatur. Nunc videamus quid sit apophthegmatum proprium, & vnde id eis contingat. Ipsius enim tradita definitione, & similitudine atque differentia ab adagijs, si quid proprium est apophthegmatis in memoriam*

rursus

rursus reuocabimus, & facilè etiam inde apparebit quo pacto & ad quot vtilis sit apophthegmatum cognitio. Apophthegmatis proprium est quod est sententiæ proprium, hoc est vt eruditione & antiquitate commendetur, sitque scita quapiam nouitate insigne & celebratum, quod etiam maxime adagio conuenit, immo ex hoc fit vt ad quæcunque vtilia sint prouerbia, ad eadem conferant & apophthegmata. Conducit igitur apophthegmatum cognitio cùm ad alia permulta, tum potißimum ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus, & ad gratiam orationis, atque etiam ad intelligendos optimos quosque autores. Et primum quidem conducit ad philosophiæ scientiam comparandam: quoniam scitè dictis quicquid est philosophiæ scientiæque & sapientiæ in homine facilè comprehenditur. Non segniter ergo nec oscitanter, sed preßius & penitius inspicienda erunt & relegenda hæc apophthegmata: subsunt enim in hisce scitè dictis, & sententiis veluti quidam igniculi ingentis sapientiæ súntque huiusmodi appohthegmata simillimè sacrorum mysteriis in quibus maximè quæpiam res ac diuinæ minutulis & in speciem penè ridiculis ceremoniis significari solent. his enim breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuuntur, quæ philosophiæ principes tot voluminibus tradiderunt, immo tantum honoris habitum est eis olim, vt non ab homine profecta, sed cælitus delapsa, viderentur. nam è cælo, inquit Iuuenalis, descendit γνῶθι σεαυτόν, id est nosce teipsum: & perinde etiam pro foribus templorum, veluti digna diis, inscribebantur, paßímque columnis & marmoribus insculpta visebantur tanquam immortali digna memoria. sed hoc adhuc longè magis manifestum est, si quis memoria repetat Socraticum illud, quod in apologia Socratis responsum habetur, vbi pluribus rationibus Socrates docet magis obediendum esse Deo quam hominibus. Hoc enim dogmate nullum vnquam proditum est à philosophis vel ad rectè instituendam vitam salubrius, vel Christianæ religioni nostræ vicinius: & nihilominus rem tantam breue hoc apophthegma paucis complectitur. Felicitatis enim humanæ summa eo comprehensa est. immo hoc si mortalibus persuaderi queat, ilicò facessent è medio bellum, inuidia, fraus, atque vniuersum malorũ agmen. Ex hoc igitur vno solo apophthegmate satis patet quantum philosophiæ breuis sententia nobis aperiat. Sed videamus quo pacto etiam ad persuadendum apophthegmata

conducant. vnica autem hac ratione, vt cæteras breuitati conſulens o-mittam, hoc facilè conſtat, quòd apophthegmata ſiue ſententiæ, quæ vulgo receptæ ſunt, hoc ipſo, qud incertum authorem habent, velut omnium fiunt, & vim maximam ad perſuadendum habent. neque enim duraſſent hæc in æternum, inquit Fabius, niſi vera omnibus viderentur. Ad intelligendos autem optimos quoſque autores etiam conducere, & potiſsimum etiam ad intelligentiam eorum quæ dicuntur colloquendo, hinc facilè conſtat, quòd mutilatim hæc quandoque efferuntur. vt cùm dicimus, Principiis obſta. *Cæterùm non eſt quòd hac de re pluribus agamus. Vtilitas enim in promptu legenti erit, & potiſsimum ſi legantur vt mores inſtituantur, & ſermones emendentur. nam ſi corrumpunt bonos mores colloquia praua, facilè inſtaurabuntur optimi ex dictis & ſententiis Sapientum.*

THOMAS NAOGEORGVS LECTORIBVS.

Dicta olim veterum mixtim collegit ERASMVS,
 Vnde ingens ſtudiis prodiit vtilitas.
Olim ea CONRADVS nidis communibus aptè
 Diſpoſuit, curis auxit & illa ſuis.
Vnde lucrum maius facies ſtudioſa iuuentus,
 Quòd certo inuenies condita quæque loco.
Scilicet vt prodeſt aptè digeſta ſupellex,
 Quum citius quicquid flagitat vſus adeſt:
Sic habet in ſtudiis, quum facta argutáque dicta
 In claſſes retines quæquæ redacta ſuas.
Ergo, LYCOSTHENEI dignas perſoluito grates,
 Cuius ita aſſidua ritè iuuaris ope.

CAPI-

CAPITVM SIVE LOCORVM COMMVNIVM
Index.

Lau-

Pote-

APOPH-

APOPHTHEGMATVM LOCI COMMVNES,

CONRADO LYCOSTHENE COLLECTORE.

De Abstinentia.

SOCRATES.

EVM qui virtutem, tanquam patriam, intueri desiderabat, admonebat, vt abstinentissimā vitam agens, voluptates omnes, veluti Sirenes, fugeret. Stob. serm. 15.

Idem.

* Quosdam hospites suos quum satis tenui cœna excepisset, cuidam quærenti, respōdit: Si boni sunt, æquanimiter ferent: si mali, non est curandum. Laertius.

Idem.

*Suadere solitus erat illos cibos potúsve vitandos, qui vltra sitim faméque vitandam producunt appetentiam. Xen. Macrob. Saturnal. libr. 7. cap. 4.

Plato.

*Extat præclara epistola Platonis ad Dionis propinquos, in qua scriptū est, his ferè verbis: Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Cic. lib. vlt. Tusc. quæst.

Bias Prieneus.

Beatum quidem eum esse dicebat, qui & diues esset, & cupitis potiretur. Sed eum qui nihil concupisceret, longè beatiorem fore. Maximus ser. 3. de Castitate.

Aristides.

Quū Græcis tributa indixisset, tanto pauperior rediit, quantum absumpserat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis solēt alij messē opimam metere. Eo magis ille cauit, ne quid suspicionis eiusmodi conflaret sibi, proinde suis impendiis rem gessit. Plutar. in Græc. apoph.

Idem.

Quū Themistocles irrisisset Aristidis consilium, hoc agentis, vt census esset in tuto, dicens eam laudem non esse viri, sed scrinij tutò seruātis aurum: deinde summam boni ducis laudem definiret, scire ac præscire

hostium consilia: Et istuc, inquit, ô Themistocles faciendum est: sed in primis oportet habere manus abstinẽtes, atque hęc egregij ducis pręcipua laus est. Hoc sermone notauit Themistocles rapacitatẽ, & ostendit, à publico bono abstinẽdum esse omnibus. Plut. in vita Aristidis.

Anacharsis.

Eius statuis atque imaginibus inscribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id est, linguæ: ventri, pudendis temperãdum. Quòd maximorũ malorum causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat, Laer. lib. 1. cap. 9.

Zeno Cittiensis.

Ne per morbum quidẽ cibo magis delicioso fruendum opinatus est. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quam Manem seruulum, si ægrotaret, curari se iussit. Nimirum volebat, nó se mollius tractandum quàm ægrum aliquem seruum. Si enim absque preciosis alimentis recuperare sanitatem serui possunt, quid idem nobis futurum prohiberet? sanè indignum est, virũ bonum vllo se seruo molliorem præstare. Musonius, in lib. de Alimentis.

Aristippus.

*Moderatur voluptati, nó qui penitus abstinet, sed qui hoc modo vtitur, vt non abripiatur cum ipsa: vt naui & equo imperat haud qui nó vtitur, sed qui, quò libuerit ducit. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat: Fortis est, non tantùm hostium, sed & voluptatum victor. Stobæus ser. 7.

Idem.

Quemadmodum vnctio non quæ suauis est, aut lóga, bona est, sed quæ sanat: sic cibus, non qui suauis, aut multus, bonus est, sed qui valetudinem tuetur. Max. monach. ser. 27.

Idem.

In capiendo cibo omnis celeritas absit: hoc enim caninũ est, bestiámque magis quàm hominem decet. Max. ser. 27.

Epictetus.

*Solitus est dicere, duo esse vitia omnium teterrima ac grauissima. intolerantiã & incontinentiam: cum aut iniurias, quæ sunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúsq; nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eáque sibi imperando atque obseruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitámque viuet trãquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. A. Gellius lib. 17. cap. 19.

Epicurus

Interrogatus, qua quis arte ditesceret: Non si præsentibus adiecerit, respondit, sed vsum ac necessitatem sibi persuasam circunciderit. Stobæus serm. 17. Non augendæ sunt opes, sed minuẽdæ cupiditates.

Demosthenes.

Dicebat, hoc esse perpetuum sapientis institutum, vt rationem cupiditatum dominum constituat. Stob. serm. 17.

Cyrus Persarum rex.

Hi qui repentinis abstinent voluptatibus, non id agunt vt lætentur nunquam, sed vt per hanc incontinentiam multo maiore in posterum tempus lętitia afficiantur. Brusonius lib. 1. cap. 9. ex Xenophonte.

Darius.

*Fugatus ab Alexandro, cùm aquã turbidã & cadaueribus inquinatam bibis-

bibisset, negauit se vnquam bibisse iucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. Cicero Tuscul. quæst. vltim. libro.

Alexander Macedo.

Ob aquarum defectum in itinere siti laborabat: igitur cùm fortè oblata esset galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit, circunspiciens quos circa se habebat equites demisso capite & fixis in potum oculis, ingustatam reddidit aquam, probatísque viris dixit: Si solus bibero, hos mœror instigabit. Bruso. libro 1. cap. 9. ex Q. Curtio.

Cato maior.

Quamuis complures vrbes cœpisset, nihilominus tamen dicebat, hisce diebus quos in castris fuisset, nihilo plus accepisse, quàm quæ ex hostium agris comedisset ac bibisset. Plutarc.

Idem.

Neque, inquit, mihi ædificatio, neque vas, neque vestimentum vllum in manu pretiosum, neque pretiosus seruus, neque ancilla. Si quid est quo vtar, vtar: si non est, ego sum, quo cuique per me vti atque frui licet. Bruson. lib. 1. cap. 9.

Tiberius Cæsar.

*Ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? respondit se data opera hoc fecisse semper. Naturâ enim omnes qui administrationi præsint pecuniæ esse cupidos, plurimũq; studij ad rem magis magísque augendam eos collocare. Cæterùm si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstũ faciendum fieri. Muscas enim, si longiùs corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatẽ vsque refertas: & eum qui vlceribus scateat durius acceptũ afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephor. eccles. histor. lib. 1. cap. 17.

Iulianus Imperator.

Eunuchos, coquos, tonsores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob causam: negauit sibi esse opus eunuchis cùm vxor decessisset: nec opus esse coquis, quòd simplicissimis cibis vesceretur. De tonsoribus dixit, vnum multis sufficere. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexander Seuerus.

Cursore nunquam vtebatur, nisi seruo suo, dicens: Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Cocos item, piscatores, fullones, & balneatores non habuit nisi seruos suos: nolens quenquam ingenuum sordidis ministris dehonestare. Ælius Lampridius.

Boethius.

*Paucis minimísque natura contẽta est, cuius satietatem si superfluis velis vrgere, aut iniucundũ fiet quod infuderis, aut noxium. lib. 2. prosa 5. de philosoph. consol.

Rodolphus imperator.

Quum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem gessit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt rustico (qui messoribus potum ferret) ablatam hydriam sicera plenam, atque imperatori oblatã. Quam cùm ille vidisset, reddite, inquit, homini vasculum suum: nam ego exercitui, non mihi sitiebam. Sicque sua abstinentia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad sitis patiẽtiam inuitauit suo exemplo. Æneas Syluius libro 3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Quũ fugato Iacobi Caudolæ exercitu, sine tentoriis ac commeatu

ſiquidē ex inſperato aduenerat) pernoctare ſubdio cogeretur, & Ioannes Eſernitanus Alphonſi ſtudioſus raphanum vnum, in tam magna militum inopia, & panem vnum cum dimidio caſeoli Balearici, regi miſiſſet, recuſauit: Non decere, inquiens, imperatorem ieiunio exercitum mādere. Panormita. lib. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Pyrrhiniculus Vaſco.

Is peregrè iter faciens, cùm ad meritoriam tabernam veniſſet, & appoſita eſſet cœna omni ex parte olitoria, cum vino dilutiſsimo, omniáque adminiſtrarentur quàm parciſſimè, finita cœna iuſſit ad ſe vocari medicum, ad mercedem capiendam. Igitur caupo cùm reſpondiſſet: Ecquid, malum, in vinculo maximè agreſti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipſum ignoras? quo ſit igitur merces operæ ſuæ par, medici pretium accipe? non cauponis. Senſit autem, frugalitatem ſobrietatémque optimam hominis eſſe medicinam Adrianus Barlandus.

D. Ambroſius.

*Abſtinentia ciborū ſola non ſufficit, niſi opera ei bona etiam adiungantur. Polyanthea.

D. Gregorius.

*Abſtinentes & arrogantes per abſtinentiam quidem corpus afficiunt: ſed per deſiderium vanæ gloriæ viuunt. Polyanthea.

Iſidorus.

*Sicut omnes cupiditates carnales abſtinentia reſecantur: ita omnes animæ virtutes edacitatis vitio deſtruuntur. Neque quiſquam poteſt virtutem perfectionis attingere, niſi prius edomuerit ventris ingluuiem.

Vide Apophthegmata de Caſtitate, & Continentia, Frugalitate, & Tēperantia.

De abuſu rerum pernicioſo.

Ariſtippus.

DELECTATVS aliquando inſigni vnguento: Malè ſit: inquit, malis cinædis, qui rem tam bellam infamarunt: ſentiēs, multa per ſe bona, reiici culpa vtentium malè. Laer. libro 2.

Theodorus Athen.

Obiicientibus quòd doctrina ipſius multi redderentur deteriores, reſpōdit, id aliorum vitio accidere, qui doctrinam ipſius ſiniſtra exciperent, quum ipſe dextra porrigeret. Plutarchus, libello de Animi tranquillit.

Diogenes.

Aliquando Platoni occurrit, caricas edens, eíque offerens dixit: Licet participem eſſe, quum acceptas ediſſet, Participem eſſe dixi, inquit, non deuorare, μεταχεῖν εἶπον, οὐ κατα φαγεῖν. Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accōmodari, videlicet in eos, qui principis, præceptoris, aut parentum per miſſu abutuntur ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus, non eſſe inutile deguſtare dialecticam, totam vitam ei impendat ſtudio. Dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtulerit caritas. Laert. lib. 6.

Epictetus.

Conſpiciens quendā impuris moribus audacem, cōfidenti lingua, improbo tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat deûm atque hominum fidē, his verbis increpans hominem: O homo, vide quò mittas, num purgatū ſit vas. Nam ſi ad arrogantiam iſta immiſeris, interierint: ſi computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur, aut ſi quid his deterius. Senſit eruitionem

tionem esse perniciosam, si in animum inciderit prauis affectibus corruptum: & quò quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil pestilentius. Eras. libro septimo apoph. ex Gellij libro 17. cap. 19.

Prometheus.

Quum ignem è cœlis in terras deportasset, eúmque primum visum Satyrus complecti vellet, & exosculari Heus, inquit, ni caues hirce, profecto dolebit tibi mentum. Admonens, etiam quæ natura pulcherrima sunt maximéque non necessaria, tamen fieri perniciosa, nisi rectè vtaris. Erasmus 8. apoph. ex Plutarcho.

D. Cyprianus.

* Duodecim sunt abusus seculi: sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, diues sine eleemosyna, mulier sine pudicitia, dominus sine potestate. Christianus contentiosus, pauper superbus. rex iniquus, episcopus negligẽs, plebs sine disciplina, populus sine lege tract. de 12. abusi.

D. Bernardus.

* Magnus abusus est, vt corpus induatur, & suis vestibus anima nuda deseratur. In apologia.

De accusatione.

Demosthenes.

IVssus ab Atheniensibus, vt quendã accusaret, recusauit: sed facta in eum populi acclamatione, surgens dixit, Vos me, viri Athenienses, consultorem habebitis etiam inuiti: calumniatorem verò, ne si velitis quidem. Bruson. lib. 1. cap. 16.

Cicero.

In Cælium melius differentem ac accusantem, quàm defendentem crimina, vrbanissimè bonam dextram, malam verò Cælium sinistram habere dicebat. Bruson. lib. 1. cap. 16.

M. Crassus.

Cùm leui de causa nunc accusator, nunc patronus in vna eadémque causa esset, Sicinius homo mordacissimus interrogatus, cur Crassum non ob id reprehenderet? Non facio, inquit, quandoquidem fœnum in cornu habet. Bruson. libro 1, capite 16. ex Plutarcho.

De admonitione.

Thales.

ROgatus, quid esset facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim cùm valemus, recta consilia ægrotis damus. Erasm. lib. 7. apoph. ex Laert. 1.

Zeno Citiensis.

Quodam in conuiuio immoderatius vorante obsonia neque quicquã aliis reliquum faciente piscem ingẽtem, qui apponebatur, è patina sustulit, quasi solus illum deuoraturus. Quum alteri intuẽs Zenonem, significaret se mirari impudentiam: Quid inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meam opsophagiam ferre non potes? Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum qui sub ipso sedebat, pulsabat pede. Zeno autem vicissim pulsabat illius genua, & ad ipsum cõuersus: Quid (inquit) putas hunc pati, qui infra te accumbit? Itá multi offendũtur quamuis leui incommo

do, quum alios ipsi maioribus afficiant, nec sentiant. Laert.lib.7.cap.1.

Diogenes.

Quidam in publico gestans longam trabem, per imprudentiam percusserat Diogenem, móxque ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num inquit, me vis iterum percutere? Alij sic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & post ictum adiecit, Caue: par pari referens. nam ante læsionem dicendum erat, Caue. Laert.lib.6.

Leo Byzantius.

Quum Philippus adornaret bellũ aduersus Byzantios, Leo adiit illum, percontans hunc in modum: Quid, inquit: accidit tibi Philippe, vt bellum instituas? Vt inquit, tua patria, ciuitatum pulcherrima: huc adducatur, vt intelligat se à me diligi, eóque ad fores amasiorum meorum venio. Ad hæc Leo: At qui redamari cupiunt: haud quaquam cum gladiis venire solent ad fores amasiorum. Amantes enim non egent bellicis instrumentis, sed ciuilibus. Hoc dicto in diuersum flexo regis animo, patriam suam liberauit. Philostrat.

De adulatione & assentatione.

Pythagoras.

Pythagoras potius gaudendum redarguentibus, quàm assentantibus dicebat, quos etiam hostibus deteriores iudicabat. Stobæus serm.12.

Socrates.

* Adulationem panopliæ pictæ similem esse dicebat, quæ delectationem quidem præstat, sed nullum vsum. Item, vt timidus miles videns hostes appropinquantes de adornanda fuga cogitat: sic (inquit) adulator videns imminere periculum iis quorum opibus viuebat, statim retro cedit. Stob. ibidem.

Aristides.

Ita est (inquiebat) ingenium hominũ, vt facile admittant eos, qui sciunt obsequi ac inseruire studiis cuiusque. Hi enim soli iam benigni, ac verè viri æstimantur. At contrà videre est, quàm rigidi putentur, qui ab omni assentandi studio alieni, modestiam inducere moliuntur. Stobæus.

Aristippus.

Cùm malè audisset à Diogene, quòd Dionysium coleret: Si Diogenes, inquit, sciret vti regibus, non vesceretur crudis in dies oleribus. Idem.

Antisthenes.

Satius esse dicebat, incidere in coruos, quàm in parasitos. Hi enim viuentis animum corrumpunt: illi solùm mortui corpus. Laert.lib 6.cap. 1. Brus.lib.1.cap.7. Hoc alij Diogeni adscribunt.

Idem.

Vt meretrices bona omnia præter mentem & prudentiam suis amatoribus imprecantur, eodem modo adulatores iis quibus cum agunt. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat, rectè quidẽ facta laudare honestum esse: mala verò laudibus vehere, adulterini esse animi, & impostoris. Idem.

Crates.

Parasitos συγκατανευσιφάγους appellabat (quasi quis Latinè conuepulones dixerit) quòd omnium dictis facilè inter epulas annuant. Stobæus.

Idem.

Ad opulentum adolescentem, quẽ parasi-

parasitorum comitabatur turba: Adolescens, ait, miseret me tuæ solitudinis. Stobæus.

Idem.

Eos qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse quos oportet: neq; cum iis qui adsunt habere societatem quum sint insidiatores. Laert. li. 6. cap. 5.

Clearchus Solensis.

*Adulatorum mores dicebat humiles esse atque seruiles: breui tempore artem eorum durare, nemo enim parasitum canum amat. Materia quoque fingendi tempore consenescit. Athenæus.

Anaxilaus.

* Adulatores assimilabat vermibus, qui triticum nacti nõ discedunt, donec vacuum reddiderint: sic illi diuitum substantiam rodunt. Athen. ex Theophrasto.

Bion

Eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quæ auribus circumaguntur. Eras. 8. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris, tyrannus: si de mitibus, adulator. Laert. lib. 1. cap. 6. Plutarch.

Diogenes.

Oratores, qui in summo pretio apud Athenienses habebatur, vocabat turbæ ministros: quòd ad gratiã loqui cogerẽtur, ac seruiliter adulari stolidæ multitudini. Laer. lib. 6.

Idem.

Orationem blandam, non exanimo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, vocare solebat melleũ laqueum, quòd blandè amplectens hominem iugulet. Laert. lib. 6.

Idem.

Aiebat, in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomen solum amicitiæ inscriptum esse. Stobæus.

Idem.

Interrogatus quænam bestia morsum haberet omniũ nocentissimum respondit, Si de feris interrogas, est obtrectator: si de mansuetis, est adulator. Nam obtrectator quidem præ se fert odium, adulator autem sub amici persona multo lædit grauius. Laertius libr. 9. Stobæus & Brus. libro 1.

Idem.

Græci, si cui precãtur exitium, iubent adire ad coruos εἰς κόρακας. At Diogenes dicere solebat, multis periculosius esse incidere in assentatores, quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ est in Græcarum votum affinitate. Nam illi κόρακας appellant coruos, & vnica literula murata κόλακας adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antistheni. Laert. Eras.

Idem.

Interrogatus, ob quæ facta canis nomen vulgo sortius esset. Quoniã dantibus blandior, inquit, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Laert. lib. 6.

Idem.

Aristippum philosophum & Socratis discipulum vocabat regium canem, quòd Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Est enim canis animal ad adulationem & assentationem promptissimum. Laertius libr. 2. ca. 8.

Epictetus.

Audiens quendam adulatoribus fa

cilè suas aures præbentem, corui, ait mortuorum cadaueribus oculos euellunt neque id iniuria, nullus enim vita functo luminis vsus est. At adulatores viuentium animos corrumpentes, omnem illis visum adimunt. Stob. Antonius in Melissa part. 1. 52. Maxi. ser. 52.

Themistius.

Quum videret Iouiani Romanorum Imperatoris aulam assentatoribus refertam esse, perfacetè atque luculenter illos irridens ex moribus deprehendi ait, purpuram ipsos magis quàm Deum colere neque aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium a deo momentum refluente. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 42. histor. Eccles.

Sotion.

*Dicebat, sicut qui amicos peregrè abeuntes dum via plana est deducunt, dum asperior esse incipit recedunt: ita adulatores comitantur diuites & luxu diffluentes viros, at sumptus cùm deficit, statim referunt pedem. Stobæus Sermo. 12. & Maxim. Sermo 11. ex Sotionis libr. de ira.

Phauorinus.

*Acteon ab alumnis suis canibus interiit: parasiti eos à quibus aluntur pessundant. Stob. ibid.

Plato.

Quum Diogenem offendisset olera lauãtem, dixit illi: Si Dionysio morem gessisses, profecto non lauares olera. Diogenes vicissim Platoni, Si tu lauares olera, Dionysio non inseruisses. Laërt. l. 6.

Demosthenes.

Adulatorem in hoc differre dicebat à coruo, quòd hic mortuos, ille viuos deuoraret. Apud Græcos autẽ lepida paronomasia est inter κόραξ & κόλαξ. Simile est ei quod de Epicteto iam retulimus. Antonius in Melissa par. 1. ser. 52. Max. ser. 11.

Isocrates.

Adulatores, vt impostores, odio esse habendos suadebat. Creditores enim vtrique in re quauis sibi credita fallunt. Stob. Max. ser. 11.

Philo.

Philo dicere solebat fraudulentos adulatorum sermones aduersandos esse, qui cùm animæ rationem non habeant, veritatem in rebus perspicere non sinant. Aut enim laudant vituperanda, aut vituperant sæpe quæ omnium laudem excellunt. Anton. in Melis. 52. Max. ser. 11.

Apollonius.

Rogatus à rege Babilonio, qua ratione quietè imperio frui potest? respondit, Si paucis credideris. Bruson. lib. 3. cap. 13.

Crispus Paßienus.

Dicebat, adulationi non esse claudendum ostium, sed aperiendum, verùm vt solent amicæ: quæ si impulit, grata est: gratior, si effregit. Sensit, nõ probandos eos, qui prorsus non ferunt vllam adulationem: quam vt affectare turpe est, ita ingerentem se non oportet omnino repellere. Prodest enim in hoc, vt homo perspiciat qualis esse debeat. Erasmus libro 8. apoph.

Phocion.

Antipatro petenti vt in gratiam suam faceret quiddam, quod cum iustitia non conueniret: Nonpotes, inquit, ô Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti, amicus enim non ad quiduis obsequitur, adulator autem in omnibus obsecundat. Plut. in Græcorum apoph. Anto. in Melis. Maxim. ser. 11.

Aristony-

Aristonymus.

Sępenumero dicere solebat: Ligna dum augent ignem, consumi ab ipso: Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis perire. Stobæus.

Demaratus.

Postquam cum ipso colloquium Orontes habuisset asperius, cuidam dicenti, Asperius tecum egit Orontes, ô Demarate: nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt: non qui durius cúmque maleuolentia verba faciunt. Plut. in Laconicis.

Parysatis.

Præcipere solebat, vt qui rege con ueniret, eum alloquuturus, verbis byssinis vteretur: hoc est, mollibus. talis enim à regibus expetitur oratio, non austera & ad viuum resecans. Plutar. in apoph.

Clitophus.

Philippo iacienti in ipsum scommata & admodum hilari. Ergo posthac, inquit, te nó alam. Lepidè inuertens rem, nam reges in hoc alunt parasitos, vt illorum dictis exhilarentur. Quòd si ipsi reges inter se nôrint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus sit parasitis, quum ipsi norint parasitos agere, alioqui parasiti magis alunt reges, quàm reges parasitos. Quanquam Plutarchus in Symposiacis ita refert, ὐκ ἐγώ σε τρέφω, id est, non ego te alo: notans regem, quòd versa rerum vice pro rege ageret morionem: Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Eras. 6. apoph.

Eudæmonicus.

Alexander habebat Eudæmonicũ Philosophum, sed quouis parasito adulantiorem. Hic cum aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerẽt, dixit Alexandro, Quin tu tale quippiam facis, Alexander, fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philosophi vocem, ridens ait: Nolo enim formidabilis esse, quemadmodum tu me doce, qui satraparum ac regum capita me iubes super cœnam apponere. Sic Atheneus. Plutarchus in vita eius secus aliquanto: Quid mihi succenses quòd pisces apponam in conuiuio, ac non potius satraparum capita? Erasm. libro. 6. apophtehegm.

Alexander Macedo.

Quum in Hammonis templum venisset, sacerdos grandæuus illum salutauit? Salue fili, & hanc salutationem à Deo habeas. Tum Alexander: lubens ô pater excipiam eam salutationem, & posthac lubens tuus ero filius, si mihi totius orbis imperium concesseris. Sacerdos autem cùm se intro recepisset, quasi deum consulturus, respondit, Iouem id promittere quod petiisset. Iterum ab eodem scire cupiebat Alexander num eorũ aliqui superessent, qui patrem Philippum interfecissent? ad quæ sacerdos ait: Interfectores iamdudum dignas dederunt pœnas, qui Philippum occiderunt, sed patri tuo nemo mortalium potest tendere insidias. Tales sunt hodie adulatores qui sub prætextu pietatis blandiloquio principes terrarum seducũt, dũ eos quasi Deos extollũt, & mira adulatione ad quiduis tentandum extimulant, nullam aliam ob causam, quàm vt ita principibus placeant, vt tamen nihil de dignitate, potestate, authoritate illis decedat. Vide Plut. in vita Alex. & Q. Curtium.

Anaxarchus.

Quum Alexandrum se ob Cliti necem discrutiantem videret, Nescis, inquit, ius & fas adsidere Ioui, vt

quicquid rex facit, id iustum fásque sit? Laërt. lib. 9. cap. 10. Plutarch. in Alaxandro.

Cœlius.

*Cliens quidam cum Cœlio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, dic, ait, contra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter auditúros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significãs, & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blãdiendo prouectum ad honores. Erasm. 4. apoph.

Seneca.

* Alexander cum in obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus: dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia concupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

*Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epistol. ad Sabin.

D. Ambrosius

Emolliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauiæ tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. lib. 3. de Offic.

D. Gregorius.

*Adulator scorpio est, qui palpando incedit, sed cauda ferit. In Ezech. lib. 1. ca. 9.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tãtus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpres & Scholiastes, lib. 8. cap. 5. Ecclesiast. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cũ diceret, Brunenius Neronensis respondit tamen nullum genus hominum magis amas, quàm adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tùm maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicẽti, alapas dedit: dicentique illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus mordes, adulator? Æneas Syl. l. 1. Cõment. de reb gest. Alphonsi.

Alphonsus rex.

Adulatoris lupis haud absimiles esse dicebat. Nam quemadmodũ lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis intẽdere. Ant. Parnomita. de rebus gestis. Alphonsi li. 3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Idem.

Ex Sicilia nauigans cùm vidiſſet garrias aues triremen circumuolantes, attentáſque ſi quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere: quæque arripuiſſet, celeriter illã aufugere: conuerſus ad ſuos, dixiſſe fertur: Perſimiles sũt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicantes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantiſſimè aſſentatorum mores, qui vbique præſtò ſunt, dum quod accipiant, habemus in promptu: quo ablato, refugiunt, nunquam niſi vrgente neceſſitate redituri. Panor. li. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Balthaſar Coſſa.

Is pontificatum adeptus maximum Ioannes tertius & viceſimus dictus, ſæpenumero ſupra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici ſentiam, tamen iis quæ præclarè de me prædicantur, plurimum oblector. Vnde ſunt qui putant non probandos eſſe, qui prorſus non ferunt vllam adulationẽ, quòd in hoc proſit, vt intelligat laudatus, qualis eſſe debeat. Æneas Syl. lib. 1. de dictis & fact. Alphonſi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philoſophus.

CVm vidiſſet Arceſilaum, inter aſſentatores euntem: Quid tu, inquit, veniſti huc, vbi ſumus nos, qui liberti ſumus? Senſit vir prudentiſſimus, libertati nihil magis obſtare, quàm aſſentatores. Refert Laert. lib. 9. cap. 12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine ſcripſerat Iouis filium. Is hoc legens, Iſtius, inquit, rei nequaquam mihi conſcius fuit Laſanophorus ille. perquàm facetè ridens poëticam adulationem, paríque modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſanum autẽ matula fictilis eſt. Quod ſi Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & ſeruum matulam in cubiculo ferre ſolitum, & Antigonum filium. Plut. in apoph.

Alexander.

Ariſtobulus hiſtoricus librũ conſcripſerat de rebus ab Alexãdro Macedone geſtis, in quo multa ſupra viri fidẽ adulantiſſimè affinxerat, eum quum illi in nauigatione recitaſſet, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaſpen demerſit, & ad Ariſtobulum conuerſus: Tu inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui ſolus me ſic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eraſ. l. 8. apoph.

Idem.

Validiſſima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis geſtis Herculem ſuperaſſe: At ego, inquit, meas res geſtas in imperio ne verbo quidem cum his quæ geſſit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi, ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio. Plutarch. in apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæſaris amicos eſſe triſtes: Hoc dicis, inquit, illos Cæſari malè cogitare? Irriſit adulantem nuncium, quaſi Cæſariani rebus ſuis diffiderent, metuerántque Pompeium. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

*Nolo, inquit, eſſe laudator, ne vi-

dear adulator. Et, habet adulat io principia iucunda, ſed exitus amariſſimos adfert. Itē, cuius aures clauſæ veritati ſunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius ſalus deſperanda eſt. Rhetoric. libr. 1. & libr. de amicitia.

Auguſtus.

Auguſtus Romanorū imp. Tarraconenſibus pro læto oſtento ei nunciantibus, quòd in eius ara palma eſſet enata. Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quod illi diis tribui volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nūquam in ara Cæſaris adolerent incenſum. Eraſm. 4. apoph. ex Suetonio.

Furnius.

Furnius Antonij partes ſequutus fuerat. At poſteaquam victoria ceſſit Auguſto, metuens ſibi, ſubornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæſari egit: Hæc vna ô Cæſar abs te mihi facta eſt iniuria, effeciſti vt mihi & viuendum & moriendum ſit ingrato: ſignificans, tantam eſſe eius beneficij magnitudinem, vt nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ. Reprehenſionis colore blāditus eſt principi. Eraſ. 8. apoph.

Sfortia.

Quum quidam apud Sfortiam, vt eius ſibi gratiam compararet, Tartaliā accuſaret, quòd in conuiuio quodam eius famam criminosè laceraſſet: Sfortia animaduertens adulatoris improbitatem, Non opus eſt, inquit, vt hac in re multum perſuadēdo me labores, quum Tartalia omnibus maledicat. Peracutè delatorē auertens, ſimul & ſua vitia Tartaliæ obiectās. Paulus Iouius de reb. geſt. Sfortiæ. cap. 85.

De adulantium libertate.

Arcadion.

IS odio Philippi Macedonis ſpontè deſeruerat patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente, & ipſe adeſſet. Eum ergo rex accerſitum rogauit. Quouſque fugies Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis non miretur eam libertatē in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnā. itaque cum eo in gratiam rediit. Quanquam libertati ſuberat adulatio: ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem. Eraſ. lib. 6. apoph.

Agis Argiuus.

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrum ingentia munera dediſſe cuidam ridiculo, exclamauit: O rem vehementer abſurdam. Quum Alexander hac voce excitatus, dixiſſet, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non poſſe, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione: & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari conſueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Peſtilentiſſimum adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri. Eraſm. 6. apoph.

Anonymus.

Tiberio ſenatum ingrediente, ſurgens adulator quidam, exclamauit, eſſe liberè loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicam attinerent. Erectis ad hāc vocem omnibus, ipſo etiam Tiberio attento: Audi, inquit, Cæſar, in quo te reprehendimus omnes, licèt nullus audeat palàm fateri. Impendis teipſum nobis corpus

pus tuum diurnis nocturnísque laboribus & curis pro Repub. conficiens. Huiusmodi multa quum diceret, sub libertatis prætextu turpiter adulans C. Seuerus subiecisse fertur: Ista tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Eras. lib. 6. apoph. Bruson. l. 3. cap. 16. ex Suetonio & Tacito.

Tiberius.

*Adulanti studiũ in primariis Reipub. Romanæ viris detestatus & indignè ferens, quantumuis tyrannidis amicus, quoties è Senatu egrediebatur, apud se exclamabat, ô homines ad seruitutem paratos. Tacitus.

De adulterio.

Thales.

THALES Milesius adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Non est, inquit, periurium adulterio peius. Significans, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset cõmittere. Eóque in atrocibus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandũ. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Laer. l. 1. Brus. l. 1. c 4.

Socrates.

*Adulteros perinde facere dicebat, ac si qui nolint ex aqua supernè profluente bibere: sed ex illa quæ in fundo subsedit ac deterior est. Stob. serm 6.

Vide apophtheg. de Libidine & Scortatione.

Diogenes.

Quum quidã Diogeni referrent, Didymonem mœchum comprehensum: Dignus est, inquit, ex ipso nomine suspendi. Porrò didymi Græcis testiculi dicuntur: ab his igitur, vnde nomen habebat, & quibus peccauerat, voluit eum suspendi. Laert. libr. 6.

Idem.

*Eos irridebat, qui cellas promptuarias obserant vectibus, & seris & signaculis, corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm. 6.

Perictyoné Pythagorica.

*Quæ lectos alienos amat, omnia domestica odit, tum liberos, tum famulos. Huiusmodi mulier dolos fingit apud maritum, & mendacia in omnes ei narrat, vt sola videatur ipsi maximè beneuola esse, & familiam regat. Hæc ocium amat: ab hac exitium rebus omnibus nascitur, quas & ipsa & maritus cõmunes habent. Lib. de mulieris cõcinnit. apud Stob. serm. 83.

Demosthenes.

Demadi oratori dicenti, Sũs Mineruam, per scomma inscitiam Demostheni exprobrans: At ista Minerua (inquit) nuper in adulterio deprehensa est. Bruson. libr. 1. cap. 4. ex Plutarcho.

Geradas.

Lycurgi temporibus tanta erat apud omnes vxorum pudicitia, ac tam longè aberant ab ea turpitudine quę postea inualuit, vt prius esset incredibile, adulterij crimen apud Spartanos inueniri. fertúrque dictum cuiusdam vetustissimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hospite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri? neque enim videret se quicquam super hac re sancitum à Lycurgo: Nullus, inquit, ô amice apud nos adulter est. Quum ille subiecisset, Quid igitur, si existat, Dabit, inquit, bouem tantum, vt porrecto

vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota. Cúmq; ille ridens dixisset, Fieri non potest vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit Geradas, Spartæ existat adulter, in qua diuitiæ, delitiæ, & corporis ascititius cultus probro habentur: contrà verecundia, modestia, ac obedientiæ magistratibus debitæ obseruatio, decori laudíque dantur? Prudẽter intellexit Geradas, ibi non posse nasci vitia, vbi non admittuntur vitiorum seminaria: eáque vbique iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc est clementissima ratio medendi prauis moribus, excitandíque virtutis studium. Plut. in Lacon. apoph. & in Lycurgo.

Dionysius Senior.

Quũ intellexisset filium, cui principatum relicturus erat, ingenui viri coniugem adulterasse, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquam in patre comperisset? Hîc adolescẽs: Tu, inquit, non habebas patrem regem, Nec tu, subiecit Dionysius, filiũ regem habiturus es, ni talia perpetrare desinas. Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus est. Plutar. in reg. & imp. apopht.

Alexander.

Quum puella multa nocte ad Alexandrum ducta esset, cum eo dormitura, rogauit, rex, vbi fuisset tam diu? illa respondente, se expectasse donec maritus isset cubitum: ministros accitos acriter obiurgauit, ac, Reducite, inquit, hãc: parum enim abfuit, quin vestra culpa fuerim factus adulter. Egregium castitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos simplex stupru pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tum fuisse morem qui adhuc durat in Italia, vt vxores secubarent à viris, nisi si quando vocarentur. Plu. in reg. & imp. apoph.

Pontidius.

Pontidius interrogatus à quodam, qualẽ existimaret eum qui in adulterio deprehenderetur: Festiuè, Tardũ respondit. Bruson. l. 1. c. 4. Respondeamus nos, Turpissimum & impium nebulonem.

Sylla.

Syllę libertus, cui Fausti nomen erat, cùm intellexisset sororem eodem tempore duos mœchos habere Fuluium Fullonẽ videlicet, & Pomponium cognomento Maculam: notans per ridiculum eius adulterium: Miror, inquit, sororem meam habere maculam, cùm fullonem habeat. Bruson. lib. 1. cap. 4. Ita ludũt probrosi & ad obscœna quæque admittenda & patranda nati homines, sed potius monstra hominum.

S. Augustinus.

*Indignantur, inquit, mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris fœminis pœnas: quum tãtò grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Lib. de adult. coniugiis.

Idem.

*Sicut satius est fame mori quàm vesci idolothytis: ita præstat mori sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Libr. De bono coniugali.

S. Ambrosius.

* Nemo, inquit, sibi blandiatur de legibus hominũ. Omne stuprũ adulteriũ est: nec viro licet quod mulieri nõ licet. Eadẽ à viro, quæ ab vxore, debetur castimonia. Quicquid in ea, quæ non sit legitima vxor cõmissum

ſum fuerit, adulterij crimine damnatur. lib. de Patriarchis.

De ægrotatione.

Socrates.

STVLTI, inquit curari nequeunt, quando ſiniſtram fortunam experiuntur: nec ægrotantes ſanari poſſunt, ſi voluptatibus operam dederint. Stob. ſer. 2.

Antigonus.

A graui morbo poſtquam conualuerat: Nihilo prius eſt, inquit, (ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos) ne animo efferamur, quum ſimus mortales. Qui docuerat Ethnicum regem, philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, quòd tam grauiter ægrotaſſet: ille interpretatus eſt, ex morbo plus acceſſiſſe boni quàm mali. Corpus extenuerat, ſed animũ reddidit modeſtiorem: corporis robori non nihil detraxerat, ſed animo detraxit inſolentiam, morbum longè periculoſiſſimũ. Proinde non peſſimè res habet, quum leuior morbus arcet pellitve maiorem. Plutar. in apoph. regum, & Eraſm. verum hoc idem dictum alij etiam Alexandro adſcribunt.

Ion Sophiſta.

Dicere ſolebat, rem moroſam eſſe ægrotationem. Nam ægrotis vxor moleſta eſt, & medicum incuſant, & lectulum moleſtè ferunt. Ex amicis etiam ſi quis accedit, grauis eſt: & qui diſcedit, moleſtus. Philoſtratus, & Bruſon. l. 4. & c. 20. ex Plut. lib. de animi tranquil.

Itamus.

Quum apud Antigonum militaret, corporis aduerſa valetudine laborans, rogatus à rege palloris cauſam, ęgritudinẽ incognitam cauſatus eſt. Rex verò animi magnificentia ductus, iubet remedia adhiberi ad eũ ſanandum. Reſtitutus igitur ſanitati miles, poſtea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò à rege mutationis cauſam, ait: ô rex, tu me minus audacem feciſti, quòd iis malis me vindicaſti, quibus vita à me mea contemptui habebatur. Senſit miles, ægritudinem hominibus in eo prodeſſe, vt omnia fortunę bona, & ipſã etiam vitam miſeram & ęrumnoſam contemnant, qua cum ſani ſumus, in noſtram perniciem abutimur. Bruſ. l. 4. cap. 15. ex Plutar.

Anaxarchus.

Ridebat Alexandrum, quòd ſeipſum Deum faceret. Cùm autem aliquando in morbum incidiſſet Alexander, & ei medicus ſorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus, inquit: A noſtro Deo ſpes omnis in ſorbilatione patellæ poſita eſt. Irridet philoſophus Alexãdrum regem, qui ob fortunam propitiã, & res tam fœliciter geſtas, Deum ſe eſſe putabat. At oſtendunt humanæ vitæ miſeriæ, & incommoda quæ in dies nos circumueniunt, nos homines eſſe fragiles: quo fit, vt admoneamur ſubinde, ne ex hominibus nos deos eſſe fingamus, nullis malis obnoxios. Ælian. l. 9. de Var. hiſt.

Seneca.

*Nihil ægrè ægrum reficit atque adiuuat, quàm amicorum affectus. Epiſt. 76.

Theodoricus epiſcopus

Theodoricus Colonienſis eccleſiæ pontifex, prudentia & authoritate inter electores imperij facilè princeps, quærenti Sigiſmundo Cæſari

quónam pacto felicitatem consequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti rursum, ad cœlestem illam quo itinere pergeret? Rectà, inquit. Instanti tertiò, quid agens rectà vaderet? Si vitam tuam ita institueris, dixerísque, inquit, vt facturum te promisisti, dum calculus, aut podagra, siue alia valetudo aduersa acrius te oppressit. Docuit autẽ morbum monere nos ad capessendã meliorem vitam. Æneas Syluius libro 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apoph. de Morbis, Sanitate, & bona Valetudine.

De æmulatione.

Ethocles Lacedæmonius.

DICEBAT, duos Lysandros Spartam ferre non posse. Et Archestratus Atheniensis, duos Alcibiades in ciuitate Atheniensiũ tolerari non posse. Adeò, tametsi diuersi & contrarij, tamen erant intolerabiles. Ælianus lib. 11. de Varia hist. Plutarch. in Lysandro & Alcibiade.

Aristoteles.

Quum Xenocratis æmulatione aperiisset scholam hoc carmen vsurpauit:

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν.

id est, Silere turpe, ac Xenocratẽ pati loqui. Alij pro Xenocrate, ponunt Isocratem. Laer. l. 5. c. 1.

Alexander.

Quum ei datum esset scriniolum, quo nihil inter opes Darij pretiosius pulchriúsve repertum est, & quæreretur in quem vsum destinandum esset: aliis aliud suadẽtibus dixit, Huic optimè seruãdus dabitur Homerus: sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Ita visum est iuueni, qui se totum ad exemplar Achillis componebat. Plut. in Alexand.

Plutarchus.

*Vt non est verus amor qui caret zelotypia: ita nemo amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. In moralibus.

Vide apoph. de Imitatione.

De Ænigmatibus.

Cicero.

HORTENSIVS orator defensionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixisset, Non didici soluere ænigmata: Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota est fabula de mõstro Sphinge, quæ præmiis propositis edebat ænigmata: non soluentibus autem, mors erat præmium. Plut. in Romanor. apoph.

Idem.

Idẽ orator ænigmate lusit in matrem Pletorij, qui Fonteium accusabat, dicens eam, dum viueret, ludum, mortuam magistros habuisse: notans, quòd dum viueret, infames ad eam fœminæ commeare solebant: post mortem verò bona eius venibant. Sermo videtur & absurdus, & præposterus. Nam qui ludos habent ipsi magistri sunt, & discipulos habent. Magistri autem dicuntur non solùm qui docent, verumetiam qui regunt. Eras. l. 4. apoph.

Plutarchus.

*Si quis huiusmodi ænigma componat, Quid sit quod oderit simul & amet, fugiat & persequatur, minetur & supplicet, irascatur & misereatur,

desinere

desinere velit ac nolit, eadem re maximè tum gaudeat, tũ tristetur? Hîc sanè scirpus ægrè solui & conciliari posset. Porrò sphingis ænigma permulta quoque conficta habet. Non enim reuera tripes est senex, si baculo innitatur: neque infans est quadrupes, quia gressus molles & infirmos manibus fulcit. Amãtium autem affectus veri sunt: amant, oderunt, eundem absentem desiderant, præsentẽ metuunt, adulantur, cõuitia ducunt, &c. Stobæus, serm. 62.

Vide infra, Argutias Dialecticas, & Sophismata.

De æqualitate.

Themistocles.

IS facilitate morum multos ciuium sibi conciliarat, atque hinc popularem potẽtiam est adeptus. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis æqualis & cõmunis esse voles: respondit, Nũquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici, quàm alieni. Plutarch.

Diogenes.

Pecuniis si quando egeret, eas ab amicis accipiebat. At cum à quibusdã ob id suggillaretur, quòd præter philosophi dignitatem, mẽdicorum more peteret: Imò, inquit, non peto, sed repeto. Repetimus autem mutuum aut depositum. Amicus autem egenti amico dans, non donat, sed reddit potius id quod amico debet: quoniam amicorum omnia debent esse communia. Laert. lib. 6.

Epicurus.

Is mirum in modum Pythagoræ institutum improbabat: qui cùm diceret, amicorũ omnia esse communia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune, dicẽs id esse diffidentium verius quàm amicorum. Nam si quis verus est amicus, nihilominus habeo pro meis, quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Qui diffidit autem, aut nõ est verus amicus, aut dubitat de animo alterius. Erasm. lib. 8. Apophth.

Plato.

Felicem & beatam esse eam ciuitatem inquit, in qua istæ voces, Meũ & Non meum, proferri non audiantur: eò quòd communibus, quoad fieri potest, rebus, quę quidem alicuius æstimationis sunt, vti ciues debeant. Sed multò magis huiusmodi vox è connubio eximenda est. Plutarch. in nuptialibus præceptis, & Stob. serm. 72.

Idem.

*Serui & domini, inquit, amici nũquam erũt. Nec probi nec improbi, etiam si æqualibus afficiantur honoribus. Inæqualibus etiam æqualia inæqualia fiunt, nisi mensuram accipiant. Nam propter hæc vtraque seditionibus replẽtur Respublicę. Verus enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam procreari, &c. lib. 6. de legib. Stob. serm. 42.

Leo.

Leõ Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem vrbe aliquis possit tutò vitã agere: In ea, inquit, quam qui incolunt, neque plus possident, neque minus: & vbi iustitia viget, iniustitia imbecillis est. Grauiter admonuit, æqualitatẽ esse pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem seditionis esse seminarium: nec ibi locũ esse iustitiæ, vbi vt quisque potentior est, ita licentiùs opprimit imbecilliorẽ. Plut. in Laconicis apoph.

Lycurgus.

Interrogatus, quomodo liceret hostium insultum effugere, Si, inquit, nec alius alio plus requirat. Quo dicto docuit, tutiores esse eos ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex inæqualitate concordia. Plutarch. in loco apoph.

Idem.

Quoniam intelligebat æqualitatẽ & ad frugalitatem, & ad cõcordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partitionem, & in singulos ciues æquam portionem distribuerat. Fertur itaque, cùm dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrũ recens demessum cõspiceretque manipulorũ aceruos ordine positos & æquales, delectatus eo spectaculo, cum risu dixisse comitibus: Vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius est ciuiũ concordia, rursum tyrãno nihil formidabilius. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Quum statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est cõuiuia publica. Percontanti verò cur ea cõstituisset, sic, vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parẽdum imperatis: & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio. Denique non solùm in esculentis & poculentis, verùm ne in strato quidem aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. Plutar. in Lacon.

Curius.

Deuictis Sabinis, cùm ex Senatusconsulto ei ampliaretur agri modus quem consummati milites accipere solent, recusauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens: esse malum ciuem, cui non esset satis, id quod cæteris esset satis. Plinius Iunior cap. 33. de viris illust.

Plura pete ex apopht. amicorum, omnia communia.

De ærario & fisco.

Traianus Imp.

FIscum, lienem vocare solebat, quòd eo crescente reliqui artus omnes tabescerent. Langus in Nicephori annotationibus.

Constans Imp.

Dicere solebat, opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum principis claustrum reseruari. Eutrop.

De affabilitate.

Demonax.

CVidam sciscitãti, quomodo delegatam sibi prouinciam administrare commodè posset, respõdit, Si minimum loquens, plurima audieris. Hoc dicto princeps iubetur, & æqua & iniqua audire. Eras. libro 8. apoph.

Hortensius.

Ob cultum mundiorem, ac gesticulationes in dicendo molliores crebro malè audiebat, in ipsis etiam iudiciis. Sed quũ L. Torquatus, homo sub agrestibus moribus, dum apud consilium de causa Syllæ quæreretur, non iam histrionem illum diceret, sed gesticulatricem, Dionysiám que, notissimæ saltatriculæ nomine com-

compellaret, tum voce molli demiſſáque Hortenſius, Dionyſia (inquit) Dionyſia malim equidem eſſe, quàm quod tu Torquate, ἄμουσος, ἀπροσδιαίτος, ἀπρόσιτος, id eſt, inelegans agreſtis, aditu difficilis. Periculosè maledicit alteri, cui vel idem, vel ſimile, vel diuerſum, ſed deterius vitiū poteſt obiici. Eraſ. lib. 6. apoph.

Titus Veſpaſianus.

Admonitus ab amicis, quòd plura polliceretur interpellantibus quàm præſtare poſſet: reſpōdit, Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere. Sueton. in eius vita.

Hadrianus Imp.

In colloquiis etiam humillimorum mirè ciuilis erat: eóſque deteſtari ſolebat, qui hanc humanitatis voluptatem ipſi inuiderent hoc prætextu quòd dicerent principis maieſtatem vbique ſeruandam. Dion.

De affabilitate neglecta.

Ariſtippus.

QVum aliquādo Dionyſium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, proſtratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam velut abiectius, quàm vt philoſophū deceret, reprehenderet: Non ego, inquit, ſum in culpa, ſed Dionyſius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta promptum, & ad faciendum, & ad excuſandum quidlibet Laert. lib. 2. cap. 8.

Legati Laced.

Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannum, legatione fungētes: ſed quum ille variis cauſationibus frequenter diſtuliſſet colloquendi copiam, tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illum parum firma eſſe valetudine, ſed languere nōnihil. Legati reſponderūt: Per Iouem, non venimus huc cum illo luctaturi, ſed colloquuturi. Plut. in Lacon.

Græca mulier.

Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti, vt cauſam ipſius cognoſceret, cùm hac flagitatione frequenter obſtreperet illi, reſpondit, ſibi non eſſe otium. Cúmq. anus inclamaſſet, Proinde ne rex quidē eſſe velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocē, non illi ſolùm præbuit aures, verumetiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori: ſed Philippo Macedoniæ regi tribuit. Plutarch. in apoph. regum & imperator.

De affectatione verborum.

Anicula.

ANicula Theophraſto licitanti quiddam, ídque admodum Atticē: Hoſpes, inquit, non vendo tanti: Notans illum, quaſi non eſſet Atticus natura, qui ſupra modum affectaret atticiſmum. Id enim ſolēt hoſpites, dum in aliena lingua volunt videri diſerti. Eraſ. 6. apoph.

Fauorinus.

Ad adoleſcentem priſcarum & iam obſoletarum vocum affectatorem: Curtius, inquit, & Fabricius dilucidè cum ſuis fabulati ſunt: neque Auruncorū, Sicanorum, aut Pelaſgorum, qui primi Italiam incoluiſſe leguntur, ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt: tu verò perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquaris, verbis iā

olim desitis vteris. Quòd si intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abundè consequêris tacens? Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Melanthus.

Melanthus interrogatus quid sentiret de tragœdia Diogenis: Nō vidi, inquit. Notauit affectationē Diogenis in scribēdo, quæ sæpenumero non minima obscuritatis causa est. Plutar. in libro περὶ τοῦ ἀκούειν.

Pacatus.

Oscus Rhetor quidam clarissimus cùm adeò loquēdo simul & scribendo affectaret, vt nil absque schemate proferret, Pacatus obuiam ei veniēs dixit: Poteram dicere Aue Osce. Irrisit hominem affectatorem, salutatione affectata. Vsus est enim occupatione affectata, præter omnē necessitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Polus sophista cùm daret operam vt nimis affectatè loqueretur, atque hinc immodicè gloriaretur, Plato hominem sic taxauit: O Pole, vt te tuó alloquor modo. Polus autē Græcè sonat pullum equinum. Voluit autē taxare hominis affectatè loquentis arrogantiam. Laert. lib. 3.

Demonax.

Quum interrogasset quendam, atque is verbis nequaquam vulgaribus respondisset: Ego, inquit, amice, te nunc interrogo: at tu perinde respōdes, quasi viueret adhuc Agamemnon. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quendam Rhetorem audiens ita loquentem, Hora nimium iaculatrix adueniens regionem herbis defectam reddidit: Nō desines, ait, mecum vt cū turba agere: Notauit autē his verbis, sermonem hominis plus satis affectatū. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Phauorini dictionem vt nimium compositam solebat arguere ridiculè, quod cùm ille ægrè tulisset, ait: vt philosophum vestis neglectior, ita oratio decet inaffectata. Eras. lib. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Mecœnas cùm verbis affectatis scribere soleret, ab Augusto hac valedictione derisus est: Vale mel gentium, melcule ebur ex Hetruria, Iaser Aretinum, adamas Supernas, Tiberinum margaritum. Cilneorum smaragde Iaspis figulorum. Berylle Porsennæ, &c. Macrob. lib. 2. cap. 4.

Cicero.

M. Lepidus cùm Romæ in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, ait Cicero non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit autem Lepidus schema vocum similiter desinentium. At satius erat schema perdere, quàm Senatū offendere. Eras. lib. 4. Apophtheg.

De affectibus humanis.

Thales.

THales Milesius interrogatus, quis nam felix dicendus esset? Qui corpore, inquit, sanus est: animo verò castus. Sensit vir sapiētissimus, affectus esse animi morbos. Laert.

Aristonymus.

*Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapientes animi affectibus. Stobæus.

Antoninus Pius.

Quum M. Antoninus fleret educatorem suum mortuum, & adolescēs ab aulicis ministris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: Permititte, inquit Antoninus Pius. illi

illi vt homo fit:neque enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus.Eraſ.lib.6.Apoph.

M.Antonius Verus.

Iamiam moriturus,cùm ſuos ad grabbatum ſtare,dolore,atque angi videret:Humanum eſt, inquit humanis caſibus ingemiſcere: multóque magis, miſericordiam prouocare, quæ oculis vſurpãtur. Senſit autem hominem non lignum aut lapidem eſſe,qui nullis rebus afficiatur,ſed animal,quod affectibus miſericordię tangatur,& compatiatur etiam Herodianus lib.1.

Philo.

*Vis ignis abſumit obiectam materiam, & affectus excandeſcens abligurit corrumpítque quicquid inuenit obuium lib.de cognit.quæren.erudit.

De affectibus priuatis.

Themiſtocles.

THemiſtocles Atheniẽſis,filium ſuum, quem mater adamabat, atque in deliciis habebat plurimum omnium Græcorum poſſe,colligebat hunc in modum:Athenienſes,inquit,dominãtur Græcis, ego Athenienſibus, mihi mater, matri filius. Plut.in Græc.apoph.

Pyrrho.

Quum Pyrrhoni Elienſi philoſopho obiurganti ſororem Philiſtam, quidam obiiceret, quòd oblitus eſſet ſuæ profeſſionis (docebat enim, omnia eſſe indifferentia) ſic eluſit: Non enim,inquit,in muliercula declarabitur indifferentia.Laert.libro 9.cap.11.

Cleon.

Cleon, quum reipub.adminiſtrationem capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt,ſe iam omnium amicitiarum vincula velle ſoluere, quòd amici plerunque obſtarent,ne liceret vbique rectum tenere clauum.Eraſ.li.6 apoph.ex Plutarcho.

De affectibus noſtris qui in aliis probantur.

Anonymus.

ALexãdro Macedonum regi pirata quidam captus & ad ipsũ adductus, rogatúſque quare auderet infeſta reddere maria,paucis reſpondit:Ego cũ vnica nauicula pirata nominor, tu cũ idẽ facias magna claſſe,rex appellaris. Quo dicto Alexander motus,ipſum ſtatim dimiſit.Pl.in vita Alexandri.

Alexander.

Quum peritum quendam ex Indis ſagittarium cœpiſſet in fuga,qui per annulum ſagittam mittere diceretur,voluit vt artis ſuæ ſpecimen ederet.Recuſantem autem iratus occidi iuſſit. Verùm cùm iam duceretur ad mortem, dixit ſagittarius, ſe multis iam annis non exercuiſſe artem ſuam, eóque timuiſſe ne erraret.Id vbi delatũ eſt ad regem,quod ignominiæ metu recuſaſſe,admiratus ingenium ambitioſum, dimiſit illum donatum:eo quòd mortem appetere maluiſſet,quam fama ſua videri indignus. Apparet autẽ ex hac hiſtoria nos affectus noſtros etiam amare in aliis. Alexãder enim cum ſemper ambitioſus & glorię appetens fuerit, ſimilem affectum in ſagittario probauit.Vide Plutar.in regum & imp.apoph.

De affectibus frenandis.

Socrates.

QVum poſt ſudorem è palestra collectum videret alios ad potum confugere, vt ſitim explerent, ipſe bibere ſolus noluit. Verùm interrogatus, cur bibere nollet. Ne cõſueſcam inquit, obſequi affectibus. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Iactanti ſe cuidam, ac dicenti, Viros ſupero in Pythiis. Ego, inquit, viros, tu verò mancipia. Luſit rurſus affinitate vocum, quæ eſt inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat, quicũque ſeruirent cupiditatibus: hos philoſophia vincere pulchrius eſt, quàm in Pithiis ludis vincere viros. Laert. lib. 6. Eraſm. lib. 3. apoph.

Demoſthenes.

Sapientis eſſe dicebat, nunquam animo conniuere, neque affectibus quoquomodo licentius indulgere, ne effrenati, rationis imperium deſerant. Stobęus.

Ageſilaus.

Illud ſibi cum primi gloriæ ducere ſolebat, quòd rex cùm eſſet, cęteríſque conſilio proſpiceret, nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque ſibi imperaret, ſuíque (vt ita loquar) rex eſſet, id pulchrius eſſe iudicabat, quàm quod regnum obtineret in alios. Plut. in apoph. Laconicis.

Demonax.

Cuidam ſeruum ſuum virgis cædenti, Deſine, inquit, te ſeruo tuo ſimilem oſtendere. Seruus enim eſt, qui ſuis affectibus & cupiditatibus imperare non poteſt. Eraſ. 8. apoph.

Megabates.

Quum Ageſilaum adiſſet aliquãdo ſalutandi gratia, ac iuxta Perſarum morem oſculum offerret. Ageſilaus auertit vultum, ac refugiens oſculum, ait, Præſtantius duco, vt quis ſibi ſeruet ſuam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. Intellexit nimirum vir continentiſſimus neminem eſſe liberum qui cupiditatibus ſeruiret: nullum imperium eſſe tam ſpecioſum, quàm ſi quis animo ſuo poſſet imperare. Plutarchus in apoph. Lacon. Eraſm. li. 1. apoph.

Plutarchus.

*In magno fluctu non ſiſtitur nauis niſi pondus anchorę retineat alto infixę vado: Sic ni magnis rerum procellis ſumma ratio debes animũ cohibere ne ab affectibus auferatur. In Ethicis.

Seneca.

*Vt nullum, inquit animal, nec mite, nec ferum, paret rationi, quia ratione caret: ſic nullus affectus, lib. 3. de ira.

Cato maior.

Dicebat eum optimum & laude dignum eſſe imperatorem, qui propriis ſuis affectibus imperare poſſit. Plutarch. in Rom apoph.

Alphonſus.

Alphonſus Aragonum rex aiebat, ſi ſibi contigiſſet naſci temporibus quibus Romana Reſpublica florebat, ſe conſtructurum fuiſſe contra curiam templum Ioui Poſitorio, in quo priuſquam venirent in ſenatum patres conſcripti, odium, amorẽ, ac priuatos affectus omnes deponerẽt. Alluſit ad priſcorum morem, qui Iouem multis cognominibus inſigniebant, nũc Statorem, nũc Gamelion, nunc

nunc Genethlion, nũc Philium, nũc Xenion appellantes. Ac si tã multa possit Iupiter, illud inprimis prǽstandũ erat, vt in synodis, in iudiciis, in senatibus, in quibus de Repub. cõsultatur, nihil haberẽt momenti affectus priuati. Nam hi sunt qui frequenter & ciuitates & regna bellis committunt, ac pessundant denique. Panormitam. libr. 3. de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Nil inconuenientius esse dicebat, quàm si quis aliis imperaret, qui suis affectibus propriis imperare prius non posset. Sẽtiens, nil perniciosius esse Reipubli. quàm si is qui prauos aliorũ affectus coercere debet pœna adhibita, à propriis ipse affectibus vincatur, Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

A. Politianus.

*Dicebat, sicut Tarquinius papauerum summa capita, dum in horto ambularet, baculo decussit, sic semper in animo validioribus affectibus atque potentioribus potissimum esse resistendum lib. de ira.

De afflixionibus.

Nazianzenus.

*SOl nubibus obtectus lætius postea splẽdet, & ver post hiemis tristitiam est acceptius, iucundior tranquillitas blanda, & mare quietum post seditiones ventorum & perturbationes aquarum littoribus allidens: sic post afflixiones nobis vita tranquillior. In orat. de Cypriano.

D. Augustus.

*Boni laborant, quia flagellantur vt filij: mali exultant, quia damnantur vt alieni. In Psal. 93.

Idem.

*Dicebat, Sicut in vno igne aurũ rutilat & palea fumat, sub eadémque tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideo cum oleo amurca confunditur quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eadémque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat & exterminat. Vnde in eadem affixione mali Deum detestantur atque blasphemant, boni autem præcantur & laudant. Tantum interest non qualia, sed qualis quisque patiatur. Nõ pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. De Ciuit. Dei, lib. 1. cap. 8.

Cyprianus.

*Nisi, inquit præcesserit pugna, non potest esse victoria, quum fuerit in pugnæ congressione, victoria tunc datur vincentibus & corona. Nam gubernator in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est cùm periculũ non est: conflictatio in aduersis, probatio est veritatis. Arbor quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non mouetur: & nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec frangitur, &c. Serm. de mortalitate.

De Agricultura.

Aristippi.

ARistippus, cùm ei quidã obiiceret: Tua culpa interiit ager, Atqui melius est, inquit, agrum propter me, quàm me propter agrum perire. Stob. ser. 55.

Zeno.

Zeno Stoicus philosophus, cũ videret familiarem quendam ex agri laboribus incuruatum & circumflexum: Nisi tu agrum perdideris, inquit, ipse te perdet, Stob. ser. 55.

Lycurgus.

Sciens quantum vtilitatis humanę vitæ agriculturæ suppeditaret studium, agros omnes ciuibus suis diuisit colendos: vt concordes inter se omnes simultatem ac prauos affectus deponerent, & simili labore omnes victum quærerent. Plut. in regum apoph.

Lysander.

Quum ad Cyrum minorem, Persarum regem venisset, in hortum ductus, admiratus & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, Cyrum interrogauit, à quo essent arbores plantatæ, & cuius solertiâ tam aptæ dimensæ? Cui respondens Cyrus, ait: Atqui ego ipse sum ista dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio, mea enim manu sunt satæ. Tum Lysander purpuram ornatúmque Persicũ multo auro intuẽs, dixisse fertur: Rectè Cyre te beatũ ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est Cic. in Caton.

Artaxerxes.

Mises Artaxerxi Persarũ regi malum punicum cùm in vanno obtulisset, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quónã horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò respõdẽte, domo sua & ex suis agris, gauisus rex supra modum, missis regiis muneribus virum ornauit. & Per solẽ, inquit (ita enim Persæ iurare solebãt) iste homo tali curatione & agriculturæ diligẽtia, poterit etiam ciuitatem (meo quidem iudicio) ex parua ampliorẽ reddere. Videtur autẽ innuere, non tantum agros, sed omnes res, cura & sufficiẽti opera, & indefesso labore, contra naturam etiam meliores & prętantiores effici posse. Ælian. lib. 1. de Var. histor.

Gelo Syracusanus.

Suos ad agriculturæ studium adhortabatur, partim vt agri ad vsum hominũ meliores redderẽtur, partim, ne otio torpescerẽt. Plutarc. in regum & imperatorum apoph.

Myson.

Oeteus, quum Mysonem Cheneũ se sapientiorem conueniret, eum reperit æstate stiuam aratro aptãtem. Dicente autem eo, non esse tempus arãdi: Satis, ait Mison: tempestiuum est, ad parandum nobis victum. Bruson. l. 1. c. 8.

Faraotes.

Faraotes Indorũ rex, Apollonio de eius victu sciscitanti: Ego ait, palmarum fructibus aut oleribus pascor, aut quæ præbent mihi arbores quas ego his manibus colo. Bruson. lib. 1. c. 8.

Socrates.

*Amaltheæ cornu interpretatus est ad huiusmodi similitudines accommodando. Amaltheam quidem significare illum qui minimè μάλθων, id est dissolutus, sed gnauus & operarius esset, bona omnia consequuturũ. Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimũ, virũ operarium innui. Botros autem & similia in cornu esse, quoniã omnia quorum egemus, in agricultura insunt: quamobrem gestantes ipsum bonus genius bonáque fortuna introducuntur. Stob. serm. 54.

Anonymus.

*Pulchrè ille quidem, qui agriculturam

turam aliarum artium parentem atque nutricem apellauit: qua bene habente cætera valeant: neglecta vero terra marique iacent omnia. Xenophon in œconom. Stobæus sermo. 54.

Attilius Regulus.

Is aiebat, neque fœcundissimis locis agrum insalubrem parandũ, neque effœtis saluberrimũ. Frustra salubris est locus, vbi peritur fame: & frustra fertilis est, vbi non licet viuere. Eras. l. 6 apoph. ex Liuio.

Scipio Nasica.

Candidatus in ædilitatis petitione cum adolescentulo competitore descenderat cuius quum manum rustico opere duratam tetigisset, interrogauit, Num manibus iambulare consuesset? Id vt populo cognitum est, repulsum petitionis passus est, eo quòd hominem agricolam spreuisse videretur. Brus. l. 1. c. 8.

Cato Maior.

Dicebat, fortissimos viros ac strenuissimos milites, ex agricolis gigni miniméque malè cogitãtes. Plutar. & Eras. l. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat ad rusticos, In re rustica operæ parcendũ, in agro autem emẽdo minimè, quod enim malè emptum est, semper pœnitet. Erasm. l. 5. apoph.

Idem.

Dicere splebat, pecuniam pedibus compensari: sentiens nimirum, satis sumptuosum esse, ad villam procul dissitã crebro proficisci: sed hoc impendij pedibus compensari, si dominus impiger inuisat fundum suum. Cic. in orat. pro Flacco.

Idem.

Interrogatus, quis esset sertissimus agricolæ quæstus? respondit: Si bene pascat. quis proximus? si mediocriter pascat. quid tertiũ? si bene vestiat, quid quartũ? respondit, Arare, & terram bene vertere. Eras. lib. 5. apopht.

Curij Dentati.

Manius Curius, qui Dentatus cognominatus est, nonnullis arguentibus, quod ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò Reipub. optauit à Diis, ne quando existeret quisquam Romanorum, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, hominem planè ignauum esse, qui ex hac agri portione non tantùm laboribus se exerceret, vt inde viuere posset. Plin. c. 33. de viris illustribus.

Cicero.

*Omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agrtcultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. li. 1. de offic.

Idem.

*Voluptatibus agricolarũ ego incredibiliter delector. quæ nec vlla impediũtur senectute, & mihi ad sapientis vitã proximè vidẽtur accedere. Habẽt enim rationem cum terra quæ nunquam recusat imperiũ, nec vnquam sine vsura reddit quod accepit, licet alias minore, plerunque maiore cum fœnore. libr. de Senectute, vbi plura de agriculturæ laudem.

Domitianus.

Domitianus imperator iussit excidi vineas: quòd studio colendi vineta, negligerentur arua. Sueton.

Diocletianus.

Quum se imperio abdicasset, atque priuatam vitã in villa sua instituisset, ab Herculio atq; Galerio ad

recipiendum imperiũ rogatus, tanquam pestẽ aliquã detestatus, respondit: Vtinã Salonę possetis visere olera nostris manibus instituta, profectò istuc tentandum nunquã iudicaretis. Fuit autem Diocletani villa haud procul à Solónis, vbi priuatus cõsenuit. Eutropius, & Cuspinianus.

Vitruuius.

*Natus infans sine nutricis lacte nõ potest ali, neque ad vitę crescẽtis gradus perduci: sic ciuitas sine agris & eorum fructibus in mœnibus affluentibus nõ potest crescere: nec sine abundantia cibi frequentiam habere, populúmque sine copia tueri. l.2. de architect.

De alea.

Plato.

ADolescentẽ, quòd lusisset alea, grauiter increpuit, qui quũ dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non est, inquit, assuescere. Laert. l.3.

Alexander.

Quosdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ sensisset eos non ludere. Siquidẽ multi sũt qui in hoc ludo velut in re maximè seria versãtur, non enim ludunt qui fortunas suas omnes, interdũ & liberos, aleę permittunt arbitrio. Plutar.. in reg. & imp. apoph.

Manius Curius.

Maniũ Curium accusator eius ad cõcitandã inuidiam in sipario (id est velaminis genus) pinxerat omnibus locis, aut in neruo nudũ, aut ab amicis redemptum ex alea, hoc agẽs vt omnibus persuaderet, quàm is esset perditè deditus aleæ. Hoc crimẽ ridiculè inficiatus est Manius: Ego, inquiens, nũquam vici. Alter intelligi volebat, Curiũ assiduè lusisse alea. Curius eo torsit quasi infelicitas esset opprobrata. Non est versimile, qui frequenter ludit tesseris, nunquam vincere. Refert Fabius.

Cicero.

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticensem, dicentíque quòd totas noctes ebrius esset: At illud, inquit Cicero, non addis, eũ totos dies alea ludere: ciuiliter excusans Catonẽ, q̃ totũ diẽ reipub. negotiis dabat operã nocturnas aliquot horas sumebat laxãdo animo, Eras. 4. apoph.

Huc refer apoph. de Ludo & Recreatione.

De ambiguè dictis.

Diogenes.

SEruum quendam fugitiuũ videns ad puteum sedentẽ, Vide, inquit, adolescens, ne excidas: ambiguo verbo ludens. Nam excidit, qui in puteũ decidit, & ἐκπίπτει, id est, excidit, qui de loco pellitur. Laer. l.6. c.2.

Idem.

Interrogatus, quamobrẽ athletæ nihil sentirẽt? Quoniam, inquit, suillis ac bubulis carnibus educati sunt. Nam athletæ crassioribus cibis enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, sed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locũ. Nã vt Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis sentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quęrebat, quid esset causę, cur athletæ veluti sensu carentes, nõ offẽderẽtur plagis: Diogenes animorũ stuporẽ notare maluit. Laer. li.6.

Idem.

Quum mentio fieret de puero stuprato, Diogenes, interrogatus cuias esset, lusit ex ambiguo dicens, Tegeates: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autẽ interdum idem

est

eſt quod lupanar. Ibidem.

Iſchomachus.

Quum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre? Qui poteſt, inquit, quum triduò nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in ventre habere dicitur, quę fert vterum. Nam id medicus percontabatur, an eſſet grauida. Era. l. 6. apoph.

Stratonicus muſicus.

Quendam qui malè cecinerat rogauit, cuius eſſet cantio? quũ ille reſpondiſſet, Carcini: multò magis, inquit, quam hominis. Carcinus enim Gręcè cancrum ſonat. Eſt autem eadem vox cantoris cuiuſdam nomen, quem notât Græcorum prouerbia. Eraſ. l. 6. apoph.

Idem.

Quum trabes delapſa quoſdam è conuiuis occidiſſet, dixit, ἄνδρες δοκῶ εἰσι θεοὶ εἰς δὲ μὴ εἰσι δοκῷ εἰσι. Id Latinè reddi non poteſt: iocus eſt ex amphibologia. δοκῷ ſonat trabi, ſi ſubſcribas iota: & ſine hac, ſonat opinor. Viri, opinor dij ſunt, quòd ſi non ſunt, trabi sũt. Niſi forté δοκώ legendum, acuto accentu, vt intelligas trabes ſunt. Eraſ. 6. apoph.

Idem.

Quũ Satyrũ accepiſſet apud Iliũ peregrinari, feſtiuiter in illũ torſit illud prouerbio iactatũ, In Ilio ſemper mala: ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur, quę miſera triſtiáque ſunt, aliter homines mali. Eraſ. 6. apoph.

Idem.

Polyidæ gloriãti, quòd diſcipulus ipſius Philopas canendo viciſſet Timotheum: Miror, inquit, ſi ignoras, quòd diſcipulus tuus cõdit decreta, Timotheus autem leges. Iocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cautionis. Eraſ. ex Athenæo.

Philoxenus.

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto ſermone quod turdi magno vẽderẽtur, quum fortè adeſſet Coridus, qui malè audiebat, quòd corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet: Atqui ego, inquit, memini fuiſſe tempus, quo Coridus obolo parabatur, ludẽs ex ambiguo, nam corydus etiam auiculæ nomen eſt. Eraſ. 6. apoph.

Demonax.

Demonax in Herminum Peripateticum qui ſemper in ore habebat decẽ Ariſtotelis Categorias, ita luſit: Equidem arbitror Hermine, te non indignum decem Categoriis. Iocus eſt ex ambiguo vocis Categorię Gręcis vel prædicamenta dicuntur, vel accuſationes. Eraſ. l. 8. apoph.

Idem.

Quum Athenis quidã Romanus ſenator filium ad Demonactem adduxiſſet, eleganti forma, veſtitu delicato, ac deliciis effœminatũ, diceréť q; Salutat te, ô Demonax, filius meus: Pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Vtrunque autẽ poterat dici in laudem. Nunc autem patrem notauit ex filij effœminatis moribus, & matri similẽ dixit mollem & deliciis euiratum. Ibidem.

Lais Corinthia.

Cuidã amatori, qui miſſo ſigillo iubebat illã venire: Non poſſum, inquit lutũ eſt. Olim terrę genera ſignabant, at illa lutũ eſſe dixit, quaſi ob lutum viarum non poſſet accedere. Luteum ſigillum nihil morabatur, argentum quęrebat. Eraſ. 6. apopht.

Philippus Macedo.

In acie vulneratus circa clauiculã cũ

decumberet lecto,& medicus à quo curabatur,subinde pręmiũ efflagitare:Sume,inquit rex,ipsemet, habes enim clauẽ in tua potestate: ludens ancipiti voce: κλεὶς enim Græcè & clauem sonat,qua aperitur cista,vel ianua domus:& commissuram quoque humeri cum pectore. Plutarc.in apoph.regum & impp.

Clitophus.

A Philippo donatus equo saucio, vendidit:& ab eo pòst interrogatus, vbi nam esset equus? Ex vulnere,inquit,illo confectus est. Ludẽs ex ambiguo,nam πέπρακται sonat venditus est,& confectus est. Eras.6.apoph.

Afer orator.

In quendam patronum imperitum, sed splendido vestitu se venditantem litigatoribus, lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus. Lusi ad inexpectato: nam auditor pro vestitus exspectabat, instructus, aut exercitatus. Eras.6.apoph.

Philippus orator.

In maleolentem, Video,inquit, me à te circũueniri,sentiens,se malo odore vndiq oppleri. quũ circũuenire dicatur,qui dolo fallit. Eras. 6.apoph.

Idem.

Causam agens, quum pusillus testis prodisset,Licétne,inquit, rogare? Quũ quęsitor properans dixisset, Licet, modò breuiter:hic Philippus,Non accusabis,perpusillum rogabo. Primùm in testem risus obortus est:sed mox in iudicem Lucium aurificem conuersus,qui sedebat ipso teste breuior. Eras.6.apoph.

Curtius.

Curtius eques Romanus delitiis diffluens,quum apud Cęsarem cœnaret, macrum turdum sustulit è patina:cúmque tenens interrogauit Cæsarẽ,liceretne mittere? cúmque is respondisset: Quid ni liceat? ille protinus auem misit per fenestram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis,quod apud Romanos erat solenne: & mittitur, quòd abiicitur. Eras.l.4.apoph.

Cicero.

Quum Cicero in Pompeij castra venisset,dicentibus,Serò venisti. Minimè,inquit,serò,nam nihil hîc adhuc parati video. Allusit ad eos, qui serò veniunt ad cõuiuium. Iocus est ex ambiguo. Serò venit qui tardè venit:& serò,qui post tempus. Plutarc. in Roma.apoph.

Idem.

Quum Faustus Syllæ filius ob æris alieni magnitudinem suppellectilem suã proscripsisset. Hanc,inquit, proscriptionem magis approbo,quàm paternam. Lusit ambiguo verbo. Proscribitur res,quæ in auctione venum exponitur: & proscribuntur homines,à quouis iugulandi, quo crudelissimo genere Sylla quãplurimos ciues proscripserat. Plutar.in Romanorum apoph.

Idem.

In Isauricum ita lusit:Miror quid sit,quòd pater tuus,homo constãtissimus,te nobis varium reliquerit. Iocus ex ambiguo vocis. Nã varius dicitur,parum animo constans, varius item,qui vestigiis plagarum notatus est. Vulgatum autem erat,hunc Isauricum aliquando à patre cæsum loris. Inde illud M.Cælij pętoris non dictum,sed factum: cuius quum sellam curulem consul Isauricus fregisset,alteram posuit loris intentam,tacitè minitans illi, atque exprobrãs, quod à patre loris cęsus esset. Eras. 4.apoph.

Idem.

Idem.

C. Cęsari in senatu enixè defendẽti causam filię Nicomedis, beneficiáq; regis in se commemorãti: Remoue, inquit Cicero, isthæc oro: quoniam notum est quid ille tibi, quid tu illi dederis: locus est ex ambiguo verbi. Nam dat, qui confert beneficium: & dat mulier quę sui facit copiam. Vnde illud Martialis,

Vis dare, nec dare vis.

Malè audiebat Cæsar, quòd in Bithynia Nicomedi regis fuisset obsequẽtior, quàm pudicitiæ leges postulãt. Eras. 4. apoph.

Idem.

Quũ mater M. Bruti Seruilia pretiosum ære paruo fundum abstulisset à Cæsare, qui bona ciuium subiiciebat hastæ, ita iocatus est Cicero: Et quidem, inquit, quo melius emptum sciatis, emit hunc fundum Seruilia, tertia deducta. Seruiliæ autem filia dicebatur Iunia Tertia, eadémque C. Confidij vxor, lasciuiente dictatore tam in matrem quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus est Cicero: potuit enim intelligi, tertia pars pretij detracta. Deducitur autem vxor aut scortum. Erasm. libro 4. apophthegm.

Idem.

Vatiniũ inimicum, & alioqui sceleratum, M. Tullius audierat obiisse diem: post, quum rursum audisset illum viuere, Malè pereat, inquit, qui malè mentitus est, significans, Vatinium indignum qui diutius viueret. Omne mendacium malum: sed hoc mẽdacium bis erat malum, quia bonos viros in falsum gaudium coniecerat. Dictũ tamen erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles. Plutarch, in Rom. apophthegm.

Crassus.

Quum Brutus iunior fundos ædésque paternas luxu prodegisset, & in his etiam thermos, & in sermone quodam diceret se frustra sudare, Non mirum, inquit Crassus, nuper enim existi è balneis. Lusit ex ambiguo. Exit è balneo, qui lauit: & exit, qui vendidit, alteríque cedit. Eras. lib. 6. apoph.

L. Galba.

L. Galba scurra, cuidam pilam negligenter petenti: Petit, inquit, tanquã Cæsaris candidatus. Huius competitores negligentius ambiebant, vel quia metuebant Cæsarem repulsæ impatientem, vel quia desperabant se assequuturos tali competitore, vel quia sic illi blandiebantur. Iocus est ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur: & petitur magistratus. Eras. 6. apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis contumeliosè interroganti, Quid fers Cincole? Vt emas, inquit, si vti velis. notans illũ, quòd donatis & commendatitiis rebus vti gauderet. Allusit autem ad illud decantatũ in primis, Emere malo quàm rogare. Ad hæc amphibologia est in verbo, Ferre, fert enim qui promulgat legem: & fert, qui portat aliquid venale. Eras. 6. apoph.

Plancus.

Plancus in iudicio amici, cùm molestũ testem destruere vellet, interrogauit sutorem quẽdam, quo se artificio tueretur? ille vrbanè respondit Gallam subigo. Habetur autem hoc sutorium instrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem ambiguitate cõuertit. Nam Plancus in Meuia Galba nupta malè

audiebat. Macrob. lib. 2. ca. 2. Saturn.

Vespa Terentius.

Titius quidam studiosè pila ludere solebat, sed idem noctu signa sacra frangere putabatur. Hunc quum gregales in campo desiderarēt, Vespa Terentius hoc colore excusauit, vt diceret illum fregisse brachium. Nam diuorum imagines brachiis gestabant donaria. Huc allusit Vesp. Eras. lib. 6 apoph.

Proculeius.

Quærebatur de filio, quòd expectaret mortem patris: qúmque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit, rogo vt expectes. Detorsit verbum in contrarium sensum. Expectat mortem patris, qui inhiat: & expectat, qui non accelerat mortem patris. Fab. lib. 9.

Aug. Cæs.

Olim magna erat sepulchrorum religio, eáque pars agri quæ sepulchro erat dicata, non proscindebatur aratro. Vectius itaque quum nihil hac religione deterritus patris monumentum exarasset, Augustus facetè iocatus est. Hoc inquiens, est verè patris monumentum colere. Rursus lusit ancipti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager aut aliud simile. Gemina fuisset amphibologia, si pro monumēto dixisset memoriam, quod ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria nobis sacrosancta dicitur, quo vita defunctos veneramur: & memorias, ad Græcorum imitationem, vocamus defunctorum monumenta. Erasm. libro 4. apophth. ex Suetonio Tranquillo.

Idem.

Quum plerique rei quos Seuerus Cassius accusabat, absoluerentur, & is cui Cæsar forum extruendum locarat, diu traheret illum operis expectatione: Vellē, inquit Cæsar Augustus, vt Cassius & forum meum accusasset. Iocatus est ambiguo verbo, nam absoluitur, quod perficitur, & absoluitur, qui à causa liberatur, absoluit opus architectus, & reum iudex absoluit. Eras. l. 4. apoph.

Romani.

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, daturos pœnas sceleratos, ac breui dignū exitium facturos: exclamatū est ab vniuersis, Tu facies, Auguste. Quæ vox bifariam potest accipi: Tu facies vt dent pœnas aut tu dabis pœnas. Suetonius in Nerone.

De ambitione.

Plato.

Dicitur ter nauigasse in Siciliam, nec sine periculo, nec sine cauillis obtrectantium. Molon itaque, qui gerebat hostilem in Platonē animū, negabat non esse mirū si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Nam tyrānum expulerat necessitas. Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamē Dionysium esse Corinthi adeò mirabantur omnes, vt iam abierit in prouerbium de re inexpectata & incredibili. Laert. lib. 3.

Idem.

* Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minimè ambitiosi sunt, optimè & procul à seditionibus permanet: contra verò quæ aliter affectos habet ciues. Libro 7. de legibus.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim

partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur. Miserabiles autem, qui spe falluntur. Stob. ser. 2.

Theages.

*Contentio honorum, seu ambitio, oriuntur ex vi irascibili: quæ cùm in excessu fuerit, gignit feritatem. Stob. ser. 1.

Thucydides.

*Nõ solùm ambitio & gloriæ studium expers est senectutis, sed magis (quod populare & ciuile est, quale formicis etiam & apibus) ad finẽ vsque vitæ perdurat. Plutarch. Stob. serm. 43.

Aristoteles.

*Plurimæ seditiones in ciuitatib. Ambitionis culpa oriuntur: de honoribus enim non quilibet, sed potentissimi quique contendunt. Stob. serm. 43.

Themistocles.

Cùm aliquando theatrũ peteret, interroganti cuidam cuius vocem esset libentissimè auditurus? Eius, inquit à quo artis meæ quàm optimè canerentur. Ingenuè fassus est, se magno gloriæ studio teneri. Solebant enim olim Musici, in publico virorũ illustrium laudes canere. Plutarch. in eius vita.

Idem.

Themistoclem ferunt virtutũ stimulis agitatum & ob id noctes inquietas exigentem, quærẽtibus, quid ita eo tempore in publico versaretur, respondisse, Quia me trophæa Miltiadis de somno excitant. Marathon nimirum animum eius, & Arthemisium, & Salanis, naualis gloriç fertilia nomina illustrãda tacitus facibus incitabant. Plut. in Themistocle. Valer. Max. l. 8. c. 13.

Timon

Timon, qui cognomine Misanthropos dictus est, elementa malorum vocabat Auaritiam & Ambitionem: eo quod ex horum vitiorũ fonte, cætera vitia omnia prouenire ac manare viderentur. Timonis dicterium recitat Stob. ser. de Iniustitia.

Socrates.

*Timidus patriam, ambitiosus verò substantiam paternam deserit. Stob. ser. 4.

Epaminondas.

Lacedęmoniis bello victis, ac multo sanguine fuso iam fugatis, cùm audiret, illos eius belli calamitatem extenuare, vt palàm fieret omnibus quanta strages edita esset, non quibuslibet permisit cadauera interfectorum tollere, sed vt quæque ciuitas sua auferret, & ita factum est, vt appareret, plusquam 1000. Lacedęmonios interiisse. Plut. in apoph.

Alexander.

*Anaxarchus philosophus ex auctoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos essereferens: Heu, me miserum, inquit Alexãder, quòd ne vno quidem adhuc potitus sum! Angusta homini possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Iuuenal. saty. 10. Plutarch. de tranquil. anim. Valer. Maxim. lib. 8. c. 13.

Hipponicus.

Statuã ponere, sacrosanctum patriæ donariũ, in animo habebat. Cũ autem quidam ei consuleret, vt à Polycleto fingendam imaginem curaret: respõdit, Non se eiusmodi donariũ positurũ, cuius gloria non ad cõsecratorẽ, sed ad factorem esset reditura. Etenim liquere, spectatores in ea statua magis artem & industriã Polycleti, quàm suam liberalitatem

& munificentiam admiraturos esse. Ælian.lib.14.de Var.hist.

Damis.

Cùm Alexander Magnus per literas petiisset, vt Lacedæmoniorũ decreto decernerentur ipsi diuini honores, & in deorũ numero referretur: Age inquit, concedamus Alexãdro, si velit appellari Deus. Despectam risit stultam principis ambitionem, qui putaret ab iis posse creari deos, qui ipsi nihil aliud essent, quàm homines: aut si hoc nõ putauit, insigni stultitia falsi nominis vmbra gloriaretur. Plut.in apoph.

Theopompus.

Cùm Pylij decretum edidissent, quo Theopompo tribuebantur summi honores, rescripsit: Mediocres honores ipsum tẽpus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quòd alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, hoc vltro delatum reiecit, simul & suam declarans modestiam, & amicos admonens, in omni re modum esse optimum. Quin & illud acutè perspexit, quæ subitò crescunt in altum, nõ esse diuturna: quod genus sunt betæ & cucurbitæ: cęterùm quæ paulatim augescunt, ea facere ætatem, veluti quercum & buxum. Plut.in Lacon.

Iulius Cæsar.

*Narrant eum, quum Alpes iam transiisset & præter oppidulũ quoddam barbaricũ paucis & miseris habitatum hominibus iter faceret, amicis per iocum ex ipso quærentibus, an & hîc de magistratibus essent cõtentiones, ac de principatu certamina, & potentium æmulationes, serio respondisse, Malle se hîc primum, quàm Romæ secundum esse. Rursus cùm in Hispania per ocium res Alexandri gestas legeret, diu cogitabundum ad extremum illacrymasse, & amicis causam quærentibus dixisse, An non dolentem vobis videtur me cùm id ætatis sim, qua Alexãder tot nationibus imperauit, nihil dũ memoratu dignũ gessisse? Plut.in Cæs.

Agrippa.

Agrippa familiaribus suis dicere solebat, hunc esse morem principũ vt nolint habere quemquam se potiorem. Nam ea quidem, quæ facilẽ & exploratam victoriam esse videntur habitura, ipsi gerere statuũt: pessima verò quæq; & difficillima aliis committunt. Quòd si eueniat vt opportuna negocia aliis mandare cogantur, grauiter ferunt, propter laudem & gloriam eorum qui ea gesserunt, sed sibiipsi rerum bene gestarum gloriam libenter ascribunt. Xiphilinus in Augusto.

Agrippina.

*Nero, cùm primum natus esset, quidam astrologus prędixit eum regnaturum esse & matrẽ necaturum. Quod cùm Agrippina mater intellexisset, subitò exclamare cepit: occidat, dum regnet. Præsagio votóq; respondit euentus. Sueton.

C.Caninius

Rutilius & Scaurus cùm competitores essent in consulatu, Rutilius tandẽ Scauro cessit. Sed Scaurus ambitus Rutilium accusabat, quoniam in tabulis Rutilianis scriptum esset, A.F.P.R atq. interpretaretur Scaurus. Actum fide Publij Rutilij: quasi suffragia Rutilius corrupisset, nec potuisset fieri consul Scaurus, nisi ex renuntiatione Rutilij: Rutilius rursus interpretabatur. Ante factum postea relatũ: Tum C.Caninius eques Romanus, quum Ruffo adesset, exclamauit, neutrum illis literis declarari. Id enim significare Æmylius fecit,

fecit, plectitur Rutilius: id est, Æmylius Scaurus corrupit populum, Rutilius passus est repulsam. Brusonius lib. 1. cap. 15.

C. Cotta.

Caius Cotta in ambitione artifex, dicere solebat, se operā suam, quòd non contra officium rogaretur, polliceri solere omnibus, impartire autem iis apud quos optimè poni arbitraretur. Brus. lib. 1. cap. 15.

Horatius.

Quum rediret ad suos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat spolia gestans, quorum vni desponsa fuerat Horatij soror virgo, illa autem agnoscens sponsi paludamentū, quod ipsa manibus suis confecerat, solueret crines, ac fletu sponsum mortuum inclamaret: Horatius sororem gladio transfigit, dicens, Abi hinc cum tuo præpostero amore, oblita fratrum mortuorum, viuíque, oblita patriæ. Tantum valuit amor laudis, & patriæ gloria. Liuius, & Plin. de vir. ill.

Afer.

Afer Didio Gallo qui prouinciam ambitiosissimè petierat, deinde impetrata re, tanquam coactus, querebatur, vrbanè, Age, inquit, Didi, aliquid & reipub. causa labora. Brus. li. 1. cap. 15.

Cicero.

Coci cuiusdam filius ambitiosissimus, cum candidatus in campum descendisset, ac à Cicerone petiisset suffragium, Tullius coquum agnoscens, ait, Ego quoque tibi fauebo. Respexit autem Cicero ad officium hominis cui ideo fauere cuperet, ne sale perderet offam. Bruson. lib. 1. ca. 15.

Idem.

*Miserrima, inquit, est omnino ambitio, honorúmque contentio. Item. Facillimè impellitur ad res iniustas qui gloriæ cupidus est. Item. Difficile est potestatem cupienti, seruare æquitatem. lib. 1. de Offic.

Cato Vticensis.

Quum M. Octauius, duas habens legiones haud procul ab Vtica, à Catone postularet, vt inter ipsos de imperio statueretur, Cato legatis nihil respondit, verùm ad amicos conuersus, Quis iam miretur, inquit, rem malè gestam esse, quum in ipsa morte in nostris videatis dominandi cupiditatem? Significans, ambitione ducum bellum infeliciter cessisse, Plutarch.

Alphonsus rex.

Dehortantibus amicis, ne ob imminentia pericula bellum pro Ioanna Neapolitanorum regina, contra Martinum pontificem, qui regno eam spoliarat, susciperet: Non abhorreo, inquit, periculum, cum sine labore & periculo nemo vnquam gloriam consecutus sit. Panormita. de rebus gestis Alphonsi. lib. 1. cap. 2.

S. Augustinus.

*Non ferè quisquā est, qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam. Item. Quoties hominibus præesse desidero, toties Deo meo præire contendo. Comment. in Psalmos.

Idem.

*Diabolus ruit, quia elegit potius præesse, quàm subesse. lib. 14. de ciuitate Dei, cap. 11.

S. Ambrosius.

*Hoc ipso perniciosior ambitio, quòd blanda est consolatricula dignitatum, & sæpè, quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos. habet enim so-

rensem gratiam, domesticum periculum, & (vt dominetur aliis) prius seruit, curuatur obsequio vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior. Commentar. in Lucam, lib. 3.

Chrysostomus.

*Quicunque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi computatur, qui de primatu tractauerit, Homil. 25. in Matth.

S. Bernardus.

* O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes torquens omnibus places? Nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negotiis eius. lib. 3. de consideratione.

Plura pete ex apophth. de Gloriæ & Laudis cupiditate, atque Regnandi libidine.

De ambitione ex sordibus.

Socrates.

ANimaduertens Antisthenẽ ambitiosius ostentare vestem laceram & detritam, facetè hominem increpauit, οὐ παύσῃ, inquit, ἀγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, id est, non desines te nobis comere? Significans, eiusdem esse ambitionis vtilitatem amictus ostentare, & delicato cultu sese venditare. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alcibiades cum Socrati magnifica misisset munera, & Socrates respuere videretur, Xantippe auida dissuasit, & donum magnificum ac indignum vt non acciperetur esse dixit. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Alij namque videri & laudari cupiunt, dum alios ornant muneribus: alij verò ex eo laudem sibi parare studẽt, quòd propter communem consuetudinem omnia contemnant: & sic omnibus sua innata est ambitio. Erasm. libr. 8. apoph.

Idem.

Quum Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, ídque obuertens fissuram omnibus daret inspiciendam: Per fissuram (inquit Socrates) pallij tui, video tuam inanitatem. eleganter notans, turpiorem esse ambitionem ex vtilitate cultus, quàm ex amictu splendido. Atque vtinam inter Christianos non sint multi Antisthenes, qui sub veste fusca, vili, sordidáque, plus celent gloriæ, quàm alij diuites habent in holosericis ac byssinis. Erasm. libr. 3. apoph.

Diogenes.

Quum aliquando perfusus esset aqua, staretque toto distillans corpore, circunstantes aliquot, vt fit, commiserabantur hominem indigna passum. Quibus Plato (nam & is fortè tum aderat:) Si vultis, inquit, commiserari Diogenem, abite: notans in philosopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur spectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quàm miserandus: at si nullo teste perfusus fuisset, tum verè fuisset miserabilis. Laertius libro sexto.

Idem.

Rhodios quosdam adolescentes elegantiore cultu conspiciens, dixit, τύφος οὗτος ἐστιν, id est, hic fastus est. Rursum, quum vidisset Lacedæmonios substricta tunica parcè sordidéque

deq; cultos, ἀλλ᾽ inquit, οὗτ᾽ τῦφ᾽ ἐστιν, id est, hic alius fastus est. Significans, non minus peccare eos qui ad ostentationem sordidè vestiuntur, quàm qui splendido vestitu sese iactitant. Vnde scitum est illud diui Hieronymi, Pullas æquè vt candidas deuita. Erasm. libro 8. apoph.

Plato.

Plato frugalis quidem erat, sed tamen amans mundiciei: contra Diogenes, sordidus. Itaque calcans Platonis culcitram, præsentibus aliquot Dionysij amicis, quos Plato inuitarat ad conuiuium, dixit, Calco Platonis ambitionem. Mox Plato: At quanta superbia tumes ipse Diogenes, dum alienam superbiam te calcare putas? Hoc ipsum ab aliis narratur lepidius, Diogeni dicenti, Calco fastum Platonis: Calcas inquit Plato, sed alio fastu. Nam hoc ipsum fastus erat, quòd iactabat mundiciei contemptum: & qui sordibus gloriantur, non minus ambitiosi sunt quàm qui splendidè vestiuntur, sed aliter: Turpior est autem ambitio, ex fuco virtutis laudem captans. Socion tamen hoc non ascribit Diogeni, sed Platoni Cynico. Laert. lib. 6.

Diogenes.

De seipso dicere solitus est, se implere & ferre tragicas execrationes. Nam erronem se esse, domo & patria carere, mendicum agere, tenui vestitu vti, & in diem viuere. Nihilominus tamen in his non sibi minus placebat, quàm Alexander in terrarum orbis imperio cum subactis Indis Babylonem reuerteretur. Ælianus libro tertio, de Varia historia.

De amicitia, atque amico bono.

Thales.

THales Milesius philosophus dicebat, amicorum absentium æquè ac præsentium oportere meminisse. Amicitia enim est animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, nisi tantisper dum vident. Diogenes Laert. libro 1. cap. 1.

Democritus.

* Probum amicum (dicebat) gaudiis quidem vocatum adesse decet: aduersis autem casibus sua sponte. Item, Veri amici tum suaues amicitias fruitione communi, tum calamitates participatione sua reddunt leuiores. Item, Non posse opitulari amicis, inopiæ est: nolle autem, malitiæ est signum. Maxim. serm. de amicitia.

Chilo Spartanus.

Quendam prædicantem se nullos habere inimicos, interrogauit, num vllum haberet amicum? Sentiens, amicitias, & inimicitias inuicem se consequi; nec fieri posse, quin qui multos haberet amicos, complures habeat & inimicos. Plutar. in apoph.

Pittacus.

* Erga amicos, inquit, esto cōstans: erga inimicos munitus & cautus. Maxim. serm. de amicitia.

Critias.

* Qui cum amicis versatur omnia ad gratiam & voluntatem illorū faciens, ex præsenti voluptate inimicitiam facit in posterum. Maxim. serm. de amicitia.

Socrates.

Dicere solitus est, nullam esse possessionem pretiosiorem vero bono-

que amico. nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præpostere facere multos, qui pecuniæ dispẽdium grauius ferunt quàm amici iacturam: quique se beneficium perdidisse clamant gratis collocatum. quum eo sibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem. Erasm. libro 3. apoph.

Idem.

Crœso interrogato, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? Cùm ille respondisset, vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si illos tibi amicos asciuisses. Maximus serm. 6.

Idem.

* Dicebat qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis esse similes, qui agro suo relicto colunt alienum. Ibidem.

Plutarchus.

* Vasa quidem (inquit) meliora sunt noua: sed amicitia præstat: quò vetustior. Item, Equi bonitatem in bello, amici verò fidem in calamitate iudicamus. Maxim. serm. de amicitia.

Isocrates.

* Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in aduersa fortuna cognoscimus. Item Vera amicitia tria requirit maximè, virtutem tanquam honestam, & familiaritatem vt iucundam, & vsum tanquam necessarium: nam vbi iudicaris, recipere debes, & congressu lætari, & vti si egeas. Maxim. ser. de amicitia. Plura vide apud Isocratem ipsum admonit. ad Nicoclem.

Dion philosophus.

* Quot amicos paratis, tot oculos habes, quibus quæ velis videas: tot aures, quibus quæ decet audias: tot consilia, quibus de iis quæ conducũt consultare & prospicere possis. Non enim aliter se habet plurium amicitia, quàm si cui Deus vnum corpus habenti multas daret animas, quæ omnes illi prouiderent & consulerẽt. Maxim. serm. de amicitia.

Pisomanus Dion.

* Quæ calamitas extra amicitiam non intolerabilis? quæ prosperitas, remota amicitia, non iniucunda est? Item. Eum iustè miserrimum iudico, qui in miseriis & calamitatibus multos habet qui lætentur: in rebus autem secundis qui delectetur neminem. Maxim. eodem serm.

Zeno Cittiensis.

Interrogatus, quid reuera esset amicus? respondit, Alter ego. Laertius lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Admonitus à quodam, ab amicis illi tendi insidias, vt caueret. Quid facias, inquit, sic & cum amicis & cum inimicis habebimus consuetudinem? Ab inimicis nobis cauemus, amicis fidimus. Quòd si pariter ab vtrisque nobis cauebimus, non est suaue viuere. Laert. lib. 6.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium: Se quidem amicum esse dixit, sed ad aras vsque. Sensit vir prudentissimus, eatenus benefaciendum esse amicis, quatenus iustitia, æquitas, & in Deum pietas permittit. Plutarch. in apoph. Gellius libro 1. capite 3. Brus. libro 1. capite 3.

Xenocrates.

Quum Platoni Dionysius diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat,

Non

Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laert. lib. 4. cap. 2.

Aristoteles.

Rogatus quo pacto amici tractandi essent? Non aliter, inquit, quàm nos ab illis tractari cuperemus. Laer. lib. 5. cap. 1. Brus. lib. 1. cap. 3.

Sextus Philosophus.

*Amicum (dicebat) nō diligas vtilitatis gratia. Nam talis amicitia breuis & instabilis est. Item, Amicum ne parato, cui non credis omnia. Maxim. serm. de amicitia.

Dion Syracusanus

Admonitus vt caueret sibi ab Heraclide & Calippo, quorum fidei plurimùm credebat: respondit, se malle vita excedere, quàm in metu violētæ mortis amicos inimicósque iuxta ponere. Brus. lib. 1. cap. 3. ex Plutarcho.

Phocion.

Nicocli petēti, vt sibi ante Phocionē venenū haurire liceret. Tametsi durū hoc, inquit Phocion, tamen concedendū est ei, cui nihil vnquā in vita negaui. Phocionem Nicocles inter amicos fidissimum vnicè adamarat, eique molestum erat videre illū morientem. Eam molestiam vt vitaret petiit vt ipse prior biberet Et hac in re Phocion cōmodauit amico. Plut. in Græc. apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Dicere solebat, non prius interdiu discedendum è foro esse, quàm si nouum aliquem amicum ad veteres adieceris. Ælianus libro 14. de Var. hist.

Anytus.

Amicum Alcibiadem quum ad cœnam rogasset, ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis paulò pòst irrupit, stánsque ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre: qui ferè dimidium asportarunt. aliis conuiuiis autem Alcibiadis violentam superbiam criminantibus, Anytus, dixit, illum humaniter egisse, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipsi reliquisset. Erasm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Antalcidas.

Interrogatus, quo pacto quis amicos sibi facere posset? respondit, Si loquatur illis iucūdissima, præstet autem vtilissima. Quo dicto innuit, in parandis amicis adhibendum esse primò sermonis comitatem, in officiis autem præstādis vtilitatem. Plu. in Laconicis apoph.

Anonymus.

Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant se quocunque vellet vinculo astringere, quo certius esset amicitiam fore sinceram. Quibus ille: Vna est, inquit de amicitia certitudo, si etiam volentes lædere non possint: nam reliquæ omnes prorsus infirmæ sunt. Conuenit cum illo Chilonis. Sic habendum amicum, vt cogites alium posse fieri inimicum. Eras lib. 8. Apoph. ex Plutarcho.

Cyrus.

*Quum quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis, interrogatus autem cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornatum aptatum esse putabo. Maximus, serm. de amicitia.

Darius.

Darius rex quum aperuisset prægrande malum punicum, & quidam ab eo sciscitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret, quantus illic inesset granorum? respōdit,

Zopyrorum is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans, regi nihil prius aut clarius esse debere probis ac fidis amicis. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Darij matrem, vxorem, & sorores captiuas inuisens, vnà cum Hephæstione, hunc, quòd esset eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, Sysigambis Darij mater pro rege adorauit. Eadem ex nutibus adstantium intelligens errorem, perturbata denuò salutauit Alexandrum. Tum Alexander: Nihil est, ô mater, quòd turberis: nam & hic Alexander est. Sentiens, amicum esse alterum ipsum. Plut. in Alex.

Idem.

*Interrogatus à quopiam vbi thesauros haberet, amicos ostendens, In his, inquit. Maximus, serm. de amicitia.

Idem.

Idem, inter amicos quos habebat præcipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum, sed omnium maximè diligere Hephæstionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephæstion amat Alexandrum. Id Græcè iucundius dicitur, φιλοβασιλεὺς & φιλαλέξανδρος. Sentiens, Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, præstare fidem amicum: Hephæstionem, priuato quodam affectu diligere Alexandrum: Pariter itaque licet dissimiliter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium. Craterum ornauit dignitate: Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem. Plutarch in apophtheg. regum.

Idem.

Ilium profectus, Achillis statuam coronas. O te felicem, inquit Achilles, cui viuo talis amicus contigit. loquebatur autem de Patroclo, qui fidissimus Achilli fuit amicus. Plut. in vita Alexandri.

Legati Scytharum.

*Extat sapientissima Scytharum legatorum oratio ad Alexandrum, lib. 2. hist. Qu. Curtij dehortatoria à bello. Inter alia autem egregiè dicta & illud occurrit. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse caue credas. Inter Dominum & seruum nulla amicitia, &c.

Demonax.

* Pauciora (inquit) mala contingunt hominibus ab inimicis quàm amicis. Inimicos enim quum metuant ab eis cauẽt: amicis verò aperti sunt, vnde periculis exponuntur & insidiis ipsorum facilè capiuntur. Anton. ser. de amicis improbis.

Idem.

*Arcanum in amicitia auditum inimicus postea factus ne efferas: læderes enim non tam ipsum amicum quàm amicitiam. ibidem.

Philisto.

*Ne propter iram amici arcana effutias. Quin speres, inquit, ipsum denuò amicum tibi fore. Sæpe iucundior fit amicitia quæ deposita simultate ad concordiam redijt. Fugiendę sunt malorum amicitiæ, & bonorum inimicitiæ. Ibidem.

Demetrius.

In somnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem messem: eóque struebat illi insidias, vt tolleret è medio. Idque quum indicasset Demetrio filio

lio, iureiurando adegit vt sileret. Is verò iuncto sibi Mithridate, deambulabat in litore maris, & infima hastæ parte inscripsit harenæ. Fuge Mithridates. Is intellecta re, profugit in Pōtū, atq; illic regnauit. Plut. in apoph.

Isocrates.

*Nullum, inquit, tibi amicum sumas, priusquam inquisiueris, quomodo se cum prioribus amicis gesserit. Expectabis enim talem erga te futurum, qualis fuit erga illos. Ibidem.

Scipio minor.

Negabat vllam vocem inimiciorem amicitiæ potuisse reperiri, quã eius qui dixisset, Ita amare oportere, vt aliquãdo esses osurus, nec verò se adduci posse, vt hoc (quemadmodum putaretur) Biantis esse dictum crederet, qui sapiens habitus esset, vnus è septem, sed impuri cuiusdam, & ambitiosi aut omnia ad suam potentiam reuocantis, esse sententiam. Quónam enim modo quisquam amicus ei esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? Cicero in Lælio.

Idem.

*Sapienter monebat non parandum esse amicum, cui non ausis per omnia credere. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, nihil difficilius esse, quàm amicitiam vsque ad extremum diem permanere. Mutantur enim mores sæpe: aliâs aduersis rebus, aliâs ingrauescente ætate: aut dirimuntur contentione vel luxuriæ conditione, vel commodo alicuius, quod idem adipisci vterque possit. Ibidem.

Idem.

Frequenter dicebat, in omnibus rebus diligentiores esse homines, vt capras & oues quot quisque haberet, dicere posset: amicos quot haberet, non posset. in illis quidem parandis curam adhibent, in amicis eligendis sunt negligentes. Ibidem.

Pompeius.

Cato cùm prædiceret, Pompeij potentiam crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed multò magis ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato magis accedunt ad diuinationem, mea autem accommodata sunt amicitiæ. Quo dicto indicat, Catonem de rebus loqui planè incertis se verò ea præcipuè secutum esse, quæ tum temporis amicitia, quę sibi cum Cęsare intercedebat, postulabat. De amico autem multò humanius est bene sperare, quàm quasi per somnium diuinare peiora. Plut. in apoph.

P. Rutilius.

Amico iniusta petenti quum pernegasset suum officium, ísque indignabundus diceret: Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si quæ ab te peto, non accipio? Imò, ait Rutilius, Quid tua mihi opus est amicitia, si quid inhonestæ rei propter te facturus sum? Val. Max. lib. 6. cap. 4. & Eras.

Cicero.

*Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt. Cui potest esse vita vitalis, qui non in amici mutua beneuolentia conquiescat? Verus amicus est alter idem. Qui ex amicitia tollit verecundiam, maximum eius tollit ornamentū. Sine virtute nec amicitiã, nec vllã rem expetendã consequi possumus. Odiū est venenum amicitiæ. Nulla est amicitia, cū alter audire verum non vult, alter ad mentiendum paratus est.

Nulla est excusatio peccati, si amici causa peccaueris. Ab amicis honesta petamus, & amicorum causa honesta faciamus. Certus amicus in re incerta cernitur. libr. de amicitia, vbi plura leges.

Idem.

*Ea est iucundissima amicitia, quã similitudo, morum coniugauit. Plurimæ delectationes sunt in amicitia. Omnium rerum quas ad beatè viuendum sapientia comparauit, nihil est maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius. Meipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus. Amicitia, res sanctissima. Qui amicitiæ fidem lædit, is oppugnat omnium commune præsidium, & quantum in ipso est disturbat vitæ societatem. lib. de Offic. de finibus bonorum & malorum, orat. pro Roscio Amerino & alibi.

Micipsa rex.

*Non exercitus, inquiebat, Iugurtham alloquens, neque thesauri præsidia regni sunt, verum amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide parãtur. Sallust. hist. de bel. Iugurth.

Volumnius.

M. Lucullum, quòd Bruti & Cassij partes sequutus esset, M. Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui viuum familiariter coluerat, sine fine deploraret, ad Antonium pertractus ait, Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto superesse debeo, quum ei infelicis militiæ autor extiterim. Eras. 6. apoph.

M. Antonius.

Lucillius Bruti familiaris, quum Barbaros in Brutum obnixè ruentes cerneret, Brutũ se esse assimulauit: captúsque, & ductus nimis auidè ad Antonium, quum in Antonij esset aspectu, ait: M. Brutum, ô Antoni, nemo cæpit, absitque vt ipsum quisquam capiat hostis. Exterritis his qui adduxerant, Credo, ait Antonius, vos commilitones, hunc errorem grauiter ferre: sed scitote vos meliores prædam adeptos, dum enim hostẽ quæritis, amicum mihi adducitis. Viuo quidem Bruto ignoro per deos qua in re vterer: his amicis vtinam magis quàm hostibus potiar. Plut. in Bruto, & Brus. li. 1. c. 3.

Augustus Cæsar.

Cùm Alexandriam vi cepisset ciuibus omnibus & ciuitati se parcere dixit propter Arrium ciuem Alexandrinũ, & olim sibi sũma familiaritate coniunctum. Raræ profectò clementiæ fuit Cæsar, qui propter vnicum amicum eam ciuitatem diripere noluit, quæ tam diu pertinacissimè rebellarat. Plut. in apoph.

Hecaton.

*Ego tibi monstrabo, ait, amatoriũ sine medicamento, sine herba, sine vllius veneficæ carmine. Si vis amari ama. Senec. epist. 9.

Attalus philos.

*Dicere solebat iucũdius esse amicum facere quàm habere: quomodo artificij iucundius est pingere quàm pinxisse. ibidem.

Alphonsus rex.

Neapolitani cùm in honorem & æternam Alphonsi regis clarissimi memoriam arcum triumphalem ædificare vellent, & quo satis spatij haberet, Nicolai Mariæ Buzuti magnanimi & strenui equitis domum diruere conarentur: rex stultum ciuium facinus incusauit, dicens, non tanti se facere ædificia ventis & tempestatibus exposita, vt ob id veteris amici (cuius operam strenuam non

semel

ſemel in bello expertus eſſet) domum deſtruere cuperet. Pluris autem fecit rex prudentiſſimus amicum, quàm nominis ſui perpetuum monumentum. Panormitan. lib.1. de geſt. Alphonſi.

De amicitia regum & principum.

Solon.

TYrannorum amicos dicebat calculis ſupputatoriis eſſe ſimillimos: qui vt arbitrio ſupputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Laert. l.1. c.3.

Aratus.

Philippus Arato venenũ dandum curarat, quod non repentè occideret, ſed lenta tabe conſumeret. Id vbi ſenſit Aratus, nec inueniretur remediũ, diſſimulauit: & ingreſſus cubiculum, vni tãtum ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc ſunt premia regiæ amicitiæ. Non ſemper tutum regibus dare optima conſilia. Eraſ. lib.6. apoph.

Antipater.

Quum didiciſſet Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio ſtruxit inſidias Alexãdro, cui fidendum eſt? Si non ſtruxit, quid agendum? Erat Parmenio velut alter Alexander, in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cuiquam amico fidere: ſi Alexander, nihil commeritum ſuſtulit, pręſtat à regum negotiis abſtinere. Plutarch. in apoph.

Omulius.

Omulius ſenator Romanus, Traiani imperatori dicere ſolebat, Maiori vtilitatis ratione malum principem optari poſſe qui per multos bonos haberet amicos, quàm bonum qui malorũ multorum amicitiis vteretur. Si quidem facilius fore, à multis bonis vnum malum ad bonitatẽ deduci, quàm ab vno bono malos multos à malitia auerti. Fulgoſ. libr. 7. cap.2.

De amicitia neglecta, aut violata.

Bion.

DIcebat, amicos, quales quales eſſent, retinendos eſſe: ne videamur aut malos recepiſſe in familiaritatem, aut bonos reieciſſe. Laer. lib.4. cap.7

Socrates.

Cuiuis promptum eſſe dicebat, ſi quid rerum inſignium haberet, proloqui: quum difficillimum eſſet nominare quos poſſideret amicos, quũ hac poſſeſſione nulla ſit charior. Hoc dicto taxabat prępoſterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentiſſimè haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior ſibi videtur cui pecuniæ nonnulli obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui ſibi parauit bonum amicum, non videtur ſibi factus beatior, nec iacturam deflet qui perdidit. Eraſm. lib.3. apoph.

Idem.

Eos qui amicitiã violarent, etiam ſi iniuria affectorum ſupplicia effugerent. Dei vltionem tamen nequaquam euaſuros dicebat. Sẽſit autem vir ſapientiſſimus, eos diuina vltione meritò puniri, qui amicitiam humanæ ſocietatis vinculum, diſrumperent. Maxim. ſerm. 6.

Simonides.

Interrogatus, quam ob rem, quum esset extremæ senectutis, tamen attentus esset ad rem: Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm carere amicis, taxans instabiles hominum amicitias, qui consequuti quod volunt, negligunt amicum: eidem, dum sperant obseruiunt. Eras. l. 6. apoph.

Diogenes.

Rogatus, quemadmodum amicis vteretur Dionysius? Vt vasculis, ait: dum plena sunt, euacuat, & vacua abiicit. Brus. l. 1. c. 3.

Anaxagoras.

Anaxagoras philosophus Periclis præceptor fuisse legitur, cui in administranda republica magno fuit vsui. Verùm cùm Pericles negotiis intentus desisset agere curam Anaxagorę, iam ad decrepitam prouecti senectutem, constituit inedia finire vitam. Id simul vt renuntiatum est Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus & lacrymis conatus est hominem à spontaneæ mortis proposito reuocare: ídque magis sua ipsius causa quàm philosophi. Cui Anaxagoras, retecta facie iam moribundus, nihil aliud respondit quã hæc, O Pericles, & quibus lucerna est opus, infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ob vsum vulgarem, & talis consiliarius neglectus periit. Laer. l. 2. c. 3.

Pisistratus.

Pisistratus Atheniensium tyrannus, quum aliquot amici, qui ab ipso defecerant, Phylen occupassent, venit ad illos stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis quid sibi vellet percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum: ob hoc enim veni cum sarcinis. Egregius animus, qui nollet sine amicis nec regnare, nec viuere. Plut. in apophtheg.

Cato maior.

Audiens grauissimam de colenda amicitia disputationem, ait: Amicitiæ quæ non placent, dissuendæ magis quàm discindendæ sunt. Cicero in Catone.

De amicitia falsa, quæ in aduersis patefit.

Chilon.

Dicere solebat, Promptius ad amicorum aduersam fortunã, quam ad res secundas accurrẽdum. Rebus prosperis aduolant quilibet, etiam minus amici: qui adsunt reflante fortuna, hi verè sunt amici. Laer. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Importunè amare, nihil aliud esse quàm odio prosequi, dicebat. Is enim qui se amicũ esse simulat, quid aliud agit, quàm vt porrigens vna manu panem, se amicum dicat, post tergũ altera manu lapidem proiiciat? Maxim. ser. 6.

Demetrius Phalereus.

Aiebat, veros amicos in rebus lætis adesse vocatos, in aduersis inuocatos & vltro. At vulgò fit secus. Laert. l. 5. c. 5.

Anonymus.

Lacon quidam pridie ab hospite declinatus, postridie lectis stratisque conductis liberaliter exceptus, strata ipsa conscendit ac conculcare cœpit, dicens: Propter hæc heri ne in palea quidem dormiui. Plut. in Lacon.

Namor-

Namertes.

Legatione fungens, quum à quodam eius generis, ad quam erat missus, beatus prædicaretur, eo quòd multos haberet amicos: interrogauit, quomodo qui multos haberet amicos, periculum faceret an amicum haberet sincerum ac probum? Id quum alter fassus se nescire cuperet discere: Per aduersum, inquit, fortunam. Plut. in Lacon.

Psammenitus.

Psammenitus Ægyptiorum rex à Cambyse regno pulsus est. Eius filiam ancillari veste indutã, cum aliquot nobilium virginibus, Cambyses mitti iusserat ad hauriendam aquam, vt hoc spectaculo parentum captiuorũ animos discruciaret. Cæteris indignè ferentibus, solus Psammeticus demisit oculos. Mox iussit duci filium illius, cum aliis plurimis eiusdem ætatis, vinctis ceruicibus, & ore frenato. Atque hoc etiam spectaculo solus Psammenitus ad lachrymas commotus non est. Idem quum vidisset familiarem quendam exutũ opibus, mendicantem obambulare, hoc spectaculo adeò commotus est, vt ingenti fletu hominem amicum compellans, caput suum barbarico more cæderet. Ea re cognita, quum Cambyses per nuntium causam sciscitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, vnius seniculi calamitatem tam impotenter ferret? respondit: Fili, domestica mala grauiora sunt, quàm vt lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad summam inopiam redactus est, ídque in extremo senectutis limine. Eras. 6. apoph.

Xenocratis.

Lycurgus Rhetor cum fortè Xenocrati obuiã factus esset, qui à Telone oborto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis: fustem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem liberauit. Telonem verò tanquam indigna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum cum ab omnibus probaretur, post aliquot dies Xenocrates obuiam factus Lycurgi filiis: Citò, ait retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd mihi amico, in re tam periculosa & difficili tulerit auxilium. Eras. l. 8. apoph.

Antigonus.

*Hic Diis sacrificãs precabatur vt se à simulatis seruarẽt amicis: cumq; percunctaretur quispiam, quamobrem tale quid à Diis optaret: Quia, inquit, hostes cùm cognosco, caueo, Maxim. ser. de amicit.

Dionysius Senior.

Admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in vestram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus destinarat diẽ necis, qúmque is pauculos dies petiisset rerum domesticarum ordinãdarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret, ea conditione, vt si ille non rediisset ad diẽ præscriptum, hic plecteretur. Rediit autem ad diẽ, mori malens, quàm amicum fallere. Ita seruatus est vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus apud tyrannos etiam. Eras. 5. apoph.

Tarquinius superbus.

Iam exul factus, dixisse fertur: Se tum deniq; cognouisse quos habuisset amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre posset. Qui commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam: sed amicos secundæ res parant, aduersæ probant. Eras. 6. apoph.

Alphonsus rex.

Ex Sicilia nauigans, videns aues marinas circunuolantes triremem, & expectantes cibum à nauigantibus, escam in mare proiecit. Verùm cùm videret à volatilibus certatim rapi, quæ deinde cum prȩda aduolabant, ad suos conuersus ait: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simulac enim aliquod officiũ aut beneficium hiantes & dimicantes inuicem à me acceperunt, aufugiunt, nec reuertuntur, donec necessitate premuntur, plura petentes. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

De amicorum electione.

Antisthenes.

ILlud cum primis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus vasa diligenter inspicerent, priusquam emerent: vitam eorum non inspicerent, quos sibi in amicitiam adiungerent. At maior vtilitas est à fidis amicis, quàm à vasis: & plus damni est, nisi deligas. Laert. libro 2. cap. 8.

Solon.

Solon Salaminius summopere suos admonere solebat, ne citò quoslibet amicos sibi pararent: quos autem semel parauissent, ne facilè reiicerent. Refertur ex Apollodoro apud Laert. & Eras. in prouerbio, Ne cuiuis dextram inieceris.

Aristoteles.

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι οὐδεὶς φίλος. Sẽtiens, multos esse amicos nomine, paucissimos aut nullos re. Laer. l. 5. ca. 1.

Anacharsis.

Præstare dicebat, vnicum habere amicum multi pretij, quàm multos nullius. Græca sonant iucundius, ἵνα φίλον ἔξειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους Laert. libr. 1.

Isocrates.

* Amicos tibi compara, non omnes qui id cupiunt, sed eos qui ingenio tuo digni sunt: neque quibus cum iucundissime viuas, sed cũ quibus optimè ciuitatem administres. Stob. serm. 46.

Euripides.

Amicos qui nihil tibi verbis indulgeant comparato. Qui verò vt complaceant & delectent te verba faciunt, eos tanquam malos ex foribus excludito. Ston. ser. 14.

Darius.

Zopyrus sibi nares & aures prȩcidit: itaque dissimulans quis esset, ad Babylonios transfugit, fingens se à Dario crudelissimè tractatum. Babylonij persuasi, commiserunt illi prȩfecturam. Ille nactus occasionem, Dario ciuitatem tradidit. Postea Darius sæpenumero dicere solebat, se malle vnum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentissima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centum Babylonibus anteposuit. Ab hoc animo quantum absunt principes quidam qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem ac doctum amicum? Plut. in apopht.

Scipio minor.

Polybij sequens præcepta, dabat operã nequando è foro rediret domũ, priusquam sibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidisset, familiarem, & amicum reddidisset: sentiens, nullum esse homini possessionem meliorem. Plut. in apopht.

Alphon-

Alphonsus rex.

Quum dubitaret, vtrum Franciscum Sforciam, an Nicolaum Picininum in amicitiam & societatem admissurus esset: (erat autem alterum dūtaxat, propter illorum inter se simultates, admissurus) Matriciensibus legatis regem adeuntibus, & interrogantibus vtrū Sforciæ an Picinino gratulari deberent: Vtrosque tanquam amicos habendos esse, item ab vtrisque tanquam inimicis canendum esse respondit. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amico castigatore.

Diogenes.

AD salutē opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monent, hi redarguunt, & reprehendunt. Laert. lib. 6. Plutarch. de vtilitate ab inimicis capienda.

Phocion.

Antipatro petenti, vt in gratiam suam faceret quiddam pugnans cum iustitia: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul & amico & adulatore vti. Amicus obsecundat quousque patitur æquum & honestum. Nec enim amicus ab amico quod iniustum est petere debet. Adulator autem, ad quiduis obsequitur. Plut. in apopht.

Philippus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat. Quidam igitur eorum, qui vendebantur exclamauit: Parce mihi, Philippe, à patre enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, Vndenam hæc amicitia conflata esset? Tum ille: Volo, inquit, propius accedens dicere. qui quum admissus esset, quasi arcani quippiam dicturus: Dimitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istū modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, dimitte liberum: nesciebam enim prius illum mihi verum amicum esse, donec melioribus institutus sum ab ipso. Sensit vir prudentissimus, eos præcipuos amicos esse, qui probè nos instituunt. Plutar. in apoph.

Cobares, Medus.

* Natura mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest (inquit ad Bellum) quod in suo quisque negotio hebetior est quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum qui sibi suadent. Obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæ cogitaueris amor. Expertus es, vnumquemque quod ipse repererit, aut solum aut optimum decere. Curt. li. 7.

Cato.

Intelligens quendam animum ab amico reprehensore alienasse, Noli, inquit, indignari amico: apem enim propter aculeum non odisti, sed foues & tueris propter fructum. Cur igitur amici obiurgationem fers adeò iniquè, quam propter beneuolentiam plurimùm amare debes? Maximus ser. 6.

De amicorum rebus communibus.

Epicurus.

IMprobrabat institutum Pythagoræ, qui quum doceret amicorum

communia esse omnia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune: dicens, id esse diffidentium verius quàm amicorum. Etenim si quis mihi verè sit amicus, nihilominus habeo pro meis quæ illis possidet, quàm si deposuisset. Porrò qui diffidit, aut non est ipse verus amicus, aut de alterius animo dubitat. Erasm. libro 8. apophthegm.

Anytus.

Anytus amicorum Alcibiadis vnus, eum ad cœnam rogarat Ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis comessabundus irrupit, & stans ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre, qui ferè dimidium asportarunt. Aliis autem conuiuiis Alcibiadis violentiam accusantibus: Anytus respondit, illum bene egisse, cui cum totum auferre licuerit, dimidiam tamen adhuc partem ipsi reliquisset. Sensit vir prudentissimus, amicorum meritò omnia communia esse debere. Eras. l. 6. apoph.

Plura vide suprà de Æqualitate.

De amore impudico.

Diogenes.

AMorem dixit otiosorum esse negotium, quòd hic affectus potissimùm occupet otio deditos. Ita fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant, nec interim tamen quicquam bonę rei agant. Laert. l. 6.

Plato.

Omnes qui perditè amarent, dicebat in alieno viuere corpore, in suo verò ac proprio planè mortuos esse. Fulgosus libro 7. capit. 2.

Idem.

Conditiones amatoris cum ostendere vellet, Animus est, dicebat, in suo quidem corpore moriens, in alieno verò viuens. Brusonius libr. 1. cap. 2.

Aristoteles Cyrenæus.

Ab amico quodam percontatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, neque sine eo respondit. Stob. ser. 61.

Panætius.

Adolescentulo quærenti, an sapiens amaturus esset? De sapiente, inquit, videbimus. Mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, nō est committendum, vt incidamus in rem commotam, impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. Brusonius lib. 1. c. 2.

Theophrastus.

Interrogatus, quid esset amor? respondit animæ otiosæ affectus. Stob. serm. 52.

Prodicus.

Aiebat, cupiditatem geminatam, amorem esse: amorem verò geminatum, insaniam fieri. Stob. sermon. 62.

Alexander.

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret & valetudinarios, & mutilos debilésque, productus est quidam qui se inter ægrotos adscripserat, quum non ægrotaret. Is ad Alexandri conspectum adductus & examinatus, fassúsque se morbum prætexuisse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Alexander cui negotium retrahendæ ad exercitum Telesippæ delegaretur, vt cognouit eam esse liberam: Persuadeamus, inquit, ô Antigenes, Telesippæ, vt nobiscum maneat, nam

nam vim admouere liberæ, non est nostrum. Sic indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet nisi persuasam. Plutar.

Apollonius.

Eunuchus quidam quum deprehensus esset cum pellice regis Babyloniæ, præsentem Apollonium rex interrogat, quid de eunucho faciendum iudicaret? at ille: Quid, nisi vt viuat? Admiranti autem regi subiecit, Omne supplicium, si viuet, ob amorem patietur. Brusonius lib. 1.cap.2.

Politys rex Thraciæ.

Troiani belli tempore, cùm Troiani pariter & Græci legationem ad ipsum misissent, auditis vtrisque pronuntiauit, vt Alexãder redderet Helenam, & à se pro vna duas formosas abduceret vxores. Sapuisset Paris, si hoc fecisset. Nam vna satis fruitus, habuisset duas nouas, & patriæ consuluisset. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus sat erat futurum, si tantum redderetur, quæ cum adultero tam diu dormierat? Plutarchus in apophthegmat.

Cato Maior.

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere: quod hodie quoque celebratur, Animam illic potius esse vbi amat, quàm vbi animat. Plut. in eius vita.

Idem.

Affirmabat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent. At amantes, quum discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullum possunt, Fulgosus l.7.c.2.

Populia.

Populia Marci filia, miranti cuidam quid esset, quapropter aliæ bestiæ nunquam marem desiderarent, nisi cũ prægnantes vellent fieri: respondit, Quia bestię sunt. Macrob. l. 2.c.5.Satur.

Iulia Augusti.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cùm conscij flagitiorum admirarentur, quomodo similes Agrippę filios procrearet, quæ tam frequenter vulgo potestatem corporis sui faceret? respondit: Quia nunquam nisi naue plena vectorem tollo. Macrob. lib. 2. cap.5. Saturn.

Anonyma.

Mulier quædam dixerat se deperire amore Vespasiani. ei perductæ quum pro concubitu sestertia quadraginta donasset, roganti dispensatori, quo titulo vellet eam summam rationibus referri, dixit, Vespasiano adamato. Sueton.

Vide apophthegmata de Coitu, Incontinentia, Libidine fœda: & Coitu immoderato.

De amoris parum honesti remediis.

Crates.

AMore laborantibus ostendit remedia: Amori, inquit, medetur fames: sin aliter, tempus: quòd si nec his vti possis, laqueus. luxus ferè alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia si nihil prosunt, superest laqueus, vt morbus finiatur suspendio. Laert. libr. 6. cap.5.

De amantium ira & odio.

Agathon.

AGathonem poetã amabat Pausanias figulus,qui cùm aliquando venissent ad Archelaum, qui non minus amoris quàm literarum erat studiosus, & contentiones orirentur inter amatorem & amasium: interrogauit Agathonem Archelaus,quid sibi vellet, quòd frequenter simultates exerceret cum eo à quo summoperè amaretur? At ille: Huius rei (inquit) ô rex ego rationem tibi reddã. Neque enim ei sum infestus, neque rustica quadam morositate id facio. Quòd, siquid ego quoque de moribus intelligo, cùm ex aliis, tum ex arte poetica, iucundissimum amantibus esse reperio, si ex contentione & litibus cum amasiis in gratiam redeant. Et sanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere. Huius ego voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter litigando. Gaudium enim capit si continuam cum eo contentionem dissoluam, & reconciliem. Si verò æqualiter & cõsueto more cum eo semper agam, non experiretur dissidium. Ælianus l.2. de Var. hist.

De amore honesto.

Antisthenes.

ILlud frequẽter in ore habuisse dicitur, Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθός: id est, Dignus amari quisquis bonus est. Non enim verus & sincerus amor est, nisi quem conciliat virtus. Laert. libr. 6. cap. 1.

Socrates.

Docuit animorum formam magis amandam, quàm corporum: eámque voluptatem quam in nobis gignit conspecta formosa facies, ad longè pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendã. verùm vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Notabat, φιλεῖσθαι Græcam vocem ancipitem esse, ad osculandum, & amandum: quorum prius est corpus amantium, alterum mentem. Erasm. libro tertio apopht.

Idem.

Eos qui corpus tantum amarent, similes esse aiebat mendicis qui semper egerent, semper instarẽt, aliquid flagitantes: rursus qui amici essent potius quàm amatores, similes esse his qui proprium fundum possiderent, quem semper student reddere meliorem. Amator suam quærit explere voluptatem: amicus haud quaquam ad se spectans, hoc se putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum. Eras. l. 3. apoph.

Zeno.

Formoso dicenti, sibi non videri futurum vt sapiens amaret: Nihil, inquit esset vobis formosis infelicius. Quisquis enim docet, admonet, instituítque ad virtutem adolescentes, vtique amat. Atque is demum verus est amor. Nam qui vulgò dicuntur amare, suum venantur commodum cum incommodo adamati. Laert. li. 7. cap. 1.

Th. Pontanus.

Thomas Pontanus, vir prudentia ac sapientia clarissimus, assiduè dicere solebat, Amorem nunquam fecisse stipendium. Ea quippe est amoris vis, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiã sine pecunia. Iac. Spieg. in lib. 2. Æneæ Syluij de dictis ac factis Alphonsi cap. 43.

Idem

Idem.

Sæpenumero dixisse fertur, Amorem inermem quidē incedere, dormire tamen loricatum. Notat autem, amorem subditorum erga suos principes tanti fieri, vt princeps, cui beneuolentia suorum satis perspecta est, nō sibi timeat, etsi solus interdiu ambulet. Noctu tamen semper adhiberi corporis custodes. Ibidem.

De amore sui quem Græci φιλαυτίαν vocant.

Socrates.

DIcebat, Neminem in seipso sua cernere vitia, alterius autem apertissimè. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 75.

Idem.

Si quis, inquit, in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si verò prudentes aut iustos hîc omnes exurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita damnosum, quòd cùm hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen sibi videatur. Stob. sermone 21.

Diogenes.

Interrogatus, quínam in tota rerum natura existeret difficillimum: Nosse seipsum, inquit. Multa enim propter amorem sui sibi quenque sumere solitum Antonius in Melissa. par. 2. serm. 75.

Idem.

Hominum dicebat aliquos opportuna loquentes non intelligere seipsos, sicuti lyræ egregiè resonantes non sentiunt, Stobæus serm. 21. Antonius serm. 75. parte 2. Melissæ, & Maximus serm. 7.

Plato.

Iubebat, vt cùm aliquos irriserimus, conuertamur ad nosmetipsos, & videamus, ne ipsi eisdem vitiis laboremus. Stob. serm. 21. Anto. in Melissa. Amor enim sui multa celat, & circumoperit in illo qui magis irridere solet alios. Stob. serm. 21. Anto. in Melissa serm. 75.

Idem.

*Omnium maximum, inquiebat, quoddam malum in multorum animis est innatum: cuius quidem, quum facilè sibi ignoscant, nullum remedium excogitant. Est autē hoc quod dicere solent, naturâ sibi quisque esse amicum. Sed re vera nimius in se ipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est caus. Occæcatur quippe circa occæcatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cùm seipsum magis quàm veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, & pulchrum sit, malè iudicat. lib. 5. de Legib. Stobæus, serm. 24.

AEsopus.

Vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et in anteriorem quidem alienos errores condere, in posticam verò nostros: ideóque non videri à nobis. Stob. ser. 21.

Demosthenes.

Omnium facillimum esse dicebat, seipsum decipere. quod enim vnusquisque cupit, id etiam in animum inducit, & sibi persuadet. Res autem ipse frequēter nō ita se habent. Ibid.

Apollonius

Dicere solebat, quam plurimos esse, qui semetipsos præter vllum decorum amantes, propria peccata defenderent, accusarent autem aliena. Ibidem.

De eo quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Chilo.

OPtimum regem esse dixit, qui non operam dat vt metuatur. Stob. serm. 46.

Pittacus.

Eum laude dignum imperatorem dicebat, qui ita se erga suos gerat, vt non eum, sed ei ciues timerent. Stobæus, ser. 46.

Pythagoras.

Potius elige, inquit, qui versentur tecum, te venerentur & ament, quàm timeant. Amorem enim reuerentia & obseruantia, timorem odium sequitur. Phauorinus apud Stob.

Polyderus Alcamenis F.

Cuidam percontanti cur Spartani in bello fortiter sese periculis obiicerent? Quoniam, inquit, duces reuereri didicerunt, potius quàm timere. Reuerentia cum amore coniuncta est: metuimus autem illos maximè quos odimus. Rectius autem suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. Plut. in Laconicis apoph.

Constantius Chlorus.

Amicis admonentibus, quòd in augendo fisco videretur indiligentior, respondit: Publicas opes rectius à priuatis haberi, quàm intra vnum claustrũ reseruari. Bonus princeps, qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habes quicquid ciues possident. Erasm. lib. 8. apoph.

Sigismundus imperator.

Audiens à quibusdam disputari, num melius esset amari, an timeri à subditis? respondit: Quemadmodum superi amari & timeri volunt, ita & reges, Neque enim bene ames, nisi etiam timeas. Timor enim reuerentiam arguit, quæ regibus maximè debetur. Certè qui non timet, contemnere videtur. At in regibus quoque situm est, vt & amentur, & timeantur: si ita moderentur vitam, vt nec inferioribus sint terrori, nec superioribus despectui. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Interrogatus quos è popularibus suis percharos haberet? illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Sensit autem, illos esse ex animo amicos, qui principem magis amant, quàm metuũt. Panorm. lib. 4.

Plura vide infrà de Beneuolentia, Clementia, Humanitate, atque imperio vel regno bene administrando.

De animæ immortalitate.

Phocylides.

* ANima immortalis est, inquit, viuitque perpetuò, nec senescit vnquam. In præceptis suis.

Epicharmus.

* Si animâ bonus es, mors nocere tibi non potest: viuet spiritus tuus in cœlo beatus, &c. Apud Clement. Alex.

Pythagoras.

* Aurigam animam optimam si corpori constitueris: vbi derelicto corpori ad liberum æthera perueneris, eris immortalis, &c. In aureis versibus.

Socrates.

Hominem ipsum animum esse dicebat, corpus autem nihil aliud quàm animi organum, vel domicilium, aut vt verius dicã sepulcrũ, ac carcerem: vnde cùm emerserit, tũ demum sui iuris esse multóq; quàm antea feli-

ctus viuere. Erasm. in Declamat. de Morte.

Idem.

Quum hora mortis ei immineret, rogatus à Critone, quo modo vellet sepeliri: Multam inquit, ô amici, operam frustra consumpsi. Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc auolaturum, neque quicquam mei relicturum. Veruntamẽ, ô Crito, si me assequi poteris, aut sicubi nactus eris, vtcunque tibi videtur sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum quum hic excessero, consequetur. Sẽsit Socrates, animum esse hominem: corpus nihil aliud esse quàm animi vel organum, vel domicilium. Eóque stultè facere illos, qui soliciti sunt quomodo spoliãtur, Brus. l. 4. cap. 10.

Idem.

Iam damnatus, iudicibus dicebat: Anytus quidem & Melitus (accusatores enim eius fuerant) interficere me possunt, sed incommodo aut detrimento minimè afficere. Pia hominis ethnici sententia, sentiẽtis tyrannos pro suo quidem arbitrio in corpora hominum sæuire posse, ast in animam, quæ immortalis est, nullam omnino potestatem habere. Brus. lib. 4. cap. 10.

Anaxarchus.

A Nicocreonte Cypri tyrãno captus, & malleis ferreis in saxo excauato contusus: Tunde, inquit, tunde probè Anaxarchi carnes & ossa, siue (vt alij) follem: Anaxarchum nequaquam lædes. Sensit autẽ philosophus clarissimus, tyrannum quidem potestatem habere vt pro arbitrio crudelitatem suam exerceat in corpora hominum, animam tamen immortalem semper fore, extra omne tyrannorum imperium. Philo Iudæus in libro, Quod omnis probus liber. & Bruson lib. 2. cap. 1. ex Plutarcho.

Cercidas Megalopolit.

Quum in morbum periculosissimum incidisset, interrogatus num libenter mori vellet? Quidni? ait, Videbo enim post mortem viros in omni sciẽtiarum genere doctissimos, ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis Homerum, ex Musicis Olympum, qui suis literarum monumentis nomen sibi immortale pepererunt. Ælianus libro 13. de Varia historia.

Philistio.

*Anima sapientis (inquit) Deo coniungitur. Animam non mors, sed mala vita perdit. Anton. & Maxim. serm. de anima.

AEgyptius monachus.

Quum nuntius venisset, qui patris mortem annuntiaret, respondisse fertur, Desine blasphemare, & impiè loqui: pater enim meus immortalis est. Nicephorus libro 11. cap. 45. Eccles. histor. ex Euagrio.

Cyrus.

Moriens filiis suis ait, Nullo modo filij hoc vnquam mihi persuasi, vt animus viuat, donec fuerit in corpore mortali: quum verò ab hoc solutus fuerit, moriatur. Cicero in Catone Maiore ex Xenoph.

Thraseas.

Quum non tantùm in alios, sed in matrem etiam, quam occidi fraude curauerat, crudelissimè sæuiret, P. Thraseas Petus, Romanorum fortissimus dicere solebat: Nero quidẽ me occidere potest, perdere autem nequaquam, innuens quidem, Neronem tyrannum cruentissimum potestatem habere grassandi in corpora suorum, animam autem (quæ immortalis est) nequaquam lædi à

quouis homine posse. Xiphilinus in Nerone.

Cicero.

*Animorum,inquit,in terris nulla origo inueniri potest: nihil est enim in animis mistum, atque concretum, aut quod ex terra natum atque factum esse videatur, aut quod humidum, aut flabile, aut igneum. His enim nulla vis inest memoriæ, intellectus,cogitationis, quæ præterita retineat,præuideat futura, præsentia comprehendat, quæ quidem omnia diuina sunt.lib.1. Tusc.quæst. & in consol.

Idem.

*Cogita te mortalem non esse, non hoc corpus. Non enim is es quẽ forma ostendit, sed mens cuiusque ipse est, non hæc moles quam digito iudicare possumus.Item.Sicuti Deus caducum hunc mundũ regit & mouet, ita & spiritus immortalis,fragile corpus.in Somn.Scipionis.

Seneca.

*Animus, si propriam eius originem aspexeris,non ex terreno & graui concretus corpore ex illo cœlesti spiritu descendit, nec est ratio aliud quàm in corpore pars diuini spiritus mersa. Et quemadmodum radij solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur, sic animus magnus ac sacer, & in hoc demissus, vt propius diuina noscamus,conuersatur quidem nobiscum,sed hæret origini suæ.Item Hæc quæ vides ossa circum nobis, neruos & obductam cutem, vultúmque & ministras manus, & cętera quibus inuoluti sumus, vincula animorum tenebræq; sunt. Obruitur his animus, fugatur,arcetur aduersis, omne illi cum hac carne graue certamen est.Ne abstrahatur & findatur, nititur illo vnde demissus est: ibi illum æterna requies manet. Item. Mox quam pertimescimus intermittit vitam, non eripit: veniet iterum qui nos in lucem reponat dies.lib.ad Gallionem, Martiam,de breuit.vitæ, ad Lucillium,& alibi, vbi multa de animæ humanæ præstantia & dignitate.

Alphonsus rex.

Maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat,quòd corpora in hac vita decrescere,ac per omnia membra suos quasi fines & terminos habere videret: animos verò, quanto ad annos accederent, tanto magis intelligētia, virtute & sapientia crescere. Panormitanus libro 4. de Alphonsi reb.gest.

Fridericus imperat.

In Austria cùm obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebrásque nulla vnquam valetudine offensam duxisset, ignotáque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset, ídque Friderico Cæsari narraretur: Et hinc, inquit ille,immortales animas censere licet.Nanque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi docent) eúmque iustum esse nemo negat: profectò alia loca sunt, ad quę post mortem animæ migrant, ibique pro factis aut mercedem, aut pœnam accipiunt. Nam hîc nec bonis sua præmia, neque malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syluius.

De animi bonis ac cultu.

Bion.

DIcere solebat,formam & venustatem bonum esse alienum. Sentiēs

Sentiens nimirum, animi bona reuera esse nostra, cætera verò omnia fluxa, & paruo duratura tempore. Laër. lib. 4. cap. 7.

Bias.

Quum patriam eius Prienen hostes inuasissent, omnibus quos sæuitia belli incolumes abire passa fuerat, prætiosarum rerum pondere onustis, fugiẽtibus: interrogatus, Quid ita nihil ex bonis suis secum ferret? Ego verò, inquit, omnia bona mecū porto. Pectore enim illa gestabat, non humeris, non oculis visenda, sed æstimanda animo: quæ domicilio mentis inclusa, nec mortalium nec deorum manibus labefactari queunt: & vt manentibus præstò sunt, ita fugientes non deserunt. Cicero in Paradoxis. Valer. Max. lib. 7. cap. 2. Verùm Seneca lib. cap. 5. de Tranquillitate, & epist. 9. Stilponi hoc ascribit.

Thales.

Dicebat, non esse fucandā faciem, sed animum honestis studiis exornandum: quòd hæc forma veros conciliet ac perpetuos amicos. Diogen. Laer. lib. 1. cap. 1.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbique esse in pretio, nec posse à fortuna eripi Idem ascribitur Aristippo. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimū gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Nō igitur, inquit, erubescis, qui non de animo gloriaris? significans, magis gloriandum de bonis animi, quàm de forma, quam haberet *cum statua cōmunem. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Ariston.

*Vulgus hominum Laërti comparabat, qui cum reliqua ruri diligenter omnia curaret, seipsum negligebat: sic & illos studiosissimos quidem esse circa possesiones, animum autem feris obrutum affectibus non excolere aiebat. Stob. serm. 4.

Aristippus.

Nauigans cum ciuibus suis, & naufragio quodam eiectus, venit Rhodum, vbi summa cum humanitate & reuerentia exceptus & tractatus est, etiam ab ignotis illis hominibus. Tādem verò, quum hi qui cum Aristippo naufragium passi erant, pararent reditum in patriam, rogaréntque illum, Ecquid vellet ciuibus suis renuntiari? Nil aliud, inquit, quàm vt studeāt sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereant, sed simul cum possidente enatent. Sensit vir sapientissimus, hominem non fortunæ, sed animi bonis muniendum, vt vbiuis terrarum victum sibi comparet, & apud homines magno sit in pretio. Vitruuius lib. 6. de Architectura. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Democritus.

Dicebat, potius animæ quàm corporis curam esse habendam. Siquidem anima perfectissima corporis vitia leuat: robur autem corporis, absque ratione, nihilo meliorem reddit animam. Stob. serm. 1.

Diogenes.

Conspicatus adolescentem philosophiæ dātem operam: Euge, inquit, corporeæ formæ spectatores ad animi pulchritudinem auocas. Sentiens, illum hoc agentem, vt animū virtutibus & honestis disciplinis exornaret, hoc consequuturū, vt longè me-

liores amicos esset habiturus, Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Dicebat, homines summa cura quæ faciunt ad viuendum perquirere: sed quæ ad bene viuendum conducant, nihili pẽdere & negligere. Stobæus.

Pythagoras.

Magis animi vires quàm corporis optandas esse asserebat. Animi enim bona veræ sunt possesiones, cætera omnia instabilia & incerta. Diuitiæ enim aliáque eius generis bona, fortunæ temeritati subiacent: virtus autem stabilis, perpetuáque habetur. Stob. serm. 1.

Socrates.

*Nihil aliud, inquit, agẽs circumeo, quàm suadẽs iunioribus senioribusq; vestrûm, neq; corporũ neq; pecuniarum, neq; aliarũ omnino rerũ curam prius vehemẽtiúsq; quàm animi habendã esse, vt quàm optimus sit: docens, non ex pecuniis virtutem, sed ex virtute pecunias, aliáque bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Plato in apolog. Socratis. Stob. serm. 5.

Idem.

*Neque, inquit, Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Stob. serm. 5.

Idem.

Quum taxaret vnguentis delibutos, & Charondas, siue (vt aliis placet) Phædon, percontaretur, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit Aristippus, infelix, & me infelicior Persarum Rex. At vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo præstantior. Sensit, externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: cum & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laert. lib. 2.

Isocrates.

Videns ex discipulis quendam agri sui colendi studiosum, cæterùm in exornandis moribus desidem: Vide, inquit, ne agrum mitiorem cultiorémque faciens, tu incultus animo atque agrestis prorsus euadas. Stob.

Plato.

Dicere solebat, eos qui corpora exercerent, & animũ negligerẽt, nihil aliud facere, quàm imperantẽ relinquere, & imperatũ curare. Sto. ser. 1.

Idem.

*Quę dominantur, inquit, præ illis quæ seruiunt semper sunt honoranda. Quapropter meritò post dominantes deos, eósque qui illos sequuntur animũ nostrum colendum, secundóq; loco habendũ iubeo. Nemo autem rectè animu suum honorat, nisi qui vitiis fugatis pietatem & iustitiam colit. Stob. serm. 21.

Aristoteles.

Illud amicis ac discipulis inter disserendum frequenter solebat ingerere? Visum accipere lumen à circumfuso äere, animum autem à disciplinis liberalibus. Sentiens, ingenium adolescentum disciplinis acui, & ad reliqua philosophiæ mysteria reddi perspicax. Laert. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Xenophontem in angiportu quodam habuit obuium: quúmque videret adolescentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret. Vbi cõstitisset, rogauit, vbi fierent vendeWrentúrque variæ merces, quibus vulgò vtuntur homines? ad id quum promptè respõdisset Xenophõ, percontatus est vbi homines fierent boni? cùm adolescens respondisset, se

id nescire: Me igitur sequere, inquit, vt hoc discas. Ex eo Xenophon cœpit esse Socratis auditor. Absurdum est, scire vbi parare queas honestam vestem, aut poculū: & ignorare, vnde tibi comparare possis animi cultum. Eras. lib. 3. apoph.

Stilpo.

Interrogatus, Quid esset statua fortius? respondit, Homo stupidus, & animi cultum negligēs. Stob. serm. 2.

Iamblichus.

Dicere solebat, cùm anima viuamus, eiusdem virtute quoque nos viuere dicendum esse: perinde vt oculis cùm cernamus, ipsorū quoq; virtute bene cernimus. Stob. serm. 1.

Dionysius sophista.

In Heliodorum, quem Adrianus Cæsar vnicè amabat: torsit hoc dictū: Cæsar potest honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non potest. Cæsar enim Heliodorum, studio verius quàm iudicio, fecerat magistrum epistolarum. Dion in Hadriano.

Pausanias.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, ipsos esse multi pretij, quàm possidere pretiosa. Correxit suorum admirationē, eósque ad verorum bonorū admirationem reuocauit. Plut. in Lacon.

Leontychidas.

Rogatus à quodam, Quo pacto quis bona quæ adsunt tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. In animi bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis stabiliora, si quædā seposuerimus, nec fortunæ volubili cōmiserimus. At sunt principes, qui proferendæ ditionis studio semet in periculum coniiciunt, ne hoc ipsum quod habent imperiū amittant: multi item diuites, augendæ rei studio, quicquid habent, totum committunt nauibus. Plutarch.

Demonax.

Vehementer eos coarguebat, qui corpora summo studio curarent, atque sese omnino negligerent. Haud dissimiles eos ratus, iis quorum omnis solicitudo in extruendis ædificiis versaretur: & hominum qui ædes habitarent, nullam penitus haberent rationem.

Stilpo.

Demetrius Antigoni filius cùm Megaram occupasset, Stilponem philosophum accersitum rogauit, num quis militum aliquid rerū abstulisset? Nullus, inquit: neminem enim vidi, qui scientiam & eruditionem raperet. Sentiens, animi bona nō esse bellorum violentiæ obnoxia. Plutarc. in Demetrio. Seneca.

Agesilaus.

Quum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more Magnum appellarent: Qua, inquit, Agesilaus, re ille me maior est, nisi sit iustior, ac tēperantior: Contempsit vir egregius externa bona: quæ vulgus præcipuè suspicit, ac hominis felicitatē animi bonis metiebatur. Ea sententia philosophus esse consueuit in ore, sed hanc bellator expressit affectu. Plutarch.

Dionysius senior.

Quum intra regiā sacrū ex more peageretur, præcóq; sicuti assueuerat, precaretur, vt per multa tempora inconcussum duraret imperium: Non tu desines, inquit rex, abominanda nobis imprecari? Sentiens, potius optandam bonam mentem: quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem: quandoquidem

animi bona fortunæ bonis semper præferenda sint. Erasm. lib. 5. apoph.

Milo Crotoniates.

Factus iam senex, quum vidisset athletas alios in curriculo sese exercẽtes, fertur inspexisse lacertos suos, lachrymánsque dixisse: At hi iã mortui sunt. Mẽritò fleuit, qui felicitatẽ corporis viribus metiebatur. Animi vigor serius senescit, si tamen senescit vnquam. Eras. 6. apoph.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione & Virtutib.

De animosè dictis.

Anaxagoras.

QVum ab Atheniensibus esset damnatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Atheniensibus: Imò illi (inquit) me. Sẽtiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laert. lib. 2. cap. 3.

Xenocrates.

A Dione dicteriis lacessitus, non sum, inquit, tibi responsurus: neque enim tragœdia à comœdia taxata dignatur eã responso. Laert. lib. 4. ca. 2.

Pericles.

Subitò oborto solis defectu, cùm videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorẽ, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoribus faciem, interrogauítq; nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante, Quid interest, inquit, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Plut. in Græc. apoph.

Agis Archidami F.

Quum Ephori ei dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens, ad huius (proditorem quendam ostendentes) patriam: nam is ipse te perducet in arcem: Et qui conuenit, inquit, tot iuuenes ei credere, qui patriam prodidit? Plutarch. in apoph.

Idem.

Idem dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes: sed vbi sint, significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à rei gerendæ celeritate. Eras. lib. 1. apoph. ex Plut.

Idem.

Idem apud Mantinæam, quibusdam dissuadentibus, ne cum hostibus, quòd numero plures essent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis imperare velit. Plut. in apoph.

Cleomenes.

Quum ab augure admoneretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: posteaquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum venisset ad Cyrum regem, petiturus pecunias rei nauali necessarias, vidit regem largius bibentem. Expectauit igitur donec bibisset. Vidit enim non dari copiam, vt regem conuenire posset. Postero verò die cùm iterum audiuisset illum bibere, nec se admitti ad colloquium, dixit: Ita curam habẽdam esse pecuniarũ, vt ne quid tamen cõmitteretur Spartæ indignum, & mox inde recessit. Ephesũ, multa imprecans mala iis, qui primi à barbaris fuissent ludibrio habiti, eóque sua patientia docuissent illos

illos fiducia diuitiarum aliis illudere. Plut. in apoph. Lacon.

Leonidas.

Cùm ad Leonidam Alexandridæ filium quidam militum dixisset, Hostes sunt prope nos: Et nos, inquit, prope illos. Significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut. in apoph. Lacon.

Agesilaus.

Quum in Lydia Tissaphernem fugasset ac multis interfectis in agros regios incursionem fecisset: Rex Persarum per legatos magnifica illi munera obtulit, vt à bello desisteret. Agesilaus autem respondit: Pacis quidem tempore Reipubl. vigere authoritatem, vt ius habeat decernẽdi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere: belli autem tempore non item. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quàm gloriam, nec pacem hosti venderet fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli barbarorum supplex fuit vt transitus daretur: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, Vtrum per hostium an amicorum regionem iret? Plutarch.

Idem.

Quum Græci qui Asiam incolebant, Persarum regẽ pro more Magnum appellarent: Quare, inquit Agesilaus, ille me maior est, nisi sit iustior, aut temperantior? Idem.

Lacæna.

Lacæna quædam cùm audiuisset filium incolumen, sed fugisse ex clade, scripsit filio hunc in modum: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius putabat filium mori, quàm cum infamia viuere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Lacæna.

Alia quædam cùm audiret à filio, quàm generosè frater in prælio occubuisset. An non turpe est, inquit, te non fuisse in re tam honesta & laudabili comitem? Ibidem.

Pelopidas.

Quum ex militibus quispiam, qui viderat Lacedęmonios per angustias montium aduentare dixisset: Pelopidæ, Incidimus in hostes: Quin potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi. Plut. in apoph.

Lacones.

Quum quidam forte obuiam facti Laconibus dixissent: Fortunati estis, ô Lacones, nam modò hinc abiuêre latrones: Non nos, inquiunt, per Enyalium: (sic enim Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Pirata quidam ad Alexandrum Magnũ deductus & rogatus cur auderet infestare maria: compẽdio respondit: Ego, inquit, quoniam id vnica nauicula facio pirata nominor: cùm tu, Alexander, idem facias magna classe, rex appellaris. Alexander hominis animum tam intrepidum admiratus, donauit illum vita. Plut. in Alexandro.

Leonidas.

Xerxis cùm scripsisset ad Leonidam, Mitte arma: rescripsit Leonidas, Veni & cape. Maluit armatus mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci: Ibidem.

Cyrus.

Cyro iuniore conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones conticeret, nec se in belli discrimẽ con-

iiceret, Quid ais, inquit, Clearche: Iubésne, vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut. in apoph.

Alexander.

Darius rex Persarum, quum numerosissimum exercitum instruxisset aduersus Alexandrum, admonitus Alexander vt considerate contra tantum hostium impetum omnia ageret, nil aliud respondit quàm Magna animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plutarchus in apoph.

Cypriæ mulieres.

Cyprij cùm aduersus Astyagem Medorum regē infeliciter pugnassent, mulieres obuiam ierunt, & nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? an nescitis vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Erasm. li. 6. apoph.

Demetrius Phalereus.

Quum audiuisset Athenienses destruxisse statuas quas illi posuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas posuerunt prius. Laert. lib. 5. cap. 5.

Zenobia.

Ab Aureliano capta, & in conspectum illius ducta, quum is dixisset, Quid, ô Zenobia, ausa ex nobis insultare, Romanis imperatoribus? Imperatorem, inquit, te agnosco qui viceris: Galienum, Aureolum, reliquósque, principes non putaui. Trebell. Pollio.

Lucullus.

Archelao, qui iterum à Mithridate defecerat, asseueranti, si in Ponto Lucullus conspiceretur, fore vt omnia subderentur imperio Romano, respondit Lucullus: Nō cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris, ad vacua illorum lustra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. Plutarch.

Q. Fabius.

Quum à Romanis missus esset legatus ad Carthaginenses, vt exploraret cur Saguntus contra fœdus à Pœnis oppugnata esset: sinu ex toga facto, En (inquit) vobis bellum & pacem apportamus, vtrum igitur placet sumite. Cùm Pœni ferocius clamarent, daret vtrum vellet: Fabius effuso sinu, Bellum (inquit) damus. Erasm. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum nauis, qua Granius prætorius quæstor, vehebatur, in Scipionis Metelli potestatem venisset: Scipióque cæteris direptis, quæstori salutem polliceretur, quæstor respōdit: Cæsaris milites salutem dare, non accipere solent. Eras. lib. 9. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum, cùm milites longius euagarentur, ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem conuolat, ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrū est mori. Vos interrogati, quo loco ducem vestrum amiseritis? meminеritis dicere, apud Orchomenum. Pl. in Sylla.

Popilius.

Missus erat ad Antiochum regem ferens epistolam à senatu, qua iubebatur, vt exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno spoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum, ad se accedentem, procul humaniter salutasset, non resalutato rege, literas reddidit; quibus lectis quum Antiochus diceret, se consultaturum, daturúm-

turſimque reſponſum: Popilius Lenas, virga, quam tenebat, ducta linea, cinxit regem dicens, Hic igitur ſtans conſulta, & reſponde. Omnibus viri ſpiritum admirantibus, poſteaquam Antiochus ſpopondiſſet ſe facturum, quæ Romanis viderentur: ita demum ſalutauit illum, & amplexus eſt Popilius. Plut. in Rom. apoph.

Cato.

Rebus deploratis cùm amici hortarentur Catonem, vt ad Cæſaris clementiam confugeret, reſpondit, Victorum eſſe, & eorum qui deliquiſſent, ſupplicare: Catonem nec victũ nec captum eſſe, qui ſe per omnem vitam inuictum præſtitiſſet. Plut. in vita Catonis

Pompeius.

Audiens quoſdam eſſe, qui inuiderent conceſſum ſibi triumphum, Se citius omiſſurum triumphum, ait, quàm militibus blanditurum, ſimúlque laureatas faſces abiecit, vt illinc inciperent direptionem. Plutarchus in apoph.

Iulius Cæſar.

Poſt attritos Tigurinos, ad vrbem quandam Sociorum proficiſcens, quum audiuiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum ſe recepit: ibique copiis congregatis, & equo, cui inſidere ſolebat, adducto: Hoc inquit, poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus, & pedes aggreſſus eſt Heluetios. Eraſm. lib. 4 apoph

Alphonſus rex.

Virgiliana lectione cùm præcipuè delectaretur, & terra fortè (quum in quarto Æneidos libro legeret de morte Didonis) moueretur, obſtupeſcentibus aliis ex re tam improuiſa & periculoſa, Alphonſus dixiſſe fertur: An mirum vobis videtur, ſi in morte tam celebris reginæ (cuius mortem apud Virgilium diuus Aurelius Auguſtinus nunquam ſine lachrymis legiſſe fertur) terra intremeſcit? Panorm. lib. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Cum his confer apopht. de Fortiter dictis, & Fortitudine militari.

De aqua luſtrali.

Diogenes.

QVum videret quendam ſe religionis cauſa aſpergẽtem aquis fluuialibus. hoc enim ritu priſco ſolebant purificari, ſi quid piaculi commiſſum crederent: Infelix, inquit, multum erras in Grammatica, non abſolueris aſperſus, multo minus aſperſio te liberabit à vitę criminibus. Laert. lib. 6.

Valentinianus.

Nondum imperator, templum Fortunæ ingrediens cum Iuliano, hinc atque hinc ſtantibus æditituis, qui aquam introeuntibus aſpergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percuſſit æditituum. Hoc, inquit, non eſt purificare, ſed inquinare. Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes. Eraſmus libro 8 apophthegmatum.

De arcanis non temerè effutiendis.

Thales.

THales frequẽter dicere ſolebat, Vide ne te in ius vocet ſermo

contra coniunctos tibiae socios dictus. Sensit vir sapientissimus, amicis non adeò fidendum esse, vt committamus eis arcana, vt inde effutiant magna nostra infamia & ignominia. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

*Dicebat carbonem ignitum facilius in lingua contineri posse, quàm sermonem arcanum. Stobæus, serm. 39.

Anaxandridas.

*Qui commissum sibi instar depositi sermonem euulgat, aut iniustus est, aut admodum incontinens. Iniustus quidem, si lucri causa id faciat: sui absque lucro, incontinens. Ibidem.

Aristoteles.

* Interrogatus, quidnam in vita difficillimum esset, Tacere, inquit, quæ dicenda non sunt. Ibidem.

Aristo.

Dicere solebat, vt ij venti sunt nobis molestissimi qui abstrahunt pallia. Ita grauissimè lædunt amici, qui expiscantur arcana. Erasm. libro 6. apoph.

Isocrates.

*Sermonum deposita, inquit, fidelius quàm pecuniarum custoditores lib. ad Dæmonicum.

Euripides.

Quum malè audiret ab hominibus ob oris graueolentiam: Multa, inquit, in illo occulta computruerunt. Innuere voluit vir grauissimus, se posse retinere arcana: contra aliorum consuetudinem, qui omnia temerè effutiunt. Solent autem res in occulto congestę computrescere. Erasm. Rot. libro 8. apophthegm. ex Stobæo.

Philippides Comicus.

Lysimacho cum primis charus fuit, & familiaris: cui cùm Lysimachus offerret liberalitatem suam, ac frequenter diceret, Quid vis tibi impertiam rerum mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam. Significans, esse periculosum nosse magnatum arcana: quorum siquid effutias, actum est de capite. Brus. lib. 6. cap. 10. ex Plutarch.

Vide infrà plura sub tit. Taciturnitatis & Silentij.

De argutè dictis.

Thales.

Cum diceret, mortem ęquè salutarem esse ac vitam: audiuit à quodam, Cur igitur non moreris? Argutè respōdit, ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accersitur. Laert. libro 1. cap. 1.

Socrates.

Admonitus ab amico, quòd excepturus hospites admodum tenuem fecissent apparatum. Si boni sunt, inquit, satis erit: sin minus, plus satis. Laert. in eius vita.

Aristippus.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respondit, Se illos emisse obolo: cumque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Ibidem.

Idem.

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestanti luxum in philosophō: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ.

drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit in contemptę pecuniæ laudem. Laer. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro daret, quòd lautè nimísque splendidè viueret: Id, inquit, si vitium esset, in deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè vestiri, & lautissimè epulari solent. Ibid.

Antisthenes.

Quum salsamenta per forum gestaret, quibusdã admirantibus, quòd philosophus officio tam sordido fungeretur, ídque in publico, ac non potius seruo id delegasset: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum esse sordidum obsequiũ, quod sibi quis impenderet. Deinde non esse indecorũ eum portare salsamenta, qui salsamentis vesceretur. Laërt. libr. 6. capit. 1.

Diogenes.

Narrant, Alexandrum Magnum astantem Diogeni Cynico, quæsisse ab eo, Num ipsum metueret? Tum ille, Quid es? bonum, an malum: Alexander respondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non esse metuendum nisi se malum esse profiteretur. Laert. lib. 6. cap. 2.

Aristippus.

Polyenus sophista ingressus in ædes Aristipi, cœpit magnificè iam paratum conuiuium reprehendere. Verùm Aristippus dissimulata obiurgatione, cùm paulò pòst hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæso, ait, meam incusas mensam cuius iam inuitatus particeps esse cupis? Videris mihi nõ lautiorem mensam, sed impendiũ tantum reprehendere. Ibid.

Secundus sophista.

Quum tale declamationis argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidã & mouerat & sedauerat, petítque præmiũ. Hanc quæstionẽ paucis absoluit Secundus sophista. Quod est prius? mouisse: quod posterius? sedasse. Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde (si potes) accipe prę mium rectè factorum Philostratus in sophist.

Proculus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis & equis alendis indulgentẽ: quem pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potius luderet. Quo nomine cũ ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Philostrat.

Sphærus Sophista.

Quum diceret opinionem non cadere in virum sapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxũ ipsa re confutare, curauit mala Punica, veri⁊ simillima, sed ex cæra cõfecta, apponi in conuiuio. Ad quæ cum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falsi specie fuisse assensum. Ad id dextrè Sphærus: Non sic, inquit, assensus sum, Vt crederem esse mala Punica: sed probabile putarã, esse mala punica. Laër. lib. 7. c. 2.

Philoxenus.

Interrogatus, quam ob causam in tragœdiis induceret mulieres malas, cùm Sophocles eas induceret bonas? argutissimè respondit, Quoniam ille (inquit) tales inducit, quales esse deberent: ego verò, quale sunt. Eras. lib. 6. apoph.

Stilphon.

Habebat filiam parum secundæ famæ. Cuidam igitur dicenti, dedeco-

rat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Plut. libr. de Tranquillit. & Laërt. lib. 2. cap. 12.

Theopompus.

Theopompus hospiti cuidam iactanti, quòd apud Thopompi ciues Philolacon, hoc est Laconum amans diceretur: Præstaret, inquit, si φιλοπολίτης, id est ciuium amans dicereris potius, quàm Laconum. Notauit autem hominem, qui alienæ ciuitatis studiosus haberi mallet, quàm suæ. Porrò quisquis alienam Rempubli. vehementer adamat, suam quodammodo vituperare videtur. Plu. in Lac.

Anonymus.

Huic simile est illud. Quum legatus ab Helide missus, diceret sibi ob id à ciuibus legationē commissam, quòd vnus Laconicam vitam admiraretur: quidem rogauit hominem, vtrum meliorē duceret vitam aliorum ciuium, an suam ipsius? Quum is respondisset, suam ipsius: Qui igitur potest, inquit. ista ciuitas seruari in qua quum multi sint, vnus tantum bonus est? Arguté taxauit oratoris impudentiam, qui Lacadæmonios ac sese laudarit, cum suorum ciuium vituperio non vulgari. Probabat quippe Lacedæmoniorum mores, sed solus Elidensium: restabat igitur, vt apud Elidenses non esset nisi vnus vir bonus. Plut in Lacon.

Leonidas Anaxandri-æ F.

Ephoris dicentibus, quòd ad Termophylas proficiscēs, paucos secum educeret: Nimirum, ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur, satis est. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello. Satius enim esse perire paucos quàm multos. Plut. in apoph. Lacon.

Cleomenes.

Diuitino morbo vexatus, quum expiatoribus ac diuinis auscultaret, antè non solitus idem facere quodam id admirante: Quid miraris? inquit, Non enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem nunc nō sim idem, nō probo eadem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

A medio pharmacum accipiēs, vt simul & semel hauriret: per Geminos, inquit sumam quæ proscribis: si mihi prorsus est in fatis vt moriar, quamuis non omnia sumpsero. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam apud Agesilaum regem magnifaceret regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidam, inquit, quum huius esset ætatis, erat infelix. Sensit vir clarissimus, veram felicitatem non ex annis & iuuentute metiendam esse. Ibid.

Agesipolis Cleombroti F.

Quū è Sparta iussisset mitti catulos, ac respondisset aliquis, non exportari apud Lacedęmonios catulos: Ne viros quidem inquit, antea: atqui nunc fieri cœpit. Festiuiter autem indicare voluit, in bene instituta republica omnia proficere in melius. Plut. in apoph. Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Ab Argiuo quodā audiens, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerarent à maiorum suorum decretis & legibus: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Audiens Xenocratem iam senem de Academia cum amicis disputantem,

tem, percontatus est, Quisnam esset senex ille? Vbi verò respondisset aliquis, illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quęreret. Et quãdo, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Plutarch. in apopht. Lacon.

Idem.

Quum quidam, commemorando laudem ac trophęa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit, istuc idem esse, ac si quis deuictis mille ouibus pugnaret cum quinquaginta lupis. Significans, Persas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus bellacissimis rem habere Ibid.

Anaxandridas Leontis F.

Percontanti quidam, cur Lacedæmonij Helotibus (sic autem apud illos dicebantur, quorum cõditio media erat inter seruos & ingenuos) cõmitterent colẽdos agros, ac non ipsi potius eos colerẽt? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparamus. Taxauit autem hoc dicto eorum stultitiam, qui potius ad ostentationem, quàm ad laborẽ & vsum, mancipia habent. Plut. in apoph. Lacon.

Agis Archidami F.

Cuidã sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos. Ostendens multum referre quàm bonos & fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Ibid.

Idem.

Cuidã consulenti, vt hostibus fugientibus daret transitũ: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinẽ manent, si non pugnamus cũ fugientibus? Existimabat vir clarissimus, aduersus hostẽ nullam prætereundam esse occasionem, Ibid.

Pausanias Cleombroti F.

Quum Delij de insula cum Atheniensibus haberẽt cõtrouersiã, atque inter cætera dicerent. quòd ex more regionis, neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirẽtur: Quomodo, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est? Notauit autem argutè ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci sinerent viuos, nec sepeliri mortuos. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti cur Tyrtæũ poetam Spartæ ciuem fecissent? Nequis, inquit, externus nobis dux esse videatur. Ibid.

Lycurgus.

Quum Thebani consulerent Lycurgum de luctu & sacrificio, quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis, ne lugeatis: sin hominem, ne vt deę rem diuinam faciatis. Taxauit autem Thebanorũ consuetudinem. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare, hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Ibid.

Idem.

Cuidã postulãti vt in ciuitate pro Aristocratia, id est pro optimatũ gubernatione, cõstitueret Democratiã, hoc est popularẽ gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiã instituas. Docuit autẽ argutè, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est quàm magna domus. Ibidem.

Anonymus.

Metapontinus quidam Laconi obiicienti ignauiam: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis possidemus, Ergo, inquit Lacon, non solùm ignaui estis, verum etiam iniusti. Significans, non posse fieri, vt quis meticulosus & imbellis multũ teneat alienæ ditionis, nisi fraude partum. Ibid.

Idem.

Alius quidam, quum videret Diogenem cognomento Canem, in vehemẽti frigore statuam æream amplectentem, rogauit, num friges? illo negante, Quid igitur, inquit Lacõ magni facis? Philosophus hoc ipsum existimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratum: id Laconi ridiculum videbatur, cum magno eius incommodo fieret, nec vtilitas inde promanaret ad alios. Ibid.

Idem.

Argiuo quodã dicẽte, multa Spartanorũ sepulchra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum, ait apud nos nullũ est sepulchrum. Innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos: illi autẽ Spartanos nunquam. Et sic quàm acutissimè, quòd ille dixerat in gentis suæ laudem, retorsit in ignominiam. Ibid

Lacones.

Atheniensibus, quum tradita ciuitate postularent, vt Samum tãtùm ipsis relinquerent, ita responderunt Lacones: Hoc tempore, quo vestri non estis, alios habere postularis. Vnde natũ est prouerb. Qui semetipsum non habet, Samum petit. Eras.

Anonymus.

Cuidam Lampem Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videbatur, multorum nauigiorum dominus, Lacon. Nihil (inquit) moror felicitatem de funibus pendentem. Sesit autem, non in manu nostra esse, quæ in fortunæ sunt imperio, & ea præsertim quæ nauibus committuntur. Plut. in Lacon.

Idem.

Mendicus quidem petiit aliquid à Lacone: at ille, Si quid, inquit, dedero tibi, magis es futurus mẽdicus. Verùm istius probrosę vitę fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertem. Ibid.

Idem.

In luctandi genere, quod illi Chirapsiam vocant, quum is qui collum alterius vrgebat frustra, prætérq; legem palæstræ pulsaret vndique, & in terram detraheret, posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhęrenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit. Cúmque alter diceret, Mordes, ô Lacon, fœminarum more: Non, inquit, sed more leonum. Et sic obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. iure autem se morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Ibidem.

Phœnidas.

Quum essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem. Præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset esse incolumes. Ibid.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus ô Lacon te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendum accommodatior, quoniam certamen magis erat artis quàm virtutis. Ibidem.

Anonymus.

Anonymus.

Quidam cum laudibus immodicis commendasset bellatores optimos: Lacon, Bene, inquit, sed apud Troiam, significans, tales olim fuisse, sed hoc genus hominum iam olim desiisse inueniri. Ibidem.

Anonymus.

Quidam Lacon seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur, inquit, pœnas dato. Ibidem.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutum esset ad Spartanos iter? Refert, inquit, qualis eò decedas, nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venantur. Significauit autem, nec ferocibus ac violentis esse tutũ proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis, delicatos enim homines in tenebris lasciuire non sinunt. Ibidem.

Ariston.

Quum Atheniensis quidam recitaret funebrem orationem, conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales, inquit Aristo, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Ostendit, recitatorem magis illustrare virtutem Lacedæmoniorum, quam Atheniensium. Ibidem.

Anonymus.

Quidam cùm ad Laconem dixisset, Mentiris: ille contrà, Nimirum (ait) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Taxauit autem reprehendentem, quòd Lacedæmonio peior esset. Ibidem.

Lampus.

Interrogatus, quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò, cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnáque vigilãtia corradi pecuniam: cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè esse amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda Respub.

Antiochus Ephorus.

Quum audiuisset, Philippũ Messeniis agros dedisse, percontabatur, num viros quoque dedisset, per quos aduersus pugnantes pro agris tueri possent quod datum erat? Plutarch. in apoph.

Pittacus.

*In conuiuio quodam, cùm de bestiis esset sermo, ad Myrtilum ioco dixit, teterrimum inter feras tyrannum, inter placidas esse adulatorem. Plutarch in conuiuio.

Diocles.

* Is philosophus habitus est ὀψοφάγος. Cuidam interroganti, vter piscis esset melior, congrus, an Labrax seu lupus? Alter, inquit, elixus, alter assus. Erasm. in adagiis.

Anonymus.

*Thessalus quidam rogatus, qui Thessalorum forent placidissimi? Qui bello (inquit) defuncti sunt, Plutarch. de instit. lib.

Melanthius.

* Is erat Alexandri Pheræi tyranni parasitus. Rogantibus autem quemadmodum necatus esset Alexander? per latus, inquit, in ventrem meum. Plutarch de dignosc. adulter.

Leo Byzantius.

*Irrisus à gibboso, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus: humanam (inquit) affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Plut.

Cæcilius Metellus.

In loco munito dum cogitaret

collocare exercitum, ac centurio dixisset ipsi, Si decem tantùm hominum iacturam facere velis, capies locum: interrogauit eum, num ipse de numero istorum vnus esse vellet? Plut. in Romanorum apoph.

Cato maior.

Belligerans cū his qui Bætim fluuium accolunt, quū in discrimen adductus esset, propter hostium multitudinē, & Celtiberi offerrent suppetias, si darentur talenta ducenta, Romani verò non sinerēt illum mercede pacisci cum barbaris, dixit Errare Romanos, eò quòd si vicissent, redditurі essent nō de suo, sed de bonis hostium, sin vincti fuissent, iam non fore, nec à quibus peterentur nec qui peterent. ibidem.

Cicero.

Quum quendam audiret, dicere se à Cæsare ad Pompeium transfugisse, relicto ex festinatione equo, ait, Melius igitur de equo quàm de teipso statuisti. Sentiens, longè rectius factu rum fuisse, si vnà cum equo apud Cæsarem mansisset. Ibid.

Messala.

Messala vir exactissimi iudicij, ac Romanæ linguæ exactissimus censor, quum audisset M. Portium latronem declamantem dixit, Sua lingua disertus est. Desiderans in eo Latini sermonis maiorem elegantiam, quū ingenium contigisset tam felix. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Proculeius.

Querebatur de filio quod expectaret mortē patris, quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto Imo rogo, inquit ille, vt exspectes. Detorsit verbum in sensum cōtrarium. Expectat quippe mortem patris, qui ex animo desiderat eius bona post mortem; & expectat, qui diu viuentem videt inuitus. Quint. lib. 6.

Anonymus.

* Prouincialis quidam intrauerat Romā simillimus Cæsari, & in se ora omnium conuerterat. Augustus hominem ad se perductū, dic mihi, inquit, adolescens, fuit aliquando mater tua Romæ? Negauit ille, & arguté adiecit, sed pater meus sæpe. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturnal.

Musonius.

* Rutilius quum aliquando Romæ adiisset Musonium philosophū, rogauit, Dic mihi, Musoni, Iupiter seruator, quem tu imitaris, dum fœneratur. Notans illius inopiam, qui interdū cogeretur accipere nimium. Ad hoc arridens Musonius: At, inquit, ne fœnerat quidem, Rutili Turpius est ad fœnus dare quā accipere. Rutilius cùm ipse faceret quòd grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

Pollio.

* Temporibus triumuiralibus quum Fescenninos Augustus in eum scripsisset, ait: At ego taceo. non est enim facilè in eum scribere, qui potest proscribere. Macrob. lib. 2. ca. 4. Saturn.

Hyrcanus.

* Ad cœnam à Ptolemæo Ægypti rege inuitatus, & omnibus qui accumbebant carnes edentibus, ossa verò ante Hyrcanum cumulantibus. Tryphon scurra regis, vides (inquit) Domine, ossa ante Hyrcanum collecta? Hinc collige patrē eius Syriam omnem ita nudasse, vt hic ossa nudauit carnibus. Quum rex risisset, & Hyrcanū rogaret, cur tot ossa ante eum iacerēt? Non immeritò, inquit, Domine, nam canes ossa vnà cum canibus deuorant, vt isti, cæteros conuiuas innuens, quod nulla ante eos

eos sita essent ossa, homines verò carnes edunt, ossa abiiciunt. Itaque & ego comedi vt homo. Solers responsum admiratus rex, omnes iussit applaudere. Suidas, ex Iosepho.

Aridices.

* Quum Antigoni regis libertus ad nouas nuptias nuper euectus, philosophos ad conuiuium congregasset: & irridendo eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixisset, cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris efficiatur? Aridices Philosophus indignè ferens, Tu nobis, inquit, absolue, cur de albis & nigris loris similes maculæ gignantur. Macrob. lib. 7. Saturn. cap. 3.

Sisinnius.

* Is Nouatianorum episcopus, victu non tenui, sed in summa continentia sumptuoso vtebatur, & candida veste nitidus, quotidie bis in publicis balneis lauari solebat: quamobrem rogatus, cur episcopus quum esset, bis in die lauaret? quia, inquit, temporis excludor angustiis, ne ter lauem. Suidas.

Anonymus.

* Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochæ ludi magistrū quendam, virum bonum atque pium: Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) rerum ageret? respondit, Non oriatur, ô sophista, quem tu fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit vir optimus Iulianum ob insignem impietatem non diu superstitem fore. Et quidem paulò post Iulianus in Persia interfectus est. Tripart. hist. lib. 6. cap. 44.

Anonymus.

* Quærenti cuidam, quid ante mundum conditum Deus faceret, pius quidam pater respondit, Curiosis parabat inferos. Profanam audaciam graui dicto compescens. Hist. Ecclesiast.

Sannazarius.

* Actius Sincerus Sannazarius rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Federici regis esset quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, & medicis varia remedia proponentibus: at ego inquit, Inuidiam oculorum perspicuitati plurimum conferre aio. Subridentibus omnibus, Annon inuidia (subierit) maiora & pleniora omnia videre facit. Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus, Fertilior seges est alienis semper in agris, Vicinúmque pecus grandius vber habet. Pont. & Ant. Panormit.

Pomponius Lætus.

* Romæ incarceratus est, quasi cum Callimacho & Platina contra Paulum pontificem max. coniurasset, & in quæstione accusatus quod sibi & permultis adolescentibus literarum studiosis nomen immutasset: nam pro Petro Pomponij nomen sumpserat, antiquitatis stulto amore. Quo nomine appellatus à Vianesio antistite, qui quæstioni præsidebat, Quid, inquit, tibi & Paulo pontifici, si mihi fœniculi nomen indidissem? Sabellicus in eius vita.

De arrogantia.

Bion.

ARrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Diogenes.

*In arrogantia, quemadmodum in armis deauratis, non similia sunt interiora exterioribus. Item Arrogantia tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Sto. ser. 22.

Xenophon.

* Arrogantis nomen conuenire mihi rectè videtur iis qui se simulant esse ditiores, doctiores & fortiores quàm sint: & ea se facturos promittunt quæ præstare nequeunt: ídque manifestò facere videntur, accipiẽdi quippiam & lucrandi gratia. Stob. ibidem.

Agesilaus.

Vt ipse singulari modestia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus quum desperatæ quędam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Hoc cognomento vir arrogãtis ingenij delectatus, insolentius vsus est eo titulo. Tandem quum & Agesilao scriberet, nec veritus esset hac vti salutatione, Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem: rex eo offensus procœmio, præterea nihil dignatus est legere, sed rescripsit in hunc modum, Rex Agesilaus Menecrati ὑγιαίνειν i. bene valere. ac si dixisset, sanam mentem tibi precor. χαίρειν Græci dicunt, quibus bene precantur. ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, ferè in malum sonat. quo significamus abesse sanitatem mentis.

Archidamus Agesilai f.

Post cõflictum apud Chæroneam cùm à Philippo rege Macedonum literas accepisset acerbius scriptas, hũc in modum rescripsit: Si metiaris vmbram tuam, haud quaquam reperies illam factam maiorem quàm erat ante victoriam. Grauiter admonens, non esse prudentis ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior. Æquum autem est, vt homo se suis & propriis bonis metiatur potius quàm externis, quæ fortuna cùm libet dat, cùm visum est eripit. Plut. in Laconicis.

Vide apophth de Fastu & Superbia.

Demonax.

Ad Agathoclem Peripateticũ arroganter iactantem, sese & solum & primum esse dialecticorũ: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cynico cuidam arroganter iactãti pallium, peram & baculum, ac subinde vociferanti, se Antisthenis. Cratetis ac Diogenis sectatorem esse. Impudenter, inquit mentiris, quum sis Hyperidæ discipulus. Allusit ad vocem ὑπεριδεῖν, quod est per arrogantiã despicere. Est autem & rhetoris nomẽ Hyperides. Erasm. lib. 7. apoph.

M. Drusus.

Non contentus L. Philippum consulem præcipitasse in carcerẽ, quòd se loquentem ausus esset interpellare, quum senatus ad eum misisset vt veniret in curiam, Cur non potiùs, inquit, senatus ad me venit in Hostiliam rostris propinquam? Quid consecutum? Tribunus senatus authoritatem despexit, senatus tribuni verbis paruit. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Vide apophth. de Superbia.

De ar-

De artium ac disciplinarum vtilitate.

Aristoteles.

* Visus accipit lumen suum à circunfusóque aere, animus etiam lumen recipit ex disciplinis liberalibus, vt ad reliqua philosophiæ mysteria reddatur perspicax. Laert. lib.5.cap.1.

Nero.

A Mathematicis audierat fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat,

Τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει: Id est.

Terra quæuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse bonis literis, vt etiam si ab imperio detruderetur, quauis regione, ob insignem sciētiam posset haberi in pretio. Recitat Suetonius in eius vita.

Plura pete ex apophth. de Doctrina, Eruditione, Philosophia, item de Animi bonis &c.

De artibus superuacaneis & inutilibus.

Diogenes.

Qvidam adolescenti, lusum quendam amatorium eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocant κοτυλίζειν: Quo melius, inquit, hoc deterius, damnans improbitatem artis, qualis est alea: cuius quisque est artifex melior, hoc vir est deterior. Laert. lib.6.

Idem.

Euclidis scholam, quòd arguta quidem, sed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χόλην, id est, bilem ac molestiam appellabat, quum schola Græcis sonet otium: & Platonis διατριβὴν, id est exercitationem, κατατριβὴν, id est contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita semotus disputationibus insenesceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philosophicè viuere, quàm disputare. Laert. libro sexto cap.1.

Plato.

Anniceris quidam Cyrenæus, aurigandi peritia insignis, & vt egregius artifex, ita gloriosus artis ostentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrendi, flectendi currum, & per easdem interdum orbitas redeundi ostentabat. Admirantibus igitur aliis, solus Plato negabat sibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili studio dedisset, ad vllam rem grauem ac frugiferam esse idoneū. Ælianus lib.3. de Var. hist.

Anonymus.

Hospes quidam apud Lacedæmonios, quum ipsi stanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantùm temporis vni pedi posse insistere, quantum ego possum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: attamen nullus est anserum qui istud nō possit. Iure derisit hominem, qui longo vsu didicisset artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipubl. Huiusmodi sunt artes præstigiatorum, funambulorum, & similium. Plutarchus in Lacon.

Huc refert disputationes inutiles & contentiosas, item quæstiones infrugiferas, Sophismata, &c.

De artium contemptu.

Lacedæmonij.

LAcedæmonij quoniam ſeueriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliq́ue gloriam potiſſimùm ſpectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuium animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad otioſam oſtentationẽ traducere. Nam & Roma cùm adhuc ſpiraret Germanam illam auſteritatem, Græculos profeſſores vrbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla Græciæ pars corruptior erat, quã Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliíque innumeri ſophiſtæ magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant. Plut. Eraſm. lib. 1. apoph.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontãti, quid ipſi videretur Tyrteus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Plu. in Laco. apoph.

Philippus.

Quum audiſſet filium ſuum quodam in loco ſcitè ceciniſſe, obiurgauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plutarch. in apoph.

Pyrrhus.

Interrogatus, vter melior tibicen videretur, Pythónne an Chariſius? Polyperchon, inquit. Is erat egregius dux exercitus. Contempſit omnes artes, quæ cum re militari nil haberent commune.

Similia dicta leges infrà apoph. de Muſica contemptu.

De Arte, quam quiſque nouit exercenda.

Archidamus Zeuzidami F.

VIdens Periandrum, qui arte medica excellentiſſimus fuerat, infelicia carmina ſcribẽtem: Quid (ait) tibi acccidit, mi Periander, vt pro inſigni medico, malus poëta vocari cõcupiſcas? Notauit hominis ſtultitiam, vt qui ſe in ea re exercere cuperet, in qua nihil omnino valebat, nec natura, nec ingenio. Plutarchus in Lacon.

Alcibiades.

Zopyrus Phyſiognomõ cùm profiteretur ſe hominum mores naturáſque ex corpore, oculis, vultúque cognoſcere: conſpectum Socratem, ſtupidum tardúmque eſſe dixit: quod cùm audiſſet Alcibiades, irridens hominem, ait, Scilicet, rem acu tetigiſti. Bruſo. lib. 1. cap. 10.

Pyrrhus.

Audiens quendam promittentem, ſe traditurum ei aciei inſtruendæ artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat: dixit, non opus eſſe ſibi imperatore, vel belli duce, cuius aures tubæ ſonus nunquam circumierit. Stobæus ſerm. 52.

Hannibal.

Quum ad Antiochum exul Epheſum veniſſet, ab hoſpitibus inuitatus eſt ad audiendum Phormionem Peripateticum: qui cùm copioſius aliquot horas de imperatoris officio loquutus eſſet, atque de re etiam militari multa diſſeruiſſet, delectari vehementer qui audierant, ab Hannibale quæſierunt, Quidnã de Phormione iudicaret: ibi reſpondiſſe fertur, Multos ſe deliros ſenes ſæpe vi-

vidisse: sed qui magis quàm Phormio deliraret, se vidisse neminem. Bruson. l. 1. c. 10.

Gallus.

Gallus iurisperitus, si quis negotium ad ipsum detulisset, in quo de facto quærebatur, dicere solebat: Nihil hoc ad ius, ad Ciceronem ito. Sensit Gallus, aliud esse officium iurisconsulti, aliud oratoris. Nec esse necesse, de his quæ ad alienam professionem pertinent, respondere. Tul. in Topicis ad Trebat.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara aliquot ædificia erigeret, reprehẽsus ab Hadriano nondũ imperatore, quasi nescio qua in re peccasset, respondit: Abi potius, & cucurbitas pinge, nam tu quidem ędificandi artem planè ignoras. Dion Nicæus, & Xiphili in vita Hadriani.

Vide iudicium de re aliena atque ignota.

De aspectu incauto.

Alexander.

DArij filias dũ haberet captiuas demissis oculis salutabat, ídque raro: sibi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solebat, Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ. Plut. in eius vita.

Vide plura de Visu, infrà.

De assentatione.

Diogenes.

*IN assentatione, inquiebat, veluti sepulchro quopiam, solum amicitiæ nomen inscriptum est. Stob. serm. 14.

Socrates.

*Lupi cùm sunt canibus similes, assentatores amicis, diuersa tamen studia sequntur. Stob. ibidem.

Theophrastus.

*Assentationem rectè quis turpe colloquium, & obsequium quoddã assentatorum vtilitatis gratia institutum esse arbitretur. Stobæus ibidem.

Vide apoph. de Adulatione.

De assiduitate.

Menander.

*SI vel modicum modico coniunxeris, ídque frequenter feceris, statim fiet hoc quoque magnum. Omnia enim assiduitate conficiuntur negotia. Stob. ser. 29.

Democritus.

*Vt assiduitatem in opere persequendo commendaret, dicebat perpetuam cũctationem reddere actiones imperfectas: & laborem continuum consuetudine fieri seipso leniorem. Stob. ibidem.

Vide apoph. de Diligentia, Industria & Labore.

De assuetudine.

Antisthenes.

ROgatus, Quæ disciplina cum primis esset necessaria, respondit, De discere mala: Id enim non modo primum est, vt mala assuetudine nobis infixa abiiciamus penitus, verum est longè etiam difficillimum. Laer. libr. 6. cap. 1.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo redisset, eúmque vidisset effusius ridentem admiratus dixit: Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse.

Tanta res est, inde à teneris virtuti assuescere. Eras. l. 6 apoph.

Polemon Sophista.

Quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormiit, cui apparuit Æsculapius iubens vt à frigido potu abstineret ad quem Polemon: Præclarè, inquit, quid autē si bouem curares? subindicans, iam diu assuetum duris, frustra vocari ad delicias. Philostr. in Sophistis.

Plato.

Adolescentem quod lusisset alea, grauiter increpuit. qui cum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At parum non est, inquit, assuescere. Laertius lib. 3.

Herodes Sophista.

Quum subinde à Proteo Cynico conuiciis aspergeretur, Consenuimus, inquit tu maledicendo, ego verò male audiendo. Quo dicto ostendere voluit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat. Philostrat. in Sophistis.

Socrates.

Socrates Alcibiadi admiranti, quòd Xantippen supra modum rixosam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit, stridorē audiam. Nam his stridor molestissimus est insuetis: eundem qui quotidie audit, adeò moleste nō fert, vt se audire nesciat. Laer. in vita Socratis.

De Astrologia & Astronomia.

Bion.

Alebat, maximè ridiculos esse Astronomos, vt quum non videant pisces iuxta se nantes in littore, illos qui in cælo sunt se videre dicant. Stob. serm. 78.

Diogenes.

Astrologus quidam in foro stellas in tabella quadam depictas cùm demōstraret, atque diceret, En tibi hîc stellas errantes audiens hoc Diogenes, Ne mentiaris, inquit, bone vir: stellæ enim non erant, sed illi ostensis qui assidebant. Stobæus serm. 78.

Anonyma.

Thaletem, dum cœlum contemplatur, in fossam illapsum, ancilla eius, iure id eum pati dixit, qui cum iuxta pedes posita ignoraret, cœlestia intueretur. Stob ibidem.

Ariston.

Dicebat, eorum quæ philosophi scrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil quædam supra nos esse. Sensit autem, disciplinam morum spectare ad nos, Sophisticam nihil ad nos pertinere: eo quòd ad vitæ emendationem non tantùm non prosit, sed rixas etiam & contentiones progeneret. Astronomiam autem Astrologiam, &c. supra nos esse omnino. Stobæus ser. 78.

Pindarus.

Naturę speculationibus vacantes imperfectum sapientiæ fructum capere dicebat. Stob. ibid.

Anaxagoras.

Quum cœlum intueretur, astrorúmque mirabilem cursum admiraretur, cuidam sciscitanti, cur ita libenter ferret subdiualia peruigilia? respondit, vt cœli aspectu fruar, cursus & recursus siderum in orbem redeuntes subindicans. Philo Iud. in libro, Quod mundus sit incorruptibilis.

Phauo-

Phauorinus.

*Scito dilemmate astrologos iudiciarios perstringere solitus est. Aut aduersa, inquit euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiuntur: miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáque sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies, antequam è fato fias. Si felicia promittũt, eáque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Nullo igitur pacto vtendũ est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. A. Gellius, lib. 14. cap. 1.

Accius poeta.

*Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos. A. Gellius, ibidem.

Anonymus.

Inter nonnullos quæsitum est, quum in omne hominum genus Alphonsus liberalem ac munificum sese ostendisset, cur solos astrologos præteriret? neque enim huius scientiæ præceptores, sicut aliarum disciplinarum magistri, in eius curia visi sunt. Vnus, qui magis scire videbatur, Sidera, inquit, stultos regunt, impellúntque, sapientes astris imperãt. Stultos ergo principes honorare astrologos consequens est, non sapientes: inter quos nomen suum Alphonsus obtinet. Æneas Syluius libr. 4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De astutia.

Lysander.

Qvum probro ei daretur, quòd pleraque astutia, dolo simul ac fraude gereret, non palam virtute conficeret, hac parte Hercule generis authore indignus: ridens dixit: Vbi quod vellet non assequeretur leonis exuuium, vbi vulpinum applicandum esse, sentiens, quod honestis rationibus non posset effici, id fraude dolísque perficiendum. Plut. in Lac. Brus. l. 2. c. 9.

Cleomenes Anaxandr. F.

Septem dierum inducias cum hoste pactus, captata opportunitate, tertia nocte dormientes inuadit, multos interficit, alios in seruitutem redigit. Obiurgatus verò, quod fœderis fidem non seruasset: Ad iusiurandum ait, noctes non additas fuisse. Sed his tandem furiosus factus, ac talis se vsque ad virilia membra laniauit, ridénsque & lætabundus animum exhalauit. Brus. l. 3. c. 20.

Vide apopht. de ambiguè & argutè dictis.

De attentione.

Cleanthes.

Disserens, adolescenti cuidam, quem videbat parum attentum, rogauit, Sentirétne? Illo affirmante, se sentire: Cur igitur ego, inquit, non sentio te sentire? Solent enim qui intelligunt, oculis ac gestu, interdum & verbis significare, se quæ dicuntur intelligere. Laer. l. 7. c. 2.

Zeno Cittiens.

Iis quæ rectè dicerentur, negabat esse relinquendũ locũ, velut præclaris artificibus, ad spectandũ. Contrà,

auditores dicebat adeò debere esse attẽtos ad ea quę disserũtur, vt nõ vacet dare signũ approbationis. Dũ .n. applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus. Laer. l.7.c.1.

Aristoteles.

Quendam vana loquacitate præter modum garrientem quum aliquandiu audiuisset, demum aliud cogitans, eodem mansit loco. Verùm finita oratione, cùm is qui peroraret, eum interrogasset, num hæc placuissent quæ dixisset? Hercule, inquit, tibi animum non intendi. Bruson. lib. 3. cap. 25.

M. Antonij.

Alexander sophista legatione fungens pro Seleucia apud M. Antoniũ, vidénsq; illum minus attentum, clariore voce dixit: Ausculta me, Cęsar, Antonius autẽ acerbitate confidentiáque vocis exasperatus: Ausculto, inquit, intelligóque te, Tu enim es ille qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui semper oles vnguentum. Philost.

Cicero.

Quũ orante Marco Tullio, quidã creditus Afer genere, diceret, Nõ audio: hoc sermone negans se probare quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solebat enim ea gens habere perforatas aures, vt inde suspenderet annulos ac gemmas, quæ nunc collo digitísque gestamus. Plut. in Rom. apoph.

De auaritia.

Bion.

AVaritiam dicebat omnis improbitatis esse metropolim. Stob. serm. 10.

Idem.

Diuites sordidos dicebat ita facultatũ suarũ curam habere, quasi essẽt propriæ: rursus, ex eisdem nihil capere vtilitatis, quasi essent alienæ. Laer. l.4.c.7.

Idem.

In diuitem quendam sordidum ita loquutus est: Hic facultates suas non possidet, sed ipsum possident facultates. Laer. l.4.c.7.

Idem.

Eos deridendos putabat, qui eius generis diuitiis præter modum student, quas fortuna largitur, illiberalitas seruat, benignitas aufert. Maxim. serm. 12.

Chilon.

Dicere solebat, hominum bonitatem ita auro probari, quẽadmodum aurum Lybio lapide. Ostendens permultos, qui aliis vitiis diu restiterint, opum auiditate persæpe à virtute deduci. Et qui aduersus opes constans fuerit, eum de cæteris vitiis facilius victoriam reportaturũ. Fulgosius li.7.c.2.

Aristides.

Auarus quidam & prædiues quum paupertatem ei exprobraret: Mihi, inquit, paupertas nihil mali videndũ præbebit, tibi autem diuitiæ par fas nefásque paratæ turbas non paucas. Maxim. ser. 12.

Anacharsis.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo nauium? respondit, Quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharsis, à morte sunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, pernauigant maria, incerti de reditu. Laer. l.1.ca.9.

Aristippus.

A Dionysio pecunia donatus, Plato libris: atq; ob id à quoquã reprehẽsus, quasi ad rẽ attentior esset quàm Plato: Quid refert, inquit, mihi pecuniis

nũs erat opus, Platonis libris ſentiẽs, neutrum accuſandum. Laert. lib. 2.

Idem.

Platoni obiurganti, quòd multos piſces emiſſet, reſpõdit, ſe illos emiſſe obolo, quúmque Plato dixiſſet, Tanti & ipſe empturus eram. Vides, inquit, igitur, ô Plato, me non eſſe obſoniorum auidum, ſed te pecuniæ amantem. Laert. l. 2. cap. 8.

Simonides.

Simonides interrogatus, cur in extrema ſenectute auarus eſſet? Quoniã reſpondit, malim defunctus opes inimicis relinquere, quàm viuus amicis egere. Stob. ſer. 10.

Democritus.

Dicebat, diuitũ multos eſſe procuratores, nõ autẽ pecuniarũ dominos. Auarus enim non ſuas poſſidet diuitias, ſed poſſidetur à diuitiis: quarum non tantùm ſeruus, ſed mancipium meritò dici poteſt. Maxim. ſer. 12.

Idem.

Vna (dicebat) cupiditas mortaliũ extimulat animos, vt opes aſſequantur. Atqui videmus, iiſdẽ cõgeſtis, diſcruciari nihilominus cogitationes. Tum illis amiſſis, relinqui triſtitiam, luctúmque perpetuum. Stobæus.

Idem.

Cupiditas plurium, inquit, amittit præſentia, ſicut æſopicus ille canis. Stob. ſer. 10.

Idem.

Pecuniarum cupiditatẽ, niſi termi netur aliqua ſatietate, multò miſeriorem iudicabat extrema paupertate. Maiores enim cupiditates indigẽtias quoque maiores faciũt. Stob. ſer. 10

Diogenes.

Auaros obiurgabat, quòd pecuniã verbis vituperarent, quũ eam animo plurimi facerent. Eſt autem hoc auaris peculiare quòd nulli magis deteſtãtur auaritiã, quàm ipſi. Laert. li. 8.

Idem.

Interrogatus quid eſſet in vita optimum? Libertas, inquit. At vere liber non eſt qui ſeruit vitiis: nec liber eſſe poteſt qui multis eget: plurimis autem eget auarus ambitioſus, ac deliciis deditus. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere ſolebat, cupiditatẽ eſſe malorũ omniũ arcẽ ac μητρόπολιν: quod dictũ eſt etiam à Bione & aliis. Ibid.

Idem.

Interrogatus, quænam eſſent feræ peſſimæ? Reſpondit, in mõtibus vrſi & leones, in ciuitatibus autem publicani & ſycophantæ. Antonius in Meliſſa, par. 1. ſer. 34. Max. ſerm. 22.

Idem.

Poſcebat aliquid ab homine auaro: quem vbi videret contantem, ac negaturo ſimilem, ô homo, inquit, ad cibum te poſtulo, non ad cyppum: vt, quà licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus eſt, & ταφὴ ſepultura. Laert. lib. 6.

Idem.

Anaximenis ſeruos conſpicatus multa vaſa ferentes, cuius ea eſſent, interrogauit. Quum autem illi Anaximenis eſſe, reſpondiſſent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, ſeipſum non habẽs? Voluit autem iudicare, hominem auarum eſſe extra ſeipſum. Maxim. ſer. 12.

Idem.

*Quemadmodum arbores & vites in locis inuiis & præruptis naſcentes non hominibus ſed coruis & aliis auibus fructus adferunt: Sic (inquit) diuitiæ ſi ab auaro poſſidentur, in vſum aliorũ hominũ nequaquam cedunt, ſed adulatoribus & aſſentatoribus ſubſeruiunt. Stob. ſerm. 90.

Idem.

Quum insatiabilem nonnullorum auaritiam, in multorũ ciuium perniciem excrescentem vidisset: Auari, inquit, vita sua, tanquam gladio vtuntur, omnia facientes secundùm ansam. Stob. ser. 10.

Idem.

Magna & multa simul accipiẽtes, μεγαλοπτώχους, i. Insigni mendicos appellabat. Stob. eod. ser.

Idem.

Intuens quendam opulentas anus amare simulantem: Hac ratione, inquit, non oculum, sed dentes amisit. Stob. eod. ser.

Idem.

Auaros hydropicis comparabat. Illos enim argento plenos, hos autem refertos aqua, amplius desiderare, idque vtrosque in magnã sui perniciem dicebat. Affectus enim ipsorum eo magis intenduntur, quò largius desiderata consequuntur. Stob. ser. 10. Eadem similit. vtitur Polyb. hist. libr. 13.

Ariston.

Aristonem philosophum maximè admiratum ferunt, quòd homines potiùs superuacuis fortunæ bonis quàm necessariis commodísque beati essent. Bruson. l. 1. c. 1.

Idem.

*Hominis auari vita silicernio, hoc est, funebri cõuiuio similis est. Cùm enim cætera omnia habeat, exhilaratum non habet. Stob. ser. 10.

Archelaus rex.

Timotheus musicus, quum ab Archelao minus quàm sperarat accepisset, canens subtaxabat Archelai auaritiam, tu argentum terræ genium laudas. Succinuit illi Archelaus, Tu vero, inquit, postulas. Bruson. lib. 1. ca. 1. ex Plutarch.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent auari? Respondit, qui turpia lucra venantur, & necessarios aut amicos negligunt. Stob. ser. 10. Max. ser. 18.

Idem.

*Auarorũ diuitiæ, vt sol post occãsum, neminem mortalium oblectãt. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 34.

Idem.

Auaros auibus similes esse dicebat, quarum aliã deglutit quicquid inuenerit, & quandoque suffocatur: aliæ verò sequuntur, vt quod habent, ei extorqueant: & ipsæ quoque aliæ post alias suffocantur. Antonius in Melissa, part. 1. ser. 35.

Idem.

Nec à mortuo, inquit, petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Nam mortui aut non respondent, aut lædunt: ita auarus, aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico. Eras. l. 8. apoph.

Plato.

Ad quempiam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem, ô improbè dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati. Stob. ser. 10.

Idem.

Dicere solebat, eos qui corpus curarent, non rẽ quidem suam, sed seipsos curare: qui autem pecunias, neque seipsos, neque sua, sed quam longissimè à suis abesse. Max. ser. 12.

Aristoteles.

Dicebat quosdam homines adeo tenaces esse, quasi nunquã essent morituri: & alios etiam esse, qui ita sua profunderent bona, ac si cras morituri essent. Laer. l. 5. c. 1.

Timon.

Demosthenes cùm animaduertisset,

ſet, auarum quendam ad ſepulchrum efferri: Iſte, inquit, cùm vitam non vitalem vixerit, aliis vitam reliquit. Bios autem Græcis & vitam & victum ſignificat. Maximus ſermo. 12. Stobæus.

Idem.

Quibuſdam arbitrantibus Demadem iam deſiiſſe malũ eſſe: at enim, inquit Demoſthenes, ſaturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, leones autem mitiores ſunt ſaturi. Eraſ. l. 4. apoph.

Timon.

Timon ille cognomento Miſanthropos, id eſt, hominũ exoſor, elementa malorum eſſe dixit Auaritiã & Ambitionem: quemadmodum enim ex primis illis & ſecundis principiis generantur naturaliter omnia, ſic ex auaritia & ambitione omnia vitia progenerantur alia. Stob. ſer. 8. & Eraſ. l. 6. apoph.

Hadrianus Sophiſta.

Hadriano ſophiſtæ miſerat quidã piſces in diſco argenteo: at ille delectatus vaſculo, non remiſit, tantùm ei qui miſerat reſpondit, Bene facis, quòd etiam piſces: quaſi diſcus eſſet dono miſſus, piſces tantùm nouitatis gratia additi. Quidã autem dicunt ioco factum, vt caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe dicebatur: nam eo admonito, diſcum reddidit. Quum eſſet apud Coloniam Agrippinam, ſenatus honoris gratia miſit vinum in cantharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt. Id admiratus, rogauit cauſam. Reſponſum eſt, olim vinum ſolere mitti cãtharis argenteis: hoc honoris quũ eſſet habitum cuidã ex eorum numero, qui magnã nobilitatis partem exiſtimant rapto viuere, poſtridie manè profectus eſt cũ argenteis cantharis. Re cõperta, miſit ad illum ſenatus, qui cãtharos repoſceret. At ille: Vltro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc caſu admoniti mutarunt conſuetudinem. Verba ſunt Eraſ. in apoph.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicente quodam illi, delicatus es: At melius eſt, inquit, quàm iniuſtum eſſe. Tu verò pecuniam ſortitus multam, nondum contentus es: ſed ſubinde cogitas, qua ratione cumulo adiicias. Bruſ. l. 1. c. 1.

Lycurgi.

Quicquid erat rerum ſuperuacanearum, è ciuitate eiiciendum curauit: adeò vt nec negotiator, nec ſophiſta, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartam ingrederetur. Neque enim paſſus eſt illis eſſe pecuniã talibus vtilem, tantum ferream monetam cudit, quæ pondere Ægineticam æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam. Plut. in Laco.

Demonax.

Quoſdam eſſe dicebat, qui non in hac præſenti vita viuerẽt, ſed magno ſtudio ſe prępararent, quaſi alteram vitam ſint acturi, non hanc pręſentem Notauit autem inſatiabilem eorum hominum auaritiam, quibus nihil ſufficit: quaſi poſt mortem etiam vſui ſint nobis per fraudem comparatæ diuitiæ Maxim. ſer. 12.

Lacedæmonij.

Quum pecuniæ eſſent in Lacedæmoniorum regionem conuectæ, qui eas importarãt, morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regibus hoc oraculũ erat redditum. Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſander, deuictis Athenienſibus, magnam auri argentique vim inuexit: nec ſolum pecunias receperunt: verum etiam ipſi

viro honos eſt habitus. Proinde Sparta, donec Lycurgi legibus vteretur, nec à iureiurãdo recederet, ſexcẽtis annis in Græcia primas tenuit & legũ æquitate, & gloria. Cæterùm quũ ab his paulatim defluerent, inundarétq; obiter diuitiarũ amor, & auaritiæ malum, nõ ſolùm ob hæc decreuit illorũ potentia, verum etiam quibus antea ſociis & amicis in bello fuerant vſi eos inimicos habere cœperunt. Porrò quũ ita ſe gererent, tamẽ poſt Philippi Macedonis in Chæronea victoria quanquam Græci cæteri omnes illum imperatorem terra pariter ac mari declaraſsẽt, ac poſt hunc Alexandrum filiũ euerſis Thebanis, ſoli Lacedæmonij, tametſi ciuitatem haberẽt nullis cinctam muris, eſſéntq; nõ modò perpauci propter aſſidua bella, ſed multò quàm antea imbecilliores, captu faciles eſſent facti, quoniam adhuc ſeruabant admodum exiguas quaſdam Lycurgicarum legum ſcintillas: non ſe prębuerunt belli ſocios, neque cæteris Græcis, neque pòſt Macedonicis regibus, neque in cõmune cũ illis concilium venerunt, neque tributũ pendere coacti ſunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppreſſi ſunt, ita vt nihil iam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis: ſed reliquorum ſimiles effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerat, exuti ſunt, & in ſeruitutem traducti, ac nunc, quẽadmodum cæteri, ſub Romanorum viuunt imperio. Graue documentum vniuerſis, imperia virtute parari, auaritia, luxu, deliciiſque vel perire, vel verti in tyrannidem. Plut. in Lacon.

Vxor Pythij.

Pythius, natione Lydus, in vrbe Phrygiæ Calenis (nam ibi regnabat, homo prædiues, ſed auri ſtudio præter modum deditus) totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquam aliud ibi ageretur. Huius morbo vxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſentẽ enim marito curat & menſam & omnem menſæ ſupellectilem adfabrè ex auro confici denique & cibariorum effigies, quibus nouerat maritum pręcipuè delectari. Reuerſo, cùm conuiuij tempus eſſet, apponitur menſa aurea, cum reliquo vaſorum apparatu. Atque hoc ſanè ſpectaculo diues aliquandiu pauit oculos, tandem quum interpellaret ſtomachus, iubet apponi cibos. Apponuntur illi aurea ciborũ ſimulachra ſpectanda, non edenda. Hic cum incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi quod edi poſſet, iamdudũ ſpectaculorum eſſe ſatis: Tum vxor, An non ſentis (inquit) Pythi, dum nihil aliud quæris quàm aurum, agricolationem deſeri, & ciues tuos ad famẽ vocari, breui perituros ſi quà cœpiſti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio reuocauit. Eraſ. li. 8. apoph. ex Plut.

Hieron.

Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuiſſet, ipſe egeret: At qui, inquit, non docui eos diteſcere, neque ſtudere pecuniæ. Maximus ſerm. 12.

Aſpaſia.

Aſpaſia Xenophontis vxor, cùm eſſet (vt muliebre ingenium eſt) rerum alienarum appetens, atque inuida, interrogata, Si vicina tua melius quàm tu aurum habeat, vtrúmne illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid ſi veſtes, cæterúmque ornatum

muliebrem pretij maioris habeat, quàm tu, tuúmne an illius malis? Respondit, Illius, Agesis, si maiorẽ quã tu habeat virum, vtrúmque tuum malis, an illius? Erubuit mulier. Bruson. lib. 1 cap. 1.

Semiramis.

Monumẽto quod sibi pararat inscripsit. Quisquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit, capiat. Darius potius ea ciuitate, titulo credens, saxum ingens quo claudebatur monumentum vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, sed ex altero saxi latere hoc inscriptum reperit: Ni vir malus esses, & pecunia inexplebilis, haudquaquam mortuorum loculos moueres. Plutarch. in apoph. Stob. serm. 8.

Antigonus.

In extorquendis pecuniis acer erat ac rigibus. Cuidam itaque dicenti. At non talis fuit Alexander: Meritò, inquit, nam ille metebat Asiam, ego culmos lego. Sentiens, opulentissimam Asiam prius ab illo spoliatam, sibi à spoliatis corradendum quod posset. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

P. Cornelium, hominem (vt putabatur) auarum & furacem, sed egregiè fortem ac bonum imperatorem, suo suffragio fecerat consulem. Huic quum Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor simultatis, ipsum fecisset consulem, bello præsertim magno & graui: Nihil est, inquit, quod mihi gratias agas, si malui compilari quam venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate sperabat fore, ne Romani venirent in manus hostium Erasm. lib. 6. apoph.

Scæuola.

Septimelio Anagnino (quem Plutarchus & Plinius Septimuleium vocant) cui pro C. Gracchi capite erat aurum repensum, roganti, vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum. Cicero libr. 2. de Oratore.

Deiotarus.

M. Crassus ad Parthicum bellum proficiscens, quum in itinere Deiotarum Galatarum regem, extremo iã senio confectum, nouam vrbem ædificantem offendisset: O rex, inquit, quidnam negotij hoc est? Quid, quũ iam duodecima diei hora tibi adsit, nouam vrbem condere incipis? Ad hæc subridens Deiotarus, Crassíque auaritiam subcarpens. Tu verò, inquit, imperator, quum sis, haud quaquam (vt videre videor) matutinus (erat enim sexagenarius) in Partos cum exercitu festinas, prædam amplissimam rapturus. Bruson. l. 1. ca. 1. ex Plutar.

Cicero.

Quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri vino apposito diceret, Bibe Falernum hoc annorũ quadraginta: subtaxans Cicero hominis auaritiam, Bene ætatem fert, mi Damasippe, ait: Veniámque dedit vino, vnde gloriam Damasippus aucupabatur. Brus. li. 1.

Idem.

Crasso dicente, Stoicorum esse dogma virum bonum esse diuitem. Vide inquit Cicero, ne magis hoc sentiant, sapientis esse omnia: rectè notans Crassi auaritiam, cui nihil esset satis. Eras. 4. apoph.

Idem.

*Vt quidam morbo aliquo & sensu stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi verę laudis gustum (inquit) minimè sentiunt. Philip. 2.

Iugurtha.

Iugurtha cùm pecunia Romanos exagitasset, iussúsque tandem esset à senatu paucis diebus Italia decedere: Postquā Roma egressus est fertur sæpe tacitus respexisse, & postremò dixisse, O vrbem venalem, & mox perituram, si emptorem inuenerit, Quod paulo pòst euenit. Romani quippe, antea cum inuicti essent, sola auaritia victi sunt, & antiquum nominis decus planè amiserunt. Bruso. l. 1. c. 1. ex Salustio

Nero.

*Nunquam cuiquam munus publicum delegauit, quin hæc adiiceret: scis quibus mihi est opus: &, hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quā principe dignior. Suet. & Dion.

Seneca.

*Nulla auaritia, inquit, sine pœna est, quāuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrymarum, ô quantum laborum exigit! quàm misera desideratis, quàm misera partis est? Adiice quotidianas solicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormento pecunia possidetur, quàm quæritur. Epist. 115. ad Lucillium.

Idem.

*Multò concitatior est auaritia in magnarum opum congesta collocata: vt flammæ infinitò acrior vis est, quo ex maiore incēdio emicuit. lib. 2. de benef. c. 27.

Idem.

*Irrupit in res optimè positas auaritia: & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatē intulit, vt multa concupiscendo omnia amisit. Epi. 90. ad Lucil.

Idem.

*Aurum & argentum, & propter ista nunquam pacem agens ferrum, quasi malè nobis committerētur natura abscondit. Nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nos & causas periculorum nostrorum, & instrumenta, disiecto terrarum pondere eruimus. Nos fortunæ mala nostra tradidimus: nec erubescimus summa apud nos haberi, quę fuerant ima terraru. Vis scire quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? Nihil est istis, quandiu mersa & inuoluta cœno suo iacent, fœdius, nihil obscurius, quid ni, quando pro longissimorum cuniculorum tenebras extrahūtur. Nihil est illis dum fiunt, & à fece sua separantur, informius. Denique ipsos opifices intuere, per quorum manus sterile terræ genus & informe perpurgatur: videbis quāta fuligine obliuātur. Atqui ista magis inquinant animos quàm corpora: & in possessore eorum quàm in artifice plus est sordium. Episto. 94. ad Lucill.

Idem.

*Desunt inopię multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus est, in se pessimus, Epist 108. ad Lucill.

Idem.

*Quæ tanta necessitas hominem ad sidera erectum incuruauit, & defodit, & in fundum telluris intimæ mersit, vt erueret aurum, non minore periculo possidendum quàm quęrendum? Natural. quæstion. libr. 5. cap. 15.

Iugurtha.

Vespasianus.

Instituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? Negante illo. Atqui hæc, inquit, è lotio est. Sueton, & Bruson. lib. cap. 1.

Idem.

Legatis nunciantibus, decretam illi publicæ non mediocris summæ statuam, iussit vt eam continuò ponerent, & cauam ostendens manum. Ecce (inquit) parata basis. Significans, vt eam pecuniam, quam in statuã decreuissent impendere mortuo, viuo darent in manum. Sueton. in Vespasia.

Idem.

In itinere quodam mulio desiliit, quasi calceaturus mulas: sed re vera, vt adeundi litigatori spatium morámque præberet. At Cæsar dolum suspicatus, interrogauit mulionem, quanti calceasset? pactúsque est lucri partem. Hoc si fecit vt suos corrigeret, ciuilitas fuit: sin vt eo emolumento fieret ditior, sordidum erat. Sueton. in Vespas.

Idem.

Quidam è charis ipsius ministris apud ipsum pro quodam, quem fratrem suum esse simulabat, intercedebat, vt illi procuratio committeretur. Id sentiens Cæsar candidatum solum ad se vocauit, exegítque pecuniam quam ille suffragatori suo pepigerat: ea accepta, mox ordinauit. Huius rei ignarus minister, rursus interpellauit pro fratre, cui Vespasianus: Alium, inquit, tibi fratrem quære. hic quem tuum putas, meus est. Sueton. in Vespa.

Anonymus.

Rusticus quidam, quoniam, gratuitam libertatem suppliciter petens à Cæsare Vespasiano, repulsus est, non est veritus clarè dicere: Vulpes pilos mutat, non mores, exprobrans illi naturæ rapacitatem: quasi mercede data concessus fuisset, quod gratuitò negabat. Sueton. & Bruson. lib. 1. cap. 1.

Caligula.

In auctione Apronius quidam, vir prætorius, dormitans capitis nutu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum sibi nutantem præteriret: nec hoc monere desit, donec ignoranti tredecim gladiatores sestertium nonagies addicerentur. Erasm. lib. 6. apoph.

I Bassus.

Quærente Domitia Passiani, quòd taxans eius sordes, calceos eam veteres diceret vendere consueuisse: Non, me hercules, inquit, hoc vnquam dixi, sed dixi emere te solere. Bruson. lib. 1. cap. 1.

Alexander Seuerus.

Vetronium Thurinum, familiarem, quòd his, qui petebant aliquid à Cæsare, vendidisset suum potrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatúmque ad stipitem alligari iussit, supposito igne ex humida materia, præcone clamante: fumo punitur, qui fumos vendidit. Ælius Lampridius.

D. Hieronymus.

Et dicere & scribere solebat, auaro tam illa quæ habet, quàm quæ

non habet deesse. Ostendens, hominem auarum semper esse egenum, etiamsi amplissimas diuitias possideat. Fulgo. lib. 7. cap. 2.

Alphonsus rex.

Dicere solebat, ab diis olim, Ioue, Neptuno, Plutone, omnia trifariam partita fuisse, & sua quenque sorte partéque contentum agere. At hominibus hodie, neque quod satis, neque quod minus esset, satis esse. Notat, auaritiæ & habendi desiderium omnibus innatum, quàm pauci enim sunt, qui sua sorte contenti viuere cupiant. Pan. lib. 4. de Alph. reb. gest.

Idem.

Quum audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Vergilius in Æneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas: ad suos conuersus, ait, Ex his insulis in curiam Romanam commigrasse Harpyias compertum est, ibique iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ curiæ ingluuiem, auaritiam & detestandam rapacitatem. Panorm. li. 1. de rebus gestis Alphonsi, cap. 8.

De audacia.

Chilo.

Dicere solebat, Non esse tentanda quæ fieri non possunt. Quædam honesta sunt ac magnifica: sed magno reipubl. malo tentantur: si nequeas perficere. Atque hæc est præcipua pars boni consultoris, dispicere nō solùm quid per se optimū sit, sed quid pro temporum ratione possit obtineri.

Isocrates.

Inter amicos dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam, mercedis loco daturum decem milia. Nam animi timiditas reddebat Isocratem ad dicēdum inutilem. Erasmus Roter. lib. 8. apoph..

Epaminondas.

Imminente aduersus Lacedæmonios pugna, cùm sella in qua sedebat succubuisset, viderétque milites hoc prodigio exturbatos: Imò, inquit, sedere prohibemur, militúmq. animos restituit. Plutarc.

Leonidas.

Obiurgatus à quodam, quòd paucis militibus stipatus, cum multis pugnare tentaret: audacter respondit, si ex multis constat victoria non tota sufficeret Græcia: si in audacia horum, numerus sufficit. Plutarc. in Lacon.

Archidamus.

Conspiciens filium suum cum Atheniensibus iuueniliter ac temerè congredientem: Aut viribus, inquit, adde, aut animis adime. docens, periculosam esse audaciam, si vires non suppetant spiritibus. Plutarch. in Laconicis. Stob. serm. 51. Bruson. lib. 2. cap. 43.

Agis Archidami F.

Audiens quosdam abhorrere ab hostium multitudine, ait, non percontandum esse quot sint hostes, sed vbi sint, vt audacter aggrediantur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum apud Mantineam pugnare cum hostibus numero longè superioribus prohiberetur: Fortiter pugnandum est, inquit: cum multis enim pugnare necesse est, qui multorum

rum dominus esse cupit. Brus. lib. 7. cap.2.

Idem.

Interrogatus quot haberet milites: Quot sufficiunt, inquit ad fugandos hostes. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Ad Macedonum regem nuntios misit Agesilaus rex, rogans, vtrum per hostium solum irent, an amicorum? Cùm ille respondisset, se consultaturum: Fiat, inquit, igitur consultatio: nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, sibíque metuens, satius esse censuit, illum vt amicum suscipere. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Admonitus à suis, ne cum Thebanis, qui numero præstábant, manus consereret: respōdit. Qui multis vult imperare, non debet multorum timere congressum. Plut.

Pædaretus.

Quum à quopiam audiret, magnū hostium esse exercitum, audacissimè respondit: Eo maior erit & gloriosior nostra victoria. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Pirata quidam populabundus discurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus est, rogatus cur id ausus esset? Quoniam inquit, deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant, nec sponte dabant, vi crepturus. Ad id Cleomenes: Compendiosa, inquit, malitia. Detestatus prædonis nefarium scelus, probauit tamen orationis expeditam breuitatem. Plut. in Lacon. apoph.

Epaminondas.

Alexander Pheræus, hostis Thebanorum, Atheniensibus à quibus in amicitiam societatémq; ascitus fuerat, polliceri se quum dixisset eis carnes, quæ mina prius vendebantur, semiobolo præbiturum audiente Epaminonda: At nos, inquit, Thebanis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has carnes coquendas gratis exhibebimus, eorum enim agrum excindemus. Bruson. lib. 1. ca. 6. ex Plutarcho.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor fortè fortuna obuiam factus Xenocrati, qui à Telone obtorto collo in carcerem ducebatur, occurrens fustem impegit in caput Telonæ, Xenocratemque liberauit, & Telonem in carcerem coniecit, Quod Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, Xenocrates post aliquot dies obuiam factus Lycurgi filio: Retulit, inquit, gratiam patri tuo, qui ob tam audax facinus meritò ab omnibus laudatur. Erasm.

Aratus.

Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco in bellis eximium: Differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Alexander.

Audiens Darium, inuictissimum Persarum regem, multas parare militum myriades: respondit, Vnus lupus non multas timet oues. Antonius in Melissa serm. 37. par. 1. & Maximus serm. 71.

Diphilus tragicus.

Quum in ludis Apollinarbus ad eum versiculum venisset, Miseria nostra magnus est, directis in Pompeium Magnum manibus, pronuntiauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus.

nec histrio veritus est iterare simili gestu. Dubites, vtrum potius mirari conueniat actoris audaciam, an populi. Simili audacia vsus est in eadem fabula, quum ventum esset ad eum versiculum: Virtutem istam veniet tempus quo grauiter gemas. Tametsi mihi videtur carmen esse mutilum. Suspicor addendum, Serua virtutem istam, aut aliud simile verbum, vt sit versus Trochaicus. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Iulius Cæsar.

Facinora, quæ & periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: de his non consultandũ, quod ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas: expensio verò periculi reuocat hominum audaciam. Plat.

Huc refer ea quæ sunt infrà sub titulo Temeritatis. Videtur enim temeritas non minimam cum audacia habere affinitatem & cognationem.

De auditu, & auditoribus.

Thales.

AB amico quodam rogatus, quãtum veritas distaret à mendacio? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit vir sapientissimus, non ea certa esse illico, quæ auribus percipimus ab aliis, qui mendaciter de rebus nugantur: sed ea demum, quæ coram oculis cernimus. Maximus serm. 35.

Xenocrates.

Dicebat, pueris potius aures esse muniendas follibus quàm athletis: quòd plus sit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis sermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia. Laert. lib. 4. cap. 2. Plutarch.

Stratocles.

Quum audiuisset partam esse ab hostibus victoriam, rem protinus populo patefecit, & vt publica supplicatio in laudem deorum institueretur persuasit. Verùm quum paulo pòst ex alio nuntio intellexisset, suos non victores, sed fugatos fuisse: vana spe lusus, Ecquis (inquit) vestrûm quicquam damni accepit, quod totum hoc triduum mea opera hilares lætíque fuistis? Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pindarus.

Apud Thebanos, in contentione imperitis auditoribus vsus, superatus est à Cotinna quinquies. Redarguens verò ruditatem ipsorum Pindarus, vocauit Catinnam. Ælianus lib. 13. de Varia historia.

Straton.

Cùm Stratoni physico quidam obiecisset, quòd Menedemus plures haberet auditores: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt, quàm vngi? Nil autem aliud his verbis indicare voluit, quàm Menedemi philosophiam esse dilutam: & quàm plurimos inueniri, qui audiant quidem de rebus disputantes, sed perpaucos qui virtutem exercerent. Eras. Rot. lib. 7. apoph.

Vide apopht. de Attentione.

De auguriis.

Misonianus.

QVum expectantẽ & stantẽ equitũ turmã inspiceret, in qua ipse cũ Romanis militibus erat & moræ causam

causam intelligeret esse, quòd augur prius inspicere vellet quid augurij capiendum esset ab aue, quam fortè in via offenderat? Misonianus aliud à se agi fingens, arcum tetendit, primáq; sagitta confossam auem in terrã deiecit. atque ridens ad comites cõuersus dixit, Parum consilij atque opis ab irrationalibus animatis posse quẽquam sperare. posteaquam pateat, ea nescire, quæ ad seipsa pertineant. Et re & verbo auguria vana esse, stultéque eis credi, ostendens. Fulgos. li. 7. cap. 2.

Augustus Cæsar.

Quum sublimis ex Actiaca victoria reuerteretur, occurrit inter gratulantes quidam coruum tenens, doctum hæc verba sonare. Aue Cæsar victor. Hac salutatione delectatus Augustus, auem sex millibus numûm emit. Socius opificis, ad quẽ nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæsari eundem & alium habere coruum, quem vt auferre cogeretur, rogauit allatus, verba quæ didicerat expressit, Aue victor imperator Antoni. Augustus nihil exasperatus, tantum iussit, vt munus cum delatore partiretur. Bruson. lib. 2. ca. 3. Macro. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Salutatus similiter à psittaco, & hũc emi iussit. Idem miratus in pica, & hãc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat. Opera & impensa periit. Tãdem peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eã quum Augustum prætereuntem salutasset. Cæsar: Satis, inquit, istiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quę toties audierat, subtexuit. Opera & impensa petiit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quanti nullam adhuc emerat. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

CAllisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatam dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit, Diogenes. infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brusonius libro 1. capite 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te cõuinco, Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa cõuinco, qui tuis relictis, me meáque colas. Significans, illum à schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, nisi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plut in apoph.

Omulius.

Indicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos quàm bonum principẽ malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosus libro 7. capite 2.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui

& incolumes esse vellent darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus Imperat.

Constantinus Romanorum imperator cùm principum aulas vbique spadonum atque aulicorũ improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiam atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastes. lib.8.cap.14. Eccles.histor.

Alexander Seuerus.

Alexãder Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quod proposuerat. Ælius Lampridius in Al.Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus nõ necessariis dicens: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipublicæ vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo rarissimã rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson.lib.1.cap.5.

Sigismundus Imp.

Reges ac principes in terris beatos esse aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatísque cultores in curiam asciscerent. Æneas Syluius lib.2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandẽ vel cum periculo capitis inde amouerẽt. Innuit autẽ, quàm difficulter ab aula diuelli possint qui nihil aliud quàm otium & luxum sectantur. Æneas Syluius lib.eodem.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit garrias aues triremen circunuolãtes & bolos à nauigãtibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cũ amicis secum nauigantibus digito ostẽdisset: Persimiles sunt his garriis inquit, aulici aliquot mei, qui simulac concertãtes beneficiũ à me accipiũt, statim aufugiũt. Notauit autẽ aulicorũ ferè omniũ mores, qui fidos se seruos principibus præstãt, dũ prædã, luxum, munera, &c. hiantes expectant: & voti compotes facti à principum conspectu ad priuatos fugiũt. Panormit.lib.1.de reb.ab Alphonso gestis.

Æneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimùm sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curię valedicerent. Ostendunt enim animum suum expletũ esse & periculo se subtrahunt, in quod curiales frequenter incidunt: qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnã domini mactantur. Cæterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multò ditiores principum liberalitate ac munificentia reddantur. Æneas Syluius lib.1.commen.de reb.gestis Alphonsi.

De

De authoritate.

Pericles.

A Populo frequenter vocatus, ἀσύντακτός εἰμι, inquit, sentiēs, se non esse cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum Plutarc. in Græc. apoph.

Idem.

* Quum in comitiis accusaretur ob res malè gestas, grauiter respondit, scilicet, mihi quidē vos irascimini, ei viro qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patrię, vel pecunię despiciētia. Nō crimen modò arrogātię, vanitatis ambitionis effugit tunc, magnificè de se loquendo: sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinē, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut. lib. Qua ratione quis citra inuidiam seipsum laudare possit.

Epaminondas.

*Pelopidam à principibus Reipublicæ accusatum, quod exacto Bœotarchiæ tempore non statim domum rediisset, sed bellum feliciter continuasset, submittentem se & deprecātem Thebani ægrè absoluerunt. At contrà Epaminondam, qui eius tum fuerat collega, multa de reb. suis gestis magnificè prędicantem ac dicentem. Paratus sum mori, si fateri velitis, ô ciues, me vobis inuitis Laconiā vastasse, Messenē instaurasse, & Arcades in vnū corpus cōduxisse: nō sustinuerūt iidē ire in suffragia, sed admiratione viri gaudio simul risúq; oborto discesserunt. Plutar. eodem lib.

Scipio Afric.

*Romani ęgrè tulerunt Ciceronē crebro res suas contra Catilinam gestas prædicantem: iidē tamen Scipionem dicentem, Nō debetis vos sentētiam de Scipione ferre, qui vobis potestatem decernēdi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitolium deduxerunt, sacrificióque eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Atheniensis.

*Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placasset, & qualis tādem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniustè deprehensus sim? Plutarch.

M. Scaurus.

Pro rostris accusatus, quòd à rege Mithridate ad prodendam Rempublic. pecuniam accepisset, ita causam suam egit: Iniquū est Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationem vitæ reddere. Sed tamē audebo vos interrogare: Varius Sucronensis ait, M. Æmylium Scaurū mercede corruptum, populū prodidisse: A. Æmylius Scaurus huic culpę se affinem esse negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accusationem repulit, Erasm. lib. 6. apoph. ex Plin. cap. 72. de viris illustribus.

Cato Vticensis.

In forum veniens cum Thermo, ac conspicatus Castoris templum armatis occupatum, omnésque fori aditus à gladiatoribus obsideri, ipsúmque Metellum vnà cum Cæsare: O timidū, inquit hominem, qui aduersus vnum tantam armaui multitudinem. Plutarchus in eius vita.

Augustus.

Augustus indignè ferebat, aliquid de se componi nisi seriò, & à pręstantissimis, admonebátque prætores,

ne paterentur nomen suum commissionibus mimorum aut histrionum obsolefieri: hac quidem in parte Alexandrum Magnum referens. Decet enim, vbique principis authoritatē sartam tectā prestare. Eras.l.4.apo. ex.Suet.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter se tumultuantes vellet compescere, nec auscultarent illi sed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes senem, quem iuuenē senes audierunt. Augustus enim adolescens ad Remp. admotus est, summáque fuit authoritate: hac sola voce illos coercuit, nec aliud suppliciū ob concitatum tumultum exegit. Plut.Rom.apoph.

Cicero.

Metello obiicienti, plures ipso testimonium contra eos dicente damnatos, quàm defendente absolutos esse: Quis verò, inquit nō hoc dicit, plus in me fidei esse quàm eloquentiæ? Plutar.

Seuerus.imp.

Quum milites Bassianum Seueri filium (qui pòst Antoninus Caracalla dictus est) Augustum consalutassent, eo quòd pater pedibus æger bellum moraretur: iussit se deferri ad tribunal, simúlq; adesse omnes tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, sisti deinde & filium, qui Augusti nomen non recusarat. Hic quum in omnes eius facti autores iussisset animaduerti, excepto filio, omnésque ante tribunal prostrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingens, Tādem (inquit) sentitis caput imperare, non pedes. Ælian.Spart.

B

DE BALNEO.

Diogenes.

INGRESSVS aliquādo sordidum balneum, dicebat, Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros sordidari, & ibi lotis opus esse alio balneo, quo mundarentur. Laert.l.4.

Stratonicus.

Quum videret sacellum, malo, sordidóque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, posteaquā è balneo exiit male lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quisquis enim hic lauit, illic suspendit tabulam, veluti seruatus Indicans, magnum esse, si quis è tali balneo exisset incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in arcadia malam terram ac salsam aquā balneator exhiberet, iocatus est se terra maríque obsideri. Aparet in balneis terræ fuisse vsum, qui nunc est fullonibus. Erasm. l.6.apoph.

De barba.

Aristippus.

Dionysij quæstor, nomine Simus, natione Phryx ostēdi Aristippo suas ædes vndiquaque splendidas, etiam pauimēto pretiosis tessellis cōstrato. Itaque omnibus circumspectis Aristippus sputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignāti, hoc colore se excusauit quod in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil esse fœ-

dius, aut immundius, barbari faciε, cùm eam hominis partem oportuerit esse mundissimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippum, vtcunque illi ascribatur. Laert. libr. 2. cap. 8.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus, cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunque venatur stimulos ad virtutem. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam, & super ea quoque re narrant Lycurgum reddidisse rationem: Quoniã, inquit, coma formosis addit decorẽ, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóque constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestanda est quorundam præpostera cura cui corporis eas partes vellunt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: contra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plut. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbam alerent? Quoniam, ait, hic ornatus cùm sit homini omniũ pulcherrimus ac proprius, nullo omnino constat impendio. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Cuidam percontanti, quàm philosophię sectam potissimùm amplecteretur? Quis, inquit tibi indicauit me esse philosophum? Móxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit: si tu me ex barba iudicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm. lib. 8. apophth.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret decorum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatũ, significans, multarum rerum vsum & experientiam in medico considerari. Meminit Valer. Maxim. libr. 1. cap. 1.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbę radantur. Hoc dictũ quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit in prȩlio nullã ansam meliorem esse, quàm barbæ significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiunt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi. Plut.

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos me non mulierẽ, sed virum esse in-

telligam. Barba enim ornat virum: & admonet, vt virilia, quoque facinora fortius aggrediamur. Lycosth.

De barbarie.

Anacharsis.

QVidam obiicienti, quod esset barbarus: Certe, inquit, apud Athenienses, sed vicissim, Athenienses barbari sunt apud Scythas. Græci, sed imprimis Attici (quoniã apud ipsos florebant disciplinæ liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabant barbaras: cùm barbarum dicatur, quicquid est peregrinum atque inusitatum, Laer. li. 1. cap. 9.

Statonicus.

Interrogatus, vtri essent barbariores, Bœoti, an Thessali? nominauit Eleos significans, hos vtrisque barbariores, cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius: si ab Eleo fuisset propositum, vt fortè fuit. Eras. 6. apoph.

Seneca.

*Cùm barbarorum animos species iniuriæ perculit, agũtur statim: & qua dolor traxit, ruinæ modo, regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetentes sua: gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore vrgere, & per suum vulnus exire. Lib. 3. de ira, cap. 3.

De beatitudine.

Chilon.

INterrogatus, qua re docti præcellerent indocto? Bona, inquit, spe. Doctos autẽ appellabat, honestis legibus ac moribus institutos, & iuxta rectam institutionem vitam agentes. Hi cæteris rebus pares, hoc vno superant improbos, quòd pòst hanc vitam sperant rectè factorum pręmia. Nam Lacones existimabãt egregios viros, post obitum in vitam beatam translatos, fieri diuos. Diogenes Laertius.

Socrates.

Interrogatus de Archelao Perdiccæ filio, qui tum fortissimus habebatur, num eum beatum iudicaret? Nescio, inquit: nunquam enim cum eo collocutus sum. Subiicenti, Eadem opera de rege Persarum dubitare potes an sit beatus? Quid ni, inquit, cũ nesciam quàm sit doctus, aut quàm vir bonus. Socrates hominis beatitudinem veris animi bonis metiebatur. Cicer. lib. Tuscul. quæst. 5. ex Gorgia Platonis.

Diogenes.

Athenienses hortabantur Diogenẽ, vt mysteriis initiaretur: addentes, quod initiati apud inferos principatum tenerẽt. Ad quæ Diogenes, Perquàm ridiculum est, inquit, si Agesilaus & Epaminondas in cœno degũt: & Patetion fur ac vilissimi quique homines, quòd initiati sint, in Beatorum insulis erunt. Grauiter taxauit sacrificulorum errores, qui quæstus gratia blandiebantur, hominum imperitorum superstitioni, persuadentes, initiationem conferre felicitatẽ post hanc vitam. Eras. lib. 3. apoph. ex Diogenis Laertij lib. 6

Antisthenes.

Quum Orphicis mysteriis initiaretur, ac sacerdos diceret, illũ bonis plurimis fruiturũ apud inferos, post hanc vitam: Cur, inquit, ergo tu non abrumpis vitam? Erasm. Roter. lib. 7. apoph. ex Laer. li. 6. c. 1.

Plato.

Eum demum beatum in vita pronunciari dicit, cui in senectute contigit

tigit, vt ſapientiam veráſque opiniones aſſequi poſſit. Cicer. libr. de Finibus 5.

Ariſtoteles.

*Exiſtimandum eſt, inquit, beatitudinem non in diuitiarum poſſeſſione eſſe ſitam, ſed in bono ſtatu animæ. Etenim neq; corpus ornatum veſte ſplendida beatũ aliquis dixerit: ſed quod ſanitate fruitur, & bene ſe habet, licèt nihil ex prædictis ei adſit. Eodẽ modo ſi anima ſit bene inſtituta, ipſam & hominẽ huiuſmodi felicem appellare conueniet: nõ illum verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cùm ipſe nullius ſit pretij. Quoniã ne equũ quidem, licet phaleris aureis, & reliquo apparatu precioſo ornetur, magnifacimus, ſi natura malus ſit. At illũ qui natura ſit generoſus, impenſius laudamus. Quemadmodum enim ille ridiculus fuerit qui ſeruis ſuis deterior eſt: ita nõ minus habendi ſunt miſeri, quorũ diuitiæ maioris ſunt pretij, quàm ingenium proprium. Stob. ſer. 5.

Anaxagoras.

Interroganti cuidã, quiſnam eſſet beatus? Nemo, inquit, ex iis quos tu fœlices exiſtimas: ſed eũ in eo numero reperiés, qui à te ex miſeriis conſtare creditur. Nõ erit ille diuitiis & honoribus abundans, ſed aut exigui æris, aut non ambitioſæ doctrinæ fidelis ac pertinax cultor, in receſſu quàm fronte beatior. Val. Max. l. 2. c. Bruſon. l. 2. c. 36.

Seneca.

*Beatæ vitæ cauſa & firmamentũ eſt, ſibi fidere. Hoc autem cõtingere non poteſt, niſi contẽptus eſt labor, & in eorum numero habitus, quę neque bona ſunt, neque mala. Epiſt. 31. ad Lucill.

Idem.

*Beatus is non eſt, quem vulgus appellat, ad quẽ pecunia magna confluxit, ſed ille, cui bonum omne in animo eſt, erectus, excelſus, & mirabilia calcãs: qui neminem videt cum quo ſe commutatum velit: qui hominem ea ſola parte æſtimat, qua homo eſt: qui natura magiſtra vtitur, ad illius leges componitur, ſic viuit vt illa præſcripſit: cui bona ſua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcuſſus, intrepidus: quem aliqua vis mouet: nulla perturbat: quẽ fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentiſſimum, vi maxima intorſit, pungit, non vulnerat, & hoc raro. Epiſt. 45. ad Lucil.

Idem.

*Quid eſt beata vita? Securitas & perpetua tranquillitas: hanc dabit animi magnitudo, dabit conſtantia bene iudicati tenax. Ad hoc quomodo peruenitur? Si veritas tota perſpecta eſt, ſi ſeruatus eſt in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, aut benigna, intenta rationi, nec vnquam ab illa recedẽs, amabilis ſimul mirabilíſque. Epiſt. 92. ad Lucill.

Idem.

*Tunc beatum eſſe te iudica, cùm tibi ex te gaudium omne naſcetur. Quum in his quæ homines eripiunt, optant, cuſtodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, ſed quod velis: breuem tibi formulam dabo, qua te metiaris, qua perfectum eſſe iam ſentias. Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infeliciſſimos eſſe felices. Epiſtol. 124. ad eundem.

Idem.

*Beata eſt vita, quæ conuenit naturæ ſuæ. hæc non aliter

contingere potest, quàm si primùm sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcherrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiúmque ad id, non anxiè tamen rerum quæ vitam instruũt curiosa: diligens siue admiratione cuiusquam: vsura fortunæ muneribus, non seruitura. Lib. de vita beata, cap.3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

SOlon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorem? Tellum nominauit Atheniensem, priuatum hominem: sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus dein, cui post illum tribueret felicitatis elogium. Cleobin & Bitum argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon facile confiteor te regem opibus & imperio florentem beatum non appellatum, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodo. in 1. & Laer. l.1. c.1. & Erasm. l.7. apoph. Val. Max. lib.7. cap.2.

Agesilaus.

Cùm quidam apud Agesilaum admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem inquit, cùm huius esset ætatis erat infelix indicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso cõtigit. Plut.

Epaminondas.

Percontatus, quisnam inter omnes duces omnium esset fortissimus: ipséne, an Chabrias, an Iphicrates? Respondit, hoc iudicare satis arduum est, dum viuimus. Indicare autem voluit, Solonis sententiam esse verissimam, qui neminẽ ante mortẽ beatũ iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque dum vixerit. Plut. in Græc. apoph.

Dionysius tyrannus.

*Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequàm piè defunctum viderit. Mortuum laudare tutum est. Stobæus serm.94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam ei vita omnino transacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vbi se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Stob. ibid.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli vocãtur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarch.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenien-

nienses habere nouum instructum exercitum: Quid inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouas habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nouis armis instructos, quum his nescirent vti. Plutarch. in apoph.

Idem.

*Magno & instructo exercitu cõspecto, sed sine duce: Quanta bellua! dixit, sed absque capite. Stob.

Xenophon.

*Victoria in bello nec multitudine, neque fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. serm. 49.

Brasidas.

*Existimate tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, ac obedire ducibus. Thucyd. libr. 5. Stob. serm. 52.

Antigonus.

*Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere, sed vtilitatem retro sitam persequi. Stobæus serm. 52.

Lamachus.

*Præfectum quendam manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum: Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plutar. & Stob.

Antigonus.

*Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob.

Ephori.

Quũ Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurũ quandam ciuitatem, quæ sæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium: non permiserunt Ephori, dicentes, Nequaquam abolebis, neque subuertes iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Plut. in Lacon. Bruso. l. 3. cap. 15.

Eudamidas.

Cùm quidã commemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulisset, hortaretur ad bellum cũ Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit Eudamidas. istuc idem esse ac si quis deuictis mille ouibus, pugnaret cũ quinquaginta lupis: significans Persas, vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere; sed aliud esse cum Macedonibus, bellacissima gente, rem habere. Proinde qui ob victorias à Persis reportatas censeret cum Macedonibus bellum item suscipiendum, nihilo probabilius diceret, quàm si quis ei qui vicisset mille oues, diceret, Aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam percontanti, cur ciuibus bellum aduersus Macedones suscipere volentibus, ipse autor esset quiescendi? Quoniam, inquit, nolo illos mendacij arguere. Tectè significãs, Spartanos gloriosè magis quã serio bellum poscere. Eos prodidisset Eudamidas, si ipse quoque bellum approbasset. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc effecit, vt per ipsum stetisse videretur, quo minus bellum susceptum esset, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integram quasi promptos

haberent ad bellandum animos. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Percontanti cuidam, quamobrem omnium deorum statuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ? Ne, inquit, probra quæ ob ignauiam iaciuntur in homines, ad deos referamus, néve iuuenes, nisi armati, deos comprecentur. Eo commẽto ciuium animis hanc opinionem infigere studebat, diis gratam esse fortitudinem, inuisam ignauiam: simúlque iuuentutem armis ferendis debere assuescere, quo simul & minus indulgerent delitiis, & vtiliores bello euaderent, sine religionis quidem causa fas esset arma ponere, cuius obtentu ferè solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Cùm in bello vidisset iaculum, catapulta mittendum eo tempore primùm ex Sicilia aduectum, exclamasse dicitur, Hercules, periit viri virtus. Quo dicto innuere voluit, fortem virum vix ab ignauo in strage posse dignosci, si tormentis bellicis nõ manu res geritur. Plut. in Lacon. apoph. Stob. ser. 49.

Lacones.

Venerem quam vocant μορφὰ, armatã colunt. quin omnes etiam deos deásque hac figura fingunt vt lanceã teneant: hac imagine significantes, omnes esse bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchrius: tali specie proponebant deos suos, quales cupiebant esse ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos otiosos & quietos, eósque fingebant gestu recumbentium. Porrò quum archetypus omnis honesti petendus sit à numine, periculosum est Reipubl. tales facere deos, quales si quis imitetur, inutilis aut perniciosus sit Reipub. futurus. Plutar. in Lacon.

Darius.

*Ferro bella geruntur, non auro: viris, non vrbium tectis: omnia sequuntur armatos. Q. Curt. l. 5.

Teres.

Teres Sitalci pater dicere consueuit. Quoties esset in otio, nec militia exerceretur, se nihilo meliorem esse equisonibus. Plut. in apoph.

Demosthenes.

*Bellum honestum turpi pace præferendum est. Stob. ser. 49.

Thucydides.

*Quàm temerarij & repentini sint belli casus, priusquam ingrediamini, considerate. Solet enim eius mora diuturnior in diuersam plerunque fortunam abire. lib. 1. histor. & Stob. serm. 49.

Idem.

*Bellum minimè certum aut præscriptum aliquid habet: sed ipsum per se multa machinatur pro re nata. qui id leniter & facilè fert tutior est: iracundus autem nihilo minus peccat. Ibid.

Iul. Cæsar.

*Expectare dum hostium copiæ augentur, summa dementia est. Comment. lib. 4.

Idem.

*Errant qui in bello omnes secundos rerum euentus expectant. Comment. lib. 7.

Alphonsus rex.

Aliquot ei ciuitates quum ab Eugenio pontifice oblatæ essent dono, eo quòd Picenum armis suis sedi Romanæ recuperatum esset, Alphonsus cùm has repudiasset, respondit, se nequaquam quæstus aut prædæ,

prædæ, sed ecclesiæ gratia hanc expeditionem suscepisse. Innuit autem, non aliam ob causam quàm pro aris & focis, hoc est, pro salute patriæ & religione cõseruanda, bellandum esse. Panorm. l.3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apoph. de Militia.

De belli pernicie.

Antisthenes.

QVum quidam dixisset, pauperes interire in bello: Imò plures tum fiunt, respondit. Stobæus serm. 48.

Diogenes.

Philippo cùm Græcis pugnaturo, Diogenes in eius castra peruenit. perductus igitur ad Philippum, ac rogatus num speculator esset? Stultitiæ, inquit Diogenes, vanitatísque tuæ sum verus speculator, qui cogente nullo, de vita & de regno velut ad casum aleæ periclitaturus venis. Vtinam hodie audirent Diogenem ita loquentem, terrarum principes: qui sæpenumero nulla vrgente necessitate propriis stimulati affectibus, bella cruentissima & plusquam ciuilia suscipiunt, in magnam suorum perniciem. Bruson. libro 3. cap. 15.

Antigonus.

Sophistæ cuidam librum de iustitia conscriptum porrigenti: Desipis, inquit, qui cùm me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iustitia dissereris. Sẽsit, eos qui ditionis ampliandæ, gloriæve causa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non posse tueri iustitiæ leges. Eras. l.4. apoph. ex Pluta.

C. Marius

Mille Camerinos, qui se in bello aduersus Cimbros, strenuos viros præstitissent, honore Romanis æquauit, ídque præter omne ius. Ad eos verò qui factum hoc reprehendebant, respondit, se ob armorum strepitum, legum vocem non potuisse exaudire. Nihil aliud nimirum innuit, quàm leges semper silere inter arma. Plut. in Rom. apoph.

C. Cæsar.

Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetã tes proferenti: Non idem, inquit, armorum & legum tempus est. Quod si hæc pati non potes, nunc quidem hinc abscede: ac posteaquam peractis fœderibus arma deposuerimus, tunc si videbitur, & plebis patronum age. Plutarchus in Rom. apophthegm.

C. Tacitus.

*Vbi bellum ingruit, innocentes & noxi iuxta cadunt. li. 1. hist.

S. Augustinus.

*Qui culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, vt dominentur in pace victuri? hoc reprehendis. Sed timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, &c. hæc sunt quæ in bellis iure culpãtur. Aduers. Manichæos.

Idem.

*Militare non est delictũ, sed propter prędam militare peccatum est: nec Rempublicam administrare criminosum est, sed ideò agere rempublicam vt diuitias augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim quadam prouidentia militantibus sunt stipendia constituta ne

dum sumptus quæritur, prædo grassetur. De verbis Dom. tract. 19.

Vide apoph. de Militia.

De bellicis sumptibus.

Archidamus.

IN bello Peloponnesiaco sociis rogantibus, quanta pecunia futura esset satis? ac postulantibus, vt tributorum certũ modum præscriberet: Bellum, inquit, non quærit definita: significans, eos qui bellum susceperunt, oportere per omnia seruire belli necessitatibus, quarum nullus est certus modus, quòd variæ sint bellorum præter expectationem occasiones. Plut. in apoph.

Pausanias.

Post victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit suis, vt apponerent cœnam Persicam, quam sibi barbari prius apparauerãt. Ea cum esset opipara ac sumptuosa: Lurco, inquit, eras, ô Persa, qui quum tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. id erat panis genus contemptum ac vulgare. Admonuit, stultissimum esse, locupletes pugnare cum his, quibus non multam est quod eripiatur. Etenim si feliciter cadat Martis alea, exile lucrum est: sin secus, ingens est damnum. Erasm. l. 4. apophth.

Q. Flaminius.

In Philopœmenem Achæorũ ducẽ qui multos haberet equites & pedites armatos, sed pecuniarũ indignus, Q. Flaminius ita ludebat: Philopœmen, inquiens, manus habet & crura, ventrem non habet. Ac tali quidem specie corporis erat Philopœmen. Quintius autem, equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: sed quoniam non habebat quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. Plut. in Rom. apoph.

De beneficentia.

Chilon.

DIcere solebat, Dati beneficij decere obliuisci, accepti autẽ meminisse. Quo vituperauit eorum hominum insaniam, qui beneficia in amicos collata non solùm exprobrãt priuatim, sed publicè etiam coram omnibus. Laer. l. 1. ca. 5.

Democritus.

Homo (inquiebat) ad largiendum, quam promittendum, promptior esse debet Donũ enim, licet exiguum, prodest egenti, verba autem ac magnifica promissa, nulli sunt vtilia. Stobæus.

Idem.

Si benè, inquit, mereri de aliquo voles, citissimè aliquid in illum beneficij conferas. Mora enim ingratũ redditur, & parum amabile, quicquid dederis. Stob.

Pythagoras.

Interrogatus, qua ratione homines Diis similes haberi possent? Respondit, Si veritatem amplecterentur, & cunctis benefacerent. Ælius l. 12. de Varia hist.

Alexand r.

*Vrbem dono dedit cuidam, qui seipsum mensus, tanti muneris inuidiam refugiens, dicebat illud nõ conuenire fortunæ suę. Non quæro, inquit, quid te accipere deceat, sed quid me dare. Seneca, li. 2. de benef. cap. 16.

Socrat. s.

Socrates.

*Archelao regi roganti vt ad se veniret, respondit, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria nõ posset. Timuit fortasse ne cogeretur accipere quæ nollet. Negotium enim illi erat cum rege omnia sua magno æstimari volente. Senec. lib. 5. de benef. c. 6.

Aristoteles Cyrenæus.

Dicebat, non oportere beneficium oblatum à quoquam recipere. Aut enim vt rependere possit, molestias habiturum: aut si non referat, ingratitudinis reprehẽsionem incursurum. Ælianus lib. 10. de Varia hist.

Theophrastus.

Interrogatus, quidnam vitam conseruaret humanam? respondit, Beneficentia, Stob serm. 41.

Heraclitus Physicus.

*Opportuna beneficentia, inquit, quasi cibus fami conueniens, animi indigentiam sanat. Anton. & Maxim. serm. de beneficentia.

Anacreon.

*Quum auri talentum à Polycrate tyranno accepisset, aliis id distribuit, inquiens, Odi munus quod vigilare cogit. Ibidem.

Lacedæmonij.

Quum Smyrnæis egentibus commeatum misissent, atque illi beneficium verbis attollerent, Lacedæmonij sermonem interrumpentes, Nil magni est, inquiunt. Hæc enim collegimus, vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius* est beneficium, quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerãt (qui plerisq; mos est) bonã gratiæ partẽm amittunt, Plut. in Lac.

Epaminondas.

Cuidam egeno mãdauit, vt à quodam ex amicis ipsius talentum peteret, petiit, & accepit. Amico percontanti cur id iussisset? Quoniam, inquit, ille cùm vir sit probus, inopia premitur: tu verò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipse pauper, hac ratione subuenit egenti. Bonorum enim probrum est, virum probum egere necessariis. Erasm. lib. 5. apoph.

Agesilaus.

Iis qui clanculum aduersarentur, palàm quidem non exhibebat negotium, sed efficiebat vt ipsum in militiam sequerentur, atque ex his nonnullos duces exercitus ac magistratus factos euehebat: qui cùm se in magistratu improbè & auarè gessissent, eòque in ius vocati periclitarentur: rursus Agesilaus illis patrocinabatur, & ab ipsis stabat, atque hac arte reddebat eos ex clanculariis hostibus amicos, & ad se reuocabat. Quibus rebus factum est, vt tandem neminem haberet aduersariũ. Quid hac prudentia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci? Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Interrogatus, quid esset in regno beatissimum? respondit, nunquam vinci beneficiis. Phauorinus.

Artaxerxes.

Quum sibi malum punicum insignis magnitudinis à paupere datum esset: Per solem, inquit, ciuitatem ex parua magnam quàm celerrimè facere posset, si eius fidei credatur. Laudauit autem hominis beneficentiam qui pro fortunæ conditione obtulit regi quod habebat, & gratum putabat. Brus. lib. 3. cap. 13.

Philippus.

Quum Thebis obses esset, Philonis Theboni hospitio vsus est, multísque insuper ab eo beneficiis af-

fectus. Is quum viciſſima à Philippo nihil muneris vellet accipere, Ne me, inquit Philippus, beneficentia ſuperatum hac laude ſpolies, quòd hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius exiſtimauit, benefaciendo, quàm potentia vincere. Plutarchus in apoph.

Alexander.

Taxiles, vnus è numero regum Indiæ, occurrẽs Alexandro, ſic illum affatus eſt, Prouoco te, inquit, non ad pugnam, neque ad bellum, ſed ad aliud certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, vter bene faciendo ſuperet alterum. Et humaniſſimè complexus illum, non ſolùm non ſpoliauit ditione, ſed auxit etiam. Plut. in apoph.

Diogenes.

* A quodam rogatus, quam ob cauſam homines mẽdicis darẽt, philoſophis verò nihil largirẽtur: Quia, inquit, ſe claudos & cæcos fore ſperare poſſunt, philoſophos autem minimè. Anton. & Max. ſerm. de beneficentia.

Idem.

*Quum diſcum oſſibus refertum Alexander ei dono miſiſſet, Eſt quidem, inquit, cibus cynicus, ſed donũ minimè regium, Ibidem.

Idem.

*Dicebat in eodem ponendum vitio dare indignis, & dignis non dare, eodem ſerm.

Fabricius.

Quũ bellaret cõtra Pyrrhum regem, medicus Pyrrhi ſcripſit ad Fabricium, ſe regem veneno necaturũ, id autẽ ne fieret, admonuit Pyrrhum vt ſibi caueret. Pyrrhus, ne fruſtra hoc beneficium accepiſſe videretur, Fabricij captiuos gratis remiſit, Fabricius gratis recipere noluit, ſed parem captiuorũ numerũ etiam dedit, ne mercedem proditi veneni accipere diceretur. Plut. in Rom. apoph.

Criſpus Paſſienus.

Dicere ſolebat, ſe quorundam hominum iudicium malle quàm beneficium: quorundam libentius admittere beneficium quàm iudicium: quo dicto Seneca aſſeruit, nihil ſe ſubtilius atque inſignius, in diſtinguendis maximè & curandis vitiis cognouiſſe. Quis enim bonorũ virorũ iudicio & conſilio ſtare malit, quàm malorũ cadere beneficiis? E regione quis malorum hominum bono iudicio fidere malit, quã bonorum beneficiis, ex quibus periculũ tibi imminere poſſit? Seneca, de Beneficiis, lib. I. capite 15.

Fl. Veſpaſianus.

Admonitus ab amicis, vt caueret à Metio Pompoſiano, quod de hoc rumor increbuerat, fore vt aliquando regnaret: non ſolùm ſibi non metuit ab illo, ſed & conſulem fecit. Id admirantibus amicis. Erit, inquit, olim memor tanti beneficij. Eraſ. lib. 8. apoph.

T. Veſpaſianus.

Dicebat, non licere quenquam à vultu imperatoris triſtem diſcedere. Bruſ. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Inter cœnandum aliquo die recordatus, quod quicquam præſtitiſſet: memorandam illam vocem edidit, Amici, diem perdidi. Laudanda ſanè principis beneficentia tam peculiaris, qui omne tempus ſe perdidiſſe putabat quo amicis benemeritis ſuũ non præſtitiſſet officium. Suet.

Alexan-

Alexander Seuerus.

Descriptum habebat quid cui pręstitisset. qui nihil aut minimum petiissent, eos appellabat, dicens: Quid est cur nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoscebat, principem debere rectè suo fungentibus officio: nec æquum iudicabat, vt probè suo defunctus officio, priuatus egeret: Ælius Lampridius.

Idem.

Rogatus quis esset rex optimus? Qui, inquit, amicos, muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit & sibi conciliat. Max. serm. 9. de Magistratu.

Alphonsus rex.

Audiens ab amicis, frustra in Aluarum, hominem parũ gratum, tam infinita beneficia collata esse: dixisse fertur, Ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satisfieri, & propterea plures quidem esse qui darẽt: sed qui dare scirent, esse perpaucos. At nõ ob id pigrius dandum, aut benefaciendum esse. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum intellexisset quosdam esse qui acceptis beneficiis planè ingrati essent, inquit: ingratos nequaquam effecturos, quo minus ipse & humanus & beneficus perstaret. Innuit autem, nequaquam prudentis esse, ita moueri malorum ingratitudine, vt in bonos nil beneficiorum porrò conferat. Panorm. li. 1. de Alphon. rebus, gestis.

Idem.

Suppliciter à Ioannæ Neapolitanorum reginæ, omni ope destitutæ, oratoribus vt contra Martinum V. pontificem (qui eam indignam, quæ regnum ecclesiæ Romanæ feudatarium teneret, iudicarat, & Ludouicum Andegauensem Siciliæ regem declarauerat) auxilium ferret, rogatus, dissuadentibus consiliariis, vt qui durum & perquàm anceps fore bellum dictitarent: respõdit, Herculem etiam non rogatum laborantibus subuenire cõsueuisse. dignũ igitur esse, vt ipse quoq; fœminę afflictę, & tantopere roganti, opem ferret, Panor. li. 1. de rebus gestis, Alphonsi.

Vide apopht. de Liberalitate & Magnificentia.

De beneficio dignis collató, & à dignis accipiendo.

Socrates.

QVodam tempore foro reuersus inter amicos dixit: Emissem pallium, si nummos habuissem. Nihil postulauit, tantum verecundè admonuit egestatis. Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamen post eam vocem quisquis properauit, vt ait Senęca (lib. 7. de benef. cap. 24.) serò dedit.

Idem.

* Ei cùm multa multi offerrent, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, te dignũ quod dare tibi possim inuenio, & hoc modo pauperem me esse sentio. Itaq; dono tibi quod vnũ habeo, Me ipsum. Hoc munus rogo, qualecũq; est, boni cõsulas, cogitésq; alios cùm multũ tibi darẽt, plus sibi reliquisse. Cui Socrates, Quid ni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi fortè paruò te æstimas. Habebo itaq; curæ, vt te meliorẽ tibi reddam quàm accepi. Sen. lib. 1. de benef. c. 8.

Idem.

Dicebat eũ qui diuiti largitur nihil ab

illo differre, qui aquam in mare pro fundit. Anton.& Maxim.ser. de beneficent.

Diogenes.

Quibusdam prædicantibus eius benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: Quin & me, inquit Diogenes, laudatis, qui accipere merui? Plus enim est meruisse beneficium, quàm dedisse, iuxta illud Publij Mimi. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Laert.lib. 6.

Archelaus.

Ab Archelao in conuiuio familiaris quidam, sed parum humanus, petiit sibi dari poculum. Archelaus autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti postulatori: Tu quidem: inquit, dignus eras, qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet, vel non petens. Significans, alteri hoc tribuisse regiam familiaritatem, vt auderet quiduis petere: at Euripidis boni viri pudorem hoc mereri, vt vltro ei daretur aliquid. Plut.in apoph.

Antigonus.

Thrasillo Cynico drachmam petenti: Non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit, idem Antigonus, Cynicum, si tale munus accipias. Quo dicto, vtroque cornu postulatoris improbitatem repulit: & docuit interim, dignis tantum beneficium esse præstandum. Plutar. in apoph.

Cato maior.

Præclaras actiones aiebat præclaris verbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius est quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar sequutus: Honestas actiones honestis actionibus occupandas, hoc est benefacta benefactis addenda, ne si desinamus benefacere obsolescat priorum benefactorum memoria. Plu.in apoph.

Græcinus Iulius.

*Is cùm ab amicis conferētibus ad impensam ludorum pecunias acciperet, magnam pecuniam à Fabio Persico missam non accepit. Et obiurgantibus his, qui non æstimabant mittentem, sed missa, quod repudiasset: Ego inquit, ab eo beneficium accipiam à quo propinationem accepturus non sim? Cúmq; illi Rebilus Consularis, homo eiusdem infamiæ, maiorē summam misisset, instarétque vt acciperet: Rogo, inquit, ignoscas: & à Persico non accepi. Seneca, li.2. de benef. cap.21.

Crates.

*Non ab omnibus quæ dantur accipienda sunt. Non decet enim virtutem ab improbitate nutriri. Ant. & Maxim.serm.de beneficentia.

De beneficio indignis collato.

Democritus.

QVum animaduertisset, quēdam quibuslibet promptè largientē, & temerè suppeditantē: Malè, inquit, pereas, qui gratias virgines meretrices effecisti. Maximus, serm.8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multū conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercēdam esse. Pontan. cap. 30. de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fridericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, quàm paucissimos gratos vidisse: ídque ex muneribus

ribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib. 2. comment. de rebus gestis Alphonsi.

Photius.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda, nam & ipsi iacturam faciunt, & in bonos contumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppeditata. Anton. ex Maxim. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellãtibus, offulam obiiciendam, dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse, Pontan. c. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

Amicis suadentibus vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quãdo deficeret: respõdit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullũ esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. 4 apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecunia? Plut. in apoph.

Plutarchus.

*Mansuetudine potius & beneficẽtia quàm timore elicienda est beneuolentia. Epi. de amicitia apud Stob. serm. 46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatẽ, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur, quòd pro more nullis stipatus armis, solus obambularet, regię maiestatis immemor? respõdit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolentiam satis perspectam habeat. Panor. li. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & Regno beneuolentia stabiliendo.

De bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

Perdifficile (inqnit) est bonũ esse. Dicente autem Phocatio, quærẽdum esse studiosum ac frugi virum. Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Solon.

*Probitatem morũ habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob. serm. 35.

Socrates.

Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse, eos qui tales essent, quales videri vellent. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cum paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quàm cũ multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorũ vbique raritas est, quàm de grege malorum, quorũ vbiq; plena sunt omnia. Laer. li. 6. c. 1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia bene fertur, & leuiter: sic prudentia grauiter incũbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè potest excuti. Philo Iudæus libro, Quod omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra. Deorum, quum sint optimi natura proprium est bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris, quàm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros, ait, nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gẽtem incorruptissimam tãtùm in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quũ ab his oporteat pueros ad probitatem institui. Diogenes Laertius libro 6. Brusonius libro 1. capite 18.

Idem.

Peregrinum quendã conspiciens, sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sẽsit vir prudentissimus, hunc mũdum esse phanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper bene, honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laertius lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniã etsi inter multos improbos agat, nõ tamen peruertitur. Stob. serm. 35.

Themistocles.

Prædium vendens, præconem diuulgare iussit, quòd vicinum quoque bonum haberet. Nõ parum enim refert quàm bonum virum tibi vicinum habeas, Stob. ser. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quum ei dono misisset, adferentes interrogauit Quam ob rem ex tanto Atheniensium numero sibi soli ea mitteret? Illi responderunt: Quoniã solũ ipsum rex existimaret bonũ esse virum. Quin igitur, dixit, me posthac quoque bonum esse permittat, & pecuniam remisit. Sensit autẽ non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob serm. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istam, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habẽdam inducit in moribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quídque expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. sermone 35.

Aristoteles.

*Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit, propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini, dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiẽs esse quidẽ magnum imperatorum numerum, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aurelio.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus, abiit fronte serena, Diis agẽs gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib. 1. cap. 18. ex Plutarcho.

Posidippus.

*Quorũ mores, inquit, ſunt bene compoſiti, eorum vita quoque ſimul moderata eſt. Anton. & Max. ſer. de bonitate.

Demoſthenes.

*Non tam verba quàm boni mores perſuadere poſſunt. Ibidem.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum exiſtimandum putabat, qui perfectiſſimam actionem iuxta mentem ſeparabilem cõſeruat, & participationem intelligibilis pulchritudinis ſuſcipit, ac eſſentiæ potentięq; Dei particeps eſt. Stobæus ſermone 35.

Apollonius Tyanæus.

Quum in iudicium ad Domitianum adduceretur, apud quẽ accuſatus fuerat, nec eſſet facilis à viro crudeli elapſus, tãtum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixiſſet, Quò ducere? Ac dicente illo, Ad iudicium? Cõtra quem (ſubiecit) dicturus ſum? Bruſ. lib. I. cap. 18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

*NE multis, inquit, verbis pauca comprehẽdas, ſed paucis multa. Stob. ſerm. 33.

Zeno Citticus.

Ad quendã dicẽtẽ, breues eſſe philoſophorum ſententias: Vera prædicas, inquit, oportet enim & ſyllabas illorũ, ſi fieri poſſit eſſe breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quæ paucis verbis comprehenſa ſunt. Laert. lib. cap. I.

Epictetus.

Philoſophiæ ſummam Epictetus duobus verbis comprehendere ſolitus eſt ἀνέχου καὶ ἀπέχου id eſt, ſuſtine & abſtine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, ęquo animo toleremus: poſterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduerſis deiiciamur, nec proſperis corrumpamur. Refert Gellius lib. 17. ca. 19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò proſpicere debes, quàm vt tutum ſecurúmque ſit quod agis. Eſt autem tutius tacere quam loqui. &c. In Enchiridio.

Plato.

Antiſthenem, qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic admonuit, ignoras quod orationis modus ſit, non penes dicentem, ſed penes audientẽ. Laert. lib. 3.

Iſæus.

Pythonis proditoris accuſationem Iſæus ſophiſta tribus dictis abſoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à DEO reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimiſit. NEQ; enim Deus pronũciaſſet oraculo niſi talis eſſet: nec populus vinxiſſet, niſi talis fuiſſet: neque rex abiiſſet, niſi eum cuius gratia venerat nõ reperiſſet, aut rex è caſtris illum non demiſiſſet. Philoſtrat. in ſophiſtis.

Phocion.

In concione ſedẽs ſeorſim, acceſſit quidã qui diceret, Videris cogitabundus, ô Phocion: Rectè quidẽ coniectas, reſpõdit: Cogito enim, ſi quid queam detrahere his quæ dicturus ſum apud Athenienſes. Alij ſoliciti ſunt, vt quam plurima dicant, quo videãtur eloquẽtes eſſe, atq; diſerti. Illi diuerſa erat cura, nimirũ vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm pauciſſimis complecteretur. Plut in apoph.

Demoſthenes.

De Phocione, quoties in concione dicturus aſſurgeret ad amicos pro-

ximos dicere solebat Demosthenes, rationum ipsius securim surgere. Nã Phocion erat in dicendo breuis , sed acutus. Solebat autem ferè à Demosthene dissentire. Plut in Demost.

Apollodorus.

Dicebat optimos homines in dicendo breuissimos esse: linguaces autem , si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones habituros esse. Stobæus ser. 34.

Epaminondas.

In Spartanos, qui multas magnáque crimina Thebanis obiiciebant: Hi nimirũ fecerunt, inquit, vt breuiloquẽtia vti destiteritis. Solebant Lacedæmonij de breuiloquẽtia gloriari, sed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti sunt, de illis conquerentes. Plut. in apoph.

Archidamus.

Cùm irrupisset Archidamus in Arcadiã, audito quòd hostibus Elei ferrent auxiliũ, scripsit illis in hũc modum: Archidamus Eleis, Quies bona. Non potuit breuius & suadere, quod erat illis commodum: & minari malum , si quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem, & Laconem. Plut.

Cleomenes.

Pirata quidam cùm prædã per Lacedæmoniorum regionem fecisset, captus, & interrogatus cur id fecisset? Quoniam, ait, deerat mihi vnde viuerem, & aliis quoque darẽ , ad eos venire coactus sum, qui haberent : quæ nec sponte dabant, vi erepturus. Cui Cleomenes ait: Compẽdiosa tibi inest malitia. Eóq. dicto detestabatur hominis improbitatem , & laudabat expeditam orationis breuitatẽ, Plut. in Lacon.

Leo Eurycratidis F.

Cuidam de rebus haudquaquã inutilibus intẽpestiuè loquenti. O hospes, inquit, re opportuna nõ opportunè vteris. Nihil oratione melius , si parce promas linguæ thesaurum. Plutar. in Lacon.

Lycurgus.

Interroganti, quãobrem Lacedæmonij breuiloquiũ vsurparent? Quoniam silentio est finitimum , inquit, Stob. ser. 33. Anto. in Melissa, parte 1. ser. 73. Max. serm. 20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quam eloquentia polluerunt. Ideo breuiloquẽtia, λακωνισμὸς, id est, Lacedæmoniorum seu Spartanorum sermo, dicta est : quòd Lacones seu Lacedæmonij in apophthegmatis præcipuè valerent. Horum autem Lepos in eo præcipuè cõsistit , vt paucissimis verbis plurimũ sententiæ complectantur. Cuiusmodi sunt illa αἴκα, i. Si, responsum prolixæ orationi legati: & οὐκ, i. non, totam occupans epistolam & ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς, i. aut hunc , aut super hunc. Eras. in adag. Plut. in apoph. vbi innumera extant breuiloquentiæ Laconicæ exempla , ad suos locos hoc apoph. opera relata.

I. Cæsar.

Quum in bello ciuili Pharnacem primo congressu vicisset , Laconica breuitate ad suos scripsit : Veni, vidi, vici. Plut. in apoph.

Augustus Cæs.

In Silicia pro Theodoro Ariũ pręfectum instituit, sed cùm Cæsari quidam libellũ porrexisset, in quo scriptum erat, Caluus Theodorus Tarsensis fur est, quid tibi videtur ? lecto eo , nihil aliud subscripsit quàm videtur. Plut. in apoph.

DE

DE CÆCITATE.

TIMON NICÆVS.

IN quandam omnia minantem, ita lusit: Quin & illud miraris, quòd cum tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus, erat, vnde & Cyclops dictus est: & discipulum habebat luscum, Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem. Laert. libr. 9. cap 12.

Asclepiades.

Cuidam interroganti, Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset? Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestam cæcitatem corporis, cùm animo cerneret. Eras. l. 8. apoph.

Aristoteles.

Percontanti, qui fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laert. lib. 5. cap. 5.

Antipater Cyrenaicus.

Mulierculis quibusdam cæcitatem ipsius deplorantibus: Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? nocte omnes cęci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet, etiam occlusis sensibus, Responsum Antipatri conueniebat fœminis, omnia voluptate metientibus. Eras. l. 8. apoph.

Inarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu plane careret, Constantinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum Saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respondit: Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. libr. 6. cap. 2. ex hist. Eccl.

Antonius Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem: Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quod carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscæ & lacertæ habent. Sed letare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientiæ lumen accenditur.

De callidè dictis

Simonides

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperant bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Ret. l. 6.

Phrynæ.

Praxitelem, à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret, Promisit quidem amens: sed illa intellexit artificem dissimulare, quod esset domi suæ optimum. Clam igitur subornauit seruum, qui Praxiteli in foro sua vendenti diceret, domum suã maximo flagrare incendio, & pleraque

iam incendio consumpta esse. Praxiteles igitur statim interrogat, an Satyrus & Cupido superesset? Quod cum meretrix audiuisset, ait, salua esse omnia, & Cupidinem sibi dari iussit.

Demosthenes.

Ancilla quędam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, ea tamen conditione, vt eam vtrisque simul, redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulãs, decepta muliere pecuniã abstulit. Post menses aliquot venit demum alter, depositum efflagitans. Verùm cũ se rè iam desperaret delusa muliercula Demosthenes ei patronus adfuit, qui cùm in aduocationem venisset, sic negotium absoluit: Parata est mulier, vt fidem depositi soluat: non tamen fieri id poterit, nisi socius quoq; adductus fuerit quoniam ab ipso modò audiuimus, hanc legẽ dictã esse, Ne deposita pecunia alteri sine altero numeretur. Et hæc calliditate seruauit mulierculã, & elusit nebulonũ depositum improbè efflagitantiũ conspirationem. Plut in Demost.

Vide suprà apoph de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rẽ calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna lege sancita sit calumniatoribus, vt furibus, quamuis amicitiam (quæ optima est possessio) furentur. Quamobrem cõtumelia licet malefica sit, iustior tamen est quàm calumnia: quæ, quia latet, nocentior est. Stob. ser. 40. ex Plut.

Democritus.

*Gladius quidam secat, calumnia autẽ separat amicos. Anton. & Max. ser. de vituperatione.

Idem.

*Dicebat calumnias esse vitandas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantum habent. Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decipit, odium excitat aduersùs eum qui nihil est commeritus. Stobæus serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquam admittendum esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quæ tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa. par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Diogenes.

*Audiens aliquãdo hominem moribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neque in te laudando. Sto.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis profugisset, interroganti cuidã, qualis esset ciuitas Atheniensium? respõdit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophãtas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælian. l. 3. de Var. hist.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiã mulierem, quam amabat, hymno quasi deam

deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio:

ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει. σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laer. l. 5. c. 1.

Thearidas.

Quum gladium cote acueret, rogatus à quopiam, num esset acutus? magis acutus, inquit, quàm est calumnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

*Dicebat multos plus mali per calumnias quàm per hostes accepisse: multísque maiora illata esse damna propter aurium infirmitatem quàm per inimicorum insidias. Stobæus serm. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquantisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Sto. ser. 40.

Idem.

*Quidam cũ calumnianti, respondit, non descẽdo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Maxim. ser. de calumnia.

Simonides.

*Dicẽti cuidam, Multi te apud me deferunt, respondit, Ecquãdo tu tandem desines me auribus calumniari? Stob. ser. de malitia.

Pelopidas.

*Quum fortis quidã miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei cõuiciatus esset: equidem dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositã: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Nõ arbitror (inquit Erasm.) quemquam esse diabolum tam impium, qui rẽ magis nefariam possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel innocentissimum. Audiui ducẽ quẽdam his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatẽ: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostium: nam vt qui spoliati sunt, sic agãt apud principem, vt compellamur restituere, semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Eras. l. 8. apoph.

S. Basilius.

*Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quẽ traducit, audientibus eum, & ipse sibi. Anton. & Max. de vitup.

Photius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidẽ similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocentem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, par. 1. ser. 53.

Vide apopht. de Contumelia, conuiciis, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canicie.

Anonymus.

LAcon quidam senex, percõtatus, cur barbam gestaret tam prolixam: Vt, inquir, virum me esse sciam, canos intuẽs capillos: nihílque committam illis indignum. Plut. in Lacõ.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos

habere cœperat. Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tandē induxit ætatis mentionē. Hac occasione rogauit filiam vtrum post aliquos annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset, Ego, pater, cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Erasm. lib. 4. apoph. ex Macrob. lib. 12. cap. 5. Saturn.

De castigatione, correctione, & reprehensione.

Diogenes.

DIcere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiam inimicis opus esse: eo quod illi nos admoneāt, hi verò nostros errores, vitæq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laert. l. 6.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam inuertere solebat. Ille quippe cùm primas tribuat ei qui per se sapiat, secūdas qui rectè admonēti obtemperet: Zeno è contrario pronuntiabat: Optimus ille quidem, qui paret recta monenti. Laer. l. 7. c. 1,

Idem.

Quendam dicentem sibi in multis displicere Antisthenē, abusus Sophoclis dicto Zeno Cittieus, rogauit, nū aliqua haberet Antisthenes quæ placerent? ille respondit, se nescire. Hic Zeno: Et non te pudet, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse: si quid rectè dictum, id ne animaduertere quidē, nec tenere? Idem morbus nūc habet plurimos, qui in libris aliorum tantùm ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laer. l. 7. c. 1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua quærēti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquam decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus non alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpendis illustrium virorum operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si puer à præceptore vel alio castigatus ob commissum delictum, querelam ad patrē detulisset: turpe erat patri si hoc audito, non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebant hāc de se mutuò fiduciam, vt crederent, neminē esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquam pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur morbo. Eras. l. 8. apoph.

Anonymus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedo in auctione sedebat, veste sublata parum decorè. Quidā igitur eorū qui vendebantur, exclamauit: Parce mihi Philippe: à patre. n. tibi sum amicus. Philippo verò interrogante. Quo pacto, & vnde, ô homo, cōflata hæc est amicitia? Tum

Tum ille; Volo, inquit, propius accedens dicere. Admissus, quasi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, sinite abire liberum: nesciebam enim, illum mihi verè beneuolum & amicũ esse. Non offensus est rex tantus, nec simulatione, nec admonitione ignoti hominis: sed simul & simulatione mutua simulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio pensauit. Plut.

Pauson.

Receperat à quodam equum pingẽdum specie volutantis sese, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauson ridens: Inuerte, inquit, tabulam: eo facto, iam non currere, sed volutari videbatur. Ita quædam errata, quæ videntur maxima minimo negotio corriguntur, si quis commodè interpretetur. Refert Plutarchus in libello, Cur Pythia vates desiisset carmine reddere oracula.

De castigatione modesta.

Zeno Cittieus.

REgem Antigonum, cui familiarissimus erat, nimiæ ebrietati deditum videns, hoc amici vitium amica admonitione castigare conatus est. Antigonus igitur vino iam repletus, cùm Zenonem oscularetur is orauit vt dictis suis iã obediret. Cui cùm Antigonus respondisset, libenter se hoc facturum, iuramento sententiam confirmans: Abi, inquit, Zeno, & vinum immodicè sumptum euome. Graui & sapienti reprehensione simul temulẽtiam eius taxans, simúlque cauẽs, ne nimia potatio ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Socrates.

In conuiuio videns adolescentem auidius vescentem obsonio, ac subinde panem in ius immergentem, ô cõuiuæ, inquit, quis vestrum pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas disputatione: sensit iuuenis, & erubuit, cœpítque moderatius obsonio vesci. Eras. lib. 3. apoph.

Geminius.

Antonius triumuir cum in Asia degeret, atque vnà esset Cleopatra Ægypti regina, cuius nutu Antonius, eius amoribus nimium victus, regebatur, per id tempus graues inter ipsum atque Octauium controuersiæ exarserant. Amici igitur ab vrbe Roma ad Antonium in Asiam Geminiũ miserunt, vt omnia tentarentur, per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset, atque in mutuam cõcordiam rediretur. Cùm autem Geminium Antonius conuiuio excepisset, pręsente Cleopatra monuit vt mandata quæ habebat exponeret. Ad quem Geminius: Quæ tibi dicere missus sum Antoni, cum sobrio & alio loco quàm vbi nunc sumus, tractanda sunt. Sed vtcunque, rem tuam vel ebrius dicere mihi posse videor: scilicet, res tuas bene successuras, si Cleopatram in Ægyptum dimiseris. Et sic quàm paucissimis verbis Antonij ebrietatem, & eius in Cleopatram immodicum amorem sapienter carpsit. Plut. in vita Anton

De castigatione libera.

Diogenes.

IN Stoicorum Gymnasio retrorsum incedens ridentibus nonnullis, Nõ

vos inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò de ambulãdo tantùm id facienti vitio dare? Stobæus ser. 2.

Demades.

Quum vidisset Philippum regem largius potum cum amicis saltasse per mediam captiuorum turbam, eisque petulanter exprobrare suam calamitatem, liberè dixit. Quum, ô rex, fortuna tibi Agamemnonis personam imposuerit, non pudet te factis agere Thersiten? Ea vox totum regem in diuersum vitæ genus immutauit. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus.

Dissidium habens cum Olympiade vxore, cúmque Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad se venientem percontatus est, quomodo inter Græcos inuicem conueniret? Hic Demaratus, scilicet, inquit, magnopere tibi curæ est Græcorũ concordia, cùm qui tibi sunt coniunctissimi huiusmodi in te sint animo. Quid hîc expectas, nisi vt rex offensus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis suis abduci? Imò quoniam Demarati sermo ab ira ad saniora consilia vocabat, rex sese ad eius obiurgationem composuit, positáque ira rediit cum suis in gratiam. Plut. in apoph.

Subrius Flauius.

Quum de coniuratis agerentur quæstiones, Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus causis adductus ad obliuionem sacramentis processisset? Oderam te, inquit, nec quisquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruisti: odisse cœpi, postquam parricida matris & vxoris, auriga & histrio & incendiarius extitisti. Negant in ea cõiuratione quicquam accidisse Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quę patraret insolens. Suetonius in vita Neronis.

Huc referri possunt apophth. de Correctione, & Libertate.

De castigatione dura.

Socrates.

Qvendam acrius castigantem seruum, quamobrem ita sæuiret roganti; quoniam, inquit, quum sit obsoniorum voracissimus, tamen ignauissimus est: quúmque sit auidissimus, tamẽ desidiosissimus est. Tum Socrates, Nunquámne, inquit, considerasti, vter vestrum pluribus egeat verberibus, túne an famulus? Vtinam sibi quisque dicat quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punítque idem quod sibi ignoscit: aut si non idem, crebrò deterius. Erasm. lib. 3. apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si quis in peccato deprehensus fuisset, cogebatur aram quandam, quę erat in vrbe, circumire, ac vituperationem interim in ipsum compositam canere: quod nihil aliud erat, quàm seipsum sua voce obiurgare. Ingenui pudore & laudis amore melius ducuntur ad honestum: virgis aut flagris cædi seruile est. Plut. in Lacon.

Isidorus Cynicus.

Neronem imper. transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantaret, sua bona malè disponeret. Nauplius erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorũ exitio est vltus. Solebat autem Nero tragœdias cantare. Suet.

De

De castigatione iniquo animo acepta.

Diogenes.

IMprobum quendam cùm castigasset, interrogatus à quodam, quid faceret? Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Anton. in Meliss. par. 2. ser. 32.

Theodorus Athen.

Dicere solitus est, se doctrinam auditoribus dextra porrigere, sed illos sinistra accipere. Sentiens, illos bene dicta in malam accommodare partem. Erasm. 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Cambyses.

Praxaspes Cambysen regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpem enim esse in rege ebrietatem, in quem vnum omnium essent coniecti oculi. cui rex: Vt scias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo, etiam post vinum, & oculos & manus in officio esse. Bibit deinde solito largius: iámque vinolẽtus iubet obiurgatoris filium produci, alleuatáque supra caput sinistra manu stare: tunc in cor adolescentis figit sagittam, nam, id dixerat se petiturum: recisoq; pectore, iaculum cordi infixum ostendit patri, rogãs num satis certam haberet manum? At ille negauit Apollinem potuisse certiùs mittere. Herodot.

De castitate.

Isocrates.

COnspiciens Sophoclem tragœdiarum scriptorem sequi puerum quendam, forma illius captum: Oportet, inquit, ó Sophocles hominem non manus tantùm apud se cõtinere, verũ & oculos, Eras. 8. apoph. ex Cicerone.

Alexander.

Quum Philoxenus classis præfectus Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se, pueros habentem insigni forma venales, si vellet emere: indignè tulit, apud ęquales subinde clamitãs, Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantùm probri conciliaret? Plutarchus in Alexandro.

Cyrus.

Cyrus abstinebat à conspectu Pantheæ: & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignam regis oculis, Ob isthuc ipsum, inquit, magis est illa abstinendum. Etenim si nunc tuo obtemperans cõsilio illam adiero, quum vacat, fortassis illa mihi persuasura est vt ad ipsam frequenter eam, etiam quum non vacabit, eique assideam, neglectis seriis negotiis. Scitè retorsit argumentum, regiæ functionis memor. Eras. li. 5. apoph.

Alexander.

Cùm puella, excubia iam nocte, venisset cum eo dormitura, rogauit rex, cur tam serò venisset? Illa respondente, se expectasse, donec maritus cubitum isset, Alexander ministros accitos acriter obiurgauit, quod aditum dedissent. Reducite, inquiens, hanc, ne adulterij ansam mihi præbeatis. Egregium sanè castitatis exẽplum, tũ in iuuene, tum in rege. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quũ filius eius adolescẽs instititisset, vt hospitium nancisceretur apud

viduam treis habentem forma decẽte filias, hospitiis designandis præfecto: Nõ expelles, inquit, filiũ meum ex loci angustia? Non prodidit adolescentis affectum, quem sciebat captare quod amaret: sed excusauit ædium angustiam, in quibus vidua cũ tribus filiabus ageret. Plut. in apop.

Antiochus tertius.

Quum Dianæ sacerdotem vidisset supra modum eleganti forma, continuò soluit Epheso: veritus, ne vis amoris aliquid ipsum facere compelleret, quod fas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione Christiani milites, qui Deo dicatas virgines constuprare pro ludo ducunt. Plutarch. in apoph.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, cùm nudos homines, qui sibi facti erant obuiam, qui eam ob turpitudinem damnabantur, vidisset, dixit, eos, matronis quidem honestis & continentibus, nihil à statuis differre. Cor enim hominis pudicum, rerum impudicarum aspectu nequaquam malis cogitationibus tangitur. Dion in Tiberio.

Scipio.

Scipio posteaquam Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorum, armis cœperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem, inquit, si priuatus essem, non imperator. Iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset, quid decet imperatorem. At multi sunt hodie qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tũ decora esse omnia, quòd sunt imperatores. Plutarchus in Rom. apophtheg.

Anonymus.

*Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius olim) scortatio excitatur: cibi & potionis expletione, somni satietate, otio & lusu inaníque garrulitate, & vestitus exornatione. Anton. & Max. serm. de Castitate & temperantia.

Huc spectant apoph. de Continentia, Pudicitia & Visu.

De celeritate atque velocitate in agendo.

Socrates.

QVi fructus præcoces magno emerent, eos aiebat desperare, quod ad tempus maturitatis essent peruenturæ. Alioqui stultum est, & pluris & deterius emere, quum paulò post liceat & minoris, & meliores. Ita nusquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes, ad sobrium iudicium. Erasm. libr. 3. apoph.

Apelles.

Pictori imperito de celeritate glorianti, & ostẽsa tabula dicenti, Hanc modò pinxit etiam si tacuisses, inquit Apelles, res ipsa loquitur, quòd eam ex tẽpore subitò pinxeris. Eras. l. 6. apoph.

Agatharchus.

Is sese iactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis respondit, ea quę citò fiunt, citò perire: contra, quæ paulatim exacta cura absoluerentur, ętatem ferre. Iuxta Valerium ita respondit: Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta citò

tò nascitur, buxus paulatim. Erasm. lib.6.apoph.

Augustus.

Augustus Cæsar dicere solebat, nihil minus in perfectum ducem cóuenire, quàm festinationém ac temeritatem, crebróque illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Suetonius. Vide præterea prouerbium apud Erasm. Festina lentè.

Iulius Cæsar.

Ea facinora quæ periculo obnoxìa sunt, & magna, gerenda esse dicebat: at de his nõ consultandum, eo quod ad hæc perficienda plurimùm habeat momenti celeritas. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum Pharnacem primo congressu vicisset, amicis scripsit, Veni, vidi, vici, summam rei bene gestæ celeritatem indicans. Plut. in apoph.

De charitate.

Firmius.

*IN cæteris rebus laudatur modus, in charitate verò qui maiorẽ partem habet, gratior est Deo. Anton. serm. de charit.

Basilius Magnus.

*Deus non omnium Deus est, sed illorum quos ei charitas conciliauerit. ibid.

Chrysostomus.

* Opifex omnium virtutũ est charitas, cuius natura satietatẽ nescit, sed dũ semper fruitur dilectis, magis ma gisque inflammatur. Ibid.

Photius.

*Diligere eos qui nos oderũt virtutis opus est & diuinum: diligentes diligere humanũ & vulgare: cæterũ odisse etiã diligentes, ne belluis quidem conuenit. Ibid.

Gr. Nyssenus.

*Omnis malorum turba charitatis affectione exterminatur. Ibidem.

Clemens Alexander.

* Multis modis charitas intelligitur, clementia, suauitate, patientia, inuidentiæ & æmulationis vacuitate, & iniuriarum obliuione. Ibidem.

De ciuilitate.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens clàm domo egressus ad amicum Democrátem se contulerat, obstitit: dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat, illum interiisse: Sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plutarch. in Græc. apoph.

Aeschines.

Cùm Rhodi recitasset orationem suam contra Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione defendi non potuisset. At desineretis admirari inquit, Æschines, si audíssetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Mira ciuilitate se exemit à crimine, & iudices excusauit, damnationis iniustæ causam reiiciens in orationem Demosthenicã. Eras. Rot. lib.8. apoph.

Aristoteles.

Cùm iam natus annos 62. adeò laboraret, vt nulla planè spes vitæ superesset, conuenerunt ad eũ discipuli, rogantes vt ex ipsis successorem

eligeret. Erant autem duo inter auditores præcipui, Theophrastus Lesbius,& Menedemus Rhodius. Iussit igitur Aristot. vinum exoticum sibi, Rhodium scilicet & Lesbium adferri, vt extremum biberet Vale, & gustato vino primùm Rhodio, dixit, Firmum herclè vinum, & iucũdum. Mox gustato Lesbio, Vtrunque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit, quin ciuiliter Theophrastum Lesbium successorem sibi fecerit. Laert. lib. 5. cap. 1.

Alexander.

In hyeme quũ duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. Cúmque videret militem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret, in Macedonia nato conceditur. Q. Curtius.

Archelaus.

Euripides quum in conuiuio Agathonem deoscularetur, Archelaus amicis dixit, Ne miremini: nam pulchrorum etiam autumnus pulcher est. Ciuiliter excusauit amicũ apud amicos. Eras. Rot. lib. 5. apoph.

Eudamidas.

Die quodam cum Xenocrates argumentum quod tractabat, disserendo absoluisset, iámque finem dicendi fecisset, superuenit Eudamidas, cui cùm comitum quispiam dixisset, Posteaquam nos adsumus, tum ille desiit dicere: Rectè, inquit, siquidẽ ea dixit quæ voluit. rursus altero dicente, Bonum erat audire, putans fore vt sua causa iuberet Xenocratem eadem de integro disserere: Quid, inquit Eudamidas, si venissemus ad te iam cœnatum, num postularemus vt cœnares iterum? Ciuilitas erat, quòd philosophum ad iterandam disputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruisset tædio dicentis. Laconicæ virtutis erat, quòd magis admirabatur præclara facinora designantes, quàm de virtute disserentes. Plut. in Lacon.

Alexander Maced.

Cùm è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios, mutilos & debiles, productus est quidam qui se ægrotare finxerat. Is cùm ad regem duceretur, vt ostenderet, cuius rei gratia morbum simulasset: fassus est, hoc factum esse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Verùm cùm sciret eam virginem esse liberam, ait: Persuadeamus Telesippæ, vt ad nos veniat sua sponte, nam manus liberæ virgini admouere nequaquam decet. Et sic ciuiliter indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat: & ingenuam tamen virginem non vi adegit vt adesset sponso futuro. Plut. in apoph.

Cato.

Multis Publij Scipionis ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem: Cato sic excusauit: dicẽs minimè mirandũ, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Plut. in Cato.

August. Cæs.

Cùm nulli ferè ad conuiuium inuitãti suum denegaret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cùm à coniuratore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem esse. Alius tam ieiunum apparatũ contumeliam fuisset interpretatus, ille ciuiliter etiam pudori

dori consuluit: inuitatoris familiaritati tribuens, idque in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Plut. in apoph.

De claudicatione.

Demonax.

IN Ruffinum quendam claudum, multo tempore familiarem Peripateticis, dixit, nihil esse turpius Peripatetico claudo. Allusit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ nō conuenit claudo. Eras. Roter. lib. 8. apoph.

Androclidas.

Is claudicans, cùm se in ordinem bellantium coniecisset, malè audiuit à quibusdam, quòd pede læsus in aciem proruisset, pugnaturus contra sanos ac agiles, quibus respondit: Non fugientem, sed manentem cum hostibus, pugnare oportet. Quod vitio dabatur, ad animi fortitudinem retorsit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Alius quidam Lacon claudus ad bellum proficiscēs, cùm ab aliis militibus derideretur. Non opus est inquit, fugientibus, sed qui subsistant, & ictus hostium fortiter propellant Plut. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam filium claudum in aciem proficiscentem: Fili, inquit, fac vt singulo quoque gradu virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere. Ac hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogitans, nihil esse in fuga præsidij claudo, aut vincendum, aut moriendum est. Plut. in apoph. Lacęnarum.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirātibus, quòd nupsisset viro claudo, satis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ: id est, Claudus optimè virum agit. Sensit maritum adhibendū non ob oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij Ferūtur autē claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis ac commodi Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Alexander.

Philippus à Triballis in prælio vulneratus est, femore lancea traiecto, iámque opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem cōtractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire: sed gradum mouens, virtutis tuæ potius memineris. Plut. in vita Alex.

Anonymus.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non claudicat, sed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc iocus in eum qui Clodio fauebat. Eras. lib. 6. apoph.

Carui ij mater.

Spurio Caruilio grauiter claudicantis, ex vulnere ob rempublic. accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecūdanti, mater dixit: Quin prodis mi Spuri, & quotiescunque gradum facis, toties tibi tuarum virtutum venit in mentem? Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Seuerus imper.

Cùm ob claudicationem podagra laborans, ad imperium inutilis iudicaretur, contemptores suos in ius vocauit, atque capite damnauit, qui cùm veniam delicti à Cæsare petiissent. Non feci vobis iniuriam, inquit, lata sententia. Nunc enim sentietis, non pedes, sed caput impe-

rare in homines sceleratos. Dion Nicæus, & Xiphilinus, in vita Seueri.

De clementia.

Pittaci Mytilen.

TYrrhenum Pittaci filium, Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctũ miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem dicẽs, Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Sunt qui referant, homicidam ab Alcæo fuisse demissum cum hoc elogio, Melius est ignoscere, quàm punire. Laert. lib. 1.

Socrates.

Cuidam percontanti cur Xantippem morosissimam vxorem domi aleret, dicebat, sic cum eius notæ vxoribus habendam consuetudinem, quemadmodum qui se ad stadium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, cæteris vtuntur commodius. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Quum Plato laudasset quendam qui erga omnes lenissimus & mansuetissimus esset, Diogenes respondit, nil quicquam huic homini tribuendum esse, qui homines dolore, si res postularet, non afficeret. Sensit vir prudentissimus, lenitatem & mansuetudinem nimiam plurimùm in repub. obesse. Laert. lib. 6.

Quirinus Sophista.

Ab Asianis castigatus, quòd in accusando mitior ac lenior esset, quàm psi docerent: Multò, ait, melius est, vt vos meã sentiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Philostratus in Sophistis.

Dion Syracus.

Dion Syracusanus extimulatus assiduis à militibus vociferationibus, vt Heraclidem factionum authorẽ, & in Syracusanos conspirantem, è medio tolleret: respondit, Si ob inuidiam Heraclides perfidus nefariúsque est, haud propterea opus est vt Dion neglecta virtute, iræ obtemperet, vitámque corrumpat. Brus. lib. 3. cap. 4. ex Plutarcho.

Demaratus.

Persa quidam à rege defecerat, is suasu Demarati mutatus, quum reuertisset ad suos, tentarétq; eum rex interficere: Turpe, inquit, fuerit, ô rex, si cùm hostis fuerit, non potius ab eo defectionis pœnas sumere, nũc amicum factum velis occidere. Hoc prudentissimo dicto & regis indignationem temperauit, & eius, cui reditum persuaserat, incolumitati consuluit. Vtrique consultor vtilis, alteri ne quid indignum regia mansuetudine cõmitteret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruisse. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Cleombroti F.

Quidam quum apud ipsum ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonum rex intra paucula dies subuertisset Olynthum: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis spatio non extructurus est. Significans, multo melius esse singulari clementia seruare ciuitates, quàm conditas excindere. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quum ex quodam audisset, bonum magistratum omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere respon-

respōdit. Bene quidem, ita tamen ne sit contemptui. Significans, clementiam nimiam perniciosam esse ciuitati. Plutarch. in Lacon. apoph. Brus. lib. 1. cap. 13.

Demonax.

Dicebat, nequaquam hominibus irascendū esse si delinquerēt, sed corrigenda vitia: nimirum exemplo medicorum, qui non indignantur ægrotis, sed morbo medentur. Nam hominis est peccare: Dei verò, aut hominis Deo proximi, emendare peccata. Eras. lib. 8. apoph.

Pisistratus.

Comessatores quidam in Pisistrati vxorem inciderant, multáque lasciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Postero verò die, iam decocta temulentia, Pisistratum adierunt cum lachrymis, orantes veniam. Tum Pisistratus: Vos quidem in posterum date operam vt sitis sobrij: vxor verò mea heri nequaquam vsque prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adolescentibus: pietatis, quòd vxoris honori consuluit, negans tale quicquam in illam factum esse. Plutar. in Græc. apoph.

Darius Xerxis pater.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum etiam an grauia essent populo tributa. Quum illi respondissent, esse mediocria: iussit, vt singuli dimidiam tantùm partem exigerent, qua beneuolentia & clementia admodum conciliauit sibi subditorum animos, vt meritò ab omnibus diligeretur. Plutarchus in apophtheg.

Agesilaus.

Feliciter pugnatum erat ab Agesilao rege apud Corinthum: in eo prælio quanquam accepisset, Spartanorum admodum paucos desideratos. cæterùm è Corinthiis & Atheniensibus aliísque sociis ingentem numerum interiisse, adeò non gauisus est, nec elatus ex victoria vt grauiter ingemiscēs deploraret Græciæ vicem: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quod vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant. Viro magnanimo victoria erat optabilis, sed charior erat sociorum incolumitas. Quo animo tulisset ille, si plurimorum ciuium interitu fuisset empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio, tum natura bellaci tum Ethnico: at Christiano principi nulla non debet esse lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hostium exitio contigit. Plut. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Antigonus rex Macedonum amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse sententia, vt crederet, clementiam plus posse, quàm violentiam. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum ab initio regni durior esset, senex iam factus, clementer & placidè regnum administrauit. Hanc morum mutationem quum mirarentur subditi: respondit: Prius opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia, qua regnum recuperatum seruatur. Plut. in apoph.

Anonymus.

Ptolemæus Lagi filius, quum Grammaticum notasset inscitiæ, quęrens ab eo quis esset Pelei pater? vicissimque audisset, Dic tu prius quis sit Lagi pater? amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam? Si regium est, inquit, non pati vt à quoquam dicto attingatur: nec illud regium est, quenquam dicto lacessere. Iniquè petiit vindictã, qui prior lacessiuit, cuiuscunque dignitatis fuerit. Nec suæ dignitatis meminisse debet qui refertur, quum eius prærogatiuam lacessendo deposuerit. Erasmus Rot. libro 5. apophthegmat. ex Plutarcho.

Philippus.

Athenienses legationẽ ad Philippum miserant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iussit illos dicere, qua in re gratum facere posset Atheniensibus. hic Demochares excipiens, Si teipsum, inquit, suspendas is Demochares vnus fuit è legatorum numero ob linguę procaciam dictus Parresiastes. Ob tã inhumanũ responsum indignantibus regis amicis, Philippus compescuit eos, iussitque vt Thersitem illum incolumẽ dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuersus, Renuntiate, inquit, Atheniensibus multò superbiores esse qui ista dicũt, quàm qui impunè dicta audiunt Tales demum animi regno digni sunt. Plut. in apoph.

Idem.

Indignantibus Philippi amicis, quòd Peloponnesij in Olympiacis ipsum sibilis deriderẽt, præsertim beneficiis à rege affecti, hoc sermone Philippum extimulantibus ad vindictam: Quid igitur, inquit, futurum est si quid illis faciamus mali? Vrbanissimè amicorum argumentum vertit in diuersum: Si tam prauo ingenio sunt, vt eos irrideãt, qui de ipsis bene meriti sunt, grauius nocebunt, siquis illos malefactis prouocet. Hoc nõ solùm moderationis & clementiæ, verumetiã eximiæ cuiusdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorũ sibilos regẽ negligere. Plut. in apop.

Idem.

Quibusdam Philippo Maced. consulentibus vt cum Atheniensibus asperius ageret: respondit illos absurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam tũ agẽti, tum patienti suaderẽt, vt gloriæ suæ theatrum abiiceret: significans, sese hoc agere, nõ vt Athenas euerteret, sed vt ciuitati celeberrimæ doctissimorum virorum copia florenti suas virtutes probaret. Plut. in apoph.

Alexander.

Alexander cùm Poro Indorũ regi victo obtulisset, se daturum quicquid peteret, & Porus vt regaliter tractaretur petiisset, subridẽs Alexãder. Faciã hoc ait, nõ tua, sed mea causa. Nõ ignorauit autem rex bellicosissimus, nil adeò decere ac ornare principem, quàm si clemẽtia vtatur erga eos etiam quos nouit hostes fuisse atrocissimos. Brus. lib. 3. cap 13.

Darius.

Idẽ Alexander tantæ fuit clementiæ, vt Darius precaretur à diis, vt aut superare posset clemẽtia Alexandrũ, aut si is regno spoliaretur, solus Alexander in Persarũ regno imperaret. Brus. lib. 3. cap. 13. ex Plut. Q. Curtio & aliis.

Porsena.

Demiratus egregiũ animum Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ suæ, quòd in stringendo ferro errasset, foculo impositam eam exuri passus est dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, e ísque

eíſque refer, te cùm vitam meam petieris, à me vita donatum. Liuius.

M. Liuius.

Fuſo Haſdrubale, nõnullis ſuadentibus vt hoſtes ad internecionẽ inſequeretur: Aliqui, inquit, & ſuperſint, qui de victoria noſtra nuntium hoſtibus perferant. Eraſ. 6. apoph.

Scipio maior.

Dicere ſolebat, hoſti non ſolùm dandam viam fugiendi, verumetiam muniendam. Docẽs nequaquam ſæuiendum eſſe in eos, qui ferre arma deſtitiſſent. Eraſ. Rot. lib. 5 apoph ex Plutarch.

M. Bibulus.

Quum in Syria duos egregię indolis filios amiſiſſet, à Gabinianis militibus occiſos, & horum interfectores Cleopatra ad illũ vinctos miſiſſet: vt in filiorũ interfectores pro arbitratu ſuo animaduerteret, ille protinus intactos remiſit ad Cleopatram. Era. lib. 6. apoph.

M. Brutus.

Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cum Cæſare occidendus eſſet Antonius, diſſuaſit dicens, Hoc negotium quod pro legibus ac iure ſuſciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. Plutarchus in Bruto.

Cato maior.

Admonebat eos qui potentes eſſent, vt parcè vterẽtur ſua poteſtate, quò ſemper vti poſſent. ſentiens, potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem Plutar. in apoph.

Cicero.

Cùm Cęſar rerum potitus Pompeij ſtatuas deiectas honorificè repoſuiſſet: Cæſar, inquit Cicero dum Pompeij ſtatuas reponit, ſuas ſtabilit. ſentiens, illum hoc non in Pompeij gratiam facere, ſed vt ſibi clementiæ ſimulatione fauorem apud ciues conciliaret, atque hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret. Plut. in apoph.

Iul. Cæſar.

Tanta clementia erga hoſtes & rebelles vſus eſt, vt Marius non ſemel dixerit: Cæſar: qui apud te audẽt dicere, magnitudinem tuam ignorãt: qui non audent, humanitatem & clementiam. Bruſ. lib. 3. cap. 13.

Auguſtus Cæſar.

Timagenes hiſtoriarum ſcriptor, multa petulanter in Cæſarem, multa in vxorem, multa in totam illius domũ dixerat. Cæſar illum admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cùm perſeueraret malè loqui, nihil aliud quàm domo ſua illi interdixit. Timagenes autem libros quos ſcripſerat acta Cæſaris continẽtes, recitauit, & combuſſit in odium Cęſaris, quaſi rerum ab illo geſtarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamẽ palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæſare, nemo ciuium Romanorum ab ædibus ſuis excluſit: nam in domo Pollionis Aſinij conſenuit: Nunquam tamen Auguſtus cum hoſpite inimici expoſtulauit, niſi quòd quodam tempore illi dixit, θηριοτρόφεις: i. aliis beſtiam ſine viperam. Mox Pollionem parãtẽ excuſare ſe interpellauit, dicẽs, Fruere mi Pollio, fruere: At cùm Pollio nõdum ſecurus diceret, Si iubes Cęſar, protinus illi interdicã domo mea. An iſtud: inquit, Auguſtus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat ante Timageni iratus Pollio, nec aliã habebat deſinẽdi cauſam: niſi quòd [illegible]

Cæsar irasci cœperat. Vtriusque ma leuolentiam boni consuluit principis clementia. Erasm. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Idem.

Lex erat, vt qui patrem occidisset, culeo insueretur: nec hæc pœna sumebatur, nisi de confesso. Ab huius pœnæ atrocitate Cæsar vt liberaret manifesti parricidij reum, sic interrogauit, Certè patrem tuum non occidisti: ansam porrigens inficiandi. Tanta erat principis in iudicando lenitas. Eras. 4. apoph. ex Suetonio.

Iul. Cæsar.

Quidam è turba statuæ Cæsaris coronam lauream imposuerat candida fascia præligatam: at quum tribuni detracta fascie hominem in vincula duci iussissent, Cæsar grauiter increpatos eos potestate priuauit: ídque, ne regnum affectare videretur, causatus est, per illos sibi recusandi gloriam fuisse ademptam. Erasmus lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum populus Atheniensium videretur deliquisse quiddam, scripsit ex vrbe Ægina: Non arbitror vos latere, quòd vobis irascor, neque enim Æginæ sum hybernatus. Nec aliud illis neque dixit, neque fecit: satis habens, illis comminatum esse nisi desisterent. Plut. in apoph.

Idem.

Quum quispiam ex Euclidis accusatoribus affatim & ad satietatem vsque dicendi libertate vtens, eò tandem profectus esset, vt tale quiddam diceret, Hæc si tibi non videntur magna, iube vt mihi reddat septimum Thucydidis librum. His offensus Cæsar iussit illum duci, cęterùm vt audiuit illum ex Brasidæ posteris reliquũ esse, ad se venire iussit, ac moderatè correptum dimisit. Eod. lib.

Idem.

Alexandriam vrbem munitissimam quum vi cepisset, suggestum ascendit, & adiuncto sibi Ario Alexandrino, ad ciues desperantes dixit, se ciuitati parcere, primùm propter ipsius magnitudinẽ, deinde propter Alexandrum magnum conditorem eius vrbis, deinde propter Arium amicum optimum cuius hæc patria esset. Raræ profectò clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ tam pertinaciter rebellarat. Erasmus in apoph.

Idem.

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpẽte somnos ipsius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendam noctuam: spéque ingentis præmij ad Augustũ pertulit, laudato Imperator mille nummum dari iussit, ille autẽ ausus est dicere, Malo viuat: auémque dimisit. Quis non miretur hanc contumaciam impunè cessisse militi? Eras. l. 4. apoph. ex Suetonio.

Idem.

Augustus quum iam quadragesimum excessisset annum agerétque in Gallia, delatum est ad illum L. Cinnam adolescentem nobilem, ac Pompeij nepotem, insidias illi struere: dictum est vbi, quando, & quomodo aggredi vellet. Decreuerat enim sacrificantem interficere. Dictabatur proscriptionis sententia, sed Augusto interim varias edente voces, ingressa Liuia vxor: Fac, inquit, quod medici solent, qui vbi vsitata remedia nõ procedũt, tentant cõtraria severitate nihil adhuc profecisti igno

sce,

sce, Cinna deprehensus vitæ tuæ nocere non potest, famæ tuæ prodesse potest. Protinus iussit accersiri solũ ad colloquium: venienti alteram cathedram poni iussit. Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquẽtem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. His commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd seruasset repertum in castris hostium, quòd patrimonium omne concessisset, quòd insuper ornasset sacerdotio: rogauit, quare putasset ipsum occidendum? perturbato Cinna, sic finiit obiurgationem. Vitam tibi Cinna iterum do, prius hosti, nunc insidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia: contendamus, vtrum ego meliori fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et consulatum obtulit. Vis exitum? Cinna habuit perpetuò amicissimũ, solus ille fuit hæres, nullis amplius insidiis ab illo petitus est. Sueton. in eius vita.

Idem.

Æmylius Ælianus cùm accusatus esset quòd malè loqueretur de Cæsare, Augustus respondit nil aliud quã, Si malè loquitur, sciat me quoque linguam habere, plura enim loquar de eo vicissim. Mira Cæsaris clementia, qui maledicum pro suo iure immaniter tractare potuisset. Eras. li. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Tiberius cùm ad eum scripsisset, quàm malè à quibusdam hominibus lingua insectaretur, respondit: Satis est, si hoc habemus, modò ne malefaciant nobis. Eras. ibid. ex Suet.

Nero.

Quum ex amore cuiusdam capite damnati causæ subscripturus esset Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas nescirem. Vox parsimoniam humani sanguinis promittens, si ex animo prodisset. Senec. l. 2. de clem.

Traianus.

Quum sua clementia & humanitate antecessores suos omnes superaret, amicis aliquando culpantibus, quòd nimis clemens erga suos esset: respondit, Talem se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi imperator priuatos optaret. Bruson. lib. 3. cap. 4.

T. Vespasianus.

Fratrem Domitianũ insidias molientem, non est vltus, sed his verbis admonuit: Quid op⁹ te parricidio petere, quod me volente obuenturum est, imò quod iam habes, imperij particeps? In Christiano vix reperias tãtum mansuetudinis. Erasm. libro 8. apoph.

Antonius Pius.

Cassium senatorium virum occidi passus est, non iussit occidi, post etiam extinctum doluit, dicens, Voluisse se sine senatorio sanguine imperium transigere. Mira clementia in affectatorẽ imperij. Iulius Capit.

Hadrianus.

Adeò contempsit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem, fortè obuio dixerit, Euasisti. Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse vlcisci. Dion.

Theodosius iunior.

Rogatus, cur neminem eorum à quibus lædabatur, supplicio capitis afficeret? respondit, Vtinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Spieg. in l. 2. c. 47. Panor. de reb. gest. Alphonsi. Eras. l. 8 apoph.

Idem.

Quum in Amphitheatro Cõstantinopoleos sederet spectator, & populus dãnatus efflagitans clamaret,

Crudeli bestiæ artifex obiectus pugnet: compescuit immitē turbæ vocē, dicens, Nescitis, inquit, quòd nos consueuimus clementer spectare, innuens, vbicunque adest princeps, illic oportere omnia mitius geri. Era. l.8.apoph.

Aurelianus Cæsar.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti sunt in spē prædæ. Vrbe autē capta, militibúsq; ex Cæsaris promisso direptionē oppidi flagitantibus respondit, Agite, canem me negaui relicturum. canes omnes occidite. Et sic promissis satis fecit, & clementer hostes suos tractauit. Flauius Vopiscus.

Galienus.

Quidam vxori Galieni iunioris gemmas vitreas pro veris vēdiderat: re comperta mulier flagitauit vindictam. Cæsar iussit hominem corripi, quasi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impostor & populus expectat terribilem leonem, prosiliit caput. Cunctis rē tam ridiculam mirātibus per curionem dici iussit: Imposturam fecit & passus est. Eadem opera fefellit impostorem, & irrisit vxorem. Trebell. Pollio.

Alexander Seuerus.

Amici eius improbante humanitatem & clementiam, Mammea mater, vxórque Memmia, sępe dicerēt, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorē imperij fecisti: respondit, Sed securiorē & diuturniorem. Bruſ.l.3.c.13.

Idem.

Ouinius Camillus antiquæ familiæ senator, cùm rebellionē moliretur, & tyrannidē affectaret, hominis fraude intellecta, ad se vocari iussit, & egit gratias, quòd Reip. curam sua sponte suscipere tentaret. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris cōscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionísque comitē adhibuit. Quumque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit Ouinium, & equo sedere iussit: denique mori paratum dimisit. Ælius Lampridius.

Rodolphus imp.

Quum post morū mutationē clementior suis fuisset, quàm ab initio imperij, obiurgatur ob id. Seuerum, inquit, & immitē fuisse me aliquando pœnituit, lenē & placabilem nunquam. Æneas Sylu. l.2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Sigismundus Cæs.

Eos reges demum in terris beatos esse dicere solebat, qui eiectis ex aula sua hominib. superbis, viros mansuetudinis & misericordiæ cultores in curia assessores haberent. Æneas Syluius de dictis Sigismundi imperat.

Alphonsus rex.

Cùm argueretur aliquando, quòd nimis mitis ac lenis esset erga suos vt qui nonnunquam etiam iis qui vel grauiter in ipsum deliquissent, ignosceret: Malo, inquit, multos mea clementia & mansuetudine seruare quā paucos mea seueritate perdere. Panorm. l. 2. de Alphonsi reb. gestis.

Idem.

Cuidam dicenti, caue ne tua hæc clementia ac lenitudo in perniciem cedat: Imò verò respondit, multa mihi perferēda sunt, ne in inuidiā cadā, Pan. l.2. de reb. gestis Alphonsi regis.

Idem.

Dicere solebat, Qui nimis lenem & man-

& mansuetum principem quererentur, expectandum iis esse, vt vrsi, ac leones quandoque regnarent. Hominis sanè clementiam esse: beluarum autem, feritatem. Panor. l. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Ab amico admonitus, ne malis & facinorosis hominibus adeò mitis esset: Malos beneuolentia & clementia interdum citius quàm seueritate in vitam virtutis reuocari posse respondit. Cogitandũ tamen, ad priuatas iniurias principẽ facilem ad ignoscendum, in iis autem quæ lædũt Rempub. seuerum esse oportere: ita tamen, vt non hominem, sed crimen ipsum insectari ac punire videatur. Panormitanus de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus verò, cur erga omnes etiam malè meritos tam humanus ac mansuetus esset: respondit, se quidem iustitia bonis gratum esse, malis autem clementia. Panorm. lib. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Frequenter etiã dicebat, nihil magis aduersariorum animos flectere, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen, Panorm. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Idem.

Quum in obsidione Caietæ susceptis impuberibus, senibus, omníque sexu bellis haudquaquam vtili, quos Caietani ob annonæ penuriam ciuitate expulerant: quidam Alphonso regi dixisset, si tu hos nõ admisisses, Caietani paucis post diebus sese dedissent. At ego, respondit rex, pluris facio eorum vitas, quàm Caietas centum. Facinus profectò regium & memorabile: ac Deo in primis gratum acceptúmque. Quum enim vrbem per id tẽpus quadraginta fermè millium conatu capere nequisset, postea soluta ac diu desita iam obsidione, sine vi, sine armis, ea gratitudine in ditionem redigit. Panor. l. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum verò contra Venetos ac Florentinos, potẽtissimos Italiæ populos, haud equidem iniuria bellum suscepisset, & iam Neapoli aduersus eos magna animi fiducia contendisset: Florentini primùm, mox Veneti oratores in agro Pelignensium obuiã facti sunt, pacem ab armato perhumiliter postulantes, cuius conditiones cùm audire cuperent Alphonsus dixisse fertur: Se nullum aliud pacis datæ pretium existimasse, quàm hostes genibus aduolutos ad se, pacẽ dedisse. O clementiam omnibus principibus imitandam, & nostro hoc seculo inter potentes rarissimam. Pan. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

His cognata pete ex apopht. de Humanitate, Mansuetudine, atque Patientia iniuriæ.

De cognitione sui.

Thales.

Cuidam percontanti quid esset difficile: Seipsum, inquit, nosse. Atqui hoc vulgus putat esse facillimum. Aliena rectius perspicimus quàm nostra, & sibi quisque adulator est. Laer. lib. 1.

Idem.

* Difficile est se nosse, inquit: sed beatũ. Et hæc est secundũ naturã vita. Anton. & Max. ser. de cognit. sui.

Chilon.

Dicere solitus est, Caue tibiipsi, siue à teipso, siue obserua teipsum. Nã Græcè est φυλάκτειν ἑαυτὸν: vt admoneat, sibi quęq; debere suspectũ esse. Omnes sibi cauẽt ab aliis: at frequenter, nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi, dum libidinem, dũ iram, dum ambitionem aliásque cupiditates adhibet in consilium. Laer. l.1.c.4. Stob. ser.19. Max. ser.56.

Idem.

Volebat, Nosse seipsum quenque debere: atq; idcirco Apollini aureis literis sacratum eius dictũ fuit. Nam qui se rectè nosset, animã atque corpus vt æquum est diligeret: neque quod vni est impartiendum, alteri præberet. Quod cum plerique perperam faciant, id nullius alterius culpę est adscribendũ, nisi quod nos ipsos, id est, humanam compactionem agnoscere nolimus. Fulg. l.4.c.2.

Bias.

Vt homines ad sui cognitionẽ duceret, iubebat vt in speculo vnusquisque suas actiones contemplaretur, vt honestas magis ornaret, turpes verò emendaret. Stob. ser.21.

Heraclitus.

Iuuenis adhuc omnium sapientissimus esse inde iudicabatur, quòd rogatus quid sciret, respondisset, Sat scio quod nihil scio. Ex Aristonymi scriptis recitat Stob. ser.21. Anton. in Melissa, par.1. ser.59. Max. ser.56.

Diogenes.

Interrogatus quónam modo quis suimet præceptor fieri posset? respõdit, si seipsum eis, quibus alios increpat, increpuerit. Stob. ser.1.

Simonides.

Conuiuio quodam exceptus, in quo Pausanias etiam erat. Iussus aliquid è sapiẽtię pręceptis depromere statim dixisse ad Pausaniam fertur: Memẽto te hominem esse. Id autem Pausanias tunc tẽporis non magnopere curauit, captus iam superbia, eò quòd ad Medorum partes sese applicuisset, & elatus ob hospitij ius, quod ei cum rege intercedebat: forsitan etiam vino depulsus à sede rectæ rationis. Cùm verò iam esset Chalcœco, & cum fame luctaretur, iámq; calamitosissimã omnium mortem ob oculos cerneret: tunc in mentem ei venit Simonides, & magna voce exclamauit: O Cee hospes, magnum quiddam in tuo sermone inerat. Ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælian, l.9. de Var. hist,

Theocritus.

Cuidã quærenti quare libros non scriberet, respondit: Quoniam, vt libet, non possum: vt verò possum, non libet. Stob. ser.21. ex Aristonymo.

Socrates.

Dicebat, sese nihil scire præter hoc vnicum, quòd nihil sciret: reliquos verò ne hoc quidem scire. Antonius in Meliss. part.1. ser.59.

Idem.

Roganti cur nihil scriptum ederet, respondit: Quia video chartam multò pretiosiorem, quàm ea quæ scribenda forent. Stob.

Plato.

* Qui nihil, inquit, propemodum scimus, arbitramur nos omnia scire, non permittentes autem alios, quæ ipsi nescimus, agere, peccare cogimur ipsi cùm agimus. Anto. & Max. serm. de cognit. suiipsius.

Philemon.

Philemon dicere solebat, homo cùm sis id fac semper intelligas, & semper eris homo. Anton. & Maxim. ser. de cognit. sui.

Demo-

Demonax.

*Interrogatus, quando cœpisset philosophari, tum dixit cùm cognoscere meipsum incępi Stob.ferm.21.

Philippus Maced.

Cùm ad Chæroneam Atheniẽses vicisset, animum elatum ratione cõpescuit: & nę quid posthac per contumeliam & fastum committeret, hoc instituit, vt quotidie mane excitaretur è somno, his verbis: Surge rex, & hominem te esse cogita. Stob. ser.21.ex Æliano.

Alexander.

Alexander posteaquam ex diuturno morbo conualuit, nihilo se deterius affectum dixit. Admonuit enim nos (inquit) ægritudo, nec altum saperemus, vtpote mortales. Stobæus ser.21.

Placilla.

Placilla Theodosij imperatoris vxor pientissima, subinde maritum admonere solebat, iã in Cæsarẽ euectum, vt se olim priuatum hominem fuisse cogitaret. Quem putabat præ cæteris ad Romanæ reipub. gubernacula assumptum, non vt ferociùs superbiret, atque iam Deum se factum existimaret, vt alij: sed vt hominem se esse cogitans, variis cum subditis fragilitatibus obnoxium, ritè gubernaret imperium, tanquam Dei seruus: Nicephorus Callistus libro 12. cap.42.

Basilius.

*Memor, inquit, naturæ, nunquam superbies. Memor autem eris ipsius, si teipsum obserues. Anton. & Max. ser. de cognit. sui.

Idem.

*Accurata cognitio tuiipsius sufficienter te veluti manu deducet ad notionem & contemplationem Dei. ibidem.

Didymus.

*Nosse, inquit, ignarum se esse, sapientiæ est: & scire se iniustitiam fecisse, iustitiæ. Ibid.

Chrysostomus.

*Is maximè se nouit, qui se nihil esse putat. Ibid.

De collega inutili.

Scipio Æmylianus.

CReatus censor, addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, sed vitæ dissolutioris, pro rostris dixit, se ex maiestate Reipublicæ omnia gesturum, siue ciues sibi dedisset collegam, siue non dedissent: innuens, satius fuisse non habere collegam censuræ, quàm talem collegam: Valer. Max. l.6. c. 4. Plin. de Viris illustrib. 58. & Bruson. lib. 4. cap. 5.

De coitu & venere.

Pythagoras.

ROgatus à quodam quando esset congrediendum cum fœmina: Cùm voles, inquit, teipso fieri debilior. Multa Venus eneruat hominem. Laer. l.8. ca. 1.

Idem.

Idem dicere solebat, Ne sæpe homo ab homine. Hoc ęnigmate, frequente venereorum vsu interdicens. Stob. ser. 15.

Aristoteles Cyrenæus.

Interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, dixit, neque sine eo. Stob. ser. 61.

Lycurgus.

Quodam admirante quamobrem vetuisset sponsum cum sponsa simul

dormire sed statuisset, vt vterque cũ suis ęqualibus maximam diei partem versaretur, cúmque his totas noctes quiesceret, cũ sponsa verò furtim ac verecundè congrederetur. Primùm, inquit, quòd vt corporibus essent validi, si non vterentur congressu ad satietatem: dein, vt illis amor mutuus semper maneret recens ac vigens: denique, vt fœtus ederent robustiores. Plut. in Lacon.

Alexander.

Duabus potissimùm rebus, cùm Deus à multis prædicaretur, se quòd mortalis esset, deprehendere dicebat, somno & coitu: quod hæc præcipuè proderent, humani corporis imbecillitatem. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plutarchus in Alexandro.

His cognata sunt, quæ in apopht. de Amore, Incontinentia, Libidine, &c. reperies.

De comitate.

Diogenes.

SOlitus est dicere, manus non esse porrigendas amicis, complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus amicis, sed comitati comitem adiungẽdam beneuolentiam, & benignitatem. Laer. li. 6. & Eras. l. 3. apoph.

Socrates.

Æschines cùm cuperet esse ex numero discipulorum Socratis, suámque apud præceptorem excusaret paupertatem, molestè ferens, quum alij Socratis amici multa subinde largirentur, se solum nihil posse: An non intelligis, inquit Socrates, quàm magnum munus mihi dederis, nisi fortè teipsum parui æstimas? Comiter suscepit discipulum egenum, & nihil mercedis postulauit ab eo, quẽ pauperem esse nouerat. Laer.

Antalcidas.

Rogatus à quodam, quo pacto quis maximè placere possit hominibus? Si inquit, loquatur illis iucundissima, præstet autem vtilissima. Plut. in apoph. Lacon.

Telecrus.

Fratri suo quærenti, quòd ciues erga se non perinde afficerentur, atque erga illum: sed inhumanius tractarent, quòd nondum ab illis esset creatus Ephorus: Tu (inquit) extra omnem comitatem positus iniuriam ferre nescis, ego autem scio. Sensit, comitatem plurimum posse ad conciliandum ciuium fauorem. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam causam detulit ad oratorem: is negauit, ac detulit ad alterum qui recepit. At is qui detulerat, dicere solebat, sibi gratiorem fuisse orationem eius qui negarat, quàm eius qui recepit: Quod ille comiter recusasset, hic grauiter & inamœno vultu recepisset. Eras. l. 8. apoph.

C. Cotta.

Dicebat se operam suam, in eo quod nõ contra officium peteretur, solere polliceri omnibus: sed impertire illis tantùm, apud quos optimè poni arbitraretur. Cic. ad Quint. fratrem, de petitione consulatus.

Traianus Imp.

Amicis incusantibus quòd parum memor imperatoriæ maiestatis, nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo me imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Eras. Rot. lib. 8. apoph. Brus. l. 3. c. 4.

De

De commendatione.

Agesilaus.

QVidam petit ab Agesilao, vt se scriptis ad hospites & amicos suos Asiaticos literis commendaret, quo apud illos ius suum consequeretur, respondit: Nihil esse opus literis commendatitiis. Nam mei, inquit, hospites sua sponte quæ iusta sunt faciunt, etiam si illis non scripsero. Apud bonos & in bona causa superuacua est commendatio, quum ipsa res impetret quod precibus exorare tur. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Cæsar.

Augustus filios suos nunquam populo commendauit, nisi cum hac exceptione: Si merebuntur. Honorem non authoritati, sed meritis tribui volens. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Antoninus Pius.

Rogatus cui filium cõmendaret, vobis, inquit, si promeretur, & diis immortalibus. Fauorem noluit suæ authoritati tribui, sed filij meritis. Iulius Capitolinus.

De comœdiæ libertate.

Crates.

CRates Thebanus cùm filium Pasiclē in meretricis domum perduxisset, dixit; Hoc tibi est patrium coniugium. Nam mœchi Tragici præmia referunt exilia ac cædes: Comici autem scortatores ex luxu & temulentia lucrifaciunt insaniam. Sensit homo ethnicus, quasi tragicam esse rem adulterium: propterea quod plerunque crudelis sit eius exitus. Scortari autem esse comicum, scortatio enim non mortis damnatur supplicio: nihilominus tamen, qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur (vt sunt re vera) insanis similes. Laertius libr. 6. cap. 5.

Socrates.

Quum in Aristophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuiciis proscinderetur, & adstantium quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouem, inquit, ægrè fero, si in theatro, perinde vt in magno conuiuio, salibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quosdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat scommata: quibus commoueri, vehementer inciuile habetur. Eras. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus, neque enim tragœdia, quum à comœdia taxatur, dignatur eam responso. Nota est veteris comœdiæ licentia, in qua multa scommata iaciuntur & in ipsos poetas, & fabularum personas: at tragœdia non dignatur vicissim humiles personas attingere. Laert. lib. 4. ca. 2.

Lacones.

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec seriò nec ioco quicquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent stupra, incestum & adulteria: prohibent dolos, iniuriam, furta, cæteráque flagitia: at in fabulis talia poëtæ diis affingunt. Nec placuit illis quorundam excusatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecilliū animos. Hanc ob causam Archilochū poëtam cùm venisset Lacedæmonē, eadem hora

expulerunt,quod intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma quàm mori. Plut.in apoph.

De compaßione seu condolentia.

Socrates.

*DIcebat medicos ægrotis, amicos infortunatis consulere debere. Stobæus.

Antonius Verus.

Dicere solebat inhumanum planè esse, humanis casibus & calamitatibus non ingemiscere. Innuens eos ab hominum natura alienissimos esse, qui aliorum miseriis non afficiuntur, ac instar lapidum in aduersis amici rebus stant immoti. Capitolinus.

Anonymus.

Quidam deciderat in puteum profundũ, eum quum vidisset quispiam, commiserans hominem, dixit: Miser, quomodo in puteum decidisti? Tum ille, Quid refert, quomodo inciderim: hoc potius age, vt hinc possim educi. Refertur à diuo Augustino.

De concordia.

Antisthenes.

FRatrum inter se concordiam dixit Antisthenes quouis muro firmius munimentum. Id dictum & ad ciuium concordiam accommodari potest. Laer.li.6.c.1.

Musonius.

*Dicebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas: nec vllam societatem vtilem. Improbos verò inter se concordiam alere non posse Sicuti lignum rectum cum curuo, aut duo ligna curua inter se conuenire nequeunt. Stobæus sermone 78.

Melanthus.

Quum Gorgias sophista recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, Hic, inquit, de concordia totius Græciȩ differit, qui sibi, vxori, & ancillæ, tribus duntaxat, vt concordi ter viuant nondum persuasit. Eras.6. apoph.

Leo Byzantius.

*Leo Byzãtius sophista venit Athenas, populo dissidiis tumultuanti cõcordiam suasurus. vbi prodisset in suggestum, corpore admodum pusillo, omnium risus obortus est. Ille fortuitam occasionem vertens in procemium: Quid, inquit, ô viri Athenienses, si conspiceretis vxorem meam? quæ tam pusilla est vt vix pertingat ad genua mea. Ad hãc vocem quum maior etiam populi risus sublatus esset, subiecit, At nos tam pusillos si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Ita fermè Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philostratus in Sophistis. Nẽpe quum prodisset ad populum, dicturus de cõcordia ipsa statim specie risum mouit populo, quòd obesus esset, ac vẽtre prægrandi. At ille nihil turbatus risu multitudinis. Quid, inquit, ridetis viri Athenienses? Vxor, mihi est me multo obesior, & tamen concordes vnus capit lectulus, discordes ne tota quidẽ domus. Quod refert Philostratus, & probabilius est & festiuius.

Isæus sophista.

Lacedæmonij cùm periclitarentur, ac de ciuitate mœnibus cingenda

da consularet, Homericum carmen recitauit Isæus sophista:

Scutum hæsit scuto, galeæ galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philostrat. in Sophistis.

Archidamus.

A duobus inter se dissidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Mineruæ, cognomento Chalciœcæ sacrum ibi exegit ab illis iusiurandum, vt starent arbitri iudicio. id vbi iurassent: Pronuntio, inquit, ne priùs hunc locum exeatis, quàm quod inter vos est dissidij ponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingeniosus, quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet recusato arbitrio: nec alterum è duobus alienaret, si pro altero contra alterum tulisset sententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere, quicquid Mineruæ templo promissum esset Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

A quodam percontatus quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur? ostendit ciues armatos & vnanimes: Hi, inquiens, sunt Spartæ ciuitatis mœnia. significans. Resp. nullo munimento tutiores esse quàm virtute ciuium consentientium. Plutarchus in apoph. Lacon. Erasm. lib. 1 apoph.

Idem.

Similiter cùm alius quidam interrogasset hoc ipsum: Ciuitatem non saxis lignísue, sed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, ait, quos si iungit, concordia, nullius potest esse murus inexpugnabilior. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum ad Cyrum regem mitteretur, vt pecunias belli exigeret, & ter à rege bibulo non admitteretur. discessit, iurauítque, apud comites, vt primùm Spartam rediisset, nihil non facturum, vt Græcos inter se conciliaret, quo barbaris fierēt magis formidabiles, desinerēntque illius regis viribus inter se pugnantes egere. Singularis profectò fuit prudentiæ vir, quòd perspexit, Græcos non alia magis ratione posse reddi barbaris formidabiles, quàm si depositis intestinis simultatibus, mutuam inter se concordiam sancirent. Plutar. in Lacon. apoph.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quum Athenienses querimoniarum, quas cum ipso mutuas habebant, arbitram delegissent Megarensium ciuitatem, quæ controuersiam inter eos componeret: Turpe, inquit, si Megarenses melius norunt quid iustum sit, quàm hi qui se Græcorum duces ac rectores præstitissent. Megarenses apud Græcos malè audiebant, de quibus iactatum est, quod neque primi essent, neque secundi neque tertij, neque quarti, neque vllo in numero: cum Athenienses pleræque Græciæ imperarent. Ab ipsis igitur quibus cum litem habebat: rex nolebat finiri dissidium: simul declarans, & quam suæ fideret causæ, & quàm aduersariis non diffideret: malens clarissimæ ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarensium arbitrio vincere, Plut. in Lacon. apoph.

Lycurgus.

Quum agros inter ciues diuisisset, & post longum tempus ex peregrinatione veniens, in agris Lacedæmoniorum forte manipulorum aceruos in messe conspexisset ordine positos: ridēs ad eos qui aderant, dixisse fertur: vt tota Lacedæmon vide-

tur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserunt hæreditatem. Bono principi nil iucundius erat, quàm suorũ ciuium concordia. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ad ciues suos qui scripserant, quo pacto hostium impetum repellere possent: Si pauperes, ait, manseritis, & contẽtiones mutuas deposueritis. Complexus est autem vnico quasi verbo, vir sapientissimus, quid ciuitatibus exitium potissimùm pariat: immodicæ videlicet diuitiæ, ac omnis concordiæ neglectus. Brus. lib. 2. cap. 4.

Demetrius.

Cùm aliquando à venatione rediret ad patrem legationem iam audientem succinctus vt erat telis, accessit, cúmque osculatus consedit: Hæc, inquiens, concordia regni nostri tutissimum erit præsidium. Discedentibus itaque legatis, Renuntiate, inquit Antigonus, ô viri, talem amorem, animíq; pietatem, qualem vidistis. Brus. lib. 2. cap. 4. ex Plutarcho.

Scilurus.

Scilurus octoginta liberos masculos habens, cùm esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iusśitque rumpere. Id cùm singuli recusassent, eò quòd videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, atque ita facile confregit omnia, filios admonens his verbis: Si concordes eritis, validi inuictíque manebitis: contrà, si dissidiis & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. Plutarchus in apopht. Stob. ser. 82.

Themistocles.

Cùm Xerxes expugnantis Thermopylis crudeliter tractasset Astum, & hac fama perterriti classiarij cogitarent de repetenda domo, ídq; plerique suaderent: solus Themistocles obstitit, dicens eos vniuersos hostibus fore pares, dispersos verò perituros. Æmylius Probus.

Anonymus.

Chij aliquando cùm grauissimo seditionis morbo laborantes, tumultum inter se excitarent: quidam inter illos homo natura ciuilis & pacis amans, ad eos qui omnes amicorum suorum aduersarios ex vrbe volebant eiicere: Nequaquam, inquit, sed cùm victoriam obtinuerimus, relinquamus aliquos, ne procedente tempore non habentes aduersarios, nobis ipsis bellum inferamus. Atque hoc dicto persuasit, vnitatem & concordiam in Repub. retinendam esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia. Plut.

Tyresius.

Scipio Africanus quum Numantinos sępe victores iam fregisset, obsessósque tãdem expugnasset: Tyresium principem Celticum rogauit, qua de causa Numantia aut prius inuicta, aut pòst euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam discordia exitium præbuit. Brus. lib. 2. cap. 4.

Mycipsa.

Mycipsa rex iamiam moriturus, filios suos paterno monet affectu, vt concordes sint, aureis semper literis conscribendam sententiam addẽs: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur. Sallust. de bello iugurthino.

Seuerus imp.

In grauissimum morbum incidẽs postea-

posteaquam vitæ suæ finem instare animaduertit, ad se vocauit Marcum Antonium & Getam filios, à quibus quid vellet percunctatus: Facite, inquit, vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite. Sciebat enim, filios regni cupidissimos post mortem de successione disceptaturos: & nisi militum animos pecunia flecterent, penitus interituros esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Seueri.

Iouianus imp.

Cùm solicitaretur vt responsum daret Macedonianis supplicantibus, Odi, respondit, omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 40. Eccles. hist.

De confessione.

Pythagoras.

* Dicebat peccata non esse verbis tegenda, sed tentandũ vt reprehensionibus curarentur. Ant. & Max. serm. de iniust. peccato, & confess.

Aristoteles.

*Non multum ab impeccabili discedere dicebat, qui peccatum vt decet fateretur. Ibidem.

Lysander.

In Samothracia oraculum petens, iussus est à sacerdote dicere, quid deterrimũ in vita egisset. Ipse quoque sacerdotem rogauit, vtrum iussu suo, an deorum, id facere oporteret? At illo dicente, deorum. Tu igitur, inquit, mihi concede, vt illis, si percontentur, dicam. Bruson. lib. 2. cap. 13. ex Plut. in Laconicis.

Antalcidas.

Interrogatus à sacrorũ ministro, quibus rebus per omnem ætatem operam dedisset? Non opus est, inquit, vt tibi hoc dicam: sed si quid malè egi, Diis nequaquam incognitum est. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Sacerdos quidam Laconem initiaturus, rogabat in quibus ab ineunte ætate potissimum peccasset? At ille: Hoc, inquit, Deos nequaquam latet. Verùm cùm magis vrgeret responsum, Lacon rogauit etiam. Num hoc sacerdoti vel diis ipsis dicendum esset? Quum respondisset, Diis: Tu igitur secede parum, inquit, ne audias, Diis dicturus eram. Plutar. in Lacon.

Seneca.

* Quare vitia sua nemo confitetur? quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis est indicium. Expergiscamur ergo, vt errores nostros coarguere possimus. Epist. 54. ad Lucill.

De coniugio.

Crates.

Hipparchia Metroclis soror adamauit Cratetem apud parentes minitans se sibi conscituram necem, ni philosopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati suasu reuocari posset: Crates surgens, detracto pallio nudauit tergum gibbo deformatum: Ne quis circumueniatur, inquit, hic est sponsus: & proiecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos est. Super his delibera, neque enim mihi coniunx esse poterit: nisi cui placeat idem institutum. Quum accepisset conditionem puella, mox substrato pallio cum illa congressus

est, parentibus adstantibus. Itaq; consummatum est Cynicum matrimonium. Laer. lib. 6. cap. 7.

Pittacus.

* Interrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem, sin deformẽ, pœnam: haudquaquam, dixit Pittacus. Sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stob. ser. 65.

Antisthenes.

Quidam censebat sapienti non esse ducendam vxorem, sed Antisthenes contrà, censebat ducendam esse: at non voluptatis, sed liberorũ gratia. Debetur hoc naturæ, & patriæ. Sed cum optima indole præditis cõgredietur, vt ex bonis nascantur boni. Quin & amabit maritus vxorem, non vulgari more, sed iudicio, is enim verè & constanter amat, qui iudicio amat. At sapiens optimè diiudicabit, quæ sint amore dignæ: aduersus eos qui vxores se iactant habere pro matulis. Recitat Eras. Rot. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 6. cap. 1.

Charilaus.

Charilaus percontanti quamobrem Lacedæmonij virgines nudas producerent in publicum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit, virginibus mariti sunt inueniendi, vxores verò seruandæ iis qui eas nacti sunt. Huc spectabat ea consuetudo, vt nec puellis deessent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium consuetudinem, vbi virgines videri nefas est, vxores oculis hominum exponuntur. Plutarch.

Anonymus.

Ciues qui à nuptiis abhorrerent, cœlibésque viuere mallent, à spectaculis quibus nudi pueri incedebant, arcebat Lycurgus, aliásque addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter, vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos esset apud Lacedæmonios, vt iuniores senioribus multum honorem cultúmque præstarent, hoc honoris ademit iis, qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercillidam dictum reprehendit quisquam, quum tamen belli dux esset probatissimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam non assurgeret, atque ille diceret, Non mihi assurgens cessisti? Nec tu, inquit, mihi cessurum genuisti. Tam procax iuuenis dictum in seniorem, eúmque bellica laude celebrem, nũquam tulisset populus Spartanus, nisi pro pessimis ciuibus habuisset eos, qui sponte steriles esse statuissent, nec agnoscerent quid patriæ deberent. Nam rem propius intuentibus, non ita magnum discrimen est inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem Reipublicæ dare quum possit recusat. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Quum certum tempus præscripsisset quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent: interrogatus cur id statuendum putasset? Vt, inquit, soboles ex adultis perfectæque ætatis parentibus nata, valida sit & vegeta. Et coitu præpropero non solùm læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate, quam ætas conciliat: rursus qui vergẽte iam ætate, nec fruuntur liberis suis, nec eos possunt ad perfectam institutionem perducere: mor-

morte senióque præuenti. Plut. in Laconicis.

Leonidas.

Leonidas Anaxandridæ filius, & Cleomenis frater, cùm ad bellũ contra Persas proficisceretur, Gorgoni vxori suæ interroganti, quidnã mandare vellet: Nihil aliud quàm vt nubas, inquit: & bonos liberos parias. Quo dicto primùm ostendit, in eo prælio se periturum: deinde suadet vxori ne vidua maneat, sed nubat, filios educet Reip. Plut. in Lac. apoph.

Demosthenes.

*Dicebat homines sui seculi meretrices habere, ad voluptatem explendam, concubinas ad quotidianã corporis curam: vxores verò (subiiciebat) ducendæ sunt, vt liberos legitimos gignamus, & familiæ fidam custodem præficiamus. Stobæus serm. 65.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirantibus quod nupsisset claudo: facetis, Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id est, claudus optimè virum agit. Sensit, maritum adhibendum non ad oculorum oblectaměta, sed ad vsum coniugij. Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi. Erasm. lib. 9. apoph.

Huc refer apoph. de Vxore ducenda, & non ducenda, &c.

De coniugali amore.

Thesea.

EA fuit Dionysij soror, nupta Polyxeno, quę postquã maritus metu tyrãni profugisset, & rex sororem accusaret, quod conscia fugæ mariti nõ indicasset: Adeóne, inquit, Dionysi, me vilem abiectique animi fœminam iudicas, vt si sensissem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omniũ fortunarum comitem additura fuerim? Eras. 5. apoph. ex Plut.

Portia.

Bruti vxor Portia, Catonis filia, posteaquam sensit conspiratum de Cæsare interficiendo, ea nocte quæ præcessit diem in quo Cæsar occisus est, egresso cubiculum Bruto cultellũ tõsorium velut vnguium resecãdorum gratia poposcit, eóque quasi fortè de manibus elapso, seipsam grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarũ in cubiculum reuocatus, obiurgare eam cœpit, quòd tõsoris præripuisset officium. Hic illa clàm marito: Nõ hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, si quod constitutum est, parum cesserit ex sententia, quàm æquo animo me ferro sim peremptura. Plutar. in Bruto.

Iulius Cæsar.

Pompeiam vxorem, quòd sinistra fama laboraret, quasi cum Clodio rẽ habuisset, repudiauit quidem. Cæterùm cùm Clodius hoc nomine reus perageretur, Cęsar citatus testis nihil mali de vxore dixit. At cũ accusator diceret. Cur igitur cum illa fecisti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cæsaris vxorẽ etiam à calumnia puram esse. Præter argutiam responsi, laudari potest & ciuilitas? quod repudiatæ cõiugis famę pepercit. Plut. in Ro. apoph.

De coniugali pudicitia, consule titulum de Pudicitia.

De coniugij molestiis.

Pittacus.

EXpertus dicebat Æqualem ducito: quum ipse domi haberet opu-

lentiorē, ac perinde morosam & imperiosam, id latius explicat in Chiliadibus Erasm.

Antisthenes.

Antisthenes adolescēti consulenti, cuiusmodi vxorē ducere expediret? si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Suasit, ducēdam esse vxorē, quæ nec fastidium viro moueret, ob deformitatem: nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Tribuit autem Gellius hoc dictum Biāti, sed Laert. lib. 6. cap. 1. Antistheni.

Demonax.

Epicteto Cynico, suadēti, vt vxore ducta daret operam liberis: neque enim id indignum esse philosopho: Da mihi, inquit, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum ineptè suadere alteri, quod ipse non faceret. Erasm. lib. 8. apoph.

Cato.

Narratur illud Catonis dictum, Si sine vxoribus mūdus esse possit, vita nostra non esset absque diis. Sensit felicissimam hominum vitā fore si datum esset à coniugio liberos viuere. Sed, vt idem ait, apud A. Gellium, cū illis incommodè viuitur, sed sine illis omnino viuitur, vt meritò dici possit vxor necessarium malum. Eras. lib. 8. apoph. At celestis veritas, vxorē bonum necessarium esse asserit.

Alphonsus.

Dicere solebat, ita demū matrimonium tranquillè, citráque querimonias exigi posse, si marit⁹ surdus fiat, vxor cæca, innuens, opinor, fœmineū genus obnoxium esse zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & querimonias: rursum maritis permolestā esse vxorum garrulitatē: qua molestia cariturus sit, si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspicione, si careat oculis. Erasm. lib. 8. apoph.

Vide apophtheg. de Vxore non ducenda.

De coniugio iterato.

P. Syrus.

EVm improbè Neptunum accusare dicebat, qui semel ex naufragio liberatus, iterum mari se credit. Transfertur autem ad eum, qui secūdam duxit vxorem. Brusonius lib. 4. cap. 25.

Dionysius.

Matri suæ præter ætatem nubere cupienti, Ciuilia, inquit, ô mater, iura violari possunt, naturæ ius nequaquam. Significans, contra naturā esse, si vetula, quæ iā parere non potest, nubat. At hodie nubūt septuagenarię. Plutarc. in Reg. apoph. & Brus. lib. 4. cap. 1.

Annia.

Ab amicis adhortata, vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cùm ætas esset & integra, & forma præstātissima adhuc: quorum alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum: nullo inquit, pacto hoc factura sum: si enim bono viro nupsero, nolo posthac timere ne amittam: sin verò malo, quæ me caperet dementia, vt post optimum talem admitterem? Eras. lib. 8. apoph.

Valeria.

A quodam rogata quam ob rem defuncto Seruio marito, nulli posthac nubere vellet? Ideo, inquit, hoc facio, quia Seruius meus, licet aliis defunctus sit, apud me viuit, viuétque semper. Erasmus libro 8. apophthegm.

Martia

Martia Catonis F.

Interrogata, quam ob causam post mariti mortem, alio se copulare viro renueret? Respōdit, Quia non virum facilè inuenero, qui me magis velit, quàm mea. Noluit probare castissima matrona hoc coniugium, quod mutuo careret amore. Quę dotis enim causa nubit viro, concubinum verius quam maritū habebit. Erasm. 8. apoph.

Portia.

Cùm laudaretur apud eam mulier quædam vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium: Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit nisi semel. Non passa est illam inter bene moratas numerari, quæ citra necessitatem asciſceret alterum virum. Nā multas huc cogit egestas. Porrò coitus gratia nubere, est non verè pudicarum. Eóque dixit, Felix, excusans necessitatem. Eras. li. 8. apoph.

Eadem.

Quum diutius lugeret maritum, rogata quem esset habitura diem luctus vltimum: respondit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno sanè cū dedecore plurimarū Christianarum, quæ viro nondum elato iam nupserunt. Idem.

Barbara Imperatrix.

Erat Sigismundi Cæsaris vxor, quo fatis functo vidua superstitit, ei autem diceret aliquis, imitandum turturis exemplum quę mortuo marito, perpetuam castitatem seruaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres iubes, cur non columbas potius passeréſque proponis? Æn. Sylu. de dictis Sigismundi & Friderici imperatoris.

Vide apopht. de secundis nuptiis.

De conscientia bona.

Chilon.

IAm grandæuus dicebat, se sibi nullius facti conscium esse, cuius pœniteret, vno excepto: quòd cùm esset ascitus arbiter, vt inter duos amicos finiret controuersiam, nec quicquam vellet aduersus leges facere, persuasit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem seruauit, & amicum. Hic scrupulus nonnihil mouebat senis amicum, quòd per fectæ virtutis fuisset, nullo metu à regula legum deflectere: nec illius amicitiam magnifacere: qui ob sententiam secundum leges, non secundum ipsum datam, desineret amicus esse. Quid illa sanctius anima, quæ per omnem vitam, quæ illi longo contigit, hoc tantum criminis admisit? Laërt.

Bias.

Interrogatus, quænam res in vita metu careret? Bona conscientia, respondit. Stob. ser. 24. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 66. Maximus serm. 24.

Periander.

Percontatus, quid in minimo esset maximum? Respondit. Bona mens in corpore humano. Stobęus ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Interrogatus, quid esset libertas? Recta coscientia, dixit. Stobæus sermon. 24.

Socrates.

Rogatus, quínam tranquillè viuerent? Illi, inquit, qui nullius absurditatis sibi conscij sunt. Stob. serm. 24. Anton. in Meliss. part. 2. ser. 77.

Pericles.

Moritur⁹ hoc nomine sibi gratulabatur, ꝙ ipsi⁹ causa null⁹ Atheniēsiū

pullā vestem induisset: significans, se nulli causam mortis fuisse, nec vlli diem ad ipso capitis dictum. Pullati sunt, qui mortuum lugent: & olim capitis reum amici pullati pullatum comitabantur. Plut in Græc. apopht.

Isocrates.

Dicebat, omnino non sperandum esse, si quid turpe feceris, te latiturū. Quamuis enim lateas alios, tute tamen tibi malè conscius eris. Stob. serm.24.

Idem.

Dicebat nihil celandum esse prorsus illorum, quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est. Siquidem circa res latētes necessariò multum timoris & metus contigit. Stob. serm.24.

Idem.

*Æmulemini (inquiebat) non opulentissimos, sed de nullo crimine sibi cōscios. Cum hac enim fortuna suauissimè quis vitam agere possit. Ibid.

Agis.

Ab Ephoro interrogatus, nū etiam pœniteret eorum quę gessisset? impauidè respōdit, Nequaquam pœnitet: cùm sciam, me prudentiam cum honestate semper coniunxisse, nullam enim aliam ob causam, nunc ad supplicium mortis ducor. Quo dicto ostendere voluit suā innocentiā, & benefacti conscientiam: etiam in ipsa morte. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm captus & damnatus Ephoris, duceretur ad mortis suplicium, vidit quendam misericordia motum eius fortunam flere, cui ait: Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, meliórque sum iis qui ad mortem me damnarunt. Quo dicto ostendit, eos bene mori, & honeste qui contra fas & omne ius suppliciis afficiuntur. Plutarchus in Lacon. apoph.

Epictetus.

*Parentes (inquiebat) pueros nos pædagogo tradiderant, qui vbiq; obseruaret, ne lęderemur. Deus autē iā viros insitę conscientiæ custodiendos tradit. quę quidē custodia & cōseruatio nequaquam contēnenda est: quoniā & Deo displiceret, & conscientię ipsi nostræ hostes essemus. Stob. ser. de conscientia.

Seneca.

* Bona conscientia prodire vult & conspici Epist.97. ad Lucil.

Iulius Drusus.

Eius ædes pluribus ex partibus patebant vicinorū prospectui. Hoc incommodū faber se quinque talentis correcturum pollicebatur, effecturūque ne pars aliqua esset obnoxia prospectui. Tū Drusus, Decē, inquit, dabo, si talē reddas domū meā, vt vndiquaq. pateat omnium oculis, quo nō vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Eras. l.6. apoph.

Pertinax Imperator.

Ab amicis admonitus, vt prætorianorū militum insidias effugeret, qui iam conabantur imperatorē de vita tollere: Respōdit, se nequaquam malè sibi conscium esse, ideóque non opus esse, vt contra imperatoriam maiestatē, atque anteactam vitam, latebris aut fuga consuleret vitæ suæ. Herodian. l.2.

Virginius.

Cluuius historiographus sic affatus est Virginiū, cuius res gestas attigerat: Scis Virgini, quę fides historiæ debeatur. Proinde si qd in historiis meis aliter legis ac velles, rogo ignoscas. Ad hæc Virginius: At, ô Cluui, túne igno-

ignoras ideo me fecisse quod feci, vt esset liberum vobis scribere quæ libuisset? Vox excelsi animi testis, & rectè factorum conscientia contenti. Eras. l. 8. apoph.

Anonymus.

*Nihil est quod sic nos delectare soleat, vt conscientia pura & spes bona. Item Conscientia læta & exultãs, sibi etiam vultum hilarem reddit, ac genas rigat animi bona valetudo. Nec sine causa dictum est à sapiente, læti cordis os florescit. Anton. serm. de puro corde.

De conscientia mala.

Chilon.

SÆpenumero in ore habebat, damnum turpi lucro semper præferẽdum esse. Illud enim semel dolere, hoc semper. Res amissa exiguo tempore dolet, sceleris autem conscientia semper cruciat animum. Laert. li. 1. cap. 4.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Impietatem malam esse contubernalem fiduciæ, & adiecit versiculũ Euripidis.

Seruum facit, quãuis feroculum virum.

Sensit vir sapientissimus, ibi libertatem non habere locum, vbi mala & inquieta sit conscientia: nec eum hominem frui animi tranquillitate, qui scit sibi iratum & infensum esse numen diuinum. Laer. l. 4. c. 7.

Diogenes.

Neminem à timiditate liberum & reuera animosum esse dicebat, quam illum, qui nullius mali sibi conscius esset. Stob. ser. 24.

Pythagoras.

Neminem tam audacem esse dicebat, quẽ mala conscientia non faciat timidissimũ. Non quiescit enim animus malè conscius, sed ab omni etiam vento abhorret. Stob. ser. 24.

Idem.

Dicere solebat, virum iniquũ plus mali pati, afflictũ conscientia, quàm eum qui corpore castigatur, & ceditur: multo quippe grauiores sunt animi male sani, quàm corporis morbi. Stob. ser. 24.

Plutarchus.

*Facinorosa conscientia, instar vlceris in corpore, pœnitentiam relinquit in anima lancinantem iugiter ac peruellentem, &c. lib. de animi tranquillitate.

Anonymus.

Pythagoricus quidam philosophus coëmens sibi à sutore calceos, non promptam habens pecuniam, orat vt in crastinum expectet diẽ: quò cum venisset, satisfacturus, audit sutorem iamiam defunctũ esse. Non faciens igitur mentionem pecuniæ, nummos non inuita manu domum, gratulabũdus de facto iam lucro, retulit. Verũ cùm sceleris consciẽtia subinde torqueretur, arrepta pecunia ad sutoris tabernam regreditur, & pecuniam in sutoris domum proiiciens, ait: Tibi viuit, aliis qui defunctus est. ac sic animum à conscientia facti liberauit. Recitat Erasm. lib. 6. apoph. ex Seneca.

Seneca.

*Facinora mala flagellantur à cõscientia, cui plurimum tormentorum est, eo quòd perpetua illã solicitudo vrget ac verberat, quod sponsoribus securitatis suæ non potest credere. Epist. 97. ad Lucill.

Idem.

*Conscientia aliud agere non patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat pœnas quisquis expectat;

quisquis autẽ metuit, expectat, Tutum aliqua res in mala conscientia præstat nulla securum. Epist. 105.

De consilio bono.

Lacones.

LAcones si quando stratagemate, hoc est, calido consilio superassent hostem, Marti bouem immolabant: sin aperto prælio gallum: hoc pacto consuefacientes belli duces, vt non solùm fortes essent ad pręliũ, verùm etiam callidis consiliis aduersus hostem instructi. Præclarius enim existimabant, hostem ingenio citra sanguinem deiicere, quàm pugna plerunque vtrinque cruenta. Plutar. in Lacon.

Bias.

*Interrogatus, quis esset optimus consiliarius? Tempus, inquit. Stob.

Solon.

*Consule (inquiebat) non quæ iucundissima, sed quæ sunt optima. Idem.

Antigonus.

Zenone defuncto, quem vnum ex philosophis maximè suspiciebat, dicere solebat, gestorum suorum theatrum esse sublatũ, quod ad illius viri iudicium potissimùm componeret suas actiones, quem vnum pro multis hominum milibus habebat. Plut. in apoph.

Scipio.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere solebant, illũ esse egregiorũ facinorũ histrionem, Lælium verò collegam illius gestorem. Alludẽtes huc, quòd alius est actor fabulæ, alius author. Sentiebant, Scipionem præclaras res gerere, sed Lælij consiliis. Eras. li. 6. apoph.

Choricij:

*Sine bono consilio nihil efficit robur: prudentia verò quãuis robur non assumpserit, multa multoties excogitat. Item, Prudens consultatio manuum multitudinẽ vincit: imperitia verò cũ hominum turba deterior est. Anton. ser. de consilio.

Antoninus Pius.

Nihil solitus est agere in bellicis negotiis, aut in ciuilibus, de quo nó prius conferret cum grauibus viris: dicẽs. Æquius est vt ego tot taliũmque amicorum cõsiliũ sequar, quàm vt tot talésque amici meam vnius sequantur voluntatem. Iul. Capitol.

Euripides.

Euripidis dictum memorabile celebratur, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit, non perinde referre, quàm numerosum educas exercitum, sed quantum belli rectores polleant consilio. In bello siquidem plus haberet momenti prudens consiliũ, & solertia, quàm vires consilij expertes. Eras. l. 8. apoph.

De consilio secreto.

Antigonus.

FIlio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit? nũ metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescẽtis imperitiam, qui hoc patrẽ multis præsentibus interrogaret, quum in bello celanda sint principum consilia: sed quoties castra mouẽda sunt, omnibus tuba dat signum. Plut. in apopht. Cæl. Rhod. l. 13. c. 5.

Metellus Macedonicus.

Simile ferè dictũ legimus Metelli Macc-

Macedonici, qui cum omnia proprio & subito consilio ageret: amico cuidam roganti, quídnam acturus esset? Tunicam, inquit, meam exuerem, si eam consilium meum scire existimarem. Plin c.61. de viris illustr.

Vide apophth. de Silentio, Secretis non effutiendis, & Taciturnitate.

De consilio præcipitato.

Chilon.

Fertur hoc Chilonis nomine, In via non properandum. Ex incessu colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimiũ lentus ignauum. Decet autem in publico compositis esse moribus. Fortasse deterruit à præcipiti consilio. Laert.

Phocion.

Atheniẽses cùm aduersus Alexandrum feliciter pugnassent, ac diis iã gratias agerent, rogatus Phocion, an hæc ita gesta nollet? Hæc quidẽ, inquit, gesta vellẽ, sed illa decreta. Sentiens, etiam inconsulta consilia nonnunquam feliciter cedere. id quoties accidit gratulandũ quidem esse reip. non tamen ideo non semper vtendũ optimis consiliis. Fortassis & illud sensit Phocion, non esse protinus fidendum primis successibus, sed totius negotij euentum declaraturum, quale fuisset ipsius consilium. Plut. in apoph.

Idem.

Rumor incerto authore obortus erat de morte Alexandri, móxque rhetores prosilierunt, hortantes, ne contarentur, sed illicò bellum susciperent. Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatem coercuit. Ibidem.

Artabanus.

Xerxi expeditionẽ in Græciã paranti, ait, Iterũ atq. iterũ, dum tibi videbitur, re apud teipsum probè cõsiderata, edicito quod optimum arbitraberis. Bene enim & præmeditatè consultare, comperio maximum esse lucrum. Nam etsi quid è contrario euenturum est, nihil tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium. Brus. li. 2. c. 15.

Democritus Ætolus.

Nullam rem esse tam inimicam consiliis dicebat, quàm celeritatem. Præcipitata enim cõsilia si in transuersum agantur, nulla reuocari pœnitentia possunt in melius. Brus. li. 1. c. 15. ex Liuio.

Iulius Cæsar.

Ea facinora plurimum probare solitus erat quæ sine longo consilio & consultatione prolixa gererentur. Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Dicebat, se Romanis eum imperij successorem relicturũ, qui nunquam eadem de rebus consultasset. de Tiberio loquens, quem consiliis plurimum valuisse præsentibus ferunt. Plut. in apoph.

De consilio senili.

Agesilaus.

Cum vita defunctus esset Lysander, Agesilaus numerosam sodalitatẽ aggregatam cõperit, quam ille ex Asia domũ reuersus, statim aduersus Agesilaũ instituerat id indignè ferens Agesilaus, destinabat omnibus palàm facere, cuiusmodi ciuis fuisset Lysander dum viueret, ac prælecta quadam oratione, quam Lysander in libro descriptam reliquerat, com-

positam quidem à Creonte Halicarnasseo, sed in hoc vt hanc Lysander edisceret, atq. apud populare͂ multitudinem recitaret (tractabat aute͂ oratio de nouandis rebus, déque mutando reip. statu) hanc, quoniam arguebat Lysandrũ fuisse ciuem perniciosum, ac seditionis auidum, Agesilaus voluit euulgare. Cæterùm vbi senex quidam Ephorus orationem perlegisset, metuens dictionis grauitatem ac vehementiam, ne lecta alios quoque multos ad rerum nouarum studium excitaret: consuluit Agesilao, ne Lysandrum sepultum refoderet, sed oratione͂ premeret. Senis consilio paruit, & à cœptis conquieuit Agesilaus: doctus non solùm obtemperare publicis legibus ac magistratui, verumetiam priuato senioris consilio. Vir excelsi animi, plus apud se valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odium, simúlque perspexit, indecorum esse, simultatem exercere cum sepulto. Hac moderatione vsus est aduersus manifestum inimicum. Plut.

Paulus Æmylius.

Sæpenumero dicebat imperatorem, si minus ætate, certè moribus senem esse oportere: sentiens, non esse præcipitanda consilia, quod solent iuuenes, sed moribus vtendum senilibus. Erasm.

Sertorius.

Cùm Pompeij milites dispersos superasset, multis occisis, audissétque aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, reuocatísque suis dixit: Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Pompeium pueri nomine significans, Metellum vetulæ anus. Plut. in Sertorio.

De consilio bono, sed contempto.

Phocion.

Athenienses cùm inuito Phocione bellum cum Antipatro suscepissent, eúmque Athenas irruentem audissent, Phocioni detulerunt vt pacem cum Antipatro expostulet. At Phocion: Tunc ait, quum otiosis vobis consulebam, si mihi creditum esset, aut nunc profectò tumultuantes consuleretis, cui potissimùm vos vestráque credere deberetis. Brus. li. 2. cap. 33. ex Plut.

Scipio Africanus.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putabam. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro agũtur, administrari oportere arbitrabatur summa ratione. Valer. Max. lib. 7. c. 2.

De consilio parum honesto.

Demosthenes.

Demosthenes summus orator, Atheniensibus flagitantibus vt consuleret obstitit, dicens, οὐ συντέταγμαι: id est, Non sum coactus in ordinem. Significans, se non seruire populi affectibus, sed suo arbitratu facere quod faciendum iudicasset. Erasm. 4. apoph.

Idem.

Populus Atheniensiũ à Demosthene flagitabat, vt quendam accusaret: id cùm recusaret, cœpit populus in illum, vt solet vociferare. Tũ surge͂s: Vos me, viri Athenienses consultore͂ habetis vel inuiti: calumniatore͂ autem

tem non habebitis, etiam si velitis. Plutarch.

Themistocles.

In cõcione dixit, se reperisse consilium, quod summopere pertineret ad dignitatem Atheniensium: sed id eius esse generis, vt proferri non expediret. populus censuit, vt vni Aristidi indicaret: si is probaret, probaturos omnes. Cùm igitur Themistocles indicasset Aristidi, se de incendenda Græcorum nauali statione cogitare (sic enim fore, vt Athenienses toti Græciæ dominarẽtur) Aristides ad populum progrediens dixit Themistoclis consilio nihil esse vtilius, sed eorum nihil inhonestius. Hac audita voce, populus vetuit, ne super ea re in posterũ verba faceret Themistocles. Hic certè populus quiddam philosophicum præstitit, repudians vtilitatẽ cum turpitudine coniunctam: simúlque declarauit, quanta sit spectatæ virtutis authoritas, qui non dubitarit Reip. fortunam vnius iudicio committere. Plutarchus in Aristide.

Liuius Salinator.

In consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius dare posse consilium dixit, quàm eum qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodem loco esset, facturus fuerit. Liu. lib. 7. Decad. 4.

De consilio in melius mutato.

Diogenes.

PRobabat eos qui vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi non nauigarent: qui pueros alituri, non alerent: qui ad rempubl. accessuri, non accederent: qui se ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederẽt. significans, ab his omnibus abstinendũ: eóque prudentes videri, qui ad ea solicitati, tẽpestiuè vertissent sententiam: quòd semel aggressis, non sit integrũ mutare consilium, etiam si pœniteat instituti. Qui duxit vxorem, iam sui iuris non est: qui se mari commisit, ventorum arbitrio feratur oportet, qui semel accessit ad remp. scenæ seruiat oportet: & vt cupiat, tutum non est ad priuatam redire vitam. Laert. libr. 6.

De consilio malo, ac consultori pessimo.

Lycurgus.

ROgatus aliquãdo, quam ob rem vetuisset frequenter aduersus eosdem expeditiones agere; Ne, inquit, dum crebrò sese defendunt, bellandi peritiam vsu colligant. Vnde & Agesilaus grauiter accusatus est, quòd crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis Thebanos Lacedæmoniorum hostes ad repugnandum induxisset. Nam cùm Antalcidas vidisset illum saucium, exprobrauit quòd Thebanos præliandi artem docuisset, cùm ante nec scirent bellare, nec vellent. Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedẽ habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandum, nec exercitatos, vel inuitos consuefeceris, docuerísque bellum gerere. Hoc stratagema latius etiam patet, videlicet ne sæpius cum iisdem litigemus aut contendamus, ne tandem assueti vel contemnant nos, vel superent. Plut. in Lacon.

De consiliariis regum ac principum.

Homulius.

OPtare solebat potius malũ principem, qui bonos haberet consiliarios ac amicos: quàm bonum, qui malos haberet, quibus rerum administrationem committeret. Putabat enim facilius fore, vt à multis bonis vnus malus ad saniora duceretur, quàm ab vno bono multi à malitia auerterentur. Fulgo. li. 7. c. 2.

Idem.

Cùm à Troiano Romanorum imperatore audiuisset, Domitianum pessimum fuisse imperatorem, amicos tam optimos habuisse: atque illum magis odio fuisse, qui Rempublicam peioris vitæ hominibus commendasset: dixisse fertur, Melius erat vnum malum pati, quàm multos. Multi enim mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla ratione superari. Ælius Lamprid. in Alexandro.

Marius Maximus.

Meliorem esse rempublicam & propè tutiorẽ referebat, in qua princeps malus esset, quàm in qua amici principis praui existerent. Quandoquidem vnus malus possit à pluribus bonis corrigi, multi autem ab vno nequaquam. Cuspinianus in Consulibus.

Fridericus Cæsar.

Consiliariis suis in curiam vocatis, Vtinam, inquit, consiliarij mei in palatij vestibulo duas res deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & mihi etiam inter cõsilia diiudicare facillimum esset. Interrogatus autem, quænam res illæ essent, Simulatio, & dissimulatio, respondit. Docuit autem, principes commodis publicis rectè consulere posse, propter consiliariorum priuatos affectus. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem adhuc puerum, cùm educaret, sanguine sibi coniunctum, non defuerunt ex consiliariis, qui puerum clam perdendum Cæsari persuaderent, cuius mors opes maximas, plurimáque regna allatura esset. At Imperator: Quî fit (inquit) quòd me diuitem potius quàm pium erga meos esse cupitis? Ego sanè diuitias non ita amo, vt impiis consiliis persuasus, propter eas indignum facinus perpetrare velim. Quo dicto docere voluit, consilium pessimum, cúmque crudelitate coniunctum, à principibus reiiciendum esse: nihilque consiliariorum persuasione faciendum, quod principis maiestatem lædere, eiúsque nomen bonámque famam obscurare apud subditos possit. Æneas Syl. lib. 3. commen. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm senex quidam, & natura & ætate audacior, ex patrum numero, eum argueret, quòd contra patrum ferè omnes sententias bellum capesseret: Respondit, Regum consiliarios vt reges esse, aut regum animos habere oportere. Plurima enim interdum consiliariis & priuatis conuenire, quæ regem non decerent. Sic pecuniam cudere Parmenoni licuit, Alexandro verò non licuit. Anton. Panor. l. 1. de reb. Alphon. & Æn. Syluius de eius dictis.

Idem.

Interrogatus, quib. cõsiliariis maximè

ximè delectaretur? Libris respondit: à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panormitan. libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Perabsurdum sibi videri dicebat, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci. Notauit autem principes & magnates, qui quum imperij & principatus titulos sibi vendicent, alieno tamen consilio rogantur, etiam nolentes, quo fit, vt sæpenumero cum magno reipublicæ incommodo alienis oculis videant, alienis auribus audiant, alienis linguis loquantur. Et sic nihil minus sunt quàm imperatores, qui à consiliariorum arbitrio ita pendent, vt planè horum sint mancipia. Panorm. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cathalanis optimum factu fore censentibus, si Alphonso adhuc adolescentulo septem viri ad gubernandas respublicas adiungerentur, qui Deum timerent, iustitiam colerent, cupiditates tenerent sub freno, neq; donis, neque muneribus tangerentur: Alphonsum laudasse consilium, atque ita respondisse ferunt: Si horũ non dico septem, sed vnum tantùm dederitis, continuò illi & regimen & regnum ipse facilè concessero. Pulchrè autem innuit, paucos bonos regum esse consiliaros. Ibid.

De consolatione.

Amasis.

AD quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum esset in mundo, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius est, scilicet in hac vita. Stobæus.

Socrates.

*Iis qui res aduersas & amicorum mortem ægrè ferebant dicere solebat, Aleæ ludo similem esse vitam, & quicquid euenit veluti quandam tesseram disponere oportere. Nec enim (inquiebat) denuo iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Idem.

Diogenes.

Antisthenem morbo decumbentem inuisens dixit, Nunquid amico est opus? Significans, in rebus afflictis potissimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel consolando molestiam mittigent. Laërt. l. 6. apoph.

Idem.

Dicere solitus est, sæpius in vita parãdum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: cùm ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum, nam animo ægrotanti medicus est oratio. Laërt. l. 6.

Demetrius Phalereus.

Quum apud Thebanos exul, inglorius & humilis viueret, & intellexisset, Cratem philosophum se visendi gratia aduentasse, ad se vocauit. quem vt de fortiter & moderatè ferendo exilio disputantem audiuisset: Malè sit, inquit, omnibus negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Ostẽdit hoc dicto, multum ægritudinis ex philosophi disputatione ablatum esse. Laer. lib. 5. cap. 4.

De constantia.

Zeno.

DIcere solebat, facilius esse vtrē inflatum mergere, quàm quemuis probum virùm inuitum ad aliquid agendum cogere. Nam inuictus animus rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Anaxarchus.

Cùm à Nicocreonte Cypri tyranno in saxo concauo tunderetur, philosophus animo infractus: Tunde tunde Anaxarchi vasculum, ait Anaxarchi constantiam non teris. Brus. l. 2. c. 2. ex Plut.

Xantippe.

De Socrate marito prædicare solebat, quòd semper vidisset illum eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè constantis animi: cum alij domo egressi, si quid accidit triste, redeant turbidi: si quid læti, gestientes. Erasm. lib. 8. apoph.

Philoxenus.

Quum Dionysij tyranni poëmata, vtpote indocta, vna litura excluderet, in lapidicinas detrusus est: sed inde amicorum precibus reuocatus, vbi demum Dionysum sua carmina recitantem audiuit, surrexit, & rogatus à Dionysio, quid ita fecisset, constantissimè respondit; Satius suauiúsque esse in lapidicinis vitam agere, quàm eius audire poëmata. Bruson. l. 2. c. 1. ex Plut.

Theodorus.

Lysimacho Macedoni mortē crudelissimā minitanti, respondisse fertur: Minitare hæc purpuratis tuis: Theodori quidem nihil interest, humíne an sublimè in cruce putrescat. Cicero lib. 1. Tusc. quæstion. Bruson. lib. 2. cap. 1.

Aristides.

Quum se vnam è filiabus Dionysio tyranno matrimonio copulasse indoleret, dixissétque, se potius mortem filię imprecari, quàm à tyranno eam detineri: re intellecta Dionysius, illum mori destinat. Sed interrogatus ab illo, num de filiæ collocatione, quemadmodum prius, ita nunc sentiret? Respondit rerum à se gestarum mœstitia affici quidem, dictorum autem nulla pœnitentia detineri. Brus. l. 2. c. 1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Phęreo captus, tyranno nuntiauit, absurdum esse, miseros ciues (Phæreos autem intelligebat) insontes occidi, quotidie, sibi autem soli parci: quem si seruet, cognoscat vlturum. Admirans igitur Alexander constantiam capti, Quid, inquit, mortem accelerat Pelopidas? Tu autē diis inuisus, inquit ille, perquàm celeriter optes. Brus. li. 2. c. 1. ex Plutar.

Agis.

Quum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit: Se nulla tangi pœnitētia consilij cum prudētia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, se mortem præmij loco relaturū: sciens ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium, quicunque sequatur euentus. Plut. & Brus. 2. 1.

Socrates.

*Solitus est dicere, vt statua in sua basi, virum virtutis studiosum bono proposito nixum, immotum esse debere Stob. ser. 1.

Idem.

* Morti adiudicatus propter philosophiæ

sophiæ sinceram professionem, ad iudices conuersus ait, Equidem vos omnes singulari quadã beneuolentia cõplector: parendum tamẽ & potius duco Deo immortali quàm vobis. Itaq; quandiu & spirabo, & potero, nunquã philosophiæ curã abiiciam, nec vestri admonendi, moréq; ac modo meo adhortandi ad virtutẽ, quencunq; fuero ex vobis nactus. Plato in Apolog.

Diogenes

* Cuidam monenti vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis & constanter intendendum, quo minus superest vitæ: quod turpe sit tum ab honesto instituto refrigescere. Laert. lib 6.

Eteocles.

Antipater quum à Lacedæmoniis obsides quinquaginta peteret. Eteocles Ephorus, vir omnium constantissimus, respondit, se pueros quidem non daturum, ne paterna priuati educatione malis moribus imbuerentur, qua carentes, ne ciues quidem essent: sed senes mulierésque, duplo, si velit, plures daturum. Ille verò cùm multo grauius, nisi obsides acciperet, minitaretur, respondit Eteocles: Non curamus minas, nam si grauiora morte nobis imperas, facilius moriemur. Brusonius lib. 2. cap. 1. ex Plut.

Manlius.

Quum oblatum à Quiritibus consulatum aduersæ oculorum valetudinis excusatione denegaret, instantibus cunctis, immobili animo ac vultu: Alium (inquit) Quirites quærite, ad quem hunc transferatis honorem: nam ego vestros mores nec ferre possum, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Liu. lib. 6. Dec. 1. Valer. Max. lib. 6. cap. 4. Plinius Iunior de Viris illustribus. cap. 28.

Cyanienses.

Decius Brutus, Marci Bruti patruelis, quum contra Antonium in Hispaniam exercitum duxisset, totámque Lusitaniam subegisset, excepta Cyania vrbe, quæ magna constantia arma retinebat, redemptionem tentauit. Sed ciues vrbis omnes vno ore Bruti legatis constantissimè responderunt, se à parentibus ferrùm bellicáque instrumenta accepisse, quibus vrbem tuerentur: non aurum, vel quicquam aliud, quo libertatem ab aliis emerent. Brus. lib. 2. cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret: respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victum nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset, ac Cæsarem honestate iustitiáque longè superasset. Cæsarem potius victum captúmque esse, qui bellum, quod diu negasset se molliri aduersus patriam, nunc id egisse conuictus esset. Proinde pro se Cæsarem orarent, qui vellent pro Catone neminem orare debere. Plut. in Cat.

Idem.

Quum in domo Drusi auunculi, tribuni tunc plebis, educaretur, ad eúmque Drusum Latini de ciuitate impetranda conuenissent: à Q. Popedio Latinorum principe rogatus, vt socios apud auunculum adiuuare

constanti vultu, Non facturum se, respondit. Iterũ deinde sæpiúsq; interpellatus, in proposito, vultu eodẽ, perstitit. Tunc Popedius, in excelsam ædium partem eleuatum, abiecturum se eum inde, ni precibus obtemperaret, minatus est. Nec hac re Cato puer ab incepto moueri potuit. Expressa est igitur illa vox hominum: Gratulemur Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatẽ licuisset. Plut. in Catone, vbi Pompeium Sylonem, non Popedium vocat. Brus. lib. 2. cap. 1. ex Plut.

C. Mæuius.

Augusti centurio, captus, & ad Antonium perductus, quum interrogaretur, Quid de se statui iuberet? Iugulari me, inquit, iube: quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, vt aut Cæsaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam. Brus. lib. 2. cap. 1. ex hist. Rom.

T. Vespasianus.

Cùm deprehendisset eos qui in ipsum conspirauerant, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit: ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Verùm his perculsis: Videtísne (inquit) principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe? Eras. lib. 8. apoph.

Ludouicus Bauarus.

Ludouicum seniorem Bauariæ ducem Stephani ducis filium, cum captiuum haberet Albertus Marchio Brandemburgensis, non pauca ab eo petiit, quæ cùm ille negasset tradere eum in manus duri & inimicissimi sibi principis minabatur. Tum Ludouicus, Quæ poteris ex me, inquit, libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Si quid amplius voles, corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi obnoxium inuenies, Æneas Syluius lib. 3. commẽtariorum in res gestas Alphonsi.

Huc refer apoph. de Perseuerantia.

De constantia in re turpi.

Agesilaus.

QVum audisset maleficum quendam hominem, ac scelerosum, summa constantia se in omnibus tormentis opposuisse, ac forti animo dolorem omnem pertulisse: Quàm miser, inquit, homo est, qui constantiam in res tam flagitiosas ac turpes collocat? Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam esse: quam si ad res honestas tulisset, magno vsui poterat esse Reipub. Plut. in Lacon. Erasm. lib. 1.

De consuetudine.

Antisthenes.

DIcere solebat, Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina. At sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quòd cum vitio coniunctum, neque enim ideo temulentia detestanda, quod alicubi non sit in vsu, sed quòd per se turpis. Nunc ex vsu Regionum de rebus iudicat populus. Laert. libri sexti capite primo.

Polyænus.

* Consuetudinem dicebat initium

tium exiguum capere, neglectam autem vires maximas sumere. Ant. & Max. serm. de consuet.

Chrysostomus.

* Dicebat, Nihil tam firmum est in rebus humanis, quàm veteris consuetudinis tyrannis: Item, Ethnici, consuetudinem alteram naturam esse dixerunt. Item, Mirè efficax, est consuetudo ad se retinendam, quæ non patitur vt ad pristinum virtutis habitum aliquis reuertatur. Ibidem.

Philo.

* Non rus (inquiebat) improbos, non vrbs bonos efficit: sed similium congressus & consuetudo. Anton. serm. 22.

Vide apophţ. de Assuetudine.

De consuetudine loquendi.

M. Pomponius Marcellus.

CVm ex oratione Tiberij Cæsaris quiddam reprehendisset, contrà affirmante Atteio Capitone id esse Latinum, & si non esset, futurum certè: Iam inde, inquit, mentitur Capito. Tu enim Cæsar ciuitatem dare potes hominibus, verbis non potes. Hominibus datur ciuitas, quo recipiuntur in ius ciuium, verbis datur ciuitas, qui recipiuntur in consuetudinē sermonis Romani. Quemadmodum multæ voces non Græcæ tantùm, sed & Britannicæ, & Gallicæ, & Persicæ ciuitate Romana donatæ sunt. Id publicus vsus potest, Cæsar non potest. Erasm. 8. apoph.

De contentione.

Democritus.

* OMnem contentionem imprudētem esse dicebat: dum enim hostem quo pacto lædat respicit, propriam negligit vtilitatem. Stob. serm. 20.

Epictetus.

* Contendere, inquiebat, cùm vbique indecorum est, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere sobrium potest, neque sobrius ab ebrio persuaderi. Vbicunque igitur non adfuerit sobrietas, tandem nequicquam te contendisse apparebit. In enchiridio.

Anonymus.

*Contendere intempestiuè cum amicis, & in disputationibus, prudens cauebo: ne contra quàm sentio, studio vincendi, contentionem foueam amplexérque: ne quando cum iactura veritatis, etiam secus quàm ipse credo, falsa argumentatione contra disputantes decipiam, aut saltem ad contendendum extimulet. Stob. serm. 1.

Eusebius philosophus.

*Dicebat homines multa potius scire videri cupere, quàm vera dicere studio teneri: Proinde multos dum contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionem de rebus maximè necessariis dubiam efficere. Stob. serm. 4.

Idem.

* Multi homines, inquit, disputando de rebus, haud secus quàm animantia bruta pugnando, solam sibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & studio relicto, nihil præter suam vtilitatem curant. Eodem serm.

Idem.

* Gratæ ſunt (dicebat) contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re propoſita vincendi deſiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaque multi intempeſtiuè, præter decorum, in rebus grauiſſimis, in quibus deteriorem ſententiam ſuperare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. Stob. ibid.

De contemptu & irriſione.

Diogenes.

QVidam glorioſum titulum inſcripſerat ædibus ſuis, Iouis filius Callinicus Hercules hîc habitat, ne quid introeat mali. Diogenes ex inſcriptione ſtultitiam hominis deprehendens, adiecit μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία: id eſt, Poſt Bellum auxilium. indicans, ſeram eſſe malorum omnium deprecationem, poſtquam talis immigraſſet Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulſor. Eum oportuit in ædes immigrare, priuſquam immigraſſet dominus ædium, qui ipſe erat magnum malum. Laert. lib. 6.

Hannibal.

Cùm adeſſet dies quo primã penſionem exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mentionem ingemuit: at Hannibal interim effuſè riſit. Ea de re increpatus ab Haſdrubale Hedo, negauit eum riſum fuiſſe gaudentis, ſed aliorum ſeras & inanes lachrymas deridẽtis, quę nunc in leuiore malo manarent, cũ antea potius manare debuerint, quo tempore Romani claſſes, arma & ampliſſimarum victoriarum ſpolia Pœnis detraherent, ac leges victis imponerent. Plut.

Nero.

Cùm deſperatis rebus iam mortẽ ſibi ipſi inferret, deſtitutus omni auxilio: ingreſſus ad eum Centurio, ſemianimem reperit, itaque penula ad vulnus appoſita, ſimulans ſe veniſſe in auxiliũ, nihil aliud reſpondit quã, Serò: & Hæc eſt fides. Sermo ambiguus eſt: poteſt enim intelligi, Serò veniſſe, qui iam ad morientem venerat: & ſerò venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item, hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulantis de fide amicorum. At Nero ſenſit, ſe nihil illius verbis credere, eiúſque rei argumentum eſſe vulnus in iugulo lethale. Sueton. & Eraſm.

De continentia.

Pythagoras

*DIcebat, nihil egregium comparari, quòd non continentiæ labor præcederet Stob. ſerm. de cõtinentia:

Idem.

*Admonebat, Ne ſæpe homo ab homine: hoc ænigmate, frequẽte venereorũ vſu interdicens. Eod. ſerm.

Idem.

* Iubebat vt vnuſquiſque continentiam ſibi tanquam robur ingens opéſque pararet. Eodem ſerm.

Apollonius.

*Commendabat frugalitatem & continentiam: nõ quod (inquit) tanti res viles ac minimè ſumptuoſas faciamus, ſed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Ibid.

Socrates.

*In feſto quodam Athenis oſtentandi cauſa, Alcibiades multa dona Socrati tranſmiſit. Admirata Xanthippe

thippe donorum magnificētiam, maritum vt acciperet, rogauit. Ad quam ille: Imo detrectando munera, cum ambitiosa, inquit, viri ambitione certabimus. Tanta fuit huius viri continentia. Eod. ser.

Idem.

*Rogatus, quónam à cæteris hominibus differret, respondit: Alij quidem viuunt, vt edant: ego edo, vt viuam. Eod. ser.

Idem.

*Interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? Si continens inquit, & cupiditatum fuerit inops. Eod. ser.

Democritus.

*Dicebat, bene cōpositum esse animum, qui de rebus absentibus nō tristatur, præsentibus autē lętatur. Ibid.

Pericles.

Collegam sortitus Sophoclē poëtam, cùm simul nauigarent, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit ille, ô Sophocles, prætorē non modò manus, sed & linguam habere continentem. Plut. in apoph.

Zeno.

Zeno simul & Cleanthes assidebāt Chæremondæ, cúmque sentiret affectū amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiā à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationes optimum esse remedium quietem. Subduxit se vir integerrimus imminente periculo. Laert. lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Statuis atque imaginibus suis inscribi iussit, linguæ, ventri, & pudendis temperandum. Quòd maximorum malorū causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laërt. lib. 1. cap. 9.

Isæus sophista.

A quodam, qui formosissimam ostendebat mulierē, interrogatus, Nū formosa videretur πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμῶν: id est, desij laborare ab oculis. Philost. in sophist.

Archidamus.

Ei cùm quis promisisset suauissimum vini genus: Quorsum, inquit, opus est? quandoquidem quo melius est, eo plus absumeretur: & quæ fortes decēt viros, ea reddēt inutiliora. O verè masculum animum, & omniū deliciarum contemptorem! Plutarc. in Lacon.

Agesilaus.

Admonitus vt aliquid de vitę rigore remitteret, quòd (quæ vitæ est volubilitas) euenire posset, vt tempus ipsum exigeret aliam viuendi rationem: At ego, inquit, me consuefacio, vt quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne quæram ipse mutationē. Mira animi cōtinentia, qui nec in austeriore vita delicias requireret: nec inter delicias agens, ab illis corrumpi posset. Plut. in apoph. Lacon. & Eras. lib. I. apoph.

Idem.

Quodam die cùm castra tumultuosius essent mouenda, adolescentē, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum, cúmque is & blandis precibus & lachrymis illū remorari conaretur, versus ad suos, Quàm difficile est (inquit) simul & misereri & sapere: malens sequi quod id temporis expediebat, quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Agesilaus. Plutar. in Lacon.

Alcamenes.

Cùm quidā Alcameni Telecri filio obiecisset, cur tā sordidè viueret, cū

tamen amplas possideret opes? Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. Significans, perniciosas esse opes, nisi adsit animus ipsis superior. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Inuitatus, vt Darij filias inuiseret (prędicabātur enim puellę admirabili esse forma) noluit ire, dicens: Sibi non committendum, vt cùm viros vicisset, à mulieribus vinceretur. Eras. li. 8. apoph. Maxim. serm. 3.

Idem.

Apud Antipatrum cœnans formosa psaltria inducta, Alexander aspectu motus in illam exarsit. Mox rogauit Antipatrum, nunquid ipse mulieris amore teneretur? Illo cōfitēte, O scelește, inquit, non tu protinus abduces è conuiuio mulierē? Quantum ille animus aberat à cōstuprāda aliena vxore, qui tantopere sibi meruit ab amica hospitis! Plut. in apoph.

Idem.

Cùm Cassander Pythenē Euij tibicinis amasiū per vim osculari vellet, idque Euium ęgrè ferentem sensisset Alexāder, iratus exiliit in Cassandrū, clamans: Itáne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non satis erat regi, si seipsum præstaret cōtinentem, nisi & præfectos haberet sui similes. Quando autem passus fuisset à suis per vim constuprari filiam aut vxorē honesti ciuis, qui tibicini suos amores etiam ab osculo voluit esse inuiolatos? Denique quòd duces peccarent arbitratus est ad se pertinere. Plutar. in apoph.

Idem.

Cùm in Illyricos peruenisset, ac in Iouis ara animaduertisset mulierem forma præstantem, pulchritudinem admiratus, diu spectauit. cúmque Hephæstion diceret, Æquum esse vt ipse amatam caperet: An non, inquit, hoc indignissimum esset, vt qui in aliorum incontinentiam animaduertere velimus, ipsi incontinentiæ seruire ab exteris deprehendamur? Maxim. serm. 3.

Menedemus.

Adolescente quodam dicente, magnum esse si quis quæ concupiscat, assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Maxim. serm. 3.

Basilius.

* Verè cōtinens est, (inquit) qui omni perturbatione superior est, & nullum voluptatis irritamentum admittit: sed animo sobrio & nusquam cedente ad omnem fruitionem noxiam afficitur. Anton. serm. de ieiunio & continentia.

Philo.

* Continentiæ (inquit) proprium est sanitas & robur: incontinentię autem imbecillitas & ægritudo morti vicina. Eod. serm.

Vide apophth. de Castitate, Ieiunio, Temperantia, & suprà de Abstinentia, Item apoph. de vitiis quæ his virtutibus opponuntur.

De contumacia.

Plato.

Dionem, ob formam & rerum gestarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, caueret metueretque contumaciam, cui comes esset solitudo. Insolenter enim vtentem rebus prosperis, amici destituunt. Laërt. 3.

De contumelia.

Diogenes.

* CAluo cuidam contumeliis eum afficiente respondit. Tibi contumeliam non dico, sed capillos tuos laudo quod malam effugerint caluam. Anton. & Maxim. serm. de vituper.

Aristippus.

* Contumelia à quodam affectus secedebat: maledico autem persequente, ac dicente, fugis? Etiam, inquit: nam tu malè dicẽdi potestatem habes, ego verò nõ audiendi. Eodem serm.

Spartani.

Chij quandam Spartę peregrinantes, à cæna vomuerãt in Ephororum curia: dein etiam in sedes, in quibus sedere solebant Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primum quidem acris inquisitio facta est, quínam hoc designassẽt, ne fortè ciues essẽt. Vt verò compertum est fuisse Chios, edixerũt, se Chiis permittere, vt agerẽt intemperantius. Excellẽtium virorum est negligere cõtumeliam, quæ à palam improbis proficiscitur, à quibus etiam laudari turpe est. Plutarchus in Lacon.

Scipio Aemilianus

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit: si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eras. lib. 6. apoph.

De conuictu & conuersatione.

Diogenes.

ADolescenti formoso ad conuiuium eũti: Deterior, inquit redibis. Reuersus verò à conuiuio adolescẽs, cùm Diogeni dixisset: Iui, nec redij deterior: inquit, Deterior igitur, indicans, fieri non posse, vt adolescens ex conuictu improborum non fiat deterior. Laërt. lib. 6.

Epictetus.

Hominem, cum quo conuersamur, tribus modis considerandum esse suadebat: nempe vt prę̃stãtiorem nobis, aut inferiorem aut æqualem. Præstantiori quidẽ auscultare & obtemperare cõuenit, minorem modestè persuadere, ęquali autem consentire. Et hoc sanè modo in conuersatione hominum nunquam in contẽtionem incides. Stobæus sermon. 3. de Temperantia.

Agesilaus.

Argiuo cuidam dicenti, Lacedæmonios peregrinationib. reddi deteriores, quòd interim degenerẽt à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, cùm Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum. Nam hoc dicẽs, magis suam gentẽ vituperauit, quàm Lacedæmoniorum: simul indicauit, quantopere referat inter quos viuas. Plutarchus in Laconicis apophthegmat.

Hippocratides.

Ei quum aliquando fuisset obuius adolescens, quẽ amator sequebatur, erubescenti adolescentulo: Cum his inquit oportet ambulare, cũ quibus conspectus non mutes colorem. Docuit, ex improbis cõuictoribus nihil capi fructus nisi probrum & ignominiam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti.

In spectaculo gladiatorũ cõuerterãt in se populi oculos Liuia & Iulia, comitatus dissimilitudine. Liuiã cingebant viri graues. Iuliam iuuenes

luxuriosi comitabantur. Pater itaque Augustus Iuliũ admonuit scripto, videret quantũ inter duas principes fœminas interesset? illa rescripsit: Et hi mecum senes fient. Hoc cōmodè interpretanti lepidè: incōmodè procaciter dictum videri potest. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

S. Iohannes Apostolus.

Ioãnes Apostolus & discipulus Iesu Christi, lauandi gratia balneum ingressus cùm vidisset ibi Cerinthum, continuò exiliens, non lotus discessit, dicẽs: Fugiamus hinc, ne & ipsę balneæ corruãt, in quibus Cerinthus lauatur. Quo dicto, & ipso etiam facto ostendit, malorum cõsortiũ vbique esse fugiendum. erat enim Cerinthus, vt nõ solùm simpliciter malus, sed apertus veritatis atque omnium piorum hostis. Euseb. li. 4. Ecclesiast. hist. cap. 4.

De eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Antisthenes.

CVidam opprobranti, quòd interdum cũ improbis haberet consuetudinem: & medici, inquit cum ęgrotis versantur: nec tamen ægrotãt ipsi. Sentiẽs, philosophum ideo versari cum improbis, vt eos reddat meliores. Laert. lib. 6. cap. 1.

Romulus.

Ei crimine vertebatur, quòd cũ improbis versatur: Et medici, inquit, cum ægrotis, non tamen morbo inficiuntur. Max. serm. 6.

Demosthenes.

Accusatus, quòd improborum vteretur cõtubernio: Optimus, inquit, is est medicus, qui sanos relinquit & bene habẽtes: ægrotos & penitus deploratos suscipit curandos. Stobæus & Max. ser. 6.

De conuiuiis.

Diogenes.

ADolescẽti formoso ad conuiuiũ eunti: Deterior, inquit redibis. Reuersus à cõuiuio adolescẽs, quum Diogeni dixisset, Iui, nec redij deterior: inquit, χείρων μὲν ου i. deterior igitur, indicans, fieri non posse, quin adolescens è luxurioso temulentóque conuiuio redeat deterior. Laërt. libr. sexto.

Idem.

Rogatus, quánã hora prandere oporteret? si diues, inquit, est, quando vult: si pauper, quum potest. Laërtius in eius vita. Brus. lib. 2. cap. 14.

Idem.

Inuitatus apud Platonem, oleas ex omni apparatu tantũ gustantẽ: Quid, inquit, sapiens vir in Siciliã huiusmodi mensarum gratia profectus, appositis modò non frueris? ibidem.

Athenodorus.

Dicebat, nè ad cœnam quidem se iturum ad eum, qui sibi per hoc debiturus sit. Brusonius lib. 2. cap. 14.

Zeno.

Rogatus cur in conuiuio tã hilaris esset, qui alioqui seuerior videbatur: vrbanissimè respõdit, Lupini (inquit) quam sint amari, perfusi tamen aqua dulcescunt. Brus. li. ca. 2. ex Plutarch.

Aristarchus.

Vocatus ad cœnam, non prius vẽturum se pollicitus est, quàm nomẽclaturam eorũ, qui simul vocati erãt didicisset. Dicebat. n. Cui nauigãdum est, aut in expeditione militãdũ, cõtuberniũ vtcunque ferat cõmorãtium necesse est: cęterũ citra delectũ sese pota-

potatorum turbæ immiſcere, hominis eſt imprudentis,& parum cordati.Stobæus.

Ariſtides.

Semper ſuo vnius præſidio fretus Rempub. adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad iniuriam aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias,quam ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum, quod iuſtum non eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo quod iudicaſſet Reipub. conducere. Nunc mundus vndique plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus,ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit viris inſigni virtute præditis,eò quòd maior pars, quæ ferè deterior eſt, ſæpe cogit facere quod nolēt, aut abſiſtere ab eo quod erat factu optimum. Eraſm.

Paulus Aemilius.

Cùm deuicto Perſeo epulum exhiberet victoriale,admirantibus Grę cis, quòd in magno ſplendidóque apparatu curioſus eſſet, dicere ſolebat, Eiuſdem eſſe animi, & aciem & conuiuium bene ſtruere: Illam quidem, vt formidoloſus hoſtibus:hoc, vt amicis gratus eſſet. Plutarch. in Rom.apoph. & Bruſ.lib.2. cap.2.

Sertorius.

Admonere ſolebat ſuos, ne quid in conuiuio præter decorum vel fieret,vel diceretur:prȩſertim, à iurgiis & obſcœnitate temperaretur.Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire,vel videre.Plutarch.

De conuitiis

Demoſthenes.

A Quodam conuitiis laceſſitus, Cōmittor,inquit, in certamen, in quo qui ſuperior euaſerit,inferior eſt: & qui vicerit, victus eſt.Eraſm. Rot.lib.4.apopht.

Chryſippus.

*A quodam improbo multis affectus cōuitiis: Optimè,inquit, feciſti, quòd nihil eorū quæ in te ſunt prætereris. Anton.& Max. ſer.de vitup.

Idem.

* Audiens quoſdam ipſi conuitiari & obloqui:atqui ego,inquit,Sic vitam degam,vt illis nemo ſit crediturus.Eod.ſerm.

Cleobulus.

* Dicebat conuitiorum reprehenſionem illas nō attingere qui ſecundum virtutem viuunt.Ibidem.

Plato.

*Quum reprehēderis conuitioſè, inquit, vide num quid à te conuitio dignum deſignatum ſit: ſi nihil tale actum eſt, fumum eſſe illud conuitium exiſtimato.Anton.ſer.de obloquut.

Anonymus.

* Sapienti cuidam quum aliquis diceret, me præſente tibi à certo quodam conuitium factum eſt: tum ille,Niſi tu, inquit, libenter audiuiſſes, nunquam ille mihi eſſet conuiciatus.Eod.ſerm.

Scopelianus.

Eos qui conuiciis agerent, exiſtimantes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare ſolebat, non tantùm ebrias, ſed & rabidas.Philoſtratus.

Idem.

Pſaltæ cuidam moleſtius obſtre-

denti, φάλλ' εἰς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας abi ad coruos: ludens vnius literæ mutatione. Athenæus apud Eraſ. lib. 6. apoph.

Demades.

Tibiis ſimiles eſſe dicebat Athenienſes, quòd adempta lingua nihil reſiduæ rationis haberent. Stob. ſer. de Imprudentia.

Anonymæ.

Philippus Macedonum rex, cùm iudicaret vino madidus, & perperam ſententiam contra mulierem tuliſſet: illa intelligēs errorem eſſe vini, non regis: Prouoco, inquit, ad Philippum, ſed ſobrium. Eraſm. libr. 8, apopht.

Philippus.

Athenienſes comparabat ſtatuis quibuſdam, quæ nihil aliud quàm os haberent, & magna pudenda. Stob. ſerm. de Imprudentia.

Idem.

* Eum conuitiis afficiebat quidā effreni lingua præditus: cúmq; amici hortarētur vt conuitiatorē perſequeretur: Abſit, inquit ille ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton. ſerm. de contumelia.

Idem.

* Dicebat ſe ſuis conuitiatoribus gratiā habere, quòd ab iis melior redderetur. Ego enim, inquit, Studens illos mendacij conuincere, ſi quid improbè fecerint, muto conſilium, & pœnitentiâ factum emendo. Ibid.

Diogenes.

* Cuidam conuitiatori, At nec mihi (inquit) credit quiſquam te laudanti, nec tibi me vituperanti. Ibid.

Cicero.

Cùm Pompeius, Gallum quendam, qui ad ſe à Cæſare transfugerat, ciuitate Romana donaſſet: O hominem (inquit Cicero) bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, cùm noſtram nobis non poſſit reddere. Plut.

Idem.

Adoleſcens quidā accuſatus, quòd patrem placenta venenata ſuſtuliſſet, cùm ſtomachabundus minaretur ſe probris laceraturum Ciceronem: Hoc, inquit ille, malim quàm placentam, ancipiti dicto parricidiū illi obiiciens. Eraſm. libro 4. apopht. ex Plut.

C. Memmius.

Cùm accuſaret Beſtiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddam duceretur: Vide (inquit) Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor. notans Scaurum, qui malè audiebat, quod Phrygionis Pompeij bona ſine teſtamento poſſideret. Eraſm. 6. apoph.

Huc refer apopht. de Detractatione, Liberè dictis, Maledicentia, &c.

De conuiciis in ipſum authorem retortis.

Anacharſis.

EXprobranti cuidā Attico, quòd natus eſſet in Scythia: Mihi, inquit, probro eſt patria, tu patriæ. Laërt. lib. 1. cap. 6.

Diogenes.

Ariſtippus philoſophus, & Socratis diſcipulus, cùm vidiſſet Diogenem olera lauantem, acceſſit: Si Diogenes, inquiens, ſciret vti regibus, non veſceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Ariſtippus didiciſſet eſſe contentus oleribus, non eſſet canis regius: hoc eſt, non adularetur Dionyſio regi, vt cibum ex aula eius

eius caperet. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Diogenem quidam amentem vocabat, cui ille: Amens quidem non sum, non tamen eandem quam vos mentem habeo. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Cuidam probri gratia obiicienti egestatē, quum ipse esset homo scelerosissimus: Ob rerum egestatem, inquit, neminem vidi torqueri, ob malitiam autem quàm plurimos. Erasm. lib. 3. apoph. in fine.

Idem.

Platone de quibusdam disserente, Diogenes præsens, non attentè animaduertebat. Quamobrem indignatione commotus Plato: Quin, inquit, diligenter sermones meos auscultas, canis? Qui nihil perturbatus: At ego, inquit, nunquam eò sum reuersus, vnde veni, quod canes solēt. Obscurè taxans ipsius in Siciliam profectionem, Ælia. lib. 14. de Varia historia.

Idem.

Quidam ei obiiciebat, quòd olim falsam monetam signasset: Fateor, inquit Diogenes, fuisse tempus: quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu profectò futurus es nunquam. Laërt. lib. 6.

Idem.

Philosophi vulgò hoc nomine malè audiebant, quòd deos aut non crederent esse, aut contemnerent. Hoc innuens Lysias, interrogabat Diogenem crederétne esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, quum persuasum habeam, te diis inuisum esse? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non respondit ad quæstionem, sed in contumeliosè interrogantem retorsit sermonem. Laërt. lib. 6.

Socrates.

Acriùs obiurgāti familiarē quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nónne satius erat hæc illi dixisse seorsum? Cui Socrates: Et an non tu quoque rectius fecisses, si hęc mihi seorsum dixisses? Erasm. lib. 3. apoph. ex Plutarch.

Plato.

* Quidam ei retulit esse nonnullos, qui ipsum conuitiis & maledictis insectarentur. At ego, inquit, ita mores componam, vt illis fides nulla habeatur. Anton. sermone de contumelia.

Demosthenes.

Pytheas Demostheni obiecit, quòd ipsius enthymemata lucernam olerent: significans illum non nisi de scripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorsit Demosthenes, vt diceret, Non eodem pretio sibi & illi constare lucernam notans, quòd ille nocturnis conuiuiis indulgeret, plus impendens luxui, quàm ipse studio. Plut. in Demosth.

Idem.

Aduersus Demadem clamantem, Demosthenes me corrigere vult, sus Mineruam: At ista (inquit Demosthenes) Minerua anno superiore in adulterio deprehensa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem. Erasm. 4. apoph. & in Prouerb. Sus Mineruam. Ex Plutarch.

Idem.

Aduersus quendam Phæreum nomine, de stupro suspectum, quum Phæreus Demostheni vigilias lucubrationésque obiiceret: Scio, inquit, tibi molestū fuisse, quod lucernā per noctem habuerim. Brus. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

* Quum cuidã multis verbis quidam nugator vt probrum obiiceret, quòd è parentibus ignobilibus prognatus esset: Mihi, inquit, dedecori sunt parentes, tu verò parẽtibus. Anton. serm. de contumel.

Antagoras.

Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque patellam versantem deprehendit Antigonus à tergo stans, eique dixit: Putásne ô Antagora, Homerum, quum Agamemnonis res gestas scriberet, coxisse congrum? Contra hæc Antagoras: Et tu rex, putásne Agamemnonem, quũ illas res gereret, fuisse curiosum, si quis in exercitu congrum coqueret? Plut. in apophth.

Archelaus.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao sperasset, ac minus sperato accepisset, palàm illum incusabat, canens, Tu verò terræ filium argẽtum laudas? nutu regem denotans, at Archelaus succinuit: Tu verò petis? in Græcis verbis plus est gratiæ, ob vocum affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς. id est, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit. Plut. & Eras.

Leo Byzantius.

Pisiadi obiicienti lippitudinem oculorum: Corporis, inquit, vitium exprobras, haud videns filium tuum Nemesium humeris baiulantem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse deam. Impudenter aliquis in alterum torqueret conuitiũ, si in promptu sit quod ipsi vicissim obiiciatur. Philostratus.

Quirinus sophista.

Quũ ab Asianis reprehenderetur, quòd in accusando mitior ac lenior esset quàm ipsi docerent: Multò, inquit, satius est, vt vos meam accipiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Tumebant Asiani rhetores & immodicis delectabantur. Philost. in sophistis.

Nicetes Smyrnæus.

Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandescenti, dicentique, Desine latrare in me: admodum salsè respondit, Si tu desinas mordere: nam vtrunque canum est. Philost. in sophistis.

Polemo.

Timocrati philosopho apud Polemonem dicenti, Fauorinum esse loquacem: Et omnis, inquit ille, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, quòd esset eunuchus. Visus est excusare vitium, sed re vera conduplicauit. Philostratus.

Chabrias.

*Improbo cuidam eũ multis conuitiis afficiente, respondit: Bene fecisti quòd nihil eorũ quæ in te insunt prætermisisti. Anto. ser de contu.

Anonymus.

Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochiæ ludimagistrum quendam virum bonum atque pium. Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) ageret? respondit, Non otiatur ô sophista, quem fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit autem vir optimus, Iulianum ob insignem impietatem & crudelitatem non diu superstitem fore, & diuinam vltionem præ foribus esse: paucos enim post dies Iulianus est interfectus. Tripar. hist. lib. 6. cap. 44.

Epaminondas.

Quum Argiui Thebanorum essent,

sent socij, Atheniensium oratores, in Arcadiam missi, vituperarunt vtranque gentem, & Callistratus rhetor Orestem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat. nam Orestes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim surgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos fuisse qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrem necarit: sed eos qui hæc patrarunt nos expulimus, Athenienses receperunt. Tanto compendio conuicium retorsit in authores. Plut. in apoph.

Idem.

Pelopidæ increpanti, quòd nullos tolleret liberos, malè in hoc consulens patriæ: Vide, inquit, ne tu peius consulas, qui talem patriæ filium relicturus sis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. Mihi, inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura. In hoc enim suscipiuntur liberi, ne pereat nostri memoria. At hoc melius præstant egregia facinora. nam liberi frequenter offuscant parentum gloriam. Eras. lib. 5. apoph.

Stilpo.

Quum olim omnium hominum oculi in solum Stilponem coniecti essent, quidam ad Stilponem, Isti (inquit) omnes te admirãtur vt beluam: Nequaquam, ait, sed vt verum hominem admirantur me bestię. Laert. lib. 2. cap. 12.

Gnathæna.

Reprehensa à Stilpone philosopho, quòd adolescentes corrumperet: Tu, inquit, egóque Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adolescentes tecum versantes inutilia quædam & amatoria sophismata doces, vt nihil referat cum philosopho versentur, an cum meretrice. Erasm. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses Demadẽ proponentes Phocioni, belli ducem constituerunt. Qui cum ambitu superasset Phocionem, summè animum extulit, & accedens Phocionem: Accommoda, inquit, mihi sordentem istam chlamydem, quam gestare solitus es in tuo belli principatu. Cui respondens Phocion: Nunquam, inquit quicquam tibi sordens deerit, dum talis fueris. Ælianus libr. 14. de Varia hist.

Idem.

Demostheni rhetori dicenti, Occident te, ô Phocion, Athenienses, si quando cœperint insanire, hunc in modum respondit: Me quidem, si insanire occeperint, at te, si ad sanam mentem redierint. Demosthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm salubria consulebat. Plut. in apoph.

Themistocles.

Seriphio cuidam obiicienti, quòd non ex sese, sed ob vrbis nobilitatem celebris esset: Vera, inquit Themistocles, prædicas. Neque enim ego si Seriphus essem, clarus essem, neque tu si Atheniensis. Non inficiatus est vrbis celebritatem nonnihil facere ad illustre nomen: sed illum esse tam ignauum, vt etiam si fuisset natus Athenis, nihilo minus fuisset obscurus futurus. Plut in apoph.

Adimantus.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themistoclem, qui Græcos hortaretur incitarétque ita loquutus est: O Themistocles, eos qui in certaminibus ante alios prosiliunt, mos est flagris cedere. Cui Themistocles, Sic est Adimante, vt dicis: sed nec eos qui se subducunt, coronat quis-

quam. Adimantus notauit in Themistocle præcipitem audaciam, ille vicissim illum insimulauit formidinis, qui cùm opportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Plut. in Themist.

Cleomenes.

Cleomenem quidam per conuicium dixerat deliciis deditũ. At hoc, inquit, satius est, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniarum amore teneris, quũ quod satis est possideas. Argutè significauit, neminem esse posse iustitiæ tenacem, qui supra quàm satis est congerendi studio tenetur: ad hæc stultum esse, qui alteri leuius exprobrat vitium, quum in ipsum illico grauius crimen possit retorqueri. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

E patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: Quin igitur mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? Quoniam, inquit, nec medici apud sanos, sed apud ægrotos versari solent. Salsissimè cõuicium exilij retorsit in Tegeaten, quod eius gentis corrupti mores egerent Spartana disciplina. Plu. in Lac.

Anonymus.

Quũ Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabundus dixisset, Vbi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus, Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit obliuisci indolis Laconicę, nec tulit victoris iactantiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuo quodam dicente, multa Spartanorũ sepulcra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum apud nos nullum est sepulcrum, innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos, Argiui verò Spartanos nunquam. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gentis suæ laudem retorsit in ignominiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidã cùm Laconi dixisset, Mentiris, ille contrà, Nimirum (inquit) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Quo dicto se liberum esse demonstrat, à seruo notatum: qui si fallat mendacio, loris punitur. Plut. in Lacon.

Plistonax.

Cùm rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixisset indoctos: Nos enim, inquit, Græcorum soli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum existimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Plut. in Lacon.

Demetrius.

Lysimacho Demetrium impetente conuiciis, dicentéque, Lamiam sibi visam meretricem de scena tragica prodeuntem (hæc erat amica Demetrij magnificè culta.) Demetrius respondit, meretricem Lamiam esse modestiorem, meliúsque moratam, quàm ipsius Penelopen, coniugem illius notans. Plut. in Demetrio.

Idem.

Quum alteram vxorẽ ducere statuisset, liberis ipsum percõtantibus, nunquid in ipsis haberet de quo quereretur? Nequaquam, inquit imo ob id potius alteram duco, quòd collaudem vos, cupiámque mihi & alios istiusmodi liberos nasci. Erasm. lib. 5. apoph. Illud etiam de Pisistrato & M. Catone refertur.

C. Marius.

In bello ciuili cùm fossa cinctus obsideretur, continuit sese, opportunum expectans tempus rei gerendæ. Popedio autem Siloni dicẽti, Si magnus

gnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentẽ ad certamen venire. Plut. in apoph.

Galba.

Libo, cum ei dixisset, quando tandem Galba exibis de triclinio tuo? mox ait, Cùm tu de cubiculo alieno Libo notauit Galbam, quòd L. Scribonius tribunus plebis iudices ferret familiares suos, & conuiuiis corruptos. Galba vicissim illum notauit adulterij. Eras. lib 6 apoph.

Heluius Mancia.

L. Libonem apud Pompeium accusabat: in quo certamine Pompeius, Liboni fauens, Helio & generis humilitatem & senium exprobrans, dixit, illum ab inferis remissum, vt claros viros accusaret. Hoc conuitium is constãter retorsit hoc modo: Non mentiris, inquit, Pompei: planè ab inferis reuersus sum. Sed dum illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbum deplorantem, quòd summo genere natus, vitæ inculpatissimæ, patriæ amantissimus, in ipso iuuenturis flore tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum, ferro laceratum, querentẽ id sibi priùs perfidia, deinde etiã crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem, acerrimum pueritiæ tuæ, bonorúmque patris tui defensorem, cum tertium cõsul esset, catenis, quas tu illi iniici iusseras, vinctũ, obstantẽ te, aduersus omne fas & nefas, cum in summo esset imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætoriũ virum Perpennam, sæuitiam tuam execrãtem: atque hos omnes eadem voce indignãtes, quòd indemnati sub te adolescentulo carnifice cecidissent. Has Manciæ voces fortassis aliquis temeritatem appellet citius quàm libertatem. Scitum est, quòd subnectit Valerius: Eo tempore & fortissimum erat Pompeio maledicere, & tutissimum. Fortissimum, ob summã potentiam: tutissimum, ob reuocatam veterum facinorum inuidiam. Eras. lib. 8. apoph. ex Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

Aegilius.

Qu. Opimius consularis in adolescentia malè audiuit. Is Ægilio homini festiuo, qui videbatur mollior, nec erat, sic exprobrauit mollitiem: Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? Lepidè retorsit Ægilius: Non Pol, inquit, audeo: nam me ad famosas vetuit mater accedere Alter simulabat orationem velut ad fœminam, alter accepta persona simulationem vertit in irrisionem. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus orator.

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? respondit, Furem video. conuicium latrandi in ipsum retorquens, notauit hominis rapacitatem. Bruso. lib. 2. cap. 40.

Catulus.

Cùm audiret quosdam ex iudicibus quos pecunia Clodius corruperat præsidium petentes, acsi in periculo forent constituti: perstringens istorum prædonum auaritiam Quid vos (inquit) à nobis præsidium postulabatis? an, ne nummi vobis eriperẽtur, timebatis? Cic. ad Att. lib. 1. Plut.

M. Crassus.

Cn. Domitius L. Crasso collegæ exprobrauit, quòd censor tanti habitaret, eo quòd in porticu domus haberet columnas Hymetias, pro domo eius millia nummûm identidem promittens. Crassus erat præsenti ac festiuo ingenio, rogauitque collegã. Quanti ipse domũ suam æstimaret.

Is respondit, Sexagies sestertium. Rursum Crassus: Quanto igitur, inquit, eam minoris æstimas, si decem arbusculas succidero? Eæ fuerunt loti, patula ramorum opacitate lasciuæ. Cum Domitius respondisset, tricies sestertium. Vter, inquit Crassus, nostrum luxuriosior? egóne, qui decem columnas centum millibus nummum emi: an tu, qui decem arbuscularum vmbram tricies sestertium æstimas? Ita est ingenium hominum, ad aliena vitia perspicax, ad sua cæcum. Eras. lib. 6. apoph.

Deiotarus.

M. Crassus in Parthos proficiscens, cùm Deiotarum extremæ iam senectutis, nouam vrbem condere videret: Quid est, inquit, ô rex, hoc rei, quod cùm hora diei iam adsit duodecima, nouam vrbem extruere institueris? Ad hæc arridens Deiotarus: Imò quid tibi in mentem venit, Imperator, vt cum haudquaquam sis (vt videtur) matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properas? Nam id temporis Crassus sexagesimum agebat annum. Hora quę nobis duodecima est in meridie, olim erat extrema diei. Plutarch. in M. Crasso.

L. Crassus.

L. Crassus censor Cn. Domitio collegæ exprobranti, quòd ob murenam in viuario mortuo lachrymasset: At tu, inquit, cùm vxores tres extuleris, nullam emisisti lachrymam. Scitè retorsit conuitium. Notauit illum, quasi non curasset vxorum mortem. Et alioqui turpius est in vxoris funere non flere, quàm ob murenam emittere lachrymas. Eras. 6. apoph. ex Plutarcho.

Domitius Afer.

Congus Sulpitius insigniter ipse fœdus, eum contra quem in iudicio aderat, dixit ne faciem quidem habere liberi hominis, Cui respondens Domitius Afer: Næ tu ex animi mei sententia, Longe. Qui malam faciem habet, liber non est. Si ideo liber non erat cuius agebatur causa, quòd deformis esset: nec ipse Sulpitius habendus erat pro libero, cùm esset fœdissimus. Eras. lib. 9. apoph.

Cato.

Cùm quidam Catoni dixisset, Eamus deambulatum: & adolescens quidam interpellasset dicens, Quid opus erat de? Imò inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, significauit ipsum potius esse superuacaneum in vita, quàm de in verbo. Eras. lib. 5. apopht.

C. Lælius.

Ei quidam obscuro genere natus dicebat, Indignus es tuis maioribus, respondit: At tu hercule tuis satis dignus es. Cice. lib. 2. de Oratore, & in Lælio.

Cicero.

Cùm ad Pompeium venisset, ac venisse pœniteret, rogatus vbi Pisonem generum reliquisset? Apud tuum, inquit, socerū: Cęsarem designans. Perinde quasi notatus esset Cicero, quòd à genero suo disiūctus esset, perstrinxit illum quòd ipse cum socero bellum gereret. Plut. in apoph.

Idem.

Metello percontanti, quis ipsius esset pater, nimirum ignobilitatem exprobrans: At istam, inquit, percontationem vt respōdere sit difficilius, mater effecit tua, nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipse Metellum matrē referēs leuior erat, & inconstans, & affectibus seruiens. Cicero conuiciū à patre ad matrem trāstulit. Tum enim incertus est pater,

ter cùm mater non cũ vno consuetudinem habet. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentem, Ciceronem vt parum virum ac cinædum incessebat conuiciis. At Cicero, Ignoras, inquit, quòd liberis intra fores ita conuiciandum sit. Significans hoc conuicium non in ipsum competere, sed in conuiciatoris filium Parentum est autem obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes, nec turpia conuicia sunt eliminanda. Eliminat autē, qui aliis impingit, quod ipsius domi committunt liberi. Plutarch. in Rom. apoph.

Anonymus.

Plancus cùm in causa quadam adesset amico, vellétque testem molestum perturbare, interrogauit, quo se artificio tueretur. Sciebat enim illum esse sutorem. At ille lepidè retorquiēs in Plancum: Gallam, inquit, subiugo. Id quidem sutorium habetur instrumentum: sed rectè exprobrabat illi adulterium cum Mæuia Galla, quo nomine Plancus malè audiebat. Eras. Rot. 6. apoph.

Antigenidas.

Cùm quidam eiusdem artis æmulus ira commotus contumelia affecisset dicerétq;, Abi, emā te pro mancipio, respondit, Bene facies, tū enim ego te docebo tibiis canere. Philo Iudæus lib. Quod omnis probus liber.

Cassius.

Iulio Cæsare iam per insidias interfecto, sedatóque tumultu populi, cùm Brutus ad Lepidum propinquum suum, Crassus verò ad Antonium proficisceretur, inter cœnandum cùm sermonem (vt fit) de multis rebus haberent: tum verò Cassium Antonius interrogauit, An nunc etiam (inquit) pugionem sub axilla geris reconditum? Certè, inquit, longè maximum: siquidem tu quoque regnum affectabis. Xiphil. Dionis abbreuiator. in Iulio.

Anonymus.

Cæsar Augustus cùm vidisset adolescentem oris similitudine sibi similem, interrogauit, num aliquando mater eius Romæ fuisset. Negauit ille: sed sentiens conuicium, statim retorsit in authorem, adiiciens, Sed pater meus sępe Romæ fuit. Augustus ludens, suspicionem intendebat in matrem adolescentis, velut ab ipso stupratam: & adolescēs protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

Sfortia Cotignola.

Ei, Duci clarissimo, quum à Sergiano magno Senescalco, ad exprobrandam generis nouitatem, ligonis fabula obiectaretur: In hoc, inquit, vt video, stirpis origine pares sumus, quum Adamus, mortalium primus, terram & ipse foderit. Sed ego certè, quod iure diffiteri non potes, illo meo ligone multo nobilior euasi, quàm tu tuo pene & penna. Quo scommate lepidè admodum hominum transfixit, quum in eo tanta cum inuidia dignitatem stupro quæsitam, & patrem eius ad prætoris tribunal, ignobilem scribam, adulteratóque testamento falsi damnatum, scitissimè notasset. Paulus Iouius in vita Iacobi Mutij, cap. 84.

Queraldus.

Is Petri Aragoniæ regis senator,

missus aliquando legatus ad regem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quam rex ipse apparari iusserat editioribus in scamnis. Afri enim in solo super tapetis discumbunt. Cœnitauerunt plures simul. Rex autem ipse clàm iubet ossa colligi, eáque ad pedes Queraldi illo nesciente coniici. Finita igitur cœna, cùm aulæ magistri iussu mensæ essent sublatæ, apparerétque ossium cumulus: tum quispiam à rege submissus, Quid hic (inquit) ossium video, lupus profectò hic cœnitauit, non homo. Tum Queraldus ad regem conuersus: Mihi, inquit, ô rex cum lupis fuit negotium, cùm luporum sit & carnem & ossa simul arrodere, quod comessatores isti tui fecere. Ego verò, vt homo ac conuiua comis, carnes absumpsi, ossa in humum abieci, in canum pastum atque oblectamentum. Pontanus.

Ignatij episcopi.

Ignatius Calcedonensis episcopus, cùm iam Constantinopoli habitans, ob senectutis incommoda visu orbatus esset atque à Iuliano apostata ob id vexaretur, Galilæum (ita enim Christum per contemptum vir impius nominare solebat) visum non restituturum ei dicens: respondit, Lubens quidem oculis carere volo ne tam impium tyrannum te Iulianum videre cogar. Fulgosus lib. 6. capite 2. ex histor. Ecclesiast.

Biracus.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui totam cancellariam pontificiam regebat, conuocatis aliquando certam ob causam discutiendam aduocatis nonnullis, quendam verbis acriter castigauit. Huic cùm vnus præ ceteris Thomas Biracus liberius respondisset, versus in eum patriarcha, inquit: Malum caput habes. At ille, vt erat homo promptus: Rectè, inquit, ac verè loqueris. Nam si bonum caput haberem, satis meliori loco res nostræ essent, neque opus esset hac nostra controuersia. Te igitur ipsum culpas, ait patriarcha. Tum ille: Non me, inquit, sed caput reprehendo: ita ipsum, qui aduocatis omnibus præerat, Patriarcham accusans, qui duro paulum capite erat. Poggius Florentinus.

De correctione.

Zeno.

Quidam dicenti, Cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corriperetur, fore meliorem. Laert. lib. 7. ca. 1.

Gallus.

Quum Gallus, qui testimonium dixisset, inferebat contra Pisonem, Magio prænumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, ídque Scaurus tenuitate Magij redargueret: Erras, inquit, Scaure. Ego enim Magium non conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem abstulisse. Correxit sermonem suum Gallus, sed ita, vt crimini corruptelæ crimen adderet luxus, Erasm. lib. 6. apoph.

Vide apopht de Castigatione & Reprehensione.

De

De credulitate.

Timon.

CVm Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuisset, & deosculatus ei plurimum blandiretur, rogantibus quibusdam, quæ insuetarum blanditiarum causa esset? Respondit, amare se eum puerum, quòd prææuideret ipsum quandoque Athenienſibus magnorum malorum causam fore, qua spe sola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alij iure omnes abominabantur. Fulgosius libro 9. cap. 11.

Alexander Phereus.

Alexander Pherensium tyrannus, maximè truculentus sæuúsque esse videbatur. Theodoro verò tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiseratione Æropem agente lachrymas profudit, surgénsque de theatro recessit. Verùm purgans & excusans se apud Theodorum, affirmauit se non idcirco abiisse, quòd illum aut aspernari aut contumelia afficere voluisset: sed quod puduisset ipsum histrionis incommodis & affectionibus misericordem videri, suis verò ciuibus & subditis non item. Ælianus lib. 14. de Varia histor.

Vxor Hannibalis.

Hannibalis Pœni scelerata atque atrox nimis vxor, inspecta humani sanguinis fossa, pulchrum in ea esse spectaculum dixit. Fulgos. lib. 9. cap. 11.

C. Fimbria.

Procurarat, vt Scæuola in funere C. Marij iugularetur, quem vt cognouit ex vulnere recreatum, apud populum deferre instituit. Rogantibus, quid optimo innocentissimóque viro esset obiecturus? Obiiciam, inquit, quòd parcius corpore telum recepit. quasi hoc ipsum crimen esset, nō periisse. Eras. lib. 6. apoph. Bruson. lib. 2. cap. 9.

Q. Catulus.

Cùm Syllana crudelitas magna licentia sæuiret in capita ciuium (nam occisi feruntur supra nouem millia) percussoribus liberè per vrbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis, Qu. Catulus palàm ausus est dicere Syllæ: Cum quibus tandem victuri sumus, si in bello armatos, in pace enermes occidimus? Eutrop.

Sylla.

Septem millia Romanorum occidi iussit: ac cùm in vicino ad ædem Bellonæ sedens exaudisset exclamationem tot millium sub gladio gementium, exterrito senatu: Hoc agamus, inquit, P. C. seditiosi pauculi meo iussu occiduntur. Bruson. lib. 2. cap. 9. ex Plutarcho.

P. Telesinus.

Pontius Telesinus cùm in eo bello, quod Sylla contra patriam gessit, magno Reipub. Romanæ detrimento ad portam Collinam parum prosperè pugnasset, ac vociferaretur eruendam delendámque vrbem: adiecit, Etiam nunquam defuturos Italicū libertatis lupos, nisi sylua, in quā refugere solerent, penitus esset excisa. Velleius Paterculus, & Cuspinianus in Consulibus.

L. Catilina.

Obiicienti Ciceroni, incendium à se excitatum: Sentio quidem (ait) verùm si aqua illud non potero, ruina extinguam. Brus. lib. 2. cap. 9.

Augustus Cæsar.

Audiens inter pueros, quos in Syria Herodes crudelissimus Iudæo-

rum rex interfici mãdauerat, filium quoq; eius interfectum, dixisse fertur Se malle suem, quàm filium Herodis esse. Inter Iudæos enim cùm versaretur à suilla carne prohibita abstinebat, iuxta legem. Macrob. lib. 2. cap. 4. Sat.

Idem.

Cœnabat apud Atedium, siue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è seruulis vas crystallinum: qui ilico iussus est ab Atedio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæsaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quàm vt aliter periret. Cæsar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti & crystallina omnia ante se frangi iussit, & cõpleri piscinam. Amicum autem grauiter increpauit: Et conuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus est, viscera hominis distrahentur? Tantúmne viri placebis, vt tibi aliquem duci iubeas, vbi Cæsar est? Erasm. lib. 4. apoph. ex Suetonio & Sen.

Theodorus Gadareus.

Is Tiberij Cæsaris in Rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium, sub specie lenitatis & clementiæ latitans, subinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum sanguine maceratum. Ab initio quippe sui imperij miram lenitatem præ se tulit, sed in progressu ad immanem crudelitatem prolapsus est, vt Suetonius testis est in eius vita.

Tiberius.

Cùm custodias recognoscentem eum quidam rogaret vt supplicium maturaret: respondit, Nondum redij tecum in gratiam. Humanitatis officium esse putauit, si damnatum citò occidisset. Suet.

Idem.

C. Caligulæ ideo imperium reliquisse dicitur, quo memoriam scelerum suorum maioribus Caij sceleribus obrueret: vtque maxima atque nobilissima pars senatus post mortem suam necaretur. Sæpe enim dictum illud vetus fertur vsurpasse: Me mortuo, terra cum igni misceatur. Dion Nicæus in eius vita.

Nero.

Post multa nefanda facinora quum vrbem atque imperium viuus perdere funditus optaret: Priamum mirum in modum beatum fuisse dicebat, quòd patriam simul cum regno perditam vidisset. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Quum amitam ex duritie alui cubantem visitaret, & illa tractans lanuginem eius (vt assolet iam grandioribus natu) per blanditias fortè dixisset, Simul hanc excepero, mori volo: conuersus ad proximos, confestim se positurum (velut irridens) ait, præcepítque medicis, vt largius purgarent ægram, quo citius efflaret animam. Brus. lib. 2. cap. 9.

Idem.

Quodam in colloquio proferente Græcum versiculum,

ἔμοῦ θανόντος γαῖα μιχθείτω πυρί:

id est,

Me mortuo terra misceatur incendio:

Subiecit, Imò ἔμου καὶ ζῶντος, id est, me etiam viuo. Quibus portentis aliquando committitur Respub. Eras. 6. apoph.

Idem.

Columnis statuarum eiusdem illud adscriptum erat, Galli cantando me excitarunt. Indignissimè tulerat Galliarũ defectionẽ: proinde decreue-

creuerat, Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciámque exercitui diripiendam tradere. Suet.

Agrippina.

Quum iussu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in eum stringeret, ventrem ostendens clamabat: Hunc percute, hic est ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. Suetonius.

Nero.

Vestinus consul, quum eodem die omnia munia consularia obiisset, è conuiuio repente ad supplicium raptus est. Conuiuæ nihil aliud quàm exitium expectabant. Horum pauorem irridens Nero, dixit illos satis supplicij luisse pro epulis consularibus. Dicas hoc à clemente dictum, si cætera Neronis facinora spectes. Sueton. in Nerone.

Caligula.

Is, vt alia omni in re, ita verbis quoque sceleratus fuit, persæpe repetens, Oderint dum metuant. Optabat etiam populum Rom. vnam habere tantum ceruicem, vt vno ictu omnes interficere simul posset. Fulgos. lib 3. cap. 11. ex Sueton.

Idem.

Vir quidam prætorius valetudinis causa secesserat in Anticyram, petito à Caligula Cæsare commeatu. Is quum sæpius peteret prorogari commeatum, mandauit interfici, & adiecit, necessariam sanguinis esse missionem, cui tam diu non profuisset helleborum. Solent enim medici, in morbis validioribus venarum incisione vti. Et in Anticyram nauigabant, quibus opus erat purgatione. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum destinasset interficere fratrem suum, eúmque suspicaretur, sese medicamentis præmunire ita locutus est: Antidotum aduersus Cæsarem? Timebat ille venenũ, quasi Cęsar non posset alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum. Eras. lib. 6. apoph.

Vitellius.

Postquam occisum Othonem in campo Bebriaci cognouit, eóque venisset, abhorrentibus quibusdam cadauerum tabem detestabili voce confirmare ausus est: Optimè olere occisum hostem, & melius ciuem. Sed hic tandem religatis post tergũ manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissa, seminudus in forum tractus est inter ludibria, per totum vitæ Sacræ spatium, reducta coma, ceu noxij solent, quibusdam etiam cœno stercoréque incessentibus. Tandẽ apud Gemonias munitissimis ictibus excarnificatus, confectúsque est, indéque vnco in Tyberim tractus. Brusonius lib 2. cap. 9. & Fulgos. lib. 9. cap. 11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla.

Cum direptis ciuium bonis atque omnibus exhaustis ærariis, sua crudelitate ingentem corrasisset pecuniam, eámque indifferenter nefariis hominibus distribueret: obiurgatus à Iulia matre, vt pecuniis aliqua ex parte parceret, atque prædæ optimæ partem in alium vsum sibi reseruaret, strictum gladium ostentans matri, respondit. Læto sis animo, quam diu hũc habebimus nulla nobis deerit pecunia. Ostendens, nullã pecuniam apud subditos adeò reconditam esse, quam sua crudelitate extorquere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Antonini.

Vide apoph. de Tyrannide.

De cunctatione in rebus agendis.

Diogenes.

POscebat aliquid ab homine auaro: quem cùm videret cõtantem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, nõ ad cyppum? vt qua licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim τροφὴ cibus est, ταφὴ, sepultura. Erasmus lib.3. apophth. ex vita Diogenis apud Laërt.

Socrates.

Hoc dicterium plurimum in ore habuisse dicitur: Dimidium operis peractum ei, qui iam esset aggressus. Sunt enim qui cunctando ac deliberando vitam omnem absumant. Est autem hemistichium Hesiodium. Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. Laërtius in vita Socratis.

Fabius Max.

Quoniam cum Hannibale pugnare detrectabat, mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat. Ob quod cùm malè audiret, nihil tamen commotus, pergebat in suo instituto & Hannibalem cunctatione fregit, quem alij magno militum exercitu vincere nunquam potuerunt. Plutarc. in eius vita.

Iulius Cæsar.

Quum Pompeius instructam aciem apud Pharsalum inibi consistere, & hostem operiri iussisset, Cæsar dixit illum errasse, qui vim, impetũ, ac diuinum afflatum animorum ad incursionem paratorum, mora relaxasset. Adeò Cæsari non modò certamen erat cum Pompeio de fortuna belli, verùm etiam de bellandi peritia. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Illud semper citò factum posse dici aiebat, quòd cùm factum esset, bene haberet. Tarditatem enim, quæ tuta esset, celeritati anteponebat cui periculum esset coniunctum. Fulgosius lib.7. cap.2.

Iulianus.

Quum in frequenti turba quidam ipsum his verbis appellaret aduersus àduersarium suum? Thalassius inimicus pietatis tuæ nostra per vim eripuit. Agnosco, inquit, ab illo me fuisse læsum, proinde dic illi, vt mihi potiori inimico prius satisfaciat, mandauítque præfecto, ne prius cognosceretur illorum negotium, quàm ipse cum Thalassio rediret in gratiã. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæsar torsit in cunctationem. Eras. lib.8. apophtheg.

De curiositate.

Anonymæ.

THaletem in cœlum suspicientem, & lapsum in barathrem, ancilla conspicata, meritò id illi accidisse dicebat: qui cùm quæ ante pedes essent ignoraret, cœlum contemplaretur, vt cognosceret. Antonius in Melissa, par.2. serm.77. & Maxim. ser.21. Bruson. lib.2. cap.27.

Aristippus.

Quum quidam obiiceret Aristippo, ac diceret, Propter te ager periit. An, inquit, melius est, me propter agrum peri grum, quàm propter me agrum perire? Antonius ser.77. part.2. Melissæ.

Xenocrates.

Nihil referre dicebat, vtrũ pedes an oculos inferas in ædes alienas, videlicet deterrens ab omni curiositate rerum ad nos nihil attinentium. Laërtius lib.4. cap.2.

Ze-

Zeno Cittieus.

Adolescentem curiosius quidam quàm pro ætate sciscitantem, adduxit ad speculum, vtque se contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire quæstione eiusmodi proponere? Laert. lib. 7. cap. 1

Socrates.

Interrogatus à quodam, quid ageretur apud inferos? Deridens hominis curiositatem, respondit: Nec ego, inquit, vnquam iui, nec cum quoquam illinc reuerso sum collocutus. Maximus serm. 36.

Idem.

Illud Homeri semper in ore habere solitus erat,

ὅ,ττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶντε τέτυκται.

id est.

Aedibus in nostris quæ praua & recta geruntur.

Eo non solùm reuocans auditores à curiositate rerum alienarũ, verum etiam à disciplinis nõ necessariis: velut ab exacta cognitione Astrologiæ aut Geometriæ, aut causarum naturalium, aut rerum vltra mundanarũ, ad cognitionem Ethices, cuius scientia præstat, vt nobis ipsi noti simus, vtque rem domesticam aut publica vtiliter administremur. Stob Laert.

Idem.

Eodem spectat & illud quod illi adscribitur, & in primis celebrauit: Quæ supra nos, nihil ad nos. Sic enim respondere solebat admirantibus quod de moribus semper, de astris déque meteorologis nunquam disputaret. Gellius & Laërtius.

Aristoteles.

Eos qui res euidentes demonstrare conarentur, similiter facere dicebat, vt si quis solem per lucernam ostendere conetur, Max. ser. 21.

Demosthenes.

Quum quidam diceret eum agrum negligere, ipsum autem securare: Ea (inquit) curo, propter quæ agrum comparaui. Antonius in Melissa, parte 2. sermone 77. & Maximus sermone 21.

Euclides Philosophus.

Rogatus à quodam, quales essent dij, quaque re potissimum gauderẽt? Cætera quidem ignoro, inquit, at curiosos illis odio esse certò scio. Max. serm. 21.

Demonax.

Cùm quidam exquireret, an mundus esset animatus? & rursus, an globosus? Vos inquit Demonax de mundo soliciti estis, & vestram ipsorum immundiciem non curatis. Antoninus in Melissa. par. 2. ser. 77. & Max. ser. 21.

Anonymus.

Ægyptius baiulus gestans quiddam velo opertum, cuidam sciscitanti quid portaret? Ideo, inquit obuelatum est, ne scires: tu verò cur curiosè vestigas, quod occultum est? Solent vectigalium redemptores explorare sarcinas. Ægyptij autem dicti sunt ἀχθοφόροι Era. l. 6. apoph. ex Plu.

Seneca.

*Non vis esse iracundus? inquit: ne sis curiosus. Qui inquirit quid in se dictum sit, qui malignos sermones etiam si secreto habiti sint, eruit, se ipse inquietat. lib. 3. de Ira. cap. 11.

Vespasianus.

A consulari viro Menstruo Floro monitus, plaustra potius quàm plostra dicenda, postridie illum pro Floro Flaurum salutauit: ciuiliter alludens ad illius curiosam admonitionem. Veteres in quibusdam pro diphthongo sonabant o, vt Clodius pro Claudius. Sueton.

Anonymus.

Cuidam vxor sua per literas exprobrarat, quòd lauacris ac voluptatibus detentus, ad se redire nollet. Id per frumentarios resciuerat imperator. Itaque commeatum petenti, exprobrauit & lauacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæsar scripsit vxor mea, quod mihi? Notans curiositatem principe indignam. Dion in vita Hadriani.

Huc spectant apophth. de Disputationibus rerum friuolarum.

DE DAMNO accepto.

CHILON.

DAMNVM dicebat turpi lucro semper præferendum esse: illud enim semel dolere, hoc autem semper. Laert. li. 1. cap. 4. Stob. ser. 1.

Anaxagoras.

Post diutinam peregrinationẽ domum reuersus, cùm reperiret patriã possessionésque suas desertas: Nisi, inquit ista perissent, ego saluus non essem, quòd calamitas illum adegisset ad philosophiam: rebus autem integris, mansisset intra penates suos. Ita sæpenumero prospera sunt homini, quæ videntur aduersa: & quod damnum putatur ingens, lucrum est maximum. Laert. lib. 2. cap. 3.

De deambulatione.

Socrates.

QVum ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respondit: Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, & vsum deambulationis, qua agitantur homines vt eo melius cibũ capiant & deinde ambulatione consumant. Cicero lib. 5. Tusc. quæstio.

De debitoribus soluendis.

Anonymus.

PHilosophus quidam Pythagoricus cum à calceatore sibi emisset phecassia (est autem calceamenti id genus) non habuit pecuniam qua solueret in promptu. Verùm cùm paulo pòst rediret ad tabernam vt solueret sutorem, audit eundem iam iam defunctum esse. Gratulabundus igitur philosophus de lucro, pecuniam domum retulit. Postea cùm se colligeret, videt se malè fecisse, arrepta igitur pecunia, ait: Tibi viuit calceator, aliis mortuus & accedens eius tabernã, nummos in eam proiecit, ne videretur homini etiam defuncto denegare id quod æquo debebat iure. Era. li. 6. apoph. ex Sene. li. 7. de bene.

Phocion.

Cum Athenienses olim sacrificia instituissent, peteréntq. à ciuibus, vt vnusquisq. aliquid de suo ad cõplenda sacrificia adderet: Phocion Atheniensis efflagitatori respondisse dicitur: Puderet, si vobis adderẽ: ac huic, (debitorẽ digito ostendẽs) cui debeo iure, nihil redderẽ. Sunt qui putent se Deo facere rem gratam, si ad cultum idolorum multos conferant nummos. At Phocion vir sapientissimus, sensit Deo multo gratius esse, si satis facias iis quibus debes. Eius autem dicterium leges apud Plutarch. in Græcorum apoph.

Lycur-

Lycurgus.

Assiduum esse, dignumque cui debitum credas, inopibus: at fide dignum, in moribus situm esse dicebat. Maxim. sermone 1. de Virtute.

Persæ.

Dicebant, duo esse peccata inter homines turpia: quorum primum est, debitorem esse: alterum, mentiri. Coniunxerunt autem hæc duo, ideo nimirum, quòd vnum raró sit sine altero, qui enim ære alieno obstricti sunt, pollicentur in dies se satisfacturos, nec tamen præstant quod promissum est semel atque iterum. Herodot.

Augustus Cæs.

Equite Romano quodam defuncto, compertum est illum tantum habuisse æris alieni, vt summam ducenties nummûm excederet: ídque, dum viueret, celauerat. Cùm igitur res illius auctioni subiiceretur, vt ex pecunia creditoribus satisfieret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum, Habenda est (inquit) ad somnum mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit, Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat insomnem. Macrobius lib. 2. cap. 4. Sat.

Plutarchus.

* Pedem & manum, si computruerit, dicebat nos resecare, & quidem data mercede: ita domum & famulitium subiiciebat abiiciendum esse, vt ab ære alieno liberemur, hoc est, vt liberi fiamus. In moralibus.

De decoro vbique ac in omnibus obseruando.

Thales.

VT bonum histrionem, inquiebat, quamcunque ei poeta dederit personã, eius decorũ seruare decet: ita bonũ virum, quãcunq; fortuna dederit. Nam & ipsa veluti poetria, nũc primi, nunc vltimi actoris locum nobis tribuit, aliàs regis, aliàs medici personam. Stob ser. de prudentia.

Diogenes.

Cùm vidisset fœminam diis procumbentem, ita curuato corpore vt à tergo quædam apparerent quæ nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicẽs: Non vereris mulier, ne stante post tergum tuum Deo (nam illius plena sunt omnia) parum decenter te geras? Idem Æsculapio percussorem consecrasse dicitur, qui accurrens procidentes in faciem cõtereret, hoc figmento deterrens homines à superstitione, qui credunt deos nõ audituros, nisi ipsis indecoro corporis gestu supplicent. Laert. lib. 6.

Socrates.

Cùm Socrati Lysias orationẽ, quã in eius defensionem composuerat, recitasset, Præclara, inquit, & elegãs oratio est, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho, ac tali philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit, ac pulcher, qui tamẽ alicui non cõueniat? Hoc ipsum Val. Maximus narrat, minus Socraticè,

ſic enim Lyſiæ reſpõdiſſe memorat: Aufer quæſo iſtam,nam ego ſi adduci poſſem vt eam in vltima Scythiæ ſolitudine perorarẽ, tum me ipſum morte mulctandum concederem. Eraſ. lib.3.apoph.

Plato.

Si quando fortè incidiſſet Plato in eos qui præter decorũ quippiã agerent,digreſſus cõſueuit dicere, Nuncubi ego talis? Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſque aſſentator eſt. Ex aliis igitur diſcendũ, quàm indecora ſint quæ præter honeſtatem geruntur. Laert.lib.3.

Iſocrates.

In conuiuio Nicocreontis Samiorum tyranni, cùm à conuiuis iuberetur dicere: His,inquit, in quibus ego valeo: nũc non eſt tempus: in his verò quæ hoc tempus requirit,ego non valeo. Recuſauit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebus ſeriis diſſerere cõſueuerat. Eraſ.lib.8.apoph.

Pylades.

Cùm altans Herculem furentem, nonnullis inceſſum hiſtrioni conuenientem minus ſeruare videretur, depoſita perſona ridentes increpuit,dicẽs, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι: id eſt, Stulti, furentem ſalto. Significans, hoc ipſum quod videbatur indecorũ, maximè decorum eſſe. Eraſ.6.apop.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de muſica cum ipſo cõtentioſius diſſerente: Aliud eſt, inquit, ô rex ſceptrũ, aliud plectrum. Significans, non eſſe regiũ, de muſica cum muſico diſputare. Eraſ.6.apoph.

Callicratidas.

Cùm à Lyſandri amicis ſolicitaretur, vt permitteret ipſis accepta pecunia quẽdam ex hoſtibus occidere: haud conceſſit. Cui cũ Cleander dixiſſet, Accepiſſem profectò pecuniã, ſi ego Callicratidas fuiſſem: Et ego, inquit, ſi fuiſſem Cleander. Quo dicto monuit, in omnia actione ſpectãdum eſſe perſonæ decorum. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cuidã obiicienti quòd facilè mutaretur: Mutor, inquit, ſed pro temporum ratione, nõ, vt vos, proprio morbo. Prudentis eſt, pro re nata nouare conſilia: at ſine cauſa ſubinde alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cuidam qui vitio vertebat Hecatheo rhetori omniũ clariſſimo, quòd adhibitus ad ipſorum conuiuium nihil dixiſſet: Videris, inquit, mihi neſcire, quòd his qui dicendi nouit artem, etiam dicendi norit opportunitatem. In ſenatu, in foro, in concionibus, in legationibus, aliíſque rei pub. negotiis locus eſt oratori: in conuiuiis temulentis maiore cum laude tacet eruditus, quàm loquitur. Sic periti bellatoris eſt, non minus ſcire retrocedendi artem quàm pugnandi. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem ad Græcos, qui pacta reſcindere nolebant, dicere ſolitus erat: Ouis ſemper eandem edit vocem, cæterùm homo multas ac varias emittit. Quo admonuit, pro tempore, próque re nata variandum eſſe ſermonis habitũ. Eſt enim vbi loquendum ſit ſeuerius, eſt vbi blandius, vbi magnificentius, vbi ſubmiſſius. id ſi fit citra perfidiam, magna eſt prudentia. Porrò ouiles mores dicuntur habere, qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accomodare. Plut. in Lacon.

Pedaretus.

Conſpecto quodã qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur

tur à ciuibus, dixit: nec viros, qui mulierum similes sint oportere laudare, nec mulieres, quæ virorum sint similes, nisi si qua mulierem vrgeat necessitas. Sensit, aliud decere bonũ virum, aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virum transfigurata accepit necessitatis excusationem: in viro degenerante in mulierem, nullam recepit excusationem. Ita non eadem laus decora principi est, quæ plebeio, non eadem magistratus, quę priuato. Plut. in Lacon.

C. Publicius.

Solitus est dicere, P. Mummium, cuiuis tempori hominem esse. Sentiens, illum dexteritate facilitatéque ad omnem vitæ statum esse accommodatum. Eodem sensu Pollionem Asinium omnium horarũ fuisse hominem legimus. Et Tiberius Cæsar duos familiarius ab ipso dilectos, omnium horarum amicos vocare solebat. Eras. lib. 6. apopht. De Aristippo dicitur, Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.

Bibulus.

Cùm in senatu, variantibus sententiis, Cato censeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam, è Repub. tollẽdam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur. Aut enim, inquit, Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipub. commodis. Eam sententiam Cato dixit se ab alio dictam comprobare, licèt ab ipso non debuerit proficisci. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Metellus.

Caius Iulius Cæsar, Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ne peccaret in leges: Non idem, inquit, armorum ac legum tempus est. Abscede igitur, ac postea quàm facta pace, arma deposuerimus, tunc si videbitur, plebis patronum age. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

De defensione.

Antisthenes.

Aiebat, homines virtute præditos, eos sibi parare propugnatores, qui & fortes sint, & iusti. Nolunt enim defendi, si quid iniusti admittant. Improbi contra fortes defensores quærunt, iustos nolũt. Laër. lib. 6. cap. 1.

Cicero.

M. Cælium melius obiicientem crimina quàm defendentem bonam dextram, malam sinistram habere dixit: huc alludens, quòd in pugna dextra gladiũ tenemus, sinistra clypeum gladio ferimus, clypeo defendimus. Eras. lib. 4. apoph.

De deditione.

Demosthenes.

Qvum Alexander pacem hac lege deferret Atheniensibus, si ciues octo sibi dederent, inter quos erat Demosthenes: Demosthenes apologũ retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus, si canes dederẽt. Lupi nomine significans Alexandrũ: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouium, plebẽ Atheniensium. Addidit & illud: Vt mercatores, inquit exiguum frumenti in paropside specimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos, si traditis ciues octo qui deposcuntur, populum vniuersum traditis. Plut.

De dediſcẽdi difficultate.

Socrates.

INterrogatus, quænam optima eſſet diſciplina? dediſcere mala, reſpondit. Max. ſerm. 17.

Antiſthenes.

Rogatus, quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria? Mala, inquit, dediſcere. Id enim non modò primum eſt, verùm etiam difficillimum. Laer. lib. 6. cap. 1. Bruſ. lib. 2. cap. 23.

Idem.

A quodam percontatus, quid ſibi faciendum ſuaderet, vt bonus vir & honeſtus euaderet? Si mala, inquit, quæ tibi adſunt, ab his qui nouerunt, didiceris eſſe fugienda. Senſit, virtutis caput eſſe caruiſſe vitiis. Id non à quolibet diſcendum, ſed ab his duntaxat, qui norunt quæ ſint vera mala, quæ vera bona. Ibid.

Timotheus Muſicus.

Aduentantem diſcipulum interrogauit, an ſub alio etiam præceptore Muſicæ opera dediſſet: qui cùm ſub alio militaſſe etiam affirmaſſet, Duplicem igitur dabis mercedem, ait, quoniam duplex mihi labor ſubeundus eſt: dedocẽdi videlicet vetera, & docendi noua. Bruſ. lib. 2. cap. 23.

Vide apophth. de Aſſuetudine.

De iis qui degenerant.

Ariſtippus.

CVm degeneres filios adeò negligeret, quaſi ex ipſo nati non eſſent, accuſatus à quodam, qui ſeueritatem eius improbabat: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Senſit philoſophus, eos nequaquam habendos pro filiis, qui à parentum & maiorum ſuorum laude dignis virtutibus turpiter degenerarent. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Videns adoleſcentem cultu geſtúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm ipſa natura voluit. Siquidem illa te virum fecit, tu teipſum refingis in fœminã. Laërt. lib. 6.

Stilpon.

Habebat filiam ſiniſtræ famæ cuidam itaque dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenque moribus æſtimandum eſſe. Neque enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatem, niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plut. in lib. de Tranquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiicienti, quòd filiam haberet impudicam: Vtrum, inquit, hoc meum peccatum eſt, an filiæ? Quum Metrocles reſpondiſſet, illius peccatum ſed tuum infortunium: hunc in modum excepit Stilpo, Quid ais? an non quæ peccata ſunt, eadem ſunt lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus, inquit Stilpo, quorum ſunt eorumdem ſunt & fruſtrationis. Et hoc confeſſo Metrocle: Porrò quorum ſunt fruſtrationes, horum ſunt & infortunia. Ita placido prudentíque ſermone demonſtrauit, filiæ duntaxat eſſe infortunium, cuius eſſet peccatum: ac Cynici conuiuium nihil aliud eſſe quàm canis latratum. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Menedemus.

Dicebat, plurimos nauigare Athenas ſtudiorũ gratia qui primùm eſſet ſapientes: deinde fierent philoſophi, hoc

hoc est, sapientiæ amantes, dein rhetores: denique progressu temporis euaderent idiotæ. Multum profecit, qui didicit se nihil scire. Et infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Erasm. ex Plutarcho.

Archidamus.

Periandro, qui cùm esset medendi celebris, & in primis laudatus, carmina scriberet infelicia: Quid, inquit, tibi accidit Periander, vt pro eleganti medico malus poeta vocari appetas? Notauit hominum mores, qui res honestas aggressi, degenerãt ad sordidiora: cùm consultum sit, vnumquenque in ea se arte exercere, in qua valet plurimùm. Plut.

Damatria.

Cùm intelligeret filium in bello planè inutilem esse, domum redeuntem propria manu interfecit. inhonestissimum enim esse putabat, ex tam præclaris parentibus natum filium, adeò degenerem aspicere. Plu. in apoph. Lacænarum.

Teleutia.

Audiens filiũ à paternis moribus degenerantem, & nescio quibus rebus parum honestis operam dãtem, eum admonuit, vt aut melius viueret, aut apud exteros maneret. Imò mortem ipsam minata est filio, ni mores in melius corrigeret. Plut. in Lacon.

Nicostratus.

Quum ab Archidamo solicitaretur, tum ingenti promissa pecunia, tũ cuiuscunque vellet Lacænæ coniugio, vt Cromiũ traderet, respondit: Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbẽ, soleret improbos afficere supplicio, ipse contrà ex probis faceret improbos. Lacedæmonij verò hoc nomine potissimùm gloriabantur, quòd originem ducerent ab Hercule. Plut. in apoph.

M. Cato.

In inimicum quendam probrosæ vitæ: Huius, inquit, mater quum deos orat, vt sibi filius sit superstes: non precatur, sed imprecatur. sentiens, illam & sibi & reipublicæ precari magnum malum. Eras. libr. 5. apoph. ex Plutarch.

Idem.

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem peruenissent, ne turpiter ad deteriora degenerarẽt, sed ad meliorẽ frugem se referrent: ita futurum, vt & gloriam augerent, & benefactis maculam abolerent. Eras. lib. 5 apoph.

C. Lælius.

Cuidâm malo genere nato, obiicienti sibi, quòd indignus esset suis maioribus: At herclè, inquit, tu tuis dignus es. Id si dicas bono viro ex bonis prognato, laus est: sin malo, ex malis prognato, graue cõuicium est. Eras. lib. 6. apoph.

Iulia Augusti.

Cùm ob vestitus nimiã licentiam ab amico quodam admoneretur, ac adhortaretur, vt se ad paternæ frugalitatis exemplar componeret, respondit: Pater meus obliuiscitur se Cæsarem Romanum esse, at ego me mini me Cęsaris esse filiam. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Traianus.

Solitus est dicere, Principes omnes multũ abesse à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque summa cum laude gessit imperium priusquã ad Caligulæ auunculi sui crudelitatem appelleret animum. Erasmus 8. apophthegm.

De delatione.

Caligula.

COmmentarios ad matris fratrúmque suorũ calumnias pertinentes, ne cui postmodum delatori testíve maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè testatus deos, neque legisse se, neque attigisse quicquam, cõcremauit: Quin & libellum de sua salute oblatum nõ recepit: contendens sibi nihil admissum, cur cuiquam inuisus esset. Negauit se delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, nisi fingeretur. Erasm. libr. 6. apophthegm.

His adiunge apoph. de Calumnia, Detractione, Maledicentia, &c.

De democratia.

Solon.

DIcere solebat, eum principem sibi maximè gloriosum videri, qui Democratiam ex Monarchia ciuibus faceret. Phauorinus, & Stobæus ser. 46.

Lycurgus.

Cuidam postulanti, vt in ciuitate pro Aristocratia, hoc est, optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiam instituas. Compendio docuit, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est, quàm magna domus. Plut. in Lacon. & Stob. ser. 83.

De deposito.

Pittacus.

DIctum eius celebratur: Depositum quod acceperis, iustè reddito. Stobæus ser. 9. de iustitia.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, hac conditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus socij mortem simulans, decepta muliere nummos abstulit. Eo facto superuenit alter, & depositum repetere cœpit. Cùm mulier anxia de laqueo cogitaret, Demosthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, sic aggressus est petitorem: Mulier, inquit, parata est depositi fidem soluere, sed nisi socium adduxeris, id facere non potest: quoniam vt ipse prædicas, hæc dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur. Hoc ingenio seruauit miseram: elusitque nebulonum conspirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent. Valer. Max. lib. 7. cap. 3.

De desperatione.

Leonidas.

EPhoris dicentibus ad Leonidam, quòd ad Thermopylas proficiscens, paucos secum educeret: Nimirum ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello: satius enim perire paucos, quàm multos. Plut.

Anonymus.

Cuidam, qui laborans ab oculis, exierat

exierat in bellum, cum nonnulli dicerent, Quò vadis ad istum affectus modum, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hostis gladium hebetabo. Plut.

Pompeius.

Rebus infeliciter gestis aduersus Cæsarem, & ad summam desperationem redactus, in tentorium venit attonito similis, nec aliam vocẽ emisit quàm hanc, ἀκούω εἰς παρεμβολὴν. Ergo in castra, sumptáque veste præsenti fortunæ accommodata, clàm profugit. Plut.

De Deo.

Thales.

PErcontatus, Quid esset Deus? Quod principio & fine caret, respondit. Laert. in eius vita.

Zaleucus

*Procemio legum quas scripsit Locrẽsibus, hæc verba præfixit. Omnes qui vrbem ac regionem inhabitant, persuasos esse oportet, existimarétq; deos esse: quod manifestum sit ex cœli & totius mundi inspectione, rerúmque in ipsis dispositione pulcherrima, & ordine. Haud enim fortuita aut humana eiusmodi opera putare conuenit. Stob. ser. 42.

Anonymus.

Alius idem intorrogatus, respondit: Quod est in triremi gubernator, in curru rector, præcantator in choris, dux in vrbe, imperator in exercitu, hoc est in mũdo Deus. Apuleius de Mundo. Id authori libri de mundo inter Aristotelis opera collocati trbuitur.

Simonides.

Interrogatus olim ab Hierone tyranno, Quidnam esset Deus? Deliberandi sibi vnum diem postulauit. cùm idẽ ex eo postridie quæreretur, biduum petiit, ac cùm ita sæpiùs duplicaret numerũ, admiratúsque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagitaret, cur ita faceret? Quia, inquit quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior. Cicer. de Natura deorum. Bruson. lib. 2. cap. 26.

Socrates.

Socrates dicebat, deos omnium optimos ac fœlicissimos: ad horum similitudinẽ quo quisque propius accederet, hoc & meliorem esse, & beatiorem. Si corrigas vnius vocis numerũ, nihil dici potest Christianus. Rot. lib. 3. apoph.

Plato.

*Dicebat, Deũ nullo vspiam modo iniustum esse, sed planè iustissimum. Nec ei, inquit, similius inueniri potest quicquam, quàm qui inter nos iustissimus fuerit. In Theæreto.

Eusebius Philosophus.

*Dicebat non quærendum an dij sint, sed protinus esse credendum. Nã quæstione, inquit, proposita, etiã ille qui impiissimam opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 78.

Callicratidas Pythagortcus.

*Mundus (inquiebat) græcè κόσμος appellatur, vt qui per communem omnium diacosmesin, id est, decorã ad ministrationem, ad vnum optimum dirigatur. Est verò illud vnum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, viuẽs cæleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander.

In Iouis Ammonis tẽplo cũ à vate

dictus esset Iouis filius? Nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omnium quidẽ natura pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissimè interpretatus est oraculũ: nam vates per adulationem dixit, illum filiũ Iouis: quasi sic è Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander fassus est, Iouem natura autorem ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filiis agnoscere, qui virtute ac præclarè gestis proximè ad diuinam naturam accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Euagrius.

Euagrius quũ longa orationis serie audiuisset de Deo atque trinitate disputãtes, Diuinitatem nequaquam definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones habere genus quod prædicetur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his compositam orationem. Sed nihil in sancta trinitate horum quæ dicta sunt, posse comprehendi. Ideóque quod ineffabile est, silentij tãtum oratione esse adorandum, Socrates lib. 6. Tripartit. histor. cap. 21.

Attalus martyr.

A tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt respondit, nominibus discernuntur. Qui autem vnus est, non indiget nomine. Euseb. lib. 6. Eccles. hist. cap. 3.

De Deo æterno

Thales.

INterrogatus olim, quídnam in tota rerum natura esset vetustissimum? respondit, Deus. Quid ita? ὅτι ἀγέννητος, hoc est, nunquam esse cœpit. Erasm. libr. 7. apophthegm. ex Laert. 1.

De Deo immutabili.

Agesilaus.

MOturus bellum aduersus Persarum regem, quo Græcos Asiam incolentes libertati restitueret, Iouis Dodonæi consuluit oraculum: is iussit, vt pro suo arbitratu bellum instrueret. verùm cùm Ephori ad Delphicum quoque oraculum consulendum misissent, hoc pacto proposuit consultationem: Num, Apollo, idem tibi videtur quod patri? Iouis se oraculum omnino probare, respondit. Quo dicto ostendere voluit, deorum omnium concordiam: qui si inter se dissentiant, non profectò re vera sunt dij. Plutarch. in Laconicis.

De Deo & omnipotente, & vidente omnia.

Thales.

DIcebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere deorúmque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cicer. lib. 2. de Legib.

Idem.

Percunctatus, An facta hominum deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non solùm magnus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cũ secretis cogitationibus nostris cœleste numen adesse credimus. Laert. in eius vita, & Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Zeno.

Zeno.

Cùm ex Zenone Stoico quidam quæreret, An Deum latére poſſit iniuriam faciens? Imò, inquit, ne cogitans quidem. Maximus ſermone 15.

Diogenes.

Videns mulierem ad aras deorum tam incuruato corpore procumbentem, vt obſcœna quædam appareret: Non vereris, inquit, mulier, ne ſtante poſt tergum Deo (cuncta enim plena deorum ſunt) inhoneſtè te habeas. Laert. lib. 6.

Athenodorus.

Dicere prudenter ſolebat: ita nos cum hominibus homines viuere debere ac ſi Deus retributor bonorum, malorúmque vltor, omni loco ac tempore actiones noſtras intueretur, conſpiceretúrque humanis noſtris oculis. Fulgoſus libr. 7. cap. 2.

Idem.

* Tunc ſcito, inquit, eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutum, cùm eò perueneris, vt nihil Deum roges, niſi quod rogare poſſis palam. Nunc enim quanta dementia eſt hominum? Turpiſſima vota diis inſuſurrant: Si quis admouerit conticeſcent, & quod ſcire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi ſalubriter poſſit: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant. Senec. epiſt. 10.

Iamblichus.

* Sicut (inquiebat) oriente ſole, tenebræ eius præſentiam ſuſtinere non poſſunt, ſed ſubitò ſubterfugiunt, nihil ſolem impedientes: ſic vndique refulgente poteſtate diuina, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, ſed repente diſperditur: libr. de myſteriis.

Demonax.

Quum admoneretur ab amico quodam, vt ſecum in Æſculapij templum iret, Dominúmque pro ſalute filij oraret: Adeóne, inquit, ſurdaſtrum exiſtimas Deum, vt nos niſi in templo non ſit auditurus? Recitat. Eraſ. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Quum in Samothracia initiaretur, rogatus à ſacerdote, quid egregium patraſſet in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum eſt, ſciunt ipſi dij. Exiſtimans, ineptum commemoratione ſuorum geſtorum ſe diis commendare: qui, ſiue prædicaret, ſiue ſileret, nihilominus nouerant. Nam apud ſacerdotē poterat etiam falſa narrare. Plut. in Lacon. Idem de Lyſandro effertur.

Anonymus.

Quidam ſacris initiaturus Laconem, rogauit, quid ſibi conſciret maximè impiè factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dij ſciunt. Quum initiator magis vrgeret, diceretque, Omnino proferas neceſſe eſt. Lacon viciſſim rogauit: Vtrum, inquiens: oportet me tibi dicere, an Deo? quum ille reſpondiſſet, Deo: Tu ergo, inquit, hinc ſecede, vt illi dicam. Plutarch. in Laconicis.

De Deo ſemper colendo.

Xenophon.

Dicebat tum maximè colendos eſſe deos, quum homini res ſunt ſecundæ: vt quum inciderit neceſſitas, confidenter illos implore-

M

mus, vtpote beneuolos iam & amicos. Rectè Xenophon. Sed vulgus hominum contrà facit, in felicitate profunda est Dei obliuio : cùm viget calamitas, tum demum vtcunque & perfunctoriè ad illum confugimus. Eras. lib. 7. apoph.

Philo.

Cum aliis Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quòd Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, sociis Iudæis respondit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. Euseb. lib. 2. Ecclesi. hist. cap. 5.

De Deo, dona sua æqualiter distribuente.

Crates.

CVm deformi esset corpore, in certaminibus tamē corpus suum denudare pro more pugnantium, non erubuit. Verum à spectatoribus ob id derisus: De oculis, inquit, ô Crates, & reliquo corpore bono esto animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme, modò turpiter derident, morbo contrahi, & omnibus viribus destitui, & tum te beatum esse sentiēt, deformem quidem, sed sanum, robustum, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quàm variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornat forma & sanitate, alium sapientia: hunc virtutibus, illum corporis robore: ita tamen, vt non vni & soli omnia conueniant. Laertius lib. 6. cap. 5.

Stratonicus.

Inuitatus aliquando, vt audiret citharœdum canentem, postquam audierat, recitauit illum versiculum Homericum, τώδ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν. id est, Huic dedit hoc pater altitonans, verùm abnuit illud. Cuidam roganti, Quo pacto? exposuit, malè cithara canere dedit, bene canere negauit. Eras. lib. 6. apoph.

Dercillidas.

Missus orator ad Pyrrhum, qui iam exercitum induxerat in terram Spartanorum, vt cognosceret quid sibi vellet: cùm Pyrrhus præscriberet vt regem suum Cleonymum reciperent, alioqui futurum vt intelligerent se nihilo cæteris esse fortiores, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil sceleris commisimus: sin homo est, nihilo est nobis prestantior. Hoc dilemmate perstrinxit superbas regum minas. Dij, qui quos velint, possunt lædere, nec à quodam lędi vicissim, non nocent, nisi improbis : homines hominibus ex æquo metuendi sunt. Plutarc. in Lacon.

Cato Vticensis.

Qum Pompeio res infeliciter cederent & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis : quòd Pompeio præter ius agenti fuissent omnia prospera, causam reipub. tuenti nihil succederet. Plutarchus in Catone.

De dialectica.

Antisthenes.

DIcere solebat, Contradicentem doceri oportere, non contrà dicendo compescere. Dialectica igitur si do-

si docendi ratio est, artis fines transgrediuntur qui tantum rixantur. Nam neque insano, si vicissim insaniat, aliquis medebitur. Stobæus sermone 80.

Diogenes.

Quicquid per se turpe non esset, id ne in publico quidem dicebat esse turpe. Hunc igitur in modum ratiocinabatur: Si prandere malum non est, nec in foro prandere malum est: sed prandere nihil mali est, ergo nec in foro prandere malum est. Hactenus tolerari poterat Cynicus syllogismus, verùm quis ferat similiter colligentem, exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum vxore, aut exuere vestes, malum non est: ergo in publico malum non est? Probis viris vbique placet verecundia. Laer. lib. 6.

Zeno.

Dialecticorum artes iustis mensuris comparabat, quæ non triticum, nec aliud quidpiam alicuius pretij, sed paleas & stercora metiuntur, Sto. serm. 80.

Idem.

Rhetoricam palmæ, Dialecticam autem pugno similem esse dicebat. eò quòd latius loquerentur Rhetores, Dialectici autem compressius: Cicero lib. 2. de Finibus: & in Oratore ad Brutum. Quint. lib. 2 cap. 21.

Idem.

Quum iam in artibus non vulgariter profecisset, attamen in Dialecticis plurimùm exercere seipsum præcipuè voluit. Verùm cùm pecunia, vt satisfaceret præceptori Dialectices, deesset, clàm per posticum in auditorium Polemonis professoris eius artis irrepsit, vt legentem audiret, quem dum Polemon fortè vidisset. Sat video, inquit, te furari ea dogmata, vt aliis postea mercede vendas. Laudandum est Zenonis ardens ad Dialecticen studium, in qua adeò profecit, vt multa etiam arti adiecerit. Vide Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quum illi Dialecticus quidam in sermone, quem illi θερίζοντα, id est metentem appellant, ostendisset septem species Dialecticas: rogauit, quantum peteret mercedis à discipulis? poscenti centum nummos dedit ducentos. Tanta erat in homine discendi Dialecticen cupiditas. Laer. lib. 4. cap. 1.

Chrysippus.

Ad Dialecticum quendam, Cleanthi multis ac prolixis sophismatibus obstrepentem: Desine, inquit, senem à magis ad rem pertinentibus auocare, sed nobis iunioribus ista proponito. Docuit vir sapientissimus, Dialecticæ studium magis spectare ad iuuenes exercitatione indigentes. quàm senes grauioribus rebus occupatos. Laert. lib. 7. cap. 3.

Arcesilaus

Dialecticos aiebat similes esse ludentibus alea, qui non sine delectatione decipiuntur. Stobæus ser. 80.

Carneades.

Dialecticam inquiebat polypo similem esse. Vti enim polypus cyrrhos suos auctos deuorat: ita dialecticos iam peritiores factos, suas quoque opiniones refutare. Stob. sermone 82.

Ariston.

Dialecticorum sermones aranearum telis conferebat, vt quæ subtiles admodum, sed inutiles essent. Stob. serm. 80.

Idem.

Dialecticam aiebat luto viarum similem esse. Nam vt lutum inutile

cùm sit, transeuntes prosternit: sic Dialectica parum cùm prosit hominibus, imponit etiam. Stobæus serm. 80.

Idem.

Eos qui Dialecticæ studium profundè rimantur, cancros edentibus similes esse dicebat: qui propter exiguum alimentum circa crustas plurimas occupantur. Stobæus sermone 80.

Cleanthes.

Interrogatus, cur inter veteres, cùm non multi philosophati essent, plures tamen quàm nunc clari euasissent? Quoniam, respondit, tunc quidem res ipsa exercebatur, nunc autem de verbis est disceptatio. Sto. serm. 80.

Clitomachus.

Dialecticam lunę comparabat quę similiter augeri & decrescere non cessaret. Ibidem.

Theocritus.

Ad Dialecticum quendam, acriter & contentiosè ei respondentem istud Homeri repetiit:

Lis vtinam pereat inter hominésque deósque. Ibidem.

Demonax.

Ad Agathoclem peripateticum, iactantem sese & solum & primum esse Dialecticorum: Si solus, inquit, es, qui primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. lib. 8. apoph.

De diffidentia.

Phocion.

CVm Byzantiis irascerētur Athenienses, quòd Charetem, qui cum exercitu in subsidium suæ ciuitatis missus esset aduersus Philippum, noluissent recipere: ac Phocion dixisset, non esse irascendum sociis diffidentibus, sed ducibus quibus fides non haberetur: ipse dux electus est, atque ipsi fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta discederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat vt non videretur tutum sese illius fidei committere. Prudentiæ est, infido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt sese credere. Plutarch. in Gręcorum apoph.

Romani.

Populus Romanus, Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione, populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus autem, ne iuratis quidem. Eras. lib. 6. apoph.

De diligentia.

Zeno.

DIcebat τὸ εὖ γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, i. vt aliquid fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen non esse paulum. Illud dictum quidam adscribunt Socrati, Laert. li. 7. cap. 1.

Antisthenes.

Cùm multi philosophorum disputassent de virtutis difficultate, Antisthenes prosiliens, virtutem assiduitate & studio disci posse affirmauit. Non ignorauit sanè vir sapientissimus, nil esse tam arduum, quin studij assiduitate inuestigari possit. Laert. lib. 6. cap. 1.

Isocrates.

* Dicebat, sicut in aliis negotiis cicurandísque feris cura & diligentia plurimum habet momenti: sic etiam ad

ad virtutem adipiſcendam permagnas vires habere. Procem. oratione ad Nicoclem.

Vide apoph. de Aſsiduitate, Induſtria, labore & ſtudio immodico.

De diligentia nimia, aut inutili.

Demoſthenes Mytilenæus.

PVlſata ianua hominis muſicæ ac citharæ dediti, cùm is audito pulſu iuſſiſſet illum introire, faciam, inquit, ſi prius alligaris citharam. Subnotans, illum nil aliud quàm cithara canere. Eraſ. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Perſarum rex coronam ex roſis conſertam, illeuit vnguento, miſitque Antalcidæ, de pace legationem obeunti. At ille: Suſcipio quidem, inquit, donum atque animi promptitudinem laudo: ſed roſarum odorem naturæque flagrantiã artis adulteratione perdidiſti. Ælianus lib. 14. de Varia hiſtoria. Idẽ dici poſſet de nimia diligẽtia, qua multoties res magis obſcuratur, quàm ornatur.

Apelles.

Protegenes pictor toto ſeptennio in pingendo Ialyſſo conſumpto, tandem ſummam manum impoſuit. Eũ cùm cerneret Apelles, primùm ſubſtitit mutus, & ſtupefactus inopinata atque admirabili contemplatione. Deinde reſpiciẽs. Labor quidem, inquit, magnus eſt, & irẽ artifex excellens, verùm operi gratia non ineſt: quàm ſi homo conſecutus eſſet, labor eius cœlum attingeret. Laudauit quidem inſignem picturam Apelles, ſed nimiam diligentiam & induſtriam vituperauit, quæ operi gratiam omnem adimebat. Ælianus lib. 12. de Varia hiſt.

Pollio.

Dicebat, Cõmodè agendo factum eſt, vt ſæpe agerem: ſed ſæpe agendo factum eſt, vt minus commodè quia ſcilicet aſſiduitate nimia facilitas magis quàm facultas, nec fiducia, ſed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, raro faciendum eſt. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licèt pulchrè calleãt Latinè, tamen vix vnquam adduci poſſunt, vt in familiari congreſſu Latinè loquantur. At ſiquando compellit neceſſitas, dicunt, exactè, quaſique de ſcripto. Eraſ. lib 8 apoph.

Scipio Africanus.

Centurionem, qui pugnæ non adfuerat, cùm increparet, atque ille diceret, ſe in caſtris cuſtodiæ gratia remanſiſſe: Non amo, inquit, nimium diligentes. Bruſo ex Cicerone lib. 2. de Oratore.

De diſcendi cupiditate.

Solon.

CVm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecíniſſet, delectatus eſt illa cãtilena: & iuſſit adoleſcentem, vt eam ſe doceret. Cũ autem quidam interrogaſſet, quam ob cauſam hoc deſideraret? reſpondit: Vt poſtquã ipſam didicero, moriar. Voluit autem oſtẽdere, quàm auidus diſciplinæ fuerit: vt qui morti iã proximus, ab aliis doceri nõ erubuerit. Ælian. de Var. hiſt.

Idem.

Gloriari ſolebat, ſe aliquid quotidie addiſcentem, ſenem fieri. Tanta enim homini ſapientiſſimo inerat diſcendi cupiditas, vt ſenio iam gra-

uatus, non minus philosophiæ incumberet, quàm cùm adolescens ac iuuenis fuisset. sciebat enim hæc studia magnum senectutis solatium esse. Cicer. in Catone maiore.

Antisthenes.

Antisthenis placita non indigna sunt quæ commemorentur dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικήν, id est, virtutem disci posse. Aduersus eos, qui putant nasci cum homine, aut naturæ affectus studio vinci non posse. Laert. lib. 6.

Zeno.

Dicitur consuluisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere respondit vates, εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id est, si concolor fieret mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, contulit sese ad philosophiam. Dicitur autem Zeno natura fuisse colore fusco. Studium ac victus parsimonia maciem & pallorem conciliat homini. Laertius libro 7. cap. 1.

Polemon.

Idem Zeno, licet iam profecerat, tamen modestiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon solitus est dicere: Non me clam est Zeno, te per posticum irrepere, furarique dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans, illum furtim discere gratis, quæ aliis esset venditurus. Laert. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes Athenas profectus ad Antisthenem se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim discipulum recipiebat Antisthenes) non destitit tamen hærere: adeò vt quum aliquando baculum intentaret Antisthenes, vltrò baculo caput subiecerit, dicens, Cæde, si vis: at nullum inuenies baculum tam durum, quo me abs te abigas dum aliquid dixeris. Insigne exemplum adamatæ sapientiæ. Laert. lib. 6. cap. 2. Ælian. lib. 10. de Varia historia.

Democritus.

Arrodens cucumerem, sensit humorem esse mellei saporis, rogauitque famulam, vnde emisset? Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus, Et, duc me, inquit, eò, ac locum indica. Demirante muliercula quid sibi vellet? Vt, inquit, dulcedinis causam inueniam: inuenturus, si locum inspexero. Hæc muliercula ridens: Quiesce, inquit, ô bone. nam ego imprudens cucumerem immiseram in ollam mellitam. At ille offensus: Molesta es, inquit, ego tamen incumbā, quærámque causam: quasi cucumeri peculiaris sit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum studij indefatigabilis. Laert. lib. 9. cap. 7.

Cleanthes.

Antigono discipulo roganti, cur sordidam operam præstaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum pro Cleanthe dictus φρεάντλος, ita respondit: Num haurio tantum? an non & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philosophiæ causa? Alius negasset factum: philosophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ sibi ducens: quod ille vertebat probro. Laert. lib. 7. cap. 2.

Metrocles.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum, vestem, & alia: disciplinas autem liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium & indefessam diligentiam. Laertius lib. 6. cap. 6.

Socrates.

*Ei in senectute citharam pulsanti & aberranti dixit quidam, Tu ne adeò

adeo senex cithara ludis? respondit ille, Atqui præstat serò quàm nunquam discere. Stob. serm. de assiduitate.

Isocrates.

*Apis, inquit omnibus floribus insidet, à singulis, quod vtile est accipiens. Ita doctrinæ cupidi nihil non attingit, & vndique quæ sunt vtilia colligit. Max. ser. 17.

Demosthenes.

Interrogatus, Quo pacto sibi oratoriam facultatem comparasset? Plus olei, inquit, quàm vini mihi consumptum est. Stob. ser. 27.

Idem.

Tanta diligentia versatus est in oratoria, vt nullam aliam ob causam magis se dolere dixerit, quàm si quã do opificum anteculana victus esset industria. Cic. lib. 4 Tuscul. quæst.

Marcus. Imp.

Lucius, quum Romam venisset, obuiam factus Imperatori Marco, percontatus est illum quò iret, & cuius rei gratia? cui Imperator, Honestum est & seni dicere: eo ad Sextum philosophum, vt discam quæ nondũ scio. Hic Lucius sublatis in cœlum manibus, O Iupiter, inquit, iam senex tabellam gestans puerorum more commeat in ludum, quũ noster rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus sit. Hic citius probarim Cæsaris & studium & moderationem, quàm Lucij libertatem. Philostratus.

Saluius Iulianus.

Is tum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, solitus est dicere: Et si alterũ pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem. Refertur Pandect. libro 4. titui de Fidei commissis. l. apud Iulianum. Hæc sententia optimo iure placuit laudatissimis viris. Sed hodie passim audimus has voces Iam adultus sum, serum est discere. Imò hoc turpius est, nescire quæ cognitu digna sunt, quòd adultus es.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando de iactura rerum pretiosarum sermo haberetur, persanctè affirmasse dicitur, Malle se gẽmas, vniones, margaritas suas, quæ quidem essent in orbem omnem terrarum diffamatissimæ, quàm libros qualescunque perditum iri. Panormitan. libro 4. de rebus gestis Alphonsi.

Plura pete ex apoph. de Industria.

De discipulo docili.

Antisthenes.

QVum adolescens quidam Ponticus genere, se in numerum discipulorum illius recipi cuperet, patri quærẽti, quibus rebus esset opus? Libro (inquit) nouo, stylo nouo, nouáque tabella. significans, animum à vitiis vacuum, studium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adolescentes voluptatibus ac deliciis occupatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in causa est vt minus proficiat. At philosophia totum animum sibi postulat. Laert. lib. 5. cap. 1.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita interrogatus, quo pacto fieret, vt discipuli quamplurimum proficerent: Si, inquit, pręcedentes gnauiter insequantur, sequentes non morentur. Laertius lib. 5. capite 1. Brusonius libro secundo cap. 23.

Vide apoph. de docilitate.

De diſcipulo indocili.

Bion.

ARrogantiam dicebat eſſe profectus obſtaculum. Indocilis enim eſt, qui mauult doctus videri, quàm eſſe. Laër. l. 4. c. 7.

Idem.

Cuidam obiicienti quòd adoleſcentem quendam ad ſe non pellexiſſet: Tenellus, inquit Bion, caſeus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non eſſe ſtudiis accommodos. Laërt. li. 4. c. 7.

Zeno.

Quum quendam ex diſcipulis inflatum turgidúmque eſſe noſſet, ſed deſidem ac ignauum, percutiens dicebat: Non ſi magnus fueris, bonus & eruditus eris: ſed ſi bonus & eruditus, tum demum reuera magnus eris. Bruſ. li. 21. c. 23.

Diogenes.

Adoleſcenti cuidam, qui apud illum volebat philoſophari, pernã dedit deferendam, ac ſequi iuſſit. At ille diſciplinæ impatiens, abiecta, quã ferebat perna, abſceſſit. Sed poſt aliquantulum temporis occurrens, illi Diogenes: Tuam & meam, inquit, amicitiam perna diſſoluit. Senſit autem obiter philoſophus clariſſimus, eum nequaquam bonum fore diſcipulum, qui præceptoris moribus ſe non accommodaret, ac in licitis & honeſtis ſuum denegaret præceptori officium. Bruſ. li. 2 c. 23.

Theodorus

Dicere ſolebat, Protagoram, præceptorem omnium fidiſſimum, dextra manu porrigere auditoribus ſuis ſcientiam, illos verò ſiniſtra accipere Bruſon. libr. 6. cap. 2.

Iſocrates.

Ephorum Cumanum, qui ſcholam ipſius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuò miſſus eſt, vt ab integro data mercede diſcipulum ageret, διφρεὸν appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quòd duos ferat: pugnantem & aurigam. Iſocrates autem ex vocis etymologia captauit iocum in ſtupidum diſcipulum, qui bis attulerit mercedem διφρὸς enim dici videtur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt, a bis ferẽdo. Eraſ. l. 8. apoph.

Idem.

Cùm diuerſis moribus & ingeniis haberet diſcipulos, Ephorum ſcilicet, & Theopompum: Se calcaribus in Ephoro, contra autem in Theopompo frenis vti ſolere dicebat. Cicero ad Atticum, & de Claris oratoribus. Quintil. etiam l. 10. c. 1. Bruſon. l. 2. cap. 23.

Anonymus.

Philoſophus quidam quum duos haberet diſcipulos: alterum quidem laborioſum, ſed hebetis ingenij, alterum ingenioſum, ſed ignauum: Ambo, dicebat, pereatis: quoniam tu cùm velis, non potes: tu verò cùm poſſis, non vis. Antonius in meliſſa, par. 1. ſermone 5. & Maximus ſermone 17.

Stratonicus.

Quum doceret Macedonem quendam, nec ille quicquam proficeret, exaſperatus in diſcipulum: In Macedoniam, inquit, pro eo quod alij dicunt, εἰς μακαρίαν, ſi cui precantur exitium. Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

De

De discipulorum erga præceptores pietate.

Xenocrates.

DIonysius, cùm Platoni diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum pręceptori aderat. Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laert. l. 4. c. 2.

Alexander.

Cùm interrogaretur, Vtrum magis desideraret patrem Philippum, an Aristotelem præceptorem? Magistrum, inquit. Ille enim vt essem, hic autem vt præclarè institutus essem, author fuit Anton. in Meliss. part. 2. ser. 11. & Max. ser. 23.

De discipulorum in frequentia, & exiguo numero.

Stratonicus.

IN ludo suo quum haberet pictas Musas Nouem, Apollinem vnum, discipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam. Quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim Eras. l. 6. apoph. ex Athenæo, & Bruso. l. 5. ca. 2.

De discordia.

Demaratus.

A Philippo Macedonũ rege hospitio susceptus, qui ob nouas Cleopatrę nuptias à se Olympiadem Alexandrúmque auocauerat, dicenti Philippo, quo pacto Græci inter se mutuam agerent concordiam, respondit: Tua minimum interest, Philippe, Græciæ curam suscipere, qui tot discordiis ac calamitatibus propriam cumulasti regiam. Brus. li. 1. c. 20. ex Plut. apoph.

M. Agrippa.

Dicere solebat, multum se huic sententiæ debere: Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Senec. in epist. li. 14.

Leontius episcopus.

In grauissima illa apud Antiochenos de fidei negotio dissentione, timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non audebat, & aliquando caput suum canis florescens manu demulcens, dixisse fertur: Niuem eam solutam lutum multum subsecuturum esse. Ænigmate eo obscurius indicans, dissonantiã eam aliquando in seditionem euasuram, neque eos qui factionis suæ essent cum reliqua multitudine consensuros. Niceph. l. 9. c. 24. Eccl. hist.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est, Si Romanis tẽporibus vixisset, se constructurum fuisse templum Ioui Positorio, vt de rebus acturi, in eo prius conuenirent, & contentionẽ omnem deponerent. Innuit autem, nihilęque Reipublicæ esse perniciosum, ac si plebis cum patribus crebræ contentiones oriantur. Panor. l. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Concordia.

De disputationibus, aut quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Aristippus.

CVidã qui proposuerat ænigma, vehementer instãti vt solueret:

Quid ô ſtolide, inquit, vis ſoluam, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Luſit ex ambiguo. Soluitur enim quæſtio, & ſoluitur homo aut belua vincta. Stultum autem ſit furioſum hominem aut noxium animal ſoluere, magis nociturum. Laërtius libro 2. capite octauo.

Idem.

Cõfutatus in diſputatione à quodam homine audaci, ſed furioſo ac ſtolido, quum illum videret geſtientem, inflatúmque victoria: Ego quidẽ, inquit, redargutus abeo: ſed ſuauius dormiturus te, qui redarguiſti. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Orante aliquando Anaximene, Diogenes prætendens pernam, auditores in ſe conuerit: ob id indignatus Anaximines, obticuit ab auditorio deſtitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, diſputationem oboli pretium diſſoluit, ſignificans, illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admodum attentos haberet auditores. Laërtius libro ſexto.

Plato & Diogenes.

Platonis ideas, id eſt formas, riſit & Ariſtoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis diſſereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, ſubinde in ore habens, menſeitates & cyathitates, per quas voces intelligebat ſpecies menſæ & cyathi: Diogenes irridens ſubtiles nugas, Menſam, inquit, ac cyathum video, menſeitatem & cyathitatem non video. Tametſi ſunt & hodie qui ſorteitatibus & ecceitatibus ſibi videntur acuti. At Plato regeſſit dictum: Nec mirum, inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac menſæ, mentem verò non habes qua cernuntur menſeitates ac cyathitates. Laërtius libro 6.

Ariſton.

* Veratrum, inquit, craſſiuſculè ſumptum purgat, Pollionem verò læuigatum ſuffocat, ſic & nimis anxia ſubtiliſque in philoſophia diſputatio. Stob. ſer. 8.

Gorgias.

Gorgiæ ſophiſtæ palàm exhibenti ſeſe ad reſpondendum, quod cuique libuiſſet proponere, Xenophon, non ille Socraticus, ſed alius quidam inuidens, adiit illum, atque hanc propoſuit quæſtionem: Dic mihi, Gorgia, quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent? Ad quem placide Gorgias, Iſtud quidem diſpiciendum relinquo: cæterùm illud iam olim cognitum habeo, terram aduerſus iſtiuſmodi homines producere ferulas. Philoſtratus.

Idem.

Quum audiuiſſet phyſicum quẽdam de antipodibus argutè diſſerẽtem, oſtẽſis in puteo hominum vmbris, interrogauit, num illos antipodes putaret. Irriſit inutilem quæſtionem philoſophorum, qui interdum de iis rebus diſputant, quæ non ſunt, licet ex certis demonſtrationibus hodie probari poſſit, reuera antipodas eſſe. Eraſm. libro 8. apophth.

Idem.

Cùm conſpiceret duos philoſophos, vtroſque pariter indoctos, inter ſeſe diſceptantes, & alterum quidem ridiculas quaſdam quæſtiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia

tia respondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum supponere? Lucianus in vita Demonactis. At refertur à Diogeniano his verbis: Vtrum stultior qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Idem aliis curiosa indagine disquirentibus, an mundus rationis exors sit, aut anima præditus, & sphæræ nihilominus figuram teneat? Vos, inquit, plus æquo de mundo solliciti, vestram ipsorum immunditiem interea parum prouida consideratione pensiculatis. Stob.

Zeuxidamus.

Cuidam percontanti, quam ob causam Lacedæmonij leges de fortitudine citra scriptum seruarent, ac non potius descriptas traderent iuuenibus legendas? Quoniam, inquit, assuefaciendi sunt vt præclaris gestis potiùs quàm scriptis intẽdant. Inertiæ genus est, de fortitudine philosophorum more disputare: sed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest. Plut. in Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Quum audisset Xenocratem iam senem in Academia cum amicis disputantem, percontatus est, quis esset ille senex? vbi respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quæreret: Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Visum est Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute disputare, veluti de re controuersa: quum oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto, impressa animo, & secundùm virtutem exerceri: non quærere, quemadmodum faciunt philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidem satis consentientes quid sit virtus aut beatitudo. Plutarch. in Laconic.

Pantholidas.

In Academia philosophos audiẽs multa de virtute differentes, interrogatus cuiusmodi viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi: sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Salsè tetigit mores Atheniensium, qui virtutem haberent in labris, non in factis. Plut. in Lacon.

As. Pollio.

Dicebat, in causa verecunda nunquam tentari debere improbã quæstionem. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæstiones nihil ad causam facientes. Erasm. libr. 8. apoph.

De dissidio.

Plinius.

* EOs qui mutuis dissidiis sese conficiunt, similes dicit esse Gallis sæpius in pugna commorientibus. li. 2. natur. hist. cap. 21.

Vide apopht. de Discordia, Odio, Seditione.

De dissimulatione.

Plinius.

* VItro pellucido quod nihil celat voluit eos assimilare qui nihil dissimulare norunt, sed quicquid in animo est, protinus palam efferunt. li. 10. c. 62.

Vide apopht. de Libertate in dicendo, & Simulatione.

De diuinatione.

Chilon.

DIcebat, diuinationem non esse detestandam: quòd hanc deorum munus esse crederet, quæ ratione percipi posset ab homine insigni virtute prædito. Nam ipse prædixisse fertur, futurum vt ex insula Cythera summum malum oriretur Lacedæmoniis, cuius situm naturámque cùm didicisset: Vtinam, inquit, hæc aut nunquam fuisset, aut simul vt nata fuit, euersa fuisset. Nam Demaratus Lacedæmone profugus, Xerxi suasit, vt in ea insula classem haberet: ac plane Græciã subegisset Xerxes, si Demarati consilium fuisset sequutus. Pòst, Nicias ea potitus, statuit illic præsidium Atheniensium, & Lacedæmonios multis cladibus afflixit. Laër. li. 1. c. 2.

Diogenes.

Dicere solebat, Si vlla disciplina id præstare posset, vt præsciremus quæ ferenda sunt, atque eadem amoliri à nobis certa ratione valeremus, egregium sanè illud esset, & longè optimum artificium. Sed si ordine inuiolabili ac lege inconcussa quippiam tolerandum est, ad quid attinet tale malum prænoscere? Stob.

Idem.

Videns hominum diuersas actiones, ac audiens somniorum esse interpretes & coniectores, dicebat, nullum animal homine esse stultius. Laërt. l. 6.

Socrates.

Quum in somnis quidam Socrati visus esset dicere,

ἤματι μὲν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο:

Ad Phthiam venias simulac lux tertia surget, Æschini dixit, Tertio die moriar: versum Homericum pro oraculo interpretans id euenit. Phthia erat patria Achillis: & amici conati sunt persuadere Socrati, vt in Thessaliam fugeret, quod illic haberet fidos amicos. Eras. 3. apoph.

Demonax.

Conspicatus augurem quendam in publico vaticinia sua vendentem: Si potes, inquit, eà quæ Parcæ statuerunt arte tua depellere, exiguã mercedem postulas: si quæ fatis decreta sunt omnino sunt euentura, quid tua prodest diuinatio? Bis miser esse cupit, qui mala quæ vitari non possunt, amat præscire. Eras. 8. apoph.

Demetrius.

Quum Philippus locum quendam Ithomatam, non minus munitum, si præsidium imponeretur, quàm erat Acrocorinthus occupasset, & sacrificio peracto per vatem ad ipsum exta essent delata, accepta Arato ac Demetrio Phalereo demonstrauit: & ipse animi dubius rogabat eos, qui exta portenderent? vtrum Messeniis locum redderet, an retineret? Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, vatis geris, locum dimittes: sin regis, vtroque cornu bouem retinebis. Peloponnesum bouis ænigmate signans, quàm facilè retineret, si duas arces præsidio tueretur. Erasm. lib. apoph. 6. ex Plut.

Anaxarchus.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, ostenso calice prædixit fore vt vulnus acciperet, attribuens ad id versu, quẽ recitat Laërt. lib. 9. cap. 1.

βεβλήσεται τις θεῶν βροτησία χειρί. Id est,

Ferietur aliquis mox deûm humana manu. Erasm.

Calanus

Calanus Indus.

Ad mortem proficiſcens, quum conſcenderet rogum ardentem, O præclarum, inquit, diſceſſum è vita, quum vt Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem exceſſerit. Hunc quũ Alexander admoneret, dicere ſi quid vellet? Optimè, inquit, propediem te videbo. Idque euenit, nam Alexander paucis poſt diebus mortuus eſt. Cicer. l. 1. de Diuinatione primo.

Larcas Indus.

Apollonius Tyaneus quum ad Indorum ſapientes qui Brachmanes dicuntur, habens Larontis Indiæ regis literas commendatitias, accederet: vt venit ad illos, Larcas illorum princeps ſalutauit Apollonium, ſtatimque petiit regis literas. Admirante Apollonio, ac dicente, Vnde ſciret? Quo magis (inquit Larcas) mireris, ſcito D, vnum in epiſtola deeſſe: atque ita eſſe, palàm omnibus oſtendit. Bruſ. li. 7. c. 20.

Iudas Eſſeus.

Nunquã diuinando mentitus eſt, is quũ prædixiſſet, in Stratonis pyrgo, Antigonum regem eo die occubiturum: viſo Antigono, Nunc mihi pulchrum eſt mori, inquit, quum mendax fuerim (diſtabat enim Stratonis pyrgus ſexcentis ſtadiis) ſollicitáque mente ſecum hoc repetebat. Sed paulò pòſt tamen interfectus eſt Antigonus in loco ſubterraneo, qui Stratonis pyrgus dicebatur. Bruſ. lib. 7. cap. 20.

M. Cato.

Aiebat ſe demirari, quòd non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicem, ſentiens, totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur quod aruſpex aruſpicem poſſet videre abſque riſu. Solent enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam. Cic. l. 2. de Diuin.

Pompeius.

Catoni acerbiùs inſectanti Pompeium, quòd quum ipſe ſæpius prædixiſſet potentiã Cæſaris indies creſcentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, ſed potiùs ad tyrannidem tendere: Pompeius ita reſpondit, Tua (inquit) Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accõmoda ſunt amicitiæ. Sentiens, Catonem incerta loqui, quòd nemo poſſit rerum humanarum exitum liquido præſcire, ſe verò ea ſequutum, quæ tum temporis amicitia, quæ ſibi cum Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat quid debebatur amico, incertũ erat, an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico verò humanius eſt bene ſperare, quàm malè diuinare. Plut. in apo.

Spurina aruſpex.

Spurina aruſpex admonuit C. Cæſarem, vt caueret diſcrimen ingens, quod vltra Calendas Martias nõ proferretur. Eo die quũ iret in ſenatum, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, nónne venere Calendæ Martiæ? Venere, inquit, ſed nondũ præteriere. Eodem die cæſus eſt Cæſar. Bruſ. l. 7. c. 20. ex Plut.

Anonymus.

Seuerus imperator cùm è Britannia rediret non ſolùm victor, ſed etiã in æternum pace fundata: ſcurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus eſt: Fuiſti Cæſar, totum viciſti, iam Deus eſto victor, cuius diuinatio licet iocus eſſe videbatur, conſtat nihilominus tamen Cæſarem paulo pòſt periiſſe. Eraſ. l. 6. apoph.

Athanasius episcopus.

Ab Arianis & Græcis præstigiator dictus, atque ob diuinationis peritiam diu multúmque derisus, cùm vrbem Alexandriam ingrederetur, cornix in aere volitans crocitabat. Græcorum igitur turba hęc audiens, scommate eum veluti impostorem persequens, quidnam cornix diceret, interrogauit. Ille autem perquam vrbane & suauiter ridẽs: Cras, inquit. Portendi námque, crastinum diem vobis non bene cessurum. Mandatum enim ab imperatore veniens, festum diem vestrum inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porrò id Athanasij dictum, exitum suum habuit, ab imperatore enim literæ venere, quibus magistratus iubebatur, de cætero Græcos prohibere, ne ad templa accederent, & more superstitionis suæ dies festos peragerent. Et celebritas ea quę iam aderat, & ab illis plurimi fiebat, veneratione&que maxima colebatur, tum penitus abrogata est. Niceph. l.9. c.35.

De diuitiis ac opibus.

Chilon.

*PErcontatus, quid essent diuitiæ? respõdit, Thesaurus malorum, calamitatis viaticum, improbitatis suppeditatio. Ant. ser. De diuit.

Bion.

Dicebat, diuitiis operam dantes ridiculos esse, cùm eas porrigat fortuna, illiberalitas seruet, benignitas auferat. Stob. ser. 91.

Idem.

*Quemadmodũ, inquit, vilia marsupia, & si nullius pretij fuerint, tanti tamẽ æstimãtur, quantũ in se numismatis continent: ita diuites etiam homines vani & nihili, bonorum quæ possident æstimatione ac pretio fruuntur. Stob. ser. 87.

Idem.

Dicere solebat, non minus molestum esse caluis, quàm comatis, pilos velli. Ostendere autem hoc dicto voluit, paria pauperũ diuitúmque tormenta esse. Brus. l.2 c.26.

Bias.

Beatum esse dicebat, ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur. Verùm multò beatiorem, qui ne desideraret quidem. Sto.

Chilon.

Dicebat, Quod Lydius lapis est auro, id aurum esse homini. Lapis enim index affrictu prodit quale sit aurum, ipsum autem aurum arguit quale hominis ingenium: iuxta illud, Magistratus virum arguit. Laert. in eius vita.

Pythagoras.

Neque equum sine freno, neque diuitias sine prudentia quenquam gubernare posse, dicere solebat. Stob. ser. 92.

Hypsæus.

*Vt aurum, inquit, trementi manui impositum, tremit: sic & diuitię ab animo metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Stob. ser. 90.

Antisthenes.

Neque symposium sine colloquio & societate, neque diuitias sine virtute, voluptatem habere affirmabat. Stob. ser. 1.

Democritus.

Audiens de diuitiis variè disputantes, omnibus hominibus perpetuam quandam diuitiarum cupiditatem inesse dixit, quę si non acquisitę fuerint, vexant: si erunt acquisitæ, solicitudine & cura torquent.

Amissæ

Amissæ verò, dolores etiam adferũt haud mediocres. Max. ser. 12.

Idem.

Nequaquam diuitem, sed diuitiis bene vtentem, beatum iudicandum dicebat. Max. ser. 12.

Idem.

Neminem vnquam ob diuitias, & gloriam beatum esse existimandum dicebat. Talia enim omnia incertiora sunt, minoríque fide deuincta, quàm vt bona censeri debeant. Max. serm. 12.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis diues fieri posset? Si, inquit, cupiditatum pauper erit. Max. ser. 12.

Idem.

Dicere solebat, Quantum ad naturam attineret, omnes homines diuites esse: sed quantum est in nobis, omnes pauperes videri. Maximus serm. 12.

Idem.

Eos etiam qui naturalibus diuitiis contenti essent, multò ditiores esse iis dicebat, qui cùm multa possideant, plura tamen concupiscunt, illis enim nihil deest, his plura quàm possident. Eod. ser.

Democritus.

Pecuniarum vsum cum prudentia, vtilẽ quidem esse ad exercendam liberalitatem, & ad iuuandum alios: cum stultitia verò, communem largitionem esse dicebat. Stob. ser. 92.

Idem.

*Quemadmodum, inquit, inter vlcera pessimus est affectus phagedenæ: ita in diuitiis animus non contentus, & sibi inæqualis. Stob. serm. 90.

Idem.

Diuitias comparare non inutile esse, sed iniustè corradere, turpissimum esse dicebat. Eod. ser. 92.

Idem.

Si diuitias, inquit, non expectes pauca tibi multa videbuntur, praua enim appetentia ex inopia diuites facit. Stob.

Idem.

Interrogatus quæ via esset facilè ditescendi, respondit: Si quis inops fuerit desiderio. Stob.

Zeno.

Cùm sæpe dixisset, diuitias esse indifferentes: Antigonus falsò ei nunciari fecit, prædia illius ab hostibus esse direpta: & cùm tristior effectus esset, Vides, inquit, diuitias non esse indifferentes? Brus. l. 2. c. 26. ex Laërt.

Idem.

Dicere solebat, non magis prodesse, quàm nocere opes ad sanitatem. Ex eodem.

Anaxagoras.

Magno cum negotio pecunias cõparari, sed multo maiori opera conseruari & custodiri dicebat, Innuit autem, ita comparatum esse, vt omnes pecuniam quærant, ac opes amplissimas, quas cùm iam parauerunt, multò curiosius ac attentius seruant, ne statim euanescant. Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos, facilius est capere quàm diu retinere. Ælius li. 4 de Var. hist.

Epicurus.

Scribens ad Pytocleam, Si vis, inquit, te diuitem facere, non pecuniæ adiiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Seneca.

Simonides.

Interrogatus, vtra res esset optabilior, diuitiæ an sapientia? Dubito, inquit, vt qui videam sapientes frequentare diuitum fores, innuens, philosophos verbis quidem contemnere diuitias, sed re tamen eas captare. Eras. 6. apoph. ex Stobæo.

Cleanthes.

Quęrenti quomodo quis diues euadere posset? respondit, si cupiditatum fuerit inops. Stob. ser.92. Idem & ad Democritum referri, paulò antè diximus.

Epictetus.

Percontatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet. Stob.

Idem.

Audiens quendam sibiipsi ob amplas diuitias placentem, ait: Examina teipsum prius, vtrũ ditescere malis an beari. Quod si diuitias velis, rem neque bonam esse scias, nec omnino in te sitam. Si verò beari, id & bonum est, & penes te. Opes enim fortuna ad tempus commodato dat: Beatitudo autem à nostra voluntate procedit. Stobæus sermone de temperantia,

Idem.

*Nec equus, inquit, ob præsepe, phaleras, & tapetes, nec auis ob floccos ad nidum suum effertur & gloriatur, sed vtrunque animal ob celeritatem, hoc quidem alarum, illud verò pennarum. Quare tu quoque ob externas diuitias ne superbito, sed ob probitatem & beneficentiam. Stob. eod. ser.

Socrates.

Diuitias ex vsu metiri iubebat. non enim immensas possessiones diuitias vocabat, sed tantùm, quantum requiritur ad vsum decentem. Stob. serm. de Temperantia.

Idem.

Magnifaciendas esse diuitias dixit, si lætitiam sibi coniunctam haberent: nunc autem, iuquit plurimũm dissident. Nam si diuites suis opibus frui velint, præ nimia voluptate corrumpentur: sin custodire, curis: sin verò acquirere, nimio desiderio pessum ibunt. Stob. ser.91.

Idem.

Interroganti, Quisnam videretur sibi ditissimus? respondit, Qui paucissimis contentus est. Anton. in Meliss. par.1. ser.37. Stob. ser.5.

Idem.

*Diuitias auarorum Soli occidenti comparabat: neminẽ enim viuentium illas iuuare dicebat. Maxi serm. de diuitiis.

Idem.

Satius esse dicebat, se in paucis facultatibus continentem hilariter agere, quàm in magnis infeliciter. Anton. in Meliss. par.1. ca 37.

Idem.

Cùm videret Alcibiadem ob diuitias elatum & propter agrorum spatiosos limites superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam ambitum terræ complectẽs suspensa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requireret. Quam cùm inuenisset suos fundos eum iussit ostendere. & cùm responderet, Nusquam ibi pictos esse: Horum (inquit Socrates) possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ. Illudens hoc dicterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in iis rebus quæ fluxæ sunt, & cum mundo interire solent. Ælian. l.3. de Var. hist.

Plato.

Interrogatus, quantas opes habere conueniret: dixit, Quantæ possidenti neque insidias pariant, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. serm.91.

Diogenes.

Aiebat, neque in ciuitate, neque in domo opulenta habitandi locum esse virtuti. Stob. ser.91.

Idem.

Exprimere volens quid essent diuitiæ,

uitiæ, Fortunæ vomitum eas appellauit. Stob. ser. 91.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit? Cùm autem illi, Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, qui seipsum non habet? Sensit autem philosophus, eum non in sua ipsius potestate esse, qui captus diuitiis sibi iam mortuus est. Max. ser. 12.

Idem.

Physicus quidã interrogauit eum, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiãtes. Pallent autem, qui metuunt. Laert. lib. 6. & Maximus serm. 12.

Poßidonius.

Diuitias causas esse malorum dicebat, non quòd ipsæ facerent, sed quòd facturos irritarent. Senec. lib. 3. epistol.

Isocrates.

*Dicebat illos contemni debere, qui nimium operam dant diuitiis, præsentibus autem vti nequeunt. Nam isti (inquit) non secus afficiuntur, quàm qui bonum equum possidens equitandi artem ignorat. lib. ad Dæmonicum.

Idem.

*Diuitias non tam honestati quàm improbitati seruire dicebat, dum socordiæ hominum licentiam parant, & iuuenes instigant ad voluptates. Eodem lib.

Democrates.

*Vt vestes talares corpora, ita diuitias immensas, animas impedire dicebat. Stob. serm. 91.

Anonymus.

Cuidam Lampen Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videretur, multorum nauigiorum dominus: Lacon, nihil (inquit) moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ sunt in manu fortunæ, tum eæ præcipuè quas negotiatores cõmiscerẽt nauibus. ruptis enim funibus sequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Plutarch. in Lacon. apoph.

Lampis.

Interrogatus quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò cum labore ac tardè. Sentiens, initio paulatim magnáque vigilantia corrasam pecuniam. Cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè est amplis lucris ditescere. Plutarch. in libello, An seni sit capessenda respub.

Pheraulas.

Is diues, à Saca fœlix nuncupatus ob diuitias, quas pauper acquisiuerat: Num, ait, ita existimas Saca, me nunc eò iucundius viuere, quò plura possideo? An ignoras, me & esse & bibere, & dormire, nullo modo mihi iucundius, quàm tunc quum eram pauper? Certum quippe est, eum qui pecuniis ac diuitiis oblectatur, si sumptum vel dispendium faciat, vehementer contristari. Brus. lib. 2. cap. 26.

Plutarchus.

*Dicebat, vt equus generosus non ex apparatu precioso iudicatur, sed qui natura sit egregius: neque vir honestus, censetur qui magni pretij possidet opes, sed qui animo sit generoso. Anton. serm. de diuit.

M. Crassus.

Dicebat, neminem diuitem esse dicẽdum, nisi eum qui redita annuo legionem tueri posse. Plin. lib. 33. Cicero autem in Officiis libr. 1. pau-

lò aliter recitat, qui ait, Crassum neminem diuitem iudicasse, nisi qui prius facultatibus exercitum alere posset.

Sigismundus Cæs.

Sigismundo Cęsari allata erant ex Hungaria aureorũ quadraginta millia. Cùm autem aduesperasset, eáque in thalamo regio recondita fuissent in cubiculum veniens Cæsar, dum cogitat in quémnam vsum eam pecuniam conuertat. somnus eum destituit. Tum ille excitatis cubiculariis: Ite (inquit) ocyus, consiliarios ducésque omnes militum huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi (timebant enim ne quid aduersi accidisset) Imperatorem celeriter adeunt, & quæ causa sit tam repentinæ vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta arca, inter eos qui aduenerant pecunia distributa: Ite, inquit, securè tranquilléque nobis dormire liceat. Nam quòd mihi somnum ademerat iam procul aberit à cubiculo. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Maximilianus. Cæs.

Nullum non pecuniarum aceruum concupiuit: & quanuis non rarò ad eum ingens pecuniarum summa afferretur, tamen penes se eam nunquam retinuit, sed ad quæstores referri iussit, dicens, se regendis hominibus præpositum, nec auri sibi custodiam demandatam: quo si quis semel capiatur, mox è rege seruum futurum. Iacobus Spieg. in Æneæ commentaria de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Pecunia.

De diuitiarum vsu.

Socrates.

* Dicebat diuitias pro moribus possidentium variare, vt vinum mutatur cum vasis. Stob. ser. 92.

Idem.

*Sudor, inquit, exercitiis prouocatus decentior est: sic etiam diuitiæ propriis laborib. acquisitæ. Eod. ser.

Idem.

*Diuitias (inquit) veluti amicum liberalem ac promptum, ad honestas actiones assumere oportet. Ibidem.

Socrates.

* Adolescens ipsum interrogabat quomodo diuitias malum & bonum esse putaret? Cum ille, Non secus quàm tu nunc honestis quidē bonisque hominibus bonas esse iudicas: itē scientibus quo loco pecuniis vtendũ sit, iis cōmodæ sunt: improbis verò imperitis, malæ, &c. Plato, in Eryxia, aut de diuitiis.

Ariston.

*Vt ab eodem vino alij contumeliosi, alij benigniores fiunt: sic (inquiebat) à diuitiis alij aliter afficiuntur. Eod. serm.

Aristoteles.

*Melius est, inquit, ad felicitatem pauciora possidere, quàm multa cum inuidia. Nam ista vita laudabilior & suauior est. Ibid.

Bion.

Diuitias dicebat esse neruos actionũ, quòd sine his nihil agatur, Laert. lib. 4. cap. 7. Alius dixit diuitias esse belli neruos.

Aristippus.

Reprehensus quòd pecunias acciperet ab amicis: respondit, se non ideo accipere vt vteretur ipse, sed vt illi

illi discerent, ad quas res vtendum sit pecuniis. Vulgus enim diuitum aut in equos, aut in operosas structuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris, si egeant, sit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Aristippus non nisi ad vitæ necessaria pecuniis vtebatur: ideóque à diuitibus accipiebat, vt eis demonstraret bene vtendi rationem: id non poterat, nisi illi materiam subministrassent. Veluti qui cupit artem scribendi discere, chartam & calamum porrigit docturo. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

*Quemadmodum, inquit, calceus maior ineptus est ad vsum: ita & possessio copiosior. Calcei enim magnitudo superflua vtentem impedit: opibus autem vel vniuersis vel ex parte aliqua suo tempore vti licet. Sto. ser. 93.

Alcamenes Telecri. F.

A quodam obiurgatus, quòd tam parcè frugaliterque viueret cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eũ qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. significans perniciosas esse diuitias, nisi adsit animus diuitiis superior, qui possit earum vsum non ex copia sed ex necessitate moderari. Plut. in Lac.

Phauorinus.

*Nemo (inquit) adeo diues est, qui non pauciora habeat quàm desideret. At illum qui animo futurus est tranquillo & bene composito, oportet in læta fortuna alios respicere, qui pauciora bona possident: in sinistra autem, infeliciores. Stob. ser. 92.

Idem.

*Diuitiis vtendum est, tanquam materia quadam, non ad res omnes similiter. Eod. serm.

Dionysius senior.

Quum audisset quendam è ciuibus aurũ habere domi defossum, id ad se deferri iussit. Verùm posteaquã is suffuratus auri paululum, in aliam vrbem commigrasset, ibique mercatus esset agrum, reuocato Dionysius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis vti cœpisset, desiissétq; rem vtilem inutilem reddere. Satis declarauit, se non aurum alienum appetisse, sed hominis morbum sanare voluisse: simul vsum auri legitimum demonstrauit, si in agricolationem impendas potius quàm in vsuram. Plut. in apoph.

De diuitiarum abusu.

Solon.

Dicebat, opulẽtiam esse matrem saturitatis, saturitatem ferociæ ac violentiæ. Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnũ migrat in cornua. Laer. li. 1. c. 3.

Diogenes.

Diuitias nihil aliud esse quàm velamenta malitiæ dicebat. Diuites enim cùm aliis nihilò sint meliores, tamen peccant licentius. Laert. lib. 6.

Idem.

*Plerósq; diuites dicebat esse similes arboribus & vitibus, quæ in locis inuiis ac præruptis nascũtur: quod istarum fructus non vsui sint hominibus, sed coruis & eiusmodi auibus cõsumantur: Diuites etiã non ad honestas res diuitiis vti, sed adulatoribus, meretricibus, turpissimis voluptatibus, vanissimæque gloriæ præbere pecunias Stob. serm. 90. Idem apop. de Cratete Thebano refertur, & de Socrate.

Democritus.

*Dicebat diuitias malis artibus comparatas, infamiæ nota inter homines insigniri. Stob. serm. 90.

Socrates.

*Vt ægrotum, inquit, lectus aureus nihil iuuat, sic neque stolidum diuitiæ. Stob. ser. 92.

Eucritus.

Cuidam quærenti ex eo, vter esse mallet, Crœsus, an Socrates? Respondit, viuens mallem esse Crœsus, è vita autem decedens Socrates. Indicauit autem, beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem. Diuites autem licet bonis omnibus in præsenti vita abundent, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac malè collocatas, cruciandos dæmonibus dari. Stobæus.

Lycurgus.

Interrogatus cur hostium interfectorum cadauera spoliare prohibuisset? Ne milites, inquit, ditescant, & dum prædæ incumbunt, pugnam negligant. Metuit vir prudentissimus, ne diuitiis amplis corrumperentur milites, quæ plerunque insolentiores & minus fortes reddunt homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit, quòd illius insidiis, otio & somno fuisset priuatus: videlicet quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Symposiacis.

De diuite indocto.

Socrates.

Conspicatus hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris, ac bullis argēteis exornari, quum interim tamen nihil aliud sint quàm equi. Stob.

Idem.

Ad prædiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium: Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quę possidet. Era. lib. apoph.

De diuitiarum atque opum contemptu.

Pythagoras.

*Ovibus, inquit, à corpore solutus nō egebis, illa omnia contemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacante deos adiutores aduoca precibus. Stob. serm. 5.

Diogenes.

Quum murem fortè conspiceret in Megarico discurrentem, qui neque cauum quæreret, neque turbis terreretur, neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exemplum, móxque contemtis omnibus, cœpit in dolio habitare. Laer. lib. 6.

Idem.

Demirantibus quòd nullas haberet ædiculas vbi cibum capere posset, ostendit Iouis porticum, aítque: Athenienses ipsi magnificam extruxisse aulam, vbi vesceretur. Quod publicum erat, sibi quoque paratum interpretabatur. Neq; potuit optare cœnationem splendidiorem. Ibid.

Idem.

Alexander Magnus inuisens Diogenem, reperit eum in cranio sedentem pro dolio, ac laceras schelas glutino committentem. Posteaquam rex multa cum illo collocutus, pararet abire, diceretque, Cogita Diogenes quid à me velis petere. nam quicquid optaris, feres: Mox, inquit de

de aliis, interim ſecede pauliſper cũ rex ſeceſſiſſet, putans illum velle deliberare, diutius ſilenti repetiit: Pete quod vis Diogenes. Hoc, inquit, volebam. nam prius arcebas mihi ſolem, ad id quod agro neceſſariũ. Alij narrant illum dixiſſe, Ne mihi feceris vmbram: quod vellet apricari. Laert. lib.6. Cic. lib.5. Tuſc. quæſt.

Idem.

Diuitias oblatas recuſans, ſubiunxit Indignum ſe nouerit canis nomine, qui ab opibus & deliciis ſe cohibere non poteſt. Stob.

Ariſtippus.

Quodam tempore nauigans, vt intellexit nauim eſſe piraticam, deprõpſit aurum, ac numerare cœpit, moxque abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens ſibi imprudenti & inuito excidiſſe. Hoc ingenio vitæ ſuæ conſuluit adempta piratis occidendi vincendíue materia. Sunt qui narrẽt, illum & hæc dixiſſe: Satius eſt vt hæc per Ariſtippum, quàm propter hæc pereat Ariſtippus. Laer. lib.4. cap.8.

Idem.

Cùm prædium amœniſſimum perdidiſſet, cuidam deploranti tam miſerabilem illius caſum: Quid, inquit, an neſcis tibi vnicum eſſe prædiolum, mihi verò tres agros ſupereſſe? Cùm annuiſſet alter, Quin igitur tuã potius vicem deploramus? ſentiens, inſipientis eſſe, dolere amiſſis potius quàm gaudere relictis. Laert. li. 2. cap.8.

Idem.

Cùm vidiſſet famulũ quendam in itinere pecuniam ferentẽ, onere premi. Abiice, inquit, quod nimium eſt, & fer quantum potes. Laert. lib.2. ca. 8. Eraſ. lib.3. apoph.

Idem.

Præterea cùm aliquãdo perdicem quinquaginta drachmis iuſſiſſet emi cuidam deteſtanti luxum in philoſopho: Et tu inquit Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non emeres? Cùm is reſpondiſſet, ſe empturum. Et mihi inquit tanti ſunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidẽ qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, ſed pluris facit pecuniam. At philoſopho nihilò pluris æſtimabantur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Ariſtippus itaque obſonij cupiditate par, ſuperior erat deſpectu nummorum. Laert. lib 2. cap.8.

Cleanthes.

Pecuniam, quam collegerat aliquãdo coram familiaribus abiecit, dicẽs Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet, ſi vellet. Laert. lib.7. cap.2.

Philoxenus.

In Sicilia fundum ac domum opulentam nactus & animaduertens illius gẽtis luxum ac delicias: per deos inquit, hæc bona me nõ perdent, ſed ego potius illa. Mòxque ceſſit aliis hereditatem, & è Sicilia abnauigauit. Eraſ. lib.8. apoph.

Anacreon.

*Quinque talentis à Polycrate tyranno Samio donatus, cũ per duas noctes pro ipſis ſollicitus fuiſſet, reddidit ea, inquiens, Non tanti eſſe quanta ipſorum nomine cura laboraret: vel, Odi munus, quod vigilare cogit. Stob. ſerm.91.

Pelopidas.

In præfectura rei militaris Epaminondæ erat collega: cúmq; amici dicerent, illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias nullã eſſe curã: Ita per Iouem, inquit, neceſſariæ, ſed huic Nicomedi: oſtendẽs hominem.

claudum ac mancum. Sensit, fortibus viris nihil esse opus pecunia. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Iason Thessalus venerat Thebas belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ vehemẽter egenti aureorum duo millia misisset, aurum non recepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Ipse verò quinquaginta drachmis à ciue quodam acceptis mutuò pro viatico exercitus inuasit Peloponnesum. Sentiebat, iniquas esse diuitias, quæ possessorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio, contenti sunt. Plut. in apoph.

Idem.

*Legati venerunt à rege ferentes aurum, vt eum corrumperent. Inuitati sunt igitur ad prandium ab eo qui intelligebat qua gratia appulissent. A prandio iussit vt causam aduentus explicarent. Apposita fuerat mensa vilis, biberant vinum acidum. Quum quid diceret, non haberent, ille subridens, Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Stob. serm. 5.

Themistocles.

Cùm inter deambulandum torquem aureum humi iacentem vidisset, vocans ad se ex pueris quendam, dixisse fertur: Quin hoc tollis ô puer, inuentum huiusmodi? non enim tu es Themistocles. Ostendit autem, homines plerunque diuitiarum cupidissimos esse, quarum ipse adeò contemptor esset, vt inuentos fortè humi thesauros non acciperet. Ælianus lib. 13. de Varia historia. Plutarch. in apoph.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt quum rex hostes aggrederetur, præcedebat eum miles coronatus qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Quum igitur Lacon quidã in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & multo cum sudore deiecto aduersario coronam tulisset: cuidam dicenti, quid emolumenti tibi adfert victoria, ô Lacon? ille ridens & alacer respondit: Ante regem, inquit, coronatus incedens, pugnabo cum hostibus. Generosæ mentis est, laudis honore teneri potiùs quàm pecuniæ. Plut. in Lacon.

Scipio.

Quum Numantini viderentur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces superassent, populus Scipionem iterum consulem fecit, ad suscipiendum hoc bellum. Cæterùm quum multi gestirent exire in militiam, idque senatus fieri vetuisset, quasi Italia futura esset deserta: ac ne pecunias quidem ex ærario sumere passus est, sed vectigales prouentus, quorum tempus nondum excesserat, assignauit. Scipio pecuniis quidem sese negauit egere, suas enim & amicorum satis futuras. Plutarch. in apoph.

M. Coriolanus.

Quum ob bene nauatam operam ante prædę diuisionem è singulis rebus, equis & captiuis, denos sibi eligere iuberetur, insuper & equo pulcherrimo donatus à consule: Lætor, inquit, à consule laudari, equúmque fortitudinis præmium lubẽs accipio, cætera non tam decora, quàm mercedem, non accipiam, fuitque communi reliquorum sorte contentus. Nec aliud extra ordinẽ petiit, quàm vt Volscus quidam vir probus & æquus,

quus, quo hoſpite & amico fuerat vſus, non venderetur captiuus, ſed ſuæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecunię, & hoſpitis memori, magis applauſum eſt quàm victoriæ. Plut. in Coriolano.

Anonymus.

T. Labienus cùm equiti ſtrenuo de præda Gallica aurum offerret, omne domum renuens, aurum ad pedes Labieni abiecit. Eraſmus. libro 6. apoph.

S. Taddæus Apoſtolus.

Abgaro regi Edeſſeno, ſibi aurum & munera offerenti pro doctrina & miraculis, iiſdem recuſatis, reſpondiſſe fertur: Si noſtra relinquimus, quomodo accipiemus aliena? Euſebius lib. 1. Eccleſ. hiſt. cap. 15.

Baſilius Magnus.

Præfectus Cæſareæ Baſilio blandiens ſuadebat, vt in gratiam imperatoris fidem negaret, promittens ei imperatoriam amicitiam & opes. Cui Baſilius: Hęc enim homini Chriſtiano, inquit, non conueniunt, ſed adoleſcentibus, & illorum ſimilibus qui talia promiſſa reſpiciunt. Tripartitar. hiſtoriarum libro. 7. cap. 36.

Anonymus.

Fertur de quodam è priſcis, quòd cùm ſpectaſſet pompam ſumptuoſiſſimam, ad familiares verſus, dixit. Videte amici, quàm multis rebus opus non habeo. Philo Iudæus in lib. Quod Deus ſit immutabilis. Plutarchus idem de Socrate aſſerit in Moralib.

Plura vide infrà apophtheg. de Munerum contemptu & de Paupertate.

De docilitate.

Xenocrates.

AD quendam nec geometrię, nec muſices, nec aſtrologiæ peritũ, ad ſcholam tamen ipſius commeantem: Abi, inquit, anſam philoſophiæ non habes, hoc eſt, non es ad philoſophiam docilis, nullis inſtructus diſciplinis. Alij ferunt illum ita loquutum, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐκ ἀνάπτεται, id eſt, apud me vellus non maceratur. Lana rudis non ſtatim traditur veſtiario, ſed fulloni. Laert. lib. 4. cap. 2.

Antiſthenes.

Adoleſcens quidam cùm ſe in numerum diſcipulorum ab Antiſthene recipi cuperet, patri quęrenti quibus rebus eſſet opus? Libro inquit Antiſthenes, nouo ſtylo, nouáque tabella. Significans, animum ab omnibus vitiis vacuum, ſtudium vigil memoriã fidelẽ eſſe debere, vt doceri probè poſſet diſcipulus. Laer. li. 6. c. 1.

De doctrina & eruditione.

Thales.

DIcere ſolebat, faciem componere non præclarum eſſe: ſed bonarum artium ſtudiis animum excolere, lõgè eſſe pręclari⁹. Laer. l. 1. c. 1.

Idem.

Interrogatus, Quíſnam eſſet felix? Qui corpore, inquit, ſanus eſt, animo verò eruditus. Ibidem.

Solon.

Ei cùm obiiceretur, quòd in foro conduxiſſet oratorem: Atqui dixit, cùm habeo conuiuiũ, coquũ cõduco. Ant. par. 1. ſer. 50. Meli. Max. ſer. 17.

Socrates.

Interroganti, quódnã eſſet pulcherrimum animal, dixit: Homo doctrina

ornatus, Antonius in Melissa, part. 1. serm. 50.

Idem.

Cùm ei sermo barbarus exprobraretur, Ego quidem, dixit, barbarus sum verbis, vos autem moribus. Anton. ser. 50. par. 1. Melissæ.

Idem.

Scientiam dicebat vnicum esse bonum, contrà vnicum malum, ignorantiam: quòd quicunque committunt rem iniustam, hoc peccant, quòd ignorant quid cuique sit tribuendum: & qui fortes sunt, non alia re fortes sunt: nisi quòd ex ea expetunt quæ vulgus existimat horrenda: & qui intemperantes sunt, hoc errant, quòd ea putant suauia aut decora, quæ minimè sunt. Summum igitur bonum esse dicebat, scientiam rerum expetendarum ac refugiendarum. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Videns hominem prædiuitem, sed planè rudem & indoctum: Hic, ait, equus est argẽto ornatus, Solent enim stragulis, frenis ac auro argentóque insigniter exornari, cùm tamen reuera nihil aliud sint quàm equi. Eras. libr. 8. apoph.

Idem.

Cùm vidisset prædiuitem quẽdam sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Interrogatus, quid in vita suauissimum esset? respondit: Disciplina & virtus, & rerum incognitarum historia. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50 Max. ser. 17.

Idem.

Quendam ex discipulis suis animaduertens, agri quidem esse studiosissimum, sed actionis negligentem. Heu tu vide, inquit, ne dum agrum cicurare vis, animum tuum efferari sinas. Max. ser. 1.

Bion.

Quum intellexisset, quendam ex familiaribus suis studiosè curantem, vt imago ipsius similis fieret: Tu, inquit, vt tibi similis lapis fieret, curasti: at ipse ne lapidis similis fias, non curas. Putabat etiam sapientissimus vir eos lapidibus haud absimiles esse, qui literis animum non exornarent. Max. ser. 1.

Idem.

Interrogatus, cuiatem se esse diceret, Cosmopolitam se dixit, totius enim mundi incolam & ciuem posse eum arbitrabatur esse, qui omnimodæ eruditionis secum reportaret thesaurum. Cicero libr. 5. Tusculan. quæstionum.

Democritus.

Dicere solebat, disciplinam & eruditionem fortunatis quidem ornamentum esse, infortunatis autem refugium. Antonius part. 1. serm. 50. Melissæ. ser. 17.

Idem.

Audiens quendam contumeliosius quàm par est, de literis loquentem: ignoras, ait, quid dicas. Literæ enim diuitibus addunt nonnihil honestamenti, inopia laborantibus sunt asylum, & vnicum existunt vitæ præsidium. Stob.

Idem.

Dicere solebat eruditionis radices esse quidem satis amaras, fructum autem dulcissimum. Hoc dictum alij ad Socratem referunt, sed Luscinius democrito adscribit. Laërtius autem Platoni.

Idem.

Dicebat eruditionẽ & doctrinã nõ aliter

aliter quàm aurum, vbiuis terrarum in maximo solere esse pretio. Stob.

Idem.

Cùm ignotus venisset Athenas, colloquio de philosophia cũ Socrate habito, dixit: Hic philosophus similis est pentathlo: quod calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc disciplinas quas ἐγκύκλιος vocãt, denique omnium artium peritiam. Laërt. l. 9. c. 7.

Aristippus.

Dicebat, satius esse fieri mẽdicum quàm indoctum: quòd ille tantùm pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilominus homo est, cui deest pecunia: at homo non est, cui deest eruditio. Et tamen cui deest pecunia petit ab obuiis: cui deest sapientia, nullum solicitat vt accipiat. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, in quo differrent docti ab indoctis? Quo inquit, equi domiti ab indomitis. Quẽadmodum enim equus indomitus ad omnem vsum incommodus est, ita quoque homo, nisi eruditione & artium studio emolliatur. Laër. l. 1. c. 8.

Idem.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot suis nauigans naufragio eiectus est. Quúmque in littore vidisset figuras mathematicas in arena depictas: Salua, inquit, res est, amici, hominum vestigia conspicio, & ingressus ciuitatem proximam, inuestigauit quinam essent illic disciplinarum studiosi. Cúmque his vbi congressus est, summa cum humanitate tractarunt, non ipsum modò, verùm & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum subministrarunt. Tandem quum hi qui cum Aristippo venerant, pararẽt reditum in patriam, rogaréntq; ilum, ecquid vellet suis ciuibus renũciari? Vt inquit, studeant, sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, sed simul cum possidente enatant. Refert idem Vitruuius de Architectura lib. 6. addẽs, Aristippum tunc venisse Rhodum. Laër. li. 2. Max. ser. 17.

Idem.

Percontanti qua re differret sapiẽs ab indocto: Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit, sapientem secum in pectore circunferre, quo se commendet quibuslibet. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti qua re esset melior euasurus filius, si eum curaret literis erudiendum: vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non sedebit lapis super lapidem. Amphitheatra gradus habebãt marmoreos, in quibus sedens populus spectabat. Lapidem autem vulgò dicebant, hominem indoctum & elinguem. Laertius libr. 2. cap. 8. Brusonius libr. 3. cap. 9.

Idem.

Cùm Aristippus ab eo qui sibi filium commendarat, quingentas petiisset drachmas: ac is dixisset, se tanti mancipium coemere posse: Eme, inquit, & habebis duo. Sensit autem hominem rudem & literarum ignarum nil esse nisi perpetuũ vitiorum & rusticitatis mancipium. Plutarch.

Antisthenes.

Interrogatus, quam ob rem diuites non irent ad sapientes & eruditos viros, sed hi ad illos? respondit, quoniam eruditi sciunt quæ ad vitã sint necessaria, illi verò nesciunt: secus enim sapientiæ potius quàm pecuniæ studerent. Antonius in Meliss. par. 1. serm. 50.

Idem.

Rogatus, quidnā vtilitatis ex philosophiæ hausisset studio? Vt mecū, inquit, loqui, siue viuere possim. Sensit vir prudentissimus, doctum & eruditum hominem nunquam esse solum, qui etiam in solitudine habet quod animo voluat, quod legat, & quasi secum loquatur. Laërt. li.6.c.1.

Diogenes.

Diogenes rogatus, quod onus terra grauissimū sustineret? Indoctum hominem, respondit. Max. ser.17.

Plato.

Interrogatus, quidnam inter peritum & imperitum interesset? Quod inter medicum, ait, atque ægrotum. Brus. li.3.c.9 ex Stob.

Aristoteles.

Aristoteles interrogatus, qua re differrent docti ab indoctis? Qua viui, inquit, à mortuis Sentiens, hominem absque literis statuam esse verius quàm hominem. Laërt. l.5. cap.1

Idem.

Illud amicis & discipulis inter disserendum frequenter solicitus est ingerere: Visum accipere lumen à circunfuso aëre, animam autem à disciplinis liberalibus. Laert. li.5.c.1.

Idem.

Rogatus quid ex philosophia lucratus esset, Hoc, inquit, vt iniussus ea faciam, quæ plerique per legum metum operantur. Cic. lib.5. Tuscul. quæst.

Theophrastus.

Dicere solebat, virum eruditione præclarum vbique inuenire patriam, & in alienis locis nunquam peregrinum esse. Eruditio enim cū in omni vitę genere plurimum emolumenti adferat, non potest non vbique maximo esse in pretio. Bruson. lib.3. cap.31.

Idem.

Idem moriens accusasse naturam dicitur, quod ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus verò, quorum maximè interfuisset, exiguam dedisset: quorum ętas si potuisset esse longinquior, futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina, hominum vita erudiretur. Cic. li. 3. Tusc. quæst.

Glycon.

Doctrinam & eruditionē sacrum asylum, ad quod omnis generis homines concurrerent, esse dixit. Max. serm.17.

Metrocles.

Dicebat, res alienas pecunia comparari, vt domum vestémque: sed disciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium, quum pecunia data statim fias possessor fundi. Laert. l.6 c.6.

Cleanthes.

Dicebat, homines imperitos sola forma differre à bestiis. Antonius in Melissa, part.1. sermone 50. & Max. serm.17.

Stilpon philosophus.

*Rogatus quid statua durius esset? homo doctrinæ expers & stolidus, dixit. Stob. ser.4.

Themistocles

Expletis centum & septem annis, in ipso mortis agone dixisse fertur, se omnes ætatis dies literarum honestissimo ac philosophię sacratissimo studio consumpsisse, ad hominum vsum: verùm se dolere, quòd tunc egrederetur de vita, quando ex literarum studio sapere cœpisset. Bruso. lib.3. cap.31.

Demades.

Dicere solebat, doctos ab indoctis tantùm differre, quantum dij ab homini-

minibus. Antonius ſerm.50. parte 1. Meliſſæ.

Antipater Cyrenaicus.

Cùm ex aſſiduo literarum ſtudio oculorum aciem amiſiſſet, & ſuam cæcitatem à mulierculis defleri audiuiſſet. Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Bruſ.lib.3.cap.31.

Hieron.

Interrogatus, quid eſſet à philoſophia adiutus? reſpondit, Vt libenter & iniuſſus faciam, quæ cæteri legum metu faciunt. Max.ſer.17.

Alexander.

Ariſtotelis philoſophi diſcipulus, tanti fecit bonarũ & laudatiſſimarũ artium ſtudium, vt apertè pronunciare auſus ſit, ſe malle doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Bruſ.lib.3.c.31.

Cornificia.

Regnante Octauiano Cæſare illuſtris, dicere ſolita eſt, ſolam doctrinam liberam eſſe, in quam fortuna tela ſua figere non poſſet. Guido Bituricenſis, titulo de Memoria.

C. Cæſar.

Iunium Syllanum, pronepotẽ Augusti, quia ſegnis ingenióque minimè acuto eſſet, pecudem auream appellabat. Cor. Tacit.l.13.

Theodoſius.

Cùm Arſenio viro doctiſſimo filios in diſciplinam tradidiſſet, ſempiterna memoria dignum & verè imperiale illud verbum proloquutus eſt: Si tales ſe præbituri eſſent, vt mores vitámque ſuam ad diſciplinam & leges Dei componerent, propenſum ſe fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & ſubditorum commodum & vtilitatẽ accommodatum: ſin minus, conducibilius eſſe, vt ſic priuati vitã agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Nicephorus Calliſtus libri 12. c. 23. Eccl. hiſt.

Carolus quartus.

In ſcholam Pragenſen aliquando ingreſſus, cũ diſputantes liberalium artium magiſtros per horas quatuor audiuiſſet, ídque purpurati moleſtè ferrent, ac cœnæ tempus adeſſe dicerent: mihi, inquit, tempus eſt minimè, nam cœna mea hæc eſt. Prætulit autem imperator potẽtiſſimus philoſophicas diſputationes, conuiuiis etiã delicatiſſimis. Æn.Syl.l.4.commen. in res geſt. Alphonſi.

Sigiſmundus imperat.

Cùm à principibus, qui literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obſcuros genere natos ob literarum commendationem foueret: Quidni, inquit, amem eos, quos natura cæteris antecellere voluit? Alij plurimum tribuunt generis nobilitati. At Cæſar, vir prudens, intellexit, in eruditis eſſe quiddam ſtemmatis præſtantius. illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis diſciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora ſunt externis bonis. Iacob. Spieg. in Æneam Syluium.

Ladiſlaus.

Quamuis adhuc puer cum eo tempore quo Fridericus imperialibus inſulis à Nicolao quinto Pont. Max. cingeretur, Romæ eſſet, non videri ſibi homines eſſe dicebat, qui bonas literas ignorarent. Senſit autem, hominem tum demum à brutis animalibus differre, ſi animum honeſtis artibus liberalibúſque diſciplinis excoluerit. Æn.Sylu. lib.3. comment. de Alph.reb.geſt.

Alphonsus rex.

Optimos consiliarios esse mortuos dicebat, libros videlicet designans, à quibus sine metu, sine gratia, quæ nosse cuperet, fideliter audiret. Panorm. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset nonnullos Europæ reges ad Basiliense concilium destinasse oratores potentes, & progenie illustres magna cum equorum & comitantium pompa, Haud decere aiebat, quum de iure humano & diuino disceptandum esset, nobilitatem potentiámve iactare, sed doctrinam & sententiam. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Tantopere amauit bonarum artium studia, vt persanctè affirmaret, se malle perdere quæ possidebat omnia, quàm vt tantillum eruditioni decederet suæ. Anton. Panorm. lib. 1. de rebus Alphonsi, & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Aliquando interrogatus, vtrúmne armis an libris maiorẽ gratiam deberet? respondit, ex libris se arma, & armorum iura didicisse. Indicans, se libris acceptum referre, quæ sciret, omnia. Panorm. lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm eruditissimus esset, tanti faciebat bonarum artium studia, vt diuitem sine cultu literarum aureum vellus appellare solitus sit. Idem Panorm. lib. 3.

Idem.

Audiens, quendã Hispaniæ regem dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, eam vocem bouis esse, non hominis. Non enim, ignorauit quantum prosit imperantibus artibus liberalibus & philosophiæ studiis probè esse instructum. Eras. l. 8. apoph.

Iulianus Cardinalis.

Iuliano Cardinali, qui Basiliẽsi cõsilio interfuit, in bibliotheca lectitanti, cùm Ottho quidam dixisset, Quid hic inter mortuos solus latitas? cur non potiùs exis ad nos, qui suauiter viuimus? Imò, Iulianus inquit, hi famа viuunt: tu verò neq. nomine, neque re viuis. Sensit autẽ cũ Diogene, vitã sine literis mortẽ esse. Æn. Syl. lib. 3. commen. de reb. gest. Alphõsi.

Sigismundus Imp.

Georgius Fiscellus cùm esset LI. doctor, à Sigismundo Cæsare equestris militiæ insignia suscepit. Exin, cùm Basiliensem synodũ adisset, consultante de rebus arduis Sigismũdo, dubius erat, legúmne doctoribus in vnum locum coniunctis, an equitib. item in alium separatis, sese coniungeret. Cúmq. tandẽ ad equites inclinaret: Stultè agis, inquit, Sigismũdus, qui literis militiam præfers. Nã ego milites mille vna die fecerim, doctorem vnum mille annis non fecerim. Doctrinam militiæ prætulit imperator, quòd vt ipse linguarum ac literarum peritiã amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare & prouehere studuit. Æneas Syl. lib. 4. comment. in res gestas Alphonsi.

De doctrina & eruditione in pretio habita.

Aristippus.

NAufragio eiectus ad Rhodiensium littus, in gymnasiũ venit, ibidéq. philosophia disputauit, & plurimis munerib. donatus est. Dicẽtibus verò

verò comitibus qui de reditu in patriam cogitabant, Num quid suis nuntiari vellet? iussit dicere, eiusmodi possessiones & viatica liberis oportere parari, quæ etiam cum naufragio possent vnà enatare. Vitruuius lib. 5. sed Laert. ad Antisthenem refert.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica, quæ simul cum naufragio enatarent. Sentiens, bonas artes vbiuis gentium fore in magno pretio, nec posse vlla fortunæ tempestate eripi. Laer. li. 6 c. 1, Max. ser. 17.

Diogenes.

Eruditiones omnibus hoc sermone commendabat, quòd diceret eam iuuenibus adferre sobrietatem, senibus solatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentũ: propterea quod ætatem, suapte sponte lubricam, coerceat ab intemperantia, senectutis incommoda honesto solatio mitiget, pauperibus sit pro viatico (non enim egent eruditi) diuitum fortunas ornet. Laer. l. 3. ca. 31.

Idem.

Cùm ei capto latrones malignè cibum præberent, nec præsenti fortuna, nec illorum immanitate deterritus, dixit, iniquissimum esse, cum procelli agníque venales saginentur diligentius, hominem præstantissimum animal inedia macerari, quasi hoc pacto non redderetur vilior. Itaque accepto quantum sat erat, cùm iam esset vẽdendus inter cæteros sedit, & prandebat bono animo, impartiens etiam proximis. Cúmque vnus ex his valde mœstus, cunctanter sumeret: Desine, inquit, tristari, & vtere præsentibus:

Nec formosa cibum Niobe non sumpsit, & eius
Pignora sub testis letho bis sena iacebãt,
Sex natæ totidémq; pubẽti corpore nati.

Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Captus à latronibus & iam vendendus, interrogabatur à licitatoribus cuius conditionis homo esset? & quid sciret præ cæteris: respondit: philosophus sum, & hominib. præesse scio. Qua voce prodebat ingenium generosum, veréq; regium animum. * Quum verò iussus esset surgere, vt de corporis statura emptor rectius iudicare posset: Quid? inquit, si piscem emeres: num eum iuberes manere erectum? Plut. & Philo libro supra citato.

Aristoteles.

Dicebat, eruditionem in prosperis esse ornamentum: in aduersis refugium. Laer. l. 5. c. 1.

Stilpo.

*Hic capta patria, amissis liberis, amissa vxore, cùm ex publico incendio solus, & tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, cui cognomen ab exitio vrbiũ Poliarcetes fuit, num quid perdidisset? Omnia, inquit, bona mea mecum sunt. Ecce vir fortis ac strenuus, ipsam hostis sui victoriã vicit, &c. Seneca, epistol. 9. ad Lucil.

Epicurus.

*Si cui (inquiebat) sua non videntur amplissima, licet totius mundi sit Dominus, tamen miser est. Senec. ead. epist.

Dionysius iunior.

Pulsus à tyrannide, & rogatus quid illi Plato & philosophię studium profuisset? Vt tanquam, inquit, fortunæ mutationem æquo animo feram. Plutarch.

Hieron.

Cùm Xenophanes Colophonius

poëta Homerum vituperaret, quot famulos haberet interrogauit. cúmque is se duos habere respondisset, eósque vix alere posse: tum Hieron, Non te pudet, inquit, Homerum vituperare, qui defunctus etiam amplius quàm decem millia nutrit? Maxim. ser. 17.

Sigismundus imper.

Cùm aliis multis nominibus, tum illo præcipuè commendabilis fuit, quòd vt ipse linguarum, ac literarum peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare ac prouehere studuit. Quo nomine quum à Germanis principibus, qui Latinas literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendationẽ foueret: Quid ni, inquit, eos amẽ, quos natura cæteris antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externæ nobilitatis insignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est verius quàm re. At qui virtute præditus est, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem. Erasm. lib. 8. apoph.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando tibicines obreperent, Ciceronis lucubrationes accipiens, Abite, inquit, musici, abite: adest enim, qui dulciora nobiscum loquatur, Cicero Romanæ fons eloquentiæ. Panor. & Æn. Syl.

Vide apoph. de Animi bonis, ac cultu, de Artium vtilitate, & de Philosophis.

De doctrina factis dissentanea.

Diogenes.

EOs qui de virtute loquerentur, nec rectè viuerent, citharæ dicebat similes, quæ sono prodesset aliis, ipsa nec sentiret nec audiret quicquam. Hoc dictum non multum abluit à dicto beati Pauli, de cymbalo tinniente. Laër. l. 6.

Panthoidas.

Cùm in Atheniensium Academia philosophos multa de virtute disserentes audiuisset, interrogatus, quales ei viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quã probi, sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Castigauit autem mores Atheniensium, qui virtutem quidem ore prædicabant, factis exprimebant contrarium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditatáque multa præclarè polliceretur, Viri, inquit, Athenienses, quæ iste magnificè disseruit, ego re faciam, Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

Agesilaus.

Interrogatus qua ratione quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Plut.

Nestor.

Ab Aiace iurgiis lacessitus: Non incuso, inquit, quòd rectè agis, sed quod perperam loquaris. Sophocles.

Ioan.

Ioan. Capocius.

Dissidentibus inter se Othone 4. & Friderico secundo imperatoribus cùm Innocentius tertius pontifex apertè fauisset Othoni primo, deinde post aliquod tempus ad Fridericũ studia sua conuertisset, & per Quadragesimæ tempus de more conciones haberet, mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni deditissimus: Verba tua, inquit, pater sancte, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli videntur esse. Fulgosius libro sexto, cap. 2.

Diogenes.

Videns cantorem quendam vecordem, ac moribus incompositis, aptare psalterium: Non te tui pudet, inquit, qui sonos ligno aptare noris, vitam verò ad rectam rationẽ componere nescis? Laer. l. 6.

Idem.

*Cùm in Stoicorũ gymnasium retrorsum incederet, ridentibus nonnullis: Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. ser. de Imprud.

Cleanthes.

Peripatheticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ cùm aliis bene sonent, seipsas non audiunt. Sentiens nimirum, illos, licet aliis verbis, idem docere quod Stoicos, & tamen ipsos id non animaduertere. Potest & ita interpretari, Peripateticos præclarè docere, sed eorum vitam à doctrina dissidere. Laert. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Quum quidam Arcesilaum reprehendisset, quòd officia vitæ tolleret: Cleanthes Assius assistens, Desine (inquit) hominem vituperare. Nam ille licet dictis tollat officia, tamen factis commendat. Notauit hoc dicto philosophus & turpissimum esse philosopho iudicauit, secus docere quàm viuere. Si vita proba est, cur docet diuersa? si doctrina sana est, cur secus viuendo eam refellit? Laer. l. 7. c. 2.

Cleomenes.

Audiens quendam de fortitudine disputantem: interrogatus, Quidnam de disputante iudicaret? Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessit vnquam. Plutarch. in Laconicis.

Anonymus.

Quum apud Athenienses agerentur panathenæa, Attici senem ludibrio habuere, inuitantes tanquam admissuri: cæterùm vbi venisset, non admittentes. Verùm iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios senatores quum venisset, omnes è sedilibus assurgentes, locum illi cesserunt. Eo facto delectatus populus, plausu, multáque gestuum significatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit, Per Geminos, norunt Athenienses quæ sint honesta, at ea non faciunt. Apud Athenienses maximè florebat philosophia, quæ docet, quid turpe, quid honestum Spartani non recipiebant eiusmodi disciplinas, sed ex institutione maiorum, virtutem factis ac moribus præstabant. Ita factum est, vt apud Athenienses essent verba philosophiæ, apud Lacones ipsa res. Admonet apophthegma, turpissimum esse scire quid deceat, & tamen diuersa sequi. Plutarchus in Lacon.

De dolo & fraude.

Lysander.

QVum quidam ei probro daret, quòd pleraque dolo & fraude gereret, ridẽs dixisse fertur, Vbi quis quod vellet non assequeretur, leonis exuuio vulpinum applicandum esse. Sentiens, quod honestis rationibus non possit effici, id fraude efficiendum esse. Plut. in Lacon.

Annibal.

Quum Fabius simili arte recepisset Tarentum, quali Annibal cœperat: Et Roma (inquit Annibal) suum habet Annibalem. Plut. in Annibale.

De dolore.

Chrysippus.

*DIcebat quidem sapientem dolere, sed non torqueri, seu cruciari, aut demisso reddi animo. Stob. ser. De fortitudine.

Archytas Pythagoreus.

*Insipientum dolores dicebat carere ratione: sapientum verò non vltra progredi quàm ratio de rebus componendis sollicita permittit. Libr. de doctrina morali apud Stobæum.

Themistius.

*Dolorem proprium esse homini asserebat, quod narratione lepida confirmauit. Lutum enim (aiebat) Prometheus ex quo hominem effinxit, non macerauit aqua, sed lachrymis. Lib. de affect. moderatione apud Stobæum.

Euphrantes Syrus.

*Is amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes, & si quis amiserit quod amabat, dolere prohibes. Stob. serm. 97. de tristitia.

Cleanthes.

* Percontatus, quid esset dolor? animæ, inquit, resolutio. Stobæus serm. 106.

Democritus.

* Dolorem immorigerum animæ torpentis ratione expellendum esse dicebat. Ibid.

Chilon.

*Cuidam propter sua mala dolentis dixit, Si aliorum omnia mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ibidem.

Anonyma.

*Sotion, libr. de ira dicit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuiusdam, dolorem apud illos libenter manere, à quibus alitur & augetur. Stob. eod. ser.

Epictetus.

*Interrogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset, dixit, si quis ita comparet seipsum, vt quàm optimè viuat. Anton. & Max. serm. de dolore.

Idem.

*Quomodo expellendus esset dolor, rogatus, respondit, quæ futura sunt sic æstima, ac si iam accidissent. Deinde addebat. Fac dolore vaces, non vt omnino affectibus carens, brutorum more, nec vt rationis expers velut insipientes, sed tanquam virtutis cultor rationem habe pro doloris remedio.

De Domini præsentia.

Antigonus.

PVgnaturus aduersus Ptolemæi milites, gubernator cum admonuit, plures esse naues hostium: Pro quot,

quot, inquit, nauibus supputas, qui hîc præsto sum? Sentiens, ad victoriam plurimum haberi momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Ptolomæus autem tum suis non aderat. Plutarc. in regum & imper. apoph.

Anonymus.

Cùm quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gellius & Eras. in Prouerb. Frons occipitio prior.

Anonymus.

Quidam interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, Oculus domini. Alter rogatus quod stercus esset optimum? Domini vestigia, inquit. Vterque autem significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendam. Eras. loco iam citato.

De domus structura & ornatu.

Epictetus.

*SI domum cupis, inquit, vt decet extruere, imitare Lycurgum Spartanum. Sicut enim ille non muris vrbem muniuit, sed virtute ciues instruxit, & vrbem, perpetuò liberam conseruauit: ita tu quoque non magnum vestibulum circunda, nec turres altas erige, sed potius inhabitatores beneuolentia, fide & amicitia confirmes, tum nihil noxij domum ingredietur, ne si vniuersa quidem malitiæ turma restiterit. Ne tabulis & picturis domum tuam circunda, sed temperantiam ipsã depinge. Illud enim alienum est, & oculorum modo iucunda prestigiatio. Hoc verò, indelebilis æternúsque domui ornatus existit. Stob. sermone de temperantia.

Vide apopht. de Ducis præsentia.

De dono & muneribus.

Diogenes.

CVidam pallium à Diogene repetenti, lepidissimè respondit Diogenes, Si donasti, habeo: si commodasti, vtor: significans sibi non esse in animo reddere, siue dono, siue commodato accepisset. Turpe est reposcere quod dono dederis: & inhumanum est eripere, quo vtenti est opus. Laert. lib 6.

Vide apopht. de Munerum *corruptela.* &c.

De dote.

Chilon.

DIcere solebat, Vxorem humilem modico apparatu ducẽdam esse, ne pro coniuge dominam in domum accersas: sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum adfert. Propterea hoc erat vnum ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laert. lib. 1. cap. 4.

Lycurgus.

Interrogatus, cur lege cauisset, vt absque vlla dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neq; propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Lysander pulchras habebat filias, quarum nuptias quum quidam vi-

uente adhuc Lysandro peterent, eo defuncto, filiarum nuptias recusabant, iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem esse credentes coluerant, eundem iustum ac probum ex paupertate agnitum contemnerent. Hoc vt apophthegma nō est, ita salubre est exemplum seueritatis, quòd admoneat, in conciliandis matrimoniis magis spectandam virtutem, quàm sensum, eósque perfidos & inconstantes esse amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius spe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honestius esse fama quàm pecunia ditescere. Plutarch. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quędam virgo paupercula, rogata quam sponso dotem esset allatura? Pudicitiam, inquit, à maioribus traditam. Generosæ professa est, eam esse pulchrè dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias. Plutarch. in apophtheg. Lacænarum.

Themistocles.

Quum ex procis filiæ virum probum diuiti prætulisset, quibusdam hoc admirantibus: Malo, inquit, virum absq; pecunia, quàm pecuniam absque viro. Vir strenuus facilè parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis est. Plut. in Themist. & apoph.

Hermocrates.

Antipater Hieropolites quum ducturus esset Seueri Cæsaris filiam, forma parum felici: & familiarium quispiam interrogaret, quando laturus esset τὰ ἀνακαλυπτήρια (sic appellabantur munera, quæ sponsæ amici deferebant sponso, tertio die quo sponsa debebat exhiberi spectanda) Hermocrates lepidissimè respondit, ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον τοιαύτην λαβών: id est, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω est retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme est, tegi magis oportet quàm retegi. Philostrat in Sophistis.

M. Antonius.

Eius vxor Faustina malè audiebat vulgò. Itaque hortantibus amicis, vt eam repudiaret, si nollet occidere: vxorem, inquit, si dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine significans imperium, quod ab socero, volente Adriano, adoptatus acceperat. Iulius Capitolinus.

De bono belli duce.

Polydorus.

CVm argiui post illam trecentorum pugnam rursus essent prælio superati, socij Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, sed aggressus hostium muros, ciuitatem illorum caperet. Id enim factu fore facillimū, quum interfectis viris, solæ mulieres essent reliquæ. His in hunc respondit in modum Polydorus: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honestum est. Cæterùm quum pro agris pugnarim, vrbem velle capere non arbitror esse iustum. Si quidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi, ne cum hostibus quidem putauit agendum secus quàm postulabat æquitas: quum hominum vulgus sibi in hostem putet licere omnia, in tantum, vt si de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor existimet sibi ius esse, regnum vniuersum victi occupare. Ille etiam turpe sibi iudicabat, bellare cum his qui-

quibus deerant paria ad bellum prę-sidia. Talis enim victoria, nullam habet virtutis laudem, sed crudelitatis crimen. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Percontatus quid ducem belli prę-cipuè exornaret? Respondit, aduersus hostes audacia, & in oblata opportunitate ratio & consilium. Stobæus serm. 52.

Lysimachus.

Lysimachus dicere solebat, Imperatores, vel belli duces: nulla venia dignos esse, qui in bello errarent. Vbi, si quid offenditur perperam, temeritate, vel inscitia, emendari non potest. Alex. ab Alex. libr. 2. capit. 13. Genial. dierum.

Iphicrates.

Oratori cuidam pro concione hũc in modum ipsum interroganti: Quis es, vt tam sublimes geras spiritus? num eques, aut sagitarius, aut scutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, sed qui his omnibus imperare didici. Sentiens, pulchrius esse, bonum præstare ducem, quàm quemuis militem. Plut. in apoph.

Idem.

* In sociorum agro castrametatus, cùm vallum extrueret & fossam pararet obiicienti, quid est quod metuamus? dixit, Nulla imperatoris vox deterior esse potest, quàm Non putabam. Plut. & Stobæus.

Chabrias.

Frequenter dicere solebat, eos demum ducis munere quàm optimè fungi, qui res hostium quàm maximè cognitas & perspectas haberent. Plut. in apoph.

Pausanias Plistonactis F.

Percontanti quo pacto possent debellari Thraces? Si, inquit, qui vir optimus est cum belli ducem delegerimus, Admonens, plurimum ad victoriam momenti esse in imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales sint quibus gerendæ rei creditur authoritas. Plut.

Albertus Austrius.

In bello quod contra Bohemos prius quàm Romanis imperaret, diutissimè gessit, interrogatus, quem copiis præficere statuisset? Si alium, inquit, quàm me, ductorem exercitus petitis, frustra me Austriæ ducem appellatis. Dux enim re vera est, qui exercitum ducit, & quem acriter pugnantem exercitus sequitur. Æneas Syl. lib. 3. commentariorum de rebus Alphonsi.

Vide apoph. de Principe & Imperatore bono.

De duce externo.

Pausanias.

PErcontanti cur Tyrtæum poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, Pausanias, externus nobis dux fuisse videatur. Poetæ apud Lacedæmonios non erant in pretio nec hoc nomine Tyrtęus meruit apud illos honorẽ: sed quoniam strenuum ducem in bello præstiterat, putarunt eam laudem patriæ vindicandam. Plut. in Lacon.

De duce sene.

Sertorius.

CVm Pompeij milites variè dispersos superasset, multis occisis, audissetq; aduẽtare Metellum senem cum aliis copiis, diremit prę-lium: reuocatisq; suis dixit, Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus

illa verberibus castigatum, domum remisissem. Vnde liquet, quantum duces senes, experientia rerum edocti, iunioribus & rerum imperitis sint anteponendi. Plutarch. in Sertorij vita.

De ducis prudentia & vigilantia.

Chabrias.

ILlud frequẽter dicere solebat, Formidabiliorem esse ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo. Sentiens, totam belli fortunam pendêre à virtute & prudentia ducis. Plutarch. in apoph.

Iphicrates.

Iphicrates, quòd sutore patre natus existimaretur erat contemptui, ac tum primum famam sibi parauit, posteaquàm ipse saucius, hostem vnà cum armis correptum, viuum in triremem suam deportauit. Is cùm in amicorum ac sociorum agris haberet exercitum, ac nihilò minus & vallum iaceret, & fossam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putarem. Significans in tranquillissimis rebus interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Hoc Latini transferunt ad Scipionem Africanum. Plutarchus in Græcorum apoph.

Timotheus.

Quum oratores Charetem commendarent à mole & proceritate corporis, censentes talem creari debere Atheniensium ducem: Non ducem, inquit, Timotheus, sed qui duci suas stragulas portet. Dux autem esto qui tum ea quæ ante ipsum, tum quæ à tergo sunt prospiciat. Existimabat vir prudentissimus, ducis virtutes non in corporis proceritate, sed potius in animi magnitudine, solertia, & prudentia positas esse. Plut. in apoph. & Stob. serm. de Imperat. &c.

Philippus.

Quum in exercitu multo tempore dormisset, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno præsertim in bello: sed tamen hoc interdum absque periculo fieri, si rex habeat fidum ac vigilantem præfectum. Ita cum laude amici suam excusauit somnolentiam. Plut. in apoph.

Anonymus.

Numantini cùm à Scipione in fugam essent versi, à senioribus castigati, quia quos toties fugassent, fugerent, quendam è iunioribus dixisse ferunt, pecora quidem etiamnum eadem sunt, sed mutatus est Pastor. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

Quum audisset Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum versus: Pyrrhus, inquit, non Epirotæ vicerunt Romanos. Sentiens, vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quòd non haberent ducem Pyrrho similem. Plut. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Iturus in Afranium, scire dixit in exercitum sine duce: in Pompeium verò, ad ducem sine exercitu. Bruso. lib. 3. cap. 33.

De

De ducis præsentia, quæ multum confert ad victoriam.

Demades.

Vita defuncto Alexandro dixit, se videre exercitum Macedonū, principe orbatum, Cyclopi similem. sentiens turbam militum, nisi adsit dux cordatus ac vigilans, nulli esse vsui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, frustra vastum corpus ac vires habebat immanes. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Epaminondas.

Conspecto magno exercitu, qui bono & prudente imperatore carebat: Quanta bellua, dixit, absque capite? Stobæus sermone 52.

Idem.

In nouissima pugna apud Mantineam sauciatus, delatúsque in tentorium, vocauit ad se Daiphantum, póst que illum Iollidam: at vbi audiuit, eos viros interisse, iussit omitti bellum cum hostibus: quandoquidem iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipsa res testimonium præbuit, quòd Epaminōdas vera dixisset. Plut. in apoph.

Antigonus.

Suprà, de Domini præsentia.

De duce strenuo & solerte.

Agis.

Vicerat Argiuos prælio Agis, qui pòst redintegratis viribus rursum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conspicatus multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri cum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos qui à nobis victi sunt? Eo dicto, ducis solertia protinus reddidit animū suis. Plut. in Lacon. apoph.

Lysander.

Cùm ad Corinthiorum qui defecerant muros peruenisset, videns Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidisset, vt lupus conspiceretur excitatus transilire fossam: Non pudet, inquit, ô Spartani huiusmodi formidare hostes, quorum mœnibus ob ipsorum ignauiam lepores indormiunt? Casum fortuitum solertia ducis torsit ad animum addendum militibus. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Egressus ad bellum, hunc in modum scripsit Ephoris: Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: testatus animum fortissimo duce dignum. Nam euentus hominis non in manu. Eras. in apoph.

Epaminondas.

Cùm copias admoueret castris hostium, tonitru facto, militibus percontantibus, quid putaret portendere Deum? Attonitos, inquit, esse hostes, quòd cùm tales agros haberent in propinquo, in talibus castra metarentur. Solertia ducis non solùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem. Plut. in Græcorum apoph.

Iphicrates.

Exercitum constituendum esse dicebat, ceu vnum corpus: ita vt loco thoracis phalangem habeat, manuū socios, pedum equites, capitis autem loco optimum ducem & imperatorem. Stob. ser. 52.

Philippus.

Aiebat præstantiorem esse ceruorū exercitum imperāte leone, quàm

leonum ductore ceruo. Sensit autem prudentiam & fortitudinem ducis multum conferre ad recuperandam victoriam. Stob. ser. 52.

Alexander.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc semper prædicauit Alexander, quod scriptum est Iliad. 7.

Dux bonus, atque idem validus pugnator in armis.

Plutarchus in vita Alexandri.

Idem.

Hortante Parmenone, vt noctu hostem adoriretur, alioqui summum fore discrimen, si palàm cum tantá multitudine Martem experiretur, siquidem ex fragore procul, velut è pelago resonante, coniectabant immensum esse numerum: Non furor, inquit, victoriam, recusans tenebrarum præsidio vincere. Plutar. in vita Alex. & Q. Curtius.

Idem.

Idem Nisam expugnaturus, cùm videret milites deterreri fluminis quod ciuitatẽ præterlabitur profunditate, exiliit: O me omnium deterrimum, exclamans, qui natare non didicerim, móxque clypeo pro subere innixus, primus tranauit. Plut. & Curtius in vita Alexan.

Pyrrhus.

Ad quendam, promittentem se traditurum ei aciem instruendi artificium, qui tamen in acie nunquã fuerat, dixit: Non opus esse sibi imperatore, cuius aures tubæ sonus nunquã circumierit. Stob. ser. 52.

Idem.

Quibusdam inter pocula quærentibus vtrum Antigenidas aut Satyrus melior esset tibicen? Mihi sanè, dixit præstare videtur dux, qui multos imitat. Stobæus serm. 52.

Hannibal.

Cùm audisset Stoici cuiusdam argumenta, quibus probabat solum sapientem imperatorem esse, risit, existimans fieri non posse, vt militaris scientia paretur sine vsu & experientia in rebus ipsis. Stob. ser. 52.

Pompeius.

Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militassent, equum in forum deducerent ad duumuiros, quos censores appellant, & commemoratis expeditionibus ac ducibus sub quibus meruissent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur: Itaque Pompeius cùm esset consul, ipse equum ad censores Gallium ac Lentulum deduxit, quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiisset? Omnia, inquit, sub me ipso imperatore. Significans, se sic gessisse ducem, vt nihilò secius omnes militis partes grauiter præstaret. Idem & imperator bonus, & miles strenuus: qua laude nulla principi potest maior contingere. Plut. in apoph.

De duce, qui vitæ suæ non debet esse prodigus.

Theophrastus.

THeophrastus dicere solebat, eũ qui imperat, non gregarij militis, aut gladiatoris in arena, sed fortissimi ducis mortem obire oportere. Innuit autem vir clarissimus, Regem fortem esse oportere, non audacẽ, ferocémve, & quasi vitæ suæ prodigũ ac cõtemptorem. Vbi enim imperatoris periculum ipsa rerum necessitas & Reipu. salus postulat, illic forti

forti animo pugnandum est: sin secus, abstinendum ab armis. Gladiatores enim honestè quidem cadunt, si viritim certantes, fortiter se contra singulos hostes gerant: Imperator verò pro toto exercitu pugnat. Franciscus Patricius Senensis, de institutione regis. lib. 2. cap. 1.

Timotheus.

Cuidam ostendenti Atheniensibus cicatrices quas in bello pro patria imperator accepisset, ridens, inquit: Equidem valde erubesco, quòd cum Samum obsiderem, iuxta me sagitta fortè cecidit: qua exanimatus, non quasi dux tanti exercitus, sed quasi ignauus tyro cæcidissem. Franciscus Patr. Senens. lib. 2. cap. 1. de Regis instit. ex Plutarcho.

Scipio Africanus

Cùm quidam obiiceret illum parum esse pugnacem: respondit, Bene quidem dicis: Mater enim mea me imperatorem nõ autem bellatorem peperit. Quo dicto ostendere voluit, ducis non esse, temerè se obiicere periculis, miles enim gregarius si cadit habet statim qui sibi succedens cõtra hostem præterea pugnet. Dux autem si interfectus fuerit, prosterni tur totus exercitus. Ibidem.

De ducis pietate in suos milites.

Phocion.

Adhuc florente Leosthene interrogatus ab orationibus, quid ipse boni fecisset Reip. Nihil aliud, inquit, nisi quòd, donec ego vobis fui dux, nulli dicta est oratio funebris, sed omnes vita defuncti in maiorum monumentis sepulti sunt. Alij iactabant cruentas victorias: Phocion existimabat egregij ducis esse sic administrare rem militarem, vt nulli, aut quàm paucissimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidissent, apud populũ laudare, ac eis cenotaphia erigere. Plut. in Phocione

Pelopidas.

Vxori quæ ipsum ad bellum proficiscentem rogabat muliebriter, vt seruaret seipsum: Alij, inquit, vt istuc faciant monendi sunt. Nam princeps ac dux hortandus est potius, vt seruet ciues, Vox imperatore digna: cuius est, ciuium multorum salutem suæ vnius incolumitati anteponere. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Dicere solebat se malle vnum ex ciuibus suis seruare, quàm mille hostes perdere. Brus. li. 2. ca. 24. ex Plut.

Q. Minutius.

Hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet. Vísne, inquit, tu ex illis paucis esse? Admonens, non esse boni ducis, Illius militis incolumitatem contemnere. Eras. 6. apoph. Idem de Scipione ad cẽturionẽ dicitur. Vide Plut. in apoph.

Lucullus.

Ad direptionem incitantibus, dixit, se malle vnum militem Romanum ex hostium manibus eripere, quàm vniuersas hostium fortunas sibi vendicare. Plutarchus in Lucullo.

M. Cato.

Cùm cuidam militũ argẽti libram distribuisset, ait, Satius esse multos habentes argentũ, quàm paucos habentes aurum, è militia domũ redire. Nam duces non alia re quàm gloria auctos è prouinciis redire oportere. Sensit, rem sat fœliciter gestam, si tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex distributis manubiis

exigua portio ad singulos redeat potius quã si multis desideratis, pauci redeãt ex præda locupletiores. Quoniam autem rerum præposterè gestarum gloria redit ad duces, hac portione par est illos esse contentos siue multum sit prædæ, siue parum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Cessantibus copiis, quas subsequi iusserat, frustra sæpe accersitis, noctu clam paruulum nauigium ingressus, vt ad relictũ properaret exercitum, gubernator cùm à ventorum tempestate abhorreret: Solue, inquit, solue nauem, Cæsarem enim vehis de salute suorum sollicitum. Bruson. libr. 3. cap. 13.

Alex. Seuerus.

Militibus diligenter prospexit de commeatu, dicens, se magis seruare milites quàm seipsum, quòd in his sita publica salus esset. Facilius est enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Ælius Lampridius.

De bono duce non facilè mutando.

Philippus Maced.

Dicere solebat Athenienses sibi magnopere beatos videri, qui quotannis inuenirent ducem quos belli duces crearent: quum ipse multis annis vnum duntaxat belli ducem reperisset, Parmenionẽ. Significans, inutile esse Reipub. subinde mutare duces: sed satius esse, quem idoneum ac fidum nactus sis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi sint duces, sed quàm bello gerendo accommodi. Plutarchus in apoph.

De duce ignauo.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quidam dicenti ipsum, cùm rex esset, cum æqualibus suis fuisse obsidem: non liberos, aut vxores eorum: Et quidem non iniuria, inquit. Par enim est, vt & nos nostra errata feramus, Indicans, si quid calamitatis in bello accideret, plerunque ducum insolentia fieri. Par igitur est vt delicti pœnas etiam dent prę cęteris. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Antigonus milites quosdam vidẽs thoracibus & galeis indutos sphæra ludere, delectatus est hoc spectaculo ac duces illos accersi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nunciatum esset duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui sphęra luserant armati: simul & ducum ignauiam puniẽs, & militum strenuitatem honorans. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Imperatoris officio, & de imperio rectè administrando.

DE EBRIETATE

Pittacus.

Legem tulit: vt qui per temulentiam sceleris aliquid commisissent, duplo plecterentur. Solet enim vulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Ideò factum ferunt, vt insula vino abundaret. Laert. lib. 1. cap. 5.

Solon

Solon.

*Legem tulit, inter alias, cuius verba eiuſmodi erant: Princeps, ſi deprehendatur ebrius, morte multetur. Fr. Patr. li. 6. de regno, tit. 26. ex Laërt.

Pythagoras.

Ebrietatem dicere ſolebat inſaniæ meditationem eſſe. Stob. ſer. 18. Max. ſerm. 30.

Idem.

*Conſultus, quínam, vinoſus ebrietatem deſereret: reſpondit, Si quę per ebrietatem facit, frequēs animo voluat. Stob. ſer. 18.

Heraclitus.

*Ruditatem celare non ita facilè eſſe dicebat, præcipuè in vino. Stob.

Democritus.

*Pro ſanitate vota (inquiebat) diis homines efferunt, inſcij penes ſe ipſam eſſe: cōtraria autem per luxuriam facientes, ſuis libidinibus ipſam amittunt. Stob.

Idem.

Dicere ſolebat, in vite tres naſci botros, quorum primus eſſet voluptatis, ſecūdus ebrietatis, tertius iniuriæ. Anton. in Meliſſa, parte 1. ſer. 39. & 41. Max. ſerm. 30. Epicteto attribuit.

Anacharſis.

Anacharſis Scytha idem de tribus botris dixiſſe fertur, niſi quòd tertio attribuit moleſtiam. Sentiens, parcū vini vſum eſſe iucundum, quia ſedat ſitim, largiorem, gignere temulentiam, largiſſimum, parere rixas, cædes ac morbos. Laërt. libr. 1. cap. 9. Stob. ſer. 16. Ant. in Meliſſ. part. 1. ſer. 41. Max. ſer. 30.

Idem.

Admirabatur illud, quòd Græci initio conuiuij ciat his puſillis vteren tur, ſaturi maioribus. Sentiēs, potum non in aliud adhibendum, niſi ad ſedādam ſitim. Abſurdum igitur eſſe, tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata. Laert. l. 1.

Idem.

*Dicere ſolebat, quicunque ſobrius fieri vult, turpes ebriorum mores intueatur. Plut. Stob.

Plato.

Negabat oportere inebriari præterquam in feſtis, in quibus ipſe Deus vinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas ſemper fœda eſt. Laert. l. 3.

Idem.

Diſcipulos ſuos admonebat, vt ſe ebrios in ſpeculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem ſuam furibundam & phrenetico ſimilem intuerentur, in poſterum ab ebrietatis vitio abhorrerent. Fulgo. libro 7. cap. 2.

Idem.

*Dicebat animi mores in vino apparere, ac gubernatorem ebrioſum, & quemuis cuicūque rei præfectum omnia ſubuertere, ſiue nauigium, ſiue currum, ſiue exercitū, ſiue quamcumque rem fidei ſuæ commiſſam. Stob. ſerm. 18.

Idem.

Manifeſtum eſſe dicebat, non modò ſenem bis puerum fieri, ſed inebriatum quoque Eod. ſer.

Diogenes.

Videns hominis vino deditiſſimi ædes venales eſſe, ex ianuæ inſcriptione: Minimè dubitabam, inquit quòd vini crapula excuſſa facilè domum euomeres. Bruſon. lib. primo, cap. 19.

Idem.

Vinū plurimum in conuiuio quodam dono acceptum effudit. quod quum quidam indignè ferrent: Si in-

quit, vinum omne ebiberem, non tã liquorem quàm meipsum quoque perderem. Stob.

Idem.

Adolescentem stupidum mero, & prorsus decipientem intuitus: Adolescentule, ait, temulento satus es patre. Stob.

Zeno Cittieus.

Sũma verecundia colebat, in pretióque habebat rex Antigonus. Accidit igitur, vt aliquando vino supra modum impletus, obuiam Zenoni fieret: quem osculatus est, atque amplexus, vt temulẽtus. petiítque vt sibi quid iuberet. Et interposito temerè sacramento, confirmauit se præstiturum quicquid postulasset. Tum ille dixit ei: Abi, & euome. Graui sapientíque reprehensione simul temulentiam eius taxans, simul verò cauens ne minima comessatio potatióque ei nocumentum adferret. Ælia. li.9. de Var. hist.

Sophocles.

* Vitio vertebat Æschylo, quòd ebrius scriberet: Nam & si bene scribit, inquiebat, nesciens tamen id facit. Stob. ser. 18.

Cleostratus.

*Cuidam ei dicenti, Nõ te pudet, ebrium fieri? respõdit, Te verò non pudet ebriũ monere? Anton. & Max. ser. de ebrietate.

Leontychidas.

Percontanti cuidam, cur parcè biberent Spartiatæ? Ne, inquit, pro nobis alij consulent. Sensit autem vir clarissimus, eum nequaquã salubriter de rebus consultare posse, cui sanum iudicium à vino ablatum sit. Brus. l. 1. c. 19. ex Plut. in Lacon.

Aristippus.

Iactanti cuidam, quòd multum bibere posset, nec inebriaretur: Quid, inquit, magni narras, quum idem faciat quoque mulus? Laër. l. 2. c. 8.

Anonymus.

Quidam Lacon, quum audisset quosdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morẽ, in conuiuiis compellentium ad certum cyathorum modũ, quum id revera nihilo absurdius sit, quàm hominem qui non esurit, ad certum escarum modum cõpellere, nisi quòd alterius absurditatem eleuat consuetudo. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm in compotatione quadam sortibus ex more ductis factus esset princeps conuiuij (huius autem partes erãt, præscribere quantum quisque biberet) rogatus à pincerna quantum cuique vini deberet apponere? Si multũ, inquit, vini paratum est, dato cuiq; quantum possit: sin parum, cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus placeret largior potatio: vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret sobrietas. Rursus in maligniores vni copia, per æqualitatem exclusit orationẽ murmuris. Etenim cũ singulis æqua vini portio distribueretur, nihil deerat his qui bibebant moderatius: & qui largius fuerant bibituri, quũ haberent quod naturæ satis esset, queri nõ poterãt si deerat libidini, eo quòd nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaque æquis animis se illi quoque ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Plut. in Lacon apoph.

Crates.

*Conspicatus adolescentẽ athleticũ ebrietate & gula corpulentiorẽ fieri: O miser, exclamauit, desine aduersus

uersus temetipsum carcerẽ munire. Anton.& Max. ser. de incontinentia circa mensam.

Demosthenes.

Philocrates & Æschines Atheniẽsiũ legati ad Philippũ Macedoniæ regem cũ aliis missi, cùm domum redirent, regémque eo nomine laudarent quòd strenuè bibisset: respondit Demosthenes, Habet hanc virtutem cum spongia communem. Sensit vir prudentissimus, regum virtutes non in euacuandis poculis sitas esse. Plut. in Demosth.

Cyrus.

Astiages cùm rogasset Cyrum regem, quamobrem vinum non absorbuisset? Quod metuerã (inquit) medius fidius, ne in cratere mixta venena forent. Etenim quum tu in nataliciis amicos adhibuisti, perspicuè didici te eis venena infudisse. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouisti? Quod videbam vos, respondit, neque corporis esse neque mentis compotes, Bruson. lib. 1. ca. 19. Xenophon in Pædia Cyri.

Idem.

Sparamizas Metrodoti cùm per ebrietatem Cyri mortem aperuisset: Rectè, inquit, se habet illud, quod crebrò vsurpatur à Græcis, Veritatẽ in vino esse, Brus. l. 1. c. 19.

Androclides.

Ad Alexandrum regem vino plus satis deditum, dixisse fertur: Vinum potaturus, rex, memento bibere terræ sanguinem, cicuta homini venenum, cicutæ vinum. Brus. lib. 1. c. 19. ex Plinio.

Stratonicus.

Is citharœdus natione Atheniensis, non minus festiuis dictis quàm arte musica celebris, ad quietem iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athen.

Plutarchus.

* Dicebat Mundum igne & aqua corrumpi, luxuriosorum autem opus amore & ebrietate. Anton. & Maxim. ser. de ebrietate.

T. Quintius.

Democrates cùm temulentus, finito conuiuio muliebri habitu saltasset, postero die venit ad T. Quintium, petens subsidium contra Messenos, quos ad defectionem ab Achæorum imperio pellicere conabatur. Cui Titus ait: Miror te hominem vinolentum, meróque eneruatũ, huiusmodi res moliri, quæ virorum non mulierum sunt. Bruson. lib. 1. c. 29. ex Plut.

Cicero.

Ei in foro ambulanti cùm ad bibendum aqua oblata esset, vidit fortè L. Cottam censorẽ, hominem vino deditissimum, non procul astantem, cúmque aquam Cicero accepisset iã hausturus, vocatis amicis: Circumtegite me, inquit, ne censor me aquam bibere videat, & pro suo iure rationéque officij senatu amoueat. Notauit autem Cottæ censoris vinolentiam, quam in aliis non reprehendere, verùm etiam grauiter punire debebat. Bruson. libro 1. capite 10.

Augustus Cæsar.

Videns equidem in spectaculis bibentem, misit qui illi suis verbis diceret: Ego si prandere volo, domum eo, Respondit eques: Tu enim non times, ne perdas locũ. Augustus sensit, indecorũ esse, illic in publico bibere. Eques per iocum sic interpretatus est, Cæsarem sine damno posse discedere è theatro, quòd locus ipsi seruetur, equiti non itẽ. Eras. l. 6. apoph.

Tiberius imp.

Quoniam tyro in castris auidius bibebat vinum, militari ioco, pro Tiberio Claudio Nerone, dictus est, Biberius Claudius Nero. Erasm. libr. 6. apoph.

Firmus imp.

Vini patientissimus fuisse legitur, citra tamen ebrietatem. Quodam autem à barbaro vexillario ad bibendum prouocatus, duas vini situlas hausit, & postea toto conuiuio sobrius fuit. Cùm verò barbarus diceret, Cur non & fæcē ebibisti? Stulte, inquit, terra non bibitur. Eras. Rot. l. 6. apoph. ex Vopisco.

Aurelianus.

Bonosus, qui imperator postea factus est, cùm tantum biberet, quantum hominum nemo: Aurelianus vrbanissimè dicebat, Non vt viuat, sed vt bibat, natus est. Bruson. lib. 1. cap. 19. ex Vopisco.

Vib. Crispus.

Is summus Vitellij imperatoris amicus, cùm ob nocturnas comessationes atque compotationes luxuriosissimas in grauissimum incidisset morbum, & ita quidem vexaretur, vt Vitellianis conuiuiis interesse amplius nequiret, postquam paululum conualuisset, ad amicos dixisse fertur: se omnino fuisse periturum, nisi tam grauiter laborasset. Xiphilinus in vita Vitellij.

Anonymus.

Bonosus imperator vir extremæ gulæ & ebrietatis, cùm se suspendio suffocasset, interrogatus quidam, qui eius mores & vinolentiam nouerat, quisnam esset suspensus? respondit, non hominem esse, sed amphoram, Vopiscus.

Anonymus.

Cùm celebrarentur à Ferdinando rege, Hyppolytæ nurus atq. Alphōsi filij nuptiæ, apparatu splendidissimo (erat enim dies decursionis hastatæ, flagrabántque sub sole cuncta: conuenerant autem mortales omnis generis ad spectandum) cúmque plurimi ludorum essent laudatores, vel plerique omnes admiratores potius, in media laudantiū frequentia & plausu exclamauit Germanus quidā: O Valeant ludi, quibus nemo bibit. Pótan.

Basilius magnus.

*Quid esset ebrietas, rogatus respondit. Ebrietas dæmon est, sponte admissus in animos per voluptatem, Mater est malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit, ex modesto lasciuum, iustitiam ignorat, prudentiam abolet. Et sicut aqua pugnat igni, sic immoderatio vini mentem sobriam extinguit. Item, vt fumus fugat apes, ebrietas pellit spiritualia dona. Anton. & Max. serm. de ebrietate.

Chrysostomus.

*Dicebat ebrietatem esse rectæ mentis alienationem, & delirium, & secundùm animam sanitatis perditio. Ibid.

De ebrietatis variis effectibus.

Anacharsis.

AB adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nūc vinum non fers, vbi senueris, aquam feres. Nam qui bibunt intemperantius vinum, ea præsertim ætate cui magis conuenit aqua, ij frequenter senes ob inopiam coguntur aquam bibere. Laer. l. 1. c. 9.

Idem.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, vxorē, inquit, duxisti

xisti satis deformem. Cui Anacharsis, Prorsus ita mihi videtur: sed heus puer, infunde mihi largius, vt reddam eam formosam. Indicare voluit vir sapientissimus, vinum immoderatius potatum adimere homini rectum iudicium. Athen. l. 9.

Idem.

Interrogatus, num in Scythia essent tibicinæ? Respondit, Ne vites quidem. Significans saltationes, reliquásque eius generis voluptates è vinolentia nasci. Laer. li. 1. c. 9.

Eratosthenes.

Dicebat, vinum igni æquale habere robur, quòd cum virum inuaserit, eum veluti boreas vel notus mare Lybicum turbat & confundit: occulta, & quæ profunda mente gerit, aperit, & ostendit, virorúmque totam mentem excutit. Phauorinus.

Æschines.

Dicere solebat, Speculum formæ esse æs, vinum autem animi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, nihil tam secretum esse animo nostro insculptum, quod homo ebrius non effutire audeat: Maxim. serm. 30. & Stob.

Æschylus.

Ebrietatem tanquam pestem fugiendam suadebat, qui enim potus mensurã transgreditur, non amplius mentis & linguæ compos est, sed sine pudore turpia & indecẽtia loquitur, ex viro factus puer. Phauorinus. Verùm hoc alij etiam ad Theognidem referunt.

Anonyma.

Quum Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret parum sobrius, ac perperam aduersus mulierem quandam tulisset sententiam: illa sentiens errorem esse vini, non regis, exclamauit: Prouocarem, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Excussit regi muliebre conuicium temulentiã, adegítque, vt expergefactus causam eandem animo præsentiore cognosceret, Eras. li. 8. apoph. Val. Max. lib. 1. cap. 2.

Anonymus.

Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata est. acciti sunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari posset, nec defendi. Tum vnus illorum deterioris ingenij: Imò, inquit, rex, & ista diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, nisi nos lagena defecisset: linguæ petulãtiam in temulentiam reiiciens. Itaq; mox ira principis in risum versa dimissi sunt. Eras. 6. apoph. ex Plut.

Claudius imp.

Claudius Cæsar nunquam adeò animi sui secreta protulit, atque olim dum multo vino madidus esset: vbi dixit, Sibi fatale esse, vt coniugium flagitia ferret, deinde puniret. Quæ vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. Ex Suet.

Vide apophthegmata de Gula, Incontinentia circa mensuram, Intemperantia & vino.

De educatione & institutione liberorum.

Socrates.

Dicebat, optimè natis, ingenuísque potissimum, adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsuuenire quod in equis, in quibus qui feroces sunt ac generosæ indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij & ad omnem

vsum accommodi euadunt, sin minus efferati, intractabiles, & ad nihil vtiles. Eóque fit, vt felicissima quæque ingenia corrumpantur inscitia instituentium, qui mox equos vertunt in asinos, quòd erectis ac liberis imperare nesciant. Eras. 3. apoph.

Idem.

Dicebat, Muliebrem sexum virili non minus esse docilem & ad disciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem (quæ tanquam viris propria, Græcis à viro dicitur ἀνδρεία) si diligenter instituatur. Id collegit ex puella saltatricula, quæ inducta in conuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis spatio, numerísque pedum, vt nunquam falleret: eadémque inter acutissimos gladios, nō sine horrore spectantium, impauida saltaret. Erasm. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus etiam, quàm ob rem ipse non administraret Rempublic. quum administrandi rationem optimè sciret? respondit, Eum vtiliorem esse ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipub. quàm qui ipse rectè gubernaret.

Idem.

Adhortabatur iuuenes, vt se subinde ad speculū cōuerterentur: quod si essent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum committerent: sin minus quod corpori deesset, id ingenij cultu morúmque honestate pensarēt. Adeò vir ille vndecunque rapiebat occasionē ad virtutis studium adhortandi. Eras. l. 3. apoph. ex Laertio.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo redisset, cúmque vidisset effusius ridētem, admiratus dixit. Si tale nihil vnquā apud Platonem vidisse. Tanta res est, iam inde à teneris virtuti assuescere. Eras. l. 6. apoph.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita aiebat, parētes qui rectè liberos suos instituissent, multo honorabiliores esse iis qui tantùm genuissent: quod ab his contigisset viuere, ab illis bene viuere. Laer. l. 5. c. 1.

Aristippus.

Aristippus percontanti, quę potissimum adolescentibus essent discenda: Quæ viris, inquit, vsui futura sunt. Hoc dictum & aliis adscribitur. Optima statim discenda sunt, nec rudis ætas, quæ maximè docilis est, superuacaneis est occupanda. Laert. libr. 2. cap. 8.

Idem.

Quidam cum Aristippo agebat, vt filium suum susciperet erudiendum, sed quum philosophus pro mercede peteret quingētas drachmas, ille deterritus magnitudine pretij, Minoris, inquit, emerem mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nusquam parcior est quàm rectè instituendis liberis, pluresque sumptus impendit curandis equis quàm filiis. Ibid.

Diogenes.

Quum captus venderetur in Creta, præconi rogāti quid sciret, & quo titulo eum commendaret emptori? Dic, inquit, te vendere hominem, qui sciat imperare liberis. Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem. percontatus num sciret quod profiteretur? vbi ex sermone hominis comperit esse sapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eique suos liberos erudien

erudiendos tradidit, quos ille susceptos liberaliter instituit, primúmque tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcum tendere, fundam rotare, iaculari telum. In palæstra verò non permittebat, vt pædotriba illos grauioribus laboribus in morem athletarum exerceret, sed hactenus, quantum ad ruborem, bonámq; corporis valetudinem conduceret. Curauit etiam, vt ex poëtis aliísque scriptoribus optima quæque addiscerent: quòd ea modò sciamus, quæ memoria tenemus. Breuiter, totius philosophiæ summam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eosdem instituit domi ministrare parentibus, cibo leui vilíque & aquæ potu cōtentos esse: cúmque cæteri cæsariem alant ad formæ commendationem, ille iussit illos radere comam, & si quando prodeundum esset in publicum, incomptos producebat absque tunicis incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos instituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum est, vt à pueris obseruaretur, pérque illos parenti commendaretur. Alij narrant, præconem Diogenis iussu ita prædicasse, Estne quispiam qui velit emere dominum? Laërtius lib. sexto.

Lycurgus.

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eósque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educauit catulos, eodem patre eadémque matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein quum ambos produxisset in forum apud multitudinem, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores: mox emisit leporem, quū vterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet. Annon videtis, inquit, ciues duos catulos, quum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationem admodum dissimiles inter se euasisse, plúsque ad honestatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Proinde ne nobis quidem, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductúmque ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam, quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, quæ multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. magis enim mouent, ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Res quidem efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam naturam corrigit, & vertit in bonam, Quales nascantur liberi, nulli in manu est: at vt recta institutione euadāt boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. apoph ex Plut. in Lacon. & Brus. lib. 2. cap. 38.

Idem.

Idem obiicientibus, quòd eloquentiæ studio rhetoribus daret mercedem: Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum vulgo discrepans, qui periisse existimāt, quod liberis instituendis impenditur

Erasm.Rot.libr.8.apophthegm.

Eteocles.

Post Agin bello superatum Antipatro postulanti obsides pueros quinquaginta Eteocles, qui tum ephorum agebat, respondit: Se pueros nō daturum, ne si licenter vixissent, fierent indociles patriæ disciplinæ, itaque ne ciues quidem essent: cæterùm senes ac mulieres se duplo numero daturum. Verùm Antipatro dira minitanti, ni acciperet postulata, populus vna voce respōdit: Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno alteróve ciuium reperire, fortasse non ita magni miraculi esse videatur: in vniuerso populo tantum esse consensum, prodigiosum est. Hoc exemplo simul admonemur: quanta solicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatē educandæ, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habēdos pro ciuibus: perinde quasi mater abdicet filium ex se natum, nisi probitate morum maioribus suis respondeat. Plut. in Lacon.

Agasicles.

Cuidam dicenti, admirari sese quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philophanem, sophistam eo tempore clarissimum: respondit prudenter, Eorum se velle discipulum esse, quorum simul esset filius. Significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos asciscas vt bonis moribus formeris. Plut. Eras. li.1.

Agesilaus.

Eum rogabat quidam, in quibus præcipuè rebus pueri institui deberent? Iis, inquit, rebus quibus vsuri sint, quum ad virilem peruenirent ętatem. Rectè censuit, non friuolis artibus instituendos liberos, quæ nec grandibus decori futurę sunt, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lac. apo.

Leotychidas.

Interrogatus, quid potissimum oporteret pueros ingenuos discere: Quæ illis, inquit, vbi ad virilem ætatem peruenerint, vsui sunt futura: Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur in bellū contra Persas, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Nihil, inquit, aliud tibi mando, quàm vt nubes, & bonos filios parias. Plut. in Lac. apo.

Hippomachus.

Quum aliquando videret adolescentes, quos exercebat, è foro carnes afferentes, dicebat, se procul agnoscere suos esse discipulos: quod institutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. Erasm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonyma.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodam suo vt pretioso gloriaretur, Lacæna ostensis quatuor filiis quos habebat, moribus compositissimis, Huiusmodi, inquit, decet esse honestæ probæq; mulieris opera, déque his tollere animos, & gloriari, Iones operosis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At spartana docuit, nullum opus esse præclarius, quàm si filios honestis moribus instituat. His enim melius ornari patriam, quam aulæis aut vestibus. Plut. in apop. Lacænarū.

Themistocles.

Quoniam adolescens feroci mutabilíque ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores dicere solebat, Aspæros & indomitos pullos in optimos equos euadere, si quis illis adhibeat disciplinam, rectámque institutionem. Plut. in eius vita.

Anony-

Anonymus.

Themistocli pædagogus dicere solebat, Nihil mediocre futurus es ô puer:nam aut magnum bonum eris reipub. aut magnum malum. Generosa indoles, si accedat recta institutio, magno bono est patriæ: sin ad vitia degeneret, ingens adfert malum. Plut. in Themistocle.

Demetrius Phalereus.

Adolescentum fastuosorum sublimitatem dicebat in educatione amputandam esse: sed relinquendam sobrietatem. Docuit vir sapientissimus, hæc ingenia non esse desperanda:sed quod redundat, in institutione recidendum esse. Laert. lib. 5. cap. 5.

Philippus.

Alexander etiamnum adolescens, videns fratrem Philippum equum præferocem, nec vllum sessorem tergo patientem, voluit inutilem abiectum ire: Qualem, inquit equum isti perdunt, dum illo per imperitiam ac molliciem vti nesciunt? Cúmque mira arte sine verberibus tractasset equum, tandem conscessum ad corsum admisisset, tum calcibus vsus est:ac molliter flexis habenis quum equum reduxisset, descendentis caput exosculatus pater: Aliud, inquit, ô fili, tibi per regnum quære, quandoiam re non capit Macedonia. Præsagit vir prudens, tam excelsæ indoli non suffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio instituentium, qui ferè nesciunt imperare, nisi ex equis generosis reddiderint asinos. Eras. lib. 4. apoph. ex vita Alex. apud Plut.

Cornelia Gracchi mater.

Quum Campana mulier illius hospitio vtens, ornamenta sua, quibus illud seculum nihil habebat pulchrius, ipsi ostenderet: traxit eam sermone, donec liberi redirent è schola. tum, Et hæc (inquit) ornamenta mea sunt. Sentiens, matronæ nihil esse pulchrius, neq; pretiosius, quàm liberos rectè educatos. Era. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonymus.

Quidam accusatus quòd patrem pulsasset, hoc modo defendit impium facinus: & ille, inquit, patrem suum verberauit, & hic (ostenso filio) me verberabit, posteaquam adoleuerit, adeò nobis hoc gentilitium est. Videmus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quisque fuerit in parentes, tales experiatur in se liberos. Eras. in lib. 8. apoph.

Anonymus.

Quidam quum à filia pertraheretur, ventúmq; esset ad domus limen, Desine (inquit) fili:nam & ego patrem huc vsque. Agnouit se commeruisse, qui sic à filio tractaretur: tantum postulauit, vt esset æqua retaliatio. Eras. ibid.

Vide apopht. de Doctrina & Eruditione.

De educatione filiorum neglecta.

Diogenes.

Reprehendebat homines, quòd lucta, aliisque ludis semet sedulò exercerent, nullos autem in hoc incumbere, vt probi & honesti reddantur. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat, plurimos insanire præter digitum. Nam si quis assiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur insanus: si quis indicem, sanus videtur. At plurimi sunt

homines, qui grauius insaniunt in rebus seriis, quàm si digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgò non habentur insani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro graui pecato castigant, si læua pro sinistra vtantur: atqui non itidem castigant eos, cùm turpia pro honestis eligunt. Laert. lib. 6.

Idem.

Multis verbis in inertiam & inscitiam Megarentium, pecora sollicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ ibi luxu & otio difflueret) in uehebatur: dicebátq; se Megarēsis alicuius arietē esse malle, quàm filiū. Ælian. lib. 12. de varia histor.

Demonax.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, diceretque, Salutat te, ô Demonax, filius meus. Pulcher est, inquit Demonax, & te dignus, & matri non absimilis. vtrunque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri similem dixit mollem & euiratū deliciis. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Pericles.

Pericles Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur. nimio verò fauore ac profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quod stultum sit & inutile, eas obtrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictū, vt refert Aristophanes, & Plut. in eius vita, & Valer. Max. lib. 7. cap. 1.

Proclus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quàm pater adeò non increpabat, vt vnà cùm illo potius lasciuiret. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur, Citius, inquit, desinet, cū senibus colludens, quàm cū æqualibus. Phil. in Soph. & Volat. lib. 18 comment.

De eleemosyna.

Democritus.

PEregrinis & egētibus alimoniam ministrandā esse dicebat. Equidē quisquis indigenti victum negat, is neque ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. Stobæus.

Idem.

Dicebat, beneficium pro tempore exile, ingens reddi iis qui illud in extrema necessitate acciperent. Stob.

Idem.

Audiēs quēdam magnificis verbis multa cuidā promittentē, sed mendaciter: Coneris, inquit, ad exigua largiendum, quàm ad plurima promittendum, esse propensior. Nam penuria laborantibus donum, vel perexiguum, prodest, verba autem & magnificæ pollicitationes nulli sunt vtiles. Stobæus.

Idem.

Dicere solebat, Si bene mereri de aliquo voles, citissimè da. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. Stob.

Aristoteles.

Cum nefario cuidā homini eleemosynam dedisset, & ob id castigaretur à quodā: Nō mores, inquit, sed hominem commiseratus sum. Docuit vir sapientissimus, etiā malis & indignis eleemosynam dandam esse in summa rerū necessitatē, ne penuria suadente agant quod dedecus est coram

ram Deo & hominib. Laer. lib. 5. ca. 1.

Idem.

Reprehensus à quodã, quòd eleemosynam dedisset improbo: Non homini, inquit, dedi, sed humanæ sorti. Laert. lib. 5. cap. 1.

Demosthenes.

Dicere solebat, æquũ esse vt pauperes piè foueantur, cum delectu tamẽ: ita vt dimissis improbis, illorum ratio potissimũ habeatur, qui præter culpam egestate premuntur. Stob.

Amedæus Sabaudiæ dux.

Rogatus à quibusdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt postera die redirent. Cùm verò iam adessent, Amedæus è pergula à latere ædium ingentem mendicorum multitudinem eis ostendit vnà discumbẽtium. Atq; hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibusque cælestem gloriam me spero venaturum. Munsterus lib. 2. Cosmographiæ, vbi de Allobrogum vel Sabaudiæ ducibus.

Placilla.

Theodosij Romanorũ Imp. vxor pientissima, cùm reprehenderetur à suis quòd ægrotos visitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates suas elargiretur, respondit: Imperatori conuenire, vt aurum id largiatur: se autẽ manuũ opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit offerre. Nicephorus Callistius lib. 12. cap. 42.

Vide apoph. de Beneficentia, Liberalitate & Mendicitate.

De electione

Aristippus.

Qvum Dionysius tres venustas puellas obtulisset, admonens, vt ex his quã vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: Ne Paridi quidẽ fuisse tutum, vnam cæteris prætulisse. ac puellas deduxit ad aulæ vestibulum, dimisitque: non minus in contemnẽdo facilis, quàm in amplectendo. Laer. lib. 1. c 8. Brus. lib. 2. cap. 31.

M. Cato.

Hispaniam sortitus, cùm hostium audisset miram copiam esse ad bellum paratam, ob idque decreuisset Celtiberorum ope vti, petentibus illis ducenta talenta subsidij gratia, atque negantibus aliis conditionem dicentibus, Turpe esse populo Rom. auxilia mercede conducere: vrbanè sciteque Cato, non esse graue, respondit. nam si vicissent, hostium manubiis se satisfacturum illis: si victi essent, nec eos qui peterent, nec à quibus repeti deberet superstites fore. Brusonius lib. 2. cap. 31.

Aristotelis.

Aristoteles quum iam natus annos ferè sexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ spes superesset, conuenerunt ad illum discipuli rogantes vt ex ipsis aliquem deligeret, qui in locum eius succederet. Inter auditores erant duo præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Aristoteles respõdit, se quod petebatur facturum, vbi daretur opportunitas. Paulò post, quum rursus ad eum eadem de causa conuenissent, dixit, vinum quod biberet sibi parum esse commodum, ac quæri iussit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id simulatque curatum est, gustato Rhodio dixit: Firmum hercle vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio: Vtrunque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepidè simul & verecundè successorem sibi ea voce, non vinum delegisset: probauit vtrun-

que, nec tamen auditoribus eligendi ius ademit. Laert. lib. 5 ca. 1.

Lysander.

Lysander Laced. quum aliquando Dionysius ipsi misisset stolas duas, iubens vt vtram elegisset, eam mitteret filiæ: Ipsa, inquit, rectius eliget. Atque accipit ambas, abiit. In hoc exemplo nihil est imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum, nec aliud ab hoc duce expectandum ferè, pręter malitiosam ingenij vafriciem. Plut. in Laconicis apoph.

Scipio Æmilianus.

Quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contenderent, vter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter P.C. dissensio esset, omnibus quó nam eius sententia inclinaret expectãtibus: Neutrum inquit, mihi mitti placet. alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod habet, nequaquam satis est. Æquè malam imperij magistram iudicans paupertatem, atque insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

C. Fabricius.

Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, cæterum in bello animo ingens, manúq; promptus, quum bellum immineret in consulatu obtinendo C. Fabricij opera adiutus est, qui ob prauam tamen vitam Ruffino semper infensus fuerat: verùm eo tempore ob belli suspicionem, cùm ignauos desidésque ipsius competitores videret sententiam mutauerat. Quam ob rem Ruffinus miratus, cùm Fabricio impensè gratias egisset, Fabricius dixisse fertur: Noli mirari Ruffine: rapinis enim immuni malo, quàm vendi. Quo dicto taxauit Ruffini rapacitatem, & competitorum perniciosam ignauiam. Ostendítque, satius se ducere, auaro consule, eodémque gnauo homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quàm iis ad consulatum euectis, qui per ignauiam rempub. proditúri essent, vinctum ab hoste venundari. ex duobus enim his malis optimum eligendum erat. Fulgosus lib. 6. cap. 2.

De eloquentia.

Demosthenes.

Immodicum eloquentiæ studium obiicientibus, ita respondit: Eloquentiæ studium declarare hominem popularem: contrà negligere studium eloquentiæ, esse eorum qui dominari populo quærerent vt qui hoc agerent, non vt persuaderent dicendo, sed vt vi cogerent. Plut. in Demosth.

Idem.

Æschines & Philocrates Atheniẽsium legati, cùm Philippi Macedonis eloquentiam plurimùm laudassent & commendassent, Demosthenes ait: Si eloquens est Philippus, habet hoc cum multis sophistis commune. Sensit vir prudentissimus, regis virtutes nequaquam in eloquentia positas esse. Plutarch. in vita Demosth.

Æschines.

Quum Rhodi exul recitaret orationem suam aduersus Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione fuisset damnatus ab Atheniensibus. At desineretis, inquit, admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes, damnationis causam reiiciens in violentiam eloquẽtiæ Demosthenicæ. Philostratus, & Brus.

& Brusonius lib.4.cap.31.

Iphicrates.

Iphicrates in causa obrutus eloquentia patroni, qui Aristophontem defendebat: Aduersariorum, inquit, melior est histrio, sed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio histrionis, ita sæpe melior causa vincitur à peiore, patroni infamia, stultitiáve. Erasmus libro 5.apoph.

Thucydides.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter esset in palæstra superior, ipse an Pericles: Posteaquam, inquit, ego hominem pugnando deieci, ille se negat cecidisse: itaque vincit & spectatores à sua sententia deiicit. sentiens, se bonis rationibus esse superiorem, sed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens, diu in administranda repub. aduersatus est Pericli. Eam contentionem Archidamus palæstram appellauit. Eras.6.apoph.

Messala.

Suprà de Argutè dictis.

M. Antonius.

Marcus Antonius, cui vel primas eloquentiæ patrum tribuebat ætas, vir natura præacutus & prudens Disertos dicebat se vidisse multos, eloquentem omnino neminem. Insidebat videlicet in eius mente species eloquentiæ, quam cernebat animo, sed re tamen ipsa non videbat. Cicero in Oratione ad Brutum.

Vide apoph. de Oratoribus & Rhetorica.

De errore & lapsu.

Diogenes.

Qvidam obiicienti, quòd aliquando falso signasset monetam (nã hanc ob rem iussus est exulare.) Fateor, inquit, fuisse tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu nunquam futurus es Notabat eos, qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipsi ne in senectute quidem corrigant suos. Laert.lib.6.

Idem.

Quodam item obiiciente Diogeni, & exilium ob facinus illud ei perpessum exprobrante, respondit Diogenes: Tum temporis celerius etiam iuuenis reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem vesicæ, quum senibus molesta sit dysuria. Laert. lib.6.

Anonymus.

Quidam seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens, igitur (inquit) pœnas dato. Vulgaris quidem, sed frigida excusatio est. Insciens feci. Vigilãdum erat, ne quid committeret imprudẽs. Plut. in Lacon.

Munatius.

Munatius facti pœnitens, quòd Fabium insimulasset à quo postea esset adiutus: Ad commilitones, Boni (ait) sapientísque viri est, si errauerit, in reliquum tempus doctorem se sibi adsciscere. Bruf. lib.5.cap.12.

Scipio Afr.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putaram. Videlicet quia explorato, & excusso consilio, quæ ferro aguntur, administrari oportere, summa ratione arbitrabatur.

Val. Maxim. libro 7. capite 2.

De exactionibus & tributis.

Callicratidas.

CVm ad pecunias petendas ad Cyrum iuniorē mitteretur, ad belli vsum: his regis aulam accessit, & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertiò verò cùm audiisset, & iterum bibere eum, nec se ad colloquium admitti intellexisset, dixisse fertur: Ita curam habendam pecuniarum, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignū. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam esse pecuniam debitam, ne quid nostræ dignitati & existimationi decedat. Plut. in Lacon.

Dionysius sen.

Exegerat pecunias à Syracusanis, deinde quum videret illos lamentantes, obsecrātes, ac negantes se habere quod darent, indixit alteram exactionem, ídque iterum ac tertiò fecit. At postquàm, vbi maiorem summam imperasset, audiret illos in foro ambulantes ridere, & scommata in regem iacere, iussit præfectos ab exigendo quiescere. Iam enim, inquit, nihil habent quandoquidem nos contemnūt. Plut. in apoph.

Tiberius.

Cùm deprehendisset Æmilium Rectum, quem Ægypto præfecerat, nimium à populo exegisse, super ea re iratus, rescripsit: se tonderi velle suas oues, non deglubi. Solent autem principes deglubere oues, cùm grauiores exactiones subditis imponūt, quàm vllo pacto ferre possint. Dion Nicæus in Tiberio.

Antoninus Caracalla.

A Iulia matre grauiter obiurgatus, quòd ingentem illam pecuniam, quam per fas & nefas à subditis vi exegerat, profunderet: gladium euaginatum ostendens, Bono (inquit) animo esto mater: Nobis, quandiu hunc habebimus, nulla vnquam deerit pecunia. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

De exercitatione ingenij.

Diogenes.

DIcebat, vsum atque exercitationem quemadmodum in actionibus extraneis, ita & in actionibus virtutis & animi, tum celeritatē quandam, tum facilitatem parere. Laert. libr. 6.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat ad parandam sapientiam tria potissimum necessaria esse: Naturam, doctrinam, & exercitationem. Exercitatio enim nisi naturæ & doctrinæ accedat, nil solidæ eruditionis hauries. Laert. lib. 5. cap. 1.

Demonax.

Quendam infeliciter declamantem admonuit, vt sese diligenter exerceret: cúmque is respondisset, Nunquam apud me non declamo: Nihil igitur mirum, inquit, si dicis ineptè, qui hactenus semper stulto auditore solitus sis vti. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cùm M. Crassum pro rostris magno populi applausu laudasset, & eundem postea ex eodem loco acribus conuiciis incesseret: Quid, ait, Crasse, an non me nuper ex hoc ipso loco laudasti? Laudaui, inquit, sed exercendi gratia argumētum infame decla-

clamans. Solent enim Rhetores tractare materias ἀδόξας, velut cùm laudant Busyridem, aut febrim quartanã aut ingratitudinẽ. Era.l.4. apoph.

De exercitatione corporis.

Socrates.

Dicere solitus est, saltatione mouenti corpus spatiosa domo opus esse ad exercendum sese: at qui cãtu aut oratione sese exerceat, huic vel stanti, vel accũbenti quemuis locum sufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, pręsertim à cibo sumpto turbulentiores improbabat. Eras.l.3.apoph.

Idem.

Cùm ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? respõdit, Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, exercitationem corporis multum prodesse sanitati. Cic.l.5. Tusc.quæst.

Plato.

Solebat admonere, vt neq. corpus sine animo exerceamus, neque animum sine corpore, vt pariter vtriusque curã habeamus. Nã alterũ athletarum est, alterum inertiũ. Laert.li.3.

Lycurgus.

E certaminibus ea sola cõcesserat exercere, in quibus manus non extẽderentur in altum. Eius constitutionis causam percontanti: Ne quis inquit, illorũ laborando consuescat defatigari. Siquidem exercitia ad cõfirmandum corporis robur adhibẽtur, non ad exhauriendas vires. Qui verò subinde delassantur in exercitamẽtis quoniã imbecilliores veniũt ad labores necessarios facilius deficiũt. Plu.

Anonymus.

Quoniam apud Lacedæmonios in summo pretio erat ius, quod illi nigrum appellãt, adeò vt seniores hoc contenti non desiderarẽt carnes, sed eas iuuenibus cederẽt Dionysius Siciliæ tyrannus dicitur huius gratia coquum emisse Laconicum, eique mandasse, vt sibi hoc ius appareret, nullis parcens impendiis. Quod vbi rex gustasset, ac displicuisset, expuit. Tum coquus, Hoc (inquit) ius, ô rex, sumendum est: postquam te Laconũ more exercueris, & in Eurota laueris. Plut.in Lacon.

Vide Apoph.de labore.

De exilio.

Hercules.

*INterrogatus, Argiuús-ne esset, an Thebanus? respondit, Non vnam curo patriam iactare: omnis Græcia mihi patria est. Plut.lib.de exilio.

Democritus.

*Dicebat peregrinationem & exiliũ vitæ frugalitatẽ docere: ossa quippe, & thorus herbaceus, famis ac laboris sunt medelæ dulcissimæ. Stob. serm.38.

Idem.

*Quamlibet terram homini sapiẽti dicebat esse peruiã: quum fortis animæ mundus vniuersus patria sit. Eod.ser.

Demaratus.

Ad eum qui apud regẽ Persarum parasitum agebat, ac subinde in Demarati exiliũ dicteriis ludebat: Non, inquit, amice tecũ pugnaturus sum, nam vitæ aciem absumpsi. Ludẽs" ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græcè tum ordinem sonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam instructus est, cui nulla superest acies: & ordinẽ vitæ assumpsit qui ex rege factus est exul. Plut.in Lacon.

Eudamidas

Cùm Alexander in Olympis præconio ius fecisset omnibus exulibus, in suam cuique patriam redeundi, præterquàm Thebanis: Infortunatum quidem, inquit Eudamidas, præconium, sed vobis, ô Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad consolandos Thebanos sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in suam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Plut. in Lacon. apoph.

Cato.

Cùm impetrata esset restitutio Achæorum exulum, Polybius & hoc à senatu petiit, vt restitutis apud suos pristini honores ac magistratus redderentur. Hîc Cato rogatus sententiam dixit, Polybius idem facere videtur quod fecit Vlysses, qui Cyclopis speluncam repetere voluit, quo pileum & cingulum, quæ illic per obliuionem reliquerat, reciperet. Significãs, abundè multum esse, quòd exulibus datus esset in patriã reditus: esséque periculum, ne dum pristinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur. Erasm. Rot. libr. 5. apoph.

Theodorus philosophus.

Offensus libertate Theodori, dixit illi, Quoniam istis eras moribus patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semel è Bacchum ferre non posset. Sentiens, se maiorem esse, quàm vt à malis ferri posset, à quibus tamen non tam suo, quàm ipsorũ malo pulsus esset. Plut. in apoph.

Stratonicus Musicus.

Seriphi agens, hospitem suum percontatus est, ob quam causam illic homines iuberentur vertere solum? cùm ille respondisset, flagitiosos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu quoque, inquit, ali quid flagitij cõmittis, vt ex his locorum angustiis emigres? Notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Eras. li. 6. apoph ex Plut.

De exilio fortiter ferendo.

Aristides.

Ab amico quodam rogatus, quã ob causam exilium ei tam molestum fuisset? respondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniustè in exilium missus esset, & ob eam iniustitiam vbique malè & ab omnibus audiret. Stob ex Serino, ser. 37.

Anaxagoras.

Ab Atheniensibus damnatus exilio, & cuidam dicenti, priuatus es Atheniensibus: Imò illi, inquit, me. Sẽtiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laërt libr. 2. cap. 3.

Stilpo.

*Quidam noxium esse exilium affirmanti, respondisse fertur. Quibus tandem & qualibus bonis priuat exilium, animi ne an corporis, an fortunæ? An iudicandi agendiq; dexteritatem aut felicitatem aufert? haud sanè. An fortitudine, iustitia, aut alia quapiã virtute priuat. Ne id quidẽ. Sed nec vllo fraudat corporis bono. An non æquè licet in aliena terra bene, valere, viribus pollere, acutũ cernere, & audire acutè, interdum verò multò magis, quàm si in sua terra quis maneat. fortunæ verò bonis exilium neminem exuit. An non visum est multos, tũ domum cũ exules sunt facti, potitos fortunæ bonis splen-

ſplendidioribus? vt Phœnix, Themiſtocles,&c. Stob. ſer. 38.

Diogenes.

Cuidam per conuicium dicenti, Sinopenſes te exilio damnatur: At ego, inquit, illos manſione, ſignificans, ſe quòd ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactum, quàm exulare coactum. Philoſophus, cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatum vnius tantum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquam poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Hoc ita refert Plutarchus in libello de Exilio: Te Sinopenſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt: at ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremiſque Euxini littoribus incluſi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed melius: exulabant potius, qui infœlici regioni erant adſcripti. Laërt. l. 6.

Idem.

Cuidam illi probro obiiciēti, quod exularet à patria: Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum. Siue quòd exilium compuliſſet. Diogenem ad philoſophandum: ſiue quòd ideo didiciſſet philoſophiam, vt exilium ſimileſque caſus æquo animo perpeti poſſet Laër. l. 6.

Demetrius Phalereus.

Cùm exularet, ac apud Thebanos inglorius humiliſque viueret, audiſſetque Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placidè prudentérque de ferendo exilio diſputantem: Malè, inquit, fit negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum cognoſcere non licuit. Laert. l. 5. c. 5.

Anaxandridas

Cuidam exilium acerbè ferenti, reſpondiſſe dicitur, Ne horreſcas exulare ciuitate. A iuſtitia enim exulare miſerum eſt. Quo reſponſo ſenſit, eos nequaquam miſeros eſſe, qui præter meritum, vel peculiares quaſdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia ſemper conſolatrix aſſiſtit, Plutar. in Lacon.

Themiſtocles.

Quum pulſus primū Athenis, & mox tota Græcia, veniſſet ad Perſarum regem, ditiſſimus ab eo factus eſt. Porrò, Magnifica dona, quibus à rege honoratus erat, intuēs, dixit: O pueri, perieramus, niſi periiſſemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themiſtocli feliciter ceſſerat exilium. Plut. in apoph.

Teucer.

Rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri eſſet inuiſus, atque ab eo exilio multaretur, ad ſocios conuerſus, ait: Patria eſt, vbicunque bene eſt. Cicer. in Tuſc. quæſt.

Rutilius.

Conſolanti eum cuidam, ac dicenti, inſtare bella ciuilia, & ob id breui futurum vt omnes exules reuerterentur: Quid tibi, inquit, malè feci, vt mihi peiorem reditum quàm exitum optares. Malo vt patria exilio meo erubeſcat, quàm reditu mereat. Senec. de benef. l. 6. c. 37.

De experientia rerum.

Eudamidas.

AVdito philoſopho, qui diſſerueratrat, ſolum ſapientem eſſe bonum belli ducē: Sermo, inquit, mirificus eſt, at qui eū dicit, fide caret, eo

quòd illum nunquam circumsonuit tuba. Probauit sententiam: sed indicauit, neminem cum fide loqui de re quam nullo modo sit expertus. Plut. in Lacon.

Demades.

Rogatus, quo preceptore esset vsus? Tribunali, respondit, Atheniensium. Insinuãs, quòd in ipsis negotiis experiẽtia quauis institutione sophistarum melior sit. Stobæus serm. 27.

Antigonus.

Interrogatus, Quem è suæ ætatis ducibus præstantissimum iudicaret? respõdit Pyrrhum si senesceret. Nõ pronuntiauit optimum: sed optimũ fore, si rerum experientiam ætas adiungeret. Plut. in vita Pyrrhi.

Tassus.

Interrogatus, Quídnã sapientius esset præ cæteris? Experientia, dixit. Stob. ser. 27.

Paulus Æmylius.

Quum per loca prærupta irrupisset in Macedoniam, vidissétque instructam hostium aciem, exhortante Nasica vt protinus inuaderet hostem: Facerem, inquit, si tuæ essem ętatis: sed multarum rerum experientia prohibet, ne ex itinere statim cũ instructa acie congrediar. Plutarc. in apoph.

De exprobratione.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex mutuo & elingui facundum haberet consulem: de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Eras. 6. apoph.

Ser. Galba

C. Iulium consummatis victoriis in foro ius dicentem, huiusmodi dictis ausus est interpellare. C. Iuli Cęsar, pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius consulatu pecuniam spopondi: quo nomine nunc appellor: quid agã? num dependam? Hac voce palàm illi exprobrans, quòd Pompeij bona vendidisset, cui fuerat affinitate iunctus. Æquum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea depẽderet, quę nondum orto inter illos bello fuissent contracta. Cæsar hac inuidia cõmotus, æs alienum Pompeij è fisco resolui iussit. Eras. l. 8. apoph.

Licinius.

Is Cæsaris libertus, solebat patrono, nouum aliquod opus inchoanti, magnas conferre pecunias. Quem morem sequutus Licinius, nouum opus aggressuro cẽties promisit per libellum: in quo post expressam pecuniæ summam, quę virgula superducta signabatur, spatium erat vacuum. Hac occasione Cæsar vsus, priori summæ, quã scripserat libertus, alterum centies adiecit, sua quidem manu spatio quod vacabat diligẽter expleto, sed affectata literarũ similitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, dissimulante liberto. Cæterùm vbi Cæsar rursus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello: Cõferto tibi domine, ad noui operis impensam, quod videbitur. Non expressit summæ modum, vt illi liberum esset scribere quantum vellet, quandoquidem priorem summam duplicasset. Sueton.

Turonius.

Augustus delectatus inter cœnam fuerat symphoniacis Turonij Flacci man-

mangonis, eósque frumẽto donarat, quum alios auditos soleret largiter donare nummis. Eosdem quum postea Cæsar inter cœnam requireret, Turonius sic excusauit: Ad molas, inquit, sunt, exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impunè tulit, quòd dixerat non miles, sed mango. Suetonius.

Huc referri possunt etiam quædam liberè dicta.

DE FACETE ET IOCOSE DICTIS.

Crates.

A MAGISTRATV obiurgatus, quòd contra leges & consuetudinem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? Adduxit igitur eos in tonstrinam, ostendítque Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant. submonens faceto responso, omnib. ad vsum vti licere. Turpe enim ac inhonestum si esset vti linteis, ne in tonstrina quidem vsus esset. Laër. lib. 6. c. 5.

Aristippus.

Aristippo philosopho cùm probro sè obiiceretur à quodam, quòd haberet Laidem meretricem. Quid tum, ait, si modò nõ habeor à Laide? Cic.

Socrates.

Cuidam dicenti, Antisthenem philosophum matre Threicia natum esse, patre autem non tam barbaro, sed Atheniensi: Quid, inquit, an tu putas virum adeò præclarum ex vtroque parente Atheniensi nasci potuisse? Facetè vir sapientissimus notauit corruptos Atheniensium mores, indicãs potius è Thrace Scytháve nasci posse virum bonum ac præclarum quàm ex Atheniensi: & hoc igitur quod habebat virtutis Antisthenes, matri Hybridi potius ascribendum, quàm parenti. Laërt. in eius vita. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Alcibiades Socrati miserat munus præclarum. Id quum Socrates videretur recusare, Xantippe dissuasit, asseuerans donum esse magnificum, & indignum quod respueretur. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Sentiens, interdum esse magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri. Eras. lib. apoph.

Anonymus.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei est, inquit? plus aquæ infundit quasi non puro, sed vehementer sordido. Hoc scommate notauit Alcibiadis vitam, multa infamia contaminatam. Plut. in Lacon.

Pericles.

Subito oborto solis defectu, cùm Pericles Atheniẽsis videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorẽ, vehemẽter perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoris faciem, interrogauítque, Nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante: Quid interest, inquit, igitur, nisi quod chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Sensit vir prudens, interuentu lunæ nobis abscondi solem, quemadmodum opposita chlamys impediebat aliorum aspectum, nullum autem esse ostentũ, quod natura fit. Erasm. l. 5. apoph. Plut. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Cùm sororem Philistam vehemẽter obiurgasset, malè audiuit eam ob causam, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim omnia esse indifferentia.) Verùm maledicentiũ improbitatem sic elusit, cùm diceret, In muliercula non declarari indifferentia. Laer. l.9.c.11.

Diogenes.

Ad puerum Spurium, ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum: Caue, inquit Diogenes, ne patrem ferias. Erat enim è scorto natus, atque ob id incerto patre. Laert. lib.6.cap.2.

Idem.

Cùm furem purpuræ comprehensum vidisset, carmen Homericum in eum detorsit ἔλλαβε inquit, πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή, id est,

Te mors purpurea apprehendit, vinolentáque Parca. Laer.

Idem.

Aliquandò stipem poscens, ita ἐρανάρχην, id est, eum qui stipi erogandæ erat præfectus, Homerico carmine compellauit.

Τοὺς ἄλλους ἐνάριζε· ἀπὸ δ' Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας: id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram.

Dicti autem huius festiuitas in hoc est, quòd pro ἔρανιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipẽ: alterum, armis spolia. se Hectoris nomine significans. Spoliat autem, qui munus denegat pauperi & egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax Ibidem.

Idem.

Cùm hominem qui in Olympiacis certaminibus subinde pugnare solitus erat, inuenisset oues pascentem: Quàm celeriter, inquit, vir fortissime, ab Olympiis, ad Nemea te contulisti? Allusit autem quàm facetissimè ad vocum affinitatem. νέμεα quippe certamina à loco dicuntur, vt Olympia. Νέμω verò Græcis pasco sonat, & νέμος pascua. Laer. l.6.c.2.

Idem.

Corintho vendendus, interrogante præcone quidnam calleret? respõdit, hominibus imperare. Risit præco, & Magnum (dixit) artificem vendo, si quis sibi dominum velit emere. Stob. ser.1. de Prudentia.

Idem.

Videns vetulam quandam nimis comptè incedere: Si, inquit, ad viuos properas, falsa es: si ad mortuos, ne cunctare. Ant. part.2. ser.18. Melissæ. Max. ser.41.

Alexander.

Senem quendam capillos inficientem intuitus, Noli, inquit, capillos tingere, sed genua hæc incurua poti⁹, vt facilius & promptius eas. Max. ser.41.

Agesilaus.

Quidã aspiciens Lacedæmonium quẽdam claudum ad bellum exeuntem, cùm ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse non qui fugiant, sed qui loco maneant. Plut. in Lacon.

Idem.

Iam senex, persæpe sine calceis & tunica prodibat in publicum, cum latera veste, ídq; matutino tẽpore hyemis. Cùm autem quidam eum obiurgaret, quòd puerilius ageret, quàm ætatem deceret, respondit, Iuniores ciuium, si vestem virilem induam, omnes oculos in me conijcient. Ælianus l.7. de Var. hist.

Idem.

Ex Asia discedẽs, aiebat se triginta sagittariorũ millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorũ aureorum milli-

millibus (Persarum autem hi nummi aurei sagittarium habebant insculptum) Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plut. in Lacon.

Idem.

Menecrates quidam medicus cùm fortè ægrotantes aliquot liberasset à morbis, sibi Iouis nomẽ inde adscribi passus est. Tandem verò epistolam ad Agesilaum regem scribens, eam sic exorsus est: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem. Verùm rex cũ hominis stultitiam esset admiratus, hunc in modum rescripsit: Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Facetè admonuit hominem, cui mentis sanitatem planè deesse putabat, qui homo cùm esset, Deorum nomen sibi ascriberet. Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus, an philosophus etiam placentis vesceretur? Quid, inquit, num putas apes stultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, saccari vsu nondum reperto. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

*Quum videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro Dea coleretur, spectari plusquam ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Cleomenes.

Argiuis profitentibus se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis prius. Verùm huius dicti argutia Latinè reddi non potest. Græcis enim μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι verò redintegrare pugnam. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam Gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus quippe mouet lachrymas. Acapna autem ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l. 8. apoph.

Anonymus.

Lacon quidam quotidie conuiuãtem quendam, plagiarium ac tyrannum vocauit, per quem ipse tot annis nunquam vidisset mensam suam. Ioci autem lepos est in faceta fictione plagiarium appellauit, quòd liberalitate sua homines sibi redderet obnoxios: tyrannum verò, quòd per illum non liceret cuiquam conuiuarum domi suæ viuere. Erasm. libr. 8. apoph.

Idem.

Alius quidam, quum homines defunctos in sellis sedẽtes videret: Absit, inquit, vt hîc sedeam, vnde seniori assurgere fas non est, ostendit autem facetissimo dicterio mortẽ horrorem incutere hominibus, vitam autem omnibus esse dulcissimam. Bruson. l. 4. c. 10.

Idem.

Quidam iratus Agasoni, volebat eum percutere, quûmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus, At tu (inquit) Atheniensis non es, eique multas plagas inflixit. Plut. de Cohibenda iracundia.

Anonymus.

Suprà, de Beneficio in indignos collato.

Philopœmen.

Diuertere volebat ad hospitium veteris amici. Quo cognito, iussit hospes apparari quæ necessaria essēt alia ab vxore, dum interim ipse obsonia appararet. Inter hæc Philopœmen solus (vt res ipsa ferebat) ad hospitium properat. quem venientem, vt solum, vt deformem, vt qui nihil ornatus haberet eximij arbitrabatur mulier ex administris esse aliquem, qui herum præueniret: cúmque esset de aduentu Philopœmenis mirificè solicita, etiam blandiendo rogauit eum, se vti adiuuaret ad dominum comiter excipiendum. Tum Philopœmen, vt erat perhumanus, cognito mulieris errore, confestim securi accepta, & cuneo, cœpit ligna findere, ad coquendam cœnam. hospes interim domum ingressus, cùm animaduerteret Philopœmenem fin dēdis lignis malleo incumbere: Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philopœmen? quid agis dux maxime? Ad ea Philopœmen: pro deformitate, inquit, oris, totiúsque corporis pœnas luo. Voluit ipsemet præbere de se hospiti & sibiipsi risum. Res sanè festiuo ac faceto homine digna, quæq; quò rarior, eò etiam fuerit lepidior. Pontan. ex Plutar.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm in Pontum nauigans, ad regem Berisadem venisset, diu apud eum moratus, voluit illinc in Græciam adornare fugam. Verum cùm id rex non videretur passurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas, ô rex, qui statueris hîc manere. Quo dicto, facetè suam indicabat fugam & regis interim consilium probabat, quasi ille de migrando cogitasset, & ipse, non nisi grauibus causis commotus, pararet abitum. Athenæus.

Idem.

Se vehementer demirari aiebat Satyri sophistæ matrem, quæ illum decem menses tulisset, quem nulla ciuitas decem dies ferre posset. Eras. l. 6. apoph.

Idem.

* In sacrificio tibias inflaturo inscito quodam tibicine, Bona omina rime oportet, inquit: libemus iam, atque deos precemur. Athen. l. 8.

Idem.

* Cleon citharœdus, cognomine bos, nec rectè pulsabat lyram, & voce plurimùm dissonabat ab eius fidibus: eū cùm audiuisset Stratonicus, Asinus (inquit) ad lyram, adagium olim fuit: nunc autem dicendum, Bos ad lyram. Athen. eod. lib.

Idem.

* Quodam sciscitante, quænam essent tutissima nauigia: rotunda, an longa? respondit, quæ in terram subducta sunt. * Rhodi cùm artis specimen exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit, Quandoquidem id vos nos præstatis, quod nullius est impēdij, quomodo à vobis sperare munus aliquod viritim possum? * Minnaco calceario de musica pertinacius cum ipso altercanti, animum se non aduertere dixit, propterea quod supra pedis malleolum loqueretur. Affine huic dictum est Apellis, ne sutor vltra crepidam. Athen. eod. lib.

Idem.

* Ignarum medicum dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos migrarent, efficere. * In agri Milesij oppido quodam cùm variarum natio-

nationum miscellanei homines habitarent, omnia sepulchra peregrinorum esse ac conuenarum intuitus, facessamus hinc, inquit, puer: soli mori videntur hîc alienigenæ, ciues autem nulli. *Maroneæ, quæ ciuitas erat luxui ac cōpotationib. diffluens, cum quibusdam potans, si per ciuitatem oculis tectis duceretur, quo in loco ciuitatis esset, cogniturum se dixit. Opertis deductus oculis, interrogantibus vbinam esset, in caupona, respondit: tanquam caupona foret tota ciuitas. *Victis Sicyone qui aduersus illum certauerant, in Æscu lapij delubro trophæum erexit, inscriptionémque hanc addidit, Stratonicus de iis qui citharam malè pulsant. *Cuidam ipsum laudanti vt nonnihil muneris auferret, maiorem se mendicum esse dixit. *Pellæ ad puteum accedens, an esset potu salubris aqua sciscitatus est: respondentibus qui hauriebant, illam se bibere: est igitur insalubris, ait, quia luridi essent incolæ, & pallētes. Athen. l.8. vbi alia extant eiusdem Stratonici iocosè dicta, quæ suis locis hoc opere continentur.

Dorion tibicen.

*In Cypro cùm apud Nicocreontem cœnaret, ac populum quodpiam impensius laudaret, si voles, idem artifex, tibi alterum fabricabitur, ait Nicocreon. Tum ille, tibi potius mihi verò hoc dato. *Tempestatem de scriptam à Timotheo quodam cum irrideret, in feruente cacabo illa se vidisse dixit vehementiorem. *In conuiuio claudicantis pedis deformē soleā quū amisisset, furi nihil (inquit) grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus meus conueniat. Ath.

Theocritus Chius.

*Defuncta vxore Dioclis helluonis, parato eius causa silicernio, cùm maritus simul & fleret & obsoniis se ingurgitaret, Plorare, inquit, ô miser, desine: nihil helluonatu proficies. *Idem Diocles cùm alienati agri pretium in coëmendis obsoniis dissipasset, feruentem piscem mandens, exutum sibi κρανίον (hæc vocula & palatum significat, & cœlum) quæ rebatur: tunc, Id tibi reliquum est, inquit Theocritus, mare vt ebibas: sic maxima tria (nempe terram, cœlum & mare) è conspectu sustuleris. Athen. eod. lib. 8.

Alexis poeta.

*Eum locutuleiis quibusdam ob edacitatem arguentibus, ac sciscitātibus quidnam libentissimè comederet, Spermologos, inquit, tostos. Spermologus & auem significat, & blateronem ac vaniloquum. Athen.

Stratonicus.

*Aspecto Propide citharœdo Rhodio, proceræ staturæ viro artis indocto, inepti paucique sermonis, interrogatus qualem esse illum existimaret, dixit, nullus, magnus, piscis, malus. obscurè significās, primùm quod esset homo nihili, deinde ampla quidem mole corporis, sed ob infantiā piscis, & prauis moribus. *Idem Mylassam vrbem cùm appulisset, delubra multa, homines paucos autem intuitus, in medio foro stans: clamabat, Audite templa. Athen. eod. lib.

Anacharsis.

*Accitis in conuiuium edoctis ad risum mouendum hominibus, solus omnium non risit: post autem adducta simia in risum solutus dixit, natura quidem animal illud esse ridiculum, homines autem arte & studio. Athen. lib. 14.

Pauson.

*Quum equū volutantem se pin

gendum conduxisset, pinxit currentem. Stomachante locatore, ridens Pauson, tabulam inuerte dixit. Hîc quæ supra sunt infra cernes, & non currere sed volutari videbitur equus. Plut.li.de Pythiæ oracul.

Publius Syrus.

*Quum puer ad patronum domũ esset adductus, promeruit eum non minus salibus & ingenio quàm doctrina. Nam fortè cùm ille seruum suum hydropicum iacentem in area vidisset, increpuissétque, quid in sole faceret? respondit Publius, Aquam calefacit. * Ioculari deinde super cœnam exorta quæstione, Quodnam esset molestũ otiũ: aliud alio opinante, Publius, Podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumissus & maiore cura eruditus, mimos componere cœpit. L.Cyraldus.

Bias.

*Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quendam ex aspectu plus satis effeminatum esse, accedens inquit, Tu me emito: viro enim opus habere videris. Ille cauillo pudefactus, in turbam se abdidit. Philo, lib. quod probus liber.

Diogenes.

*Dum venundaretur, in pręconem humi iacens iocabatur, ne ad præceptum eius exurgere animum induxit, sed ei insultans, Quid si piscem, inquit, auctionareris? Plut. de tranq. animi.

Philippus Macedo.

*Index sedens duorum facinorosorum: vnus, inquit, fugiat ex Macedonia, alter eum insectetur. Plut. in apoph.

Aristippus.

*Petiit talentũ à Dionysio, quumque rex redarguẽdi occasionem nactus diceret, nónne tu prædicabas, Philosophum non egere? Da, inquit, & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: An non, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Laer. li.2.c.8.

Diogenes.

*Hoc adagio, scopum attingere, festiuiter vsus est in puerum saxa in patibulum iaculantẽ? Euge, inquiens, continges tandẽ aliquando scopum. Eras. in Adag.

Idem.

*Festiuè suam Corintho Athenas, ac denuo Corinthum Athenis migrationem, contulit regis Persarum, verè Susis, hyeme Babylone, æstate apud Medos commorationibus. Plutar. de virtutis profectu.

Democrates orator.

* Ascendens in pulpitum in concione Atheniensium, dixit, Ego & Athenienses, magnopere inflati, parum possumus. Plut. in politicis.

Hadrianus sophista.

Suprà, de Auaritia.

Ismenias.

Canebat in sacrificiis, quúmque non litaretur, is qui cõductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè: & hoc canente, litatum est. Incusantib. autem iis qui aderant, Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hic Ismenias ridens: At me, inquit, canente Dij voluptate capti, me morabantur: te verò festinante illos abigere, arripuere hostiam. Plutar. lib.2. Symposiacωn.

Philoxenus.

Cœnans apud Dionysium, quum animaduerteret regi appositum piscem mullum insigni magnitudine, quum ipsi appositus esset perpusillus, pisciculum auribus admouit. Id factum.

factum admiranti Dyonisio, causamque percontanti, In manibus inquit, est Galatea, de qua volebam ex hoc quædam percontari: Verùm negat se per ætatem quicquam adhuc scire, sed ait proauum suum istic esse in tuo disco, qui multa posset commemorare: si liceat colloqui. Quo dicto rex facetam admonitionem intelligens, misit illi suum mullum. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Polemon.

Proconsul quidam torquebat prędonem: qúúmque dubitaret, quòd supplicij genus esset de illo sumptu rus. Polemon fortè superueniens: Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Philostratus.

Anonymus.

Quum legatis nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, Num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Rot. lib. 8. apoph.

Fabius Max.

Cùm Tarentum Hannibalis præsidio firmatum expugnasset, Scribe percõtanti in direptione vrbis, quid de templorum simulachris statuisset? Relinquamus, inquit, Tarentinis iratos deos. Plutarc.

P. Licinius Varus.

Africano illi maiori coronam sibi in conuiuio ad caput accomodanti, cum ea sæpius rumperetur: Noli mirari, inquit, si non conuenit, caput enim magnum est. Cicer. lib. 2. de Oratore.

Cicero.

Suprà, de Ebrietate.

Mallius.

Serpilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Romæ pictor insignis habebatur, quum videret filios illius deformes. Haud similiter, inquit, Malli fingis & pingis. & Mallius non mirum, inquit: in tenebris enim fingo, luce pingo. Erasm. lib. 6. apoph.

Faustus Syllæ F.

Cùm soror eius eodem tempore duos mœchos haberet. Fuluium Fullonis filium, & Pompeium cognomine Maculam: Miror, inquit sororem meam habere Maculam, cùm Fullonem habeat. Macrobius lib. 2. cap. 2. Satur.

Cicero.

Caninius Rebulus consul in Fabij Maximi demortui locum à C. Iulio Cæsare substitutus, cùm per vnius diei spatium fuisset consul; Cicero iocabundus dixisse fertur, Vigilantem sanè habuimus consulem qui in consulatu suo somnum nunquam vidit. Macrobius lib. 2. Saturnal.

Idem.

Præterea cùm hũc consulem congratulandi gratia accederent multi ex amicis, idem dixisse fertur: Maturemus, maturemus, inquam, vt ad hominem ante finem sui consulatus perueniamus. Plut.

Idem.

*Verrem Romani castratum porcum vocant. Cùm autem Cæcilius quidam, Iudæorum supestitioni adhærens, Verri adhæreret, facetè Cicero in eum iocatus dixit, Quid Iudæo cum verre? Plutarch.

Hannibal.

Quum Minutius Hannibalis insidiis septus in summo esset periculo, ne cum suis copiis periret Fabius Maximus eius collega è monte mouens exercitum, venit illi auxilio, multísque trucidatis hostibus ipsum

eripuit. Quo facto, Hannibal Pœnorum dux ad suos dixisse fertur facetissimè, Nónne vobis sæpenumero prædixi, futurum vt illa montana nubes nobis aliquando tempestatem immitteret? Plut.

Anonymus.

*Thessalus quidam interrogatus, Qui Thessalorum essent placidissimi: Qui bello, inquit, defuncti sunt. Plut. de liber. inst.

M. Lollius.

Videns Galbam eloquentissimum oratorem, omni corporis habitu carentem: Prò dolor, inquit, quàm malè habitat Galbæ ingenium. Macrob. lib. 2. cap. 6. Satur.

Galba Parasitus.

Cùm reprehenderetur, quòd otiose viueret: Nemo, inquit, cogitur vt sui otij reddat rationem, sed laboris tantum transacti. Facetè innuit, nullos tutius ac quietius viuere posse, quàm otio deditos: eo quòd facti ratio ab his nulla exigatur. Eras. lib 8. apoph.

Lucullus.

Cn. Pompeius nõ probabat in tusculano ædificatam à Lucullo villam, quod ea æstiuæ quidem inhabitationi accommodissima cùm esset, hybernæ tamen parum omnino prospectum fuisset. Ad quæ iucundissimè magnáque festiuitate Lucullus: Num tibi, inquit, Pompei, minus habere cordis videor, quàm grues, quàm ciconiæ, qui nesciant pro temporibus habitationem mutare? Pontanus.

Cassellius Iurisc.

*Mercatori quemadmodum cùm socio nauem diuideret interroganti, respondit, Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Macrob. lib. 2. Saturn. cap. 6.

Idem.

*Vatinius, cùm gladiatorum munus ederet, obtinuerat vt Ædiles edicerent ne quis in arenam nisi pomum misisse vellet. Tunc Cassellius consultus, An nux pinea pomum esset? respondit, Si in vatinum missurus es, pomum est. Macrob. ibid.

M. Crassus Orator.

*Cùm testis quidam compellatus instaret, Dic ergo, Crasse, qualem me reris? Talem, inquit, ostendens in tabula, pictum infacetissimè Gallum exerentem linguam. Plin. libr. 35. capite 4.

Vatinius.

Cùm audisset Ciceronem gloriantem, se humeris reipub. de exilio reportatum: Vnde ergo, inquit, tot tibi varices? Macrob. lib. 2. capite 3. Saturn.

Cicero.

Infrà de Honore momentaneo.

Idem.

Quærenti dein Vatinio, quòd grauatus esset, domum ad se infirmantem venire: respondit, Volui in consulatu tuo venire sed nox me comprehendit. Macrob.

Idem.

*Vatinius collo strumoso ad tribunal quippiam petebat à Cicerone prætore. Quo non concedente, sed diu consulente: Equidem, inquit, si prætor sim non dubitarem: tum conuersus, Atqui ego, inquit Cicero, non habeo tantum collum. Plut. in Cic.

Idem.

*Voconio occurrens, qui secum ducebat tres insigniter deformes filias, submissè ad amicos dixit, Inuito Apolline seminauit liberos. Plutarch. in apoph.

Idem.

*Quum in ea prouincia quam Quin-

Quintus frater rexerat, vidiſſet clypeatam fratris imaginem, ingentibus lineamentis vſque ad pectus pictam (erat autem Quintus ipſe ſtaturæ exiguæ) ait, frater meus dimidius eſt maior quàm totus. Macrob. lib. 2. Saturn.

Idem.

*Lentulũ generum ſuum, exiguæ ſtaturæ hominem oblõgo gladio accinctum videns, Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Macrob. ibidem.

Idem.

Cœnans apud Damaſippum & ille mediocri vino poſito diceret: Bibite falernum hoc, annorum quadraginta eſt: Bene, inquit Cicero, ætatem fert: iocosè deluſoris verba & impoſturas taxans. Macrob. lib 2. ca. 3. Saturn.

Idem.

Cùm ei teſtem in iudicio Verris roganti dixiſſet Hortenſius, Non intelligo hæc ænigmata: Atqui debet, inquit, cùm Sphingem domi habeas. Acceperat autem ille à Verre Sphingem æneam magnæ pecuniæ. Plutarch. in apoph.

Anonymus.

*Poſt Mutinenſem fugam, quærentibus quid Antonius ageret, familiaris eius reſpondit: Quod canis in Ægypto, bibit & fugit. Quoniam in illis regionibus conſtat, canes metu crocodilorum exterritos, currere & bibere. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 2. vide Adagium, vt canis à Nilo.

Mun. Plancus.

Infrà de mortuis non lædendis.

Anonymus.

Plancus cùm in iudicio quodam moleſtum ſibi teſtem deſtruere vellet, interrogat ſutorem quendam qui aſtabat, quónam artificio ſe tueretur. Qui vrbanè reſpondit, Gallam ſubigo. Eſt autem galla ſutorium inſtrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem, quanquam obſcurè conuertit. Nam Plancus in Mæuia Galla nupta malè audiebat. Macrobius lib. 2. cap. 2. Saturn.

Orbilius.

Orbilius Grammaticus inſignis, cùm prodiiſſet in reum teſtis, interrogatus à Galba monſtruoſo, quaſi eius profeſsionem ignoraret: Quídnam artis exerceret? Reſpondit facetiſsimè, In ſole gibbos fricare ſoleo. Idem lib. 2. cap. 6.

L. Cæcilius.

Cum C. Cæſar aliis qui ſecum pila luſitabant, centena ſeſtertia, illi autem vni quinquaginta dari iuſſiſſet: Quid ego, inquit, vna tantùm manu ludo: & non duabus, vt plus habere poſſim? Ibidem.

Augustus Cæsar.

Cùm inter Virgilium Maronem qui vbique ſuſpirabundus obſeruatus eſt, & Flaccum Horatium, qui oculorum lippitudine plurimùm laborauit, conſediſſet, rogatus à quodam amicorum, quídnam ageret? Sedeo, inquit, inter ſuſpiria & lachrymas. Sabellicus.

Idem.

Videns multos à Caſſio Seuero accuſatos abſolui, cùm architectus fori Augusti expectationem operis diu traheret: Vellem, inquit, Caſſius &

meum forum accusasset. Macrob. li. 2. cap. 4. Satur.

Idem.

Vectius cùm monumentum patris exarasset, ait Augustus, Hoc est verè monumentum patris colere. Ibid.

Idem.

Audiens, inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse, quàm filium. Alludebat autem ad legem Iudæorum, quibus suilla caro prohibita erat. Macrob. eodem loco.

Idem.

Exceptus à quodam cœna satis parca, & quasi quotidiana, cùm cœna finita valedicens discederet, hoc insusurrauit: Non putabam me tibi familiarem. Ibidem.

Idem.

Vatinio in prima sua ætate elegãter etiam insultauit. Conuulsus enim ille podagra, volebat tamen videri discussisse vitium, & mille passus ambulare se gloriabatur. Cui Cæsar: Non miror, inquit, dies enim aliquando sunt longiores Macrobius eodem loco. Verùm hoc dictum Fabius Ciceroni tribuit.

Idem.

Relata ad Augustum æris alieni magnitudine, quam quidam eques Romanus, dum vixit, excedentem ducentis H. S. celauerat, culcitram emi cubicularem in eius auctione sibi iussit. Præceptum autem admirantibus, respondit: Habenda est ad somnum culcitra, in qua ille, cùm tantum deberet, dormire potuit. Macrob. lib. 2. cap. 4. Satur.

Iulia Augusti F.

Cùm in gladiatorum spectaculo iuuenibus quibusdam circumdaretur, reprehensa ob id à patre Augusto, iocosè respondit, Et hi mecum senes fient. Macrob. lib. 2. c. 5. Satur.

Eadem.

Cùm grauem amicum audisset Iulia, suadentem, se melius facturam, si se composuisset ad exemplar paternæ frugalitatis, ait: Ille obliuiscitur Cæsarem se esse: ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. eodem loco.

Neron.

Audiens Claudum imperatorem (qui in deorum numerum ab adulatoribus relatus erat) boleto è medio sublatum esse: dixisse fertur, hactenus ignoraui, boletum deorum esse cibum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Claudij.

Vespasianus.

Cùm paulò ante obitum suum cometam visum audiret, atque animaduertisset, quosdam esse qui mortis præsagium interpretarentur: Non mihi, inquit, sed regi Parthorũ mortem portẽdit, ille enim comatus est, ego caluus sum Xiphilinus.

Idem.

Reprehendenti filio Tito, quòd etiam vrinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admouit ad nares, sciscitans, Num odore offenderetur: & illo negante: Atqui, inquit, è lotio est. Suet.

Antoninus Pius.

Antoninus Pius Romanorum imperator, cùm Apollonium, quem Chalcidè acciuerat, ad Tiberinam domum, in qua habitabat, vocasset, vt ei M. Antoninum traderet, atque ille dixisset: Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad magistrum: risit eum, dicens: Facilius fuit Apollonio philosopho è Chalcide Romam venire, quàm è domo

domo sua in Palatium: Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

M. Antoninus.

Sentiens sibi venenum à medicis in Commodi gratiam clàm propinatum, Tribuno militum signum postulanti, quàm facetissimè respondisse fertur: Abi in orientem, ego enim iam ad occasum commeo. Xiphilinus.

Vibius Crispus.

Is fuit Vitellij luxuriosissimi imperatoris familiaris, cùm autem ob nocturnas comessationes atque compotationes in tam grauem morbum incidisset, vt ad tempus Vitelliano conuiuiis interesse nequiret, postquã parumper conualuisset, ad amicos facetè dixisse fertur: se omnino fuisse periturum, si hoc tempore tam grauiter non laborasset. Xiphilinus in Vitellio.

Idem.

* Rogatus, ecquis esset cum Cæsare in conclaui? respondit, Ne musca quidem. Ancipiti ioco Domitiani consuetudinem notans, cui mos erat quotidie sibi secretum horarium captare, nec interim aliud ferè nihil ageret, nisi quòd muscas captas stilo configeret. Eras. in adag.

Hadrianus.

Cionium Commodum, iam adoptatum, cùm prætura honorasset, eundémque bis consulem designasset, videns hominem minus sanum esse, sæpissime dictitasse fertur: Bone Deus, in quàm caducum parietem inclinauimus! Spartianus, & Cuspinianus in Consulibus.

Iulius Gallus.

Iulius Gallus, Senecæ frater, cùm vidisset Agrippinam atque Neronẽ Claudij Cæsaris mortem (cuius ipsius authores, tamen dolosi, fuerant) simulatè deflere, Claudiíque laudes decantare, dixisse fertur: Alios necatos in carcere, trahi à carnificibus in forum magnis quibusdam vncis, & deinde in fluuium proiici: Claudium verò in cœlum vsque vnco à suis interfectoribus tractum esse. Xiphilinus in Claudio.

Satellius Quadratus.

* Caluisio Sabino de seruorum multitudine multa pecunia à se coempta glorianti dixit, Minori præcio totidem scrinia emisses. Idem Sabinum vt luctaretur orabat: cúmque ille diceret, Quomodo luctabor homo æger ac debilis, & vix viuere valens? Noli quæso, inquit Quadratus, hoc dicere: aspice quos seruos habes robustissimos. Seneca, epist. 27.

Fridericus imper.

Friderico Romanorũ imperatori Amedæus dux Sabaudiæ (quem clerus Basileæ congregatus, Eugenio quarto à summo pontificatu deposito, in illius locũ suffecerat. Felicémque papam quintum vocauerat) filiam, quam domi habebat viduam, iuuenẽ & forma præstãtem, in matrimoniũ obtulit, simúlq; dotis nomine auri nummûm ducenta millia, si Eugenio relicto, Petri successorem appellaret. Cæsar autem ad suos conuersus: Vendere, inquit, alij pontificalia solent: hic libenter emat, si reperiat venditorem. Æneas Syluius lib 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Martianus.

Is Nouatianus episcopus, cùm Sabbatium Iudæum Christianorum sacris initiasset, hominémque nihilominus Iudaicis deliramentis inhærere deprehendisset, quàm facetè di-

xisse fertur: Se multo melius fecisse si spinis, quàm Sabbatio, manum imposuisset. Nicephorus Callistus, lib. 12. Eccle. histor. cap. 31.

Basilius magnus.

*Valens imperator vt eum à constantia & orthodoxæ fidei professione reuocaret, misit Demosthenem quendam hominem furibundum & audacem, qui cùm blasphemias in Basilium debaccharetur, barbarismo quodam fortè lapsus est. Ad quod Basilius risu exclamauit, vidimus & nos Demosthenem sine literis. Ad eum importunius oblatrantem ita obiurgauit, Tuum est de pulmentariis cogitare, & non diuina dogmata decoquere. Sozom. lib. 6. cap. 16.

Leontius.

Is episcopus Antiochenus, cùm videret Ecclesiam in doctrina dissentire, tangens caput suum iam canum fertur dixisse: Hac niue soluta, lutum cogetur immensum. Per hoc ostendens, quòd ipso defuncto, illa discordia populo generaret seditionem. Tripartit. histor. libro 4. capite 35.

Sisinius.

Nouatianorum episcopus, interrogatus à quodam, cur episcopus iam factus, bis in die lauaret? facetè respondit, Quia ter non possum. Niceph. Calist. libr. 12. Eccles. histor. cap. 12.

Idem.

*Leontius eum asperis verbis excipiens dicebat, Vos Nouatiani templum habere non debetis, cùm pœnitentiam tollatis: Atqui, respondit Sisinius, neminem ita pœnitet vt me. Illo, cuius rei? sciscitante: Quod te viderim inquit. Suidas Sozom.

Idem.

A quodam percontatus, cur candidam vestem gestaret, quæ episcopum vt aliena minus deceret? Respondit: Tibi ostendendum potius est, vbinam scriptum sit, quòd episcopum pulla veste vti oporteat. Idem Niceph. libro 12. cap. 12. Eccle. hist.

Anonyma.

Anus quædã cùm vidisset Iouianũ imperatorem forma quidem conspicuum, sed proceritate atque crassitudine corporis excellentem, atque aliquantulum mente etiam captum, dixisse fertur: O dij immortales, quàm corpulenta est stultitia. Niceph. Callist. lib. 10. cap. vlt.

Ephraim Syrus.

Quum aliquando dies multos pro consuetudine sua ieiunio transegisset, & minister tempore cibum ei adferret accidit vt is ollam frangeret. Ephraim verò pudore iuxta & timore correptum illum videns: Bono, inquit, esto animo. Quandoquidẽ enim obsoniũ ad nos venire renuit. nos age ad id accedamus: & ad ollæ fragmenta concedens, comedit. Niceph. Callist. lib. 9. cap. 16. Eccle. hist.

Ludouicus Crassus Fr. rex.

* In prælio contra Anglorum regem Henricum, ab equite quodam vrgebatur. Eques apprehenso fræno equi regij captum esse regem exclamabat. Ludouicus exerto gladio equitẽ obtruncauit, dicens, At ne in latrunculorum quidem ludo rex solus capitur. Corrozettus, de dictis & factis memorab.

Nicolaus V. Pont. Rom.

Cùm ei renuntiatum esset quosdam esse Romæ, qui bonos versus faceret: negauit bonos esse. Cur enim, inquit, ad me non veniunt, qui etiam poëtis malis pareo? Molestè tulit homo sapiens in vrbe sua esse,

ſe, qui literas ſcirent, & neſcirentur. Hermolaus Barbarus in præfatione Caſtigationum ſuarum in Plinium.

Alphonſus.

Venationi admodum deditus cùm percontaretur Antonium Panormitam, quínam Neapoli nobiles eſſent viri venandi ſtudioſi, an item ſcriptores de natura canum aliquid prodidiſſent? Quum tu, inquit Panormit. ad latus habeas rex, rerum harum omnium prudentiſſimum virum, ne aliunde quærites, quippe qui annos ſupra quadraginta cum hoc genere animalium ſit ita conuerſatus, vt noctes quoque ipſas cum canicula cubitauerit: hic tibi & canum naturas deſcribet, & illorum inſtituendorum artes tradere poteſt. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia non nominauerim. Cúmq; his dictis ſubriſiſſet: Antonius indicauit, ſub caniculæ nomine vxorem illius ſignificari, mulierem omnium clamoſiſſimam, pariter & rabioſiſſimam. Pontanus.

Idem.

Dicebat, ſibi videri eos maximè inſanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans, magnæ fœlicitatis eſſe ab improba muliere liberari. Eraſ. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm audiſſet, Senenſes, qui à bello Italico medij extitiſſent, in naturam partium inclinantes, poſtea ſedato bello diuiſorum militum prædam eſſe, dixiſſe fertur, Senenſibus eueniſſe, quod his ſolet qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à ſupernè habitantibus vrina vexentur. Panormit. libro 4. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Cùm à Iacobo Alamano, homine quidem Chriſtiano, ſed Iudęis parentibus nato, diui Ioannis aureum ſimulachrũ venale exhiberetur, quingentorum aureorum pretio coëmendum: Non tu ſanè ineptus es, inquit, & maiorum tuorum longè diſſimilis, diſcipuli & ſeruuli imaginem tanti æſtimãs, cùm illi Ioannis ipſius magiſtrum & dominũ, & regem Iudæorum triginta non amplius denariis vendiderint? Panor. lib. 1. de reb. geſtis Alphonſi.

Idem.

De improbo efflagitatore qui nullũ petendi finẽ faceret: Vereor: inquit, ne vxorem etiam demum meam petiturus ſit. Ibidem.

Idem.

Iocabundus quiſpiam, vel tentabundus potius, cùm dixiſſet, ad Alphonſum de ſomniis autem erat diſputatio) nocte præterita ſomniaſſe, dono ſe ab rege accepiſſe ſacculum aureis grauidum. Alphonſus facetè reſpondit: An ignoras, nullam eſſe Chriſtiano homini fidem ſomniis habendam? Pont.

Idem.

Cùm audiret Triſponium iuriſconſultum, qui deformoſiſſimam habebat vxorem, trecentos aureos furto amiſiſſe, ad amicos dixiſſe fertur: Triſponio melius eſſet, ſi fures vxorem quàm pecuniam abſtuliſſent. Panor. de rebus geſtis Alphóſi. lib. 1.

Anonymus.

Coloniæ Agpippinæ pictor quidã inſignis, ſed prodig⁹ ac piger, & amator vini, quã plures Chriſti imagines cauponibus pignori dedit, eáſque hoc pacto perdere quã vendere ma-

luit. Interrogatus autem, cur non potius venderet? Ergo, inquit, me Iudæum quàm Christianum esse maullis. Æn. Syl. l. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Alexander, qui ex ducibus Marouiæ erat, egregius bibulus, cùm mortem obiisset Viennæ, diémque illi (vt vocant) tricesimum in templo diui Stephani, cui præfuerat, canonici multíque viri nobiles celebrarẽt, sacerdos quidam, qui sitibundus cellam vinariam Præpositurae intrauerat, vidisse se inter dolia deambulantem asserui, & ecclesiã reuersus, cũ orãtes adhuc compresbyteros inuenisset, Quid hic Alexandro inferias (inquit) agitis? Ille in suo templo lætus agit bibítque, vos autem siti arescitis. Æn. Syl. l. 1. commẽt. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam cùm in tabernam venisset, ibidémque hospitis vxorem cũ ancillis plus satis rixantem, in prandio ferre nequiret, hospes conuersus ad hominem. Ecqua, inquit, hæc est tua impatientia? duos ego & triginta nunc annos huius clamores & insaniam dies noctésque pertuli, tu verò ne horam quidem eam ferre potes? Quo dicto & hominis impatientiam leniit, & vxorẽ ab ira in risum commouit. Adrian. Barlandus.

Ludouicus vndecimus Gal. rex.

*Audiens indoctum quendam instructissimam habere bibliothecam, dixit, Eum similem esse gibboso, qui molem in dorso portans eam nunquam aspiceret. Corrozertus, de dict. & fact. mem.

De fama bona.

Socrates.

Rogatus, quo pacto quis posset honestam assequi famam? Si talis, inquit, esse studeas, qualis haberi velis. Veluti si quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præstet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodum qui medendi est imperitus, non video medicus est, quòd pro medico ascitus est, & vulgo medicus appellatur, ita non statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragiis declaratus sit, nisi sciat artem gubernandæ ciuitatis. Erasm. l. 3. apoph.

Idem.

*Pulchritudinem famæ dicebat cità marcescere ex inuidia, ceu morbo quodam. Stob. ser. 38.

Epictetus.

Interrogatus, quo pacto quis honestam famam assequi posset? respondit, Si bene vis audire, discito bene loqui: & cùm bene loqui didiceris, rectè facere conator, & hoc modo bonam famam acquires. Stob. serm. 3. de Temper.

Idem.

*Si cupis, inquit, bene audire, disce bene dicere. Doctus autem bene loqui, da operam vt rectè agas: atque sic perfrueris bona fama. Stob. serm. de virtute.

Isocrates.

* Plus tibi curæ sit vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquas. Nam hæ mortales sunt, illa verò immortalis. Stob. serm. 46.

Age-

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quę sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Quid dici poterat breuius? ac rursus quid absolutius? Siquidem fucis parta gloria, vt nō est vera gloria, ita nec diuturna est. Plut. in Lacon. apoph.

De fama & rumore falso.

Thales.

INterrogatus ab amico quodam, quantum veritas abesset à mendacio? Quantum, respondit oculi distant ab auribus. Voluit significare, ea non semper certa esse, quæ communi fama sparguntur in hominum caterua. Fama quippe (vt Maro ait) mobilitate viget, virésque acquirit eundo. quo fit, vt falsa multoties veritati adiungantur. Veriora igitur sunt ea quæ præsentibus oculis intuemur, quàm quæ ab aliis falsè relata audiemus. Eras. l. 8. apoph.

Stratecles.

Quum de parta quadam victoria nuntium accepisset, protinus ad populum retulit: vtiq; supplicatio diis immortalibus decerneretur persuasit. Aliquanto pòst, quum certior nūtius adferretur acceptæ cladis, populo indignante quòd delusus esset: Ecquis, inquit, vestrûm quicquā damni accepit, quòd totum hoc triduum me opera hilares lætique fuistis? Eras. l. 6. apoph. Fulgosus li. 4. cap. 18. ex Plutar.

Phocion.

Rumor cùm incerto autore obortus esset de morte Alexādri Magni, móxque Rhetores prosilirent, hortantes Athenienses vt statim bellum susciperent: Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam, si inquit, hodie mortuus est, cras & perendie etiam mortuus erit. Grauiter admonens, ne incertis rumoribus fiderent, & se temerè in summum periculum præcipitarent, Plut. in apoph.

De fame & siti.

Socrates.

DIcere solebat, Cibi condimentū esse famem, potionis sitim. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

*Arbitrari se dicebat, idcirco sues homines effectos à Circe, quòd famis & sitis impatientes, vario cibo & potu nutriuisset. Vlyssem autem partim Mercurij consilio, partim abstinentia sua, hoc periculo se exemisse. Xenoph. libr. 1. de dict. & fact. Socratis.

Diogenes.

In foro manibus operās, Vtinam, inquit, liceret sic perfricato ventre non esurire. Brus. l. 2. c. 41

Anonymus.

Apud Laconas ius, quod nigrum vocabāt, cùm maximè celebraretur, fertur Dionysius tyrānus, iuris ipsius gratia Laconicum emisse seruum. Et iussisse id sibi præparari, nulla impēsæ habita ratione, sed quum gustasset, indignabundus expuisse dicitur. Tum verò coquus, ô rex, inquit, hoc ius tibi sumendum est, cùm te Laconicè exercueris, in Eurotáque laueris. Brus. lib. 2. c. 41. ex Cicer. l. 5. Tusc. quæst.

Antiphanes

*Dicebat famem omnia dulcia reddere præter seipsam: & paupertatem mortem esse magistrã. Stob.ser. 93.vide apoph.de paupertate.

Darius.

In fuga cùm aquam turbidam, & cadaueribus inquinatã bibisset, negauit vnquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel perrarò sitiens biberat. Cicer.libro 3. Tuscul. quæst.

Artaxerxes.

Artaxerxes quũ in fuga quadam direpto illius cõmeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? Plut.in Reg. & imp.apoph.

Idem.

Artaxerxi iam sit deficienti. Peribarzanes eunuchus, quum aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit, putris aquę cotilas octo continentem, eam aquam cùm rex ebibisset, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimum sibi visam suauiorem, confessus est. Eras. libro 5. apoph.

Lysimachus.

Lysimachus superatus à Dromichete in Thracia, quum seipsum totúmque exercitum propter sitim tradidisset, Postquam captiuus bibisset: O dij, inquit, quàm paruæ voluptatis causa meipsum ex rege seruum effeci. Brus.l.7.c.6.ex Plut.

Ptolemæus Lagi F.

Quum peragranti Ægyptum, comitibus nõ consequutis, cibarius in casa panis datus esset, negauit vllum cibum vnquã sibi visum suauiorem. Aderat enim optimum condimentum, fames. Erasm l.6.apoph. Cicero libro 5. Tuscul.quæst.

Stratonicus.

Ad quietẽ iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athenæus.

C. Marius.

Quum castra metatus esset aduersus Teutonas, in loco qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus se sitire, ostendit illis flumen proximè hostium vallum lambens, Illinc inquit, nobis potus sanguine venalis est. At illi iusserunt, vt se quò vellet duceret, donec liquidũ haberent sanguinem, nec totus adhuc præ siti diriguisset. Plut.in Rom.apoph.

M. Cato.

In oratione quam habuit ad populum tumultuantem de frumento diuidendo, ait Perdifficile esse, ad carentem auribus ventrem verba facere. Venter quippe cibi auidus, pręcepta non audit. Plut.in Catone.

Iul. Cæsar.

Dicere solitus est, sibi idem esse consilium aduersus hostẽ, quod plerisque medicis contra morbos corporum, fame potius, quàm ferro superandi. Nam medici non nisi tentatis omnibus, ad sectionem descendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos: aduersus omne morbi genus iudicant inediam. Huic simile est, quod dicere solebat Dominus Corbulo, hostem dolabra, id est, sensim esse vincendum. Securis statim incidit, dolabra paulatim idem efficit. Eras.l.4.apoph.

Alphonsus.

Videns rusticum quendam humi prostratum vuas comedentem auidè, ad suos conuersus: Vtinam mihi, inquit, isto otio comedere Dij dedissent, Panor.li.2.de reb.gest. Alphõsi.

De-

De familiaritate.

Lacides.

ACcersitus ab Attalo rege, respõdit, imagines eminus esse spectandas. Innuens, arctam assiduámq; familiaritatem sæpe minuere virtutis admirationem Laër. l.4.c.8.

Cato Vticensis.

Munatio querenti, quòd in Cypro Catonem adiens parum ciuiliter repulsus esset, quum nihil esset negotij sed intus cum Canidio fabularetur: sic se purgauit Cato, vt diceret, Se vereri, ne iuxta Theophrasti sententiam, nimia amicitia causam aliquando daret odio. Eras l.5.apoph.

De fastu.

Diogenes.

*FAstus (inquit) tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stob. ser.22.

Antisthenes.

Inuisens Platonem aduersa valetudine laborantem, ac visa pelui in quam vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video fastum non video. Solebat enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare Itaque quum in pompa quadã equestri, quidam equus crebro hinnitu ferociáque spiritus excelsos testaretur, eóq; vehemẽter à Platone laudaretur, versus ad Platonem: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. Laër. l.6.c.1.

Plato.

*Dicebat, sicut aerem ex vtribus quippiã infusuri exigunt: sic exhauriendam ex animis iuuenum falsam opinionem & fastum. secus enim fastu turgẽtes, nihil boni aut solidi admittunt. Stob.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputãdam, & relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat, recidendum est. Laertius l 5.c.5.

Vide apopht. de Arrogantia, & Superbia.

De fato.

Thales.

INterrogatus, quid in tota rerum natura esset robustissimum? respondit, Fatum, cũcta enim superat. Laër. lib.1.cap.1.

Solon.

*Dicebat, fatum mortalibus adducere mortalibus mala simul & bona. Stob. ser.9. Sacra autem philosophia asserit, mala ex peccato, bona ex Dei gratia oriri.

T. Vespasianus.

Quum à duobus clarissimi ordinis esset in ipsum coniuratum, ac facinus eò processisset, vt iam inficiari non possent, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit, ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri cõmisit, tãquam prouocans ad id quod moliebantur. Illis autem perculsis, & animi præsentiam admirantibus. Videtísne, inquit, principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu? Eras. lib. 8.apoph.

Asclctario.

Asclctario mathematicus à Domitiano imperatore interrogatus, quis exitus vitæ ipsum expectaret? firmauit, fore vt breui laceraretur à canib. Domitianus igitur è vestigio inter-

fici illum imperat, atque accuratissimè sepeliri, ad artis derisionem. Sed repentina tempestate deiecto funere, semiustum cadauer canes discerpserunt, Bruf.l.2.c.38.

Cosmus Flor. dux.

Alphonso Aragonum regi malè pacatus, vir, alioqui magnus & illustris, cùm Alphonso dono mitteret Titi Liuij libros vtiquè præclaros; reclamatum est à medicis, qui aderant, ne per immortales deos librum attrectaret, ab hoste missum, veneni suspectum. Rex prima facie visus est, medicis assentiri, illis animo illudés. Nam cùm Liuius in medio constitutus esset, illum manibus accepit, legit & euoluit. Subinde medicos, qui continuè aduersarentur, rogitans, vt desinerent ineptire. Regum quidem animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura & tutela, sacras lætásque agere, inquiens. Panor.l.6.de reb.gest. Alphonsi.

De fauore.

Orontes.

ARtaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus, & condemnatus esset: Quemadmodum, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantum possunt ponere: sic regum amici nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis subducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis. Plut. in apoph. Regum.

Solon.

Suprà titulo de Amicitia regum & principum.

Iul. Cæsar.

Postquam Publius Mimus in scena superasset omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæsare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione seruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice superatur. Eras.l.apoph.

De fauore, arte & largitionibus captato.

Dionysius iunior.

SE multos quidem alere liberaliũ artiũ doctores dicebat, non quòd illos admiraretur, sed quia per illos ipse aliis admirationi esse vellet. Sciebat, populũ de illis, tanquam de viris ornatissimis, magnificè sentire, & hac persuasione callidè abutebatur, ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Simili arte hodie fortassis principes quidã alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Eras.li.5.apoph. ex reg. & imp. apoph.

Darius.

Suprà de Clementia, & infrà de regno virtute stabiliendo.

Philippus.

Alexander Magnus cùm fauorem suorum ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hæc fama ad Philippum parentẽ delata esset, filiũ illico accersit, & grauiter his verbis obiurgauit: Quæ te malûm, ô fili, ratio in istam spem induxit, vt eos putes tibi fauere, quos pecunia tibi deuinxisti? Plut. in apoph.

Glaucia & Libo.

Celebratur Glauciæ dictum in Metellum, Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ solet esse contigua. Notauit autem illum, quòd multos sibi cibo largitionibúsque deuinciret. Idem aliis verbis

verbis Libo obiecit Galbæ. In corte aluntur animalia domestica. Eras. li. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam dixit, eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitij causam illi fuisse. Vnde Cæsar Augustus cogitauit aliquãdo de tollẽdis huiusmodi largitionibus. Insincerus fauor est, qui donis emitur: quæ si minuas, ingens murmur: si tollas, seditio grauius oritur. Eras. l. 6. apoph.

Consule apopht. de Benignitate, & Beneuolentia, Humanitate, &c.

De feriis & diebus festis.

Diogenes.

LAcedæmone peregrinum quendam cõspiciens sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sensit, hunc mundum esse phanum Deo dignum, in quo constitutus homo semper honestè, velut in conspecta numinis omnia cernẽtis, versari deberet. Detorsit huc prouerbium quo dicitur, Pigris semper esse festum. Laer. l. 6.

Antisthenes.

Interrogatus, quid esset dies festus? Gulæ irritamentum, & luxuriæ occasionem esse dixit. Stob. & Max. serm. 27. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 39.

De fide seruanda.

Anaxarchus.

CVm à Nicocreonte grauiter torqueretur, vt conscios proderet, post multa in tyrannum conuitia, linguam sibiipsi dentibus abscidit, commanducatam in tyrranni faciem expuit, his prius verbis emissis: Non erit hæc corporis pars tuæ ditionis. Voluit vir constantissimus, potius sibi ipsi amputare linguam, & perire penitus, quàm non seruare silentij fidem. Laer. l. 9. ca. 10.

Zeno Eleates.

Accusatus quòd in perniciẽ Nearchi tyranni coniurasset, ductus ad tormenta vt coniuratos proderet, indicauit eos qui tyranno omniũ amicissimi erant, neglectis consciis: qui postquam pœnas dedissent, interrogatus à tyranno, num quis prætereca occidendus superesset? Tu solus, inquit, Reipub. pernicies superes, quibus dictis, dentibus linguam abscidit, & in tyranni faciem expuit. Maluit enim mori quàm indicare eos qui occiso tyranno saluam cuperent esse rempublicam. Laer. li. 9. c. 5.

Eurycratidas.

Percontanti cur Ephori per singulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent? Vt inter hostes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore Reipublicæ discrimine pacta violantur in bellis: sed illic quoque violantur ab his, qui domi consueuerint fallere. Plut. in Laconicis apoph.

Alexander.

Quidam cùm rupem teneret inexpugnabilem, vt putabatur, semet Alexandro dedidit: at Alexãder non solùm eius ditionis principem esse iussit, verùm etiam addidit, dicens: Hic homo mihi videtur sapere, qui se maluit bono viro, quàm loco munito concredere. Et sic fidem hosti sanctissimè seruare voluit. Plutarch. in apoph.

Hanno & Ro. Coss.

Amissa nauium classe prope Sici-

liam insulã omnium fertilissimam, Carthaginenses de pace cum Romanis ineunda consultabant. Hamilcar cùm negaret se iturum esse ad consules Romanos, timens ne idem accideret ipsi à populo Romano, quod Pœni fecerant Cornelio Asinæ consuli Romano (qui contra ius gentium catenis vinctus est) Hanno fidem Romanorum considerans, profectus est in vrbem vt pacem impetraret, qui dum liberius legationis suæ rationes exposuisset, à tribuno audiuit: illi posse accidere, quod accidisset Cornelio consuli. Verùm cùm vterque consul tribunum compescuisset, responderunt: isto metu Hanno te fides nostræ ciuitatis liberat. Eras. lib. 6. apoph.

Fabricius.

Pugnaturus contra Pyrrhum regem, à medico regis epistolam accepit, qua promittebat se regem veneno necaturũ esse, si iuberet. Verùm eam epistolam misit Fabricius ad hostem crudelissimum, & admonuit vt sibi caueret ab insidiis potius amicorum quàm hostium. Quis non admiretur Fabricij erga hostem immanissimum fidem, quem amicè monuit vt tutè periculum euitaret? Secus faciunt hodie duces, qui clàm insidias hostibus struunt, contra iustitiam, fidem & omnem æquitatem, vt victores etiam ex coempta victoria domum gloriabundi redeant. Valerius Maxim.

Cicero.

Dicente illi Metello, plures testimonio peremisti, quàm patrocinio seruasti: Nempe, inquit Cicero, plus est mihi fidei quàm eloquentiæ. Plut.

Pontius Centurio.

Captus à Pompeij socero Scipione, cùm isto modo ei salus daretur, si se futurum Cn. Pompeij militem affirmasset, ita respondit: Tibi quidem Scipio gratias ago, sed mihi iniusta conditione vitæ non est opus. Maluit autem Pontius mori, quàm fidem Cęsari datam frangere. Bruson. lib. 2. cap. 35.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est: Tantum valere ad fidẽ debere principum verbum simplex, quantũ priuatorũ hominum iusiurandum. Turpissimum enim est fidem fallere, in regibus verò longè turpius. Pan. lib. 1. de Alphonsi reb. gest.

De fiducia sui.

Themistocles.

CVm Eurybiades baculum sustulisset in Themistoclem obstrepentem: Percute, inquit, sed tamen audi. Præsens animus, & suo fidens consilio. Plut. in Græc. apoph.

Epaminondas.

Postquàm Alexandrum Pheræorum tyrannum Thebanis infensum, Athenienses sibi fecissent amicum ac socium, isque polliceretur illis, se perfecturum vt minam carnium emerent semiobolo: videlicet significans, se immensum numerum pecudum ac iumentorum adducturum è præda: Epaminondas, At nos, inquit, Atheniẽsibus ad coquẽdas istas carnes ligna gratis suppeditabimus. Nã syluas ipsorũ succidemus, si se plus satis admisceant nostris negotiis. Plu. in apoph.

Xerxes.

Cùm importarentur ad eum Atticæ cariæ venales, negauit se illas esurum, donec regione potitus esset, quæ

quæ illas ferret. Tam ingens erat excelsi pectoris fiducia. Plut in apoph.

Fabricius.

Pyrrho hortanti vt apud se ageret, imperij socius futurus: Ne tibi quidem istuc expedierit, inquit. Nam si Epirotæ nostrûm vtrunque pernorint, mihi regi quàm tibi parere mallent. Plut. in apoph.

Scipio Maior.

Cùm obsideret oppidum humili loco situm, prominente illinc Veneris templo, iussit illuc profiteri vadimonia, tãquam tertio pòst die ius ibi redditurus. Et quod se facturum prædixit, fecit vrbe capta, tanta erat fiducia victoriæ. Plut in apoph.

Sylla.

Cùm ad sociale bellũ magnis cum copiis missus esset circa Limernam, è vasto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlum perueniens constitit. Id vates interpretati sunt, quòd vir bonus, aspectu eximius & admirandus principatũ adeptus, præsentibus turpis ciuitatem liberaturus esset. Hoc audito Sylla. Ille, inquit, ego sum. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, ignísque concolorem: nec se ait suæ virtutis pudere, qui res tam multas, támque præclaras gessisset. Plutarc. in Sylla.

Idem.

Cùm Athenienses ad eum duos trésue misissent de pace acturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem ciuitatis faceret, sed Theseum, Eumolpum, & res aduersus Medos gestas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit, ô beati, istásq; orationes vobiscum referre, non enim discendi cupidus huc missus sum à populo Romano, sed vt rebelles subuertam. Plut. in Sylla.

M. Crassus. & Parth. legati.

Cùm Parthi denuntiassent Crasso per legatos, vt suæ ætati consulens, à bello abstineret, iam sexagenarius, respondit: in Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hîc Agidis legatorum vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plutarchus in Crasso.

Iul. Cæsar.

Cùm Romæ maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Qu. Catulo, primæ apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipsum ad fores deducendi: Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelsa indoles, omnísque repulsæ impatiens. Plutarchus in Roman. apoph.

Pompeius.

Quibusdam se videre negantibus quomodo posset Cæsaris impetum sustinere, hilari vultu vetuit illos hac de re esse solicito. Nam simulac, inquit, solum Italiæ pede pulsauero, exilient affatim equestres pedestrésque copiæ. Præsens quidem animus, si fortuna respondisset. Plutarc.

Anonymus.

Maximinus quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipso præsente Græcos versas recitauit, quorum hæc est sententia:

Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Qui ab vno non potest occidi, à multis occiditur, Capitolinus.

De fiducia artis.

Antigenidas.

CVm scitè canens populo minus probaretur: Mihi, inquit, cano & Musis. admonens, prorsus esse contemnendum imperitæ multitudinis iudicium, quum artis abundè magnum præmium sit ipsa conscientia. Eras. l. 6. apoph.

Anacharsis.

Cùm ex patria Athenas ideo profectus esset, vt apud Solonem philosophiæ studiis animum excoleret: reuersus in patriam, leges Scytharum iuxta consuetudines Græcorum formare voluit, ob quam causam à fratre in Venatione occisus est. Verùm cùm iam moreretur, in hæc verba prorupit: Ego ob eruditionem meam incolumis è Græcia dimissus sum, & nunc per inuidiam, in propria mea patria trucidor miser. Laert. libro. 1. cap. 9.

Euripides.

Quum populus Atheniensis tumultuaretur, offensus sententia quadam in illius tragœdia, quæ tum agebatur & authorẽ efflagitaret vt eam mutarem, progressus in scenã dixit, Se vt populum doceret, non vt ab eo disceret, fabulas solere componere. Eruditio sibi conscia cõtempsit multitudinis iudicium. Eras. l. 6. apoph.

Idem.

Apud Alcestidem tragœdiarum scriptorem aliquando questus est, quòd summo tridui labore adnixus, non potuisset nisi tres versus absoluere. Cõtrà Alcestidi glorianti, quòd ipse perfacilè centum absoluisset vno die: At tui, inquit, ad triduum modo mei in omne æuum duraturi sunt. Eras. l. 6. apoph.

Collige quædam huc spectantia, de Eruditionis fructu.

De fiducia & abusu Potestatis.

Dionysius.

CVm obiurgaret filium, quòd ciuis cuiusdam Syracusani vxorem stuprasset, cum hoc tam indignum facinus à parẽte suo nunquam vel vidisset, vel audiuisset etiam ab aliis: respondit filius: Verum est pater, hoc abs te nunquam audiui: sed id accidit, quòd nunquàm patrem regem habuisti. Ad quem pater: Nec tu quidem mi fili, nisi hæc facere desinas, vnquam habebis filium regem. Quod mox contigit. Nam cum Dionysio seniori filius successisset, haud multo pòst ob indigna facinora Syracusis pulsus est. Fulgosus libro 7. cap. 2.

Antoninus imp.

Cùm pecuniam multam partim à plebe, partim etiam à senatoribus minus atque vi extortam profudisset, obiurgatus à matre, quæ aliquam pecuniæ partem in alium vsum conferre conabatur: Desine, inquit, solicita esse de pecunia, & ostendens gladium nudatum: Quandiu hunc habebimus, nihil deerit nobis. Fretus enim sua potentia, nihil in toto imperio esse sibi ipsi persuadebat, quòd armata manu rapere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonino.

Idem.

Idẽ quum propter nefaria quædã facinora se à senatu contemni animaduerteret: Certo, inquit, scio vos rebus à me gestis minimè contentos

tentos fore: propterea in armis sum, habeóque apud me milites, vt possim rumores, qui sparguntur de me, contemnere. Dion, & Xiphilinus.

De senectutis fiducia, vide apopht. de Senectute.

De fiducia meritorum.

Socrates.

QVum iudices inter se discreparent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quę feci dignum me censeo, qui ex publico alar in Prytaneo. Nam hoc honoris habere solebant, qui præclarè de Republica fuissent meriti. Cicero lib. 1. de Oratore.

Epaminondas.

Quum Lacedæmone reuersus, cum suis commilitonibus capitis postularetur, eò quòd præter legem Bœoticæ præfecturæ menses quatuor addidisset, iussit vt duces in ipsum reiicerent crimen, tanquam vi compulsi. Ipse autem pro se dixit, non habere se sermones factis meliores. Sentiens, ipsas res gestus reo patrocinari debere. Quod si, inquit, omnino aliquid dicendum est apud iudices, peto vt cùm me occiderint, columnę damnationis titulum ascribant, quo Græci videant, quòd Epaminondas Thebanos nolentes coegerit, Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat ac Messenam incoluerat, annis 230. igni ferróque populari: tum Arcades inter se consiliare résque illorum componere: denique Græcos libertati restituere: Hæc enim omnia sub ipso gesta erant. His auditis, discesserunt iudices, & calculos de illo ferre non potuerunt. Plut. in apoph.

Scipio maior.

Scipioni Senatus decreuerat, vt pecunias sumeret ex ærario, at quum quæstores ærarij negarent se eo die aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua nō clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligēter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut. in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit, tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Charthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxim. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorum fiducia, vt repentè iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem Plut. in apoph. & Plin. iunior. de Viris illustribus.

De filiis, siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id ex amicis illius quodam vidente, rogauit,

ne cui hoc quod viderat diceret, priusquam ipse quoque liberorum parens factus esset. Festiuè subindicans, eum lusum nequaquam leuitatis, sed amoris fuisse. Plut.in Lacon.apoph.

Crœsus.

Quum Cambyses se cum patre Cyro conferret, amicis, illum patre præstantiorem affirmantibus: Crœsus respondit, illum nondum patri æquandum, qui nondum reliquisset filium. Sentiens, & hoc esse non infimum erga rempublicam meritum, si non solùm ipse te præstiteris egregium virum, sed aliquem tui similem gignas, educésque patriæ. Erasm.lib.6.apoph.

Cæsar.

Quum Romæ videret peregrinos quosdam locupletes, canum ac simiarum catulos in gremio circum ferentes, eósque habere in deliciis, percontatus est. Num apud illos fœminæ pererēt liberos. Sentiens, nullos catulos esse iucundiores infantibus. Plut. in vita Periclis, tametsi non indicat, cuius Cæsaris hoc dictum sit: suspicor esse Augusti.

Antoninus Pius.

Biduo priusquam moreretur, admissis amicis, aperuit sententiam suam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens: Se æquo animo mori, cùm filium relinqueret. Capitolinus.

De filiorum pietate in parentes.

Thales.

Filios subinde admonebat, vt parentibus bene faceret, his verbis: Quale præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expectato, Laert.lib.1.

Pittacus.

Filium admonens, ne cum patre in iudicio litigaret, his verbis vsus est, Si patre iniquiora dixeris: damnaberis: sin æquiora, vel ob istud damnari dignus es. Stob.ser.177.

Telecrus.

Cuidam nuntianti, patrem de eo malè loqui: Nisi inquit, illi dicendum esset, haudquaquam diceret. Maluit in se trãsferre culpam, quàm committere vt pater quicquam temere loqui videretur. Habes & pietatis simul & modestiæ exemplum. Plut.in Lacon.

Idem.

Percontanti, quare mos esset apud Spartanos, vt iuuenes assurgant senioribus: Vt, inquit, assueti honorem habere nulla propinquitate iunctis, magis honorent parentes. Optima ratio consuefaciendi ad debitum officium, si vltra quàm debetur doceamur præstandum. Veluti si quis assuescat cum vxore verecundè castéque conuiuere, multò minus improbus erit apud alienas. Plut. in Lacon.

Agis.

Agidem vltimum regem Laconum huius nominis, cùm rogassent parentes, vt sibi in re quapiam iniuste adesset, recusauit aliis aliquandiu. Verùm cùm instarent, hunc in modum respondit? Donec essem apud vos, nullum omnino tenebam iustitiæ scientiam. Verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Plut.in Laco.apoph.

Scythæ.

Dario totius regni viribus subinde im-

de impetum faciente, Scythæ paulatim cedentes, ad vltimas solitudines peruenerant. Interrogati tandem ab eo, quem fugiendi finem essent facturi? responderunt se nec agros, nec villas, nec vrbes, pro quibus dimicarent, habere: cæterùm cùm ad parẽtum suorum monumenta peruentum esset, tum deniq; sciturum Darium, quomodo Scythæ solerent præliari. Eras. 6. apoph.

Alexander.

Cùm sibi multa de matre scripsisset Antipater: Ignorat, inquit, Antipater matris vnicam lachrymã multarum calumniarum epistolas delaturam esse. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adolescentes, vt in solitudine seipsos, in via obuios, & domi parentes diligenter reuererentur. Laert. lib. 5. cap. 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & honestè gessisset in vita illud sibi dicebat esse iucundissimum, quòd vtroque parente viuo Leuctrica pugna vicisset Lacedæmonios. Vir pius non tam sibi gratulatus est eam obtigisse gloriam, quàm hanc voluptatem ex se contigisse his, quibus vitam suam acceptam ferebat. Plutarc. in apopht.

M. Cato.

Adolescens quidam patris vita defuncti inimicum mox in ius vocauit, vltúsque est. quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdísve, sed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare. Eras. lib. 5. apoph.

Coriolanus.

Cùm meritò iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à sacerdotibus exorari posset: Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in castra venit. In cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sine, inquit illa, prius sciam, vtrum ad hostem an ad filium venerim, & vtrum captiua an mater in castris tuis sim. Hęc aliáque quum dixisset, matrem complexus: Expugnasti, inquit, & vicisti iram meam. Patria te, quamuis mihi merito inuisam, huius precibus dono. Liuius.

Anton. Geta.

Quum Antonini Getæ pater Seuerus destinasset omnes diuersarum partium occidere, inter suos dicere solitus est: Hostes vobis eripio. adeò consentiente Bassiano, vt liberos etiam illorum suaderet necari, Geta puer interrogauit, quantus esset occidendorum numerus? eum quum pater edidisset, rogauit, num isti haberent parentes ac propinquos? quũ responsum esset, Habere, & quidem multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate tristes futuri sunt, quàm læti, quòd vicimus. Valuisset corda tum pueri dictum, nisi quorundam crudelitas obstitisset. Ælius Spartianus.

De filiorum impietate in parentes.

Solon.

INterrogatus, cur nullas leges aduersus eos qui parentes verberassent constituisset: Quòd nullos, inquit, tales exstituros existimabam. Anto. in Melissa, parte 2. ser. 11. Max. sermone 23.

Diogenes.

Ad eum qui patrem despiciebat:

Non te pudet, inquit, eum contemnere, cui debes hoc ipsum quòd tibi places? Dicti gratia sita est in allusione contrariorum. Pugnant inter sese, despectui esse, & sibi placere. Laert. lib. 6.

Plato.

Videns quendam erga patrem suũ fastuosius agere: Non desines, inquit, adolescens illum contemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. ser. 77. & Max. ser. 33.

De filiorum abdicatione.

Aristippus.

INcusante quodam, quòd filium sic abiiceret, negligerétque, quasi ex ipso natus non esset: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit, eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent alioqui, quo se parentum affectui commendent, nisi quòd ab ipsis progeniti sint. Ita senex in comœdia: Tantisper te volo meum, dum id quod te dignum est, facis. Laert. lib. 2.

Anonyma.

Lacęna quædam, filium qui profectus in militiam, in acie loco fugerat non tantùm vt ignauum & inobedientem abdicauit, sed occidit penitus. De qua hoc extat apud Plutarchum in Lacænarum apophtheg. epigramma.

Germen iners abeas ad tartara, téque perosus
Eurotas, ceruis nec det aquam timidis.
Ignauus catulus, mala sors, hinc vade suborcum.
I Sparta indignus, quẽ nec ego peperi.

Damatriæ.

Cùm filium haberet, qui se in bello non strenuè gessisset, domum redeuntem non abdicauit tantùm, sed occidit etiam: dicens, Nequaquam conuenire, vt ex fortissimis parentibus natus filius, ignauus superstes esset. Plut. in Lacænarum apoph.

Teleutia.

Quum Chij exules venissent Spartam, quàm plurimi multis nominibus incusabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad se accersit. ex his vbi cognouisset, quæ filio obiicerent, videretúrque filius in culpa esse, scripsit illi in hunc modum: Mater Pædaro. Aut melius viue, aut illic mane. Virago mortem minata est filio, ni mores corrigeret suos. Plutarch. in apoph. Lacænarum.

Alexander.

Reprehensus ab vxore, quòd filium inutilem abdicasset, dicerétque ex eo esse, cùm expuisset in terram, Et hoc, inquit, ex me est, at non vtile. Max. serm. 23.

Augustus Cæsar.

Iuliam filiam ac neptem relegarat: deinde Agrippam, prius adoptatum, pòst ob sordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem solebat exclamare versu Homerico:

αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. id est.

O vtinam cælebs vixissem orbúsque perissem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, seu tria carcinomata sua. Suorum enim mortem leuius ferebat, quàm dedecora. Quin & testamento cauit, ne si quid accidisset Iuliæ filiæ & nepti, sepulchro suo inferrentur. Erasm. li. 4. apoph. ex Suetonij Augusto.

De

De fine vbique spectando.

Agesilaus.

AVdiens quendam Persarum regis adhuc iuuenis admirari felicitatem, respondit. Nondum vitæ finis adest, vir optime. Nam ne Priamus quidem quum eius esset ætatis erat infœlix, qui tamen miserè iam senex in Troiano incendio extremũ clausit diem. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Interrogatus, quem arbitraretur ducem præstantissimum: seipsúmne, an Chabriam, an Iphicratem? Id inquit, iudicatu perdifficile est, donec viuimus. Alludit ad Solonis dictum, qui finem hominis vbique spectabat. Quàm diu enim viuit homo, potest ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare. Plut. in apoph.

Fridericus imper.

Percõtatus aliquando quid homini optimum possit contingere? respondit, Bonus in hac vita exitus. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

De fœlicitate.

Thales.

CVidam quærenti quis esset fœlix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo eruditus, siue castigatus. Cupiditates enim animorum morbi sunt. Laërtius lib. 1. cap. 1.

Anaxagoras.

Ab homine quodam malè sano interrogatus, quínam fœlices essẽt? respondit, Nemo sanè ex iis quos tu fœlices existimas, sed is quem tu miserum credis. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Vnicam fœlicitatem esse existimabat, qua fieret vt reuera lætemur, nec vnquam tristemur, quocunque in loco aut tempore. Stob. ser. 101.

Idem.

Veram fœlicitatem esse dicebat, quæ faceret vt mens & anima in perpetua tranquillitate hilaritatéque collocentur. Stob. serm. 101.

Ariston.

*Vt nihil iuuat (inquit) ægrum lectus quem pedes aurei fulciunt? sic neque stultum fœlicitas externa. Stobæus serm. 101.

Democritus.

Eum fœlicem esse dicebat qui cũ exiguis pecuniis hilaris esset. Infœlicem autem, qui inter magnas opes tristaretur. Stob. ser. 101.

Socrates.

Interrogatus quid esset fœlicitas? Voluptas, dixit, quem pœnitudo nulla sequitur. Stob. 101.

Idem.

Interrogantibus quínam essent fœlices? respondit: Illi qui mentem bonam & rationem possident. Stob. ser. eodem.

Idem.

*Polus quidam ab eo sciscitabatur, vtrum magnus Persarum rex fœlix esset? Nescio inquit, an eruditione & iustitia sit instructus. In hoc enim hominis fœlicitas consistit. Et miser homo est, si iniustus. Plato in Gorgia.

Plato.

Rogatus à Cyrenẽsibus vt ipsis leges scriberet, ac Reipublicæ statum componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse cõdere leges tam fœlicibus: indicans, eos nõ facilè parere salubribus monitis, qui successu rerũ elati, sibi fœlices viderẽtur. Laer. l. 3.

Antisthenes.

Rogatus quid esset mortalibus beatissimum? Fœlicem, inquit mori. Hæc sententia consentit cum illa Solonis: Qui fœliciter absoluit vitã, huic nihil sinistri potest accidere, quod fœlicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diuturnam vitam. Laert. lib. 6. cap. 1.

Solon.

Crœsus Lydius rex omnium ditissimus, accitum ad se Solonem, in congressu rogauit, An quis esset se fœlicior? Cui Solon, Tellum ciuem suũ fœliciorẽ, qui filios habuerit probatissimos, & pro patria fortiter occubuisset, dixit. Crœsus autem, putans Solonem omniũ vrbanitatum expertem, iterum contendit: Num post Tellum, alium beatiorem nosset? Cleobẽ dixit, & Bitonem, Argiuos, qui mirifico inter se amore, tũ summa in matrem obseruantia se fœliciores esse ostenderant. At Crœsus iratus, interrogauit etiam, an in beatorum numerum non meritò reponeretur? Solon respondit: Nondum te fœlicẽ prædicamus. adhuc enim es in fortunæ & affectuũ potestate. Quã primùm autem mortuus fueris, tum demum videbimus quàm fœlix fueris. Plut. in Solone.

Demetrius Cynicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infœlicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi. Nõ licuit enim illi se experiri vt ex voto illi fluxerint omnia vt ante votũ: malè tamen de illo dij iudicauerunt. Indignúsque visus est, à quo vinceretur aliquando fortuna quæ ignauissimum quemque refugit. Senec. li. quare bonis mala accidant.

Iamblichus.

* Fœlicem eum esse dicebat, qui Deo, quatenus fieri potest, similis fuerit, perfectus, simplex, purus, & separatus ab humana vita. Stob. ser. 101.

Sylla.

Sylla cognomento Fœlix, inter fœlicitates suas, duas præcipuas ducebat: alteram, quòd Pium Metellum haberet amicum: alteram, quòd vrbẽ Athenarum non subuertisset. Plut. in Ro. apoph.

Vide apophth. de Beatitudine vera, & Fortuna.

De fœnore.

Pittacus.

* Quæsitum vbique lucrum inexplebile esse dicebat. Stob. serm. 10.

Periander.

*Dicebat quæstum turpem esse grauem thesaurum. Eod. ser.

Socrates.

*Interrogatus, quinã auari essent? qui turpia venantur, inquit? & necessarios amicorum negligunt. Eo. ser.

Polianus.

*Fœneratores pecunias habere & non habere dicebat. Nã dum omnia ad vsuram trahunt, nihil habent, & quod habent alius habet. Ibid.

Vide apoph. de Auaritia, Iniustitia, Lucro & Vsura.

De forma & pulchritudine corporis.

Bion.

Formam dicebat esse bonum alienum. Sentiens, extra hominem esse, quod ipse sibi nec dare potest, nec tueri datũ. Animi bona verè nostra sunt. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno Cittieus.

Formam aiebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refer-

refertur, Vocem esse formæ florem. Nam loquentis orationem cõmendat forma, & rursus oratio composita gratiã addit formæ. Laer. li. 7. ca. 1.

Idem.

Dicenti formoso cuidam, non videri sibi amaturum sapiẽtem: Nihil ait, vobis formosis est infelicius. Bruson. lib. 2. cap. 44.

Socrates.

Vocabat formam modici temporis tyrannidem. Bruson. lib 2. ca. 44.

Plato.

Cùm exprimere tentaret, quidnã forma hominis esset? Naturæ priuilegium, vocauit. Brus. lib. 2 cap. 44.

Diogenes.

Formosum adolescentem formæ causa amari conspicatus dixit: Quin operam das adolescens, vt corporis amatores ad animam transferas? Antonius in Melissa, serm. 60. par. 1. Hoc autem Stob. ad Æsopum refert.

Idem.

Conspecto adolescente mollius compto, dixit: Si viris quidem te ornas, infœlix es: sin mulieribus iniustus. Anto. in Melissa, par. 1. ser. 60.

Idem.

Speciosa scorta reginas appellabat, multos enim facere, quæ percepe rint. Stob. ser 63.

Aristoteles.

Aristoteles cùm adolescentẽ se comere vidisset: Non erubescis, quòd cum natura te virum fecerit, tu teipsum effœminas? Antonius in Melissa, parte 1. ser. 69.

Idem.

Cùm iuuenis quidam facie formosus, sed moribus petulans, inter alia conuitia ei diceret: Si tam exosus essẽ ciuibus, vt tu es, laqueo vitã finirem, respondit: Ego verò laqueum mihi in ferrem, si ita me ciues amarent vt te. Notauit autẽ adolescẽtis petulãtiam Aristoteles, cui ostendebat, quàm turpiter ob tam insignem corporis formam à ciuibus adamaretur. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 60.

Idem.

Percontanti qui fieret, vt cũ formosis diutius ac lubentius confabulemur? respondit, eam percõtationẽ esse cęci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quam colorum gratiam. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Pulchritudinem dicebat quauis epistola efficatiorem ad commendationem. Sunt qui hoc ascribant Diogeni. Aristotelem verò, forma solitũ appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quòd formæ gratia mox deflorescat Plato naturæ prærogatiuam, quòd paucis contingat. Laert. libr. 5. cap. 1. Sto. ser. 63. Brus. libr. 5 cap. 44.

Isocrates.

Eos qui pulchrum habent corpus animam autem malam, dicebat, optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Antonius in Melissa parte 1. ser. 60.

Agesilaus.

Interrogatus cur aleret comã? Quoniam inter ornamẽta, respondit, minimo constat. Stob. ser. 63.

Carneades.

Sciscitatus, quid forma hominis esset? Regnũ sine satellitio, respõdit: quoniam formosi impetrãt quicquid volunt nulla vi adhibita. Laer. Stob.

Theophrastus.

Pulchritudinẽ nihil aliud esse dicebat, quàm tacitam deceptionem, aut silẽtem fraudem, quod absq; verbis persuadeat. Laer.

Demosthenes.

Æschinẽ & Philocratem, ex decẽ

illis legatis haud postremi nominis, ab Atheniensibus ad Philippum Macedoniæ regem missis & formam Philippi regis plurimùm laudantes irrisit Demosthenes, dicens, Quod in Philippo admodum formam laudaris, id habet cum aliis mulieribus commune. Sensit vir prudentissimus, regis boni virtutes nequaquam in forma corporis positas esse, sed in animo rectè composito. Plut.

Æsopus

Æsopus ei qui corporis forma malè vtebatur: Pulchra veste (inquit) indutus, malè eam exuis. Maxim. ser. 44.

Idem.

Idem cùm per conuicium, facie deformi esse, ac turpi notaretur, ad eum à quo contemnebatur: Iniquus planè censores, inquit, qui de forma mea pronuntiaturus, vultum damnas, animi autem speciem non intueris. Stob. Anton. & Max.

Antisthenes.

Quidam adolescens curaret sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimum gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Non inquit, igitur, erubescis, qui cum in animo gloriaris? Voluit aut significare, de forma non gloriandum esse, quæ facilè variis casib. ac morbis gratiam amitrit. Laërt. l. 6. c. 1.

Theocritus.

Theocritus cùm diu multúmque cogitasset, quo pacto ostendere hominibus posset, quidnam pulchritudo corporísq; venustas esset: Demũ eburneum detrimentum esse pronũtiauit: quod grata quidem sit aspectui, sed multorum incommodorum causa. Stobæus.

Philopœmen.

In Philopœmenem cùm iocaretur Titus Flaminius, deformitati corporis eius illudens, diceretq; vultu quã maximè iocoso & hilari. Quid hoc Philopœmen, cum pulchras manus, crura etiam perquàm pulchra habeas, quòd vẽtrem ipse non habeas? Ad ea Philopœmen: Quid, ô Romanorum imperator eximie, cùm egregios pedites, strenuos maximè equites habeas, quòd pecuniã minimè habeas? Nam & Flaminius persępe inopia rei pecuniariæ laborabat, quemadmodum Philopœmen tenuitate ventris, ac medij corporis gracilitate. Pontanus ex Plutarcho.

Domicu.

Nec quicquam gratius hominib. esse dicebat, forma & decore: nec quicquam etiam breuius. Brusonius l. 2. c. 44.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat L. Ælius Lamia, homo deformis. Is quum interpellaret odiosè: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerũ. Huic dicto quum esset arrisum: Ingenium, inquit Ælius, ipse mihi fingere potui, formam non potui. Tum Crassus: Audiamus igitur, inquit, disertum. Multo arrisum est vehementius. Cic. l. 2. de Orat.

M. Lælius.

In Galbam oratorem eloquentia clarum sed gibbo deformem, ita lusit M. Lælius, vt diceret, ingeniũ Galbæ malè habitare. Nã animi domicilium est corpus. Eras. l. 6. apoph.

Cicero.

Cicero cùm Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus insigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit versiculum Græcum,

φοίβο

φείβο ποτ' ὐκ ἐῶντος ἰόσπειρεν τέκνα.

id est.

Phœbo aut sinente hic seminauit liberos.

Sentiens, illum inuito Apolline liberis operam dedisse: siue quòd Apollo pulcher à poetis fingitur, siue quòd oriente sole fœtus existiment concipi fœliciores. Plutarc. in Rom. apoph.

Barth. Capranus.

Bartholomæus Capranus, Mediolanensis ecclesiæ antistes, idcirco se ministros forma præstantes quæsisse dicebat: quoniã turpes animi turpia corpora incolerent. Improbitatẽ autem in egregia forma perrarò compertam esse. Aeneas Syl. libr. 2. comment. reb. gest. Alphonsi. Cõstat tamen Aspasio Rauennati, magistro epistolarum imperatori, Alexandri Mammeæ F. hoc etiã dicterium adscribi.

Vide apoph. de Corporis forma & pulchritudine.

De fortitudine domestica.

Zeno.

ACcusatus, quòd coniurasset in perniciẽ Nearchi tyranni, cùm in eculeo iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit plerósque illi amicissimos. De his sumpto supplicio, rogatus à tyranno, num quis superesset etiam: Tu solus, inquit, Reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amplicatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. Laert. l. 9. c. 5.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Senũ esse, valere prudentia: iuuenum verò, fortitudine. Laert. lib. 4. cap. 7.

Coriscus.

*Ille admodũ senex, cùm à quodam graui morbo cõualuisset: Apage, inquit, quàm inuitus reuersus sum, iam magnam partem itineris emensus, quod absoluere omnino decet. Et sanè fortitudinis pars melior in moderato mortis contemptu consistit. Stob. serm 7.

Bias.

Crœsus rex cùm contemptim atque minaciter Biantem allocutus esset, hominẽ in aduersis rebus infractum, iussit eum cepas edere, fletum ciuiliter indicans, quandoquidẽ harũ esus ciet lachrymas. Adeò sapientes arbitrabantur nihil esse æquè regium, ac virtutem, cuius instituta per totam vitam fortiter atque infracto animo sequuntur, nec imperatis aliorum terrentur. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quẽdam ex aspectu plus satis effœminatum esse, accedens inquit: Tu me emitto, viro enim opus habere videris. Sic ille pudefactus cauillo, quod non esse vanũ erat sibi conscius, in turbam se abdidit: cæteris audacem coniectorem, sed veridicum stupentibus. Philo Iudæus eod. l.

Socrates.

*Interrogatus, quid esset fortitudo & robur, dixit, Notus animæ cum corpore. Stob. ser. 7. de fortitud.

Democritus.

*Quid efficeret fortitudo, sciscitatus: dispendia minuit, inquit. Item, fortis est, non qui hostes modò superat, sed & qui voluptatibus superior existit. Nam licet aliqui ciuitatib. im-

perent, mulieribus seruiunt. Eod. ser.

Theodorus Philos.

*Minabatur ei tyrannus mortẽ, & quidẽ insepultã. Habes, inquit Theodorus, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est. nam quod ad sepulturã pertinet, ô te ineptum, si putas interesse, supra terrã an infra putrescã Senec. l. de tranquil. animi.

Plato.

*Interrogatus, quomodo affectum esse cõueniat aduersus calamitates: ita (dixit) vt prouidẽs aliquis non incidat in eas: si tamẽ inciderit, cõdemnationẽ etiã sui nõ curet. Stob. ser. 7.

Aristoteles.

*Quid esset fortitudo, sciscitatus, Est (inquit) virtus animosi, per quàm non facilè mortis metus ingruit.

Lacones.

Apud Lacones erat orationis genus simplex & affectatũ nihil habens molle ac delicatum: nec in aliis versabatur argumentis, quàm vel in laudibus eorum qui fortiter ac generosè vitam exegissent, quíque pro Sparta occubuissent, & ob id ab omnib. vt beati celebrabantur: vel in vituperandis his qui metu periculorum nihil egregij gessissent, & qui ob ignauiam à morte cruciabilẽ infœlicémq; vitã viuerẽt, vel in pollicitatione, per gloriȩ studium accedente animos ad virtutem, ad cuiusque ætatem accommodatæ. Itaque tres erant apud illos chori, iuxta triplex ætatũ discrimen: quibus in festis simul constitutis, senum chorus incipiens canebat,

Nos fuimus o'im strenui iuuenculi.

Secundus, in quo erant viri robustæ ætatis, ita respondebat:

At nos sumus: si vis facito periculum.

Porrò tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præstantiores nos futuri olim sumus.

Plut. in Lacon apoph. & Lycurgo.

Anonymus.

Lacon quidam noctu prætериens monumentum, quum videret spectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens: Quò me fugis, inquit, bis moritura? Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm sophistam quendam de fortitudine disserentem non admodum attentis auribus audiret, & ob id à quodam reprehenderetur: Ineptum est, inquit quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nil fortiter gessit vnquam. Plut in Lacon.

Alexander Macedo.

*In Ilio sacra facienti Alexandro, sacerdos dixit, se ostensurum Paridis Lyram. at ille, imò Achillis (ait) habes ostẽde, ac ante Lyram potius hastam. Stob. ser. 7.

Socrates

*Morti adiudicatus, & proximus quidã Apollodorus eum accedẽs, ait, At istud ô Socrates, ægerrimè fero, quod te iniustè damnatũ video. Tunc Socrates, An tu (respõdit) malles me iustè quàm iniustè damnatũ? Simúlq. risisse dicitur Cùm autem Anytũ falsum testem prætereuntẽ videret, dixit, Vir ille triumphat, quasi facinus magnum & prȩclarũ egerit, me ita occiso. Sed quàm stultus & improbus est? ignorat enim vter nostrũ in omne æuum vtilior & melior extiterit. Xen. in Apol. pro Socrate.

Agesilaus.

Fortitudiuis in rebus aduersis insigne dedit specimẽ Conõ & Pharnabasus per classem regiam mari potiti, obsidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim Atheniensium ciuitas mœnibus esset cincta. Itaque Lacedæmonij Pharnabazo donate pecuniam, pacẽ ineunt, cum

cum rege: mittúntque ciuem Antalcidam ad Tiribazum, Græcos Asiaticos, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, tradentes regi. vnde euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Agesilaũ. Antalcidas enim inimicus erat Agesilao: ideò pacem quacũque occasione cõfecit, inuidẽs illius gloriæ, quũ videbat bello crescere, red-dique maximum, ac maximè celebrem. Nec tamẽ hæc infœlicitas deiecit illius animum. quin etiam cuidam dicẽti, quòd Lacedæmonij Medissarent, ita respõdit, imò Medi potius Laconissant: significans indolem suæ gentis corrumpi fortuna nõ posse. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitatus, vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respõdit: Fortitudinis nullũ esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus foret fortitudine. En animũ summo dignum duce, qui nihil præter æquum iudicarit faciendũ: rectéq; perspexerit, plurimum interesse inter audaciã & fortitudinem. Plut. in apoph. Lacon.

Zeuxidamus.

Suprà tit. de Disputationibus, aut quæstionib. friuolis, atque inutilibus.

Alexander Mammeæ F.

Cùm audisset Artaxerxem Persarum regem magno militum exercitu Romanum inuasurum imperium: Fortes, inquit, viros atque moderatos decet optima quidem optare, sed ferre etiã quæcũq; accidũt cõtra animi votũ. Fortitudinis quippe est, reb. prosperis nõ extolli, infaustis nequaquã deiici animo. Herodian. l. 6.

Anaxarchus.

*Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autẽ nihil interest, super terrám ne, an infra cõputrescam. Stob. ser. 7.

Anaxarchus.

Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprũ, Niocreon memor contumeliæ philosophũ arreptum in mortariũ coniecit, ac ferreis pistillis cõtundi iussit. Hic illam vulgò celebratam vocem emisit: πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον δ᾽ οὐ πτίσσεις. id est, Tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchum non percutis. Sẽtiens, corpus nõ esse partem hominis, sed animi domicilium tantum. Animus autem non potest tundi. Laër. l. 9. c. 10.

Demetrius Cynicus.

Graui calamitate affectus dixit, Hoc vnũ dij immortales queri possum, quòd non antehac mihi voluntatem vestram notam fecistis. Prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli, vultis aliquam corporis partẽ? sumite. Non magnã rem promitto: citò totũ relinquã. Vultis spiritum? quidni? nullã moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis. A volente feretis, quicquid petieritis. Quid ergo est? Maluissem offerre, quàm tradere. Vide reliqua apud Senec. l. de prouidentia, seu quare bonis viris mala accidant.

Paulus Æmylius.

Cn. Cornelius Lentulus in clade Cannensi tribunus militũ, quũ equũ Paulo Æmylio in saxo sedẽti, cruoréq. oppleto adduceret: Tu quidem, ait Paulus, macte virtute Corneli esto: sed caue ne frustra miserãdo, exiguum tempus è manibus hostiũ euadendi absumas. Plutar. & Liu.

M. Cato.

Quibusdam efferentibus hominẽ inconsultè audacem, & in rebus bellicis strenuũ, ait plurimum referre,

vtrum quis virtutẽ magno æstimet, an vitam non magni faciat. sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitã contemnunt, sed qui tanti faciũt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nã semet in vitæ discrimen coniicere, aut infœlicium est, & quos vitæ iã tædet: aut immanium, & belluis similium. Eras. l.5.apoph.ex Plut.

M. Crassus.

Quum Publius, Crassi filius fortissimè in bello & pugnasset, & cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, proximè ad Romanos accedebant, insultantes, rogantésque quo genere iuuenis ille fuisset ortus, neque enim fieri posse, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius nasci posset. Hoc tam tristi spectaculo nihil commotus Crassus, per omnes ordines concionatus est, clamans, Meus hic priuatus dolor est Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus: cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate vestráque virtute sita est. Plut. in M. Crasso.

Scipio.

Scipio Pompeij socer, quum nauẽ suam teneri ab hostibus vidisset, ferro se transuerberauit, & quærẽtibus vbi Imperator esset? Imperator, inquit, bene se habet. Brus. l.2. cap.1. ex Appiano.

Canius Iulus.

* Cũ Caio Cæsare diu altetcatus, postquã abeũti Caius dixit, Ne fortè tibi inepta spe blãdiaris, duci (ad suppliciũ) te iussi. Gratias (inquit) ago, optime princeps. Dũ autẽ suppliciũ illud Canius moratur, verisimile nõ est quæ vir ille dixerit, quæ fecerit, quàm in tranquillo fuerit. Ludebat latrunculis, cùm Centurio agmen periturorum trahens, & illum quoque citari iubet. Vocatus numerauit calculos, & sodali suo, Vide, inquit, ne post mortem meam mentiaris te vicisse. Tum annuens centurioni: Testis (inquit) eris, me vno antecedere. Amicis autem tristitia affectis dixit, Quid mœsti estis? Vos quæritis an immortales animæ sint? Ego iam sciam. Ad supplicij locum peruẽtus, à philosopho quodam percontatus quid cogitaret, respondit, obseruare, (inquit) velocissimo illo mortis momento, an sensurus sit animus, exire se, promisitque si quid explorasset, circumiturum amicos, & indicaturũ quis esset animarum status. Senec. l. de tranquil. animi.

P. Thraseas Pætus.

Cùm post multa crudelia Neronis facinora atq. Agrippinæ mortem, in senatu Romano de Neronis rebus ageretur, cui mirũ in modum senatores assentabãtur, dicere solebat? Si me tantùm Nero interfecturus esset, magnam haberem adulatoribus eius gratiam: sed si eos à quibus maximè laudabatur, sustulit, sublaturúsque est cur oportet frustrà turpiter & seruiliter mori, cùm munus naturæ explere liceat, retenta libertate? De me, enim, inquit, aliquis sermo habebitur in posterum, de iis nullus, nisi tantummodo eos interfectos fuisse. Xiphil. in Nerone.

Idem.

Dicere solebat, Nero pro innata sua crudelitate occidere me potest, lædere autem non potest. Innuens, corpus quidem hominum crudelitati expositum esse, animum autẽ nequaquam. Xiphil. in Nerone.

Agrippinus.

* Quondam ei iamiam pransuro, superuedit qui diceret, Nero te proscribit:

scribit: tunc illic, Ergo, inquit in Aricia prandium sumemus. Stobæus ex Epicteto.

Pertinax Imp.

Suprà apopht. de Conscientia bona, & infra tit. de Morte contemnenda.

Philo Iudæus.

Cùm aliis Iudæis ex aula C. Caligulæ eiectus, eo quòd Cæsari diuinos tribuere honores recusasset, ad suos conuersus dixisse fertur: Bono animo estote viri, non deerit nobis auxilium: vbi autem humanum cessat, diuino non destituemur. Euseb. l. 2. Eccles. hist. c. 5.

Athanasius.

Quũ ei indiceretur à Iuliano imperatore exilium, mœrentibus cunctis qui discessum eius grauiter ferebant, inque ipsum oculis coniectis: Bono estote animo filioli, inquit, nubecula est, quæ breui euanesceret. Niceph. Call. l. 10. Eccl. hist. c. 29.

D. Ambrosius.

Postquam aduersus Arianos & Iustinam Augustam in templo multa disputasset, atque orthodoxam fidẽ contra aliorum blasphemias fortiter defendisset, à Valentiniano Iuniore iussus templum exire, respondit: Lubens id quidẽ non fecero, neque enim lupis ouium caulam prodam, neque blasphemis templum diuinum concedam. Quod si necare me vis, in ipsa ecclesia in me ensem aut cuspidem stringe, perlibenter enim cædem eam tulero. Theod. l. 5. c. 13. & Niceph. scholiastes. l. 12. ca. 19. Eccles. hist.

Archemenides.

Achemenides, qui & Hormidas appellatus est, cùm in Persia Christianam religionem in maxima piorũ persecutione profiteretur, vocatus à Tarane rege, & obiurgatus ob fidei confessionem, quam in homine extinguere minis conabatur: respondit. Impia atque difficilia à me petis rex, qui vniuersitatis Deum nequaquam abiuro, vt tuæ maiestatis fiam amicus. Maius enim est crimen, diuinam quàm regiam lædere maiestatẽ. Niceph. l. 14. c. 20. Eccl. hist.

Idem.

Vestimentis quibusdam donatus à rege qui eum beneficiis vincere conabatur, excandescens, tunicam conscisã abiecit, & voce magna exclamauit: Si huius, inquit, gratia me religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum vnà cum impietate habe. Rex autem tam forti illum animo esse cernens, nudum regia exegit. Nicepho. eodem loco.

Ad domesticam fortitudinem spectant ea quæ sunt sub apopht. de Patientia, Iniuria ferenda, Animi moderatione, Doloris patientia, Mortis contemptu, &c.

De fortitudine heroica & militari.

Antisthenes.

DIcere solebat, hostibus à diis omnibus aptanda esse bona excepta fortitudine: quòd illa omnia aliquando futura sint eorum qui fortitudine pręcellerent, non eorũ qui possiderent, quòd ob ignauiam ea tueri non possint. Sensit, frustra parari bona, si quis parauit, tueri nesciat. Laert. l. 6.

Idem.

Si quam vidisset mulierem egregiè cultam, adibat ædes illius, iubebátque virum proferre arma & equũ: quę si placuissent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quòd esset

qui defenderet: sin minus suadebat vt eum ornatum deponeret, ne præda fieret aliis. Laërt.l. 6.c.7.

Diogenes.

*Cernens Megarenses longos muros educere, O homines nihili, inquit, non molem murorum curate, sed eos qui super muris collocabuntur. Stob. ser. 7.

Musonius.

*Dicebat mortem honestam dum licet, arripiendam esse: ne (inquit) paulò post mori quidem tibi necesse sit, at honestè non amplius liceat. Eod. ser.

Synnidas.

Ante pugnam Leuctricam quibusdam dicentibus illam ipsam diem ostensurã fortem virum: Multifaciendam, vrbanè inquit, diem esse, quæ virum fortẽ monstrare posset. Plut.

Anonymus.

Lacon quidam adhuc impubes captus, clamabat. Pugnans quidem captus sum, seruire nolo. Verùm cùm paulò pòst iuberetur seruili fungi ministerio, elisum parieti caput rupit. Senec. epist. 11. Plu. autem, se è tecto præcipitem dedisse ait.

Idem.

Alius ægro corpore in aciem progrediebatur, cùm autem quidam eũ, quorsum ita affecto corpore proficisceretur, interrogarent, respondit: Ad moriendum pro Reipub. nostræ salute. Max. ser. 4.

Idem.

Alius claudus ad militiam proficiscens, quum ab aliis rideretur: Non opus est fuga, sed virib. inquit, quibus milites subsistant, locúmque in acie tueantur. Plutar. in Lacon. Max. ser. 4.

Lacones.

Quum quidam fortè obuij Laconibus dixissent, Fortunati estis, ô Lacones: nã modò hinc latrones abiere: Non nos, inquiunt, per Enyalum (sic enim illi Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Adeò gens ea gerebat animos ad omnia impauidos, quę vulgus hominum formidat. Plutar. in Lacon.

Anonymus.

Quum ex Atheniensium sociis quidam contumeliæ causa rogasset captiuum Laconem, num qui in prælio occubuissent, fuissent strenui viri? Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fusum (sagittam intelligens) si strenui ignauíque discrimen nosset. Significans, illic vbi res sagittis aut saxis agitur, nullam esse fortis & ignaui discrimen: sed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui sint viri, qui non. Erasm. 6. apophtheg.

Idem.

Lacon quidam oculorum morbo laborans, ad bellum proficiscebatur, sed quibusdam dicentibus, quò abis sic affectus? aut quid facturus? Si aliud, inquit, nihil egero, hostis saltem gladium hebetabo. Plut.

Idem.

* Philippus ante Spartæ muros castrametatus, misit nuntios, multa & dira minitans, ni facerent imperata. Quidam autem ex Lacedæmoniis, minis auditis, gratiam, inquit, habemus Philippo, quod non prohibeat, id quod in pugnantium potestate situm est, mori. Stob. ser. 7.

Ariston.

Cùm Atheniensis quidam apud Aristonem recitaret funebrem orationem conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales igitur, inquit, nostros esse

esse putas, qui istos vicerunt? Plutar. in Lacon.

Anonymus.

Miles quidem Lacedæmonius, in pugna prostratus hostem eius tergo insidentẽ, rogauit vt se verteret & in pectus potius stringeret ensem, rogatus, Quid ita? Ne amasius, inquit, meus erubescat, si viderit auersis cõfossum vulneribus. Plutarchus in Lacon.

Androclidas.

Ad eum qui quærebat, cur breuibus Spartiatæ pugionibus in bello vterẽtur? Quia cùm hostibus, inquit, cominus dimicamus. Plut.

Archileonida.

Hæc Braside mater, filium in prælio occubuisse audiens, nil prius interrogauit, quàm an filius honestè occubuisset? Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibúsque, Non esse apud Lacedęmonios alium illi parem: Ignoratis, inquit hospites, quales sint Lacædemonij. Erat quidẽ vir bonus Brasias, cæterũ Sparta multos habet illo præstantiores. Vtrum in hac fœmina magis admirari conuenit? animíne generositatem, quæ de filij morte quòd obtigisset honesta, gloriandum etiam putaret, tantùm abest vt muliebriter defleuerit: an modestiam, & in patriam affectum quæ non passa sit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid. Plut. in Lacon. apoph.

Pædaretus.

Pædaretus cuidam dicenti, magnum esse numerum hostium: Tanta, inquit, plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus Quod alter adferebat ad persuadẽdã ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli possunt, quicunque difficultatis causatione dehortantur ab honesto. Plutarc. in Laconicis.

Anonyma.

Lacæna filium claudum in aciem proficiscentem deducens: Fili, inquit, singulo quoque gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere: at hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animum ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil est in fuga præsidij claudo: aut vincendum est, aut moriendum. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna clypeum imponens filio, sic illum adhortata est: Fili, aut hunc, aut super hunc. Laconica breuitate sentiens, sic rem gerendam in bello, vt aut victor clypeum referret, aut mortuus in clypeo domum reportaretur. Plutar. in apoph. Lacænarum. Stob. tribuit dictum illud Gorgoni, Leonidæ vxori ser. 7.

Alia.

Alia rursus filio ad bellum proficiscenti, clypeum imponens, Hunc, inquit, tibi pater semper seruauit, proinde tu fac serues eundem, aut ne sis. Ibidem.

Alia.

Alia filio dicenti, quòd breuẽ haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum, significans, nihil obfuturam gladij breuitatem, si propius ad hostem accederet. Ibid.

Alia.

Lacedæmonius quidam sic in bello vulneratus, vt ingredi non posset, sed quadrupedum more ambularet, quum ob id derisus erubesceret, à matre reprehensus est his verbis: Quãto præstabat fili de fortitudine gaudere, quàm de stulto risu pu-

descere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Claud. Plut. in apoph. Lacæn.

Anonymus.

Lacon quidam in clypeo pro insigni gerens muscam eámque nō maiorem vera: quibusdam irridētibus, dicentibusque quod in studio fecisset quò lateret: Imò, inquit, vt sim conspicuus. Tam enim propè accedo ad hostes, vt ab ipsis insigne cuiusmodi sit, videri possit. Salsissimè conuicium ignauiæ vertit in argumētum fortitudinis. Plut. in Lacon.

Antiochus.

Supra de Argutè dictis.

Leonidas.

Contra Persas propugnaturus, per contatus, quid facere statuisset? Nil aliud, ait, facturus sum, quàm reuera pro Græcis moriturus pugnādo. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Vbi peruenisset Thermopylas, sic commilitones affatus est: Aiunt barbaros in propinquo esse, nos autem tēpus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros: quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quodam ita dicente, Præ iaculis barbarorum nec solem videre licebit: An non, inquit, lepidum fuerit, si cum illis sub vmbra pugnaturi sumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortē eunti, etiam iocari libuit: sed ludens interim, metum exemit suorum animis. Hoc apophthegma refert M. Tull. Tuscul. quæst. lib. I. velut de ignoto: E quibus (inquit) vnus quum Perses hosti in colloquio dixisset glorians, Solem præ iaculorū multitudine & sagittarum vmbra non videbitis: In vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Plut.

Idem.

Cùm alius quidum militum de hostib. dixisset, Sunt prope nos: Et nos inquit, prope illos. significans, ob id nō minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut.

Idem.

Cuidam dicenti, Sic ne cum paucis aduersus multos belli fortunam experturus huc venisti? Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidē omnis satis sit siquidem ea ad barbarorum multitudinē collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus suffecerit. In bello indicauit plus habere momēti quales ducas milites, quàm multos. Plut.

Idem.

Quum ei Xerxes scripsisset, Mitte arma: rescripsit, Veni & cape. Maluit armis mori, quā traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Plut. in Lacon.

Agis Archidami F.

Dixisse fertur, Lacedæmonios nō oportere percōtari quot sint hostes sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à fortitudine. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Infrà de Vrbium munitionibus.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos: ostendens, referre quàm fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Plut.

Idem.

Fortiter & illud dixisset fertur, Lacedæmonios non oportere percōtari quot sint hostes, sed vbi sint, significans, non à militum numero pendere victoriā, sed à fortitudine, reique gerendę celeritate. Statim enim

congredi

cōgredi vult, qui quærit vbi sint hostes. Plut in Lacon.

Idem.

Paratum cum hoste confligere, belli duces admonuerunt, expectaret reliquos socios: Num adsunt, inquit qui pugnaturi sunt? An nescitis, eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præscriptum ab Imperatore tempus non adessent: reliquos, etiam si adsint, non pugnare. Ibidem.

Idem.

Milites sic adhortatus est: Ita prandete commilitones mei: tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc vox ignauis ademisset animum ac viris fortibus addidit, admonens, ne cibo vinóque graues venirent ad prælium aut certè pro patria fortiter occumberent. Plutarch. in Lacon. Id etiam Leonidæ tribuitur.

Idem.

Damadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus deuorarentur: Atqui his, inquit, ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armato gladiis, declarans, non referre quo quid apparatu fiat, sed quantum efficiatur. Si quidem hoc specior victoris gloria, quo minus habet præsidij præter virtutem Plut. in Lacon apoph.

Cleomenes.

Percōtanti cuidam, quam ob causam Spartiatæ non dicarent diis spolia ab hostibus detracta: Quoniam, inquit Cleomenes, à timidis venerunt. Porrò quæ parta sunt ab his qui ob timiditatem capti sunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis consecrata reponi. Sensit, in bello aut vincendum, aut fortiter occumbendum: adeóque rem ignominiosam iudicabat metum mortis, vt alienæ quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis submouenda. Plut in Lacon.

Idem.

Quidam ei pollicitus est dono gallos qui pugnando interirent, tum vrbane respondit: Non egeo istis, sed iis qui dum alios pugnando conficiunt, superstites ipsi maneant. Plut. in apoph.

Idem.

Augure illum dehortante, ne exercitum educeret ad vrbem argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: postquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus, si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Quum apud Mantineam pugnaretur fortissimè, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens, Solos cordatos esse viros fortes, hósque solos esse auctores victoriæ. Itaque si hunc, inquit, cœperimus facilè cæteros in potestatem vestram redigemus, vtpote vecordes, nulliúsque pretij, quod & euenit. Nam inclinante ad Epaminondam victoria, quum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi suos, & à fuga reuocanti, Lacedæmonius quispiam lethale vulnus inflixit. Eo prostrato, qui erant cum Agesilao, à fuga reuersi, iam ancipiti Marte cum hoste depugnarunt, sic tamen, vt multo inferiore Thebani, multo præstantiores Lacedæmonij viderentur. Hac arte prudentia

ducis consuluit incolumitati suorum, qui fuerat haud dubiè perituri: simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem & cordatum, quàm turbam imprudentium. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarorum supplex fuit, vt daretur transitus: se missis ad singulos nuntiis rogabat, vtrum per hostium an amicorum regionem iret, ac cæteri quidem illum amicè recipiebant venientem, ac discedentem deducebant. Cæterum qui Troadenses appellantur, à quibus, vt fertur, Xerxes datis muneribus transeundi copiam emerat, transitus mercedem postulabant ab Agesilao, centum argenti talenta, totidémque fœminas. At is irridens eos, rogauit, cur non protinus venissent, accepturi quod postulabant? Admonuit exercitum, & congressus cum is qui se obiter collocauerant in acie, omnes vertit in fugam, compluribus trucidatis. Itaque sibi ferro viam aperuit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm hostes Agesilai exercitum fossa cingerent, id quod facilè poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui suppetias ferebat, censeret erumpendum, & cum hoste conserendas manus, ne institutum perficerent: ille negabat impediendos hostes, qui pares hostibus esse studerent, non superiores. Siquidem fossa vtrisque adimebat confligendi copiam. Porro cùm parum abesset quin fossa coiret, per hoc angustum interuallum instructis reliquis militibus, ac inter pares commissa pugna, vertit illos in fugam, hostiúmque ingentem stragem edidit paucis militibus, quos secum habebat, atque ex præda magnam pecuniarum vim misit Spartam. Plutarchus in Agesilao.

Epaminondas.

Cùm esset sibi nunciatum, exercitum ab Atheniensibus nouis ornatum armis in se missum: Quid igitur, inquit, Antigenidas gemit, cum Tellen, nouas tibias habeat? Hic enim malus, ille optimus erat tibicen. Plut.

Idem.

Cuidam obiicienti, quod Agamemnonis gloria æmularetur. Falleris, inquit, nam ille, totius Græciæ præsidiis vsus, decem annis vix vnam cœpit vrbem: ego vnius huius vrbis præsidiis, vno die profligatis Lacedæmoniis, totam Græciam liberaui. Eras. 5. apoph. ex Plut.

Idem.

In Mantinea pugna lethaliter vulneratus, non prius ferrum eduxit, quàm audiuisset Thebanos vicisse: tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior: & educto ferro, protinus efflauit animam. Valer Max.

Idem.

Quæsiuit, an clypeus esset saluus? vt audiuit saluum, rogauit, an hostes essent deuicti? Audiens penes Thebanos esse victoriam, ita loquutus est militibus: Non finis commilitones vitæ meæ, sed melius & altius initium aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Pugnaturi cũ Lacedæmoniis cum sella succubuit, militibus rem malè ominantibus: Imò, inquit ille, sedere prohi-

prohibemur, animósque militum restituit. Bruson. lib. 2. cap. 43.

Dercyllidas.

*Pyrrho exercitum ducente contra Lacedæmonios, & multa minitante, Dercyllidas, vnus ex senioribus, exurgens in concione dixit: Si quidem Deus est qui minatur, non timeamus, nihil enim iniustè egimus: sin homo, norit quod viris minetur. Stob. serm. de fortitudine.

Archidamus.

Vbi vidisset iaculum catapulta mittendum, id temporis primùm ex Sicilia aduectum, exclamans, inquit: Hercules, periit viri virtus. Quoties enim instrumentis bellum geritur, quæ misso telo saxóve procul feriunt, minimum interest inter fortem virum & ignauum: verùm vbi cominus res geritur, tum apparet qui viri sint, qui non. Plut. in Lacon.

Idem.

Cuidam quærenti quàm spatiosam regionem obtinerent Spartiatę: Quantam, inquit, hasta possunt assequi. Allusum est autem ad mensores agrorũ, qui decempedis aruorum spatia metiuntur. Plut. in Lacon.

Idem.

In bello quod gerebatur cum Philippo, quibusdam suadẽtibus vt procul à patria pugnaretur: Haud istud spectandum est, inquit Archidamus sed bene pugnantes hostibus erimus superiores: significans, non perinde referre vbi confligas cum hoste, vt, quàm strenuè se gerat dux aut miles in bello. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Domo egrediens, lachrymante vxore, ac dicente vt seipsum saluum redderet: ô mulier, inquit, priuatorum est hæc admonere, ducum autem & imperatorum alios saluos facere. Plut. in apoph.

Brasidas.

Cùm bellum aduersus Ephoros susciperet, hostibus prius scripsit hunc in modum: Quicquid malorum vspiam erit, profligabo, aut moriar. Verùm cùm in instituto suo pergeret & iam Græcos Thraciam incolentes liberaret, fortiter pugnando occubuit. Plutarc. in Lacon. apoph.

Callicrates.

Aduersus Mardonium Xerxis ducem pugnaturus, sagitta percussus ac propemodum exanimatus: Ego, inquit, mortem nihil lugeo, seu quòd domo proficiscens vt pro Gręcia morerer, huc venerim, sed angor animo quòd nec strenuè, nec fortiter dimicans oppeto. Plut.

Agesilaus Atheniensis.

* Is ad exercitum Persicum explorandum missus, comprehensus est & ad Xerxem perductus. Cúmque is immolaturus esset bouem super aram solis, Agesilaus dextram iniecit manum: & cùm sine gemitu pertulisset angustiam illorum tormentorum, dixit, Tales sumus omnes Athenienses: sin fidem non habes, etiam sinistram immittam. Stob. ser. 7. de fortitudine. Eadem refert Liuius & Plutarch. de Mutio Scæuola Romano.

Antigonus.

Cùm circa Andrum nauale institueret prælium, dicente quodam, multo plures esse hostium naues: Me autem, inquit, aduersus quot opponés? Plut.

Porus.

Porus Indorum rex, inuadente In-

diam Alexandro, ſuadentibúſque amicis, vt ſocietatem cum regibus finitimis iniret ad propulſandum Alexandri impetum: Si mihi, inquit, tantæ vires non ſunt, vt ſine ſociis ſaluus eſſe non poſſim, melius profectò eſt omnino non regnare, & fortiter mortem oppetere pro ſalute meorum. Curtius & Arrianus.

Idem.

Idem ſuadentibus amicis, vt faceret rem diuinam, nec Alexandro, poſtea tranſitum per flumen concederet: Non eſt, inquit, arma tentantium ſupplicare. Ex iiſd.

Idem.

Dicentibus amicis, ſi ſupplex Alexandro ceſſiſſes, non eſſes victus: reſpondit, ſi Alexandro ſupplex ceſſiſſem, futurum erat vt ipſe me ignauum ſeruum: ſi armatus reſtitiſſem, generoſum regem iudicaret. Bruſo. lib.2.cap. 43.

Lycurgus.

Roganti, qua de cauſa vetuiſſet oppugnari turres: Ne, inquit, à fœmina, pueróve, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non diſſimili, viri præſtantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non eſſet. E turribus verò puer aut mulier deiectu ſaxorum poteſt virum quantumuis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis noſtris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Plut.

Xerxes.

Cùm à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus eſſet, tantam militum ducens multitudinem, hoc ſe deceptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens, non perinde referre quàm multos educas, ſed quàm exercitatos. Eraſm.5.apoph.

Darius.

Miſſis legatis ad Alexandrum ei decem millia talentorum, cunctam Meſopotamiam, filiæque matrimonium, tum amicum ſe ſociúmque futurum pollicebatur. Literis perlectis Parmenio: Si Alexander (inquit) eſſem, has ego conditiones acciperem. Cui ſubridens Alexander: Et ego medius fidius, ait, ſi eſſem Parmenio. Plut. Q. Curtius Arrianus.

Lacones.

Philippo, quum perueniſſet in agros Lacedæmoniorum, ſcripſiſſétque, Vtrum vellent ipſum venire hoſtem, an amicum: reſpóderunt, Neutrum. Vnico verbo abſoluerunt ſententiam, quod erat Laconum: ac ſimpliciter negantes regi tranſitũ, quod erat virorum fortium. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Quum Darius numeroſiſsimum exercitum inſtruxiſſet, Alexander profundiſsimo ſomno correptus eſt, adeò vt nec interdiu potuerit expergiſci. tandem imminenti periculo amici ingreſſi, regem excitarũt. Qui quum dicerent, ſe mirari in eo rerum ſtatu tantam regis ſecuritatem. Magna, inquit Alexãder, animi moleſtia me Darius liberauit, qui vires ſuas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de ſumma rerum decernere. Plut. in vita Alexan. Q. Curtius. Arrianus.

Idem.

Philippus Macedo, quum Alexandro filio dixiſſet, num vellet regiam ædificare domum, ornatam auro, electro, eboréque: Minimè, inquit Alexander, ſed potius hoſtium ſpoliis. Bruſon. lib.2.cap.43.

Idem.

Inſultantibus in eum Scythis, conuiciiſ-

uiciisque trans Tanaim fluuiũ acces-sentibus, tranare decreuit, sed dissuadente Aristandro vate, qui dicebat, prodigiis hoc prohiberi: Satius est, inquit, periculo me offerre, quàm tota penè Asia subacta, Scythis ludibrio & contemptui esse. Brus. lib. 2. ca. 43.

Idem.

Idem cuidam ciuitati partẽ agrorum & dimidium rerum omniũ promittenti: Eo, inquit, proposito in Asiã veni, non quidem vt id acciperem quod dedissetis, sed vt haberetis quod reliquissem. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Vulnerato in pectore, in expugnatione cuiusdã arcis, quum ab amicis reprehẽderetur, quòd tam prope accessisset Seniorem quendam Bœotiũ dixisse ferũt, Virorum est, ô Alexander, magna facinora aggredi: sed qui præclarè quicquam facit, necesse est & pati. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Eundem cùm amici hortarentur, vt noctu hostes aggrederetur: Non est, inquit, regium victoriam furari: Q. Curtius, Plutarchus.

Idem.

Cùm vidisset quendam, idem cum ipso nomen habentem, sed timidum, Adolescens, inquit aut nomen, aut mores mutato. Sensit autem, eum Alexandri nomine nequaquam dignũ esse nisi qui militari facinore fortem se militem & infractum ostenderet. Q. Curtius Max. ser. 4.

Idem.

Cùm ei ad bellum gerendum proficiscenti diceret Aristoteles, expectandam esse perfectam ætatem, & tum demum bellandum esse: Vereor inquit, ne dum perfectam ætatem expecto, audacem perdam iuuentutem. Eod. ser.

Timotheus Athen.

Prospera fortuna per omnia credebatur vti, dicebátque, Fortunam rerum bene gestarũ causam esse, Timotheũ verò nullius. Proinde pictores dormitantẽ eum in castris taxantes fingebant, atque fortunam supra caput pendentem, ciuitates quasi in rete quodam conducere. Ælia. li. 14. de Var. hist.

Anonymæ.

* Eubuli & Aristophantæ Siculorum vxores, cum maritis adu. Phalariũ tyrannum Agrigentinum conspirauerant. Deprehensæ, tyranno omnia ingenuè fassæ sunt, & simul cum maritis strenuã operam dedisse, vteũ tollerent. Sciscitante Phalari quã ob iniuriam, Ob nullam priuatã, verùm ob publicam responderunt. Communem enim iniuriam esse, quòd liberæ ciuitates seruitute præmerentur. Rursus eo interrogante, quo tandem supplicio affectæ meritas pœnas luerent huiusce odij: capitis dixerunt, Phalaris tanta animi fortitudine permotus, eas dimisit liberas. Stob. ser. 7.

Pyrrhus.

In pugna Tarentina Romanorum militum virtutem ac ducum prudentiam admiratus, exclamauit, O quàm facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Roman. militibus aut me rege Romanis! Ita Florus in Epit. lib. 3.

Coriolanus.

In bello aduersus Volscos, quum rogaretur vt labore ac vulneribus ęger sese in castra reciperet: Non est, inquit, victoris labore, móxq. hostem fugientem insectatus est. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem molestiæ sensum. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio.

Scipio, qui quinquaginta quatuor

annorum ſpatium emenſus,neque emit,neque vendidit quicquam,quum quidam ei ſcutum eleganter apparatum oſtenderet,dixiſſe fertur: Atqui Romanum ciuem par eſt in dextra ſpem ponere,non in ſiniſtra. Innuit autem,Romanos ſemper cæteris fortitudinis præſtantiores fuiſſe, qui in bellica virtute omnium paucis annis domini facti ſunt. Ælian. libro 11.de Var.hiſt.

Q. Fabij, & Carthaginenſium.

Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnata, Romani legatos miſere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico conſilio factum eſſet. Ad id quũ quidam Carthaginenſium princeps fero eius reſpondiſſet, Romanus ſinu ex toga facto. En inquit, vobis bellũ & pacem apportamus,vtrum placet ſumite, quum Pœni ferocius reclamarent, daret vtrum vellet: Romanus effuſo ſinu.Bellũ,inquit,damus. Reſponderunt Pœni ſe accipere, eóque animo geſturos quo ille daret. Eraſ. lib.6.apoph.

Scipio iunior.

Poſtquam ſe intra muros vrbis receperat, Carthaginenſibus ex arce ſeſe defendentibus, ac Polybius ſuaderet vt in mari, quod interiacebat non valde profundum,murices ſpargeret ferreos, aut tabulas aculeatas iniiceret, ne tranſmiſſo mari hoſtes pro aggeribus pugnarent:aiebat eſſe ridiculum quum mœnia tenerent, & intra vrbem eſſent, dare operam ne cum hoſtibus confligerent.Plutarch. in Rom. apoph.

Idem.

Numantia capta, quum iterum triumphaſſet, incidit illi controuerſia cum C.Graccho, tum pro ſenatu tum pro belli ſociis. Id moleſtè ferens populus, tumultuabatur: Scipio verò conſcenſo ſuggeſtu, Me,inquit, nec caſtrorũ vociferatio vnquam terruit, nec tumultus hominũ terrebit, quibus Italiam ſcio nõ matrem eſſe, ſed nouercam. Significãs,eos qui publicis patriæ commodis obſtreperẽt. non eſſe verè Italos,ſed alienigenas. Valerius refert illum dixiſſe: Nunquam eos metuam ſolutos, quos huc alligatos adduxi. Denotans, eos adductos fuiſſe captiuos, qui in victorẽ ferocirent.Plut.

P.Licinius.

P.Licinius conſul,imperator equeſtri pugna ſuperatus à Perſeo Macedonum rege, bis mille & octingẽtos milites amiſit, partim interfectos, partim captos.Cùm verò pòſt pugnã Perſeus mitteret oratores acturos de fœdere ac pace: Licinius,qui victus erat,victori præſcripſit,vt ſi pacẽ vellet,quæ haberet in ſua poteſtate, daret in fidem Romanorũ. Ne calamitas quidẽ fortiſſimi viri ſpiritus potuit imminuere. Nec ignorauit Perſeus, quibus cum viris ipſi res eſſet: eóque fecit victor quod victi ſolent facere.Plut.in Rom.apoph.

Sylla.

Apud Orchomenũ quum milites longius euagarẽtur: ordinibúſq. perturbatis fugã caperent:Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem cõuolat,ita vociferans:Mihi quidem ô Romani milites, hîc pulchrum eſt mori: vos interrogati quo loco ducẽ veſtrum amiſeritis, memineritis, dicere apud Orchomenum. Hac voce ſuos reuocauit. Plut.in Syll.

Pomponius.

Pomponius Miles Romanus captus à Mithridate ſub Lucullo imperatore, multis ſaucius vulneribus,rogatus à Mithridate, An curatus ei foret,

ret amicus: Ero inquit, perlibenter, si tu prius Romanis amicus fueris. sin inimicus, me quoque inimicum habebis. Bruſ.lib.2.cap.1.

M. Brutus.

Vltimum prælium initurus: dehortantibus quibusdã ne se tanto discrimini committeret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo. Significãs se aut victorem fore, aut non victurum. Mors autem adimit omnium malorum sensum. Plut. in Bruto.

Idem.

Post Cæsaris cædem periculis circundatus, scripsit ad Atticum, optimo in statu mentem suam locatam esse. Aut enim se victorem Romanã Rempubl. liberaturum, aut animam suo de corpore, Bruso. lib.2.cap.43.

Cyanienses.

Cùm M. Bruto tota ferè Lusitania sese dedisset: soláq. vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tẽtatum est per Bruti legatos, vt data pecunia perseuerarẽ esse sui iuris. Verùm his populus Cyaniensis vno ore respondit, sibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbem tuerentur non aurũ, quo libertatem redimerent. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Pompeius

Cùm Syllanæ factioni se addixisset, non absque spoliis, nec sine cruenta victoria imperatori se copias exhibiturum esse dicebat. Nec prius venit ad Syllam, quàm multi conflictibus hostium duces superasset. Plut. in Roma. apoph.

Iul. Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam sociorum proficiscens, cùm audisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit. Ibi congregatis copiis, instructáque acie, vbi equus illius cui solebat insidere adductus est: Hoc inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus & pedes aggressus est Heluetios. Plut. in Cæs.

Idem.

Videns aqualiferum terga dantem hostibus, faucibus comprehensum hominem, in hostes manus conuertit, atque ait: Quorsum abis ignauissime, an non illos esse vides quibus cum dimicamus? Bruſ. lib.2. cap.43.

Idem.

Potentiam duabus potissimùm rebus parari, pecunia scilicet & militibus, atque deinde eam potentiam eiusmodi rebus conseruari & augeri, dicere solebat. Existimauit autem, hæc duo sese mutuò consequi posse, exercitum commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari. Xiphilinus in Cæsare.

Idem.

Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brundusio milites mitterentur. Id cùm tardius fieret, clàm omnibus conscensa scapha exigua, tentauit transmittere pelagus, cúmque nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum despondenti, quis esset aperuit, dicens: Confide fortunæ, sciásque te Cæsarem vehere. Tanta erat animi præstantia, quasi fortunam ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempestate ingrauescente, vetitus est quod instituerat peragere: Milites autem vbi resciuere factum, concursum fecerunt ad Cæsarem, grauitérque ferebant si alias expectaret copias, velut ipsis diffisus. Plut. in apoph.

Anonymus.

Cùm Antonius appararet classe cũ Cæsare confligere, quidam tribunus militũ, vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus

ſuum multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicens: O imperator cur his vulneribus, aut huic gladio parum fidis, inque lignis fragilibus ſpem reponis? Sine Phœnices & Ægyptij claſſe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua conſueuimus vel hoſtem vincere, vel mortem oppetere. Plut. in vita Antonij.

Turbo.

Turbo Adriani Cęſaris præfectus, admonitus ab eo, vt curã haberet ſuæ valetudinis, ſibique daret vocationẽ à negotiis reſpondit. Nõ decere Cæſaris profectos, niſi ſtantes mori. Ignauum eſſe ſentiens in lecto incũbentem expirare. Eraſ. 6. in apoph.

Ziſca.

Ioannes Ziſca, Huſſitarum dux & imperator bellicoſiſſimus, cùm in pueritia vnũ oculum amiſiſſet inter æquales ludens. altero etiam in obſidione cuiuſdam caſtri priuatus eſt. Sed neque oculo vtroque caſſus imperio ſe abdicauit: Is poſt multa cõtra Bohemios & Theutones egregia facta, cum in morbum lethalẽ incidiſſet, ac iam propè moriturus interrogaretur: quomodo ſepeliri vellet? Pellem, inquit, mortuo demite: relictóq; feris cadauere, ex ea tympanũ facite, quo in pręliis vtamini. Nam vt hoſtes viuentis aſpectum nõ ferebant, ita mortui ſonitum non ferẽt. Æn. Sylu. lib. 3. commentariorum de reb. geſt. Alphonſi.

Alphonſus.

Videns naufragos auxilium implorantes, ſuos abhortatus eſt, vt illi eo ſubuenirent, qui dum pertimeſcerent periculũ maris tam horrẽdum. dicentes, melius eſſe vnam quàm vniuerſas triremes perditum iri: Res ipſemet ſoluit prætoriam nauem, Satius eſſe inquiens, vnà cum ſociis viris fortiſſimis occumbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati, Panor. l. 2. de reb. geſt. Alphonſi.

De fortuna.

Socrates.

*MAximum ceu minimam ſpectandã eſſe dicebat, & quod abeſt nõ deſiderandum: neque enim inquit, ad te pertinet, Stobæus ſerm 5.

Diogenes.

Solebant olim à periculis ſeruati in templis ſuſpendere donaria, velut incolumitatem ſuam diis acceptam ferentes. Proinde quum Samotracę profecto Diogeni oſtenderentur donaria, quæ à bello, morbo, nauigatione, alióue diſcrimine ſeruari, dicârant: Atqui, inquit Diogenes: multò plura eſſent, ſi qui ſeruati non ſunt, iſta dedicaſſent. Senſit opinor, eos qui ſeruarentur, caſu ſeruari, nõ deorum beneficio. Quòd ſi diis imputãdum eſt ſi quis ſeruaretur, iiſdem imputandum eſt quod plures pereunt quam ſeruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothracos autem magna in hiſce rebus ſuperſtitione laborabant Laër. Nullã autẽ fortunam ſummi dei reſpectu, agnoſcit vera Religio. fortuna nobis eſt, quæ in Deo prouidentia dicitur.

Plato.

* Dicebat Deum quidem omnia, & fortunam oportunitatémque ſimul cum deo cuncta humana gubernare l. 4. de legib.

Epictetus.

*Malum vinculũ eſſe dicebat, corporis quidẽ fortunam, animæ autem vi-

vitium. Siquidem qui corpore quidem liber, anima verò vinctas, is seruus est. Rursum qui corpore nexus, anima verò solutus, is liber est. In Enchiridio.

Archytas Pytagoreus.

*Quēadmodum(inquit)refulgens lux perstringit aciem oculorum: sic etiam nimia fortuna intellectum animæ. Stob.ser.1.

Demetrius.

Aristophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At Demetrius dicebat, non solū plutum, id est, diuitias, esse cęcum, verùm etiam Fortunam, Pluti ducem, vt iam sit illud prouerbij, Cæcus cæco dux Fortuna sæpe largitur indignis sua munera. Laër.l. 5.cap.5.

Theramenes.

Theramenes, vnus triginta tyrannorum, domo, in qua multi accumbebant, in cœnantes illapsa, solus incolumis euaserat. Hanc ob rē quum ab aliis fœlix prædicaretur, ille magna exclamans voce: O fortuna, inquit, cui me occasioni seruas? Sensit vir prudens, se non esse seruatū, sed maiori malo reseruatū. nam aliquanto pòst interfectus est Eras.6. apoph.

Demosthenes.

*Dicebat rerum euentus omnibus hominibus esse obscuros, & parua occasionum momēta causas existere ad res maximas: ideo in secunda fortuna moderatum animum, futuriq; prouidum esse adferendum. Orat. ad Leptinem.

Plutarchus.

*Fortuna, inquit, sagittarij more collimat, interdum in nos iaculans tanquā in scopum quendam, interdū in ea quę nobis adhęrēt. Ant.& Max. ser.de fortuna bona & mala.

Vide apoph.de Fœlicitate & Infœlic.

De fortunæ inconstantia.

Thales.

SCiscitatus, quemadmodum quis calamitatē optimè ferre posset: Si, inquit, hostes videat in maiori versari miseria. Max.ser.18.

Chilon.

Chilonis sententia huic non absimilis est, qui dicebat, infortunatum non irridēdum esse: fortuna cùm inconstans sit, & nostræ etiam fœlicitati inuideat. Stob.ser.109.

Idem.

Ab Æsopo interrogatus, quid ageret Iupiter? respondit: Excelsa deprimit, depressa extollit iudicans, arbitrio numinis res hominum sursum deorsum volui, reuoluíque. Laërt.

Æsopus.

Quærenti, quid dij facerent? dixit, eos alia struere, alia diruere. Stobęus ser.103.

Bion.

Interrogatus, quis esset in vita maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur, vt assequatur ardua: & assequutus, æquè torquetur ne amittat, Laërt. libro 4. cap.7.

Idem.

Dicere solebat, Fortunam diuitibus pecunias non dona dedisse, sed mutuò. Hæc enim, cum suis bonis extra omnem spem nos euehit, suóque pro arbitrio mox deprimit incautos. Stob.ser.103.

Socrates.

Dicebat, idem esse in secunda fortuna altum sapere, & in lubrica via cursu certare. Stob.ser.103.

Idem.

*Idem est(dicebat)languenti onus

imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob. ser. 4.

Idem.

* In foro ignem, in vtraque fortuna mentem splendere pulchrum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Bias

* Eum demum infortunatum esse pronũtiabat, qui infortunium suum æquo animo ferre non posset. Max. ser. 18.

Idem.

Interrogatus, quid esset difficile? Mutationem, inquit, secundæ fortunæ fortiter ferre. Max. ser. 18.

Isocrates.

Suos admonere solitus erat, necuiquam suam calamitatem obiicerent. Communem enim fortunam esse: nec quid futurum nobis sit, modò spectari posse. Stob. ser. 190.

Democritus.

Dicebat, nullam esse adeò munitam diuitiarum portam, quàm fortunæ occasio aperire nõ posset. Stob.

Teles.

*Fortunam, seu poetriam quandam, dicebat multas inducere personas naufragi mendici, exulis gloriosi, obscuri, itaque, inquit, decet, virũ bonum rectè agere, quacunque ei fortuna dederit personam. Naufragus es factus? bene repræsentato naufragum: pauper ex diuite? bene agito pauperem, &c. Sto. ser. 106.

Plutarchus.

Fortunam assimulabat malo certaminum præsidi. Nã sępe coronat illos qui non vicerunt. Anton. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Anonymus.

Diagoras cùm Olympicis vidisset filios suos victores coronari, atq; ex filia filióque nepotes, eáq; re multũ lætaretur, Lacedæmonius quidam dixisse fertur: Nũc ô Diagora pulchrũ esset moriendi tẽpus. Ostendens, fieri non posse, vt tantus fœlicitatis cumulus, alicuius rei in felicitate ante mortem non compensaretur: & tunc moriendũ esse, cum viuentem plus vita delectat, Fulgos. l. 7. c. 2.

Leotychidas.

Roganti, quo modo quis maximè præsentia bona tueretur? Si non omnia, inquit fortunæ crediderit. Brus. lib 2. cap. 37.

Dionysius iunior.

Amisso imperio Corinthi agens, si quis ipse molestus esset, dicebat, Quam beati sunt, qui à puero infœlices fuere. Stob. ser. 109. de Insperatis euentibus.

Idem.

Conuenerant aliquando Dionysius secundus & Philippus Amyntæ F. cúmque in diuersos sermones incidissent, Philippus inter alia Dionysium rogabat, Quomodo cùm tantũ regnum accepisset à parente, non id defendisset & conseruasset? respondens, Non mirum est, ait: quoniam requum reliqua mihi pater omnia reliquisset, fortunam solam qua ea parauerat, & tutatus fuerat, mihi non tradidit. Ælian. li. 12 de Var. hist. & Bruson li. 2. c. 37.

Democrates.

*Etiam bonum gubernatorem aliquando naufragium facere, & virum bonum vel industrium etiam infortunatum euadere dicebat. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Aristonymus.

* Vitam humanam theatro comparabat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob. serm. de illis qui indignè fortunati sunt.

Idem.

Idem.

* Dicebat periti naucleri esse ventorum se mutationibus accommodare: viri autem sapientis, fortunæ. Stob.ser.3.

Pausanias.

Simonides ad conuiuium à Pausania vocatus, rogabatur inter conuiuandum, vt quidpiam ex philosophiæ arcanis in medium adferret hospitibus, quòd documento esset omnibus. Is itaque respondit Pausaniæ: Memineris te hominem esse. Vidit vir sapientissimus, Pausaniam ex nimia fœlicitate superbientem, quem hoc dicto sui officij admonere voluit. Sed Pausanias contempsit philosophi dictũ. At cùm iam in Charceœco & cùm fame luctaretur, iámque contumeliosissimam mortẽ præ oculis cerneret, in memoriam philosophi dictum reuocans: O Cee hospes, ait, magnum quiddam in tuo erat sermone: ego verò nimium fortunæ meæ fidens, eũ nullius momenti esse putabam: vnde nunc miserrimè interire cogor. Ælian.lib.nono de Varia hist.

Crœsus.

Consultus à Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrin reginam, à qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortali, nihil est opus vt meam tibi sententiam dicam. Si verò te quoque agnoscis hominem, illud in primis discito, talem humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, eosdẽ semper fortunatos esse non sinit. Brus.l.2.c 37.ex Herod.

Demetrius.

Illum qui sinistram fortunam ferre nequeat, ne dextrã quidẽ posse ferre dicebat. Ant.in Meli.par.1.ser.70.

Idem.

Nemo Demetrio fuit vtraque fortuna exercitatior. Itaque frequenter solebat in fortunam illud Æschyli dicere: Tu me extulisti, tu ipsa rursus deiicis. Plut.in Demetrio.

Darius.

Darius Xerxis pater, in sui laudem dicere solebat, sese præliis ac rebus asperis reddi prudẽtiorem. Atqui talis prudentia nimio constat reipubl. Præstat principẽ è philosophiæ præceptis haurire sapientiam, potius quã experimentis miseram, vt vocant, colligere prudentiam. Eras. libro 5. ex Plut.apoph

Philippus.

Cùm Philippo Macedoni nũtium esset allatum, vno die multas res fœliciter ac prosperè gestas esse (nam eodem tẽpore vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias ipsi masculum fœtum erat enixa (porrectis in cœlum manibus exclamauit: Et ô fortuna, inquit, pro tot tantísque bonis leui quopiam malo me affice. Vir cordatissimus, non insolenter gestiit ob rerum successum, sed fortunæ indulgentiam suspectam habuit, cuius ingenium esse nouerat, vt quibus exitum molitur, his prius noua rerum prosperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius. Plutarchus in apophtheg. Fulgosus libro 7. cap.2.

Apelles.

Interrogatus, cur sedentem fortunam pinxisset? respondit, Quia loco stare non potest. Stob.ser.103.Max. ser.67.

Romulus.

Infelicitatẽ hominibus plurimam prodesse dicebat, eò quòd in rebus aduersis doceamur de rebus antea nobis ignotis. Multi enim, cùm ra-

tione futura præuidere non possunt, patiendo res intelligunt demum. Antonius in Melissa, parte I. sermone 70.

Idem.

Eum nequaquam beatum prædicandum dixit, qui propter amicos, aut alias fortunæ dotes exultaret. hæc enim sunt fallacia & caduca omnia, quæ fortuna in sua potestate habet. Max.ser.18.

Fabius Max.

Cùm audiret Minutium collegam ab omnibus mirum in modum collaudari, quòd nonnullos hostes iam deiecisset: se magis secundam Minutij fortunam, quàm aduersam pertimescere, dicebat. Non ignorabat enim quàm variæ essent fortunæ vices, &c. Plut. in vita Fabij Max.

C. Marius.

Non sanæ mentis hominem esse aiebat, qui se fortunæ committeret. Brus.l.1.c.37.

Anonymus.

De Mario tyrannorum septimo dictũ est, quòd vno die factus est imperator, altero visus est imperare, tertio interẽptus est à milite qui percussurus illum dixerit, Hic est gladius quem ipse fecisti. Fuerat enim opifex ferrarius. Allusit autẽ interẽptor ad illud prouerbium, Tuo te gladio iugulo. Trebellius Pollio.

Seuerus imper.

Celebratur Seueri imperat. dictũ: Omnia fui, sed nihil expedit. Sentiens, sese ex humili loco per literarum ac militiæ officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad imperij fastigium fuisse perductum: sed nihil feliciter cessisse, aut nulla in re sibi placuisse. Ælius Spart.

Vide apoph. de Fœlicitate.

De fortuna aduersa æquo animo ferenda.

Chilon.

QVum quidam propter sua mala doleret, dixit: Si aliorum omnium mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob.ser.18.

Pittacus.

Prudentum virorum esse dixit, ne quid mali fiat cauere: fortium autẽ, id quod factum est, moderatè ferre. Stob.ser.18.

Diogenes.

In casus quosdam aduersos quum incidisset, dicebat, Bene factum ô fortuna, quòd tam viriliter mihi præfueris. Idẽ in huiusmodi casibus alta voce cantillabat. Stob.ser.106.

Zeno.

Naufragiũ passus, opibus omnia amisisset, immobili vultu: Euge, inquit, fortuna quàm opportunè nos ad hoc palliolũ redegisti. Max.serm.8.

Socrates.

Xantippe dicebat, cùm infinitæ mutationes & Rempub. & ipsos occupassent, in omnibus se similem vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & denuò redeuntis. Ad omnes enim fortunæ vndique ingruentes procellas moderatus & concinnus erat. Stob.ser.106.

Idem.

* Dicebat, idem est in gymnaco certamine victum contumeliæ actionem aduersario intentare: & in vita victum à fortuna, eam accusare: quasi nescias quo iure quibusque legibus in vitæ certamen cum ipsa descenderimus. Stob.ser.de pusillanimitate.

Archytas Pythagoreus.

*Dicebat non difficile esse aduersam

ſam fortunam commodè ferre, ſed proſperum. Omnes etenim, inquit, quandiu in miſeria permanent, vt plurimum moderatis modeſtíſque moribus eſſe videntur in rerum autem ſucceſſu elatis animis, &c. Stob. ſerm. de virtute.

Vide apoph. de morte ſuorum non deflenda, de Animi moderatione, Fortitudine, Felicitate, Infelicitate, Patientia, Iniuria, Vltione neglecta, &c.

De fratribus.

Antiſthenes.

FRatres qui eſſent concordes omni pariete dicebat eſſe fortiores. Laer. li. 6. c. 1.

Iſocrates.

*Dicebat, non decere fratres, vt lances in ſtatera, altero humiliato alterum extolli. Ant. & Max. ſerm. de amore fraterno.

Socrates.

*Eos qui fratribus præteritis alios ſibi amicos acquirunt, iis ſimiles eſſe dicebat qui relicto ſuo agro alienum colunt. Stob. ſer. 82.

Plutarchus.

*Dicebat, nullam eſſe fratris amiſſi recuperationem, vt neque manus ablatæ. Anton. ſer. de amore ac odio in fratres.

Idem.

*Muſas dicebat nominatas quaſi ὁμοῦ οὔσας, id eſt, ſimul degentes, propter ſororiam animorum coniunctionem. Stob. ſer. 82.

Euclides Sorraticus.

*Cùm fratrem dicentem audiuiſſet, Diſpeream niſi te vltus fuero: reſpondit, Et ego, niſi vt nos ames tibi perſuaſerim. Plutarch. libr. de fratr. amore.

Sotion.

*Fratrum amantem & pauperem dici præſtat, inquit, quàm fratrum oſorem & diuitem. Stob. ſer. 82.

Idem.

*Fratri in fratrem inſurgenti, dicebat, Canem tibi infenſum mitigare conaris, vt fiat benignior: erga fratrē verò idem non facies. Eodem ſermone.

Ariſtippus.

*Ad fratrem reconciliatum dixit, Memineris te diſſentionis, me reconciliationis fuiſſe authorem. Ibid.

Hierocles.

*Sicut oculi manúſque, ſi animæ & mentis per ſe compotes fierent, reliquas partes omni ſtudio curarent propter intercedentē ipſis communionem: quoniam ne ipſæ quidem functionem ſuam rectè adminiſtrare poſſunt citra præſentiam aliarum partium: ita nobis etiam, inquit, qui homines ſumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus annitendum eſt, vt fratribus decenter vtamur, &c. Stob. ſer. 82.

Intaphernis vxor.

Dario permittente vt vnū ex ſuis eligeret, cuius vitam ſibi donari vellet, fratrem elegit. demirante rege, cauſámque ſciſcitante: Alius, inquit, maritus, alij liberi, ſi Deus volet poſſunt contingere: alium fratrem parentibus vita defunctis, non eſt quod ſperem. Eraſ. 6. apoph.

Eumenes.

Eumenes inſidiis petitus à Perſeo, credebatur extinctus. Is rumor cum Pergamū eſſet perlatus, Attalus eius frater impoſito ſibi diademate, ductáque fratris vxore, regnum occupauit. Cæterùm cùm audiſſet illum viuum: vt ſolebat profectus eſt illi obuiam, vnà cum ſatellitibus, haſtam

gestans. Eumenes autem amanter illum amplexus, dixit in aurem, Ne festines ducere, priusquam me mortuum videris: nec præterea per omnem vitam, vllam offensi animi significatione vel edicto vel facto dedit: quin etiam moriens, fratri & vxorem & regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cùm multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio posteaquam adoleuisset, adhuc viuens principatum tradidit. Plut. in reg. apoph.

Antiochus.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At vbi Seleucus à Galatis victus, nusquam appareret, sed interfectus in prælio crederetur, deposita Antiochus purpura, pullam vestẽ induit: rursus paulo pòst cum audisset illum esse incolumem, pro læto nuntio diis immolauit, fecítque vt ciuitates ipsi subditæ coronas gestarent. solent fratrum iræ, si quando inciderint, esse acerrimæ: solet regni cupiditas nihil impium aut nefarium ducere. At hic ea moderatione regnum ambiit, vt fratrem vellet incolumem. Plut. in regum. apoph.

Caracalla.

Bassianus præfectus suadebat Caracallæ, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum: Sit, inquit, diuus, dum non sit viuus. Et sic fratrem in diuos retulit. Atque ita regnandi cupiditas nescit iura pietatis. Ex Ælio Spartian.

Vide apophth. de Concordia.

De frugalitate.

Crates.

DEmetrio Phalereo indignatus est, quòd ipsi panes ac vinu misisset, dicens: vtinam fontes etiam panes ferrent. Sentiens, Vino nihil opus esse philosopho: atque hoc ipsum esse submolestum, quòd panis non æquè parabilis esset, ac potus. Laert. lib. 6. cap. 5.

Idem.

Stilpon Ceij dedit caricam, simúlque proposuit quæstiunculam. Cùm Cynicus protinus nucẽ deuorasset: Caricam, inquit, Stilpo, perdidi hîc Crates, Non caricam modò, sed & quæstiunculam cuius illa fuit arrha. Sentiens, se frustra captatum munusculo ad respondendum. Laert. libr. 2. cap. 12.

Idem.

Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rẽ inter se contrariam agunt, se beatos esse iudicãt: at ego me, quòd vtriusque, tum emẽdi tum vendendi, sim immunis. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Socrates.

Dicebat, eos qui frugaliter viuerent, longè plus habere voluptatis, ac minus cruciatuum, quam si indulgerent genio. Laer. l. 2. c. 5.

Idem.

Aduocarat diuites aliquot ad cœnam, ob id solicita Xantippe, quòd apparatus esset perquã exiguus, Bono animo es, inquit, nam si frugi temperatíque sunt, boni consulẽt: si minus, nulla bonis horum cura debet esse. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operosam & sumptuosam ambitionem in excipiendis conuiuiis. Laer. l. 2. c. 5. Stob.

Idem.

Dicere solitus est, eum esse diis simillimũ, qui quàm paucissimis egeret, cùm dij omnino nullius egeant rei. At vulgus diuites diis proximos existi-

existimat, quorum deliciis nihil satis est. De his enim dictum est in comœdia Terentiana, Quàm vos facillimè agitis. Hoc autē Homerus diis tribuit, quos appellat ῥᾶον ζῶντας, id est, facillimè viuentes, Facillimè autem viuit, qui paucissimis contentus est. Laër. l. 2.

Idem.

Dicebat, qui suauiter ederet panem, huic non esse opus obsonio: & qui suauiter biberet quemlibet potum, hunc non desiderare poculum præter id quod adest. Fames enim & sitis optimè condit omnia. Ibid.

Idem.

Admonere solebat, quòd apud alios diceretur edere aut conuiuari, apud Athenienses dici θοινᾶσθαι: qua voce dicebat nos admoneri, eo temperamento sumēdum cibum, vt nec corpus nec animus oneretur. huc opinor alludens, quod ὀχεῖσθαι sonet vehi, vide ὀσχεῖον vehiculum, quanquam ὀσχὸν dicatur & cibus: eóque additum θῖ, ne sarcina iusta grauior imponeretur corpori. Eras. l. 3. apop.

Idem.

Xantippe eum increpante, quòd tenuiter se ad amicos accipiendos præpararet, dixit: Si nostri fuerint, nihil curabunt. sin alieni, nos de ipsis nihil curabimus, Max. ser. 13.

Idem.

Dicebat quoque optimum condimentū esse famem, quòd & optimè educaret omnia, & nullius esset impendij. Vnde ipse semper iucundè edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat nisi esuriens ac sitiens. Laer.

Idem.

Dicere solebat, multos in hoc viuere vt ederēt & biberent: se autem contrà, ob id bibere & edere, vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad necessitatē vteretur, quādoquidem natura paucis cōtenta sit. Eras. li. 3. apoph. ex Stob.

Idem

Per forum obambulans, cùm aspiceret mercium copiam quæ illic vēdebantur, ita secum loqui consueuit: Quàm multis rebus ego nō egeo! ast alij cruciantur animo, ita cogitātes, Quàm multa mihi desunt! Sibi gratulabatur, quòd iuxta naturā viuens, ac paucis assuetus, aurum, purpurā, gemmas, ebur, aulæa reliquasque diuitum delicias, nec cuperet, nec egeret: quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ. Laer. l. 2.

Idem

Quendam ex amicis conquerentem, quòd Athenis omnia magno venirent (vinū enim Chium mina, purpuram tribus minis constare, mellis heminam quinque drachmis) manu illius prehensa, dixit in forum farinarium: Obolo inquiens, semisextarius venit, vtilis igitur annona est. Hinc ad olearia deducens: Duobus, inquit, æreis sextarius. non magno igitur in vrbe veneūt oīa Qui paucis ac necessariis cōtētus est, sibi facit vilem annonam. Eras. l. 3. apop. ex Plut.

Idem.

Quodam pro foribus deambulā ti contentius vsque ad vesperam, cū pretereuntiū quispiam dixisset, quid agis Socrates? Obsonium, inquit, mihi comparo in cœnam, de fame sentiens, quam agitatione corporis excitabat. M. Tullius sic explicat: Quo melius cœnem, obsono ambulando famem. Laert.

Idem.

Ad famē ac sitim tolerandā exercuerat sese. post sudorem enim palæstra collectum, cùm alij potum

vehementer appetunt, nunquam bibebat de primo cratere. rogatus quã ob rem id faceret? Ne consuescam, inquit, obsequi affectibus. Interdum enim, licet sitias, noxium est bibere. hîc cùm ratio suadet abstinentiam, affectus hortatur vt bibas, magis obtemperandum est rationi. Laert. l. 2.

Diogenes.

Cùm aliquando à Cratero Alexãdri Magni præfecto ad cœnam inuitatus esset, respondit: se malle salem Athenis lingere quàm apud Craterũ adipata frui mensa. Laert. li. 6.

Idem.

Quibusdam obiicientibus, quòd in foro cibum caperet: Quid mirum inquit? in foro esurio. ratiocinatus à relatiuè oppositis. Si fames non vrgeret hominem in foro, fortassis absurdum esset in foro vesci. Sed eodẽ colore se tueri potuerat, in foro deiiciens aluum, aut vrinam reddens. Laer. l. 6.

Idem.

Quum aliquando vidisset puerum caua manu bibentem: Hic puer inquit, me frugalitate superat, qui supellectilem superfluam mecum circumferam, & eductum è pera poculum ligneum abiecit: Nesciebam, inquiens, & in hoc nobis prouidisse naturam. Quum alterum puerum vidisset vasculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt superuacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modò fateamur, immodicũ simplicitatis exemplum in hoc esse vtile, vt nos nostri luxus pudeat. Laert. li. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multique cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis canis; Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circũstatis. nam id canibus cùm primis familiare est, Laer. l. 6.

Idem.

Quum primum cœpisset philosophari, ac in dolio, sicco mucidóque pane vescens solus, audiret totam vrbem lætitia perstrepentẽ (erat enim dies festus) sensit animo nonnihil tædij, diúque secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panísque micas edere. Quid tibi displicet, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce etiam parasitos alis. Laertius lib. 6.

Idem.

Panem album nactus, è pera cibarium eiecit, hunc versus perloquens: Hospes tyrannis è vita decedito. Sto. serm. 15.

Idem.

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, sed oleis duntaxat vescentem: Quid accidit, inquit, vir sapientissime, vt cũ ob huiusmodi mẽsas in Siciliam profectus sis, hic à paratis abstineas? Ad hæc Plato: At hercle Diogenes, & in Sicilia huiusmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur, inquit Diogenes, necesse erat Syracusas nauigare? An tum Attica non ferebat oleas? Hoc dictum quidam adscribunt Aristippo. Laert. l. 6.

Timotheus Cononis F.

Omissis opiparis cœnis, & epulationibus imperatoris assumptus à Platone ad cõuiuium Academicum, & frugali modicáq; cœna exceptus, reuersus ad suos dixisse fertur: Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent. Vituperauit cœnas splendidas & onerosas, quę omne sequentis diei gaudium & hilaritatem præscin-

præſcinderent atque præriperent. Ælianus lib. 2. de Varia hiſt.& Plut. in Sympoſiacis.

Leo Euth. F.

Interrogatus, quam quis vrbem incolens tutus ſit? Vbi, inquit, neque plura neque pauciora inhabitantes poſſideant. Plut. in apoph.

Antiſthenes.

Quum Diogenes ab Antiſthene peteret tunicam, iuſſit vt duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum: admonẽs, oportere pau ciſſimis eſſe contentum. Laert. lib. 6. cap. 1.

Epicurus.

Dicere ſolebat, ei cui pauca non ſufficiunt, nihil omnino ſatis eſſe. Itẽ, ſe paratũ eſſe de felicitate etiam cum Ioue certare, ſi aquam & offam haberet. Laudauit, frugalitatem his dictis: quo animo autem voluptatem laudauerit, ex aliis diſces. Ælia. lib. 4. de Varia hiſt.& Stob. ſer. 15.

Idem.

Gratias naturæ habendas, dixit, quòd ea quæ ad vitam hominis ſubleuandam ſpectant, parabilia fecerit: difficilia autem paratu non neceſſaria. Stob. ſerm. 15.

Iſæus.

Interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν: id eſt, iſta curare deſij, Philoſtratus in ſophiſtis.

Apollonius.

Frugalitatem non ideo commendari hominibus dixit, quòd tanti rex viles ac minimè ſumptuoſas faciamus: ſed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Stob. ſerm. 15.

Alcamenes, Telecri F.

*Obiurgatus à quodam quòd parcè nimium ac tam frugaliter viueret, cùm tamen ampliſſimas poſſideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa poſſidet, pro ratione non pro libidine viuere. Plut in Laconicis.

Idem.

Idem, percontantibus quam ob rem ſtatuiſſet, vt ad ædium culmen imponendum fabri ſecuri vterẽtur, ad fores verò addendas ſola ſerra nec vllo alio inſtrumento? Vt, inquit, ciues mediocritatẽ ſeruent in omnibus quę in ędes inferunt, neque quicquam habeant earum rerum quæ apud alios ſunt admirationi. Videbatur enim indecorum, ſi per oſtium rude ac ciuile ſuppellex inferretur exotica, pretio cara, arte operoſa, id ne fieret, ipſe quodammodo fores admonebant. Hinc aiunt accidiſſe, quòd Leotychidas primus apud Lacones rex cum cœnaret apud quendam, cernerétque tectũ domus ſumptuoſo apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hoſpitem, num ligna apud eos quadrata naſcerentur adeò luxum eſſe putabat, naturam artificio corrumpere. Plut. in Lacon.

Ageſilaus.

Thaſiorum genus vt copia rerum abundabat, præcipuè viui præſtantia nobilis, ita deliciis erat addictior, per horum agros cum exercitu proficiſcenti Ageſilao, Thaſij honoris gratia miſerunt farinas, anſeres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum eſculentat tum poculenta. At ille præter farinas nihil accepit: reliqua domum referri iuſſit ab his qui attulerunt, tanquam ſibi ſuíſque prorſus inutilia. Cæterum cùm illi precibus & obteſtationibus vrgerent omnino, vt acciperet xenia,

iussit ea inter Helotas distribui : id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus. Eius facti causam sciscitantibus, respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus delicias cupediásque recipere : propterea quòd istiusmodi res quibus inescarentur ingenio seruili nati, oporteret à liberis procul abesse, grauiter taxans Thasiorum mores, qui dum voluptatibus seruirent, nec ingenuos se præstarent, nec liberos : & sapienter ostendens, nihil esse seruilius abiectiúsque, quàm gulæ ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm audiret quendam admirari cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo & vestitu vteretur: Optimam messem metimus, inquit, libertatem, quæ sine frugalitate esse nequaquam potest. Plutar. in apoph. Lacon.

Lysander.

Lysandro in Ioniam proficiscenti, hospites quos habebat in Ionia, cum aliis multis, etiam bouem & placentam dono miserunt, Qui placentam contemplatus rogabat, quidnam illud cupediarum esset? Cui cùm is qui attulerat, responderet, ex melle, caseo, aliísque quibusdam confectum esse: Sed hoc, inquit Lysander, dandum est iis qui nouerunt. Non enim hic est liberi & ingenui hominis cibus. Ælian. libro 3. de Varia historia.

Pausanias.

Quum Medos vicisset, iussit Persicam cœnam præparatam sibi apponi: in qua quidem quum magnus inesset sumptus, Per deos, (inquit) Lurco Persa erat, qui cùm tot haberet, ad nostram venerit polentam. Brus. li. 3. cap. 1.

Epaminondas.

Conuiuans cum collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetum. Percontantibus, num id conduceret ad sanitatem? Nescio, inquit, illud scio, bonum esse ad hoc, vti quis meminerit domesticæ diætæ, siue domesticorum negotiorum. Sentiens, conducere aduersus crapulam, & conferre sobrietati: simul indicans, se domi parcissimo victu agere solitum. Plut. lib. 2. Symposiacon.

Anonymus.

Quidam ingressus diuersorium, cauponi dedit obsoniũ, vt appararet, quum ille posceret caseum & oleum, Quid, inquit Lacon, si caseum haberem, iam non egerem obsonio. Caupo caseum & oleum petebat ad condiendum piscem, at Lacon id videns, cui sufficiebat victus simplex, superuacuum existimabat cibum cibo miscere, quum alter per se satis esse posset. Quantum absunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum species in vnum miscent discum? Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon cum duas amygdalas duras duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & amygdalam. Adeò Lacon deliciarũ erat rudis, vt nesciret, sub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuisse notum, quando Plinius dubitat, an ætate Catonis fuerit in Italia. Plut in Lacon.

Phocion.

Filium suum, qui plura solito obsonia coemerat, obiurgans, ita comminata-

minatus est ei: Si plura quam secundum naturam vesceretur, vel ingurgitaret, ipsum condignas pœnas luiturum. Docuit filium vir sapientissimus, frugaliter esse viuendum, cum natura paucis contenta esse soleat: quæ si obsonio obruitur nimio, pœna statim in promptu est, quæ in variis morbis illico sese ostendit. Stobæus serm. 15. & 20.

Epaminondas.

Tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum reperisset bellariorum, obsoniorum, & vnguentorum apparatum: confestim abierit, dicens: Ego te sacrificare putabam, non deliciari. Plu. in apoph.

Idem.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur, quàm tantùm fuisse consumptum olei. demirantibus autem collegis negauit se offendi sumptu, sed molestè ferre, tantum olei exceptum intra corpus hominum. Sentiens, oleum esse natum foris vngendo corpori, non intus explendo, Inunctum reddit corpus firmius, & iniuriæ patientius: infusum in viscera, reddit delicatius ac segnius. Plut. in apoph.

Idem.

Quum festum diem celebraret ciuitas, omnésque compotationibus & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus est obuiam squallidus & cogitabundus. Admirante illo, rogantéque, quid tandem esset rei, quòd solus ad eum affectus modum obambularet? Vt vobis, inquit, omnibus ebrios ac socordes esse liceat. O vocem principe dignam! Tum maximè vigilandum est principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipsi vnquam vacare, aut genialiter viuere. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum regina Carum Ada illud haberet studio, vt assiduò mitteret Alexandro obsónia, bellariáque per alium rerum architectos coquósque magna arte parata. Alexāder ait, seipsum habere meliores obsoniorum artifices: ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam verò tenue prandium. Plut. in reg. & imp. apoph.

Cyrus.

Rogatus ab hospite, quid ad prandium apparari iuberet? Nihil aliud, inquit, quàm panem. nam spero me prope riuum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obsonio, & sitim aquæ spe deferebat in cœnam. Refert Ammianus lib. 21.

Ptolemæus Lagi F.

Plerunque apud amicos & cœnare solebat, & dormire. Quòd si quando illos vicissim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodato sumēs ab illis pocula, aulæa & mensas. Ipse verò sibi non parabat plura quàm exigeret necessitas: sed regalius esse dicebat ditare, quàm diuitem esse. Plut. in Reg. apoph.

Prodicus.

Dicere solebat, optimum condimentum esse ipsum ignem. Sentiens, bono stomacho satis esse, obsonium esse coctum, etiamsi nihil accedat deliciarum. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio minor.

Narrant eum annis quinquaginta-quatuor, quibus vixit, nihil vēdidisse, nihil emisse, nihil ædificasse: libras autē argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquisse, quamuis

potitus esset Carthagine, militésque ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in apoph. Mira etiam narrantur ab eodem de M. Catonis frugalitate.

M. Curius.

Nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuiq; militum distribuisset, magnam verò reipub. optauit à diis, ne quando existeret quisquam Romanus, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sétiens, eum non esse Romano dignum nomine, qui plus appeteret, quàm quod ad victum frugalem satis est. Plutarch. in apoph.

Augustus Cæsar.

Nulli ferè ad conuiuium vocanti negare solitus est. Exceptus igitur à quodã cœna perparca, ac penè quotidiana: quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem. Alius tam ieiunium apparatum, contumeliam fuisset interpretatus: ille etiam pudori consuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, ad quẽ in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Quid hac comitate amabilius in tãto monarcha, qualem nunc vix triginta reges æquent? Bruson. lib. 2. cap. 2. & Macrob. lib. 2. cap. 4. Satur.

Idem.

Populo de inopia vini caritatéque quærenti dixit: A genero suo Agrippa productis pluribus aquis sati prouisum, ne sitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantissimum studium, vndique prospiciendi vrbi de aquarum copia. Augustus autem seuerè populum ad aquas à vino reuocauit. Suet.

Iulius Cæsar.

Coquos omnes eiecit è palatio. Rogatus autem cur hoc fecisset. Non opus est coquis, ait, quòd simplicissimis cibis cõtentus esse possum. Eras. lib. 8. apoph.

Tacitus.

Factus Romanorum imperator, cùm luxum omnẽ maximè damnaret, continuò dicere solebat: Frugales mensulas, holusculis & leguminibus Pythagoricis instructas, multo gratiores esse quàm Mylesiorũ sumptuosa fastidia. Et dicebat, se lactucarum vsu somnum mercari. Vopiscus Sabellicus, Ennead. 7. lib. 7.

Huc refer quædam, quæ annotata sunt apoph. de Abstinentia, Temperantia, &c.

De fuco.

Archidamus.

CHius quidam, ætate prouectus, venit Lacedæmonem: & cũ aliàs turgeret superbia, propter senectutem reuerenter habebatur, proinde canos occultare conabatur tinctura. Itaque cùm in conspectum Lacedæmoniorũ prodiisset, ostenso tali capite, exposuit quorum gratia venerat. Cõsurgens itaq; Archidamus rex Lacedæmoniorum: Quid, inquit, hic sani diceret, cuius nõ solùm animus, verùm etiam caput fucis contaminatum est? Et explosit eius dicta: ingenium Chij redarguens, ex iis quæ oculis cernebantur. Ælianus lib. 8. de Var. hist.

Philippus.

Ex Antipatri amicis quendã Philippus Macedoniæ rex in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillum, submouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum

cum muneribus gerendis non videri dignum, cui fideretur: lusit homonimiâ vocis. Fuco vtebatur in tingendis capillis, vbi non multum erat lucri: multò magis vsurus erat fuco publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Vnguentis.

De fuga.

Diogenes.

QVum eius seruus Mathes quem vnicum habebat, aliquando aufugisset, hortaretúrque vt reduceret, negauit: Turpe est, inquit, Mathen sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laert. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas, ad fugam alludens. Laert. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse ferunt, non esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equũ quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse, non qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? Significare voluit via clarissimus, eos demũ bello esse vtiles milites, quibus non decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quũ nauali pugna esset conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere non tantùm ignominiosum, sed damnosum etiam Spartanis est, contrà fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plutar. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehementer obiurgauit, dicens? Quò itis ignaua & fugitiua mancipia? & ostenso ventre: Num hũc, inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plutarch. in apophth. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se, vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassétque carcerem, nam statim vt accusatus est, è patria aufugit) At ego, inquit, ostendam illis Alcibiadem viuere. Bruso. lib. 7. cap. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumueniendos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam sed aperiendam potius esse viam quo citius magna cum ignominia fugiant. Plutarch.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse viam fugiẽdi, sed etiam muniendam. Fuga enim hostium paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut. apoph.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugã alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Brus. lib. 2. cap. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim in Ægypto canes in Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnantium. Macrobius libr.2. cap.2.Saturn.

Cornificius.

Cornificius poëta, videns milites in bello, quod inter Augustum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Eras.lib.8.apoph.

Cicero.

Cum à Cæsaris partibus discessisset, Pompeiique ignauiam contemneret, vrbanè: Quem fugiam, inquit, noui: ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut.in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinãdi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius facturum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut.in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore exceptũ in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Eras.lib.4.apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextráque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnũ militem correxit, voce autem tam acri legionum omnium trepidationẽ discussit, vincique paratas vincere docuit. Eras.lib.4.apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimiũ tamen sua gesta iactantem, sic leuiter taxauit: At tu cũ fugies posthac, nunquam post te respexeris. Macrob.lib.2.cap.4.Saturn.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atque oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabãtur, effugeret, populique auxilium imploraret, respondit indecorum esse ac illiberale, minimeque dignũ imperatoria maiestate, atque anteacta vita, latebris aut fuga salutem quærere. Herod.lib.1.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob mirã currendi velocitatem admodum laudaretur, (centũ enim ad diẽ millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus, quàm forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunque fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panor.libr. 4.de reb.gestis Alphon. Eras 8.apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

DEmosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est,

id est, bona fortuna. Attamẽ cùm ad pugnam ventum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cũ illi probro daretur, quòd ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens, redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plut. in vita Demost.

Theodorus philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quàm Atheniensium rectores non valebant asse qui, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quod omnis probus liber.

Xenænetus.

Ciuibus exprobrantibus sibi, quòd imperator exercitus fugisset in bello: At vobiscum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux persistere potest absq. militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium, à quo ipse non est immunis. Plut in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad causam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Atheniensibus, obtemperare noluit: Stultum est, inquiens, iudicium quærere, non fuga sibi consulere, cùm fugere possis. Et cum quidam diceret, An non credis, teipsum patriæ? respõdit, Imò ne matri quidem crederem. Timerẽ enim, ne fortè per imprudẽtiam, aut errorem veritatis, nigrũ calculũ pro candido submitteret. Ælianus lib. 13. de varia historia. Pluta. in Alcibiade. Huic aut absimile est Germanorum tritum prouerbium, Vffder weite ist gut tadigen. Cùm licet fugere ne quęras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hostibus immineñtibus, aiebat se non fugere, sed opportunitatem à tergo sitã persequi. Sentiens, non esse turpe fugere quoties magis expedit hosti dare locum. quàm conserere manus. Dicti gratia in hoc est, quòd cùm fugere & persequi sint contraria. ille fugiens interpretabatur, se persequi magis quàm fugere. Persequimur enim hostem, & persequimur id quod studiosè expetimus. Plut. in apoph. Stob. serm. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob. ser. 11.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum cædi iussit: cúmque is se sic excusaret, vt diceret, sibi fuisse in fatis, vt furaretur: Et cædi, inquit. Laert. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratissimũ furem, contra deos testimonium dicere aiebat, quòd in illa fortuna tamdiu viueret. Laert.

Idem.

Conspicatus duci quendam, qui phialam ex ærario furatus sustulerat (ducebatur autem à magistratibus. quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non possit verè dici in magistratus aliquot Chri-

ſtianos, à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui decem drachmas ſuſtulit: ipſi impunè magis furtis, vel peculatu potius diteſcunt. Laert. libr. 6.

Demoſthenes.

Ad furem inquientem, Neſciebam quòd tuum hoc eſſet: At tuũ non eſſe ſatis ſciebas, reſpondit. Stob. ſer. 11.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, ſolíſque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret: puer quidam vulpeculam furatus, aduenientibus qui amiſerant ad quærendum veſtibus occuluit. Feram verò ſæuientẽ, ac pueri ipſius latus ad inteſtina vſque lacerantẽ, tantiſper tolerauit. Dum autẽ quærentes abirent, reprehenſus à pueris quibuſdam, dicentibus melius fuiſſe manifeſtare vulpeculam, quàm vſque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: ſed multo ſatius eſt mori, quam in furto deprehendi. Plut. in Lacon.

Anaxander Eurycr. F.

Roganti cuidã, cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum cuſtodes. Quàm malè conſulunt integritati ſuæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, ſi vir prudens ciuium ſuorũ moribus timuit, à pecunia publica, cuius tantùm erant cuſtodes futuri, nõ domini. Plut. in Lac.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Feſtiuè, furem ſe videre reſpondit. Bru. lib 2. cap. 40.

Anonymus.

In ſeruum furacem ita iocatus eſt, vt diceret eũ ſolũ eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatũ nec occluſũ. Intelligimus autẽ, illi nec ſeras nec ſigna obſtare, quominus furetur. Scrinia claudimus: olim verò & cadi lagenæque ſolebãt obſignari. Era. li. 6. apop.

Alex. Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconem ſæpe edixerit: Nemo ſalutet principem qui ſe furem eſſe noſcet. Æl. Lampridius.

Idem.

Dicere ſolebat, ſolos fures de paupertate cõqueri, dum ita ſtudent ſcelera vitæ ſuæ tegere. Iactabat & ſententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται:

Id eſt.

Qui multa ſuratur, & pauca dat, effugit:

Notans quoſdam, qui tantùm furantur, vt habeant quod corrumpant iudicem, aut actorem Æl. Lamprid.

Idem.

Idem furti ſuſpicione infames nec intueri ſuſtinebat: adeò vt quum Septimius Arabinus, qui famoſus criminе furtorum ſub Heliogabalo fuerat liberatus, inter ſenatores principem ſalutatum veniſſet, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non ſolũ viuit, ſed etiã in ſenatum venit, fortaſſis de me ſperat? tam fatuum, tam ſtultum me eſſe iudicat? Lamprid.

Vide plura apoph. de Peculatu.

DE GARRVLITATE ET loquacitate.

Zeno Cittieus

AVDIENS adoleſcentẽ nimis garrulum: Aures (inquit) in linguã defluxere. Oſtẽdit autem adoleſcen-

ſcentis eſſe, audire quidẽ multa, loqui autem pauca. Laër.li.7.c.1. Stob. ſerm.36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucíſſima. Ibidem.

Idem.

Adoleſcẽti confidenter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adoleſcens, quæ mihi ſuccurrunt: Significans ex ſermonis procacia colligi morum impudicitiam. Ibid.

Idem.

E diſcipulis ſuis aliquos dicebat eſſe φιλολόγους, id eſt, variæ rerum cognitionis ſtudioſos: alios verò λογοφίλους, id eſt, loquenti tantùm ſtudioſos. Stob. ſer.36.

Idem.

Quum percontatus eſſet à quodã homine ſatis contentioſo, An virtus vtilis eſſet? renuit, non volẽs verbis reſpondendo ei occaſionem dare litigandi. Eod. ſer.

Idem.

Adoleſcenti in Academia de reb. friuolis negotiis garrienti, dixit: Niſi lingua in mentem intincta diſſerueris, adhuc multo amplius dicẽdo delinquens. Stob. eod. ſer.

Clea chus.

Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidẽ. Aurium enim & linguæ magnũ eſt periculum. Max. ſer. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antiſthenes aliquãdo in diatriba longam orationẽ habuiſſet: Ignorans, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentẽ, ſed audientem eſt? Stob, ſer.37. Max. ſer.47.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obſtrepentem, rogauit, num fundum haberet: Vt is reſpondit, ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colẽdos magis eſſe idoneus, quã ad dicendum. Laër. l.2 c.16.

Apollonius.

Dicere ſolebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, ſilentiũ autem tutum eſſe. Stob. ſerm. 37.

Idem.

*Interrogatus qui eſſent hominũ optimi? qui in dicendo (inquit) ſunt breuiſſimi. Linguaces autẽ ſi tantum moleſtiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud ſanè longos ſermones facerent. Ibid.

Nicoſtratus.

Si continenter, inquit, multa & celeriter loqui, ſapientię ſignum eſſet, hirundines dicerentur nobis multo ſapientiores. Max. ſer. 47.

Demoſthenes.

In conuiuio cuidã multa loquenti: Si tam multa, inquit, ſapuiſſes, nunquã tam multa locutus eſſes. Eo. ſer.

Idem.

Rogatus, cur vnam habeamus linguam, aures verò duas? Quia, inquit, duplo plus audiendum. quàm loquẽdum. Eod. ſer.

Euſebius philoſ.

* Dicebat homines magnũ poſſidere vallum dentiũ ad coercẽdos leues ſermones. Nos in omni re iudicio mẽtis indigere, quę ſi verba non direxerit, ſæpius ante conſulationẽ effugiũt: & tãto vallo neglecto, citra iudiciũ ante tẽpꝰ foras ruũt. Eod. ſer.

Nicoſtratus.

* Si cõtinenter & multa & celeri-

ter loqui, ſapiẽti ſignum eſſet, hirundines (inquit) dicerentur & eſſent hominibus ſapiẽtiores. Anton. & Max. ſer. de temeritate in dicendo.

Lycon.

*Oratores ranis ſimiles eſſe dicebat: has enim in aqua clamare, illos verò ad clepſydram. Eod. ſer.

Idem.

*Dicebat, quẽadmodum hirundines perpetuo garritu familiaritatis voluptatẽ perdunt: ſic garrulos perpetuò obtundentes moleſtos eſſe auditoribus. Eod. ſer.

Democrates.

Auaritiam quandam eſſe dicebat omnia velle dicere, & nihil audire. Stob. ſer. 36. & Max. ſer. 47.

Iſocrates.

Cùm locutuleius quidam nomine Carȩon, in diſciplinã eius recipi vellet, duplicem mercedem poſtulauit. Illi verò cauſam interroganti, dixit: Alterã quidẽ peto vt loqui diſcas, alterã autẽ vt tacere. Stob. ſer. 36. Ant. Meliſſ. part. 2. ſer. 40. Max. ſer. 47.

Archelaus.

Tonſori garrulo ſubinde roganti, Quomodo te radam, ô rex? Silendo, inquit. Alter aliud reſponſum exſpectabat, & hinc dicti lepos. Quidam ſunt in curatione moroſi, Archelao ſatis erat, ſi ſileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis, paritérque loquacibus res eſt. Plut. in apoph.

Anonymus.

*Iuriſconſulto loquaci dixit, non oportere multis verbis pauca dicere ſed paucis multa. Ant. & Max. ſerm. de temeritate in dicendo.

Hieron

Hieron, qui Geloni ſucceſſit in regnum: neminẽ qui liberè apud ſe loqueretur, importunum aut moleſtũ eſſȩ dicebat: cȩterũ qui arcanum efferrent, eos exiſtimabant etiam illos lædere, apud quos effutirẽt, eo quòd odimus nõ ſolũ illos qui efferunt, verum etiam eos qui audierunt, quæ nollemus illis audita eſſe. Ibid.

Vide apophth. de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

IN eum qui non ceſſabat hoſtibus minitare: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Nam qui cupit inimicum vlciſci, nihil aliud efficit minando, niſi vt præmonito inimico, ſibi ipſi maiores ſtruat inſidias. Plutar. in Laconicis.

Aſtycratidas.

Poſtquam Agis ſuperatus eſt apud Megalopolin in prȩlio aduerſus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nũc tacturi eſtis Lacedȩmonij? Macedonibúſne ſeruituri? Quid tandem, inquit? num Antigonus vetare poteſt, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Ibid.

Agaſicles.

Cuidam dicenti, Admirari ſeſe, quòd cùm diſcẽdi tam auidus eſſet, tamẽ non adiungeret ſibi Philophanem ſophiſtam: regali prorſus indole reſpondit: Eorũ diſcipulus eſſe volo, quorum ſum & filius. Significans non minus intereſſe quos nactus ſis parentes, quàm quos informatores & educatores adſciſcas. Ibid.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipſum veniſſent Eurotam, & quidam gloria-

gloriabundus dixisset: Vbi nunc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicæ obliuisci, nec tulit victoris iactantiam. Ibidem.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurum ciuitatem quandam, quæ sæpenumero Lacedæmoniis negotiũ exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebit iuuenum cotẽ. Vrbẽ infestam appellabant cotem iuuentutis, eò quòd hostibus semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedẽte quopiam gestante coronã, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset, cuidã dicenti: Quid emolumenti tibi adfert victoria? ridens respondit, Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus inflixisset, puerorum sodales saucium iam moriẽtem consolãtur, ac pollicentur vltionem. At ille. Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibid.

Anonymus.

Lacon quidam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliercul æ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plutarch. in Lacon.

Paulus Æmylius.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, nõ bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendum non esse mouendum manus: id enim esse væcordiam. Laërtius libro 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειροσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat autem choreæ genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis solo corporis gestu sic repræsentabatur, vt spectatores prope plus intelligerent ex saltatione, quã siquis recitasset. Erasm. libro 8. apophtheg.

Polemon.

Polemon sophista, histrionẽ Tragœdiarum, qui in Olympiis, O Iupiter pronuntiãrat, ostensa terra: O terra, manu in cœlum proiecta: submouit à præmiis (præsidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commisit solœcismum. Ex Philostrato.

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, togam deiicientem ac re-

ponentem, non agere dixit, sed satagere. Actio enim oratoris est. Satagit autem qui frustra miseréque conatur. Eras. l. 6. apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accusauit, M. Tullio defendente, quúmque accusator affirmaret, se testibus, chirographis, quæstionibus probaturum, sibi à reo fuisse præparatum venenũ: sed interim rem tam atrocem, remisso vultu, languida voce, ac reliquo gestu parum concitato pronunciaret: M. Tullius, Tu, inquit, nisi fingeres M. Callidi, sic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui. Eras. l. 4. apoph.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo mentem intorquebat, in hunc Cæsar ita iocatus est: Dic si quid velis, ait, quũ nucem perfregeris. Notauit incompositos perorantis mores, ac gesticulationes parum decoras. Nam qui habet in ore nucem duram, in rumpendo mentum solet intorquere. Bruso. lib. 4. cap. 31.

Augustus Cæs.

De duobus Pantomimis inter se commissis, vt alternis gestibus certarent, alterum dixit saltatorem, alterum interpellatorem: quòd ille immodicè gesticularetur, alter non gesticulari, sed saltantem interpellare videretur. Erasm. libro 4. apophth. ex Suetonio.

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat, dandam esse operã Geometrię, donec quis possit mensurã terræ & accipere & tradere. Opinor eum sensisse, moderatos agros esse parandos, quos & tibi commodum sit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ possessiones vt non sine negotio parantur, ita non absque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia est in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps est ad artem Geometricam, & ad agrorum mensores. Laërt. libro 1. cap. 5.

Diogenes.

Cuidam ostendenti horoscopon: Bellum, inquit, herclè instrumẽtum, ne frustremur cœna, sentiens, inutiles esse artes Geometricas cum cæteris. Laer. l. 6.

De gladio, gladiatoribus, atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus ac præstigias imitantibus deuorarentur: Agis iunior respondit, His ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Videns Athenienses hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô ciues istam crudelitatẽ prius admittere in ciuitatem vestrã, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Voluit autem significare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebat eſſe matrẽ annorum ob id opinor, quòd cum hominis vita ſit breuis, honeſta memoria in multa ſecula propagatur. Laer.l.4.c.7.

Heraclitus.

* Viam ad gloriam maximè compendiariam eſſe dicebat, ſi quis bonus eſſe ſtuderet. Anton.& Max.ſer. de gloria.

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximam, & quaſi compendiariam dicebat, ſi quiſque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis eſſet. Cic.l.2.Offic.

Democritus.

Democritus fertur & illud ſolitus dicere, λόγος ἔργου σκιή, id eſt, Oratio operis eſt vmbra. Significans, ex egregiis factis naſci laudes hominum eloquẽtium, non contrà. Primam igitur oportet eſſe curam factorum, quam gloriam conſequitur vltrò. Laer.lib.9.cap.7.

Ageſilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam ſibi gloriam parare poſſet? Si mortem contempſeris, ait. nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut.in apoph. Lacon.

Themiſtocles.

Adoleſcens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At poſtquam Miltiades apud Marathonem deuiciſſet barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agẽtem præter decorum. Percontantibus autem vnde ſic eſſet repentè mutatus? Miltiadis, inquit, trophæum non patitur me dormire, neq; ceſſare. Gloriæ ſtudium excuſſit amorem voluptatum: clauum, vt aiunt, clauo. Plut. in apoph.

Idem.

Ad Olympiæ certamen profectus, cùm in ſtadium proceſsiſſet, omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt, in eóque complexando diem totum conſumpſerunt, ac Themiſtoclem illum cum plauſu & admiratione peregrinis oſtenderunt. Ea re vir gloriæ omnium cupidiſsimus, dixit amicis, ſe eo die laborum quos pro Græcia ſuſcepiſſet, omnium fructum ampliſſimum reportaſſe. Plutar.

Anonymus.

Ex Indis quendam ſagittandi arte cùm primis celebrem, adeò vt etiam per annulum ſagittam mittere diceretur, quum in bello cepiſſet, iuſsit artis ſuæ ſpecimen edere: recuſantem, iratus rex necari iuſſit. Quum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, ſe multis diebus non exercuiſſe artem, eóq; timuiſſe ne aberraret. Id vbi renuntiatum eſt Alexandro, quòd non contumacia, ſed ignominiæ metu recuſaſſet, admiratus ingenium gloriæ ſtudioſum, dimiſit illum donatum: eo quòd mortem oppetere maluiſſet, quàm fama ſua videri indignus. Hic apparet, non omnino vanum eſſe quod prouerbio iactatum eſt, Simile ſimili eſſe amicum. Alexander gloriæ ſupra modũ appetens, ſimilem affectum in aliis amabat. Plut.

Phryne.

Quum Alexander Thebanorum mœnia diruiſſet, Phryne meretrix pollicita eſt de ſuis impendiis repoſituram, modò ciues paterentur hoc inſculpi elogium,

Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε

ἢ φρυών. id eſt, Alexander quidẽ ſubuertit, ſed Phryne reſtituit. Hic meritò quis dubitet, vtrum ſit admiratione dignus, an quòd ſcortum corporis vſura tantas opes collegerit: an quòd tanto nominis amore teneretur, vt titulum tam carè voluerit emptum. Nam vt præclarius eſt reſtituere, quàm demoliri: ita ſpecioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti, quàm Alexandri regis. Eraſ. l. 8. apoph.

Epaminondas.

Venerat Thebas, belli ſocius futurus. Is cùm Epaminondæ egenti, duo aureorum millia miſiſſet, non accepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus: Iniuſtis inquit, imperas, ipſe deterior. Sentiebat autem, iniquas eſſe opes, quæ poſſeſſorem facilè ſeducunt. At viros fortes gloria, virtutis præmio, contentos eſſe debere putabat. Plut. in Græc. apoph.

Pericles.

Quum Thucydides vociferaretur apud populum aduerſus Periclem, quòd in picturas ac ſtatuas ſummorum artificum profunderet rei publicæ cenſus, ipſe aſſurgens rogauit populum: Videretúrne multum impendiſſe? quo reſpondente, Plurimũ: Age, inquit, vt igitur hæc mihi impenſa, & non vobis: atque ipſis donariis deorum, meũ tantùm nomen inſcribam. Hæc vox ſubitò mutauit animum populi, iuſſitque vt publicis impendiis pergeret, nec vllis parceret ſumptibus. Eraſ. lib. 5. apoph. ex Plutar.

Idem.

*Eum iam morientem quum neceſſarij mœſti deplorarent, ac præturas commemorarent, potentiam, & quæ trophæa, quas victorias vrbéſq; Athenienſibus partas relinqueret: paululum ſeſe erigens, reprehendit eos: quòd communes multorum, & fortunæ magis quàm virtuti debitas laudes retuliſſent, pulcherrima, & maxima, ipſique propria hac laude prætermiſſa, Quòd propter ipſum nemo Athenienſium nigram veſtem vnquam ſumſiſſet. Plut.

Epaminondas.

*Meneclida quodã oratore ipſum aliquando traducente, vt qui de ſe quàm Agamemnone amplius ſentiret: facio, inquit, hoc propter vos, Thebani, quorum ſolorum opera Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut. l. de ſui laude, &c.

Phocion.

*Leoſthene adhuc rẽ feliciter gerente interrogatus, ab oratoribus quidnam beneficij in vrbem contuliſſet? nihil, inquit, quàm quòd me prætore vos orationẽ funebrem nullam habuiſtis, ſed quotquot mortui ſunt, in ſepulchris maiorum ſunt humati. Plutar.

Antigonus.

Quum mitteret filium ſuum Demetrium cum numeroſa claſſe, magnáque militum vi ad Græcos liberandos, dicebat: Gloriam à Græcia, velut à ſpecula in orbẽ terrarum accendi, iuuenẽ gloriæ ſtudio extimulans, vt ſtrenuè rẽ gereret, quòd eius laudis rumor non intra Græcię fines eſſe continendus, ſed ob Græci nominis celebritatẽ, per omnes mundi plagas dimanaturus. Plut. in Regum apoph.

Antigonus iunior.

*Is, cętera faſtu vacuus, & princeps moderatus, in nauali quodam prælio amicorum quodam dicente, Non vides quanto plures ſint hoſtium naues? Me verò ipſum, inquit, quot nauibus opponis? Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Censor creatus, adolescenti cuidam equum ademit, quòd eo tempore quo Carthago oppugnabatur, splẽdidè cœnatus, libum in vrbis similitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat, conuiuis diripiendum proposuisset. Iuuene verò causam sciscitante, cur equo priuatus esset? Quoniam, inquit Scipio, me prior Carthaginẽ diripuisti. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Postquam milites, qui Scipionem in Africa sequebantur, fugissent, & Cato victus sibi necẽ Vticæ consciscet: Inuideo, inquit Cæsar, ô Cato tibi mortem istam, quando tu mihi salutem tuam inuidisti, Ibid.

Basilius.

*Si gloriam quæris, inquit, & cupis superior multis videri, & in reb. mundanis clarus fieri, sis iustus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduersis pro religione suscipiendis, &c. Ant. & Max. ser. de gloria.

Vide apopht. de ambitione.

De gloriæ contemptu.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem, in quæ nullum ius haberet fortuna Laërt. l. 6. c. 5.

Democritus.

* Vnus, aiebat, mihi pro populo est, & populus pro vno Senec. epi. 7.

Anonymus.

*Quum quæreretur, à quodã egregio opifice, quo tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ: satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est vnus, satis est nullus. Ibid.

Diogenes.

Cùm præconem in Olympiis ita pronuntiantem audiuisset, Doxipp⁹ vicit viros, correxit Diogenes: Hic, inquiens, mancipia potius vicit. Ostendens, eos nequaquam esse viros, qui in his certarent spectaculis, sed mancipia potius gloriæ. Ibid.

Socrates.

Cùm audiret recitare Lysidem Platonis: Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adolescens, siue quòd ob modestiam non agnosceret laudes quas tribuebat Plato, siue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret. Era. 3. apoph.

Epicurus.

*Quum vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus Senec. epist. 7. ad Lucil.

Metrocles.

Libros suos exussit, dicens:

Τά δ' εἰς ὀνείρων νεοτέρων φαντάσματα.

Sunt inferorum hæc somniorum imagines. Sentiens, esse nugas, ac deliramenta, quæ scripserat. Laërt. libr. 6. cap. 6.

Frontinus.

Vetuit sibi extrui monumentum, his verbis: Impensa monumenti superuacanea est, memoria nostra durabit si vitam meruimus. Excelsi animi est, quũ pręclara gesseris, gloriam contemnere. Eras. l. 8. apoph.

De gratitudine.

Chilon.

Dicere solebat, Beneficij dati obliuisci decet, accepti meminisse. Vulgus hominum contra facit. Si quid cui benęfecerunt, sine fine præ-

dicant, ſineq; modo exaggerant: ſi quid in ipſos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiſcuntur, aut diſsimulant, aut eleuant. Laert. lib.c.4.

Diogenes.

Acceptis paucis nummis à Dioti mo Caryſio, homine ſibi amiciſſimo cùm non haberet vnde munus tam amplum rependere poſſet, ad Di oti mum dixiſſe fertur: Dij tibi largiantur tantum, quantum animo tuo cogitas & cupis. Ælian. libr.4. de Varia hiſtoria.

Democritus.

Dum quendam ad gratificandum aliis ſtudioſiſſimum, vilem nihilominus, viciſſim videret compenſationem accipere: Ohe, inquit, qui beneficia perdideris, num te non pudet Gratias quæſtus gratia proſtituere, quæ virgines eſſe dicuntur. Stob.

Idem.

Dicere ſolebat, Si facultas adeſt aliis gratificandi, ne differas, noſti enim, quàm mutabilis ſit rerum omnium ſtatus. Ibid.

Simonides.

Rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomium, & gratiam ſe relaturum inquiente, argentũ autem non dante: Duas, reſpondit, arcas domi habeo, vnam gratiarum, alteram argenti & cùm neceſſitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipſam reperio, alteram verò ſolùm mihi commodam. Stobæus ſer. de Iniuſtitia.

Artaxerxes.

Ruſticus quidam videns ad legem Artaxerxẽ varia deferri donari, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit, vultu alacri. Rex lætatus, iuſſit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donauit hominem. Plu. in Regum apoph.

Philippus.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ ſe ferebat quàm illius mortem acerbè ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipſius mitigare, dicentíque: Attamen ille tempeſtiuè deceſſit, iam natu grandis: Sibi quidẽ ipſi, inquit Phillippus, tempeſtiuè deceſſit: ſed mihi præpropere. Mors enim illum anticipauit priuſquam à me beneficium acceperit, noſtra dignũ amicitia. Perquàm rarũ eſt, principem ſentire gratiarum affectus, ſed amicis plerique non aliter quàm equis vtuntur. Dum vſui ſunt, curant: inutiles factos abiiciunt, cóſque ſpoliant citius quàm beneficio iuuant. Plut.

Auguſtus Cæſ.

Veteranus quidam cùm vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cæſarem Auguſtum, rogans vt ſibi vellet adeſſe: Cæſar è comitatu ſuo ſelectum illicò dedit, eíque litigatorem commendauit. Hic miles vociferans. At non ego Cęſar, periclitante te Actiaco bello, vicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, ſimúlque derexit cicatrices. Erubuit Cæſar, atque ipſe deſcẽdit in aduocationem veritus ne non modò ſuperbus, verũetiam ingratus videretur. Eraſ. l.4. apoph. ex Suet.

Vide apoph. de Beneficiis, & Beneficentia.

De gratitudine in Deum.

Python.

Athenienſibus ob res feliciter geſtas ipſum admirantibus, ac prædicantibus, quòd Cotyn regem interemiſſet: Diis, inquit, habenda eſt

est gratia, quibus authoribus hoc facinus præclarè gestum est, nam ipse nihil aliud quàm manum & operam meam commodaui. Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia si quid feliciter cesserit. Sed interim vult nostram operam accedere. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Placilla.

Placilla Theodosij Romanorum Imperatoris vxor, cum videret maritum à pietatis veræque religionis studio alienum, magis esse, quàm Imperatorem deceret, subinde ad eum dixisse fertur: Considerare te oportet suauissime coniunx, quis antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratũ præstabis: sed ex præscripto legum Dei quod ab eo accepisti, gubernabis imperium, & ita eum, qui tibi, vt fideli ministro, commisit, ritè coles. Nicephorus Callist. lib. 12. cap. 42.

De grauiter dictis.

Bion.

FRequenter dicere solebat: Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerũt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Laert. lib. 4. cap. 7.

Solon.

Percontatus, Cur in parricidas nullam promulgasset legem? Non expectabam, inquit, hoc scelus vnquam in hac ciuitate posse committi. Laer. lib. 1. cap. 3.

Thales.

Adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Thales Milesius ait, Non est periurium adulterio peius. Laert. lib 1. cap. 1.

Zeno Cittieus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis sapere, sed in fortuitis vulgaribusq; rebus esse imperitos. Laer. lib. 7. cap. 1.

Demcritus.

Dicere solebat: Si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum, vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ad animo veniunt. Laert. lib. 9. cap. 7.

Empedocles.

Videns ciues suos voluptatibus deditos sumptuosissimè ædificare, dixit: Agrigentini sic indulgens voluptatibus, quasi postridie morituri: sic ædificant, quasi semper victuri. Idem lib. 8. ca. 2. Item de Rhodiis dicit Plut.

Anaxagoras.

Cùm absens morti addictus esset, id nuntianti: Iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos atque in me. Laert. lib. 1. cap. 10.

Antisthenes.

Infra de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Themistocles.

Simonides poeta Themistoclis prætoris operam pro amico in re iniqua petenti, respondit Themistocles: Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac institiæ alicuius gratiam præposuisset Fulgosus lib. 6.

Socrates.

Grauiter dicere solebat, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Eras. lib. 8. apoph. ex Stobæo.

Idem.

Cùm Athenis causam diceret, defensionémq; ei Lysias à se cōpositam qua in iudicio vteretur recitasset, demissam ac supplicem, imminentique procellæ accomodatam: Aufer, inquit, quæso istam. nam ego si adduci possem, vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem tum meipsum morte multandum cōcederem. Spiritum contempsit, ne careret grauitate: maluitque Socrates extingui, quàm Lysias, superesse. Cic. li. 1. de Orat. Laert. in vita Socratis, & Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Agis.

Suprà de Filiorum potestate in parentes.

Agesilaus.

Audiens scelerosum quendam hominem fortiter pertulisse tormenta, ait: Quàm miser est homo, qui tolerantiam in res flagitiosas ac turpes collocat. Plut. in Lacon.

Idem.

Allato nuntio, illustrissimos viros prælio circa Corinthum commisso occubuisse in acie, Spartiatas autem cecidisse perquam paucos, multos verò ex hostibus: nullam lætitiam præ se tulit, sed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipsa perdidisti, quot si incolumes sint, profligare acie cunctos queant barbaros. Plutarch. in Agesilao.

Idem.

Iam senex, cur per hyemem solo pallio tectus obambularet absq; tunica, interrogatus: Vt, inquit, iuuenes hãc vitę rationem imitẽtur. Ibid.

Idem.

Illud cùm primis sibi gloriæ ducere solebat, quòd cùm rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque sibi ipsi imperaret. Ibid.

Idem.

Notans corruptissimos eorũ mores, qui Asiam incolebant, dicere solebat: inter illos qui improbi essent, eos non esse liberos: contra qui probi, eos esse seruos: quòd vbi vitiis licerent omnia virtus haberetur odio. Ibidem.

Idem.

Quum secum haberet Xenophontem, iussit, vt filios suos accerseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam: videlicet imperare, & parêre imperio: Plut. in Lacon.

Idem.

Ostendebat quidam Agesilao ciuitatis cuiusdam muros editos, quúmque rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem, verum apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Ibidem.

Alcamenes.

Infrà de Imperio administrando.

Agasicles.

Quum sciscitaretur, quo pacto posset quis tutò imperare, nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur ad Thermopylas, cùm Persis conflictaturus, vxori interroganti, quidnam mandaret? Vt bono, inquit, nubas, & probos liberos parias. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Idem.

Iamiam cum hoste conflicturus, & admonitus vt reliquos expectaret socios, An non adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur? Plut. in Lacon.

Theopompus.

Dicente quodam, ideo seruari Remp. Spartanam quòd reges scirēt imperare: Imò potius, inquit, quòd ciues sciant parêre. Plut. in Lacon.

Telecrus.

Suprà de filiorum pietate in parentes.

Pædaretus.

Pædaretus Spartanus, nobilitate & sanctitate præstans, in petitione magistratus victus, maximæ sibi esse lętitiæ prædicauit, quòd aliquot patria sua meliores viros haberet. Quo sermone repulsam honori adæquauit. Plutarch. in Lacon. Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Syagrus.

Legatus, quo tempore Xerxes expectabatur, ad Gelonem tyrannum Syracusanum missus, vt in eo bello opem ab eo peterent: Geloni offerenti ducentas triremes, duo equitum & octo peditum millia, & prætereà grādem pecuniam, ac vim magnam frumenti, si Græci in eo bello ducem eum creare vellent, respondit: Ad quærendos milites, & non ad sumendum ducem missus sum. Fulgos. lib. 6.

Themistocles.

Cùm ad mare descendisset, vt occisorum Persarum stragem inspiceret: posteaquam vidit interfectorum sparsos torques, & armillas aureas, ad amicum conuersus ait: Tu qui Themistocles non es, ista collige. Grauissimo verbo conditiones ostēdens, quibus hominum gradus discriminantur, eas esse, quæ faciant vt aliquid agere aut deceat, aut non. Fulg. lib. 6.

Demosthenes.

Lacessitus conuiciis, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit inferior est: & qui vicerit, victus est. Plut.

Epaminondas.

* Quum aliâs solitus esset vncto corpore hilaríque vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatū est ad Leuctra, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus, ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse: eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Plut. in apoph.

Philippus.

* Græciæ potitus imperio, ad refrenandum animi fastum, puero delegauit hoc munus, vt singulis diebus mane ter acclamaret, Philippe, memento te esse hominem. Ælian. lib. 8. de varia hist.

Alexander.

Darius rex, cùm iam ex vno atque altero prælio Alexandri regis militarē virtutem esset expertus, filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentum, ac magnam simul regni partem obtulit, Parmenione autem dicente, se, si Alexander esset, vsurum ea conditione: respondit Alexander: Et ego vterer, si Parmenio essem. Curtius lib. 4. Arrian. lib. 2. & Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

Galli.

Gallorum legati ad Alexandrum regem profecti, vt eius pacem & amicitiam peterent, interrogati ab Alexandro, quā ob causam ipsius amici-

tiam eo tempore postularent? putans dicturos, eius rei præpotentes ipsius vires causam esse: subridentes responderunt, Se metuere, ne in ipsorum caput cœlum rueret: & tamen ingentis animi regum amicitiam magnifacere. Fulgos. lib. 6.

Scip. Æmilianus.

Cùm haberet consortem censuræ Mummium, vt nobilem, ita eneruis vitæ, pro rostris dixisse fertur: Se ex maiestate Reipub. omnia gesturum si sibi ciues vel dedissent collegam, vel non dedissent. Plin. cap. 58. de Viris illustr. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Idem.

Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contendebãt, vter aduersus Viriatũ in Lusitaniam mitteretur. ac magna inter P. C. dissensio erat, omnibus quónam eius sententia inclinaretur expectãtibus, Neutrum, inquit, mitti placet. Alter enim nihil habet: alteri nihil satis est. Æquê malam licentis imperij magistram iudicans inopiam atque auaritiam. Quo dicto, vt neuter in prouinciam mitteretur obtinuit. Valer. lib. 6. cap. 4.

Scip. Maior.

Dicere solebat, ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus possint vti. Sic homines secundis rebus effrenatos, sibíque præsidentes, tanquam in gyrum rationis duci oportet, vt prospecta rerum humanarum imbecillitate ac fortunæ varietate, reddantur moderatiores. Plut.

Pescennius Niger.

Rogatus, quídnam de Scipionibus sentiret? respondit, Illos sibi videri felices magis, quàm fortes, quòd vterq; domi iuuentutem parum sanctè transegisset. Æli. Spartianus.

Cyanienses.

D. Brutus cùm penè totam Lusitaniam subegisset, ac sola gentis huius vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentata pecunia redemptione, propemodum vno ore legatis Bruti respondit: Ferrum sibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatem ab imperatore auaro emerẽt, relictum. Val. Max. lib. 6. c. 4.

Manlius.

Manlio cum omnium consensu apud Romanos consulatus deferretur, oculorum aduersæ valetudinis causam prætexit, quo honorem oblatum commodè recusaret. Instantibus autem cunctis: Alium, inquit, Manlius, quærite Quirites, ad quem hunc honórem transferatis. Nam si me gerere eum coegeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos mecum imperium perpeti poteritis. Plin. ca. 28. de viris illustribus. Valerius Maxim. lib. 6. c. 5.

Q. Fabius.

Minutius quum gloriaretur, ipsius opera multum decessisse Fabianæ dignitatis: Fabius respondit, O Minuti, reputa tibi cum Hannibale certamen esse potius, quàm cum Fabio. Plutarch.

P. Rutilius.

Suprà tit. de Amicitia atque amico bono.

Augustus Cæsar.

Quum fortè ad ædes Catonis Vticensis venisset, ait: Quisquis præsentẽ Remp. mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Plut. in Rom. apoph.

Demetrius.

Domitianus Romanorum imperator, cùm philosophos mathematicósque omnes ex Italia pellendos statuisset, multíque iam ex philosophorũ schola in Lybiam Scythiamq; confu-

cõfugissent: Demetrius philosophus expulsus, instituta cum Apollonio sermocinatione, dolẽter dixit & grauiter: Cicadis licet impunè canere, nobis autem ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Cõsul.

Frontinus Cons.

Domitiano imperante cùm omnibus liceret inimicos suos accusare, Frontinus consul dixisse fertur: Malũ esse imperatorem habere sub quo nulli liceret aliquid facere: sed peius sub quo omnibus omnia. Dion apud Cuspinianum in Consulibus.

Cantacuzenus magnus.

* Quum res ei fœliciter succederent, fortunam non lacessiuit, neque immodicè supercilium erexit: sed retenta animi grauitate intra modestiæ limites immotus mansit. Nunc verò, inquit, me sobrium esse oportet, cùm alij non ebrij esse non possunt. Prosperi enim successus humana ingenia cum primis explorãt, & væcordes tam insolentes reddunt, quàm cordatos constantiæ & grauitatis laudibus cumulant. Nicephor. Gregoras, lib. 9.

Alphonsus.

In contentione inter Franciscum Sfortiam & Nicolaum Picininum, cùm interrogatus esset à Matriciensibus legatis, vtrũ ex his in amicitiam admittere vellet? respondit, Vtrosque tanquam amicos habendos esse, sed ab vtrisque tanquam inimicis cauendum. Sensit autem rex prudentissimus, quàm parum tutum sit, ita parare amicos, vt hostes & inimicos interim alios sibi infensos non reddas. Panormitan. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Improbo cuidam ac væcordi iactanti, reperisse se virum sapientem: Et quî fieri potuit, inquit, vt sapientem dignosceret stultus? Erasm. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quo die Carolo octauo in regno suffectus est, amicorum vni petenti sibi dono dari fortunas Aurelianensis ciuis, qui in Ludouicum hostili semper animo fuerat, strenuè id negauit; atque alia maiora pollicitus est, inquiens, meritò esset ridendus Galliarum rex, si Aurelianensis ducis (de seipso autem loquebatur, quum antea esset Aureliç dux) iniurias vlcisceretur. Fulgosus libro 4. cap. 1.

Henr. Dandulus.

Is postea dux Venetiis creatus, ad Manuelem Comnenum imperatorem Constantinopolitanum, Veneto nomini infestissimum, missus orator, cùm multa alia prudenter apud eum principem locutus esse dicitur, vt illum patriæ reconciliaret: tum verò illud grauissimè addidit, vt meminisset Sibyllini carminis iampridem vulgati: futurum non multo pòst, vt Adria orti Constantinopolitani imperij fasces sceptráque ad se traherent. Quo tam graui dicto adeò excanduit Manuel, vt illi intra cubiculum euocato, æneum vas candens obiecerit, quod inspectare diutius voluit, vt eum oculorum lumine priuaret. Quam pœnam ita passus est, quamuis grauiter laborarit, vt præcipuus ille author fuerit imperij ad Gallos transferendi. Ioannes Baptista Egnatius, libri sexti capite quarto.

Stephanus Contarenus.

Creatus hic in Petri Zeni locum, Senatus iudicio, qui maritimæ rei

rectæ peragendæ in Benaco lacu præesset, quando res aduersæ nuntiarentur, statim suscepta prouincia, domum est profectus, euocatáque de superiore ædium parte vxore: Scias inquit, me Benacensi oræ præfectum, Senatu ita iubente: tu igitur omnia domi parato, curatóque vt præstò sint, quæcunque mihi necessaria futura sunt. Atque intra paucos dies aut lætum à me partæ victoriæ nuntiũ expectato (id quod campani æris sonitus ex Marciana turri tibi significauerit) aut mortis meæ literas, quibus tu cadauer hoc ipsum auitæ sepulturæ mandes. Quæ vox quæso grauior esse potuit, ad testandam suam in patriam charitatem? cuius dignitate & gloria nihil sibi charius aut iucundius esse profitebatur. Ioannes Baptista Egnatius lib. 6. cap. 4.

De gubernatione.

Socrates.

DIcebat vehementer absurdum esse, cùm artes sedentarias nemo profiteatur absque dedecore, qui eas non didicerit: neque quisnam scrinium faciendum locet ei, qui rudis sit eius opificij: ad publicos magistratus admitti, qui nunquam dederunt operam disciplinis: sine quibus nemo potest rectè magistratum gerere. Cúmque nemo non detestaturus sit eum qui clauo assideret, ignarus artis nauticæ: multò magis detestandos, qui Rempublic. capescerent ignari politicæ philosophiæ. Neque eum putabat appellandum impostorem, qui à quopiam pecuniam aut vasculum acciperet, quod non posset reddere, sed illos magis impostores habendos dicebat, qui dolo persuaderẽt se idoneos gubernandæ Reipublicæ, cùm sint homines nihili. Hoc dictum multo magis ad principes, magistratus & episcopos Christianos pertinet, quàm ad Ethnicos. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Illum imprudẽter facere dicebat, qui cùm boues efficeret pauciores, postularet tamen haberi bonus bubulcus: sed multo absurdius esse, si quis haberi velit bonus Reipubl. gubernator, cùm ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torsit in Critiam & Chariclem, qui multos ciuium trucidarant. Nec illos id latuit. Critias enim illi minatus est, ni sileret, fore vt ipse quoque faceret boues pauciores? & quòd minatus est verbo, re præstitit, nam huius opera Socrates periit. Laertius in vita Socratis.

Huc refer apophtheg. de Magistratu, Principatu, vel Principe, & Reip. administratione, &c.

De gula.

Anonymus.

* SYbarites quidam quum Spartæ in phiditiis conuiuaretur, Meritò vitæ contemptores esse dixit Spartanos: quisquis enim sanæ sit mentis decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis esse particeps. Athen. lib. 4.

Galienus Cæs.

* Quum ei relatum esset, populum Rom. indignè ferre, quod Valerianus pater eius apud Parthos seruiret, conuersus ad adstãtes: Ecquidnã habemus, inquit, quod prandeamus? Treb. Pollio.

Augustus Cæs.

Quum ad Augustum delatum esset, Erotem Ægypti procuratorem emisse coturnicem, in pugna superãtem omnes, ac prorsus inuictũ, eámque assam deuorasse: iussit accersiri hominem, & discussa causa, confessum malo nauis affigi iussit: vita iudicans indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem non pepercisset aui, quæ pugnando diu multísque potuisset esse voluptati: prætereaquæ læto quodam omine, Cæsari perpetuam in bellis prosperitatem portenderet. Plut. in Rom. apoph.

Huc refer apopht. de Deliciis, Ebrietate, Intemperantia Voluptate, &c.

DE HÆRETICIS FVGIENDIS.

Polycarpus martyr.

ALIQVANDO Marcioni obuiam factus, atque oratus vt eum agnoscere vellet: Agnosco, inquit, primo genitum Satanæ. Tanta tunc Apostoli atque eorum discipuli in religione cautela vtebantur, vt ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum qui à veritate declinauerant, habere paterentur. Ibidem. Eusebius libro quarto Eccles. histor. cap. 14.

Idem.

*Si fortè impia dogmata audiret, aures obturans continuò exclamabat, O bone Deus, in quæ me tempora reseruasti, vt hæc patiar? atque ex eo loco quo vel sedens, vel stans ea audiuisset, ex templo planè aufugiebat: Eusebius libro 5. histor. Eccl. cap. 19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato, tanquam Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c. Socrat. histor. Eccles. libr. 1. cap. 3.

S. Ioannes Apostolus.

Supra de Conuictu & conuersatione.

De hilaritate.

Zeno Cittieus.

Rogatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinũ quum sit suapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laërtius libr. 7. cap. 1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in populo cicutam porrigentem, interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc, pharmacum, quòd eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis quando, & qua ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quòd cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cum aduersus omnia mala, animi fortitudine

armatus esset, in ipsa etiam morte hilaritatẽ ostendit. Laër.in eius vita.

Idem.

Quum puer Sacratem in ipso ferè mortis agone detexisset, quòd illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quẽ persoluere ne neglexeris: perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. adeò inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremam vocem fuisse ferunt. Laert.

Plato.

Negabat oportere inebriari, præterquam in festis, in quib. ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autẽ decet hilaritas, ebrietas autẽ in his locũ habere nequaquam debet. Laer.li.3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

PTolemæum regem adhortari solebat vt sibi pararet libros de regno, déq; militari imperio & gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quòd ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Plut.in Græc. apoph. & Laer.l.5.c 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidẽ optimum rerum bellicarum scriptorem esse, qui quàm plurimorum certaminum ciuiliũ particeps fuerit, & quàm plurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere autem voluit, eum tantũ reuera esse bonum historicum, qui de his scribat rebus, quibus ipse interfuit. Polyb.l.12.hist.

Virginius.

Suprà tit.de Conscientia bona.

Alphonsus.

Capuæ laborãs aduersa valetudine: medicis multa medicamenta adhibentibus, in grauissimo morbo Quinti Curtij historias de Alexandri magni rebus gestis descriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cũ omnem morbi improbitatẽ superasset, sanitati restitutus: Valeat inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, restitutor sanitatis meæ. Anton.Panor.de reb.gest. Alphons.& Æneas. Syl. de eius dictis.

De hypocrisi.

Diogenes.

CVidam sibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorũ esse censuit, quod homo mollis, Herculis aptũ sibi vendicaret. Idem dici potest iis, qui prodigioso amictu profitentur vitæ sanctimoniam, vita non respondent. Diogenis dictum extat apud Laër.l.6.c.2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus quòd alienam ab omnibus deliciis austerámque vitam ageret: fortis, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus. Notans fictam illius parsimoniam, quum esset alioqui ambitiosissimus. Plut.in reg.& imp.apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum se aliquando in ea loca, in quibus nulli planè hypocritæ essent, respondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum est. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocrisi locus, si modo & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo est, qui nó

ex

ex aliqua parte fictus fucatúsque sit.

Alphonsus.

Cùm post Africanam victoriam in Ænariam insulam venisset, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Christum & virginem eius matrem, vermiculis acerbissimo morbi genere absumptum, animam expuisse, dixisse fertur: propterea Deum tantopere in hypocritas sæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tãquam sceleris mediatorem. Ideóque vt plurimum viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent, vt intelligant mortales, à talibus monstris maximè cauendum esse, quòd Deum ipsum non tantum post mortem, sed etiam in ipsa vita haberent indubitatum vltorem. Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

De homine.

Solon.

INterrogatus olim, Quid esset homo? respondit, putredo est in exortu, bellua in omni vita, esca vermium in morte. Anton.

Diogenes.

Quoties considerabat in hominũ vita ciuitatum gubernatores, medicos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplans somniorum interpretes, coniectores, diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiísque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum, si exerceatur. sin ad vitia degeneret, lõgè esse infra mutas pecudes. Laërtius lib. 6.

Perictione Pythagorea.

*Dicebat, conditum & compositum esse hominem in hoc, vt contempletur naturæ rerum ipsiúsque sapientiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparandi cõtemplandíque rerum quæ extant sapientiam. Stobæus sermone de virtute.

Plato.

*Hominum mansuetum animal esse dicebat. Quòd si recta disciplina institueretur in mansuetiss. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. lib. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homo solus (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stobæus, sermone 116.

Cyrus.

Dicebat, eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos, sibíque inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiant. Plutarchus in apophthegmat.

Vide apopht. de Hominis fragilitate.

De hominibus suum officium non facientibus.

Diogenes.

QVodam tempore lucernam accensam gestans, obambulabat in foro clarissima luce: quærenti similis, Rogantibus quid ageret? Hominem, inquit, quæro. notans publicos ciuitatis mores vix homine dignos. Laërt. l. 6.

Idem.

In foro stans, clamabat, Adeste homines: veluti cõcionaturus apud populum. Quúmque iam frequentes conuenissent, nec ille desineret clamare, Adeste homines: quidam indignati, En adsumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adesse iussi, non sterquilinia. Non putauit hominis cognomen competere in eos qui non viuerent iuxta rationem. sed brutorum in mortem agerentur affectibus. Laër. l. 6. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, scorta, & adulatores facultates suas profunderẽt, similes dicebat arboribus, per præcipitia nascentibus: quarum fructus nullus hominum gustaret, sed à coruis & vulturibus ederentur. quo dicto innuit, eos nequaquam esse homines, qui ventri & gulæ seruiunt. Laër. l. 6.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogassent, num illic, esset multum hominum? negauit esse. Rursus percontatus, an illic esset multa turba? annuit. significans vocabulum in paucos competere. Laërt. li. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam interrogabant, vidisséne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, sed homines perpaucos. Laërt. libr. 6.

Idem.

Conspecto adolescentulo, cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laër.

Stilpon.

Quum omnium oculi coniecti essent in Stilponẽ, quidam: Isti, inquit, Stilpon mirantur te vt belluam. Nequaquam, inquit ille, sed vt verũ hominem. Solent peregrinæ bestiæ in spectaculum produci: vulgares homines nemo mirantur. Sed philosophum plerique spectabant, non vt quemuis hominem, sed vt hominem verum: nam id spectaculum est rarissimum. Obiter notauit interpellatorẽ, quòd ipse non esset verus homo, nec spectatu dignus Laër. l. 2. c. 12.

Architæ.

Dicebat, Quẽadmodum, si etiam summam diligentiam adhibeas: tamen piscem, sine spinis nõ inuenias: sic neque hominem inueniri posse, qui nõ dolosum spinosúmque quiddam habeat admixtum. Ælian. li. 10. de Var. hist.

Alphonsus.

Licet socordi & obtuso ingenio homines patiẽter audiret solitus tamen est eos tantum, quorum proba ingenia esse sciebat, homines appellare. Ennianum illud leui voce submurmurans: Vulturis (sic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in syluis miserum mandabat hominem, Bellissimè enim non homines,

nes, sed homones. Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere. Pan. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Sępenumero dicere solebat, Si nullam aliam præter Calabriam prouinciam haberet, se malle priuatū quàm regem viuere, ne imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent, præter figuram & nomen. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

Dicere solebat, sic metiēdam esse ab homine vitā quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max. ser. 67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat.

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Eheu, quid heu? nobis, quid hominum est, accidit:

Sensit, quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intolerabile. Laertius libro 4. cap. 5.

Anacharsis.

*Rogatus à quodam, quid hominibus esset infestum? Ipsi, inquit, sibi ipsis. Stob. ser. 2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor dicere solebat. Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus, mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis, includerentur. Bene quidem, nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lāce perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræ motu ex Plutarc.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominū calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones æquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores: qui alienæ inuident, suam deplorant sortem. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere. Stob. ser. 97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideant, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putēt: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnib. relictis. Stob. ser. 96.

Zeno.

Canem eum inuadentē quum repulisset, reprehēsus à quodam ob id, Perdifficile est, inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostēdere, hominē nunquam esse tam cautum, quin aliquando ostendat se quoque hominem esse affectibus obnoxium. Laër. l. 9. cap. 5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunā esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant: mala autem non tātùm non exquisita, sed extra om nē

etiam expectationem. Stob. serm. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanam imbecillitatem expenderent, quòd ei per mediocrē possessionem prospiciatur & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. ser. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinēt. Ant. in Meliss. par. 1 ser. 7. Max. ser. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitæ spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. ser. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogarètur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret: vidēs Pausaniam nimium rebus suis fidere, eo quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tāta rerum felicitate hominem esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictū esset. Cúmque iam in summo vitæ discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tantam admonitionem conuenire putarem, vnde miserè nūc perire cogor. Ælian. lib. 6. de Var. hist.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quidnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 96.

Phauorinus.

* Homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles verò, qui spe frustrantur. Stobæus sermone 4.

Mercurius Trism.

*Homo (inquiebat) animal est imperfectum, mēbris imperfectis constans, & ex multis diuersisque corporibus constitutum corpus gerens. Stob. ser. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quidnā esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidiæ & calamitatis trutina: reliquū verò, pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formā pateretur effingi, non passus est, Quid, inquit, an non satis est nos hanc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris ostentandam? Iudicauit cum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Eras. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Stob. ser. 97.

Xerxes

Xerxes.

Cùm vidiſſet vniuerſum Helleſpontum nauibus ſuis conſtratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatum móxque fudit lachrymas. Tam ſubitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus rogare cauſam, Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimum nemo ſuperfuturus eſt. Plut. in apoph.

Philippus.

Poſtquam apud Cheroneum Athenienſem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate efferre cœpit, vt ſe hominem fortunæ malis obnoxium eſſe non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta ſuperbia ſibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad ſolis exortum in ſuum cubiculum ingreſſus inclamaret: Rex, memineris te non Deum, ſed hominem eſſe multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expoſitum. Cælius Rhodiginus l. 19. c. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbique ob res feliciter geſtas vocaretur. Se, quòd mortalis eſſet, duabus potiſſimùm rebus deprehēdere dicebat, ſomno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè produt hominis imbecillitatem. Somnus enim quid aliud eſt, niſi (vt ille ait) gelidæ mortis imago: coitus item quid aliud, niſi ſpecies morbi comitialis? Plut. in Alexand.

Idem.

Dum in obſidione cuiuſdam vrbis infirmiſsima mœnium quærit, ſagitta grauiter ictus eſt: nec tamen ab inſtituto deſtitit, ſed mox quum repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet coactus quod ceperat omittere, ac chirurgum acceſſere: Omnes, inquit, me prędicāt Iouis eſſe filium, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat. Plutar. & Q. Curtius en Alexandro.

Stratonicus.

Quum audiſſet partū matris Timothei regis: Si inquit, opificem peperiſſet, non deum, quales emiſiſſet voces? Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regē æquè miſerabilis ſit, ac parturientis quemlibet plebeium. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silenus.

A Mida captus, rogatus eſt quid eſſet homini optimum? diu ſilentium tenuit. tandem addactus vt diceret, reſpondit: Optimum eſſe, nunquam naſci: proximum, quàm ocyſsimè aboleri. atque hoc pretio dimiſſus eſt. Plutar.

Scipio Africanus.

Dicere ſolebat: Vt ij quibus ſunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus poſsint vti: Sic homines præ ſecundis rebus effrenatos, ſibíque præſidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, vt perſpecta rerū humanarum imbecillitate, varietatéq; fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus imp.

Cuidā illos Vergilij verſus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum riſione reſpondit: Ego mihi diuum adoptaui, non

filium. Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorum, sed à rogo. Dion in Hadriano.

Æneas Syluius.

Audiens disputantes de vitæ humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poeta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Syluius lib. 3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

*Fac ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

*Optimum sanè, inquit hoc dictũ est, erítque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. serm. 1. de virtute.

Socrates.

*Equus generosus (dicebat) iudicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui anima egregius erit. Eodem serm.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laertius libr. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebant aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea, quæ honestissima essent. tantum valebat apud homines gentiles rerũ honestas. Huius rei testis est Plut. in apoph. Lacon.

De honore virtutis præmio.

Antisthenes.

Sciscitatus, quæ res portẽderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimen. Sẽtiens, eam Rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna scelerosis. Laer. l. 6.

Theophrastus.

Percontatus, quánam re communis hominũ societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stobæus sermon. 41.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, rectè facta dictáq; nullo neque præconio nec honore dignantur, quem oro fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistra-

magiſtratum ſuſceperis. Plu. in apo.

Anonymus.

Titus Labienus equiti ſtrenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audiſſet Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abiit. Miles aurum contempſit, honorem amplexus eſt. Eraſ. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potiſſimum colorem inducunt, quo vident homines, maximè delectari: ita iuuentus ad ea ſtudia potiſſimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non ſolum alit artes, verum etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magiſtratus his demum committerent, qui de ſe virtutis ſpecimen dediſſent: ita fieri, vt quàm plurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent. Eraſm. lib. 5. apoph.

Idem.

Qui virtutem honore ſuo fraudarent, eos dicebat ipſam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ ſi detrahas, ipſa virtus elangueſcit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus ſemper habebat, cuius in primis laudabat illud, quòd diceret: Eoſdem labores non eſſe æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipſe honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero libro 2. Tuſcul. quæſtion.

Cicero.

Sibi propriè & ſolum honorem æſtimari dicebat quem quis neque maiorum cõmendatione, neque per alterius calamitatem aſſecutus ſit. Cicero in Philippicis.

Alphonſus.

Amico ac familiari cuidam ſuadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum poſſet, vitam ageret, nec corpus tot tantíſque periculis obiectaret, reſpondiſſe dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem ſapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum eſſe, in quod niſi per Virtutis templum introire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris faſtigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens eſſet) ſed virtutis, illa quidem aſpera & ſalebroſa, enitendum eſſe. Panorm. l. 1. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Suprà apoph. de Ambitione.

De honore artibus & eruditione exhibito.

Demetrius.

Demetrius Antigoni filius, cùm Rhodum obſideret, vrbémque iam cœpiſſet, tabulã quandam Protogenis manũ depictam ſtudiosè ſeruari ſibi præcepit, dicens: ſe citius parentis imagines, quàm eam picturam aboliturum. Plutarch. in Demetrij vita.

Neocles.

Arato deſtinanti tyrannorum cõmuni odio abolere tabulam inſignis artificij, quæ Ariſtratum in curru victorem habebat: Neocles ſup-

plex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicẽs: Cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. l. 6. apoph.

Scipio minor.

Vbi ciuitatẽ comperit statuis deorum Gręcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronuntiari publicè iussit, vt qui illarum essent vrbium agnoscerent illa, ac referrent domum. Plut. in Rom. apoph.

Sigism. imp.

Suprà apoph. de Doctrina & erudit.

De honore negato.

Phauor. philosophus.

ATheniensès Phauorini Æneam statuam deiecerant, vt hominis Cæsaris inimicissimi. Erant enim Athenienses vectigales Adriano Cæsari. Id posteaquam philosopho denuntiatum est, nihil commotus dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm bibere cicutam. Philostratus.

De honore ex necessitate oblato.

Paulus Æmylius.

ITerum petens consulatum, repulsam tulit: cæterùm cùm bellũ aduersus Perseum ac Macedones, imperitia segnitiéque ducum iam longum duceretur, eidémque consulatum detulissent, negauit se illis habere gratiam, non enim se ob id tum designatum imperatorem, quòd ipse desideraret imperium, sed quòd ipsi imperatorem. Plutarch. in Romano. apopht.

Iul. Cæsar.

Cùm triumphans subsellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non assurrexit vnus omnium: id adeò indignè tulit, vt proclamarit, Repete erga Aquila à me rempub. tribunus? nec deinde per cõtinuos aliquot dies cuiquam quicquã pollicitus est, nisi sub hac exceptione: Si tamen per Põtium Aquilam licuerit. Erasm. lib. 4. apopht.

De honore momentaneo.

Cicero.

IN Vatiniũ, qui paucis diebus consul fuit, ita iocatus est: Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno: Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. nisi fortè videtur hoc magis ad Caninium Reuilium pertinere. Macrob.

M. Voltacilius.

Cùm audiret Caium Seruiliũ per vnum tantum diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines, nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione filiorum Flamines dicti sunt. Flamini autẽ Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. lib. 2. Saturn. ca. 2.

De

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibúsque nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino non cordi sint. Sapientissimè autem putauit, non esse simile dignitatem aliquam suscipere: & cùm iam acceperis, ea spoliari. Non enim graue est, non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestum est. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiam aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Dominum sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt, cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus libro secundo de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

ATheniense per adulationem decreuerant, vt Alexander pro Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros est, ita Serapis ab Ægyptiis specie bouis colitur. Laert. lib. 6.

Aristoteles.

Præcipuam dignitatem esse dicebat, non fungi honoribus, sed ab aliis dignum honore iudicari. Stobæus.

Alexander.

*Capta Petra, arce inexpugnabili in India, Alexandrum amici eius iactabant supergressum rebus gestis Herculem: At ego, inquit, res gestas meas cum imperio non existimo esse vni Herculis verbo æquiparandas. Plut. in apoph.

Python.

* Eum, quòd interfecisset regem Cotyn, magni faciebant Athenienses & honorabant: Sed ille, Deus hoc (inquit) manu vsus mea perpetrauit. Plut. in præcept. politicis.

Agesilaus.

Agesilao quum nationes, quæ id temporis Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neq; picta, neq; ficta, neque vllo alio artificio parata. At principū vulgus hoc honoris genere se diis æquiparari credebat, summúmque rerum bene gestarum præmium arbitrabatur. Agesilaus ipso honesto contentus, negligebat eiusmodi adulationes verius quàm

malens inſculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quàm in foro æreus aureúſve ſtare. Eximiam virtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec vlla ſpecioſior ſtatua quàm honorifica bene actæ vitę memoria. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quũ moraretur in portu qui Menelai dicitur, mandauit iis qui aderant, ne quam ſtatuam aut imaginem in eius honorem erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus geſſi, hoc erit monumentum mei: ſin minus, ne omnes quidem ſtatuæ, quum ſint vilium ac nullius rei opificum opera. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Thaſij quoniam intelligebant Ageſilaum de ipſis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus illum dignati ſunt: atque hac de re legationem ad illum miſerunt. I s vbi legiſſet honores, quos legati ad illum detulerant, percontantus eſt, num illorum patria poteſtatem habere ex hominibus faciendi deos. Quum illi reſpondiſſent, habere: Agedum, inquit, primùm vos ipſos deos facite: id ſi præſtiteritis, tum vobis credam, quòd me quoque deum facere poteritis. Vtrum hic prius admirari conuenit? animi celſitudinem, adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philoſophus ſemet in Ætnam coniecit, quódque tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt: an ingenij ſolertiam, qua Thadiis vel ſummam ſtultitiam vel abiectam adulationem ſuam in oculos ingeſſit? Plutarchus in apoph. Lacon.

Anonymus.

Quidam quum in peregrinatione vidiſſet homines in ſellis curulibus ſedentes: Abſit, inquit, vt in talibus ſedeam ſellis, vnde non liceat aſſurgere ſeniori. In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò ſcelus erat, iuuenem non aſſurrexiſſe ſeni. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Pylij cũ decreto ſtatuiſſent Theopompo ſummos honores, ipſe renuit: Mediocres honores ipſum tempus augere, immodicos verò abolere, dicens: Quo apophthegmate, id quod alij ſibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, ipſe vltrò delatum reiecit. Plutarchus in Lacon.

Pyrrhus.

Quum rebus fęliciter geſtis domum rediſſet, & à ſuis aquila diceretur: Per vos, inquit, aquila ſum. Qui enim non eſſem, quum veſtris armis veluti pennis ſubleuer? Modeſtiſſimè glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens, vitauit inuidiam. Plutarchus in Regum & impp. apoph.

Alexander.

Quum in bello crus ei eſſet ſagitta vulneratum, multíque accurrerẽt, qui ipſum frequenter Deum appellare conſueuerant, exporrecta hilarique fronte ad Homeri carmen alludens dixit: Hic ſanguis eſt quem videtis, liquórque, qualis diuis ſolet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatem, cum ipſa res declararet ipſum nihil aliud eſſe quàm hominem. Plut. in apopht. regum imperatorum.

Antigonus.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

M. Var-

M. Varro.

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannensi pugna, quæ Romanis fuerat infelicissima, superfuit, honores à populo delatos recusauit: dicens, felicioribus magistratibus opus esse Reipub. Quum animum gereret inculpatum, fortunę suæ Reipub. vltro pœnas dare voluit, vir ob hoc ipsum summis dignus honoribus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pompeius.

Quum in Lybiam aduersus Domitium transisset, cúmque ingenti prælio superasset, militibus ipsum imperatoris titulo consalutantibus, negauit se eum honorem admissurum, quandiu hostium vallum staret erectum. Hoc audito, milites, licet ingēs obstaret pluuia, impetu facto hostiū castra adorti expugnarunt. Recusauit honorem, nondum factis emeritum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Populo, per adulationem Regem ipsum salutanti: Cæsar, inquit, sum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Erasm. libr. 4. apoph. ex Plut. in vita Cæsaris.

M. Antonius.

*Quum Rhodum insulam vi cæpisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec Dominus, sed regis ac Domini interfector. Plutarchus in Antonio.

Tiberius.

Cuidam, à quo fuerat dominus appellatus, denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Quanta molestia in tanto principe? Nunc quidam nihil audire possunt nisi sacras maiestates, gratiosas celsitudines, & reuerendissimas dominationes. Eras. lib. 6. apoph.

Maximus Senior, Cæs.

* Nunquam ad oscula pedum quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Capitolinus.

Alexander Seuerus.

* Imperator creatus, quum vix annos 16. natus esset, ob virtutes eximias, titulis magnificis à Senatu decoratus, nunquam in animum induxit vt se Magnum, & Patrem patriæ cognominari pateretur: Oportere enim, aiebat, vt res gestæ maturiórque ætas ea nomina pararent. Lampridius.

Gregorius Nazianzenus.

Cùm successus Gregorij in ecclesia inuidia subsequeretur, adeò vt iniquis & minus sanis proscriptionibus ei abeundum esset, iámque alius ordinaretur Episcopus, quod nemo illi palàm dicere audebat, ipse verò sentiens quid fieret, dixit: Absit, vt mei causa aliqua simultas in Dei sacerdotibus oriatur. Si propter me est ista tempestas, tollite & mittite me in mare & desinet à vobis quassatio. In eius vita Gregorius Magnus, episcopus Rom. nomen Odrumenici siue omnium Ecclesiarum Episcopi constanter & semper recusauit, vt testantur eius epistolæ plurimis locis.

Alphonsus.

Neapolitani ciues, cùm ob virtutem & clementiam Alphonsi regis decreuissent vno consensu omnes arcum regi triumphalem ad memoriam honorificè struere, elegerunt locum super gradus marmoreos maioris ecclesiæ. Id verò quando quidem fieri non poterat, ni magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ

Buxuti, magnanimi & strenui militis, domus, rex fieri omnino hoc prohibuit: Haud tanti se facere, inquiẽs, huiusmodi saxorum struem ventis imbrique obnoxiam, vt amici domũ ideo euerti pateretur. Contempsit rex honorem, & laudem saxorum testimonio posteris memorandam: cùm secus hodie facient ij qui nullis virtutibus conspicui, omnibus ædificiis & parietibus nomen suum posteris celebrandum inscribunt atque insculpunt. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Ioannes Picus.

* Is sæpe oblatas & sacras & profanas dignitates magno respuit animo, Deo & studiis se addictum respondens. Cùm autem vir quidã magni nominis amicorum suasu eum ad Cardinalatus dignitatem petendam, vel certè si offerretur amplectẽdam subtimidè hortaretur, respõdit, Non sunt cogitationes meæ cogitationes vestræ. Bona Ecclesiæ pauperum bona sunt. Io. Frãcisc. Picus in eius vita.

De hospitibus.

Cleomenes.

CVm amicus quidam hospiti in phiditiis nihil apposuisset nisi vinum nigrum, & panem igni duratum, succensuit homini Cleomenes, dicens: Erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas est, si quis à seipso exigat victum duriorem: at inhumanitatis est, hospitem eodem compellere. Plut. in Lacon.

Socrates.

* Rogatus, cuius hospitium nos quærere oportet? Illorum, inquit, qui bene sapiunt. Stob. serm. 3.

Stratonicus.

* Quum perhumaniter quidam eum excepisset, multùm recreatus est. Videns verò mox alium introire, iterũmque alium: facessamus hinc, ô puer, inquit ad suum comitem. Etenim pro columba palumbum, pro hospite pandochæum inuenimus. Ælian. de varia histor. libr. 14.

Anonyma.

* Impetrauit ab Athanasio episcopo Alexandrina mulier nobilis & diues, vt ex viduis quæ ecclesia sumptu alebantur daretur sibi vna aliqua alenda. Data est illi quædam miti & suaui ingenio, cuius facilitate auctum est matronæ studium in pauperes. Poposcit sibi alteram dari, forte data est illi peruicax & mulier, ex qua cùm ex pio hospitio probra reportaret: ago tibi gratias (dixit Athanasio) quòd talem dedisti, per quam patientiæ cultus à me exercebitur. Sabell. lib. 9. cap. 1.

Lucullus.

Quum Græcos quosdam per dies aliquot magnificè tractasset, atque illi dicerent, se mirari quòd tantum impendiorum sua causa faceret: Nõ nihil ô hospites, vestra causa, inquit, sed maxima pars Luculli gratia. Plu. in Rom. apoph.

De hostibus & inimicis.

Diogenes.

AD salutem hominibus opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis, eo quòd illi monẽt, hi redarguunt. Laert. lib. 6. Plut.

Antisthenes.

Antisthenes philosophus Atheniensis,

niensis, frequenter dicere solebat, hostes in bello semper obseruandos esse, quòd hi primum omnium sentiant si quid delinquas. In hoc igitur vtiliores sunt nobis quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Laertius libro 6. capite 1.

Ariston.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui interrogatus quid oporteret bonum regem facere? respondit, amicis benefacere, inimicis verò malè. At quanto præstantius, ait, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Plutarchus.

Onomademus.

Postquam aduersam factionem superasset, quibusdam censentibus, omnes diuersæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens, se vereri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos existerent dissidia. Sentiens, sic esse multorũ ingenium, vt si desint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetrant. Eras. 6. apoph.

Xenophon.

Xenophon dicebat esse prudentis cordatíque viri, etiam ab inimicis vtilitatem capere. Vulgatum est, neque solem, neque aquam, neque ignem magis vtilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestiis ac serpentibus noxiis vtilia quædam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod vertat in suum bonum. Erasm. 7. apoph.

Chabrias.

*Optimos imperatores esse dicebat, qui res hostium notissimas haberent. Stob. ser. 52.

De hostibus, astu ac dolo vincendis.

Agesilaus.

Cum adu. Tessaphernem, hominem fœdifragum belligeraret, eiúsque vrbes quamplurimas variis insidiis ac dolis cœpisset, amicis dixit: Fœdera quidem violare, præter causam impium est: cæterùm hostibus imponere, non modò iustum est, ac laude dignum verùm etiam & iucundum & lucrosum. Nec enim turpe putauit, dolis in illum vti, qui violato fœdere, periurio fefellisset & deos & homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm in luctandi genere, quod chirapsiam appellãt, is qui collum alterius vrgebat, frustra præterque legem palæstræ pulsaret vndique, & in terrã detraheret, posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit, cúmque alter diceret, Mordes ô Lacon, fœminarum more? Non, inquit, sed more leonum. Vt solerter obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. Nullũ enim probrũ apud illos detestabilius, quàm muliebris imbecillitatis. Iure autẽ morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Plut. in Lacon.

Agis.

Cuidam consulenti Agidem regem, vt hostibus fugientibus daret transitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his qui ob fortitudinem manent, si non pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir animosus, aduersus hostes nullam prætereundam occasionem. Plut. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Interrogatus, quomodo oporteret hostes aggredi? dixit, Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stobæus serm. 52.

Xenophon.

*Neque vel amicis (inquit) beneficium maius præstiteris in bello, quàm si inimicus ipsis esse videaris: vel magis hostibus vllo pacto nocueris, quàm si amicitiam ipsorum simules. Stob. ser. 52.

Herennius Pontius.

Samnitibus consultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas inclusis fieri deberet: Herennius Pontius suasit: vt inuiolatæ dimitterentur. Postero die eadem de re consultus, respondit, ad vnum vsque delendas. Sentiens, aut clementer magno beneficio demerẽdos hostes, aut irreparabili iactura illorum vires communiendas. Neutrum sequutus est exercitus: sed sub iugum missos, contumelia magis illos in se prouocauit. Eras. lib. 6. apoph.

De hostibus contemtis.

Agesilaus.

QVum edixisset Agesilaus rex vt captiui nudi venderẽtur: Laphyropolę, quorum munus erat res prædatitias diuendere quod erant iussi faciebant, ac vestium quidem, quoniam iuxta barbaricum morem erãt splendidæ, multíque pretij, complures extiterunt emptores: cæterùm ipsa corpora candida, prorsúsque tenera ac delicata, nec quicquam virile præ se ferentia (quippe in vmbra, otio ac voluptatibus educata) adeò concupiuit emere, vt deriderent etiam hoc mercium genus, velut inutilium, nec vllius omnino pretij. Id animaduertens Agesilaus qui auctioni præsidebat, & hunc casum torsit ad animandos ad fortitudinem milites: Hæc, inquit, sunt pro quibus pugnatis (ornamenta captiuorum ostendens) hi, quibus cum pugnatis: nuda captiuorum corpora demonstrans. Duplici nimirum argumento addidit suis animos: amplissima spe præmiorum, & hostium imbellium extremo contemptu. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutũ esset ad Spartam iter? Refert, inquit, qualis eò descendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venamur. significauit, ferocibus ac violentis esse tutũ proficisci Spartã, nec mollibus & effœminatis: quòd hostili animo illuc proficiscentes malè acciperentur à fortibus delicatos homines illic nõ sinerẽt lasciuire in tenebris. Plut. in Laco.

Antigonus.

Antigonus quum in paruulo quodam castello Græci obsiderentur, ac fiducia loci contemnentes hostes, multo in deformitatem Antigoni lo carentur, & nũc staturam humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo, inquit, & aliquid boni spero quãdo in castris meis Silenũ habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, quod captis facere mos est, videlicet vt qui bello sunt vtiles in cohortes describantur, cæteri præconio subiiciãtur: negauit se vel id facturũ fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberẽt linguam. Plut. & Seneca.

Cicero.

Post Pharsalicum conflictũ, cùm fugis-

fugisset Pompeius, Nonius quidã dicebat septem adhuc aquilas superesse, proinde bono animo essent hortabatur: Rectè, inquit Cicero, hortareris, si nobis cum graculis bellum esset. At ille aquilas dixit, vela Romana aquilis insignita. Plut. in Ro apop.

Romani.

Cùm in pugna adu. Tigranem, hostium peditum centum millia trucidassent, pauci equitũ fuga seruatis & ex ipsis non amplius centum essent vulnerati, interfecti quinque dicebat, sese erubescere, quòd in tam vilia mancipia strinxissent ferrum. Plut. in Ro. apoph.

De hostibus non crudeliter tractandis.

Socrates.

CVm Crœsum interrogasset, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? illéque respondisset, Vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si & illos tibi amicos asciuisses. Max. ser. 6.

Agesilaus.

Solebat admonere milites suos, ne captiuos vt facinorosos cruciarent, sed vt homines seruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit, vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis castris relicti perirent. Eandem curam impendit senibus captiuis, ne quoniam sequi non possent, à canibus lupísve discerperentur. Hæc autẽ humanitas illi nõ solùm aliorũ, verũ etiã captiuorũ mirã beneuolentiã cõciliauit. Et nũc homines sibi videntur, qui trucidatis infantibus ac senibus, eã ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtriq; Quo progressa est immanis illa feritas. Plut. in Lacon. apoph.

Ariston.

Cùm ex quodam audiuisset, amicis benefaciendum, inimicis autem malefaciendum esse: imo, inquit, præstantius est amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Plut.

Xerxes.

Cùm Græcorum exploratores in exercitu suo deprehendisset, nullo malo affecit, sed circumduxit, vt omnem viderent exercitum, & illæsos dimisit. Noluit vir bellicosissimus crudeliter grassari in hostes perniciosissimos, quos non iam manu, quàm beneuolẽtia & clementia vincere cupiebat. Plut. in reg. & imper. apoph.

Paulus Æmilius.

Perseo sese ad victoris pedes abiicienti, vocésque degeneres emittẽti: Cur, inquit, fortunam crimine liberas, sic te gerens, vt superiore etiã fortuna videaris indignus? Cur meã dedecoras victoriam, ac rerum à me gestarum gloriam obscuras, tam abiectum te demonstrans, vt indignus appareas, quem populus Romanorũ haberet hostem? Plut. in eius vita.

Fabius Maximus.

Dicebat absurdum videri, si cùm equos & canes venaticos familiaritate cibóque cicuremus, potius quã catenis ac verberibus, homines feroces animo non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, sed asperiores in illos simus quã agricolæ sunt in caprificos ac malos syluestres & oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. Plut. in Rom. apoph.

Fabricius.

Fabricio iam consuli misit epistolam Pyrrhi medicus, qua promittebat se regem veneno necaturum,

si iuberet. At eam epistolam, authore non prodito ad Pyrrhum remisit, iubens illum sibi cauere qui pessimus esset index cum amicorum tū hostium. Sentiēs, eum habere pro hostibus eos quos amplecti debebat, si satis nouisset: & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hostes. Plut. in Rom. apoph.

Sigismundus imp.

Laurentius Hungariæ Palatinus, cùm diceret imprudenter agere Sigismundum imperatorem, qui victis hostibus non solùm vitam & opes relinqueret, sed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque. Tibi, inquit Sigismundus, videtur vtile inimicum occidere, neque enim mortuus bellum excitat: At ego inimicum occido, dum parco: & amicū facio, dum extollo. Ostendit autem, pulchrius esse benefaciendo, quàm potentia inimicos vincere. Æn. Syl. lib. 3. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex cùm expugnatis vrbibus, humaniter hostes omnes dimittendos mandasset, reprehensus à suis ducibus qui omnes interficiendos putabant, respondit, Nihil magis aduersariorum animos flectere atque conciliare, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panor. li. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem cùm Caietam vrbem obsideret coacti sunt oppidani ob famē, qua grauiter vexabantur, ad bellum inutiles è ciuitate expellere, in quos cùm incidisset rex, adhortatus vt ferro trucidaret omnes Nequaquā, inquit bellum cōtra puellas, fœminas, senes, ac innocentem iuuentutē suscepimus: sed contra viros armatos, de victoria manu nobiscum concertantes. Et sic pepercit rex imbelli ętati, ab hostibus ciuitate pulsæ ob famem, Alphonsum sanè, & Agesilaū, qui similem pietatem hosti præstitit, nostra tempora desiderarent. Si quidem nunc de magna gloriantur animi fortitudine, qui trucidatis infantibus ac senibus, eā ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Alphonsi dictū recitat Panor. l. 1. de reb gest. Alphonsi

Huc refert titulum de Victoriæ moderatione.

De humanitate.

Agesilaus.

HYdricus cùm quendam cōiecisset in carcerem, Agesilaus humaniter veniam pro captiuo deprecatus est, hunc in modum scribens: Si nihil peccaui, oro vt hominem dimittas: si peccauit, mihi dimitte: sed omnino dimitte. Innocentē punire, scelus est: culpā interdum condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Plut. in apoph. Lacō.

Xerxes & Arimanes.

Inter Xerxen Darij filium & Arimanem fratrē, de regno erat contentio. Itaque quū Xerxes intellexisset, fratrē ex Bactrianorum regione descendere, misit illi munera, & iis quibus ea mādaret perferēda, iussit vt ipsius verbis illi dicerent, His in præsentia te honorat frater tuus Xerxes quòd si rex fuerit declaratus, eris apud ipsū omniū primus. Hac humanitate delinitus Arimanes cōtētionē remisit, ac fratri regnū adepto protinus adorationis honorem exhibuit, eiq; diadema imposuit. Xerxes autē

illi

illi proximum ab se locum dedit. Eras.l.5.apoph.

Philippus

Filium Alexandrum admonere solebat, vt cum Macedonibus comiter haberet consuetudinem, vulgi conciliata beneuolentia vires ac robur sibi parans, dum liceret alio regnante esse humanum, prudēter colligens, vt nulla re melius constabilitur imperium, quàm ciuium beneuolentia, ita difficillimum esse iam regnum administranti, erga quos libet esse humanum, non solùm quòd regia potestas opposita sit inuidiæ. verùm etiam quòd Respublica non possit esse incolumis, nisi scelera supplicijs coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda est humanitas erga ciues, vt interim regiam tueantur authoritatem. Nam immodica bonitas sæpe contemptum parit. Plut. in apoph

Plura pete ex apoph. de Clementia.

Diogenes.

Plato laudante quendam hoc nomine quòd erga omnes humanissimus esset: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui nullum vnquam affecit dolore? Quod dicto docere voluit nimiam humanitatem obesse reipublicæ. Laër.l.6.

Agesistrata.

Quum Agidem filium exanimem iacentem videret, exosculata facie dixit, Nimia tua, ô fili, bonitas, nimia mansuetudo & humanitas, te simul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus sanè præclarum, sed inuidiosum, nimirum vt degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priscam illam seueritatem reuocaret. Interim dum studet offendere neminem, & gratificari omnibus, semetipsum in exitiū coniecit. Plut. in Lacæn. apoph.

Vide apophthegm. de Indulgentia & Licentia.

Turbo.

Quū adhuc nihil aliud esset quàm centurio, & ante præfectos à Cęsare vocaretur in consilium: Turpe est, inquit, ô Cæsar, exclusis præfectis cum centurione agere. Erasm. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam videns Fauonium, quum nulli adessent famuli, Pompeio per omnia inseruientē, vsque ad pedum lotionem, pronunciauit Gręcum versiculum,

φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν.

id est.

Claris viris vt est decorum quidlibet?

Eras. libro 6. apophthegm. ex Plutarch.

Plotina.

Plotina Traiani imperatoris vxor, cùm post Traiani electionem primum in Capitolium iret, multíque essent qui imperij felicitatem omnibus modis precarentur: adhuc in gradibus, conuersa ad multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior qualem me exire cupio. Quo dicto innuere voluit, se non minus in imperio, quàm cùm extra imperium esset omnibus optimè velle. Vnde sic se in principatu gessit, vt omnino iusta reprehensione caruerit. Xiphilinus in vita Traiani.

Huc refer apoph. de Gloriæ & honoris contemptu.

De humilitate.

Vide apophthegmata de Moderatione animi, de Modestia, de Arrogātia, Fastu & Superbia.

DE IACTANTIA.

Diogenes.

PVero cuidã, qui vellet se recipi in numerum discipulorum Diogenis, ac diceret se excellere ingenio, respondit Diogenes: Si adeò excellis ingenio, optimísque moribus præditus iã es, non est quod me præceptore ad vitam necessaria discas. Notauit autem inanem adolescentis iactantiam, & indignum putauit vt in philosophiæ studio educaretur. Brus. l. 3. ex Laertio.

Aristoteles.

Admonebat suos, ne nimium se laudarent ipsos, nec vituperarent etiã. Laudare enim seipsum, vani: vituperare, stulti est. Brus. l. 3. ex Stob.

Phocion.

Laosthenes quum Athenienses ad inferendum reliquæ Græcię bellum assiduis stimulis concitaret, ac de se multa variáq. iactaret, Phocion ait: Cupressis sunt planè similes sermones tui illi enim magni sunt, nec tamẽ vllos ferunt fructus. Plut. in Pho.

Anonymus.

Peregrinus quidam Sparrę crepidatus altero pede stans rectus, ad Laconem dixit, Nequaquam puto te ô Lacon, tantum temporis, quantum ego, in pede perstare posse: Vrbanè excipiens Lacõ, Minimè (inquit) sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit. Plut. in Lacon.

Lacones.

Philippus cùm minaretur Lacedæmoniis per literas, diceréetque se omnia quæ conarẽtur prohibiturum: Lacedæmonij iactantiam eius irridentes, interrogarunt Philippũ, num mori etiam eos esset prohibiturus? Plutarch.

Fabius Maxim.

Quum M. Liuius sibi postularet acceptum ferri, quòd Fabius cæpisset Tarentum, videlicet quòd in arce præsidiũ habuisset, cæteris iactantiam hominis deridẽtibus, Vera (inquit Fabius) narras: nam nisi tu ciuitatem amisisses, nequaquam ego recepissem. Plut. in apoph.

Vatinius.

Ciceroni iactanti apud Vatinium, quòd humeris Reipubl. de exilio aduectus sit, vrbanè inquit: Vnde tibi varices? Brus. l. 3.

Iul. Cæsar.

Sylla factus prætor, quũ indignabundus Cæsari sua in se illum potestate vsurus esse dictitaret, rides Cæsar: Rectè, inquit, tuũ putas esse magistratum, quem tuis habes pecuniis comparatum Plutar.

Augustus Cæsar.

Augustus quempiam saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformẽ, nimiũ tamẽ sua opera iactantẽ, sic leuiter vrbanéq. castigauit: At quum fugeres, inquit, nunquam respexisti? Brus. l. 3.

Vide apoph. de Ostentatione.

De ignauia.

Diogenes.

QVibusdam admirantibus carmen illud Hesiodi,

ὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id est,

Ne bos quidem pereat, etiam si vicinus sit malus.

arqui Messenij, inquit, simul cum bobus periere, vobis vicinis. Exprobrauit Atheniẽsibus ignauiam, qui Messeniis vicinis aduersus Lacedæmoniorum

niorum vim non fuerint opitulati. Erasm. l. 8. apoph.

Democritus.

Interrogatus, qua re industrij ab inertibus differrent? respondit, Qua impij à piis? spe nimirum bona. Laboribus quippe incumbens, suæ industriæ sperat præmium amplissimum, ignauus autem desperans, nullam habet bonorum futurorum spem qua fulciatur. Max. ser. 32.

Antalcidæ.

Infrà de Salsè dictis.

Lysander.

Lysander Lacedæmoniis segniter Corinthiorum murum oppugnantibus, quum leporem fossa vidisset exilientem: Eos, inquit, timetis hostes, quorum ignauia lepores in muris dormiunt. Plut. in apoph.

Themistocles.

Hieronem cum equitatu venientem ad ludos Olympicos, vetuit certamen spectare. Interrogatus autem, cur hominem excluderet: Non æquum esse respondit, vt is qui maximi periculi se socium non præbuisset, ad communem conuentum ludicráque spectacula admitteretur. Notauit autem hominis in rebus præclarè gerendis ignauiam & oscitantiam. Ælian lib. de Var. hist.

Scipio.

Cùm in Alexandriam venisset, pedésque vrbem accederet: rex autem cum aliis propter ignauiam corporísque mollitiem vix incederet: Scipio ad Panætium ait, Iam Alexandrini aliquid voluptatis & fructus ex nostra peregrinatione perceperunt. propter nos enim regem suum ambulantem viderunt. Brus. lib. 3.

Idem.

Neuius quidam, cū iners socórsq. esset, festiuè per anominationē Scipio in illum iocatus est: Quid, inquit, hoc Neuio est ignauius? Brus. lib. 3. cap. 12.

Q. Metellus.

Dicere solebat, nescire se, an sua victoria plus boni an mali Reipublicæ attulisset. Notauit autem Romanorum post partam victoriam ignauiam, quæ multis malis ianuam aperuit. Brus. l. 4.

M. Cato.

Eius perfrequens fuit sententia Nihil agendo, homines malè agere perdiscere. Quo dicto execratur omnem ignauiam, quæ multorum malorum sæpenumero causa est. Columella lib 12.

Sigismundus Imp.

Cùm ignauus ac otiosus homo fœneratores eo nomine plurimùm laudasset, quòd dormientes etiam pararent ex rebus lucrum: At tu, inquit, Imperator, vigilando omnia consumis. Æn. Sylu. lib. 4. comment. in res gestas Alphonsi regis.

Vide apophth. de Otio, Pigritia, & Segnitie.

De ignobilitate & obscuritate generis.

Bion.

PErcontanti Antigono Homerico versu,

Τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις, ἠδὲ τοκῆες;

Sentiens, se traductum de generis ac gentis ignobilitate, respondit ingenuè. Pater meus libertus erat, cubito sese emungens, significans, eū fuisse salsamentarium. addebat, illū Borysthenitem fuisse genere, nō facie, sed in fronte gestare scripturam amari domini, matrē fuisse è lupanari, cùm

cætera item nudè commemorasset, adiecit versum Homericum.

Ταύτης τῆς γενετῆς, τούτου πατρὸς εὔχομαι εἶναι. Laër. l. 4. c. 7.

Antisthenes.

Dicebat, generis obscuritatem esse bonum par labori. Aduersus illud Epicuri, λάθε βιώσας. Multi student ignoti esse, quo viuant in otio. At ignobilitas quoniam pater quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum, quàm famæ claritas. Diogen. Laer. lib. c. 1.

Idem.

Cuidam opprobranti quòd esset hybrida, hoc est, non è duobus ingenuis natus, sed ex patre Atheniensi, matre Phrygia: Nec è duobus, inquit, luctatoribus natus, & tamen luctator sum. Sentiens, non tam referre vnde natus sis, quàm sis. Is verè liber est, quem philosophia liberum facit: & is verè Græcus est, qui Græcorũ disciplinis institutus est. Laert. lib. 6. cap. 1.

Socrates.

Malè audiens à quodam Atheniensi, quòd ex matre obscura natus esset, respondit: An putas virum præclarum non ex obscuris parentibus procreari posse? Innuit autem, non ex parentibus, sed ex rebus gestis veram nobilitatem iudicandam. Ibidem.

Anonymus.

Menedemus Eretriensis, cùm aliquando decretum tulisset ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non esse sapientis neque tabernaculum consuere, neque decretum scribere. Subnotans, quòd ex patre coriario natus esset, ipse quondam eiusdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum consuebantur. Laer. l. 2.

Sostratus.

Cuidam obiectanti, quòd ex ignobilibus prognatus esset parentibus: Atqui, inquit, ob id ipsum debuit magis laudari, & in admiratione esse, quòd à me genus initium cœpit. Anton. in Melissa, par. 2. ser. 79.

De ignoscentia.

Pittacus.

Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem, dicens: Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare, quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Laërt. l. 1. cap. 5.

Huc referenda sunt apoph. de Patientia iniuriæ, Humanitate, Lenitate, Mansuetudine, Victoriæ moderatione, Vindictæ neglectu, &c.

De ignorantia.

Vide apoph. de Cognitione sui.

De imitatione.

Pylades.

Hylam, negligenter saltantẽ Oedipodem, hac voce castigauit, σὺ βλέπεις: id est, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. Eras. l. 6. apoph.

Apelles.

Alexander quum apud Ephesum conspectam effigiem sui corporis ad viuum magna arte expressam admiraretur, atq. interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo hinni-

hinniret, deceptus imitatione: Apelles, Equus (inquit) ô rex, multo melius expressus est quàm tu. Erasm. li. 8. apoph.

Cicero.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deserta Themistoclẽ potius quàm Periclem fuisset imitatus: cum illis res nequaquam pares essent, his essent. Themistocles enim fugit ad Persas, Pericles mansit Athenis. Plutarc. in Rom. apoph.

Hadrianus sophista.

In conuiuio sophistarum, ad quos adhibitus erat tanquam egregij cuiuspiam arcani consors futurus, quũ sermo fuisset ortus de characteribus dictionis, & in quo quisque præcelleret, & quid in quoque potissimùm imitandum esset: At ego, inquit, describam charactêres, haudquaquam recensens incisiunculas, intellectulos, membra aut rhythmos: sed meipsum mihi imitandum proponens: omniúmque inuenta ex tẽpore proferens, flexu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de hoc Hadriani dicto iudicandum sit, viderint Critici, illud scio, Horatiũ, non temerè exclamasse, O imitatores seruum pecus: Et hodie videmus quosdam, qui se totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elubes euadere. Quòd si quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν, equidẽ nec obsto cuiquam, nec inuideo. At ipse malim Epicteti rudem & indolatam phrasim, sed naturalem, quam Isocratis omni flosculorum genere picturatam. Huius Hadriani dictionem Herodes sophista solebat appellare κολόσσου μεγάλου ἀποσφάγματα, id est, colossi magni fragmenta: simul in iuuene notans orationem nondum satis compositam, simul laudans & vocis & animi magnitudinem. Verba sunt Eras. Rot. li. 8. apoph. ex Philostrati sophistis.

De Imperatoris, seu belli Ducis præstantiss. & numeris omnibus absoluti officio: item de imperio rectè administrando.

Pericles.

Quotiescunque belli dux creatus esset, chlamydẽ induens, apud se dicere consueuit: Attẽde Pericles, quòd gesturus es imperium in liberos, in Grȩcos & in Athenienses. His dictis se vir cordatissimus hortabatur, vt moderatè gereret principatũ. Magni ingenij est, imperare liberis: at Græci plus quàm liberi tum erant: postremò inter Grȩcos liberrimi Athenienses. Plut. in apoph.

Plato.

Rempub. saluam esse putabat, in qua aut philosophi imperarent, aut principes sapientiæ studio incumberent, lib. de rep.

Timotheus.

Quærenti quid inter imperatoriã artem & oratoriam discriminis esset? Idem respondit, quod inter bellũ & pacem. Stob. 52.

Plistarchus Leonidæ F.

Plistarchus Leonidæ filius cuidam roganti, quam ob causam reges Lacedæmoniorum non à priscis regibus cognomen sortirentur? Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare maluerunt, Posteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus est, & hoc nomẽ in aliquot posteriores de-

manauit. Agidis autem nomen dictū est à ducendo, quoniam clementer imperabat: & regum est persuadere potius, quàm imperare. Plistarchus autem sonat, plurimis imperantem. Plutar.

Theopompus.

Inf. de patria fortiter propugnāda.

Solon.

Infrà de Regno & regibus.

Iphicrates.

Suprà de bono belli duce.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, quomodo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Brus. l. 3.

Alcamenes Telecri filius.

Cuidam percontanti, quo pacto quis optimè regnum seruare posset? Si lucrum, inquit, non magni fecerit. Longè latéque dissentiens à vulgo principum, qui non alia magis ratione principatum constabilire student, quàm attenuandis ciuium suis augēdis opibus: quum iustitia & æquitas maximè reddant diuturnum imperium. Plut. in Lacon.

Agis.

A quodam interrogatus, quod disciplinæ genus potissimum exercitaretur apud Spartanos? Scire, inquit, imperare, & ferre imperium. Ibid.

Idem.

Apud Mantinæam quibusdam dissuadentibus, ne cū aduersariis, quòd numero plures essent, confligeret Agis senior: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis vult imperare. Ibid.

Agesilaus.

Interrogatus, quas res Imperatorem habere oporteat? dixit: Aduersus hostes audaciam, erga subditos beneuolētiam, in opportunitate verò rationē & consilium. Stob. ser. 52.

Cyrus.

Dicebat, neminem debere suscipere principatum, nisi esset melior his in quos susciperet imperium. Sensit vir prudentissimus, hoc esse principis munus, vt aliis prospiciat, & publicis commodis consulat. id autem fieri nequaquam potest, nisi ab eo qui sapientia, vigilantia, animiq; integritate cæteris antecellit. Plut. in apoph.

Idem.

Dicere solebat, principem non debere inferiorē esse intelligendo quæ opus sunt, cæteris. Xenophon. in 7. Pædiæ Cyri.

Idem.

Idem à Clearcho, ne se in pugnæ periculum admitteret admonenti, respondisse dicitur: Iubésne regnum appetentem, regno me indignum ostendere? Brus. l. 3.

Hieron.

Infrà tit. de Regno, & regibus.

Cato.

Quum Eumenes rex Romam venisset, & à senatu honorificè exceptus, clarissimorum ciuium frequentia stiparetur, Cato non dissimulabat, tantum Romanorum erga illum studium sibi suspectum esse, ipse vitans regis consuetudinem. Hoc quibusdam admirantibus, ac dicentibus, Eumenem esse virum probum, ac amico in populum Romanum animo: Sint ista vera, inquit: attamen illa belua, natura ferox canis est. Sentiens, omnes reges, vtcunque pro tēpore simulent, natura tyrannos esse, ac Democratiæ infensos. Romæ autem regis nomen erat inuisissimum. Eras. l. 5. apoph.

Antiochus.

Antiochus quum à L. Scipione vltra

tra Taurum montem, submotis imperij finibus, Asiam prouinciam, vicinásque ei gentes amisisset, gratias egit populo Romano, quòd magna parte curarũ per eos liberatus esset. Intellexit vir prudens, vnius hominis animum, quamuis vigilantem, non posse tot negotiis parem esse. Erasm. li 5. apoph.

Vide Magistratuum curæ.

Antigonus.

Videns filium suum violentius & immodestius se gerere erga subditos: An non, inquit, nouisti fili, nostrum regnum esse nobilem seruitutem? Atque hæc Antigoni verba, quibus filium alloquutus est, maximam mansuetudinem & humanitatem pręse ferunt, qui id non approbat, is verè mihi videtur neque regem neque ciuem nosse, sed tyrannicam vitam potius agere. Ælian. l. 2. de Var. hist. ex Plutar.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus bellator esset: Imperatorem, inquit, me mater, non bellatorem genuit. Significans in imperatore plus habere momenti solertiam ac prudentiam in cõsiliis, quàm vires in præliis. Plut.

M Cato.

Seniorem imperatorem laude dignum, & ab omnibus extollendum putauit, qui sibi ipsi imperare posset. Plut in apoph.

Cicero.

In summo imperatore belliq; duce quatuor res debere inesse dicebat, Scientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, & facilitatem. Cicero in oratione pro pompeio.

Alexander Seuerus.

Ouinius Camillus, antiquæ familiæ senator, homo delicatissimus, rebellionem moliebatur, tyrannidem affectans Id quum Alexandro renuntiatum esset, statímque probatum. ad palatium vocato gratias egit, quòd reipublicæ curam, quæ bonis viris recusantibus imponi solet, sponte reciperet. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus, quàm vtebatur ipse, decorauit profectionis comitem adhibuit. Cúmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium deliciis assuetum ad laborem, quem post quinque millia passuum cunctantem equo sedere iussit. Quúmque post duas mansiones equo etiam fatigatus esset, carpento imposuit. Hoc quoque respuentem, ac imperium tædio laborum recusantem, denique & mori paratum dimisit, ac militibus à quibus Cæsar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas suas tutò abire iussit. Sic illi commonstrauit, quid esset gerere imperium. Lampridius.

Saturninus.

Hortantibus militibus, vt imperium susciperet, ait: Nescitis: ô milites, quantum mali sit imperare: gladij vi ceruicibus immineant, hastæ vndique, spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non ciuibus pro voluntate, non iter pro authoritate, non bella pro iudicio. non arma pro studio. Bruson. libr. 3. cap. 13.

Iul. Cæsar.

M. Tullius li. de Officiis 3. scribit, Cæsarẽ hos versus ex Euripidis Phænissis semper habuisse in ore:

Nã si violandũ est ius, regnandi gratia
Violandũ est, aliis rebus pietatem colas.

Augustus Cæsar.

Postquam Iulio auunculo crudeliter in senatu interfecto successisset in administratione imperij, ac nequaquam placeret Acciæ matri Philippóque vitrico, adiri nomen inuidiosæ fortunæ Cæsaris, respondit: Nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri indignum. Contemnés humana consilia, & cum pericula potius summa quàm turò humilia sequi proposuit. Velleius Paterculus, & Cusp. in Consulibus.

Mecœnas

Augusti temporibus quum esset consultatio de imperio iterum abrogando, in ea deliberatione interrogatus Mecœnas, quid sibi videretur, respondebat: Regnum iustum & legitimè recuperatum in primis conducere rerum magnitudini. Quo dicto consulebat, iustius esse vt imperium deponeret Augustus, ac rem publicam restitueret in statum pristinum, Dion Nicæus in Augusto.

Augustus Cæs.

Admonebat Romanos, vt rempu. committerét iis, qui vsu & experientia rerum plurimū possent nec eam sinerent vllo tempore pēdere ex cuiusquam voluntate: ne fortè is in regni cupiditatem veniret, aut mortuo eo respubl. periclitaretur. Idem.

Idem.

Consulebat præterea, vt contenti rebus præsentibus, augere & dilitare imperium nollent: quòd futurum esset, vt id tuerentur difficilius, imminerétque periculum, ne ea quæ iam parta essent, admitterentur. Idem.

Fronto.

Cùm sub Nerua Cocceio, Romæ impromiscuè omnes ab omnibus leuissimas ob causas accusarentur, atque inde magnus tumultus exortus esset, Frontonem consulem dixisse ferunt: Malum quidem esse, imperatorem habere, sub quo nemini licet quicquam facere: sed multò peius esse, cùm omnia licent omnibus. Xiphilinus in vita Neruæ, & Fulgos. li. 2. cap. 2.

Domitianus.

Paucis notum esse dicere solebat, quàm misera & ærumnosa sit imperantium conditio, qui à tyrannidis falsa suspicione tum demum liberantur, cùm diem iam extremum claudunt, Suet. in Domitiano.

Diocletianus.

Adhuc priuatus dicere solebat, nihil esse difficilius quàm bene imperare. Id Flauius Vopiscus in Aureliano tradi se audiuisse à patre suo, & addit causam: Colligunt, inquit, se quatuor aut quinque, simul consilium ad decipiendum imperatorē capiunt. dicunt, quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est, vera non nouit: cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri non oportet. amouet à republica, quos debebat retinere. Ita, bonus, cautus, optimus venditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum satis esse putat nasci, aut eligi: nasci vtcunque, eligi emptis suffragiis, ac solennibus ceremoniis confirmari. Vopiscus.

Pertinax.

Cùm possessionibus imperatoriis nomen suum inscribi prohibuisset, dicere solebat, illas nequaquam imperantium proprias, sed communes Romanorum, & publicas esse. Herodianus.

Traianus.

Iustitiæ & æquitatis amātissimus, talem Imperatorem priuatis & ciuibus

bus se esse dicebat, qualem sibi ipse imperatorē priuatus optasset. Ioann. Lāgus in Nicephori annotationibus.

Idem.

Aliquando in conuiuio proposuit amicis, vt decem nominarent, quibus crederent rerum summam rectè delegari posse. Cùm illi silerent: Decem, inquit, à vobis posco, ego vnicum habeo Seuerianũ. Solum illum imperio dignum iudicans. Dion Cassius.

Idem.

Licinio Suræ (quem quidã vt Cæsaris insidiatorem iudicauerant) gladium nudum porrexit, atque: Accipe, dixit gladium, quem pro me, si bene atque cum ratione imperauero, distringes: sin minus, eo ad interitum vtere. Dion Nicæus atque Xiphilinus in Traiani vita, Plin. in Panegyrico, & Niceph. lib. 3. cap. 23.

Hadrianus.

Dicere solebat miseram esse imperantium conditionem, quibus de affectu tyrannidis, nisi occisis, non credatur. Volcatius.

Valentinianus.

Sollicitatus à militibus, vt sibi imperij socium deligeret: Vestrum quidem (inquit) fuit, vt priuatum me ad imperialem extolleretis dignitatem: res autem administrare, non iam vestri, sed principis ipsius arbitrij esse, vos ipsi quoque dixeritis. Itaque vos deinceps imperata facere, & quietos esse: me autem, quid facto opus sit, curare decet. Niceph. Callist. lib. 11. cap. 1. Eccles. hist.

Antoninus Pius.

Reprehensus, quòd nonnullos accusatos absolueret, respõdit, Principatum non à pœnis aut suppliciis, sed à mansuetudine potius auspicandum esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonini vita.

M. Antoninus Verus.

Dicere solitus erat, Neque pecuniæ vim tyrannidis luxuriam explere posse, aut stipantia satellitum agmina tueri principem, nisi ipsi quos regit, animum imperanti beneuolentiámque accommodent. Quippe ij demum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neque enim quos sæuire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quæque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspicione omni assentatione que vacui: nunquámque imperia detrectant, nisi violenter contumelioséq; sint habiti. Herodianus lib. 1.

Faustus Quintillus.

Iulianus cùm senatum Romanorum rogaret, vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirēt, prætentis insulis: Faustus Quintillus consularis augur contradixit, asserens, non debere imperare eum qui armis aduersario non posset resistere. Spartianus in Iuliano, & Cuspinianus in Consulibus.

Iouianus.

Cùm post Iulianum apostatam, qui aliquot Christianorum millia interfecerat, ad imperium raperetur, clamabat, Nolle se infidelibus imperare, cùm ipse esset Christianus. Cui responsum est à militibus omnibus, sese quoq; Christi fidei esse obnoxios. Cuspin. in Coss.

Alex. Seuerus.

Vigilanter prouidit, ne tribuni ducésque quicquam fraudarent de stipendiis militum, dicẽs: Miles non

timet nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona Sentiés, militem cùm aliquid habet, metuere ne perdat: sed mendicitas ad omnem desperationem vocat armatum. Lampri.

Pescennius Niger.

Rogatus, quid sentiret de Scipionibus? Respondit: Illos sibi videri felices magis quàm fortes: quòd vterque domi iuuentutem parum sanctè transegerat. Sentiens, imperatorem per omnem vitam in reipublicę negotiis versari debere, nec à domesticis ad imperium accersiri. Spartianus.

Otho.

Sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit, Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quàm imperare. Sueton.

Sigismundus.

Rogatus, Quem virum regno dignum aptúmque existimaret? Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque aduersæ deprimerent. Æneas Syl lib 4. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Regnandi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autem, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in dubito officio retineant, extra omne vitæ periculum. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Æneas Syluius.

Principes priuatis hominibus multo meliores fore dicere solebat, si reges electione, & non successione fierent. Improbrauit vir clarissimus successionem regum, quàm vsus, haud vbique meliora secutus, recepit. Regem enim nasci nihil magni est. At regno dignum se præstitisse, maximum est. Æneas Syl lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Huc refer apopht. de Principe & regno, item de administratione reipub. &c.

De imperio difficulter administrando.

Alphonsus.

SÆpenumero peroptare solebat, vt popularium suorum vnusquisque rex extitisset, quo demum illi, vtpote experti, cognoscerent principum occupationes & curas. Hoc vnico forsan modo fieri posse, vt desinerent molesti & importuni esse. Notabat autem, quàm difficile esset imperare, cùm tam diuersa sint hominum ingenia, diuersi mores, quibus principes se accommodare necesse habent. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Magnum quidem esse dicebat, aduersus hostem ducem esse: sed & illud maximū, ad omnem virtutem ciuibus ducem esse. Pan. libr. 4. de Alphon. reb. gestis.

Idem.

Eundem affirmare solitum accepimus, si nullum omnino aliud regnum, nullam prouinciam præter Calabriam aut haberet, aut habiturus esset, illam protinus se relicturum, priuatúmque & ciuem victurum potius velle quàm illorum, qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamuis dominum aut regem. Hoc autem dicto ostendere voluit, quàm graue sit imperare iis, qui omni humano ingenio exuti, nil norūt aliud, quàm luxu-

luxuriantes, ferarum more, in omni vitiorum sorde se inuoluere. Panor. lib.1. de reg. gest. Alphonsi.

De imperitia.

Socrates.

*INtuitus adolescentulum diuitem ac imperitum: En, inquit, aureum mancipium. Stob. ser. 4.

Idem.

* Vt Proteus formam, ita imperitus (inquit) animum vbique mutat & variat. Eod. serm.

Idem.

*Dicebat imperitos in rebus errare. quemadmodum peregrini in viis. Eod. serm.

De impietate.

Bion.

IMpietatẽ dicebat malam esse contubernalem fiduciæ, & adiecit versiculum Euripidis:

δοῦλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασυσπλαγχνός τις ᾖ.

id est,

Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Sensit, ibi non esse libertatem, vbi est mala conscientia: nec eum posse liberè loqui, cui crimen impietatis verè potest obiici, nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Laertius lib. c. 7.

Agesilaus Ephorus.

Agesilaus Ephorus, cùm ipsius suasu actum esset, vt fieret omnium debitorum solutio: iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis improbè insultabat, dicens, se nunquam clarius lumen, aut ignem vidisse puriorem. Extrema impietatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plu. in Lacon.

Iulianus Apostata.

Contra Persas exercitum ducens, grandem mulctam Christianis intulit, qui grauius à Paganis tractari, sæpius pro auxilio Imperatorem accesserant. Quibus impiè respondit, Æquum est vt mala sustineatis, cùm hoc sit præceptum vestri Dei, Tripartita hist. lib. 6. cap. 19.

De imprudentia.

VIde apopht. de Arrogantia. Audacia, Cognitione sui, stultitia, &c.

De impudentia.

Zeno.

AD adolescentem instantius impudentiúsque quàm per ætatem conueniret quiddam inquirentem, accepto speculo: Contemplare (inquit) teipsum, & dic deinde, num ei faciei congruant tales quæstiones? Brus. lib. 3. cap. 16.

Caligula.

Dicebat, se nihil magis in sua natura probare, quam ἀδιατρεψίαν, hoc est, inuerecundiam. Pudor enim vt multis ad honestas actiones obstat, ita nunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum testis, qui se dicebat à reo vulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet: ingentem in fe-

more cicatricem ostendit, tum aduersarius: Latus, inquit, erat opportunius, significans, illum vulnere lethaliore dignum. Idem.

Vide apoph. de Lasciuia & libidine.

De impudicitia.

Milites Cæsaris.

IN Gallico triumpho, milites hos versiculos iactabant in Cæsarem:

Vrbani seruate vxores, mœcaum caluum adducimus.

Auro in Gallia stuprum emisti, hic sumpsisti mutuum.

Notabāt, quòd in prouincia agens, alienas vxores auro corruperit: Romæ non emerit, sed mutuum sumpserit, quòd vxor ipsius malè audiret de Claudio. Nisi fortè quiddam obscœnius intelligi voluerunt. nam Suetonius aliquanto pòst commemorāt, quod Curio pater in oratione quadam appellat illum omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem. Eras. lib. 6. apoph.

Vide apoph. de Libidine & Lasciuia.

De impunitate.

M. Cato.

DIcere solebat, Iniuriam, etiamsi facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Sentiens impunitæ iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lędere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat: eos qui maleficos prohibere possent & tamen impunitate donarent, lapidibus obruendos esse. Sentiens, eos reipublic. perniciosissimos esse, qui permitterent impunè contra iustitiam, æquitatem, & vrbis leges agere. Plut.

Idem.

Addebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nihil esse periculosius impunitate, quę semper ad deteriora inuitat. Ibidem.

Vide apoph. de Licentia.

De incessu.

Solon.

EIus apophthegma celebratur, in via non properandum esse. Ex incessu enim colligitur animus: præceps arguit prçcipitem, nimium lentus ignauum. Laert. lib. 1. cap. 4.

Cicero.

Cùm Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quàm deceret fœminam: contrà verò Piso gener lentius quàm deceret virũ, Cicero ambos eodem dicto taxauit, filiæ præsente genero dicens: Ambula vt vir. Eras. lib. 4. apoph.

De inconstantia & leuitate.

Cleanthes.

CVidam reprehendenti Arcesilaum, quòd officia vitæ tolleret: Desine, inquit, hominẽ vituperare. Nam ille, licet dictis tollat officia, tamẽ factis cõmendat. Id audiens Arcesilaus: Nõ moueor, inquit, Adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, sed ita vt à crimi-

crimine inconstantiæ non liberaret Arcesilaum. Turpissimum enim est philosopho, secus docere quàm viuit. Si vita proba est cur docet diuersa? Si doctrina sana est, cur eam secus vi uendo refellit? Laert. lib. 7. cap. 2.

Leotychidas.

A quodam, quasi minus constans esset, notatus. Mutor, inquit, sed pro temporum ratione, non vt vos. Prudentis enim est, pro re nata mutare consilia: sine causa autem subinde alium fieri, inconstantiæ vitium est. Plut. in Lacon.

Cicero.

Metellus Diodoro, quo Rhetorices magistro fuerat vsus, defuncto, sepulchro eius coruum lapideũ imposuit: Iustum, inquit Cicero, prę miũ retulit, nam volare ipsum docuit, nõ dicere. notans Metelli leuitatem & inconstantiam. Plut. in Rom. apoph.

Scipio Maior.

Cùm traiecisset in Africam, ac terra potitus hostium castra concremasset. Carthaginenses missis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes se elephantos, camelósque, & naues ac pecunias daturos. Cæterùm postquàm Annibal abnauigasset ex Italia Carthaginẽ cœpit illos conuentorũ pœnitere, eo quòd iam animum recepissent. Id audiens Scipio negauit se etiam si ipsi vellent, pacta seruaturũ, nisi prius imperatis adderent talentorũ quinq. millia, hoc nomine, quòd Annibalem accersissent. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Supra tit. de Exercitatione ingenij & de ambiguè dictis.

De incontinentia & libidine fœda.

Xanthus.

ADulterum quendam videns pro foribus formosæ mulieris: Iste inquit, breuem voluptatem magno emit periculo. Maximus serm. 3. de Castitate.

Menedemus.

Cùm adolescens quidam dixisset, magnum esse, si quis quæ concupisset, assequeretur: Multo, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Maxim. eod. ser.

Vide apoph. de inhonesto, Meretricibus, scortatione & Scortis.

De indoctis & insipientibus.

Beseleel rhetor.

*DIcebat animo puerum seu indoctum & insipiẽtem nihil ab ætate puero differre. Stob. ser. de imprudentia.

Socrates.

*His dictis indoctos & insipientes perstringebat, fugientes nulla persequente sibi metuũt: insipientes auté, licet nihil aduersetur ipsis fortuna, perturbãtur. Neq; musices ignari instrumenta cõcinnare, neque indocti infortuna sibi accõmodare possunt. Idem est languenti onus imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob.

De indole excelsa.

Alexander.

PVer etiamnum, cùm vidisset quã feliciter parẽs bella gereret, nequaquam gaudebat, sed ad pueros æquales dicebat, Pater nihil mihi relicturus est, Illis contrà dicentibus, Imò ea omnia quæ bello iam subegit. Quid profuerit, inquit Alexander si multa hæreditario iure possideo, ego autem nihil habeam quod agã, & militẽ patri similem me esse

ostendam? Vides, indolem in puero ad imperium planè pronam? Plut. in apoph.

Scipio.

Super cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura esset respu. si quid ipsi humanitus accidisset? Vel hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perspicies ingenium maximis rebus natum. Eutropius lib. 5. Plut. in Mario.

Cassius.

Etiamnum puer, Faustum Syllæ filium inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, sed ei colaphos impegit. Eius rei cognitionem cùm Pompeius ad se recepisset, accitis ambobus pueris Cassius ausus est dicere: Eia Fauste, aude rursus coram hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt rursus per cellam os. Inerat Cassio natiuum quoddam odiũ tyrannidis, vt iam tum appareret, illi non defuturum animum ad interficiendum Cæsarem. Plut.

Pompeius.

Tam charus fuit populo Romano, quàm pater fuerat inuisus. Is etiamnum adolescens, totum se Syllanæ factioni addixit: cúmque nec magistratus esset, nec senator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc cùm Sylla ad se venire iussisset, Nõ absque spoliis, inquit, nec incruentas Imperatori copias exhibebo, Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Iam tum egregij principis, & ad res magnus nati, specimen dedit. Noluit adducere numerum, sed militem virtute spectatum. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Cùm Syllam fugeret, etiamnum adolescẽs, incidit in pyratas Cilices: ac primùm vbi pro redẽptione summam, quam ab eo peterent pronuntiassent, derisit prædones velut ignaros quem cœpissent, séque duplum daturum pollicitus est. Deinde quum asseruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis vt silerent, nec sibi dormienti obstreperent. Eisdem orationes & carmina quæ scriberet recitare solebat, quæ quum illi non satis probarent, stupidos ac barbaros appellabat: cúmque risu minitabatur, se illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimissus, contractis ex Asia viris ac nauibus comprehendit eosdem prædones ac suspendit: sed prius iugulatos, ne seueritas careret clementia. An non hîc statim agnoscis indolem Alexandri Magni cui nihil mediocre satis esse posset? Erasm. ex Plut. in Rom. apoph.

Tiberius.

Tiberius perspecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, subinde prædicabat, se natricẽ reipub. & Phaethõtem orbi terrarum educare. Natrix serpentis genus est. Erasmus libro 6 apoph.

Vide apoph. de Ingenio.

De industria.

Cleanthes.

Collectã pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicẽs Cleanthes alterum Cleanthẽ alere posset, si vellet. Laer. lib 7. cap. 2.

Nic stratus.

Quum ob artem musicam dissideret à Laodoco citharœdo dixit illum in magna arte exiguum esse, se verò in exigua magnũ. Non igitur solum lauda-

laudabile est, rem familiarem & opes amplificare: sed etiam artem, studio & industria. Æli. l. 4. de Var. hist.

Lacones.

Commune hoc prouerbium semper in ore habuerunt, Admota manu fortunam esse implorãdam. Quo innuere voluerunt, frustra inuocari deos, nisi addens industriam, manum rotæ admoueris etiam. Plut. in Laco.

Sal. Iulianus.

Saluius Iulianus solitus est dicere: Si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen addiscere vellem.

Maximinus.

Accepta legatione nullum omnino laborem fugere solebat, quum autem tribuni quidam eum reprehenderẽt, dicerẽntque, cur tantopere laboraret, cùm eius loci esset, vt ducatum accipere posset: Ego, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo. Ex Ælio Lampridio.

Vide apophth de Discendi studio & labore.

De infamia.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio queri Alcibiadem, qui adolescens clam domo egressus ad amicum Democratem se contulerat obstitit dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nihil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat illum interisse: sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plut.

Claudius Cæs.

Infrà titulum de memoria.

De inferno.

Bion.

DIcere solebat, facilem esse ad inferos viam: nam illuc homines abire clausis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi. Laert. libro 4. cap. 7. Vnde Virgilius,

Facilis descensus auerni.

Noctes atque dies patet atri ianua Ditis, &c.

Demonax.

Demonax interrogatus olim, qualisnam esset inferorum conditio? Expecta, inquit, & simul atque illuc venero per literas tibi significabo omnia. Sentiebat autem nullos esse inferos. Eras. lib. 8. apoph.

Bion.

In fabulis est, Danaidas puellas apud inferos huic addictas esse supplicio, vt pertusis vasis deferant aquam in dolium pertusum. Bion dicebat, grauius fore supplicium, si integris vasis, ac non pertusis idem facerent, tum enim irent onustiores Laer. lib. 4. cap. 7.

De infelicitate.

Bias.

EVm demum infelicem esse dictitabat, qui infelicitatem suã æquo animo ferre nõ posset. Sẽsit vir prudẽtissimus, eam infelicitatem hominibus nocumento esse, quæ ratione gubernari nõ ita possit, vt vtilitatem aliquam patientia inde capias. Laert.

Chilon.

Admonebat Chilon Lacedæmonius, secundis rebus elato nõ applaudendum nec arridendum. Infelix felicitas est, quæ hominem reddit insolentiorem: eóque nõ plausum meretur, sed lachrymas, Grauiúsque

peccant, qui docent insolentiã quàm qui ea vtuntur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principum, quum ipse doceat illos hæc vitia. Laërt. l. 1. c. 4.

Epictetus.

Non omnino diis exosos esse dicebat, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur. Sensit philosophus, infelicitatem prodesse hominibus, quibus si pro votis animi res procedant, adeò furiis agitãtur, vt ex rebus prosperis iratos sibi deos faciant. In Enchirid.

Diogenes.

Alexander Macedo ad Antipatrũ literas Athenas deferendas Athliæ cuidã tabellario dederat. Diogenes autem cùm adesset, ad vocabulũ alludens (Athlios enim infelix dicitur) Athlius, inquit, ad Athlium, per Athlium. Intellexit autem, omnia in hac legatione esse infelicia. Bruſ. l. 6.

Demetrius Stoicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infelicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi: quòd oporteat talem hominem aut sibi ignotum esse, aut qui nunquam sui periculum fecerit: aut diis inuisum, vt quem præterierint velut ignauum, nec idoneum ad fortunæ conflictum. Eraſ. li. 8. apoph. ex Seneca.

De ingenio.

Isocrates.

PVeros candidos, ac felici ingenio natos appellare solebat θεῶν παῖδας, id est, deorum filios: eo quòd hominis mens diuinæ sit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre videtur. Prisci dæmonibus attribuebant corpora, eósque deorum filios appellabant. Dæmones autẽ à scientia dicti sunt, quasi δαήμονες. Idem de duobus auditoribus sui Theopompo & Ephoro quorũ prior erat acerrimo ingenio, alter leni dicere solebat, se alteri adhibere calcaria, alteri frenos. Præcipuum est, vt doctor animaduertat ingenium ac naturã discipulorum. Meminit M. Tullius lib. de claris oratoribus.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputandam, sed relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia nõ sunt desperanda, sed quod redundat recidendum est. Laertius li. 5. c. 5.

Cicero.

De C. Cęsare dicere solebat, Quoties huius astutiã & ambitionẽ video sub humanitatis specie latitantẽ, me tuo reip. tyrannum: rursum quum comas molliter fluentes, & ipsum vno digito scalpentem caput intueor, vix animũ inducere posſũ, vt tantũ facinus animo concipiat. Era. l. 4. apoph.

Vide apoph. de Indole.

De ingratitudine.

Antisthenes.

AVdiens Platonem de ipso malè loqui: Regium est, inquit, cũ benefeceris, audire malè. Excelsi profectò animi est, ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laer. li. 6. c. 1.

Diogenes.

Quęrẽti quid apud homines celerius senesceret? Beneficiũ, inquit. Dici enim vix potest, quanta accepti beneficij apud plerósq; sit obliuio. Sto.

Themistocles.

Atheniensibus ipsum contumelia affi-

afficientibus: Quid tumultuamini, inquit, aduersus eos, à quibus sæpe numerò fuistis affecti commodis? Aiebat autē se similem platanis, sub quarum vmbra accurrūt homines afflicti tempestate, & easdem simul vt rediit serenitas vellunt, conuiciisque petunt. Sentiens, hunc esse populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eosdem. Plutarc. in apoph.

Plato.

Nominare solebat Aristotelem, mulum. Quid autem hoc sibi nomen voluerit, ex eo liquet: Quod mulus cùm saturatus est lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur Plato, inuoluto quodam sermone, ingratitudinem Aristotelis. Etenim is cùm maxima philosophiæ semina & accessus à Platone accepisset, suffartus optimis quibúsque, aduersatus, scholam contra Platonem aperuit, & in Peripato cum suis familiaribus & discipulis aduersus eum pugnauit. Platonis perpetuus aduersarius esse cupiens, Ælian. l. 4. de Varia historia.

Idem.

Cùm accepisset Xenocratem discipulum multa in eum impiè dixisse: Non esse credibile, circūstantibus dixit, vt quem tantopere amaret, ab eo inuicem non deligeretur sed fugillaretur etiam. Sensit ingratitudinem nequaquam locū habere apud eos qui sapientiæ studiis se dederunt. Brus. l. 3. c. 11.

Aristoteles.

Cuidam interroganti cur reliquisset Athenas? respondit, quoniam noluisset committere, vt Athenienses bis peccarent in philosophiam. Notauit autem magnam Atheniensium ingratitudinem, qui philosophos de patriæ salute plurimum solicitos, ac de Atheniēsium Republica bene meritos, non accusarunt tantùm, sed damnârunt etiam. Subobscurè taxās Socratis mortem, & suum quoque periculum. Ælianus 6. de Varia historia.

Idem.

Cùm iudicum metu Athenis profugisset, interroganti cuidam, qualis esset ciuitas Atheniensium? respōdit, pulcherrima quidem est, sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Notans Atheniensium contra benemeritos ciues calumnias ac crudelitatem. Ælia. l. 3. de Varia historia.

Idem.

A quodam interrogatus, Quid omnium velocissimè senesceret? Gratia, inquit. Sensit vir prudentissimus breuissimam esse apud homines beneficij memoriam. Laër. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

Inter fugiendum fertur subinde respiciēs ad arcem Palladis, sublatis manibus dixisse: O Pallas, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua, quum sit auium inauspicatissima, tamen Palladi sacra est: quemadmodum & draconem habet pro gestamine: populus autem bellua est multorum capitum, pessimam gratiam referre solita optimè de se meritis: velut Socrati, Phocioni, Scipioni & aliis compluribus. Plutar.

Hippocratidas.

Acceptis literis à Cariæ satrapa, in quibus continebatur, Lacedæmonium quendā quum fuisset conscius insidiarum, quas quidam ipsi struxerant, non indicasse rem, sed silentio

texisse: simúlque rogabat quid de illo facturus esset? respondit hunc in modum: Si quo magno beneficio illum affecisti, interfice: sin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidolosum. Ingratitudinem erga benemeritum censuit morte plectandam. Cæterùm quod esset non per malitiam, sed per formidolositatem commissum, ei satis supplicij iudicabat exilium. Non enim ipse struxerat insidias, sed sibi metuens non prodidit. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Epaminondas reuersus è Laconia accusabatur, quòd Bœotarcham quatuor integros menses contra leges gessisset. Collegas igitur iussit, vt in ipsum culpam deriuarét, quòd se inuitos coëgisset. Ipse verò in curiam ingressus, non meliores rebus gestis rationes se habere dicebat. Sin minus, se quidem interfici postulabat: verùm inscribi columnæ, quod nolentes repugnantésq; Thebanos Epaminondas coëgisset, vt Laconiam quingentis ante annis intactam ab hostibus incendio ferróque vastarét, & vt ædificarent iterum Messanam 330. annis desolatam, quòd Arcades bello in societatem perstraxisset, & Græcis libertatem restituere coëgisset. His auditis, pudore affecti iudices, liberum pronuntiarunt. Cùmq; regrederetur è curia, & Melitensis catellus blandiretur cauda, dixisse fertur ad præsentes, Hic mihi pro beneficio gratiam reponit: at Thebani, de quibus sæpe multúmq; sum præclarè meritus, mortem mihi iudicio pœnam constituerunt. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Philippus.

Cùm Athenienses, quotquot apud Chæronem capti fuerant, gratis dimisisset, illi verò etiam vestes stragulásque reposcerent, atque hac de causa Macedones in ius vocarent, risit Philippus, dicens: Quid? nónne videntur Athenienses arbitrari, se à nobis in talorum ludo victos esse? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui nō solùm gratias non agerent, quòd ipsi & incolumes & gratias fuisset demisi: verùm etiam criminarentur, quòd non solum & amictus & stragulas redderent, quasi nescirent quale esset ius belli: quasíque nihil aliud esset certare armis, quàm certare talis, qui ludus est puerorum. Plut. in apoph.

Cato.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem, Cato sic excusauit, dicēs: Minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Eras. l. 5. apoph.

Domitius Afer.

Quum haberet ingratum litigatorem, ipsius conspectum vitantem, ne cogeretur agnoscere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem illi dixit: Amas ne me, quòd te non vidi? Tectè exprobrans ingratitudinē, cui gratum esset non videri à benemerito, ne cogeretur illi gratias agere. Eras. l. 7. apoph.

Anonymus.

Cæsar Augustus æs alienum cuiusdam senatoris, quem charum habebat, nō rogatus dissoluerat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarū actione nihil aliud scripsit Cæsari, quàm, Mihi nihil. Ioco velut expostulans etiam, quod quum numerasset omnibus creditoribus, ipsi nihil numerasset. Stob.

Pompeius.

Pompeius.

Quum iam detecta esset Pompeij cũ Cæsare simultas, ac Marcellinus (vt Plutarchus aliorum iudicio Marcellus) vnus ex eorum numero, quos Pōpeius euexisse putabatur, à Pompeio ad Cæsarem transtulisset animum, adeò vt non veritus sit in senatu multa in Pompeium dicere, hunc ira compescuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline ei maledicere, cuius beneficio ex muto facũdus, ex famelico eo productus, vt vomitum non teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipso, quod habebat dignitatis, authoritatis & eloquentiæ, abutebatur in eum qui debebat acceptũ ferre. Nam hoc ingratitudinis genus est, sed tamen heu nimium vulgare. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Suprà apophth. de amicitia falsa, & de Aulica vita.

Idem.

Cùm obiurgaretur, quòd in Aluarum Lunam, hominem sibi planè ingratum, tanta contulisset beneficia, quorum ne memor quidem iam esset: An ignoratis, inquit rex, ingenti beneficio, non nisi ingenti ingratitudine satis semper fieri? Panorm. libr. de rebus gestis Alphonsi.

De initiatione & promotione ad sacra, vt vocant.

Diogenes.

Athenienses cùm hortarentur Diogenem Cynicum, vt mysteriis initiaretur, addentes, quòd apud inferos principatum tenerent hi, qui sacris initiati essent: ille, Perquàm ridiculum est, ait, si Agesilaus & Epaminondas, fortissimi duces, in cœno degunt: & Patetion fur, & vilissimi quique homines, quòd initiati sint, summo apud inferos gaudio fruuntur. Perstrinxit nefandam vulgi superstitionem, qui putat initiationem cõferre hominibus ad salutem, post hanc vitam. Laer. lib. 6.

Antisthenes.

Suprà apophthegm. de Beatitudine.

Ludouicus xij. Gall. rex

*Cùm audisset galero Cardinalitio donatum indoctum quendam ab Alexandro pontifice. Verè, inquit, ille Pontifex est summus histrio, qui nobis in purpura simias, asinos in pelle leonis exhibeat. Annal. Franciæ.

Idem.

* Solitus etiam est dicere: deteriorem esse conditionem equorũ quàm asinorum. Quippe equos cursu fatigari & disrumpi, vt asinis sacerdotia præfecturas Ecclesiasticas Româ referant. Significans insulsis & hominũ imperitissimis, nullo delectu habito, vt quisque citius numerata pecunia per equos celeres Romam adcurrit, beneficia vacantia, vt aiunt, conferri. Annal. Fr.

De iniuria.

Solon.

Interrogatus, quî fieri posset, vt quàm minimum iniuriarum existeret inter homines? Si inquit, qui iniuria affecti non sunt, æquè doleant, atque hi qui affecti sunt. Quisquis enim violat leges, nõ vnum ciuem lædit, sed totam rempub. quod quidem

in ipso est. At nunc dum aliis læsis aut quiescimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat. Laërtius libro 1. cap.3.

Socrates.

Frequenter dicere solebat, peius esse iniuriam facere, quàm accipere. Brus. lib.3.c.4.ex Xen.

Aristoteles.

Interrogatus, quid citò senesceret, quid item tardè? respondit, Gratia & iniuria. Sensit philosophus sapientissimus, iniuriæ memoriam esse tenacissimam, beneficij verò longè breuissimam. Laërt.lib.5.c.1.

Theopompus.

Cuidã sciscitanti, qua via quis regnum tutò tueri posset: Si (inquit) amicis tribuat iustam libertatem, pro viribus interim vigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Plut. in Lacon.

Marcus Cæs.

Quum Marcianus dixisset Marco, Cæsar, vim nullam feci, respõdit: Tu vim putas esse solum, si homines vulnerentur? Callistratus libro 4. digestorum.

M. Cato.

Iniuriã, etiam si faciens nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse dicebat, sentiens impunitate iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in apoph.

De iniuria æquo animo ferenda. consule apophth. de Patientia iniuriæ, & Vltione negligenda. item de Moderatione animi.

De iniustitia.

Aristoteles.

*Dicebat, iniustitiam esse vitium animi, quo amplius quàm par est homines sibi sumunt. Stobæus serm. 10.

Idem.

* Iniustitiæ effecta dicebat esse, patria violare & instituta & iura, nec parere legibus, nec magistratibus, mentiri, peierare, transgredi cõuentiones & fidem fallere. Comites autem iustitiæ sunt calumnia, iactantia, inhumanitas, simulatio, malignitas, calliditas.

Plato.

* Summam esse iniustitiam dicebat, iustum velle videri, si sis iniustus. Eod. ser.

Socrates.

* Omnium morborum turpissimum iniustitiam esse dicebat, & ideo quoque pessimum quod incommodum & dolorem maximum homini iniusto inferret. Stobæus sermone 41.

Ægyptij.

* Ægyptiorum reges legem suam quandam seruant, qua iuramento obstringunt iudices, vt rege ipso iniustam flagitante sententiam, ei morem non gerant. Plutarchus in apophth.

Antigonus.

* Scribebat ciuitatibus, si quid iniustum & legibus contrarium per epistolam mandaturus esset, ne parerent, sed ipsum ignoratione lapsum censerent. Plutarchus ibidem.

Themistocles.

* Postulanti à se Simonidi, vt sententiam quandam iniustam ferret: Neque tu, inquit, Poeta bonus esses si præter numerum caneres, neque ego princeps probus si contra leges iudicarem. Plutarchus.

Lysan-

Lysander.

*Culpantibus ipsum, quòd multa per dolum agendo indignum Hercule se gereret, dixit, vbi Leonina pellis non sufficit, ei adsuenda est vulpina. Plut. in Lysandro.

Idem.

*De agro controuerso, cùm viderentur Argiui iustiora quàm Spartani afferre argumenta, stringens gladium, hunc (ait) qui tenet, is optimè de agrorum finibus disputat. Plutar. in apoph.

Demaratus.

*Defecerat quidam Persa à rege suo eíque Demaratus persuaserat vt ad regem rediret, quem cùm deinde rex necare intenderet, Demaratus, turpe, inquit, est ô rex, à quo cùm inimicus esset pœnas sumere defectiones non potuisti, eum nunc amicum factum abs te occidi. Plut.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

*Cùm sæpe repeteret edictis suis Iulius Pontifex, Ecclesiæ seruandæ gratia bellum Ludouico indictum, dixit, at verissimum esse comperio illud sapientis dictum capitalem esse iniustitiam eorum, qui eum maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. Annal. Franciæ.

Vide apoph. de Iustitia, de Legib. &c.

De innocentia.

Bion.

OLim cum scelerosis nauigans, incidit in prædones. Illis dicentibus, Actum est de nobis, si agnoscamur: Et de me, inquit, nisi agnoscamur. Bonis innotuisse, salus est. Laer. l. 4. c. 7.

Socrates.

Morti destinatus, de cunctis rebus magis quàm de se defendendo, cogitare videbatur. Quare Hermogenes Hipponici filius, Socrati familiaris: Atqui, ait, par erat ô Socrates de tua defensione curam habere, Nonne, ait Socrates, tibi videor ô Hermogenes hoc ipsum facere, dum quemadmodum vixerim meditor? Putabat autem Socrates sapientissimus, omnem defensionem superuacaneam esse apud eos, qui ex vita bene transacta suam innocentiam non agnoscerent. Brus. l. 2. c. 1. ex Xenophontis apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus, Apollodoro comploranti, dicentíque, Innocens morieris? Quid, inquit, num me nocentem mori malles? Ea igitur mors libenter subeunda est, in qua criminis innocentia homo excusatur. Xen. in Apologia pro Socrate.

Idem.

Cùm iudices inter se disceptarent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quæ feci, dignum me censeo, qui publicitus alar in Prytaneo. nam hoc honoris haberi solebat iis qui præclarè de Republ. fuissent meriti. M. Tullius hoc refert libr. de oratore primo: Erat, inquit, Athenis reo damnato; si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio. hęc sententia: quum iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quasi æstimationem commeruisse se maximè confiteretur? quod quũ interrogatus Socrates esset, respondit, Se meruisse vt amplissimis honoribus & præmiis decoraretur, & vt ei victus quotidianus publicè in Prytaneo pręberetur: qui honos apud Gręcos maximus habebatur. Cuius responso iudices sic exarserunt, vt capitis hominẽ innocentissimum con-

demnarent. Erasm. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

Passerem, qui fugiens imminentem accipitrem, se in sinum suum côiecisset, texit, fouítque, ac demulcens dimisit, dicens: Innocentem & supplicem non esse prodendum. Laertius l. 4. c. 2.

Plato.

Quum quidam Platoni narraret, nonnullos esse, qui ipsum maledictis insectarẽtur: At ego, inquit, sic viuã, vt illis non habeatur fides. Ant. par. 2. Melis. ser. 69.

Tectamenes.

Innocenter ab Ephoris damnatus abiit ridens. Rogantibus autem iis qui aderant, an contemneret Lacedæmoniorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim. Quo dicterio felicitatis esse putabat, quòd mori iuberetur, cùm neminem vnquam offendisset sua innocentia. Plut. in Lacon. apoph.

Anaxandridas Leontis F.

Cuidam acerbè ferenti, quòd cogeretur vrbe exulare: Ne, inquit, vir optime exhorrescas exulare ciuitatẽ, sed à iustitia exulare horrendum est. Sensit, non esse miseros quibus præter meritum, incolumíque innocentia, accidit aliqua calamitas: sed eos verè deplorandos, qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiam si nulla sequatur calamitas. Plut. in Lacon. apoph.

Agis.

In carcerem detrusus (qui Dechas dicebatur, in quo morti addictis strãgulari fuit consuetudo) quum lictorem plorantem, & circa opus titubantem animaduertisset, Omitte, inquit, pro me has lachrymas amice: sic enim iniustè, contráq; ciuitatis leges moriẽs, lõgè melior sum quã qui nuper me morte damnarunt. Plut. 3.

Aristophon, & Cephalus.

Aristophontem Æschines tradit apud Athenienses gloriari solitum, quòd quum nonagies quinquies esset vocatus in ius, semper fuisset absolutus. At Cephalus homo popularis, iustius gloriabatur, quòd quum plura decreta scripsisset quàm alius suorũ temporum quisquã orator, tamen nunquam coactus esset causam dicere. Certius innocentiæ signum est, ita rem gerere, vt nemo velit accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes. At qui absoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem tamen criminis circumfert. Eras. l. 8. apoph.

Phocion.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignabundus deplorabat sortem suam. Quem ita cõsolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Euippe (siue, vt quidam legunt, Thudippe) satis est, cum Phocione mori? Phocion non tantùm innocens, verum etiam præclarè de Repub. meritus, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in apoph.

Anonymus.

Quũ censoris munus gereret Augustus, eques quidam Romanus apud illũ delatus est, quasi facultates suas imminuisset. At ille citatus probauit sese auxisse. Mox eidem obiectum est, quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruisset. Ille docuit, se ex vxore trium liberorum esse patrẽ. Nec satis erat equiti dimitti, sed Cæsari crudelitatẽ exprobrans

probrans addebat: Posthac Cæsar in honestos viros inquirens, honestis viris hoc munus mandato. Satis apertè pronuncians, eos non fuisse viros bonos, qui manifestò falsa ad ipsum detulissent: obiter & ipsum criminans, qui vices suas mandaret sycophantis. Et hanc libertatem innocentiæ condonauit Cæsar. Erasm. l. 4. apoph. ex Suet.

Titus Vespasianus.

Audiens, suos antecessores in imperio multis iniuriis à subditis affectos: Nemo, inquit, me iniuria afficere, aut contumelia potest: quia nihil ago, quod alios lædere posit. Quo dicto ostendere voluit, vitæ innocentiam certissimum esse corporis præsidiũ. Xiphil. in vita Vespas.

Idem.

Quũ febre correptus, lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum suspexit, questúsque est, sibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœniteret, vno duntaxat excepto. Id cuiusmodi fuerit, nec ipse prodidit, nec quisquam coniectare potuit. Suet.

Antoninus Pius.

Reprehendenti cuipiam eũ, quòd in hostes mitis esset, atque in coniuratos quos vicerat, ac dicenti Quid si hostes vicissent? Grauiter respondit, Nos non sic Deos colimus, nec sic viuimus, vt illi nos vincant. Brus. libr. 3. cap. 26.

Alphonsus.

Percontatus à suis, cur sine satellitibus sæpenumero incederet? Se innocentia comitatum incedere, respondit. Innuit autem rex prudentissimus, eum demum bene munitum esse ab iniuria, qui propriam innocentiam habet comitẽ: eos verò nullibi esse tutos, qui malè sibi conscij, etiam pericula sibi fingunt, vbi planè nulla sunt. Panor. l. 2. de Alphonsi reb. gest.

Huc referri possunt quædam ex apoph. de Conscientia bona.

De inscitia.

Diogenes.

Diogenes percontanti quæ tellus grauiorẽ gestaret molem? Quæ hominem, ait, rudem, & à bonarum artium studio alienum. Stob.

Plato.

Eo differri doctum ab indocto dicebat, quo bene valentem ab ægroto videmus. Mentis enim sanitatem ac lumen à doctrina persæpe, ab ignorantia autem ægritudinem manifestis rationibus proficisci. Fulg lib. 7. cap. 2.

Huc refer quædam ex apoph. de Eruditione & Doctrina.

De integritate vitæ.

Cleomenes.

Menander Samiorũ tyrãnus, ob Persarum incursiones ad Spartanos confugerat: ostendebátq; quantum pecuniæ secum tulisset, & quantum preterea Cleomeni dare vellet, at Cleomenes vir integer ipse quidẽ nihil accepit, sed veritus ne quid aliis pecuniæ daret ciuibus, adiit Ephoros, dixítque: Satis esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, vt malus fiat. Plut. in Lacon.

Gorgo.

*Cleomenis regis filij à Gorgo, cũ pa

trem Ariſtagoras Mileſius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, ac quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet: corrumpet te, dixit, mi pater, homo hic peregrinus, niſi eũ quàm primum domo exturbas. Plut. in Lacæn. apoph.

Eudamidas.

Quum quidam laudaret Atheniẽſium rempublicam tam bene inſtitutam, Eudamidas, vir integer & apertus; Quis, inquit, eam meritò laudet ciuitatem, quam nemo vnquam dilexit, factus ſeipſo melior? Senſit vir prudentiſſimus, integritatem nequaquam locum habere apud eos, qui ita viderent, vt meliores eſſe nequaquam cuperent. Plutarchus in Laconicis.

Alexander.

Vide ſuprà apoph. de Furto.

Alcamenes.

Percontatus, cur a Meſſeniis oblata munera reſpuiſſet? Quoniam, inquit, ſi recepiſſem, cùm legibus pacem habere non potuiſſem. O mentem integram, & regia maieſtate dignam. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Artaxerxes Perſarũ rex, cùm miſiſſet ad Epaminõdam Thebanorum ducem tria Daricorum milia, Diomedontem Cyzicenum regium legatum vehementer increpuit, quòd tam periculoſam nauigationem ſuſcepiſſet, nullam aliam ob cauſam, quàm vt homines pecunia corrumperet: iuſſitque vt vrbe excederet quamprimum regi ſuo munera referret, his verbis: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum, non pecunia coemptum, ſed gratis: ſin minus, habebit hoſtem. Plutar. in Græc. apoph.

Lycurgus.

Lycurgus orator obiiciente quodam, quod ſe pecunia redemiſſet à calumnia: non eſt inficiatus, ſed clariſſima voce populum appellãs: Bene habet, inquit, viri Athenienſes, quandoquidem tot annos in Repub. verſatum dediſſe me, non accepiſſe pecuniam criminantur obiectores. Eraſ. l. 6. apoph.

Alexander.

Philoxenus claſſis præfectus cùm Alexandro ſcripſiſſet, Tarentinum quendam Theodorum eſſe apud ſe pueros habentem inſignioris formæ venales, ſi vellet emere, Alexander indignè tulit, apud æquales ſubinde clamitans: Quid in me Philoxenus tam obſcœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret? Plut.

Antigonus.

Quibuſdam admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonẽ, reſpondit, Quoniam cùm multa à me acceperit, nunquam tamen emollitus eſt. Eius mortem cùm audiſſet, ingemuit dicens: Quale theatrũ perdidit? Erat enim Zeno innocentis vitæ, acerrimi iudicij, & ab aſſentando alieniſſimus. Laër. l. 7. c. 1.

Peſcenius Niger.

Conſiliariis ſuis addidit ſalaria, ne grauarent eos quibus aſſidebant, dicens, Nec dare eos debere, nec accipere, Et ſic ſuorum iudicum conſuluit & conſiliariorum integritati. Ex Ælio Spartiano.

Alphonſus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Diſcordia.

Huc præcipuè referenda ſunt ea, quæ ſuis locis annotata ſunt de Iudice incorrupto, Munerum contemptu, Iuſtitia, &c.

De

De intemperantia.

Diogenes.

QVum adolescentem quendam insigni forma plurimi intuerētur, Diogenes incuruato corpore sinum lupinis implebat. Ad hoc spectaculum conuersis omnium oculis aiebat: Mirari se, cur adolescentulo dimisso, sese intuerentur, obiter notans illorum intemperantiam. Laert. lib. 6.

Idem.

* Dicebat plerosque viuos quidem seipsos putrefacere balneis humectantes, & re venerea tabefacientes. Morientes autem demum mandare corpus in suffimentis aromaticis recondi, alios etiam in melle ne citò computrescerent. Stob. serm. de intemperantia.

Idem.

* Earum ædium in quibus copia est alimentorū, dicebat multos esse mures & feles: sic etiam corpora intemperantium hominum morbos quoque multos asciscere. Eod. serm.

Idem.

* Ridebat eos qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Ibid.

Plato.

* Dicebat difficile esse inuenire intemperantibus quidem bonam voluptatem, ægrotantibus autem salubrem. Ibid.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem intemperantiæ deditum: Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens syrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens, illum non esse hominem: sed statuam, qualis in viis solet poni Mercurio: hoc illi dissimilem, quòd effœminatorum more traheret vestē, quòd deditus esset ventri ac libidini: quódque barbatus esset, cùm nihil horum habeat Mercurius. Laer. lib. 5. cap. 5.

Anonymus.

Chrysippi discipulus, medicus non ignobilis, hominem quendam ex nimia intemperantia grauiter decumbentem, non sanari posse putauit. Verùm alius medicus cùm eundem accessisset se sanaturum pollicitus est, respondítque, Chrysippi discipulos respicere morbum, se verò animum. Voluit autem significare, tum demum hominem morbo liberari commodè posse, si intemperantiæ studio penitus valedixisset, & eius radices ex animo abiecisset. Ex Celsi lib. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, intemperantiam esse vitium partis concupiscibilis, quo homines frui voluptatibus illicitis appetunt. Stob.

Diogenes.

Phrine scortum cùm Venerem auream Delphis obtulisset, eam Diogenes Cynicus ita inscripsit, Ex Græcorum intemperantia. Brus. recitat lib. 3. cap. 23

Eusebius Philosophus.

* Sicut, inquit, venti nauem correptam huc illuc ferentes quassant & inobedientem efficiunt gubernatori: itidem animam agitans & menti immorigeram esse cogens intemperantia, tranquillam esse & in portu quiescere non permittit. Stob. sermon. 6.

Vide tit. de Libidine, Scortatione, Luxuria, Gula, Voluptate.

De interrogatione absurda & inepta.

Thales.

PErcontanti vtrum fuisset prius: nox an dies? Nox, inquit, vno die fuit prior. Elusit ineptum percontatorem. Si nox vno die præcessit diem: dies genuit ante noctem. Nox enim finis est diei. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anonymus.

Inter salsa commemorat & illud M. Tullius ex Neuio, apud quem filius dicit patri: Quid ploras pater? isque respondet, Mirum ni cantem, condemnatus sum. Indignatur senex submorosus, rogari cur ploret, quasi damnatus magis cantare debuisset. Perinde quasi, si quis interrogaret ægrotum: Cur suspiras, aut cur decumbis? Eras. lib. 6. apoph.

De Inuidia, felicitatis & virtutis vmbra.

Cleobulus.

INterrogatus quænam præcipuè cauenda sint? respondit: Amicorum quidem inuidiam, inimicorum autem insidias. Antoninus in Melissa, parte 1. ser. 62. Max. ser. 54.

Periander.

* Dicebat, Nemini esse inuidendum. Et quemadmodum rubigo propria est frumenti ægritudo, sic inuidiam amicitiæ esse morbum. Item, sicut ærugo ferrum, sic inuidiam inuidi animam conterere. Et, Quo magis vtique inuidebis, tanto maiorum fies causa bonorum illi cui inuides. Stob. serm. de Inuidia.

Bion.

Conspiciens quendam tristi vultu qui habebatur inuidus: Nescio, inquit vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus discruciatur aliena felicitate, quàm suo infortunio. Laer. lib. 4. cap. 7. Stob. ser. 36.

Bias.

Admonebat eos qui laborabant vt cauerent lassitudinem: qui autem bona fortuna fruerentur, inuidiam. Est enim felicitatis comes vbique terrarum inuidia. Stob. sermone de Prudentia.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto aduersæ fortunæ ictus quispiam ferat facillimè? inimicos, ait, videat deterius affectos. Tanta enim est inuidiæ vis: vt omne nobis malum extinguat si inimicum peius habere intelligimus. Brus. lib. 3. cap. 7.

Antisthenes.

Absurdum esse dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à Repub. non secernere inuidos. Significans, inuidos tam esse inutiles ciuitati, quàm lolium est tritico, & ignauus bello. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere. Ferrum enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Ibid.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ contemptum & paupertatem, in qua nullum ius exerceret fortuna. Aiebat item, se Diogenis Cynici ciuem esse & discipulum, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Diuitiæ enim, opes, honores, plerunque conciliant hominũ inuidiã. Laer. li. 6. c. 5.

Democritus.

Dicebat, leges non prohibuisse singulos pro arbitrio suo viuere, nisi alter alteri fuisset inuidus & iniurius. Etenim inuidia seditionis parit initium. Stob. ser. 36. Max. ser. 54.

Anacharsis.

Bonum esse dicebat, si penitus à rebus humanis inuidia exularet, quo liberius vsque ad honesti studium accingerentur. Stob.

Idem.

Percontatus, cur homines subinde tristentur? respondit, Quia non solùm propria mala eis molesta sunt, sed etiam aliena bona. Ant. ser. 62. parte 1. Melissæ. Maxim. ser. 54.

Idem.

Inuidiam dicebat esse vlcus, quod passim verum sua vi contraheret, Equidem liuido in primis prodest, boni eius, cui inuidet, obseruatio, citra tamen illius offensam. Vnde perspicuum est, inuidum haudquaquam in leges delinquere, quæ suo quemque more viuere sinunt, dummodo alium non offendat. Stob.

Socrates.

Cùm inuidiæ naturam exprimere conaretur, animæ vlcus & serram appellauit. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 62. Stob. ser. 36.

Idem.

Considerans quid inuidia esset, dolorem quendam reperiebat eam esse: non tamen nec in aduersa amicorum, nec in secunda fortuna inimicorum: sed illos inuidere aiebat qui in amicorum prosperitate doleant. Xenophon libr. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser. 36.

Idem.

Cum quidam mirarentur, cur quis alterum amans, eiusdem prosperitate doleret: ostendebat, multos esse ita erga quosdam affectos, vt eos aduersitate laborantes non possent negligere, sed pro virili succurrerent, successu verò eorum dolerent: hoc autem prudenti viro minimè, sed stolidis contingere asserebat. Xenophon libro 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser. 36.

Idem.

Interrogatus, quid bonis viris molestum esset? dixit, Malorum felicitas. Quid malis? bonorum prosperitas. Antonius in Melissa sermon. 70. par. 1.

Aristoteles.

Ostendere volens quid esset inuidia, Antagonistam fortunatorum esse dixit, Antonius in Melissa, parte prima, serm. 62.

Idem.

Dicebat inuidiam colluctatorem esse ex aduerso bonorum virorum. Æmulatio enim bona est, & bonos potissimum decet: Inuidia contrà turpis est, & à fœdo hominum genere occupata. Atqui videas bonos ita se comparare, vt æmulatione, honestiq; studio, quæ sunt optima sectentur. Inuidos autem contrà, per liuorem bonos, quatenus, possunt, ab instituto suo arcere. Stob.

Theophrastus.

*Dicebat Inuidos reliquis hominibus infeliciores esse, in eo quòd alij suis solùm calamitatibus dolent: Inuidi verò præter sua mala, bonis etiam alienis contristari pergunt. Stob. serm. de inuidia.

Idem.

* Improbos homines dicebant, non tam propriis bonis gaudere. quàm alienis malis. Stobæus eod. serm.

Aristonymus.

* Iter facientes per solem ne

cessariò comitatur vmbra, inquit: & incedentibus per gloriam comes est inuidia. Ibid.

Idem.

*Dicebat Inuidiam tanquam malum demagogum (id est ambitiosum reipub. popularis administratorem) honestis actionibus obsistere. Eod. serm.

Philo.

* Honesta, inquit, etiam si per inuidiam ad tempus obscurentur, tamen suo tempore soluta iterum splendent. Anton & Max. serm. de Inuidia.

Epictetus.

Rogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset? Dixit, si quis ita cóparet seipsum, vt optima quæque faciat. Antonius in Melissa, par. 1. serm. 72.

Euagoras.

Inuidos reliquis hominibus diuersis vitiis laborantibus multò infeliciores esse dicebat: quòd alij suis tantùm calamitatibus dolent: inuidi verò, præter sua mala, bonis etiam alienis contristentur. Stob. serm. 30.

Hippias.

Dicebat duplicem inuidiam esse: Iustam quidem, cũ quis inuidet improbis honoratis: Iniustam verò, cũ bonis. Et inuidos duplo magis, quàm cæteros esse calamitosos. Non enim solùm propriis malis grauantur, vt alij, sed alienis quoque bonis. Stob. serm. 36.

Apollonius.

Prorsus hominibus non inuidendum dicebat. Boni enim, quibus bona eueniunt, digni sunt vt his fruantur feliciter, flagitiosi autẽ, in quanta uis prosperitate, sunt infelices. Stob.

Agathon.

Malos homines non tam lætari propriis bonis dicebat, quàm alienis malis Anton. in Melissa. par. 1. ser. 62. Theophrasto autem hoc adscribit Maxim. ser. 54.

Themistocles.

Adhuc adolescens, nihil dum præclari se fecisse dixit, Nondum enim inuideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maximè tritico innascuntur, & rosis pulchrè florentibus: sic inuidia maximè inuadit bonos viros, & in virtute proficientes, ac ingenij personæque gloriam sustinentes. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 62.

Idem.

Ob honores Miltiadi collatos, quòd barbaros in Marathone superasset, tanta inuidia correptus est, vt noctes insomnes consumeret: rogatúsque, quam ob rem tam sæpe excitaretur? Miltiadis, inquit, tropheis subinde excitor. Plutarch. Æmilius Probus.

Herodes sophista.

Videns Quintilios Troianos quidem esse, cæterùm à Cæsare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens, sibi molestum esse, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. Philostratus in sophistis.

Eusebius Philosophus.

* Vir (inquiebat) multis quidem scientiis eruditus, sed ob animi maliciam inuidiámque nolens aliis desiderantibus communicare, similis est malo vasi, quod in se multa & bona recondit, sed antequam vsum sui præbeat, corrumpit. Stob. serm. de inuidia.

Seneca.

* Inuidiam (dicebat) effugies, si te non ingesseris oculis, si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere.

dere. Epist. 105. ad Lucill.

Agis.

Dicente aliquo, nonnullos sibi inuidere. Igitur & sua, inquit, mala, & tum mea tum amicorum bona illos cruciant. Inuidus enim, vt verissimè Flaccus canit, alterius rebus macrescit opimis. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Idem.

Quum quidam apud Agidem dicerent, esse nonnullos alienæ familiæ, qui ipsi inuiderent: Geminam igitur, inquit, habebunt molestiam, quos & sua ipsorum mala discruciabunt, atque insuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox, declarans, eos quos habet inuidia, magis esse misericordia dignos quàm ira: propterea quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiam si nemo vlciscatur. Plutar. in Lacon.

Alexander.

* Dicebat inuidos homines nihil aliud esse quàm ipsorum tormenta. Curtius lib. 8.

Dionysius Senior.

Expostulantibus quibusdam, quòd honore dignaretur, cæterísque præferret hominem improbum, ac ciuibus inuisum: Volo, inquit esse quem me magis oderint. Agnouit ingeniũ multitudinis: si sit in quem inuidiam odiúmque deriuent, mitiores sunt in principem. Eóque videas nonnullos monarchas, quibusdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & authoritatis permittere, vt ipsi tutiores sint à furore multitudinis: qui si extiterit, habent victimam, qua ciuium iram mitigent. Plut. in apoph.

M. Cato.

Eos qui fortuna moderatè sobriéque vterentur, dicebat minimè peti inuidia. Non enim, inquit, nobis, sed bonis quæ non circunstant, inuident homines. Externa bona extra hominem sunt, at insolenter vtenti vitium intra hominem est: qui eo sibi conflant inuidiam, verè sunt inuidiosi. Plut. in apoph. Stob. ser. 36.

Idem.

Dicebat, ideo sibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quotidie noctu surgens, rei familiaris, rationibus neglectis Reipubl. consuleret, notans ingratitudinem populi. Eras. libro 5. apoph.

M. Crassus.

Quum animo augeretur ob honores in Pompeium collatos, audiuit à quodam, mox Magnum aduenturum Pompeium. Arridens igitur inquit, Quantúsnam est? Inuidit Pompeio nomen, quod ob fœlicitatem, & egregiè rebus gestis ab aliis datum erat honoris gratia. Et sic plerùnque felicitatis comes est inuidia. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Publius.

Mutium hominem inuidum, & in primis maleuolum, solito tristiorem vidẽs: Aut Mutio, inquit, nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni. Macrob. li. 2. c. 2. Satur.

Asinius Pollio.

Ciceronis gloriæ vehementissimè inuidebat. Quum ergo Sextilius poëta Cordubẽsis in domo Messalæ Coruini recitaturus, Pollionẽ aduocasset & principio poëmatis cœpisset.

Deflendus Cicero est, Latiæque silentia linguæ.

Statim consurrexit Pollio, atque ait, Messala, tu quid tibi liberũ sit in domo tua, videris: ego istum auditurus non sum cui ego mutus videor, atq. sic abiit. Offensus est autem his verbis, *Latiæque silẽtia linguæ*: &c. Brus. lib. 3. cap. 7.

Furius.

E seruitute liberatus, quum in paruo admodum agello largiores multò fructus acciperet quàm ex amplissimis agris vicini, in inuidiam incidit hominũ accusantium, ceu veneficiis fruges pelliceret alienas. Quamobrem à Spurio Albino Curuli die dicta, metuens damnationem, quum in suffragium tribus oporteret ire, instrumentum rusticum omne in forum attulit: adduxítque etiam filiam robustam, bene curatam & vestitam, ferramenta egregiè facta, graues ligones, vomeres ponderosos, & boues saturos, & dixit: Hæc sunt ô Quirites mea veneficia, nec possum præterea vobis ostendere labores manuũ mearum, multásque meas vigilias & sudores. Quod vbi audiuissent iudices, intellexerunt ex sola inuidia Furium accusatum esse, quem dimiserunt absolutum. Meminit huius & Plin. lib.18. cap.16.

Basilius Magnus.

* Vt vultures, inquit, ad maleolentia cadauera præteritis pratis & multis aliis locis amœnis & odoriferis, feruntur: itémque muscæ quæ sana sunt præteruolantes ad vlcera festinant: sic inuidi splendida, & magna, & præclarè facta ne intuentur quidem, sed putria inuadunt. Anton. & Max. ser. de Inuidia.

Chrysostomus.

* Inuidet quidem dæmon, inquit, sed hominibus: tu verò cùm sis homo hominibus inuides, & quomodo consequeris veniam? Eod. serm.

Actius Sincerus.

Actius Sincerus, rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Friderici regis esset inter physicos quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, aliíque fœniculi afflatum dicerent, alij vitri vsum, aliíque aliud: At ego, inquit, Inuidiam aio. Obstupuerunt hoc dicto adeò medici, vt ab auditoribus derisui haberentur: Tum ipse: Annon inuidia maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus:

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinúmq. pecus grandius vber habet.

Pontanus.

De iocosè dictis.

Diogenes.

PErcontanti, quídnam vellet vt colaphum acciperet, Galeam, inquit. Et hic iocus est ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho. Laert. lib. 6. dictum illud Socrati tribuitur à Seneca, lib. 3. de ira cap. 11.

Idem.

A lethali somno experrectũ medicus interrogauit quomodo se haberet, Rectè, inquit, nam frater fratrem amplectitur. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd somnus mortis sit imago. Laert. lib. 6.

Idem.

Mulierem aniculam se curiosius exornantem intuitus: Si viuos ait, lenocinio allicere voles, plurimùm falleris: sed si defunctorum vmbras, oro, ne diu cuncteris. Stobæus.

Idem.

Didymus, qui vulgò audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit, Vide ne corrum-

pas pupillam. Hoc dictum apud nos non est adeò iocosum, vt apud Græcos, apud quos κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam Laër. l.6.c 2.

Theocritus.

Quum duceretur ad Antigonum regem atque hi qui ducebant, iuberent hominem bono esse animo: fore enim incolumem simulátq; venisset ad oculos regis: Omnem, inquit, spem salutis mihi adimitis, mordens regem, quòd luscus esset. Rex audito ioco, iussit hominem agi in crucem, Eras. l. 6. apoph. Nugę seria duxerunt in mala.

Socrates.

Iam cicutam bibere volens, interrogauit hilari vultu, quomodo sumendum esset hoc medicamen, vt citò sanaretur? rogauit præterea an liceret inde aliquid libare, vt mos erat in conuiuiis. Tanta in homine fuit iocandi consuetudo, vt etiam in morte præsentanea iocaretur. Erasm l. 3. apoph.

Idem.

Cicuta epota puer illum detexit & cùm præcordia iam frigere inciperent, Offeras, inquit, Æsculapio gallum, nam ex sudore illo conualescere incipio. Eras. l. 3. apoph.

Anonymus.

Apud Æginetas lex erat, vt si quis Atheniensis Æginam venisset, capitale esset. Huc quum esset deductus Plato vt venundaretur, capitis postulatus est à Carmenio, qui legem eam tulerat: sed tempestiuo cuiusdam ioco liberatus est. Ait enim, legem habere, si quis homo: at hunc esse philosophum. Laer. l. 3.

Stratonicus.

Quendam imperitè iaculantem, abiens ad ipsum scopum, constitit. Et cũ quidã interrogaret causam, respondit, Ne feriar. Anton. in Melissa. par. 1. ser. 54. Idẽ Diogene dicitur.

Anonymus.

Lacon quidã gymnasiarchã ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l. 8. apoph.

Polemon.

Quum articuli morbo lapidescerer, medicos admonuit vt effoderent inciderẽtque Polemonis lapidicinas. Dicebátq;: Comedẽdum est, manus non habeo: ambulandum est, pedes non habeo: dolendum est, & manus & pedes habeo. Ex Philostrato.

Hippomachus.

Quibusdam laude, vehentibus procerũ quempiam, ac prælongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamẽ idoneum: Sanè, inquit, si pẽdens ex alto corona esset detrahenda. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

Archidamus.

Corinthiorum vrbem quum obsideret Archidamus, vidit è solo mœnibus proximo exilire lepores, mox que versus ad commilitiones: Habemus, inquit, hostes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, veluti in omen rapiens. Molles enim ac parũ viros Græci leporis vocabulo notare solent. Plut.

Brasidas.

Brasidas cuidam percontanti, quo modo vulnus accepisset, iocosè respondit. Prodente me scuto. Ita crebrò malũ per illos venit, quorũ prę̃sidio credim⁹ nos esse tutos. Plu. in Lac.

Antigonus

Quum accepisset literas prægrandibus literis scriptas: Hæ, inquit, vel cęco perspicuæ sunt iocans;

in vitiū oculorum: erat enim luſcus. Idem alius magno capitis ſui periculo dixiſſet, quod vſu venit Theocrito, Chio. Plut. in apoph.

Iuba rex.

Cuidam querenti, quòd ab ipſius equo eſſet aſperſus: Quid tu, inquit, an me Hippocentaurum eſſe putas? Iocosè deridens eum, qui equi moroſitatem inſcribebat ei, qui equo inſidebat. Bruſ. l 3.

Philippus.

Quum eſſet Philippo Macedoni clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in ſingulos omnino dies aliquid poſceret: Sume, inquit, quantum voles: nā clauem habes. ludens ancipiti voce κλεὶς enim Græcè & clauem ſonat, qua aperitur ſcriniū aut oſtiū, & cōmiſſuram humeri cū pectore. Quid hoc animo ciuilius, cui & in dolore, & erga auarum medicum iocari libuit? nec ob cruciatum moroſior, nec improbitate poſtulantis offenſior. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Ambiguè dictis.

Anonymus.

Quidam imperatorem ſuum incuſauit, quòd illius inſidiis & otio & ſomnio fuiſſet priuatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus eſſet diues. Plut. in Sympo. li. 1.

Appius.

Infrà de Reſpōſo ab inexpectato.

Scipio Naſica.

Cùm ædilitatem curulem adoleſcens peteret, ac (vt candidati ſolēt) manum cuiuſdam opere duratam prenſaret, rogauit hominem. Num manibus ambularet? Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerunt vt repulſam ferret. Adeò obfuit iocus intempeſtiuus. Eraſmus libro 6. apophthegm.

Cicero.

Suprà tit. de Alea.

L. Portius Naſica.

Quum ex more conceptis verbis à Catone cenſore rogaretur, Habéſne vxorem ex animi tui ſententia? Habeo, inquit: at herclè nō ex animi tui ſententia. Verùm ob eum iocum intempeſtiuum multa illi dicta eſt. Eraſ. l. 6. apoph.

Domitius Afer.

Didio Gallo, qui prouinciam ambitioſiſſimè petierat, mox impetrata ea querebatur, quaſi coactus eſſet: Age, inquit, aliquid, & pro Rep. elabora locus eſt ab ironia: ſimúlque illud eſt, quòd magiſtratum magno ſtudio ambiſſet. Eraſ. Rot li 6. apoph.

Catulus.

Cùm vidiſſet quendam ex iudicibus, quos Claudius donis corruperat, ait: Quamobrem præſidium à nobis poſtulatis? An ideo, ne dona nobis eriperentur? Cicero ad Atticum. Plut. in Catone Vticenſi.

Idem.

Cuidam oratori malo, qui in epilogo miſericordiam ſe nouiſſe putaret, poſtquam aſſedit rogāti videretúrne ſatis miſericordiam mouiſſe? At magnam quidem inquit: neminē enim puto tam durum, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit. Cic. lib. 2. de oratore.

Anonymus.

Cum Siculo cuidam, familiaris alius gemebundus diceret vxorē ſuā ſuſpendiſſe ſe de fico: Amabo te) inquit) da mihi ex iſta arbore, quos ſerā ſurculos Cicero li. 2. de Oratore.

Cicero.

Obiurgantibus, quòd homo ſexagenarius puellam virginem duxiſſet: Cras, inquit, mulier erit locans, hoc

hoc probrum mox eluendum. nam postridie non poterat obiici, quòd virginis esset sponsus. Erasm.libr.4. apophth.

Idem.

Quidam candidatus, qui coco patre natus credebatur, coram Cicerone suffragium ab alio petebat: Ego quoque, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoque coniunctionem, aut eodem, aut simillimo fuisse sono. Eras. li.4 apoph.

Aug. Cæs.

Herennium adolescentem moribus corruptissimis vitiatum, castris excedere iussit, qúmque illi dimissus, ignominiã reditus sui apud Augustum deploraret his verbis: Quo ore redibo ad meos, quid dicam parentibus me incusantibus? Dic inquit Cæsar, me tibi displicuisse. Et sic iocosè docuit, qua ratione reditus sui ignominiam diluere posset. Sueton. in Augusto.

Anonymus.

Quemadmodum Augustus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in se iactos aut retortos interdum liberius, patientissimè tulit. Adolescens quidam prouincialis Romam venerat, oris similitudine tam mirificè referens Augustum, vt in se populi totius oculos conuerteret, Cæsar hoc audito, iussit ad se perduci: eúmque cõteplatus, hũc in modum percontatus est: Dic mihi adolescens fuítne aliquando mater tua Romæ? Negauit ille: ac sentiens iocũ, retorsit, adiiciens: sed pater meus sæpe. Augustus ludens suspicionem intendebat ad matrem adolescentis, veluti ab ipso stupratam: adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illũ esse Cęsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Suet.

Aug. Cæsar.

Augustus Cæsar plurimum affectauit iocos, saluo tamen maiestatis pudorísque respectu, nec vt caderet in scurram. Scripserat autem Aiacem tragœdiam, eandémque, quòd sibi displicuisset, deleuerat. Postea verò cũ Lucius grauis Tragœdiarũ scriptor eum interrogaret, quid ageret Aiax suus? respondit, In spongiã incubuit. Macrob. lib.2.c.4. Sat.

Idem.

Cùm ei quidam libellum trepidus offerret, & modò proferret manum modò retraheret: Putas, inquit, te assem elephanto dare? Macrob. li.2 c. 4 Satur.

Idem.

Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, dicerétque iam hoc homines vulgo loqui, non paruam ab illo sibi pecuniam datam: Sed tu, inquit, noli hoc credere. Macrob. li. 8. cap.4. Sat.

Idem.

Alium præfecturam equitũ summorum, & insuper salarium postulantem, dicentémque. Nõ lucri causa dari hoc mihi rogo, sed vt iudicio tuo munus videat impetrasse, & ita officium deposuisse: hoc dicto repercussit, Tu te accepisse apud omnes affirma, & ego me dedisse non negabo. Ibidem.

Idem.

Alium saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen res fortiter à se gestas iactantem, sic per iocũ castigauit: At tu, cùm fugies, inquit, nunquam post te respexeris. Ibidem.

Idem

Galbæ, cuius informe gibbo erat

corpus, agenti apud se causam, & frequenter dicenti, Corrige in me si quid reprehendis, respondit, Ego te monere quidem possum, corrigere non possum: ad gibbum alludens. Macrob.

L. Manlius.

Apud L. Manliū, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, qui cùm filios eius deformosissimos vidisset: Non similiter, inquit, Manli fingis, & pingis. Cui Manlius: Non mirum est, respondit, in tenebris enim & luce subobscura fingo, luce autem ac sole splendente pingo. Macrob. l. 2. c. 2. Saturn.

Nero.

In Claudij stultitiam subinde iocabatur productione syllabæ, quum diceret, Posteaquam desiit inter viuos morari, prima syllaba producta. Moros enim Græcè fatuum sonat: inde finxit morari, pro stultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. Suetonius.

Caligula.

Suprà apoph. de Auaritia.

Anonymus.

De Vespasiano patre narrat Suetonius, quum scurram multa in alios iacientem prouocasset vt in se quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare desieris. alludens ad formam Cęsaris, qui faciem habebat cacaturientis. In cuiusmodi hominem locus extat Martialis,

Vtere lactucis, ac mollib. vtere maluis:
Non faciem durum Phœbe cacantis habes.

Ti. Vespasianus.

Cùm morbo grauissimo decumberet, quotidiéque morbus ingrauesceret dixit, Puto deus fio: significās se moriturum. Suetonius.

Iulius Cardinalis.

Cùm amicos ad cœnam vocasset, intérque conuiuandum, vbi in Basiliensis consilij mentionem incidisset, terra commoueretur: Bono animo estote, inquit, de synodo Basiliēsi loquuti sumus, quæ omnem ecclesiam tremefecit, non tamē illisit. Æneas Syluius libr. commentariorum de Alphonsi reb. gest.

Fridericus imp.

Fridericus imperator, eos qui iocos moderatè ferrent, sapientes: qui autem promptissimè iocarentur, ingeniosos esse dicebat. Habet autem iocus inter seria suum etiam locum: qui vbi erumpit, vtriusque ingenium facilè declarat. Æn Sylu. l. 4. commētariorum in Alphonsi res gestas.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Vnus ex stipatoribus eius cum aulico magnæ nobilisq; familiæ primario exarserat iracūdia. cùm stipator nobilitate generis non se esse inferiorē aulico iactitaret: erántque eo nomine in certamen vēturi. Hos ante se iubet sisti Ludouicus, rogátque stipatorē vnde ei genus, qui ita se cōferret nobiliss. domini Tūi. le, eo se genere natū ait, quo nullum sit nobilius. Id quidē fateri, ortum regem ex stirpe Noæ: sibi verò genus esse ac gentilitatē ex quopiā illorum qui cū Noa fuissent tēpore diluuij. Cachinno sublato, rex conuersus ad aulicū, despicisne eum, inquit, cui genus regium & tibi æquale est? Eóque ioco vtrumque placauit, & ambobus porrexit dexteram. Ex Annal. Franciæ.

Idem.

*Baionensem Centurionem & Lemouicensem superbius de exitu & ordine cuiusdam prælij differentes hactenus tulit, vt Baionensi diceret, Cùm te rogabo pernas quomodo sa-

do ſalire oporteat: Lemouicenſi autem, cùm te rogabo, Caſtanea qua in terra, & quo pacto repaſtinata ſerenda, & quibus campis rapa & napus lætentur: tum demum reſpondeto. Silente vtroque, conuerſus ad Lemouicenſem. Noſtin', inquam, in alio ſolo rapam biennio ſatam conuerti in napum, in alio napum raporum accipere ſpeciem? ita & tu hauſiſti à Baionenſi ſuperbiam, ille verò à te ignorantiam quæ te adeo turgidum reddit. Ex iiſdem Annalibus.

Carolus Quintus.

* Admonitus aliquando in caſtris vt leges Germanis militibus deuitanda ebrietate ferret: reſpondit id perinde fore, ac ſi Hiſpanis interdiceret ne furarentur. Chytræus, orat. de Carolo 5. imperat.

Plura ſub apoph. de Facetè dictis.

De ira.

Plato.

SApienter auditores admonebat, vt iratos ſe in ſpeculo contemplarentur. Nam cùm faciem ſuam furibundam per omnia phrenetico ſimilem viderent, eo dedecore territi, in poſterum ab ira ſibi facile temperaturos. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Ariſtoteles.

Alexandrum ira excandeſcentem placare volens, & ſedare ſummam indignationem, hæc ad eum ſcripſit: Excandeſcentia & ira non in pares, ſed in meliores exiſtere ſolet. Tibi verò nemo par eſt. Ælian. libr. 12. de Var. hiſtor.

Epicurus.

* Quid ira efficeret, ſciſcitatus, reſpondit, Immodica ira gignit inſaniam. Seneca epiſt. 18. ad Lucill.

Iſocrates.

* Praua ingenia, inquit, eadem ſolent eſſe ex contentioſa, vt non prius finem faciant pugnę & contentionis, quàm lethalem acceperint plagam, & ſupplicio memorabili afficiantur. Anton. ſerm. de odio, &c.

Herodotus.

* Dicebat hominum animos in auribus habitare: bonis enim auditis corpus gaudio repletur: contrariis autem, inflatur irâ. Stobæus ſermone 18.

Democritus.

* Iram, quemadmodum canes, cæcas criminationes parere dicebat. Antonius & Maxim. ſermone de ira.

Macarius.

Interrogatus, quid ita iniuriarum erga homines memoriam tenentes, vim & animæ reminiſcendi enecaremus: aduerſus dæmones autem, cùm acceptorum ab eis malorum reminiſcimur, detrimentum nullum ſentiremus? reſpondit: Propterea quòd prior illa affectio præter naturam, poſterior autem ſecundùm naturam eſſet. Nicephor. Calliſtr. lib. 11. Eccleſ. hiſt. cap. 43. ex Euagrio.

De ira ſeu iracundia cohibenda.

Bias.

BOno conſilio duo maximè contraria eſſe dicebat: Feſtinationem ſcilicet, & iracundiam: homo enim iracundus cùm extra ſeipſum ſit, vacuus eſt omni conſilio. Laërt. in eius vita.

Chilon.

Docebat vincendam iram, quòd is affectus sit cæteris potentior: quàm superare fortius est, quàm hostem armatũ deiicere: nec minus exitij mortalib. fit ab ira, quàm ab hoste. Laert.

Aristippus.

Cùm videret succensere quẽdam, ac verbis indignari: Ne verba, inquit, per irã proferamus, sed verbis iram cõpescamus. Stob. ser. 18. Max. ser. 19.

Diogenes.

De non irascendo accuratè differenti, adolescens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re præstaret ea quæ docebat, inspuit illi in faciẽ, Tulit hoc leniter ac sapienter: Non quidẽ, inquit, irascor, sed dubito tamen an irasci oporteat, Laert. l. 6.

Zeno Eleates.

Cùm maledictis lacessitus incandesceret, reprehensus quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuitia, inquit, æquo animo admisero, ne laudes quidem sentiã. Lapidis est, non sentire discrimen inter laudantem & vituperantem: sed philosophi est, non ita commoueri, vt ab honesto recedat. Laër. l. 9. c. 5.

Architas.

Cùm in agro cõperisset quosdam è famulis admisisse quiddam, sentiens se commotiorem in illos nihil quidem tum fecit, tantum abiens: Fortunati, inquit, estis quòd irascor vobis. Cic. lib. 4. Tuscul. quæst. Bruson. lib. 3. cap. 19.

Pythagoras.

* Prodest (aiebat) cum muliere iracunda consuetudinem habere exercitationis causa: vt equites decet ferocibus assuescant vti equis, quos si domuerint, aliis etiam facilius vtentur. Anton. & Maxim. sermone de ira.

Socrates.

Iratus filio aliquid delinquenti, nihil aliud dixit, quàm, Ipse te coërce. Laërt. in vita Socratis.

Idem.

*Seruo delinquenti, Cæderem te, ait, nisi irascerer. Admonitionẽ serui in sanius tempus distulit, illo tẽpore se admonuit. Senec. l. 1. de ira.

Democritus.

Ad quendam flagris sæuientem seruum, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est qui suis cupiditatibus imperare non potest. Eras. l. 8 apoph.

Xenocrates.

Ingratitudinis vitij à Platone philosopho insimulatus, nunquam iracundia & indignatione se vinci passus est, sed animo immoto illi qui hoc indicauerat, ac ad vltionem, instigarat: Hoc, inquit, quod nũc facio, mihi bonum atque commodum est. Quo dicto indicare voluit, non minus se curare propriam salutem, dũ iræ frænum iniiceret, quàm Platonis maledicentiam, fortassis ab aduersario confictam. Ælian. libro 4. de Var. hist.

Plato.

Interrogatus, per quid cognosceretur sapiens? respondit: Sapiens cùm vituperatur, non irascitur: cùm laudatur, non extollitur. Laërt. in eius vita.

Idem.

Iratus seruo, cùm eũ castigare pararet, & fortè interueniret Xenocrates, Flagella, inquit, hunc puerũ: nam ipse sum iratus. Sibi diffisus est homo philosophus, sentiens animi commotionem. At vulgus hominum tũ maximè punit, cùm irascitur. Laër. lib. 3. Ant. in Mel. par. 2. ser. 53. Val. Max. l. 4. c. 1. Vide Senec. de ira, li. 3. c. 12.

Idem.

Idem.

Idem præterea famulo sic commi natus est, Loris te cæderem, ni iratus essem. Nihil iræ fidendum, Sapuit Syrus ille Terentianus, qui se conii cit in angulum, edormiturus quod biberat vinum. At ira minus sui com pos est, quàm ebrietas. Laert. 3. Valer. Max. li. 4. c. 1. Plutarch. de educandis liberis.

Anonymus.

* Apud Platonem educatus puer, cùm ad parentes relatus, vociferantẽ videret patrem: nunquam, inquit, hoc apud Platonem vidi. Senec. libr. 2. de ira.

Sotion.

* Vt naues, inquit, egregiæ sunt, non quæ sereno cœlo nauigant, sed quæ tempestati resistunt, & seruantur: sic homines resistentes iræ, magni sunt & fortes. Anton. & Maxim. ser. de ira.

Aristoteles.

Dicebat, perinde atque fumus oculos cõmouet, & aspectum ita conturbat, vt neque ea nobis videndi potestas fiat, quę sunt ante pedes: ita ob orta ira rationi caligo suffunditur, vt se delinquere nulla cogitatione deprehendere posit. Stob. ser. 18.

Idem.

*Iracundiam describens, Est, inquit, perturbatio ferina, dura & violenta potentia, cędium causa, calamitatis socia, iacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernicies, & perditionis origo. Stob.

Apollonius.

Iræ affectum ait, nisi diligentia, ac verbis placidis temperetur, in genuinum quendam morbum excrescere. Stobæus.

Idem.

Quisquis erga leuia errata vehementius quàm par est irascitur, is delinquentem non sinit inter culpam extremam & mediocrem quid inter sit dignoscere. Stob.

Theano.

Mulier ex Pythagorea philosophorũ cohorte, excandescẽs aliquando in ancillã; Vapulares iam, inquit, nisi irata essem. Stob.

Naucrates.

Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis, quæ copioso oleo magis inflammãtur. Sto. ser. 18. Max. ser. 19.

Demonax.

A quodam, cui imperator exercitum commiserat, interrogatus, quo pacto delegatam prouinciam quàm optimè gerere posset? Si, inquit, iracundia vacaris Iram sensit vir prudẽtissimus ad omnem functionem inutilem esse. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Subinde suadebat, non facilè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed potius corrigenda esse vitia, medicorum exemplo, qui non indignantur ęgrotis, sed morbum sanant. Eras. l. 8. apoph.

Pylager.

Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris? Quoniam, inquit, nec meipso delector. Agnoscebat naturæ suæ vitium. Erat enim iracundus & morosus, eóque nec appositus ad teneram ætatem instituendam: cùm hodie stulti parentes nullis libentius cõmittant liberos suos, quàm huiusmodi truculentis & asperis. Philost. in sophist.

Pyrrhus.

*Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum aiũt his quos exercebat, præcipere, ne ira scerentur. Ira enim perturbat artem,

& quà noceat, tantùm, non quà caueat, aspicit. Senec. de ira l.2.

Antiochus sophista.

Cùm malè vulgò audiret, veluti formidolosus, quòd nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capesseret, Non vos, inquit metui, sed meipsum: agnoscens bilem suam vehementiorem, quàm vt cohiberi posset. Sensit idem Plato, qui sunt iracundioris ingenij, ad disciplinas quidem esse idoneos, ad gerendam Rempub. non item. Philo. in sophi.

Anonymus.

Quidam iratus Agasoni, volebat eũ percutere, cúmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus: At tu (inquit) Atheniensis non es: eíque multas plagas inflixit. Meminit Plut. in libello de Cohibenda ira.

Melanthius.

Negabat eam iram videri grauẽ, quæ mentẽ cogat emigrare, sed quæ prorsus excludat domo. Sẽtiens, probis etiam ingeniis adiunctam esse iracundiam: sed hoc vitium esse tolerabile, si celeriter animus ad se redeat, & pro ira rationem in consilium adhibeat. At si perturbatio penitus insideat animo, ita vt excussa ratione feratur effreni impetu: certa pernicies est. Eras. li.8. apoph.

Charilaus.

Seruo cuidã audacius agenti cum ipso, Ni iratus essem, inquit, occiderem te. Adeò putabat nihil rectè dici fieríve ab irato, vt ne in seruum quidem animaduertere voluerit cõmotior. Plut. in Lacon.

Cotys.

Erat natura celer ad iram, sæuúsque castigator eorum qui in ministerio deliquissent. hospes quidam ad illũ detulit vascula fragilia, tenuiáque, sed scitè curioséque celte tornóque elaborata. At is hospiti quidẽ dedit munera, cæterùm vascula omnia confregit. demirantibus cur id faceret: Ne, inquit, sæuirem in eos qui fracturi erant. Prudentis est, naturæ suæ morbum agnoscere, & vitio materiam præripere. Plutarc. in apoph.

M. Cato.

Iratum ab insano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis, sentiens, iram esse breuem insaniam. Plut. & Stob. ser.18.

Idem.

*Eum in balneo quidam percussit imprudens: postea satisfacienti Cato, non memini (inquit) percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm ignoscere. Senec. lib.2. de ira.

Cato Vticensis.

* Huic causam agenti, in frontem mediam, quantum poterat attracta pingui saliua, inspuisset Lentulus, absterſit faciẽ, &, affirmabo (inquit) omnibus, Lentule, falli eos qui te negant os habere. Seneca libro 3. de ira cap.38.

Athenodorus.

*Ei ob senectutem flagitanti vt sibi liceret redire domum, Augustus concesſit. At cùm ille Cæsari dixisset Vale, volens aliquod philosopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit. Cæsar, cùm fueris iratus, nequid dixeris fecerísve, priusquam Græcarum literarum xxiiij. nomina apud te recensueris. Cæsar autem philosophi dexteram amplexus: Adhuc, inquit, te præsente mihi opus est, totúmque etiam annum apud se detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij sunt tuta fidi præmia, siue approbans philosophi dictum, quòd tutum esset iram premere, ne prorumpat in verba: siue

ue sentiens, philosopho profuturum fuisse, si hoc dictum non addidisset iam abiturus. Plut. in apoph. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Ægyptius quidam monachus interrogatus, cur adeò se omnibus corporis voluptatibus subtraheret? respondit, Vt hac ratione omnem iræ causam & occasionem præcidam. Ira quippe vt de voluptatibus belligeratur, ita etiam voluptatum suppressione sopitur. Nicephor. Call. l. 11. Ecclesia. histor. c. 43. ex Euagrio.

De irrisione.

Agesilaus Ephorus.

CVm Agidis suasu factum esset, vt fieret omnium debitorum solutio, iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flãma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis insultabat dicens: Se nunquam clarius lumẽ, aut Ignem vidisse priorem. Debebat enim ipse plurimũ, & erat agrorum prædiues, nihil tamen cuiquam soluere habebat in animo. Extrema improbitatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris Plut. in Lacon.

Thrachalus.

Cuidam inter argumentandum dicẽti, Si hoc ita est, is in exilium. ridens subiecit. Si non est, redis. Eras. l. 6. apoph.

Argeus.

Faciens iter per Selinuntem, cùm in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidisset inscriptum,

Hos restinguentes Mars forte tyrannida sæuus
Ponè Selinuntis mœnia strauit humi.

Iure peristis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati sitis extinguere: contrà oportuit illam sinere, donec tota deflagraret. Arripuit locum ex occasione verbi Extinguere. Extinguitur enim, quod opprimitur: & extinguitur incendiũ. Plut. in Lacon.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat Ælius Lamia, homo omnium deformosissimus. Is cùm interpellaret odiose: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum. Huic dicto cùm esset arrisum, iterum ait: Audiamus etiam disertum, & multo arrisum est vehementis: parum enim facundus erat. Eras. li. 6. apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis cõtumeliosè interroganti, quid fers Cinciole? Irridens hominem, Vt emas, inquit, si vti velis. Ridiculè autem notauit hominem quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Eras. li. 6. apoph.

Cicero.

Quum M. Appius in prooemio diceret se magnopere rogatũ ab amico, vt in causa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem: hic Cicero, Adeone ferreus homo es, inquit, vt ex tã multis quæ rogauit amicus, nihil præstes? Plut. in apoph.

M. Lælius.

Suprà apophr. de Fortuna & pulchritudine corporis.

Vide apoph. de facetè & iocosè dictis.

De iudice bono & incorrupto.

Bias

DIcere solebat, se malle inter inimicos quã amicos iudicare. Nã

ex amicis alterúm prorſus futurum inimicum, ex inimicis autem alterum amicum fore. Bruſon. libr. 3. cap.10.

Democritus.

*Optimus (inquit) iudex eſſe iudicatur, qui citò intelligit, & lentè iudicat. Alterum quidem eſt beneuolentiæ, alterum autem diligentię exquiſitæ. Ant. ſerm. de incorruptis iudicibus.

Idem.

*Addebat, nihil inconſideratè agẽdum in iudicio, ſed prius deliberandum: nec cogitatione feſtinandum vt aliquid plus quàm liceat dicatur: ſed lentè & cunctanter appetitio accuratè exercenda eſt, nec ad gratiam immutanda: nam inconſtans inconſulto, & leuis temerario detęrior eſt. Eod. ſerm.

Themiſtocles.

Oratus à Simonide poeta, vt amicum non adeò iuſtã cauſam habentẽ quàm cõmendatiſſimum haberet: reſpódit, Nec Simonidẽ fore bonũ poëtam, niſi menſuram modúmque in canendis carminibus, quæ ſcribebat, curaret: Neque ſe bonum prætorem habitum iri, ſi legibus ac iuſtitiæ, alicuius gratiam præpoſuiſſet. Fulg. li. 6, c. 4. & Plut. in apoph.

Archytas.

Dicebat iudicem & aram idem eſſe: pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Sentiens, tales oportere iudices eſſe, vt oppreſsis ſint præſidio. Refert Ariſtot. Rhętor. 3.

Ariſtides.

Quum inter duos priuatos cauſam cognoſceret, & alter quò Ariſtidem irritaret in aduerſarium, extra cauſam multa commemoraret, quibus ille læſiſſet eum: Ariſtides interpellans hominem, Iſta nunc, inquit, miſſa fac bone vir, & ſi quid te læſit eloquere: tibi enim in pręſentia, non mihi iudex ſedeo. Plut. in Ariſtide.

Alcamenes

Cuidam ab Alcamene ſciſcitanti, quàm ob rem ſeniores apud Lacedæmonios plures dies ſumeret ad cognoſcendum in cauſis capitalibus: & ſi quis fuerit abſolutus, nihilominus obnoxius ſit legi: Ideo, inquit, pluribus diebus cognoſcunt, quoniam ſi in capitis diſcrimine errauerint, non eſt corrigendi conſilij poteſtas, oportet autem à cauſa liberatum, obnoxium manere legibus. quòd fit, vt ſecũdum eandem legem liceat aliquid rectius de reo ſtatuere. Hoc temperamento prouiſum eſt, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum ſit abſolutus, poteſt eadem lege denuo conueniri, pœnáſque dare legibus. Plut. in Lacon.

Lyſias.

*Dicebat iudices eadem mente prędítos eſſe debere, qua legiſlatores. Stob. ſer. de magiſtratu.

Idem.

Interrogatus, cur munera à Meſſenis oblata nõ accepiſſet? Quoniam in leges iuſtitiæ grauiter peccaſſem, inquit. Maluit vir prudentiſsimus bona conſcientia iudicare, quàm propter munuſcula à iuſtitiæ tramite turpiter diſcedere. Plut.

Ageſilaus.

Cùm in cauſa quadam iudex eſſet, & is qui accuſabat rectè dixiſſet: patronus verò malè, qui tamen ſubinde repeteret, Ageſilaum decere, vt legibus opitularetur, perinde ac ſi optimã haberet cauſam: hominis improbitatem reprehendens, ait: Si quis domum tibi oppugnaret, aut veſtem arriperet,

arriperet, num expectares vt architectus aut sartor tibi esset auxilium laturus? Quo dicto indicabat, iudici nequaquam conuenire, vt opituletur iis qui contra leges aliquid delicti admiserunt. Plutarchus in Lacon. apoph.

Hippodromus Sophista.

Clementi tragœdiarum actori longè præstantissimo, quum apud Amphyctiones optimè re gesta negata esset victoria, quòd Byzantius esset, atque id temporis Byzantium à Romanis obsideretur, prosiliens clamauit: Valeant applaudentes, ac perperam de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter histrio appellasset Cæsarem, obtinuit Hippodromi suffragium. Philostrat. in sophistis.

Epictetus.

* Nihil est, inquit, quod eum qui preest magis deceat, quàm vt neminem vel superbè contemnat, vel indecorè admiretur, sed ex æquo omnibus præsit. Anton. serm. de iudicibus incorruptis.

Idem.

* Sequentia dicta etiam eius sunt. Sicut vera trutina, neque à bona & concinna corrigitur, neque per falsam examinatur: sic etiam iustus iudex, neque à iustis castigatur, neque apud iniustos iudicatur. Minimè in iudiciis delinques, si ipse in vita tua delicta caueris. Melius est, sententia iustè pronuntiata reprehendi ab eo qui merito suo damnatus est: quàm si iniustè iudicaueris iure à natura vituperari. Quemadmodum Lydius lapis indicat aurum, non autem ab auro examinatur: sic & homo qui iudicandi facultate pollet. Turpe fuerit iudicem ab aliis iudicari. Stob. serm. 9.

Machetas.

Philippus Macedo Machetæ cuiusdam pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem: itaque sententiam tulit aduersus Machetam. Verùm quum is exclamasset, se ab ea sententia appellare, rex iratus, ad quem? inquit, nam appellandi verbum monarchis est inuisum. Hic Machetas: ad teipsum, ô rex, inquit, si expurgiscaris, & attentius audis causam. Ac tum quidem surrexit rex. Cæterùm posteaquam causam apud se melius perpendisset, intelligerétque Machetæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes ipse persoluit. In vno facto, quot regiæ virtutis argumenta? Non perseuerauit irasci & prouocanti, & somnolentiã publicè obiicienti: sed per otium rem animo accuratius considerauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud verò prudentiæ, quòd ingenioso commento sic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando authoritatem non proderet, mulctam priuatim perinde quasi ipse damnatus esset, dissoluit. Plutarch. in apophtheg.

Idem.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari suo, qui iniuriarum postulabatur, petiit à Philippo, vt reus mulctam quidem solueret, sed à causa liberaretur, nec damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic verò Philippus: Præstat, inquit, vt ipse malè audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, sed quatenus licebat, integra iudicis opinione. Plut.

Idem.

Duo pariter ſceleroſi ſeſe inuicem accuſabant, cognoſcente Philippo: rex audita cauſa pronuntiauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum inſequeretur. Hoc Græcè ſonat iucundius, quod φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exulantem, fugientem autem inſequimur. Neutrum igitur abſoluit Philippus, ſed vtrunque damnauit exilio. Plut.

Anonyma.

* Cùm anus quædam præſidente Philippo cauſam diceret, ipſúmq; ad ea quæ præponenda erant ſomniculoſum, videret, rogabat vt ſibi liceret prouocare. Et cùm ille quæreret, ad quemnam Ad Philipum, reſpondit, vigilantem. Stob. ſer. 13.

Alexander.

Orante accuſatore, altera manu aurem ſolebat occludere. Interrogatus, cur id faceret, reſpondit: Defenſori etiam dandus eſt audiendi locus. Antonius in Meliſſa, parte 1. ſermo. 53. Plutarchus ſic receſet, Initio quum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alteram autem occludebat: rogatus, cur id faceret? Alteram, inquit, integram ſeruo reo.

Antigonus.

Frater Antigoni Marſis litem habebat: ſed à rege poſtulabat, vt cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigonus. Si nihil inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctíſque audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillum de iure concederet. Ipſum autem hoc dilemmate conſtrinxit. Si iniuſtam cauſam habere te ſcis, cur litigas? Sin iuſtam, cur fugis hominum conſcientiam, & ad domeſticas latebras rem fori pertrahis? non cariturus ſiniſtra ciuium ſuſpicione, etiam ſi ob bonam cauſam viceris. Plut in apoph.

Antiphon.

* Si peccandum ſit in iudicando, præſtat (inquit) accuſatum abſoluere iniuſtè quam iniuſtè perdere. Illud enim quidem peccatum eſt, hoc verò impietas Stob. ſerm.

Scipio minor.

* C. Liuium prætereuntem cùm vidiſſet: Hunc, inquit, virum ſcio peierasse: verùm quoniam nullus illum defert, non poſſum ſimul & accuſator eſſe, & iudex. Sit hoc in cenſore moderationis & iuſtitiæ exemplum. Plut. in apoph.

M. Antoninus.

Dicere ſolebat, priuatos quidem homines multos habere iudices: principi autem nullum eſſe alium iudicem quam Deum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Vide appoh. de Iuſtitia.

De iudice malo & corrupto.

Pythagoras.

* QVi de malis, inquit, pœnas non ſumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ſerm. de magiſtrat.

Philippus.

Quendam ex Antipatri amicis in iudicum numerum aſcripſerat. Verùm pòſt, vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, ſubmouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non videſſet, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur. Fuco vtebatur in tingẽdis capillis: vbi non multum erat lucri: multo magis vſurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus

dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam esse curam, vt cognoscẽdis causis viros præficiant incorruptos. Id quî fieri potest, vbi venduntur iudicandi munia, & is designatur iudex, non qui vir melior est, sed qui ad dandum prior, aut largior? At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat authoritas, quin suspectum è iudicum ordine moueret. Plut. in apoph.

Democritus.

* Damnandi sunt (aiebat) nec absoluendi, qui aliquid dignum exilio, aut vinculis, aliáve pœna committunt. Si quis verò temerè absoluerit, lucri aut voluptatis gratia, iniustè facit, & iniustitiam ei cordi esse necessarium est. Stob. serm. 44.

Iamblichus.

* Malum iudicium omnis mali causam esse dicebat. Stobæus eod. serm.

Q. Flauius.

Apud populum reus actus, accusante C. Valerio, quum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit, Se innocentem opprimi. cui Valerius æquè clara voce respondit: Nihil sua referre, nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta, reliquas tribus reo cõciliauit: itaque reus, quem prostratum credebat, absolutus est. Erasm. lib. 6. apoph.

Q. Calidius.

Ex prætura Hispaniensi accusatus à Gallis, quum sensisset iudicibus pecuniam contra se datam in eos iudices quí paruo pretio corrupti eum damnauerant, exclamauit: Idoneam mercedem pro meo capite pacisci debuistis. Bruson, lib. 3. cap. 10.

Cicero.

Infrà, de Victoria.

Vide apoph. de Iniustitia.

De iudice incauto.

Ptolemæus rex.

Cum alea luderet, assistens quidam, condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille, quinam mortis supplicium commeruissent decerneret. Berenice verò vxor eius accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legeretur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse, cùm de hominis salute disceptaretur: sed cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum talorum, & corporũ. His auditis, delectatum Ptolomæum ferunt, neque postea vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Ælianus libro 14. de Varia historia.

De iudicio nimis exacto.

C. Lucilius.

Dicere solebat, nolle se sua scripta legi, nec à doctissimis, nec ab indoctissimis: quòd hi nihil intelligerent illi plus saperent quàm vt posset illorum iudicio satisfacere. Id exprimebat huiusmodi versu trochaico.

Persium non curo legere: Lælium Decimum volo.

Erat Persius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, sed nihil ad Persium. Refert M. T. cùm aliis aliquot locis, tum lib. de Oratore secundo.

M. Antonius orator.

Rogatus quam ob causam nullam vnquam orationem scripto mandasset? Vt, inquit, inficiari queam à me dictum esse, si quid fortè aliquando dixi, quod opus non erat. Labilis est hominum memoria, vt ægrè repe rias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant. Hinc parata tergiuersatio, Non dixi aut non sic dixi: aut dixi quidem, sed hoc adieci. Eras. lib. 8. apoph.

De iudicio iusto non temerè mutando.

Boso rex Arelatensis.

QVum ob alapam episcopo suo inter sacrificandum illatam, accusatus apud Othonem primum Romanorum imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus verò vnà cum reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederent, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Rex hoc audiens: Non æquum est, inquit, vt rectum imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non cõueniat vel vllum verbum à principis ore frustra egredi. Munsterus recitat libr. 2. Cosmograph. vbi de Arelato.

De iudicio in re ignota non ferendo.

Diogenes.

CVidam ad ostentationem ingenij multa de rebus cœlestibus disserenti: Quàm nuper, inquit, de cœlo venisti? Socratem in hoc retulit, cuius ad illud: Quæ suprà nos: nihil ad nos. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Admirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes? Sentiens, de arte quacunque neminem melius ferre iudicium posse, quàm ipsum artificem. Certabant in theatro histriones, cantores & gladiatores, quorum artes populus nequaquam intelligebat: nihilominus tamen aliis applaudebant, alios explodebant. Laert. lib. 1. cap. 9.

Stratonicus.

Ptolomæo rege de musica cum ipso differente: Aliud est, inquit, ô rex sceptrum, aliud plectrũ. Significans non esse regium de musica cum musico disputare. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem Minnaco fabro, secum de musica disceptanti: Non animaduertis, inquit, te supra malleum loqui? Castigauit hominem de rebus sibi ignotis & incognitis loquentem. Idem.

Idem.

Idem in eum, qui quum prius fuisset olitor, postea factus musicus, de arte secum contenderet, pronuntiauit senarium Græcum. vulgò celebrem.

ἄδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

id est,

Quam quisque nouit artem, eam canat licet.

Idem.

Zetho de musica differenti, Ne vnum, inquit, nequaquam oportet de musica loqui, qui tibi nomen omniũ à Musis alienissimum elegeris, teipsum pro Amphione appellans Zethum. Amphion, vt est in fabulis, cantu citharæ cõdidit Thebas, at Zethus frater rusticus fuit. Apparet illũ sibi mutasse nomen. Eras. lib. 6. apoph.

Anony-

Anonymus.

Psaltes quidam apud Antigonum artis suæ specimen edebat. Quum verò sæpius Antigonus diceret: Constringe netem & rursus mediam: indignatione commotus, respondit, Auertant, ô rex, à te dij malum hoc, vt me melius atque exquisitius hanc artem teneas. Iniquè tulit musicus eius reprehensionem, qui à musices studio planè alienus erat, indignum esse putans, artificem reprehēdi ab eo, qui manus fidibus nunquam admouisset. Ælian. libr. 9. de Var. histor. & Plu. in apoph. de Philippo rege idem recenset.

Hippomachus.

Hippomachus pugilādi magister, quum athleta quidam ex eius discipulis specimen exhiberet artis, & circunstans multitudo vniuersa acclamaret, percussit eum virga Hippomachus, inquiens: Sed tu perperam, neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat. Nam si quid artificiosum præstitisses non hi te collaudarent. Innuens, eos qui vnumquodque ritè gerunt ac administrāt, non multitudini, sed iis tantum, qui rei notitiam aliquam haberent, placere oportere. Videtur & Socrates populi iudicium repudiare in collo, qui ad Critonem, cum Crito, veniēs ad eum in carcerem, suaderet vt effugeret & Atheniensium contra se iudicium corrumperet. Ælian. lib. 2. de Var. histor.

Apelles.

Tabulas in pergula proponere solebat, póstque eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auscultabat: Sutor quidam reprehendit, quòd in crepidis pauciores vna intus fecisset ansas, tulit hoc tacitus Apelles postridie quam idem circa crus aliquid notaret Apelles indignatus prospexit, denuntians illi ne sutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium abiit. Bruson. libro 1. cap. 10.

Idem.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginem, quam Apelles finxerat, contemplatus, non laudauit pro dignitate picturæ. Quum autem introductus equus hinniret equo picto, perinde atque vero: Atqui ô rex, inquit Apelles, hic equus in discernendis picturis longè te meliore iudicio præditus esse videtur. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

Nicostratus.

Infrà de Oratione nimis elaborata.

Zeuxis.

Megabyzus quum aliquando picturas tenuiter & ruditer confectas laudibus extolleret: alias verò cum summa industria elaboratas reprehenderet: pueri Zeuxidis eum deridebant. Zeuxis itaque: Cùm taces, inquit, Megabyze, nescio quid magni de te sibi pueri hi pollicentur, respiciunt enim ad vestem & cultum tuū. Simulac verò quid artificiosum vis dicere, te contemnunt. Parcior igitur & consideratior sis in laudandis compescens linguam, neque cuiusquam, quæ nihil ad te attinent, opera vel artem collaudes. Ælianus lib. 2. de Varia histo. Sed hoc ipsum. Brus. li. 3. ca. 16. & Eras. lib. 6. apoph. Apelli ascribunt: Plinius autem pro Megabyze ponit Alexandrum magnum.

Polycletus.

Polycletus insignis statuarius, eodem tempore duo simulachra fecit: alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiæ artísque normam. Gratificatus verò plebi hoc modo

est. Ad singulorum accessum transposuit & commutauit aliquid, morē gerens vniuscuiusque voluntati & enarrationi. Itaque proposuit vtrunque. Et alterum quidem omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens autem Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælia. lib. 14. de Var. hist.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo: de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit: Se nolle sibi dono dari talem viuum, aut verum. Non spectauit artificium pictoris, sed formam tantùm, nec potuit etiam iudicare de re sibi ignota melius. Eras. lib. 8. apoph.

De iuramento vel iureiurando.

Thales.

Adultero sciscitanti, An abiuraturus esset adulterium: Non inquit, est periurium adulterio peius. Significare voluit vir sapientissimus, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset committere. Eoque in atrocioribus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Thaletis dictum recitatur à Laertio lib. 1. cap. 1.

Solon.

Tantā morum probitatem inesse hominibus oportere dicebat, vt non opus esset ligare iuramento. Maximus sermone 33.

Socrates.

Socrates bonos viros decere dicebat, vt eos mores ostenderent hominibus, qui essent iureiurando firmiores. Antonius in Melissa par. 2. serm. 63.

Cleanthes.

* Dicebat iurantem eo ipso quo iurat tempore verè iurare aut peierare, nam si ita iuret, tanquam facturus, quòd iusiurandum attinet, verè sanctéque iurauit: sui proposito dissentiente, tanquam non facturus, peierauit. Stob. ser. 28.

Cleomenes.

Cum Argiuis septem dierum pactus inducias, cùm obseruans deprehendisset illos tertia nocte indulgere somno, fiducia videlicet induciarum adortus est eos, & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterùm quum illi probro daretur violata iurisiurandi fides. De diebus, inquit, pactus sum, noctes non additæ sunt in iureiurando. Quanquam & alioqui, quicquid mali quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines habetur iustitia præstantius: verùm huic magnificæ voci non respondit euentus. Nam & vrbe, cuius gratia violarat conuenta, frustratus est, eo quòd mulieres detractis è templis deorum armis, illum vitæ sunt: perinde quasi diis ipsis, quos contempserat, pœnas de ipso sumentibus. Postremò versus in dementiam, ipse sibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vsque ad loca vitalia, itaque vitam finiit, ridens ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandam iurisiurandi violationem. Plut. in Lacon.

Agesi-

Agesilaus.

Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, ita laudare ac probare solebat vt diceret eos nulla re magis deos sibi infestos reddere, quàm si sacrosanctum iusiurandum temerè violarent. Ælian. libro 14. de Varia. hist.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium, cui adiunctum erat iusiurandum, hoc est periurium: respondit: Se quidem amicum esse, sed vsque ad aram. Sentiẽs, aliquoúsque gratificandum amicis, sed citra iuramenti violationem. Plutarchus in apoph.

Isocrates.

Iusiurandum oblatum duabus de causis fide firmandum esse suadebat. Vel vt ipsum turpi suspicione liberes, vel vt amicos ex magnis periculis eripias. Pecuniarum verò gratia, etsi iustam causam haberes non per deos iurandum dicebat. Stob. sermone 25.

Lycurgus.

Eatenus amicis & familiaribus auxiliandum esse dicebat, vt interim periurium non admitteretur. Idem.

Lysander.

Dicere solebat, pueros tesseris, viros iuramentis oportere circumuenire. Quidam tamen hoc dictum Philippo Macedoni etiam ascribũt. Vter verò dixerit, mea sententia longè à recto iustóque aberrauit. Neque verò absurdum est, si dissentiam à Lysandro. Nam ille tyrannidem exercebat. Ego verò quo animo sim, ex eo manifestum est, quòd minimè mihi hoc dictum probatur. Ælianus libro 7. de Varia histor. Plutar. in Lacon.

Anaximenes

Alexander statuerat Lampsacum diruere. Ad id tendenti cùm Anaximenes veniret obuiam extra muros, deprecaturus suæ ciuitatis perniciem, Alexander suspicans quid esset periturus: Iuro, inquit, me non facturum quod petet Anaximenes. Tũ Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulsus est seruare quos demoliri statuerat. Erasm. lib. 6 apoph.

Populus Rom.

Populus Rom. Carbone pollicente quippiam, & addẽte iusiurandum cum execratione: populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus, ne iuratis quidem. Refertur ad id versus Menandricus.

Τρόπος ἐστ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Suadet loquentis vita non oratio.

Eras. lib. 6. apoph.

De iurisprudentia.

Serb. Scæuola.

SErbidius Scæuola, vir tũ iurisprudentia tũ M. Antonini imperatoris amicitia celebris, dicere solitus est: Ius ciuile vigilãtibus scriptum esse, non dormitantibus. Sentiens, Iurisprudentiam non sine summo studio percipi: quemadmodum Aristoteles sic edidit libros Naturalium vt non essent editi, nisi viua vox doctoris accederet. Refertur libro Pandectarum 42. titu. Quæ in fraudem credi l. Pupillus. Verùm ex Scæuola merito requirit studium ac vigilantiam à iurisprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabit sententiam Iodoci, qui Me-

chlinienſi ſenatui præcedit. Nuſquã enim non magna contentione tuebatur: neminem poſſe, vel vnius legis intelligentiam conſequi, qui quicquam ſciret in bonis literis. Et cùm in conuiuio quodam mecum diſputans incaluiſſet, addebat, vix eſſe treis in orbe, qui leges Cæſareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis cancellarius, Georgius ab Halonio, Blaſius iureconſultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen, Bartolum leges ad plenum intellexiſſe, cùm conſtet, illum tot loci hallucinatum eſſe. Eraſ. Rot. l. 8. apoph.

Vide apoph. de legibus.

De iuſtitia.

Thales.

THales Mileſius interrogatus, Quo pacto quis optimè iuſtiſſiméque viueret? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipſe. In alienis enim erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſque luſcioſus eſt. Laërtius li. 1. c. 1.

Pythagoras.

*Dicebat peregrinum virum iuſtum non modo ciues ſed etiam conſanguineo maioris eſſe faciendum. Stob. ſer 9.

Bias.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus eſt miſeriam hominis, & meritò deplorandam fortunam. Verùm cùm dixiſſet quidam, Quid eſt quod defleas, cùm in tuo ſit arbitrio, condemnare aut liberare hominem? reſpondit Bias: Neceſſarium quidem eſſe, naturæ condolore: à lege autem & iuſtitiæ regula diſcedere, magis pernicioſum eſt. Stobæus ſermone 44.

Zeno.

Cùm ex eo quidam familiarium quærerent, qua poſſent ratione iuſtitiam colere, nihilque iniuriæ facere: Si ſemper, inquit, me vobis adeſſe exiſtimabitis. Max. ſer.

Antiſthenes.

Negabat ſapientem virum obſtrictum eſſe legibus ab hominibus promulgatis: intellexit vir prudentiſſimus, ſapientem obligatum eſſe virtuti, iuxtà cuius normam vitam inſtituit. Leges enim non omnia præſcribunt, ſed ipſa ratio docet quid turpe quidque honeſtum, & virtutis regula vbique oſtendit, quid viris bonis agendum ſit, Laër. l. 6.

Idem.

Frequenter dicere ſolebat virum iuſtum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim ſunt vincula virtutis, quàm ſanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus eſt, propter animorum ſimilitudinem. Laër. l. 6. c. 1.

Idem.

Aiebat, homines virtute præditos ſibi parare defenſores non fortes tãtùm, ſed etiam æquos & iuſtos. Nolunt enim defendi, ſi contra iuſtitiæ leges aliquid admittant. Eraſ. Rot. li. 7. apoph.

Democritus.

*Bonum eſt (dicebat) non iniuriã non facere, ſed non velle quidem. Stob ſer. 9.

Ariſtides.

Quendam reum egerat, at cum iudices poſt Ariſtidis accuſationem nollent audire reum, ſed protinus ad ſuffragia, quibus eum damnaturi erant, properarent; Ariſtides ſupplex pro reo interceſſit apud iudices, vt eum iuxta legum præſcripta dili-

diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquíque obseruãtia. Plut. in vita Aristidis.

Idem.

Interrogatus, quid iustum esset? Aliena non concupiscere, respondit. Stob. ser. 9. Phauorinus 14.

Idem.

Cùm Athenienses eò deuenissent, vt Aristidē ostracismo (id erat damnationis genus, quod testulis peragebatur) in exilium agerent, ac rusticus quidam illiteratus testulam ad eum deferens iussisset, vt Aristidis nomē inscriberet? Nostíne, inquit Aristides, Aristidem? Cùm ille negasset se nosse, molestè tamen ferret, quòd iustus cognomine diceretur: siluit Aristides, & nomen suum inscripsit testulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniustam damnationem. Grauissimum autem vitæ innocenter actæ testimonium est, è tanta multitudine neminem extitisse, qui aliquid obiiceret, quàm Iusti cognomen, quod ipse tamen sibi non imposuerat. Plutar. in Aristide.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro re causáque eius falsum peieraret: respondit, Oportet me amicis accommodare, sed vsque ad aras. Gell. li. 1. ca. 3. Plut & Eras. in prouerbio, Vsque ad aras amicus.

Plato.

Eam scientiam quæ à iustitia remota est, calliditatem, potius quàm sapientiam appellandam, dicere solebat. Cicero lib. 1. Officiorum. Stob. serm. 9.

Philemon.

Eum virum iustum esse pronuntiabat, non qui iniurius non esset, sed qui cùm esse possit, ne sit cauet: neque qui parua non accipit, sed qui magnis cùm potest, abstinet: neque qui omnia hæc seruauerit, sed qui incorrupta legitimáque natura iustus esse mauult, quàm videri. Phauorinus.

Phocion.

Ab Antipatro rogatus, vt nescio quid iniusti faceret: Non potes, inquit, simul me amico & adulatore vti, Amicus enim eo vsque obsecundat amico, quousque iustitia & æquitas patitur. Plut. in apoph.

Demosthenes.

Eos homines in primis laude dignos pronuntiauit, qui nullam anteponerent iustitiæ vtilitatem. Pecunias enim quisque possidere potest, ac iustitiæ gloria pecuniis non emitur. Phauorinus. Verum Stobæus id Isocrati ascribit.

Iason Thess.

Celebratur Iasonis Thessali dictū, quo se purgare solebat iis quib. molestiam aut vim attulisset: Qui magnis in rebus se iustitiæ cultorem haberi velit, eum in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello, quo tuta sit respublica, agri aut ædificia quorundam ciuium interdum perduntur. Eras. l 1. apoph.

Agis.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Acrotatus.

Parentibus postulantibus vt sibi in re quapiã iniusta adesset, recusauit illis aliquandiu. Cęterùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ sciētiam: verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, insuper & iustitiam & honestatem pro viribus docuistis, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Et quandoquidem hæc est vestra volũtas, vt quæ sunt optima faciam:

optima verò sunt, quæ iusta sunt, cùm homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo. Plutarc. in Lacon.

Agis.

Quibusdã Eleos hoc homine prędicantibus, quòd in certaminibus Olympiacis essent iusti iudices: Quid, inquit Agis, magni mirive faciunt, si intra quinque annos vno tantũ die se iustos præstant? Pergentibus autem laudare qui cœperant: quasi verò, inquit, mirum sit si re pulchra, nimirum iustitia pulchrè vtuntur. Non putabat vir sapientissimus, in eum competere iustitiæ laudem, nisi qui per omnem vitam in omnibus actionibus iustitiam coleret, nam ludi Olympiaci semel tantùm intra quinquennium celebrabantur. Plutarc. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitatus, Vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullum esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus fore fortitudine. Quo responso nihil pręter æquum, faciendum vbique putabit? Plutarch. in Lacon. apoph. Stob. serm. 7.

Idem

Cùm cæteris in rebus esset rigidior, & exactè iusti legúmque tenax: tamen in amicorum negotiis existimabat, inhumanitatis ac sæuitiæ pręt extum esse, nimium aduersus illos esse iustum. Huius rei testis est epistola quędam perbreuis, quæ fertur ad Hidrieum Carem scripta, qua quidam amico veniam deprecatur in hunc modum: Nicias si nihil peccat, dimitte hominem: si peccat, mihi dimitte, sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdũ condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Cùm enim iustitiã semper oporteat esse clemẽtiam temperatã quoties nacta est grauem interpellatorẽ, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ. In plerisque igitur amicorum negotiis ad eũ modum se gerebat Agesilaus: interdum tamen magis sequebatur reipub. vtilitatem per occasionẽ oblatam, quàm indulgebat amicitiæ. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm adortus quidam eum esset, qui cupiebat vt suis eum literis apud Asiaticos commendaret, respondit: Nõ opus est vt à me literas accipias, quoniã hospites quæ iusta sunt sponte faciunt in Asia. Ibidem.

Idem.

Cùm à quodam diceretur, Decet reges præstare, quicquid capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere & loqui quæ iusta sunt. Plutar. in Lacon apoph.

Idem.

Cùm vrgeretur improbè à quodã, vt promissum pręstaret, atque idem crebrò repeteretur, quasi fas nõ esset negare: Rectè sanè, inquit. Si quidem iustum est, faciam: sin minus, nequaquam faciam, non enim promisi, sed dixi. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

A Lysandri amicis soliciratus, vt vnum quendam ex inimicorum numero permitteret ipsis interimere, & acciperet talenta quinquaginta. Tametsi pecunia egeret, vt solueret nautis promissum stipendium: non tamen hoc fieri concessit, cùm videret cõtra omnẽ hoc esse iustitiam. At cùm Cleander regius consiliarius dixisset,

xiſſet. Ego profectò hoc accepiſsē, ſi fuiſſem Callicratidas: Et ego, inquit Callicratidas accepiſſem, ſi fuiſſem Cleander. Idem.

Leo Eurycratidis F.

Cuidã percontanti, in qua demum ciuitate tutò viuere poſſet? In ea, ait, quam qui incolunt, neque plus poſſident, neque minus: & vbi iuſtitia viget. Grauiter admonuit, eam ciuitatem tutò habitari poſſe, in qua iuſtitiæ cura habetur. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm videret in Olympiis curſores ſolicitos de emiſſione, vt aliquid lucri haberēt ad occupandã victoriã: Quanta maior eſt, inquit, cura curſoribus de celeritate, quàm de iuſtitia? Vir integræ mẽtis etiam in ludis volebat haberi rationẽ iuſtitiæ, nec tantùm agendũ vt prior quis ad metam pertingeret, ſed vt iuſtè vinceret. Ib.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ ſcripſerat: ſi deſinas cum diis bellare, & meis te copiis adiunxeris, potes fieri Græciæ monarchia. Huic ita reſpondit Leonides: Si noſſes quæ in vita mortaliũ eſſent iuſta & honeſta, abſtinuiſſes iamdiu à concupiſcendis rebus alienis. Ego malim potius pro Græcia mori: quam contra iuſtitiæ leges in populares meos tenere monarchiã. Plutarch. in Lacon.

Ageſipolis.

Quum quidam Ageſipoli dixiſſet, ipſum, licet rex eſſet, cum æqualibus fuiſſe obſidem, non liberos aut vxores eorũ: velut hoc eſſet regi dedecoroſum, dari in manus ac ius aliorum, quum alij reges ſoleant vxorem ac liberos pro ſe dare obſides? Et quidem iure, inquit, optimo: par eſt enim, vt nos noſtra ipſorum feramus errata. Subindicans, ſi quid calamitatis accidit in bello, aut in Republica, regum vitio accidere: eóq. iuſtum eſſe, vt hi potiſſimùm puniantur, per quos venit calamitas. Cæterùm, morem iniquum eſſe, quo receptum eſt, vt coniuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedãtur obſides. Idem.

Cleon.

Poſtquam reipub. adminiſtrationẽ capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt, ſe iã omniũ amicitiarum vincula velle ſoluere, quod amici plerunque obſtant ne liceat vbique rectum tenere clauum. Eraſ. l. 6. apoph. ex Plut.

Anaxandridas.

Cuidam ab ipſo ſciſcitanti, cur ſeniores in Lacedæmoniorum republ. plures dies ſumerent ad cognoſcendũ in cauſis capitalibus: & ſi quis fuerit abſolutus nihilominus obnoxius ſit legi? Ideo, inquit, hoc faciunt, quoniam ſi in capitis diſcrimine fortè errauerint, non eſt corrigendi conſilij poteſtas, oportet autem à cauſa liberatum, obnoxiũ manere legibus: quòd fieri poteſt, vt ſecundùm eandẽ legem liceat aliquid rectius de reo ſtatuere, vt vbique in ſuo vigore maneat iuſtitia. Plut. in Lacon.

Artaxerxes.

Cùm Satibarzanes Artaxerxis regis cubicularius, quiddam minus iuſtum à rege peteret, ſentirétque illũ Artaxerxes hoc facere ſolicitatum triginta Daricorum millibus, quæſtori ærarij ſui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad ſe deferret, & allata ea dedit Satibarzani, dicens: Accipe, nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior: iniuſtior autem futurus, ſi illa quæ petebas, nunc dediſſem. Cõmentus eſt rex egregius, vt nec amicum contriſtaret, nec à iuſtitia deflecteret. Plut. in apoph.

Antigonus.

Infrà de Regno & regibus.

Q. Scæuola.

Quum postulasset vt fundus, cuius emptor erat, sibi semel adiudicaretur, idque fecisset venditor, dixit se pluris æstimare, & adiecit pretio centum millia. Exemplum integritatis, vix hoc seculo credibile. Erasm. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Magistratum iudicem dicebat nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Sensit, culpam esse iudicum si vt iustis æqui sint, orādi sunt, quum oporteat vltrò fauere bonis. Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est: at exorari, est à iustitia deflectentis. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Cùm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet: Non decet, inquit, inuita Venere. Tā natura iustus erat, vt contra sortem amicorum fauore noluerit vti. Plut. in eius vita.

P. Rutilius.

P. Rutilius amico cuidam rem iniustam petenti, pernegabat, quúmq. is commotus per summam indignationem diceret: Quid ergo mihi opus est tua amicitia, si quæ abs te rogo, non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus est tua amicitia, si me vrgere cupis, vt in iustitiæ leges tua causa peccem? Erasm. Rot. lib. 8. apophth.

Pompeius.

Phraati Parthorū regi qui legatos postulanti. vt Euphratē, Romanæ ditionis terminum esse vellet: Imò, inquit, illud magis postulandum est, vt Romanorū fines à Parthorum regno iustitia dirimat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Quum composito Siciliæ tumultu ac ciuitatibus quæ defecerant placidè receptis, soli Mamertini postularent audiri, recitantes leges quasdam ipsis olim à Romanis concessas: Non desinetis, inquit, nobis accincti gladij recitare leges? Significans iure agere volentibus non opus esse armis. Plutarch.

Liberius epis. opus.

Respondit Constantio imperatori, suadenti vt subscriberet in excommunicationem Athanasij: O Imperator, iudicia ecclesiastica decet cum maxima proferri iustitia. Tripart. hist. l. 5. c. 17.

Traianus.

Traianus imperator iustitiam & æquitatē in principe plurimum commendare solebat qui his potissimùm virtutibus principes cæteros homines excellere debere dictitabat, quorum & ipse dum Rom. gubernaret imperium, studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquādo ensem strictum præfecto vrbi in conspectu omnium dederit atque dixerit: Cape ferrū hoc & siquidem rectè imperium gessero, pro me: sin aliter, contra me hoc vtere. Nicepho. Callist. lib. 3. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Hadrianus.

Cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet: per tabellam respōdit, iniquum esse quod peterent, & contra leges iustitiæ. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Ex Dione Cassio, & Spartiano.

Fridericus imperator.

Cùm Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem educaret, nō defuerūt qui perdendum suaderent puerum, cuius

cuius vita ingentes molestias Cęsari. mors regna & opes maximas allatura esset. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm iustum cupitis. At ego iustitiam bonúmque nomen diuitiis cunctísque rebus antepono. Æneas Syl. libr. 3. commentario in res gestas Alphonsi.

Rodulphus.

Ad Rodulphum imperatorem cùm quidam venisset, qui Othaccarũ Bohemię regem, atrocem hostem, in venatione se occisurum promitteret, si facto præmium esset: Rodulphus, Etsi noster hostis est Othaccarus, inquit, non tamẽ id efficiet, vt iustitiæ & moderationis fines transeamus. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Ioannes imper.

Inter Ioannem Caroli quarti eius nominis patrem, & Henricum Carinthiæ ducem, de regno Bohemię longa & difficilis fuit contentio. Verum cùm quidam ad Ioannem veniens, veneno se hostem occisurum promitteret, si præmium speraret: Ioannes iustitiæ & integritatis amator, Si me nescio Henricum, inquit, interemisses, & ad me fugam adornasses, crux tibi præmium futurum erat, qui te regio sanguine commaculasses: & tu me modò authorem tanti sceleris petis? Idem.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex, eos principes qui iustitiam non colerent, persimiles sibi videri dicebat iis, qui morbo caderent comitiali. Nam cũ animæ materia sit sola iustitia, qua tenditur ad vitam: qui restat principibus, sublata iustitia, quæ est vitæ quasi nutrimentum & cibus? Anto. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Cùm Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio insanisset, tenerétque oppida & nonnulla regia officia ab Alphonso Aragonum rege tradita, fuerunt qui ab Alphonso illa bona postularent: absurdum esse dicentes, à demẽte huiusmodi bona possideri. Quibus rex respondit, Sibi inhumanissimum videri, iis se etiam substantiã auferre, quibus sors mentem & cerebrum abstulisset. Innuit autem calamitatem non esse adiungendam calamitati. Idem lib. 4.

De iuuenib. & iuuentute.

Democritus.

*Robur & pulchritudinem iuuentutis bonum esse, vt senectutẽ prudentiæ florem esse dicebat. Max. serm. de senect. & iuuentute.

Simonides.

*Dicebat hominem, quandiu viuit iuuenis & vegetus, animo leui esse præditum, multa irrita cogitare, neque senectutem sibi affuturam, neq; mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere quàm breue sit iuuẽtutis ac vitæ tempus datum hominibus. Stob. ser. 96. vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio descriptus est, Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator.

Eratosthenes.

*Iuuentutem veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectam hyemi Stob. ser. 115.

Iuncus philosophus.

*Iuueni multa eximia dona tum in anima tum in corpore Deum contulisse dicebat, quæ semper augẽtur, nempe magnitudinem, robur, for-

mam, gratiam refulgentem, mẽtem confirmatam, prudentiam & orationem animi bonorum nunciam. Multa ex artibus & scientiis lucratur. Quòd si infortunium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, singula perferre potest: & tanquam bonus athleta quemuis casum superat. Stob. eod. ser.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut consultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Plutarchus.

* Iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent: in animo temperantiam, in lingua silentium, in ore pudorem. Anton. ser. de iuuenib. virtute præditis.

Idem.

* Decet iuuenes (inquit) æmulari seniores, vt lactens pullus equæ cursum comitatur, & vt Plato dicebat de mero aquæ miscendo, furentem à sobrio temperari. Stob. ser. 112.

Aristoteles.

* Laudabiliorem & magis necessariã temperantiam in iuuenibus quàm senibus esse dicebat. Nam iuuenes plus quàm senes cupiditatibus tentantur. libr. 3. Topicorum: & libr. 3. Ethicorum.

Athenienses.

Scitu dignissimũ est iuramenttum quod Ephebi Atheniensi reipublicæ præstare solebant. His verbis autem fuit conceptum. Non ignominia afficiam arma sacra, neque deseram meum commilitonem, quo cum iunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & solus & cum multis. Patriam non derelinquam in deteriori statu, sed ampliori melioríque quàm acceperim. Semper magistratui præfecto prudenter obediam, & legibus constitutis parebo, atque aliis quibuscunque plebiscitis. Quòd si quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: sed vlciscar & solus & cum pluribus. Sacra quoque patria colam. Horum dij mihi testes, & conscij sunto. Stob. serm. 41. de Republ.

DE LABORE.

DEMOCRITVS.

Dicebat, omnes labores otio iucũdiores esse, quando illa consequũtur homines quorum gratia laborant, aut consecuturos se sciunt. Frustrationi verò, cùm spei non respondet euẽtus, vnum est remediũ, si omnia reliqua similiter ærumnosa sint, & laboriosa. Stob. ser. 29.

Idem.

* Voluntarios labores in voluntariorum patientiam leuiorem efficere, & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem dicebat. Stob. ser. eod.

Idem.

Idem cùm interrogaretur à quodã, quomodo laboriosi ac industrij differrent à desidiosis: Quo, inquit, impij à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe, qui corpus laboribus exercent, pinguia laborum præmia, desides autem semper præsentem intuentur paupertatem. Max. ser. 32.

Idem.

Adolescentem conspicatus industriũ, optimum, inquit, senectuti condis obsonium. Sensit fructum laborum senectutis esse fulcimentum & obso-

obſonium: quo ſi deſtituantur homines, quis negârit miſeras ſenum eſſe conditiones? Max. ſer. 32.

Pythagoras.

*Familiares ſuos hortabatur, vt optimum viuendi genus ſibi deligerent, quamuis enim laborioſiſſimum eſſet, conſuetudine tamen fore iucũdum. Stob. ſer. 30.

Cleanthes.

Suam vitam diuitum vitæ ſolebat hoc nomine præferre: Du illi, inquit, pila ludunt, ego fodiẽs durã humum exerceo. Senſit vir ſapiẽtiſſimus, hominem nõ ad otium & deſidiam, ſed ad laborem à Deo conditũ eſſe. Laer. lib. 7. cap. 11.

Idem.

Cùm audiſſet à Lacone quodã probari laborẽ, delectatus eo dicto, ſubiecit hemiſtichium Homericum.

Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος. id eſt,

Sãguine præclaro factꝰ es, cariſſime fili. Laërt. l. 7. c. 1.

Diogenes.

Cùm Philippus Alexandri Magni pater expeditionẽ & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi, rerúmque ſuarum ſatagentes, ad opera certatim incumbere cœperunt, hic arma ſibi comparabat, ille lapides congerebat, alius muros in altitudinem ſubſtruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque ſtudium Diogenes cùm cerneret, nihil habẽs aliud commodius quod ageret, exẽplo philoſophico pallio ſuccinctus dolium ſuum ſubuoluere & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret? reſpondit Diogenes, Ideo voluo, ne vnus inter tot aperi intentiſſimos ceſſator eſſe videar. Guido Bitur. tit. de Deſidia.

Idem.

*Nullum bonum dicebat eſſe laborem, cuius finis non eſſet magnanimitas, & intentio firmitáſque animæ, non autem corporis. Stob. ſer. 7.

Idem.

Cuidam admonenti, vt iam ſenex quieſceret à laboribus. Quid, inquit, ſi in ſtadio currerẽ, vtrum oporteret iam metę vicinum, curſum remittere, an magis intendere? Rectè ſenſit, virtutis ſtudium hoc magis intẽdendum, quo minus ſupereſt vitæ: quòd turpe ſit, tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere. Laërt. li 6.

Socrates.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito: Cùm, inquit, domi ſæpenumero totum prope diem ambules, ante prandium, rurſus ante cœnam, ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinque ſéxve dies, facilè peruenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus, id quod terret in adeundis laborib. imaginationem eſſe potius, quàm ipſum laborem. Si quid honeſtæ rei gratia periculi, diſpendij, aut laboris ſuſcipiendum eſt, excuſamus, detrectamus, horremus: cùm frequenter vltro in rebus nihili (non enim dicã turpibus) plus impendamus. Ita quidam inuitati ad ſtudia literarum, excuſant valetudinem, inſomnium, impendia librorum: cùm interim totam noctem ludant alea, potatione contrahant febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiem nouam, quam Gallicam appellant. Eraſ. Rot. l. 3. apoph.

Idem.

*Tantum laboris quantum animus libenter ſuſcipit exequendum eſſe

dicebat Xen. libro. 1. de dict. & factis eiusd.

Idem.

Asserebat, operari esse vtile ac bonum homini: otium verò esse damnosum ac malum. Xenoph. & Stob. serm. 27.

Idem.

Præterea boni quippiã facientes, operari dicebat, & opifices bonos esse: aleatores autẽ aliúdve quippiam prauum & noxium agentes, otiosos nominabat. Xenophon, & Stobæus serm. 27.

Idem.

* Dicebat quemadmodum nec mulier sine viro, sic nec bona spes absque labore quicquam parit. Stobæus serm. 108.

Pythagoras.

Familiare suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent: Quãuis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen iucundum fore Stob. ser. 27.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapientissimus, nihil absque duro labore ab homine parari posse, attamen postquam requies sequitur, homo multis refocillatur bonis. Dictũ philosophi extat apud Laërt. libr. 5. cap. 5.

Ptolemæus sophista.

Heraclides scripserat libellum, cui titulum indiderat πόνκ ἐγκώμιον, id est laboris laudatio. Eum cùm Ptolemæus sophista fortè obuius, videret habẽtem præ manibus rogabat, quid moliretur? Cum ille respondisset πόνκ ἐγκώμιον: Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit, Tempus est vt legas titulum encomij, reperítque scriptum ὄνκ ἐγκώμιον, Ptolemæus huc allusit, quòd si labor meretur laudem eadem opera laudandus esset asinus, animal labori natum. Philost. in sophist.

Dion sophista.

* Animi & corporis remissiones ad nouos labores nos pręparare dicebat: & vt arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob. ser. 60.

Lacones.

Apud Lacones prouerbio celebratum est, Admota manu fortunam esse inuocandam, quo significabant, sic esse inuocandos deos, vt simul & manum apponamus & nostram adhibeamus operam, alioqui frustra inuocari. Vanum est, numini acceptum ferri oportere, si quid in actionibus hominum prosperè cedit, sed non fauet numen otiosis ac pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat ipsius dona contemnentibus. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Dionysius emptum Spartanum coquum parare iussit Laconicum iusculum, paratum autem non comedit: sed interrogauit, quidnam eius delectaret Lacones, cum insuauissimum esset? Tum cocus, hoc iusculum non habere cõdimenta illa dicebat, quod Laconicum habet. Interrogauit Dionysius, quænam essent illa? respondit cocus: Huiusmodi condimenta apud te nõ sunt ante cibum, nempe labores, sudores & balneum in Eurota flumine. Stob. ser. 27.

Apelles.

Apelles nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret, in quo nihil omnino pingeret, artem exercens. Vnde subducẽs sese à negotiis, diceret solebat, Hodie nullã lineam duxi.

duxi. Quæ vox abiit in prouerbium, de quouis officio prætermisso. Plin. lib.10.cap 35.

Musonius.

* Ducis bellici & priuati hominis corpora dicebat iisdem laboribus non semel affici. Honos enim, inquit labores duci leuiores efficit, præsertim quòd intelligit in hominum esse oculis quicquid exequitur. Stob. serm.46.

C. Furius.

Suprà de Inuidia, quæ felicitatis & virtutis comes est.

Pompeius.

Lucius Lucullus cùm post obita militiæ munia, otio se & voluptatibus dedisset, ac Pompeium, quòd multis se implicaret negotiis, reprehenderet: Magis, inquit Pompeius, præter ætatem est senem deliciis vacare, & otio, quàm imperium gerere. Grauiter taxans illorum sententiam, qui putant senibus nihil agendum: quum decorum sit, Rempubl. gubernantem: vel stantem mori. Otium enim, vt in iuuenibus stultitia est: ita profectò in senibus crimen. Plut. in apoph.

Papyrius.

A Papyrio Cursore, viro impigro, equites ausi sunt petere, vt pro re bene gesta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: Ne nihil, inquit, remissum dicatis, remitto, ne vtique dorsum demulceatis, quum ex equis descenderitis. Hoc non erat remittere laborem, sed equo curando aliquid adimere. Nisi fortè sensit, quosdam milites delicatiores, post equitandi laborem iubere solitos sibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius suis remisit. Eras. lib. 6. apoph.

Seuerus imp.

Seuerus imp. symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato námque bello, reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delitias alit, & omne flagitiorum genus. Ælius Spart.

Vespasianus.

Vespasianus quum vehementer angeretur vitiatis intestinis nihilo secius imperatoris muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Sueton.

Hadrianus.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem Hadrianum,

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Cæsar respondit,

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes præferri inutili turpíque otio. Suetonius in vita Hadriani.

Probus imp.

Non patiebatur militem esse otiosum sed multa opera militari manu perfecit, dicens, Annonam gratuitam militem comedere non debere, Flauius Vopiscus.

Maximinus.

Suprà tit. de Industria.

Alphonsus.

Cûm reprehenderetur à Mattheo Siculo, eximiæ sanctitatis viro, quod propriis manibus laborasset: Sub-

ridens Nunquid, inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus dederunt? Panormit. libr. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Senex quidam multo vino repletus, cùm suam apud Alphonsum ebrietatem excusare conaretur dicendo: lac senum esse vinum, respõdit, Sed regũ cibus est honos, quem dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multísque sudoribus hominibus vendunt. Pan. lib. de reb. gest. Alphonsi.

Dorotheus monachus.

Quotidie lapides ad mare colligebat, annuatímque fabricabat hospitium pro ægrotis. Huic laboranti quidam dixit: Cur ita conficis corpus tuum? cui ille: Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus in Tripartita histor. lib. 8. cap. 1.

Vide apoph. de Assiduitate.

De lasciuia.

Pericles.

POstquam cum Sophocle poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit, ô Sophocles prætorem non tantùm manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantùm esse, si reipsa ab omni lasciuia facti abstinemus, verum etiam si impudicè & lasciuè de rebus loquamur. Plut.

Hieron.

Epicharmo comico poetæ, quòd præsente ipsius vxore dixisset quiddam inhonestum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat, iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit esse tribuendum reuerentiæ coniugio, vt crimen existimaret, audiẽte vxore iocari lasciuius Plut. in apoph.

Vide apopht. de Impudicitia, Libidine & Impudentia.

De Latrocinio.

Probus imp.

QVum multa barbarorum loca purgasset Latrociniis, vbi peruenisset ad Isauros, dixit, ab illis locis facilius arceri latrocinia, quàm tolli. Sentiens, esse dandam operam, ne latronibus illuc esset aditus, néve iuuenes latrocinari discerent. Itaque loca omnia quæ angustum haberent aditum, veteranis concessit: addens, vt eorum filij ab anno decimooctauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari discerent, quàm militare. Hoc tum rectè Probus, quum multum interesset inter militiam & latrocinium: nunc friuolum est, Vopiscus.

De laude, virtutis stimulo.

Anaximenes.

DIcebat, si ij qui bono zelo ducti, bene rectéq; hominum facta nulla omnino laude digna putãt, quem quæso fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregiè factis sperare aubunt? Stob.

Democritus.

* Rectè facta collaudare, honestum esse dicebat: mala verò laudibus vehere adulterini ac impostoris animi esse indicium. Stob. ser. 14.

Licurgus.

Fortè obuius Xenocrati, qui à Telone

Telone obtorto collopertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fustem impegit in caput Telone, ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem verò, tanquam indigna patrantem, in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque post aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis: Citò, inquit, ô puer, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudem esse præmium rectè factorum. Fuste enim illi patrocinatus est, non oratione. Nimirum hoc est, βοηθῆσαι μόγις. Erasm. 8. apoph.

Socrates.

*Thus diis, inquiebat, Laus verò bonis viris tribuenda est. Item: Defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum: laude ornandi, qui ob bonum aliquod cæteris præstant excellúntque. Stob. serm. 1.

Anaxandridas.

Quidam quum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eóque felicem esse qui illud effugerit: Ergo (inquit Anaxandridas) si vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt. Nam qui fieri potest, vt qui sacrilegium committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat gloriȩ curam habeat? Notauit eos, qui sic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama comitetur vltro ac generosis animis amor laudum veluti stimulus ad præclara facinora sit innatus. Plut.

Pescennius Niger.

Cùm Pescennio Nigro imperatori creato, quidam panegyricum recitare vellet, Imperator dixisse fertur, Scribe laudes Marij, vel Hannibalis, vel alicuius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est: maximè Imperatores: à quibus speratur, qui timentur, qui prȩstare publicè possunt qui possunt necare, qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Æli. Spart.

Anonymus.

Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: Quid huic abest, nisi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatissimus fertur, quum aiunt: Sum totus tuus, excepto corpore & bonis, Eras. 6. apoph.

De laudis cupiditate.

Socrates.

EXpedita & compēdiaria via eos ad gloriam peruenire dicebat, qui id agerent, vt quales videri vellent, tales etiam essent. Qua quidem prædicatione apertè monebat, vt homines ipsam potius virtutem haurirent, quàm vmbram eius sectarētur. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Themistocles.

Theatrum petens, cùm ex eo quidam percontaretur, cuius vocem libentius audiret? Eius, ait à quo sua virtus prædicaretur. Brus. lib. 3. cap. 36. ex Plut.

Eudamidas.

Interrogatus, quam ob causam Lacedæmonij, priusquam irent in prælium, Musis immolarent, cum Musis nihil videretur cum Marte esse commercij? Vt rebus, inquit, fortiter gestis, contingat honesta commemoratio. Bene gerendæ rei laudem sibi

tribuebant: vt autem egregia gesta splendidis verbis celebrarentur, hoc à Musis eloquentiæ præsidibus petendum iudicarunt, eò quòd ipsi negligerent eloquentiæ studium. Simul admonebat non expetendam honorificam memoriam, nisi rectè factis promeritam. Plutarch. in Lacon.

Alexinus Sophista.

Inter ambulandum multa mala dixit in Stilponem Megarensem. Cæterùm vbi quispiam eorum, qui aderant, dixisset, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouem, inquit, vir optimus est, ac præstantissimus. Tam facilè ex obtrectatore factus est laudator, non ob aliud, nisi quòd ab eo laudatus esset. Erasm. lib. 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Alexander.

In Phrygiam vectus, Achillis sepulchrum nactus, coronis ornauit, felicémque Achillem vocauit, quòd viuo quidem tam fidum amicum, mortuo autem tam magnum contigerit habuisse præconem, Homerum scilicet. Bruson. libr. 3. cap. 36. ex Plutarcho.

Vespasianus.

Vespasianus imperator triumphi die defatigatus tarditate & tædio pompæ, non reticuit: meritò se plecti dicens quòd triumphum quasi à maioribus suis debitam, aut speratum vnquam sibi tam ineptè senex concupisset. Brus. lib. 3. cap. 36.

Ioannes Pont.

Cùm immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licet multa gloriosè à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum oblector. Sunt autem multi qui hodie regum, principum, pôtificum, cardinalium, episcoporum, aliorumque eius notæ hominum laudes decantant, non quidẽ (vt de seipso Magnus ille Roterodamus testatus est) quòd tales sint, sed quòd his virtutibus præditi meritò esse deberent, quæ de eis prædicantur. Ioannis dictum recitat Æneas Syl. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Ambitione.

De laudis contemptu.

Democritus.

Rectè facta collaudare honestum, mala verò laudibus vehere adulterini animi & impostoris, esse, dicere solebat Stob. ser. 21.

Diogenes.

Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps. vt autem illum philosopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio, optimisque moribus præditum esse. Hîc Diogenes: Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem, qui hoc tribuerat adolescenti, cuius adipiscendi gratia solent pueri tradi philosophis. Satis erat, probam indolem bonámque spem in puero prædicare. Laertius lib. 6.

Lysander.

Cuidam apud Lysandrum iactanti, quòd ipsum & laudibus veheret, & aduersus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi sunt boues ruri: & tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterùm qui nihil gerunt præclari, his opus est præconibus. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm sophista quispiam appararet recitare librum,& Antalcidæ percõtanti quod esset argumentum,respondisset,Herculis encomium: Quis, inquit, illum vituperat: Superuacaneũ existimans, in eo laudando sumere operam, quem vno ore prædicarent omnes, Hercules autem apud Spartanos religiosissimè colebatur. Plut. in Lacon.apoph.

Antagenes.

Dicebat, ita viuendum esse hominibus, vt viui laudabiles sint, mortui autem beati iudicentur. Anto.in Melissa,part.1.ser.51.

Idem.

Cùm audisset, quantum ab hominibus subinde laudaretur:dixit, Cùm multi me laudant, tum me nullius pretij esse iudico:cùm pauci, bonum & egregium virum me esse puto. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 51. & Max.serm.43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo sophistæ vehementer à Græcis applauderetur, multáque magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni. Homerico versu respondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις.

Quid me immortalibus æquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro testimonio ornarit: & modestiæ, qui laudem inuidiosam repulerit.Philost.in sophist.

Herodes Sophist.

Atheniensibus sic admirantibus eius eloquentiam,vt dicerẽt illum esse de numero decem oratorum, nihil elatus est hac laude,quæ videbatur maxima : tantùm respondit,Certè Andocide sum melior. Is, vt opinor,fuit sophista quispiam notæ vulgaris. Philost.in sophistis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipsius laudes vbique prædicaret. Ego,inquit,pro isto officio bonam repono gratiam,efficiens vt vera prædices. Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipsis debent qui laudantur. Erasm.lib.8.apoph.

Pescennius.

Suprà de Laude virtutis stimulo.

Vide apoph.de gloriæ & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionysiodorus.

GLoriari solebat,quòd nemo pulsus suos audisset,neque in triremi, neque ad fontem, quemadmodum Ismeniæ. Sentiens se nunquam captasse plausus sordidorum & imperitorum: sed sat habuisse,probari paucis eruditis. Ita Laertius in Cratete. Eras.lib.8.apoph.

Agesilaus.

Dicebat,sibi iucundum esse laudari ab his, qui non vererentur & vituperare,si quid displicuisset. Tales enim si quid laudant, iudicio laudant, non metu aut adulatione. Plutarc.in Lacon.

Hector.

A patre laudatus ob singulares animi virtutes: Lætus sim,inquit,laudari me abs te pater,laudato viro. A malis enim laudari,non laus,sed dedecus esse putatur. Cicero.

Alphonsus.

Lucas Medicus, vir disertissimus, cùm orationem apud Alphonsum

Aragonum regem eloquentissimam habuisset, eúmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hęc audiēs dixisse fertur, Si vera sunt Lucas quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: sin aliter, vera vt isthæc faciat, oro atque obsecro. Innuens maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

AVdiens ab improbis quibusdam se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus neminem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laër. lib. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cæterùm si pauci, iam me studiosum, diligentémque existimo virum Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubl. occuparant: Nunquid est, inquit, cuius te pœnitet? Sentiens, non esse molestè ferendum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. lib. 3. apoph.

Phocion.

*Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videret ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus ad amicos, Númnam, ait, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illū semper vitupero. declarans, se non posse corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Eras. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit: Forsitánque, etsi aliter videretur, persæpe ex laudationis ingenio posse eius quoque mores, qui laudatur, agnosci. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Lacon quidā cùm Charilaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plutarchus in apoph.

Phauorinus.

*Eam laudem, qua quis alium, sui commodi gratia prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stobæus ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendā laudare præsentem, clàm obiurgauit laudatorem: Præsentem nec vituperandum, nec laudandum esse dicens. Quandoquidem illuc inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max. ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commisi? Bruson. libro 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à maledico

dico quodam laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuum esse. Nã ille de viuo bene loqui possit nomine. Non delectatus est vir generosus laude, quæ à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

De laude ab inimico & hoste profecta.

Alphonsus.

AVdiens se à Nicolao, Cardinali Capuensi, inimico capitali, plurimum laudari: Si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic & sentit & prædicat, bello certè me nequaquam lacesserent: sed, quo mihi nihil antiquius est, finerent pace me atque otio perfrui. Panorm. libr. 2. de reb. gestis Alphonsi.

De laude à seipso profecta.

Aristoteles.

DE semetipso in neutram partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se, vani: vituperare, stulti esset. Cuius dicterium in morum puerilium institutionibus etiam hoc carmine apertissimè expressum est,

Nec te collaudes, nec tè culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis.

Aristotelis dictum recitat Valer. Maxim. lib. 7. cap. 2. & Laertius lib. 5. cap. 1.

Xenophon.

*Dicebat vnicuique laudem ab aliis profectam suauissimam esse auditu: aliis autem eã esse molestissimam quam sibi quis ipse tribuit. Plut. de sui laude. &c. Quod tamen non sine exceptione intelligendum est vt eodem libro variis argumentis & exemplis Plutarchus demonstrat, & sequentia dicta luculenter probant.

Pericles.

*Atheniensibus in eum iratis quòd res pro voto non succederent, ille bona conscientia fretus, At (inquit) mihi quidem vos irascimini, ei viro, qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non modò crimen arrogantiæ, vanitatis & ambitionis effugit tunc de se magnificè loquendo sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam oprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut.

Epaminondas

*Thebanis, eum ob Bœotarchiam prorogatum cum Pelopida multari volentibus, in comitiis dixit, Paratus sum mori, si fateri velitis, me vobis repugnantibus hostilem regionem vastasse, Messenem condidisse & Arcades in vnum corpus condidisse. Tempestiua sui laus Epaminondam absoluit: admiratione enim præstantissimi ducis Thebani suffragiis relictis oborto risu discesserunt. Plut.

Themistocles.

*Quum in actionibus suis nullum dictum aut factum molestũ adhibuisset, ab Atheniensibus se ob satietatem fastidiri ac despici animaduertens, non abstinuit dicere, Quid, ô felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? & tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum fron-

des eius stringitis? Plut.

Agathocles.

*Multi paupertatem, imperitiam, atque adeo ignobilitatem inter suas laudes dum confitentur, inuidiam retūdunt. Sic Agathocles aurea pocula & cælata præbibens adolescentibus, iussit etiam fictilia proferri: & Talis (inquit) res est assiduitas laboris ac tolerantia & fortitudo, nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula. Etenim Agathocles, qui ob obscuritatem generis & egestatem credebatur in figuli officina educatus, postmodo regnum totius propè Siciliæ obtinuit. Plut.

Cato Vticensis.

*Fiducia sui elatus, vt hostes reip. coerceret aliquoties seipsum laudabat, Inuideri sibi dicens, quod suis rebus neglectis noctes patriæ causa vigilaret. Plut.

Lacones.

*Vt se suósque ad virtutem laborarent, laudis aculeo sæpius vtebantur: pręcipuè autem in solēni illa chorea publica, vbi senum chorus cantabat, Nos fuimus olim iuuenes valde strenui: iuuenum, fortes sumus nos, fac (si vis) periculum: puerorum, Nos erimus olim fortiores plurimò. Plut. in Lacon apoph.

Agesilaus.

*Cuidam Persarum regem magnū appellanti, dixit, Ni iustior, non maior me est. Plut. eod. lib.

Vide apoph. de Conscientia, de Fiducia sui, de grauiter dictis, &c.

De laude propter vtilitatē.

Diogenes.

TAxabat hominum vulgus, quòd bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent, nec interim imitarentur quod laudibus extollerent vehementer: sed pecuniosos magis sequerentur, quos vituperabant. Laërt.

Simonides

Quum cæteros laudando venaretur, vt aliquid darent, interrogatus cur Thessalos non captaret? Stupidiores sunt, inquit, quàm vt à me falli possint. Qui quærunt cui imponant ad stupidos eunt. At qui tam erāt stupidi, vt non sentirent ingenium poëmatûm illius, nec tangerētur amore nominis in posteros transmittendi, nec poterant ab illo falli. Eras. Rot. l.6. apoph.

Phocion.

*Leosthene adhuc rem feliciter gerente, interrogatus ab oratoribus quidnam beneficij in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quā quod me prętore vos orationem funebrem nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt, in sepulchris maiorum sunt humati. Plut. Idem in Pericle dictum est supra.

Demosthenes.

Vnus fuerat ex decem, quos Athenienses legatos ad Philippum Macedonem miserant. Itaque posteaquam Æschines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuersi, aliis multis nominibus prædicarent regem, tum his præcipuè, quòd esset formosus, facundus, & ad bibendum strenuus: Demosthenes ita cauillatus est, vt diceret, in his laudibus nihil esse dignum rege: nam primam esse fœminarum, alteram sophistarum, tertiam spongiarum. Pluta. & Eras. li. 4. apopht.

Idem.

* Cuidam eum celebranti ob res ge-

gestas & merita erga rempub. Atheniensem, respondit, Non lapidibus ego, non latere cocto vrbem muniui: sed si meas munitiones considerare velis, arma inuenies, equos, atque socios. Plut.

Epaminondas.

*A Sycophãta quodam traductus, quòd seipsum impensius laudaret, facio (inquit) hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera, Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, existimabat non minus discendos eorum mores, qui loquebantur, quàm eorũ de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, eos qui alios contemnunt & vituperant, magis prodere morbũ suum, quàm detegere morbos alienos. Et qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, & peruersum iudicium. Plut. in Lacon.

De lautitiis.

Socrates.

IN conuiuio videns adolescentem lautè comedentem, & subinde panem in ius tingentem, ait: Quis vestrûm pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Laër. in eius vita.

Aristippus.

Obiicienti quòd cibis lautioribus vteretur, hac ratione occlusitos: Tu, inquit, hos cibos triobolo non emeres? cúmque is qui volebat lautitiarum videri contemptor, annuisset: Ergo, inquit, non tam ego voluptati studeo, quàm tu auaritiæ. Siquidem vsurus erat & ille lautitiis, si gratis aut minimo contigissent. Laër. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Quodam prędicante lautitias: Hostium, inquit, filiis contingat, de deliciis viuere. Vt rem pestilentem detestans, quòd plerique pro summo bono amplectuntur. Laer. l. 6. c. 1.

Huc refer apoph. de Deliciis, Intemperantia, Voluptate, &c.

De lectionis delectu, vbi multa de Homero & aliis.

Zeno Cittieus.

DIcitur consulisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere? respondit Deus Si concolor fies mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, sese ad philosophiam contulit. Laër. l. 7. c. 1.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: non sapis, inquit, Hegesia, qui quum caricas non pictas, sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philosophorum libros rectè viuendi præcepta continentes, cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione γράφειν Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaque virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. Laërt. li. 6.

Arcesilaus.

*Homerum omnibus pręferebat, eúmque amasiũ suum vocabat, noctu semper & summo mane aliquid in-

eo legens. Pindarum autem dicebat imprimis idoneum esse ad verborũ nominúmque copiam comparandã, Laert.l.4.

Aristippus.

Cuidam iactanti se, quod esset πολυμαθὴς, hoc est multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quemadmodum, inquit, non hi qui plurimùm edunt, excernúntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima, sed qui vtilia legerunt, studiosi & eruditi sunt habendi. Grauiter taxauit eos, qui tumultuaria immodicáque lectione semet ingurgitant: nec ea quę legunt traiiciunt in animum: sed tantùm reponunt in memoria, quare nec doctiores euadũt, nec meliores. Laer.l.2.c.8.

Anonymus.

Socratis sermones doctrináq; Pausonis pictoris quidã cõparabat. Pausonẽ enim pictorẽ, aiunt, cùm quidã iussisset sibi voluntatẽ equum pingere, currentem pinxisse. Cúmque qui tabulã illi tradiderat, indignaretur, quòd contra pactum fecisset picturam: respondisse pictorem, Verte tabulã, & volutabitur equus, qui nunc currit. Ita quoque Socratem, non explicatè planéque disserere: Quòd si quis ea vertat, planissima promptissimáque esse. Noluit enim auditorum inuidiam sibi conciliare, atque ob eam causam obscuras & quasi obliquas dissertationes proposuit. Ælia. li.1.de Var.hist.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno déque militari imperio gerendo tractantes, eósque diligenter euolueret: propterea quòd ea de quibus amici non audẽt admonere reges, in libris scripta habeantur. Laer.libr.5. cap.5.

Agathon.

Sæpe multúmque suis Tragœdiis antithetа intertexebat, & quum quidam, velut emendaturus, ex dramatis ipsius tolleret, Quid, inquit bone vir? Quomodo tui ipsius oblitus es, vt Agathonem ex Agathone reiicere atque delere coneris, Adeò his delectabatur, vt ea suam Tragœdiam efficere putaret. Ælianus lib.14. de Var. histor.

Plinius maior.

Dicebat, nullum esse librum tam malum, qui nõ aliqua parte prodesset. Verum dixit de his, qui norũt ex quibuscunque libris, si quid inest frugiferum, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumuis bono nihil venantur, nisi quod reprehendant. Eras.li.8.apoph.

Plato.

Tantùm tribuebat Aristoteli, vt cùm ille fortè fortuna nõ adesset in Academia, exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος, id est, abest veritatis philosophus. Rursus cum alio tẽpore abesset dixit, ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν: Non venit intellectus. Innuens, se ab illo vno intelligi. Erasmus libro sexto apopht.

Alphonsus.

In oppugnatione Caietæ, cùm aliquando defecissent ad tormẽta ænea portentosæ illius amplitudinis saxa, nec aliunde habere facilius possent, quàm ex villa, quæ ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse, vt aliunde disquirerent istiusmodi saxa, rex iussit: Ciceronis verò (cuius admiraretur in dicendo lacteã eloquentiam) villã, si saperẽt, inuiolatã seruarent. Malle enim tormenta & machinas amittere, quàm iniuria afficere saxa tantũ illius viri, qui

qui tot tantósque homines ab iniuria & capitis periculo vindicasset suo patrocinio. Panorm.lib.1. de reb.gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à quibusdã Caietanis malè literatis, M. Tullij sepulchrum extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ciceroniana insignis olim fuit, nunc autem Mola vocatur) in via Romana vetustis literis inscriptum: eius rei visendæ percupidus, statim eum locum accessit, & sentibus rubísque primò tumulum purgans, móxque legere inceptans, non M. Tullij, sed M. Vitruuij inscriptionem inuenit, qua lecta, vultum risu soluens dixisse fertur, Caietanos ex Minerua oleum quidem accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsum Ciceronianæ lectionis tam studiosum fuisse: vt perrarò eius tædio affici potuerit. Panor.li.1. de rebus gestis Alphonsi.

Æschines.

Cùm Æschines iam damnatus ab Atheniensibus, Rhodi exularet, recitauit coram amicis orationem suam contra Demosthenem habitam. Verùm cùm hanc admirarentur Rhodij, & diceret, mirum esse, quòd post tantam orationem non esset absolutus: At desineretis, admirari, si audisset is quæ ad hæc respondit Demosthenes. Rhodij igitur cùm recitatam Demosthenis orationem multo magis admirarentur, Quid, inquit Æschines, si ipsam bestiam audissetis, sua verba resonantem? Sentiens in Demosthene magnam Demosthenis partem deesse, si quæ ipse scripsit, ab alio recitarentur. Philostratus in sophistis.

Bion.

Cùm diceret impietatem esse malam fiduciæ contubernalem, non erubuit hunc Euripidis versiculum adiicere:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ.

Id est,

Seruum facit, quamuis ferocùlum virum.

Laërt.lib.4.cap.7.

Chrysippus.

In quodam opere toties citarat versus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inspersa. Hunc librũ quidam portans, & rogatus quid ferret, Chrysippi, inquit, Medeam.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicebat, Homerum esse poetam ciuium Lacedæmoniorum, Hesiodum verò Helotum, hoc est seruorum: quòd illic docuisset, quomodo cum hostibus confligendum sit: hic, quomodo agri colendi. Lacedæmonij enim cùm bello assiduo sese exercerent, humiliores operas, artes manuarias, & agriculturæ studium, seruis committebant, quos Helotas vocabant. Plut.in Lacon. Ælian. l.13.de Var. hist.

Alcibiades.

Aliquando in ludum literarium ingressus, petiit à ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectionem plurimum admirabatur. Ac ludi moderator cùm se nihil Homeri operum habere affirmaret, inflixit ei pugnum satis durum, dicens: Imperitus es præceptor, & tibi similes discipulos facies. Ælia.l.13.de Var.hist. & Plut. in apoph.

Plato.

Ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutans consiliũ, poëmata sua exussit, præfatus Homerico carmine.

Ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus est te.

Refert Diogenes Laër.lib.3.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberioris linguæ hominem, Homerico versiculo admonere voluit:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ᾽ ἀγορεύεις. id est,

Talia ni te loquens, haud multo tempore viues.

Laert.lib.5.cap.5.

Polemo.

*Is Homerum appellabat epicum Sophoclem, & de Sophocle dicebat cum esse Homerum tragicum. Laër. libr.4.

Anaxarchus.

Cùm videret ex Alexandri vulnere, quod ictu sagittæ acceperat, manare sanguinem, dixit versu Homerico,

Τοῦτο μὲν αἷμα, καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Id est, Hic quidem sanguis est, non ille liquor, qualis diuis solet ire beatis. Admonens regem suæ conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquam hoc quidem non ab Anaxarcho, sed ab ipso Alexandro dictum tradunt. Laërtius libro 8. cap.10.

Pyrrho, de eodem.

Pyrrho Eliensis philosophus, admirari solebat illum Homeri versiculum:

Οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Laert.lib.9.cap.11.

Isæus, Sophista.

Lacedæmoniis periclitantibus ac de ciuitate mœnibus cingenda consultantibus, Homericum carmen recitauit,

ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ᾽ ἀνήρ. id est,

Scutum hæsit scuto, galea galeæ, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philost.in sophist.

Hippodromus Sophista.

Homerum appellare solebat vocem sophistarum, Archilochum spiritum: quòd ille suppediret verba splendida, hic acrimoniam & vehementiam. Philost.in sophistis.

Idem.

Quodam tragœdiam appellante sophistarum matrē correxit dictum: Ego, inquit, dico Homerum esse patrem. Siue quòd nimia sit tragicorum grandiloquentia: siue quòd fons tragœdiarum sit Homerus. Pulchrius autem est ex ipso haurire fonte. Philostr.in sophistis.

Idem.

Suprà de laudis contemptu.

Philoxenus.

Apud Pythonem prandens, appositis oleis, cùm paulo post inferretur patina pisciū, percusso vasculo quod habebat oleas, Homericum hemistichium dixit, μάστιξεν δ᾽ ἐλάαν, id est, scutica incitauit vt traherent. Nam de auriga dictum est. Sensit autem Philoxenus, oleas quamprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem ἐλαίων, quæ sonat olearū: & ἐλάαν, quod sonat trahere currū, aut aliquid simile. Erasmus libro 6. apophth.

Alexander.

Præter modum delectatus est Homero, adeò vt illū ad verbum edidicerit, ac dormiens etiā ceruicali suppositum haberet. Eum aliâs summū poëtam & virtutis præconē, interdū poëtam & πολιτικὸν appellare consueuit: cuius carmina

mina censebat non ad citharam, vt aliorum, sed ad tubam potius esse ca nenda. Addebat illud, se malle Homeri Thersiten esse, quàm Cherilli Achillem. Cherillus erat Alexandri poëta non satis felix, qui cùm fertur ita pactus, vt pro quoquo bono versu acciperet Philippeũ aureum, pro malo colaphum. Idem cum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset: O fortunate, inquit, adolescẽs, qui tuæ virtutis præconem Homerum inueneris! Cicero in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem.

Quum nuntius quidam gaudio gestiens, porrectáque manu ad Alexandrum accurreret, rem prosperè gestam narraturus: Quid mihi bone vir magni nuntiabis, nisi nunties Homerum reuixisse? Significans, omnium rerum gestarum gloriam abolẽdam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut. in apopht. Reg. imp.

Idem.

Cùm ad Alexandrũ Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes ferè Darij regis opes seruatæ erant, & quæreretur, in quémnam vsum destinandum posthac esset, aliis aliud suadentibus, Alexander ait: Huic optimè seruandus Homerus dabitur. Sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Adeò enim Homerica lectione delectabatur Alexander, vt raró deposuerit è manu eius poësin, testante Plut. in eius vita.

Eudamidas.

Suprà de Honoris contemptu.

Idem.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia prẹferentibus, hoc vnicè probauit Alexand. Iliad. 7.

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθός, κρατερός τ' αἰχμητής. id est,

Dux bonus atque idem validis pugnator in armis.

Addebat, Homerum hoc versu virtutes Agamemnonis prodisse, Alexandri vaticinatum esse. Plut. in Alex.

Theocritus.

Suprà tit. de Dialectica.

Scipio Africanus.

*Socraticum Xenophontẽ in manibus semper habebat: cuius in primis laudabat illud, quòd diceret eosdem labores non æquè esse graues imperatori & militi, quòd ipse honos laborem imperatorum faceret leuiorem. Cic. l. 2. Tusc. quæst.

Virgilius.

*Ennij opera diligenter & sæpius euoluens, ac rogatus quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. Sabell. lib. 2. cap. 7.

Vespasianus.

Vespasianus in quendam proceræ staturæ, sed improbius natum torsit illud carmen Homericum,

μακρὰ βίβας κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. id est,

Longam hastam quatiens diductis passibus ibat.

Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus cùm inter peregrinandum fortè ad eum locum, vnde Sulmo poterat despici, peruenisset: an ea Ouidij (cuius poemate mirũ in modum afficiebatur) patria esset, interrogauit? quúmque intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem salutauit, gratiásq; genio loci egit, in quo tantus olim poeta genitus esset de cuius laudibus nemo satisfari possit. Ego sanè, inquit, huic regioni, quæ non parua regni Neapolitani nec contemnenda pars est, libẽter cesse-

rim, si temporibus meis datum esset, hunc poetam vt haberē: quem mortuum pluris ipse faciam quàm Aprutij dominatum. Pontanus,& ex eodē Spigelius in lib.1.Panor. de reb.gest. Alphonsi,cap.47.

Antimachus.

Quum conuocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conscripserat, & ab omnibus esset destitutus,excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus, Plato enim mihi instar est omnium. Tullius li.de Claris oratorib.Brus.l.2.c.23.

Gorgias.

Cùm fortè fortuna legisset Platonis dialogū sui cognominis quiGorgias inscribitur,dixisse fertur: ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζειν. Vt pulchrè nouit Plato iambissare,hoc est mordere. Nam is pes primùm ab Archilocho, ni fallor, repertus est ad maledicendum: vnde & nomen habet, vel à muliere petulāte & baccha, vel à mittendis iaculis. Si quidem in eo dialogo proscindit sophistas,id quod nusquam non facit.Eras.li.8.apopht.

Theocritus.

*Ad ludimagistrum quendam malè pronuntiantem accedens,rogauit, Quî fit, quod Geometriam non doceas? is cùm respondisset, Quoniam ignoro. quid tum? dixit: nam legere quoque nescis?Stob.ser.4.

Alphonsus.

Quum opera philosophica Senecæ legendo euolueret, rogatus à Dauolo aulicorum præcipuo, Cur animus mortalium ita immensus atque insatiabilis foret? respondit rex: Animū hominis à Deo profectum,non prius conquiescere quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubio animum nostrum Dei & æternitatis capacem,propterea neque impleri,neque satiari posse iis rebus, quæ fluxæ & incertæ essent: sed Deum ipsum veluti naturalē sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum.Panorm.l.1.de reb.Alphonsi.

Idem.

*Gloriabatur, quaterdecies vtrūque Testamētum cum cōmentariis à se perlectū. Ant.Pa.l.1.de reb. Alph.

Hadrianus.

Hadrianum imperatorem Virgiliana lectione inde mirū in modum delectatum legimus, quòd mortem suā Vergiliano carmine prędixerit.

Ostendent terris hunc tantùm fata, neque vltrà
Esse sinent,&c.

Dion Cassius. in vita Hadr.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonū rex, cùm arcem Neapolitanam instaurare decreuisset,Vitruuij de Architectura librū afferri ad se iussit. Verùm cū sine ornatu, sinéque asseribus allatus esset: Non decere, inquit, hunc potissimū librū, qui nos quomodo contegamur tam bellè doceat, detectum incedere. Librum igitur egregiè ad vsum parari mandauit, & omnibus semper ædificiis adhibuit.Panorm.l.1. Idem Q. Curtij lectionem à qua in morbo mirificè fuerat recreatus, medicorū pharmacis longè prætulit.

D.Cyprianus.

*In Tertulliani lectione tam fuit assiduus, vt nullum diem absque eius lectione prætermitteret: & notario Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum. Hieron.in catal.viror.illustr.

De leg.tione & legatis.

Agis Archidami F.

CVm ad Philippum regem legatus mitteretur,solus regem sine comitatu

comitatu accessit. Verùm cùm rex admiraretur: Veni,inquit vnus ad vnum. Quo dicterio taxauit superuacaneum legatorum aliorũ sumptum, quo æraria plerunque exhauriũtur, quum Reipublicę negotia per vnicũ sæpenumero expediri possint. Plut. in Lacon.apoph.

Anonymi.

Lacedæmones vnum legatum ad Demetrium regem miserant. Stomachante autẽ tyranno,ac vociferante, Vnũ ne Lacedęmonij legatũ ad me? Satis,inquit legatus, vn⁹ ad vnũ.Plut.

Anonymi.

*Lacones olim quũ ad Lygdamiũ tyrannum issent legati,atque ille cõgressus sæpiùs differret,dicẽs se molliter habere: Dic,inquiunt legati,per deos non venisse nos cum illo colluctaturos,sed collocuturos.Plut.

Polyxaudas.

Infrà apophth. de Patria fortiter propugnanda.

Hyperides.

Legatus ab Atheniensib. ad Rhodios fuit. Eò cùm adessent ab Antipatro legati, qui Antipatrũ vt benignũ celebrarent,occurrens eis, Noui(inquit)benignũ esse: verũ nos ne benignũ quidẽ quærimus dominum. Plu.

Gobrias.

Darius rex ingressus in Scythiam, inopia laborabat. Scythæ autem legatos ad eum miserunt cum muneribus:aue videlicet,mure,rana,& quinque sagittis. Darius pro mure terrã, pro rana aquas, pro aue equos . pro sagitta seipsos tradere interpretatus est, Gobrias autem hoc dicere dona coniectabat:O Persæ,nisi vt aues aduoletis,aut vt mures subeatis terram, aut vt ranæ insiliatis in paludes, non remeabitis,his sagittis confecti. Bru. lib.3.cap.30.

M.Cato.

Quũ tres essent designati, qui legati proficiscerẽtur in Bithyniã: quorũ vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulnerib. confossum, tertius vecordia laborare videretur:Cato ridẽs dixit,Pop.Rom.legationẽ nec pedes habere,nec caput,nec cor.Plut.

Megacles.

*Messanę,quę in Sicilia,est,is ciuis fortissimus Agathocli tyranno eam inuadere conanti modis omnib. aduersabatur. Ideo tyrãnus Messanam oppugnare parauit, missóq; Præcone, Megaclem à ciuibus exposcebat, Megacles vltro se ad tradendum tyranno obtulit, si legatus mitteretur. Decernentibus hæc Messeniis, accedens ille ad Agathoclem , Ego verò inquit, & legatus ciuitatis nomine venio, & moriturus. Sed ante de legatione audias. Consilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excidendas Syracusas expeditionem Messenij suscepissent, vtrum pro Syracusiis, an pro Messeniis omnia faceres?Subridens Agathocles,relicto bello Megaclem incolumem domum remisit, amicitiámque iniit cum Messeniis.Polyænus lib.5.

Popillius.

*A Senatu literas Antiocho attulit, quæ eum iubebant exercitum ex Ægypto abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti vsurpare. Accedens, eminúsq; ab Antiocho comiter salutatus, non reddita salute epistolam tradidit.qua lecta cùm deliberatione habita responsurum se rex diceret,bacillo Popillius orbẽ circa eum descripsit, inquiens, Hic ergo stans delibera &responde. Omnibus magnanimitate legati perculsis, cùm Antiochus se ex Romanorum sententia acturum profitere-

tur, ita demum regem salutauit, amplexúsque est, Pupillius. Plutarch. in apoph.

De legibus.

Diogenes.

Dicebat, nec legem esse sine ciuitate, nec ciuitatem sine lege. Laer. l 6.

Archytas Pythagoreus.

*In legibus sanciendis dicebat ea primùm sancienda esse quæ deos, genios & parentes spectant, & in summa quę honesta egregiáque sunt. Secundo loco, vtilia. Decere autem in animis ciuium potius quàm in scriniis & tabulis cōditas esse leges. Stobæus ser. 41.

Idem.

*Leges regionum & locorum rationem habere debere dicebat. Quū nec omne solum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces sint. Stob. ser. eod.

Zaleucus.

* Is inter laudabiles leges Locrensibus hanc tulerat, si quis voluerit leges sancitas mouere, aut nouam statuere, is collo in laqueum immisso de lege verba faciat. Et si per suffragia videtur legem veterem esse tollendam, aut eam quæ noua infertur bonam esse, indemnis maneat: contrà, si prior lex melius habere videatur, aut quæ noua proponitur iniusta sit, is qui mouet infértve legem, laqueo attracto moriatur. Stob. serm. 41.

Antisthenes.

Negabat sapientem viuere iuxta leges, sed iuxta normam virtutis. Sēciens, non ideo quid vitari à iusto quod hoc agere legibus interdictum sit: sed quòd ipsa hominis ratio hoc dissuadeat, quæ docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia pręscribunt: at virtutis regula docet vbique, quid sit honestū, quid turpe. Idem.

Plato.

*Dicebat necesse esse leges hominibus ponere, vt secūdum eas viuāt, alioquin nihil à feris discreparent. Huiúsque rei causam esse, quòd nullius hominis ingenium ita natura institutum est, vt quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, sufficienter cognoscat: & si cognouit, vt optimum id quod nouit semper agere possit ac velit. lib. 4. de legib.

Demades.

*Necessitatem dicebat esse seruorum legem: legem verò liberorum esse necessitatem. Anton. & Maxim. ser. de lege.

De legum authoritate & obseruatione.

Heraclitus.

Dicebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd absque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolumis, absque mœnibus possit. Laer. lib. 9 cap. 1.

Solon.

Percontatus, quo pacto salua posset esse respublica? respondit: Si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Sensit vir sapientissimus, eam ciuitatem conseruari nequaquam posse, vbi ex vtraq; parte legum sit neglectus. Stob. ser. 41. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 67. & Max. ser. 50.

Cleobulus.

Bene compositam rempub. putabat, vbi magistratus magis infamiam quàm leges metuunt. Stob. serm.41.

Bias.

Eam Rempublicam saluam fore existimabat, in qua leges perinde ac tyrannum omnes metuant. Idem.

Idem.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus est. Et cùm dixisset quidam, Quid est quod fles, cùm penes te sit, vel absoluere, vel condemnare hominem? respondit, Quia necessarium est, naturę quidem condolere, legi autem suffragari. Stob. ser.43. Maximus ser.6.

Chilon.

Eam ciuitatem saluam iudicabat, in qua maximè leges, Rhetores verò nequaquam obseruarentur. Stob. ser.41.

Idem.

Monuit, obtemperandum esse legibus. Hoc ad principes præcipuè pertinet, qui se credunt non teneri legibus, Nec aliunde magis florent Respublicæ, quàm si legem vigeat authoritas. Nec ibi tyrannis oriri potest: vbi ex arbitrio priscarũ legum geruntur omnia. Laer. lib.1. cap.4.

Pittacus.

Crœso percontanti, Quod esset maximum imperium? inquit, ποίκιλυ ξύλυ, id est, varij ligni. leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porrò vbi summa est legem authoritas, ibi est minimum tyrannidis. Laert. lib.1. cap.5.

Themistocles.

Cùm ei prætori hominem non vsque adeò bonam causam habentem Simonides summopere commẽdaret eius fauorem petens: Themistocles respõdit: Nec Simonidem poetam fore bonum, nisi mensuram certam in carmine obseruaret: neq; se bonum prætorem, si ob fauorem aut gratiam amici à legibus vel tantillum declinaret. Plut.

Demosthenes.

Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus anima carẽs cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus euertitur. Max. ser. 68. & Stob.

Socrates.

Interrogatus, Quæ ciuitas optimè administraretur? Quæ, inquit, ex lege viuit, & iniustos punit. Maxim. serm.68.

Epicurus.

* Leges sapientum causâ positas esse dicebat: non vt iniuriis abstineant, sed ne eis afficiantur. Stob. serm.41.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus, vt ipsis leges scriberet, ac reipub. statũ componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam felicibus. Indicans, non facilè obedire legibus eos, qui nimium se felices esse putarent. Laert. lib.3.

Arcesilaus.

Dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent medici, ibi multi sunt morbi: ita vbi permultæ leges essent, ibi plurimum esse vitiorum. Laert. lib.4. cap.6. Max. ser.58

Cleon.

* Multò meliorem dicebat esse statum ciuitatis, quæ licet deterioribus: firmis tamen legibus vtitur: quam illius, quæ bonis quidem: sed irritis. Thucyd. lib.3

Aristides.

Cùm quędam rerum egisset, & iudices, post eius accusatione reum

audire nollent, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnarent, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum authoritas & obseruatio. Plutarchus in apoph.

Lycurgus.

Inter leges quas Lycurgus Rhetor tulisse fertur: hæc erat vna: Ne qua mulier maritata profisciscer etur Eleusinem. Id statuit, veritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur, addita est pœna, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, sycophantis, qui deprehenderant ac detulerant, dedit talentum. Ea res quum illi postridie vitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, nō accipere. Quidam ferunt leges ad quæstum. Hanc notam à se depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed mulctam de suo dependit. Eras. lib. 8. apoph.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quúm quidam interrogasset, cur seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus sit legi obnoxius? Ideo, ait, tam diu de rebus iis consultant, vt si in capitis discrimine errassent, emendent, ne de legum authoritate quid decederetur Plutarchus in Lacon.

Idem.

Eundem cùm quidam interrogasset, quam ob rem munera à Messeniis oblata ita recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus pacem habere non poteram, Omentem rege dignam, quæ magno obuióque lucro legum authoritatem anteposuit! Improbat eos qui clamitant, quod principi placuit, legis vigorem habere: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus. Plut.

Acrotatus.

Cùm parentes eum rogarent, vt in re parum honesta ipsis obtemperaret, respondit, Donec essem apud vos, nullum omnino tenebam iustitiæ & æquitatis scientiam: verùm vbi me patriæ dedistis, legibúsq; subiecistis, conabor his magis obtemperare, quàm vobis. Quo dicto innuere voluit, quàm plurimum quidem filios debere parentibus suis: verùm ita tamen, ne leges saluberrimè latas transgrediamur. Plut. in Lacon. apoph.

Demaratus.

Cuidam percontanti, cur exularet Spartâ cùm esset rex? Quoniam, inquit, leges sunt in ea potentiores. significans, regem apud Lacedæmonios esse principem ciuitatis, at non legum dominum, sed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipsum laudabat in suæ gentis institutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim insigne moderationis specimen, æquo animo ferens exilium, authoritate legum indictum, nec de patria malè loquens, nec de legum iniquitate querens. Idem.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos nefas esset, vllam priscarum nouare legum? Quoniam, inquit, legibus conuenit authoritas in homines, non hominibus in leges. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Roganti, quinam essent Spartanæ ciui-

ciuitatis præfecti? Leges, inquit, ac legitimi magistratus. Grauiter censuit, in rebupl. bene instituta supremam authoritatem esse legibus deferendam, nec vlli magistratui fas esse quicquam contra leges publicas tentare. Plut.

Charilaus.

Infrà tit. de lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Agesilaus.

In pugna Leuctrica, quum Lacedæmoniorum multi fugissent, iique legibus pœnas dare deberent. Ephori reputantes, ciuitatem viris desertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, simúlque seruare leges. Deligunt igitur Agesilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in suggestum: Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus sum, neque enim his quas habetis, aut additurus sum aliquid, aut detracturus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die crastino robur habeant, & authoritatem. Eo commento vir solers simul & præsenti ciuitatis necessitati consuluit, & periculosum mutandarum legum exemplum, exclusit à Republica, vno tantùm die legibus abrogatis. Plutarc. in Lacon. apoph.

Idem.

Quũ haberet apud se Xenophontem illum sapientem, eúmque plurimi faceret, iussit vt filios suos accesseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc cæteris omnibus præstantiorem, existimabat nusquam melius disci, quàm apud Lacedæmonios, vbi non verbis disputabatur de bene administranda respubl. sed ciuium moribus honestissimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratui idonos, qui legibus ac magistratui nescirent obsequi. Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum respublica præ cæteris, secundis rebus floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant, Quæ duæ res à ciuibus excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Idem.

Idem.

Cùm in causa quadam sederet iudex, & is quidem qui accusabat rectè dixisset, patronus contrà malè subinde tamen repeteret inter dicendum, Agesilae, decet regem opitulari legibus: perinde quasi bonam haberet causam, & ab ipso starent leges: hominis improbitatem interpellans Agesilaus. Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut vestem abstulerit, num expectaturus esses, vt architectus, aut qui vestem contexuit, tibi sit auxilio futurus? Subindicabat, regem esse veluti legum architectum: nec conuenire vt opituletur ei, qui contra leges aliquid admiserit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitante quodam ab Agesilao Lacedæmoniorum rege, quid Spartæ attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arcent. Plut. in apoph. Lacon. Erasm. li. 1. apoph.

Idem.

Quum Diphridas Agesilao è pa-

tria nuntium attulisset, vt omissis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet: quam destinarat hoc ipsum postea maiore aggredi apparatu, tamen magistratibus obtemperans, accersitis ad se viginti millibus eorũ qui apud Corinthum militabant, inuasit Bœotiam ac iuxtà Coronam congressus cum Thebanis. Atheniensibus Argiuis & Corinthiis ambas acies superauit, licet ipse multis acceptis vulneribus, corpore esset grauiter affectus. Quæ pugna quum esset inter res ab illo gestas omnium maxima, quemadmodum scripsit Xenophon, tamen domum reuersus, nihil de pristino victu vitæque modestia mutauit, ob tantos rerum successus, tótque victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primùm suis consiliis anteposuit legum authoritatẽ, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus est insolentior. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Quum maximam Asiæ partem armis sibi subegisset, constituerat ad ipsum regem Persarum proficisci, vt eum compesceret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet. Cæterùm reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obsidione cinctam (nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicẽs: Bonum Imperatorem legum imperatis parere oportere, citráque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Græcis Asiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occasio, inuitabat illum Græcorum affectus, vt instituta perageret: sed rex à tyrannide alienissimus, legum authoritatem existimabat omnibus anteponendam. Idem.

Cyrus.

Interrogatus, quósnam putaret esse iniustos? Lege, inquit, non vtentes. Max. ser. 58.

Antiochus tertius.

Scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, ne curarent, perinde, quasi ipso nescio scriptum esset. Interdum enim principes, dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut inpusciente principe scriptum esse putãdum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

M. Cato.

Ad tribunum plebis, qui veneficij infamia laborabat, iniquè ferentem legem: Adolescens, inquit Cato, nondum scio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod scribis, deterius sit. Erasm. lib. 5. apoph.

Sulp. Gallus.

Infrà de Zelotypia, & de Seueritate.

Augustus Cæsar.

Legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi conuicti. Paulò pòst iræ impatientia irruit in adolescentem delatum, quorum cum Iulia Augusti filia commercium habuisset; eúmque manibus ciuium adolescens exverberauit. At quum adolescens ad clamasset, Legem tulisti, ô Cæsar: adeò facti pœnituit Cęsarem, vt eo die recusaret cœnam capere. Crimen per se graue erat, tum admissum in Cæsaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudiciorúmque moras expectaret? At tantus princeps sibi adeò displi-

displicuit, vt à seipso pœnas sumeret quòd legi, quam aliis prodiderat, nó per omnia paruisset. Plutarchus in apoph.

Epictetus.

* Multa extant ab eo de legibus scitè dicta. Inter hæc, legis scopus est bene mereri de vita hominum: non potest autem cuius benefica esse cùm ei beneficiorum accipere libuerit: solis enim obedientibus suam virtutem declarat. Ægri seruator est medicus: iniuriam passi, lex. Leges verissimæ sunt, quæ iustissimæ legi, & principi & sapientiori cedere decorum est. Anton.& Max.serm. de lege.

Theophrastus.

* Dicebat bonos non multis egere legibus. non enim res ipsæ legum causâ, sed leges rerum causâ, ponuntur. Eod.serm.

Alphonsus.

Improbè agere principes dicebat, qui aliis honestè decoréque viuendi legem præscriberent, ipsi verò nihilo temperantiores sese præberēt. Innuit autem non satis esse promulgare leges, etiam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vitæ etiam innocentia cæteris præcedāt. Panormitanus libr. 5. de rebus gestis Alphonsi.

Vitoldus Lit. dux.

Vitoldus Lituaniæ dux (qui adeò differentem, moribus & habitu à suis popularibus sese præbuit, vt illos tonderi edicto iusserit, sibi tantùm quam maiestatis insigne barbam intonsam retinuerit, at quum id non succederet, caput ipse, genásque ranatus, capitalem pœnam in eos commi-fit:qui suo exemplo barbam aut comam deponerent) dicere solebat Plebem legi, legem autem principi subiectā esse oportere. Tyrannica sanè vox. Magistratus enim quum legum custos sit, primùm imperatis parere decet, vt subditi habeant exemplum, quòd honestè intueantur, & ad legum obseruationem incitentur. Æneas Syl. libro 4. Comment. in res gestas Alphonsi.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Subpræfectum Aurelianensem, quo familiariter erat vsus, sæpéque iniustitiæ reum liberarat, quum in eo essent omnia ad perniciem profligata damnari passus est: id adiiciens. Contendi priuatus pro amico: Regnum autem adeptus, leges mihi tuendæ sunt. Annal. Franciæ.

De legum neglectu.

Aristoteles.

CRebrò taxabat Atheniēses, quòd cùm duas res, frumenta ac leges inuenissent, frumentis vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in serendis legibus ac tritico. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Anacharsidi illud tribuitur multò vulgatissimum, quod etiam & Soloni, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè violantur. Valerius lib. 7. cap. 2. Laert. lib. 1. cap. 3.

Agis.

Quum è senioribus quidam, videns priscas leges & instituta vetera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum inuerti, & conteri: id, inquam, cùm apud A-

gidem iam senem deploraret, ioco respondit, Si sit, inquit, quod narras, recto ordine res procedūt. Siquidem ego puer à patre audiui quòd iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaque si rursus inuertuntur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ludēs, cæterùm seriò dicebat, se puerum hoc quoque accepisse à patre, nihil esse mirum si præsentibus succedant deteriora: sed mirandum, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem senibus querelam, de rebus in deterius prolapsis, simúlque rerum humanarum hanc esse naturam, vt vsque in peius degenerent.

Demonax.

Iurisperito dixit, leges prorsus videri inutiles, vt quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. Erasm. lib. 8. apoph.

Zaleucus.

Vt & Anacharsis & Solon dicebāt, leges aranearum telis similes esse, nam si musca & culex inciderit, retinetur: si verò vespa, aut apis, disrupta tela auolant. Stob. ser. 43 1. De potentibus in ciuitate. Antonius part. 1. ser. 67. Plut. in Solone.

M. Cato.

Sæpenumero magistratus admonere solebat, vt sumerent pœnas de his qui in leges aliquid peccarent. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Pœna neglecta.

De legum renouatione & abrogatione.

Lycurgus.

CVidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, rectéq; educati probāt quid pro ratione tēporis expediat. Significans, scripturā non mutari cùm pro varietate occasionum vir probus & sapiēs sæpenumero cogatur mutare consilium. Ea res nominatim præscribi nó potest. Satis est ciues honestè fuisse institutos, hi sua sponte videbunt quid pro tempore facto sit opus. Plutarc. in Lacon.

De lepidè dictis.

Socrates.

CVm Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tādem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio, ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, post tantum tonitru sequuturam pluuiam. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Cùm diutissimè legens tandem eò venisset, vt videret chartam vacuam: Bono, inquit, animo estote viri, terram video. Alludens ad longa nauigatione fessos, qui recreantur animo, si portus procul appareat. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm in dolio suo, sicco mucidóque pane vescens solus, alios lætitia perstrepētes audiret (erat enim dies festus) tædiosus factus, diu secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed cùm tandem mures videret abrepentes, panis micas edere: Quid tibi displices, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce enim parasitos alis. Idem.

Aristippus.

Ei cùm à Dionysio tres puellæ oblatæ essent, vt optionem eligendi, quam vellet, haberet, omnes domum duxit,

duxit, dicens: ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cæteris præferre. Laer. lib 2. cap. 8.

Idem.

Cuidam qui proposuerat ænigma, vt solueret: Quid ô stolide, inquit, vis soluam, quòd nobis etiam ligatum exhibet negotium? Idem.

Idem.

Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, si sum vbique. Elusit autem Aristippus sophisticã quæstionem, an idem corpus possit esse in multis locis: dum respondit, non esse periculũ ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò quo cupiebat. Idem.

Idem.

Concubinæ dicenti, Sum ex te grauida, respondit: Istuc nihilo magis scire possis, quàm per densissimas spinas ambulans dicere, hæc me spina pupugit. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam cùm duras amydalas duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & duram amygdalam. Plut. in Lacon. apoph.

Alius.

Alius quidam Lacon, cùm se voto obstrinxisset, quòd se de Leucare præcipitẽ daret: conscendit in montẽ: & conspecta altitudine, sese auertit. Id cùm illi probro obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Idem.

Pausanias Cleombroti F.

Cùm post victoriam à Medis apud Plateas reportatam præcepisset suis, vt apponerent cœnam Persicã, quam sibi barbari prius apparauerãt: ea cũ esset sumptuosissima: Lurco, inquit, eras ô Persa, qui cùm tantas haberes delicias, ad nostrã veneris mazã. Erat autem maza, panis genus contemptum. ac vulgare. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ illi proximæ clauem draco circunuolutus esset cõplexus, idq; augures affirmarent esse portentum: Mihi, inquit, nequaquã videtur: sed si clauis fuisset cõplexa draconẽ, portentũ erat. Lepidè hominũ superstitionẽ irrisit, qui sæpenumero terrentur his quæ casu aut fortè fortuna eueniunt. Plut. in Lacon. apoph.

Agathocles.

Ithacenses cùm nautas apud Agathoclem accusassent, quòd ad insulã appellentes, pecora quædam abegissent: Agathocles, Vester, inquit, rex cùm venisset ad nos, non tantùm pecudibus abreptis, verùm ipso etiam pastore exoculato recessit. Alludens ad fabulã Homericam de Vlysse, qui Polyphemum Cyclopem excæcauit. Plut in apoph.

Augustus Cæs.

Cùm ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceréique populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli id credere. Lepidè significans, se nequaquã id daturum, quod apertè petere non auderet. Suetonius in eius vita. *Idem.*

Supra de Ambiguè, facetè & iocosè dictis. *Vespasianus.*

Infrà, tit. de Curiositate.

Ludouicus xy. Gall. rex.

*Extant eius lepidè dicta collecta & edita libro peculiari ex annal. Frãciæ descripto. Hæc autem quod grauia & memoranda esse videantur ad peculiares suos locos retulimus, vt ex indice constat.

Vide apoph. de Ambiguè, argutè, facetè & iocosè dictis.

De liberalitate.

Bion.

SEmper dicebat esse optabilius, suam messem alteri largiri, quam alienam decerpere. Sensit felicius esse dare, quã accipere. Laër.li.4.ca.7.

Diogenes.

Cùm à Platone petiisset paululum vini, simúlque caricas, Plato misit lagenam plenã vino. Cui Cynicus hũc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, Quot sint duo & duo? respondes viginti. Ita non secundum ea quę rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Laër.l.6.c.2.

Idem.

Si quando egebat pecuniis eas ab amicis accipiebat. at suggillantibus eum quòd præter philosophi dignitatem peteret, quod esset mendicorum: Imo, inquit, non peto, sed repeto, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuum, aut depositum. Amicus autẽ egenti, amico dans, non donat, sed reddit quod debet, quisquis enim in tali casu pecuniam seruat, rem alienam detinet. Ibidem.

Idem.

Illi etiam tribuitur hoc ænigma, manus non esse porrigendas amicis complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus, sed comitati comitem adiungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos dicuntur δεξιάζειν, quasi dicas dextrare. Laërt.

Aristoteles.

Cuidam increpanti, quod homini malo dedisset eleemosynam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum: Etiam improbis in necessitate succurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laert.li.5.cap.1.

Demosthenes

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere. Max.ser 8.

Xenophon.

Dicere solebat, multò præclarius ac laudabilius esse beneficiorum, quã trophæorum multitudinem post se relinquere. Stob.ser.46.

Arcesilaus.

Quum Apellem Chium ægrum inuisens, etiam egere sensisset, postridie reuisit illum, decem drachmas secum adferens, & proximè assidens: Hic nihil est, inquit, præter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali clam deposuit drachmas, ab ancilla paulò post repertas. Tunc æger, hic est, inquit, Arcesilai ludus. Erasm.l.6. apoph.en Plut.

Agesilaus.

Sibi multò iucundius esse dicebat, si milites suos ditaret, quàm si ditesceret ipse. Plutarchus in Lacon. apoph.

Anaxilaus.

Interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esset felicissimum? respondit, In conferendis beneficiis nunquam vinci. Stob.ser.46.

Timandridas.

Quum peregrinationem suscepisset, familiæ procurationem filio delegauit. Deinde reuersus postquam rem multis partibus auctiorem reperisset, quàm antea fuisset, multos dixit ab illo deos [& familiares atq; hospites iniuriis affectos. Etenim quæ in facultatib. supererant, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verùm dum (inquit in viuis agis, pauper atq; egenus videris. At quum eris vita defun-

functus opes & diuitiæ rei familiaris deprehensa, turpitudinem tuam aperient. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Cyrus.

Cùm quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis. Quidam verò quærente, Cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsi ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornamentum aptum esse putabo. Max. serm 6.

Artaxerxes Longimanus.

Dicere solebat, Regalius esse addere, quàm adimere. Sentiens, principe dignius esse, honores & opes eorum quibus imperant, augere potiùs, quàm imminuere. Plutarc. in reg. apoph.

Dionysius senior.

Quum ad filium ingressus conspexisset vasculorum aureorum & argēteorum magnam vim, exclamās: Non est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, absque ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam verò maximè cōciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus, putabat esse felicius, habere argentum & aurum, quàm amicos. Plut. in apoph.

Dionysius iunior.

Quum sæpe pecuniam Platoni daret, atque is nunquam acciperet: Aristippus, qui aderat, Tuto, inquit, liberalis & munificus est Dionysius. Bruson. lib. 2. cap. 21.

Artaxerxes.

Quum Satibarzanes Artaxerxis à cubiculis, quiddam minus iustum ab eo peteret, sentirétq; rex illū hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, eáque dedit Satibarzani, dicens, accide ô Satibarzanes: nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior. Plut in apoph.

Alexander.

Quum 200. ęris alieni talenta sibi cōflasset, non antè nauē conscendit, quàm rebus amicorum pensatis huic quidem agrum, illi villam, alteri domorum prouentum, alteri portoria elargitus est. Absumptis igitur ad distributis ferè regiis opibus omnibus rogatus à Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander, Super est mihi spes acquirendi maiora. Plutarchus.

Idem.

Dotibus plurimis cōmilitones donauerat: æsq; alienū militibus, quod conflauerat, quum dissoluere vellet, ac propterea vt darēt nomina iussisset, multis ex illis, ne apud regem intemperantiæ vitium subirent, nomina sua dare noluerunt. Id quum Alexādro innotuisset, increpata illorum diffidentia, Non decerè, ait, ementiri in populares suos Q. Curtius.

Idem.

Interrogatus à quodā vbinā suos thesauros haberet? amicos ostēdens, ait: In scriniis. Summa enim liberalitate suos amicos semper ornauit. Max. ser. 6.

Orsines.

Quum Alexandrum & eius amicos muneribus amplissimis honorasset, Bagoæ eunucho nihil dedit: sed admonitus ab amicis, quòd is Alexandro cùm primis esset charus, respondit, se regis amicis honorem habere, non scortis: nec apud Persas esse moris, vt viri mares ducant. Agnoscas in

hoc satrapa mẽtem Cyro generis authore dignam. Honorare nouerat, adulari nõ poterat: quũ hodie quoque cernantur in aulis, qui scortis, morionibus ac leonibus principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute præcellentibus viris. Eras. li. 8. ex Q. Curtio.

Alexander

Anaxarcho philosopho iusserat quæstorẽ dare quantumcunque ille postularet: cúmqu; quæstor audita postulatione turbatus, Alexandro indicasset philosophum petere centũ talenta: Rectè, inquit, facit, sciens se amicum habere, qui tantum dare & possit & velit. Hîc dubites, vtrum potius admirari oporteat, regiámne liberalitatem in donando, an philosophi improbitatem in postulando: nisi malumus hãc vocare fiduciam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum quidam vrbem donaret, dicente eo cui donabatur, Non conuenire fortunæ suæ: Non quæro, inquit rex, quid te accipere decet, sed quid me dare. Seneca.

Idem.

Perillus, vnus ex amicis Alexandri filiabus suis ab Alexandro dotem petiit. Iussit rex, illum capere talenta quinquaginta, cúmque is respõdisset, Decem satis esse: Tibi quidem, inquit, satis est tantũ accipere, mihi verò non satis est tantũ dare. Præclarè dictum, nisi virtutis indolem ambitio vitiasset. Plut. in apoph. Seneca.

Idem.

Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono misit: ea quum ille recusasset accipere dicens sibi non esse opus: interrogauit, an ne amicũ quidẽ vllum haberet, cui esset opus? Nam mihi, inquit, vix Darij opes in amicos suffecerunt. Hic vtrius animũ magis admirari conueniat, nondum statui: regísne tam ad liberalitatem propensum, an philosophi qui tantum munus à tango rege vltro delatum remiserit. Plut. in apoph.

Ptolemæus Lagi F.

Maxima cum voluptate amicos suos locupletes fecit. vnde à quibusdam ob id reprehensus, Melius est, inquit, ditare quàm ditescere. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Antigonus.

Aristodemo, qui vnus ex amicorũ regiorũ numero fuit, è coquo vt putabatur prognatus, suadẽti vt impendiis ac largitionibus aliquid detraheret: Verba tua, inquit, Aristodemeius olent. Subindicans, coquorum esse parsimoniam, non regum, proinde illum tali concilio non meminisse, cuius esse amicus, sed quo esset patre natus. Plut. in apoph.

Scipio Nasica.

Cùm ad poëtam Ennium venisset, eíque ab ostio quęrẽti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulãs abiit. Ac paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? tamen ego vocem tuam audio, & agnosco. Hic Nasica: Næ tu homo es impudens? ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi. Eras. li. 6. apoph.

Lucullus.

Cùm ob nimiam liberalitatem reprehenderetur ab amico, respondisse fertur: Benemeritis semper parem remetiendam esse gratiam. Plutarchus.

Galba.

Galba.

Delectatus inter cœnandum tibicine Cano, iussit loculum ad se afferri, & acceptos nummos in Cani manus imponens, dixit: Non ex publicis, sed ex priuatis te dono pecuniis. Sueton.

M. Antonius.

Filium habebat ex Fuluia, Is puer Philotæ dederat ingentem vasorum vim: quæ cùm ille recusaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem non probaret, Quid times, inquit, puer accipere? An nescis, eum qui dat, filium esse Antonij? Plut. in Antonio.

Idem.

Prodigiosè profusus, dicere solebat, Amplitudinem imperij Romani non per ea quæ acciperet, sed per ea quę daret illustrari. Ea vox excelsi animi videri poterat, nisi ab Antonio fuisset profecta. Plutarchus in Anton.

T. Vespasianus.

Interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis? respondit, non oportere quemquam à Cęsare tristem discedere. Sueton.

Alex. Seuerus.

Ei qui nihil petebat, Quid est, ait, quod nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me queraris. Voluit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid, digni sint qui ex principis liberalitate amplissima accipiant munera. Lamprid.

Constantinus Chlorus.

* Vtilitati ac commodis prouincialium & priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus dixit, se thesauros sibi parare, dum amicos diuites redderet: ita Constantius in ore sæpe habuisse fertur, Melius esse opes publicas à priuatis haberi, quàm intra vnum ærariũ possideri. Eutrop.

Alphonsus.

Ei cùm à quodam deferrentur aureorum decem millia, dixisséque qui fortè aderat, ea duntaxat summa se diuitem & beatum fore: Accipe, rex inquit, quantacunque ea est, & beatus esto. Panor. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset Vespasianum Cæsarem, eam diem se perdidisse solitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset: egisse gratias dicitur Deo optimo max. quòd eo modo nec diẽ ipse perdidisset. Panorm. l. 2. de reb. gestis Alphonsi.

Sigismundus imp.

Promissa veterano militi exigenti, cùm diceret, At immoderata fuit tua petitio: respondit miles, Poteras negare cùm peterem, non autem sine turpitudine quod promissum est, rescindere nõ poteris. Tum Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, leuius rerum, inquit, quàm famæ iacturam subibo. Fuit enim in Sigismundo tanta liberalitas ac munificentia, quãta in nullo antea principum. Æneas Syluius lib. 3. commentariorum de reb. gestis Alphonsi.

Vide apopht. de Beneficentia, & Munificentia.

De liberè dictis, seu de loquendi libertate.

Bias.

NAuigans cum hominibus impiis tempestate correptis, aliis ad

deos clamantibus, Bias: Silete, inquit, ne Dij vos homines sceleroſos hîc nauigare ſentiant. Laert. l. 1. c. 6.

Idem.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adoleſcens viros abduxiſſet ab vxoribus, iuuenis verò factus vxores à viris. Laert. l. 6. c. 7.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet reſtitui patriam ſuam? Quid opus eſt, inquit? Fortaſſis alius Alexander reſtitutam diruet. Laertius libro 6. cap. 5.

Ariſtippus.

Percontatus à Dionyſio, cur in Siciliam veniſſet, relicto Socrate? Vt inquit, quæ habeo impartiam: quæ non habeo, accipiam. Laer. l. 2. c. 8.

Idem.

Iuſſus aliquando ex ſua philoſophia nonnihil proferre quúmque detrectantem vrgeret Dionyſius: Ridiculum: inquit, ſi quidem me vt de Philoſophia loquar rogas, & quando oporteat me loqui duces. Laer. libro 2. cap. 8.

Idem.

*Sciſcitatus, quem fructum percepiſſet ex philoſophiæ ſtudio? Quod cum quibuslibet (inquit) liberè loqui poſſum. Laert. Ibidem.

Zeno Cittieus.

Dionyſio cuidam dicenti, cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, ſibi non eſſe ſpem, illum, ſi corrigeretur, fore meliorem. Laert. libro 7. cap. 1.

Idem.

Accuſatus quòd in perniciem Nearchi tyranni coniuraſſet, & in quæſtionibus iuſſus edere nomina coniuratorum, nominauit pleroſque illi amiciſſimos. De his cùm tyrannus ſumpſiſſet ſupplicium, rogarétque num quis ſupereſſet? Tu ſolus, inquit, Reipublicæ pernicies. Laer. lib. 9. cap. 5.

Pythagoras.

Cùm quidam ad Pythagoram dixiſſet, Nimium me irrides: Atqui, inquit, lienoſis acria & acerba proſunt, dulcia verò nocent. Max ſer. 31.

Democritus.

Libertatem in dicendo, ingenuitatis ſignum eſſe dicebat: ſed occaſionis diuerſitatem, habere periculum. Stob. ſer. 11.

Idem.

Quum pro Athenienſibus apud Philippum legatione fungeretur, liberéque loqueretur. Philippus, Metuíſne, inquit, ne tibi caput iubeam amputari? Non, inquit, nam hoc ſi mihi abſtuleris, patria ipſa mihi immortale pro hoc reponet. Maximinus ſerm. 31.

Idem.

Quum apud Dionyſium quæreretur, quod æris genus eſſet omnium optimum? Ex quo, inquit, Athenienſes ſtatuas fecerunt Harmodio & Ariſtogitoni. nimiū liberè ſignificans, tyrannos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienſes illis ſtatuas erexerunt. Item Antiphonti & Diogeni tribuitur tum à Plutarcho, tum à Laertio. Laert. libr. 9. cap. 7.

Democrates.

Furē ab vndecim viris abduci videns, Vah, miſer, inquit, cur tantula furatus es, & nō potius magna vt tute etiam abduxiſſes alios? Stob. ſer. 11.

Anaxarchus.

Inuiſum habuit Nicocreontē Cypri tyrannum. Itaque quum in cœna quadā Alexāder rogaſſet, qualis illi videretur? Præclara, inquit, ſed oportuit

tuit & satrapæ cuiusdam caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat, à quo etiam postea crudeli mortis genere è medio sublatus est.

Empedocles.

Ad quendam dicentem quòd nullum sapientem reperire posset: Non mirum est, inquit. Oportet enim, vt ille primùm sapiat, qui sapiētē quærit. Laer. l. 1. c. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 50.

Aristippus.

Socrate perstringente vnguentis delibutos. Phædon quæsiuit, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit, Aristippus infelix, & me multò infelicior Persarū rex. Laer. l. 2. c. 8.

Plato.

Diu in Sicilia commoratus, cum à Dionysio cui semper familiarissimus fuerat, vocatus esset ad cœnam, & inter alia, quæ cœnantes fabulantur, Dionysius interrogaret, num etiam apud Athenienses in philosophorum conuentu Dionysij mentionem facerent? Plato subridens, respondit: Nūquam philosophos, qui Athenis viuunt, ita vacare, aut de tam vili materia inter eos tractari posse, vt loqui de Dionysio valeant. Liberè & apertè vitam eius, vt dignus erat, reprehendens. Plut.

Idem.

Cùm Dionysio Hermocratis filio de tyrannide disserens, ait, nō statim esse præstantius, quod vni tantum sit vtile, nisi & virtute cæteris antecelleret. Offensus tyrannus dixit, οἱ λόγοι σοῦ γεροντιῶσι. id est, verba tua sapiunt seniū. Contrà Plato, οἱ δὲ σοῦ τυραννιῶσι, id est, tua verò tyrannidem sapiunt. Laer. l. 3.

Socrates.

* Dicebat opportunā occasionem linguę liberæ, vt tempori, maiorem conciliaret gratiam. Item, Neque gladium obtusum, neque loquendi libertatem infructuosam esse debere. Item. Vt minimè solem è mundo, ita neque dicendi fiduciam à recta institutione tollendam. Item. Sicut pallium sordidum non obstat corpori, quo minus sanum & quadratum sit: ita paupertas nihil orationis fiduciā prohibet. Stob. serm. de fiducia & libertate dicendi.

Diogenes.

Aliquando in Antisthenem incidens, reprehendit ipsum vt in dicendo remissiorem se multò, & qui vix etiam altum clamās exaudiretur. Se ipsum verò tubam conuiciorum appellabat. Cui verbis se vlciscens Antisthenes, pro tuba se similem esse respondit vespis, quæ sonū quidem alis haud magnum edant, centrum tamen habeant acerrimū. plurimum verò libera Diogenis linguæ promptitudine delectabatur. Stobæus sermone 11.

Idem.

Dicere solebat: Canes quidē mordent inimicos, ego autem pro libertate mea amicos, vt incolumes seruem. Stob. ser. 11.

Idem.

Idem ab Eritio petiit quiddā magni, qui quum ex more his verbis negaret: Faciā, si mihi persuadere possis. Si possim, inquit Diogenes, iā pridem tibi persuasissem, vt te suspenderes. Laer. l. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multíque cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis Canis Canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circunstatis. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrũ regem veniret, recusauit. At Perdiccæ præfecto minitãti necem, ni veniret: Nihil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Laer. l. 6. c. 2.

Idem.

Cum captiuus in castra ad Philippum Macedoniæ regẽ deduceretur, ac à rege interrogaretur quísnam esset? respondit, se exploratorem esse ad ipsum profectum, vt insatiabilem eius rapacitate videret. Qua loquendi libertate victus Philippus, statim eum dimitti iussit. Plut.

Idem.

Spartanus quidam hoc Hesiodi carmen laudibus in cœlum efferebat, quod ita habet,

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτο, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Non vel bos pereat, etiamsi vicinus malus adsit.

Idque audiente Diogene: Atqui, inquit, Messenij cum bobus suis perierunt, & vos illorum estis vicini. Notauit autem liberè turpissimos Spartanorum quorundam mores. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum liberiùs multa dicentem apud Alexandrum, Homerico carmine admonuit,

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec malè diuinauit, nam libertas illi fuit exitio. Laer. l. 5. c. 1.

Cleanthes.

Inconstantiam Arcesilai pręsente rege adeò liberè reprehendit, vt diceret hominem aliud loqui, aliud facere. Laër. lib. 7. c. 2.

Aristides.

Cùm liberiùs quædam in Dionysium seniorem dixisset, res ad regem delata est. vocatus igitur Aristides à rege irato, mortémque minitanti, cũ interrogasset an facti pœniteret: Nequaquam, inquit, vlla pœnitẽtia tangor. Brus. l. 2. c. 1.

Aristonymus.

*Dicente quodam, plus satis ab ipso illudi sibi: At etiam lienosis, inquit, acria & amara salubria, dulcia verò noua sunt. Stob.

Idem.

*Perinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac si ex absynthio tolleret acrimoniam. Anton. & Maxim. sermon. de libertatẽ reprehen.

Menedemus & Asclepiades.

Menedemus Eretriẽsis à Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad solẽne conuiuium cum Asclepiade amico, cæterísque philosophis, dixit: Si honestum est tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri: sin minus, etiam nunc frustra fit. Ad id quum tyrannus respondisset, diem illum esse sibi festum, eóque singulo quoque mense vacare audire philosophos: liberius respondit Menedemus, Hoc postulare sacrificium, vt per omne tempus audiret philosophos. Quid multis? Eò processit hominis libertas, vt nisi tibicen quispiam eos auocasset, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur, Asclepiades dixit, Tibicinis modulatio seruauit nos, Menedemi libertas perdidit. Laer. l. 2. c. 18.

Phocion.

Cùm per totã vrbem disseminatũ esset, à Delphico oraculo responsum esse, Vnum Athenis virum esse, qui aduerso omnibus aliis ciuibus animo

animo esset: & qui præsentium rerum administratio inuisa esset, ac cùm hinc inde quærerent, quisnam is esset? Ego sum, inquit, cui planè nihil placet eorum quæ id tempus in administranda vestra republica geruntur. Plutar.

Demosthenes.

Ingenuis hominibus nihil infelicius accidere posse dicebat, quàm si dicendi libertatem amittant. Stob. serm.11.

Phocion.

Cùm aliquando Athenis non ad gratiam, sed ad vtilitatem conciona retur, ei Demades orator dixisse dicitur: Si populus insanierit, te occidet. Cui Phocion: Te verò, si sapiet, Maxim. ser.31.

Simonides.

Pausaniæ Lacedæmoniorum regi subinde de rebus à se gestis glorianti, tandem & Simonidem per irrisionem hortanti, vt aliquid sapienter ipsum admoneret. Moneo, inquit, vt te memineris esse hominem. Eras. li. 6. apoph.

Lycurgus.

Ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm vt populus interdum ferre posset. Itaque cum aliquando populi strepitu exploderetur, è suggestu, exclamauit, O Corcyræa scutica, quàm multis talentis digna es! Notans populum, à quo eiiciebatur, magnæ quidem authoritatis ac nominis esse, sed inutilem rebus gerendis. Erasm. lib. 8. apoph. ex Plutarch.

Theocritus.

Quendam ineptum poëtam recitantem carmina auscultans, interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit, Quæ omisisti. Antonius in Melissa, par.1. ser.50.

Philoxenus.

Suprà titulo de Constantia.

Timotheus Cononis F.

Aristophontem Atheniensem, eloquentem quidem illum, sed luxuriosum hominem, acerbissimè increpauit hisce verbis: Cui satis esse nihil potest, ei ne turpe quidem videtur esse quicquam. Stob. ser.11. ex Ælian.

Hippocrates.

Hippocrati quidam persuadere conabatur, ad Xerxem proficisci, bonũ dominum appellans. At ille: Ne bono quidem domino mihi opus est. Stob. ser.11.

Anonymus.

Cùm iuuenis in theatro gloriaretur, & sapientem se prædicaret, vt qui cum multis sapientibus conuersatus esset, respondit quidam, Et ego multis diuitibus conuersatus, non tamen diues sum. Anton. in Meliss. par. 1. ser.50.

Lasus.

Cùm indoctus quidam pictor ei diceret, Opere tectoria illine domũ tuam, vt ipsam depingam, respondit, Minimè: sed tu prius eam depinge, vt illinam postea. Anton. par.1. Melis. ser.50.

Anonymus.

Tarentini iuuenes cùm multa de Pyrrho rege securius inter cœnã locuti essent, & is iam facti rationem reposceret, posteaquam res neque negari, neque defendi posset, vnus ex his est, Imò, respõdit, nisi lagena defecisset, occidissemus te: qua loquendi libertate rem seriam cùm in iocum vertisset, tota inuidia criminis dissoluta est. Quintil. lib. 6. capit. de Risu. Plutar.

Theodorus philos.

Fertur, cùm Theodorus, qui certas ob causas impius cognominatus

est, Athenis profugus, venisse ad Lysimachum, & quidam ex optimatibus eam fugam exprobrasset, simúlque fugę causam, quod negaret deos & iuuentutem corrumperet, respondisse: Non profugi, sed idem mihi accidi quod Herculi. Nam & ille ab Argonautis fuit expositus, nō ob crimen vllum, sed quòd vel solus esset iustum onus nauis, & cæteri vectores vererentur ne prægrauata subsideret: Ita ego, quoque migraui propter magnanimitatem, quã cùm Atheniensium rectores non valerent assequi, inuidere maluerunt. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem

*Lysimacho minitante ei necem, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere, Stob. ser. 2.

Demades.

In pugna ad Chæroneum à Philippo captus, eíque commendatus, cùm Philippus inter pocula hæc verba iactaret: Vbi nunc est nobilitas & præstantia ciuitatis Atheniensium? Cognosceres, dixit, ô rex, ciuitatis vim, si Philippus Atheniensibus, Chares autem Macedonibus imperaret. Stob. ser. 52.

Anonymus.

Lacon quidam audiens à quodam Pindaro scriptum esse, Græciæ fulcimentum esse Athenas? Ruituram mox Græciam dixit, si tali fultura niteretur. Plutarchus in Laconicis.

Idem.

Lacedęmones cùm vnam tantùm legatum ad Demetrium regem potentissimum misissent, rex contemptum se arbitratus, interrogauit, cur solus in regis conspectum prodire auderet. Cui legatus, an non satis est, (inquit) vnum ad vnum? Bruson. libr. 2. cap. 1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Pheręo captus, cùm haud arcta custodia teneretur, per id tempus populos Alexandro subditos solicitare non desinebat, monebátque breui Alexandrum pœnas daturum. Quod cum Alexander resciuisset, misissétque qui Pelopidam monerent, nisi linguam compesceret, fore vt ei mortis causam afferret: nuntio respõdit, Alexãdro referret, Pelopidam mirari, quod tam diu distulisset, cùm ipse adeò in eum hostili animo esset, vt si vnquam eũdẽdi facultas daretur, ad dandas pœnas pro eis quę impiè in populos suos nulla eorum culpa ederet, ipsum coacturus esset. Paulo post Pelopidæ opera Alexander à suis interemptus fuit. Fulgosius libro 6 ex Plutarcho.

Idem.

Ab Alexandro captus, tyranni nũtiauit, absurdum esse vt alij interficerentur, ipse autem solus superstes esset. Alexander igitur re intellecta, interrogat, cur mortem optaret? respondit Pelopidas, Tu diis omnibus inuisus cùm sis, cur non prius mori optas? Brusonius libro 2. capit. 2. ex Plutarcho.

Idem.

Infrà de morte contemnenda.

Idem.

Thebe Alexandri Pheræi vxor, cũ ad visendum Pelopidam, qui ad Alexandro in vinculis tenebatur, descẽdisset, ac dixisset Pelopidæ, Miseret me tuę vxoris: & me (respondit Pelopidas) tui, quòd libera cùm sis, Alexãdrum feras. Plut. in apoph.

Philotes.

Cum à Lysandro, qui cum bello cœperat,

cœperat, interrogaretur, quid is meritus esset, qui de Lacedæmoniis tantum, vt ei vitio dabatur, esset: Interritus respondit, O Lysander, noli eum accusare qui iudice careat, sed iam tandē aduersum me id exequere, quòd ipse iam in te fecissem, si tam tu in mea manu esses, quàm ego in tua sum. Quamobrem cum Lysander occidi iussit. Fulgosius lib.6.ex Plut.

Philoxenus.

Cùm Dionisij carmina paulo liberiùs reprehendisset, ob eam caussam lapidicinis adiudicatus est. Deinde reuocatus, ac iterū ad eius carminum recitationem admissus, non multùm immoratus surrexit. Quærenti autem Dionysio, quónam abiret? Ad Latumias respondit. Stob. serm.11.

Themistocles.

Puer adhuc cùm quodam tempore è ludo literario rediret, obuiam Pisistrato tyranno factus, de via decedere noluit. Vnde cùm grauiter à pædagogo obiurgaretur, liberè respondisse fertur: Nunquid hæc via ei non sufficit? Ælianus de Varia historia lib.3.

Demaratus.

Improbo quodam intempestiuis cum interrogationibus cauillante, ac idem sæpiùs iam rogante, quis optimus esset Spartanorum? Qui tibi, inquit, longè dissimillimus est. Plut. in Lacon. Brus. lib.3. cap.16.

Idem.

Eo tempore quo Philippus Macedonum rex ortis discordiis cum vxore & filio dissidebat, interrogatus à Philippo, quàm bene inter se Græciæ ciuitates conuenirent? Liberè respondit, Magnæ sanè tibi curæ est, Philippe, vt de Græcorum concordia certior fias. Siquidem id ad te pertinet, postquam cum coniuge tua ac filio tam concorditer, tantóque in amore viuis. Fulgo. lib.6. ex Plutarcho.

Anonyma.

Macedonica quædam vetula ad Demetrium regem veniens, vt quid mali accidisset indicaret: audiénsque à rege, iam otium sibi non esse, respondit, Noli igitur rex esse. Fulgo. lib.6. ex Plut.

Chæreas.

Cùm ei aliquando iratus Ptolemæus rex atrociter minaretur, suam libertatē non minoris faciens quàm potentiam regiam respondit: Ægyptiis impera, ego te tuámque iram nil moror. Habent enim regiū quiddam generosæ animæ, quarum splendorem nec fortunæ obscurat iniuria, quod decet opponi amplis dignitatibus, ad retundendam liberis dictis superbiam. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Demonax.

Proteo cuidam obiicienti, quod morderet omnes, nec tamen Cynicum viueret: Amice, inquit, non viuis hominem. Eras. lib.8. apoph.

Dercillidas.

Missus à Spartanis ad Pyrrhum regem legatus, cùm Pyrrhus grauibus verbis eum vrgeret, vt Lacedæmonij Cleonymum regem, quē pepulerant, in regnum reciperent: nulla regiæ dignitatis ratione habita respondit, Si Deus es, Pyrrhe, nobis minimè timendum à te ducimus, nam cùm iustam habeamus causam, Deus qui iustus est, nihil aduersus nos molietur: quòd si non Deus, sed homo es, melior profectò non es, & propterea tantopere nobis formidandū non est. Fulgos. lib.6. ex Plut.

Lysander.

Megarensi cuidam in publico cõuentu liberiùs aduersus ipsum loquenti: Tua verba, inquit, amice opus habent ciuitate. Plut.

Theodorus philos.

Lysimachus Macedo cũ mortem ei minatus esset. Theodorus ad regem ait, Istis purpuratis & aulicis tuis mortem tam crudelem minare, qui digni sunt, vt inhonesto mortis genere claudant diem extremum. Bruson. lib. 2. cap. 1.

Eteocles.

Antipater, post Agin bello superatum, cùm obsides petiisset pueros quinquaginta, Eteocles Ephororum omnium nomine liberè respondit. Si acerbiora more imperaueris, citius moriemur. Plut. in Lacon.

Annonymus.

Antipater cuidam rustico librum de felicitate exhibenti, non otium sibi esse dixit. Cui ille, Ne regnato quidem igitur, si non fueris otio. Stob. serm. 11.

Demades.

Videns Philippum multo vino madidum, cum amicis saltantem, regem accedens, ait: Non pudet te ô rex cùm fortuna tibi Agamemnonis personam induerit, te factis agere Thersiten? Fuit autem Thersites omnium Grę corum deformosissimus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Idem.

Infrà de Regnandi libidine.

Epicharmus.

Hiero tyrannus cùm aliquot è familiaribus occidisset, paucis post diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui ille nimium liberè: At nuper, inquit cùm immolares amicos, non me vocabas. Solent, qui sacrificant, splendidum epulum apparare, ádque id rogare amicos. Periculosi libertas, quæ plus laudis adfert ferenti, quàm dicenti. Plutarhc. in apophtheg.

Zeno Cittieus

Dionysio cuidam dicẽt, Cur me vnum non corrigis? Zeno Cittieus respondit: Quia tibi non credo. Subindicans, sibi planè nullum spem esse resipiscentiæ. Laert. lib. 7. cap. 1.

Anonymi.

Syracusani cùm Dionysij tyranni exitium, propter nimiam morum acerbitatem exoptarent: mulier quædam sola deos quotidia orabat, vt superstes esset. Quam cùm interrogasset Dionysius, cur tã assiduè pro tyranni vita preces funderet? Liberè respondit: Ne multo deterior tibi succedat. Cùm enim antè te grauem tyrannum haberemus, carere eo cupiebam, quo interfecto, tu qui multò deterior es, eius successor factus es: Ita etiam timeo, ne te mortuo deterrimus regnum occupet. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Anonyma.

Suprà de Ebrietatis variis affectibus.

Diogenes.

Quum Alexãder Magnus ad Diogenem venisset, cúmque salutasset, percontatus est Diogenes, quisnam esset? qúmque ille respondisset, ego sum Alexander ille rex: At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus superbiens sua libertate quàm Alexander suo regno. Interrogatus autẽ, curnam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dentibus blandior, non dentibus oblatro, ma lós etiam mordeo. Iterum Alexandro quærente, num quid vellet? Secede paulisper inquit, nec mihi vmbram facito, Laer-

Laertius libr. 6. capite 2. Seneca, Plutarchus.

Antagoras.

Suprà de Conuitiis in ipsum authorem retortis.

Paulus Aemilius.

Consul aduersus Perseum Macedoniæ regem creatus, cùm mos esset in eiusmodi rebus popul. Rom. gratias agere: vt suam in dicendo libertatem seruaret, virtute & innocẽtia sua fretus, ad populum dixit de duobus consulatibus, quos erat adeptus: Primum se sui ipsius gratia petiisse, hunc autem secundum ab ipso populo delatum esse. Huius igitur postremi causa gratias non agere. Quin potius si quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, eum eligeret. Verùm si quid in eius virtute spei reposuisset, sine verbis dicto eius audiens esset. Plutarch. in eius vita.

Scipio Africanus.

Interrogatus quid de Tiberij Gracchi morte (cuius sororem in matrimonio habebat) sentiret? Iure cæsum, respondit. Cuius dicto cùm concio tribunitio furore instincta violenter succlamasset, Taceant, inquit, quibus Italia nouerca est. Orto deinde murmure: non efficietis, ait, vt solutos verear, quos alligatos adduxi. Paterculus & Plut. item Valer. Max. l. 6. c. 2.

Q. Flaminius.

Cùm aduersus Philippum Macedoniæ regem bellum gereret, & in tractãda pace delectus ad colloquiũ locus esset: Philippus fraudem veritus, obsides à Flaminio petiit, affirmans Romanis multos esse Flaminios, sed apud Macedones esse vnum Philippum. Ad quem Flaminius statim respondit, ipsius Philippi culpa accidere, qui amicos & propinquos omnes interemisset. Romano, id est libero verbo crudelitatem atque perfidiam Philippo improperauit. Plutarchus.

C. Fabricius.

Suprà tit. de Auaritia & de fide seruanda.

L. Crassus.

Cùm in curia à Philippi consulis lictoribus caperetur, reiecto lictore. Non es, inquit, mihi Philippe consul, quia nec ego tibi senator sum. Cic. l. 3. Offic. Val. Max. l. 6. c. 2.

Granius.

M. Druso tribuno plebis homini potentissimo, sed multa in Rempub. molienti, quum ab eo, vt fit, salutaretur his verbis, Quid ais Grani? Imò verò, inquit, Tu Druse, quid agis? Vtrunque refertur à M. Tullio in oratione pro Cn. Plancio. Erasm. libr. 6. apoph.

Idem.

Quum P. Nasica tum consul, cuius iussu iustitium in medio foro edixerat præco Granius, rogaret eum domum descendentem, quid tristis esset? an quòd auctiones essent? Imo verò, inquit Granius, quòd legiones. notans eum, quòd armis rem gereret. Libera sanè vox prȩconis in consulem, sed eximiæ moderationis exemplum, hoc impunè licuisse præconi. Eras. l. 6. apoph.

Catulus.

Infrà apoph. de Oratione incomposita.

Iulius Cæsar.

L. Sylla sedente pro tribunali, cùm prætor esset, atque Cæsari adhuc priuato iratus dicere, se officio suo vsurum: respondit Cȩsar, Rectè tu appellas officium, quod pecunia tua comparasti. Neque enim magistratus

maiestate deterritus est, quin ei qua arte magistratum esset assecutus coram exprobraret. Plutarc.

Q. Catulus.

Suprà tit. de Crudelitate.

Priuernatum legati.

C. Plautius consul de Priuernatibus, qui à Romanis desciuerant, ad senatum retulit: ac variantibus sententiis quidam Priuernatum legatos percontatus est, quam pœnam viderentur meruisse? Eam, inquit, è legatis vnus, quam merentur qui se libertate dignos censent. Hic consul: Quid, inquit, si vobis pœnam remittimus, qualem vobiscum pacem habituri sumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam: sin malã, haud diuturnam. Eras. li. 6. apoph.

Diphilus.

Suprà tit. de Audacia.

L. Philippus.

Quum in Sertorium in Hispaniam Pompeium proconsulem mitti orasset, admiratúsque quispiam è patribus interrogaret Philippum, an dignum existimaret Pompeiũ pro consule in Hispaniam mitti: Non procõsule, inquit, sed pro consulibus. Apertissimè indicans, vtrunque consulem esse ad hoc munus subeundum inutilem. Plut.

Cn. Piso.

Cn. Piso, iuuenis etiamnum. Manilium Crispum reum egit, euidenter nocentem: eúmque licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quòd videret illum eripi gratia Pompeij, qui Manilio reo aderat. Itaque quum Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Pisoni, qui non vereretur nobilem & opulentum, atque ipsi cùm primis amicum, ad iudices pertrahere dixisset, Quin eadem opera me quoque accuses: intrepidè respondit Piso, Da vades Reipub. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priùs quàm Manilij deferam hic elegans epiphonema subiicit Valerius Maxim. Eodem inquit, iudicio duos sustinuit reos, accusatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum professione. Valer. Max. li. 6. cap. 2.

Cn. Lentulus.

Infrà de Potestate & potentia.

Pompeius.

Partis iam multis victoriis, cùm iam triumphum peteret, Sylla dictator restitit, contra legem id fieri ac consuetudinem receptam dicẽs. Cui Pompeius ait, se ab incepto non discessurum, cùm plures essent qui orientem, quàm qui occidentem solem venerarentur. Quo dicto Syllæ senio iuuentam suam præposuit. Plut. in Pompeij vita.

Cato Vticensis.

Laudatus à senatu, quod populi tumultum oratione sua prorsus sedasset: At ego, inquit, vos P. C. nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deseruistis. Plut. in eius vita.

Idem.

Quũ in senatu pro victoria, quam Cæsar ex Vsipetis Tenctherísq; Germanis retulerat, de supplicatione decernẽda, ageretur, sententiam dixit, Cæsarem hostibus esse dedendum, quo Romana ciuitas à præsidio expiaretur, deinde execrationes in authorem verterent. Idem.

Lælius.

Suprà de Cõuitiis in ipsum authorem retortis, & tit. de Generatione.

Cicero.

In Pompeium multa liberrimè dixit

dixit. Cuius hæc de iis dicta referuntur: Ego quem fugiam quidem, habeo: sed quem sequar, non habeo. Macrob. li. 2. Satur. Et cum ad Pompeiũ venisset, dicentibus eum seriò venisse: respondit. Minimè serò veni, nam nihil adhuc paratum video. Macrob.

Idem.

Interroganti Pompeio, vbi gener eius Dolabella esset? respondit, Cum socero tuo. Et cùm donasset Pompeius transfugam ciuitate. O hominem bellum, inquit, Gallis ciuitatem permittit alienam, qui nobis nostram non potest reddere. Macrob. l. 2. cap. 3. Satur.

Geminius,

Suprà de Castigatione modesta.

Petronius.

Cùm Catonem sibi obstrepentem in carcerẽ esset coniecturus, & multi essent quibus hoc factum maximè displiceret, inter alios M. Petronius increpatus à Cæsare, quòd senatu nõ demisso abiret: Malo, inquit Petronius, in carcere cum Catone, quàm hîc tecum esse. Quo audito, Cæsar statim Catonem, affectus pudore, dimisit. Dion Nicæus in Pompeio.

Laberius.

Ex equite Romano factus mimus, annos iam natus sexaginta, huc adigente Nerone, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæsus, ac proripienti se similis exclamabat.

Porrò Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulò pòst adiecit:

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Ad has voces populus vniuersus oculos & ora conuertit in Cæsarem: intelligens, illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo, quo licuit, Laberius vltus est sortem suam. Eras. l. 6. Apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

Antistius.

Cùm Romæ haberetur in senatu sermo, vt senatores Augustum (qui multis senatoriam dignitatem ademerat, ac quosdam vt sibi ipsis manus inferrent coegerat, alios tractarat contumeliosissimè) vicissim custodirent, repugnare multitudini non ausus: Sterto (interrogantibus ait (quamobrem neque apud Cæsarem excubare. Dion Nicæus in Augusto.

Anonymus.

Tiberio Cæsari contanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidam in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur, tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Ex Suetonio.

Marcellus.

Tiberius imperator cùm in edicto quodam verbo parum Latino esset vsus, interrogauit Latinæ linguæ peritos, num in Latinæ linguæ puritatem peccasset? Cui respondit Atteius Capito: Quanquam hoc verbo nemo vsus est ante hac, tamen id tua causa recipiemus in posterum. Marcellus autem quidam respondisse dicitur, Hominibus quidem potes dare ciuitatem Romanam, Cæsar, Latina verba non potes. Hunc Tiberius, quanquam liberè locutum, nullo tamen damno affecit. Dion.

Batto.

Dalmatis sæpenumero defectionis author fuerat & Romanis magna damna attulerat. A Tiberio interrogatus, cur ei deficere, támque diu contra Romanos bellare visum esset? Vos, inquit, causam dedistis,

qui ad greges vestros custodiendos non mittitis canes aut pastores, sed lupos. Dion in Augusto.

Clemens seruus Agrippæ.

Is, domino quantum ad lineamenta oris attinet, planè persimilis, cùm se Agrippam esse diceret, atque eo pacto magnam pecuniam conflaret, comprehensus tandem à Cæsare Tiberio interrogatúsque, quomodo Agrippa factus esset? Eodem (respondit) modo factus sum Agrippa, quo tu Cæsar Romanus, significans Tiberium fraude imperatoriam dignitatem esse nactum. Dion. in Tiberio.

Subrius Flauius.

Is, tribunus stipatorum militum apud Neronem interrogatus, cur cū cæteris in Imperatoris sui mortem cōspirasset ad Neronem dixisse fertur: Quia te & dilexi, & odio prosequutus sum supra omnes homines. Dilexi autem, quòd te sperabam bonum principem fore: odi autē, quòd tyrannum te esse satis sim expertus quo factum est, vt aurigæ atque citharœdo seruire noluerim. Xiphilin. in Nerone. Tacitus.

Sulpitius Aper.

Eadem dignitate qua Flauius, & item pari culpa insimulatus, cùm similiter, qua re motus conspirasset, rogaretur? respondit, non minus liberè: Se non aliam rationem finiendorum eius immensorum scelerum inuenire potuisse. Suetonius in vita Neronis.

Burus.

Cùm intellexisset, Neronem imperatorem Octauiam Augustam. propter Sabinam pellicem repudiasse, ad Neronem dixisse fertur: Si repudiasti, redde etiam dotem, hoc est principatum. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

A Nerone interrogatus, vt iterum de iisdem rebus sententiam diceret, planè & apertè respondisse fertur? Ne me, de quibus rebus semel dixero, bis interroges. Xiphilinus.

Pythias.

Nerone regnante: cùm omnes famuli, præter Pythiam, vnà cum Sabina pellice, Octauiam Augustam inuaderent, quòd eam contemnerent afflictam fortuna, & illi, cuius magna potestas erat, assentarentur, sola Pythias, licèt acerrimis tormentis coacta, noluit in dominam mentiri, cúmque Tigellinus Sophronius, homo petulantissimus, atque homicida crudelissimus, instaret vehementius, faciem eius conspuit: Mundior est (inquit) Tigelline, vulua Octauiæ dominæ meæ, quàm os tuum impudentissimum. Xiphilinus in Nerone.

P. Thraseas.

Suprà de Fortitudine domestica.

Anonymus.

Gallus quidam sutor cùm vidisset Caligulam imperatorē nunc deorū, nunc mulierū vestitu turpiter incedentem, atque in solio eminentissimo tanquā Deū sedentē, Iouis chlamyde amictum, tantā insolentiā irrisit. Qua re animaduersa, Caius ad se vocatū hominē, rogauit quid sibi videretur? respondit Gallus, Hanc magnam demētiam videri. Sed imperator, eo quòd sutoris dictum satis liberum esset, æquo animo tulit. Xiphilinus in Caligula.

Anonymus.

Græculus quidā causam agēs apud Claudiū Cæsarem, inter altercandū cōmotus hanc vocem in illū emisit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, id est, & tu senex

nex es, & stultus. Vsque eo summa potestas ob stultitiam & passim & propalàm euiluerat, vt hoc in os dixerit, non senator, sed ignotus Græculus, & dixerit impunè. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam bubulcus seruus, senio penè confectus, cùm iam assumpto ad imperium Vespasiano domino, propter nouæ fortunæ felicitatem meritum se putaret, quem dominus munere dignaretur, venienti in vrbẽ Vespasiano se obtulit, & libertate se donari petiit. Cùm autem minimè assentiri Vespasianum videret, cõtinere se seruile pectus nequiuit, quin vt poterat dominum vlcisceretur. Magna enim voce exclamauit, verò adagio dici, Vulpem pilos quidem mutare, sed mores nequaquam. Ita enim veteris domini auaritiam natura insitam exprobrauit. Fulgos. lib. 6.

Iun. Mauricus.

Nerua Cocceius in cœna, cui assidebat Veiento, qui sub Domitiano consularem dignitatem fuerat adeptus, sed multos clam apud illum detulerat, quum orta Catuli mentione, qui calũniator insignis fuerat, diceret, Quid faceret Catulus, si Domitiano superuixisset? Iunius Mauricus respondit, Nobiscum, inquit, cœnaret. Satis liberè submonens imperatorẽ, quòd Veientonem haberet familiarem, simillimum Catulo, quem vt calumniatorem execrabatur. Eras. lib. 8. apoph.

Fronto.

Is consul Romanus post Domitiani pessimi principis mortẽ, de Cocceio Nerua, principe optimo, atque eodem patientissimo, pari libertate locutus est. Nam cum videret nimiũ populo indulgeri, permittique vt in eius esset manu vel accusare vel occidere, quẽ Domitiani ministrũ fuisse sciret, clara voce dixisse fertur: Malũ esse sub principe viuere, qui nihil agi permitteret: sed longè deterius, sub eo, qui fieri nihil prohiberet. Quod cùm Nerua audiuisset, modum accusationibus imposuit. Fulgos. lib. 6.

Traianus dux.

Traianus Valentis, crudelissimi in Christiano omnes imperatoris, dux cõtra Gotthos missus, cùm pòst male in eo bello res gestas rediret domũ atque obiurgaretur ab imperatore, qui grauiter hominis ignauiam accusabat, respondit: Non ego ô imperator victus sum, sed tu potius, qui contra Deum inuictum bellum susci pis, atque tua impietate à te ipso omnem victoriam reiicis. Nicephorus Callistus lib 11. Eccles. histor. cap. 49.

Val. Homulus

Ab Antonino imperatore (quẽ hospitio acceperat) interrogatus, vnde porphyreticas illas columnas accepisset, ad tantũ ædium splendorem? dixisse fertur, Cùm in domum alienam veneris, mutus & surdus esto. Liberè indicans, non opus esse vt bonorum suorum rationes omnibus, imò imperatori etiam redderet. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in Consulibus.

Papinianus.

Bassianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quòd fratrem occidendũ curasset. Eòque Æmylio Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis negotium dederat, vt hoc facinus apud senatum defenderet. At is respondit: multò faciliùs parricidium perpetrari, quàm defendi ob hanc libe-

ram vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Eraſmus 8. apoph.

Geta.

Baſſiano tum ioco tum ſeriò dicenti, omnes cum liberis occidendos: Geta puer dixit, Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum eſt, pòſt cognitum eſt fuiſſe vaticinium, nam parricidium poſtea commiſit. Spartianus.

Heluius Pertinax.

Quum Antoninus Caracalla ambitiosè ſibi multa cognominia aſſereret, Germanici, Bartici, Arabici, & Alemanici, Heluius Pertinax, bellè iocatus fertur: Adde etiam, inquit, ſi placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidiſſet. Ælius Spartianus

Anonyma.

Adrianus Romanorum imperator cum fortè in foro eſſet, audiuit mulierem clamantem, Audi me Cęſar. Verùm is quum reſpondiſſet, Non eſt otium modo: illa altiùs clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem reſtitit, & mulierem audiuit. Ex Dione Caſſio.

Apollodorus.

Apollodorus inſignis architectus, cum Romæ præclara quædam ædificia erigeret. Atque Adrianus imperator ineptè hominem neſcio qua in re reprehenderet, reſpõdiſſe fertur: Abi imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem ædificandi artem planè ignoras. Quam loquendi libertatem adeò ſiniſtrè interpretatus eſt Imperator, vt ſtatim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Adriani.

Pollenius Sabinius.

Is homo omnium mordaciſſimus, cùm audiuiſſet Seuerum imperatorem adſcriptum eſſe Marci familiæ: Gratulor tibi, inquit, Cęſar inuictiſſime, quòd patrem demum inueneris, quaſi anteà patrem nõ habuiſſet, propter ignobilitatem & obſcuritatẽ generis. Xiphilinus in vita Seueri.

Anonymus.

Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Perſarum quaſi captiuus per pompam duceretur, quidam ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis diligẽtiſſimè ſcrutantes omnia, & cuiuſque vultum diligenter contẽplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem inquiunt, principis quærimus, notantes, à Galieno neglectũ fuiſſe. Id vbi delatum eſt ad principem, ſcurras viuos exuri iuſſit. Exemplum impietatis in Cęſare, periculoſæ libertatis in ſcurris. Trebellius Pollio.

Mares epiſcopus.

Iulianus imperator cùm Conſtantinopoli in Fortunæ ſacello ſacrificaret, palã à Mare epiſcopo Chalcedonenſi apoſtata & ἄθεος vocatus eſt. Is autem debilitatus viſu, alterius ducebatur manu. Volens igitur imperator lacerare blaſphemis Deum cõſuetè dixit, Neque Gallilæus tuus curare tibi viſum poteſt, Cui reſpondens Mares, dixiſſe fertur, Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc ideo factum eſt, ne te videã pietate omni nudatum. Sozomenus lib. 6. Eccleſiaſticæ hiſtor. cap 6.

Terentius.

Is ducum omnium fortiſſimus, & pietate ſimul, ac rerum cõtra Armenios geſtarum gloria in primis inſignis, cùm ad Valentem imperatorem contra Gottos iam belligerantem

rantem venisset, atque optionem imperator obtulisset, vt à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quàm vt Antiochiæ vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiã. Quod cum Valens audiuisset, potitionis libellum (vt homo erat impius, atque Christianæ religioni infensissimus) iam lectum lacerauit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentius libelli partibus recollectis: Habeo, inquit, ô Imperator, & donum teneo: neque aliud petam. Consilij enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. Nicephorus Callistus lib. 11. Ecclesiasticæ histor. cap. 49.

Sigismundus imp.

Cùm dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imò, inquit Bruncrius Veronẽsis, nullum genus hominum magis amas, nam qui apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alij, ni si assentando, tuam gratiam meruissent? Cum Sigismundus, Brunori, ait, sic comparatũ est, cum vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis aures damus Nec enim tu mecum tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Anastasius episcopus.

Interrogatus à quodã, cur ita pro fusè pecuniam sacram dilapidaret, & non potius in vsus decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret, liberè respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur. Nicephorus Callistr. lib. 17. cap. 36. hist. Ecclesiast.

Hormisdas.

Achemenides, qui & Homisdas dictus est, cùm in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane rege, atque abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, rex potentissime, nõ solum iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, vt facillimè vniuersitatis huius Deũ abiuret: huic longè faciliùs fore puto, regem despicere, atque ad alium transire, Rex namque etiam, homo cùm sit, fatis subiectus est: cùm Deus nullis rebus planè subiectus sit. Magis igitur est crimen, diuinam quàm regiam lædere maiestatem. Nicephorus lib. 14, cap. 20. Eccles. histor.

Isacius monachus.

Cùm Valentem imperatorem vnà cum exercitu contra Gotthos, qui Christianum religionem accepe rant, exeuntem vidisset, manu frenum equi, quo ille vehebatur, arripiens, voce magna dixisse fertur: Quónam, ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis? Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit, quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemas linguas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. Plura leges apud Nicephorum libro 11. cap. 50. Ecclesiast. histor.

Agapethus Rom. Episcopus.

A Theodato, qui in Italia Gotthorum rex erat, Constantinopolim placandi Iustiniani gratia missus, cùm Imperatorem Eutychiana hæresi laborantem, frustra reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quantum intueri possum, ad Diocletianum me venisse video. Fulgos. lib. 6.

Ioannes Capotius.

Cùm dissidentibus inter se Othone quarto & Friderico secundo imperatoribus, Innocentius pontifex nunc Othoni, nunc Friderico assentiret, & discordias subinde multas sereret, verbis aliud ostẽdens, quàm facto, Ioannes Capotius Romanus, Verba tua, inquit, pater sanctissime, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt diaboli esse videntur. Ibidem.

Iulianus Card.

Libros veterum cùm in bibliotheca lectitasset accessit quidam qui diceret: Quid tu hîc inter mortuos latitas? ad nos tandẽ qui viuimus exi. Ei Iulianus, Imo, inquit, ij fama viuunt, tu neque nomine neque re viuis. Æneas Syluius li.3. Commentariorum Alphonsi.

Anonymus.

Coloniensium episcopus & dux, cùm iter armatus per Grrmaniã faceret, multis stipatus equitibus, incidit in bubulcum quendã, tantum deridentem exercitũ. At vbi hominem interrogasset, cur tantopere rideret? respondit bubulcus, Miror sanè Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in tanta inopia mortuũ esse, vt posteros in eo ordine tãtopere locupletaret. Dicẽte verò episcopo, se simul & ducem esse, & episcopũ: respondit bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem cuius personam modò geris, in inferno esse contigerit, quò putes episcopum esse iturum? Libello autem respõso ostendit, quàm stultum sit, in eodem subiecto duas diuersæ professionis personas agere velle. Et si in altera peccaret, putare se in altera pœnas errati non sensurum. Fulgosus lib.6.

De libertate.

Pythagoras.

* NEminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi imperaret. Stob. serm. 6.

Bion.

* Bonos famulos libertate frui dicebat: at malos liberos, multarũ cupiditatũ seruos existere. Stob. ser. 2.

Aristippus.

Dionysio recitanti versiculum ex Sophoclis Tragœdia,

πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
κεῖνʼ ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ:

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta se contulit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Aristippus correcto posteriore versiculo respondit,

οὐκ ἐστὶ δοῦλος ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id est,

Haud seruus est, si liber illuc venerit.

Significans non esse verè liberũ, nisi cuius animum spe metúque liberauit philosophia. Etenim verè liber est, quisquis ingenuus natus est. Quidam hoc dictum ascribunt Platoni. Laer. lib. 2. cap. 8

Idem.

Quum Dionysius Aristippo exprobraret, quod nihil vtilitatis ab eo cœpisset: Sanè, inquit: nam si quid tibi profuissem, non secus à tyranni de quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. serm. 47.

Dogenes.

Inter Aristippum & Diogenem Cynicum nonnulla fuit contentio ob diuersum vitæ institutum. Diogenes Aristippum appellabat, ob diuenditam Dionysio libertatem, canem regium. In quem vicissim Aristippus: Si Diogenes sciret vti regibus

bus non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus crudis oleribus, non esset canis regius. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? respondit, Libertas. hæc enim semel amissa, non facilè recuperatur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Cùm Xeniadæ seruiret, amici agebant de eo redimendo. At ille: Nequaquam, inquit, an nescitis leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nam leo vbicunque est, semper leo est. Laërt. lib. 7.

Idem.

Craterus Alexandri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem, vt ad se commigraret, cui respondit, Malle Athenis salem lingere, quàm apud Craterum opipara frui mensa: sentiens, libertatem quamuis inopem, omnibus diuitum delitiis præferendam, vbi minuitur libertas. Laërtius libro 6. cap. 2.

Idem.

Prædicantibus beatum Callisthenem philosophum, quòd apud Alexandrum apparatu splendido exciperetur: Imò, inquit infelix est, quòd illi prandendum cœnandúmque sit, cùm Alexandro visum fuerit sentiens, nihil esse beatum, si absit libertas. Hic est Callisthenes, Aristotelis discipulus, quem Alexander tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Callisthene supponunt ipsum Aristotelem, cuius felicitatem prædicantibus, quòd cum regis filio viueret: Aristoteles, inquit, prandet cùm vult Alexander, Diogenes cùm vult Diogenes. Laer. lib. 6. cap. 2

Timon Nicæus.

Suprà tit. de Adulatoribus non admittendis.

Simon Athen.

Simonem Atheniensem Pericles ad se inuitauit, pollicens sese omnia necessaria præbiturum. At Simon negauit se venditurum libertatem. Delectauit hunc imago muris syluestris paruo viuentis, potius quàm domestici in summis deliciis, sed perpetua cum solicitudine versantis. Laër. lib. 2. cap. 14.

Anonymus.

Lacon quidam interrogatus, quid artis sciret? Liber, inquit, esse. Ea gẽs nec disciplinis philosophorum, nec opificiis exercebatur: tantum inuicti animi libertatem tuebatur, nec hominibus nec vitiis seruire docilis. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Quidam captiuus cùm venderetur, ac præco diceret se mancipium vendere: Scelestе, inquit, non tu dices captiuum? Non puduit duræ conditionis, sed puduit tituli seruilis. Tantus erat libertatis amor. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de iniuria.

Agesilaus.

Cùm quendam admirari videret, quòd rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur: Atqui, ait, pro hac frugalitate optimam messem metimus, libertatem videlicet. Sapienter admonẽs, nullam esse voluptatem viris ingenuis libertate suauiorem nec ibi diu libertatem esse posse, vbi luxus regnat. Plut. in Lacon. apoph. & Erasm. lib. 1. apoph.

Cleomenes.

Quum è carcere elapsus ad occidendum Ptolemæum plebem sollicitasset, neminémque inueniret: Non mirum est, ait, si talibus viris, qui libertatem negligunt, mulieres etiam dominantur. Plutarch.

Buris & Spartes.

Ij spõte profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebãt, eo quòd oratores Persarum occidissent: quos cùm Xerxes vidisset, interficere noluit, sed apud se manere iussit. Cæterùm quum regis dux instaret rogans, dicerétque fore, vt in pari honore haberentur cùm his qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modum respõderunt: Scimus quàm ingens bonum sit libertas, quam nemo sanus vel cũ Persarum regno commutarit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxisset exercitum, résque in eo esset statu, vt probabile esset eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidã Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud nisi quòd fortiter moriemur, quando nos soli Græcorum liberi esse, nõ aliis parêre didicimus? nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quàm dulce bonum est libertas, quæ morte emitur? quàm misera res seruitus, cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his esse, qui se sponte dedunt in eam seruitutem, vnde nec dato peculio possunt rediri, nec gratuita manumissione liberari? Plutarch. in Lacon.

Arenius.

A Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum non tulisset, vrbémque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupiebam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis meis libertatem relinquere. Xenophon.

Stilpon.

Quum Demetrius abductis omnium Megarensium seruis Stilponi diceret. Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit, Stilpon nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plut. in Demetrio.

Hegesippus.

Quum Hegesippus cognomento Crobilus, Athenienses in Philippum irritaret, quidam è concione succlamauit, Itáne bellum nobis inuehis Hegesippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas vestes, & publicas exequias, & orationes funebres si victuri sumus liberi, nec imperatis Macedonũ parebimus. Significans, libertatem bene emi magno, nec sine negotio posse seruari. Eras. l. 5. apoph.

Eusebius philosophus.

*Eorum, inquit, qui fœdis voluptatibus dediti sunt, nullum tu liberum ducas. Hi enim multo sæuioribus dominis quàm vilia mancipia seruiunt. Stob. serm. 6.

Epictetus.

* Dicebat nullum esse seruum, qui animo sit liber. In Enchirid.

Pyrrhus.

Cùm Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fecisset, eodem die descendens ex arce, Atheniensiũ erga se animum & fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam regum portas (si modò patriæ libertatẽ tueri vellent) aperirent. Significãs regibus, imperatoribus ac principibus semper inuisã esse libertatẽ: omnésque

que conatus ac vires eò intendere, vt libertatem extinguentes, ex liberis seruos sibi faciãt. Eras. l. 4. apoph. ex Plutarch.

Meton.

Quo die decretum de Pyrrho vocando sanciri per populum Tarentinum debebat, & multitudo in concione sederet, accepta corona & lãpade, quasi ebrius, tibicine ducente ludibundus in concionem peruenit: &, vt fit, in turba populari aliis applaudentibus, aliis ridentibus, vtque procederet in medium inuitantibus, processit ille, & quasi cantaturus astitit. Sed vbi silentium nactus est: Viri inquit, Tarentini benefacitis, quòd iocari & ludere volentibus, dum licet, permittitis: si tamen sapitis, cuncti ac ludorum libertate fruamini, antequam Pyrrhus adueniat, hanc & aliam omnem libertatem aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quãprimùm aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarentinis interdixit. Brus. l. 3. c. 32. ex Plutarch.

Brutus.

In Tarquiniorum electione dicebat, ex duobus alterum esse eligendum, aut vitam liberam, aut mortem gloriosam. Bruson. libr. 3. cap. 32. ex Liuio.

Cicero.

Duo semper sibi contingere optabat: primum, vt moriens populũ Romanum liberum relinqueret, quo nihil à diis immortalibus maius dari posse dicebat. Alterum, vt ita cuique eueniret, vt de rebup. esset meritus. Cic. in Philippicis.

Idem.

Ab Androne quodam Laodiceo salutatus, quum aduentus causam percontatus intellexisset illum pro patriæ libertate legatum ad Cæsarem venisse, Græcis verbis expressit publicam seruitutem, ἐὰν ἐπιτυχῇς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον: id est, si impetras, etiã pro nobis legatus esto, siue pro nobis orato. Eras. l. 4. apoph.

De libertate nimia.

Socrates.

Dicebat, sororem libertatis esse pigritiam, testésque huius rei fortissimos, maximæque libertatis populos adducebat Indos & Persas, qui vtrique segnissimi essent ad laborandum: Phrygas verò & Lydos, ad opus faciendum promptissimos esse, qui cum seruitute degerent. Ælianus l. 10. de Var. histor.

Plato.

* Nimiam libertatem tum in priuato homine, tum in ciuitate, non in aliud quàm nimiam seruitutem euadere dicebat. l. 8. de Repub.

Appius Claudius.

Dicere solebat, populo Romano melius negotium quàm otium committit. Sensit vir sapientissimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incremẽti semper accepisse. nimio otio autem & pigritia omnia deinceps in peius ruisse. Valer. Max.

Vide apoph. de Indulgentia, Impunitate, Ignauia, Otio, Licentia, &c.

De libidine fœda.

Bion.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis factus vxores à viris. Laert. l. 4. c. 7.

Diogenes.

Animaduertens Olympionicem

quendã oculos defigere in scortum, adeo vt præteritum capite reflexo intueretur. Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, obtorto collo vinctus abducitur. Ridiculum existimabat certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi sine funibus. Laert. l. 6.

Stratonicus.

Quum egrederetur Heraclea ciuitate, portas ac mœnia circunspiciebat. percontanti verò cuidam, quid circumspiceret? Pudet, inquit, si videar exire è lupanari. notans corruptos eius ciuitatis mores. Sunt eius nominis ciuitates multæ, sed de Heraclea Thasiæ sensit opinor. Erasm. l. 6. apoph.

Marius.

Lusius, Mario ex sorore nepos, quũ Marius iterum consul esset, vim admouit militi cuidam adolescenti nomine Trebonio: at is Lusium interfecit. Id factum multis incusantibus, non inficiatus est adolescens se ducẽ suum interfecisse: sed causam addidit, ac probauit. Marius itaque quum iussisset afferri coronam, pro facinore in bello præclarè gesto dari solitam, Trebonio imposuit: graui exemplo monens cæteros, ne simili modo tentarent adolescentum pudicitiam: quando non solum absoluit, verum etiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum & ducem suum ferro necasset. Plutar. in Rom. apophthegm.

Anonymus.

Nero puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est. Addita dos, additum flammeum addita celeberrima nuptiarum solemnitas. Quid multis? palã pro vxore habuit. Hinc fertur cuiusdam non inscitus iocus: Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Sentiens, exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuisset natus, si pater Spori similem habuisset vice coniugis.

Huc refer apophth. de Intemperantia, Scortatione, Voluptate, &c.

De librorum fiducia & multitudine.

Socrates.

INterrogatus, quare non scriberet libros: Quoniam, inquit, chartæ iis qui scripturi sunt, pluris essent emẽdæ. Nihil scripsit in vita, iudicans librorum copiam officere studiosis sapientiæ. Eras. l. 6. apoph.

Antisthenes.

Amico cuidam deploranti, quòd cõmentarios suos perdidisset: Oportuit, inquit, ista animo potiùs quàm chartis inscribere. Sensit vir prudentissimus librorum fiduciam plerunque in causa esse, vt minus exerceamus memoriam: in tuto enim est, quod animo insculptum est: cætera pereunt facilè. Laer. l. 6. c. 1.

Oenipedes.

Cùm videret adolescentem multos libros conquirere, dixit, Non cistæ, sed pectori. Sensit autẽ, non eruditos esse eos qui librorum copiam habent, sed qui ex libris omnia in memoriæ thesaurum reposuerunt. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 50.

De licentia.

Anonymus.

LAcõ quidam cùm venisset Athenas, vidissetque illic præcones qui

qui muriam promitterent, qui obsoniũ, qui publicanos & lenones, aliásque parum honestas functiones profiterentur, neque quidquam sibi turpe ducerent: vbi reuersus est in patriam, ciuibus percontantibus quomodo se res haberent Athenis? Omnia, inquit, honesta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honesta, turpe nihil. Argutia dicti est in ambiguo sermonis. Plut. in Lac. apo.

Ephori.

Suprà tit. de Contumelia.

Agesilaus.

Notans præposterã licentiam eorum qui Asiam incolebat, eius gentis corruptis morib⁹, dicere solebat: Inter illos qui improbi essent, eos esse liberos, contra qui probi, eos esse seruos, quòd ibi licerent omnia, virtus odio haberetur. Idem.

M. Cato.

Studiosè magistratum semper admonere solitus est, vt delinquentes in Repub. grauiter castigarent. Sentiens, nihil perniciosius esse in Republica, quàm licentiam, quàm adeò non ferendam in ciuitate putauit, vt iudicaret magistratum lapidandum, qui coercere posset, non tamen faceret. Plut in Rom. apoph.

Neron.

Infrà de Tyrannide.

M. Antonius Verus.

Dicebat, difficile esse, in maxima licentia moderari sibi, & cupiditatibus quasi frenos imponere. Herodianus. lib. 1.

Antonius Caracalla.

Eius nouerca, cùm esset pulcherrima, veluti per impudentiam corpus magna ex parte nudauit. Cúmque dixisset Caracalla: Vellem, si liceret: Si libet, inquit illa, licet: An nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non accipere? Ea mulieris vox Caracallam imperatorem ad detestabile facinus pertraxit. Ex Ælio Spartiano.

Vide apoph. de Impunitate, Licentia nimia, & Pœna neglectu.

De lingua, garrulitate, & loquacitate nimia.

Thales.

Dicere solitus est, Multa verba nequaquam arguere hominem sapientẽ. Sapiens enim, non nisi cùm res postulauerit loquetur, & paucis suam absoluet sententiam. Stultus autem, non habita vlla ratione loci, temporis, personarum, &c. sua loquacitate omnia effutiet. Erasm. li. 7. apoph. ex Laert. lib. cap. 1.

Idem.

Subinde admonere solitus erat, ne ita loquamur cum amicis, vt sermo nos in ius vocet. Quo docere voluit, cautè de absentibus etiam corã amicis loquẽdum esse, ne nos apud alios deferant, & nostra loquacitas vergat nobis in magnum malum. Laertius lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

*Gladij plagã quam linguæ leuiorem esse dicebat: ille enim corpus, hæc animum vulnerat. Anto. & Max. ser. de loquacitate.

Chilon.

Non committendum esse dicebat, vt lingua præcurreret animum. Admonens, prius cogitandum quid loquaris, quàm lingua prorumpat in verba. Nescit enim vox missa reuerti. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Præcipiebat, linguam cùm aliàs semper, tum præcipuè in conuiuio

continendam, quòd illic cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Porrò vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Idem.

A quodam interrogatus, quídnam apud homines omnium esset difficillimum? Retinere, inquit, ea quæ cupimus esse arcana. Quo dicto innuit, quanta hominum sit linguæ licentia, qui etiam quæ in cordibus recondita esse deberent, liberiùs loquendo effutiunt. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Bias.

Adolescente quodam intempestiuas nugas crebro iactante, adeò vt neque modũ esset habiturus, neque finem: Quî factum est, inquit, vt à quo scatere verbis didicistis, silere non didiceris? Stob.

Bion.

Cuidam immodicè loquaci, vt sibi subueniret oranti, respondit: Abundè tibi morem geram, si aduocatos miseris, non venias ipse. Laertius lib. 4. cap. 7.

Timon.

Antisthenẽ, qui quoniã multa conscripserat volumina, Timon appellare solebat παντοφυῆ φλίδονα, id est, ingeniosum nugatorem. Non tamen dixit εὐφυῆ, sed παντοφυῆ quòd ingenio ad quiuis versatili varia tractaret argumenta, & in his quędam digna philosopho. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

A Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit lagenam, cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris quot sint duo & duo? respondes, viginti: ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem, quòd idem in illius scriptis notauit Aristoteles. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Interrogatus quid esset in homine pessimum, & quid optimum? respondit, Lingua. Sentiens, idem membrũ plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimũ esse, si secus. Laert. lib. 1. cap. 9.

Heraclitus.

Interrogatus aliquando, cur sileret, Vt vos, inquit, loquamini. Laert. lib. 9. cap. 1.

Zeno.

Adolescentulo plurima effutienti immoderatiùs quàm par erat: idcirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: vt plura audiamus, loquamur perpauca. Laert. lib. 7.

Idem.

Audiens adolescentem plus satis loquentem in conuiuio, ait: Aures in linguam defluxere. Allusit autem ad naturæ artificium, quæ hominibus duas aures fecit, linguã autem vnam tantum: vt disceret, plura quidem audienda esse, non autem temere effutienda omnia. Laert. lib. 7. cap. 1. Maximus serm. 60.

Idem.

Dicere solebat, satius esse labi pedibus, quàm lingua: eoque conuiuia quantũ poterat, vitabat, quod ibi solutus vino, & aliorum fabulis prouocatus, facilius labi posset. Laert. libr. 7. cap. 1.

Idem.

Ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidentérque: Fieri, inquit, nõ potest, quin te pater ebrius proseminarit. oderat futilem loquacitatem, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Idem.

Democritus.

Quum indoctum quendam verbis inanibus

inanibus obstrepentem diu tulisset: Ad blaterandum, inquit, satis mihi instructus videris, ad silendum verò impos. Stob.

Æsopus.

* Quid esset in hominibus bonum & malum sciscitatus, linguam esse dixit. Anton. & Max. serm. de loquacitate.

Pericles.

Cum publicè dicturus prodiret, in primis se optare dicebat, ne insolens verbum excideret, quod populum, piásve aures lædere posset, aut suæ etiam voluntati contrarium esset. Non ignorauit sanè vir prudentissimus ac eloquentissimus, quàm labilis lubricáque sit lingua, quæ sepenumero limites suos egressa, in multa rerum pericula hominem etiam nolentem rapit, ac in mortem quoque aliquando præcipitat. Ælian lib. 4. de varia hist.

Theocritus Chius.

Cùm veniret Byzantium, & verborum prodigos homines inueniret Rectè (inquit) de vobis dicitur, quòd in ore omnis vobis suppellex est, & vnicum domicilium. Stob.

Idem.

Anaximene dicturo, ita præfatus est? incipit verborum flumen, mentis gutta significans, habere multum loquentiæ, sapientiæ parum. Stob. ser. 34.

Idem.

Ineptum quendam poetam recitantem auscultans, & interrogatus ab eo, quænam ei placarent? respondit: Quæ omisisti. erat enim ingrata nimis prolixa illa loquacitas. Antonius in Melissa. par. 1. ser. 50.

Crates.

* Videns adolescentulum secretò ambulantem, interrogauit, quid illic solus faceret: Mecũ, inquit, loquor, cui Crates, Caue, inquit, rogo & diligenter attende, ne cũ homine malo loquaris. Seneca. epist. 10.

Xenocrates.

Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, vno ex iis quærente: cur solus linguam suam cohiberet: Quia dixisse me aliquando pœnituit, tacuisse nunquã. Laert. Stob.

Aristoteles.

Garrulus quidam, vbi multa nugatus esset apud Aristotelem, tandem dixit, Fortassis obstrepo tibi nugis meis: Non herclè, inquit, neque enim aduerti animum. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Callisthenem adolescentem coram Alexandro multa indecenter & liberiùs loquentem, Homerico carmine castigauit, dicens:

Talia si loqueris, non multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 1.

Solon.

Cuidam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset: Nullus, inquit, stultus tacere potest. Nimia enim loquacitate stultitia hominum proditur. Brus. lib. 3. cap. 25.

Theophrastus.

Ad quendam, qui in conuiuio perpetuò silebat: Si indoctus & imprudens es, inquit, prudenter facis: sin doctus, imprudenter. Sic refert Laertius lib. 5. cap 2. Sed Plutarchus hunc in modum dixisse scribit, Si stultus es, rem facis sapientem, sin sapiens, stultam. Est enim non minima sapientiæ pars, tegere silentio stultitiam.

Idem.

Dicebat, potius esse fidendũ effre-

ni equo, quam verbo incomposito. Nemo non metuit insidere equo infreni, at plus est periculi à lingua effreni. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit num fundum haberet? vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & facultates amittas. Notans, illum ad dicendũ non esse idoneum, sed magis ad agriculturam Laer. lib. 2. cap. 18.

Demosthenes.

In conuiuio audiens hominem loquaculum, dixit, Si multum saperes, non multa loquereris. Stob.

Idem.

Sciscitatus, quæ causa esset vnius tantùm linguæ, & geminarum aurium? Quoniam, respondit, duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. Idem.

Agis.

Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquentia Laconismus dicitur. Quum igitur Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem dicendi finem fecisset, rogarétque quid ciuibus suis esset renuntiaturus? Agis, Illud (inquit) renuntia, quãtum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me silentem audisse. Hoc dicto exprobrauit stolido oratori inanem loquacitatem, responso indignam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Lacones.

Ctesiphontem eiecerunt, qui se profitebatur de re quauis totũ diem posse dicere, dicentes: Boni oratoris esse, sermonem habere rebus parem. Nulla in re iustius putarunt adhibendam frugilitatem quàm in oratione, quam Hesiodus non aliter quàm pretiosum thesaurum parcissimè censet esse depromendam ad vsum, non ad ostentationem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Samiorum legatis prolixiore oratione vtentibus, dixerunt: Media sumus obliti, postrema non intelleximus, quia prima non meminimus. Quo dicto docuerunt, nimiam loquacitatem vbique fugiendum esse. Idem.

Labotus.

Cuidam apud ipsum prolixiore vtenti sermone: Quid mihi, inquit, de re pusilla, longua texis prooemia? Quanta res est, tantam oportet & orationem esse qua vteris. Est hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi sermone causa quàm postulat longiore: adeò nusquam non placebat frugalitas. Nam ad causam non magnam, adhibere superuacuam verborum copiam, luxuriæ genus est Idem.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm in luscinia plumis reuulsis minimum reperisset carnium: Vox, inquit, tu es, præterea nihil. In eos dici potest, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Idem.

Idem.

Quidam interrogatus de re quapiam, respondit: Non. Verùm vbi percontator dixisset illum mentiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te stultum esse, qui sciscireris de his que noueris? Salse taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæsierit fabulandi materiam. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Idem.

Alius, quum audiret rhetorem magnos sermonum circuitus connectentem. Per Geminos, inquit, fortis sanè homo: qui quum nullum habeat argumentum, tamen egregiè voluit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio, nisi breuis & vera, & ad rem seriam pertinens. Proinde ridiculum existimabat, quòd orator in ficto themate tantam verborum profunderet. Idem.

Charillus.

Interroganti, quam ob causam Lycurgus tam paucas leges tulisset Lacedæmoniis? Quoniam, inquit, pauca loquentibus, paucis etiam legibus est opus. Sensit nimirum, pleraque mala ex multiloquio nasci. Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia. Plut. in Lacon. qui eundẽ in Lycurgo Charilaum vocat.

Cleomenes.

Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cum Polycrate tyranno bellum susciperet. Id cum fecissent oratione plus æquo prolixa, respondit in hunc modum: Quæ primo loco dixistis, non memini, & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixistis omnium postrema, non probo. Admonet, multiloquium non solùm molestum esse auditori, verùm etiam ad persuadẽdum inutile, præsertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus fastidiosis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sophista quodam de fortitudine multa disserente, risit Cleomenes. At sophistæ dicenti: Quid rides Cleomenes, audiens de fortitudine disserentem, præsertim quum sis rex? Quoniam, inquit, ô amice, si hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: sin aquila, magno silentio auscultarem. Visum est ineptum, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessisset vnquam, nec aliud posset, quàm in hirundinis morem garrire. Idem.

Demades.

Tibiis Athenienses comparare solebat: ex quibus si linguam detrahas, reliquũ inutile erit. Maximus serm. 60. Stobæus serm. 2. de Imprudentia.

Agis.

Cùm sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationem esse rerũ omnium præstantissimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: Ergo, inquit Agis, tu cùm taces, nullius es pretij. significans, multo præclarius esse res magnificas gerere, quàm habere linguam ad magnificẽ loquendum expeditam. Plut. Lacon. apophth.

Idem.

Perinthiorum orator in Lacedæmoniam missus, cùm apud Agidem dixisset admodum prolixè: vbi perorasset, rogauit eum, Quid esset Perinthiis renuntiandum? Quid aliud, inquit, nisi quòd tu vix dicendi finem feceris, ego verò tacuerim? Idem.

Idem.

Quum de Græcorum libertate quidam in medium adduxisset magnifica quidem, sed factu perquàm difficilia: Tua, inquit Agis senior, verba hospes opus habent viribus & pecunia. Perquàm scitè declarans, frustra de his verba fieri, ad quæ perficienda non suppetit facultas. In consultationibus enim non solùm spectandum est quid sit factu pulcherrimũ, sed quid fieri possit. Idem.

Idem.

Abderitanorum legato, qui multa locutus, rogarat, Quidnam ciuibus suis renunciaturus esset? Te, inquit, mihi tacenti tantisper auditum fuisse, quantisper dicendo consumpsisti. Simile ei, quòd de Perinthiorum oratore paulò suprà ex Plutarcho retulimus.

Anaxandridas.

Cùm Ephoris opportuna quidem, sed pluribus quàm sat erat, quidam loqueretur, Anaxandridas: Hospes, inquit, re necessaria in non necessario vteris. Significans, quod per se rectum est, & vtile, non egere prolixa oratione: quòd ipsa causæ bonitas facilè seipsam commendet. Quòd si vsquam locus est loquacitati, eam oportet ad inhonestas causas adhibere. Plut. in Laco.

Agesilaus.

Cùm rhetorem eo nomine apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem laudasset quidam, quòd res specie exiguas magno verborum ornatu amplificare posset: Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos calceos inducat. Quo innuit, inanem loquacitatem nullibi probandam esse. Idem.

Idem.

Megarensi cuidam multa iuueniliter de sua ciuitate aduersus Agesilaum iactanti: Adolescẽs, inquit rex, tui sermones opus habent magnis viribus. Significans, indecenter eum magnificè loqui, cui vires non suppetunt orationi pares.

Demonax.

Audiens quendam imprudentiùs de rebus loquentem: Maiore, inquit, studio auribus quàm lingua vteris. Stob.

Antipater.

De Demade oratore iam grandæuo dicere solebat. Demadi, vt immolatæ victimæ, nihil superesse præter linguam & ventrem. Nam venter ex hostia abiiciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita senex orator, tantùm loquebatur. Loquacitas enim crescit cum ætate. Tradunt autem, Demadem luxui & gulæ fuisse deditum, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatem. Plutarch. in apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Spartiatis, qui multis magnisque in rebus Thebanos accusauerãt, per iocum: Hi nempe vos, inquit, à breuiloquio desistere coegerunt. Plut. in apoph.

Archelaus.

Loquaci tonsori, dicenti, Quomodo te tondebo? vrbane, Silens, inquit, plut. lib. de curiositat.

Alexander.

Epistolam à matre missam, quæ occultas accusationes & calumnias in Antipatrum continebat, legens, Ephestionem quidem amicum simul, vti consueuerat, eandem legere passus est, sed ea lecta annulum ipse digito detraxit: & ori illius sigillum, veluti reticentiæ symbolum impressit, dicens: Contine hæc, & ne quid eorum effutias. Plutarch. in Alexandro.

Idem.

Cùm silentium suorum maximopere probaret: quisquis, inquit, secretò commissum diuulgauerit, is certè aut nimium immodestus: & siquidem lucri studio id egerit, improbus rectè dicitur: aut si nulla spe quæstus allicitur, æquè profectò iniquus est. Stob.

Gna-

Gnathæna.

Venerat ex Hellesponto ad Gnathænã amator quidã eius fama & nomine permotus. Cùm itaque inter pocula plurima effutiret, & importunus esse videretur, respondens Gnathæna: Nunquid, inquit, te ex Hellesponto venire dixisti? Cúmque annuisset: Cur igitur, inquit, primariam inibi ciuitatem ignoras? Qui cùm diceret, Quænam tandem est illa? Sigeum, respondit. Atq. ita artificiosè hoc nomine, futilem eius loquacitatem coërcuit: σιγὴ enim silentium & taciturnitas apud Græcos appellatur. Ælianus lib. 2. de Varia hist.

M. Cato.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi negauit, dicens: Se cum eo non posse viuere, qui plus saperet palato, quàm corde. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret. Ea enim est linguæ licentia, vt semel limites suos egressa, vix intra septa contineri possit. Bruson. lib. 3. cap. 25.

Romani.

Iunium Bassum, hominem cũ primis dicacem, Romani asinum album appellabant, quòd feliciter esset stupidus ac ridiculus. Alba enim, veteres felicia vocabant. Erasmus libro 6. apoph.

Anonymus.

Rhodius quidã ministro Romani Imperatoris multa vociferanti ferociter: Non curo, inquit, quid tu dicas, sed quid ille taceat. Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora concilia. Plut.

Pompeius.

Impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere solebat: Cupio ad hostes transeat Cicero, vt nos timeat. Notans illius ingeniũ, quo dicitur hostibus fuisse supplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus: Trãsi ad Cæsarem & me timebis.

Cicero.

P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad causæ patrocinium adhibuerat, cúmque ipse vellet omnia dicere, nec quicquam dicendi locum daret, vbi iam constaret illum à iudicibus absoluendum, ferretúrque sententia: Vtere, inquit, Tullius, hodie tempore, nam cras priuatus eris, notans hominem, quòd in causa suo arbitratu solus egisset omnia. Eras. lib. 4. apoph.

Valerius Homulus.

Cùm hospitio Pium Antoninum imperatorem excepisset, atque is interrogaret, vnde porphyreticas columnas accepisset, quibus tam egregiè domum suam ornasset? respondisse fertur, Cùm in domum alienam perueneris, & mutus & surdus esto. Ostendens, nequaquam cõuenire, vt alterius bonorum rationes intempestiuius quàm decet exigamus. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

Alphonsus.

Homines quos vanis sermonibus impleri, & penè distendi intueretur, modò vtres, modò vesicas vocitabat. Quemadmodum enim vtres & vesicæ infusis humoribus extenduntur, & tumescunt, donec humorem infusum respuant: sic homo loquaculus inflatur, donec audita, garriendo effutiat. Panormitanus libro 4.

Hieron. Carbo.

Loquaculus quidam Hieronymũ

Carbonē: ſuauiſſimi ingenij virum, obtundebat, atque cùm ingentem iam verborum cumulum congeſſiſſet, petebat ſibi ab eo ad ſingula reſponderi. Verùm cùm ille ſiluiſſet diu, conuerſus tandem ad aſtantes: Magnum inquit, ranarum prouentum attulit. Pontanus.

Ennius Senenſis.

In Petrum de monte Licino, non incelebrem aſtronomum, podagra laborantem, incidit: atque ab eo, dum alteram poſt alteram fabulam recitaſſet, diu retentus cùm tranſeuntem notum quendam vidiſſet: Age, inquit, ô amice, auſculta hunc podagricum. Nam aures meæ audiendo ambæ obtuſæ ſunt. Notauit autem hominis vanam & nimium moleſtam loquacitatem. Æneas Syluius libr.3. Comment. de rebus geſtis Alphonſi.

Æn. Syluius.

Dicere ſolebat, Sapientius eſſe agere, quàm fari. Nunquam enim, niſi cùm neceſſitas poſtulat, ſapiens loquitur: neque vana, ſed ponderata profert. Stulto autem nullum eſt tempus ſermoni clauſum: faciléque verba iactitat, qui ſine conſideratione profatur. Syluius lib.1. Commen. de rebus geſtis Alphonſi.

Vide apophth. de Garrulitate, Loquacitate, Silentio, & Taciturnitate.

De lite & contentione.

Chilon.

Eius tria præcepta aureis literis Delphis conſecrata ſunt: Noſce teipſum, Ne nimium cupias, & Æris alieni atque litis miſeriam fac effugias. Bruſ. lib.3. cap.27. ex Stob.

Zenon.

Cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter pronuntiauit, non oportere malos viros cum probis contendere, cùm diceret: Annon plorabit malus ſi bono auerſabitur: Ergo nullum ius ſinit malum probo contradicere. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus ſit liber.

Alcibiades.

Suprà apoph. de Fuga excuſata.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cùm per Lutetiam obambulans obuios haberet quoſdam è ſenatu qui raptim ad Curiam properarent: Annon, inquit, hi ad nundinas videntur proficiſci? Annal. Franciæ. Alluſit ad illud Stratoclis & Dioclis (quorum meminit Plutarchus) qui ſeſe mutuo inuitabant ad meſſem aureā: ita enim curiam & tribunal vocabant.

Idem.

* Valde laudabat auguris cuiuſdā reſponſum, qui conſulenti quid oculis maximè prodeſſet? reſpondit, ſi pragmaticum & cauſidicum rariſſimè videris. Annal. Franc.

Idem.

* Ipſe perſæpe cùm in Curia parlamenti Galliarum ſupremi Lutetiæ intereſſet, patronóſque cauſarum diſertos non illibenter audiret, eos tamen Sutoris partes impudenter ſibi vendicare dicebat. Námque quod Sutoris eſt proprium alutam producere dentibus, hoc cauſidicos in dilatandis ſcriptis, prudentum reſponſis & Cæſarum legibus facere affirmabat. Annal. Franc.

Liti-

Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

Socrates.

DIcebat, Aut quàm rarissimè, aut quàm grauissimè cum proceribus conuiuandũ esse. Non ignorauit enim vir sapientissimus, quàm cautè cum potentioribus agendum sit, ne horũ potestas nos, qui longè inferiores sumus, opprimat. Stob serm. 1. de Prudentia.

Phocion.

Demostheni conuicianti in Alexandrum, iam Thebis imminentem dixit, ex Homeri Odyssea.

σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζόμεν ἄγριον ἄνδρα,

Id est,

Cur libet irritare virũ, miseran læ ferocem.

*Et ingẽti gloriæ cupiditate feruẽtem? Vis-ne vicino rege tam magno vrbem nostram iniicere? Nos quidem, qui ob salutem ciuium magistratum gerimus, nunquam patiemur nostros se in apertum exitium præcipitare. Dirutis Thebis, cùm oratores aliquot Athenienses Alexander sibi dedi posceret, & in Phocionem oculos intendisset concio, ac sæpe nominatim vocaret, surrexit, ac iuxta se constituto Nicocle amicorum præcipuo: Eo, inquit, infortunij vrbem nostram isti perduxerunt, vt etiam si hunc Niscat, dedi iussurus sim. Et verò beatum me putauerim, si mihi pro vobis omnibus sit moriendũ. miseret me, ô Athenienses, etiam eorũ qui Thebis huc confugerũt: sufficit tamen, solos Thebanos apud reliquos Græcos flere. Itaque & pro nobis, & pro illis deprecari apud victorẽ quam pugnare præstat. Plut. in Phocione. Eximia sanè vox sapientissimi Græcorũ, à posteris, & sequentium seculorũ, nostri præcipuè, turbonibus, minimè obseruata: vnde innumeræ clades & ruinę.

Phauorinus.

Cùm in disputatione quadam Hadriano principi, cui infensissimus erat cessisset, admirãtibus aliis cur id faceret: Nonne cedam inquit, ei qui viginti habeat legiones? Æli. de Var. hist. & Volat. libr. 16. Vrbanorũ com.

Artaxerxes.

Aclidæ Iapsoni multa in eũ licenter dicenti respondit: Bicere quidẽ illi, quæ vellet in regẽ dicere: sibi verò non licere tantum, sed etiam facere. Eras. lib. 5. apoph.

Alexander.

Dion in dialogo Philippi & Alexandri ait. Philippũ ad Alexandrũ dixisse, Atqui poëtas bonos, ac graues rerũ scriptores offendere non debemus, quòd nobis dicendi quæ volunt facultatem habent? Non omnem, inquit Alexander: nã Stesichoro, quòd de Helena mentiretur, non fuit vtile. Bruson. lib. 4. cap. 4.

Idem.

Alexander quum leuitate & cursu plurimùm præstaret, hortatus est à patre Philippo vt in Olympiis curreret, recusauit autem dicẽs: Facerẽ equidẽ mi pater perlibenter, si cum regibus currendum foret. Plutarchus.

Phocion.

Quum Alexander ab Atheniensibus posceret sibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adesse Phocionem vt quid consuleret, proferret: surgens, inquit: Consulo igitur, vt aut armis superetis eos, aut superantium amici sitis. Compen-

dio suasit, nihil Alexandro negandũ, nisi confiderent se iratum posse armis opprimere. Quibus si ille videretur superior, non esse prouocandũ animosum iuuenem, & repulsæ impatientissimum. Plutarchus in apophtheg.

Sylla.

Cn. Pompeium à victoria reuersum, Sylla cum aliis honoribus excepit, tum magni cognomen ipse primus illi detulit. At cùm Pompeius his non contentus, vellet triumphum agere, non passus est Sylla, eo quòd nondum esset ordinis senatorij. Cæterùm quum Pompeius iis qui aderant dixisset, ignorare Syllam, quòd plures adorarent solem orientem, quàm occidentem: Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animum, & in dies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere posse. Plutarchus in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum Pompeius relicta Roma perfugisset ad mare, Metellus ærarij præfectus Cæsari volenti illinc pecunias tolere, obstitit, & ærarium clausit. At Cæsar illi mortẽ minatus est. Ea vox quum Metellum reddidisset attonitum. Hoc, inquit, ô adolescens dictu mihi difficilius fuit quàm factu Sentiens, se, vel nutu posse quem vellet occidere, quum secum duceret armatos cohortes. Idem

Pollio.

Temporibus triumuiralibus, quũ Octauius. Lepidus & Antonius rerũ potirentur, Augustus in Pollionem scripserat Fescenninos, ludibrij causa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo, non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Notans Augusti tyrannicam potentiam: nec ea libertate offensus est Augustus. Eras. l. 4. apoph. ex Suetonio.

De loco, & de locatione, seu locorum & sedium varia distributione.

Anonymus.

PHilosophus quidam priscus, sed ἀνώνυμος, huiusmodi sermone Arsinoës regines luctum compescuit: Quum Iupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem, luctus non aderat, sed distributione iam peracta venit. Huic igitur quum Iupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret, quippe iam consumptis omnibus, tandem assignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemamodum igitur, inquit, cæteri dæmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quòd si fuerit abs te contemptus, ô mulier, haudquaquam venturus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honoribus illi designatis à Ioue mœroribus ac lamentis, diliget te semperque tibi suppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuò possit honorari. Plut. in consolatione ad Apollonium.

Thales.

Interrogatus, quid esset in omni rerum natura maximũ? respõdit, Locus, capit enim omnia. Laer. l. 1. c. 1.

Diogenes.

Obiurgatus, quòd intraret loca spurca, ac parũ honesta: Et sol, inquit, subit latrinas, nec tamen inquinatur. Sẽsit, probũ virum non fieri deteriorem ob loci infamiam. Laer. l. 6.

Damonidas.

Quum à chori magistro postremũ in choro locum accepisset: Euge (inquit)

quit) chorage, reperisti quo pacto & hic locus, cùm per se sit inhonoratus, fiat honorificus. Generosus adolescentis animus, qui fiducia sui non metuit ne locus abiectior esset dedecori: sed citius futurum arbitrabatur, vt per ipsum locus fieret honoratior. Id enim sæpenumero factũ legimus, vt hominis virtus magistratui per se contempto & humili dignitatem conciliarit. Plutarchus in Laconicis.

Agesilaus.

Cùm adhuc puer esset Agesilaus rex, & ageretur ludus solennis, quo peritia tum exercebatur, atque his qui negotio præfectus erat, statuisset illũ in loco parum honorifico: paruit quidem, tametsi iam rex designatus, ac dixit: Bene sanè habet: ostendam enim, non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatẽ. Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem cum pari moderatione coniunctam. Plut. in Lacon.

Aristippus.

Dionysius rex quum offensus esset ab Aristippo philosopho, hominem ad cœnã vocauit, & iussit eum in conuiuio infimum omnium accumbere. Aristippus nihil offensus, Huic, inquit, locum ô rex, illustrare vis, ac honorificum reddere: significans, non locum reddere hominem viliorem, sed ex dignitatem homini honorem addi loco. Laër. libr. 2. cap. 8.

De lucro.

Thales.

NOlebat homines per iniuriam ditescere, quòd lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laër. lib. 1. c. 1.

Chilon.

Dicere solebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolere, hoc autem semper. Iactura facta sarciri commodè potest, addita industria: fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur, Et sic lucrum scelere parum, damnum est, non lucrum. Laër. li. 1. c. 4. Stob. serm. 1. Antonius part. 1. serm. 31. Melissæ.

Anonymus.

Pythagoricus quidã philosophus à sutore emerat calciamenta, non prompta pecunia. Paucis pòst diebus rediens ad tabernam, redditurus pretium, audit sutorem defunctum esse. His auditis, nummos non inuita manu domum retulit: subinde manũ concutiens, gestiénsque veluti de lucro ex morte calceatoris sibi facto. Paulo pòst verò cùm hunc animi affectum reprehendisset: redit ad tabernam, & ait sibi: Ille tibi viuit, tu redde quod debes, simúlque per clostrum, qua se commissura laxauerat, nummos in tabernam immisit, pœnas à seipso exigens improbæ cupiditatis, nec assuesceret aliena. Eras. apoph. ex Seneca. lib. 6.

Anonymus.

Quoniam ex annonæ caritate quidam ditescebant aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum est: cùm itaque fortè accidisset, vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appulisse, quidã dixit, est, illam aduexisse puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Cæsare rerum scenicarum studium, & monopolia quorundam per Cæsaris fauorem publico dam-

no lucrantium Suetonius.

Vide apoph. de Fœnore & Vsura.

De luctu.

Solon.

CVm ex amicis quendam grauiter mœrentẽ videret, in arcem perduxit, hortatúsque est, vt per omnes subiectorum in vrbe ędificiorum partes oculos circumferret, quod vt factum animaduertit: Cogita nunc tecùm: inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodiéque versentur, insequentibúsque seculis sint habitaturi: & mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud, quàm humanarum cladium concepta miseranda. Valerius Max. l. 7 c. 2.

Idem.

Aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt propria sua quisque deportaret domum, prius quàm ex omni miseriarum aceruo vllam aliam portionem ferre mallent. Quo colligebat, non oportere quenquam, quæ fortuitò patiatur, tanquam præcipuè & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Lucius sophista.

Herodes sophista vxoris Regillæ mortem luxit impotentiùs, adeò vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obscuraret omnia: nam is funestus ac niger est. Quodam igitur die cùm Lucius, qui frustra conatus fuerat Herodi persuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat cui pararetur ea cœna? qui responderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis vescatur in atra domo. Id vbi renunciatum est Herodi, amouit ab ædibus funestam speciem, ne apud probos viros traduceretur. Philostrat. in Sophist.

Sextus philosophus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, vtcunque lenierant Athenienses, intra vrbem eam sepelientes: & obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes. Cæterùm cùm Elpinicen alteram filiam exanimem indecorè lugeret, proiectus humi ac vociferans: Quas inferias tibi faciam filia? quid tecum sepeliam? superueniens sextus philosophus: Maximum, inquit, munus dederis filię, si moderatè lugeas. Philostratus.

Demonax.

Herodem sophistam immodicè lugentem Pollucis obitum præmaturum, cùm vellet illi currus & equos velut ascensuro iungere, atque etiam cœnam apparare, adiit Demonax: En tibi, inquit, à Polluce literas, exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux sci scitanti: Incusat, inquit, te, quòd cunctis ad ipsum venire: significans, Pollucem ad ipsum non rediturum, sed rectè parari currum, si vellet sequi defunctum. Erasm. l. 8. apoph.

Quirinus Sophista.

Amicis eum de morte filij consolantibus: Quando, inquit, potius apparebo vir, quàm nunc? Sentiens, dolorem quidem esse acerbum, sed hoc fortitudinis laudem fore splendidiorem. Philostratus.

Anonymus.

Hominẽ Spartanũ, sed ruri agentem,

tem quidam obiurgauit, quòd prorsus fletui & lachrymis ex intimis visceribus manantibus indulgeret. At is liberè, reiectáque animi dissimulatione, respondit: Quid facerem, inquiens? nō enim ego, sed natura mea mihi luctum excutit. Ælian. lib. 8. de Var. hist.

Amasis.

Ad quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum filius esset, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius est. Stobæus serm. 121.

Demonax.

Quendam filij mortem inconsolabiliter lugentē, & in tenebris abditum, adiit, certò promittens se filij vmbram ab inferis reuocaturum, si tres ex hominum numero sibi nominare posset, qui nullius luxissent obitum. Cúmque is cogitationem per omnes notos circumferens, ne vnum quidem reperisset luctus expertem: Quid igitur, inquit, te ipsum discrucias homo, quasi nouum aliquid acciderit? Eras. l. 8. apoph.

Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De lusu.

Socrates.

CVm luderet supposita cruribus arundine, cùm pueris, ab Alcibiade irrisus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod modò à me videris, donec ipse tibi etiam liberos procreaueris. Sensit Socrates, paternum in filios suos affectum, quo eò ductus est, vt cum filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui sapientissimus. Bruson. libr. 3 cap. 38. Plutarchus & alij idem Agesilao adscribunt.

Demonax.

Senex quidam Romanus, bene robusto corpore, qui armatus sese ad palum exercuerat, rogauit Demonactem, num magna vehementia videretur depugnasse: Nimirum, inquit, aduersus hostem ligneum. Innuens, illum in vera pugna fore meticulosum. Eras. l. 8. apoph.

C. Cæsar.

Pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinquaginta sestertiis, cùm collusoribus aliis centum dedisset: Quid, inquit, num ego vna tantùm manu lusi? Brus. li. 3. c 38.

Caligula.

Caligula alea ludens, plus mendacio, atque etiam periurio lucrabatur, & quodam tempore proximo collusori demandata vice sua, progressus in atrium domus, cùm prætereuntes duos equites Romanos locupletes, sine mora corripi confiscaríque iussisset, exultabundus in domum rediit, glorians se nunquam prosperiore alea vsum. Erasm. libro 6. apophth.

De luxu & luxuria.

Pythagoras.

DIcebat, in ciuitates primùm irrepsisse delicias, mox saturitatem, deinde violentiam, postremò exitium. Laer. l. 7. c. 1.

Aristippus.

Cùm quidam Aristippum vidisset ementem perdicem quinquaginta drachmis, & ob id philosophicum luxum improbaret: Tu, respondit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Laert. lib. 2. cap. 8,

Idem.

Quum quidam illi probro darent, quòd splendidè exquisitéque viueret philosophus: Id, inquit, si vitium esset, in celebritatibus deorum nequaquam fieret. In his enim & magnificè vestiri, & lautissimo ciborum apparatu solent vti. Porrò cùm dij sint insensis vitiis, non placarentur, sed irritarentur eiusmodi magnificentia, si ea cum vitio esset coniuncta. Sic ille quidem elusit conuicium non ostendit quid esset optimum. Laër. Ibid.

Zeno Cittieus.

Quendam audiēs, luxuriam suam sic coram bonis viris excusantem, vt diceret, se ex eo quod superfluum sibi esset sumptum facere, argutissimè respondit: Age dic, dares etiam veniam coquo tuo, si cùm obsonia plus æquo salsa daret, diceret sibi copiam salis esse? Sensit vir prudentissimus, nequaquam ex multa rerum copia victum moderandum esse, sed ex necessitate naturæ, quæ paucis contenta esse solet. Laer. lib. 7. c. 1. Maximus serm. 61.

Architas.

Nullam pestem in mundo capitaliorem esse dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cum hostibus clandestina colloquia nascuntur. Nullum denique scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra verò & adulteria, & omne flagitium: nullis aliis illecebris excitantur, nisi voluptate. Cicero in Catone maiore.

Crates.

Quendam deliciis luxuíque deditum, ita per iocum admonuit, Ne pro lēticula semper augeas patinam, ne in seditionem nos coniicias. Sentiens, à luxu cupediisque plerunque nasci dissidia. Lenticula philosopho cibus est. λόπας carnes habet, & in diuitum mensis circunfertur. Laer. l. 6. cap. 6.

Idem.

Conspicatus adolescentulum athleticum, vino, carne & exercitatione corpulentiorem fieri: O miser, inquit, desine aduersus temetipsū carcerem munire. Maximus monachus serm. 27.

Antisthenes.

Antisthenes, quodam prædicante delitias: Hostium, inquit, filius contingat in deliciis viuere: vt rem pestilentem detestans, quod plerique pro summo bono amplectuntur. Laer. li. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes inuiserat Lacedæmonē: inde Athenas reuersum quidam percontabantur, vt fit, Quò iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad fœminas: notans Atheniensium deliciis effœminatos mores, quum Lacedæmonij durè instituerentur. Laër. l. 6.

Idem.

Quum videret mulierem in lectica, dixit: Caueam non conuenire feræ. Significans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea coercendum. Lectica verò sellæ genus est cancellatæ, vt aliquam caueæ speciem præbeat: in hac diuites ac delicati sedere, atque etiam gestari solebant. Laert. lib. 6.

Idem.

Videns delicatum quendam hominem à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergeat, id autem erit: si mancus fueris. Laër. l. 6.

Idem

Idem.

Luxuriosum quempiam in diuersorio conspiciens, vescentem oleis: Si sic prandisses, inquit, non ita cœnares, sentiens, non esse frugalitatis, quòd ederet oleas: sed quòd stomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna. vel potiùs quod ingenti opum vi prodigaliter absumpta, tenuiter viuere deinceps cogeretur. Nã tenue prandium optime condit cœnam. Laërt. l. 6.

Idem.

Ad eum qui obsoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι id est, Nate, mihi fueris breuis æui: significans, illum sibi luxu mortem acceleraturum. Laert. lib. 6.

Idem.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, scorta & adulatores, facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus per præcipitia nascẽtibus, quarum fructus homo non gustaret, sed à coruis & vulturibus edentur, sentiens, eos qui gulæ ventríque seruiunt, non esse homines. Laër. Idem Crateri tribuitur à Stobæo.

Idem.

Infrà de Prodigalitate, profusione & largitione.

Idem.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine diis munera offerrent, & in ipso sacro omnibus voluptatibus se obruentes perderent. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat se non parum mirari seruos, qui cùm viderent dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc esse, dominorum valetudini consulere. ibid.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donãdam hominibus vitã, cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt dulciaria vnguenta, aliásque hoc genus delicias. His enim qui fruũtur, credunt viuere: quum veram vitam tranquillam ac suauem sola præstat sapientia. Non igitur dij sunt incusandi, sed homines, qui per stultitiam non postulant ab illis vitam, sed voluptates, Laer. l. 6.

Idem.

Qui scopum non attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id est, frustrari dicuntur. At Diogenes negauit illos frustrari, qui aberrarent à scopo: sed eos, qui curas suas ad voluptatem velut ad scopum dirigerent. Nam ab iis petunt beatitudinem, cùm per eas deueniant in summam miseriam. Laër. libr. 6.

Idem.

Dicere solebat, in quibus ædibus magna esset ciborum copia, in iisdem multos mures esse & feles solere: sic ea corpora quæ multum cibi caperent, multos morbos cõtrahere solere. Maximus monachus ser. 27.

Heraclitus.

In seditione rogatus, vt apud populum sentẽtiam diceret, quo pacto ciuitas redigi posset in concordiam conscenso suggestu, poposcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululum farinæ inspersit, mox de glechone admiscuit, quid est vel pulegij syluestris, vel leguminis genus. Dein epoto calice, discessit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatem carituram seditionibus, si repudiatis deliciis, assuescerent, paruo contenti esse. Et hic Heraclitus suo respondet nomini. Nam σκοτεινὸς dictus est, id est, tenebricosus. Refe-

ratur & hoc inter ἄφωνα apop. Eras. 8. apoph. ex Plutar.

Empedocles.

Suprà de Grauiter dictis.

Socrates.

Dicebat, eos qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent, & longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quàm qui summa cura vndique pararent oblectaméta: quòd voluptates intemperantiam, præter animi sibi malè conscij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiæ, quàm delectationis. Contrà, quæ sunt optima, eadem fiunt iucundissima, si quis assueuerit. Laër. li. 2. c. 5.

Idem.

Suprà de Lautitiis.

Idem.

Aiebat esse turpe, si quis sua sponte seruiens voluptatibus, talem se faceret, quales nemo domi suæ vellet habere seruos. Talibus autem nullā salutis spem reliquam esse, nisi si pro eis deos comprecarentur alij, vt bonos dominos nancisci possent, quando prorsus decretum esset seruire. Existimabat autem, nullos fœdiorem miseriorémque seruire seruitutem, quàm qui & animo & corpore seruirent voluptatibus. Laertius libro 2. cap. 5.

Idem.

Idem eo die quo bibiturus esset venenum, quum detractis compedibus ex frictu sensisset voluptatē, dicebat amicis: Quam mirè hoc natura comparatum est, vt hæ duæ res sese inuicem comitentur, voluptas ac dolor, nisi enim præcessisset molestia, non sentirem hanc voluptatem. Laer. l. 2.

Idem.

Monebat, voluptates non aliter quàm Syrenas esse prætereundas ei, qui properat vt virtutem veluti patriam conspiciat. Allusit ad Vlyssem, qui cera obturatis auribus prænauigauit Sirenas, vt Ithacæ fumum subsilientem cerneret. Laër.

Idem.

Dicebat etiam, multos in hoc viuere vt ederent biberéntque, se contra ob id edere ac bibere vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad naturæ necessitatem vteretur. Hanc sententiam retulit Satyricus:

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere possis.

Eras. lib. 3. apoph.

Plato.

Generosum conspicatus adolescétulum, patrimonio consumpto ad fores pandochij panem edentem, & aquam bibentem. Si, inquit, sic moderatè prandisses, nunquam sic cœnares. Max. ser. 61.

Idem.

Conspiciens Agrigentinos magnis impensis ędificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificāt quasi semper victuri, & comedūt quasi semper morituri. Dicit autem Timeus, eos lecythis argenteis & strigilibus vsos esse, mēsas totas eburneas habuisse. Ælianus libr. 12. de Varia historia.

Aristoteles.

Suos discipulos admonebat, vt voluptates contemplemur, non venientes, sed abeuntes: hoc est, non à fronte, sed à tergo. Venientes enim fucata specie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt. Laër. l. 5. c. 1.

Aristippus.

Sophista Polyenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres

res pulchrè ornatas, ac magnificè instructum cõuiuium, cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata obiurgatione aliquanto: potéſne, inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cùm ille non recuſaſſet: Quid igitur, inquit incuſas? Videris enim non lautiorem menſam reprehendere, ſed impendium. Nam ſi conuiuiũ ob hoc ipſum diſplicuiſſet quòd eſſet lautius, recuſaſſet eſſe conuiuia. Porrò probare quidem apparatum, ſed offendi ſumptu, nõ frugalis, ſed auari hominis eſſe videtur. Laer. l. 2. c. 8.

Menedemus.

Antigono conſulenti, deberétne ad comeſſationem quandam adire: pòſt ſilentium nihil aliud reſpõdit, quàm, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum eſſe regno natis: nec potentibus licere quod libet. Laertius l. 2. c. 18.

Dionyſius ſophiſta.

Familiaribus dicere conſueuit, mel ſummo digito, non caua manu guſtandum eſſe. Sentiens, voluptates quàm parciſſimè admittendas. Philoſtratus in ſophiſtis.

Arceſilaus.

Arceſilaus Scytha percontanti quî fieret, vt ab aliis ſectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli deſciſcerent ad alios: Quoniam, inquit, ex viris Galli fiunt, ex Gallis viri nequaquam. Sentiens, homines eſſe proniores ad voluptatẽ, quàm ad virtutẽ, Gallos dixit, ſacerdotes Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti, fœminarum eſt potiùs quàm virorum Laer. l. 4. c. 6.

Iſæus ſophiſta.

Iſæus ſophiſta Aſſyrius, cùm primùm ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit, veluti alius ſubitò factus mirã induit morum ſeueritatem. Itaque percontanti cuidam, Num illa (fœminam oſtendens) videretur formoſa? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit: ξυνῆκα γὰρ τοὺς Ταντάλου κήπους τρυγῶν, id eſt, ſenſi enim me è Tantali hortis fructus colligere. Subindicans, omnes eiuſmodi voluptates, quibus iuuentus capitur, nihil aliud eſſe quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Philoſtratus.

Polemon.

Occurrens alij ſophiſtæ cuidam, inteſtina, mænides piſces, & alia quædam vilia portanti obſonia: O vir egregie, inquit, non poteſt Darij & Xerxis animum rectè actione exprimere, qui talibus vtitur cibis. Idem.

Theocritus.

Poſteaquam Diocli lurconi periſſet, vxor, & in funebri cœna, quam illi parabat, nihilo ſecius obſonia voraret, flens interim: Deſine miſer, inquit, nihil profeceris obſoniis indulgens. Sentiens, illi ſemper flendi fore materiã, ſi pergeret delitiari, Olim veſci piſcib. pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebatur opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Eraſ. 6. apoph.

Stratonicus.

Rhodios cùm videret delitiis diſſolutos, & calido potu vtẽtes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem, quòd colore quidem differrẽt à Cyrenæis qui nigri ſunt, luxu & voluptatũ ſtudio ſimiles. Sic hodie quidã appellabãt olbos Mauros. Athen.

Idem.

Cùm Rhodi ageret, taxans eius gentis luxum deliciásque, dicebat illos ędificare vt immortales, obsonare quasi breue tempus victuros. Auidius enim fruitur his quæ breui scimus auferenda. Erasm. 6. apopht. ex Plutarcho.

Idem.

Cùm in Maronia potaret cum quibusdam, dicebat se posse scire ad quẽ locum spectaret ciuitatis, si tecta facie ipsum ducerent. Cùm duxissent, rogassentque quò spectaret: Ad cauponam, inquit. Sentiens, totam ciuitatem nihil aliud esse quàm cauponam. Itaque quocunque verteretur tectis oculis sciebat se spectare cauponam. Maronia porrò Ciconum ciuitas est, negotiationi dedita. Eras. l. 6. apoph. ex Athenęo.

Philoxenus.

Is fuit insignis ganeo, qui cùm in caupona ollam vidisset, in qua delitiæ coquebãtur: odore captus, iussit filium ollã emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi: Hoc suauior, respondit, & iucũdior erit, quo maiori pretio eam emero. Ælianus lib. 10. de Varia histor. Idem collum longius sibi quàm grauibus fieri exoptabat, vt in gustu magis oblectaretur. Aristot. in Ethicis, & Bruson. libr. 3. cap. 1.

Alexis.

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum, taxauit his versibus:

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας καλλιμέδων ὁ κάραβος
Pro patria vel quilibet velit mori:
At matræ amore Callimedõ solus cupit.

Perit Latinis ioci gratia, nam πατρα patriam significat: μήτρα non matrã, sed vuluam aut piscem sonat. Pisces olim erant in delitiis. Erasm. lib. 6. apopht.

Ischomachus.

Medico percontante rusticum, qui ob ingurgitationem malè habebat, num ad vomitum cœnasset? Nequaquam, inquit, sed in ventrem. Iocus Græcis festiuior, quod εἰς sonat pariter & in, & usque ad, εἰς ἔμετον εἰς κοιλίαν. Erasm. l. 6. apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm pater aliquando mandasset, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidisset, Docuit enim me vinum reddere suauius: Ergo, inquit, ô pater, & vini plus bibetur: & qui bibent, delicatiores, deterioresque reddentur. Quis satis prædicet hanc puellam, & sene & viro seueriorem? Atqui solet hic sexus maximè capi rebus suauibus. Plutarchus in apophthegmat. Lacænarum.

Eudamidas.

Cuidam laudes Athenarum prædicanti. Quis (inquit) eam ciuitatem meritò laudet, quam nemo dilexit factus seipso melior? Non iudicauit eam vrbem esse dignam vlla laude, quæ sic esset corrupta delitiis ac viciis, vt nullus in ea libenter viuens euaderet melior, sed deteriores omnes. Tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui vixisset, efficeretur melior. Plut. in Lac. apoph.

Lycurgus.

Cùm statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est cõuiuia publica. Percontanti verò, cur ea constituisset, sic vt in singulis conuiuis pauci cũ armis discumberent: Vt, inquit expediti sint ad parendum imperatis, & si quid tumultus inciderit, penes

paucos

paucos fit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio: denique non solùm in esculentis ac poculentis, verùm ne in stratis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. His rationibus cum diuitiis detraxisset admirationem, postquam nemo erat, qui vel vti posset illis, vel ostentare, dicebat amicis: Quàm præclarum est, ô amici, ipsa re declarasse cuiusmodi sint diuitiæ, si quando cæcæ sunt, caréntque spectatoribus & admiratoribus. Interim obseruabat, ne quis prius domi sumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alióve potu. Quòd si quis cum cæteris non biberet, ederétve, cum vituperabant, vt qui aliis edulis delinitus, abhorreret à victu communi. Porrò qui palàm conuictus esset id fecisse, ei mulcta dicebatur. Vide Agis, qui multo post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniẽsibus domum reuersus, cùm vellet quadam die cœnam capere cum vxore, à sysitiis poscenti, præfecti militiæ non miserunt. Ea res cùm postero die innotuisset Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis est proditum: primum frugalitatis, deinde seueritatis, cùm in causa non graui leges nec regi pepercerint. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitante quodam ab Agesilao, Quid Spartæ fructus attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, cõtemptum, videlicet indicans, non alia magis ex re nasci reipubl. corruptelam, quàm ex deliciis. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam mirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúq; vteretur? Pro hac frugalitate, inquit, optimã messem metimus libertatẽ. Quo dicto ostendere voluit, nihil æquè libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

In Asia domum contignationem ex quadratis trabibus factam aspiciẽs, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata nascerẽtur ligna? eo negante, sed rotũda dicẽte: Quid igitur, inquit, si quadrata essent, rotunda faceretis? Notauit autem luxum, & pretiosam illam in ædificãdis ædibus solertiam. Plut. in apoph.

Idem.

Thasiorum gens cùm Agesilao Lacedæmoniorum regi cum exercitu per eorum agros proficiscẽti, honoris gratia mitterent farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta: præter farinas nihil accepit, sed reliqua auferri iussit, vt inter Helotes & mancipia distribuerentur. Sciscitantibus autem, cur id faceret? respondit: Non decere, qui virtutis studio tenerentur, id genus delicias recipere. Sapienter ostendens, nihil serui lius & abiectius esse, quàm gulę vẽtrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Lysimachus.

Suprà de Fame & siti.

Lysander.

Cùm filiabus suis non permitteret, vt vestes à Dionysio datas induerẽt: interrogatus: Quamobrem hoc faceret? Ne, inquit, luxuria conspicuæ, turpiores videantur, quàm fuerunt antea. Bruf. lib. 3. cap. 33.

Epaminondas.

Epaminondas à quodam ad cœnam inuitatus, quum bellariorum, obsoniorum & vnguentorum apparatum inuenisset, e vestigio abiit, dicēs, Ego te sacrificare, non lasciuire putabam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus impensæ rationem collegis redderet, maximum olei sumptum duntaxat ægrè tulit: sed collegis admirantibus, impensam quidē sibi non displicere, dixit, sed quòd tantum olei intra corpus ipse accepisset. Damnauit autem luxuriam in nullo magis, quàm in semet ipso, quē adeò prodigum olei fuisse in vnctione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facilè superarit. Plutarch. in apoph.

Cyrus.

Persæ, quoniam regionem habebant montuosam asperámque, cupiebant eam campestri ac molliore commutare. Id non passus est Cyrus, dicens: Quemadmodum plantas ac semina, sic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, se velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio, molles & ignauos gignit homines. Plut. in apoph.

Xerxes.

Iratus Babyloniis, quòd à se defecissent, postquam illos in potestatem suam redegit, interdixit ne ferrēt arma, sed psalteriis tibiísque canerent, scorta alerēt, cauponas haberent, ac sinuosis tunicis vterentur: quo voluptatibus molliti non molirentur denuò defectionem. Plutarchus in apoph.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem luxuriosum, Ecce, inquit, quadratā statuam, habentem syrma, ventrem pudenda & barbam. Stob.

Alexander.

Darij regiam ingressus, quum vidisset sublime cubiculum, & in eo stratum, mensas, cæteráque omnia mirifico ornatu instructa: Hoccine inquit, erat imperare? Sentiens non esse regium, huiusmodi delitiis indulgere. Plut. in Alex. vita.

Idem.

Lectum ingressus, excussis accuratè stragulis, dicere solebat: Num quid hîc delicatum aut superfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus deliciis. Ibid.

Crassus.

Brutus quidam quū balneas patrimoniúmq; omne penè vēdidisset, pecuniámque luxuriosè dilapidasset, diceretq; se sudare, Crassus orator respondit, Non mirum est (inquit) quòd ita sudas, modò enim exiisti de balneis. Notauit autem hominis luxum, qui in causa erat, vt balneum, & alia diuēdere coactus esset. Brus. lib. 3. cap 33.

Scipio minor.

Cùm non ignoraret luxuria & voluptatibus militum eneruari vires, omnem luxum & voluptatem è castris suis amoueri iussit, voluítque, vt milites stantes cœnarent obsonium, non igni coctum. Plutarchus in apoph.

Idem.

Audiens iuuenem quendam placentam ex melle vrbis similitudinem compactam, Carthaginémque nuncupatam, conuiuis diripiendam dedisse, equo priuauit: rogatus autem, cur militem equo indignum iudicaret? Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuit. Quo dicto militem damnauit ignauum, qui

gulæ

gulæ deditus, cum placentis potius melle conditis, quàm contra hostes pugnaces, bellum suscipiebat. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta intercepisset, vasculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericlis, hoc est, operosè factis onusta: Mihi quidē, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipsi verò per omnem vitam, cùm talis sis teipsum inutilem reddidisti. Significans, bellum quòd pro patria gerebatur, mensem fortasse duraturum. Parum autem esse, quòd tum militem præstaret inutilem: sed multò grauius, quòd si pergeret esse talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis esset futurus. Ibid.

M. Cato.

Albidium quendam, qui omnia sua bona dilapidauerat, audiēs conquerentem, domum sibi incendio consumptam esse: Proteruia, inquit, fecit. Erant autem Proteruia apud veteres ethnicos sacrificia, in quibus mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Brus. lib. 3. cap. 1.

Idem.

Iam rempublicam nequaquam saluam fore dicebat, in qua piscis, pluris quàm bos venderetur. Sensit autem vir prudentissimus, nihil æquè in republica pestiferum esse, quàm si ciues luxu & deliciis diffluāt. Præcipuus olim luxus erat in piscibus, vnde legimus mullum sex nummum millibus emptum. Plut.

Idem.

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus est, aiebat se mirari, quasi plus nosset quam ipsum mare. quod enim illud vix paulatim assuebat, ille facilè deuorârat. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Cicero.

Faustus Syllæ filius, consumptis paternis bonis suppellectilem propter æris alieni magnitudinem proscripsit. Cicero hominis miseriam irridens, Hanc, inquit, magis amo quàm patris eius proscriptionem. Proscriptio quippe Fausti, sibi soli nocumento erat, qui solus non habebat vnde post hæreditatem paternam iam consumptam, commodè viueret. Parentis autem crudelis proscriptio, infinitis ciuibus & Reipublicæ damno fuit. Plut. in apophtheg.

Pompeius.

Ægrotāti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Quúmque hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus: quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno alere solitus esset: Itáne, inquit Pompeius, nisi delitiis deditus esset Lucullus, nequaquam viueret Pompeius? Contēptoq; medico, cibis parabilibus vsus est. O verè masculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! Plut. in apoph.

Lucullus.

Quum œconomus Lucullo cœnam modestam apparasset, accersitum obiurgauit: illo dicente, Non putabam sumptuoso apparatu opus esse, quum solum esses cœnaturus, Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturum Lucullum. Plut. in apoph.

Gallus.

Testis cōtra Pisonem repetunda-

rum rerum, cùm magnam pecuniam dixiſſet datam Magio præfecto à Piſone, ne prouincialium iniurias à ſe delatas aperiret, Scaturúſque Magij tenuitatem inopiámque redargueret: Feſtiuè inquit, erras Scaure: ego non magnam conſeruaſſe dico, ſed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem conieciſſe. Notauit autem hominis luxuriam, qua ad ſummam adactus inopiam erat. Bruſ. lib. 3. cap. 1.

Tiberius Cæſ.

Attilio Butæ viro prætorio, quum ad inopiam per luxum ac ſocordiam redactus, fateretur ac deploraret paupertatẽ ſuam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti, veriùs quàm viuunt, nam vita vigilia eſt. Seneca in epiſtolis.

Caligula.

Luxu prodigioſo vtens, vt calidis rigidíſque vnguentis lauaretur, pretioſiſſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, conuiuiis ex auro panes & obſonia apponeret, nummos non mediocris ſummæ è faſtigio baſilicæ Iuliæ per aliquot dies ſpargeret in plebem, Liburnicas naues gemmatis puppibus, & verſicoloribus velis fabricaretur: ſubinde dicebat, Aut frugi hominem eſſe oportere, aut Cæſarem. Eraſm. lib. 6. apophth. ex Suetonio.

Heliogabalus.

Adhuc priuatus, cùm luxurioſus omnibúſque voluptatibus deditus eſſet, reprehenſus à quodam, qui dicebat: Ah non times vir luxurioſiſſime, ne poſt tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipſe mihi hæres ſim, & vxori meæ? Rom. hiſtor. Scriptores.

Idem.

Dicere quoque ſolebat, ſe nolle filios, ne quis frugi ſibi naſceretur. Idem.

Anonymus.

Monachus quidam Ægyptius, interrogatus cur toties voluptates ſibi ſubtraheret? Ideo ſubtraho, reſpondit, vt iræ cauſam & occaſionẽ præcidam. Scio enim, illam ſemper de voluptatibus belligerari, mentémque meam perturbare, & cognitionem ipſam fugare. Nicephor. libr. 11. cap. 43. Eccleſiaſt. hiſtoriæ ex Euagrio.

Alphonſus.

Suprà apopht. de Honore virtutis præmio.

Idem.

Eques quidam ingẽs patrimonium per luxum ac libidinem abſorbuerat, atque inſuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibuſdam apud Alphonſum regem, ne ſaltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur. Alphonſus reſpondit: Si tantam pecuniam vel in ſui regis obſequium, vel patriæ commodis, vel ſubleuãdis propinquis impendiſſet, audirem. Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par eſt vt luat corpore. Eraſm. lib. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Cuidam referenti, ſolitos olim ſacerdotes, vt non modò attingere, ſed ne appellare quidem liceret: At, inquit, peſſimè hoc obſeruatur à Cardinali Albretio, qui caprinis carnibus haud illibenter veſcitur, & canum agmina pro venatione habet in deliciis. Annal. Franciæ.

Huc

Huc aliqua ex parte pertinent apoph. de Prodigalitate, Crapula, Lautitiis, Intemperantia, Ebrietate, &c.

Vide item apopht. de Voluptate.

DE MAGISTRATV ET GVBERNATIONE REIPUBLICÆ.

CLEOBVLVS.

EAM Rempub. bene compositam existimabat, vbi magistratus magis infamiam quàm legem metuunt. Plutarchus in conuiuio septem sapientium, & Stob. ser. 41.

Bias.

Optimam esse rempublic. dixit in qua legem omnes perinde ac tyrannum metuunt. Ibid.

Thales.

Eam rempubl. saluam esse putabat, quæ ciues neque prædiuites nec admodum pauperes contineret. Ibid.

Pittacus.

Laudabat eam rempub. in qua malis imperandi non daretur facultas. Ibidem.

Chilon.

Optimam pronuntiauit rempubl. quæ maximè leges, minimè autem Rhetores audiat. Ibid.

Periander.

Periander felicem fore eam rempubl. putabat, in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, designatur. Ibid.

Idem.

Interrogante quodam cur imperium nõ deponeret? dixit, Quoniam, per vim imperanti, etiam vltrò desistere periculosum est. Stobæus. Ibidem.

Solon.

Suprà apoph. de Legum authoritate & obseruatione.

Idem.

Eam item remp. in primis probabat, in qua viri boni honoribus afficerentur, mali pœnis coercerentur. Stob. ibid.

Idem.

Interrogatus quánam ratione ritè respub. gubernari possit? respondit, Si tam indignarentur illi quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Stob. ser. eod.

Heraclitus.

Rempubl. vt deploratam contempsit, eíque dare leges quum rogaretur, recusauit. Secessit autem in templum Dianæ, ibíque cum pueris ludebat talis. Circunstanti & admirandi populo: Perditi, inquit, annon præstat hoc agere, quàm vobiscum Rempubl. administrare? Laërt. lib. 9. cap. 1.

Antisthenes.

Rogatus, quomodo ad Rempublicam capescẽdam sit eundum? Velut, inquit, ad ignem, ne nimis admotus exuraris, procul amotus frigescas. Stob. ser. 43.

Bion.

Dixit, oportere bonum virũ à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse. Stob. ser. 43.

Pythagoras.

Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Stob. ser. 41.

Idem.

Eam ciuitatem optimam esse dixit, quæ viros bonos habet. Ibidem. A Socrate idem dictum est sæpius.

Idem.

Principes constitui iussit illos, qui à teneris bene educati sint, & iam adulti ætatem suam lucri gratia non prostituerint. Ibid.

Idem.

Dicere solebat, beatas esse respub. quæ ab illis regerentur, qui aut ipsi saperent aut sapientiæ incumberent. Cicero ad Quintum fratrem.

Zeno.

Solitus est dicere decorandas esse vrbes non pretiosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stobæus serm.41.

Socrates.

*Felicem illius Reipub. constitutionem esse ducebat, in qua præfecti & magistratus societate coniungerentur. Eam item in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Præterea, eam optimè habitari, quæ secundùm leges viueret, & iniustos puniret. Stobæus ser.41.

Chrysippus.

Rogatus cur non administraret Rēpublicam, dixit. Quia si quis malè rexerit: displicebit diis: sin bene, ciuibus. Stob. ser.43.

Aristoteles.

* Dicebat prudentes magistratus debere non propter officium aut imperium, sed virtutis causa admirationem sui parere: vt etiam immutata fortuna eisdem laudibus digni censerentur. Stobæus eodem sermone.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, nauibus per mare errabundis multum auxilij ferunt: sic & vir splendidus (i. prudens magistratus) in vrbe periclitante, paucis ipse rebus contentus, magnis beneficiis ciues afficit. Stob. eod. ser.

Theophrastus.

Percontatus, quidnam rempublicam conseruaret? respondit, Præmium & pœna. Stobæus sermone 41.

Epaminondas.

Quum Epaminondæ per inuidiam & contumeliæ gratia sordidus quidam & contēptus magistratus delegatus esset à populo Thebano, non aspernatus est, dicens: Non solùm magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum. Itaque se gessit, vt deinceps tanquam honestum munus à multis ambiretur, quum antea nihil fuerit, quàm cura, sordes & stercora ex angiportis eiiciendi. Eras. lib.5. apoph. ex Plutarcho.

Phocion.

Capitis iam damnatus cùm esset, atque huius amici cæteri qui simul cum illo damnati fuerant, flētes ducerentur, ex inimicis quidam obuiam factus, post multa conuicia in faciem Phocioni exspuit. Tum Phocion ad magistratum clamans, Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem, Ita vir sanctissimus, etiam moriturus publicæ disciplinæ curam habere voluit. Plutar. in Phocione.

Agasicles.

Interrogatus, quónam pacto magistratus. nullo stipatus satellitio, imperare suis posset, respondit, Si ita imperet suis, vt pater filiis. Quo innuit, si magistratus beneuolentia & bene

bene factis adiungeret sibi ciuium animos, non opus esse barbarico conductióque satellitio, cùm nullos haberent corporis custodes tutiores quàm ciues, erga quos patri gererent affectum. Plut. in Laco.

Agesilaus.

Magistratus officium esse dicebat, Erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti. Plut in Lacon. Vt postea dixit Virgilius principis artes esse, Parcere subiectis, & debellare superbos.

Idem.

Rogatus à quodam cur Spartanorum Respub. præ cæteris secundis rebus floreret: Quoniã, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant. Sensit vir prudentissimus, ciues disciplinæ capaces, causam esse incolumitatis publicæ. Plut. in Lacon apoph.

Themistocles.

Cleon cùm primùm statuisset Rempubl. capescere, amicis in vnum locum conuocatis, eam quæ ei cum illis intercesserat: amicitiam dirupit tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emoliat, & transuersum agat. Themistocles contra, qui, cùm quidam moneret vt præclarè magistratu fungeretur: nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici non meliore sunt futuri conditione, quàm inimici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed cõmmodos & temperantes requirit. Antonius in Melis par. 2. ser. 1.

Agathon.

Dicere solebat, magistratũ trium debere meminisse. Primum, quòd imperet hominibus: deinde, quòd secũdum leges: tertio, quòd non semper imperet. Stob. ser. 43.

Apollonius.

Cùm vidisset in Domitiani ædibus, quendam senio iam confectum magistratũ inhiãter affectare, atque imperatori ceu seruum se submittere: Huic, inquit, ô Damis, nõ persuasit Sophocles, vt agrestem dominum furiosúmque aufugeret. Brus. libr. 5. cap. 5.

Fabius. Max.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est, qui cùm publicitus multis audientibus habuisset orationem. Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset: qui patrem iuberet equo descendere, alij quidẽ factum hoc auersati sunt. At Fabius ab equo desiliẽs, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quib. imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plutar.

Scipio minor.

Quum in censura Mumium collegam haberet, festiuè grauiterq; pro rostris dixit, se ex maiestate Reipu. omnia facturum, si sibi Quirites collegam dedissent, siue non dedissent, Plin. in l. de Viris illustribus cap. 58. Val. Max. l. 6. c. 4.

M. Cato.

Exortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere possent, nec facerent, lapidãdos esse. sentiẽs illos, de vniuerso populo pessimè mereri, quod ad scelerũ licentiã inuitarent improbos. Plut. in apoph.

Alex. Seuerus.

Honores iuris & gladij nunquam vẽdi passus est, dicẽs Qui emit & vendat necesse est. Hoc ethnicus, & iuuenis: quid iam decet principes Christianos? Lampridius & Brus. lib. 4. c. 5.

Alphonsus.

Dicere solebat, eos, qui aliis præessent, tanto priuatis hominibus meliores esse oportere, quanto honoribus & dignitate antecellerent. Sentiens, tum demum subditorum mores rectè formari posse, si hi quibus reipublicę gubernatio commissa est, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, vt viuum sint exemplar omnis virtutis. Panormit. lib. 6. de rebus gestis. Alphonsi.

Idem.

Magistratum, cotem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum atque argentum probandum cote iudice vtuntur: sic magistratibus se vti, rex docere voluit, quo ciuium mores atque animos exploraret. Magistratus enim, vt cōmuni prouerbio celebratur, virum iudicat: quod quidem Pittaco Mitylenæo & Soloni alij tribuerunt. Quã quam Aristoteles l.5. Moraliũ, Biantis nomine citarit. Est autem sensus, vix satis perspici posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Alphonsi dictum recitat. Panormit. libr.3.

Vide apoph. de Principatu & Principe.

De magistratuum delectu.

Socrates.

DIcere solebat absurdũ esse, cum artes manuarias nemo exerceat qui eas non didicerit: neq; quisquam aliud faciendum locet ei qui eius opificij sit planè ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Erasm. lib. 3. apophthegm.

Plato.

*Censebat publico munera nemini esse cōcedenda, quòd nominatus ad ea capessenda diues esset, aut huiusmodi quicquam possideret, vt robur, magnitudinem generis claritatem: sed ei qui legibus pareret maximè, & hac re cæteris in ciuitate præstaret. l. 4. de legibus.

Chilon.

Fratri quærenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans neminem esse idoneum magistratui, qui nō possit dissimulare multa præter ęquum & bonum facta, iuxta illud ἄρχων ἄκουσον καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, id est, Princeps æqua & iniqua pariter audias. Laër. in Chilone.

Antisthenes.

Admonuit Athenienses, vt asinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Quum illi dicerent hoc animal esse alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in vestra republica duces sint, qui nunquam didicerunt administrandi rationem: sed hoc satis est, quòd à vobis delecti sunt? Sentiens, multò absurdius esse, ei cōmendare rempub. qui gubernandi artē nō tenet, quàm si asinum pro equo adhibeas aratro. Laër. l. 6. c. 1.

Carneades.

Cùm in senatu dixisset, neminem consulem, neminem prætorem aut imperatorē esse, nisi sapientem: Albino, qui tum prætor erat, audiente, subridens ait: Ego igitur tibi Carneades prætor esse non videor, quia sapiens non sum? Brusonius libro 4. cap. 5.

T. Manlius.

Suprà de Consolatione.

M. Cato.

M. Cato.

Ciues incusabat, quòd semper iisdem cõmitterent magistratum. Videmini enim, inquit, aut vllum habere magistratum, aut indicare paucos esse dignos magistratu. Quorum alterum erat malè sentire de publica potestate: alterũ, de ciuibus. Plut. in Ro. apoph.

Idem.

Censuram petens, quum cæteros competitores videret supplices, populóque blandientes, ipse clamabat, populo opus esse medico austero, validísque remediis: proin eligendũ non qui iucundissimus esset, sed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes censor creatus est. Agnouit populus morbum suum: eóque Cato plus valuit obiurgando, quàm cæteri blandiendo. Ibid.

Saturninus.

Quum milites illi peplum imperiale imposuissent, aduocata concione de seipso dixit: Commilitones, bonũ ducẽ perdidistis, & malum principem fecistis. Ante fuerat egregius sed quoniam in imperio fuerat seuerior, ab iisdem à quibus imperator factus fuerat, interemptus est. Non quiuis ad quoduis munus idoneus est. Trebellius Pollio.

Augustus Cæs.

Romanũ admonuit magistratum, vt Rempublicam committerent iis qui vsu & experientia rerum plurimum possent, nec eam sinerent pendere ex cuiusquam voluntate. Nihil enim in Repub. perniciosius esse putauit, quàm si magistratus rerum imperitus dominium obtineat. Xiphilinus Dionis abbreuiator, in Augusto.

Idem.

Cùm ęgrè ferret, quòd Caius, quẽ Agrippa eius filius susceperat, nondum adolescens consulatum periisset: graui dolore affectus, precatus est, ne vnquã inciderent in huiusmodi tempora, in quæ ipse olim inciderat, vt minor XXI. annis consul fieret. Cúmque adhuc instaret, respondit: id imperium deferendum esse ei, qui nihil peccaret, quíq; posset studiis populi Romani obsistere, deinde vt eos modestiores faceret. Dion. Nicæus in August.

De magistratuum molestiis ac variis sollicitudinibus.

Democritus.

Democritus dicere solebat, melius esse regi ab aliis, quàm regere homines malos. Stob.

Chrysippus.

Rogatus, quare ad Rempublicam non accederet? Quia, inquit, si malè administrauero, deos: si bone, ciues habebo iratos. Laërt.

Alcibiades.

Dicere solitus est de suis factis, se Dioscurorum vitam viuere. Nam dum populi gratiam obtineret, diis parem se videri: cùm verò illã amisisset, nihil à mortuis discriminis habere. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Themistocles.

Audiens quosdam ambire magistratum: Si mihi, inquit, duas ostenderetis vias, quarum vna ad sepulchrũ, altera ad tribunal duceret, multò libentius ingrederer eam quæ rectà ad sepulchrũ duceret. Non ignorauit sanè vir sapiẽtissimus, quãtę curæ, molestiæ, vexationes, circunueniant eos, qui in magistratu constituti, omnib. expositi esse coguntur,

Ælianus lib.6.Variæ Historiæ.

Demosthenes.

Ad iuuenes quod habebat familiares, dicere solebat: Sibi gnaro iam quantũ inuidię, metus calumniæ ac discriminis sit expectandũ ad Rempub. accedenti, si ex duobus alterum sit eligendũ citius in exiliũ iturum, quàm ad suggestum aut tribunal. Eras.l.4.apoph.ex Plut.

Seleucus.

Frequenter dicere solitus est, paucis notum esse, regum aut magistratuum quantæ sint curæ. Alioqui nullum inuentum iri, qui regium diadema humi proiectum tolleret. Eras.l.8.apoph.Stob.ser.46.Antigono ascribit, cuius dicti meminit etiam Val.Max.l.7.c.2.

Antigonus.

Cùm regium sibi traditum accepisset diadema priusquam capiti imponeret, dixisse fertur: O nobilem magis quam fœlicẽ pannum! quem si quis penitus cognoscas, quam multis solicitudinibus, periculis & miseriis sit refertus, ne humi quidẽ iacentem tollere vellet. Val.Max.libr. 7.c.2.Stob.ser.46.

Pompeius Magnus.

Quum ex literis senatus intellexisset, omnia quæ Sylla armis obtinuerat, in ipsius potestatem esse tradita populi suffragiis cẽturiatis, percusso fœmore dixit, Proh, nunquam finienda pericula! quanto satius erat obscurum nasci, si à militaribus curis nonquam dabitur recedere: nec hac exuto inuidia, licet cum vxore ruri vitam degere? Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus, sed deponere tutũ non est. Plut.

Alphonsus.

Cœnam senex quidam importunus & garrulus quum sine fine obreperet, exclamasse fertur, & dixisse, Asinorum conditionem esse potiorem quàm regum. Nam illis dum nascuntur, dominos parcere: regibus neminem. Antonius Panorm. & Æneas Syluius de dictis & falsis Alphonsi.

Idem.

Infrà tit.de Otio honesto.

De magistratu momentaneo.

Cicero.

CVm Caninium consulem postremo anni die à Cæsare factũ videret, qui tamen postero die consulatum pro more alteri tradere cogebatur, iocosè de breui eius magistratu iudicans. Cõsulem, inquit. habuimus vigilantissimum & fortissimum, qui in toto suo consulatu somnum non vidit. Xiphil. Nicæi abbreuiator. in Cæsare.

Idem.

De Caninio Reuilio cùm paruo tempore consul fuisset, sex videlicet meridianis horis, idem dixit, Consulem habuimus tam seuerum, támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. Eras.l.4.apoph.

Idem.

Suprà de Honore momentaneo.

Idem.

Vatinius cùm morbo laboraret, & eo nomine in Ciceronem inueheretur, quòd ægrotantem non accessisset: Volebam, inquit Cicero, in tuo venire consulatu, sed me nox occupauit. Ibidem.

Idem.

Ad hunc consulem congratulandi ac associandi gratia plurib. euntibus: Matu-

Maturemus, ait, vt hominem ante sui consulatus, exitũ præueniamus. Plutarch. Talis fuit autem sub Galieno imperatore postea Marius tyrannus, vt scribit Trebellius Pollio, qui vna die factus est imperator, altera visus est imperare, tertia interemptus est.

M. Votacillus.

In C. Seruilium, qui vno tantum die consul fuit, ita lusit: Ante Flamines, nunc consules diales fiunt. Abusus est voce, Diales: quasi à die deducta sit, ac non magis à Ioue, cui Flamines instituebantur. Macrob. libr. 2. cap. 2. Saturn.

De magnanimitate.

Democritus.

*Sciscitatus, quid esset magnanimitas? respondit, Leuiter ferre frustrationem. Stob. ser. 106.

Socrates.

*Quidam ei cum alio quodã colloquenti filium eius mortuum esse nũcupauit, ille verò colloquio absoluto. Nunc, inquit, abeamus, Sophronisci funus curaturi. Eod. ser.

Diogenes.

*Aduersis quibusdam casibus pressus, dixit, Euge, ô fortuna, tu viriliter mihi præes. Eod ser.

Phauorinus.

*Dicebat, virum in vera magnanimitate & philosophia educatum, ante quam calamitates ingruant, animi tranquillitatem intra se reconditam habere. At, inquit, in rebus aduersis aliena consolatione opus habere, id trãquillitatis animi modum excedit. Ibidem.

Aristoteles.

*Magnanimitatem describens dicebat esse virtutem, per quam vtraque fortuna honor & ignominia feruntur. Item, Magnanimitatis esse decenter ferre & felicitatem & infelicitatem, & honorem & ignominiam, non admirari delicias, neque clientelas, neque potestates, neq; victorias publicorum certaminum, & simul habere mentẽ immotam & excelsam. Magnanimus autem est, qui neque vitam amat aut magnificat, simplex moribus & generosus, qui iniuria lacessiri possit, nec pronus sit in vindictã. Sequitur autẽ magnanimitatem simplicitas, ingenuitas, & veritas. l. de virtutibus.

Xantippe.

*De Socrate marito suo dicebat, cùm infinitæ mutationes & rempub. & ipsos occupassent, in omnibus similem se vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & domum redeuntis. Ad omnia enim cõcinnus & magnanimus erat: quamobrẽ nihil vnquam ipsum tristitia affecit. Stob.

Anonymus.

* Magnanimus est, inquit, qui omnia facilè fert: pusillanimus verò, qui ne parua quidem. Stob. ser. 7.

Epictetus.

* Dicebat esse quosdam leuiter magnanimos, qui tranquillè facerẽt absque iracundiæ motu æquè magna atque alij vehementer impetuosi & iracundi. Arrian. in dissert.

Vide apoph. de Constantia, Fortitudine, Prudentia, Moderatione animi, Fortuna &c.

De magnificentia.

Nicias.

CVm inter Græcos pręcipuus esset qui magnificentia excelle-

ret, ideo à populo in iudicium vocatus, ait: Sint mihi ipsi, non populo Atheniensi tãti sumptus facti, meúmque operibus ipsis nomen inscribã. Pontan. cap. 12. de Magnificentia ex Plutarch.

Plato.

Videns Agrigentinos magnis impensis multa ædificia extruentes, dixisse fertur: Agrigentini quasi semper victuri ædificant, & comedunt quasi semper morituri. Notauit autem vanam illam ædificiorum condendorum magnificentiam, cùm homo fragile & caducum animal, facilè tugurium habere possit, in quo ad paucos annos, quibus in hoc mundo quasi in alieno solo obambulat, à tempestatis intemperie se defendat. Ælian. l. 12. de Var. hist. Idem de Rhodiis dixit Stratonicus apud Plutarchum.

Augustus Cæsar.

Cùm vrbem Romam multis modis & ornasset & communisset, atque etiam in posterum (quod quidem in ipso fuit) tutam reddidisset, non sine causa glorians dicere solebat: Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, quàm si ditionem, quam accepit, reddat statu meliorẽ. Sueton. in eius vita. Pontanus, cap. 32. de Magnificentia. Erasm. Rot. lib. 4. apophthegm.

De maledicentia, ac mordacitate.

Pythagoras.

QVodam dicente, Nimium mihi maledicis ac plus satis derides: Atqui, inquit, spleneticis etiam acria & amara prosunt, dulcia nocẽt. Ant. in Melissa, parte 2. sermone 78.

Aristippus.

Audiẽs quendam temerè hominibus maledicẽtem. Vtinam, inquit, tu linguæ tuæ, sicut ego auriũ mearum, dominus esses. Laërt.

Empedocles.

Interrogatus, cur cùm mala audiret, tam indignanter ferret maledicta? Quia, inquit, ne laudationes quidem mihi iucundæ forent, nisi maledicta mihi molesta essent. Max. ser. 16. de Admonitione.

Diogenes.

Cuidã conuiciatori, At nec mihi, inquit, credit quisquam, te laudanti: nec tibi, me vituperanti. Ant. in Meliss. parte 2. ser. 59.

Idem.

Suprà apoph. de adulatione & assentatione.

Isocrates.

De Atheniensiũ ciuitate dicere solebat, eam scortis simillimã esse. Etenim qui illarũ venustate caperẽtur, velle quidẽ omnes rẽ cũ ipsis habere: neminem tamen tam sui ipsius contemptorẽ, qui matrimonium cũ illis iungere dignetur. Ita Atheniensiũ ciuitatẽ ad peregrinandũ in ea iucundissimã esse, omnibúsque totius Græciæ ciuitatibus præstantiorem: ad inhabitandum verò nõ item securam ac tutam esse. Innuit autem, domesticos in ea sycophantas, conuiciatores & obtrectatores, atque eorũ qui se populares videri vellent, insidias. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Zoilus.

Zoilus Amphipolitanus, Polycratis auditor, qui canis Rhetoricus nominatus est, homo studiosus malè loquendi, cùm non solùm in Homerũ, Platonem, aliósque præclaros ac magnos viros stylũ stringeret, sed vbiq. litibus

litibus & perniciosis etiam contentionibus operam daret, rogante quodam erudito viro, quamobrē omnibus malè diceret? Quoniam, inquit, malè facere cùm velim, non possum. Exprimit autem omnium maledicentium & detrectantiū personam Zoilus, qui dum non inueniunt qua ratione facto lædant, dentibus caninis & lingua amarulenta in bonos inuehuntur. Ælian. l. 11. de Var. hist.

Socrates.

Ei cùm nuntiatum esset, à quopiā eum maledictis incessi: Bene, ait, loqui non didicit Laërt.

Plato.

Quodam narrante nonnullos esse qui ipsum maledictis insectarentur: At ego, inquit, sic viuam, vt illis fides non habeatur. Anton. par. 2. serm. 69. Melissæ.

Aristoteles.

Cùm ab imprudente quodam malè audiret: Tu, inquit, & conuicia facilè audis, & libenter dicis: mihi autem & dicere non est consuetum, & audire iucundum. Ant. in Meliss. par. 2. serm. 72.

Melissus.

Quum probro illi daretur, quòd maledictis indignaretur: Si maledicta, inquit, æquo animo admittam, ne laudes quidem sentiam. Brus. lib. 1. cap. 16.

Philostratus.

Ælianus quum Philostrato rogāti, quid operis cuderet, dixisset se opus in tyrannū nuper mortuum cudere: Admirarer, inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Superstitem siquidem tyrannum incessere, viri opus est: mortuum verò cuiusque. Brus. l. 1. c. 16.

Lysander.

Cùm in publico quodam conuentu quēdam audiuisset, liberiùs quàm par videbatur, contra ipsum loquentem: Tua, inquit, verba ciuitate opus habent. Quo dicto notauit eius in dicendo libertatem, quæ quidē in conuentu facilè fertur, sed alio loco non itidem. Plut. in Lac.

Cleomenes.

Cleomenes maledicenti ait: An propter hoc tu omnibus maledicis, ne tempus de tua loquendi malignitate habeamus? Plut. ibidem.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vituperari, existimabat non minùs esse dicēdos eorum mores qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, qui auidè obtrectantes alienæ laudi, magis prodere morbū suum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, peruersúmque iudicium. Plut. in Lacon. Eras. l. 1.

Alcibiades.

Canem miræ magnitudinis abscissa cauda per vrbem dimisit: hoc quū multis stultum atque ineptum visum esset monentibus eum amicis: ac sermones qui de eo circumferebantur enarrantibus, ridens Alcibiades, Sic inquit, res, vt intenderam, successit. Hoc enim Atheniensibus loquendi volui præbere argumentum, vt eos à peioribus, quæ de me & aliis quoque hominibus conuiciosè loquuntur, nouis his auerterem. Plutarch. in Alcibiade.

Chabrias.

Ab improbo quodam multis conuiciis affectus: Bene, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ insunt prætermisisti. Ant. in Melis. par. 2. ser. 69.

Memnon.

Quo tempore bellum gerebat aduersus Alexandrum pro Dario rege, militem quendã mercenarium multa conuicia petulanter iacientem in Alexandrum, hasta percussit: Ego, inquiens, te alo vt pugnes adu. Alexandrum, non vt illi maledicas. Plutarc. in apoph.

Demochares.

Significare volens se nihil pendere obtrectationes vulgi, cum videret multos obtrectatores vnà sedentes in tonstrina, & malè loquendi omnino cupidos: Quid loquimini (inquit) vos Dysmenidæ? simul hoc nomine ingenium, naturámque ipsorũ innuens, & detegens. Ælian. lib. 3. de Varia hist.

Pisistratus.

Cùm conuiua bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad pœnas de conuiua sumendas dixisse fertur, Non aliter illi succenseo, quàm si quis obligatis oculis in me occurrisset. Sensit maledicendi ansam dedisse vinum, & ignouit errorem. Ælian.

Idem.

Dicenti cuidam, quòd à maledico laudaretur: Miror, inquit, nisi quis illi dixit me mortuum esse. nam viuẽtem ille posset laudare neminem. Stobæus.

Hieron.

Xenophanes Colophonius Homeromastix, quum apud Hieronem Siciliæ regem lamentaretur paupertatem, quòd vix à se duo famuli possent nutriri: At Homerus, inquit Hieron, cui tu assiduè maledicis, plusquam decem millia hominum alit, vel mortuus. Reprobrauit autem innatam homini maledicentiam, quæ paupertatis & inopiæ suæ non minima causa erat, Plutarch. in apoph.

Philippus.

Philippum Alexandri patrem cõuicio afficiebat quidam effreni lingua præditus, cúmque amici hortarentur, vt conuiciatorem reprimeret: Non est hoc, inquit ille, faciendum, ne amplius effectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton. part. 2. Melis. ser. 69.

Idem.

Dicebat, se suis conuiciatoribus gratiam habere, quò se meliorem redderent. Ego, inquit, studeo illos mendacij conuincere. & si quid improbè fecerim, muto consilium, & pœnitentia emendo factum. Anton. in Melis par. 2. ser. 69.

Idem.

Maledictis à Nicandro lacessitus, pluribus cœpit illum donis honestare: quibus acceptis cœpit Nicander eum laudare. Ad amicos igitur conuersus Philippus, Videtísne ergo, inquit, & nostrum esse, benè & malè audire, & à maledicentiæ morbo affectos sanare. Plutarc.

Antigonus.

Milites quum in illum probra iactarent, ac ignorarent Antigonum tam propè adesse, prodiens rex ait: Flebitis, nisi longius amoti maledicatis mihi. Sic enim recitat Plutarchus in apoph. Seneca verò libr. 3. de ira, ait illum dixisse: Longius discedite, ne audiat rex.

Idem.

Quum per noctem milites omnia sibi mala imprecantes audiret, quòd rex eos in illud iter intricabiléque lutum adduxisset: accessit, ignorantésque à quo adiuuarentur, explicuit: Non, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has calamitates incidistis: Sed ei bene optate, qui ex hac

miseria

miseria vos abduxit. Plutarchus & Seneca.

Pyrrhus.

A quibusdam rogatus, vt maledicum quendam ex Ambracia pelleret: respondit, Potius apud paucos, illic manens, quàm apud multos de nobis obloquatur. Plut.

Idem.

Quum audisset, sibi à quopiã maledictum, conuiciatorem ad se duci iubet, ac interrogat, num dixisset ea propter quæ accusatus erat: respondit, Dixi, ó rex, & dicturus plura eram, si plus vini appositum mihi fuisset. Quo audito, Pyrrhus ridens, hominem impunè dimittendum mandauit. Plutar.

Cicero.

Seruilia M. Bruti mater, cùm pretiosum ære paruo fundum à Cæsare emisset, subiiciente hastę bona ciuiũ, non effugit tale Ciceronis dictum: Equidem quo melius emptum sciatis comparauit Seruilia hunc fundũ Tertia deducta. Filia autem Seruiliæ erat Iunia Tertia, eadémque C. Crassi vxor: lasciuiente dictatore tam in matrem quàm in puellam. Macrob. l. 2. c. 2. Saturn.

Sicinius.

Cum leui momento amorem simul & odium permutaret, eorundém que hominum & patronum & accusatorem se præberet: Sicinius homo maledicus, qui multa in quoscunque probra iacere consuetus erat, aliquãdo rogatus, cur soli Crasso non malediceret, cùm maledicendi materiã haberet amplissimam? non facio, inquit: fœnum enim habet in cornu. Plutarch.

M. Cato.

Cuiusdam, qui multis intemperantiæ notis iniustus erat, probris vexatus: Impar mihi tecum, ait, certandi conditio est. nam vt malè audire & maledicere, tibi facillimum simul & promptissimum est: sic & mihi maledicere insuaue est, & insuetum. Eras. l. 5. apoph.

Valerius.

P. Clodius cùm iratus esset Valerio, eò quòd mutuum ei petenti non dedisset: Quid amplius, inquit Valerius, mihi facturus es, nisi vt Dyrrachium eam, & redeam deinceps? Mordaciter ad Ciceronis exilium alludens, à quo tamen gloriosè reuocatus est. Macrob. l. 2. ca. 6. Saturn.

Orbilius.

In reum testis prodiens, cùm à Galba, oratore eloquentissimo quidem, sed corpore deformi, interrogaretur. Quámnam artem exerceret? Nullam, inquit, sed in sole gibbos fricare soleo. Macrob. lib. 2. cap. 6. Saturn.

Cicero.

Suprà apoph. de Honore & magistratu momentaneo. & apoph. de facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In C. Cæsarem mordacitas Ciceronis dentes suos strinxit. Nam primùm post victoriam Cæsaris interrogatus Cicero, cur in electione partis errasset? respondit, Præcinctura me decepit. notans Cæsarem, qui ita toga præcingebatur, vt trahendo laciniam, velut mollis incederet: adeò vt Sylla tanquam prouidus dixerit Pompeio, Caue tibi illum puerum malè præcinctum. Macrob. lib 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Deinde cùm Laberius in fine ludorum annulo aureo honoratus à Cæsare, euestigio quatuordecim gradus ad spectandum transisset,

violato ordine, & cùm detractus esset eques Romanus, & cùm Mimus remissus, ait Cicero prætereunti Laberio, & sedile quærenti: Recepissem te, nisi angustè sederem, simul & illum respuens, & nouum senatũ mordaciter taxans, cuius numerum Cæsar supra fas auxerat. Macrob. lib. 2. cap. 3. Saturn.

Idem.

Aliàs facilitatem Cęsaris in eligẽdo senatum irritum, palàm mordaci térque irrisit. Nam cùm ab ipso hospite suo P. Mallio rogaretur, vt Decurionatum priuigno eius expediret, assistente frequentia hominum, respondit: Hoc fieri sanè nequit, si Romæ imperabit Pompeius. Macr. l. 2. c. 2. Saturn.

Idem.

Nec intra hæc mordacitas stetit, quippe ab Androne quodam Laodicæno salutatus, cùm causam aduentus requisiuisset. cõperisśetque (nam ille se legatũ de libertat e patriæ ad Cæsarẽ venisse respondit) ita expressit publicam seruitutem: ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον. Si obtinueris, & pro nobis intercede. Macrob. lib. 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Cùm Lepidum audiuisset in senatu ad patres conscriptos dicentem, Ego non tanti fecissem simile factũ: Cicero respondit, Nec ego tanti fecissem. Macrob. l. 2. c. 3. Saturn.

Plancus.

Infrà de Mortuis non lædendis.

Augustus Cæsar.

Indignanti Tiberio, ac per epistolam etiam conquerenti apud eum de conuiciatore, respondit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari, eo quod sint qui malè de me loquantur. Satis est enim, si hoc habemus ne quis malefacere possit. Sueton.

Tiberius.

Ab initio sui principatus, in conuiciatores & maledicos dicere solebat, in ciuitate libera, linguam quoque liberam esse debere. Suet. Tacit.

Domitianus.

Cùm homines mordaces atq; maledicos haberet odio, semper tamen eos dicere solebat peiores esse, qui maledicis aures prębeerent, neque reprehenderẽt, quàm ipsos maledicos. Sueton.

Fl. Vespasianus.

Infrà tit. de Malitia.

Idem.

De Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clàm apud communem amicum conquerens, addidit clausulæ: Ego tamen vir sum. Notans, oblectatorẽ esse parum virum. Simile est illud Maronis,

Parcius ista viris tamen obiicienda memento. Suetonius.

Sigismundus imp.

Cùm accusassent purpurati apud Sigismundum imperatorem maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de suo principe passim obloqueretur, subridens Imperator: An vobis, inquit, graue videretur illos malè loqui, cùm nos malè agamus? In dicauit autem, in nobismetipsis situm esse, quòd bene vel malè audiamus. Æneas Syluius li. 2. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Sfortia.

Quum transfuga Nolanus eques, ingenio infami, vt sibi gratiam cum Sfortia cõpararet, Tartaliam omnibus maledictis in conuiuio Sfortiæ famam lacerasse, detulisset: déque ea re, vt fides sibi haberetur: iureiurando sæpius affirmaret: Non opus est, inquit,

inquit Sfortia, vt multum tu persuadendo mecum labores, quum Tartalia nunquam verbum de quoquam sit eloquutus, quin male dixerit. Paulus Iouius de dictis & factis Sfortiæ, cap. 85.

Vide apoph. de delatione.

De malignitate maledica.

Chilon.

MOrtuis nequaquam maledicendum esse dicebat, quandoquidem ignauum esse videretur eos lingua incessere, qui respondere non possent. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Idem docebat, neminem conuiciis lacessendum, ne si dixerimus quæ libent, audiamus vicissim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus suam voluptatem, sed quæ plerunque malè audiendi summo dolore pensatur. Huc allusit M. Tullius. Salustio comminans, fore, vt si quam voluptatem malè dicẽdo cœpisset, eam malè audiendo amitteret. Laertius.

Socrates.

Cuidam admiranti quòd nihil in eum commoueretur à quo conuiciis incessebatur: Mihi inquit, non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc causam hominum vulgus magis commouetur, si quid dicitur in immerentem. Boni quum malè audiunt, sibi gratulantur, quòd puri sint ab his malis quæ ipsis impinguntur, nec in se dici interpretantur: nihilo magis quàm si quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta. is non maledicit Platoni sed ei quem existimat esse Platonem. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Vetus comœdia solebat nominatim in ciues maledicta iacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat, Expedire, vt quis semet illis sciens ac volens subiiceret. Nam si quid, inquit, dixerint in nos meritò reprehendendum admoniti corrigemus, & profuerint: sin falsum conuicium in nos iaculabuntur, nihil ad nos. Erasm. libro 3. apoph.

Aristippus.

Quum à quodam conuiciis incesseretur Aristippus, tacitus abiit. at quum maledicus insequeretur abeuntem, dicẽs, Cur fugis? Quoniam, inquit, tibi quidem potestas est malè loquendi, mihi verò non audiendi. Salsissimè notauit hominis impudentiam, qui quum sibi ius sumeret mè loquendi, non saltem hoc iuris concederet alteri, vt subduceret sese, desinerétque malè audire. Nam vox hæc, Cur fugis? erat velut expostulantis de iniuria. Laert. libro 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm adolescentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, scopum non attinges. Innuit autem, eos cælestium bonorum nequaquam hæredes esse, qui malitiosam agerent vitam. Laer. lib. 4.

Idem.

Corinthum profectus, ludum ingressus est, quem ibi Dionysius regno pulsus aperuerat, audiuitq; pueros malè canentes. Interim ingressus Dionysius, quoniam putabat Diogenem cõsolandi gratia venisse, Humaniter, inquit, facis Diogenes

hæc est rerum humanarum volubilitas. Imò (inquit Diogenes) miror te etiamnum viuere, qui tantum malorum in regno patraris: & video nihilo meliorem esse ludi magistrum quàm fuisti rex. Laert. & Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Eunuchus quispiam contaminatæ famæ, inscripserat, ædibus suis, μηδὲν εἰσείτω κακόν, Nequid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Ædium, inquit, dominus quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gratia posuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, id Diogenes detorsit ad mala animi, quæ sola vera mala sunt. Laert. lib. 6. Brus. lib. 4. cap. 11.

Antisthenes.

Eos qui nos maledictis incesserent, magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Laert. lib. 6. cap. 4.

Demosthenes.

A caluo quodam maledictis aspersus; Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam: quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint. subnotans, illum nō iudicio, sed cerebri vino maledicum esse. Eras. 8. apoph. ex Stob.

Diogenes.

Hospitibus quibusdam celebrem illum Demosthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: Hic est, inquit, ille Demosthenes Atheniēsium orator. Digitus pollici proximus, index dicitur, quòd hunc intendentes solent aliquando cōmonstrare. Digitus autem medius apud priscos infamis habebatur ob causam hîc non referendam. Porrò Demosthenes vulgò malè audiebat, quasi parum vir esset. Id significans Diogenes, maluit illū medio quàm indice demonstrare. Laertius libro sexto.

Timon Atheniensis.

Interrogatus cur omnes homines odio prosequeretur? Malos, inquit, meritò odi: cæteros ob id odi, quòd malos non oderint. Sentiens, non esse verè probos, qui non detestantur improbos. Erasm. libro sexto apophthegm.

Pytheas.

Pytheam orationem quidam criminabatur, quòd malus esset. At ille non inficias ibat: hanc enim illi conscietia necessitatem imponebat. Sed respondebat se minimo tempore omnium qui rempub. Atheniensium administrassent minimè malū fuisse: nempe in hoc sibi placens, quòd non perpetuò fuisset eiusmodi. Putánsque se non iniuriam facere, si nō cum pessimis compararetur. Stolidum hoc sanè Pytheæ. Non enim solùm qui iniuriam infert, malus est: verùm etiam qui iniuriam inferre in animum inducit. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

Herodes sophista.

Proteo Cynico sine fine ipsum conuiciis incessenti: Consenuimus (inquit) ambo, tu quidem malè loquens, ego malè audiens. Sensit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat & se moderatiùs ferre, quòd iam nouum non esset. Philost.

Anonymus.

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata facilè solebat admittere, Lacon: Desine, inquit, admittere, Lacon: Desine, inquit, nō uersum me præbere aures. Sensit, nō solùm eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verùm etiam qui

qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus est, aduersus nihil malè meritum, audire maledicam linguam. Non enim essent maledici, si nullum inuenirent auscultatorem. Proinde Lacon expostulauit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipso malè loquenti. Plutarc. in Lacon.

Nicander.

Cuidam dicenti, quòd Argiui malè de ipso loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquuntur malè? significans, Rempubl. malè moratam, vbi liceret impunè maledicere nihil malè commeritis. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm improbus quidam Cleomenem conuiciis incesseret: Num idco, inquit, tu maledicis omnibus, ne si velimus respondere, otium habeamus vicissim de tua dicendi malitia? Vt è sublimi cōtempsit, maledicum, nec vllo responso aut alia pœna dignum iudicauit nebulonem, cui nihil esset præsidij præter maledicam linguam, Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis nonnullis Cleomenem conuicio lacessentibus, vt periurum & impium: Vobis, inquit, potestas est, mihi maledicendi, at mihi potestas est vobis faciendi malè. Admonens non esse tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est, cùm velint, re ipsa lædere. adhæc, non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoueri. Satis enim vindictæ est, quòd licet, cum libet, vlcisci: cùm illis nihil aliud reliquum sit, quàm malè loqui. Plutarc. in Lacon. apophth.

Leotychidas Aristonis F.

Cuidam ipsi dicenti, quòd Demarati amici malè de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror; quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui posset: Docuit contemnendam esse maledicētiam, quæ nō à iudicio, sed ab animi morbo proficiscitur. Qui verò passim maledicunt omnibus, eos palàm est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant. Plutar. in Lacon.

Artaxerxes.

Quum Aclides Iapson multa in Artaxerxem regem licènter & contumeliosè diceret, hactenus quidem vltus est maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet dicere, sibi verò in illum licere quę vellet & dicere & facere. Eras. lib. 5. apoph.

Dionysius sen.

Quibusdã eum accusantibus quòd hominem improbum, ciuibúsque odiosum honoraret, atque proueheret: At volo inquit, aliquē esse, quem maiori, quàm me, odio prosequantur. Brus. lib. 4. cap. 11.

Philippus rex.

Bonos ac malos sibi conciliandos dicebat: vt bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Bruson. lib. 4. cap. 11.

Idem.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem Macedoniæ Philippum, quòd sine fine de ipso malè loqueretur, qúmque suaderent amici, vt hominem accersi iuberet, déque eo supplicium sumeret: Philippus ita respondit: Nicanor non est Macedonum pessimus: videndum est igitur, necubi nos cessemus in officio. Vt igitur cognouit vehemen-

ter afflictum inopia, & tamen à rege neglectum fuisse, iussit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto, quum rursus Simicythus diceret regi, Nicanorem apud omnes sine fine prædicare laudes ipsius: Videris igitur, inquit, in nobis esse situm, vt bene aut malè audiamus. Immane quantum absunt ab huius principis ingenio, qui nunquam sibi videntur satis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec student beneficiis sibi conciliare beneuolētiam hominum, sed metui malunt quàm amari: cúmque sæpenumero faciant detestanda, ídque palam, tamen periit quisquis ausus est hiscere. Plut.

Idem.

Quidam petulantioris linguæ maledicta conücere solebat in Philippum: hunc amici hortabantur, vt eiiceret in exilium. At ille negauit hoc se facturum. Quærentibus, Quid ita? Ne, inquit, oberrans inter plures malè de me loquatur. Quòd maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quòd ignouit, vel magnanimitatis quòd contempsit: quòd noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuisset. Plutarch. in apophthegmat.

Idem

Peloponnesij cùm Philippum Macedoniæ regem, à quo multa beneficia acceperant, in ludis Olympiacis sibilis derisissent: rex admonitus ab amicis vt eam iniuriam rependeret, negauit se id facturum: si tam prauo, inquiens, sunt ingenio, vt eos irrideant qui de ipsis bene meriti sunt: quid tum fiet, si quid mali sentirent? Sensit vir prudentissimus, maledicos non vltione prouocandos esse, vt magis maledicant. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum aliquando tempore hyberno compulisset castra transferri in locum vbi non erat rerum necessariarum copia, atque hac de causa milites quidam in regem maledicta congererent, ignari ipsum esse in proximo, virga tentorij vela deduxit, Flebitis, inquit, ni longiùs semoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clemētius? aut quid hac clementia facetius? Simulabat se non indignari quòd malè de ipso loquerentur: sed quòd tam vicini, vt exaudiri possent ab eo, cui maledicebāt. Plutarchus in apoph.

Idem.

Cùm nocte quadam quosdam è militibus suis exaudisset omnia imprecantes regi, qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum induxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant: eósque quum ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: sed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis verè excelsus animus. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Scip. Æmilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit, Si quintum pareret mater, asinum fuisse parituram. Tardicius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eras. Rot. lib. 6. apoph.

M. Pinarius.

M. Seruilius dissuasurus legem quam ferebat M. Pinarius: Dic mihi M. Pinari, inquit, si contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris soles? Vt sementem, inquit Pinarius, feceris, ita & metes. Per allegoriam minitans, illum malè auditurum,

rum si malè diceret. Eras. libro 6. apophtheg.

Pompeius.

Supra apoph. de Ingratitudine.

Augustus Cæs.

In cognitione quadam, cùm Æmilio Æliano Cordubensi inter cætera crimina illud vel maximè obiiceretur, quòd malè loqueretur de Cæsare: conuersus ad accusatorem Cæsar Augustus, Velim (inquit) hoc mihi probes: efficiam vt Ælianus sciat, me quoque linguam habere, plura enim vicissim de eo loquar. His minis contentus, nihil postea de illo inquisiuit. Suetonius.

Tiberius.

Suprà apoph. de Clementia.

Fl. Vespasianus.

De iurgio quodam inter senatorē & equitem Romanorum ita pronuntiauit, vt diceret, Non oportere maledici senatoribus: remaledici verò, & ciuile fásque esse: prærogatiuam enim dignitatis ipse sibi ademit, qui lacessiuit. Suetonius.

Huc refer apopht. de Conuiciis, Iniuriæ patientia, & Detrectatione.

De malitia.

Thales.

* QVid nocentissimum esset interrogatus? malitia dixit. Noceet enim illa bonis etiam, si attigerit. Stobæus.

Democritus.

*Malitia, inquit, res est quæ facilè capitur. Nam dum in solum lucrum intenta est, incircumspectè obuiam se quæstui præbet, & temerè persuadetur. Stobæus sermone 2. de malitia.

Socrates.

* Hominem cui ex malitia spes dependet, similem esse dicebat illi qui nauim infirmæ anchoræ committit. Idem.

Epictetus.

*Quemadmodum, inquit, viperam, aut aspidem, aut scorpium in eburneo aureo vel scrinio inspiciens, non propter materiæ pretium ipsa diligis aut magni facis tanquam felicia animalia, sed potius propter naturæ ipsorum exitialem vim abhorres ac detestaris: sic etiam in diuitiis & fastu fortunæ malitiam videns inesse, nō ad materiæ splendorem obstupesce, sed morum prauitatem contemne. Stob. ser. 5.

Vide apophth. de vitiis variis hoc volumine suo ordine descripta.

De malo & malis.

Plato.

* EA quæ mala dicuntur, malis bona, iustis verò mala esse dicebat. Bona rursus, bonis quidem verè esse bona, malis autem mala. Stob. serm. 2.

Dion philos.

*Res malas seu improbas dicebat nunquam in eodem statu manere, sed subinde moueri & in maiorem crescere petulantiam, nec vllum certum modum assequi. Stob. eod. ser.

Hyperides.

* Incipientibus malis obstruendas esse vias dicebat. Nam cùm semel (inquit) radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam

congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. Stob. ser. 44.

Socrates.

* Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori, siue Deo, siue homini, malum ac turpe esse scio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona sint incertus sum, magis quàm mala, quæ mala esse non dubito. Plato in apol. Socratis.

Democritus.

* Malum, inquiebat, etiam si solus fueris neque dixeris, neque feceris. Disce autem teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. ser. 31.

Pythagoras.

* Vir malus plus mali patitur afflictus conscientia, quàm ille qui in corpore castigatur & flagris cæditur. Stob. ser. 24.

Idem.

* Qui de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ser. 44.

Epictetus.

* Si cupis, inquit, bonus fieri: primùm crede quòd malus sis. In Enchirid. & Stobæus ser. de virtute.

Iamblichus.

* Dicebat, quemadmodum supputato satius est vti quàm ita manere: sic etiam malo viro mori, quàm viuere. Stobæus ser. 44.

Archytas Pythagoreus.

* Semper, ait, infelicem oportet esse malum, siue adsit materia, malè enim ea vtitur: siue ea careat. Sicut cæcus, siue lumen habeat, & claritatem visibilem: siue in tenebris degat. Stobæus sermone de virtute.

Vide apopht. de Improbitate, & reliquis vitiis quæ toto hoc opere perstringuntur.

De mancipiis.

Diogenes.

GRæci mancipia, præcipuè fugitiua, vocant ἀνδράποδα: quæ dictio videtur composita ex viro & pede, cuius Grammatici variam reddant etymologiam. Cùm igitur quidam improbus Diogenem interrogasset, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα? Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: sentiens, illi esse mentem non hominis, sed pecudis. Laert. lib. 6.

Idem.

Iactante se quodam, ac dicente: Viros supero in pythiis: Imò, respondit, potius vincis mancipia. Lusit ad vocum cognationem, ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat omnes eos, qui cupiditatibus propriis seruirent. Idem.

Aristippus.

Suprà, de educatione & institutione liberorum.

Vide apopht. de Seruis.

De mansuetudine.

Chilon.

DOcuit, potentiam adiungendam mansuetudini, vt à suis princeps nō tam metum extorqueat, quàm impetret reuerentiam. Reuerentiæ comes est amor, metus odium. Amari autem non solùm honestius est, verùm etiam tutius. Laërtius

ërtius libro 1, cap. 4.

Xenocrates.

Cùm passer futurus accipitri præda in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens: Nó oportere supplicem prodere. Plutarch.

Archidamidas.

Cuidam Charilaum regem laudanti, quòd pariter erga cunctos fuisset mitis ac mansuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, respondit qui erga sceleratos se mitem præbebat? Perspexit vir egregius mansuetudinem cum iustitia coniunctam esse oportere. Alioqui principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quàm in bonos crudelitas? Plut. in apoph.

Cleomenes.

Cùm è ciuibus quispiam apud Cleomenem diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere: Sed hactenus, inquit: ne sit contemptui. Significans erga improbos mansuetudinem nimiam esse inutilem ciuitati: notánsque quorundam mores, qui principes vehementer bonos & clementes, cùm impensius amare debuerint, habent cótemptui. Est quidem præcipua virtus in principe comitas ac mansuetudo. verùm ob malorum ingenium hæc ita temperanda est, vt principi sua constet authoritas. Plut in Laconicis apoph.

Aristoteles.

*Mansuetudinem describens, dicebat virtutem esse animosæ facultatis qua prædiri ægræ mouentur ad iram. Mansuetudinis autem esse posse moderatè ferre obiecta crimina & contemptus, nec celeriter rapi in vltiones, nec facilè moueri ad iras: sed moribus comem esse ingenióq; quieto & stabili. lib. de virtutibus.

Titus Vespasianus.

Suprà de Clementia.

Vide apopht. de Clementi & Humanitate.

De mathesi.

Aristippus.

CVm ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in littore maris vidit figuras mathematicas in harena depictas. Salua, inquit, res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. Vitruuius lib. 6. de Architectura, & Erasm. lib. 3. apoph.

Diogenes.

Reprehendebat mathematicos, quòd solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quæ essent ante pedes. Laertius libro 6. apoph.

Ariston.

Eos qui encyclopediæ & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse procis Penelopes, qui cùm ipsa potiri non possent, ancillis miscebantur. Stobæus sermone 2. de Imprudentia.

Hadrianus imp.

Hadrianum Romanorum imperatorem ferunt ex matheseos peritia

præsciuisse futura, ac Varum non fore longæuum dixisse ex Virgiliano carmine:

Ostendent terris hunc tantum fata neque vltrà
Esse sinent,&c. Dion Cassius.

De matrimonio.

Thales.

*ROganti matri vt matrimoniũ iniret, nondum esse tempus, dixit: deinde maior natu, non amplius esse tempus. Plutarch. & Stobæus.

Idem.

*Interrogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit, Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, & eius tranquillitatem turbare. Stob. ser. 66.

Lycurgus.

*Dicebat cùm semel vxor beneuolentia in maritum priuata est, minimè vitalem ei reliquam vitam esse. Stob. eod. ser.

Epaminondas.

*Interrogatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? respondit pro patria mori non dubitare. Ibid.

Vide apophth. de Coniugio, & infrà de nuptiis.

De medicina.

Diogenes.

CVm consideraret hominum vitam, videns medicos & philosophos, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Verùm cùm videret coniectores, & huius generis alios, aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laer. li. 6.

Nicocles.

Medicos felices nominabat, quoniam successus quidem ipsorum sol intuetur, errores autem tellus operit. Anton. par. 1. ser. 56. Melissæ. Max. ser. 50.

Stratonicus.

Ad medicum quẽdam dixisse fertur, Laudo tuam experientiam, quia non sinis infirmos computrescere, sed statim eos à vita liberas. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 56. Sed hoc Nicocli ascribit. Max. ser. 50.

Didymus.

Didymus perfectum medicũ esse dicebat, non quidem qui omnino curaret, sed qui nihil eorum, quæ ad vtilitatem ægri, & curam pertinent, omittit. Ant. in Meliss. par. 1. serm. 56. Max. ser. 50.

Trophilus.

Interrogatus, quis perfectus medicus fieret? dixit. Ille qui possibilia & impossibilia discernere potest. Stob. ser. 100. Max. ser. 50.

Philotimus.

Cuidam ostendenti digitum exulceratum, qui hepar haberet tabidum (id enim ex colore deprehendit) Nõ est tibi inquit, ô bone, periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab omnibus: vt de leuioribus malis quærantur, grauiora dissimulent, Erasmus libro 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Anonymus.

Medicus quidã ægrotanti dederat pharmacum, eóque sumpto conualuit ægrotus. Euenit, vt aliquãto post idẽ morbus recurreret, ægrotus cùm ad idem pharmacũ, quo prius conualuerat, confugeret, nec sentiret remedium, accersit medicum, admiratus qui factum esset, vt eadem medicina quæ prius depulisset morbum,

postea magis aggrauaret? Huius rei causam sciscitari, medicus facetè respondit: Fateor idem fuisse pharmacum, sed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens, medicorum esse dare pharmaca, qui norunt quando & quomodò danda. Quæ prosunt iuueni, nocent seni: & contrà quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Hoc refertur ab Augustino.

Pausanias & Socrates.

Eum medicum cēsebat optimum Pausanias, qui non sineret ægrotos extabescere, sed quamprimùm sepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc sententia, sed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens: qui vult, admodum valetudinarios nec vlla iam ex parte vtiles reipubl. æquo animo debere è vita decedere: sit tamen, vt nemo sibi vim adferat, sed honestis actionibus immoriatur. Certè nō apparet quid magnifaciāt, cùm quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anui iam præmortuæ vitam in vnū alterúmve mensem proferant. Quid enim aliud agunt, nisi quòd arte sua mortem reddunt longiorem: quasi hoc cuiquam sano sit optabile, diu mori? At viri sapientes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. Plutarchus in Lacon.

Demades.

Maiorem gratiam medicis deberi dixit, qui morbum ingruentem arcent, quàm qui iam præsentem expellerent. Magis quippe optandum est, omnino non pati, quàm à passionibus liberari. Anto. in Meliss. par. 1. ser. 56. Max. ser. 50.

Hieron.

Medicum tum demum ægroti amicum esse dicebat, cùm in extrema necessitate se diligentissimum ostendit. Ant. in Melis. par. 1. serm. 56.

Dionysius sen.

Post alia multa sacrilegia in Epidauro, Æsculapio barbam auream detraxit, quod negaret conuenire, cùm Apollo Æsculapij pater imberbis fuisset, vt filius barbā aleret. Finxit autem ideo antiquitas Æsculapium barbatum, innuerent, in medico multarum rerum vsum & experientiam requiri. Val. Max.

Tiberius Cæs.

Dixisse fertur, eum hominem sibi videri ridiculum, qui sexagesimum prætergressus annum, manum porrigeret medico. Sentiens, hominē tam grandem natu scire oportere, quomodo iam sibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui consulunt illum, explorantem pulsus venarum. Eras. l. 6. apoph.

De medicina contempta.

Diogenes.

VIdens quendam medendi artem iam profitentem, qui prius fuerat palæstrites, sed ignauus: dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt, nunc vicissim deiicies? Deiicit luctator, quem superat: & deiicit medicus, quos in luctum coniicit, aut etiam in sepulchrum. Similis iocus est apud Martialem, de eo qui ex medico factus est hoplomachus. Laertius libr. 6.

Idem.

Didymon, qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos perdit suam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem sonat, & oculi

pupillam. Lusit igitur ex ambiguo Diogenes. Laër. l. 6.

Nicocles.

Quum malus quidam medicus diceret, se magnam habere potestatẽ: Quidni inquit, ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris. Max. serm. 50.

Anonymus.

Sapiens quidam, cùm imperitus medicus ei dixisset, Senex factus es? respondit. Bene quidem, & satis feliciter: medico enim non vsus sum, Antonius in Melissa parte 1. sermone 56.

Aristoteles.

Cùm morbo teneretur Aristoteles & medicus ei præceptum quoddam iniungeret: Ne inquit, me cures, vel vt bubulcum, vel vt fossorem, sed prius causam edissere: sic enim facili persuasione me morigerum reddideris. Docens, his nihil sine causa temeréque proferendum esse. Ælian. li. 9. de Var. hist.

Arcesilaus.

Dicere solitus est: Quemadmodum vbi multæ leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque vbi multi sunt medici, ibi etiam sunt multi morbi. Laërt. lib. 4. cap. 6.

Pausanias.

Medicus quidam inuisebat Pausaniam, dicebat, Nihil habes mali: Non enim, inquit te medico vtor. Hoc ipsum quòd nihil habebat mali. adeo non acceptum ferebat medicis vt eos solos iudicaret prospera esse valetudine, qui medicis non vterentur. Id vt perpetuò verum non sit, tamen extra controuersiam est, maximam malorum partem à medicis proficisci vel quia sint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæstúve corrupti. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Quum ab amico argueretur, quòd de medico quodam malè loqueretur à quo nec vlla re læsus esset, nec eius fecisset periculum: Si fecissem (inquit) periculum nequaquam viuerem. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Quum medicus quidam Agesilao regi præscriberet curationem nimis exactam, miniméque simplicem, qualis esse solet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, summam quæ præscribis, si mihi prorsus est in fatis vt non viuam: etiamsi non omnio sumpsero. Significabat, eiusmodi curationes citius accelleraturas mortem, quàm depulsuras morbum. Nec tam operosa pharmaca sumenda, nisi ei qui destinauit mori. Omnibus in rebus ei gentis placuit frugalitas ac simplicitas. Plutar.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Menechmus.

Rogatus à medico, qui putabat eum insanire, Dic mihi hoc, Soléntne tibi vnquam oculi duri fieri? Vrbanè respondit: Quid? Num me locustam esse censes, homo ignauissime? Bruson. ex Pluto.

Hadrianus imp.

Hadrianus imperator moriens, dixit illud vulgatum: Turba medicorum Cæsarem perdidit. Arbitror illũ huc detorsisse Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ αἰαχίσαν. Quãquam & hodie verum est, turbam medicorum multis causam esse mortis. Dion Cassius.

De

De mediocritate.

Philoxenus.

DIcebat esse iucundissimas carnes, quæ carnes non sunt: & suauissimos pisces, qui pisces non sunt, quemadmodum amœnissimam esse nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Lycurgus.

Interrogatus, quã ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumento. Vt inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim parum decorum esse, si per ostium rude inferrentur exotica pretio chara, arte operosa, &c. Plutarch. in Lacon.

Seneca.

Nero sibi comparârat aulæum quoddam insigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declarasti, inquit, te esse pauperem. Causam rogante Nerone: Quoniam si illud amiseris, inquit, non poteris aliud parare simile. Euenit vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatiùs. Qui nummum habet vnicum, quo amisso non queat alterum promere, pauper est. Tutissimum igitur est, mediocribus ac parabilibus delectari. Erasm. libro 6. apophthegm.

Alphonsus.

Optimum factum sibi mederi dicebat, si voluntas nostra inter amorem ac metum media intercederet. Vt quantũ amor ad excessum impelleret tantum timor illum è diuerso retraherent. Sensit autem mediocritatem in omnibus esse optimam, & hominum actiones media voluntate temperandas. Panor. l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Vide apoph. de Temperantia.

De memoria.

Socrates.

SOcrates literas, quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ causa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim enim homines si quid audissent dignum cognitu, non libris, sed animo inscribebant: hac exercitatione confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebant: & quod quisque sciebat, habebat in promptu. Post, reperto literarum vsu, dum libris fidunt, non perinde studuerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum est, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida esset rerum cognitio, & pauciora quisque sciret: quandoquidem tantum scimus, quantum memoria tenemus. Eras. lib. 3. apoph.

Antisthenes.

Suprà de Librorum fiducia & multitudine.

Themistocles.

Ludum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur: cùm responsum esset, artem memoriæ hîc doceri, contempsit, dicens: At ego mallem artem obliuiscendi. Verùm hæc vox digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Plutarch. in Græco apopht. Meminit Cicero lib. 2. de oratore.

Idem.

Cùm Themistocli Simonides, aut quis alius, artẽ memoriæ polliceretur: Obliuionis, inquit, mallem. Nam memini eorum quæ volo, obliuisci non possum quæ volo. Cicer. lib. 2. de Finibus bonorum & malorum, & 5. Academicarum quæst.

Polemon.

Proconsul torquebat prædonem quendã: cúmque dubitaret quod supplicij genus esset de illo sumpturus, superueniẽs fortè fortuna Polemon, iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Ipse quidem Polemon multa edidicerat, sed in exercitatione nihil ducebat laboriosius ac molestius, quàm ediscere: eóque Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari. Philostr. in Sophist.

Appius Claudius.

Cùm apud Scipionem iactaret, se omnes Romanos posse memoriter nominatímq salutare: ille, Bene, inquit, narras. Ego enim non vt multos cognoscerem, sed ne ab vllo ignoraret, adnixus sum. Brus. l. 4. c. 4.

Cass. Seuerus.

Cùm ex Senatus consulto libri illius exurerẽtur: Nunc, inquit, superest vt ipse viuus comburar, qui illos edidici. Quod animo insculptum est, nisi cum vita eripi non potest. Eras. l. 8. apoph.

Claudius Cæs.

Cùm cuidam notam appositam, deprecantibus familiaribus ademisset: Litura, tamen, inquit, extat. Sentiens, etiam remissa culpa, manere tamen infamiæ prioris vestigium. Alludens ad scripturam, quæ licet spongia deleatur, aut graphio radatur, relinquitur tamen lituræ vestigium. Erasm. libro 6. apophthegm. ex Suetonio.

De mendacio.

Thales.

A Quodam rogatus, quantũ à vero Falsum abesset? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit autem, eos plerunque mentiri, qui audita, non visa referunt aliis. Max. serm. 35.

Aristoteles.

Interrogatus, Quid lucri facerent mendaces? Vt vera, inquit, loquentibus non credatur. Laertius libro 5. cap. 1.

Anacharsis.

Aiebat se mirari, quî fieret, vt Athenienses qui prohiberent mentiri, tamen in cauponum tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces, emũntque, lucri causa fallunt quemcunque possunt: quasi quod priuatim esset turpe, fiat honestum, si publicè facias in foro. At in contractibus maximè fugiendum erat mendacium. Sed cùm maximè mentiuntur homines, cùm maximè negant se mentiri. Apud Athenienses lex erat, quæ iubebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν. Laer. l. 1. c. 9.

Æsopus.

Sciscitatus, quid lucri accederet mendacibus? Vt eis, inquit, etiã cùm vera dicunt, fides non habeatur. Maxim. 35.

Archidamus.

Chius quidam iam senex in Lacedæmonem peruenit, qui quidem alioquin erat arrogans, sed senectutis suæ ipsum pudebat: quare canos tinctura obliterare conabatur. Progressus autem in publicum, de rebus orationem habuit quarum gratia venerat: tum surgens Archidamus, dixit: Quid ille tãdem rectum diceret, qui mendacium non in anima solum, sed

sed capite quoque circunferret? Sto. ser.10.ex Theophrasto.

Anonymus.

Laconi cùm quidam dixisset, Mētiris: vrbanè Lacon, Quia (inquit) liberi sumus: sed alij, si quando vera non dixerint, flebunt. Plut.

Epænetus.

Dicere solitus est, mendaces omnium scelerum & iniuriarum authores esse. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam mirantibus, quòd humile candelabrum emisset: Pransorium erit, inquit. Eludens iocoso mendacio: ne parcus videretur. In conuiuiis vtimur humilioribus candelabris, vt exactiùs peruideamus quæ sunt apposita. Eras. l.6. apoph.

Persæ.

Inter peccata, duo grauissima numerabant. Prius esse debitorem: alterum, mentiri, quòd oberari plerunq; mentiuntur, dum pollicentur in diē, nec præstant quòd pollicentur. Ex Herodoto.

Cyrus.

Dicere ad Armenium solebat: Omnino non mentiendum esse. Apertum enim mendacium hominib. maximè impedimento esse ad veniam consequendam. Danda est quippe his venia, qui ex inscitia vel errore mentiuntur: verùm hi qui data opera apertè nugantur, nulla venia digni sunt. Xen. lib. 2. Pædiæ.

Galba

Galba, quodam iactante, quòd in Sicilia murænam quinque pedes longam emisset: Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ nascuntur, vt his piscatores pro retibus cingātur. Mēdacium euidentiore mandacio derisit. Fulgosus lib. 4. cap. 18. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Cicero.

Fabiæ Dolabellę dicenti, se triginta annos habere. Verum est, inquit, nam hoc iā viginti annos audio. Volebat ille iunior videri, quàm erat. Itaque Cicero elusit illam simulata assensione, significans interim illam esse quinquagenariam. Erasm. libro 4. apophth.

Idem.

Obiicientibus, quòd à reo pecuniā accepisset, qua magnificas quasdam ædes esset empturus: Fatebor, inquit, accepisse me, si emero. Eas quum esset mercatus, exprobrantib. vanitatem: An nescitis, inquit, boni patris familiâs esse, dissimulare si quid constituerit emere? Erasm. li. 4. apophth.

Idem.

Iulium Curtium, quo iunior videretur, multa de annis ætatis suæ mētientem, ita redarguit: Ergo, inquit, quum vna declamabamus, non eras natus. Eras. 4. apoph.

Augustus Cæs.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cum maturè canos habere capillos cœpisset, habebat comptrices quæ canos capillos sublegebant. Verùm quum Augustus pater interuenisset clâm, canos capillos super vestes filiæ vidit, quos euulserant. cum autem, aliud agens, rem dissimulasset, demum post multa interrogauit filiam, Vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset se canam esse malle: Cur ergo, inquit, tuo iussu & instinctu istæ ante tempus caluam te facere student? Et sic prudenter mendacium in filia deprehendit ac corrigere studuit. Erasm. lib. 4. apophth. ex Sueton.

De mendacio vrbanè excusato.

Plato.

DIcebat mendacium concedendum esse medicis, aliis verò minimè. Medici quippe, vt ægrotantiū animos consolentur, promittunt sæpe sanitatem, etiam in ipso mortis agone, ne animum despondeant. lib. 3. de Repub.

Phocion.

Aristogiton sycophanta in sermonibus nihil nisi arma bellàque sonabat: quum verò intellexisset delectum militum haberi, simulata valetudine crus obligabat, baculóque innixus ceu vulneratus, claudicās prodiit in publicum, cùm Phocion à tribunali prospiciens, ait: Scribe Aristogitonem claudum, & eundem improbum atque mendacem. Plut.

Stratocles.

Superatis pugna nauali Atheniensibus, summa celeritate coronatus, faustum victoriæ nuntium attulit, vnde supplicationes decretæ, epulúmque per vnamquamque tribum constitutum. Sed biduo pòst, cùm verus nuntius calamitatis afferretur, vniuersus populus in Stratoclem exarsit. Tum ille: Quid, inquit, viri Athenienses vobis molesti intuli, duos dies summa estis ea causa in voluptate versati? Fulgo. lib. 4. cap. 18. & Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

Philippus rex.

Ab hospite quodam inuitatus ad cœnam, inter eundum fortè obuios secū adduxit vmbras. Vbi sensit hospitem turbari, quòd tam multis non sufficeret apparatus, præmisso ad singulos amicos puero, iussit vt placente seruarent locum: illi persuasi, dum placentam expectant, paululum edebant, ita factum est, vt cœna sufficeret omnibus. Faceto ioco simul & elusit amicos, & hospitiis pudori subuenit. Plut. in apoph. Reg. & Impp.

Augustus Cæs.

Herennium adolescentem vitiis corruptum Cæsar castris excedere iusserat: qúmque ille dimissus supplex ac plorabundus, apud Augustū hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam? quid dicam patri meo? Dic inquit, me tibi displicuisse. Quoniam pudebat adolescentem fateri, quòd ipse Cæsari displicuisset: Cæsar permisit vt sermonem inuerteret, culpā in ipsum conferret. Suet. in August.

De mendicitate, & mendicantibus.

Diogenes.

QVibusdam Diogeni probro vertentibus, quod peteret, cùm id Plato non faceret: Imò, inquit, petit & ille, sed

Admoto capite, vt ne quisquam audiat alter.

Abusus est Homerico carmine quod est Odyss. α. quo significauit Platonē non minus esse petacem, nisi quòd ille clàm peteret, ipse palàm. Laer. l. 6.

Idem.

Posteaquam inopia compulsus cœpisset mendicare, his verbis solebat aggredi: Si cui alteri dedisti, da & mihi: sin nemini, à me incipe. Significabat, se non inferiorem cęteris mendicis: itaque vt qui daret quibuslibet, daret & Diogeni: qui verò tam paracus esset, vt nemini quicquam daret, huic tempus esse, vt aliquando dare inciperet. Laer. li. 6.

Idem:

Idem.

A prodigo petebat minã, ille admiratus improbam postulationem, interrogabat, Cur ab aliis obolum petere soleret, à se autẽ minã? Quoniam, inquit ab aliis iterum me accepturum spero, à te autem fortassis nunquàm, Laer. l. 6.

Aristoteles.

Obiurgatus à quodam, quòd dedisset eleemosynam homini malo: Nõ mores, inquit, sed hominis miseriam respexi. Laer. l. 5. cap. 1.

Idem.

Ab alio, eadem de re castigatus, Non homini dedi, inquit, quicquam, sed humanæ sorti. Laer. l. 5. c. 1.

Stratonicus.

Cuidã laudanti ipsum, vt aliquid acciperet: Ego, inquit, maior mendicus sum. Sentiens, non esse musicorũ dare laudanti, sed accipere à laudatis. Athen.

Anonymus.

Lacædemonius quidã vidẽs quendam Diis corrogãtem: Nihil, inquit, moror deos, qui me sint pauperiores. Hinc liquet, vetus esse, sub obtẽtu religionis exercere mendicitatẽ: quum plerunque tales collectæ non impendantur diuis, qui nullius rei sunt egeni, sed improborum luxui ac libidini. Plut. in Lacon.

Idem.

Mẽdicus quidam petiit aliquid à Lacone. at ille: Si quid, inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitæ tuæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertẽ. Apud Lacedæmonios probro dabatur mẽdicitas, quòd & otiũ odissent, & minimo essent contenti. Benignitas autem in medicos, speciem habet magnæ virtutis: sed ea piorum hominum bonitas, alit plurimorum malorũ luxuriosam ignauiam. Idem.

Antigonus.

Thrasillo Cynico petẽti drachmã non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est inquit, Cynicum tale munus accipere. Vtroque cornu repulit: postulatoris improbitatem, quem existimabat nullo dignum beneficio. Plut. in. Reg. & imper. apoph.

De mente.

Thales.

Olim interrogatus, quid in tota rerũ natura esset velocissimũ? respondit, Mens humana. Discurrit enim per vniuersa hominis cogitatio. Laer. l. 1. c. 1.

Pittacus.

*Quærenti, quid in minimo maximum esset? respondit, bona mens in corpore humano. Stobęus ser. 3. de prudentia

Anonymus.

* Mens est hominibus magnũ animæ frenum. ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. Stob. ser. eod.

Cercidas.

*Mentis, inquit est videre, mentis audire. Sed quomodo viderẽt sapientiam, licet propinquam, viri quorum mentem lutum repleuit? Stob. ser. 4.

Rheginus.

*Dicebat mentem infirmam veritatis non esse capacẽ, sicut solare lumen imbecillius & impotens visus aspicere nequit. Ibid.

Socrates.

*Sicut ex ciuitate, quæ bonis legibus administratur, seditiosũ hominẽ expellere oportet, ita inquit, ex homine quem saluum cupimus, malam mentem. Stob. ser. de prudentia.

Phocion.

Semper admonere homines solebat, vt mente vigilarent, cuius somnus veræ morti finitimus esset. Stob. ser. de Prudentia.

Alphonsus.

Cùm pro more lectioni Senecæ (quem præcipuè semper coluit) incumberet, Interrogatus à Daualo, purpuratorũ humanissimo, cur animus mortalium ita immensus, atque insatiabilis foret? respondit rex: animum hominis à Deo profectum, nõ prius cõquiesceret, quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubiò animum nostrum Dei & ęternitatis capacem, & propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus quæ fluxæ & incertæ essent. Pan. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

De mercedis cupiditate.

Antisthenes.

INterrogatus, cur tam pacos haberet discipulos? inquit: Quoniam depello illos virga argẽtea. Sentiens ideo paucos venire, quòd magna mercede doceret: vulgus autem magis amat pecuniã, quàm sapientiam, & hinc Satyricus exclamat:

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Dictũ Antisthenis extat apud Laertium lib. 6.

Aristippus

Suprà de educatione & institutione liberorum.

Polemon.

Zeno Criticus, vbi iam in philosophicis aliquantum profecisset, nõ tamen contentus esse voluit: sed ad Polemonem, vt in Dialecticis exerceretur, commeabat. Vnde Polemon dicere solitus est: Sat scio ô Zeno, te per posticum irripere, & furari dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notauit hoc dicto Zenonẽ, qui furtim & gratis à præceptore discere volebat, vt aliis postea multa mercede venderet. Laertius lib. 7. cap. 1.

Isocrates.

Sæpenumero dicere solitus est, se quidem discipulos decẽ docere minis, cæterum qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturum decẽ millia, vocis enim exilitas, animíque timiditas, reddebant Isocratẽ inutilem ad dicendum. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentum autem non dante: Duas (respondit) arcas domi habeo: vnam quidem gratiarum, alteram argenti. Et cùm necessitas exegit gratiarum quidẽ arcam aperiens, semper vacuam inuenio: alterã verò solum commedam mihi ad rẽ vitę necessariam. Notabat autem hominis sordidissimi tenacitatem, qui cupiebat multo studio ac labore philosophi, suas decantari laudes, nullum laboris præmium aliud offerens quàm gratiarum actionem, quæ trib. verbis absoluitur: cùm interim philosophus rem ad victum & amictum necessarium non verbis, sed própriis nummis coemere cogatur. Stob ser. de Iniustitia.

Anonymus.

Philosophus quidam dicebat, magistros à discipulis magnam mercedem exigere debere. Ab ingeniosis quidem quòd multa discant: ab hebetibus, quod multum molestiæ exhibeant. Max. ser. 17.

Phœnicides.

Cùm apponeret pisces in conuiuio, sed his duntaxat qui dedissent symbolum, dixit, Mare quidem esse commune, sed pisces in eo natos eorum esse qui emissent. Erasmus lib. 6. apoph.

Timotheus musicus.

Cùm duplicem mercedem exigeret ab eo, qui sub alio præceptore musicæ operam dedisset, interrogatus cur hoc faceret? Quia, inquit, duplex etiam labor mihi subeundus est. Primò quidem dedocendi vetera, deinde docendi noua. Bruso. lib. 2. cap. 23.

Corax.

Corax primus apud Syracusas, mortuo Hierone, Rethoricen instituit mercede profiteri. Lysias autem adolescens pactus est cum eo, vt tum solueret, cùm optimè Rhetoricam calleret. Verùm vbi artifex iam factus, præmium cunctaretur, à præceptore in ius vocatur. Sed cùm quæreretur, qui finis litis esset futurus? Lysias ait: Si persuasero iudicibus, me nihil debere, non tradam præceptori quicquam, quia iam vici: sin non persuasero, etiam non dabo, quia artem persuadendi à te non didici. Tum Corax: Imò, inquit, si persuaseris, dabis: quia artem calles: sin minus, dabis etiam, quia non vicisti. Et tum iudices subiecerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν: id est, mali corui malum esse ouum. Vide Prolegomena in Hermogenis rhetoricem: Gellium libro quinto, capite decimo: qui simile quiddam de Protagora sophista, & huius discipulo Euathlo, narrat. L. Apuleium in Floridorum libris: Erasmum Roterodamum in prouerbio, Mali corui malum ouum.

Catherius.

Sabinus Clodius cum vna die & Græcè & Latinè declamasset, quibusdam quærentibus, quòd pusillam mercedem acciperet ex duabus declamationibus: Catherius ait, nunquam magnam mercedem accipere eos qui breuia pneumata docerent. Brus. lib. 4. cap. 31.

De metu & timore, vel timiditate.

Socrates.

SOcrates Alcibiadem adolescentem, primùm ob imperitiam trepidantem, vt fit, apud tantam multitudinem verba facere lepida εἰσαγωγῇ animauit: An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum sutorem? Annuit. An non præconem? quũ & hic annuisset: an non contemneres, inquit, tabernaculorum opificem? Quum similia quædam proposuisset, & is fateretur hos esse contemnendos, tunc Socrates: Atqui, inquit: ex his constat Atheniensium populus, quem tu vereris. Quorum si singulos putas contemnendos, qui minus etiam contemnas condensatos? Sed sit, non referre apud quàm multos dicas, sed apud quàm cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos singulos despicias, congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis Socrates admiratur Agathonis audaciam, qui coram tot hominum millibus præsenti animo recitasset suam tragœdiam: cui quum Agathon respõdisset, se citius velle coram multis hominum millibus dicere quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, millibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quem

vnum reuereare, in turba mixtum contemnas. Eraſ. lib. 8. apoph.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Iſocrates.

Cùm intelligeret, quantum ſibi animi obeſſet timiditas, ſæpenumero dicere ſolitus eſt ſe ſuos quidem diſcipulos docere decem minis: verùm qui ipſum docuiſſet extra omnem timiditatem in concione loqui, mercedis loco daturum decem millia. Sola enim timiditas & vox exilis reddebant hominem inutilem ad dicendum. Eraſ. lib. 8 apoph.

Cleanthes.

Cuidam illi probri cauſa obiicienti, quòd eſſet timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. Bona eſt timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circunſpectum. Laert. libr. 7. cap. 1.

Xenophanes.

Quum ipſi Hermoneus timiditatem obiiceret, quòd nollet ſecum teſſeris ludere: Fateor, inquit me nō ſolùm meticuloſum, verùm etiam vehementer meticuloſum, ſed aduerſum inhoneſta. Honeſta timiditas eſt, quæ deteret à turpibus. Plut. de vitioſa verecundia.

Cleomenes.

Cleomenem cùm quidam interrogaſſet, cur Spartiatæ non conſecrarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta? Quoniam, inquit à timidis venerunt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis conſecrata reponi. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Quidam Metapontinus Laconi obiicienti ignauiā: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis poſſidemus. Ergo, inquit, Lacon non ſolùm ignaui eſtis, verùm etiam iniuſti. ſignificans non poſſe fieri, vt quis meticuloſus & in bellis multum teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum, Plut. in Lacon.

Vibius Criſpus.

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id ſe metu facere, perquàm ſcitè dixit Vibius Criſpus, quis tibi ſic timere permiſit. Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem, quòd præter conſuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quòd ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret. Eraſ. Rot. lib. 6. apoph.

Themiſtocles.

Quum Græcos ad naualem pugnam hortaretur, incitarétque, Adimantus abhorrens à pugna, ita ad Themiſtoclem ait: Atqui in certaminibus ante alios proſiliunt, flagris cæduntur. Bene quidem, reſpondit ille: ſed nec ij coronantur, qui ſe, dum pugnandum eſt, ſubducunt. Plut. in apoph.

Idem.

In Eretrienſes ita cauillari ſolebat, vt diceret eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam quòd armatis non adeſſet animus. Plut. in apoph

Philippus.

Cùm ſubactis Græcis, quidam autores eſſent, vt ciuitates præſidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus ac commodus, quàm breui tempore dominus appellari: ſentiens, regnum, quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, eſſet perpetuum: quod vi metúque, nō eſſe diuturnum. Plut. in apoph.

M. Ca-

M. Cato.

Suprà de authoritate.

Cicero.

Suprà de Fuga.

Augustus Cæsar.

Suprà de Iocosè dictis.

Caligula.

Caligula illud è tragœdia subinde iactabat: Oderint, dũ metuant. Hanc ne quis miretur, eiusdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hanc emisit, infensus turbæ, fauenti Venetæ aurigarum factioni, quum ipse faueret Prasinæ. Eras. lib. 6. apoph.

De militia & militibus.

Iphicrates.

Iphicrates censebat, militem & diuitiarum & voluptatum auidum esse oportere: Dicens, illum audacius pericula subiturum, quo suis cupiditatibus suppeditaret. Plut.

Phocion.

Quum Laosthenis ducis milites concinnè ornatos aspexisset, rogatus, qualis sibi ille exercitus videretur? Bellè me hercule inquit, ad stadium decurrendum instructus. Plut.

Epaminondas.

Epaminondas dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, non solùm athleticè, verùm etiam militariter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt corpore sint robusto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obesis infensus erat, adeò vt huiusmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens: Quod vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in apoph.

Archidamus.

*Videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem: aut vires tibi sunt augendæ, dixit, aut minuenda audacia. Plutar.

Agesilaus.

Quidam conspiciens Lacedæmoniorum quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse manentibus, quibus decretum est in prælio aut vincere, aut mortem oppetere, non autem fugientibus. Plut. in Lacon. apoph.

Phocion.

Quum Macedones irrupissent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipsum concurrentibus, hortantibúsque vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum: O Hercules inquit, quàm multos duces, milites verò perpaucos! Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis sit, non dare consilium, sed vbi res postulat, bonam nauare operam. Attamen commisso prælio vicit, & Nicionem Macedonum ducem superauit. At non multò post tempore, bello deuicti Athenienses ab Antipatro accepere præsidium. Plut. in Græc. apoph.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ad idcirco & in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Ateas.

Hunc in modum scripsit Philippo: Tu quidẽ imperas Macedonibus

bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum siti pugnare valeant. Significans, hac parte Scythas ad bellum esse magis idoneos. Plut. in apoph.

Antiochus.

Ostendebat Hannibali in campo copias quas bellum contra Romanos suscepturus comparauerat, nempe exercitum insignibus argenteis aureísque florentem, inducebátque etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatúmque frenis, ephippiis, phalerísque pręfulgentem. Atque ibi rex tanto támque ornato exercitu gloriabundus, Hannibalem aspicit: & Putásne satis, inquit, esse Romanis hæc omnia? Tum Pœnus ignauiam vanúmque apparatum militum irridens: Planè, inquit, satis esse credo hæc, Romanis, etsi auarissimi sint. Bruson. libro 2. cap.32.

Pescennius.

Interrogatus, cur omnia vasa argentea à castris amouisset, Quia inquit, potuisset fieri vt sarcinæ militares in potestatem hostium venirent, fieréntque barbari argento nostro gloriosiores. Brus. lib. 2. cap. 32.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur cui vsui tale corpus esse posset Reipubl. cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparat. Eras. lib. 5. apoph.

Anonymus.

Multis Othonem imperatorem rogantibus, ne deposito imperio exercitum ac Rempublicam desereret: quidam è gregariis militibus sublato ense dixit, Scito Cæsar sic pro te omnes animatos esse: móxque seipsum iugulauit. Sueton.

Alex. Seuerus.

* Miles, inquiebat, non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, satur, & habens aliquid in zonula, Lamprid.

Vide plura in apoph. de bello.

De militum in rebus agendis ignauia.

Timotheus.

AVdace quodam milite vulnus Atheniensibus ostentante, Et me, inquit Timotheus, puduit, quod cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. At bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculum vllum possit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinem arguit: telo factum catapultæ, indiligentiæ signum est. Plut. in apoph

Empedocles.

In eum mirmillonem, qui retiarium insequebatur, nec feriebat: Vimis, hunc in modum iocatus est: Viuum capere vult, timet igitur ne lethale homini vulnus infligat. Brus. li. 5. cap. 12.

Lysander.

Suprà apoph. de Ignauia.

Cyrus minor.

*Aiunt ipsum dicere solitũ, quod oporteat militem magis metuere ducem quàm hostes, si talis sit futurus vt custodias seruet, amicis abstineat, & hostes citra tergiuersationem aggrediatur. Xen. lib. 2. expedit. Cyri.

Damatria.

Suprà de Filiorum abdicatione.

Anonyma.

Lacæna quædam, cùm filium in strage quadam loco cessisse animaduer-

uerteret, domum redeuntem occidi curauit, ne posthac ignauiæ exemplum cæteris esset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Antalcidas.

Suprà apoph. de Ignauia.

Phocion.

Cùm militem è suis relicto ordine in hostes prodire conspexisset, eundémque conspecto Macedone pedem retrahere: Te, inquit, hominum ignauissime, num bis iam deserti ordinis pudet? Nam & quem Imperator tibi decreuerat, & quem tutè tibi locum delegeras, reliquisti. Plutarch.

Xerxes.

Cùm Xerxi nuntiatum esset, quàm fortiter, quámque etiam feliciter Artemisia rem gessisset in pugna nauali, dixisse fertur: Sibi fœminas fuisse viros, contrà viros fuisse fœminas, quòd parum dextrè se gessissent. Herodotus lib 8.

Myronides.

Creatus dux exercitus aduersus Bœotos, edixit vt Athenienses exirent. Cùm autem adesset congredien di tempus, ducésque monerent, nondum omnes adesse: Adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt. Hos itaque cùm videret promptos, hostem aggressus vicit. Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non studuissent tempestiuè adesse, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. Plut. in apoph.

Therycion.

Therycion Delphis rediens, cùm Philippi castra in Isthmo esse, angustiásque occupatas vidisset: O malos, inquit, ianitores vos Corinthij, quorum ignauia Peloponnesus facilè peribit, Brus. lib. 3. cap. 12.

Marcellus.

Quũ ob turbatos ordines in Marcelli copiis victor Hannibal extitisset, reuersus in Castra Marcellus cõuocato exercitu, ait, Se quidẽ multa Romanorũ arma & corpora, Romanum verò videre neminem. Plutarc.

Scip. Africanus.

Militi, cui scutum erat elegantiùs ornatum: Non miror, inquit, quòd scutum tãta cura ornaris, in quo plus habeas præsidij quàm in gladio. Significans, illum ignauum militem. Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est. Idem.

Hannibal.

Gisconi nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerũ? Imò aliud inquit, mirabilius te fugit. Quidnam hoc esset, sciscitanti Gisconi: Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Is ducis iocus multum timoris detraxit, multúmque alacritatis addidit militibus. Idem.

Fabius Maximus.

Salinator, quum ob eius ignauiam & incuriam Tarentũ à Romanis defecisset, arcem tamen retinuit: quum verò aliquot post annos Fabius Maximus oppidũ pulso Hannibale recepisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset, opera sua se Tarentum recepisse: Quidni? inquit Fabius. Nunquam enim ego recepissem, nisi tu amisisses. Notauit tacitè Liuij ignauiã. Plutarch.

C. Crassus.

Militem videns sine gladio currentem: Heus, inquit, commilito: pugno bene vteris, festiuiter taxans inermem militem, cui pro gladio pugno sit vtendum. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Dicebat sibi inuisum esse militem, qui ambulans moueret manus, pu-

gnans moueret pedes, clariúsq. ſterteret quàm inclamaret: peſſimum autem imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare. Plut. in apoph.

Cicero.

Pompeij ignauiam Cicero vrbaniſſimè taxauit. Dicentibus enim, ſe ſerò ad Pompeium veniſſe, reſpondit, Minimè ſerò, nam nihil hîc paratum video. Quem fugiam igitur, ſatis video (Cæſarem intelligens.) ſed quem ſequar fortiter pugnãtem non habet. Plutarchus in apoph.

Huc refer etiam apoph. de Fugitiuis.

De militari diſciplina.

Anonymus.

QVidam in acie, quum ſtrictum iam enſem in hoſtem eſſet infixurus, quoniam interim ſignum datum eſt receptui canens, non infixit. Roganti verò cuidam, cur hoſtem quem in poteſtate habebat, non occidiſſet? Quoniam, inquit, melius eſt parere Imperatori, quàm hoſtem occidere. Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem, niſi tuba dediſſet ſignũ: eadem ſimulátque cecinerat receptui, homicidij crimen erat hoſtem interemiſſe. Plut. in Lacon.

Clearchus.

Militum auribus ſubinde ſolebat inculcare: Militi magis eſſe metuendum imperatorem, quàm hoſtem, quæ vox mortem minabatur militi, qui parũ grauiter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius autem eſt cũ laude vitã impendere patriæ, quàm cũ dedecore pœnæ. Hoc dictũ non quiuis milites laturi ſint: ſed hi facilè ferebant, quibus matres domi ſolebant edicere, vt aut victores cum armis redirẽt aut mortui in armis referrentur. Valer. Max. lib. 2 cap. 8. & Frontin. libr. 4. cap. 1.

Epaminondas.

Quum ſtuderet Epaminõdas Bœotos, otio diſſolutiores, continenter in armis habere, ſimul vt Bœoti de belli duce creando cogitarẽt, his verbis illos adhortabatur, Poſthac conſultate viri, nam ſi ego militiæ præfectũ agam, vobis militandum eſt, adimens illis ſpem otij ſub tali imperatore. Plut. in Græc. apoph.

Idem.

Idem ſcutatum militem ſenſerat à captiuo quodam magnã pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas; Mihi, inquit, redde clypeum: tibi verò cauponam emitto, in qua vitam degas. Poſthæc enim noles eodem modo ſubire periculum. quippe iam vnus de numero diuitum ac beatorũ rectè iudicauit, timidum (vt eſt in prouerbiis) eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui dum habet vnde poſſit ſuauiter viuere. Plutarch. in Græc apoph.

Lamachus.

Lamachus caſtigauit quendam è ducibus, qui deliquerat, & quum ille dixiſſet, In poſterum iſthuc non committam: Nõ licet, inquit, in bello bis peccare. Error enim in bello mors eſt. Plut. in apoph. Stob. ſer. 52. Ant. in Meliſ. par. 1. ſer. 67.

Lyſander.

Infrà de Suſpicione vitanda.

Braſidas.

* In milite tria requirebat, velle, vereri, ducibus obedire. Thucyd. lib. 5.

Pyrrhus.

Pyrrhus ei cui delectum militum com-

commiserat, dixisse fertur: Tu grandes elige, ego eos fortes reddam. Significans, institutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus disciplinæ militaris optimus fuisse magister. Plut. in apoph. Frontinus l. 4. ca. 1. stratagematum.

Hannibal.

Quum Romanorum legati conditiones pacis retulissent apud Carthaginenses, & Gisco quidam ausus esset suadere bellum cũ Romanis redintegrandum: Hannibal indignè ferens, hominem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è suggesto deturbauit. Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conscenso suggesto dixit, neminem mirari debere, si qui à primis statim annis Carthaginem reliquisset, interim ætatem omnem in bellis & armis transegisset, minus nosset vrbanas consuetudines. hoc præfatus, pacẽ suadere cœpit & persuasit. Plut. in Hannibale.

Scip. Maior.

Percontanti cuidam in Sicilia, qua re fretus classem educere pararet in Africam? ostendit viros armatos trecentos, sese exercentes, præterea turrim excelsam mari imminentem, & ait: Nullus horum est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Sentiens, non perinde referre quàm numerosam educas multitudinẽ, modò fortis dux educat exercitato, & dicto audientes. Plut. in Rom apopht.

Scipio Minor.

Postquam venit in castra, multámque illic licentiam, lasciuiam superstitionem ac luxum offendisset diuinos ac sacrificos cũ lenonibus protinus eiecit: quin & vasa omnia iussit amoliri, excepta olla, veru & poculo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarum permisit si quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerentur, iussit vt ipsi sese fricarent, iumentis enim, qui manibus carent, opus esse alio à quo fricentur. Edixit, vt milites stantes pranderent obsonium non igni coctum: cœnarent autem discumbentes, panẽ, aut pultẽ solam, & carnes assas, siue elixas. Ipse verò sago circuntectus, obambulabat per exercitum, dicens, Se lugere exercitus dedecora. Plut. in apoph.

Paulus Æmilius.

Quum Paulus Æmilius in exercitu multam confidentiam ac loquacitatem comperisset militum, officia ducum sibi vindicantium, résque non necessarias curantium: iussit illos quiescere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enses suos acuerent, cætera sibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iussit illos sine lanceis, sed cũ gladiis agere quo nimirum adempta spe depellendi hostem, tanto acrius pugnarent cum somno. Plutarch. in apopht.

Idem.

*Militi dicebat hæc tria esse curãda: corpus vt quàm validissimum & pernicissimum haberet: arma apta: animum ad subita imperia paratum: cætera diis immortalibus & Imperatori curæ esse. Liuius li. 44.

M. Attilius.

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus. M. Attilius consul equo præteruectus ad portam castrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, siue Samnis esset, siue Romanus, pro hoste haberetur. Quò pergis, inquit, miles? Hic arma & viros inuenies nec viuo con-

sule tuo nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cum hoste pugnare malis. Eras. l. 6. apoph.

Scip. Africanus.

Africanus censor tribu mouebat centurionem, qui in Pauli pugna non adfuerat, ille quum diceret, se custodiæ causa in castris remansisse, rogarétque cur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Dissimulauit centurionis ignauiam, & accusauit nimium diligentem custodiam. Eras. 6. apoph.

Serg. Galba.

In grauissimis bellis seuerissima disciplina habuit milites suos: adeò vt simulátque venisset in castra, protinus vulgaretur ille Trochaicus: Disce miles militare: Galba est, non Getulicus. Eras. li. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

In expeditionibus, si quis de via in alicuius possessionem deflexisset, pro qualitate loci fustibus, aut virgis cedebatur, aut alioqui condemnabatur. Si dignitas personæ tales pœnas non recipiebat grauissimis contumeliis afficiebatur, quum diceret: Vellésne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat sæpius, quòd à Christianis audierat, ídque per præconem, quoties aliquem emendabat, dici iubebat: Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Christianis, qui siue quò eant, siue redeant, furantur, rapiunt, constuprant, pulsant, abigunt pecora, pertusis vasis sinunt effluere vinum? Quid multis? Crudelius tractant suos quàm hostes. Et hoc hodie, si superis placet, appellatus ius militare, & ad hæc conniuent principes. Erasm. ex Æmilio Lampridio.

*Quibus hæc addemus etiam ex probatis historicis, Liuio, Tacito, Curtio, & aliis collecta, & ad nostris seculi militiam disciplina exutam accommoda. Emunt duces militem, non legunt. Pecuniola proponitur, tympanum strepit: & ecce coeunt aliquot ignoti inter se, ignorantésque purgamenta vrbium suarum, quibus ob egestatem & maxima flagitia peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bellorum insolentes, quorum lingua vana, manus rapacissimè, gula immensa, pedes fugaces, quæ honestè nominari non possunt inhonestissima, nullam disciplinæ formam nec extrema quidem eius lineamenta seruantes, lasciuientes certatim, inter quos omnia indisposita, temulenta, peruigiliis Veneris ac Bacchanalibus quàm disciplinæ & castris propiora. Hi nec in procinctu & castris habentur, sed per municipia desides, hospitibus tantum metuendi, effundunt se in luxum, epulas & nocturnos cœtus: Ibi circumferri merum largius iubent, debellaturi super mensa Alexandrum: suas vires extollere docti, hostium paucitatem contemneret: cæterum galeati lepores, & quibus vt ad populandos finitimorum agros, tectáque vrenda, & capienda pecora aliqua vis sit, ita in acie & signis collatis nulla vis est. ne in victoria eis decus, nec in fuga flagitium. Vt omnia paucis: Exercitus lingua quàm manu promptior, prædator è sociis, & ipse hostium præda.

Idem.

Quum Antiochiam venisset, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitiis vacauerant, in vinculis duci iussisset, orta seditione ab ea legio-

legione, cuius socij erant in vinculis: tribunal ascendit: ac vinctis omnibus ad tribunal adductis, circunstantibus militibus, & quidem armatis, grauiter illos admonuit, vt meminissent Romanæ disciplinæ. Quum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, iussit vt tales voces ederent aduersus hostes, non aduersus Imperatorem: minatus exautorationem, nisi quiescerent. At hæc, quum vehementius etiam frement, ac ferro quoque minarentur: Deponite, inquit, dextras, contra hostem erigendas, si fortes estis, me ista non terrent. Quum non desinent fremere, exclamauit: Quirites discedite, atque arma deponite. Mox omnes non armis tantùm, sed & sagulis militaribus depositis recesserunt, non in castra, sed in varia diuersoria. Pòst tamen eius legionis militibus fidelissimis vsus est. Ælius Lampridius.

Idem.

*Disciplina maioru, inquit, rempub. tenet, quæ si dilabatur, & nomẽ Romanum & imperium amittemus. Lamprid.

Auid. Cassius.

*Solebat dicere, Miserum esse cũ exerceantur athletæ, venatores, & gladiatores, non exerceri milites: quibus minor esset futurus labor, si consuetus esset. Vulcat.

Theodericus rex.

*Extat eius insigne dictum in formula ducatus Retiarum libr. 7. Variarum Cassiodori, de militum disciplina. Milites, inquit, tibi commissi viuant cùm prouincialibus iure ciuili, nec insolescat animus qui se sentit armatum: quia clypeus ille exercitus nostri quietem debet præstare Romanis.

Aurelianus.

Cùm à vicario suo literas accepisset, quibus efflagitabat vt rescriberet, quomodo res gerenda esset, statim rescribit hunc in modum: Si vis tribunus esse: imò si vis viuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat, vuam nullus auferat. Vopiscus, in Aureliano.

De minis.

Chilon.

Dicere solebat, nulli minandum esse, non solùm quòd mulierum videatur esse potius quàm virorum, verumetiã quòd minitari ei cui velis nocere, est inimicum admonere vt sibi caueat, tibíque ipsi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum est humanum. Rectè tamen minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum esse cupimus, & hæc pœna decreuimus esse contenti. Laer. l. 1. c. 4.

Socrates.

* Vt tonitrua pueros imprimis, ita minas stultos territare dicebat. Stobæus, sermone. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Dicente ei quodam valde iactanter, vno ictu caput tibi perfringam: At ego, inquit, à sinistris astans te tremere faciam. Laer.

Agatocles.

Infrà de Vltione & vindicta.

Polydorus Alcamenis F.

Cùm audiret quendam in hostes minas effundẽtem: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Qui enim

statuit inimicum vlcisci, minis nil aliud efficit, nisi vt præmonito inimico, sibi minuat lædendi opportunitatem. Plutarchus in Laconicis.

Dercyllidas.

Orator missus ad Pyrrhum Epirotarum regem, qui iam exercitum in regionem Spartanorum induxerat, vt cognoscerent, quid sibi vellet: cùm Pyrrhus diceret, vt regem suum Cleonymum reciperent, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non timemus ipsum, nihil enim sceleris in eum commisimus: sin homo est, profectò nihilo nobis præstantior & bellicosior. Quo dilemmate irrisit superbas regis minas. Qui enim superbè minantur aliis, videant ne id quod aliis minantur in ipsos recidat. Plutarch. in Lacon.

Epictetus.

*Si quem, inquit, cum minis & impetu volueris aggredi, memento præmeditari humanum esse tibi mansuetúmque ingenium, & quod pœnitudo damnúmque te sequutura sint, si quicquam immane commiseris, Stob. ser. 20.

Philippus.

Multa quæstus apud Romanorum legatos de moribus & calũniis Thessalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adiecit, Nondum omnium dierum solem occidisse. Hic sermo nõ Thessalis modò, verùm etiam Romanis suspectus, vtriusque gentis fremitum excitauit. Tit. Liu. 4. Decadis. lib. 9.

C. Cæsar.

Vide suprà Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

De misericordia.

Phocion.

*NEc ex templo aram nec ex humana natura misericordiam tollendam esse dicebat. Stob. serm. 1. de virtute.

Demosthenes.

*Iustum est, inquit, misereri, non improborum hominum, sed eorum qui immerito infelices sunt. Stob. serm. 44.

Xerxes.

* Videns Hellespontum nauibus suis constratum omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxq; misericordia ductus fudit lachrymas, Artabano causam huius mutationis quęrenti dicens, subiit animum meũ cogitatio quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa hominum multitudine post centesimũ annum nemo superfuturus est. Herod. lib. 7.

Agesilaus.

*Audiens, in bello ciuili Græcorũ multos hinc inde cæcidisse in pugna, & Spartanos esse victores nullo lætitiæ signo dato, sed misericordia duct', ingẽti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot milites bello intestino perdidit, quot ei si incolumes sint ad debellãdos barbaros sint satis. Plut in apoph.

Senatores Constantinopolitani.

*Leo, Basilij Macedonis Imperat. filius, per calumniam in carcerem cõiectus fuerat. In palatio Psittacus in cauea suspẽsa degebat, vociferari solitus, heu, heu: domine Leo. Quodam die Basilius Senatores quosdã ad cõuiuium vocauit, qui quum auem cantum illũ sæpius repetentem audirẽt, miseri

misericordia & mœstitia oborta, cibo potúque omisso assederunt, lacrymantes. Sciscitatus causam Imperator, Qui (inquiunt) cibum capiamus, voce huius auis obiurgati nos qui rationis compotes & dominorum studiosi credimur? Bruta hæc auis domini sui nomen inuocat, nos luxui dediti insontẽ obliuioni mandamus. His verbis mitigatus Imperator, Leonem carcere eductum pristinæ dignitati restituit. Cedrenus in Annal.

De moderatione animi.

Chilon.

Eius dictum est, ita moderandam esse vitam, vt nec inferioribus sis terrori, nec superioribus despectui. Metui à subditis, tyrannicum est: negligendæ verò est, sic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatem referri potest. Sic temperãdi mores, vt à iunioribus ameris potius quàm timearis à maioribus non contemnaris. Immodica seueritas parit terrorem: somnolentia, violentia, incogitantia, similiáque vitia gignunt contemptum. Potes & ad fortunam accommodari. quæ si sit vehementer ampla, parat qui metuãt citius, quàm qui ament aut reuereantur: sin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hîc quoque est optima. Ausonij carmen sic habet:

Nolo minor me timeat, despiciat maior,

Eras. ex Laer. lib. 1. c. 4.

Socrates.

Quum ei relatum esset, Quidam de te malè loquitur: Verberet me etiam, inquit, modò absentem. Maxi serm. 10.

Idem.

Quidam à Socrate salutatus, non resalutauit, sed hoc nequaquam molestè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit: Si quis nos præteriret, peius affectus corpore quàm nos sumus, nequaquam illi succenseremus: cùm igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus? Eras. l. 3. apoph.

Idem.

* Aiunt eum, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quàm molestũ esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Seneca l. 3. de ira, cap. 11.

Diogenes.

A caluo quodam conuitiis affectus: Tibi contumeliam, inquit, non dico, sed capillos tuos laudo, quòd malam effugerint caluam. Maxim. serm. 10.

Idem.

Proditori cuidam ei maledicenti, Gaudeo, inquit, me facturũ inimicum tuum. non enim inimicis, sed amicis malefacis. Max. ser. 10.

Zeno Cittieus.

Cùm esset à quodam interrogatus, quomodo affectus esset erga conuitia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui non habent, quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum planè, Laert. l. 7. c. 1.

Cleanthes.

Sositheus poëta coram populo Cleanthem præsentem hoc carmine proscidit,

ὓ κλεαίθοις μωρία βουλατεῖ.

Id est,

Quos Cleanthis fatuitas agitat.

Tanto conuitio tactus, nil quicquã mutauit de vultu. Qua patientia

delectati auditores, applaudẽtes philosopho, Sositheum eiecerunt. Cùm Sositheus diceret, se pœnitere quòd illum aspersisset: respondit Cleanthes, Absurdum fore, si cùm poëtæ frequẽter illudãt Libero patri & Herculi, nec illi succenseant, si ipse ob leue cõuicium indignaretur. De diis enim multa probrosa scripsere poetæ, vti cùm Bacchum faciunt mollem timidum ac temulentum: Herculem faciunt seruientem Omphalæ, vsque ad sandalia commitigatum caput, Laer. lib 7. cap. 1.

Aristippus.

Confutatus in disputatione à quodam audacissimo homine, furioso & stolido, cùm videret illum inflatum ac gestientem ob partam victoriam: Ego quidã, inquit, redargutus abeo, sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laër. l. 2. cap. 8.

Antigonus.

* Nihil facilius fuit Antigono, quàm duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant quod homines & periculosissimè & libentissimè faciunt, de rege suo malè existimantes. Audierat omnia Antigonus, vtpote cùm inter dicentes & audientem palla interesset: quàm ille leuiter commouit, &, longiùs (inquit) discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte cùm quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecantes regi qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant, & cùm ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset. Nunc (inquit) maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem, tam miti animo hostium suorum maledicta quàm ciuiũ tulit. Itaque cùm in paruo quodam castello Greci obsiderẽtur, & fiducia loci contemnentes hostẽ, multa in deformitatem Antigoni iocarẽtur, & nunc staturã humilem, nũc collisum nasum deriderẽt: Gaudeo (inquit) & aliquid boni spero, in castris meis Silenum habeo. Cũ hos dicaces fame domuisset, captis sic vsus est, vt eos qui militiæ vtiles erãt, in cohortes describeret, cæteros præconi subiiceret: id quoque se negauit facturũ fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Senec. li. 3. de ira, c. 22.

Isocrates.

Cùm quidã apud eũ obtrectatoris sermonẽ referret, ac diceret, me præsente ille hæc in te maledicta spargebat, Nisi tu, inquit, libenter audisses, nunquã cõuiciatus esset. Max. ser. 10.

Xenocrates.

Ingratitudinis à Platone insimulatus, nunquã indignatione iráve commotus est, sed & illi qui ipsum ad respondendũ Platoni instigaret: Hoc, inquit, quod nunc facio, mihi bonum atque commodum est. Et prudentissimè homini silentium imposuit. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Chrysippus.

Quodam ei dicente, Amicus clanculum te mordet, & cõuiciatur: Hominem, inquit, ne arguito, quoniam idem palàm facturus est. Max. serm. 10. & Anton. ser. 53.

Idem.

A quodam improbo multis affectus conuiciis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorũ quæ in te sunt, prætererieris. Max. serm. 10.

Philemon.

Nihil neque suauius, neq. musicæ cõuenientius esse dicebat, quàm posse conuiciantem ferre. Etenim conuicium

uicium facientem, si qui conuicio afficitur dissimulet, in ipsum conuiciũ redundat. Max. ser. 10.

Demonax.

Sophista quidã cùm Demonactem accusaret, diceretque, Cur me toties tã acerbè calumniaris? Quia, inquit, Demonax, non contemnis malè loquentes. Max. ser. 10.

Moschion.

Multorum improborum calumniis peti, neque indecorum neque detrimentosum esse dicebat. At ab vno aliquo bono vituperari, & decorum & commodum esse iudicabat. Max. ser. 10.

Arcesilaus.

Cùm honestos viros ad cœnam inuitasset, accumbentibus omnibus, & cibum iam gustare volẽtibus, videns abesse panem. Quàm, inquit, res est apta cõuiuiis apparandis, esse sapientem. Dedit vir prudentissimus philosophicæ moderationis exemplũ, qui non incandescebat iis, qui pro officio mensam necessariis rebus ornare debebant. Laer. l. 4. ca. 6.

Agesilaus.

Eos à quibus odio prosequebatur clandestino, in duces belli eligebat, magistratus factos euehebat, si quid in eo improbè ageretur, patrocinabatur, atque hac arte reddebat eos ex clandestinis hostibus amicos. Quid hac animi moderatione pulchrius fuit? qua mederi maleuolis maluit quàm vlcisci. Plut. in apopht. Lacon.

Idem.

Cùm quidam Agesilaum Lacedęmoniorũ regem interrogasset, quid apud Spartanos Lycurgi leges profuissent? moderatè respondit, Omnium voluptatum docuerunt contẽptum. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm Persarũ nummi sagittarium haberent insculptum, Agesilaus ex Asia soluens ait, se triginta sagittariorum millibus fugari, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis. Timocrates effecerat, vt omnes hostilem animum aduersus eum milites susciperent. Plut. in Lacon.

Idem.

Postquam Agesilaus ingenti strage fecisset Corinthiorum vires, eósque intra mœnia compulisset, multis hortantibus vt vrbẽ oppugnaret: negauit id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Et hoc est vt eximiæ cuiusdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiam arguebat: Si inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum aduersus barbaros steterunt, ipsi nos expugnauerimus vel quiescentibus hostibus, qui subuersis sociis, nullo negotio, quando volent, nos oppriment. Plutar. in Laconicis.

Agis.

Quodam dicente, Philippum effecturũ ne Lacedæmoniis patêret iter in Græciam: Nobis, inquit, Agis senior, ô hospes nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrunque paratum, & ad proferendum imperium si contingat, & ad boni consulendũ fortunam licet mediocrem: cùm principum vulgus nec quod obtigit sapienter administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plut. in Lacon apoph:

Agesilaus.

Lysandro defuncto, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam

comperit, quam ille ex Asia donum reuersus, statim contra Agesilaum instituerat. Id primùm indignè ferēs Agesilaus, destinarat omnibus ostendere, cuiusmodi ciuis Lysander, dum viueret, fuisset, ac perlecta oratione quadā quā moriens Lysander post se reliquerat de rebus nouandis, & mutatione rerum in Republ. quoniā arguebat Lysandrum perniciosum fuisse ciuem, ac seditionis auidum, euulgare voluit. Attamen cùm ab Ephoro quodam sene ac rerum perito intellexisset, hoc non bonum fore, ait: Nolumus refodere Lysandrum, ne in mortuos sæuire videamur frustra. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Cùm fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: Equidem dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40. Ant. in Melis. par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Hippocratidas.

Suprà de Ingratitudine.

Polydorus.

Suprà de Bono belli duce.

Demaratus.

Cùm Persa quidam crebris muneribus puerum, quem amabat Demaratus, tandem abduxisset, atque id iactitans apud illum dixisset, ô Lacon, venatus sum amasium tuum: Per deos inquit, non tu sanè venatus es, sed mercatus. in iocum vertens contumeliam. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Vxori obiurgāti, quòd regnum humilius ac minus esset filius traditurus quàm accepisset: Hactenus igitur, inquit, maius, quod diuturnius. Quæ moderata sunt, in longum tempus durant, & hoc ipso meliora sunt. Plut. in Lacon.

Philippus.

* Demochares ad illum Parrhesiastes, ob nimiam & procacē linguam appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat. Audita benignè legatione, Philippus, dicite mihi, inquit, facere quid possū, quod sit Atheniensib. gratū. Excepit Demochares: Te, inquit, suspēdere. Indignatio circunstantiam ad tam inhumanum responsum exorta est: quos Philippus conticescere iussit, & Thersitē illum saluum incolumémque demittere. At vos cæteri legati, inquit, nunciate Atheniensibus, multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Senec. l. 3. de ira, c. 23.

Psammetychus.

Quum videret Cyri milites per vrbem captam discurrentes, percontatus est Cyrum, quid agerent? Quúmque is respondisset, Diripiunt vrbem tuā, opésque tuas populātur: Nequaquam, inquit, ô rex, nihil iam hîc meum est, tuum est quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum, vt suos à direptione reuocaret. Erasm. libro 6. apophth.

Pompeius.

De se liberè profitebatur, quòd omnem magistratum quem gesserat, & citius esset nactus quàm ipse expectasset, & citius deposuisset, quàm ab aliis expectatum esset. Quòd citò suscepisset imperiū, vel fortunæ fuit, vel præmaturæ virtutis: quod maturè deposuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem spectantis, sed ad reipublicæ commodum. Plutarchus in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

* Timagenes historicus multa cōuicia in eum & eius domum voce & scriptis effutiuerat deinde apud Asinium Pollionem diuerterat, vbi de Cæsare

Cæsare Augusto historias scriptas in ignem posuit. In vrbe Roma Cæsar maledicum homuncionem tulit patienter, & duntaxat Pollioni, dixit, θηριοτροφεῖς, id est, feram alis. Paranti demum excusationem obstitit. Fruere, inquit, mi Pollio, fruere. Et cùm Pollio diceret, si iubes Cæsar, statim illi domo mea interdicam. Hoc me, inquit Augustus, putas facturum, cum vos in gratiā reduxerim? Vides quid potentissimus monarcha fecerit, & quanta animi moderatione sit vsus. Senec. li 3. de ira, cap. 23.

Fl. Vespasianus.

Syluius liberalis, quum in defensione diuitis rei obliquè mordens dixisset, Quid ad Cæsarem, si Hipparchus sestertium millies possidet? Notans Vespasianum, velut inhiantem rei facultatibus: Cæsar nō modò, non offensus est, verum etiam dictum approbauit, quasi simpliciter prolatum. Sueton.

Alex. Seuerus.

Epigramma quod in laudem Pescēnij Nigri fuerat adscriptum illius statuæ ad viuum effictæ, quum præfecti suaderent eradendum Seuerus noluit, dicens: Si talis fuit, sciant omnes qualē vicerimus: si talis non fuit, putent nos omnes talem vicisse. Ælius Spartanus.

Otho imp.

Iam moriens, vocauit ad se Cocceium fratris sui filium, quem sic admonuit: O fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Docere autem voluit adolescentem, vbique moderandum esse animum: vt si cogitaret se patruum habuisse imperatorem, virtutē amplecteretur, ne de honestamento esset antecessoribus: & interim tamen non adeò superbiret, vt alios præ se contēneret. Suet.

Idem.

Vbi iā mori destinasset, sensit eos qui ab ipso deficere & abire cœptabant, pro desertoribus corripi ac detineri. Itaque vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens: Adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam vesperam vsque patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui conueniendi fecit. Sueto. in vita Othonis Syluij.

Huc aliqua ex parte pertinent apopht. de Clementia, Ira remittenda, Humanitate, Mansuetudine, Patientia, Iniuriæ, Victoriæ moderatione, Vltione neglecta, &c.

De modestia.

Socrates.

*IN nauigando gubernatori, in viuendi ratione melius ratiocināti parendum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de animi humilit.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, interrogata quibus rationibus Augustum sibi subiecisset? respōdit, Multa modestia quòd ea quæ placerent Augusto, faceret libenter: quódque se scire dissimularet, quibus ille rebus domi frueretur. Dion in Tiberio.

Alphonsus.

Lucas Medicus, orator omnium clarissimus, cùm oratione membris omnibus absolutissima, Alphonsi regis innatas virtutes decantasset, rex hæc audiens: Si vera sunt quæ de me prædicasti, inquit, diis immortalibus meritò gratias ago: sin minus, vt isthæc faciant, oro & obsecro. Laudanda principis honestissimi modestia. Panormit. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

De modestè dictis.

Pythagoras.

POstquam venisset Phliuntem, & cum Leonte Phliasiorum principe doctè & copiosè quædam disseruisset, Leo ingenium & eloquentiã hominis admiratus, quæsiuit ex eo, Qua maxima arte confideret? cui Pythagoras respondit: Se nullam quidẽ artem scire, sed esse philosophum, id est, sapientiæ studiosum. huius verecundia, sapientis cognomen arrogãs, quo se prius vendiderant σοφοὶ, vertit in titulum modestiæ. Erasm. libr. 7. apophth.

Socrates.

Socratis illud omniũ maximè celebraretur, quòd dicebat, Se nihil scire, nisi vnum, quòd nihil sciret. Inquirebat enim de singulis, tanquam ambigens, non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: sed hac ironia & suã declarabat modestiam, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui se profitebantur nihil nescire, cùm reuera nihil scirent. Sophistæ quidã publicè profitebantur, sese ex tempore responsuros ad omnẽ propositam materiam: horum arrogantem inscitiam sæpenumero confutabat Socrates. Atque ob hoc ipsum, vt ipse quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus est sapiens: quod quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos superaret, quòd suã inscitiam agnosceret, cùm illic hoc quoque nescirent, se nihil scire. Eras. li. 3. apopht.

Anonyma.

Quum se contulisset Corinthum, anicula quædam diu attentè illum inspexit, nec dimouebat ab illo oculos, admiranti similis, quumque ille dixisset, Quid vis mater & quam ob causam me sic aspicis? Demiror, inquit, si te mater decem menses pertulit in vtero, quum hęc ciuitas vnicum tantùm diem habens te doleat. Eras. l. 6. apoph.

Arcesilaus.

Si quando probabat aliquid dicere solitus est, φημ' ἐγὼ, id est, aio, siue mihi videtur, siue fateor. Si quid displicebãt, dicebat, οὐ συγκαταθήσεται τούτοις ὁ δεῖνα, id est, his non assentietur ille, nominato quopiam: simul & in asseuerando seruans modestiam, & in contradicendo fugiens inuidiã. Laertius li. 4. c. 6.

Aristoteles.

Admonebat, neminem de se debere prædicare vel in laudem vel vituperationem: quòd illud esset hominis vani & inanis, alterum stulti ac vecordis. Laer. l. 5. c. 1.

Agesilaus.

Cùm ex Ægypto in patriam proficisci vellet, in portu Menelai morbo lethali correptus est, verùm cum iam mortis hora instaret, suis prohibuit, ne corporis sui imaginem vel statuam in honorem eius erigerent. Si quod inquit præclarũ facinus gessi hoc erit monumentũ mei, sin minus, ne omnes quidem statuæ illustrabunt mei memoriam. Plutarc. in Laconicis.

Idem.

Audiens Megarensem adolescentem multa iuueniliter de sua ciuitate iactantem: Sermones, inquit, tui opus habent magnis viribus. Modestè reprehendit adolescentẽ, qui magnificè quidem loquebatur, viribus autem careret. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm in Samothracia sacris initiaretur,

retur, interrogatus à sacrorum antistite, quidnam præclari gessisset in vita? Si quid, inquit, feci quod laude dignum est, deos nequaquam latet. Et sic modestè tacuit, ne se vel immodicè laudare, aut turpiter vituperare diceretur. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de Ambiguè dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulneratum sentire humanam imbecillitatem? Plutarc. in apoph.

Augustus Cæs.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Sueton.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

Aiunt dicere solitum, Dimidiũ plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. lib. 1. cap 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetendum dictũ celebratur. Μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruãdam esse iubet. Laer. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

* Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem mediocritatem commendans. Laert. & Stobæus.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tẽtent. Calor enim ætatis vix sinit illos seruare modum. Laert. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæque iniucundissima fient. Stob. ser. 17. Idem ab Epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis, instituebat, consuefaciens, vt vbique quod immodicum esse contemneret, quòd mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximæ virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit, sese imitari chori magistros, qui tonum legitimum excedere solent, vt alij congruum arriperent. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabãt. Laer. lib. 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de Ambitione.

M. Cato.

Qui magistratum eundẽ frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebãt enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasm. lib. 5. apoph.

De molestia.

Socrates.

* INterrogatus quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine molestiis degere. Stob. sermone 97.

Idem.

* Interrogatus quid bonis molestum esset? respondit, Prosperitas impiorum. Anton. & Max. serm. de Dolore.

De mollitie.

Bion.

QVidam obiicienti, quòd adolescentem quendam ad se nō pellexisset: Tenellus, inquit, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse ad philosophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adolescens lutosam viam lentè segnitérque transcenderet: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, non enim in illo, veluti in speculo licet se intueri. Laert.

Plato.

Discipulo nimium effœminato molli, curandæque cuti deditissimo subridens, Quousque, ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adolescentem quempiam sese ornantem molliter: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas iniustè, Laert, lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adolescente ac molli proposita esset quæstio, vt eius nodum solueret: Non tibi prius respondendum esse puto, inquit Diogenes, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum vir sis, an fœmina. Notauit autem ex cultu virili hominis mollitiē. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum adolescentuli circunstantes Diogenem acclamassent, Canis, canis, at mox territi fugere cœpissent, rogatíque cur fugerent, dixissent, ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo sitis, filioli, canis non edit betas. Tectè illis exprobrans molliciem Laert. lib. 6.

Idem.

Speusippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuium habuit Diogenem: cui cùm Salue dixisset: At tu, inquit nequaquam salue, quia eiusmodi cùm sis, non diu viuere cupis. Notauit autem molliciem hominis, quæ plerunque multorum morborū causa est, vt labor & exercitium sanitatis. Laert.

Arcesilaus.

Diuitem quendam immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte cōposito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui castus & integer haberetur, ita perstrinxit. Quid refert, inquit, aduersi an auersi cinœdi sitis? Sensit autem, mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportere congruere. Laert. li. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quosdam fodientes, dixit, se spectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem

vocem auditam quidam ita respondit: At mihi te audienti látus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitterēt, quod cum strepitu exerceretur, quod genus sunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, ne quid esset quod illis somnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, sibi ex tam stulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, se ex fossorum ligone sentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans non spectator. Athenæus lib. 12.

Cleomenes.

Nicagoras Messanus, quum in Ægyptum venales equos optimósque adduxisset, factus obuiam Cleomeni Lacedæmonio, antè sibi cognito salute data, interrogauit: Cur in Ægyptum profectus esset? Quum ille equos optimos, bellóque idoneos se adduxisse, responderet: subridens Cleomenes, Mallem (inquit) mimos & cynœdos adduxisses. Notauit autem eo dicterio Ptolemæum, qui mollis & effœminatus inter mulieres viuebat. Plut.

Anonymus.

Recitanti quod scripsit Pindarus, Græciæ fulcimentum esse Athenas, Lacon dixit: ruituram Græciam, si tali fultura niteretur. Taxauit Atheniensium mollitiem, quæ poetæ elogio non responderet: aut certè poetæ vanitatem, qui tali pręconio celebrasset indignos. Plut. in Lacon.

Demonax.

Proconsul Cynicum quendam, à quo publicè erat proscissus ob mollitiam, ad supplicium abripi iussit. Huic deprecator erat Demonax, dicens, homini ignoscendum esse ob sectæ vitium. At cùm proconsul non denegaret veniam, rogat tamen quo afficiendus sit supplicio, si in eodem peccato porrò deprehenderetur? Demonax, hominem totum inungi, ac forcipe velli oportere, pronūtiabat. Notans libertatem castigandi in Cynico, & mollitiem accusati, vnguentis enim semper delectabatur. Eras. lib. 8. apoph.

Hu cognata sunt apophthegmata de Vnguentis & Ignauia.

De Monitione.

Vide *Admonitio*, *Castigatio*, *Reprehensio*, &c.

De Monarchia.

Alexander.

Darius obtulit has conditiones Alexandro, vt ab ipso acciperet talentorum decem millia, & insuper Asiam secum ex æquo partiretur. Id cum recusaret Alexander, Ego, inquit Parmenio, accepissem, si Alexāder essem: Et ego, inquit Alexander, si Parmenio essem: Dario autem hunc in modum respondit: Neque terram duos soles, neq; Asiam duos reges ferre posse. Et hîc animi celsitudinem probare possis, nisi dictum impotentiam quandam dominandi saperet. Sic Plutarchus in apophthegmat. regum & imperatorum. Verùm hoc paulo aliter recitat Serinus in Commentariis, cuius hæc sunt verba: Cùm Lydis Crœsus imperaret, fratrem in consortium imperij assumpsit: tum quidam

ex Lydis accedens, dixit, Omnium in terra bonorum, ô rex, maximum est sol: neque quicquam extaret in terra, sole non illustrante. At si gemini soles forent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia pessum irēt. Ita & regem vnum quidem accipiūt Lydi, & seruatorē esse credunt: duos verò simul tolerare non possunt, &c. Stob. ser. 45.

Socrates.

*Ei qui anima nesciret vti dicebat melius esse vt seruus vitam duceret quàm liber. Esse autem hoc animi, tanquam nauis, gubernaculum tradendum alteri cuipiam, qui didicerit gubernandi homines artem, quam ciuilem quoque, & iudicialem, & iustitiam, vt est, sæpius appellabat. Stob. serm. eod.

De morbis animi.

Democritus.

Dicere solebat, si corpus animū in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Anonymus.

Chrysippi discipulus medicus non ignobilis, Antigoni regis amicum quendam ex nimia intemperantia morbo laborantem, negauit posse sanari, quúmque alter medicus Epirotes Philippus, se sanaturum polliceretur, respōdit, illum ad morbum ægri respicere, se autem ad animum. ex Cels. lib. 3.

De morbis corporis.

Socrates.

*Interrogatus, quid morbus esset? respondit, Perturbatio corporis. Stobæus, serm. 98.

Plato.

Dicere solebat, si me interrogares, quo præsente vel absente melius habeant corpora? responderem vtique, sanitate præsente morbo remoto. Ficin. lib. 5. de hominis natura.

Philotimus.

Empyone quodam grauiter ex iecinore laborante atque exulceratum digitum ostendente? O bone, inquit, vir, tantúmne tibi superest otij vt de vngularum vlcere sollicitus sis? Plut.

Alcmæon.

*Rogatus, vnde morbi acciderēt? respondit, alios ob efficientem causam, propter excessum caloris aut siccitatis: alios materialem ob causam, abundante aut deficiente alimento alios veluti in aliquibus vasis, vt in sanguine, medulla, aut cerebro: aliquando autem ab externis causis eos nasci, propter quasdam aquas, regionem, lassitudinem, rerum penuriam, aut his similia. Stob. ser. 98.

Diogenes.

Earum domorū, in quibus reperitur copia alimenti, multos esse mures & feles: sic etiam corpora quæ multum cibi caperent, multos quoque morbos asciscere dicebat. Stob. ser. de Intemperantia.

Antiphon.

*Dicebat morbum esse timidis & ignauis loco festi: quippe qui ægrotantes ad laborem prodire non cogantur. Stob. serm. 8.

Ion sophista.

Dicebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis autem, & qui accedit grauis est: & qui discedit, molestus. Sic animus ægrotus & lætis & tristibus offenditur. Philostratus.

Epaminondas.

Tempore belli Leuctrici, quū accepisset quendam strenuum virum periisse morbo, per iocū dixisse fertur: Vnde fuit illi moriendi otium in tantis negotiis? Frequenter autem non minima morbi pars est, imaginatio morbi, metúsve. Hunc langorem, solet excutere negotiorum ardor. Erasm. lib. 5. apoph.

Polemon sophista.

Suprà de iocosè dictis.

Cicero.

In Vatinium, qui scrophas habebat in ceruice (id est morbi genus) quum causam quandam ageret: Tumidum, inquit, habemus oratorem. Asiatici autem dicti sunt tumidi. Erasm. Rot. lib. 4. apoph.

Vide Ægrotatio, Sanitas.

De moribus.

Socrates.

Dicere solebat, Neque vinum austerum aptū asse potioni, neque mores agrestes hominum conuersationi. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Musicos in ius vocabat, dicēs, quòd lyræ chordas congruè aptarent, animi mores negligerent. Laert. lib. 6.

Aeschylus.

Aliquando spectans Isthmia certamina, quū alter pugilum esset cæsus, totúmque theatrum exclamaret, O, Chium Iouem fudisti! vide, inquit, cuiusmodi sint hominum mores: cæsus silet, & spectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hîc contrà, qui dolebat, silebat: qui læsi non erant, exclamabant. Eras. li. 6. apoph.

Augustus Cæs.

Liuia & Iulia Augusti Cæsaris filiæ, in gladiatorum spectaculo cùm omniū formosissimæ essent, omnium oculos in se conuertebant, comitatus dissimilitudine. Liuiā quippe cingebant viri graues, Iuliam verò iuuenes lasciuientes & luxuriosi. Augustus igitur pater cùm hæc vidisset, intellexit demum quàm diuersis moribus filias haberet. Eras. lib. apoph. ex Suet.

Alphonsus.

Cùm Syracusanum quendā equitem truculentis moribus, hominem barbarum appellasset, atq; ille quòd præclara patria Græca origine esset, nomen barbari abhorrēs, iniquo animo ferre iniuriam videretur: Ego, inquit rex non à patria soleo, sed à moribus barbaros definire. Docuit autē non ex patria vel parentibus, sed ex moribus, ceu leonē ex vnguibus, iudicandum esse. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De morum diuersitate.

Socrates.

Ephorus Cumæus, Theopompus Chius, cùm diuersis moribus essent, Socrates de his dicere solebat, alterū freno egere, alterum calcaribus. Quintilianus lib. 10. cap. 1. & Cicero lib. 1. de Oratore.

Aristippus.

Vterque Dionysium coluit, Ari-

stippus & Plato: sed Aristippus à deliciis aulicis, quum adessent non abstinebat: Plato, etiam inter regalem luxum, frugalitatem seruare nitebatur. Itaque quum Plato reprehenderet Aristippum, quòd adeò lautitiis indulgeret: rogauit, quid sentiret de Dionysio, num vir bonus videretur? quum respondisset, Videri bonum: Atqui ille, inquit, me multò viuit lautius. Proinde nihil vetat, eundem & lautè viuere, & bene viuere. Laërt. li. 2. cap. 8.

Philippus.

Duo erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quod Græcis sonat ambo: alteri Hecateros, quod illis sonat vterque Philippus animaduertens Hecateron esse cordatum, ac gerendis rebus accómodum, contrà Amphoteron ineptum ac degenerem, inuerti illis nomina, dicens Hecateron esse Amphoteron, Amphoteron autẽ esse Vdeteron, id est, neutrum. Significans alterum fratrum, videlicet Hecateron duorũ in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt ὀυδέτερος diceretur, quasi nullius pretij. Plut. in apoph.

Antipater.

Dicere solebat, quum duos haberet Athenis amicos: neque Phocioni vnquam persuasisse posse, vt acciperet, neque Demadem vnquam dando expleuisse. Plut. in apoph.

De moribus in melius mutatis.

Agis.

Historici narrant, Agidem puerũ in summis deliciis esse educatũ, sed simulátq. adolescens ad Reip. gubernacula admotus est, incredibili mutatione, reiectis pristinæ vitæ voluptatibus, huc totum animum adiecit, vt Spartã barbarorum ac Græcorũ moribus corruptissimã ad pristinam frugalitatem reuocaret: quę res illi fuit exitij causa. Vtinam autem cæteri principes, quorũ prima ætas ferè luxu deliciísque corrumpitur, saltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cùm regni habenas accipiunt. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Suprà de Luxuria, luxu & voluptate.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, expiatoribus ac diuinis cum auscultaret, antè non solitus id facere, quodam id admirante, Quid miraris, inquit? Nó enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem non sim idem, nec probo eadem. Elusit quidem ille inconstantiæ reprehensionem: verum tamen est, non eadem placere seni, quę iuueni placuerant. Plutar. in Lacon.

Idem.

Argiuis profitentibus, se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, Cleomenes, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quã eratis prius. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non potest. nam Græcis μάχεται pugnare est, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnã, Inter hæc duo verba nihil interest, nisi quòd posterius superat prius duabus syllabis ἀνα. Plut.

Themistocles.

Adolescens in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. Ac postquam Miltiades factus imperator apud Marathonem deuicisset

cisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autem, cur mores tam repentè mutasset? Militia (ait) nunc me non patitur cessare atque dormire. Plutarchus in Themistocle & in apoph.

De moribus mutatis in peius.

Hybreas.

EVthydamas rhetor cùm aliquando ob oratoriam clarus atque vtilis Reip. esset, ad tyrannidem postea inclinabat. Eius amicus Hybreas, illo mortuo, Euthydame ait, Malũ es ciuitatis pernecessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Brus. lib. 4. cap.

Theodorus Gadareus.

Tiberij in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinariũ ingenium sub specie lenitatis latitans subinde inter obiurgandum appellauit illum πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id est; lutum sanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ se tulit, sed progressu temporis ad immanem crudelitatem deuenit. Eras. 6. apoph.

De morionibus ac stultis.

Fridericus imperator.

INterrogatus an moriones in conuiuium intromittendi essent? Neque stultis, inquit, delectari possum, neque superbis esse amicus. Non intelligunt hodie principes Friderici dictum, qui hac hominum fæce ita delectantur, vt omnes aulæ stultorum & morionum sint plenæ. Æneas Syluius lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Quanquàm esset liberalissimus, stultos tamen & moriones perraro admisit, huiusmodi homines cisternæ rimosę persimiles esse dicẽs, quas vt nullus impleret imber, sic hos nulli quamuis magni prouentus rerúmque compendia ex satiarent. Pontanus de liberalitate.

De morte.

Thales.

DIcebat nihil interesse inter vitam & mortem: ob id opinor, quòd vtraque res æque esset secundum naturam: nec mortem malam esse magis, quàm natiuitatẽ. Cuidam verò obstrepenti, Cur igitur tu non moreris? salse respondit: Ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur quod accersitur. Laer. lib. 1. cap. 1. Stobæus adscribit Pyrrhoni, ser. 120.

Bias.

Cuidam mortem aduocanti in liberorum amissione: Cur homo, inquit, ipsam vocas? non etiam si non vocaueris, veniet? Maxim. sermone 36.

Idem.

Percontatus, quod genus mórtis malum esset? Quod, inquit legibus constitutum est. Sensit autem vir prudentissimus, eam mortem hominibus nequaquam formidandam, quæ secundum naturæ leges inuadit mortales, sed eam potius, quam delictis turpiter & ignominiosè promeriti sunt, qui debitum lictori ac car-

nici officium præstant. Maximus sermone 36.& Stobæus.

Socrates.

Critoni vehementi studio suadenti, vt si vitam ipse suam negligeret, certè liberis etiãnum paruulis, & amicis ad ipso pendentibus se seruaret incolumem: Liberi, inquit, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes, aut etiam meliores: ne vestra quidem cõsuetudine diu cariturus, quãdoquidem vos breui eodem estis commigraturi. Eras. li.3. apoph. ex Platone & Xenophonte.

Idem.

* Animaduertens amicos qui eum in carcerem, sequebantur lugere, Quid hoc est? inquit, Nonne iamdudum sciebatis me, ex quo genitus eram ab ipsa natura morti fuisse damnatum? Atqui bonis aduentantibus præripi è vita, mihi nimirum meisq; beneuolis lugendum foret. Si verò malis impendentibus diem obeo, arbitror tanquam pro felicitate quadã à vobis omnibus esse lætandum. Xenophon in apol.

Idem.

Cuidam dicenti, Athenienses te morti adiudicaretur, Et illos, inquit, natura. Sentiens non esse magnũ malum, si quis adigatur ad mortem, paulo pòst moriturus, etiamsi nemo interficiat. Quanquã hoc dictũ quidam ad Anaxagoram referunt. Eras. lib.3. apoph.

Idem.

*Dicebat rectè philosophãtes mortem meditari, quæ eis minimè terribilis erat. Plato in Phædone.

Musonius.

*Scitis dictis m[illegible] tãdã sibi & aliis proponeb[illegible] [illegible]uæ & hęc occurrũt. Virtute præditi homines inquit, siquidẽ cõducat, cũ paupertate manent in viuis: Sin minus, facilè migrant, tanquã ex solenni conuẽtu ac celebri, ita etiã è vita. Non aliter quã è domo, inquit Bion, exigimur, si locator nó accepto pretio locationis fores reuellat, regulã adimat, puteum obstruat: ita etiã hoc corpusculo relegor, quãdo quæ locauit natura oculos ademerit, aures, manus, pedes, non moror amplius. Sed sicut è conuiuio discedo, nihil indignãs itidem è vita. Sicut bonus histrio bene prologũ, bene medium fabulæ, nec non bene etiã catastrophen agit: ita bonus vir quoq; primordia vitæ rectè, & media probè, finẽque cõgruẽtem his administrat. Et vt palliũ vbi detritum fuerit depono, ita non pro crastino, nec vitæ tuendæ desiderio flagro: sed & cum liceret adhuc feliciter degere, morior, &c. Stob. ser. de virtute.

Anaxagoras.

Absens morti addictus est. Id nuntianti, Iam olim inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos, atque in me. Sentiens, Athenienses non minus addictos morti, quàm esset is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, sed omnibus eadem est moriendi necessitas. Laertius libro 2.

Idem.

* Duas esse mortis doctrinas dicebat: alteram, tempus antequam nati sumus, alteram somnum. Stob. serm.119.

Diogenes.

Rogatus num quid mali esset mors? Quo, inquit, pacto malum, cùm præsentem non sentiamus: Quòd autem abest, nulli malum est:

Dum

Dum ſentit homo, viuit: nondum igitur adeſt mors, quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortẽ miſerum eſt. Id ſi metuimus tota hominis vita quid aliud eſt, quàm iter ad mortem? Laert. lib. 6.

Idem.

Ei ex vulnere humeri grauiter laboranti, vehementíque dolore affecto, quidam ex amicis inſulabat dicens, Quin igitur mortẽ obis, ô Diogenes, & te ipſum his damnis liberas? tũ ipſe reſpondit: Eos qui ſcirẽt, quæ in vita fieri dicique conueniret, in vita manere æquũ eſſe. In quo genere hominum ſeipſum etiam numerabat. Verùm tibi, inquit, qui neque quid agendũ, neque quid dicendum ſit, noueris, opportunum moriendi tempus eſt. Me verò qui ſciam illa, pars eſt in viuis agere. Ælian lib. 10. de Var. hiſtor.

Antiſthenes.

Audiẽs Diogenes Antiſthenẽ grauiter ex morbo decumbere, qui amore huius vitæ morbum moleſtius ferebat, cũ ſica ad decumbentem ingreſſus eſt ad quẽ cùm Antiſthenes dixiſſet, Quis me his doloribus liberabit? Diogenes prolata ſica, Hæc, inquit. Contra Antiſthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. Laer. lib. 6.

Epicurus.

Dicere ſolebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri poſſe, at contra mortem omnes nos inhabitare vrbem immunitam. Maxim. ſerm. 36.

Idem.

*Ridiculum eſſe dicebat, currere ad mortem tædio vitæ: cùm genere illo vitæ quod elegiſti, vt currẽdum eſſet ad mortem effeceris. Itẽ, Quid tam ridiculum, inquit, quàm appetere mortem, cum vitã tibi inquietam feceris metu mortis? Senec. epiſt. 24.

Ariſtippus.

Interrogatus, quomodo Socrates obiſſet diẽ? vt ego, inquit, optarim. Significans, talem mortem quamuis vita optabiliorem, nec potuit breuius facilem obitum deſcribere. Dicti tamen argutia in hoc eſt, quòd Philoſophus aliud reſpõderit, quàm expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo periſſet, gladio, veneno, an præcipitia? Ille putans id nihil referre, reſpondit, illum feliciter eſſe mortuum. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm aliquando Corinthum nauigaret, & orta tempeſtas naufragium minaretur, expalluit: id animaduertens è vectoribus craſſus quiſpiam miles, ac philoſophorum oſor, ſedata tẽpeſtate cœpit ei inſultare: Cur, inquiens, vos philoſophi, qui prædicatis mortem non eſſe formidandã, expalleſcitis in diſcrimine, nos indocti non timemus? Quoniam, inquit Ariſtippus, non de pari anima tibi mihíque cura ac metus eſt. Aul. Gellius hoc addit: Ego timeo animæ ariſtippi, tu non times animæ nebulonis. Rebus viliſſimis minimè timemus. vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc luſit Ariſtippus, illũ non expalluiſſe, non quòd eſſe fortior, ſed quòd, quum eſſet homo nihili, haberétque animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti ſi periſſet. Vir eruditus, ac ſapientia præditus non perit, niſi graui Reipublicæ diſpendio. Laert. lib. 2. cap. 8.

Silenus.

A Mida captus cũ eſſet, hoc ei pro

sua missione dedisse scribitur, Non nasci homini longè optimū est, proximum autem quàmprimum mori. Cic.lib.1.Tusc.quæst.

Musonius.

Musonius interrogatus, quis optimè extremū diem claudere posset? Qui semper respondit, postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. Max.ser 56.

Idem.

* Mortem honestam, dum licet, arripiendam esse dicebat: ne paulò post mori quidem necesse sit, & honestè non amplius liceat. Stob.ser.7.

Idem.

* Dicebat non posse qui multorū cum vtilitate vixit, digna morte cadere, nisi plurimorū cum fructu & vsu etiam moreretur. Eod.serm.

Antiphanes.

Solitus est dicere, mortalia præcipuè hominibus cogitanda esse: quandoquidē omnibus hominibus sit moriendum. Stob.

Arcesilaus.

* Mors, inquit, quæ mali nomine censetur, hoc vnum habet peculiare ex omnibus quæ mala iudicantur, quod præsens neminem vnquam affecit molestia: absens, & dum in expectatione est, molestiam adfert. Plutarch.de consolat.ad Apol.

Theramenes.

Quum in quadam domo versatus, inde prodiisset, illa subito lapsu corruit. Atqui cùm reliqui Athenienses alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ saluti congratularentur, ille præter omnium opinionem respondit: Nescitis, viri, ad quęnā tempora & pericula Iupiter me seruare voluerit. Intellexit vir sapiētissimus, se à mortis improbitate nequaquam tutum esse: quæ licet conniueat in summo vitæ periculo, attamen paulo pòst cumulatis malis hominē arripuit in portu quasi nauigantē. Nec seipsum quidam fefelit: nā non multò post à triginta tyrannis de medio sublatus est, cicutam bibere coactus: nempe qui ex ruinis domus liberatus, veneno turpiter perire coactus est. Ælia.9.de Var.hist.

Ægyptij.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus cadauer ligneum, sed quam proximè ad verum effictū, ostendebat singulis dicens: In hunc intuens pota, & oblecta te, talis post mortē futurus. Dubites, quo animo id fecerint vtrū vt moderatius fruerentur voluptatibus, conditionis suæ memores, an auidius, vtpote mox abituris. Herodot.lib.3.Plutarch.

Secundus philosophus.

Ab Adriano imperatore Secundus philosophus interrogatus quid esset mors? respondit, Æternus somnus, dissolutio corporū, diuitum pauor, pauperum desiderium, ineuitabilis euentus, incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vitæ, viuorum discessio, resolutio omnium. Laërtius.

Pyrrho.

Aiebat, nihil interesse inter vitam & mortem. Et cū quidā ad eum diceret, Cur igitur tu non moreris? Quia nihil interest, respōdit. Stob.ser.120.

Heraclitus.

* Mortem in omnibus hominibus perpetuò latere dicebat: idem enim est, inquit, viuus ac mortuus, vigilās & dormiens, adolescēs & decrepitus: quia hæc in illa, viscisimque mutantur. Plut.de Consolat.ad Apoll.

Anonymus.

Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio

ex filio filiáque nepotes vidisset coronari: Morere, inquit, Diagora, nam in Olympum ascendes, sentiens, tum optimũ exire de vita, quum res sunt prosperrimę. Ita Plut. in Vitis. Meminit & Cicero in Tusculan. quæst. lib. 1. Lepos est in ambiguo. nam Olympus mons est, in quo singulis lustris peragebantur Olympica certamina: & pro cœlo accipitur. Plut. in Laco.

Anaxagoras.

* Cùm rerũ naturaliũ causas auditoribus explicaret, intérque disserendũ de filij morte nunciũ sermone cuiusdam acciperet, paululũ oratione inhibita, dixit iis qui vna aderant, sciebam filium me genuisse mortalem. Plut. de consolat. ad Apoll.

Xenophon.

† Ei sacrificanti quũ nuntiatũ esset Gryllũ filiũ in pugna periisse, sertũ capiti detraxit, & quæsiuit quonã modo cæcidisset: cúmq; respondere tur, eum generosè fortitérq. præ cæteris præliantem, multis hostiũ interfectis occubuisse, exiguo admodum temporis sumpto interuallo, dum ratione motũ animi cõpesceret, rursus imposita capiti corona reliquum sacrificium absoluit, nunciísque respondit, Non vt immortalẽ aut longæuũ filiũ meum redderẽt à diis postulaui (cùm incertum sit an hoc expediat) sed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc sum factus particeps Plutarch. eod. lib.

Lochadus.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipsius alter interisset: Olim sciebam, inquit, illi moriẽdum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulò serius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedẽdum. Plut. in Lacon.

Cicero.

Audito falso rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertum eius interrogasset, Recténe omnia? atque ille respondisset. Rectè. Mortuus est, inquit? Significans, non omnia rectè habere, si ille viueret. Erasm. lib. 4. apoph.

Iul. Cæs.

Quum inter cœnandum ortus esset sermo, quod genus mortis esset optimum? incontanter respondit, Inopinatum, & quod optimum iudicauit, ipsi contigit. Plut. in apoph.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam esse dicebat, imò dementiam, vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epist. 24. ad Lucill.

Quintilius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curiosius, attamen à Seuero insidiis circumuentus, vt ad mortem raperetur, paulo antè quàm moreretur, postulauit, vt ea quæ ad sepulturam suam iamdudum comparauerat, ad se perferrẽtur. Quę postquam vidit vetustate consumpta: Quid hoc rei est, inquit? Itáne cunctati sumus? Deinde facto sacrificio, Idem, inquit, peto à Diis immortalibus, quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormisda.

Constantius imperator, cùm Hormisdæ Persæ vrbis Romæ magnitudinem atq. hominum ædificiorúmque magnificentiam ostendisset, peterétque vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret, respondit, ex tanta re, quanta ei ostẽdebatur, nihil eũ delectasse magis, neq. esse ex quo maio-

rem fructum consequi posset, quàm quòd ex iis quæ videret verum esse cóprehenderet. In vrbe quoque Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cæteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2. ex Am. Marcellino.

Fridericus imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescédam esse dicebat. Nam quales se dum vixerunt, aliis præstitere, tales, cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse amaram, qui mala anteactæ vitæ conscientia premuntur. Æneas Sylu. libro 2. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.

Messodanus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduētum in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccl.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgos. lib 7. cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret, respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiã vllam videre potest? li. 4. de reb. gest. Alphonsi.

De morte contemnenda.

Chilon.

Dicere solitus est, ita esse contēnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Non enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen coniicere: sed quoties aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet, mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror.

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacaneis: sed interim perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestã beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà obliuio mortis multos inuitat ad licentius peccandum. Potest & sic intelligi: Ne sic metuas mortem, vt viuas anxius ac tristis, sed vitæ spes mortis horrorē temperet. Hunc sensum indicat carmen quod sequitur:

Tristitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miseriis exposita est, nihil habet tristius

tristius, quàm quòd mortem habet certissimam, diem mortis incertissimum. Sed omnia superanda sunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remediũ præsentius, quàm curas æstúsque animi in amicorum sinum effundere, quorum & consolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laërt. lib 7. cap. 4.

Bion.

Conspecto ense proiecto dixit: Quis te perdidit? aut quem tu? Anto. Part. 1. Melis. ser. 58.

Diogenes.

Lugente quodam, quòd in peregrina terra moriturus esset dixit: Quid luges, ô stulte? Vndecunque eadem est via ad sepulchrum. Ant. in Melis. Part. 1. serm. 58.

Idem.

Cùm Speusippus, paralysi resolutus, vehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni fortè obuio dixisset χαῖρε: respondit, At non tu sanè, qui cùm ad istũ sis affectus modum, sustineas viuere. sentiens, esse veri philosophi, sponte mortem asciscere posteaquam desiit esse vsui ad vitam humanam. Idque fecit postea Speusippus. Eras. lib. 3. apoph.

Socrates.

Decrepitam agens vitam, in morbum cùm incidisset, & quidã interrogaret, quomodo sese haberet? Rectè inquit, vtroque modo. Nam si fuero superstes, plures æmulatores habebo. Sin vitam excessero, plures laudatores. Ælian. lib. 2. de Var. hist.

Idem.

Quodam dicente, Athenienses te morte afficiendum decreuerunt: Et antè eos, inquit, natura. Maximus sermon. 36.

Idem.

Audiens se morte mulctatum, Magna me spes, inquit, tenet, Iudices, bene mihi euenire, quòd mittar ad mortem. Sed tempus est iam hinc abire me, vt moriar: vos, vt vitam agatis. Cic. lib. 1. Tusc. quæst..

Idem.

*Ad suos iudices conuersus, Mortem, inquit, metuere, aliud nihil est, quàm falsò putare se esse sapientem, Qui enim mortem metuit, videtur ignorare quid scit, &c. Plato in Apologia.

Idem.

Iam ad mortẽ damnatus ab Atheniensibus, cùm forti & constanti vultu potionem veneni è manibus carnificis accepisset: admoto iam labris poculo, vxori Xantippe inter fletum & lamentationem vociferanti, innocentem eum perimi: Quid ergo, inquit Socrates, nocenti mihi mori satius esse duxisti? O immensam illam sapientiã ac constantiam, quæ in ipso quidem vitæ excessu obliuisci sui potuit. Laërt. in vita Socratis. Val. Max. lib. 7. cap. 2. Xenophon in Apologia pro Socrate, Stob. ser. 1.

Idem.

Carceris ministrum porrigentem in poculo cicutã, interrogauit, quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius artis esset peritus, alludens ad ægrotos, qui à medicis discunt, quando & quomodo oporteat sumere, quod ab illis temperatũ est. cúmque puer respondisset semel totum hauriẽdum, si posset: deinde tantisper inambulandum, donec sentiret grauedinem in cruribus: pòst in lecto decumbendum supino corpore, ibi pharmacũ effecturũ quod solet. Socrates rogauit, liceretne inde aliquid libare (quòd in conuiuiis mos

sit effusa vini potiuncula, nominatim alicui deo libare) minister respondit se tantum miscuisse, quantum opus esset, hoc sermone innuens, nihil esse quod effunderetur. Tum Socrates: Sed & fas est & oportet orare deos, vt felix faustáque sit hæc mea migratio. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Puero illũ tegente, quòd iam frigerent præcordia, ad Critonem adstantem conuersus, Debemus, inquit, ô Crito, gallũ Æsculapio, quem persoluere ne neglexeris, perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. Nam Crito hoc summis viribus egerat, vt Socrates vitæ suæ consuleret. Adeò inerat illi viro natiua quædã vis vrbanitatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuisse supremam vocem. Ibid.

Plato.

Medicus Platoni consilium dabat, vt relicta Academia, loco pestilentissimo, in Lyceum scholã se transferret nequaquam autem ille obtemperauit, dicens, se producendæ vitæ causa, ne in Atho quidem summitatem transmigrare velle. Ælianus lib. 9. de Varia histor.

Aristoteles.

Dicere solebat, ea quæ longissimo tractu à nobis absunt, nemo metuit. Nam cùm moriturũ sese nemo ignoret, mortem tamen quam prope esse non suspicamur, minimè expauescimus. Stob.

Zaleucus.

*Prooemio legum suarum Locrẽsibus latarum scitu digna hæc apposuit, Morituros omnes, iniuriarum quas commiserunt memores, pœnitentia inuadit, & vehemens cupiditas qua vellent exactam sibi vitam omnem fuisse iustam. Quamobrem singulos oportet semper in singulis actionibus illud tempus adeo suis cogitationibus familiare facere, ac si præsens esset. Ita enim maximè honesti iustiq; cura vrgebit. Sto. ser. 42.

Idem

Dicebat sæpenumero, è vita migrare esse optimum, veluti è conuiuio, non sitibundum nec temulentũ. Stob.

Democritus.

Ægrotans cùm in lethargum incidisset, & postea rediisset ad se: Non me decipiet, dixit amor vitæ, & seipsum è vita eduxit. Ant. in Melissa, part. 1. serm 58.

Idem.

* Mortem ideo contemnendã esse dicebat, quod frustra vitetur. Dum enim, inquit, mortem homines fugiut sequuntur ipsam. Stob ser. 4.

Aristippus.

Cum naui vectus Aristippus, procellis impetentibus supra modum perturbaretur, quidam ex iis qui simul nauigabant: Númve, inquit, etiã tu metu percelleris, quemadmodum vulgus? tum ille: Prorsus, ait, neque iniuria. Vobis enim de vita scelerosa infelicíque labor est, & præsens periculum: mihi verò de felicititate & beatitudine. Ælianus lib. 9. de Varia histor.

Aristides philos.

Interrogatus, quatenus deceat hominem viuere? Tantisper, ait, dum deprehendat emori præstare, quàm in tot calamitatibus viuere. Stob.

Aristides Locrensis.

Morsus à mustella Tartesia, iam moriens dixisse fertur, multò sibi iucundiorem mortem futuram fuisse si vel ex leonis, vel ex pardalis morsu obtegisset (quandoquidem necessu fuerit aliquando mortis occasionem

nem existere) quàm ab eiusmodi cõtempta bestiola. Vnde apparet eum acerbius ignominiam morsus, quàm ipsam mortem tulisse. Ælian. lib.14. de Var.hist.

Anaxarchus.

*Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil interest, super terrã ne an infra terram computrescam. Stob.ser.7.

Epictetus.

Dicere solebat, magis necessariũ esse animæ quàm corpori mederi, quum præstet mori, quàm malè viuere. Anton.in Melissa, par.1.ser.58.

Aeschines.

Mortem nequaquam terribilem, sed violentã affectionem circa mortẽ horrendã esse dicebat. Sto. ser.117

Idem.

Gloriosè mori summam felicitatem esse dicebat, cum omnibus ex æquo sit fatalis. Stob.ser.eod.

Epicharmus.

Emori nolo, inquit, sed me esse mortuum nihil æstimo. Cicer. lib.1. Tusc.quæst.

Theodoricus Macedo.

Audiens Lysimachum mortem sibi minitantem crudelissimam: Hæc inquit, aulicis tuis potius minitare Ego enim parum curo, humîne, an sublimè in cruce putrescam. Cicero lib.1.Tusc. quæst. Valerius Maximus lib.6.cap.2.Seneca de Tranquillitate vitæ, cap.14.

Gorgias.

Rogatus, an libenter obiret: Minimè, inquit, sed ex hoc domicilio putrescente libenter abeo. Bruso. Stob. serm.117.

Theodorus philos.

*Lysimacho tyranno minitante ei necem, non deprecatus est, sed mortem contemnẽs, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere, Stob.ser.2.

Demosthenes.

Dum pro Atheniensibus & libertate verba faceret, & Philippus diceret, Num times ne caput abs te auferri præcipiam? Non, inquit, nam etsi ipsũ loco moueris, patria immortalitate donabit, Stob.

Coriscus.

Admodum senex, cùm difficili admodum morbo liberatus esset: Apage, inquit, quàm molestè reuersus sum, iam aliquantulum vitæ progressus, quam ingredi omnino necesse est. Max.ser.4.

Agis.

Interrogatus, quo pacto quis libertatem suam tueri possit? Si mortem, inquit, contempserit. Hic metus, qui cadere dicitur in constantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, potest vbique quod rectum est sequi, nec est quòd timeat improbos: qui vt extrema moliantur, nihil aliud possunt, quàm occidere, Plut.in Lacon.

Idem.

Idẽ per insidias captus ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur, conspicerétque quendam ex lictoribus flentem, ob indignitatem rei, cuius cogebatur esse minister: Desine, inquit, ô homo, vicem meam flere. Nã sic moriens præter ius & æquum, melior feliciórque sum his qui me occidunt. Hæc loquutus, vltro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quid fortius, hoc ille iuuenis non verbis, sed re præstitit, felicitatẽ omnem solo honesto metiẽs: eósque iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. Plut.

Idem.

Cùm ab Ephoro interrogaretur, num pœniteret eorum quæ gessisset, respondit, se nulla planè tangi pœnitentia consilij, cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, mortem se præmij loco relaturum. Plut. in Lacon. apoph.

Hippodamus.

Quo tempore Agis aduersus Archidamum aciem instructam habebat, simul cum Agide iussus ire Spartam, curaturus illic ea quibus erat opus: An non, inquit, honestius est vt pro Sparta fortem bonúmque virum præstans, mortem oppetam? Ac post sumptis armis, stánsque regi ad dextram, pugnando interiit. Consultum volebant illius senectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum esset habitura momenti, in patria futura nonnulli vsui (excesserat enim annum octogesimum) at ipse sibi non indulsit. Plut. in Lacon.

Astycratidas.

Infrà de patria fortiter propugnāda.

Agesilaus.

Percontanti cuidam, qua ratione sibi pararet eximiam gloriā? Si mortem, inquit, contempseris. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cuius animū mortis metu occupauit. Idem affectus in omni vita mortaliū, à pulcherrimis facinoribus reuocare solet. Plut. in Lacon.

Alcamenes.

Cuidā percontanti, quàm ob causam Spartam impauidè semet exponerent periculis? Quoniam, inquit Alcamenes, pro vita timere consueścimus, non aliorum more expauescere. significās, moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendum immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. Plutarchus in Lacon. apophtheg.

Thectamenes.

Postquam Ephori capitis sententiam in ipsum pronunciassent, abiit ridens, rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec induxerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Vir innocens, non accusauit patriæ suæ leges, sed hoc felicitatis esse iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegisset, nec cuiquam deberet vitam nisi sibi. Facerè mortis pœnam vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo signans. Iure autem cogitur soluere pecuniam, qui eam vel extorsit ab alio, vel mutuò sumpsit. Plut. in Lac. & Cic. quæst. Tusc. lib. 1.

Theramenes.

Quum iussu triginta tyrannorum Atheniēsiū morti adiudicatus, porrectam veneni portionem fortiter hausisset, quòd ex ea superfuerat, sic illisit solo, vt clarum sonum ederet, reddénsque seruo publico, qui eam tradiderat: Critiæ, inquit propino, vide igitur, vt hoc poculum continuo ad illum perferas. Erat is Critias, è triginta tyrannis crudelissimus. Erasm. lib. 6. apophth.

Pythagoras.

* In ædibus Milonis cum familiaribus suis assidens, accidit vt ædes ex inuidia succenderentur à quodā, qui in eum cœtum receptus non fuerat. Alij dicunt ab ipsis Crotoniatis id esse factum, metu tyrannidis. Pythagoras egressus, cùm ad agrū fabis plenū peruenisset, restitit, ac dixit, Capi præstat quàm calcare: interfici quàm loqui. Et sic à persequentibus iugulatus est. Suidas.

Cleomenes,

Cleomenes.

Percontatus à quodam, cur Spartani Diis spolia hostium non etiam dicarent? respondit, Quia timidis detracta sunt. Sensit vir fortissimus, in bello fortiter occumbendum esse, potius quàm hostibus præbenda arma: cum honestè mori non solùm laudabile, sed salutare etiam sit. Plutarchus in Laconicis.

Callicratidas.

Apud Arginusas, quum esset nauali pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? Atqui fugere ignominiosum est Spartæ, ac damnosum: contrà, manentem aut mori, aut vincere, honestissimum. Gloriam vitæ anteposuit, sed publicam gentis, non priuatam suam. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ante conflictum peracto sacrificio, quum aruspex nuntiaret ex incēsis, exercitui quidem portendi victoriam, sed imperatori mortem: nihil expauefactus, Haud penes vnum (inquit) sunt res Spartæ, me siquidem mortuo, nihilo deterius habitura est patria: sed si cessero hostib⁹, aliquid decedet patriæ pro qua lubens moriar. Itaque quum Cleandrum pro se ducem designassent, naualem pugnā aggressus est, ac pugnando interiit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Percontanti quam ob causam fortes viri gloriosam mortem in gloriæ vitæ anteponant? Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauissimi: at honestè mori, non contingit nisi virtute præditis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Leonidam quum Ephori percontarentur, si quid præterea rei facere statuisset? Nihil aliud, inquit, quam verbotenus impediturus barbarorū trāsitum, sed reuera pro Græcis moriturus. Egregium imperterriti ductoris documentum, in causa honesta piáque nec certam mortem horrescere. Plut in Lacon.

Zeuxidamus.

Ætolo quodam dicente, quòd qui studerent probitatem cum fortitudine coniungere, iis bellum esse potius cum pace: Non per deos, inquit, sed his mors vita potior esse debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optandum bellum: sed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, nisi mortis terrorem abieceris. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliérculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Victis solet esse solatio virtute præstantis viri dextra cadere. Lacedæmonij verò, quoniā ensibus pugnare solebant cominus, non putabant esse virtutis, procul missa sagitta quempiam interficere: quod idem possunt & fœminæ. Tum iniquiore animo decedunt è vita, qui rectè factorū post se relinqunt memoriā. Plut. in Lacon.

Spartanus.

Insidiis circunseptus ab Iphicrate Atheniensium duce quum illius milites rogarent, quid in eo rerum statu esset faciendum? Quid aliud, inquit, nisi vt vos seruemini, ego pugnando moriar? Talis erat animus Catonis

Vticensis, qui cæteris suasit vt suæ saluti consulerent, ipse spontanea morte turpem effugit seruitutem. Plut. in Lacon.

Damindas.

Cùm Philippus irrupisset in Peloponnesum, & quidam ita loqueretur, periculum est ne acerba patiantur Lacedæmonij, nisi Philippo reconcilientur: O semiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Plutar. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm mos esset, vt quod quisque posset suffurari auferret, modò in furto non deprehenderetur: puer quidam, cùm viuam vulpeculam, quam sodales erant furati, sibi ab eis traditam seruaret, venisséntque qui perdiderant, inquirendi gratia, vulpeculam sub veste abditam tenebat, verùm cùm efferata bestia latus pueri vsque ad intestina corroderet, dissimulauit tacitus dolorem, ne proderet furtum. Mox verò cùm obiurgaretur à consodalibus cur fecisset: Præstabat, inquit, fortiter immori, quàm hac nota traduci, vt ob mollitiem diceret lucrifecisse vitam ignominiosam. Plut. in Lacon.

Cercidas.

* Incidens in morbum periculosissimum, libenter se moriturum esse dicebat: post mortem enim se visurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis verò Homerum. Ælian. lib. 13. de varia hist.

Eteocles.

Suprà de Consolatione.

Pelopidas.

Pharsali congressurus cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Thessalorum esse cum Alexandro, quàm ipse Thebanos haberet: Tanto, inquit, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adscribitur. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Ab Alexandro Pheræorum tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuicia congessit in fœdifragum, vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quo magis in te exasperentur Thebani, túque citius des pœnas violati fœderis diis pariter atque hominibus inuisus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Alcibiades.

Dicebat, nihil nouum esse, si Lacedæmonij intrepidè in bellis occumberent. Defugere enim eos hoc modo legum seueritatem & cruciatum, atque labores alacriter promptéque cum morte commutare. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Chrabrias.

Proditionis accusatus est vnà cum Iphicrate. Cùm autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd cùm esset in periculo, tamen ad gymnasium itaret, insolitáque pranderet hora: Ergo, inquit, si quid secus de nobis statuerint Athenienses, te squalidum ac famelicum, me verò pransum ac vnctum occident. Plut in apoph.

Phocion.

Cum aliis bonis viris ab Atheniensibus damnatus ad mortem, cùm carnifex cicutam apportaret & bibissent omnes, solúsque Phocion superesset, consumpto ab aliis veneno, carnifex negabat se daturū, nisi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim vænire cicutæ vnciam. Phocion itaque ne per illius contentionem mora fieret morti, accito ad se cuidam

cuidam ex amicis: Quandoquidem inquit, Athenis me mori quidẽ gratis licet, quæso dato huic pretium. Plut. in apoph.

Pelopidas.

Postquam Epaminondas Pelopidam liberum reduxisset, aiebat se gratiam habere Alexandro, per quẽ experimento comperisset, se non tantùm ad bellũ, sed etiam ad mortem bene animatum esse. Plutarc. in apoph.

Dionysius senior.

Infrà, de regnandi libidine.

Alexander.

Calanus ille Indicus gymnosophista cùm sibiipsi manus adferre vellet, struem lignorum struxit: eámque incendens, se in ignem, contemnens mortis durum supplicium, præcipitauit, quod cum Alexander vidisset, admiratus hominis audaciam, dixisse perhibetur, Calanum potentiores se hostes bellasse ac vicisse. Alexander enim cum hominibus pugnans victor euasit, Calanus verò cum laboribus ac morte. Ælianus lib. 5. de Varia histor.

Corn. Scipio.

Cùm in Africa Pompeij partes sequutus, res parum prospere gessisset, & Hispaniam petens intellexisset nauim, qua vehebatur, ab hostibus captam, gladio præcordia sua transuerberauit. Deinde Cæsarianis militibus quærentibus, vbi est imperator? Imperator, inquit, bene habet. Suprema vox moriẽtis declarauit animũ meliore fortuna dignum. Appian.

Gr. Petronius.

Vnà cum naue in qua vehebatur captus, Scipioni incolumitatem pollicenti, respondit, Cæsariani milites non ab aliis accipiunt, sed præstare solent salutem: quo dicto, se pugione confecit. Erasm. lib. 6. apophthegmat.

M. Cato.

Aiebat plurimum referre, vtrum quis virtutem magni æstimet, an vitam non magni faciat. Sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam vel mortem contemnunt: sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen coniicere, aut infelicium est, & quos vitæ iam tædet: aut immanium, & beluis similium. Plutarch. in Catone.

Bassus.

Si quid incommodi aut metus in morte esse diceretur ab aliis, moriẽtis hoc vitium esse dicebat, non mortis. Mors enim nihil incommodi hominibus adfert, sed ab omnibus, incommodis ac fortunæ miseræ procellis liberat. Senec. epist. 30.

C. Mæuius.

C. Mæuius Augusti centurio, cùm in bello ab Antonio captus esset, interrogatus ab Antonio, quomodo secum agi vellet? Occidi me iube, inquit: mori enim malo, quàm tuo beneficio viuere. Appian.

Tiberius.

Audiens quendam è reis nomine Caruilium sibi mortem consciisse, priusquam esset damnatus, exclamauit: Caruilius me euasit. Adeò leue supplicium esse iudicabat mortem. Sueton.

Galba.

* Pisone à Galba adoptato, conspiratione facta prætorianorũ Otho Imperator salutatus est. Galbæ ad tumultum sedandum in lectica delato milites infensi occurrentes ingesserunt vulnera. Ille iugulum

offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex Repub. est. Cruribus igitur & brachiis fœdè laniatis iugulum hausit, vt crebrior fama est. Camurius xv. legionis miles. Plut. Galba.

Canius Iulius.

*Mori iussus, quòd Caium Cæsarem verbis offendisset, ad necem vocatus à centurione latrunculis ludebat. Tum numeratis calculis dixit sodali, vide ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul centurioni annuens, Testis, inquit, eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. Seneca.

Hadrianus.

Sub mortem his versibus lusisse dicitur Hadrianus imperator.

Animula, vagula, blandula,
Hospes comésque corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigida vndula,
Nec vt soles dabis iocos?

Dion Cassius.

Seuerianus.

*Adriani iussu moriens, eò quòd Cōmodum successorem parum prudenter designatum ab Imperatore dixisset, ignem petiit, & accenso thure: vos, inquit, dij, testes estote nihil à me morte dignum esse commissum. Tātùm hoc precor, ne quum mori velit, posset. Dion Nicæus.

Rubrius Flauius.

Cùm à Nerone defecisset, captiuus abductus, & mox ad mortem dānatus est. verùm cùm à lictore admoneretur, vt fortiter ceruicem prætēderet, Vtinam, ait, tu tam fortiter ferias Senec.

Anton. Pius.

Quodam die dixit amicis: Quid me fletis, ac non magis de communi morte pestilentiáque cogitatis? Philosophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. Parantibus autem abire dixit, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis discedendi veniam, ac veluti peregrè profecturus iussit illos valere, submonens interim fore, vt illi præcedentem sequerentur. Capitolinus.

M. Antonius.

Cleopatra metuens Antonij sæuitiam, confugit in monumentum demissis cataractis: misitque qui dicerent, illam spontanea morte periisse. Id credēs Antonius, & ipse sibi parans adferre vim, dixit, ô Cleopatra non doleo quòd te caream, nā mox vnà futuri sumus: sed quòd ego tantus imperator, fortitudine victus sum à fœmina. Victum se putabat, quòd illa prior spontaneæ mortis gloriam occupasset. Plutarc. in Antonio.

Pertinax imp.

Conspicatus milites prætorianos in se irruere: Me, inquit, milites si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem homicidium huius ætatis & gloriæ, cùm humanæ vitæ finis aliquis sit necessarius. Non ignorauit imperator, semel esse moriendum: & sic non referre, quo mortis genere vltimum vitæ diem claudamus. Herodianus lib. 2.

Idem.

Cùm intellexisset tumultuari quosdam ob interfectum Commodum imperatorem, dixisse fertur: Si doletis Commodi mortem, nihil profectò noui fuit: quandoquidem homo natus fuerat. Herod. lib. 2.

Mauricius.

*Qūū Phocæ tyranni iussu Mauricij

ricij Imperatoris quinque filij mares ſpectante patre, necarentur, inuicto animi robore hanc calamitatem pertulit ſubinde hæc verba repetēs. Iuſtus es domine, & iudicia tua iuſta ſunt. Intrepidè tandē etiam ipſe ceruicem præbuit. Cedren.

Andronicus Comnenus.

* Ab Iſaacio angelo imperio euerſus, atque innumera ab inſana plebe mala perpeſſus, tandem pedibus fune alligatis ſuſpenſus, generoſo animo illata opprobria tolerabat, ac mente integra ad confluentem turbam & ferocientem conuerſus, hæc dixit, Domine, miſerere mei: &, quid calamum contritum infringitis? Nicetas, lib. 2.

Ignatius Martyr.

Ad beſtias damnatus, cùm iam ad ſupplicium duceretur. Non curo, inquit, quo ſupplicij genere moriar. Frumentum autem Dei cùm ſim, beſtiarum dentibus comminui atque ſubigi delector, vt panis fiam mundus Chriſto, qui mihi panis eſt vitæ. Euſeb. lib. 3. cap. 36.

Anonymus.

*Quum patris mors ei ſignificaretur, reſpondit, deſine loqui blaſphemias. Nam pater meus immortalis eſt, Socrat. hiſt. eccle.

Alphonſus.

Alphonſus Aragonum & Siciliæ rex, quum familiares, quos ipſe alumnos ſuos appellaret, viſitaret infirmos & ægrotantes, pro more audiens Gabrielem Surrentinum ſuauiſſimum & ſplendidiſſimū adoleſcentem ægrotare ad mortem, hominem acceſſit, quem cùm à mortis diro aſpectu abhorrere intellexit: Non eſt, inquit, cur tantopere mortem timeas, quum hæc bene puréque morientibus ſit vita, atque eius vitæ principium quæ neque doloribus neque metu, neque inuidiæ, neque ærumnis vllis ſubiecta eſt, &c. Anto. Panor. de reb. geſt. Alphonſi, & Æn. Syl. de dictis eius.

De morientium monitis & doctrinis.

Cyrus.

* SI quæ ſunt hominum dicta memoranda, ea certè videntur quæ paulò ante exceſſum ab huius corporis ergaſtulo prolata ſunt. De Cyro autem Xenophon ait eum moribundum, quum de ſua felicitate, déque filiis duobus pronuntiaſſet, Cambyſi commendaſſe amicos his verbis: Te quoque, mi Cambyſes, ſcire velim, non aureum hoc ſceptrum eſſe, quod regnum tibi conſeruet: ſed amici fideles regibus & veriſſimum & tutiſſimum ſceptrum ſunt. Cōparandi autem hi non natura nec vi, ſed potius beneficentia. Filiis autem, Corpus meum, ait, ô filij, quum diem in terris ſupremū clauſero, nec in auro condite, nec in argento, nec vlla in re alia: ſed terræ quàm primùm reddite. Quid enim beatius quàm in terra abdi, quæ omnia præclara, bona omnia profert & nutrit? Poſtrema hæc eius vox fuit, Si benefici in amicos fueritis, etiam in hoſtes vobis animaduertendi facultas erit. Valete filij clariſſimi, atq. idem matri meis verbis renuntiate. Itidem omnes amici qui adeſtis & abeſtis ſaluete. Xenophon.

Auguſtus Cæſar.

* Supremo die amicos percunctatus eſt his verbis, An num vobis

videtur me mimum vitæ humanæ ſat commodum egiſſe. Deinde adiecit hanc clauſulam.

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Vitæ tragicomædiam ita à ſe actam putans vt ſpectatorum poſteritatis plauſum ſibi promeruiſſe videretur. Sueton.

M. Antoninus Philoſophus.

* Moriens riſit res humanas, & mortem contemnens ad amicos conuerſus dixit, Quid me fletis, & non potius de peſtilentia & communi morte cogitatis? Et quum illi vellent recedere, ingemiſcens ait, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Et cùm ab eo quæreretur, cui filium commendaret, ille reſpondit: vobis ſi dignus fuerit & diis immortalibus. Iulius Capitolinus.

Seuerus.

* Eius nouiſſima verba hæc fuerunt. Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, ſenex & pedibus æger: firmum imperium Antoninis meis relinquens, ſi boni erunt: imbecillum, ſi mali. Tandem ſubiecit.

πάντα ἐγνόμαν, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ.

Id eſt,

Omnia fui, ſed nihil prodeſt.

Ælius Spartian.

Phocion.

Iniuſtè damnatus, quid filio dici vellet percontatus reſpondit, Ne memor ſit iniuriæ qua ab Athenienſibus pater eſt affectus. Plutarch.

Socrates.

* In extremo vitæ ſuæ momento, has voces protulit. Scio etiam interfectores teſtimonio mihi futuros quod nullum vnquam hominem læſerim, ſed potiùs operam dederim, vt diſcipulos meos meliores efficerem. Et ad Critonem conuerſus, Liberi Deo qui mihi eos dedit curæ erunt: amicos hinc diſcedens inueniam vobis aut ſimiles aut meliores, ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quandoquidem eodem vos breui eſtis commigraturi. Xenophon.

Theophraſtus.

* Iam moribundus interrogatus à diſcipulis, num quidpiam mandare vellet, reſpondit, Nihil quidem quod imperaret ſe habere, niſi quod multa dulcia gloriæ obtentu vita mentiatur: nos verò quum viuere incipimus tum mori: & nihil inanius eſſe amore gloriæ. Deinde ſubiecit, ſed eſte felices, ſtudia iſta, vel omittite, grandis enim eorum labor eſt: vel ea proſequimini, magnam enim gloriam pariunt. Porrò maior eſt vitæ huius vanitas, quàm vtilitas. Verùm non conceditur iam vt vobis conſilio adſim: veſtrûm iam eſt quid facto opus ſit deliberare. Laertius.

P. Thraſeas.

* Accepto mortis decreto, Heluidium & Demetrium in cubiculum inducit, porrectis vtriuſque brachij venis, poſtquàm cruorem effudit, humum ſuper ſpargens, propius vocato quæſtore. Libemus, inquit, Ioui liberatori. Specta iuuenis (ad Demetrium conuerſus) & omen quidem Dij prohibeant: cæterùm in ea tempora natus es, quibus firmare animum expedit conſtantibus exemplis. C. Tacitus.

Othon imp.

Iam deſtinata morte, Cocceium fra-

fratris filium ad se vocatum sic adhortatus est extremis verbis : ô fili habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorsus obliuisci, ne desereret curam suorum, rursum noluit valde meminisse, ne mortem patrui vlcisceretur. Sueton. in Othone.

Commodus.

M. Antonini filius, quum in extremis à parente moneretur, ne barbarosiam attritos fineret vires recipere: respondit, Ab incolumi quæuis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Vera quidem sententia: sed impia vox erat, parentis extrema monita contemnentis, ac morienti velut insultantis. Sex. Aurel. Victor.

D. Ambrosius.

* Quum Stilico comes & multi nobiles eum ægrotantem hortarẽtur, vt boni publici causa vitæ spatium sibi prorogari à Demonio peteret, respondit, Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere : nec timeo mortem, quoniam bonum Dominum habemus Paulin. in eius vita.

Vide seq. apophthegmata de morientium monitis.

D. Bernardus.

* Ægrotans, suos fratres admonuit, vt in tuto diuinæ clementiæ sinu, spei anchoram fideique suæ per inconuulsibilem charitatem firmius radicarent. Addidit, Quia non arbitror me magna vobis religionis posse relinquere exempla, tria vobis imitanda commẽdo quæ in stadio quo cucurri me pro possibilitate mea memini obseruasse. Minus sensui meo quàm alterius credidi. 2. Læsus de lædente vindictã nõ expetiui. 3. Nemini scandalũ facere volui : & si quando incidit, sedaui vt potui. Author vitæ.

De mortis & somni cogitatione.

Socrates.

DIcere solebat, mortem esse similem profundo somno, aut diutinæ peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem sensum : & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est Eras. lib. 3. apoph.

Anaxagoras.

Aiebat, duas esse mortis doctrinas: alteram tempus, antequam nati sumus, alteram somnum. Stob.

Diogenes.

Lethali somno experrectus cùm esset, ac medicus interrogaret, quidnam ageret : Rectè, inquit, habeo, Nam frater fratrem amplectitur: alludens ad Homerum, qui θανατον & ὕπνον germanos finxit. Laertius libro 6.

Gorgias.

Iam vicinus morti, viribus deficiẽs, sensim in somnum delapsus iacebat. Et si quis ipsum ex familiaribus interrogaret quid ageret? respõdebat : Iam somnus incipit me fratri suo tradere Stob.

De morte generosa.

Anonyma.

LAcæna quædam, vt audierat filium incolumem, sed fugisse ab hostibus, scripsit illi : Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius iudicauit mori, quàm cum ignominia viuere. Plut. in apoph. Lacæn.

Phocion.

Iam damnatus, cùm videret eiulare eos qui vnà morte mulctandi etiam erant: An non, inquit, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cũ Phocione mortem oppetere? Alia. l. 13. de Varia hist. Plutarc.

Epaminondas.

Dicere solebat pulcherrimum esse genus mortis in bello mori: quod hæc mors primùm cum laude fortitudinis coniuncta sit, modò bellum geratur pro patria: deinde breuis, nõ diu cruciãs hominem, aut paulatim extabefaciens. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm grauiter & ad mortem vsque in clade cruentissima vulneratus esset, prostratus humi, interrogauit milites, an clypeus suus adhuc saluus esset, vt audiuit saluum, rogauit præterea, an hostes deuicti essẽt? cũ & hoc audiuisset, Nunc finis, inquit, vitæ meæ: sed melius & altius initiũ aduenit. Nũc Epaminõdas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Suprà de Fortitudine heroica, & militari.

De morte generosa, non deflenda.

Socrates.

CRitonem orabat, ne præceptorem defunctum deploraret. Malè dictum enim non solùm in hoc ipso delinquere, sed etiã animis non nihil hoc officere. Xen.

Idem.

Vxori muliebriter comploranti, dicentíque, Mi vir: innocens morieris, Quid (inquit) vxor, num me nocentem mori malles? Mors bonorũ ob hoc ipsum minus deflenda est, quòd præter meritum & occiduntur. bis verò deplorandi sunt, qui ob malefacta dant pœnas: sed longè miserius est, meruisse pœnas, quàm dedisse. Eras. l. 3 apoph.

Idem.

Præclarum esse dicebat, in bello fortiter occumbere. Etenim qui sic è vita migrat, funere & sepulchro magnificentissimo honoratur. Et siue pauper quis ita decedat, laudatione non caret: siue etiam vilis quispiam & ignauus, rursus à sapientibus viris extollitur, qui non temere, sed multo tempore composita & consulta oratione egregiè laudant. Plato in Menexemo.

Polyænus.

Polyẹnus non dolendum esse propter mortuos dicebat: quandoquidẽ melius sit mori, quàm miserè viuere. Max ser 35.

Anonyma.

Lacæna quædam quum audisset, quòd filius fortiter in prælio se gerens occubuisset: Nimirum, inquit, meus erat. Non deplorauit mortem filij, sed de virtute sibi gratulata est, Contrà, quũ de altero audisse, quòd ob timiditatem prælium detrectãs, saluus esset: Nimirum, inquit, non erat meus, sentiens, non esse habendos pro liberis, qui à parentum institutione degenerassent. Plut. in Lacænarum apoph.

Alia.

Quum audisset, filium in prælio cæsum: Deponite illum, inquit, vt erat in ordine locatus, eiúsque locum expleat frater. Tale robur animi, quale in paucis reperias viris. Non metuit orbitatem, modò vita patriæ impenderetur. Plutar. in Lacænarũ apophtheg.

Alia.

Alia.

Quum in publica solenniq; pompa audisset filium in prælio quidem tulisse victoriam, sed ex vulnerum multitudine mori, coronam nõ deposuit, sed gloriãs comitibus dixit: Quanto pulchrius est, amica, in acie victorẽ occumbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago dissensit, à cęteris mortalibus, quibus persuasum erat, diis proximum esse, in Olympiis ferre palmam, quum ibi non ageretur certamẽ virtutis, sed artis & impendiorum: tum nihil esse terribilius morte: neque quicquam esse tanti, quod vitæ iactura sit emendum? Hæc nullam existimauit victoriam speciosiorem, quàm quæ patriæ quærere tur: nec vllum mortem optabiliorẽ, quàm quæ cum hac laude contigisset. Ibidem.

Alia.

Quum quidam sorori suæ narraret, quã fortiter ipsius filius in prælio occubuisset: Quantum, inquit illa, de filio cœpi voluptatis, tantum tuam doleo vicem, qui à tam honesta societate defeceris. Ibidem.

Archileonida Brasidæ mater.

Post obitum filij, cùm Amphipolitæ quidã venissent Spartam, eámq; inuiserent, percontata est, nũ honestè, & vt Spartano dignum erat, occubuisset? illis iuuenis virtutem amplificantibus, ac dicentibus, eum in publicis negotiis Lacedæmoniorum omnium esse præstantissimum, respõdit, O hospes, honestus quidẽ ac strenuus erat filius meus, sed multos illo pręstantiores habet Lacedæmon. Plut. in Lacon. apoph.

Anonyma,

Quidam cùm Lacænæ matri dixisset, quàm fortiter frater in bello occubuisset: Nõ pudet te, inquit, non fuisse in morte tam generosa comitem? Adeò hęc mulier non molestè mortem filij tulit, vt reprehenderet ignauiam alterius filij, qui honestam mortem subire non voluisset. Plut. in Lac. apopht.

Alia.

Lacæna quædam cùm filium audisset in acie cecidisse, ait:

Plorentur timidi, mî infletus humabere nate.
Et matre hac vere dign⁹ es, & patria.

Plutarch. in apoph. Lacæn.

Dematria.

Suprà de Generatione.

Anonyma.

Quedam filiũ, qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatẽ metuẽs interemit dicẽs: Haud meum est hoc germen, quòd adeò à vita abhorret, semel admittenda. Plutar.

Gyrtias.

Cũ Acrotatus nepos in puerorũ pugna plagis ferè examinat⁹ esset, plorãtib. aliis: Tacebitis, inquit: facto enim ostẽdit, cuius sanguinis esset. Alludit aũt Lacedęmoniorũ fortitudinẽ, qui mortẽ cõtẽnentes, omnib. vitæ periculis sese obiiciebant. Ibidẽ.

Eadem.

Eidem cùm è Creta nuntius esset allatus de morte Acrotati: Cùm ad hostes, inquit, proficisceretur, nonne futurum erat, vt aut ipse moreretur, aut illos occideret? Iucundius aũt est audire, quòd mortuus est, vt & ipso & ciuitate & progenitorib. dignum erat: quàm si iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes suos: quàm ipsæ matres. Et vbi nunc sunt, quæ in morte liberorum

confugiunt ad laqueum: cùm Gyrtias nepotem & semi necem lugeri vetuerit: nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnãs interiisset? Plut. Ibid.

Anonyma.

Quædã sepeliebat filium, ad eam cùm vilis anicula accessisset, dicens, Heu fortunam ô mulier! illa subiecit, Per Geminos (inquit) bonam equidem arbitror. Siquidem cuius gratia filium peperi videlicet vt pro Sparta moreretur, id mihi contigit. Fortissima mulier, aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Cicer. Tusc. quæst. l. 1 Plut. in Lac. apophthegm.

M. Crassus.

Cùm Publius Crassi filius fortissimè in bellò cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, Romanis magno cum contemptu ostenderunt. Quo tam tristi spectaculo nil commotus Crassus pater, qui belli dux erat ait: Hic meus priuatus dolor est, mea hæc calamitas, cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate sita est. Plut. in Crasso.

Seneca.

Paulina vxor Senecæ, cùm mariti mortem iã imminentem adeò grauiter ferret, Seneca, Caue, ait, hanc meam mortem amplius vt contumeliosam defleas, ne vel te minus amasset vel gloriæ meæ inuidisse videaris. Ex vita Senecæ.

Antigonus.

Quum renuntiatum esset, filium Alcyonæum in acie cecidisse, demisso vultu paulisper apud se cogitauit, mox erupit in hanc vocem: O Alcyonee, serius quàm oportuit vitam morte commutasti, qui tam audacter in hostes insilieris, neque tuæ salutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. Putauit nõ esse deflendum, qui sua culpa periisset, sibique calamitatem accersisset ex Plutarc.

Galienus. Imp.

Cùm patrem Valerium audisset extinctum, vocem laudatissimam sine laude vsurpauit, dicens, Sciebam patrem meum esse mortalem. Trebell. Pollio.

De morte suorum æquo animo ferenda.

Plato.

Dicebat, in mortem amicorum quiescendum esse, partim eo quòd nondum liqueret bonum esset an malũ quod accidisset: partim quòd acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Tollitur enim dolor, si quis secũ cõsideret, quale sit quod euenit. Laër. l. 3.

Anaxagoras.

Cùm in exilio agenti nuntiata esset mors filiorum, Sciebam, inquit, me genuisse mortales. Laërt. l. 2. c. 3. Cic. l. 3. Tusc quęst. Ælian. l. 3. de Var. histor.

Xenophon.

Cùm filium suum corruisse percepisset, ne lacrhymans quidem, ait: Sciebã me genuisse mortalem. Laër. l. 2. cap. 6.

Lochadus.

Nuntiani quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Telamon.

Telamon.

Audiens filium sibi chariſſimum morte ſurreptum eſſe, vultu immobili, vir aduerſus omnem iniquam fortunam infractus, dixiſſe fertur, Bene ſe res habet, ego enim quem genui, moriturum ſciui. Cic. l. 3. Tuſcul. quæſt.

Julianus.

Cùm iam extremum traheret ſpiritum, audiens ſuorum lachrymas, ait, Nolite deplorare ac lugere principem iam quidem moribundum, ſed cælo diiſque recõciliatum. Pontanus lib. 2. cap. 7. de domeſtica fortitudine.

De mortuis non lædendis.

Chilon.

VEtabat de mortuis malè loqui, quòd ignauũ videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſunt: ac turpe eſſet, cum vmbris ac laruis luctari. Nam id eſt, quodammodo ſepultum refodere. Laër. lib. 1. cap. 4.

Philoſtratus.

Ælianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannum. Hunc quum Philoſtratus Lemnius offendiſſet lugentem indignabundò & concitato ſimilem, percontatus eſt, quid argumenti eſſet præ manibus. Scribo, inquit, Gymnidis accuſationem. Laudarem, inquit Philoſtratus, ſi viuentem accuſaſſes. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuiuis in promptu eſt. Eraſ. lib. 1. apoph. cap 16.

Ageſilaus.

Cùm Lyſandri literas & orationẽ de nouandis rebus, déque mutando reipublicæ ſtatu, coram exercitu legere vellet, & Lyſandrum defunctũ eſſe audiret, noluit defuncti aperire improbitatem militibus: indecorum eſſe putans, ſimultatem exercere cũ ſepulto. Plut. in Lacon. apoph.

Plancus.

Poſtquam animaduertiſſet, inuectiuas quaſdam orationes ab Aſinio Pollione ſcriptas eſſe, quas tamen ante mortẽ edere nollet, ne reſponderetur maledictis, dixiſſe fertur, Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto partim repercuſſit illas Pollionis orationes, vt apud eruditos nihil impendentius, teſte Plin. iudicaretur: partim etiam docere voluit, mortuos ne maledictis quidem lædendos, qui iam in terra quieſcant, nec audiant amplius: neque maledictis reſpondere poſſint. Plin. & Cuſpin. in Conſulibus.

De muliere, tũ mala, tum forti, temperanti & ſagace.

Crates.

MVndũ muliebrẽ dicebat eſſe, quod ornat fœminam, ornat autem id, quod eam reddit compoſitiorem ac modeſtiorem. Verùm id non præſtat, inquit, neque ſmaragdus, neque purpura, ſed quæcunque adderent vim ac ſpeciem honeſtatis ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mundum ſonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare. Laërtius libro 6. cap. 5.

Diogenes.

Cõſpicatus mulieres garrulas inter ſe colloquentes, Aſpis, inquit, à vipera venenum mutuatur. Anton. in Meliſſa, part. 2. ſer. 34.

Idem.

Inuitus mulierem in lectica, [illegible] secundum feram ait esse caueam. Alludit autẽ ad ferociam ac rebellionem mulierum, qua adeo excellunt interdum, vt nõ mulieres sint, sed in feras transmutẽtur, dignę igitur quę non vehantur lecticis, sed cathenis ligentur, quo viris sint mansuetiores. Laërt.

Sextus Philo.

* Mulierem malam, inquit, decet sigillum. Maxim. sermon. de mulieribus.

Pythagoras.

* In mulierem & in ignem incidere, æquale esse dicebat. Eodem sermone.

Solon.

* A quodam rogatus, an vxor esset ei ducenda? Si turpem duxeris, inquit, habebis pœnam: sin pulchram, habebis communem. Eodem sermone.

Aristippus.

* Mulierem paruam, sed pulchram conspicatus: Paruum quidem pulchrum, inquit, magnum autem malum. Anton. serm. de muliere forti, &c.

Protagoras.

* Vxorem temperantem quærere iubebat nec formosiorem. Illud enim, inquit, est thesaurus qui surripi non potest; hoc autem animi opinio siue persuasio. Eodem sermone.

Philo.

* Dicebat Physicos narrare mulierem nihil aliud quàm imperfectũ esse marem. Infirmiora item quodammodo esse mulierũ consilia, nec extra res quæ sub sensum cadũt quicquam posse eas comprehendere. Eodem serm.

Philonis vxor.

* In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Ibidem.

Pericles.

Quum deuictis Samiis Athenas reuersus, pro concione laudasset eos qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vittis decorarunt. Elphinice verò Cimonis soror propius accedens, dixit illi, Præclara sunt ista quæ gessisti, & coronis decoranda: qui nos tot fortibus viris spoliasti. Ad hæc aliáque conuicia nihil commotus Pericles, tantum arrisit: nec aliud respondit, quàm versiculum Archilochi.

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο.

id est,

Vnguento, anus cùm sis, caueto inungier.

Significans, publica negotia non esse curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam vnguentis vti. Plutarchus in Pericle.

Aristippus.

* Mulierem os exornantem animum deformem indicare dicebat. Antonius sermone de mulieribus improbis.

Philoxenus.

Suprà de argutè dictis.

Democritus.

* Sciscitatus, cur cùm magnus esset, paruam duxisset vxorem. Ego (inquit) in malo eligendo, quod minimum erat, elegi. Eodem sermone.

Socra-

Socrates.

* Dicebat, Quũ diligere & appetere te dixerit mulier, tũ ab illa magis metuẽdum tibi est quã cùm cõuitiatur, solitus etiã est dicere, tria se mala assecutũ, grãmaticã, paupertatẽ & perniciosam vxorẽ: quorũ duo effugissent, perniciosam verò vxore mini mè. Adolescentulis eũ de matrimonio cõsulentib⁹. Queãdmodũ pisces, inquit, qui nódum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volunt exigere: sic & vos ne idẽ vobis accidat videte. Item Xanthippen ornatã & ad spectacula euntem conspicatus: Non, inquit, vt spes, ô vxor, proficisceris, sed vt specteris. Eodem ser.

Protagoras.

* Interrogatus quã ob causam inimico filiam nuptam duxisset? Quia (inquit) nihil ei dare poteram deterius. Eod. ser.

Idem.

* Anum exornatã conspicatus: Si (inquit) viris, falleris: si sepulchro, ornata es. Ibid.

Secundus philosophus.

Interrogatus, quid esset mulier mala? respondit: Viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, belua conuiua, solicitudo confidens, leæna complectens, exornata scilla, animal malitiosum, malum necessarium. Maxim. ser. 9.

Anonymus.

Lacon quidam cùm vxorem satis pusillam duxisset, rogatus cur hoc fecisset? E malis, inquit, quod minimum est, elegi. Plutar.

Gorgo.

Dicente hospite quodã, Solæ vos Lacenæ viris imperatis: respondit, Nos quidẽ solæ viros parimus. Idẽ.

Cyperiæ mulieres.

Quũ Cyperij aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt ac nudatis ventribus: Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? An nescitis, vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Inuerso ordine matres animant mares, quæ solent à periculis auocare. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Alexander.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniæ præfectus, quum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias atque importunitates commotus Alexander, ait: Grauem pensionem pro decem mensibus, quibus in vtero eius fuisset, matrem à se exigere. Plutarc.

M. Cato.

Illud sępe in vita se pœnituisse dixit, si quid arcani fœminæ credidisset. Est quippe loquacissimum animal mulier, non facilè retinens ea quæ in aurem dicta sunt. Plutarch. in Catone.

Idem.

Obiurgans aliquando mulierum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, non omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligens, mulieres rerum omnium esse dominas. Plut. in Ro. apoph.

Cleopatra.

Cùm Augustus Cleopatram inuiseret, exigerétque ab illa rationes: Seleucus, vnus ex procuratoribus ipsius, indicauit aliquid esse subtractũ ab ipsa. Illa in procuratorem insiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulsauit os. Hæc quum Augustus, ridẽs conatus esset inhibere, illa. An

non, inquit, permolestum est, ô Cæsar, quum tu me digneris inuisere: ser uos meos heram incusare, quòd non nihil muliebriũ ornamentorum subtraxerim, non ea quidem mihi, sed vt Octauiæ & Liuiæ munuscula dem? Hoc commẽto persuasit Cæsari, sed de vita cogitare quum mori decreuisset. Plut. in Anton.

Iulia.

Iulia Augusti Cæsaris filia à parẽte castigata, quòd cum adolescentibus luxuriosissimis procacius ambularet, respondit: Hi mecũ senes fient, licet modò sint iuuenes. Erasm. l. 4. apoph. ex Sueton.

Poppea.

Poppea, quæ postea Neronis vxor fuit, quærens sibi matrimonium, & Octauiæ dissidium fieri, quod fieri non speraret incolumi Agrippina, crebris in eam criminibus vsa, & aliquando per facetias principem Neronem pupillum vocabat, qui iussis alienis obnoxius, non modò imperij, sed etiam libertatis indigeret. Tacitus.

De multiloquio.

Vide apophth. g. de Garrulitate.

De munere exiguo non contemnendo.

Aristippus.

Reprehensus à quodam, quòd Socratis discipulus, contra Socratis morem pecuniam acciperet: Meritò, inquit, hoc facio, num Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vsus necessarios reseruans, remittebat reliquum. Nimirum habebat ille dispensatores Atheniensium primores: ego verò Eutychidẽ, seruum meum emptitium. Significabat, se nihilominus contemnere pecuniam, quàm Socratẽ: sed illi fuisse largiores amicos. Laërt. l. 2. c. 8. Hoc colore se possent & hodie quidam excusare, profitentes summum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depositam pecuniam, quòd olim habeant benignos peni curatores, nunc esurituros satis, si nihil sit alicubi repositum nummorum. Erasm.

Diogenes.

Cuidam exprobranti, quòd à Philippo rege pallium accepisset, Homerico versiculo respondit:

Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.

id est,

Non sunt reiicienda insignia munera diuum.

Quod Homerus de forma corporis, quæ Deorum munus est, scripsit, hoc Diogenes detorsit ad pallium à rege datum. Laërt. l. 6.

Artaxerxes.

Artaxerxi, iam siti deficienti, Peribarzenes eunuchus, cùm aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem depulit putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cùm rex totam ebibisset, rogatus, Ecquid illi placuisset ille potus? deos testatus est, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam, sibi visam suauiorem. Ac pòst nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. Eras.

Idem.

Suprà de Agricultura & beneficentia.

De

De munerum corruptela.

Socrates.

DIcebat, Archelaum quadraginta minas in domũ suam impendisse, cõducto mercede Zeuside Heracleota, qui picturis eam exornaret. in seipsum verò nihil. Et ob hanc causam multos è longinquis terræ partibus, magno studio contemplandæ domus causa venire: ipsius verò Archelai gratia, neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaderet, pecuniis & muneribus inescaret: quibus tamen honesti boníque viri capi non possent. Ælian. l. 14. de Varia hist.

Corydus.

Cùm Demosthenes ab Harpalo poculum ingens dono accepisset: Hic inquit Corydus, alios Acrocothonas, hoc est bibulos appellat, cùm ipse magnam pateram attraxerit. Cothon cyathus est fictilis, attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit. Eras. l. 6. apoph.

Callicratidas.

Suprà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Agesilaus.

Quoniam Persarum numisma sagittarium habebat insculptum, ex Asia discedens Agesilaus rex, aiebat, Se triginta sagittariorum millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorũ aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores distributis, Timocrate effecerat, vt populus hostilem animum ad uersus milites susciperet. Plut. in Lacon. apoph.

Cyrus iunior.

Lacedæmoniis vt secum societatem inirent: potius quàm cum fratre, hac oratione sese commẽdauit, Aiebat sibi cor longè grauius esse, quàm fratri: plus illo meri bibere, meliúsque ferre quàm illum. Nam illũ vix in venatu posse in equo sedere, vt non excutiatur: in reb. acerbis, ne in sella quidem. Sciebat enim, Lacedæmoniis inuisos esse molles ac timidos. Hortabatur insuper vt viros ad se mitterent: pollicens, se peditibus daturum equos, equitibus currus: agrum possidentibus, se daturum vicos: vicos qui haberent, eos se facturum vrbium dominos, cæterùm auri argentíque vim tantam, vt non possent numerare, sed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artaxerxes, regalius esse addere quàm adimere. Plutarch. in Reg. apophthegm.

Xerxes.

Suprà de Humanitate.

Philippus.

Idem Alexandrum filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam consectaretur: Quæ te malum, inquit, ratio in istam spem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem suum, sed præbitorem putent? Cicero lib. 1. Officiorum. Val. Max. li. 7. c. 1.

Idem.

Cùm arcem quandam valde munitam capere destinasset, atque exploratores retulissent prorsus esse difficile, atque adeò etiam impossibile, percontatus est, num vsque adeò difficile esset vt nec asinus auro onustus posset accedere? Significans, nihil esse tam munitum, quod auro non expugnetur. Quod ipsum poëtæ significarũt fabula Danaes, à Io-

ue ſtupratæ, ſed deo in aurum verſo. Flaccus,

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat caſtra potentius
Ferro.

Plutarchus in apoph. item Cicero in epiſt. ad Attic.

Bias.

Suprà de Beneuolentia.

Phocion.

Harpalus, ab Alexandro fugiens, magno cum auri pondere Athenas venit, ibíque cùm multos muneribus ad ſe allexiſſet, ad Phocionem etiam ſeptuaginta talenta deſtinat. Phocion verò ad nuncios conuerſus: Auferte iſthæc (ait) hominum improbiſſimi, meóque nomine mœrorem luctúmque renuntiare Harpalo, niſi à corrumpenda ciuitate manum abſtineat. Phocion.

C. Potitius.

Audiens Romanos acceptis muneribus priſtinum nomen & decus amiſiſſe: Vtinam, inquit, ad illa tempora me fortuna ſeruaſſet, & nunc eſſem natus, quando Romani dona accipere cœpiſſent. Non profectò paſſus eſſem eos imperare diutius. Cic. l. 2. Offic.

M. Cintius.

Legem cùm tuliſſet, qua cauſidico munera ob agendam cauſam percipere prohibebantur: háncque rem C. Cento moleſtè ferret, prodiſſétque, ac ſatis contumelioſè dixiſſet, Quid fers Cintiole? Vt emas, inquit, Cai, ſi vti velis. Quaſi dixiſſet: Quia accipere munera gratis prohiberis. Bruſo. l. 2. c. 1.

C. Cæſar.

Sylla præturam adeptus, comminatus eſt Cæſari, ſe ſua, in illum poteſtate vſurum: Iure, inquit Cæſari ridens, tuam poteſtatē appellas, quā tuo ære mercatus es. Notans Syllā, quòd eum magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet. Eraſ. l. 1. apoph.

Iugurtha.

Suprà de Auaritia.

Alphonſus.

Magnopere laudare ſolebat dictū neſcio cuius, hoſtibus fugientibus pontem argenteum extruendum eſſe: quòd putaret, hoſtes pecunia ſolicitandos, vt ab acie diſcederent. Eraſ. l. 8. apoph.

De munerum contemptu.

Socrates.

ALcibiades ambitione quadam munificus, cùm plura magnáque munera Socrati dono miſiſſet, & Xātippe admiraretur donorū amplitudinem, eáque cuperet eum accipere, Socrates dixiſſe fertur: Imò nos certemus liberalitate cum Alcibiade, & ea quæ mittuntur ab ipſo non capiamus, quadam munificentia. Ælian. l. 9. de Varia hiſtor.

Idem.

Cùm quis Socrati diceret, magnū eſſe compotem eorum fieri, quę quis cuperet: reſpondit, Sed multo maius eſt, ne cupere quidem ab initio. Ælian. l. 6 de Var. hiſt.

Idem.

Cùm Alcibiades ſpatioſam aream dono offerret Socrati, in qua ſibi domum ædificaret: Quid, inquit, ſi mihi calceis opus eſſet num corium mihi dares, vnde mihi calceos conficerem? Et ſi dares, an non ipſe ridiculus eſſem ſi acciperem? Hac ſimilitudine munus inutile recuſauit. Eraſ. l. 3. apoph.

Idem.

Obiurgatus ab vxore Xantippe quòd,

quòd multa missitantibus amicis, nihil acciperet, dixit: Si omnia quæ dantur, statim acciperemus, ne si peteremus quidem in posterum, vt darent, habituri essemus. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Archelaus rex Socratem ad se vocarat, multa pollicens: Socrates respõdit, se nolle ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm illi reddere paria non posset. Hoc dictum improbat Seneca: quòd philosophus persuadens auri argentíque contemptum, plus dat, quàm si det aurum & argentum. Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Cùm Aristippus, Socratis discipulus, ex quæstu quem Socraticorum primus facere instituit, præceptori misisset viginti minas, remisit illicò Socrates ad illum pecuniam, dicens: ipsius genium hoc nequaquam permittere. Dicebat enim Socrates, sibi peculiarem esse dæmonem, à quo prohiberetur arcano signo, si quid tentaret parum honestum. Genium autem illum, opinor fuisse rationem. Atque interim ciuiliter indicauit Aristippo, sibi non probari, quod philosophiam doceret mercede, eóque donum ceu sacrilegio partum reiecit. Eras. lib. 3. apoph.

Aristoteles Cyren.

Oblata ab hominibus munera nõ accipienda esse putauit: Et eam quidem ob causam, quòd munerum acceptorum molestias habiturus sit, vt rependat: aut si omnino non referat, in ingratitudinis reprehensionem facillimè incidat. Ælian. libr. 10. de Varia histor.

Demetrius Cynicus.

Quum Cæsar ducenta talenta ei attulisset, ridens reiecit: Si tentare, inquit, me constituerat, toto illi fui experiendus imperio. Brus. lib. 1. cap. 9. ex Sen. de benef. lib. 7. cap 11.

Ephialtes.

Pauperrimus fuit, attamen quum amici decem talenta ipsi dono darent, non accepit: Hæc, inquiens, me cogerent, siquidem reuerenter vos haberem, aliquid præter ius concedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum haberi. Ælian libr. 11. de Var. hist.

Iulius Græcinus.

Pecuniam ab amicis ad ludorum impensam conferentibus acceperat, sed magnam pecuniam missam à Fabio Persico non accepit. Obiurgantibus autem, quòd non accepisset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam, à quo propitiationem accepturus non sum? Quúmque illi Rebilius, consularis homo, eiusdem infamiæ maiorem summam misisset, & instaret vt acciperet, Rogo, inquit ignoscas: à Persico enim non accepi. Seneca.

Anacreon.

Posteaquam à Polycrate tyranno quinque talentorum acceperat munus, insomnes duas egit noctes, indéque cogitatione solicitus. reddidit ea, dicens: Non tanti ea sibi esse, vt tãta cura vexari vellet. Ælia. & Stob.

Lycurgus.

Suprà tit. de Integritate vitæ.

Agesilaus.

Cùm in Lydia Tissaphernen fugasset, ac quãplurimis interemptis, iam in agros regios fecisset incursionem, rex Persarum per legatos, quorum præcipuus Titraustes, ingentem pecuniarum vim vltrò ad illum misit, petens vt à bello desisteret. Agesilaus spreta pecunia respondit, Pacis quidem tempore Reipu-

blicæ vigere authoritatem, vt ius habeat decernēdi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere. belli verò tempore non item. Sibi verò iucundius esse, si milites suos ditet, quàm si ditescat ipse, præterea se pulcherrimum ducere, si Græci non munere caperent ab hostibus sed armis pararent spolia. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret, quàm gloriam: nec pacem hosti venderet, fraudato milite. Plutarch. in apopht. Lacon.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, Cur munera à Messeniis oblata non accepisset? respōdit: Quoniam si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. Quo dicto docuit, munera nequaquam esse accipienda, quæ legibus & Reipub. aliqua saltem ex parte obesse possunt. Plut in Lacon.

Cleomenes.

Mæander Samiorum tyrannus ob incursionem Persarum profugerat Spartam, ostenditque quantam pecuniarum vim secum apportasset, & quantum Cleomeni vellet largiri. At Cleomenes ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis ciuibus donaret, adiit Ephoros, dixitque, satius esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat inquit, vt fiat malus. Ephori verò Cleomenis consilio parentes, eodem statim die promulgarunt edictum, vt Mæander Peloponneso decederet, Quantus in hoc homine diuitiarum cōtemptus, à quibus non secus atque à præsentissimo veneno timuit ciuibus suis, cùm plerique non aliter existiment beatas ciuitates, quàm si quàm maximè abundent opibus. Hunc Meandrum Herodotus lib. 3. Mæandrium appellat. Plut.

Gorgo Cleomenis filia.

Quum Aristagoras Milesius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduersus regem Persarum suscipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantóque magis ille recusabat, tanto plus adderet promissæ summæ: Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus cum ædibus extruseris. Plutarch. in apoph. Lacon.

Callicratidas.

Cùm Cyrus stipendium misisset militibus, Callicratidi seorsum xenia, amicitiæ monumenta: stipendium quidem accepit, xenia verò remisit. negans sibi cum ipso priuatam habendam amicitiam, sed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eadem illi secum quoque intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad Reipubl. commoda spectabat? Idem.

Pelopidas.

Cùm obiurgarent eum amici, quod pecuniariæ rei ad vitam tuendam conferentis nullam curam gereret: Et, inquit, mehercule res vtilis est: verùm huic Nicomedi. intento digito in hominem quendam claudum & mutilum. Ælianus lib. 11. de Varia hist. Plut.

Epaminondas.

Pauper quidem erat, sed quum Iason ei quinquaginta auri talenta mitteret: Iniuriam, inquit, mihi facis. Sed quinquaginta drachmas à ciue mutuatus, vt essent pro viatico, profectus est in Peloponnesum. Cùm verò nuntium allatum esset, satellitem eius pecunias à captiuis cæpisse, Mihi, inquit, da scutum: Tu verò tibi

tibi cauponam eme, in qua viuas. Non enim vlterius pericula subire voles, cùm diues sis factus. Plut.

Idem.

Suprà de Diuitiarum contemptu.

Idem.

Cùm legati venirent ferentes munera animo corrumpendi, ad prandium eos venire iussit prius, vt in eodem causam aduentus explicarent. Apposita est igitur mensa vilis, bibebántque vinum acidum. Subridens igitur Epaminondas, ad legatos ait: Abite, & domino vestro mea prandia narrate: quibus me contentum, non facilè suis muneribus ad proditionem alliciet. Stobæus serm. de Prudentia.

Idem.

Cùm Artaxerxes Persarum rex ipsi tria Daricorum millia misisset, Diomedontem Cyzicenum asperius increpauit, si tantam nauigationem suscepisset, corrupturus Epaminondam, eúmque iussit hæc verba ad regem referre: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondã amicum gratis: sin minus, hostem. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm à Menillo oblatam pecuniã contempsisset, rogatus ab illo caussam, cur saltem filio sumendam non permitteret? respõdit. Si filius vitam moré sque composuerit, viuet ille quidem paterna hæreditate contentus: Si verò prodigus & immodestus fuerit, ne argentum quidem hoc satis futurum est. Plut.

Idem.

Alexander Macedonum rex centum talenta dono miserat Phocioni. Is verò percontatus est eos qui pecuniam adferebant? Quid ita, quum essent Athenienses permulti, sibi vni illa mitteret Alexander? Illis respondentibus. Quoniã vnum te iudicat virum & honestũ & bonum. Ergo sinat, inquit, me talem & haberi & esse. Vt scitè arreptũ ab illis argumentũ torsit ad occasionẽ recusandi muneris. Iam quis hîc non admiretur incorrupti pectoris sinceritatẽ? Pauper erat Phociõ, nec domi magnitudine quicquã mouebatur. Simul autẽ indicat, illos qui quum Rempublic. administrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos esse viros nec tales haberi debere. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui sic respondit: Hoc animo veni in Asiam, non vt acciperem quod dedissetis, sed vt vos haberetis quod reliquissem. Plut. in Alexandro.

Xenocrates.

Quum Xenocrati Chalcedonensi ingentem pecuniarum summam misisset, ex ea philosophus tres tantum minas recepit, & reliquũ referri iussit, dicens: Ipsi pluribus esse opus, qui plures aleret. Laërt lib. 4. cap. 2. Stob. sermone 3.

Idem.

Alexander ad Xenocratem legatos misit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuíque cœna excepit. Postridie interrogantibus, cui vellet adnumerari pecuniam? Quid, inquit, Itáne vos ex hesterna cœna non intellexistis, me pecunia non indigere? Philosophus ethnicus reiecit à ditissimo liberalissimóque rege vltrò delatam ingentem pecuniæ summam: & nunc pro sanctis haberi volunt,

qui extremam professi paupertatem in tantum vt horreant etiam ærei nummi contactum, non aliter quàm viperæ, non referendis artibus venãtur diuitum ac pauperum liberalitatem. Laert. lib.4.cap.2. Cicero lib.5. Tusc.quæst.

Dionysius senior.

Corinthiorum legati cùm ad Dionysium seniorem missi essent, & is pro more amplissima dona obtulisset, recusarunt planè, eo quòd lex esset apud ipsos vetans ne legatióne fungentes munera acciperent a principe. Quibus Dionysius respondit, Rem profectò absurdam facitis qui, quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis, etiam beneficium à tyrannis accipere periculosum esse. Grauem rex iudicabat contumeliam esse, oblata recusare munera, cùm hac vnica re tyranni aliis se commendare possint. Plut. in apoph.

Cimon.

Quendam barbarum è Persis Athenas aiunt cum magna auri copia venisse, Cimonísque domum adiisse, & ob tutelam phialas duas, alteram Daricis, alteram argẽteis plenas obtulisse. Conuersum verò ad eum Cimonem subrisisse rogasséque barbarum, mercenariúmne an amicum Cimonem habere vellet? cùm autem respondisset, amicum: Abi igitur, inquit, tuáque isthæc tecum munera defer. Ego enim amicitia tua fretus, hisce cùm opus fuerit liberaliter vtar. Plut.

M.Curius.

Samnites, posteaquàm à M. Curio deuicti essent, venerunt magnam ei vim auri offerentes, verùm Curio cùm fortè ad focum sederet, & ex cado ligneo rapas comederet, Samnitum legatis respondit: Nihil opus est auro, talem cœnanti cœnam. Alij autem respondisse scribunt: Ego malo aurum habentibus imperare, quàm vt alij mihi aurum accipienti imperent. Plutar.in Rom.aphoph. Plin.de Viris illustr. cap.33. Cicer.in Catone maiore.

C. Fabricius.

Samnites cùm ad C. Fabricium imperatorem populi Romani venissent, grandem offerentes pecuniam: Fabricius planas manus ab auribus ad oculos, & infrà deinceps ad nares, & ad os, & ad gulam, atque inde porrò ad ventrem imum deduxit, & legatis ita respondit: Dum illis omnibus membris, quæ attigi, obsistere & imperare possum, nunquã quicquam deerit. Propterea pecuniam, cùm nihil mihi vsui sit, non accipiam ab iis, quibus eam vsui esse scio. Higinius lib.de vita, rebúsque illustrium virorum. Gellius lib.1.cap.4.& 14.

Idem.

Fabricio cũ Pyrrhus pro redimẽdis captiuis multum auri misisset, aurum, quidem non accepit. Postridie verò Pyrrhus maximum elephãtum emisit, qui ignaro Fabricio à tergo subitò barriens appareret. Id vbi factum est, respiciens Fabricius, ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie belua fecit attonitum. Sensit, Pyrrhum hoc de industria egisse, vt quoniam auro bonísque verbis deliniri non poterat, immani voce beluæ terreretur. Sed expertus est Pyrrhus, animum vndequaque inexpugnabilem. Plut.in apoph.

Idem.

Cyneæ Pyrrhi legato, magnam auri vim dono offerenti, respõdit: Se malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. Erasm.libro 6. apoph.

apophtheg Simile cum eo, quod Curio ab aliis attributum, paulò antè retulimus.

Cyaniensi.

M. Bruto cùm tota ferè sese dedisset Lusitania, sola vrbs Cyania pertinaciter arma retinuit. Verùm cùm tentaretur per Bruti legatos, vt data pecunia se darent Bruto, Cyanensis populus vno ore respondit: Sibi ferrum esse à maioribus relictum, quo libertatem patrię tuerentur: non aurum, non munera, quibus ab hoste se redimerent. Recitat Eras. li. 8. apop.

Vide de Diuitiarum contemptu.

Spartacus.

Spartaco in Crassum omnes mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille: Si vicero, inquit, plurimos ex hoste equos habiturus sum si victus fuero, nec hic mihi futurus est vsui: simúlque cum dicto, equum gladio transuerberatum interemit. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Alphonsus.

Suprà de Belli studio.

De mundo.

Thales.

INterrogatus, quid omniũ esset pulcherrimum? respõdit, Mundus, est enim opus Dei, quo nihil pulchrius est. Eras. 7. apoph. ex Laert. lib. 1.

Demonax.

Cùm quidam exquirerent, an mundus esset animatus, & rursus an globosus? Vos, inquit Demonax, de mundo soliciti estis, ad vestram ipsorum immundiciem non curatis. Anton. part. 2. ser. 77. Melissæ.

De musica.

Socrates.

NAtu iam grandior, cùm inter pueros fidibus canere disceret, obiurgantibus respondit: Nequaquã absurdum esse discere ea, quæ prius nesciuisset communi vitæ tam vtilia & necessaria esse. Tanti fecit musicã vir sapientissimus, vt iam grandæuus discere nequaquam erubesceret. Erasm. lib. 3. apoph.

Solon.

Cùm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cantilena, & iussit adolescentem vt eam se doceret, Cùm autem quidam interrogasset, quã ob causam hoc desideraret? respondit, Vt postquam ipsam didicero moriar. Ælian de Var. hist.

Antisthenes.

Quum in conuiuio quidam diceret Antistheni, Cane tibiis: Tu mihi eas infla, inquit, Non recusauit obsequium, si ille vicissim obsequeretur. Sed interim indicauit, non esse philosopho decorum, tibiis canere. Laert. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 4. cap. 17.

Stratonicus.

Aliquando trophæum quum erexisset, hunc inscripsit titulum: Aduersus malè canentes cithara. Notans, tales vbique quàm plurimos esse, quos ipse vicisset. Eras. 6. apoph. ex Athen.

Agesilaus.

Cuidam Agesilaum roganti, quam ob causam Spartiatæ ad tibiarũ cantum ituri prælium exercerentur? Vt quum ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidolosi sint, qui fortes. Nam anapæstorum ictus strenuis addebant animum, vehemẽter meticulosis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non responderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni siquidem refert, vt dux perspectos habeat militum suorum animos, quo norit qui sint à

prælio ſubmouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Plut. in Lacon.apoph.

Alexander.

Quum Alexander etiamnum pubeſcẽs citharæ daret operam,& preceptor artis ſubinde moneret quam chordam quomodo pulſare deberet: & puer parum obſequens doctori dixiſſet,quid ſi hanc pulſarem? Citharœdus lepidè reſpondit:Si iſthuc quęris, tanquam mox rex futurus, nihil refert:ſi vt artifex futurus,plurimùm intereſt. Eraſm.lib.8.apoph.

Nero.

A Mathematicis audierat, fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóq. Græcum Iambicum dimetrum identidem vſurpabat.

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει:

Terra quæuis artem alit.

Putans,ſe tantum profeciſſe in arte canendi, vt etiam ſi exigeretur, in quauis ratione ob muſices peritiam poſſet haberi in pretio. Quúmque imminentibus qui illum inſequebantur,de ſalute deſperans,cogitaret ſibi vim adferre,ſubinde dicebat: Quãtus artifex pereo. Suetonius.

De muſica contempta, & Muſicis, tum peritis tum imperitis irriſis.

Antiſthenes.

QVibuſdam admirantibus Iſmeniam, quòd eſſet inſignis tibicen; Nequam, inquit,hominem eſſe oportet.nam ſi bonæ frugis eſſet, nó eſſet egregius tibicen. Iudicabat eos non poſſe bonos viros euadere, qui tantum operæ eiuſmodi artibus impendiſſent.Plut.in vita Periclis.Pontan.lib.5. cap.1.de Prudentia.

Ateas.

Quum Iſmeniam tibicinem optimum in bello cœpiſſet, iuſſit illum canere,ac cæteris admirantibus,ipſe iurauit per ventum acinacen, ſibi iucundius eſſe, audire hinnitum equi. Plut.in apoph.

Iſmenias.

Canebat in ſacrificio, quúmque non litaretur is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè,& hoc canente litatum eſt. Incuſantibus autem iis qui aderant: Diuinitus,inquit, contingit venuſtè canere. Hîc Iſmenias ridens: At me (inquit) canente dij voluptate capti commorabantur:te verò feſtinante illos abigere,arripuerunt hoſtiã. Refert Plutarchus Sympoſiacôn libro ſecundo. Conductitius ille ſibi laudem arrogabat,quòd ipſo canente litatũ ſit,quaſi dij magis delectati ſint ipſius cantu quàm Iſmeniæ.Id lepidiſſimè retorſit Iſmenias: ideo non fuiſſe litatum, quòd dij gaudentes erudita muſica, diutius amarent adeſſe ſacrificio. At quum ille tam ridiculè caneret.quaſi ſtuderet deos abigere, ne vacui recederent,arripuerunt victimam.

Diogenes.

Suprà de Doctrina factis diſſentanea.

Idem.

Citharœdum imperitum, obeſóque corpore, & ab omnibus vituperatum,ſolus Diogenes laudabat.Demirantibus quam ob rem id faceret: Laudo, inquit,quod quũ talis ſit: maluerit ſe cithara,quàm latrociniis exercere,ſignificans illum corpore validum, ingenio rudem, latrociniis aptiorem eſſe quam muſicæ.Iocus eſt ab

ab inexpectato. Laert. lib. 6.

Idem.

Alterum citharœdum, quo quoties caneret, ab auditoribus desereba tur, obuium ita salutabat, Salue galle. Quum ille offensus salutationis nouitate, diceret, Quid ita? Quoniam inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci. ἀνεγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod solent galli gallinacei malè canentes: & qui se dentem excitat vt surgat, quod ille solebat. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam iactanti musices peritiam respondit,

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ᾽ οἶκος, οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν.

Id est.

Prudentia vrbes bene gubernat: te domus

Ne cantilenis, nec modis regitur probè

Eras. lib. 3. apoph.

Satyrus.

Is egregius tibicen persæpe Aristonis philosophi disputationibus intererat, & his quæ dicerētur mirè affectus, aiebat: Cur ergo ego non igni trado hoc telum, ad nihil vtile? Subobscurè referens tibiam, & quodam modo suam artem ad philosophiæ studium comparatam extenuans, & nihil æstimās.. Ælian. li. 3. de Var. hist.

Aristoteles.

Interrogatus, quid de musica sentiret, respondit, Iouem neq; canere, neque citharam pulsare. Sensit nimirum hoc studium parum vtile hominibus esse, quod dij non etiam delectarentur. Brus. lib. 4. cap. 17.

Stratonicus.

De Phaone malo tibicine dicebat, quòd non caneret harmoniam, sed Cadmum. Phaon autem, quum se gereret pro tibicine, iactarétq; se Megaris habere chorum: Nugaris, inquit, Stratonicus: nō habes, sed haberis. Significans illū discipulum esse potius quàm magistrum, aut chorum ipso doctiorem esse. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum vidisset Propin citharœdū Rhodium, corpore quidē magnum, sed arte pusillum, percontātibus qualis videretur? respondit prouerbiali dicto: Nullus, malus, magnus, piscis. Singulis verbis hypostigme separatis alium efficiens sensum. Athenæus. Vide prouerbium etiam apud Erasm. Nullus, magnus, &c.

Idem.

Quum in sacrificio malus quidam tibicen esset cantaturus: Bene ominandum est, inquit, libātes precentur deos. Significans, opus deorum auxilio, vt bene caneret. Athenæus.

Idem.

In citharœdum imperitum, cui nomen erat Cloon, sed vulgò dicebatur bos: Olim inquit, asinus lyræ dictum est, nunc bos est ad lyram. Athenæus in Dipnos.

Idem.

Rhodi quum artis suæ specimen edidisset, neq; quisquam plausu alióve gestu signum fauoris dedisset, abscessit illinc dicens: Quum id quod nullo constet impendio, non præstetis, quî sperem me à vobis prēmiū accepturū? Athenęus, & Eras. li. 6. apop.

Idem.

Citharœdus quidā malus eum excipiebat cōuiuio, atq; super cœnā ostētabat illi artē suam. Erat autē apparatus splendidus. Itaq; Stratonicus quū illo canēte non haberet qui cū loqueretur, confregit poculū & poposcit mai⁹. Id quū accepisset cū multis cyathis, soli calicē ostendit, móxq; sese

vino ingurgitauit, & obdormiuit. Quum autem forte superuenissent aliquot commessabundi, cantori, qui conuiuium exhibebat, noti. Stratonicus expergiscens factus est ebrius. At illi quum intellexissent, quod multum assiduéque bibendo fuisset inebriatus. Stratonicus compendio respondit: Hic insidiator & sceleratus cantor, me veluti bouem ad præsepe, dum cœnam accipit, occidit. Boues multo cibo saginantur, priusquã mactentur. Athenæus.

Anonymus.

Xenophantus certis modis Alexandrum ad arma solebat concitare. Eam Musices vim admirantibus cunctis, quidam ait: Si tantus artifex est, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet. Sentiens, non esse magnę artis hominem eò perpellere, quò suapte natura pronus est. Erasm. li. 4. apoph.

Demosthenes Mitylen.

Pulsauit fores hominis musicæ ac citharæ dediti, qúmque is audito pulsu iussisset illum introire: Faciam, inquit, si prius alligaris citharã. Subnotans illum nihil aliud quàm cithara canere. Plut. Symposiacôn. li. 2.

Anonymus.

Citharœdus quidam cùm apud quempiam caneret, pollicitúsque esset is apud quem cantabat, quanto melius cantaret, tanto se plura daturum quum promissa postridie reposceret, ei dulce quid occinens, subiecit, Voluptatem tibi reddo (inquit) pro voluptate. Ex Aristotelis libr. 9. Ethicorum recitat Bruson. libr. 4. capit. 17.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam, quum super conuiuium esset illata lyra: Non est, inquit, Laconicum nugari, longè dissentiens à cæteris Græcis, quibus nullum conuiuium suaue videbatur absque musica. Id Lacon inutile iudicabat, lautius existimans honestis ac festiuis fabulis condire compotationem, quàm inani lyræ strepitu. Plut in Lacon.

Agesilaus.

Rogatus, vt vellet audire quendam, qui mira similitudine lusciniæ vocem imitabatur, recusauit: Frequẽter (inquiens) ipsam audiui lusciniam, significãs, ineptam esse voluptatem, magis delectari ipsa simulatione quàm natura. Plutarchus in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat eũ esse cantorem inter Græcos præstantissimum. At Cleomenes, ostenso quodam ex his qui aderant. At per deos hic, inquit, est apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artem ad solam delectationem vtilem. Plut.

Demaratus.

Demaratus cùm audiret cantorẽ quendam ostentantem artem suam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantùm ait: Mihi videtur non malè nugari. Tantus erat contemptus artium: quæ licet essent operosæ, tamẽ solummodo delinirent aures, nullam seriam vtilitatem adferrent Reip. Plutar. in Lacon. apoph.

Archidamus

Quum quidam prædicaret citharœdum, eiúsque in canendo facultatem admiraretur: Heus, inquit, vir optime, quid honoris ac præmij abs te ferent boni viri, quum tantope-

rè prædices citharœdum? Rectè taxauit nō vulgi modò, verùm & principum præpostera iudicia, qui plerunque pluris faciunt mimum aut morionem, quàm sapientem, fidíque consilij virū: citharœdum verò, cuius ars non Reipub. sed voluptati seruit, adeò non iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret. Plut. in Lacon.

Idem.

Ad eum qui ipsi cantorem commendare volens, dixit, Hic est bonus cantor: At apud nos, inquit, hic est bonus condimentorum artifex: perinde quasi nihil referret, vtrum quis musicorum instrumentorum sono, an obsoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienses cantores erant in summo pretio, quū coquis non haberetur idem honos: Lacedæmoniis verò nihil placebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad virtutem accenderet. Plut.

Alcibiades.

Imbutus philosophiæ præceptis, voluptates ac artes indecoras aspernatus est, disciplinas liberas semper amplectebatur. Lyram hoc argumento reiiciebat, quòd vocem hominis imitaretur (ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, simul & voce cecinisse) plectrum, quòd habitum formámque liberalem immutaret in illiberalem, tibiam duplici nomine damnabat: & quòd sic mutaret oris habitum, vt vix à familiarissimis agnosceretur qui caneret: & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendíque facultatem eriperet. Nemo enim potest simul & inflare tibiam & loqui. Canent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere nesciunt, nobis autem Atheniensibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps est Pallas & Apollo: quorum illa fistulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum est priscorum fabulis, Palladē ad sepulchrum tibia canētem, offensam oris deformitate, proiectam cōminuisse tibiam. Apollo Marsiam canendo victum excoriauit. Eras. 5. apoph. ex Plut.

Eudamidas.

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat; qualis ipse videtur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectatiunculam aurium. Plut. in Lacon. Bruso. lib. 4. cap. 17.

Gelon.

In conuiuio quum lyra circunferretur, cęteríque ordine canerēt) nam id apud Græcos honestum habebatur) Gelon equum iussit adduci in conuiuium, faciléque ac leuiter in illum insiliit, significans, hoc esse regalius, quàm lyra canere. Plutarch. in apoph.

Pyrrhus.

Suprà de Artium contemptu.

Philippus.

Cùm audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicens, Non te tui pudet, qui noris tam bellè canere? significans, alias artes esse rege digniores. Plutarchus in Pericle, & in regum imperatorúmque apophth. Fontanus libro 1. capite 5. de Prudentia.

Alexander.

Cùm transmisso Hellespōto Troiam inuiseret, veterum heroum res gestas animo reuoluens, quidam, si vellet, pollicitus est se Paridis lyram

daturum Hic Alexander: Minimè, inquit, illa mihi est opus, cùm Achillis lyram habeam. Hac vir strenuus fortium virorum laudes canere consueuit, cùm Paris sua lyra molles ac lasciuos modulos occineret. Plutarchus in reg. apophtheg. Ælianus lib 9.

De mutationibus.

Lycurgus.

INterrogatus cur Spartani toties pugnaturi contra hostes castra mutarent? respondit: Vt eo magis lædamus hostem. Plutarchus in Lacon apophth.

Augustus Cæs.

Quodam die venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticensis. hic cũ Strabo, quo Cæsari adularetur, Catonis peruicaciam accusaret, quòd sibi manus adferre, quàm Iulium victorem agnoscere, maluisset: Quisquis, inquit Augustus, præsentem Reipubl. statum mutari non vult is & ciuis & vir bonus est. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit: deterrens, ne quis in posterum affectaret res nouas. Nam præsens status non is tantùm dicitur, qui tum erat, cùm hæc loqueretur Augustus: sed is quoque, qui fuerat tempore conspirationis in Iulium. Si quidem hæc dictio præsens apud Latinè loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præsens & futurum: vt, Præsentibus non erat contentus: & præsens vita, quæ nunc agitur: & præsens in tempus emittat, id est, in futuram opportunitatem. Eras. Rot. li. 4. apoph. ex Suetonio.

Tiberius.

Cùm ab amicis interrogaretur, cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? Respondit se data hoc opera semper fecisse. Natura enim omnes, qui rerum administrationi præsint, pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magísque agendam eos collocare. Cæterùm, si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. muscas enim, si longius corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri quippe sanie vlcerum ad satietatẽ vsque refertas: & eum qui vlceribus scateat, durius acceptum afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephorus Callistus Ecclesiasticæ suæ historiæ libro primo, capit. 17.

Sophronius.

Is Pompeiopoleos Paphlagoniæ episcopus, cùm audisset in synodo Seleuciana Acatij opiniones & dogmata recenseri: Si per singulos dies, inquit, propriam edere fidem licuerit, veritatis integritas non diu manebit. Socrates libr. 2. Tripartitæ histor. cap. 34.

Vide apoph. de Legum abrogatione, & nouitatis studio.

De mutuo.

Anonymus.

QVidam miserrimos homines esse dixit, qui modò rubros, modò pallidos habeant dentes. Notabat autem eos, qui mutuo accepe-runt ab aliis: qui, dum mutuum repetitur, erubescunt: dum verò creditorem viderint, pallescunt, ne cogantur ad

tur ad soluendum. Recitatur hoc dicterium apud Suidam.

Lycurgus.

Dicebat, Dignitatē quidem istam, qua mouemur ad facilius mutuo dādum aliquid, in opibus hominum sitam esse: illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Stob. ser. 35.

Perseus.

Quum cuidam noto daret pecuniam, cautionem fecit in foro apud mensarium. Hanc diligentiam quum amicus admirans diceret, Adeóne legaliter Persee? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec largiter reposcam. Fit enim sæpenumero, vt qui cum amico bona fide, sine testibus, ac syngraphis agunt, post cogantur cum eo legibus agere. Plutarc.

Gelon.

Exigebat pecuniam à suis ciuibus, quos vbi videret tumultuantes, ait se petere mutuò: quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deesset ad bellum necessaria, nec ciues haberet minus beneuolos. Plutarc. in apoph.

Galba.

Quum penulam mutuo à quopiam rogaretur, festiuè respondit: Si non pluit, non est opus tibi: si pluit, ipse vtar. Bruson. libro 4. capite 22.

Idem.

Cuidam qui cœnaculum perpluebat commodato roganti penulam, dixit: Non possum commodare, nam domi maneo. Significans, domi maximè opus esse penula. Solent alij sedare penulam, ipse exeo. Erasm. libr. cus excusare, Non possum commo-6. apoph.

DE NATANDI PERITIA.

Aristippus.

CVM quendam sibi vehementer placentem audiuisset, eo quòd egregiè sciret natare, irrisit hominem dicens: Non te pudet, tam insolenter de his rebus iactare te, quæ & delphinū & ranarum sunt propria? Laer. l. 2. c. 8. & Eras. l. 3. apoph.

De natiuitate omnibus hominibus communi.

Stratonicus.

AVdiens, quàm difficulter Timothei regis mater partum edidisset: Si, inquit, opificem peperisset, nō Deum, quales emisisset inter pariendum voces? Irrisit vir sapientissimus hominum stultitiam, qui regibus ac potentioribus diuinos ascribunt honores, cùm ex communi illa natiuitate appareat, æquè homines esse vt nos, qui infima sorte viuimus. Non minus enim (si non durius) ægrè pariunt regum & principum matres, quàm subulcorum princeps æquè vitam clamore & eiulatu auspicatur, vt alij qui eius imperio subiecti sunt. Athenæus.

Vide apophth. de Hominis fragilitate & miseria.

De natura.

Socrates.

DIcitur eum execrari solitus, qui prim⁹ vtilitatē à natura seiūxis-

ſet. Naturam appellat honeſti rationem, homini à natura inſitam. Eraſ. lib. 6. apoph.

Ariſtoteles.

Tria ad ſolidam parandum ſapientiam præcipuè neceſſaria eſſe dicebat, Naturam, doctrinam, & exercitationẽ. Inuita enim Minerua, & ingenio refragãte, fruſtra etiam in rebus minimis laborabis. Laer. li. 5. ca. 1.

Iſocrates.

Inter familiares dicere ſolitus eſt, ſe quidem docere decem minis: cæterùm qui ipſam docuiſſet audaciam & vocalitatem quæ natura illi denegarat, mercedis loco daturum decẽ millia. Hæc autem quoniam naturæ ſunt (quæ non facilè mutari poteſt) non artis, à præceptoribus dari non poſſunt. Eraſ. li. 8. apoph.

Phocion.

Phocioni filius plura ſolito obſonia coëmerat. Pater cõtaminatus eſt, ſi plura quàm ſecundũ naturam per incontinentiam ingurgitaret, ipſum pœnas luiturum. Senſit autem Phocion, naturam paucis contentam eſſe, multis autẽ corrũpi & deprauari. Stob. ſer. 15.

Dionyſius ſen.

Matri, quæ quamuis anus marito tradi vellet: Ciuilia, inquit, iura violari poſſunt, naturæ non poſſunt. Bruſon. lib. 4. cap. 1.

De nauigationis periculo.

Pittacus.

Roganti cuidam. Quid fidum eſſet? reſpondit, terra. Quid infidum? mare. Plut. & Laër.

Bias.

Nauigans cum ſceleroſis & impiis hominibus cùm periclitarentur in ſumma maris tempeſtate, aliis deos implorantibus: Bion, Silete (inquit) ne vos hîc nauigare ſentiãt Dij. Laer. lib. 1. cap. 6.

Bion.

Nauigans cum peſſimis hominibus, in piratas incidit. Dicẽtibus illis: Peribimus, ſi agnoſcamur: At ego, inquit, niſi agnoſcamur, peribo. Laer.

Plato.

Aſſiduè monebat fugiendum eſſe mare, perinde ac improbitatis magiſtrum. Bruſ. l. 4. c. 25.

Ariſtoteles.

Dicebat, per omnem vitam trium ſe pœnituiſſe. Quòd mulieri ſecretũ aliquid commiſiſſet. Quòd eò nauigaſſet, quò pedibus ire licuiſſet. Quòd vnum diem inteſtatus manſiſſet. Anton. in Meliſſ. par. 1. ſerm. 17. Hoc autem Stob. aſcribit. Plutar. M. Catoni.

Glaucon Comicus.

* Dicebat iucundius eſſe in mari peditẽ agere, quàm in terra nautam. Stob. ſer. de naufragio.

Anacharſis.

Percontanti, quæ naues eſſent tutiſſimæ? Quæ, inquit, in ſiccum protractæ ſunt. Solebant enim olim naues iis menſibus, quibus mare nauigabile non eſt, machinis quibuſdam in ſiccum pertrahi. Anacharſis ſenſit omnem nauigationẽ eſſe periculoſam. At ille de genere nauigij percõtabatur. Sunt enim liburnicæ, onerariæ, actuariæque naues, aliæque diuerſi generis, in quibus alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior. Laër. lib. 1. cap. 9.

Idem.

Quum rogaſſet quendam, quanta eſſet ſpiſſitudo tabularum nauticarũ? iſque reſpondiſſet, quatuor digitorũ; Tantillũ, inquit, abſunt à morte qui

te qui nauigant? Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia se met in manifestum vitæ discrimen coniiciunt. Scythæ nesciunt nautica commercia, sed pascuis ac venatu viuunt. Laër. lib 1. cap. 9. Alludit ad huius philosophi dictum. Iuuent. sat. 12. ita scribens:

I nunc, & ventis animum committe dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latißima tæda, &c.

Idem.

Cuidam roganti, vtrum arbitraretur plures esse mortuos, quàm viuos? Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Dubitans, an hi essent intra viuos habendi, qui vitam vndarum ac ventorum arbitrio cõmisisset. Laërt. libr. 1. cap. 6. Sed Dioni hoc ascribit. Stob. ex Plut. Laconi cuidam.

Laodamas.

Laodamas ille Homericus nihil miserius esse dicebat, quàm virũ fortem ponto exagitari. Bruson. libr. 4. cap. 27.

Anonymus.

Lacon quidam glorianti mercatori, quòd multas naues in omnem oram maritimam demisisset: Num sanè optabilis ista est, inquit, rudentib. apta fortuna? Plut.

Demonax.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Eras. l. 8. apoph.

Callimachus.

Dicebat, iucundissimum esse mare, sed si quis de terra contempletur, Huius dicteriũ æmulatus Horat. ait,

Neptunum procul à terra spectare furentem.

Bruson. lib. 4. cap. 25.

Anonymus.

Siculus quidam cùm ficos vehens, procella correptus naufragium fecisset, ac mox sedens in littore, mare tranquillum videret, vrbanè inquit ad mare: Noui quid velis, ficos nimirum. Brus. l. 4. c. 25.

Antigonus.

Sæua tempestate iactatus, cùm omnes suos in eadem naui haberet, præcepisse liberis dicitur, vt & ipsi meminissent, & posteris proderent, ne quis in rebus tam dubiis periclitaretur. Brus. l. 4. c. 25.

P. Syrus.

Dicebat, eum hominem Neptunũ improbè accusare, qui iterum naufragium facit. Notabat autem eos, qui cùm semel nauigationis periculo expositi fuerunt, obliti malorum se mari credunt, mox penitus perituri. Bru. l. 4. c. 25.

De necessitate.

Pittacus.

TAntam necessitatis vim esse dicebat, vt nec dij ipsi reluctari possint. Laër. li. 1. c. 5.

Thales.

Interrogatus, quid esset in tota rerum natura robustissimum? respondit, Necessitas: superat enim omnia. Laër. l. 1. cap. 1.

Archytas.

Cùm Erasthotenis Mercurium legisset, hunc versum protulit: Necessitas omnia docuit, quid enim illa non inueniret. Stob. ser. 93. ex Plutarcho recitat.

Plato.

Necessitatis leges tã duras esse di-

cebat, vt ne quidē Deus ipse eas violare posset. Brus. li. 4. c. 29. ex l. Platonis de legibus.

Phraulas.

Apud Xenophontem, Nullum ait præstantiorem doctorem esse necessitate. Brus. l. 4. cap. 26.

Vectius Messius.

Necessitatem appellare solebat, Vltimum & maximum telum. Bruson. lib. 4. cap. 26.

Atis Crœsi F.

Is natura mutus, captum Susis patrem cùm Cyrus cōficere vellet, vocē tū primū emisit: Parce patri meo Cyre, & te hominē esse vel casib⁹ disce nostris. Ex Solino recitat Bruso. lib. 4. cap. 26. Valerius verò lib. 5. cap. 4. & Herodotus libro 1. Persæ cuidā dixisse aiunt, non Cyro. Vide etiam ea de re Strabonem lib. 13. Cæl. Rhodig. l. 11. cap. 15.

De negotiorum multitudine, qua in diuersa distrahitur homo.

Thales.

FRequēter dicere ad suos solebat: Vnum eligite præclarum, vnum quiddam diuinitate præclarum. Putauit vir sapientissimus, satius esse ad parandam honestam famem, vnum quiddam insigne prædicere, quàm diuinare de rebus friuolis: & præstare vno labore parare famam & existimationem, quàm minus accuratè implicari multiuariis rebus: Erasm. l. 7. apoph. ex Laër. l. 1. c. 1.

Phocion.

Dicere solebat, Difficile esse multas vitæ vias ingredi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, non facilè præclari quiddam præstare posse hominem, qui simul multis rebus ac negotiis sit intentus. Huius dictū extat apud Stobæum sermone de Prudentia.

De nobilitate generis.

Socrates.

OPes & generis nobilitatem non solùm nihil in se habere honestatis, verùm etiam & malum omne ex iis oboriri dicebat. Laër. l. 2. cap. 5.

Diogenes.

Nobilitatem atque hoc genus fortunæ bona, nihil aliud quàm velamina malitiæ esse dicebat. Nobiles enim cùm aliis nihilo sint meliores, tamen peccant licentius, iuxta Horatij dicterium,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute peractum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Laërt. lib. 6.

Herodes sophista.

In accusatorem, qui in lite exigua de generis sui claritate multa iactādo rat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani siquidem nobilitatis signum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum, tali specie. Ita Plinius notat quosdam, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rursus quum aduersarius gloriaretur, quòd in vnam quandam Italiæ ciuitatem multa beneficia contulisset? Idem ego, inquit, de me prædicare possem, si in vniuersa terra causam dicerem. Significans, se de innumeris ciuitatibus fuisse præclarè meritum. Philostratus.

Thomas Sarzan.

Cùm quæreret aliquis ex Thoma Sarzanensi (qui postea maximū pontificatum

tificatum adeptus, Nicolaus quintus appellatus est) qualis esset Eugenius Papa quartus? At, inquit, hoc facilè cognitu est: qualis familia est, talem & principem inuenias. Innuere autē volebat, nimirum obscurum ac vinosum esse hominem. Fuit enim loco adeò humili natus, vt ab oppido patriæ Sarzanæ admodum frigido. Lucensis agri cognomentum acceperit. Volaterranus etiam hoc in eo reprehendit, quòd nimio bibendi studio teneretur, perquisitis vndique vinorum generibus: quod vitium à parentibus fortassis, vt hæreditarium, animo insitum fuit. Æneas Syluius lib.4. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

De nobilitate vera.

Socrates.

NObilitas quid esset sciscitanti? Animæ, respondit, & corporis bona temperies. Stob. ser.84.

Idem.

Frequenter dicere solebat: Neque frumentum optimum iudicamus, quod in pulcherrimo agro natū est. sed quod commodè nutrit: neque virum bonum & studiosum, aut amicū beneuolum, qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit. Stobæus serm.84.

Democritus.

Interrogatus, in quibus nobilitas consisteret: respondit: Pecudum nobilitas in bono validóque corporis habitu sita est, hominum autem in bonitate morum. Stob. ser.84.

Diogenes.

Interrogante quodam, qui hominum nobilissimi essent? Contemptores (dixit) opum, gloriæ, voluptatis & vitæ: contrariis autem, paupertate, obscuritate, fame, labore, ac morte superiores. Stob. ser.84. Max. serm.63.

Antisthenes.

Virtute præditos eosdem & nobiles dicebat, Habent enim inquit, id, vnde vera nascitur nobilitas. Aduersus eos, qui maiorum imaginibus, aut diuitiis, metiuntur nobilitatem. Laër. libr.6.

Anacharsis.

Cùm per conuicium Scytha, propter generis ignobilitatē nominaretur, respondit: Genere quidē Scytha sum, ingenio autem & moribus nequaquam. Voluit autem ostendere, eam nobilitatem veram esse, quæ ex virtute, non ex parentibus originem ducit. Stob. ser.84.

Theocritus.

Audiēs quendam ob parentum nobilitatem plurimum laudari à quodam: Heus, ait, vir bone, Generosos arbitreris esse, non eos qui ex bonorum & illustriū stirpe prognati sunt, sed qui honestatem omnibus rebus præposuerunt. Stob.

Theopompus.

Generosos iudicandos dicebat, nō qui à bonis & probris procreati sunt. sed qui bonitatē & probitatem profitentur. Max. ser.63.

Sostratus.

Suprà de Ignobilitate & obscuritate generis.

Lycurgus.

Studens ciues suos à moribus præsentibus ad tēperatiorem viuendi rationem traducere: Ne nobis, inquit, ô ciues, nobilitas & ductū ab Hercule genus proderit, nisi omni studio & opera illa ipsa gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus

ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quã quę audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patrifamiliâs in sua domo cuique moderatori in suo grege faciendum est. Plutarc. in Lacon.

Iphicrates & Cicero.

Harmodius, prisci illius Harmodij abnepos, cùm Iphicrati, qui patre sutore natus erat, generis obscuritatem obiiceret: Meum, inquit, Iphicrates, genus habet à me originem, tuum verò in te desiit. Simile autem extat Ciceronis dicterium, qui dicebat se sui tam præclari generis & nobilitatis initium esse. Hæc enim reuera est nobilitas, quæ non à maiorum nostrorum, sed à nostris virtutibus proficiscitur. Plut. in apoph. & in Cicerone.

Bion.

Antigonus rex Bionem philosophum de ignobilitate criminatum, interrogauit. Quis & cuias es? vbi tua ciuitas est: vbi sunt tui parentes? Cui Bion respondit: Atqui ô rex bene facis, cùm indiges sagittariis, quòd non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi deligis. Sic igitur amicos explora, non vnde nati, sed qui & quales sint. Sensit vir sapientissimus, veram nobilitatem nequaquam ex patria & parẽtibus, sed ex virtute & vitæ innocentia metiendam esse. Stob. ser. 84.

Scipio.

Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda censura competitor erat, iactante se, quòd ipse, citra nomenclatorem, ciues omnes nominatim salutaret, quum Scipio propemodum nosset neminem: Vera narras, inquit Scipio, nam mihi studio fuit, non vt nossem multos, sed ne cuiquam essem ignotus. Nomenclatorum laus est, quàm plurimos nosse: at egregij ducis est, ob egregia in rempub. merita, nulli ciuium ignotum esse. Plutar. in Rom. apoph.

Cicero.

Quum ob Ciceronis cognomen dicteriis incesseretur, ab amicis admonitus vt aliud sibi cognomen asscisceret, respondit: se Ciceronis nomen illustrius effecturum, quàm esset Catonum, Catulorum, aut Scaurorum. Nã hæ familiæ cum primis illustres erant apud Romanos, quũ Tullius esset nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à cicere vilissimo legumine dictũ videretur. Quasi verò non & Fabij à fabis & Lentuli à lente cognomen habuisse viderẽtur. Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimũ autem nobilitatis genus est quam sibi quisque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit. M. Tullius Ciceronis enim nomen hodie decantatius est, quàm Catuli aut Scauri, cum suis stemmatis, statuis & imaginibus, Plut. in apopht. Rom.

Idem.

Ciceroni cùm generis ignobilitas obiiceretur: Satius est, inquit, meis gestis florere, quàm maiorum opinione vti: & ita viuere, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Cicero in oratione contra Salustium.

Seneca.

*Bona mens, inquit, omnibus patet,

tet. Omnes ad hoc sumus nobiles. Nec eiicit quenquam philosophia, nec eligit: omnibus lucet. Patricius Socrates non fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus. Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit, &c. Epist. 44. ad Lucill.

Idem.

* Nemo, dicebat, altero est nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ lógo ordine ac multis stemmatum illigata fluxuris in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Vnus omnium parens mundus est. &c. lib. 3. de beneficiis, cap. 28.

Silius Bassus.

* Quidem, inquit, auitas paternásque flagitiis obruerunt imagines. quidam ignobiles nati fecere posteris genus. In illis non seruasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat fecisse, laudabile. M. Senec. controuers. lib. 1. controuers. 6. vbi multa de nobilitate.

Alphonsus.

Cùm aliquis Alphonsum, Aragonum regem clarissimum, à nobilitate maximè laudaret, quòd scilicet esset rex, regis filius, regis nepos, regis frater: rex hominem interpellans dixit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quidem oneri regna cedere. Et ita demum honori, si virtute potius quàm testamento illa suscipiãt. A se itaque, si qua modò extent, elicerent ornamenta, non à patribus iam mortuis extorqueret. Innuit autem rex prudentiss. multo gloriosius esse à se inclarescere, quàm niti auitis imaginibus: regnúmque propria virtute partum, clarius habendum, quàm quod hæreditate obuenit. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Ioan. Huniades.

Cùm misisset ad Huldricum Ciliæ comitem, vt ad se veniret in castra, hoc facere planè noluit, & ad se missis respondit. Ego comes & princeps, & tam nobili familia natus, ad te veniam, hominem nouum, & nostra ætate nobilitatum! quod cùm accepisset Ioannes: Non ego (respondit) tuis maioribus sed tibi me comparo: quanquam neque illis cedam, qui pugnando pro Christiana religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ comparaui: atque vt in te Ciliensis comitatus turpiter extinguitur, ita in me domus Nistricensis exornatur. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatorum.

De nominum varia interpretatione & mutatione.

Chrysippus.

CHrysippo Solési erat statua pro corporis modo tenuis ac pusilla, quam eques vicinus fere occultabat. Vnde Carneades per iocum dicere solebat, eum non esse Chrysippum, sed κρύψιππον, nam Chrysippus ab aureo equo dicitur: Chrysippus à κρύπτω quasi dicas, ab equo occultatum. Laert. lib. 7.

Antagoras.

Cùm Thebaidos librũ apud Bœotos recitaret, nec quisquam recitanti applauderet, complicato volumine: Meritò inquit, vocamini Bœoti, quia boum habetis aures. Max. serm. 15. de doctrina & sermone.

Stratonicus.

Quum doceret in ciuitatula perquàm exigua, iocatus est mutatione literæ, non est πόλις, sed μόλις, id est, non est ciuitas, sed vix Sentiens, vix dignam nomine ciuitatis. Athen.

Gnathæna.

Quum Pausanias quidam nomine Laccus, saltans in cadum incidisset: Laccus, inquit, in cadum incidit. Nam Græci laccum vocant, quod nos lacum. Cadus in lacum incidere solet. lacum in cadum incidere absurdum est. Erasm.

Faustus Syll. F.

Suprà tit. de Adulterio & facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In nomen Verris iocatus est, quasi sic dictus esset quòd omnia verreret: hoc est, nihil reliqui faceret, homo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro Tullio Tullium dixit: nec defuerunt qui pro Tiberio, dixere Biberium, Eras. 4 apoph.

Idem.

Eidem cum Crasso simultas erat. Cùm igitur alter è Crassi filiis non dissimilis cuidam nomine Digno, atque hinc populi suspicio in Crassi vxorem, quasi cũ Digno rem habuisset, in senatu præclaram habuisset orationem, rogatus Cicero, qualis ei videretur? Dignus, inquit, Crasso, tectè alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior est, si more Græcorum dicas dignus Crassi: vt intelligas duos esse Crassos, alterum adulterum, alterum illi similem Crassi filium. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

M. Aquilium duos habentem generos, sed ambos exules, Adrastum appellauit, quòd solus locum tueretur, alludens ad Græci nominis etymologiam. Eras. lib. 4. apoph.

Antonius imp.

Cùm Sextus Tirius se Cassandram esse diceret, ob coniecturam opinor, quòd illa esset fatidica: Multos, inquit Antonius, posses Aiaces tuos Oileos nominare, notans illius impudicitiam, nam Aiax Cassandram de templo Palladis raptam constuprauit. Eras. lib 6. apoph.

Caius.

* Non oportet, inquit, ex significatione nominum de moribus iudicare quandoquidem non pauci hactenus, qui infames nomenclaturas habebant, ingenio præditi fuere non malo. Alij rursum, honestis à natura nominibus ornati, animis dissimilibus ad opera accedunt. Stob. ser. 67.

L. Crassus.

In Cn. Domitium, Sexti Neronis atauum, cui cognomẽ fuit Ænobarbo, L. Crassus orator dicebat, non esse mirandum quòd æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum esset. Os ferreum obiiciens, propter summam impudentiam: cor plumbeum, ob ingenij stuporẽ. Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atque hoc erat vnum è duobus conuiciis quæ indignissimè tulit: alterum erat, quòd increpitus esset malus citharœdus. Erasm. lib. 6. apoph.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus in Cerylum libertũ, sed prædiuitẽ, qui vt aliquando subterfugeret ius fisci imperialis, cœpit se pro-

se pro ingenuo ferre, eóque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torsit versiculos ex fabula quapiam, vt opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ' ἂν ἀποθάνῃς, αὖθις ἔσῃ κήρυλος.

O Laches Laches,
Vbi mortem obieris, rursus eris tum Cerylus.

Significans, illi nihil profuturum immutatum nomen. Suet.

De nominis immortalitate.

Antisthenes.

IIs, qui appeterent immortalitatem, vnicam viam ostendit, vt iustè piéque viuerent. Sed vulgus hominum è structuris, statuis, trophæis, ac libris sibi promittit immortalitatẽ. Laert. lib. 5. cap. 1.

Bion.

Gloriam dicebat esse matrem annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria per multa secula propagatur. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Plato.

Rogatus, ecquid esset futurum ipsius monumentum, quemadmodum superiorum? Primùm, inquit, parandum est nomen, ita monumenta futura sunt multa. Sensit, hominis memoriam optimè seruari in mentibus hominum, optiméq; propagari scriptis virorum eloquentium. Laert. l. 3.

De nocte.

Scopelianus.

QVoniam somni parcissimus, noctem existimabat studiis & exercitationi mentis accommodam, subinde solitus est exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν. id est, O nox, nam tu sanè maxima ex parte consors es sapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo silentio, corporis sensibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, si sese intenderit ad rerum sublimium speculationem. Eras. 8. apoph.

Antyllus.

* Mediam noctem hyemis imaginem esse dicebat: tunc enim Sol, vti hyeme, remotissimus à nobis est. Itaque dolores ægrotantium, vehementiores meritò tunc fiunt, vt pote cute propter frigus densata & intercepta transpiratione insensili. Stob. serm. 99.

De nuntiis.

Philippides.

DIctus est ἡμεροδρόμος, quòd vno die mille quingenta stadia cõficiens, Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, cùm victoriam Atheniensium aduersus Medos in Marathone partam, senatui, de pugnæ exitu solicito, nuntiaret, μέγα χαίρετε, inquit, νικῶμεν: id est, multum valete, vicimus, móxque expirauit. Erasm. lib. 6. apophtheg. ex Plin. lib. 7. cap. 20. & Colini cap. 6.

De Nuptiis.

Musonius.

* CVm quidam dixisset, Nuptias sibi videri impedimẽto esse ad philosophandum, respondit se aliter sentire, quũ non fuerint impedimento Pythagoræ, neque Socrati, neque

Crateri, quorum vnusquisque vxori cohabitauit: nec vllos, inquit, alios nominare possis, qui melius sint philosophati. Stob. sermon. 65. vbi egregia multa à Musonio dicta in laudem nuptiarum.

Herocles.

* Vniuersum humanum genus ad societatem natum esse dicebat. Prima autem, inquit, & præcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam ciuitates sine familiis esse non possunt: & familia innupti manca est: integra autem & perfecta illius qui coniugatus fuerit. Stob. eodem serm.

Plato.

* Ex nuptiis hanc consolationem oriri dicebat, quòd naturæ perpetuitas inde promoueatur, & quòd filios filiorum relinquendo semper Deo ministros pro nobis relinquimus, vitam ceu lampadem aliis post alios tradentes. libro 6. de legibus.

Chilon.

* Eius dictum celebratur. Nuptias frugales & æquales opibus celebrato. Stob. serm. 68.

Eusebius philos.

* Dicebat optimum esse consensum nuptiarum, si coniuges temperantiam exerceant. Stobæus sermone 72.

Anonymus.

*Lacon quidam diues bono & pauperi adolescenti filiam elocauit qua de re cùm à cognatis reprehenderetur, dixit, Ego mihi generum comparaui, quem diuitem potius quàm pauperem futurum expectem. Stob. serm. 70.

De nuptiis secundis.

Martia Catonis F.

Cum rogaretur, cur post amissum maritum, denuò non nuberet? respondit, se non virum inuenire, qui magis eam vellet, quàm sua. Quo dicto ostendere voluit, *diuitias* magis in vxoribus ducendis eligi solere quàm pudicitiam, & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis vxores ducere. Autor est Hieronymus.

Dionysius sen.

Cùm videret matrem ætate confectam, secundò nubere velle, & eam ob causam à multis malè audire, ait: Ciuitatis legibus vim quidem posse afferri, naturæ verò nequaquam posse. Plut.

Vide apoph. de Coniugio iterato.

DE OBEDIENTIA.

Solon.

Percontatus, qua ratione salua possit esse ciuitas? respondit: Si ciues obtemperent suis magistratibus, magistratus autem legibus. Stob. serm. 41.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cùm enim ille primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtéperet, Zeno ordine inuerso sic pronuntiabat,

κεῖνο

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς σὺ εἰπόντι πίθηται.

ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti.

Sed probus ille quoque est, qui nouerit omnia per se.

Addebat causam: quòd qui ex se nosset omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, præter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parêre dicitur, qui quod didicit optimum esse, facit. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Pericles & Demosthenes.

Dicebat, Samios esse similes pueris, qui porrectam offulam reciperent quidem, sed interim plorantes: eo quod illi parêrent imperatis, sed non sine tædio & querimonia. Similiter Demosthenes dixit, populum Atheniensem esse similem iis qui in naui nauseant. Siquidem ij cum magno tædio laborant, tandem eò peruehuntur, quò tendit nauis.

Musonius.

Interrogatus, an parentibus obediendum esset in omnibus? respondit, Obediendum quidem esse, sed honestum iustúmque imperantibus. Stob. ser. 77.

Aristonymus.

* Dicebat, nauigando gubernatori esse obediendum: viuendo, illi qui plus ratione valeret. Stobæus ser. de Prudentia.

Theopompus.

Infrà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Anonymus.

Eretrius adolescens quidam in patriam post longam peregrinationem reuersus, rogatus à patre quid disciplinę tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulò post cæsus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit: & ait hoc edoctum vt parenti castigati obediret, eiúsq. indignationes ac pœnas æquo animo ferret. Brus. li. 4. cap. 30. ex Æliano.

Scipio Africanus.

Cùm in Africa bellum gereret, ostendit viros armatos quos secum habebat, & turrim præterea excelsam in mari, & ait: Nullus horum omniũ est, qui non conscensa turri, semet in mare præcipitaturus sit, si ego iussero. Dictu profectò mirum est, in tanto exercitu militum nullum fuisse, qui etiam in mortis periculo imperatori suo obedire recusaret. Plutar. & Eras. lib. 5. apoph.

M. Curius.

Adolescentis qui in delectu non paruerat bona primùm hastæ subiecit: ipsúmque postea ad tribunos appellantem vendidit, dicẽs, Non opus sibi esse eo ciue, qui parere nesciret. Brus. lib. 4. cap. 30.

De obesis, vel pinguedine.

Pythagoras.

Conspicatus quendam è discipulis attentiorem curando corpori, idque agere vt obesus esset, ac nitida cute: Hic, inquit, non desinit sibi carcerem molestiorem struere. Sensit hominem esse animum corpori seu carceri inclusum, quod quo reddas habitius, hoc magis grauatur animi vis. Eras. l. 8. apoph.

Diogenes.

Anaximenes rhetor obeso aqua-

liculo erat onustus. hunc adiens Diogenes,ita loquutus est: Impartire nobis tenuibus,& ventrem. Nam & ipse leuaberis onere,& nobis commodabis. Laert.lib.6.

Epaminondas.

Vehementer infensus obesis,dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere,nó solùm athleticè,verùm etiam militariter. Vnde cùm obesum militem vidisset in suo exercitu,expulit è castris,dicens, Quòd vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Polyeuctus Sphetius, quum longam haberet orationem de suscipiendo in Philippũ bello, atque præ pinguedine, præque æstatis æstu sæpius aquam biberet, vrbanè Phocion: Dignam, inquit, rem,viri Athenienses, vt huic de gerendo bello credatur. Quantum enim illum in medio Marte sua galea & thorace facturum existimatis,quem ipse loquendi labor in animæ exhalendæ discrimen impulerit? Plutarch.

M.Cato.

Videns quendam vehementer obesum,mirabatur,cui vsui tale corpus esse posset Reipublicæ, cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparet. Plut.in Catone.

Anonymus.

Vespasianus imperator Romanus ventre obeso fuisse dicitur,vnde quidam homo facetus, petenti, vt in se aliquid diceret: Dicam, inquit, sed tum demum, quum ventrem exonerare desieris. Brusonius libro 7. cap.5.

De obiurgatione.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis:eò quòd illi monent, hi redarguunt: vtrique diuersis quidem modis, sed partes prosunt, dum per eos vitia nostra discimus. Hoc Laërt.lib. 6.tribuit Antistheni. Plut. Diogeni.

Antisthenes.

Interrogatus,quamobrem tam seuerus esset discipulorum obiurgator: Et medici,inquit,erga ægrotos:significans, se vitia obiurgare, non homines. Laërt.lib.6.cap.1.

Vide apophth de Castigatione, & Reprehensione.

De obliuione.

Themistocles.

LVdum præteriens,in quo diceretur esse professor,rogauit quid is profiteretur. quúmque responsum esset artem memoriæ, contempsit, dicens,At ego malim artem obliuiscendi,Vox hæc digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere.Et sunt,quorum obliuio nobis gratior sit quàm memoria.Facilè meminimus quæ volumus, at non licet obliuisci quæ volumus.Plutarc.in Themistocle.

Euripides.

* Absurdarum rerum obliuionem sapientiam nominabat. Stobæus sermone 18.

Plato.

* Obliuionem, exitum memoriæ esse dicebat. Stob.serm.26.

Augustus Cæs.

Habebat Augustus nomenclatorem obliuiosum,cùm hoc genus hominum

minum oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus, rogat Cæsarem, nunquid eo mandaret: Accipe, inquit, commendatitias, nam illic neminem nosti. Atqui hoc est proprium nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, titulósque dignitatum tenere, quo heris, quum opus est, suggerant. Vnde illis etiam nomen est inditum, à Græco Latinóque conflatum. Sueton. in Augusto, Eras. Rot. lib. 4. apoph.

De occasione non negligenda.

Themistocles.

ANtiphates adolescens, qui prius Themistoclem amantem fugerat ac fastidierat, vbi vidit illum gloria celebrem potentiáq; magna pollentem, vltrò adiit illum blandiens. cui Themistocles: O adolescens, serò quidem ambo, sed tamen sapere cœpimus. Sentiens, illum non arripuisse occasionem sese offerentem, sibi verò nunc non vacare per negotia talibus affectibus indulgere. Plutar. in Græco apoph.

Antigonus.

Quũ Antigonus in arduis ac præruptis locis planieiei imminentibus exercitum haberet, Pyrrus positis circa Napham castris, postridie percaduceatorem, vt in campum descendens Martem experiretur, prouocauit. Antigonus verò respondit, suam militiam non magis armorum quàm temporum esse. Pyrrho, si illum suæ vitæ tædium cœpisset, satis multas ad interitum vias patêre. Plu. in Pyrrho.

Annibal.

Post calamitatem à Romanis apud Cannas, acceptam, Fabius Max. creatus est imperator cũ Claudio Marcello, viro audaci, sempérque gestienti cum Annibale confligere. Fabius potiùs sperabat futurum, vt si pugna abstineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id sentiens Annibal, dixit se magis formidare Fabium à pugna quiescentem, quàm Marcellum pugnantem. Plut. in Rom. apop.

C. Domitius.

Vbi contemplatus esset hostium phalangem, exercitus præfectis hortantibus vt confestim aggrederetur, negauit tempus sufficere ad hoc, vt tot millibus trucidatis, ac direptis impedimentis, in castra reuersi, sua curarent corpora. Sed hoc ipsum postridie se tẽpestiuè facturũ dixit: Ac postero die congressus, quinquaginta millia trucidauit. Vir strenuus non dubitauit de victoria, spatium modò temporis gerendæ rei par eligebat. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Cum hoste dicebat non esse confligendũ, nisi aut inuitaret occasio, aut vrgeret necessitas: quòd incogitantis sit, opportunitatem oblatam negligere: & extremæ ignauiæ sit, tum nõ præstare fortem animum, cùm audacia spem præbet incolumitatis, formidolositas nihil aliud quàm certum promittit exitium. Plut. in vita eius. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Scipio Minor.

Cùm videret hostes despondere animum, aiebat sese, vt tuto veniret, mora temporis emisse, addens, Bonum ducem perinde vt medicum, nõ nisi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occasionem adortus Numantinos, terga illos

dare compulit. Plut. in Rom. apoph.

C. Marius.

In bello ciuili, cùm fossa cinctus obsideretur ab hostibus, continuit sese, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti. Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plutarch. in apoph.

De otio honesto.

Chilon.

DIcebat, adamandam esse quietem, quoties datur honestiũ otium: iuxta illud, ἡσυχία καλὸν. Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negotium periculosius, quam bellum. Laërt. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Otium possessionem omnium optimam dicebat. Otium autem sensit, non ignauiam: sed è tumultuosis negotiis & à cupiditatibus animi tranquillitatem vitiantibus esse quietum. Eras. lib. 3. apoph.

Nicander.

Ad Nicandrum cùm Atheniensis quidam dixisset, nimium ô Nicander amplectimini otium: Verum, inquit, prædicas: sed non quemadmodũ vos, quocunque modo illud nobis parare studemus. Sensit otium, honestis rationibus partum non esse reprehendendum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nefásque sectarentur otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exercere sordidas artes. Plu. in Lacon.

Scip. Afric.

Si quando vacans à negotiis bellicis, in literis versaretur, dicere solebat, se nunquam minus otiosum quàm cum esset in otio. Sensit, se id temporis non dare animum otio aut voluptatibus, sed reipub. commodis multa suo cum animo tractare. Plut. in apoph. Cicer. lib. 3. Offic.

Ennius.

Dicere solebat, qui nesciret otio vti, plus negotij habere, quàm cùm est in negotio. Brus. lib. 4. cap. 28.

Attilius.

Satius otiosum esse dicebat, quàm nihil agere, Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum: Satius est enim inquit, vt Attilius noster eruditissimè simul & facetissimè dixit otiosum esse quàm nihil agere. Quãquam hoc dictum adscribitur Catoni seniori. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit, qui negotiis infrugiferis, nihil ad beatè viuẽdũ conferentibus occupatur. Quẽadmodum, qui moliuntur, nec satis succedit quod agunt, satagere dicuntur: ita nihil agunt, qui frustraneis actionibus tumultuantur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis distrahantur, nihil agere: contrà qui se philosophiæ dedunt, otiosos esse: Eras. in apoh.

Alphonsus.

Familiares Alphõso regi rusticum quendam, velut ignauiæ exemplum, ostenderunt, qui porrectus humi vescebatur vuis. Hic rex: Vtinã (ait) mihi sic per otium comedere datũ esset à superis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cùm antea se iactaret reperisse immortalitatem, tandem podagra discrutiatus conspiciebat Ægyptios aliquot plebeios sic temere apud flumen discumbentes: Vtinam, inquit, saltem ex istis vnus essem. Erasmus libro 8. apophthegmat.

De

De turpi otio fugiendo.

Diogenes.

OTioforum negotium amorem effe dicebat, quòd hic affectus potiffimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiofiffimam incidant. Laërtius lib. 6.

Socrates.

Supra de Libertate nimia.

Idem.

Audiens quofdam de otio difputantes, vt plurimum fe dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui tefferis, quíque rifui excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiufmodi omnes otiofos dicebat. Liceret namque eis iftis dimiffis, meliora agere: à melioribus verò ad peiora migrare, nulli otium effe. Siquis autem migret, hunc id malè facere negotiis implicitum. Xenophon libro 3 de dictis & factis Socratis. Stobæus fermone 28.

Idem.

E prifcis authoribus felegerat verficulos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vfurpabat, quorum eft ille Hefiodi,

ἔργον γ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος. id eft,

Non probrum eft operari, aft eft cesfatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes non folùm ab otio, verùm etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otiofos, qui alea, compotationibus & fcortis ætatem abfumerent. Eraf. lib. 3. apopht.

Plato.

E difputatione difcedens, folitus eft admonere difcipulos, Videte pueri, vt otium in re quapiam honefta collocetis. Significans, otium omnia mala docere adolefcẽtes. Laërtius lib 3.

Lycurgus.

Cuidam percontanti, quã ob rem virginum corpora curfibus, luctis, difcorum ac telorum iactibus fatigaret? Vt, inquit, fœtuum profeminatio ab ifta ftatim radice, validum in validis corporibus initium fumẽs, rectè germinet: fimul vt ipfæ in perferendis partubus facile fimul & generosè certent aduerfus pariendi nixus doloréfque: poftremò, fi qua incidat neceffitas, vt poffint & pro fe, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit vir prudens, quanta rerum publicarum peftis fit otium atque ignauia: contrà, moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum falubriora. Vnde nec virginibus permifit in otio viuere, fed has quoque mafculininis exercitus quodammodo vertit in mafculos, cùm in plerifque ciuitatibus per delicias ac luxum mafculi transformarentur in fœminas. Plut. in Lacon.

Herondas.

Quum effet Athenis, audiffétque quendam iudicum fententia damnatum de crimine otij qui mœftus incederet, & ab amicis mœftis deduceretur, iuffit fibi commonftrari eum qui in caufa liberali reus perageretur. Lacedæmonij, quicquid erat fordidarum artium, non per ciues, fed per Helotas mancipia exerceri volebant: eóque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius, quòd feruilia nõ exerceret: ibíque pro crimine haberi, quòd Lacedæmone iudicaretur honeftum ac liberale. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes

Quodam interrogante, cur Argiuos cum Lacedæmoniis bellum gerentes,& sæpius victos, non deleuissent, Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus qui iuuenes nostros exerceant, Perspexerat egregius dux, corrumpi iuuentutem, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro. Plut in Lacon.

Anonymus.

Thessalus quidam interrogatus, quínam essent Thessalorum deterrimi? Qui, inquit, à bellicis negotiis otium agunt. Barbari nesciunt vti pace. Erasm. 6. apoph.

Dionysius sen.

Cuidam percontanti, num esset otiosus? Absit, inquit, vt hoc mihi vnquam accidat. Sensit turpissimum esse regi vacare vnquam à reipub. negotiis. Vbi sunt igitur, qui bonam diei partem alea nugísque trãsigũt. Plut. in apopht.

Scipio Nas.

Quibusdam dicẽtibus rex Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus, & Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demũ summo in periculo sumus, postquam nulli supersunt, quos vel timeamus vel revereamur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis, per quos non licet impunè securéque negligentes esse. Eras. lib. 8. apoph.

Q. Metellus.

Suprà de Ignauia.

Ap. Claudius.

Dicere solitus est, populo Romano longè melius committi negotium, quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus nascitur rerum publicarum ac regionum exitium. Valerius Maximus.

Seneca.

Seruilius Vacia, vir prætorius ac prædiues, odio negotiorum abdiderat se in villam suam, quam habebat non procul à Cuma: nec alia re notus fuit, quàm eius villæ ocio. Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant, O Vacia, solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans Seneca epist. 51. negat illum scire viuere, sed latêre. Eóque nonnunquam villam præteriens ioco dicere solebat, Hic situs est Vacia. subindicans, nihil interesse inter mortuum, & inerti otio abditum Erasm lib. 8 apoph.

Galba parasitus.

Obiicientibus quòd in otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddendam otij sui rationem, innuens nullos tutius viuere quam otiosos. Nam rerum gestarum rationem poscuntur qui tractant negotia: at ab otiosis ea ratio non potest exigi. Erasm. lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cæsaris secedere solebant, qui cuperent otiari, solitus est ἀπραγόπολιν appellare. ἀπραγία enim sonat negotiorum vacuitatem. Suet. in Augusto.

Vibius Crispus.

Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil planè agebat, sed quotidie sibi secretum horarium sumebat, nec faciebat aliud quàm captare muscas, eásque stylo præacuto configere. Vnde quidam cùm quæreret, num quis intus esset cum Cæsare? Vibius Crispus lepidè respondit: Ne musca quidem. Stob.

Probus

Probus imp.

Non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. Iacob. Spic. in lib. 2. Æn. Sylu. de reb. gest. Alphonsi.

De odio.

Timon Atheniensis.

TImon ille, cui ab odio hominũ Misanthropos Græcis vocabatur, interrogatus cur omnes oderet homines? Meritò, inquit, improbos odi: reliquos autem, quia improbos non oderunt. Max. serm 6.

Pisistratus.

Thrasybulus Pisistrati filiam amabat: eámque quum haberet obuiam, in publico osculatus est. ob id vxori maritum in Thrasybulum irritanti: Si illos, inquit Pisistratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thrasybulo dedit vxorẽ. Plut. in apoph.

Annibal.

Adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit solo: ac puluere suscitato, tum demũ finem belli fore dixit, quum altera pars in habitum pulueris esset redacta. Agnoscas ingenium exitio Romanæ gentis natum. Plut in Annibalis vita.

Idem.

Hausturus venenum, quod in eum vsum paratum habebat, dixit. Soluamus ingenti cura populum Romanum, aut, vt Liuius refert: Soluamus diutina cura populum Roman. quando mortem senis expectare longum censet. id postremo malè habebat hominem, quòd Romanus iam nõ posset aliquo pacto molestus esse. Plut. in Annib. vita.

Vide apoph. de Simultate.

De œconomia.

Thales.

EAm familiã probabat, in qua domino plurimũ otij agere liceat. Stob. serm. 83.

Chilon.

Admonebat, vt suæ quisque domui bene præesset. primam enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur administrandæ Reipublicæ qui priuatam rectè gubernare nescit. Domus enim nihil aliud est quàm parua ciuitas. Laertius libro 1.

Idem.

Dixit, Oportere domum maximè similem fieri ciuitati, quæ regno gubernatur. Stob. ser. 83.

Cleobulus.

Optimum œconomum inde iudicabat, si plures haberet sui amantes, quàm metuentes. Ibid.

Bias.

Dicere solitus erat, eam familiam esse optimam, in qua dominus sponte sit huiusmodi, qualis propter legem foris est. Stobæus eodem sermone.

Pittacus.

Optimè constitutam esse domum pronuntiauit, cui superfluum nihil abundet, & necessarium nihil desit. Stob. ser. eod.

Solon.

Optimum œconomum esse dixit, in cuius familia pecuniæ non iniustè possideantur, nec difficulter custodiantur, neque propter sumptus pœnitudinem adferant. Ibid.

Theano.

Cuidam percontanti, quánam ratione celebris eua ſura eſſet? reſpondit: Contexens telam, & meum curans coniugium. Senſit autem mulier ornatiſſima, tum demum claram ſe fore, ſi amaret maritum, probè educeret filios: & rem domeſticam ſedulò curaret. Stobæus ſerm. 72.

Lycurgus.

Audiens quendam, qui Democratiam mirum in modum probabat, Quin tu, inquit, primùm domui tuæ democratiam, hoc eſt, commune imperium inſtitue? Docuit autem compendioſiſſimè, eam gubernationem Reipub. perniciosam fore, quam nemo vellet eſſe in ſua familia. Plutar. in Lacon.

Themiſtocles.

Cùm ex duobus filiam ſuam ambientibus bonis moribus præditum diuiti prætuliſſet: Virum ſe quærere dixit potius ſine pecuniis, quàm pecunias ſine viro. Senſit autem vir prudentiſſimus non obſtare paupertatem hominum vitæ, ſi quis rem domeſticã, pro viribus curare, cum tota ſua familia cupiat. Stobæus.

M. Cato.

Cùm ex Catone quæreretur, quid maximè in re familiari expediret? reſpondit, Bene paſcere. quid ſecundũ? ſatis bene paſcere. quid tertium? bene veſtire. quid quartum? bene arare, Cicero lib. 2. Offic.

De officio bene collocando.

Thraceas.

Dicere ſolitus eſt, ſuſcipiendas eſſe cauſas amicorum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege Gratiarum, amicorum communia ſunt omnia: deſtitutas, quòd in his potiſſimùm & conſtantia agentis & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimùm referret, bonum an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ cauſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, vt in iudiciis ſuccumbat prauitas, ſuperet innocentia. Plinius in epiſtola ad Quadratum.

Sigiſmundus Cæſ.

Coram Sigiſmundo Romanorum imperatore, quum gloriabundus quidam eques, vrbanos magiſtratus parui faceret, tribunóſque militum laudibus in cœlum tolleret: Tace, inquit imperator, nulla nobis, ô Thraſo, militia opus eſſet, ſi ſuas quíque ciuitates prætores, cæteríque magiſtratus moderatè iuſtéque gubernarent. Senſit autem, vbique terrarum pacem tum fore, ſi magiſtratus leges defenderent, & omni loco ac tempore diligenter ſuum expedirent officium. Æneas Sylu. lib. 4. Commentar. de rebus geſtis Alphonſi.

Æneas Syluius.

Legens Ennium vetuſtiſſimum poëtam, homines ſtupidos, non homines quidem, ſed homines appellaſſe, dixiſſe fertur: Ennius certè ſi plerοſque noſtri ſeculi reges contemplatus eſſet, credo non reges, ſed regones appellaſſet: Eccleſiæ quoque prælatos, prælatones vocitaſſet, qui præter coronas & infulas, nihil oſtendunt, Æneę dictum leges in libro dignitat: quod reſpondeat, Alphonſi, ſectione 54. eius Comment. 1. de rebus geſtis Alphonſi, ſectione 54.

De

De ominibus.

Dionysius.

CVm magistratus per literas sorte crearentur, & ipsi contigisset litera μ, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id est, stulta efferes, Dionysi. Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magistratum, protinus magistratum, protinus imperator electus est à Syracusanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omen literæ secus interpretari. Plutarc. in Reg. apophtheg.

P. Æmilius.

E foro domũ reuersus, cùm filiam puellam nomine Tertiam reperisset lachrymantem, rogauit quid haberet? illa respondente, Perseus, nobis interiit (id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis.) Sit felix, inquit, ô filia, omen accipio, móxque in bellum profectus, pulcherrimum de hoste triumphum egit. Plutarch. in apopht.

M. Crassus.

Infrà, de Superstitione.

Nero.

In Oedipode fabula, quam Nero nouissimam recitauit, in hoc versu decidisse legitur,

θανεῖν μ' ἄνωγε σύζυγος, μήτηρ πάτηρ.

Id est,

Iussit mori me mater, vxor & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat insciens, matrem vxorem duxerat: Ita Nero sciens Claudiũ patrem occiderat, matrem constupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis. Suet. in Nero.

Otho imperat.

Cùm in augurando tempestas esset orta, atque ipse grauiter esset prolapsus, identidẽ obmurmurasse dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς: id est, quid mihi cum longis tibiis? Sentiẽs, se frustra sacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Suet. in eius vita.

De opinione.

Socrates.

*INanes vtres ventus inflat, inquit: sic stultos homines, opinio. Max. ser. de inani gloria.

Heraclitus.

*Dicebat opinionem esse impedimentum profectui Eod. ser.

Iphicrates.

Cùm in amicorum & sociorum agris suum haberet exercitum, nihilominus tamen vallum facere, & fossam fodere voluit, quam ob causam cùm à quodam parum fortis & animosus iudicaretur esse, respõdit. Pessimam ducis esse vocem dicere, Non putaram. Significans, in rebus tranquillis interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus prospexit suis copiis, ne si quid accidisset, dicere cogeretur, Non putaram. Hoc verò Latini adscribunt Scipioni. Ad Iphicratem autem refert Plutarc in Græcor. imper. apoph.

Epicurus.

*Si ad naturam viues, inquiebat, nunquam eris pauper: si ad opinionẽ, nunquam eris diues. Seneca. epist 16. Exiguum enim natura desiderat, opinio immensum.

Sphærus philosophus.

Suprà de Argutè dictis.

De oraculis.

Epaminondas.

CVm Lacedęmonij copias in Thebanos educerent, variáque The

banis ferrentur oracula, quorum alia victoriam illis pollicebantur, alia diuersa prædicebant, Epaminondas iussit, bene promittentia ad dextrã tribunalis poni, contraria ad læuam. Atque omnibus huncin modum dispositis, surrexit, dixítque: Si volueritis parêre ducibus, & conglomerati in hostem tendere, hæc vobis sunt oracula, ostensis melioribus, quòd si ad conflictum segnes timidíque fueritis, hæc oracula vobis reddita sunt: ostẽsis deteriora pollicentibus. Mirè, nec oraculorum contempsit authoritatem, nec animos militum his deiici passus est: sed interpretatus est, Deũ prospera polliceri strenuis, infausta timidis, quasi à nobis pendeat rerum euentus. Plut. in apoph.

Alexander.

Delphos profectus, cùm sacerdos negaret se cõsulturum Deum, quòd dies essent nefasti, quibus ne oraculis quidem loqui fas esset: vi pertracta secum sacerdote, templum ascendit, cúmque illa importunitate victa diceret: Inuictus es, ô fili: Satis, inquit Alexander oraculi est, mulieris vocem responsi loco ducens. Plutarch. in Alexandro.

De orationis vehementia.

Zeno Cittieus.

DIcere solebat, Formam esse vocis florem, Nam loquentis orationem forma commendat. & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Idem.

Eleganter ac politè loquentiũ sermones aiebat esse similes pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque vndique scripturã habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem. Rursus qui magis studerent vtilia dicere quàm nitida, similes esse dicebat tetradrachmis, temerè ac ruditer percussis, quæ sæpe picturatis illis nũmis præponderarent. In nummo non spectatur elegantiæ sculpturæ, sed pondus ac materia: ita nõ refert, quàm sit elegans oratio, sed quã grauis & vtilis. Laërt. lib. 7. cap. 1.

Scopelianus.

Scopelianus Herodis Attici præceptor, Polemoni obiicienti, quòd inter dicendũ pulsaret tympanũ: Tympanyzo, inquit, sed Aiacis clypeo haud inficians, se in agendis causis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causæ patrocinium accommodis. Philost. in Sophistis.

Demetrius. Phaler.

Quantũ in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Repub. valere orationẽ. Illic enim res geritur viribus, hîc persuasione. Laërt. lib. 5. cap. 5.

De oratione elaborata.

Pericles.

QVotiescunque verba facturus in concionem prodiret, optabat vt sibi nullum eiusmodi verbum excideret quod populum exasperare atque irritare posset, aut quod illi cõtrarium esset, aut cum ipsius voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quàm præmeditatus Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Ælia. lib. 4 de Var. hist.

Plato.

Polus sophista reperisse dicitur quasdã orationis delitias, veluti contraria inter se reddita, membra com paria, similiter desinentia, quibus immodicè putatur vsus. His ornamentis

tis cùm se iactaret insolentius. Plato, sic hominem taxauit: ὦ πῶλε, ἵνα φρεστίσω σὲ κατά σε: id est, O Pole, vt te tuo alloquar modo. Polus Græcè sonat pullum equinum: ipso itaque statum nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus est & ὁμοιόπτωτον, πῶλέ σε κατά σε. Laërt. lib. 3.

Nicostratus.

Zeuxis pictor insignis cùm Helenam pinxisset, Nicostratus pictor stupefactus imaginē intuebatur, sic vt manifestum esset, eum picturam admirari. Accedens itaque quidam, rogabat, quidnam tantum artem admiraretur? At ille, Non, inquit, id me rogares, si meos oculos haberes. Ego verò idem de oratione dixerim, nisi qui eruditas habeat aures, non sano iudicabit iudicio. Ælian. lib. 14. de Varia histo.

Demonax.

Phauorini dictionem vt nimium compositam, ac mulieri congruentiorem quàm philosopho, solebat dicteriis incessere. Id indignè ferens Phauorinus, adiit Cynicum, percontans quis esset ille à quo derideretur? Homo, inquit, cuius auribus difficile est imponere. Philosophum, vt vestis neglectior, ita & oratio decet inaffectata. Eras. lib. 8. apoph.

Antigonus.

Quendam rhetorem audiens ita loquentem, Hora nimium iaculatrix audiens, regionem herbis defectam reddidit: Non desines, inquit, mecum vt cum turba agere? Offensus est rex oratione putida, cuiusmodi verborum apparatu solent se venditare nugatores apud imperitā multitudinē. At idem apud regē facere, erat ninię impudentiæ. Plut. in apo.

Cicero.

Cùm M. Lepidus in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus schema vocum similiter desinentiū, quod rhetores ὁμοιόπτωτον, vocant. At satius erat schema perdere, quàm senatum offendere. Quanquam in his verbis non tātùm est ὁμοιόπτωτον, verum etiam παρονομασία schema priore iucundius. Eras. lib. 4. apophtheg.

Augustus Cæs.

Mecœnas, vir aliàs laudatus, in stylo lasciuiebat, verbis affectatis & compositioni insolenti frequenter indulgens: Augustus contrà, verbū insolens quasi scopulum fugiendum esse dicebat. Ad alios itaque scribēs, stylo simplici consueuit vti: Mecœnati verò, quem familiariter amabat, scribens, Mecœnatem imitari solebat adeò vt in quadam epistola, multa liberius ac dissolutius iocatus, hanc adiecerit clausulam: Vale mel gentium, ebur ex Etruria, laser Aretinum, adamas Supernas. Tyberinū margaritum, Cilneorum smaragda, iaspis singulorum, berille Porsennæ, carbunculū habeas, ἵνα συντέμω πάντα, μάλαγμα mæcharum. Sic irrisit parum viriles amici in scribendo delicias. Eiusdem cincinnos iocis exagitare cōsueuit, voces ac sentētias ineptas fœtores appellare solitus. Sermonē amabat purū & elegantē, qui sententiā quàm apertissimè declararet. Nec Tiberio pepercit interdū reconditas & exoletas voces aucupanti M. Antonium increpabat, velut ea scribentem, quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingeniū collaudans, hoc adiecit: Sed opus est dare te operam, ne molestè loquaris. Eras. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Pacatus.

Oscus rhetor cùm eloquētissimus esset, illius tamen orationē nil aliud vitiabat, quàm affectatio: nihil enim sine schemate dixit vnquā. Ideóque cùm Pacatus rhetor Massiliæ ei obuiam factus esset: Poteram, inquit, dicere, Aue Osce. Affectatorem affectata salutauit oratione. vsus enim est ironica occupatione, præter omnem necessitatem, vt irrideret hominem semper affectatè loquentem. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

De oratione incomposita.

Themistocles.

POstquam Themistocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulsus ad Persarum regem confugisset, admissus, iussus est dicere. At ille respondit, orationem similem esse picturatis stragulis. nam quemadmodum, inquit, illæ dum extenduntur, ostendūt imagines: dum contrahuntur, celant easdem, & abolent. itidem fit in oratione. Plut. in Græc. apoph.

Antiochus.

Hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros esse senem, inter senes puerum: siue ob valetudinem ante tempus imbecillem, siue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant, illius verba planè, iuxta Homerum esse πτερόεντα quòd ea veluti pennas abiiceret. Philostratus in Sophist. & Volat. lib. 15. Vrbanorum com.

Iulius Florus.

Quum aliquando adolescentem tristem eundémque scholasticum vidisset, interrogauit: Quæ causa frontis esset tā deductæ? Quia triduò, inquit adolescens, materiæ ad scribendum destinatæ non inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quàm potes? Ita res se habet. Curandum est, vt quàm optimè dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus est studio, non indignatione. Quintil. lib. 12. cap. 3.

Porcius Latro.

Latro Porcius, cuius ingenium supra modū miratur Seneca (fuit enim illi condiscipulus) cùm Maxillus rhetor exilitatem orationis suæ imputaret cōtrouersiæ, dicerétque, Necesse est me per spinosum locum ambulantem suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. Rot. lib. 8. apophtheg.

Catulus.

Quum orator quidam malus, qui in epilogo se putabat mouisse misericordiam, postquam assedit, rogaret Catulū, Videretúrne mouisse misericordiam? Ac magnam quidem, inquit: Neminem enim esse puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cicero lib. 2. de oratore. Eras. lib. 6. apoph.

De oratione inepta.

C. Iulius.

CVrtio orator, præterquàm quòd in cogitando esset tardus, in instruendo dissipatus, parúmque rerū propositarum meminisset, in vtraque etiam parte toto corpore vacillabat in oratione. In hunc vrbanè C. Iulius iocatus est: quæsiuit enim quis loqueretur è lintre? Cicero de Claris oratoribus.

Fl. Virginius.

Vrbanè antisophistam quendam suum

suum interrogauit, Quot millia passuum declamasset? Taxans eum, quòd in declamando discurreret, nimiúmque crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: cùm M. Tullius oratori non concedat procursiones, nisi raras, moderatas ac breues. Eandem ob causam Sura Manilius Domitio Afro dictus est non agere, sed satagere. Vtrumque refert Fabius, capit. de pronuntiatione.

Cassius Seuerus.

Salsum est illud Cassij Seueri, qui aduersus patronos immodicè discurrentes, vt interdum se proriperent in aliena tribunalia, poposcit lineam, alludens ad certamina cursus, in quibus vna linea designabat vnde cursus inciperet, altera vbi desineret. Idē accommodari potest in eos, qui digressionibus immodicis diuertunt ab instituto. Eras. lib 8. apoph.

De oratione aliena.

Antigonus.

ADolescens quidam Anaximenis rhetoris discipulus, orationem à præceptore meditatam, & à se recitandam, subornatus coram Antigono habebat, qúmque is inter audiendum quiddam scire cupiens sciscitaretur, móxque adolescens reticuisset, Quid ais, inquit Antigonus: num ista tibi sunt in tabulis descripta? Quod ille in adolescente iudicauit absurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt senes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto sex mensibus elaboratam ediscant, eámque psittacorum more reddant. Nec rarò fit, vt nemine etiam interpellāte, excidant, cunctisque ridiculi sint. Plutarch. in reg. apoph.

Æschines.

Cùm propter ignominiam iudicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset, rogatus à Rhodiis fertur legisse orationem illam egregiam, quàm in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat, qua perlecta, petitum est ab eo postridie, vt legeret illam etiam, quæ erat contrà à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quàm cùm suauissima & maxima voce legisset, admirantibus omnibus: Quanto, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum? Quo satis indicauit, quantum esset in actione situm: cùm orationem eandem aliam esse putarent, authore mutato. Cic. lib. 3. de Orat.

De oratione extemporanea.

Pericles.

AD perorandum à populo sæpe lacessitus, negauit: quia imparatum se esse diceret. Plut.

Chrysippus.

Dicere solebat, cogitationem orationis esse fontem. Nihil autē aliud hoc dicto voluisse videtur, quàm negotium omne prius probè examinandum esse de quo dicturus es, & tum demū orationem neruis omnibus absolutam struere te posse. Stob. ser. de Prudentia.

Demosthenes.

Epicli opprobranti, quòd semper dicturus meditaretur: Erubescerem, inquit, optimo iure, si tantæ multitudini consulens, dicerem ex tempore. Quod alij præclarum esse ducunt, subito ex imparato dicere, id

vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum postridie concionem ad populum habiturus esset, totam noctem præcedentem vigilabat: scilicet ad meditandum & ediscendum, quæ dicturus erat. Hanc igitur ob causam Pythias torquebat in ipsum scomma, sententias eius elychnia redolere dicens. Ex Æliano recitat Stob. serm. 27.

Demades.

Iocari solebat in Demosthenem, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse verò & scriberet, taxans eum, quòd nunquam nisi de scripto diceret, tũ esset ὑδροπότης Contra Demades, vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione.

De orationis habitu, pro re & tempore variando.

Socrates.

LYsias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset. Præclara, inquit, & elegans est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit ac pulcher, qui tamen alicui non conueniat? Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quæ suo loco suísque personis conuenit. Cicer. lib. 1. de Orat.

Agesilaus.

Apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam rhetorem laudasset, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret, Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitrarer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus, eum demum bene dicere, cuius orator rebus conuenit, ex quibus orationis qualitas potius quàm ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescidere pacta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veritique ne grauiores essent habituri Lacedæmonios quàm Macedones: Ouis, inquit: semper eandem edit vocem: cæterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decreuit confecerit. Hoc dicto significãs, fallendam esse fidem si qua magna inuitet vtilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox sit, quàm homo. Hoc apophthegma videri possit indignum Lacone, nisi pòst integritas eius gentis, barbarorum cõmercio degenerasset. Dicti potest honestus aliquis vsus esse: veluti si quis admoneat, pro tempore, próque re nata variãdum esse sermonis habitum. Est vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius: est vbi magnificentius, est vbi submissius: est vbi iucundius, est vbi durius: id si fiat citra perfidiam, prudentia est, porrò ouilli mores dicuntur hominum stupidorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Græcorum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon.

De

De oratoribus.

Diogenes.

ORatores carpebat, quòd studerent iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laert. lib. 6. Erasm. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turbæ ministros, quòd ad gratiam loqui cogerentur, & seruiliter adulari stolidæ multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ pustulas, ἐξανθήματα, qualia nonnulli progerminant in naso, vultúque ex bile. Laert. lib. 6.

Idem.

In caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cùm ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi? atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit, oratores nihil aliud esse, quàm mãcipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

Oratores ac cæteros omnia ad gloriam facientes appellabat τρισανθρώποις, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus? ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem immanissimam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ, seruirent seruitutem, Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei quàm vini absumerem. Ex Diomede. Meminit etiam Bruson. lib. 4. cap. 31.

Idem.

Phocion Atheniensis breui oratione vtebatur, cæterùm grauissima, quem cùm surgentem vidisset Demosthenes: Ecce, inquit, meæ orationis culter surgit. Plut.

Pyrrhus.

Dicere solebat, plures vrbes suo imperio additas oratione Cyneæ oratoris ac legati, quàm suis armis, Val. Max. & Brus. lib. 4. cap. 31.

Vide apoph. de Eloquentia.

De ordine.

Attilius.

DIcere solebat, sic adolescentes in foro auspicari à causis centumuiralibus, vt pueri solẽt in scholis ab Homero, quod vtrunque sit maximum: cùm oporteat paulatim per gradus ad id quod summum est peruenire. Plin. ad Maximum.

De ornatu.

Crates.

*DIcebatur ornamentum esse id quod ornat. Ornat autẽ, quod honestiorem mulierem facit: talem verò præstat non aurum, non smaragdus, non coccus, sed quæcunque grauitatis, moderationis & pudoris specimen adhibent, Stob. serm. 72.

Hyperides.

*Domi, inquit, coram viro liceat vxori ornare se vt libet: ornamenta autẽ quæ sumit egressura domũ non

ad maritum, sed ad alios spectant. Stob.eod.serm.

Democritus.

*Sermo parcus mulierem ornat, & ipsius ornamenti parcitas (inquit) ei decora est. Ibid.

Theophrastus.

*Mulier, inquit, nec alios videre, nec ipsa videri debet, præsertim quæ eleganter ornata fuerit, vtrunque enim ad æces inhonestas incitamentum est. Ibid.

Diogenes.

*Ad quendam iuuenem supra modum sese ornātem: si quidem, inquit, ob viros, infelix es: sin ob mulieres iniurius. Stob.serm.78.

De osculo.

Maximinus imp.

NVnquam ad oscula pedū quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingeniorū pedibus meis oscula figat. Et vbi sunt interim, qui non solùm ingenuos, verum etiam summos monarchas ad oscula non pedum, sed calceorum, nō dicam admittunt, sed inuitant, & quodammodo cogunt? Hæc Erasm.Rot. lib.6.apoph.ex Capitolino.

De ostentatione.

Aristippus.

QVendam sibi vehementer placentem de natandi peritia non tulit Aristippus: Et non te pudet, inquit, tam insolenter his de rebus iactare te, quæ delphinum sunt propria? Lepidius erat si dixisset, ranarum. Decet hominem gloriari super his quæ sunt hominis propria. Nihil autē magis conuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator est, quin à delphinis superetur. Laert. lib.2.cap.8.

Idem.

Suprà de Ebrietate & vinolentia.

Antalcidas.

Cùm Atheniensis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit Antalcidas, nihil mali à vobis didicimus. Sensit, artes quibus se iactabāt Athenienses, magis id ostentationem, otium ac voluptatem esse accommodas, quàm ad rempubl. gubernandam, ad quod nulla disciplina deerat Lacedæmoniis. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Miles quidam in expeditione saxo percussus, notabilíque in fronte cicatrice deformatus, quoniam honesto vulnere erat insignis, immodicè sua facta iactabat: eius insolentiam Augustus leniter castigauit, At tu, inquit, caue ne quando fugiens post te respexeris. Subindicans fieri posse, vt vulnus de quo nimium se vendi tabat, non in prælio, sed in fuga accepisset. Macrob.2. Saturnal. Eras. lib.4. apoph.

Ludouicus XII. Gall rex.

* Audiens Bearnenses & Pictones quosdam, ignauos & imbelles homines, de nobilitate sua, cum aliis verè nobilibus, gloriari: atqui (ait) decem istiusmodi nobilibus, vnicus ensis satis supérque fuerit. Annal. Franciæ.

De ostentis.

M.Cato.

QVidam manè surgens, reperit caligas à soricibus arrosas, hoc osten-

ostento turbatus, consuluit Catonē, quid mali portenderetur? Ille verò: Non est, inquit, ostētum, quòd sorices arroserunt caligas: sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum. Plutarch.

Sylla.

Carens rebus necessariis, quum cogeretur etiā diis dicata tangere, Caphim amicum Delphos miserat, vt pecunias ac donaria ad se perferret. Quibusdam verò dicentibus, intra templum auditum citharæ sonitum: quod ostentū interpretabantur, quasi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita præscripsit Syllæ, cui facetè rescripsit Sylla, Quin tu potius interpretaris istud esse signum gaudentis & exultantis Dei, potius quàm indignantis? Itaque perinde vt Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. Plutarc.

Vespasianus.

Vespasianus quum Cæsareū mausoleum repentè patuisset, tum stella crinita apparuisset, aliis interpretantibus, Cæsaris interitum portendi: ille facetè interpretatus est, prius ostentum ad Iuliam Caluinam pertinere, quòd ea esset de gente Augusti posterius ad Parthorum, siue vt Aurelius Victor tradit, Persarū regem qui capillatus esset. Suetonius.

DE PACE.

Crœsus.

A Cyro captus, hoc argumento pacem bello prætulit, quòd pacis tempore filij sepelirent patres, in bello contrà, patres sepelirent liberos, Eras. l. 6. apoph.

Epaminondas.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, suasit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui otij nomine eos ad seruitutem voeas. Pax enim bello paratur: nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi. Plut.

Pomponius Atticus.

In funere matris, quam extulit nonagenariam, ipse natus annos sexaginta septem, gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam redisset, nunquam cum sorore fuisset in simultate, quàm propè æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Plus autem est: non redisse in gratiam: quàm non fuisse in simultate. Matrem non quam offenderat: inter ipsum & sororem, etiam siquid incidit offensarū, nunquam exierunt in simultatem: quæ tamen inter fratres & sorores frequentér acerrimę solent existere. Eras. lib. 6. apoph.

Probus Imp.

Dixisse fertur, Breui milites necessarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus esset exercitu. Hanc mentem vtinam Deus immittat omnibus nostri seculi principibus. Flauius Vopiscus.

Philo.

* De pace, huius scitè dicta sunt hæc. Pax vel cum magno damno coniuncta vtilior bello. Ex recta præfectorum administratione nascitur. Maximum bonum est, & diuinum: quòd nullus mortalium præstare potest. Anton. sermon. de caritate & pace.

Antoninus Pius.

Adamabat illam Scipionis celebratissimam sententiam, subinde dicens, Se malle vnum seruare ciuem, quàm mille hostes occidere: Panem videlicet bello præferens: & in ipso bello sentiens hanc oportere primam esse ducis curam, vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. Iulius Capitolinus.

Otho imp.

Cùm videret aut deponendum imperium aut magna ciuium strage tuendum, statuerat spóte mori, & amicis ac militibus hortantibus, ne tam citò de belli euentu desperaret: negauit sibi suam vitam esse tanti, vt hac de causa bellum ciuile nasceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eóque trigintatres annos nato? Erasmus Rot. lib. 8. apoph.

Alphonsus.

Ludouico Podio (quo propter eius singularem diligentiam ad fidem, perpetuò ferè oratore in Italia vsus est) renuntiante, pro pace, quam Venetis & Florentinis daturus esset, plus quàm ducenta millia aureorum extorqueri posse, respondit, Pacem dare se, non vendere solitum esse. Panormitan. libro 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum esset Valentiæ, appulerunt eò loci Caroli Francorum regis legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicitus esset, contra se bellum aliquod suscitaret (quã maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonsus captato tempore & occasione, cum armis lacesseret, propterea quòd ius aut titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonensis, quam incolæ sua lingua Occitanam vocant) respondit rex: Et si certò scio, plures Narbonnensis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnum pertinere, quas Carolus rex iampridem occupatas detineat: nihilominus tamen hoc tempore, quo illum intelligo bello superatum, & à Britannis protritum esse, nequaquam me arma contra profligatum regem sumpturum esse vobis affirmo: neque eo animo esse, vt quod maiores mei in Caroli prosperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æn. Syluius de eius dictis.

Vide apoph. de Concordia.

De pallore.

Diogenes.

PHysicus quidam cùm Diogenem interrogasset, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiantes. Laer. lib. 6.

M. Cato.

Non probabat adolescentes, qui castigati pallescerent: sicut enim rubedo bonum in adolescente signum est, sic pallor pessimum. Plut. in Ro. apoph.

De parasitis.
Vide apoph. de Adulatione, & assentatione.

De parentum amore in filios.

Socrates.

FOrtè cũ Lamproclo filiolo pueriliter ludens ab Alcibiade deprehen-

prehensus & vehementer derisus est. At ipse: Non est, inquit, vt me parentem cum filio ludentem rideas immoderatius, qui ignoras parentum in filios affectum, tacebis itaque, donec & ipse liberos genueris similia tentaturus, & fortasse magis puerilia. Æl. lib. 12 de Var. hist.

Agesilaus.

Quum miro esset affectu erga liberos suos dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id cùm fortè vidisset ex amicis quidam, rogabat, ne cui diceret quod videret priusquam ipse quoque liberorum parens esset factus. Festiuè subindicans, eum lusum non esse leuitatis, sed pietatis: nec hoc quod agebat, videri posse ineptum ei, qui modò expertus esset, quam ingens sit affectus charitatis parentum erga filios. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. & Ælianus libro 12. Varia histor. Simile cum superiore Socrati attributo.

Anacharsis.

* Interrogatus qua de causa operam non daret proli, respondit, quia nimis amaturus essem liberos. Stob.

Socrates.

* Frequenter ad suos discipulos conuersus dicebat, eos qui filiis de multis opibus prospiciunt, vt autem boni & egregij euadant negligunt, simile quid agere t equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat imperitos. Nam equi laus non in corpulentia, sed in audacia peritiáque bellica sita est. Eodem modo (inquit) peccant illi, qui filiis multos agros comparant, ipsosmet verò negligunt. Possessiones enim magni precij æstimationem habebunt, ipsi autem viles erunt: cùm contrà oporteret custodientem re possessa preciosiorem esse. Itaque siquis filium suum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est, &c. Xenoph. Hæc scitè dicta ostendunt qualis parentum amor erga liberos esse debeat.

Epictetus.

*Liberos doctiores quàm ditiores relinquendos esse dicebat. in Enchirid.

Isocrates.

*Liberis pudorem magis quàm aurum consulebat esse relinquendum. In admonitionibus ethicis.

Demetrius.

Cùm Erasistratus Demetrio Antiochi filij mentem qua mori destinarat indicasset, simúlque fassus esset, huius affectionis causam esse amorem: Demetrius, qui adolescẽtem vnicè adamabat: per omnia multis cum lachrymis cœpit obtestari, vt illius incolumitati consuleretur, cũ Erasistratus addidisset, immedicabile malum esse, quod in ipsius vxorem deperiret, hoc audito, Demetrius multo vehementius cœpit obtestari, vt ob salutem filij cederet illi suam coniugem. Ista, inquit, ô pater: tibi facilè dicuntur: sed aliud diceres si tua coniugem Stratonicem adamaret. Hic cùm rex deos cõprecaretur, vt liceret amorem filij commutare, & à me dici coniuge in suam transferre, nihil se non facturum, si modò liceret seruare filium: Erasistratus patris dextram amplexus, Nihil est (inquit) ô rex, in quo iam Erasistrato indigeas. Etenim cùm & pater sis & maritus

& rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugẽ meam, sed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Post hæc Demetrius edixit, vt Antiochus rex, Stratonice, quàm filio cessit, regina nominaretur. Plu.

Cesetius.

Cesetius eques Ro. cùm à Cæsare filium abdicare iuberetur, quòd is tribunus pl. cum Marulo collega ei inuidiam mouisset regni affectati: Citius, inquit: Cæsar, tu mihi omnes filios meos accipies, quàm ego ex his vnum domo expellam mea. Erasm. l. 6. apopht.

De parentum seueritate in filios.

Damatria.

QVum accepisset filium ita se gerere in bello, vt tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit. maluit filium habere mortuum quam bello inutilem. Qua de re hoc fertur epigramma:

Transgressum leges mater Damatria natum.
Ipsa lacæna necat; non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem: vtile tamen exemplum est, ad exprobrãdam vulgò matrum nimiã in liberos indulgentiam, quæ ob hoc ipsum sæpe impotentius amant eos, quòd sint nequitia corruptissimi. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleucia.

Chij exules cùm Spartam venissent: multis modis Pædaretum incusabant. Eos Teleucia mater cùm vocasset ad se, explorans ea quæ in filio reprehensione digna essent, scripsit hunc ad modum filio, vt aut ignominiam omnem ablueret, aut in patriã incolumis non veniret. Ibidem.

Anonyma.

Filio iniuriarũ postulato: Aut crimine (inquit) fili, aut vita teipsum libera. Mater in filium seuerior, quàm iudex: quæ extinctũ mallebat, quàm cum ignominia viuum. Ibidem.

Alia.

Lacæna quædam filium, qui in acie loco cesserat domum reuertentem occidit: noluit enim alere filium, qui in bello cæteris ignauiæ exemplum esset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Quum accepisset quòd filius peregrè agens, inhonestè se gereret, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: hunc tollito, aut non esto. Plut. in apoph. Lacænarum.

Tennes.

*Is rex Tenediorũ cùm legẽ promulgasset, vt si quis adulterũ deprehẽdisset, securi trucidaret, intellexit mox filiũ in hanc legẽ peccasse. Vnde cũ rogaretur quid faciendũ esset? Lege vtendũ, inquit: securi percutiatur. Pauſ. li. 10. Eraſ. in adagio. Tenedia bipennis. De eadẽ seueritate Zaleuci Locrensis erga filiũ ob adulteriũ altero oculo priuatũ. vide Ciceronẽ lib. 2. de legib. Stob. ser. 42. Ælian. var. hist. l 2. Valer. Max. l. 6. c. 5.

Socrates.

*Obiurgationem à patre factam, suaue medicamentum esse dicebat: plus enim inquit prodest quàm mordet. Stobæus.

Idem.

*Ab vxore reprehensus quod filiũ immorigerum & inutilem non admitteret, & cum illa subiecisset, atqui ex te est: in terram despuens, & hoc subiecit, ex me est, at non vtile. Max. ser. de honore parentum.

Diony-

Dionysius philos.

*Ridiculum esse dicebat, eum qui suis parceret alienos liberos castigare velle. Anton.serm.de parentibus liberorum educationem neglectim curantibus.

L.Iunius Brutus.

*Filios suos tyrannidi fauentes, comprehensos, ipsemet pro tribunali sedens interrogauit, dicens, Quid vos ad crimina hæc. Vbi ter interrogati nihil responderunt, tum ad lictores conuerso vultu: Iam reliquæ, inquit, vestræ partes sunt. Eorum deinde supplicia fixis oculis est intuitus. Exuit patrem, vt consulem ageret: orbúsque viuere quàm publicæ vindictæ deesse maluit. Liu.li.2.Val. Maxim.l.5.c.8.

M.Scaurus.

* Audiens filium cum aliis ab hostium exercitu fugatis vrbem repetere, misit qui dicerent libentius se in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum. Itaque, si quid modò reliquum in pectore verecundiæ superesset, conspectum degener irati patris vitaret. Filius audito nuncio seipsum interfecit. Valer. Max. Ibidem.

Manlius Torquatus.

Cùm è Macedonia venissent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à senatu petiit, ne quid ea de re statuerent, priusquã ipse causam cognouisset. Cùm senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solúsque vtrique parti per totum biduum vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam: Quum Syllanum filium pecunias à sociis accepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinúsque è conspectu meo abire iubeo. Eras.Rot. lib.6. apoph.ex Val.Max.lib.5.cap.8.

A.Fuluius.

Filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Eras.l.6.apoph. ex eodem.

Augustus Cæs.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

De parentum obscuritate, vide apopht. de Ignobilitate.

De parentibus piè colendis, vide suprà de Filiorum pietate in parentes.

Par pari relatum.

Socrates.

Socrates cùm in quẽdam amicum vehementius esse inuectus: Nónne præstabat, inquit Plato, ô Socrates, priuatim te hominem monuisse? Et Socrates: Et tu nõ fecisses melius, se priuatim seorsumque monuisses? Brus.l.5.c.16.

Diogenes.

Midia cùm impacto Diogeni colapho dixisset, tria millia tibi in mensa sunt posita. per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nũmorum ex multa ad ipsum esset rediturum si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mensa sunt posita. Laer.lib.6. cap.2.Brus.li. 5.cap.16.

Dion.

Exul, cùm Pteodoti Megarensis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob negotio-

rum magnitudinem ægrè quendam admittere, amicis ob id indignantibus, dixit: Quid hunc incusamus? Nónne & ipsi, cum Syracusis essemus, eadem faciebamus? Erasm. libr. 5. apoph.

Agathocles.

Suprà de lepidè dictis.

Apollonius.

Medorum rex cùm ad Brachmanas philosophos Indos accessisset, essétque ibi Apollonius Tyanæus, præter cætera inepta, quæ rex dixerat, dixit etiam Apollonio: De me dic quæso, qualis apud Græcos est sermo? Idem, inquit Apollonius, qui apud vos de Græcis habetur. Nulla igitur, inquit rex, apud Græcos mentione sum dignus? At ego, inquit Apollonius, de te nuncium feram, vt in Olympiis te coronent. Bruson lib. 5. cap. 16.

Hircanus.

Ptolemæo cœnante, cùm vnà cœnaret Hircanus Iosippi filius, missus à patre ad congratulandum Ptolemæo, ob filij natiuitatem, proiicientibus omnibus de industria conuiuis ossa ante illius pedes, Triphon scurra: Rex, inquit, omnia Hircano anteposita ossa sunt. Ex quibus coniice, patrem eius omnē Syriam denudasse. Ridente rege, & interrogante Hircanum, Cur tot ossa ante se haberet? respondit: Canes semper ossa cum carnibus deuorant: homines verò carnes comedunt, ossa iaciunt. Ibid.

Dionysius sen.

Egregium quendam citharœdum magnificis promissis ad se pellexit, iubens vt quàm optimè caneret. Nam quod diutius caneret, hoc plus laturum præmij. Cū ille per dies aliquot accuratè cecinisset, nec quicquā daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tū Dionysius asseuerabat, se mercedē quam pollicitus fuerat, bona fide soluisse. Quî, inquit ille, ne nummus quidē mihi datus est. At dedi, inquit Dionysius, voluptatem pro voluptate. Neque enim ego te minus delectaui spe, quàm tu me cantu. Erasm. Rot. l. 5. apoph.

Pyrrhus.

Cùm Pyrrhus rex falsas aduentus sui causas prætexens, Laconiam inuasisset, diripuisséttque, Lacedæmoniarum legatis expostulantibus quòd non indicto bello Laconiam inuasisset: Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi estis, prius aliis denuntiatis. Plut. in vita Pyrrhi.

Antigonus.

Demetrius, cùm bello nauali Ptolemæum vicisset, misit ad patrē Antigonum quēdam Aristodemum Milesium, ad nuntium referendum, qui relicta in anchoris naue, scapha in portum delatus, multis quid noui afferret rogantibus, semper non sine magna Antigoni solicitudine conticuit. Ingressus regiam porrigénsque Antigono dexteram, alta voce inclamauit: Salue rex Antigone, pugna nauali regē vicimus Ptolemæum, Cyprúmque tenemus. Exhilaratus Antigonus: Et tu per Iouem, inquit, salue: sic enim nos torquere voluisti Milesie. Par profectò referam pari: serò enim præmio donaberis. Plut.

Cotys.

Ei qui dono miserat pardalim, vicissim dono misit leonem: malā beneficiam æquè mala repensans. Plut. in apoph. reg.

Scip. Nasica.

Cùm ad poetam Ennium venisset, eíque ab ostio quærenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit, illam hoc domini iussu di-

su dicere, & illum intus esse. At cùm quidam dissimulans abiit. At paucis post diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? ego, inquit, non agnosco vocem tuam? Hîc Nasica, Næ tu es impudens: ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi? Eras. l.6. apoph. ex Cic. 2. de Oratore.

M. Pinarius.

Cùm legem ferret annalem, dissuasor & intercessor Seruilius, Dic mihi, inquit, Pinari, Num, si contrà dixero, mihi maledicturus es, vt cæteris fecisti? Facetè Pinarius: vt sementem feceris, ita quoque metes, inquit. Brus. l.3. c.56.

Laberius.

Cùm à Cæsare in senatu ascitus esset, nec à Cicerone ad concessum reciperetur, qui dicebat, Reciperem te nisi angustè sederemus, respondit Laberius: atqui solebas duabus sellis sedere, obiiciens Ciceroni, parum firmam in rebus fidem & integritatem. Sed id quòd Cicero dixit, Nisi angustè sederemus, scomma fuit in Cæsarem, qui in senatũ passim multos admittebat, vt quatuordecim gradus non caperent. Brus. lib.5. c.16. ex Plutarch.

Diogenes grammaticus.

Cùm sabbati diebus Rhodi disputaret, Tiberium venientem vt se extra ordinem audiret, non admisit, & per seruulum suum in septimum diẽ vt differret admonuit. Sed hunc postea Romam profectum, ante fores salutandi eius causa astantem, nihil amplius quàm vt post septimum annum rediret admonuit. Bruson. libr. 3. cap.16.

De parricidio.

Solon.

*INterrogatus, cur nullas pœnas aduersus eos qui patres verberassent constituisset? respondit, Quoniã nullos tales extituros existimabam. Anton, ser. de liberis parentes honorantibus.

Bessus.

*Is necauerat patrẽ, Quod cũ diu clam fuisset, post cœnãs apud extraneos milites, hirundinum nidum lancea fodit: eóque deiecto, pullos occidit. Cùm dicerent autem qui aderãt. Quæ (malum) res te mouit vt in auiculas facinus tam dirum ederes? Nónne iam pridem hæ, inquit, falso testimonio suo, quasi parentem interfecerim, infamem me faciunt? Re ad magistrum delata, ac facinore deprehenso, Bessus supplicia pependit. Plut. de sera Numinis vindicta.

Papinianus.

Bassianus Cæsar cùm magna laboraret inuidia, quòd fratrem occidendum curasset, eóque Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis negotium dedisset, vt hoc facinus apud senatũ defenderet: respondit Papinianus, Multo facilius est parricidiũ perpetrare, quàm defendere. Eras. Rot. l.8. apoph.

De parsimonia.

Socrates.

AEschinem, qui premebatur inopia, solebat admonere, vt à seipso sumeret mutuum, siue vsuram, παρ᾽ ἑαυτοῦ δανείζεσθαι & addit modum, sibiipsi subtrahendo cibaria, iuxta illud. Magnum vectigal parsimo-

nia. Expeditissima ratio est augendum censum, detrahere sumptibus. Eras.3.apoph.

Democritus.

* Qui parci præter modum sunt, instar apicularum, inquit, operantur, tanquam perpetuò victuri. Stob.

Idem.

* Parsimoniam & esuriem bonam esse dicebat: suo autẽ tempore sumptus etiam. Porrò (inquit) vir bonus hæc discernet. Stob.

Idem.

* Stolidos parcorũ filios, vbi quid à patria illa consuetudine tenaci & exquisita deciderint, perire dicebat: non secus quàm qui inter gladios saltant, si vel semel aberrauerint in vnico gladio, vbi pedibus niti debebant, intereunt. Stob.ser.16.

Idem.

* Vitam nimis parcam & sine festiuitatibus, longam viam sine diuersoriis esse dicebat. Eod.ser.

Diogenes.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

Theocritus.

Multos diuites non dominos rerũ suarum, sed tutores esse dicebat. Tales autem sunt, qui cùm amplissimas opes possident, ad vsum vitæ nequaquam conferunt. Stob.ser.16.

Stratonicus.

Stratonicus musicus interrogatus, quínam essent in Pamphilia miserrimi? Phaselitæ, inquit: sed addebat, in toto orbe miserrimos esse Sidetas. Vtraque gens est in Pamphylia. Phaselitarum sordes prouerbio notatæ sunt, Phaselitarum sacrificium: quòd falsis pisciculis sacrificarẽt. diis Miseros dixit parcos.

Alcamenes.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Alexander.

Cùm hyeme frigidóque cœlo apud amicum quendam conuiuio exciperetur, viderétque foculum exiguum, & ignis pusillum: Aut ligna, inquit, inferre, aut thus, Subnotans, conuiuatorem lignis suis parcere, perinde quasi thus essent, simul satis esse ignis ad faciendum suffitum diis, at parum ad depellendum frigus. Plutarch.

Bithis parasitus.

Quum Lysimachus rex vesti ipsius curasset affigendum scorpiũ ligneũ, aut (vt Plutarchus ait) rubetam, pulchrè assimulatum vero, perturbatus resiliit. Ridentibus omnibus, vbi dolum sensit: Et ego, inquit, te vicissim terrebo rex. Quum ille dixisset, Fac: Da mihi, inquit, talentum, exprobrans regi sordes & parsimoniam. Eras.l.6.apoph.

Gnathæna.

Quum quidam vini paulum infudisset in psycterium (id est vasculi genus refrigerando vino paratum) diceréique, hoc vinum sedecim annorum est: Pusillum est, inquit, pro tot annorum ætate Hoc ipsum ascribitur Phrynæ. Eras.l.6.apoph.

Anonymus.

Seruus quidam ab Hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugisset? Quoniam, inquit, quum adsint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum mustum, primæque suauitatis vendere, ipse interim non bibens nisi subacidum ac vapescens. Eras.l.6.apoph.

Antiphon.

*Multos inueniri dicebat, qui præsentem vitam non viuunt, sed magno studio se parant, ceu vitam quandam aliam victuri. Interea tempus ipsos deserit. Stob.serm.16.

Eusebius philos.

*Virum inquit, qui magnas opes reconditas habuerit, nec aliã ob causam, quàm vt reponat, conquirentem quo semper aliquid præsentibus addat, & si locupletem, nihil tamen neque sui, neque alterius vtilitatis gratia insumentem, nequaquam diuitem esse dixerim, sed custodem & alienis pecuniis cõparandis natum, qui sæpe numero sibi labores creet, & res nihil ad se pertinentes augeat. Stob. eod. ser.

Idem.

*Vir cui magnæ sunt opes reconditæ, quibus pro suo arbitrio ad res necessarias vti non audeat, similis est ærario quæstori publicũ thesaurum suum esse persuaso. Quantum enim ad opinionem, ex æquo vterque diues est. Vsum verò diuitiarũ, qui proprius est possidenti, non hîc magis quã ille habet. Eod. ser.

Anonymus.

Græculus quidam Cæsari Augusto descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat, remunerationem tanti principis expectans. Verùm cùm id sæpe frustra fecisset, nec destitutum videret Augustus epigramma bene Græcum manu sua descripsit. & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensaturus. Græcus acceptum legit: ac non solùm voce, verùm etiam vultu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde sellam accedens qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu, pauculos obolos protulit, & Cæsari obtulit, his verbis non iuxta fortunam tuam Auguste: si plus haberem, plus darem. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

De partis probè custodiendis.

Xenophon.

XEnophontis sententia vulgò celebratur: Non tam graue esse bona non accipere, quàm acceptis priuari. Stob. ser. 13.

Demosthenes.

Dicere solebat plurimos hominũ parare quidem diuitias bene consulendo, nihilque contemnendo: sed non iisdem artibus ipsas conseruari posse. Stob. eod. ser.

Augustus Cæs.

Deridere solebat Alexandri Macedonis dictum, qui ad consodales suos frequenter dictitabat, nihil sibi à Philippo patre relinqui q̃ ageret: Nec quidem immeritò derisit adolescentis stultitiam, qui non contentus erat regionibus à patre subactis, sed ipse quoque bello plures sibi parare studebat: ignorans præcipuam curam eò referendam esse, nõ vt multa possideamus, sed vt iam parta tueamur. Non minor enim (vt ille ait) virtus est, quàm quærere, parta tueri. Plut. in Rom. apoph.

De patientia doloris.

Bion.

ALebat magnum malum esse, nõ posse ferre malum: absque hoc enim nulli potest esse vita suauis. Laert. lib. 4. c. 7.

Democritus.

*Dicebat, si quæ sunt perpetienda discere liceret: & nõ perpeti, bonũ esset discere: sed si perpetiẽda sunt omnino, quid discere iuuat? perpeti enim necesse est. Ant. & Max. ser. de patiẽt.

Diogenes.

Adolescenti conquerenti, quòd à

multis turbaretur, Desine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre. Significans nulla re melius improbitatem lædentium finiri. quã si qui læditur dolorẽ dissimulet. Etenim q ob id incessunt hominem, vt illũ discrucient, desinent, si viderint illum nihil commoueri. Laer. l. 6.

Anonymus.

Quidam cùm videret Diogenẽ cognomento canem in vehementi frigore statuam æream amplectentem, rogauit, num algeret? illo negante: Quid igitur, inquit Lacon, magni facies? Philosophus, gloriæ mancipiũ, hoc ipsum existimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratum, vt in rigore frigidæ statuæ complexum ferre posset absque dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quã si quis in ęstate simile quippiam amplecteretur, nullo suo incommodo. Plut. in Lacon.

Idem.

Adolescens quidam postquam Zenonem aliquandiu audierat, domum reuersus, à patre rogatus, quod tandem operæ pretium fecisset in philosophiæ studio: Ostendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium periisse, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis sæuitiam adolescens æquissimo animo tulit. Ac rursus efflagitãti patri, vt aliquod specimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod sophisma: Hoc, inquit, è philosophia fructus retuli, vt patris iram possim commodè perpeti. Erasm. l. 8. apoph ex Æliano.

Antisthenes.

Dicebat, virtutẽ sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere nisi robore Socratico. Socrates autẽ ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequẽter vsum virtutis. Laert. lib. 6. cap. 1.

Anaxarchus.

Suprà de Constantia, & de fide seruanda.

Agesilaus.

Quũ arderet podagræ doloribus, cúmque Carneades inuisisset, atque exiret tristis. Mane, inquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit: ostensis pedibus & pectore. Sentiens, pedes quidem dolore, sed animum dolore vacuum esse Plut. in Lacon.

Idem.

Quum verò narraretur apud Agesilaum maleficum quempiam ac scelerosum hominem constanter pertulisse tormenta: Vt insigniter, inquit, miser est homo, qui tolerantia ac patientiam in res flagitiosas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia: quæ si suscipiatur ob res honestas, magnã promeretur laudẽ: sin ob turpes, non solùm non meretur fortitudinis laudem, qui tolerat sed hoc miserior est vir peior, quo constantius se gesserit: πονηρὸς enim Græcè & malum sonat, & translato tono laboriosum siue calamitosum. Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam, quam si atulisset ad res honestas magno vsui poterat esse Reipub., Plut. in Lacon. Eras. l. 1.

Anonymus.

Suprà de morte contemnenda.

Anonymus.

Lacæna quædam, quum illi filius rediisset ex acie, atq; ex vulnere perdis vehemẽter doleret: Si virtutis, inquit, memineris, ô fili, non solùm nó dolebis: verùm etiam bono futurus es animo. At vulgus matrum solet filiorum

liorum dolorem suis querimoniis & lachrymis exasperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam. Plut.

Ædesius.

*Is mercaturæ gratia in Græciam à patre Cappadoce ablegatus, philosophiæ dedit operam. Reuersus & à patre plagis affectus dolores tulit patientissimè. Et quærente patre, quid in philosophorum schola didicisset? Hoc, inquit, vt patris iram commodè perpeti possim. Eunapius.

Dionysius Heracleotes.

Laborans ex renibus, in ipso eiulatu clamitabat, falsa esse illa, quæ antea de dolore sensisset. quem cùm Cleanthes discipulus eius rogaret, quænam ratio eum de sententia deduxisset? respondit, Quia cùm tantū operæ philosophiæ dederim, dolorem ferre non possum. Bruson. lib. 2. cap. 28.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Alexander.

*Grauiter vulneratus in expugnatione vrbis Oxydracarum, chirurgos consilij inopes ac morantes insectatus ac manus admouere vulneri iubens, ad amicos conuersus dicebat, Nemo sit ne mei quidem causa meticulosus. Nemini probo non formidare me mortem, si mea vos formidatis. Plutarch. libr. 2. de fortuna Alexan.

C. Marius.

Cùm in vtroque crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, præbuit sese secandum: ac nec suspirio emisso, nec adductis superciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterùm cùm medicus ad alteram crus transiret secandum, vetuit, dicens curationem non esse tanto dignam cruciatu. Plut. in Rom. apopht.

Possidonius.

Pompeius è Syria Rhodū veniens, Possidonium quamuis ægrum reuisere voluit. data acceptáque salute, cùm dixisset Pompeius se grauiter ferre, quòd eum non posset audire. Tu verò, inquit, potes. neque committam vt dolor corporis efficiat, vt tãtus vir frustra ad me venerit. Cùm verò inter narrandum quasi faces ei doloris admouerentur, sæpe dixisse fertur: Nihil agis dolor, quamuis sis molestus, nunquã te tamen esse confitebor malum. Brus. l. 2. c. 1.

Burus.

Nero in magna erat inuidia, quòd Burum principem virum crederetur occidisse, veneno faucib. illito, quasi remediū adhiberetur. Ad hunc cùm Nero visendi gratia venisset, auersatus est illum Burus, cui scelus iam erat intellectum: multáque percontanti nihil aliud respondit, quã, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. Sueton.

Lygus.

*Hęc mulier, memoria inter multas dignissima, quã metu militū filiū occultasset, & illi percruciatus interrogarét, vbinam occuluisset? vterum ostendens, respondit, Ibi latet, nec vllis tormentis cogi potuit, vt cõstantiã vocis egregiæ mutaret. Corn. Tacit.

Anonymus.

*Propriū esse insignis stultitiæ dicebat, dolores & aduersas res parui facere: & nolle quum accidunt pati. Ant. ser. de non patientib. &c.

De patientia iniuriæ.

Pythagoras.

*MAgna peritia eum præditum esse dicebat, qui aliorum imperitiam ferre posset. Stob. ser. 19.

Lycurgus.

* A ciue quopiam iuuene altero oculorum orbatus, illū à populo acçepit, vt quo libêret modo puniret. Quod minimè fecit, sed optimè institutum, boníque viri moribus prędıtum, in theatrum produxit, Spartanis rem mirantib. dixit, Istum antehac iniuriam & violētum, qualem, à vobis accepi, iam frugi & popularem restituo. Plut.

Zenon Eleates.

Conuiciis lacessitus cùm incandesceret, reprehensus, quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si cōuicia, inquit, æquo animo suscipio, an ne laudis particeps ero? Lapidis & trūci est, inter laudē & vituperium nullū planè habere discrimē. At philosophi, ita cōmoueri, vt nihilominus ab honestatis tramite non recedat. Laer. l. 9. c. 5.

Idem.

Cuidam percontanti, quo pacto esset affectus erga conuicia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur, significās, eos qui non habent quod respondeant, ad cōuicia solere confugere: eáque nō pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum. Laer. li. 7. c. 1.

Pisistratus.

* Memoriæ proditur, cùm multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixisset, nec deessent qui vellent ei manus commodare, & alius hinc, alias illinc faces subderent, eum placidio animo tulisse, & hoc irritantib. respondisse, non magis illi se succēsere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Senec. lib. 3. de ira. c. 11.

Plato.

*Quodam ei maledicente: Perge, inquit, maledicere, vt qui bene nunquā didiceris. Stob. ser. de Patientia.

Aristippus.

* Contumeliis à quodam petitus dixit: Penes te est maledicere: penes me autem rectè audire. Sto. eod. ser.

Demosthenes.

* A quodam conuiciis lacessitus: nolim, tecum, dixit, in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur ipso victore est melior. Sto. ibi.

Dion philosophus.

* Eum è conuiuio redeuntem, quidam maledictus insectabatur, nullas non blasphemias eructans, tacenti & iam domum ingressuro dixit conuiciator, Nihil verò respondes? Cui Dion, Ne gry quidem. Plut. & Stob.

Philippus.

Aiebat, se his qui in Republica Atheniēsium administranda primores essent, plurimā habere gratiā, quòd suis conuiciis efficerent, vt ipse tum oratione, tum moribus euaderet melior: Dum conar, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacij conuincere. O verè philosophicum principis animum, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem: nec quod vulgus solet, hoc tantùm spectare, vt maledicos afficeret malo, sed vt ipse minas malus redderetur, illorum maledictis admonitus. Plut in apoph.

Nestor.

Nestor apud Sophoclē, ad Aiacem se cōuiciis incessentem ita loquitur:

ὐ μέμφομαί σε, δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquēs facis bene.

Aliquid concedendum est viris fortibus, déque Republica bene meritis: & bene pensat linguæ vitium, qui factis egregius est. Eras. 6. apoph.

Fabius Maximus.

Quoniam cum Annibale confligere detrectabat, sed mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat, sequens illum

per

per aspera montuosáque, ac subinde obiter sese opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur, Annibalis pædagogus, hoc conuicio nihil commotus, pergebat suum institutum sequi, dicens apud amicos: Qui dicteria conuiciaque metuat, eum sibi videri timidiorem his qui fugiunt hostes. Sensit, hoc turpius esse timiditatis vitium, quo leuius est periculum. Nihil autem leuius dictis: quæ qui formidat, quo modo sustinebit impetum hostium? Plutarc. in Rom. apoph.

L. Sylla.

Cùm dictaturam præstantissimam dignitatum omnium deposuisset, vt eorum quæ fecisset, si quis exigeret, reddere orationem sciret: ab adolescente quodam conuiciis lacessitus, dixisse fertur, Adolescens is docebit, ne quis deinceps Dictaturam sponte ponat. Tanta patientia, adolescentis insolentiam pertulit Plut. Appianus, & Cuspinianus in Coss.

Tiberius Cæs.

Laudatur in hoc potissimùm Tiberius Cæsar, quòd honores sibi delatos semper recusauerit, adulatores suffugerit, conuiciáque patienter concoxerit, dicens in libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere. Suetonius.

Titus Vespasianus.

Cùm de crimine impietatis nunquam cognouisset, neque aliis vt cognoscerent permitteret: Nemo, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quòd nihil ago quod reprehendi mereatur. Ea verò quæ falsò de me dicuntur, prorsus negligo. Porrò principes, qui mortem cum vita commutarunt, ipsi se, si verè heroes sunt, aut si quicquam possunt, vlciscerentur, si quis eis iniuriam faciat. Xiphilinus in eius vita.

Cass. Seuerus.

Quum obiurgaretur à prætore, quòd eius aduocati L. Vario Epicureo Cæsaris amico conuicium fecissent: Nescio, inquit, qui conuiciati sint, & puto Stoicos fuisse. huc alludens, quòd inter Epicureos & Stoicos maximum dissidium est. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honestum nihil ducunt in bonis. Eras. lib. 6. apoph.

Alexander Imp.

Alexander Romanorum post interfectum Antoninum imperator, cùm audisset Barbaros magno cum exercitu aduētare, vt Romanum inuaderent imperium: Decet, inquit, viros fortes atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Vt enim is qui prior lacessit, ipse sibi iniurius videtur: ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. Herodianus lib. 6.

Huc refer apopht. de Moderatione animi de Vindicta, vel Vltione negligenda.

De patriæ obscuritate.

Anacharsis.

EXprobrāti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus est: cui nihil potest obiici præter patriam. At quemadmodum laudi est, apud barbaros natum, Græcorum disciplinas scire: ita turpe est, apud Græcos natum, ad Barbarorū mores degenerasse. Laer. lib. 1. cap. 6.

Antisthenes.

Cùm Antistheni quidam obiecisset, quòd matrē haberet Phrygiam: Et deorum, inquit, mater è Phrygia est. Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patria, quum in damnatissimis regionibus interdum nascātur omnium felicissima ingenia. Laert.lib.6.cap.1.

Aristoteles.

Cuidam glorianti, quòd esset ortus magna celebríque ciuitate, dicebat hoc nihil referre: sed, an celebri patria dignus esset. Laer. libro 5. cap.5.

Themistocles.

Seriphius quidam quum patriæ gloriam Themistocli obiecisset, diceretque eum nequaquam sua, sed patriæ gloria splendorem assecutū: Nec herculè, inquit Themistocles, si ego Seriphius essem, ignobilis essem: nec si tu Atheniensis, clarus vnquam fuisses. Cicero in Catone Maiore. Plut.

De patria, quæ forti viro est vbique.

Socrates.

ROgatus, cuiatem se esse diceret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cicero lib.5. Tusc.quæst.

Idem.

* Communem omnium hominū patriam dicebat esse ipsum mundum. Musonius, apud Stob.serm.38.

Diogenes.

Interrogatus à quodā, cuias esset? respondit κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi significans, forti viro omne solum esse patriam. Laert.lib.6.

Solon.

Anacharsidem Hermippus scribit mox, vt Athenas venerat adisse Solonis ædes. Percōtanti famulo, quis & vnde? iussisse, renuntiaret adesse Anacharsidem: qui & Solonem videre, & si fieri posset, etiam hospes fieri cuperet. Solon per puerum respondit, in patria solere fieri hospites, significans, inter Græcos & Scythas non esse ius hospitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharsis, perinde quasi iussus esset introire, ingressus est ad Solonem, dicens se iam esse in patria, & æquum esse vt hospitio iungerentur. Huius responsi dexteritate delectatus Solon, lubēs recepit hominem ad intimam familiaritatem: ex primo statim sermone deprehendens animum philosophicū, qui iudicaret esse patriam, vbicunque bene est homini. Ciues enim mundi sumus omnes. Laert.lib. 1.cap 9.

Teucer.

Audiens quosdam de patriæ dulcedine disserens: Patria est (ait) vbicunque est bene. Sunt enim multi patria exclusi, ac in exilium missi, qui apud exteros multo felicius viuunt, quàm si assiduè apud lares paternos essent. Meminit huius dicti Cicer.lib.5.Tusc.quæst.

Philemon

* Cùm aliquando vertisset solum, quidam occurrentes ei dixerunt, heus Philemon an bene tibi successit? Vos quidem, inquit, non putatis, non requidem, inquit, non putatis. Atqui ego bonè rem contemplati. Atqui ego bonus semper perseuero. Stob.serm.38.

Aristo.

* Natura, inquit, patriam nullam cuiquam fecit, vt neque domum, neque agrum, neque ærariam, neq; medicam officinam: sed fit, aut potius no mi-

nominatur horũ vnumquodq; quouis tempore ab eo qui possidet & vtitur. Plut.lib.de exilio.

De patriæ amore.

Pythagoras.

INterrogatus, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? Vt erga matrem, respondit Stob.ser. 37.ex Platonis Critone.

Solon.

Postquam vidit rerum summam esse penes Pisistratum, arma deposuit ante curiam, dicens: O patria, tibi & dictis & factis sum opitulatus. Hoc pacto testatus, sibi non defuisse voluntatem consulendi Reipublicæ in Ægyptum nauigauit. Laert.lib.1. Plut.in Solon.

Buris & Spartis.

Spontè profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quòd oratores à Persa missos occidissent. Hi quum venissent ad Xerxem, iusserunt, vt ipsos quocunque modo videretur interficeret pro Lacedæmoniis. Cúmque rex admiratus & pietatem in patriam, & animorum fortitudinem, liberasset illos à pœna, peterétque vt apud se manerent: Quî possumus inquiunt, hîc viuere relicta patria, patriísque legibus ac viris, quorũ gratia tantùm iter suscepimus morituri? Herod.libro 7. Plut. in Lacon.Stob. ser.37.

Hierocles.

*Est, inquit, patria velut alter quidam Deus, & primus maximúsque parens. Quare qui nomen ei imposuit à reipsa, non temerè patriam nominauit, vocabulo quidẽ à patre deducto, pronuntiato tamen fœminina terminatione, vt ex vtroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam vnam ex æquo vt vtrũque parentem colendum esse, &c. Stob.serm.37.

Anonymus.

Lacon in bello captus, cum sub hasta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo: obturauit illi os. Captiuum (inquit) prædica te vendere. Suã conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducenda. Plutarch.in Lacon.

Demosthenes.

Quum ab Areopagitis damnatus, elapsus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuisset aliquot diuersæ factionis homines, primùm abdere sese voluit, sed quum illi nominatim Demosthenem appellantes, iuberent esse bono animo, & viaticum insuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens; Quî possum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia sum inuenturus? Plut.

Aristides.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Phocion.

Cùm iam poculum veneno temperatum præberetur, interrogatus est à quodam, num quid filio suo, qui aderat, præcipere vellet? Ego, inquit mi fili, te obnixè rogo, ne quid ob iniuriam mihi nũc factam Atheniensibus malè velis, qui insontem me damnarunt. Maluit vir prudentissimus in patriam, quàm in patrem, pietatem seruare filium. Plutarch. in apoph.

Aristides.

Quum ab Atheniensibus mitteretur in exilium sublatis in cœlum ma-

nibus, Deos comprecatus est, vt sic res Atheniensium prosperarent, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. Tanta fuit in viro isto pietas in patriam, cui etiam post dira sua fata incolumitatem precabatur. Plut. in vita Aristidis.

Timotheus imperat.

Cùm audisset vnum ex collegis dicentem, An putas, ô Timothee, gratam nobis futuram patriam? Modò nos (respondit) patriæ dignas referre gratias queamus. Stobæus sermon. 37.

Thrasybulus.

Quum vellet parua manu triginta Atheniensium tyrannos confodere, dicenti cuidam, Quantas Athenæ libertatem assecutæ gratias illi essent habituræ? Dij, inquit, faciant, vt quanta ipse illis debeo, videar retulisse. Erasmus libro 6. apophthegmat.

Cotys rex Thraciæ.

Vbi cognouit, quòd Athenienses honoris gratia ciuem ipsum suæ ciuitatis declarassent, pro auxilio quod illis aduersus Dorienses impenderat, gratiam reponere studentes: Per Iouem, inquit, & ego illis vicissim meæ gentis ius dabo. Sentiens, nihilominus honorificum esse, Thracem, quàm Atheniensem appellari. Erasmus libro quinto apoph.

Sertorius.

Sæpe victor, ad Pompeium Metellúmque misit, offerens se paratum redire in vrbem, si sibi permitteretur: dixítque malle se Romæ ignobilissimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari. Plut. in Sertorio.

Vide apoph. de exilio.

De patria fortiter propugnanda.

Demosthenes.

Demosthenes quum exularet in Arcadia, Pytheásque pro Macedonibus dixisset, Vt domum in quam lac venale importatur, aliquid habere mali suspicamur: ita ciuitatem esse morbidam, ad quam mitteretur Atheniensium legatio; Demosthenes eam sententiam ita retorsit, vt lac pro sanitate ægrotãtium importatur, ita Athenienses pro salute ciuitatum adesse dicens. Id vbi resciuit populus Atheniensium, protinus illum ab exilio reuocarunt. Plut. in vita Demosth.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius quum à ciuibus accusaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hostes confugeret, in concioné prodiens: Ego, inquit, à vobis ciues mei, quàm vobiscum interfici malo. Eras. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

Interrogatus, cur Spartanorum Respub. præ cæteris floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in eo se exercent ciues, vt pariter & imperare, & parêre sciant. Quæ duæ res concludunt seditiones, & tuentur concordiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Ei ostendebat quidam ciuitatis cuiusdam muros bene tutos, validéque extructos, cúmq; rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem: verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Sentiens, non aliis mœnibus rectius communiri ciuitatem, quàm strenuis ciuibus. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem.

Interrogatus, cur Sparta mœnibus cincta non esset? ciues armatos ostendit, innuens, eam demum ciuitatem munitam esse, in qua ciues de fortitudine certarent. Plut. in Lacon.

Idem.

Alius quidam cùm eundem interrogasset illud ipsum: Non saxis, aut lignis, non mœnibus & vallis ciuitatem, sed ciuium fortitudine muniri, respondit. Plut. in Lacon. apoph.

Antalcidas.

Muros Spartæ dicebat iuuenes esse Spartanos: fines autem Spartanæ ditionis, esse lancearũ cuspides. Sentiens ciuitatem non egere mœnibus, quę iuuentutem alat bellis idoneam: & eoúsque porrigi ditionẽ Lacedæmoniorum, quousque pertingerent armis. Significans, virtute, non dolis aut pecunia propagandũ imperium. Plut. in Lacon.

Polycratidas.

Cum cæteris missus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur, vtrum priuatim venissent, an publicè missi? Si impetramus, inquit, publicè, sin minus, priuatim. Vox pij candoris in patriam index. Si cessisset ex sententia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cædere: sin minus, ignominiam repulsæ ad patriam non pertinere. Plut. in Lacon.

Asticratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megalopolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? an Macedonibus seruituri? Quid tandem, inquit, num Antigonus vetare potest, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Generosa vox, sentiens libertatem vrbis esse ita chariorem: nec turpiter occumbere, qui pro patria pugnans moritur. Plut. in Lacon. apoph.

Leonidas.

Cùm ad Thermopylas proficisceretur, cum Persis conflictaturus, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Vt bonis, inquit, nubas, bonósque liberos parias. Hæc vox testabatur, illum animo præsagisse interitum, nec hac præsensione deterritus est ab expeditione: pulcherrimũ esse ducens, pro patria pugnantem occumbere. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Contra Ephoros bellum patriæ nomine cùm susciperet ciuibus hunc in modum scripsit: Quicquid malorum erit in bello profligabo, aut pro patria moriar. Verùm cũ multa iam egregia facinora pro patria edidisset & Gręcos Thraciam incolentes liberasset, fortiter occubuit. Cuius deinde mors cùm Archileonidæ matri nuntiaretur, interrogauit nil prius, quàm, An fortiter filius occubuisset? Thracibus autem eius virtutem laudantibus, eius mortem non tantùm æquo animo tulit, sed probauit etiã: quia pro salute patriæ interfectus esset. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Ad Theopompum cùm quidam dixisset, ideò seruari Spartanorum Rempubl. quòd reges scirẽt imperare: Imò potius, ait, quòd çiues sciunt parêre. Multum quidem momenti habet principis integritas: sed multò plus ciuium recta institutio. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Suprà de Morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna, cùm filium in prælium misisset, & interfectum audiuisset: Idcirco, inquit, genueram, vt esset

qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Cicero lib.1. Tusc. quęst.

Alia.

Quædam alia filium ad se venientem conspicata, percontata est quid ageret patria? is cùm respondisset, Periere omnes: laterem coniecit in illum, occidítque, dicens: Te igitur nobis misere mali nuntium? Vita putauit indignum, qui cum suis perire non sustinuisset. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna quædã filios, quos habebat, quinque in bellum emissos, ante sub urbiũ stabat expectans, quis esset belli exitus. Vt accessit quispiam nuntians, filios illius omnes occubuisse: Non istud percontabar, ignauũ mancipiũ, sed quid ageret patria? Is cùm respondisset, à patria stetisse victoriam: Libenter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia mulier, priuatum in liberos affectum publicæ in patriam pietati posthabuit. Plutarch. Lacon.

Themistocles.

Cùm Eurybiadi non persuaderet, vt in angustiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarum misit, qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornãtes. Persuasus rex, prælio superatus est: nimirum pugna commissa loco Græcis commodissimo. Post hæc denuò misit ad illum, qui monerent, vt quàm posse ocyssimè fugeret ad Hellespontum, Gręcos enim de soluendo ponte cogitare, hæc callidè, quo, cùm hoc ageret, vt Græcos seruaret, regis incolumitati prospicere videretur. Hoc ingenio Græciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria. Plut. in apoph.

P. Æmylius.

Paulus Æmilius ex quatuor liberis masculis quos susceperat, duos antea dederat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanserant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter, quinto post actum triumphum die, annos datus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo agente, ipse prodiens ad multitudinem, dixit: Se post tam continuos rerum successus aliquid magni mali à fortuna expectasse: nunc verò de patriæ incolumitate securũ esse factum, nihílque timere periculi, posteaquam fortuna prosperè gestarum rerum inuidiam in suam domum impingente, ipse pro omnibus dependisset. Plutarch. in apoph.

Pomponius.

Multis vulneribus in bello acceptis cùm ad Mithridatem adductus, ab eo quæreretur, an, si curaret eum, vellet sibi esse amicus? Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Sylla cùm Præneste oppidum armis cepisset, decreuissétque, quicquid erit ciuium trucidare, hospitem suum iussit excipi, hoc beneficio pensare volens hospitij communicati gratiam. At ille contrà liberè: Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, simúlque turbæ ciuium sese admiscuit, & cum illis trucidatus est. Plut. in Sylla.

Sthenius.

Pompeius Magnus Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, vniuersos interficere statuerat. At Sthenius, eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit his verbis: Non æquum facis Pompei, qui propter

vnum

vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Atqui ego ipse sum ille, qui & amicis persuasi, & inimicos coegi Marianas sequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit se ignoscere Mamertinis, à tali persuasis viro, qui patriam suæ ipsius vitæ antetulerit: simul & ciuitatem & Sthenium liberauit. Plut. in Rom apoph.

Pompeius.

Cùm ingens rei frumentariæ Romæ esset penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autem vera maris terræque dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit: multáq; frumenti vi collecta, properabat ire Romã: verùm cum ingẽti tempestate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipse primus nauim ingressus, iussit anchoras tolli, clamans: Vt nauigemus, vrget necessitas: vt viuamus, non vrget. Significans, patriæ pereclitantis habẽdam rationem potius quàm priuatæ incolumitatis. Si quidem reipubl. subleuandæ curis immori, pulchrum est: at patriam in extremo discrimine nostra cessatione deseri, turpissimũ est. Plut in apo.

Alphonsus.

Interrogatus, quos è ciuibus suis haberet charissimos? Qui magis inquit, pro me metuunt, quàm me. Sensit, illos reuera amandos esse ciues, qui principem magis amant, quàm timent. Si amant, nihil erit tam arduum, nihil tam difficile, quod principis causa subire non cupiant: si timent, aut cum insidiatoribus coniurant, aut ipsi in eius perniciem coniurant. Eras. l. 8. apoph.

Michael Maurocenus.

* Ex Syria, vbi amplissimas opes cõpararat, in Rhodũ insulã appellẽs, vbi accepit Venetos Genuensi bello. Clodia accepta, in summo positos esse discrimine, neque vllam eius seruandæ spem superasse, multis adhortantibus, vt mercibus diuenditis, & thesauro conflato alio se reciperet: Egóne, inquit, tam graue facinus & scelus hoc tempore ausim, vt desim patriæ tam grauiter laboranti? Quin diuendam omnia, & quicquid inde conflauero pecuniæ, id totum in patriæ salutem impendam. Ergo vbi Venetias venit, in curia pecuniis omnibus profusis, merito Andreæ Contareno duci subrogatus est. Egnatius lib. 6. cap 5.

Vide titulum de Morte generosa.

De patriæ neglectu.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet restitui patriam suam? Quid opus est, inquit: Fortassis eam alius Alexander restitutam diruet. Laert. lib. 6. c. 5.

Theopompus.

Suprà de Argutè dictis.

De impietate in patriam.

Agis Archid. F.

Nihil illis planè fidendum esse dixit, qui in natale solum & patriam impij essent Plutar. in Lacon. apoph.

Catilina.

Quum M. Tullius in senatu dixisset, incendium à Catilina excitatum: Sentio, inquit Catilina, ídque si aqua non potuero, ruina extinguam. Vox non hominis, sed furiæ. Eras. 6. apop.

Tiberius.

In eam incidit insaniam, vt non

patriæ ſolùm, ſed totius etiam vrbis interitum optaret. Sæpe enim dixiſſe fertur, Me mortuo terra miſceatur incendio: & Priamum fuiſſe fortunatiſſimum, quòd ei cum patria & regno perire licuiſſet. Dion in Tiberio.

Nero.

Suprà de Crudelitate.

De patriæ impietate in ſuos.

Pauſanias Cleombroti F.

QVum Delij de inſula cum Atheníenſibus haberent controuerſiam, atque inter cætera dicerent, quòd ex more regionis neque mulieres in inſula parerent, neque mortui ſepelirentur: Quomodo, igitur, inquit, hæc inſula erit vobis patria, in qua neque fuit quiſquam veſtrum, nec futurus eſt. Argutè notauit ineptam Deliorum conſuetudinem, qui ſuos in patria, neque naſci ſinerent viuos, nec humari mortuos: quum vt mulier, ita nec regio mater ſit, niſi gignat. Alienum autem ſit à materna pietate, nolle ſepeliri quos genuit. Plut. in Lacon.

Anacharſis.

Suprà de Fiducia artis.

Theodorus Atheus.

Suprà de Fuga excuſata, & de Liberè dictis.

Idem.

Eundem quum rex Lyſimachus interrogaſſet, num è patria excidiſſet per inuidiam ciuium, reſpondiſſe ferunt, Nihil minus, ſed propter excellentiam ingenij, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho grauida, cùm non potuiſſet perferre vterum, Iupiter eã miſeratus abortiuum ambuſſit, & inter deos retulit. Sic cum patria mea minor eſſet, quã vt caperet philoſophum, bonus quiſpiam ſiue Deus, ſiue genius, Athenas in locum fortunatiorem commodiorémque me trãſtulit. Philo, lib. quod ſapiens ſit liber.

De patronis.

Phocion.

PHocion, quum à ſuis reprehenderetur, quòd hominem improbum in iudicio defendiſſet: At nemo bonus, inquit, patricinio indiget. Plut.

Anonymus.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum cauſæ dederat hoſpitẽ ſuũ, hominem nobilem, ſed egregiè ſtultum. Hic Siculus: Quæſo, inquit, prætor aduerſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis. Sentiens, illum tam inſigniter ſtultũ, vt illo diuerſam partem adiuuante poſſet etiam nullo patrocinante vincere. Bruſ. l. 5. c. 18.

Idem.

Veteranus ob diem ſibi dictam periclitans acceſſit in publico ad Auguſtum, rogauítque vt ſibi patronus & defenſor aſſiſteret. Ille aduocatũ ex comitatu ſine mora dedit, commendauítque ei litigatorem. Quo viſo, exclamauit ingenti voce vteranus. At non ego Cæſar periclitante te in bello Actiaco vicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui detexitque impreſſas cicatrices: quibus viſis, erubuit Cæſar, venítque ipſe in aduocationem. Bruſ. l. 5. c. 1.

Figulus iuriſcon.

Poſtridie eius diei quo conſulatus repulſam acceperat, quum multi ad eum conſulendi gratia veniſſent, omnes inconſultos dimiſit, dicens: Omnes

Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Brusonius libro quinto capite 18.

Granius.

Cùm patrono malo, qui vocem in dicendo obtuderat, suaderet, vt mulsum frigidum biberet, simulac domum rediisset, Perdam vocem, id si fecero, cùm patronus dixisset, vrbanissimè Granius respondit, Melius est, inquiens, vt vocem perdas, quàm reum. Bruf. l. 5. c. 18.

De paupertate.

Democritus.

AVdiens quendam de paupertate sua conquerentem: Si non multa, inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum, paupertatem diuitiis æquipolentem reddet. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 33.

Idem.

Dicere solebat, pauperis conditionem deuitiis multò beatiorem esse. Pauperes quippe maximis malis non infestantur, vt insidiis inuidia & odio, quib. diuites expositi sunt quotidie. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 33.

Socrates.

Ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiari iussit Quod farinæ chœnices quatuor obolo venirent Athenis, & fontes aquam funderent. Nam si res meæ, dicebat mihi non sufficiunt, at ego ipsis sufficio, & sic etiam ipsæ mihi. Stobæus ser. 95. ex Arrianis scriptis recitat.

Idem.

* Paupertatem aiebat esse μικρὰν σωφροσύνην, id est, paruam temperantiam. Stobæus.

Idem.

*Charmidi de paupertate nō conquerenti dixit, Rectè facis, est enim res gratiosa paupertas, minimè inuidiosa, & de ea acquirenda minimè certatur, sed licet incustodita seruatur, & neglecta augetur. Stob.

Aristides.

Aristides ille iustus, cùm diues quidam paupertatem ei obiiceret, dixit: Mihi quidem nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Melis. part. 1. ser. 33.

Epicurus.

*Paupertatē ad legem naturæ cōpositam dicebat summas esse diuitias. Senec epist. 27.

Sextus.

*Paupertatem ferre non cuiusuis, sed sapientis esse dicebat. Anton. ser. de egenis.

Diogenes.

Desertus ab omnibus homnibus, solus relinquebatur, cùm neque propter egestatem ipse quenquam reciperet, neq; ipsum hospitio quisquam acciperet. Omnibus enim inuisa erat eius in reprehendendo acrimonia, deinde in agendo loquendóque acerbitas. Proinde tristitia plenus, summas foliorum extremitates manducabat. Illæ enim suppetebant, quominus famæ periret. Mus verò accedens, decidentibus frustulis vescebatur. Diogenes igitur, cùm diligenter rem inspectasset, subridens, animo recepto: Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia. Et quid tu. ô Diogenes, ægrè fers, te cum Atheniensibus non cœnare? Ælianus l. 13. de Var. hist.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione,

quæ vt ſemper incolumis eſt, ita etiam vbique habetur in pretio.

Idem.

Cùm Diogeni paupertas à quodã vitio daretur: Infelix, reſpondit, quid ais? At ego neminem vidi tyrannidẽ gerere propter paupertatem, omnes verò propter diuitias. Stob. ſer. 95.

Idem.

*Anaximenis ſeruos conſpicatus multa vaſa ferentes, cuius ea eſſent interrogauit. Cùm autem illi Anaximenis eſſe reſpondiſſent, An non pudet eum, inquit, tam multa habere, cùm ſeipſum non habeat? Max. ſer. de diuitiis & paupertate.

Idem.

Idem paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον. Id eſt, quæ per ſe diſcitur. Diuitibus opus eſt multis præceptis, vt frugaliter viuant, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioſo cultu delectuntur, &c. omnia autem docet paupertas. Stob. ſerm. 95.

Idem.

Solitus eſt ioco dicere ſibi tragicas execrationes occurriſſe, quod eſſet, ἄνεστιος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχὸς ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, id eſt, domo, ciuitate, patriáque carens, pauper & erro. Laër. lib. 6. Alludens ad locum aliquẽ è tragœdiis. De Oedipi execrationibus vide in Chiliadibus Eraſmi.

Idem.

Paupertatem dicebat eſſe ſubſidium ad philoſophiam. Nam quæ philoſophia verbis perſuadere conatur, ea paupertatem reipſa cogere. Stob. ſer. 93.

Arceſilaus.

*Paupertatẽ aiebat aſperam quidem eſſe, quemadmodum & Ithacã, ſed bonã prolis nutricẽ, vt quæ aſſueſaciat frugalitati & abſtinentiæ, & in vniuerſum efficax virtutis gymnaſiũ ſit. Stob ſer. de laude paupertatis.

Hyſeus.

*Animæ timiditati medendũ eſſe dicebat, tũc, inquit, non metues paupertatem Stob. eod. ſer.

Idem.

*Non paupertatem ſed iniuſtitiã fugiendam eſſe dicebat. Nullus enim quòd pauper eſſet, ſed quia iniuſtus, ſupplicio affectus eſt. Neque vitã laudabilẽ aliquis degit, quatenus diues, ſed quatenus iuſſus Stob. in cõparat. paupertatis & diuitiarum.

Ariſton.

Dicere ſolebat, paupertatẽ eſſe lucernam, quę omnia mala demõſtret. Stob.

Ariſtoteles.

Paupertatem dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Anton. par. 1. ſer. 33. Meliſ.

Idem.

*Si non multa, inquit cõcupiſcas, pauca etiam multa videbuntur: exigua enim appetẽtia paupertatẽ opulentiæ parem efficit. Max. ſerm. de diuit. & paupertate.

Xenophon.

*Paupertatem per ſe doctam philoſophiã eſſe dicebat: quæ enim hæc verbo ſuadet, illa opere cogit: eo. ſer.

Ariſtonymus.

*Vitam pauperũ ſimilem eſſe dicebat nauigationi iuxta littus: diuitum autẽ ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile eſt funẽ eiicere, appellere, & nauim extrahere: diuitibus non item. Stob. in compar. paupertatis & diuitiarum.

Ephiales.

Cuidã ei paupertatẽ exprobranti, Cur nõ, inquit, etiã alterũ dicis, quod iuſtitiam colam? Oſtẽdit autẽ vir ſapientiſſimus, paupertatẽ, etiãſi multarum

tarum virtutũ nutrix sit, cunctis exosam esse. Ælian.l.13.de Var.hist.

Apollonius.

Solitus est dicere paupertatẽ secũ dùm naturam nequaquã turpem esse:turpi autem de causa pauperẽ esse dedecus & flagitium esse indignissimum. Anton.par.1.ser.33 Melissæ. Alij sic referunt. Eam paupertatẽ quæ secundùm naturam esset, non turpẽ fore:illam autem quæ propter turpẽ causam accidit, infamiã inurere hominibus. Stob.ser.93.

Lycurgus.

Lycurgus, percontãti quam ob rẽ hostiũ cæsorũ cadauera spoliare vetuisset: Ne, inquit, dũ spoliis incumbunt, pugnã negligant, sed paupertatẽ vna cum ordine seruent. Vt vir ille sapiens vbique ciuibus suis metuit à diuitiis, tanquã à fonte plurimorum malorum! cùm apud hominum vulgus nihil expetatur auidius, quasi in his sint præcipua felicitatis humanæ præsidia. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Ciuibus quibusdã interrogãtibus, quomodo liceret hostiũ insultũ effugere? Si inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat. Ad opulẽtos & onustos prædæ spes inuitat hostẽ, nec facilè potest elabi, qui sarcinis & impedimentis retardatur: ad hæc tutiores sunt ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plut.in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit quòd illius insidiis, & otio & somno fuisset priuatus: videlicet, quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut.in Sympos.l.2.

Moschion.

* Si, inquit, in Persia natus esses, nõ curares Græciam habitare, sed cum Persis feliciter versari studeres. Cur igitur in paupertate natus contendis ditescere, & nõ in eadem permanens feliciter vitam degere? Max.serm.de diuit.& paupertate.

Hieron sophista.

* Vituperatus, quod cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: At qui, inquit, ditescere non docui eos, neque pecunię studere. Eod.ser.

M.Cato.

Cato dicebat, honestam paupertatẽ impiis diuitiis longè præferendam esse. Hoc enim opprobrij, illud miserationis causã fieri solet. Ant.in Meliss.serm.33.par.1.

Bulas.

Bulas, famosissimus latro, qui sub Seuero imperatore per totam Italiã, comparata manu sexcentorum latronum, biennio maximas prædas fecit, postquam Centurionẽ vitæ insidiatorem cæpisset, raso capite ad Seuerum imperatorem remisit, cúmque interrogaretur, quid imperatori vellet nuntiari? Nuntia, inquit, dominis tuis, ipsos seruos suos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud se Cæsarianos, partim exigua mercede conductos, partim nullo certo stipendio. Xiphilinus in vita Seueri.

Idem.

Cuiusdã mulieris, cum qua scortabatur, ope deprehensus, & à Papiniano præfecto prætorio interrogatus, cur latrociniũ fecisset? respondit: Et tu dic, cur præfectus sis. Erat nimirũ Papinianus homo prædiues, & magnæ apud Cæsarem existimationis & propter opum suarum splẽdorem in aulam admissus. Bulas verò penuria rerúmque egestate vexatus, latrocinio victum quærere cogebatur. Idem Xiphilinus.

De peculatu.

Diogenes.

Diogenes Cynicus cùm vidisset magistratus, qui Hieronemones dicebantur, quendam deprehensum, quòd ex ærario phialam furatus esset, adducentes: Magni, inquit, fures paruum ducunt. Laërt.

Anaxander.

Suprà de Furto.

M. Cato.

Dicebat, priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura cóspicuos incedere. Olim simplex furtum non puniebatur capite, sed vincti compedibus præstabant operam. At longè grauius crimen est peculatus, quàm furtum. Et tamen qui fiscum principis, qui Rempub. compilant, magnates fiunt. Plut.

Scæuola.

Septumuleio Agnanino, cui pro capite C. Gracchi aurum erat repensum, rogante vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem si Romæ manseris, te paucis anuis ad maximas pecunias esse peruenturum. Nouit auaritiam hominis præfecturam non ob aliud ambientis, nisi vt spoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius consecuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus ascribit Africano Æmyliano, qui dictus fuerit Iron. Erasm. l. 6. apoph.

Aufidius Modestus.

L. Quintium in morbo sibi dicentem manus esse frigidas, hoc scommate taxauit: Atqui calidas, inquit, è prouincia extulisti. notans eum, quòd proconsul administrans prouinciam, multa furatus esset. Meminit Plutarch. in Symposiacis libr. 2. cap. 40.

Claudius Cæs.

Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus sic adamauit, vt eos non solùm amplissimis præmiis, verùm etiam quæstoriis prætoriisque ornamentis decreto senatus ornari libenter passus sit, ad hæc, tantum rapere & acquirere, vt illi quærenti de fisci exiguitate quidam non absurdè dixerit, Abundaturũ fiscum, si à duobus libertis in consortium reciperetur. Hos Plinius fatetur Crasso fuisse ditiores.

Traianus imp.

Initio procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabant. Quorum vnus fertur, vnumquemque diuitem sic conuenire solitus: Quid habes? Vnde habes? Hæc vbi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pompeia Plotina vxore, cohibuit eiusmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatã: Fiscum esse lienem, quòd eo crescente, reliqui artus contabescant. Sensit optimus princeps, iniquum esse, sic explere fiscum vnum, vt nihil habeât subditi: præsertim quum boni principis sit, quicquid habet populus. Eras. lib. 8. apoph.

Sigismund. imp.

Interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeò frequens inueniretur? Idcirco, respondit, quòd nudos honores ciuibus cómendant, populus autem ad lucrum inhiat. Indicat autem, magistratum ipsum in causa esse, quòd peculatus crimine tum multi hodie insimulentur. Cùm enim tam varia Reipublicę sint

sint officia, singulis certa & sufficientia stipendia deberent assignata esse, quo hi qui ad huiusmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, sine vlla vel furti vel peculatus suspicione. Verùm cùm desunt hæc stipendia, vel nimis sunt tenuia, fit vt plerique ex publico thesauro sibi per nefas prospiciat, & pauperes primùm ad amplissimas opes veniant. Æneas Sylu. lib. 2. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

De pecunia.

Timotheus.

PEcunias sanguinem animámque mortalibus esse dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos viuit. Brus. lib. 5. c. 10.

Democritus.

* Nimiam pecuniarum collectionem pro liberis, prætextum auaritiæ esse dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. Stobæus serm. de iniustitia.

Diogenes.

Suprà de Diuitiis ac opibus.

Bion.

Suprà, de Diuitiarum vsu.

Demades.

Suadentibus Demadi Atheniensibus & iubentibus vt deductas triremes nautis militibúsque compleret, cùm pecunias nullas haberent: Omnino: inquit Demades, primùm pecuniis opus est. Brus. ibid.

T. Quintius.

Infrà, de Salsè dictis.

Iul. Cæsar.

Potentiam duabus rebus, pecunia scilicet & militibus parari, conseruari atque augeri, eáque se mutuò consequi dicere solebat. Exercitû commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari, non tantùm dicebat, sed sentiebat etiam. Xiphilinus, in Cæsare.

Vide apoph. de Diuitiis, & de Munerum contemptu.

De peregrinationibus.

Socrates.

QVum quispiam vitiorum vitandorum gratia peregrinatus esset, nihílque profecisset, post reditum Socratem rogauit, Cur ita euenerit? Quoniam, inquit Socrates, eadem causa te premit, quæ expulit. Laërt.

Idem.

Cuidam quærenti, quòd peregrinationes sibi nihil profuissent, Non immeritò, inquit Socrates, tibi istud euenit, tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cœlum non animum mutant, qui trans
mare currunt.

Congressus sapientium confert prudentiam non mõtes, aut maria. Eras. ex Laertio.

Aristippus.

Percontanti Dionysio, cur Aristippus venisset in Siciliam, relicto Socrate? Vt, inquit Aristippus, quæ habeo impertiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum sic respondisse: Quum egerem sapientia, adij Socratem: tunc quoniam egeo pecunia, ad te veni. Laër. l. 2. c. 8.

Antisthenes.

Putauit omnia mala pro peregrinis habenda esse. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit, ab exoticis autẽ abhorret: non quidem

quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Verùm sapienti viro nil peregrinum est, nisi quod cum vitio coniunctum est. Laër. l. 6. c. 1.

Democritus.

Interrogatus, ad quid peregrinatio prodesset? respondit: Vitæ frugalitatem docet. Offa quippe & thorus herbaceus famis ac laboris dulcissimæ medullæ sunt. Stob. ser. 38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapiẽti peruiam esse dicebat: animæ námque fortis vniuersus mundus patria est. Eod. ser.

Lacones.

Laconibus peregrinari concessum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompositæ contagium attraherent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes, mali cuiuspiã ciuibus existerent magistri. Quisquis autem ciuium non tulisset liberorum suorum iuxta patrios ritus institutionem, iure ciuium priuabatur. Rursus narrãt quidam, quicunque peregrinus Spartanæ ciuitatis institutis sustineret exerceri, eum ex Lycurgi sententia admitti in eam ciuilitatis portionem quæ fuerat à priscis ordinata. Cæterùm vendere ius ciuitatis nulli fas erat. Perspexerat vir ille prudentissimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene institutas corrumpi: quòd ad nequitiã omnes sunt magis dociles, quàm ad virtutem. Sed nulla mixtura perniciosior, quã quæ per imperij translationem prolationémve inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœminata est Roma: sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex sanctissima facta est corruptissima. Plut. in Lacon.

Idem.

Lacones adolescentem ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam nosset quæ ducit in Pyleam, adeò studebant suos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione seruare alienos, ne per occasionem à patriis institutis degenerarent: præsertim cum Arcadia, cuius est Pylea, luxu deliciísque barbaricis esset corrupta. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

Quum Lacedæmonios Tegeæ, vbi exulabat, laudaret, atque quidam dixisset, Cur igitur Spartæ non manebas? Quia, inquit, non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, medici versari consueuerunt. Pausan.

Anonymus.

Argiuus quidam cùm Eudamidæ dixisset, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quod interim degenerent à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum: hoc enim dicens, magis suam gentem vituperauit, quàm Lacedæmoniorum. Plutarc. in Lacon.

Vide apoph. de exilio.

De perfectione.

Crates.

IMpossibile esse dicebat, quenquam inueniri, qui nunquam lapsus sit: sed veluti in malo punico, granum quoque aliquod putrescere. Laërt.

Apelles.

Apellis ætate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera quum suo candore miraretur, collaudatis omnibus, dicebat illis deesse

se vnam illam Venerem, quam Græci χάριτα vocant, ingenuè profitens, cætera omnia illis contigisse, in hac vna neminem ipsi parem esse: Simile quiddam est in phrasi, quæ allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen non habeat nomen, nec arte præcipi possit. Eras. Rot. libr. 8 apoph.

De perfidia.

Themistius.

*NVllam malitiam magis alienam esse à conuersatione hominum esse dicebat quàm perfidia. Aduersus quam nulla custodia dari potest. Nam (inquiebat) quod vnicum habeamus confugium, nempe iusiurandum, hoc ipso maximè abutitur vir perfidus, quod cõmisit malum facinus inficiando. Stobæus sermone 12.

Ludouicus xij. Gal. Rex.

*Cuidam referenti, Valentinum Borgiam à Consaluo quodam Hispano, violato iureiurando, perfidè retentum & ad Ferdinandum Hispan. regem missum esse, respondit, Ergo posthac pro Punica fide Hispanicam celebraturi sumus. libr. de eiusdem Lud. scitè dictis, Alphonsi regis apophthegmatum libris adiuncto.

De periculo vitando.

Alcibiades.

ACcitus ab Atheniensibus è Sicilia, vt diceret causam capitis, abdidit sese, dicens: Eum esse fatuum, qui vocatus in ius non quærat elabi, quum liceat vitare ne eat. Sentiens, consultius esse non committere se periculo, quàm dare operam, vt ingressus periculum temet expedias. Dictum Græcis sonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum sententiis absoluitur: φυγεῖν qui vitat aut fugit. Plut. in vita Alcibiadis.

Antigonus.

Suprà de Morte generosa non deflenda.

Huc refert apoph. de Fuga excusata.

De perseuerantia.

Chilon.

DIcere solebat, tardè quidem aggredienda esse omnia: verum cùm semel iam incœperis constantissimè in agendo perseuerandum esse. Stob. ser. de Prudentia.

Agis.

A Leonida in carcerem coniectus, quum multa in illum conuicia iactasset, rogatus num pœniteret rerum actarum? Non pœnitet, inquit, Plut.

Demosthenes.

Quum Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis esset conclusus, ac velut ob res feliciter gestas, Athenienses diis immolarent victimas: Demosthenes ad quendam amicorum nomine Agesistratum ait, sibi non eandem esse cum cæteris sententiam. Noui enim, inquit, Græcos stadium pugnare & scire & posse, Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor stadia Notauit suos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi studium, quum oporteat eiusmodi successibus non frui sed vti ad maiorum rerum occasionem. Eras. lib. 8. apoph.

Brutus.

Suprà de Munerum contemptu, Cyanensium.

Vide apoph.de Constantia.

De perseuerantia & constantia piorum in cruce.

Basilius Magnus.

CVm à Valēte Cæsare in exilium pro fide cogeretur, exhibitus est ad tribunal Præfecti, terroribúsque & minis maximis actus, vt nisi præceptis principis obediret, sciret sibi impendere interitum. Tum ille intrepidus, atque absque vlla animi perturbatione respondit Præfecto: Atque vtinam aliquid mihi esset digni muneris, quod offerrem huic qui maturius Basilium de nodo follis huius absolueret. Cúmq; daretur ei nox, quæ erat media, ad deliberandum, denuò respondit: Ego crastino idem ero qui nunc, tu te vtinam non mutares. Ecclesia.histor.libr.11. cap.9.

Athanasius.

Cùm sub Iuliano Apostata crudelissimo imperatore, in maximo esset vitæ periculo, & populus mirum in modum cōtristaretur, alta voce clamans: Bono estote animo, inquit, nubecula tantū est, quæ mox euanescet splendente sole. Sozomenus lib. 6.Tripart.hist.cap.26.

Ignatius.

Suprà de Morte contemnenda.

Eusebius Samosatenus.

Cùm nollet Cęsari Cōstantio mittere decretum Arrianorum contra Melitum factum: Cæsar minatus est, se abscissurum dextrā eius manum, quo audito, Eusebius ambas porrexit, inquiens, Decretum non dabo, clarū Arrianæ pestis indicium. Theodoretus in Tripartita histor. cap. 49. libro 5.

Polycarpus.

Cùm fidei rationē redderet, atque cōstanter perseueraret, Herodi proconsuli ignem minitanti respondit: Ignem minaris hunc, qui ad momentum incenditur, & paulò pòst extinguitur. Verùm ignoras futuri iudicij ignem æternum fore, qui ad perpetuas pœnas præparatus est impiis. Euseb.lib.14.cap.5.Eccles.hist.

Idem.

Ab Herode proconsule admonitus, vt iuraret fortunam Cæsaris, & conuicia diceret in Christum, respōdit: Octoginta & sex annis seruio ei, & nihil me læsit vnquam: qua igitur conscientia maledicerem, & blasphemarem regem meum, qui salutem mihi dedit? Cúmque rursus vehemētius vrgeretur, vt fortunam Cęsaris iuraret: Si hanc, inquit, iactantiam quæris, vt ego fortunam Cæsaris iurē, & quis sim ego ignorare te simules, audi à me: Sum Christianus: Si verò eam rationem vis Christianæ religionis accipere, statue diem & audi. At cùm procōsul diceret, Suade hoc populo: respondit Polycarpus, Tibi quidē respondi, quandoquidē principibus & potestatibus à Deo datis in primis honos debeatur, modò religioni non sit Deo contrarius: Populo autem furenti satisfacere, non sit possibile. Eusebius lib. 4. Ecclesi.hist. cap.15.

Sanctus, martyr.

*Diaconus quidam Ecclesiæ Viennensis, nomine Sanctus, tanta animi celsitate & constantia carnificibus cum horrendis tormentis à Christiana fide auertere conantibus restitit, vt

vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque vtrum seruus an liber illis vellet dicere, sed ad omnia rogata latino sermone responderet, Christianus sum: istúdque pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & denique pro re quaque iterum ac sæpius est eloquutus: nec aliam vocem ethnici ab eo elicere non potuerunt. Euseb. lib. 5. hist. Eccles. cap. 1.

Lucius Sophista.

Lucius quidam ob religionis confessionem ab Vrbicio damnatus cùm iam ad supplicium duceretur: Gratias ago, inquit, quòd me nequissimis dominis absolutū, ad summum cœli terręque regem remittas. Eusebius libro quarto Ecclesiasticæ hist. cap. 17.

Attalus.

Cùm in sella ferrea prunis subter-iectis torreretur, voce magna ad plebem clamauit: Ecce hoc est homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut occultum facinus inquiritis, quod vos aperta luce committitis? Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali fecimus. Euseb. 5. Eccles. hist. cap. 3.

Syluanus.

Constantiam tyrannum ad fidei orthodoxæ defectionem eum hortantem, sibi mortem etiam minitantem audiens: Potestatem quidem habes, inquit, nos puniendi: nos autem patrum statuta non ideo destruemus. Theodoret. lib. 5. Eccl. hist. c. 24.

Mares episcopus.

Oculis ob senectutem orbatus, audiens Iulianum apostatam in Sacello Solis sacrificare diis gētilium, palàm imperatorem obiurgauit, ad quem conuersus imperator cùm dixisset, Abi tu potius ad Galilæum tuum (Christum intelligens) ac iube, tibi aperire oculos, tum Mares respondit: Deo meo gratias pro cæcitate ago, qui ideò visum ademit. ne te apostatā, in Deum blasphemum, & omni planè pietate nudatum, coram videre cogar. Sozomenus in Tripartita histor. libro. 6. cap. 6. Alij hoc dictum Eguinario episcopo (quem Fulgosus lib. 6. cap. 2. Inarium appellat) ascribunt.

Romanus.

* Quum iā carnifici ceruices porrexisset, nuntiúsque subito accurrisset, qui veniam ipsi ab imperatore Iuliano afferebat, id ægerrimo animo tulit: atque his verbis vsus est: Scilicet indignus erat Romanus qui Christi martyr appellaretur. Theodoret. lib. 3. hist. Eccles. cap. 16.

Theodorus martyr.

* Immanes cruciatus minantibus carnificibus, nisi fidem Christi abiuraret, in hanc præclaram vocem erupit. Pro fidei Christianæ confessione qui vulnerat, incidat, & qui verberat laceret: & qui cremat flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur linguam eximat. Nyss. in vita Theodori.

Victor.

Victor proconsul Carthaginis, vir diues & clarus, ad veritatis negationem solicitatus à rege, & promissionibus multis ad defectionem inuitatus: respondit: Dicite regi vestro vt subiiciat me ignibus, adigat bestiis, excruciet omni genere tormentorum. Si consentio, frustra sum in ecclesia baptizatus catholica. Nam si hæc præsens sola vita fuisset, & aliā, quę verè est, non sperarem æternam, nec ita fecissem ad modicum, atque temporaliter gloriarer, & ingratus

ei existerem, qui per fidem meam omnia sua mihi contulit, Victor.lib. 3. Vandalicæ historiæ.

D. Ambrosius.

*Calligonus, cubiculi præpositus, mandare aliquoties Ambrosio ausus est, Me viuo tu contemnis Valentinianum? Caput tibi tollo. Ambrosius respondit, Deus permittat tibi vt impleas quod minaris. Ego enim patiar quod episcopi: tu facies quod Spadones. Ambros.epist.33.

Theodulus.

Cùm ob fidei confessionem sub Iuliano apostata craticulis impositus esset, vt in omnium conspectu assaretur, ad præfectum in mediis cruciatibus dixisse fertur: Si assas carnes degustare cupis Amachi, in alterum latus me verte, ne semicrudus ad edendum parum suauis tibi reddar. Idem de Laurentio, Macedonio, atq; Tatiano martyribus, alij etiam scribunt. Nicephorus libro 10.& 25. Eccles.histor.

Dionysius episcopus Alexandr.

Cùm à tortoribus vehementer vrgeretur: respondisse fertur, Quid insectando laboratis? Caput meum, pro quo magnopere fatigamini, auulsum ceruicibus sumite, & donum magnum ad tyrannum referte. Eusebius lib.6. Eccles.histor.cap. 30.

Dionysia.

Matrona nobilis Hunerichi regis tortoribus turpiter denudata grauiter virgis cædebatur. Inter ictus verò virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam fluitarent corpore, libera voce dixit: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facitis, ipsa est laus mea. Victor in hist. Vandalica, lib.3.

Elogius.

Valens imperator per præfectum Edessæ, orthodoxos LXXV. cogere volebat, vt veritatem abnegaret. Præfectus itaque cùm diceret ad Elogium, Communica possidenti regnum: respondit benignè, Et mihi regni quoq; ac sacerdotij cõsortium est. Tripart.hist.lib.7.cap.33.

De persuasione.

Bion.

DIcebat, superbiam studiosorum esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui inani persuasione eruditionis delusus, mauult doctus videri quàm esse. Laert. libro 4. cap.7.

Crates.

Cùm Crates apprehenso Zenonis pallio, eum à Stilponte retrahere niteretur: Commodissimè, inquit, ô Crates philosophum auribus teneas: nam si per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem. Laert.lib.7.cap.1.

Socrates.

*Qui per vim, inquit, coacti sunt, libertate ceu magna re priuati, odio prosequuntur illos qui coegerunt: qui verò suadela inducti sunt, ceu cum gratia inuitati amãt. Xenophon lib.1.commentar.

De pertinacia.

Annibal.

CVm Marcellus aliquot diebus continenter cum Annibale conflixisset vario Marte, dixit Annibal, sibi rem esse, cum hoste, qui nec victus,

ctus, nec victor nosset quiescere. Plutarchus.

Eusebius philos.

*Plurimi, inquit, cùm velint haberi quàm consultissimi, si qua in re familiares & beneuoli ipsis homines eos dehortentur, nolunt à confirmato semel intra se proposito recedere: sed ne redarguantur à consilio suo tanquam prauo desistere, permanent in proposito, donec tandem inde profecta incommoda sentiant. Stob. sermon. 23.

Pertinacia licet in mediam partẽ plerunque sumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ sunt sub apophthegmat. de Constantia, & Perseuerantia.

De petitionibus honestis, & parum honestis.

Thales.

SCiscitanti quid esset dulcissimum? Potiri, inquit Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

Dicebat, à diis nihil petendum, nisi bona simpliciter: cùm vulgus petat bene dotatam vxorem, opes, honores, regnum, longam vitam, quasi præscribentes numini quid oporteat facere. At Deus optimè nouit, quod nobis bonum sit, quid non. Eras. lib. 3. apoph.

Epicurus.

Dicere solebat, Breui temporis spatio omnes homines perituros esse, si hominũ preces sequeretur Deꝰ. Nam subinde multa & acerba alij in alios precantur. Max. ser. 14.

Epictetus.

* Ad conuiuium, inquit, inuitati præsentibus vtimur. Quòd si quis iuberet apponere sibi pisces, aut placentas, absurdus videretur. At nos in mundo petimus à diis, quæ non dant: cùm multa interim sint quæ exhibuerunt. Stob. ser. 4.

Anonymus.

Poëta quidam dum amicos suos videret & egentes, & petentes à diis quæ illis minimè conducerent, cùm tamen vtilia viderentur, pro omnibus sic ait: Iupiter rex, optima quidẽ nobis & vouentibus & non vouentibus tribue. Mala autem poscentibus quoque abesse iube. Cuius poetæ piã sententiam ex Platonis lib. 6 sub persona Socratis, Erardus Schöberger, præceptor meus, in omni scientiarũ genere doctissimus, dum bonas literas in celeberrimo Heydelbergensium Gymnasio profiteretur, foribus habitationis suæ affixam, suis (quos priuatim docebat) discipulis semper inculcare solebat, his verbis descriptam.

QVID PAVCIS ORANDVS DEVS.

Da bona, siue petare Deus, seu nulla petare.

Et procul à nobis mala quæque petentibus aufer.

Et mala, siue petare nega, seu nulla petare.

Leges autem hanc piam & Christianam poetæ sentẽtiam apud Brus. quoque lib. 5. cap. 24. & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Agesilaus.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstare: Rectè sanè, inquit, siquidem iu-

ſtum eſt quod petis, promiſi: ſin minus, non promiſi, ſed dixi. Quo dicto eluſit flagitatoris improbitatem. Verùm cùm efflagitandi finem nequaquam faceret, ſed ſubiiceret. Atqui decet reges præſtare quicquid vel capite annuerint: Nihilo magis inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquíque, quæ iuſta & honeſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatem, & quid regibus conueniat. Plut.

Cambyſes.

Dicere ſolebat, haud fas eſſe à diis petere victoriam in equeſtri pugna, eos qui equitare non didiciſſent: neque ſagittę ignaros ſuperare illos ſagittando, qui huiuſmodi peritiam callent: neque eos qui frumenta non ſerunt, precari triticum pulcherrimum naſci: neque ſalutem petere, qui ſibi in bello non cauerent. Ex Xenophonte & Bruſon. libro quinto cap. 24.

Diogenes.

Quum aliquando ſtipem poſceret, ita ἱερανάρχην, id eſt, eum qui ſtipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τοὺς ἄγγρεις ἐπαὶ ερίζει δ' ἕκτορος ἴσχεο
χεῖρας. id eſt,

Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextram.

Dixi feſtiuitas in hoc eſt, quod pro ἱερανίζει dixit ἐναέριζε: quorum prius eſt, da ſtipem: alterum armis ſpolia, ſe Hectoris nomine ſignans. Spoliat autem qui negat egenti. Et ſolet hoc hominum genus eſſe furax. Laërt. lib. 6.

Themiſtocles.

Cùm prætoris Themiſtoclis operam pro amico in re iniqua peteret, reſpondit Themiſtocles, nec Simonidem fore bonum poetam, ſi menſuram modúmque in ſcribendis carminibus non obſeruaret, nec ſe bonum eſſe prætorem, ſi alicuius gratiam legibus aut iuſtitiæ præponeret. Plut.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro ſe cauſáque eius falſum deieraret: Oportet me, inquit, amicis accommodare, ſed vſque ad aras. Plut. in Gręcor. apoph. Gell. lib. 1. cap. 3. Eraſm. in prouerb. Vſque ad aras.

Zeno Cittieus.

Quum Cynicus quiſpiam dicens, in lecytho ſuo nihil eſſe olei, peteret à Zenone, Zeno negauit ſe daturum: ſed tamen abeuntem admonuit, expenderet vter ipſorum eſſet impudentior. Poſtulatoris impudentiam impudẽti negatione penſabat. Laert. lib. 7. cap. 1.

Phocion.

Antipater cùm à Phocione petiiſſet, vt neſcio quid iniuſti ſuo nomine faceret: Non ſum, inquit, tibi ſimul adulator & amicus. Amicus enim, quæ iuſta ſunt, efflagitat ab amico: & is qui reuera amicus eſt, non obſecundat amico, niſi in his quæ cum iuſtitia & æquitate coniuncta ſunt. Plutar. in apoph.

Epaminondas.

Cùm hominem nequam ob mediocre ſcelus in vincula conieciſſet, Pelopidi efflagitanti, non dimiſit, ſed amicæ ſupplicanti conceſſit, dicẽs, Scorta decere, non imperatores eiuſmodi dona accipere. Plut.

Plato.

Quum populus Atheniensis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiam educeret, eámque rem Phocion non fore è repub. indicaret, edixit, vt quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis vſque ad ſexagenarios, ſe ſequerentur.

rentur. His reclamãtibus ſenioribus, & ætatem excuſantibus: Nihil, inquit, abſurdi meo edicto continetur, quã ipſe natus annos octoginta, vnà cum ipſis dux profecturus ſim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retulit. Plut. in apoph.

Cliſophus.

Cliſophus Athenienſis adulator, Philippo increpanti, cur ſemper aliquid peteret: Obliuiſcor, inquit. Lepidus iocus, ſed pugnans cum laudatiſſima ſententia: beneficij accepti meminiſſe, dati obliuiſci oportet. Eraſ. l.6. apoph.

Antigonus primus.

Cùm frequenter Biantem moleſtè beneficia flagitantem tuliſſet, tandem victus tædio: Date, inquit, Bianti talentum, vel vi. Sentiẽs, beneficium non impetratum, ſed improbitate extortum. Eraſ. lib. 4. apoph.

Anonymus.

Quidam Antigoni amicus, cùm ab eo petiiſſet talentum, nec accepiſſet, poſtulauit ab eo deductores, ac corporis cuſtodes. Rogatus, quam ob rem? Ne inquit, inſidiis impetar. affingens, ſe talentum humeris ferre. Eraſ. l.8. apoph.

Antigonus.

Thraſyllus Cynicus cùm ab Antigono drachmam petiiſſet. Antigonus ait: Petis munus non regium. Cui cùm reſpondiſſet, Da igitur talentũ: Nunc, inquit rex, non petis munus Cynicum. Et ſic vtroque cornu repulit poſtulantis improbitatem, quem exiſtimabat nullo omnino beneficio dignum eſſe. Plut. in apoph.

Timotheus citharœdus & Archelaus.

Suprà de Conuiciis in ipſum authorem retortis.

Scopas.

Cùm quiſpiam familiaris ab eo aſſequi quicquam contenderet, quod neque illi neceſſarium, neque ſatis commodum eſſet: Huiuſmodi, inquit, rebus & felix ſum, & locuples. Bruſ. lib. 1. c. 1.

Scipio Africanus.

Quum à Scipione Africano quidam vetus affectator ex numero amicorum, non impetraret vt ſe præfectum in Africam duceret, & id ferret moleſtè: Noli, inquit, mirari, ſi tu à me hoc non impetras. Ego iampridem ab eo cui notam exiſtimationem charam fore arbitror, peto, vt mecum præfectus proficiſcatur & adhuc impetrare non poſſum. Cic. in Verrem.

P. Rutilius.

Suprà de Amicitia atque amico bono, & de Iuſtitia.

Cato Vticenſis.

Catulus cenſor Catonem ſibi arctiſſima iunctum neceſſitudine rogauit, vt quendam ipſius iudicio obnoxium (erat enim quæſtor) miſſum faceret. Ille hunc in modum reſpondit Turpe eſt nos, qui iuuentuti rectè inſtituendæ authores eſſe debemus, à lictoribus irrideri noſtris. Negauit aſperius, quòd iniuſtè petebatur. Plutarch. in Cato. vita.

Auguſtus Cæſar.

Quum Galli donaſſent Auguſto torquem aureum, centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandem huc produceret iocum, vt diceret, Imperator torque me dona,. Malo te, inquit, ciuica donare. Feſtiuiter ſubmouit poſtulatoris impudẽtiã' qui nunquam in bello fuiſſet: eóque magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis iligníſque frondibus fieri conſueuit, quemadmo-

dum triũphalis ex auro. Quanquã & castrensis,& muralis,& naualis ex auro fieri solebat. Qua de re vide A. Gellium lib.5,cap.6. Ciuicam autem Augustus, vt honorificentiorem, per iocum obtulit. Nam Suetonius refert,eum inter dona militaria aliquã do faciliùs phaleras & torques, & quicquid auro argentóque constaret, dare solitum, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent.Hoc nisi scias,friget Augusti iocus. Tametsi de materia coronarum variant Gellius & Sueton. Eras.Rot.lib.4,apoph.& Bruson.lib.3. cap.16.

Anonymus.

Græculus quidam ita captare solitus est Cæsarem Augustum descendenti à palatio,honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cùm frustra sæpe fecisset, nec destitutum videret Augustus, epigramma bene Græcum manu sua descripsit,& Græculo ad se venienti obuiam misit,veluti carmina carminibus pensaturus. Græcus acceptum legit, ac non solùm voce, verùm etiam nutu gestúque corporis laudauit carmen,miratúsque est.Deinde cùm accessisset ad sellam qua Cęsar vehebatur demissa in pauperem crumenam manu, pauculos denarios protulit, Cæsaríque obtulit his verbis: οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλέον εἶχον, πλέον ἐδίδουν. Id est,non iuxta fortunam tuam Auguste,si plus haberem plus darem. Sequuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocauit,& sestertium centum millia Græculo numerari iussit. Benè cessit Græculo palàm exprobrata principi parsimonia. Sueton. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Cùm à Cæsare Augusto Romæ Pacinnius Laurus munus peteret, dicerétque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam:Sed tu inquit,noli credere. Lepido ioco significans,se non daturum. Alter expectabat, futurum vt Cęsar ipsius pudori succurreret,ne si compertum esset rumorem esse vanum,ipse ludibrio haberetur. Cæsar aliud indicauit remedium : sineret homines loqui quæ vellent,modò ne ipsi quod erat falsum persuaderent. Macrob.lib.2.Saturn.

Idem.

Præfectura equitum quidam submotus,insuper & salarium ab Augusto postulare est ausus; hoc colore, vt diceret se non lucri causa salariũ petere : sed vt tuo, inquit,iudicio videar impetrasse munus, & ita credat non ab officio submotus, sed officiũ deposuisse. Tu,inquit Augustus,apud omnes prædica te accepisse, ego nõ negabo. Si nihil mouebat petitorem nisi metus ignominiæ,via commonstrata est, qua nihilo minus honori suo consulere posset, quàm si pecuniam accepisset. Macrob.

Idem.

Liuiæ vxori pro quodã Gallo petenti ciuitatem negauit, ac immunitatem obtulit,dicens, se facilius passurum fisco suo detrahi,quàm honorem ciuitatis Romanæ vulgari nimirum Reipub. dignitatem anteferens priuato commodo. Suet.

Idem.

Cùm miles quidam ab Augusto Cæsare impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem,quum & ipsum aliquid improbè petiturum suspicabatur : Non magis, inquit,faciam commilito quod petis, quàm quod Martianus à me petiturus est. Ibid.

Fl.Vespa-

Fl. Vespasianus.

Quum quidam è charis ministris munus ab eo pro quodam, quem fratrem esse assimulauerat peteret, rem distulit, donec ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam cum ministro fuerat pactus. Qua accepta interpellanti ministro vrbanissimè respondit: Alium tibi quære fratrem: hic, quem tuum esse putas, meus est. Bruf. lib. 2. cap. 5.

Hadrianus imper.

Romæ cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet, per tabellam respondit, Iniquum esse quod peterent. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhoruisse ab omni violentia. Dion.

Sigismundus Cæs.

Infrà de Proditione.

Alphonsus.

Eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab hostibus captus, & ab iisdem emissus carcere, Alphonsum regem adiit & in solatium calamitatis multa postulauit ab eo, & impetrauit. Quo digresso, rex dixit ad familiares: Dispeream, inquit, ni metui ne vxorem etiam meam deposceret eques meus. Panormitanus libro 2. de Alphonsi rebus gestis, & Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius Eques cùm subinde ab Alphonso Aragonum rege munera peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. Cui rex ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quàm te diuitem. Panor. libro 2. de rebus gest. Alphonsi.

Fridericus Cæs.

Iacobus de Sirck, episcopus Treuerensis, princeps elector, vir industrius, ac magni consilij, sed multum cupidus, & ad extollendam ecclesiæ suæ potentiam nimis attentus. Fridericum Cæsarem apud nouam ciuitatem cùm adiisset, & alia atq; alia petens impetrasset, sed plura tamen petendo instaret: Si nõ facis, inquit, imperator, petendi finem, ego certè negandi finem facilè inueniam. Quo dicto perquàm lepido improbum petitorem compescuit. Æneas Syluius lib. 2. Commentariorum de rebus gestis. Alphonsi.

Ludouicus Bauarus.

Albertus marchio Brandenburgensis, cũ ex Ludouico seniore Bauariæ duce (quem captiuũ habebat) iniqua petiisset, ac neganti grauiores durioresque carceres minitasset Ludouicus, Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem modo ex capto petito. Innuit autem, iniusta nec à capto, nec homine libero petenda esse. Æneas Syluius libr. 3. Commenta. de rebus gestis Alphonsi.

De philosophiæ vsu & vtilitate.

Thales.

Facillimum esse dicebat philosopho ditari: idque tali facto probauit. Omnem oleam antequam florere cœpisset, in agro Milesio coëmit. Animaduerterat enim præscientia quadam, oleatum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit iis, qui iactabant, in philosophis paupertatem nõ esse virtutis, sed necessitatis. Cic. lib. 1. de Diuinat.

Bion.

Cùm malè audiuisset, quòd adolescentem quendam mollem in disciplinam non recepisset: Tenellus, ait, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatulos ad philosophiæ studia nequaquam esse idoneos. Laër. l. 4. c. 7.

Idem.

Dicere solitus est, Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Ibidem.

Idem.

Rhodi cùm Athenienses darent operam rhetoricis, ipse philosophiã docebat. Ob id reprehensus, ita respondit: Triticum aduexi, & hordeũ vendo. Sentiens, absurdum esse ab ipso requiri deteriora, cùm attulisset meliora. Nam philosophia: veluti, triticum, cibus est hominum: hordeum, equorum. simul innuens solum philosophum loqui, rhetores hinnire potius. Ibidem.

Pythagoras.

Dicebat, vitam humanam esse similẽ panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modo futuri. Ac cæteros quidem omnes esse sollicitos, solum spectatorem tranquillum frui celebritate. hũc spectatorem aiebat esse philosophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatro prodisset, quã vt naturas rerum, ac mores hominum cotemplaretur. Laërt. libro 8. cap. 1.

Diogenes.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos qui surdi essent, aut cęci, sed qui peram non haberent. Lusit autem affinitate vocum, nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus: ἄπηρος, qui pera caret Innuẽs opinor, hominẽ ad omnem vitæ functionem inutilem esse, qui expers sit philosophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat. Ibidem.

Idem.

Suprà de Discendi cupiditate.

Idem.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Idem.

Dicenti cuidam, quem ad sapientiæ studium hortabatur, Non sum idoneus philosophiæ. Quid igitur viuis, inquit si tibi nulla rectè viuendi cura est? Non enim in hoc viuit homo, vt viuat tantum, sed vt discat rectè viuere. Natura dat viuere, philosophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit Laër.

Idem.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Idem.

Percontanti, quid lucri caperet ex philosophia: Vt nihil inquit, aliud, certè hoc, quòd omnem fortunam paratus sum. Laër. l. 6.

Idem.

Aliquando vocatus ad cœnam, negauit se venturum. Roganti causam: Quoniam, inquit, heri mihi non sunt actæ gratiæ. Vulgus hominum postulat qui veluti pro magno beneficio gratias agi, si quem admiserint ad conuiuiũ. At Diogenes, licet pauper existimabat sibi deberi gratiam, quòd non grauaretur interesse conuiuio, quia nusquam iret asymbolus, sed lautius philosophiæ sermonibus pasceret conuiuatores & conuiuarum animos, quàm illi corpus, epulis. Laër. lib. 6.

Idem.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione quæ vt semper incolumis est,&c.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cuias esset? respondit, κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi. Significās, philosophum, vbicunque locorum agat, in sua patria viuere. Laër. l. 6.

Idem.

Dixisse fertur, quòd fortunæ apponeret animi fiduciam legi naturā, affectibus rationem, eò quod his tribus paratur ac seruatur hominū trāquillitas. Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus impauidus, naturam pro lege sequitur cui si repugnet lex, contemnit eam, porrò cupiditatum tumultus ratione compescit.

Idem.

Cùm Plato laudaret quēdam hoc nomine, quòd erga omnes esset humanissimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui tot annos in philosophia versatus, nullum hactenus affecit dolore? Sentiēs, proprium philosophi munus esse, mederi vitiis hominum, id autem fieri non posse, nisi metu ac dolore: metu probri, dolore præsentis ignominię. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret, recusauit. at Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Cantharis pusillum est insectum, non dissimile scarabeo, sed præsentaneū habens venenum: phalangium, aranei genus & nocentissimū. Nec dubitauit vicissim minitari Perdiccæ, se feliciter victurum, si sine illo viueret. Indicans, infelices esse, qui cum Perdicca viuerent. Ibidem.

Idem.

In dolio habitans, accessit eum Alexander rex, & hunc in modum ait: Adsum ô Diogenes, tibi subuēturus, quandoquidem video te multis egētem. cui Diogenes: Vter nostrum pluribus eget? ego, qui vltra peram & pallium nihil desidero: an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet obiicis, vt latius imperes, adeò vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur satis futurus? Ibidem.

Zeno Cittieus.

Cùm consuluisset oraculum, quónam pacto vitam optimè instituere posset? respondisse fertur: Si concolor fieret mortuis. Ille igitur sentiens se ad veterum incitari lectionem, animum ad philosophiæ studium adiecit. Laër. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Ascendens in theatrum, cithara canēte Amœbeo, versus ad discipulos, dixit: Eamus, vt pernoscamus quam vocem, quémque concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa, quibus adest ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantùm valent illa, quanta plus valebunt, si in omni hominis vita seruantur? Idem libro 9. cap. 5.

Idem.

Negotiator purpurā vehens, naufragium fecit iuxta Pireum, atque hac occasione sese contulit ad philosophiam. Itaque solitus est dicere, Tum bene nauigaui, quum naufragium feci. Alij narrant, eum cùm Athenis esset, audissétque merces perisse naufragio, dixisse: Bene facis fortuna, quæ me ad philosophiam (alij, ad pallium) appellas. Laërt. libr. 7. cap. 1.

Anonymus.

Adolescens quidam, qui apud Zenonem philosophiæ operã dederat, domum reuersus, cùm à patre iuberetur specimen suæ eruditionis edere, ait: Ostendã paulo post quid incrementi fecerim. Verùm cùm nihil diceret, pater iracundus, existimãs impendium periisse, cœpit loris verberare filium. Eam parẽtis seueritatem quum equo animo tulisset, ac rursus efflagitanti patri, vt profectus documentum daret: Hoc, ait, ex philosophia didici, vt possim iram & verbera patris equo animo perpeti, cùm secus faciant alij. Eras. l. 8 apoph. ex Ælian. l. 9. Var. hist.

Crates.

Rogatus, qui illi è philosophiæ studio accessisset emolumenti? respondit,

θέρμον τε χοῖνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν:

id est,

Chœnix lupini, & absque cura viuere.

Sentiens, se minimo contentum, ob libertatem suauiter viuere. Laert. l. 6. cap. 5.

Idem.

Rogatus, quoad esset philosophandum? Donec, inquit, exercituum duces qui sunt, videbuntur esse agasones. Sentiens opinor, ibi maximè opus esse philosophia, vbi qui populo præsunt, stolidi sunt & indocti: & homines, quibus imperant, habent pro asinis. Ibidem.

Idem.

Dicebat, philosopho nulla re opus esse. Eóque pecuniam deposuit apud trapezitam hac conditione, vt si liberi essent idiotę, traderet eam illis: sin philosophi nummos distribueret in plebem, quòd indoctis opus esset pecunia: philosopho, nec opus, nec vtilis. Ibidem.

Aristippus.

Rogatus, quid differrent docti ab indoctis? Quod, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum equus indomitus ad omnem vsum incommodus est ob inscitiam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos sola domat philosophia: ad omnem vitæ consuetudinem inutilis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Rogatus, quid fructus cœpisset ex philosophiæ studio? Quod cum quibuslibet, inquit, liberè loqui possim. Nec enim metuebat potentes, nec fastidiebat humiles. Quoniam animum habebat spe pariter ac metu liberum, nemini seruiebat, neque cuiquam assentabatur. Ibidem.

Idem.

Iussus est aliquando è sua philosophia nonnihil dicere, cúmque detrectantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, siquidem me vt de philosophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipse me doces. Sensit, hoc ipsum esse philosophi, scire quando loquendum sit, quando tacendũ, at qui petit vt audiat aliquid ex philosophia, declarat se philosophiam à philosopho velle discere. is rursus qui cogit ad loquendum, vt videtur ipso philosopho doctior, qui melius norit loquendi tempus, quàm philosophus ipse. Ibidem.

Idem.

Aristippus percontanti Dionysio, quid eximium haberent philosophi præ cæteris hominibus? Vt, inquit, etiam si omnes leges aboleantur, tamen æqualiter victuri simus. Vulgus legum præscriptis arcetur peccando: Philosophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit: nec à scelere tempe-

temperans, quia lex vetuit: sed quia mouit illud per se rectum esse, hoc per se turpe. Ibidem.

Idem.

Percontanti Dionysio quî fieret, vt philosophi diuitum limina tererent, non contrà? Quoniam, inquit, philosophi norunt quibus egeant, illi nesciunt. Philosophi sciunt absque pecunia viui non posse: itaque petunt ab eis qui quod opus est dare possunt. Quòd si diuites æquè intelligerent se egere sapientia, multo magis tererent philosophorum limina. Miserior enim est egestas animi quàm corporis: atque hoc miserius egeni sunt diuites, quòd non intelligant, quàm preciosa, quámque necessaria re careant. Ibidem.

Idem.

Petiit, talẽrum à Dionysio, quúmque rex redarguẽdi nactus occasionem, diceret, Nónne tu prædicabas philosophum non egere? Da, inquit, & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: Annon, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Ibidem.

Idem.

Quidã multa debacchatus in philosophos, etiã hoc adiecit, quòd conspiceret illos semper obsidere fores diuitũ, cui Aristippus: Et medici, inquit, ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus esse mallet, quàm medicus. Scitè retorsit conuitium. Philosophi prædicant felicitatem quam vni sapienti vindicant: & tamen assiduè versantur apud diuites: aliquid venantes ab aliis. vnde colligebat, diuites esse beatiores quàm philosophos. Sed ille interpretatus est, philosophos ideo potissimùm colere diuites, quòd ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & stultiores & corruptiores magis egerent pręceptis sapientię, philosophus autẽ animorum malè habentium medicus est. Porrò beatius est esse medicum, quàm ægrotum. Laer. l. 2. c. 8.

Idem.

In Asia comprehensus est ab Artapherne satrapa. Id tẽporis quum quidam eum interrogaret, num & illic haberet solitã animi fiduciã: Inepte, inquit, quasi vnquã fuerim fidentiori animo quàm nunc, alloquuturus Artaphernem. Nimirũ hoc illi præstabat philosophia, ne quem hominẽ metueret, sed cum omnibus liberè ageret. Ibidem.

Idem.

Orator quidam Aristippum reum defendit in iudicio, vicítque litem. Is cùm velut artem suã præferens philosophiæ, diceret, Quid tibi profuit Socrates, Aristippe? Hoc, inquit, quòd oratio quã pro me dixisti, vera fuit. Defenderat vt virũ bonum & innocentem. Vt autem talis esset, qualis ab oratore prędicabatur, Socrates præstiterat, à quo philosophiam didicit. Orator non id efficit vt quis sit vir bonus: sed vt talis videatur iudicibus, etiamsi non sit. Pręstantius igitur est quod præstat philosophus, quàm quod orator. Ibidem.

Idem.

Cuidam exprobrãti, quòd in propria causa oratore conductitio fuisset vsus: Nil mirum, inquit, & cœnam apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat, ob hoc oratorem præstantiorem philosopho, quòd eius operam cõduceret, ille retorsit in diuersum, innuens, inferiorem esse qui conducitur: oratoris enim munus inferius est, quàm vt philosophia conueniat. Ibidem.

Idem.

Eos qui liberalibus imbuti disciplinis philosophiam negligerent, dicebat esse similes procis Penelopes: quòd hi cum Melanthe & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius se habituros sperauerint, quàm dominæ nuptias. Sensit, liberales disciplinas esse velut pedissequas philosophiæ moralis, quæ comprimis sit adhibenda, & cuius gratia reliqua discuntur omnia. Simile quiddam dixisse fertur & Aristo de Vlysse, qui quum descendisset ad inferos, ait illum cum omnibus ferè manibus fuisse colloquutum, cùm ipsam reginam ne videre quidem potuerit. Laër. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Suprà, de doctrina & eruditione.

Idem.

Suprà, de Eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Socrates.

Physiognomon Zopyrus, qui se profitebatur ex habitu corporis & oris lineamentis posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto Socrate pronuntiauit, illum esse hominem bardum ac stupidum, tum mulierosum ac puerorum amoribus impurum, vinolentum, & intemperantem. Quum amici vehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit, dicens: Nihil, inquit, mentitus est: omnino talis eram futurus, nisi me philosophiæ gubernandum tradidissem. Eras. l. 3. apoph. ex Cic. 3. Tusc. quæst.

Plato.

Tum demum bene cum rebus humanis agi dicere solebat, quando vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur. Polybius libr. 12. Histor.

Timotheus Cononis F.

Quum floreret omnino rebus secundis, & facillimè vrbes caperet, se felicem ac beatum esse prædicabat. Verùm cùm in Platonem philosophum fortè incidisset, hominémque philosophantem diu audiuisset omnia contemnens, in quibus felicitatem consistere, vana opinione ductus, putauerat, proclamasse dicitur post Platonis disputationē: O vitam verè beatam ac felicem? Audiuit Platonem disserentem non de diuitiis, non de triremibus, aut nauticis remis, neque de supplementis, aut quēadmodum auxilium esset ferendum, nec de tributo sociorum, siue insulanis, neque de similibus nugis ac næniis: sed de illis quæ profitebatur Plato, quibus veram felicitatem (contemptis omnibus) ascribebat. Ælian. l. 2. de Var. hist.

Aristoteles.

Percontanti, quid lucri cepisset ex philosophia? Vt ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legum. Idiota à furto abstinet, quia lex minatur pœnam: philosophus abstinet, quia per se turpe est, etiamsi liceat impunè. Laertius libro 5. capite 1.

Ariston.

* Eos qui mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes esse aiebat procis Penelopes: qui cùm ipsa potiri non possent ad ancillas eius se conuertebant. Plut. l. de virtute morali. Idem dictum est à Bione & Aristippo.

Lacones.

Lacedæmonij literas quidem discebant ad vsum, cæteras verò disciplinas exoticas eiiciebant: nec minus homines harum professores, quā ipso

ipsos libros. Hęc autem erat illorum eruditio, bene parere magistratibus, patientem esse laborum, & in prælio aut vincere aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorũ quidam, qui philosophos Græcos vrbe pepulêre, quòd curiosis disciplinis auerterent iuuentutem ad otium & ignauiam, redderéntque ad disserendũ quidem instructos, ad agenda verò reipubl. munia inutiles. Quid illi dixissent, si sophistarum gryphos, si nominalium & realium frigidissimas argutias audissent. Eras. ex Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus à sophista quopiã. Quod viaticum attulisset ad philosophiam? Admodum Cynicè respondit, ὀρχεῖς id est, testes. Significãs, se nudum ac cessisse. Eras. 8. apoph.

Idem.

*Indoctos, tanquam pisces captos, dum trahuntur, silere dicebat. Anto. & Maxim. serm. de disciplina & philosophia.

Hieron.

*Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, vt libenter & iniussus faciam quæ cæteri legum metu faciunt. Eod. ser.

Dionysius iunior.

Posteaquam regno fuit expulsus, cuidã dicenti, Quid tibi Plato & philosophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim sibi manus admouit, quod alij solent: sed Corinthi ludum literarium aperuit. Plut.

Demetrius Phal.

Cùm exularet, ac Thebis inglorius humilísque viueret, audissétque Cratem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de moderatè ferendo exilio disserẽtem. Malè sit, inquit, negotiis & occupationibus, per quas hactenus talẽ virum non licuit cognoscere. Laert. lib. 5. cap. 5.

Philippus.

Alexandrum filium hortabatur, vt auscultaret Aristoteli, cui traditus erat instituendus, darétque operam philosophiæ: Ne, inquit, multa committas, quę me fecisse nunc pœnitet. Perspexit egregius princeps, neminem philosophiæ expertem regno idoneum esse, nec puduit fateri, se multa per errorẽ fecisse perperam, quod à teneris vnguiculis philosophiæ præceptis non fuisset imbutus. Nam qui experimentis discunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamen & seriò & magno Reipub. malo tandem euadũt boni reges. Atqui philosophiæ præceptis præmunitus accedit, si adsit mens integra, vix poterit ab honesto deflectere. Plut. in apopht. regum & impera.

Alexander.

Cùm esset Corinthi, adiit Diogenem pro dolio sedentem, cúmq; eo multa collocutus est: à quo digressus, indignantibus amicis, quòd rex illi cani tantum habuisset honoris, qui tanto principi nec assurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander essem, Diogenes esse vellẽ. Adeò demiratus est animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus superiorem, vt nihil regno similius esse iudicaret. Præcipua regum felicitas est quòd nulli seruiunt: sed quicquid volunt, facilè efficiunt: tum quod nullius egeant, atqui hoc ipsum homini præstat philosophia multò verius, quàm regnum monarchis. Quanquã Alexandrum esse, Alexander maius quiddam existimabat quàm regem esse. Laert. lib. 6.

Polycletus.

Dicere solebat, eorum opificum esse molestissimum, quibuscunque lutū perueniret ad vngues. Plastas opinor, ac figulos notans. Admonuit autem, eas artes exercendas, vnde nō conspurcaretur opifex. Tale nimirū est philosophiæ studium. Eras. lib. 6. apoph.

De philosophis.

Zeno Citticus.

DIcebat, plerosque philosophos in multis ἀσόφους εἶ), id est, nō sapere: sed in fortuitis vulgaribúsque rebus esse imperitos, & adiiciebat illud Scaphei, qui cùm animaduerteret quendam è discipulis vehemēter inflatum, percusso illo dixit: Bonum nō est in magno, sed in bono est magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnū enim est, quicquid rectè fit: at non statim bonum est, quod magnum. Laertius libro 7. cap. 1.

Aristippus.

Postquam Aristippus magnam pecuniarum vim sibi cōparasset, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca: Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus philosophus, & qui tantos haberet amicos, pauper esset, quàm quòd ipse diues. Idem.

Idem.

Interrogatus, cur sic ipsum argueret Dionysius? Eandem, inquit, ob causam, ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam. Laer. l. 2. c. 8.

Diogenes.

Cuidam procaciter interroganti, cur quū nihil sciret, se philosophum profiteretur? Si philosophum, inquit, simulo, hoc ipsum est philosophari. Subnotās philosophiam rem esse vsque adeò difficilem, vt eam vel simulare, magna sit philosophiæ pars. Quemadmodum multum regis habet, qui scitè regis personam possit genere. Et qui simulat, imitatur: at imitari philosophos, est philosophari, hoc est, philosophiæ studium esse. Laert. l. 6.

Idem.

Suprà de Morte contemnenda.

Idem.

Quodam die cùm populus theatrum ingrederetur, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur, interrogatus, cur id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiés, hoc esse philosophari, in omnibus actionibus quàm maximè à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laer. l. 6.

Idem.

Percontanti, cur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philosophis non item. Quoniam, inquit, spērant citius futurum vt claudi cæcíve fiant, quàm philosophi. Qui miserentur afflictorum, quales ferè sunt mēdici faciunt hoc contemplatione cōmunis hominum sortis: ita cæco opitulantur, cogitantes, hoc ipsum mihi poterit accidere. de philosopho non item cogitant. Dictum festiuius est, ob abusum verbi, sperant, vt philosophus fias, sperari potest: cæcitatem aut claudicationem nemo sperat. Laert.

Idem.

Interrogatus an philosophi placētis vescerentur? Omnibus, inquit, vt cæteri homines. Rursus hic aliud respondit,

ſpondit, quàm interrogabatur. Quærebat percontator, an côueniret philoſophis, frugalitatem profitẽtibus, veſci placentis, cibis delicatorum? Diogenes εἰρωνεύων ita reſpondit, quaſi philoſophi non eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis, Si quidem animalia bruta non veſcuntur quibuſlibet: bos comedit fœnũ, canis nequaquam, aues amant frondes ſalicum, equi auenam. Quædam aues paſcuntur granis iuniperi, quædam carniuoræ ſunt, quædam veſcũtur piſcibus. Huc alluſit Diogenes. Ibidem.

Demonax.

A quodã interrogatus, cuiúſnam ſectæ philoſophus eſſet? Quis, inquit, tibi dixi me philoſophum eſſe? & ſic ridens abiuit Sed cùm iterum rogaretur, cur riſiſſet? reſpondit: Cur non riderem, cùm tu me ex barba philoſophum eſſe iudicas, ipſe autẽ barbam non habes? Eraſm. libro 8. apoph.

Epictetus.

Eos qui barba & pallio, verbíſque magnificis philoſophos agebant, dicere ſolebat eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: id eſt, factis procul, verbis tenus. Gellius libr. 17. cap. 19.

De phyſiognomia.

Zeno Cittieus.

Videns adoleſcentem: Animi tui veſtigia, inquit, ſatis explorata ſunt mihi. Notãs hominis laſciuiam. in Græco autem pluſculũ eſt gratiæ: θυμὸς enim non tantùm animum ſignificat, ſed animi enim concitationes. Laer. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Interrogatus de quodã adoleſcẽte qualis videretur? Arcadem eſſe reſpondit. Siue ſignificans, illum eſſe ſtupido ingenio: ſiue, vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades feruntur glandibus victitare, teſte epigrammate,

Πολλοὶ ἐν ἀρκαδία βαλανοφάγοι ἄνδρες
ἔλασιν

Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam habet ſignificationem. Eraſ. Rot. l. 8. apopoph.

Socrates.

Suprà de Philoſophiæ vſu & vtilit.

Stratonicus.

Statonicus muſicus cùm eſſet Pellæ, & in puteum deſcendiſſet, rogauit, nũ eſſet aqua potabilis? cùm dixiſſent, qui aquam hauriebant, Nos iſtam bibimus: Non eſt igitur, inquit, potabilis, quòd illos videret pallidos, luridóſque. Nã id interpretabatur malæ valetudinis argumentum, quam ex aqua contraxerant. Athen.

Cleanthes.

Hominis mores ex conſpectu deprehendi poſſe dicebat. Verùm cùm philoſophum (qui hoc audierant) cuperent, hominem cinædum, ſed multis laboribus ab ineunte ætate exercitatum adducunt, vt artis ſuæ ſpecimen ederet. Cleanthes igitur, cùm hominis faciem, itẽ manus callolus, & ſole aduſtas vidiſſet, & aliquandiu ſiluiſſet, iuſſit hominẽ abire foras Ille cùm diſcederet, ſternutamento concuſſus eſt, Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis eſt. Non enim facilè ſternutant, qui ſub dio laborant. Laert. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Chalcidenſis quidam, qui cũ Orobazo deſcenderat, Syllæ vultum ſæpius contemplatus, & ingenium motúmque corporis inſpiciens: Neceſ-

se est, ait, hunc fieri magnum virum, minórque quòd omnium adhuc primus non sit. Plut.

De pictura & pictoribus.

Diogenes.

Conspiciens duos centauros pugnãtes in tabula pessimè pictos Vter, inquit horum deterior est? Notans pictoris imperitiam: quasi dubitaret vter esset deterius pictus. vsus est autem voce ambigua. nam χείρων & peior dicitur & in pugna inferior. Laer. l. 6. Bruf. l. 5. c. 23.

Anonymus.

Quidam conspecta tabula, quae picturam habebat quomodo Lacedaemonij trucidarentur ab Atheniensibus, dixit Fortes Athenienses. Id Lacon audiens, subiecit: in tabula. Significans, ridiculum esse de pictura gloriari, quod ea non minus mentiri soleat, quàm poetae. Plut. in Lacon.

Apelles.

Videns tabulam à Protogene pictam quam Demetrius in bello seruarat deprecãtibus Rhodiis aliquandiu prae stupore tacitus eam est contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor, ac mirandum opus: desunt tamen Gratiae, quae hoc aliáque eiusdem auferant, atque in caelo reponant. eam tabulam Protogenes nondum absoluerat. Erasm. l. 6. apoph.

Idem.

Tempestatis vi Alexandriam delatus, quidam eius aemuli subornârunt planum, hoc est scurrã regium, qui eum vocaret ad coenam. Is non suspicãs dolum, venit. At quum rex, qui illi erat infensus, indignaretur, &: ostensis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus esset: Apelles arrepto carbone extincto foculo, imaginẽ delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnosceret planum suum. Eadem opera & artis suae & ciuilitatis suae specimen dedit. Sit hoc, si libet, apophthegmatum. Bruson. l. 5. c. 25. ex Plinio & Luciano.

Idem.

Alexandrum Fulminiferum pinxit, adeo expressè, vt diceretur: deorum Alexandrorum, alterum Philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. Bruson. ex Plutarcho.

Idem.

Suprà de ignoscentia.

Anonymus.

Pictor quidã interrogatus, quem habuisset artis magistrum? digito populum ostendit. Sentiens, se ad multitudinis iudicium pingere: & obseruantem, quid quisque probaret aut improbaret, artem fuisse consequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui post tabulam latitans, subauscultabat spectatorum censuras. Eras. l. 8. apoph.

Zeuxis.

Certamen artis exercuit cum Parrhasio. Quum enim Zeuxis tam scitè effinxisset vuas, vt in scenam aues aduolarent, Parrhasius detulit linteũ pictum, ita veritate repraesentata, vt Zeuxis alitũ iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo ostendit picturam. Mox intellecto errore: Vicisti, inquit, Parrhasi. Nam ego aues fefelli: tu artificem. Bruson. lib. 5. capit. 23. ex Plinio.

Idem.

Postea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum aues aduolassent processit iratus operi: Vuas, inquit

melius

melius pinxi quàm puerum. Nam si hoc consumassem, aues puerum timere debuerant. Ingenuitatis exemplum. At aues viderunt in puero nullum esse motum: itaque aut mortuum, aut dormientem arbitratæ sunt. Plin.

Idem.

Agatharcho se laudante quòd animalia facilè celeritérque pingeret, damnans celeritatem: Ego verò, inquit, diu. Plin.

Protogenes & Apelles.

Protogenes Rhodi viuebat. Eò Apelles videndi eius gratia profectus est: continuóq; petit officinam, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædam custodiebat. Ea Protogenem negauit esse domi, rogauítque à quo quæsitum diceret reuerso? Ab hoc inquit Apelles: arreptóque peniculo, lineam ex colore duxit summæ tenuitatis, per tabulam. Reuerso Protogeni quæ gesta erant anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit. Profectò Apelles Rhodum venit: nec enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa subtiliorem: anuíque mandauit, vt si rediret hospes, diceret ostensa linea hic est quem quęris. Reuersus Apelles, & vinci erubescens, tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. Protogenes victum se confessus, in portum deuolat, hospitem quærit, domúmque ducit victus victorem. Ex minimo vestigio artifex agnoscit artificem. Plin.

Demetrius.

Quum Rhodum obsideret, & in suburbio cœpisset tabulam quādam, Protogenis clarissimi pictoris opus, in qua pinxerat Ialysum, id est Bacchum, Rhodiis per caduceatores obsecrantibus vt tabulæ parceret, respondit: Se citius patris imagines quam eam picturam aboliturum. Tantum honoris habuit arti rex, Plut. in Demetrio.

Lasus.

Suprà de liberè dictis & loquendi fiducia.

Anonimus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo, de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit, se nolle sibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantùm spectabat formam. Atqui quæ natura deformia sunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. Eras. lib. 8. apoph.

Nealces.

Arato destinanti tyrannorū communi odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Nealces supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens, cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

De pigritia, ignauia, atque desidia.

Themistocles.

Pigritiam hominis viui sepulturam vocauit qui cùm expletis centum & septem annis se mori videret dixisse fertur, se plurimū dolere, quòd de vita tunc egrederetur, quando sapere cœpisset Plut.

Democritus.

* Perpetuam cunctationem act-

omnes imperfectas reddere dicebat. Stob.serm.de assiduitate.

Eusebius Philosophus.

* Ignauia, inquit, corpus tabefacit, animam socordia. Exercitatio verò ad speciem Deo simillimam, ipsam euehit.Stob.serm.de Otio.

Anaxarchus.

*Dicebat, siquis alterum auderet imprecantem sibi manus & pedes inutiles,iratum illi proculdubio fore: diuites autem cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare.eod.serm.

Vide apopht.de Assiduitate, diligentia,labore & otio.

De podagra.

Anaxarchus.

Dicebat, siquis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore.Diuites autem, cùm reipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. Notauit autem vir prudentissimus eos qui ex otio variísque delitiis podagram sibi ipsis parant. Stob.ser.28.de Otio.

Publius Cyrus.

Cùm esset orta iocosa quæstio, quódnam esset molestum otium, & alius aliud opinaretur, respondit, podagra. Otium vt rem suauissimam expetunt omnes, sed otium podagrici cum summo cruciatu coniunctum est.Pontanus. Erasmus libro 6. apoph.

Cicero.

Cicero in Vatinium, qui cùm pedibus æger esset volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebátque iam se bina millia passuum ambulare, Dies enim, inquit,longiores sunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni Macrobius libro 2.capit.4. Saturn.Augusto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, si modò accederet vetustatis commendatio. Miles quidam in conuiuio iactabat sibi balistam esse, quæ iaculum excuteret ad spatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum suum id vidisse factum. Accersito famulo percontatus est illum, an non ipse vidisset quod narraret: Tum famulus,Verùm,inquit,narras, here, sed tum vento secudo miseras sagittam. Erasm.Roterod.lib.4.apoph.

Alphonsus.

Interrogatus,cur podagrici loquaciores cæteris essent? respondit,podagricos pedum vitio afflictos, ambulare nõ posse: ideóque lingua,velut ambulatione quadã, eos crebrius vti solere.Panor.lib.3.de rebus gestis Alphonsi.

Pet.Fundanus.

Audiens quendam familiarem de pedum dolore eiulatus emittere,nec posse illos compescere, accurrit ad clamores:Ecquid, inquiés, alij de itinere queruntur assiduo, laboribúsq; quàm plurimis: de perpetua negotiorum inquietudine alij: tu de quiete quereris atque otio: quod si tibi molestum est,exurge parum,& peregrè proficiscere.Pontanus.

De pœna malis infligenda.

Socrates.

Ciuitates optimè gubernari dicebat, cum iniusti dant pœnas, Plato

Plato libro secundo de legibus.

Solon.

Percontatus, Quid magis ad reipub. salutem prodesset? respondit: Si boni præmiis inuitantur, mali autem pœnis coercentur. Cicero ad Brutū, & Stob. ser. 41.

Idem.

Interrogatus, quánam ratione nullum in vrbe scelus perpetraretur? dixit: Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Sensit autem vir prudentissimus, tum demum saluam esse rempublicam, cum qui boni viri sunt, malos pœnis coercent, ne insontes afficiant contumelia. Stob. serm. 41.

Antisthenes.

Suprà de Honore virtutis pręmio.

Pythagoras.

Ciuitatum optimam esse dixit, quæ postquam malos pœnis coërceret, viuos tantùm bonos admitteret. Stob. ser. 41.

Theophrastus.

Sciscitatus quidnam vitam humanam conseruaret? respondit: Beneficentia, honor & pœna. Stob. 41.

Lycurgus.

Dicere solitus est, duabus potissimum rebus contineri Rempublicā: Præmio scilicet & pœna. Quo dicto eam demum rempublicam saluam esse putauit, in qua boni præmiis inuitantur, flagitiosi verò pœnis afficiuntur. Cicero in epist. ad Brutum, & Eras. lib. 1. apoph.

Lysander.

Rogatus, quam rempublicam maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac malis congrua redduntur. Quo dicto ostendere voluit, eam rempublicam probandam esse, in qua boni præmiis ornantur, mali autem pœnis damnantur. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum quispiam ei dixisset ipsum cum æqualibus obsidem fuisse, filios verò, eorúmq; vxores minimè: Meritò, inquit, decet enim nos nostra peccata nostrásque pœnas ferre. Bruson. lib. 5. cap. 12. ex Plut.

Anonymus.

Chius quidam ira contra seruum incensus: Non, inquit, in pistrinum ego te detrudam, sed Olympiam ducam. Rectè autem ille putabat, multo durius esse supplicium, si Olympię in conspectu à radiis solaribus coqueretur, quàm si in molam ad molendum dederetur. Ælianus libr. 14. de Var. hist.

M. Cato.

Dicebat, se omnibus peccantibus ignoscere, præterquàm sibiipsi. Multum dissimilis illi Meuio, cui carpens alios, sibi condonabat omnia. Sibi ignoscit, quem non pœnitet admissi: de se pœnas sumit, qui cura pensat, quòd incogitantia commissum est. Plut. in apoph.

Idem.

Frequenter dicere solebat, se mallе pro collato beneficio nullam repertare gratiam, quàm pro maleficio pdrpetrato non dare pœnam. Significans, nil esse magis perniciosum quàm si improborum mores pœna non coerceantur. Plutar. in apoph. & Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Solitus est dicere, iniuriam etiam si facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Quid aliud dicere voluit, quàm pœnam delicti non negligendam esse, ne ex vnius iniuria multi porrò con-

tumeliis afficiantur ab improbis? Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Præterea dicebat, eos magistratus qui maleficos pœnis non coercerēt, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus Reipublicæ labefieret. Plut. eodem loco.

Alphonsus.

Cùm equitem luxuriosum, & bonorum suorum decoctorem punire vellet, quibusdam à rege obnixè petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum libidinémque contraxerat: respondit, Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpore igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat. Panormit. lib. 1. de rebus ab Alphonso rege gestis.

Manes.

Manes Florentius cum meretrice deprehensus, cùm pro more in perpetuam facti ignominiam (nam in Anglia, qui extra matrimonium mulieribus commiscentur, in conspectu populi, retentis tantùm fœmoralibus, nudi ecclesiam circumire cogebantur) exueretur à sacerdotibus, fœmorali tantùm concesso, omni parte nudus esse voluit, verùm cùm interrogaretur, an non puderet coram virginibus, mulieribus, omníque populo virilia ostentare? Minimè, inquit, gentium. Nam pudenda hæc, quæ peccauerunt, ea potissimum dare pœnas decet. Æneas Syluius libr. 1. de dictis & factis Alphonsi.

Vide suprà de Disciplina & Impunitate.

De pœna mitigata.

Alexander.

QVum Greci qui apud hostes stipendium faciebant, venissent in potestatem Alexandri, Athenienses quidem iussit Alexander in compedibus seruari: quòd quum ex publico stipendium haberent, tamen apud hostes meruissent. similiter & Thessalos, quòd regionem opimam nacti, non eam colerent. Thebanos verò dimisit dicens: His per nos nihil est reliquum, neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus est pœnam, vt mortem commeritis non indiceret, nisi vincula: & culpam eorum qui necessitatem excusare poterant, in se transtulit. Plut. in apoph.

Sylla.

Milites in bello sociali quum Albinum virum prætorium fustibus mactassent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, se illis posthac promptioribus vsurum in præliis, dum peccatum, fortiter gerendo rem, studebunt pensare. Plutar. in Sylla.

M. Cato.

Cato ipso die comitiorum quendam è sponsoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium transtulit. At populus admiratus Catonis iustitiam damnato pœnam remisit, dicens satis dedisse pœnarum, quòd à Catone damnatus esset. Erasm. Rot. lib. 5. apoph.

Fronto.

Suprà de Indulgentia & impunitate.

Huc refer apophth. de Clementia, Humanitate, Indulgentia. Venia, &c.

De pœnitentia.

Pausanias.

CVm in conuiuio quodam Simonidem philosophum orasset, vt aliquid ex sapiẽtiæ arcanis in mediũ adferret: Simonides dixisse fertur, Memento te hominem esse. Sed Pausanias in summa tum felicitate constitutus, non magnopere philosophi dictum curauit. Cùm verò postea in Chalceœco cum fame luctaretur, iámque mortem omnium miserrimam ob oculos videret, magna voce exclamasse fertur: ô Cee hospes, magnum quiddam in sermone tuo inerat: ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælianus libro 9. de Var. hist.

Isæus sophista.

Isæus sophista cùm primos pueritiæ suæ annos in omnibus voluptatibus contriuisset, vir factus in melius vitam instituit. Cùm igitur fortè cum amico deambulasset, qui ei formosam ostenderet puellam, interrogassétque vtrum formosa videretur, respondit Isæus: Nihil hîc iudico, quandoquidem desij laborare ab oculis, Philostratus in sophist.

Theodosius Imp.

Dicere solebat, Nihil esse noui, si quis homo cùm sit, è vita excedat. Vnius autem Dei esse, eum qui semel mortuus sit, per pœnitentiam ad vitam reuocare. Nicephorus Callist. libro 14. cap. 3. Ecclesiasticar. histor.

De poesi.

Gorgias.

DIcebat, tragœdiã esse deceptionem, qua qui alterũ decepisset iustior esset eo qui non decepisset: & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nõ esset deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta, sed adeò scitè, vt vera credantur. Iustior autem ille videtur, qui fallendo prodest: & sapientior est, qui per fictas fabulas discit quid sit turpe: quid sit honestum. Plutarch. de poetis audiendis.

Lacones.

Nec comœdias nec tragœdias poëtarum audiebant, vtpote in quibus contra omnes leges, stupra, incestum adulteria, iniurias, furta: cœteráque flagitia exprimantur. Nec placuit his quorundam excusatio, qui fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri, dicunt: cùm hæc voluptas imbecillium animos corrumpat. Hanc ob causam Archilocum poëtam cùm venisset Lacedæmonem, ea hora expulerunt: quòd intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma, quàm mori. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrtæus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poësim inutilem esse reipub. qualem instituere volebat: ita Lacedæmonij non recipiebant poëtas, qui blanda scriberẽt potius quã salubria. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Suprà de Lectionis delectu.

Demonax.

Admeto poëta insulso, iactanti

epigramma monostichon, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ (carmen erat,

Corpus humi tegitur, Admetus ad astra volauit.

Respondit, adeò sibi placere carmē, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita erat indignus. Eras.lib.8.apoph.

Pausanias Cleombroti F.

Interrogatus, cur Tyrtæum poëtam Spartæ ciuem fecisset? Ne quis, inquit, externus dux nobis fuisse videretur. Poëtæ enim apud Lacedæmonios in nullo planè erant pretio, sed ob lasciuiam ex vrbe eiecerunt. Plut. in Lacon.

Philoxenus.

Dionysium sua carmina recitantem quum alij per assentationem laudarent exclamauit, Abducite me in latumias. Subindicans hoc esse tolerabilius, quàm audire laudaréque tam mala poëmata. Nam antea rex offensus, miserat illum in lapidicinas. Eras.lib.6.apoph.

Sylla.

Quum ipsi libellum malus poëta de populo subiecisset: quòd in eum epigramma fecisset, tantummodo versibus alternis longiusculis, statim ex his rebus quas tum vendebat, iussit ei præmium tribui, sub hac conditione, ne quid postea scriberet. Existimabat ille etiam mali poëtæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & silētium redemit ab eo qui scribere nesciret: quemadmodum facetus quidam apud nos, si quando incidisset in malum tonsorem, dabat duplum pretium, hac lege, ne rediret. Erasmus libro 6. apophthegmat.

De poetica fictione.

Actius poeta.

INterrogatus cur non ageret causas, quum in tragœdiis optimè tractaret argumenta? Quoniam, inquit, in tragœdiis ea dicuntur, quæ ipse volo: in foro aduersarij dicerent, quæ minimè vellem: Idem fit in dialogis vbi qui scribit opus vnicuique tribuit orationem, qualem putat esse commodam in iudiciis secus fit. Erasm. lib.6. apoph.

Euripides.

Cuidam dicenti, Carmen condidisti ex modis ad tripudium accommodis: alio dictum hoc ridente, Ni stupidus esset, inquit, nō risisset. quòd res serias Lydiis modis temperarim. Lydij modi lasciuiores sunt. Porrò quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quum Euripides choream agentibus succinuisset, cantionem quandam modulatam vnus illorum risit. Cui Poëta: Nisi stupidus esses, & expers affectuum, haud quaquam risisses me canente mixolydiū. Eras.6. apoph.

Pinarius.

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Quúmque quidam indignaretur, quòd toto die recitasset, negarétque ad illius recitationē accedendum, Macte Pinarius ait: Nunquid possum liberalius agere? paratus sum illum audire ab exortu solis vsque ad occasum. Gaudebat enim is poeta, subinde repetere ortus & occasus descriptionem. Notat autem & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè, vel non suo loco affectāt tales descriptiones:

Aut

Aut flamen Rheni, pluuius descri-bitur arcus

Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Seneca.

Varus.

Quum à Montano recitarentur versus, quib. exortatus solis describebatur, Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire. Rursus quum succederet descriptio occasus: Qui dicit, inquit, iam nox est? Ibo, & Butam salutabo, eodem scommate taxans & affectatum carminis decus, & Butę præposteram vitam. Erasm. ex Seneca

Iabolenus.

Passienus Paulus eques Romanus, sed dubiæ senitatis, quum recitans elegias suas, sic auspicaretur, Prisce iubes: Priscus Iabolenus qui tũ aderat, ego verò (inquit) non iubeo. Protinus ingens omnium risus exortus est. Fingunt enim poëtæ suo arbitrio quicquid libet. At priscus non tulit poëticam fictionem. Erasmus libr. 8. apoph.

De populo.

Epicurus.

* DIcebat se nunquam voluisse placere podulo. Nam quæ ego scio, inquit, nõ probat populus: quæ probat populus, ego nescio. Seneca epist. 21. ad Lucill.

De potestate & potentia.

Diogenes.

INterrogatus, quomodo quis viuere debeat sub potestate: Perinde atque igni vtendum esse dicebat: neq; nimis propè accedendum, ne exuraris: neq; nimiũ procul, ne rigeas. Antonius in Melissa par. 2. serm. 1. Stob. serm. 43. idem apoph. tribuitur Antistheni.

Chrysippus.

Rogatus, cur potestatem omnem in Repub. adeò fugeret? respondit: Quia si quis malè rexerit diis pœnas dabit. si bene, odio à ciuibus habetur. Stob. ser. 43.

Demosthenes.

Audiens quosdam in Repub. euehi cupere: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos, multis placeant. Stob.

Idem.

Dicere solebat, duabus viis propositis, quarum altera ad pulpitum oratorium, altera ad inferos duceret: prudentem virum præoptaturum esse eam quæ ad inferos ducit, potius quàm quæ potestate hominem subleuaret. Stob.

Eumenes.

Fratribus suis crebrò dicere solebat: Si me vt rege vsi fueritis, vobis tanquam fratribus gratificabor: sin autem tanquam fratre, ego vobis vt rex. Antonius in Melissa parte secunda, sermone 1.

M. Cato.

*Dicebat potentes parcè vti potestate debere, vt semper vti possint. Stob sermone de magistratu.

Licin. Varius.

Cum Africano illi maiori corona sæpius in conuiuio imposita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit, Noli mirari si non conuenit, caput enim magnum est, Sẽtiens, hominem esse præpotentem, cui non quęuis corona congrueret. Eras. libr. 6. apoph.

L. Crassus.

Lucius Philippus consul L. Crasso, summæ dignitatis & eloquentiæ viro, manum iniici iusserat, eo

quòd vocem illius indignè ferret, qua dixerat, sibi alio senatu opus esse. At Crassus reiecto lictore: Nô es, inquit, mihi tu Philippe consul, quando ego tibi non sum senator. Erasm. lib. 6. apoph.

Cn. Lentulus.

Cn. Lentulus Marcellinus consul in concione grauiter questus est de Magni Pompeij immodica potentia. Huius orationem cùm populus clara voce acclamans approbasset: Acclamate, inquit, acclamate, Quirites dum licet. Iam enim vobis impunè facere non licebit. Significans, illius potentiam breui magnitudinis euasuram, vt nulla in re tutum esset vllo pacto resistere, si quid illi collibuisset. Eras. l. 8. apop. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Anonymus.

Cùm Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus fascia linea tibiã vinctam haberet, dixit aliquis: Quid refert vbi gestet diadema, in capite an in crure? nam candidum amiculũ olim erat insigne regum. Erasm. lib. 6. apoph.

C. Cæsar.

Proferentibus in medium, quòd Sylla dictaturam deposuisset. Cæsar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, respondit Iulius Cæsar: Syllam nescisse literas, eóque dictaturam deposuisse. Dictant grãmatici discipulis, cùm præeunt aut recitant scribenda. huc alludens, dixit illum nescisse literas. Erasmus 4. apoph.

Plutarchus.

* Ne puero gladium, prouerbio dicitur, Ego verò dixerim, inquit: Ne puero diuitias nec viro doctrinæ expertí potentiã. Stob. ser. de magistr.

De potestate breui.

Cotys.

THebanis gloriantibus quòd Lacedæmoniis imperarent. Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuiis maiores factos, sed ad breue tẽpus. Antonius in Melis. par. 2. ser. 1.

Nerua.

Ad quendam ipsum consolari volentem hoc argumento, quòd diceret, genesin Veri non esse rectè collectam, eóque spem esse illum diu victurum: Isthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui non Reipub quæris hæredem. Sẽtiens magni referre, vt bonus princeps quàm diutissimè viuat. Ex Dione Cassio.

Æl. Verus.

Morbo grauatus sæpe dicere solebat, principem sanum mori debere, non debilem: quòd superiores imperatores plerique violenta morte perissent: eámque mortem, vt breuem simul & inexpectatam, Cæsar optauit, & obtinuit Spartianus.

Vide suprà de Consulatu breui.

De præceptore bono ac fideli.

Socrates.

CVm Xenophontem obuium interrogasset, vbinam locorum variæ venderentur merces, quibus vulgò vtuntur homines? & promptè ad hoc respondisset Xenophon interrogauit iterum, Vbinam homines fierent meliores? at cùm adolescens respondisset se id nescire: Me sequere, ait Socrates, & hoc ex me

me disces. Absurdum est, scire vbi ea quæ ad victum sunt venalia reperias: vbi autem doctus & probus euadas, negligere. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cùm Æschines ambiret esse de numero discipulorum Socratis, excusarétque verecūdè paupertatē suam, ac molestè ferret, quod cùm Socr. cęteri amici diuites multa largirentur, sibi nihil esse quod daret, præter seipsum: Annō intelligis, inquit, quàm magnū munus mihi dederis? nisi fortè teipsum paruo æstimas? Itaque mihi curæ erit, vt te tibi reddam meliorem quàm accepi. Alij Sophistę cùm meras nugas docerent, nullū admittebant discipulum, nisi magna mercede. Socrates nihilominus libenter recepit inopem quàm opulentos. Eras. l. 3. apoph. ex Seneca.

Antisthenes.

Rogatus, cur esset discipulos tā seuerus? Et medici, inquit, ægrotos suos simili modo obiurgant. Significans, se in vitia sęuire, & non in homines aut discipulos nec vitia sanari blandiendo. Laer. l. 6. c. 1.

Agasicles

Cum Agasicli Lacedæmoniorum regi diceret quidā, admirari se, quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philophanē sophistam. regali prorsus indole, respondit: Eorum, volo esse discipulus, quorum sum & filius significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos adsciscas præceptores. Etenim vt liberi fermè referunt maiorū, vnde prognati sunt, ingenium: ita præceptorum vitia demigrant in eos quos instituunt. Et honestæ vitæ institutio potissimum ab illis petenda est, qui virtutem ipsis factis præstiterunt, non ab iis qui composuerunt

sitis arte verbis de virtute nugantur. At nunc summi orbis monarchæ futuri, Deum immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi instituendíque creduntur? cùm principi non minus tum perniciosum sit, tum indecorum, ab inhonestis institui, quàm nasci. Nec quęlibet artes discendæ sunt principi, sed hæ duntaxat quæ tradunt rationem rectè administrandi regnum. Erasm. ex Plutarcho in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam pædagogus pueri cura suscepta, cùm interrogaretur, quid esset illum docturus? Efficiam, inquit, vt honestis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutem propter se, odisse vitium propter se. Plut. in Lacon.

Alius.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent vtilitatis pueris adhibiti pædagogi? Efficiunt, inquit, vt quę sunt honesta. eadem pueris fiant etiam iucunda. Plut. in Lacon.

Alexander.

Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summa veneratione prosequebatur: dicēs, se illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, à præceptore bene viuendi initium accepisset. Plut. in eius vita.

M. Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De præceptoribus malis & indoctis.

Diogenes.

Olim in scholis pingi solebant Musæ, ceu studiorum præsides ingressus igitur scholam Diogenes

cùm videret multas Musas, discipulos admodum paucos, dixit præceptori: Cum diis multos habes discipulos. Ludens ex ambiguo sermonis. Nam Græci cum diis dicunt, pro eo quòd nos dicimus, fauentibus diis. Interdum σὺν id est, cum, significat comitem: Cum multis te defendi, id est, multi mecum te defenderunt. Laer. lib. 6.

Idem.

Puerum conspiciens indecorè se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans, primæ ætatis formatoribus potissimùm imputandum esse, si adolescentes euadã malè morati, aut secus. Aphthonius & Priscianus.

Alcibiades.

Ludum literarium ingressus, poposcit Iliadem Homeri: cúmque ludi magister negasset sibi esse quicquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans, impudenter eum docere literas, qui non semper Homerũ haberet in sinu. Eras. l. 5. apoph. ex Plut. apoph.

De præconibus laudum.

Themistocles.

SCiscitatus, vtrum Achiles esse mallet, an Homerus? Dic ipse prius, inquit, vtrum malles esse victor in Olympiis, an præco, qui victores pronuntiat. sentiens, multo præstantius esse res egregias gerere, quàm gestas celebrare. Homerum præconi conferens. Plutarc. in Græc. apoph.

Stratonicus.

Apud Abderitas agens, conspicatus illic singulis ciuium singulos esse præcones, adeò vt propemodum maior esset prẹconũ numerus quàm ciuium, à cœna cœpit per ciuitatem summis pedum digitis ingredi, demissis in terram oculis. percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidisset illius pedibus, ita respondit. Cæterùm quidem bellè valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipsis adulatoribus, illum vnum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam. Sentiens, illic præconum plena omnia. Athen.

Alexander.

Cùm nuntius quidam gaudio gestiẽs, porrectáque manu accurreret, rem prosperè gestam ei narraturus: Quid mihi bone vir magni nunciabis, nisi nuncies Homerum reuixisse? significans, omnium præclarè gestorum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plutar.

Idem.

Ilium profectus, & Achillis statuam coronans: O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens, & Homero: quorum ille fidissimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit. Plut. in vita Alexandri, & Cicero pro Archia.

De præda militari.

Themistocles.

QVum aliquando ad mare visendi cadauera gratia accessisset, ac torques armillásque passim disiectas videre, ipse quidem præteriit, sed amico qui sequebatur dixit: Collige tu tibi, nam tu Themistocles

stocles non es. Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, vt quicquã ageret indignum egregio duce, cui gloria debet esse satis magnum virtutis præmium. Plut. in vita Themistoclis.

Alexander.

Quum in Arbelis de rerum summa periclitatus esset, conflicturus cũ mille hominum millibus ad pugnandum instructis, adierunt illum milites aliquot ipsi bene volentes, deferebántque cæteros, quòd in castris inter se miscerent sermones, conspiraréntque ne quid prædæ in regiũ tentorium deportarent, sed ipsi totum in suum verterunt lucrum. His auditis subrisit Alexander: Fausta, inquit, nuntiatis. Siquidem audio sermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum fefellit diuinatio: plurimi nanque milites regem adiere, dicentes: Bono animo esto rex, neque metuas hostium multitudinem, qui ne pudorem quidem nostrum ferre poterũt. Plutarch.

Annibal.

Profugus, apud Antiochum regẽ agebat. Is ostendit illi suum exercitum barbarico apparatu magnificè instructum, sed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter esset contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia satis essent futura Romanis? Tum Annibal, Planè satis arbitror, etiamsi auarissimi sint Romani. Lusit Pœnus ab inexpectato. rex de prælio sciscitabatur, iste respondit de præda. Quid enim aliud est miles imbellis, auro, argento, cæterisque rebus ad prædam inuitantibus instructus? Plut.

De præmio virtutis.

Socrates.

Interrogatus, quænam ciuitas ritè gubernari possit? respondit, Cùm boni inuitantur præmiis, iniusti dant pœnas. Ex Platone recitat Brus. libr. 5. cap. 8.

Idem.

Præmia decreta iis qui in Olympiis aut Nemeis vicissent, contraxit, eáque maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuissent, dicens, illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & si vicerint, magis aduersus patriam quàm aduersus hostes coronari: & quàm senuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia: vt, qui nec bello sint vtiles, nec gerendæ Reipub. accommodi. Laër. l. 1.

Solon.

Interrogatus, vnde Respublica maximè vigeret: Si boni, respondet, præmiis incitantur ad virtutem, mali autem ad virtutem negligentes, coërceantur pœnis. Stob. ser. 41.

Tritantæchmes.

Quum post cladem acceptam à Persis, quidam ab Arcadia transfugissent auxilia pollicentes, producti sunt in conspectum Xerxis. Ibi Persis percõtantibus, quid agerent Græci? respõderunt, eos celebrare Olympia, ac gymnasia equestriáque certamina spectare. Rursus percontantibus, quod esset certaminis præmiũ? responderunt, coronam oleaginam. Hic Tritantæchmes Artabani filius, versus ad exercitus præfectum: Papæ, inquit, Mardoni, in eiusmodi viros nos incitasti ad pugnandũ qui nõ pecuniarũ gratia certamina agitant, sed virtutis ac laudis? Ea vox cum

visa est timida, vt sæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Herodotus in Vrania.

Lycurgus.

Suprà de pœna malis infligenda.

Lysander.

Interroganti Persæ, quàm Remp. maximè probaret? Eā, inquit, in qua fortibus viris ac meticulosis congrua vtrisque redduntur. Sensit virtutem inuitari præmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc est quod apud Homerum stomachatur Achilles, tantum honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea sententia non solùm habet locum in Repub. verùm etiam in priuatis familiis. Sunt enim hæc duo præcipua ad conseruandam cuiuslibet gregis disciplinam. Honos enim non solùm alit artes, vt habet prouerbium, verùm etiam virtutem. Nec tam refert, monarchia sit, an aristocratia, an democratia, an aliqua Reipubl. forma ex his tēperata, quā, vt in quacunque gubernatione discrimen habeatur publicum inter viros vtiles Reipub. & suo viuentes abdomini. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà tit. de Laudis contemptu.

Agis vltimus.

Cùm iam ad dirum mortis supplicium duceretur, interrogatus ab Ephoro, num quid pœniteret eorum quæ fecerat? Nequaquam pœnitet, respondit, nil enim aliud feci, quàm quòd prudentiam cū honestate semper coniunxerim. Sciuit nimirum vir ille bonus, ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium: quicunque sequatur euentus. Plut.

Galienus imp.

Taurum ingentem quum in arenā emisisset, prodissétque ad eum feriēdum venator, neque productum decies potuisset occidere, Cæsar coronam venatori misit, mussitantibus cunctis, quid rei esset, quòd homo ignauissimus coronaretur? Galienus per Curionem dici iussit, Taurum toties non ferire difficile est. Ludēs significauit, graue discrimen esse toties tauro occurrere, etiamsi non ferias. Trebellius Pollio.

De præsagiis.

Vect. Valens.

QVum à Claudio Cæsare immineret periculum, atque interim Silius cū Messalina domi vindemiæ simulachrum omniū lasciuiarum genere celebrarent, conscendit prælatam arborem, & in ea prospectantis speciē stabat: interrogantibus quid aspiceret? respondit, Tempestatem ab Ostia atrocem. Id siue ioco dixit, siue fortè lapsa vox est, in præsagium vertit. Mox adsunt à Cæsare nuntij qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui palam nupserat Messalina, quam Cæsar dissimulantem confirmatis nuptiis supplicio affecit. Erasm. l. 6. apoph.

Vide titul. de Diuinatione & Ostentis.

De precatione, siue oratione hominis ad Deum.

Socrates.

NIhil vltrà petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm vt bona tribuerent: quoniam ij demū scirēt quid vnicuique esset vtile. nos autem plerunque id votis expetere, quod non impetrasse melius foret. Etenim dēsissimis tenebris inuoluta

morta-

mortalium mens, in quam latè patentem errorem cæcas precationes tuas spargis. Diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt: honores concupiscis, qui plures pessum dederunt: regna te cum ipsa voluis, quorum exitus sæpenumero miserabiles cernuntur. Splendidis coniugiis iniicis manus: at hæc vt aliquando illustrant, ita nonnunquam funditus domos euertunt. Desine igitur stulta futuris malorum tuorum causis quasi felicissimis reb. inhiare, téque totum cœlestium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona ex facili solent, etiam eligere aptissima possunt. Valerius Maxim. libr. 7. cap. 2.

Bias.

Eos qui sibi mentem à Deo bonã largiri precarentur, nec tamen disciplinam capesserent, parum cordatos esse dicebat. Quãdo neque vt pictor quisque bonus euadat, dari sibi à Deo bonos colores & lineã exoptat, quin magis artem perdiscit: Sicut nec votis proficit, qui musicus esse cupit, nisi artem consectetur. Adeò nihil prodest, circa preces occupari nisi rectè viuendi studio tenearis. Sto.

Idem.

Aliquando cum impiis ac sceleросis hominibus naui vehebatur, & quũ omnes periclitarentur, impiis deorũ opem implorantibus: Silete, inquit Bias, ne dij vos nebulones hîc nauigare sentiant. Deus autem impiorum precibus irritatur magis ad vindictã, quàm ad opitulãdum flectitur. Laer. lib. 1. cap 6.

Diogenes.

Suprà de Decoro vbique in omnibus obseruando.

Epicurus.

Dicebat, Si mortaliũ omnem votis Deus responderet, propè futurũ esse, vt vniuersum genus hominum pereat. Quandoquidem videre est, tantas, támque diras & exitiales imprecationes vicissim hinc inde vulgò effundi Stob.

Athenodorus.

Multum eos damnari debere aiebat, qui longis orationibus Deum fatigarent, eáque peterent, quę peti ab eis homines scire nollent. Rogandúmque solùm de eis Deum esse, quę minimè molestè homines ferrent, etiamsi ab omnibus intelligantur. Addebat etiam, ita cum hominibus homines viuere debere, non secus ac si Deus eorum semper actiones intueretur. Hoc autem modo illos carpebat, qui iniusta à Deo peterent: & ipsi sibi, quò minus exaudirentur, impedimento essent. Fulgos. lib. 7. cap. 2. ex Seneca, cuius verba hęc sunt epist. 10. Tunc scito (inquit Athenodorus) esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perueneris, vt nihil nisi Deũ roges, nisi quod rogare possis palã.

Lacones.

Si quando diis supplicarent, summa deprecationis hæc erat, vt dij immortales bonis nil aliud adderent, quàm honesta, præterea nihil. Non aliud petebant virtutis præmium, quàm honestam famam, cùm multa alia sint aliarum gentium vota: non solùm multiloquia, verùm etiam inutilia, nonnunquam & turpia à diis postulantium. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Petitione.

De principe bono, ac eius in regni administrationis officio.

Solon.

Dicebat, eum principem meritò laudandum esse, qui Democra-

tiam ex monarchia ciuibus constitue re. Stob. ser. 46.

Idem.

Tum primùm imperiũ gerendum esse suadebat, si quis prius ferre imperium didicerit. Quomodo enim aliis imperare poterit is, qui ipse imperium non est passus? Potest autem hoc apophthegma referri ad eos, qui prius alieno parẽdo imperio, discunt imperium in alios gerere. Vel qui prius cupiditatibus imperant suis, quàm in alios exerceant imperium. Neque enim idoneus est vt aliis dominetur, qui ipse seruit affectibus: neque rex aliis esse potest, nisi quem prius ratio rexerit. Diogenes Laertius in eius vita, & Erasmus in prouerb. Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio: & Antonius parte 2. serm. 1.

Pythagoras.

Ita imperandum esse principi dicebat, vt veneretur magis quàm metuatur. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob. serm. 46.

Cleobulus.

Felicẽ existimabat principem qui nemini conuersantium sibi crediderit. Stob. ser. eod.

Pittacus.

Eum demum principem laude dignum existimabat, qui efficit, vt subditi metuant, non ipsum, sed pro ipso. Ibidem.

Bias.

Optimum principem pronuntiabat esse, qui vtatur patriæ legibus. Ibidem.

Chilon.

Optimum esse regem dixit, qui operam dat, vt non metuatur. Eo. ser.

Thales.

Pronuntiauit, principis felicitatem existimare se, si vitam obiret, postquam consueuisset iuxta naturam. Ibidem.

Socrates.

Dicere solebat, eum esse optimũ regem & principem, qui à propriis affectibus temperaret. Phauorinus.

Plato.

Tum demum beatum terrarũ orbem futurum prædicauit, cùm aut sapientes regnare, aut reges sapere cœpissent. Plato ipse epist. 7. Cicero epist. 1. ad Quintum fratrem. Valerius Max. lib. 7. cap. 1. Agapetus ad Iustinianum Cæsarem.

Idem.

Principem laude dignum esse existimabat, qui sibiipsi prius, deinde aliis commodè imperare possit. Ant. in Meliss. par. 2. ser. 1.

Isocrates.

Dicebat, optimum principem semper imitari eum, non qui maximum imperium acquisierit, sed qui optimè præsentibus vsus sit. Anton. in Meliss. par. 2. ser. 1.

Anacharsis.

Bonum principem iudicabat eum esse, qui non solus prudẽs sibi videtur, sed bono & iusto aliorum consilio ludens acquiesceret. Stob.

Philon.

Eius dictum est, Si vis bonus esse rex, cum fortitudine benignitatem & mansuetudinem serua, vt non formidolosus, sed reuerẽtia dignus tuis subditis videaris. Phauorinus.

Bion.

* Oportere bonum principem à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse dicebat. Stob. ser. de magistratu.

Agathon.

*Dixit, principem oportere trium meminisse: primùm quòd imperet

hominibus, deinde quòd secundum leges, tertiò quòd non semper imperet. Eod. ser.

Musonius.

Dicebat, conandum esse principi vt verendus potius subditis sit, quàm metuendus: illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus.

Xenophon.

Suprà de Liberalitate.

Archidamidas.

Suprà de Mansuetudine.

Agis.

Ad Agidem Archidami filiũ quum quidam dixisset, Philippum effecturum, ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit, ô hospes, nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumque paratum: & ad proferendum imperium, si contingat: & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem, cùm plerunque principes id quod obtingit malè administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus, Plutar.

Agesilaus.

Licet Lacedæmoniorũ rex esset, post multa egregia facta, nequaquam sibi principatum, sed tum Rempublicam, tum sociis & amicis Reipublicæ gerere dicebat. Quo dicto docere voluit, ita demum qui potitur imperio, verè legitiméque imperare, cùm & ipse paret imperio legum, & eorum, qui in Republica magistratu funguntur. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud assiduè in ore habuisse fertur: Principis esse, non mollicie delicisve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Celebratur & hoc illius dictum, principibus potissimùm ediscendum. Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti, quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Neque enim verè victor est, qui iracundiæ vindictam flagitanti frænum nescit imponere. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud sibi cum primis ducere solebat gloriæ, quòd cum rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibiipsi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset. id pulchrius esse iudicabat, quam quòd regnum obtineret in alios. Plutarchus.

Idem.

Cùm Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eo quòd alerent externum militem, Agesilaus in Ægyptum profectus est, ab Thaco Ægypti rege accitus stipendio. Cæterùm Agesilaus ob corpus incultum, ac vestis vtilitatem, venit in contemptum eius gentis hominibus, qui sperarent se visuros Spartanum regem talem, qualis esset rex Persarum, corpore decentissimè ornatum: perperam sanè de regibus sentientes, quos externo cultu putabant æstimandos potius, quàm animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultu ac victus simplicitate mutauit, sed interim ostendit, maiestatem dignitatémque regiam non vestium splendore, sed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauitérque taxauit vulgares monarchas,

quibus si diadema, purpuram, aurum, & gēmas detrahas, nihil videas præterea regium. Plutarchus in Lacon. & Athenæus.

Idem.

Quum à rege Persarum essent allatæ literæ, de hospitio, déque amicitia tractantes, non recepit, sed iussit illos regi renuntiare: Nihil esse necesse priuatim ad ipsum literas mittere: cæterùm si perspicuum foret illū bene velle Lacedæmoniis & Grę cis, ipsum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd si deprehenderetur insidias tendere, ne putet, inquit, quòd me sit habiturus amicum, etiāsi multas ab eo recepero epistolas. Quid hoc animo sublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic vnicus erat scopus, consulere Reipublicæ commodis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Si quid esset quod per milites celeriter cōfici vellet, primus ipse sub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad industriā extimularentur. Efficacissimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit. Erasm. ex Plutarcho.

Idem.

Cùm parum instructus esset equitatu, Ephesum sese recepit: ibi opulentis denuntiauit, vt quicunque pro se virum & equum præberet à militia esset immunis. Hac arte factum est vt pro ignauis, ac timidis diuitibus, breui colligeret & equos & viros strenuos, ac bello idoneos. Qua quidem in re dicebat sese Agamemnonis exemplum retulisse, quòd is accepta equa generosa, virum diuitem, sed ignauum militia expulisset. Hę sunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatémve necessarium est, non per violentiam inuidiosam extorqueat, sed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat. Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Anaxilaus rex percontatus à quodam, quem principem Reipub. salutarem pronuntiaret? respondit: Qui beneficiis se à ciuibus vinci nequaquam patitur. Phauorinus.

Agasicles.

Cuidam ab eo sciscitanti, quo pacto posset aliquis tutò imperare nullo stipatus satellitio? respondit, Si, sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compendio. Domini tantùm timentur à seruis, & mali metu coercentur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis consulit potius quàm sibi, diligitur ab illis, sic vt authoritatem comitetur reuerentia. Aduersus hos adeò non est opus satellitio, vt non aliud sit satellitium fidelius illorum stipatu. Quòd si rex beneuolentia ac benefactis adiungeret sibi ciuium animos, non esset opus barbarico conductitióque satellitio: sed nullos habere corporis sui custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint, dum metuant, nullos magis habent suspectos, quàm quibus oportebat maximè confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi. Plutarchus.

Ariston.

Suprà de Hostibus, & inimicis, & de Hostibus nō crudeliter tractādis.

Eusebius philos.

*Illum qui aliis præest & pręcipit, non potestate solum regendi & imperandi,

perandi, sed dignitate prudentiáque subditis antecellere debere dicebat. Item, Boni principes hoc vnum proprium esse lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiæ & bonorum omnium à subditis testimonium habeat. Stob. serm. 44.

Epictetus.

* Multa extant de principe, & eius officio, scitè dicta ab Epicteto. Inter cætera hæc occurrunt. Quemadmodum si gubernare nauem conareris, omnino prius artem gubernandi perdisceres: ita ciuitatem recturus regendi disciplinam discito. Vt enim illic nauis vniuersa tuæ fidei committitur, ita hic tota respub. gubernanda tibi est. Si proposueris ornamenta quædam ciuitati consecrare teipsum pulcherrimo mansuetudinis, iustitiæ & beneficentiæ ornamento primùm decores. Beneficiis ciuitatem obstringe, non tectis in sublime structis, sed animis promotis. Prȩstat enim in paruis domiciliis magnos animos habitare, quàm in magnis ædibus humilia mancipia latere, ceu feras in suis lustris. Quemadmodum sol non expectat preces & incantationes vt exoriatur, sed illico fulget ac salutatur ab omnibus: ita neque te (princeps) expectaueris plausus, strepitus: & laudes, vt benefacias: sed sponte confer beneficia, & æque ac sol amaberis. Stobæus, eod. serm.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat, si desinas θεομαχεῖν, id est, cum diis bellare, sed meis te copiis adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic respondit Leonidas: Si nocuisses quæ sint in vita honesta, abstinuisses à concupiscendis alienis. Mihi verò potius est pro Græcia mori, quàm in populares meos gerere monarchia. Quid iam impium est quod mortalium vulgus non admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honestam mortem pro amicis liberandis oportere, quàm monarcha factus eos seruitute premere, à quibus venerat depulsurus seruitutem barbarorum. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Interroganti, quo pacto quis regnum tutò possit tueri? Si, inquit, amicis concedat iustam libertatem, pro viribus interim aduigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit, quòd amicis nihil non permitterent, ciues iniuria affectos negligerent. Hic temperantia adhibenda est, vt princeps nec amicos alienet tyrannica sæuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audendum præter ius aduersus plebeios: qui nimium irritati, sæpe reges suos excusserunt. Plut.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cum dictum esset, eo tempore bene Lacedæmoniis esse, quòd bene regere reges didicissent; respondit id potius accidere, quòd subditi parere didicissent. Ostendens, bonam popularium vrbium administrationem, non tam in principum regimine, quàm in populorum obedientia consistere. Nam si populi in diuersum à principibus traherent, difficillimum arbitrabatur esse, vt principes optimè gubernare possent. Plut.

Cyrus.

Dicebat, Neminem debere impe-

rare, qui subditis suis non esset melior. Principémque non decere esse inferiorem neque intelligendo, quæ opus sunt, neque gerendo quæ tempus expostulat. Plut.

Pythagoras.

*Dicebat principes magis metuere debere, vt subditi eos vererentur quàm timerent. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob.

Idem.

Dicere sæpenumero solitus est, similia esse boni pastoris & boni regis opera. Boni igitur pastoris cùm sit bene poscere gregem, omniáque mala ingruentia auertere: sic ad bonum regem spectat, vt diligenter gubernet ciues sibi à Deo concreditos, omniáque legibus prohibeat, quæ in Reipubl. perniciem ingruere videntur. Xenophon.

Xenophon

* Istud (inquit) opinor magnum esse argumentum virtutis in principe, si subditi ipsum libenter sequantur, & in periculis vnà perseuerent. In Oeconomico.

Plato.

*Scribens ad Dionem, inter cætera dicit, Nolo te ignorare, quòd ob sequendo & placendo hominibus, rerum gerendarum commoditas acquiritur: austeritas verò solitudinem parit. epist. ad Dionem.

Musonius.

*Dicebat Conandum esse princibi vt verendus subditis potius esset quàm metuendus. Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus serm. 46.

Dionysius iun.

Dicere solebat, se multos alere sophistas, non quòd illos admiraretur, sed quòd per illos admirabilis esse studeret. Sciebat populum de illis tanquam de viris doctis magnificè sentire: hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Eadem arte fortasse principes quidam alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque Plut in Regnum apoph.

Philippus.

Aiebat, oportere meminisse principem, quòd homo existens, potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stob. ser. 46.

Anonyma.

Philippũ Macedoniæ regem cùm anus accessisset, vt causam ipsius cognosceret: respondit, sibi nequaquam esse otium. Cúmque anus inclamasset, Proinde nec rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, nó illi solùm præbuit aures, verùm & aliis quoque. Plutar. in apoph.

Idem.

*Aiebat oportere meminisse principem, quod homo existens potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus. sermone 46.

Alexander.

Interrogatus, quis optimus princeps esset: Qui, inquit, amicos donis retinet, & inimicos beneficiis amicos facit. Anton. in Melis par. 2 ser.

Alex. Seuerus.

Aurum & argentum rarò cuiquam nisi militi diuisis: nefas esse dicens, vt dispensator publicus in delectationes suas suorúmque converteret, id quod prouinciales dedissent. Lampridius.

Idem.

Idem.

Cùm ab amicis reprehenderetur, quòd immemor maiestatis imperatoriæ, non pretioso vestitu, auro, gemmísque corpus etiam ornaret, respondit: Principatum ac imperium in virtute esse, non in corporis decore. Ibid.

Philiscus.

Ad Alexandrum aliquando dixisse fertur: Ad gloriam incumbe, verùm ea conditione, ne sis pestis, vel magnus aliquis morbus, sed pax & sanitas. Affirmans per vim & sæuitiam expugnare ciuitates, populos exscindere pestilentiam esse. Sanitatis verò, salutísque, subditorum rationem habere: ea enim sunt pacis commoda. Ælian. libro 14. de Var. histor.

Anaxilaus Rhegij princeps.

*Interrogatus, quid in principatu felicissimum esset, respondit, nunquã beneficia conferendo vinci. Stob. serm. 46.

Agrippinus.

Conabatur eis quos damnabat, persuadere, quòd ipsis expediret damnari, non enim tanquam inimicus (ipsis aiebat) nec vt latro, sententiam contra eos fero: sed veluti tutor & curator ipsorum. Quemadmodum & medicus hominem secandum consolatur, & seipsum exhibere persuadet. Stob. ser. 46.

Plutarchus.

*Tot (inquit) tantorúmque bonorum & munerum, quæ diis largiuntur, nullus est fructus, aut vsus refectus sine lege, iure & principe. Ius finis est legis: principis opus lex: Princeps autem imago Dei cuncta administrantis, lib. ad princip. indoctum.

Sthenius.

Pompeius Magnus, cùm Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, interficere omnes statuisset: Stenius eius ciuitatis princeps. Pompeiũ adiit, & his verbis affatus est: Non æquum facis Pompei, qui propter vnũ noxium, multos innoxios occidere paras. Quo audito, Mamertinis pepercit Pompeius, ciuitatémque & Sthenium liberauit. Habes autem hîc in Sthenio exemplum, quem animum erga Rempubl. oporteat habere principẽ si in periculum incidat: in Pompeio autem placabilitatis argumentum, qui viri boni maluerit habere rationem, quàm indulgere iræ. Plutarc. in apopht.

Liuia.

Augustus imperator cùm apud Liuiam vxorem solus conquereretur de hominum insidiis, quæ hinc inde etiam vigilantissimo struerentur: Mirum non est, respondit Liuia quòd tibi parentur insidiæ, partim quòd id non sit alienum à natura partim quòd magno imperio multa facias, ex quibus par est plerósque molestiam capere. Princeps enim non potest omnibus placere: sed etiam quantumuis rectè imperet, ei multis irasci necesse est. Dion in Augusto.

Tiberius.

Præsidibus onerandas tributo prouincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere. Sueton. Dion.

Alex. Seuerus.

Eius vltima verba dicuntur hæc fuisse, Turbatã Rempub. vbique accepi, pacatam etiã Britannis relinquo, Senex, & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens,

si boni erunt: imbecillum, si mali. Ælius Spartianus.

Fl. Vespasianus.

Grauiter febricitas, cùm increparetur à medicis, quòd morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, faceretque omnia quę ad principatum spectarent, respondit: Imperatorem stantem mori oportere. Xiphilinus in eius vita. Idem etiam Turbo præfectus prætorio dixisse fertur, apud Xiphilinum in vita Adriani.

Traianus.

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, qui amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Erasm. lib. 8. apoph.

Anonyma.

Hadrianum transeuntem mulier quædam appellauit, Audi me Cæsar, Is cùm respondisset, Non est otium: illa clamauit, Noli ergo imperare, Ad hanc vocē restitit, & audiuit mulierem. Hoc & aliis tribuitur, vt paulo ante Philippo: neque quicquā vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri. Dion. in Hadriano.

Hadrianus imper.

In senatu frequenter dicere solebat, se sic gesturum principatum, vt sciret rem populi esse, non suam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum distinguit regem à tyranno. Dion.

Iidem.

Dicere est solitus, sibi molestum esse, si quem videret tristem: cùm tamen omnes doctos vexaret quæstiunculis, sed vexatos donauit aliquo munere. Dion. Cassius.

Placilla.

Theodosij imper. vxor, subinde admonere maritum solebat, vt consideraret, quisnam ante imperium fuisset, & in quem locum ab vniuersitatis huius Deo esset euectus. Reuocare autem in memoriam voluit, olim hominem fuisse priuatum: nunc autem ideo vocatum ad imperium, vt eius gubernatione, non tantùm Romana in ciuilibus respublica sed diuinus etiā cultus probè institueretur, atque conseruaretur posteris. Nicephorus Callistus. lib. 12. cap. 42.

Constantius Chlorus.

Suprà de Eo, quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Fridericus.

Tum demum saluam Rempubl. fore dicebat, si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ simulationem ac dissimulationem deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & iudici inter consilia diiudicare non difficile esset. Æneas Syl. lib. 3. Commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quínam sibi charissimi essent? Qui inquit, me non magis quàm Deum ipsum timent. Depromptа sanè ex Christiano pectore sententia. in primis enim timēdus Deus, rex regum, & dominus dominantiū. Æneas Syl lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Otho Syluius.

Cùm videret aut deponendū imperium, aut magna ciuium suorum strage tuēdum, statuerat spontè mori: verùm dehortantibus amicis negauit se tanti facere vitam suam, vt ob hanc quenquam suorum interire cuperet. Erasm. lib. 8. apophtheg. ex Plutarcho.

Alphon-

Alphonsus.

Eos demum principes magnifaciendos dicere solebat, qui iustitiam probè excolerent: hæc enim in quo fuerit, eius imperium æquo omnes animo patiuntur, illiúsque moderationi sese etiam sponte subiiciunt. Vt de Cyro illo legimus, quem non iustitiæ solùm, sed omnium etiam regiarum virtutum exemplum fuisse apud suos, creditum est. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Eum principem mirum in modum probabat, cuius simplex verbũ tantum ad fidem valeret, quantum priuatorum hominum iusiurandum. Sensit autem, non vulgarem principis virtutem esse, stare verbis, & facto præstare id, quod verbo semel promisit. Ibidem.

Idem.

Illud quoque assiduè in ore habuisse fertur: Tanto priuatis hominibus reges meliores esse debere, quanto honoribus & dignitate antecellerẽt. Panorm. libro 4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Apud Alphonsi aulicos, cùm de gerendo principatu esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri, vel eo maximè dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes procliuioribus. Panor. lib. 2. de Alphonsi reb. gest.

Idem.

Cùm præterea de principũ vita & moribus disceptassent, dixisse fertur: Principibus nõ modò sua causa à peccato abstinendum esse, sed multò etiam magis, ne sua vitia infundantur in ciues suos. Quantò enim flagitium conspectius, tanto offendiculum grauius. Panorm libro 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Præterea cùm de subitorum moribus disputaretur, Alphonsus respõdisse dicitur: Veluti ad solis motum ita populares semper in principum mores verti atque formari. Vulgus enim imitatur, quod à principibus conspicit factitari. Ibidem.

Idem.

Regem illiteratum ac indoctum, nil aliud nisi asinum coronatum esse dicebat. Æn. Sylu. lib. 1. comment. in Alphonsi res gestas.

Idem.

Commemorantibus quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, Eam vocem bouis esse, non hominis. Non omnes literæ conueniunt principi: sed ea quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæque rectè ac secus gestorũ exempla commonstrant id quod facit. histor. Ibid.

Idem.

Audiens ab agricultoribus, mala punica, quæ natura acria essent, arte & diligentia fieri dulcia: Cur non etiam nos, inquit, ciues & populares nostros ingenio malo, prauóque præditos, industria & labore meliores reddimus? Innuit autem, populi mores vix esse tam prauos, quin ritè gubernantis studio, labore & industria meliores reddi queant. Panor. lib. 4. de reb gest. Alphonsi.

Idem.

Alphonsum quum adissent legati Matricienses, in quorum agris tum agebat, consulentes vtri iuberet ipsos gratificari, Nicolaóne Picinino: an Francisco Sfortiæ? respondit, ambos pro amicis habendos: sed nihilo secius ab ambobus, tanquam ab i-

nimicis cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciscum simultas intercedebat: ac rex nondum statuerat, vtrum vellet in societatem recipere, cùm vtrunque ob dissidium nô posset. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Reprehensus, quòd parum regaliter incederet, respôdit, Malle se moribus & authoritate regem videri, quàm diademate aut purpura. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi, & Æn. Syl. de eius dictis.

Æneas Syluius.

Audiens Alphonsum Aragonum regem neminem ex suis lædere, respondit: Iusti principis esse, non solùm afficere neminem iniuria, sed & eos qui damna quibusuis hominibus sine iusta causa inferunt, si possit, prohibere. Nam teste Cicerone, qui aut non obsistit si potest, iniuriæ tam est in vitio quàm si patriam aut parentes deserat. Æn. Syl. libr. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Caspar Zchlick.

Is, trium Cæsarum cancellarius, optare se dicebat, Omnes reges aliquando priuatos, pauperésque fuisse. Neque enim satis miseretur, qui nunquam fuit miser. Ibidem.

Otho imp.

Boso, Arelatensium rex vltimus, episcopo Arelatêsi in vigilia natalis Christi, ne officium in ecclesia nocturnum celebraret, nisi ipso præsente mandauit. Episcopus autem quum aliquandiu cum sacerdotibus aduentum regis frustra expectasset, vltra horam consuetam, prosequutus est sacra. Superueniens autem rex cœpit expostulare cum episcopo, cur non expectasset? commotúsque dedit episcopo alapam in medio populi. Episcopus autem quum regem apud Othonem primum Romanorum imperatorem accusasset, mâdauit Otho, vt ob tantum facinus decollaretur. Archiepiscopus verò cû reliquis episcopis & principibus cùm intercederet apud imperatorem, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur, ait rex: Nô est æquum vt rectum Imperatoris iudicium executioni nô mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum ex principis ore frustra egredi. Munsterus libro secundo Cosmograph.

Plura pete ex apophtheg. de Magistratu, de Reipublicæ gubernatione, de Regno, &c.

Principum clementiam, liberalitatem, iustitiam, mansuetudinem, castitatem, &c. *vide propriis locis.*

De principe malo.

Alexander.

Cinesias videns Alexandrum Magnum à pharmaco, quod sumpserat, vehementer turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum est, cùm vos dij talia patiamini? Alexander autem ægrè attollens oculos: Quales, inquit, dij sumus? metuo, ne diis inuisi. Eras. lib. 6. apoph.

Antiochus.

Cùm in venatu quodam feram insequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in casam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiit: atque inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit, quòd cætera quidem probus esset, sed plerásq. functiones mandaret amicis improbis, ipse ad eorum facta conniuens: tum quod immodico venandi studio, frequenter necessaria negligeret. Adhæc tû

temporis nihil respondit, nec quis esset prodidit: verùm vbi diluculo satellites venissent ad casam, iámque agnosceretur, allata purpura simul cum diademate? Age, inquit, ex quo vos indui, heri primùm vera de meipso audiui. Nam ferè hoc studio est his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant nisi blandum auribus. Plut. in apoph.

Cato Maior.

*Pessimum dicebat esse principẽ, qui imperare sibiipsi nequiret. Stob. serm. 44.

Plutarchus.

*Potestas malitiæ coniuncta, neruos (inquit) ac robur effectibus addit. Et verũ est illud Dionysij dictũ, qui se tum imperio frui maximè dixit, cùm quod liberet confestim exequeretur: Ingens autem periculum est, ne is mala facere deliberet, qui facere potest quæ voluerit. Si malitia potestatis cursum adipiscatur, celeriter affectum quemuis promouet: ex ira cædem, ex amore adulterium, & ex auaritia publicationem faciens, nisi rationis grauitas & pondus coerceat reprimátque potestatem libr. ad principem indoctum.

Hadrianus Imper.

Commodum Ælium Verum iterum consulem fecerat, eúmque imperio destinauerat: quem quum cerneret nec animo nec corpore satis validum, dicere solebat, In caducum parietem non inclinauimus, ac perdidimus quater millies H. S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Verè præsensit, Commodum inutilem imperio, sed serò. Dion, in Hadr.

Galienus Imper.

Prouinciarum defectionem, quasi leuissimarum rerum iacturam, ioco solebat eludere. Cùm enim nunciatum esset Ægyptum defecisse: Quid, inquit, sine ligno Ægyptio esse non possumus? Quum vastatã Asiam Scytharum incursionibus accepisset: Quid, inquit, sine aphronitro esse nõ possumus? Perdita Gallia, arrisit, dixítque: Non sine trabeatis sagis tuta Respublica est? Pessimi principis voces, cui quicquam potius est Repub. Trebellius Pollio.

Vide apoph. de Tyrannide.

De principio rerum agendarum duro.

Socrates.

Dicebat, Bene incipere, non esse pusillũ, sed iuxta pusillum, Græca sic habent, εὖ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ. quòd Laërtij interpres ita reddidit, Bene incipere paruum non esse, sed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis. sed sentit, ni fallor, bene incipere, non esse quidem paruum, sed parui fieri, aut rectè incipere, non esse pusillum, sed iuxta pusillum. Paulatim enim incipiendum, eo quòd qui initio præproperi sunt: serius perueniunt ad finem. vt alludat ad Hesiodum iubentem, vt pusillum pusillo addamus. Dicti argutia est in Græcis vocibus, éáque Latinè reddi vix potest. Laër. in eius vita.

Pittacus.

Illud decantatissimũ frequenter dicere solebat, Dimidium plus esse toto. Quo vir prudentissimus innuere voluit, omne quidem principium satis esse durum: verum si rem

aggrediamur serio facilè nos peruenire ad rei finem. Laërt. l. 1.

Stratonicus.

Byzantij, cùm citharœdus quispiã bellè cecinisset procœmium, cætera minus feliciter, surrexit ac præconis in morem pronuntiauit: Quisqui indicarit citharœdum qui bene cecinisset procœmium, drachmas accipiet mille. Eras. l. 6. apoph.

De probitate.

Anonymus.

ADolescens quidam cùm venderetur, rogatus à licitatore Erisne frugi, si fuero mercatus? Etiam si non fueris mercatus, respondit. Ne fortuna quidem seruilis docere potuit illum seruilia loqui. Qui enim natura probus est, vbique & apud omnes probus est. Plutarch. in apoph. Lacon.

Aeschylus.

Cùm hi versus, quos de Amphiarao scripsit Æschylus, in theatro recitarentur apud Athenienses,

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.
βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Id est, *Neque enim videri, at esse studet vir optimus.*
Segetem profundã mente studiosa colẽs,
Consilia quãdo hinc germinãt salubria.

Totus populus in Aristidem vertit oculos, agnoscẽs hoc laudis in eum competere. Plut. in Græc. apoph.

De probitate damnata.

Aristides.

CReatus procurator fisci, quod munus sanctissimè gesserat, tamen à Themistocle delatus est. ac repetundarum damnatus. Sed optimatum fauore non solùm illi mulcta remissa est, verùm etiam eodem redditus est muneri: quod per simulationem sic administrauit, vt omissa pristina seueritate, lenem se facilémque præberet iis qui publico malo gaudent ditescere. Horum opera factum est, vt populus tertiò munus summis fauoribus eidem deferret Aristidi. Tum ille: Ob integrè gestum munus damnastis: nunc quoniam præter æquum multa concessi ciuitatis expilatoribus, honore dignum iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quã damnato ac mulctato irrogastis. Norat quibus artib. posset fieri gratiosus apud populum, nisi maluisset iustus esse, quam plausibilis. Hoc dicto notauit vulgi peruersum iudicium, quod ea, quæ profutura essent Reip. vbique damnat: quæ nocent summis euehit laudibus. Plut. in Themist.

Vide apoph. de Innocentia, *& ingratitudine.*

De prodigalitate, profusione & largitione.

Crates.

DIuitum opes dicebat esse similes ficis arboribus in prærupti locis, è quibus vt homines nihil caperent fructus, sed corui tantùm, ac milui: ita ex illorum facultatibus tantùm alerentur scorta & adulatores. Refert Plutar. Laer. lib. 6. cap. 5. Stob. ser. 14. Alij hoc Dioni & Socrati adscribunt.

Chilon.

Cùm videret adolescentem liberaliter,

liter, vel profusè potiùs, ſuum patrimonium aliis largientè, ait: Si ſumptus magnos vbi non decet feceris, vbi decet mox exiguos facies. Max. ſerm.61.

Bion.

In quendam qui prædia ſua deuorarat: Amphiaraum, inquit, terra abſorbſit, tu terram. Laër.l.4.c.7.

Zeno.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Anaxagoras.

Veriſſimè dicere ſolebat: Magno cum negotio pecunias comportari, ſed multo maiore opera conſeruari ac cuſtodiri. Cui & poëta Ouid. aſtipulatur qui ait:

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri.

Quemadmodum enim echinum, ſic etiam nummos capere facilius eſt, retinere verò difficile. Sæpe enim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparſerit, iuxta Archilochum, eas vniuerſas ſemel in vnius ſcorti marſupiū effundit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Ælian.lib 4.Var.hiſt.

Socrates.

Socrates videns quendam facilè omnibus gratificari, nullóque delectu ſuppeditare: Malè pereas, inquit, qui Gratias virgines vt ſcorta proſtituiſti Stobæus ſermon. 14. Hoc autem Maximus ſerm.8. aſcribit Democrito.

Plato.

Supra de Luxu & Voluptate.

Ariſtoteles.

Suprà de Auaritia.

Diogenes.

Suprà de Luxu, & Voluptate.

Idem.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam postulationem, rogabat, cur, quum ab aliis obolum petere ſoleas à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum ſpero, à te verò an vnquam poſt hac accepturus ſim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, in deorum genibus ſitum eſt, attexuit enim hoc Homeri Hemiſtichium. Significauit autem, homini profuſo periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremã inopiam, vt ne obolum quidẽ haberet reliquum. Laërtius libro 6. Stobæus ſermone 13. Maxim. ſermone 61.

Idem.

Præteriens prodigi cuiuſdam ædes, inſcriptionem habentes, Venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt præ immodica crapula domum euomeres. Iam enim domum aſſumpſerat antequã venalẽ proſcriberet. Vomitus igitur erat ille verius, quàm venditio. Laërt.l.6.

Plutarchus.

* Luxurioſorum vitã quaſi quotidie morientem efferri dicebat. Anton.& Maxim. ſer. de prodigalitate.

Idem.

*Diuitem prodigum contemplatus oliuas edentem, & aquam bibentem: Si ſic, inquit, prandiſſes, non ſic cœnares. Eod. ſer.

Timotheus.

In Ariſtophontem prodigum grauiſſimè inuehebatur, inquiens: Cui nihil ſatis, eſt eidem etiam nihil turpe. Ælian.l.13.de Var.hiſt.

Epicurus.

Dicere ſolebat, Cui pauca non ſufficiunt ei nihil ſatis eſſe. Alludens ad eos, qui cùm habent quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt, non tamen ſua ſorte contenti, ampliſſimas diuitias ac opes petunt: quas ſi poſſiderẽt, laborarẽt diebus ac noctibus,

quo parta, leuiter, otiosè, ac prodigaliter deglutirent ac concoquerent. Ælian. l. 4. Var. hist.

Alexander.

Alexandro puero dijs largius facienti suffitũ, ac subinde ad thus accurrenti: Leonides illius pędagogus, qui tũ aderat, Heus, puer, inquit, tum largè facies suffitum, cùm regionem deuiceris quæ thus gignit. Pòst cùm eam regionem obtinuisset, memor eius dicti, hac sententia scripsit illi literas. Mitto tibi thuris & cassiæ talẽta aliquot, ne posthac parcus sis erga deos: quũ nõ ignores nos potitos regione odores gignẽte. Plut. in apop.

M. Cato.

Cato in Albidium, qui luxu facultates prodegerat, denique & ædes deuorarat, nouissimè consequutum incendium, quod reliquum erat, adsumpsit, ita iocatus est, vt diceret eũ fecisse proteruiam. Id erat priscum sacrificij genus, in quo si quid superfuisset, seruari religio erat, sed igni cremabatur. Plut. in eius vita.

Augustus Cæs.

Suprà de Fauore, arte & largitionibus captato, Anonymo tribuitur.

Sigismundus

Suprà de Ignauia.

Heliogabalus.

Suprà de Luxu & Voluptate, & de Pœna malis infligenda.

Alphonsus.

Equiti subinde aliquid flagitanti, sed mox quod acceperat profundenti: Si pergam, inquit, tibi dare quæ petis citius me pauperem effecero, quàm te diuitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam infert pertuso dolio. Panor. de rebus gestis Alphonsi lib. 2.

Idem.

Suprà de Luxu & Voluptate.

De proditione.

Agesilaus.

AD Agesilaum regẽ quum quidã venisset efflagitans vt id quod promisisset, præstaret ad regiã enim fidem pertinere, non verba modò, verùm capitis etiam nutus seruare: rex, quia res parum honesta videbatur, & propterea fidem in eo præstãdam esse ratus, respondit: Scito tu quoque, neminem à rege iniustam rem petere debere. Acuto responso ostendens rem honestam, quæ importunitate promissa: aut concessa videatur, laudabilius reuocari, quã, vt constantia famæ paretur, mala quæ promissa sunt præstari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Agis Archidami F.

Cùm Ephori dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam, nam is ipse te perducet in arcem. Et qui conuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere, qui suam ipsius patriam prodidit? grauiter admonens, nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Plut. in Lacon.

Therycion.

Delphis rediens, quum videret in Isthmo angustias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthij portarum custodes vos habet Peloponnesus. Allusit eo, quòd grauiter animaduerti solet in ciues, quibus vrbis portæ commissæ sunt, si eas indiligenter custodierint. Multò magis accusari merebantur Corinthij, qui totius Peloponensi portas Philippo prodidisset. Plut. in Lacon.

Theagenes.

Cilicon quidam siue Achæus, Miletum patriam prodiderat Pirienensibus

sibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exosus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes sic vltus est. Cilicon adiit Theagenem, in macello empturus carnes. Lanius dissimulato odio, porrigit carnium partem, veluti refecturus quod superesset. Cilicon profert dextram, ex aduerso retenturus carnes: Theagenes machæra sublata proditoris manum amputauit, ac ne id videretur errore factū, addidit: ista saltem manu posthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio quòd impium pro dignitate tractasset. Hinc adagium, Cilicontis exitium: quod in Chiliadibus recitat. Eras. l. 5. c. 6.

Nicostratus.

Cùm ab Archidamo multis præmiis pollicitationibúsque ad proditionem tentaretur, respondit? Archidame, te ab Hercule genus non ducere, satis intelligo. Hercules enim malos pœna affecit: Archidamus verò, eos qui probi sunt, malis afficere solet. Notabat autē Archidami fraudes, qui proditionem hostibus imponere tentabat. Plut.

Philippus.

Interrogatus quos amaret præcipuè, & quos maximè odisset? respondit: Proditiuros quidem in primis amo: eos verò qui iam prodiderunt, odi maximè. Stob. ser. 52.

Augustus Cæsar.

Quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui ab Antonio ad Augustum desciuerat, insolentius iactaret sua erga Cæsarem merita, ac sine fine exprobrans belli societatē molestus esset: Cæsar dissimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ, licet enim officium quod præstant pro tempore gratum est, ipsi tamen habentur pro malis ac fœdifragis. Plut. in apoph.

Sigismundus imp.

A Sigismundo cùm miles veteranus efflagitaret, vt promissum præstaret: Immoderata, inquit, tua fuit petitio. At miles quum respondisset, Poteras tamē negare, cùm peterem: nunc autem sine turpitudine, quod promissum est, rescindere non poteris. Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, malo facultatum mearum quàm famæ subire iacturam. Æneas Syluius libro 3. commentar. de rebus gestis Alphonsi regis.

Alphonsus.

Quum quidam ad Alphonsum Arragonum regē dixisset, decere principē non ea tantùm quæ verbis promisit præstare, sed ea etiam quæ nutu tantum affirmauit: Alphonsus respondit, Rectè sanè dicis: sed decet etiam petentes, vt ea tantùm à principibus efflagitent, quæ sunt iusta & honesta: sin minus, satius est promissis non stare, quàm peccare in leges iustitiæ. Panormit. lib. 3. de dictis & factis Alphonsi.

De promissionibus.

Pythagoras.

* AGe, inquiebat, res præclaras, nihil magnifici interim promittens. Stob. ser. de virtute.

Antisthenes.

Adolescens quidam Ponticus pollicebatur se rationē Antisthenis habiturum, si nauis ipsius quæ salsamenta vehebat, appulisset. Antisthenes accepto nouo vase, vnà cum adole-

ſcente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam : & impleto vaſe, cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri verò poſcenti farinæ pretium, commonſtrato adoleſcente, Hic (inquit) dabit, ſi nauis cum ſalſamentis appulerit. Significans inanes eſſe in diem pollicitationes, quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda. Laërt. lib. 6. Bruſ. lib. 2. cap. 2.

Alcibiades.

Apud Platonem in Sympoſio ait, ſe, quoties Socrati occurrat, verecundia affici, quia promiſſa non ſeruauerit : atque cupere Socratem ob id è vita excedere.

Ageſilaus.

Quum inducias per tres menſes pactas Tiſſaphernes non ſeruaſſet, oratores ad eum miſit, qui agerent gratias illi, quòd promiſſo non ſeruato, Deos ſibi hoſtes reddidiſſet. Plutarchus.

Idem.

Ageſilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret improbè poſtulando, vt promiſſum præſtaret, atque hoc ipſum crebro repeteret: Rectè ſanè, inquit, rex. Siquidē iuſtum eſt, quod petis, promiſi, ſin minus, dixi, & non promiſi. Quo dicto oſtendit, promiſſum nequaquam præſtandum eſſe, quo is cui promiſſum eſt, lædi poſſit. Plutarch. in Lacon.

Phocion.

Dicere ſolebat, Non magna quidem hominibus promittēda, ſed magna facienda eſſe. Verùm eius dictū inuertunt hodie, qui aureos montes ac Crœſi opes pollicētur hominibus, cùm ne gry quidem præſtent. Stob. ſer. de Prudentia.

Idem.

Quum Leoſthenes ciuitatē Athenienſium ad bellum pepuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus erectam : Phocion illius verba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quæ ſublimes quum ſint, ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in ſermonem ſplendidè magnificéque pollicentem, ſed infrugiferum: quemadmodū cupreſſus arbor ſublimi commoditóque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, ac vix vlla eſt ſterilior. Plutar. in apoph.

Scipio minor.

Cùm C. Lælio conſulatum petenti ſuffragaretur, Pompeiúſque, qui tibicinis filius putabatur, ſuffragaturum ſe eſſet pollicitus, atque longa expectatione Scipionem fruſtraretur (ſuam enim rem curabat) indignantibus cæteris, quòd deluſi eſſent, Scipio ſubridens: Stultitia (inquit) eſt noſtra, tanquam non homines ſimus rogaturi, iam diu tempus terimus, tibicinem expectantes. Plutarchus.

C. Cotta.

Dicebat ſeſe operam ſuam, in eo quod non contra officium peteretur, ſolere polliceri omnibus, ſed impertire iis apud quos optimè poni arbitraretur. Senſit, nulli promittendum quod eſſet præter honeſtum: nulli tamen negandum, quod non contra ocium peteretur. Comitatis eſt benignè polliceri : ſed quoniam omnibus opera præſtari non poteſt, eligendi ſunt quibus ea m impertias. Vtcunq. refert Q. Cicero ad fratrē, de petitione conſulatus, & Bruſon. lib. 1. cap. 15.

Cicero.

Suprà de Conuiciis.
Vide apoph. de petitionib. parum inſtit.

De

De pronuntiatione.

Theocritus.

THeocritus ad Grammaticū quē-dam ludimagistrum malè pronuntiantem accedens, rogauit, Qui fit quod Geometriam non doceas? Is quum respondisset, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam nescis. Notauit autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantùm ipse lingua promptus esse debet, sed aptus etiam vt aliorum verba & voces formet. Stob. ser. de Imprudentia.

Demosthenes.

Cuidam percontanti, quid esset in eloquentia præcipuum, respondit. Actio. Roganti, quid proximum? respondit, Actio. Roganti, quid tertiū? nihil aliud respondit quàm Actio, tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum situm existimaret. Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis gestum Erasm. lib. 4. apopht. ex Quintiliano.

Pausanias sophista.

Quoniam more suæ gentis crassa lingua sonabat, confundens consonantes, breues producens, productas corripiens, vulgò dictus est coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philost. in sophist. & Volat. lib. 18. Vrban. com.

Anonymus.

Illaudatus rhetor, cū causam ageret pulchrè vestitus, sed tumultu irruens in tribunalia, voce semimuliebri, lingua supina, quouis potius spectans, quàm ad ea quæ agebantur: auersatus dicentem imperator studuit illi os occludere, totáque actione aquam intercipiebat, breues subinde percōtatiunculas obiiciens. Ad quas cùm parum appositè respondisset Philiscus: Virum, inquit, imperator, arguit cæsaries, rhetorem vox. Græca plusculum habent leporis, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή. notans illum, quòd attonsa cæsaries declararet virum, sed oratio nō declararet esse rhetorem, sed fœminam potius. Philost.

Æschines.

Suprà titulo, de Oratione aliena.

C. Cæsar.

Celebratur C. Cæsaris dictū, quod prætextatus adhuc deprompsisse fertur in quendam modulatius orātem: Si legis, cantas: si cantas, malè cantas. Quidam latrant orantes, verius quam loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medij sunt inter canentem & loquentem. Meminit huius Quin. Fabius, & Eras. l. 8. apoph.

De prosperitate.

Socrates.

*SCiscitatus quid bonis viris molestum esset? respondit, malorum prosperitas. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Diodorus philos.

*Felicioris ingenij esse dicebat infortunia cum dexteritate ferre, quā ingentem prosperitatem regere prudenter. Eod. ser.

Epicurus.

*Humilis, inquit, & paruus animus prosperitatibus effertur, aduersis autem rebus deprimitur. Ibid.

Epictetus.

*Hæc eius sunt de prosperitate scitè dicta. Stultus prosperitatis tanquā

ebrietatis voluptate nimium früens, stultior euadit. Eorum qui prosperè agũt antagonista est inuidia. Prosperitate, tanquam fructibus Autumni, dum adest, frui debemus. In enchiridio & dissertationibus.

Phauorinus.

*In prosperitate, inquit, ne superbias:& inops ne deiicias animũ. Fortunæ vices fortiter ferre scias. Ant.& Max.ser.de fortuna.

Vide apoph.de Fortuna.

De prouidentia Dei.

Socrates.

*DIcebat, si quid cura potest, illud cures: at si Deus ipse te curat, cur tu solicitus tibi sis? Anton. & Max.ser.de Prouidentia.

Plato.

*Virtus, inquit, nec sub doctrinam cadit, nec est naturalis, sed diuino fato inest iis qui eam habent. Eod.ser.

Idem.

*Deus omnia, inquit, & secundum Deum fortuna & occasio humana gubernant vniuersa. Ibid.

Alphonsus.

Cosmus Florentinus Alphõso Aragonum regi malè pacatus, vir alioqui magnus & illustris cùm dono misisset regi Titi Liuij libros vtique pręclaros, reclamatum est à medicis regiis, qui aderant, ne librum attrectaret ab hoste missum, quem veneno infectum in regis interitum putabant. Verùm Alphonsus cùm aliquãdo videretur medicis assentire, demum Liuium manibus attrectans, hinc indéque legens & relegẽs quasdam historias, ad suos conuersus, ait: An ignoratis, regum animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub cura Dei securas & lætas agere? Sensit vir prudentissimus, diuina prouidentia cùm regantur omnia, cor regis (qui est Dei, vt Paulus ait, minister) semper esse in manu Domini, qui regit & flectit quò vult, contrà omnia nostra consilia. Anton. Panormit.de reb.gest. Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De prouidẽtia hominum in rebus agendis.

Chilon.

FRequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum. Quorum primò admonuit, cautè agendũ esse cum hominibus, ne fraude circũuenti decipiãtur. Deinde vnumquéque sibi suspectum esse oportere. Omnes enim ferè cauent sibi ab aliis: tamen interdum nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi ipsi: quo fit, vt cum aliis imponimus, nosmetipsos perdamus. Laërtius in vita Chilo.

Thales.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilitate.

Antisthenes.

Dicere solebat, sapienti nihil esse nouum aut subditum: eo quòd quicquid homini potest accidere, sit tam præmeditatus, vt nunquam dicat, non putaram. Laer l.6.c.1.

Agesilaus.

Tissaphernes Persarum dux cum Agesilao fœdus non ex animo, sed metu percusserat, hac lege, vt Græcas ciuitates sineret liberè suisque viuere legibus, mox ingentibus copiis à rege suo accersitis, bellum illi denuntiauit, ni Asia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Agesilaus, legatis hilari vultu respondens: Se magnam habere gratiam Tissa-

Tissapherni, quòd periurio suo & deos & homines sibi infensos reddidisset, aduersæ verò parti propitios. Rectè sensit, absque prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium: magisque fidendū diuino fauori, quàm humanis consiliis aut viribus. Piu in La.

Iphicrates.

Contemnebatur ab aliis, eo quòd ex patre sutore natus esset. Verum tum primùm nomen sibi & existimationem, fecit cùm vulneratus, hostē armatum in nauem suam portasset. Is igitur cùm in amicorum suorum agris haberet exercitum, & nihilo minus vallum iaceret, fossásque probè foderet cuidam dicenti, Quid metuimus? respondit: Pessimam esse ducis vocem, haudquaquam putaram. Significans, rebus prosperis sæpenumero imminere pericula nō exigua, quæ nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus cautè omnia esse munienda. Plut in Græc. apoph.

Epaminondas.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui subitò præter causam interdum oboriri solet: propter summam præstantissimi huius ducis prouidentiam. Plutar. in Græc. apoph.

Perseus.

Suprà de Mutuo.

L. Sylla.

Infrà de Regnandi libidine.

M. Antonius.

Suprà de iudicio nimis exacto.

Cato Vticensis.

Cùm Cæsar Ariminum occupasset, & ad Pompeium summa rerum in vrbe translata esset, Cato dixit: Si mihi ista prædicenti credidissetis, P. C. nec vnum nūc timeremus, nec ab vno spes nostræ penderent. Plut.

Alphonsus.

Suprà de Principe bono, & eius in regni administratione officio.

De prudentia.

Socrates.

INterrogatus, quid esset prudentia? Animæ (respondit) concinnitas. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

*Vt nauis vacua, inquit, instrumētis conuenientibus sic vita prudentiæ effectibus munienda est atque instruenda. Stob. ib.

Idem.

*Nec equo, inquit: sine freno, neque diuitiis sine prudentia tutò quis vti poterit. Eod. ser.

Idem.

*Soli prudentiæ, tanquam consultissimo tutori, vt vitam omnem, ita maximè iuuentutem credere conuenire dicebat. Eod. ser.

Idem.

Sciscitatus, Quinam prudentes essent? Qui non facilè delingunt, respondit. Eod. ser.

Idem.

Adhortabatur subinde suos discipulos, vt hæc tria in omni vita sibi pararent: Vt in animo scilicet haberent prudentiam, in lingua silentium, & in vultu verecundiam. Max. ser. 41.

Bias.

*Considera, inquit, & postea rē aggredere Irē. Aggredere tardus agenda, aggressus age constans. Laert.

Periander.

*Ea facito, inquit, quorum non te pœniteat. Laërt.

Democritus.

*Dicebat sapientiam aut prudentiā quæ nihil admiraretur, omnium rerum esse dignissimam & præciosissimam. Stob. ser. 3.

Periander.

*Quærenti quid in minimo maximum esset, respondit, prudentes cogitationes animæ in corpore humano Stob. Ibid.

Iamblichus.

*Prudentia, inquit, virtutum princeps est, reliquisque omnimus vtitur, atque ipsarum ordinem, modum & occasionem in præsentia, tanquam oculus quidam mentis vndequaque lucidissimus, ostendit, &c. Tandem addit, Prudentia sui possessores effi cit duo similes, Stobæus, serm. 3. de prudentia.

Criton.

Prudens vir, inquit, ad vitam, quasi ad viam quandam, non preciosius viaticum, sed quod magis necessariũ est, comparat. Eod. ser.

Bion.

Dicebat, prudentiam tanto cæteris virtutibus antecellere, quanto cæteris sensibus præstaret visus. Nam oculi prælucent toti corpori, nec vlla est virtus absque prudentia. Nam quomodo iustus reddet cuique suũ, nisi prudentia commonstret quid cui debeatur? Laer. l. 4. c. 7.

Antisthenes.

Dicere solebat, Tutissimum esse murum prudentiam, quòd is nec collabitur nec proditur. Nulla quippe mœnia sunt tam munita, quin machinis aut suffossionibus, aut vallorum proditione capiantur. Prudentis autem decreta sunt inexpugnabilia. Laer. lib. 6. c. 1.

Isocrates.

Dicebat, virum frugi & prudentem debere præteritorum meminisse, agere præsentia, futura cauere. Stob ser. 1.

Agesilaus.

Cùm pugnaretur apud Mãtineam, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens solos cordatos milites auctores esse victoriæ. Quòd cum fecissent, victoriam nacti sunt. Hac voce consuluit Agesilaus incolumitati suorum, qui fuerant sine dubio manu hostium perituri. Simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentẽ, quàm turbam imprudentum. Plut. in Lacon apoph.

Archidamus.

Cùm bello Arcadas superasset ob id laudatus à quodam: Præstantius erat, inquit, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Plut. in Lacon.

Scipio Minor.

Iuuenis etiamnum, tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, vt Cato senior interrogatus de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio iunior, Homerico versu responderit,

Ille sapit solus, volitant alij velut vmbræ.

De Tiresia dictum est apud Homerum Odyss. κ. Plut. in apoph.

Euripides.

Celebratur illud Euripidis dictum, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre quam numerosum educas exercitum, sed quàm cordati sint exercitus duces. In bello siquidem longè plus habent momenti prudentia, solertiáque, quàm vires consilij expertes. Eras. l. 8. apoph.

Gregorius Theolog.

*Qui serpentis prudentiam in malis columbinæ sinceritat icirca bona miscuerit, is neque prudentiam sinet malignam fieri, neque simplicitatem stolidam. Stob. ser. de prudentia.

Vide apoph. de Sapientia.

De

De prudenter dictis.

Lycurgus.

LYcurgus Lacedæmoniorum rex, percontanti quam ob causam vterentur legibus scriptis: Quoniam inquit, eruditi qui sunt, benéque educati, probãt quid pro ratione temporis expediat. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex quoties audiebat aliquos ab aliis laudibus commendari, aut vituperari, dicebat non minus animaduertendos esse eorum mores qui laudant, aut vituperant, quàm eorum qui laudantur aut vituperantur: vt intelligamus, ex vtraque parte hominum morbos, & animorum (quibus laborant) affectiones. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cur Spartiatæ ad tibiarum clangorum prælia inirent? Vt tum ad numerum, inquit ingrediuntur, appareat qui sint fortiter periculum subituri, & qui sint effœminati. Ibidem.

Idem.

Cùm iam Corinthiorum vires pugnando fregisset, exhortantibus amicis, vt vrbem eorum quoque oppugnaret: negauit, id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Plutarch. in Lacon.

Leotichidas.

Rogatus à quodam quo pacto quis bona quæ sunt, tueri valeret? Si non omnia, inquit fortunæ crediderit Plut. in Lacon.

Cato Vticensis.

Cùm in senatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium dixit: Talium virorum esse, ingentia Reipublicæ inferre mala, eadémq; depellere, tẽpori consilium accommodans. Plut in Catone,

M. Antonius Verus.

Iam moriturus, cùm amicos affici dolore sentiret: Humanum est, inquit, humanis rebus affici & ingemiscere. Quo dicto ostendere voluit, hominem non esse saxum, aut ferrum: sed animal, quòd facilè in aduersis potissimum afficiatur, aliorúmque doloribus ingemiscat. Herodianus lib. I.

Seneca.

Videns Neronem imperatorem infinitos variis mortis generibus occidere, quos cogitare de imperio existimabat, dixisse ad imperatorem fertur: Licet plurimos occidas, attamen non potes successorem tuum occidere. Xiphilin. in Nerone.

Ludouicus XII. *Gal. rex.*

* Quum Pontifex in eum diras euomeret: Atqui, ait, precandi ille, non imprecandi causâ pontifex est constitutus. Annal. Franc. Repetiit laudatam eam vocem sacerdotis quæ adduci non potuit vt Alcibiadem excrearetur, Plutarcho teste in Alcib. vita.

Idem.

*Relatum est Iulium Pontificem regio honori insidere, & multa moliri vt Gallico regno crearet pericula: atqui, inquit Ludouicus non tantùm otij superfuit D. Petro Apostolo, vt res Claudij Cæsaris, aut Domitij Neronis, quæ ad se nihil attinebant, curaret. Ibid.

De publicis negotiis, priuatis anteponendis.

Aristides.

ARistidi erat simultas cum Themistocle. Huic quum delectus esset collega ad peragendum legationem: Vis, inquit, Themistocle, vt in his montibus simultatem deponamus? Nam si videbitur, reuersi illam resumemus. Priuatos affectus publicæ posthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur. Plutarch. in Græco. apoph.

Idem.

Aristidis vxor administranti Rempubl. ei dixit. Vtinam priuatas quidem res putares esse publicas, & contrà publicas priuatas. Notauit autem hominis improbitatem, qui sua negotia Reipublicę anteponebat. Stob. ser. 37. ex Serino.

Demaratus.

Cuidam percontanti, quã ob causam apud Spartanos qui scutum abiecissent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Ripsaspides appellarentur, qui galeas aut thoraces, nõ item: Quoniam, inquit Demaratus, hæc sua ipsorum causa gerunt, scutum verò communis exercitus gratia: significans vnicuique pluris esse faciendam communem vtilitatem, quàm propriã. Qui galeam aut thoracem abiecit, seipsum prodit tantùm, & exarmat: qui scutum abiecit, prodit vniuersam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta est aduersus hostium iacula. Plut. in Lacon.

Pompeius Crassus.

Marcello ac Domitio Pompeium in senatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus esset consulatum: Fortè, inquit, petam: fortè non petam. Rursus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc responsa vt ambigua ac superba multos offenderent, Crassus idem percontantibus respondit, Si è Repub. fore iudicauero, petam: sin minus, à petendo abstinebo. Plut. in Crasso.

Cato Vticensis.

Pompeius quo suam factionem redderet firmiorem, per Munatium petiit, vt Cato neptium duarum alteram sibi, alteram filio suo daret, Cato iussit reuersum Munatium Põpeio renuntiare: Se quidem per mulieres capi non posse, beneuolentiam tamen illius sibi gratam esse: amicitiam, etiam quæ quauis affinitate firmior esset, polliceri, si quæ Reipubl. conducerent, sequeretur. Cæterùm aduersus Rempubl. nunquam daturum obsides. Neptes in Matrimoniũ datas, obsidium nomine signans. Sunt qui narrent, non neptes, sed filias in matrimonium à Pompeio petitas. Eras. lib 5. apoph.

Alexand. Seuerus.

Amicos & cognatos, si malos comperisset, puniebat. Id si vetus amicitia aut necessitudo non patiebatur, à se dimittebat, dicens: His charior est mihi tota Respubl. Significans, priuatos affectus vtilitati publicæ posthabendos. Lamprid.

De pudicitia.

Phocias.

PHocias in Ionia, parentibus honestis orta, ingenuéque educata, ad Cyri regis cœnam cum alijs mulieribus admissa, cęteris regios iocos ac lu-

ac lusus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, sola tacitè ingressa ad lectum constitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere: Flebit, inquit, quisquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc, quum à cæteris agrestis & incomis haberetur: Cyrus gaudens, & cum risu versus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxisse? Postea ad hanc in primis adiecit animum, vnicéque adamauit, sapientem appellans. Apud barbaros; mulieres attigisse, constuprasse erat. Plut. in apoph.

Anonyma.

Suprà de Dote.

Vide apopht. de Castitate & Continentia.

De pudicitia coniugali.

Anonyma.

Quidam Lacænam misso nuntio sollicitauit, num assentiretur, vt ipsi sui faceret copiam? Cui illa respondit: Quum essem puella, parenti obedire didici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaque si me inuitat ad honesta, viro meo primùm rem aperiam. Plutarch. in Lacænarum apoph.

Alia.

Lacæna rogata, num ad virum accessisset? Non, inquit, sed ille ad me. Significans, sese non libidinis causa commercium habere cum viro, sed parentibus ac legibus obtemperare. Turpissimum enim esse fœminæ, si virum ad coitum solicitet. Plutarc. in Lacæn. apoph.

Hieron.

Hieroni quidam exprobrabat oris graueolétiam. At ille cum vxore expostulauit, quòd id sibi nunquam indicasset. Tum illa: Putabam, inquit, viros omnes ad eundem olere modum. Eximium pudicitiæ argumentum, quæ nulli viro tam vicina fuerit, vt oris halitũ sentire posset, præterquàm vni marito. Plut. in apoph.

Euboidas.

Audiens à quibusdam prædicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicens: De moribus ingenióque vxorum apud exteros nullam omnino faciendam esse mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis est, nulli notam esse præter quàm suo viro. Eras. in apoph.

Argæus.

Quibusdam non suas, sed aliorum quorundam vxores prædicantibus: Per deos, inquit, de bonis & honestis mulieribus nihil temerè loquendum est, sed in totum quales sint oportet ignorari, præter quàm solis maritis, quibuscum viuunt. Tam insignis erat apud priscos virginum & vxorum pudicitia vt eas ab aliis quàm parentibus aut suis maritis conspici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantáque cautione consulebatur illarum famæ, vt parum publica videretur, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: sed ea demum summa matronalis pudicitiæ laus haberetur, si mulier adeò domi conclusa viueret, vt nullus esset qui de ea vel benè vel malè loqui posset: propterea quòd hoc ipsum, matronam versari in fabulis, trahíque per ora hominum, prostitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam vxorem, videtur habere cognitam cuius laudes

prædicat, quod ipsum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus sentiret de matronis, quæ sine maritis interesse gaudent iuuenum conuiuiis, quæ cursitant ad alienarum ciuitatum dies festos & emporia, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alternè mixtas, quæ in balneis corpus nudum ostendunt quorumlibet virorum oculis? Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Canna.

Canna Sinorito Galatæ nupserat. eam Sinorix iuuenis præpotens adamabat: & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam solicitare cœpit. Illa, quo coniugis mortem vlcisceretur, dissimulauit dolorem, & coniugij spem præbuit. Tandem Synorigem ad se venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quasi vellet hanc esse coniugij testem, & astans altari, ceu deæ libatura, è poculo bibit toxicum: móxque tradidit Synorigi, qui simulátque reliquum ebibisset, venerata deam: Te inquit, Dearũ præstantissima testor, me huius tantùm diei gratia hactenus Synorito fuisse superstitem. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarchi lib. de mulierum illustr. rebus gestis.

Chiomara.

Cùm misso pretio à suis reduceretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen prosequeretur, clàm mandauit vni seruorum, vt Romanum illum se prosequentem occideret. Is vbi caput præscisum Chiomaræ dedisset illa sub veste tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit. marito admirante, dicentéque, num præclarum duceret, seruare fidem? præclarum inquit: sed hoc preclarius, vnum duntaxat qui mecum cõcubuerit viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non sua sed stupratoris nece, testata est suam pudicitiam, Plutarc. cap 21. de Claris mulieribus. Liuius lib. 38. Plin. cap. 55. de Viris illustribus.

Lucretia.

Cùm Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam venisset à Sexto Tarquinio vi stupratam, quærenti viro ex more, Satin' saluæ? Minimè, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? Vestigia alieni viri Collatine in lecto sunt tuo. Sed corpus tantum violatum est, animus insons est, mors testis erit. His dictis, cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & collapsa est moribunda. Eras. 6. apoph. ex Liuio.

Bilia.

Duellius, qui primus Romæ è nauali pugna triumphum obtinuit, iam senex, tremulóque corpore in iurgio quodam audiuit exprobrari sibi graueolentiam oris, rediit domum tristis, & expostulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: cur huius vitij nunquam admonuisset, quo licuisset mederi? Admonuissem, inquit illa, nisi putassem omnibus viris ad eũdem modum olere animam. Si Bilia, verè sensit, quo dixit, argumentum est insignis pudicitiæ: sin finxit, magna item tolerantia, quę tamdiu pertulerit hoc incommodum absque fastidio. Erasm. lib. 8 apopht. Simile est ei quod paulo suprà de Hierone retulimus ex Plut.

De pudore & verecundia.

Diogenes.

Adolescenti cuidam erubescenti, atque ob id perturbato: Bono

no animo es, inquit, fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Laertius in eius vita.

Democritus.

Eius præclara sententia hæc est: Malum, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris: Disce autem, teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. serm. 29.

Solon.

Dixit; Hospitalem Deum inter homines, qui iusti pudoris participes sunt versari. Brus. lib 5. cap. 21.

Musonius.

Infrà de Reuerentia.

Pythias.

Infrà de Rubore.

Demetrius Phal.

Admonebat adolescentes, vt domi parentes in via obuios, in solitudine reuererentur seipsos. Pudor tenerã ætatem optimè deterret à peccãdo: qui nusquam non adest, si quis reueeatur seipsum. Laert. lib. 5. cap. 5.

Hippocratidas.

Suprà de Cõuictu & cõuersatione.

Demades.

Aiebat, pudorem in muliere, pulchritudinis arcem esse. Stob. ser. 72.

M. Cato.

Aiebat, sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quàm qui pallescerent, quòd rubor arguat probam indolem, pallor non itẽ. Plut. in apoph.

De pudore præpostero.

Lycurgus & Gorgo.

Qvum essent qui vitio darẽt Lycurgo, quòd virgines in pompis ac ludis solennibus nudas exhiberet oculis omnium, causámque cur id instituisset requirerẽt: Vt iidem, inquit, cum masculis rationibus institutæ, nihilo sint illis inferiores, vel robore, vel salubritate corporum, vel animorum virtute ac generositate, studióque veræ laudis, vulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore. Cùm quædam extera mulier illi dixisset, Solæ Lacænæ viris imperatis: respondit, Nimirum solæ viros parimus, Hoc exemplum nec in masculis nec in puellis imitandum censuerim: hactenus tamen conducit vt stupidum pudorem qui frequẽter obstat honestis actionibus, ab ætate tenera excutiamus: statúmque discãt, nihil esse verè pudendum, præter turpitudinem: Innumeras verò reperias, quæ nudatæ vehementer erubescant: si quid præter honestum dixerint, feceríntve, non mutent colorẽ. Sunt item innumeræ quibus amictus vilior, cultúsq. simplicior, genas rubore tingat, contrà gloriosum esse ducant, si splendido vestitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum quæ verum probum, verámque laudem adferant. Eras. ex Plu. Lacon.

De pudore inutili.

Diogenes.

Cvidam ambienti à Diogene in philosophię disciplinam recipi, admisso explorãdi gratia pernam in via ferendã dedit, séq. iussit sequi. Ille præ pudore, abiecto quod gestabat, furtim se subduxit. Aliquando pòst forte fortuna illi factus obuius, ridẽs Tuã (inquit) ac meam amicitiã perna diremit. Indicans, illum non esse idoneum philosophiæ discipulum, qui stupidum pudorem non posset contemnere. Neq. enim turpe est gestare pernã: sed ab honesto recede

re turpe. ita Laert. lib. 6. Diocles hoc ipsum paulò secus narrat. Quum quidam ambiens esse Diogenis discipulus dixisset illi, Impera mihi Diogenes: admisso in famulitium, casei frustum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recusaret: Nostram inquit Diogenes, amicitiam paululum casei diremit. Bruson. libr. 5. capite 21.

Idem.

Cuidam exciderat panis, eúmque reliquit, quòd puderet recipere. Hunc castigare volens Diogenes, iniecto fune collo, traxit vrceum per Ceramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubescebat. Laert. lib. 6.

Antisthenes.

Suprà de Argutè dictis.

Agesilaus.

Cùm apud Spartanos Palladi rem diuinam faceret, ac pediculus eum momordisset, rex non auersus, arreptum coram omnibus occidere non erubuit, sed insidiatorem etiam in ipsa ara cōfodiendum esse dixit. Plut. in Lacon.

Brutus.

Dicebat, sibi videri eum ætatis florem malè collocasse, qui nihil negaret. Inutilis est verecundia, quæ obstat quo minus negemus obsequium ad inhonesta vocanti. Plutarchus in Bruto.

De pueritia insigni.

Cato Vticensis.

CVm puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latiníque Romam ad Drusum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi: Q. Pompeius Latinorum princeps Catonē orauit vt pro sociis apud auunculum intercederet, vt id quod peterent facilius impetrarent. Verùm Cato puer se facturum hoc negauit, cúmque semel iterúmque interpellatus eadem de re, omne denegasset officium, demū Pompeius in excelsam domus partem eleuatum se præcipitaturum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verùm cùm ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudantes altissima voce clamarūt. Gratulemur Latini nobis, hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Historiā recitat Plutarchus in Catone vbi Pōpeium Sylonem vocat, quem alij Popedium.

Vide apophth. de Ambitione, indole excelsa, & ingenio.

De pulchritudine.

Agesilaus.

* SCiscitatus, cur Spartani comam alerent? Quoniam inter ornamenta dixit, minimo constat. Stob. ser. 63. de Pulchritudine.

Aristoteles.

* Dicebat pulchritudine homines quauis epistola magis commendari. Stob. eod. serm.

Idem.

* Interroganti cur quæ pulchra sunt amarentur? Cæci, dixit, hæc interrogatio est. Ibidem.

Xenophon.

* Ignis, inquit, tangentes solùm vrit: pulchri verò etiam procul distantes inflammant. Visus enim veluti antes inflammant. Visus enim veluti ansa est capiendi amoris. Plut. libr. de amore, apud Stobæum.

Plutarchus.

*Nonne, inquit, hominum natura ex corpore & anima composita est? An verò alterutrum nobis sufficit? Sed quomodo id fieri posset? Corpus enim nisi anima vteretur, non viueret: neque anima existeret, nisi haberet cui inniteretur. Cùm igitur vtraque cognatis sibi virtutibus ornentur, anima quidem, iustitia, temperantia, prudentia: corpus autem viribus, forma, sanitate: an non admiratione dignum fuerit, corporis neglectis, solius animæ bona recensere? Stobæus, sermone 63.

Idem.

*In speculo, inquit, te contemplare: & si pulcher appareas, ea fac quæ decent pulchrum: sin deformis, id quod faciei deest, honestate morum supple. Anton. & Max. serm. de pulchritudine.

Leucippe.

*Pulchritudo, inquit, acutiùs telo vulnerat, & per oculos in animum defluit. Eod. ser.

Diogenes.

*Pulchros & eosdem imperitos alabastris acetum continentibus similes esse dicebat. Ibid.

Eteocles.

* Cuidam ob pulchritudinem glorianti, dixit, Non pudet te superbire ob speciem pulchram, tibi ad exiguum tempus commissam. Ibid.

Isocrates.

* Si pulchrum tibi corpus est, inquit, & anima mala, bonam nauim habes & malum gubernatorem Eod. serm.

Vide apoph. de forma corporis.

DE QVIETE.

Chilon.

Dicebat, semper adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium. Nihil enim est, quod assiduum laborem perferre possit. Laert. lib. 1. cap. 4.

Dion.

Dicere solebat, oportere moderatè dominari, & recreari cupientibus id permittendum esse. Remissiones enim & ab exantlatis laboribus quies, ad nouos labores homines præparant. Et sicut arcus & lyra, ita & homines quiete vigent Stob. ser. De Dominis ac seruis.

Vide apopht. de Otio honesto, Recreatione, & Tranquillitate.

DE RAPACITATE.

Plato.

*Furtum pecuniarum, inquit, res illiberalis est: rapina verò impudens. Stob. ser. 40.

Nero.

Nero nunquam cuiquam officium delegauit, nisi hæc adiiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone, quã principe dignior. Eras. 6. apoph.

C. Caligula.

Suprà de Lusibus.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus, quoniã rapacissimum quemq. promouere solebat, vt mox

ditatos condemnaret, vulgò dictus est officiarios suos habere pro spongiis: quòd (veluti spongias) & siccos madefaceret, & humentes exprimeret. Sueton.

De ratione.

Socrates.

DIcebat, in nauigando gubernatori auscultandum esse: in viuẽdo aurem illi, qui plus ratione valet. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Eiusdem dictum est, Nec equo sine freno, neque diuitiis sine ratione tutò quis vti poterit. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: quum ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus est oratio. Nec absurdus fuerit sensus, si λόγον accipias pro ratione: quasi diceret, qui desponderunt animum, confugiant ad rectam rationem. Diogenis dictum extat apud Laër. l. 6. c. 2

Phocylides.

*Rationem homini telum ferro acutius esse dicebat. Stob. ser. 3.

Aristoteles.

*Dicebat rationem recedere ab omnibus quæ per iram committũtur, eámq; fugere iracundiam tanquam acerbum tyrannum. Stob. ser. 20.

Epictetus.

Eius dictum est, Turpe esse muneribus apum potione edulcare: Rationem autem deorum munus, non adhibere ad malitiæ dulcandam amaritudinem. Stob. ser. 13.

Idem.

Quemadmodum, inquiebat, si cõceptus aut natus esses in naui, non ideo statim eius gubernator fieri velles, neque enim natura ad te nauis pertineret: sic neque opum abundantia, sed ratio. Id igitur quod tibi naturale & cognatum est, videlicet rationem, proprium tibi censere, & eius curam suscipere debes. Eod. ser.

Idem.

*Non paupertas, inquit, molestum facit, sed animi cupiditas. Neque diuitiæ à metu liberant, sed ratio. Si tibi rationem igitur comparaueris, neque diuitias desiderabis, neque paupertatem accusabis. Ibid.

De ratione reddenda.

Alcibiades.

QVum aliquando periclem inuiseret, & accepisset illi tum non esse otium, propterea quòd perpenderet quo pacto posset Atheniẽsibus reddere rationem. Nónne satius fuerit, inquit, cogitare, qui fieri possit, vt non reddat rationẽ? Notans, ita re gesta, vt nõ facilè possit reddi ratio: proclinius esse in totum effugere rationem, quàm reddere. Plut.

De reconciliatione.

Euclides.

EVclidi cum fratre simultas erat. Is quum minitans dixisset, Dispeream ni te vltus fuero: Euclides contrà, Dispeream (inquit) ni tibi persuasero, Hoc dicto soluta est simultas, & reditum est in gratiam. Erasm. lib. 6. apoph.

M. Craſ-

M. Crassus.

Quum Pópeius & Crassus in consulatu collegæ decessuri essent magistratu, Cn. Aurelius quidam subitò in forum procurrens, clamauit, sibi visum in somnis, Iouẽ iussisse ne prius se magistratu abdicarẽt, quàm in gratiam redissent. Idem flagitante populo, Pópeius nihil motus est: at Crassus surgens, viro collegæ dexteram porrexit dicens: Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, si prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberẽ Magnum cognominastis: cuique prius triumphum decreuistis, quàm in senatum allectus esset. Plut. in Crasso.

Cicero.

Crassus in Syciam profecturus, malens Ciceronem amicum quàm inimicum relinquere, officiosè salutato dixit, se apud illum velle cœnare: quẽ in Cicero alacriter excepit. Post aliquot dies quidam amicorum egerunt apud Ciceronem, vt cum Varinio quoque rediret in gratiam. Nũ, inquit, & Vatinius mecum cœnare vult? Significans, illum cœnam ambire potius quàm amicitiam. Eras. 4. apoph.

Ludouicus xij. Gall. Rex

*Anna regina eius vxor, acrius & sæpe apud eum instabat, & tãdem se adepturam sperabat, vt Claudiam filiam (postea Francisci Valesij coniugem) desponderet Carolo quinto, Maximiliani Cęsaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti præsagiens inter Hispanos & Gallos nullam posse iniri reconciliationem, immo discordes perpetuò fore: Tu vis, inquit, fœdus ferire inter feles & mures. Ex lib. facetè dictorum à Ludouico, qui commentariis Æneæ Syluij de dictis & factis Alphonsi adiunctus est.

De Recreatione, vel Relaxatione.

Anaxagoras.

PVblicè decretis honoribus animo magno repudiaris. Id sibi omnino postulasse commemoratur, vt quo die mortẽ obiret, pueris, qui disciplinis & artibus operam darent, permitteretur feriatos otia & ludere. Sensit enim vir doctissimus, ingenia adolescentum nimio studio frangi, refocillatione autem aut recreatione ad nouos labores agiliores fieri. Plut in Polyticis. Vel potius hac ratione sibi famã cóparare curauit.

Diogenes.

Suprà de Lepidè dictis.

Amasis Ægypti rex.

Ab amicis reprehensus, quòd perfunctus negotiis forensibus potaret, omníque voluptatum genere solueretur, respondit: Qui arcus habent eos non intendere nisi quum opus est: quos si semper intendant, rumpẽdos esse: ac ne tum quidem fore vsui, quum exigit vsus. Ita qui nulla relaxatione curas suas soluunt, aut mente captos, aut corpore malè affectos euadere. Brus. l. 4. c. 28.

Vide apopht. de Otio Honesto, & Quiete.

De regno & regibus.

Solon.

AVdiens quosdam principũ mores iniquè reprehendentes, In reb. magnis administrandis difficilè

dicebat esse, omnibus posse placere. Necesse enim est, vt qui multis imperat, non paucos offendat. Laër.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Plato.

*Neminem regem dicebat non ex seruis esse oriundum: neminem non seruum ex regibus. Seneca epistol. 44.

Xenophon.

* Dicebat honestius esse regi beneficiorum quàm trophæorum numerum relinquere. Stobæus sermone 46.

Socrates.

* Optimum regem esse dicebat, qui suis affectibus moderari posset. Eod. ser.

Cotys, rex Thraciæ.

* Acriter in subditos animaduertebat. Cùm igitur amicorũ quidam ad ipsum dixisset, Hoc furor est, non regnum: respondit, At meus hic furor subditos temperantes efficit. Plutar. in apoph.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Excepto regno nulla re nobis præstas: At, inquit, ni vobis fuissem melior, nõ essem rex. Moderatissimo dicto & refellit conuicium, & suam dignitatem defendit. Etenim vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragiis eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est cæteris melior, quòd ad regnum ascitus est. Plut. in Lacon.

Ariston.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis qui rogatus, quid oporteret bonum regem facere? respondit, Amicis benefacere, inimicis malè: At quanto præstantius est, inquit, vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Hanc sententiam citra controuersiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illũ refertur, Plut.

Philippus.

Alexandro filio suadebat, vt eos qui in Republica pollerent autoritate, tum bonos, tum malos sibi conciliaret amicos: ac bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Præcipua regum ars est, nullum reiicere, sed ad publicam vtilitatem omnium operam accommodare. Quẽadmodum Deus vnicus totius mundi monarchia, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Ecclesiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipsi per malos mali quippiam faciant, sed quòd per malos puniant malos. At multi sunt principes, qui præposterè bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibent sanctitatis opinione celebres, quò vulgus esse rectum ac pium quod agunt existimet. Plutarchus.

Idem.

Suprà de Amico castigatore.

Alexander.

Habebat secum Eudemonicũ philosophum, qui cùm aliquando tonaret vehementer adeò vt omnes expauescerent, dixit etiam Alexandro, Quin tu tale quippiam facis Alexander? At illi non ferens philosophi vocem, ridens, ait: Nolo mei formidabilis esse, vt tu me doces, qui satraparum & regum capita me iubes super cœnam apponere. Athenæus, & Plut. in eius vita.

Idem.

Quum leuitate corporis, ac pedũ celeritate polleret, patri hortanti vt in Olympiis stadium decurreret: Facerem, inquit, si reges habiturus es-

sem

ſem cõcertatores. Et hîc agnoſcas animum excelſum, nec cuiquam facilè ceſſurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur niſi cũ regibus committi. Plut. in apoph.

Idem.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quum ab eo poſt pugnam rogaretur, dicente, Quomodo te tractabo? Regiè, ait. Rurſus ſubiicienti Alexandro, Num quid etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regiè. Alexander & prudentiã & fortitudinem viri admiratus; latiorem ditionẽ illi addidit ea quàm prius obtinuerat. Supplici, & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeò diligebat animoſus iuuenis impauidos animos Q. Curtius aliquando ſecus narrat. Interrogatus Porus, quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret? Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es quàm eſſet caduca felicitas. Submonuit regem, vt modeſtè ſua fortuna vteretur, memor ipſi poſſe accidere, quod acciderat Poro. Hiſtoriam recitat Plutarch. in apoph.

Meton.

Quum in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiendo, & de Pyrrho aſciſcẽdo, ſumpta corona & face ardẽte, præcedente tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atque, vt fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, proceſſit in concionem, ac tanquam cantaturus aſtitit. Silente verò turba, dixit: Rectè facitis viri Tarentini, qui iocari luderéque dum licet, qui velint, permittitis. Atqui ſi ſapitis, omnes hac ludendi libertate fruemini, priuſquã Pyrrhus adueniat. Nam tum non noſtro, ſed illius arbitrio viuendum erit. Plut. in Pyrrho.

Pyrrhus.

Pyrrhus rex, quum Athenas veniſſet, & ingreſſus arcem Palladis, rem diuinam feciſſet: eodem die deſcendens ex arce, collaudauit quidem Athenienſium erga ſe fiduciam: cæterùm admonuit, ſi ſaperent, ne poſt hac cuipiam regum portas aperirent. Significans, omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem. Eraſmus libro 4. apophthegmat. ex Plutarch.

Hieron.

Hieroni Siciliæ tyrãno, cùm quidam dixiſſet, potiorem eſſe regum vitam, quàm priuatam, vtpote quæ ſingulis ſeſe expleat voluptatibus, Hiero reſpondit, voluptates ipſas melius ſentiri in vita priuata. Nam vt de libidinoſa voluptate priùs dicatur, oſtendit maiorem voluptatem, concipi à priuatis: ſi quando potiuntur amica, quia ſpontaneus ſit atque mutuus amor, non coactus, quàm tyrannorum, qui coacto aut empto potiuntur amore. De voluptatibus ciborum ait, regibus nullam vnquam eſſe famem præ ferculorum multitudine, & ob id ſemper acidis veſci. In vita verò priuata ſemper ſubeſſe famem delectationémque. Addidit præterea multa incommoda, quæ regnantes circunueniunt, à quibus priuati ſunt planè immunes. Xenophon tem hac de re lege copioſius.

Antigonus.

Quodam dicente, omnia regibus honeſta iuſtáque eſſe: Sunt per Iouem, inquit, barbarorum dumtaxat regibus, ac nobis ea duntaxat honeſta ſunt, quæ honeſta ſunt, & ea tantùm iuſta, quæ iuſta sũt. Grauiter re-

tudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est honesti iniustíque regula, sed honesti iustíque minister est. Atque vtinam similes voces non audiant Christianorum aures: aut si audiant, simili seueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinunt: Quod principi placuit, legis vigorem habet: qui negant principem teneri legibus: qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacta & fœdera postulant, altera quod cunque libuit? Eras. l.4. apoph. ex Plutar. in apoph.

Idem.

Suprà de Imperio administrando.

Theopompus.

Infrà de Sapienter dictis.

Scipio minor.

Iam tertium à senatu emissus, vt gentium ciuitatum, ac regum inspector esset, postquàm peruenit Alexandriam, nauíque egressus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndique accurrentes, flagitabant vt caput nudaret, faciémque id desiderantibus ostenderet. Quum se nudasset, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: quúmque rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes. Scipio voce submissa Panetio insusurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex nostra peregrinatione fructus cæperũt, quibus per nos contigit videre regẽ ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Posidonij scribit, Ptolemæum perquàm obeso corpore nunquam antea pedibus ambulasse. Plutarch. in apoph.

Saturninus.

Suprà de Imperio administrando.

Pylades.

Pylades histrio Augusti temporibus celebris, quum Hilas discipulus, quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in scena canticum quoddam saltaret, cuius clausula erat, τὸ μέγαν ἀγαμέμνονα, id est, magnum illum Agamemnonem, ac sublimem veluti metiretur, è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν, οὐ μέγαν ποιεῖς, id est tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticum saltaret iterum. Quúmque ad locum venisset, quem reprehẽderat, expressit Agamemnonem cogitabundum: nil magno duci iam conuenire ratus quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis. Eras. l.6. apoph.

Alexand. Seuerus.

Cùm obiurgaretur à matre & vxore, quòd contemptibiliorem relinqueret imperij potestatem, quàm ab antecessoribus suis accepisset: respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Brus. l.3. c.13. Simile est ei quod Theopompo attributum, paulo suprà recensuimus.

Vide apoph. de Magistratu, Reipubl. gubernatione, Principe, &c.

De regnandi libidine.

Agis sen.

CVm legationem suscepisset, solus ad Philippum profectus est: Is vbi admirans dixisset, Quid hoc, rei est? Vnus venisti, Agis. Quid ni inquit, ad vnum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui sumptuosis ac splendidis legationibus exhauriunt ærarium, quum vnus vir cordatus possit totũ hoc præstare quod Reipubl. interest. Eras. in apop.

Cyrus.

Cyrus iunior.

Cyro conflicturo cum hoste loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones contineret, nec sese in belli discrimen coniiceret, Quid ais, inquit, Clearche? vidésne vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut. in apoph.

Dionysius senior.

Quum in initio regni regia ipsius obsideretur, coniuratis in illum ciuibus: & amici authores essent, vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conspiciens bouem à coquo mactatum illico concidere, dixit: Quum mors, adeò breuis sit, an non absurdum sit, nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnandi libido pectus illius occuparat qui principatum morte benè emi putaret. Plut. in apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Philippus.

Philippus Macedonum rex in palæstra prolapsus, quū surgens in puluere vidisset corporis vestigium, Papè, inquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum? Vtinam hoc dictum inhæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus. Eras. ex Plut.

Alexander.

Puer adhuc, cùm parentis sui fortia facta intueretur, nequaquam tamen iis gaudebat: sed inexplebilis, ad pueros æquales dicere solebat: Pater nihil quicquā mihi relicturus est. Illis verò contradicentibus, Imò hęc omnia parat tibi vt hæredi: Quid tum postea, inquit? Ego interim nil habebo, quod agam. Quis non miraretur tantam regnandi cupiditatem puero infuisse, qui præter naturam eius ætatis, non fuit contentus imperio patris sui? imò ab ipsis statim cunabulis animum in id intendit, vt multorum dominus solus esset. Plutar. in apoph.

Idem.

Suprà de Adulatione & assentatione.

Idem.

Suprà de Lectionis delectu.

Idem.

Quum audisset Anaxagoram disserentem innumerabiles esse mundos, illachrymasse dicitur. Rogantibus, num quid accidisset lachrymis dignum? An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi sint innumerabiles, nondum vnius dominus factus sum? Plut. in vita Alexandri.

Idem.

Miserat epistolam ad Antipatrum per quēdam nomine Athliam, qúumque id temporis fortè adesset Diogenes, Cynico more dixit: Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò Athlius Græcè miserū sonat, multísque laboribus afflictum: vnde & athletes nomen. Sensit philosophus, principes ob ambitionem assiduis bellis tumultuantes, verè miseros esse: æquè autem miseros, qui illorum cupiditatibus inseruirent. Laert. li. 6. & Erasm.

Idem.

Alexandro Magno Corinthij per legatos ius suæ ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum risisset Alexander, quidam è legatis: Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commēdabat, partim raritas, partim cum Hercule laudatissimo viro societas. Plut. in Alexan.

Idem.

Edicto vetuit, ne à quodam pin-

geretur, prҿterquàm ab Apelle: aut à quoquam ære insculperetur, præterquàm à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis, nam hoc quoque indicabat ad principis dignitatē pertinere. Cum Cherylo poëta pactus erat, vt pro vnoquoque bono versu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum. Erasmus libro 4. apophth.

Demades.

Quum Athenienses vellent Alexandro diuinos honores decernere, Videte, inquit Demades, ne dum cœlum custoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiā. Absurdum autem erat, eos sic alium donare cœlo, vt ipsi terra sua pellerentur. Erasmus libro sexto apophtheg.

Cyneas.

Pyrrhum Epirotarum regem cùm Italico bello imminere cerneret, fretus ingenij dexteritate posse Pyrrhum de sententia deduci: Nosti, ait, Pyrrhe, Romanos imperio potentes, animo corporéque pollere, multásque feras gentes domuisse. Si autem Dij fauerent nobis adeò, vt victoria potiremur, quid quæso tibi vltra agendum putares? respondente Pyrrho, secum Romanis militibus in Siciliam tum traiecturum, tum Cyneas, His etiam deuictis, ait, quid vltrà agetur? Aphricam traiiciemus, inquit Pyrrhus. Cui Cyneas, Sed his demum partis, quibus rebus tempora nostra transigemus? Tum Pyrrhus: Læti vnà inter festos dies, ludósque agemus. Cyneas autem: Quis prohibet, sine tantis laboribus ac periculis, quin vel hac ipsa hora, cùm tu magnus, atque opulentus rex sis, lætè simul viuamus? Argutè simul, sapientérque hominum inexplebilē cupiditatem ostendens, quæ incognita, eos ad infinita pericula deducit. Huic si Pyrrhus obtēperasset, neque in Italia vulnus accepisset, neque ab Argis postea oppressus vitā amisisset. Si alij quoque, quos orbis terrarum habet principes ista quæ Cyneas sapienter Pyrrhum monebat, metiri vellent, ambitiosas curas magis frenarent, atque sibi, terrarúmque orbi ad quietioris vitæ cursum rectius cōsulerent. Nunc prauos maiora habēdi impulsus sequentes, non modò id assequuntur: vt anxij semper viuant: verùm etiam vt in grauissimas calamitates, atque in ipsam mortem siue vllius remedij spe, cum populorum perturbatione incurrant. Ex Plutar. in vita Pyrrhi.

Annibal.

Inter Scipionem Africanū & Annibalem ortus est sermo de præstantia ducum. Qúumque Scipio rogasset, quem primum cēseret? respondit, Alexandrum Magnum, quem secundum? Pyrrhum Epirotarum regem, quem tertium? seipsum nominauit. At quid, inquit, Scipio, si me vicisses? Tum, inquit, me neque secundum, neque tertium, sed omnium primum censuissem. Plut. in Annib.

Pompeius.

Phreati Parthorum regi per legatos postulāti, vt Euphratem Romanҿ ditionis terminum esse vellet? Imò, inquit, illud magis postulandum, vt Romanorū fines à Parthorum regno iustitia dirimat. Significans, Romanis non esse prҿscribēdum quousque debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: sed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non esset vlterius procedere. Plutarch. in apoph.

L. Sylla.

L. Sylla.

Quũ cogitaret de occidendo Cæsare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim esse talem necare puerum: Desipitis, inquit, si in hoc puero non videtis multos inesse Marios. Deprehendit in eo ambitionem insatiabilem, vt qui vix dum pubescẽs sacerdotium ambierit. Idem populũ Romanum subinde monere solebat: cauerent puerum malè præcinctum. Eras. in apoph.

Caßius.

Suprà de Indole excelsa.

Cicero.

Pompeio ac Cæsare inter se dissidentibus, Cicero: Quem fugiam, inquit, scio: quem sequar, nescio. Sentiens, ambos non pro Reipublicæ libertate, sed pro principatu dimicare. Plutar.

Iul. Cæsar.

Quum ex Gallia prouincia aduersus Pompei .m tenderet, Rubicone amne transmisso, dixit: Omnis iacta sit alea. significans, se de summa rerũ velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit. Plutarchus in apoph.

Idem.

Alexandri Magni res gestas legẽs, non tenuit lacrymas, atque ad amicos: Hoc, inquit, ætatis qua nũc sum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vsque diem nihil præclari facinoris gestum est. Suetonius tradit id accidisse, quum prætor iure di cundo conuentus obiens apud Gades in templo Herculis vidisset Alexãdri Magni statuam. Vtinam hoc ingeniũ ad moderati potius quàm ad maximi principis ęmulationem properasset. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Africam petens, in egressu nauis prolapsus esset, omẽ sinistrum vertit in melius, dicens: Teneo te Africa, Frontinus id factum putat in conscensu nauis, cúmque dixisse, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quòd cùm quodam somnio perturbatus, quòd sibi visus esset cõstuprare matrem, coniectores interpretati sunt, portendi totius orbis imperium. Eras. lib. 4. apophtheg. ex Plutarcho.

Augustus Cæs.

Audiens, quòd Alexãder natus annos triginta duos, postquam plerasque mundi regiones peragrarat, dubitasset quid in reliquum vitæ tempus esset facturus: demirabatur, si Alexander nõ iudicasset maius opus, bene gubernare partum imperium, quàm amplam ditionem comparasse. Rectè notauit inexplebilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem regi dignam existimasset, quàm proferre ditionis terminos: quum multo tum pulchrius tum difficilius sit regnum quod contigit, rectis legibus, sanctísque moribus exornare, quàm armis regno regnum addere. Plutarchus in Rom. apopthegm.

Agrippina.

Quum genethliaci Agrippinæ matri Neronis respondissent, imperaturum quidem filium, sed occisurum matrem, Occidat, inquit, modò impe ret. Tam impotens erat in fœmina dominandi sitis: & habuit quod optauit. Suet.

Alex. Seuerus.

Senio iam confectus, cùm vrnam sibi præparasset, vt in ea mortuus sepeliretur, paulò antè quàm decederęt è vita eandem ad se perferri ius-

ſit, manibúſque contrectauit: Tu, inquiens, virum capies, quem totus orbis terrarum capere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Rodolphus Caſ.

Interrogatus, Quî fieret, vt homines eas quas non didicerunt artes omnes recuſarent, imperij autem gubernationem oblatam nemo? Non mirum, inquit: ſtultos enim putant, qui regnare neſciunt: ſtultum autem nemo ſeſe iudicat. Æneas de dictis Friderici imp.

Alphonſus.

Aiebat, olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam eſſe factam, & horum vnumquenque ſua ſorte contentum eſſe, nec occupare aliena: at inter homines, neminem ſua portione contentum eſſe, nec vllam partitionem eſſe ſtabilem, ſed omnes πλεονεκτεῖν. Notabat autem ambitionem principum, & regnandi nunquam ſatiendam libidinem, Quis enim hodie regum & principum eſt, qui ſua ſorte contentus, non cogitet, quo iure quáve iniuria ſuis ditionibus plura adiiciat? Panor. lib. de reb. geſt. Alphonſi.

De regno virtute parando.

Ageſilaus.

QVum aliquando quidam percontatus eſſet Ageſilaum, quinam eſſent fines Laconicæ ditionis? vibrata lancea: Quouſque, inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non niſi iuſtum ſuſciperet, imperiúmque virtute partum virtute tueretur. Plutarchus in apoph.

Dionyſius iunior.

Cuidam percontanti, quî factum eſſet, vt cùm pater ipſius tenui fortuna ac priuatus ſibi Syracuſanæ ciuitatis principatum parauerit, ipſe regis filius regnum hæreditate acceptũ amiſerit? Quoniam, inquit, pater rerum potitus eſt, quum iam in odium veniſſet popularis gubernatio: ego quum inuidia laborare tyrannis principatum ſuſcepi. Plutarchus in apophthegm.

Idem.

Amico, id ipſum percontanti, cõpendio reſpondit: Pater, inquit, mihi regnum ſuũ reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. Plut.

Philippus.

Vbi reſciuit Alexandrum filium conqueri, quòd pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, ſic illum hortatus eſt: Ergo quum plures habeas regni cõpetitores, da operam vt honeſtus ac probus euadas, vt non per me, ſed per teipſum regnum obtinuiſſe videaris. Vir prudentia verè regia præditus, non conſolatus eſt filium, ſed metũ illius auxit, quò magis extimularet ad virtuté. Iudicans, illi non aliter ſperandum paternum regnum, niſi ſe ſucceſſione dignum præberet: nec tam magnum eſſe regnum progenitorum adipiſci, quàm regnum promeruiſſe. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Beneuolentia.

Agathocles

Figulo patre natus, quũ Sicilia potitus eſſet, réxq; declaratus, ſolebat in menſa, fictilia pocula iuxta aurea ponere, eáque iuuenibus oſtendens dicere: Quum antea talia fecerim (common-

commonstratis fictilibus (nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio: commonstrans aurea. Non puduit pristinæ fortunæ: sed gloriosius existimauit regnum virtute partum, quàm si hæreditate obuenisset. Nam regem nasci nihil magni est, at regno dignum se præstitisse maximum est. Plut. in regum apoph.

Pyrrhus

Quum à filiis etiamnum pueris interrogaretur, Cui nostrum relinques regnum? Quicunque, inquit, vestrum acutiorem habuerit ensem. Significans, se non ætati daturum principatus successionem, sed virtuti. Hoc stimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. Plutarch. in apoph.

De responso ab inexpectato.

Diogenes.

PErcontanti, Quidnam vellet, vt colaphum acciperet? Galeam, inquit. Responsum ab inexpectato datum. Ille enim querebat quid mercedis peteret pro colapho. Laert. lib. 6. cap. 2.

Xenocrates.

De obscœnis quibusdam rebus, à quodam percontatus, tacuit: verùm cùm vrgeretur responsum, De talibus, inquit, rebus te hominem vanum interrogare decet, me autem respondere nequaquam. Maximus serm. 31.

Stratonicus.

Interrogatus, quòd nauigiorum genus esset tutissimum, longorum, aut contrà? respondit, Ea quæ subducta sunt. Significans, tum demum nauigantes in tuto esse, cum nauis in sicc cum protracta fuerit. Athenæus.

Demonax.

Interrogatus, quidnam sentiret de conflictu duorum, quorum alter inepté proponebat, alter absurdè respondebat? respondit, sibi videri, alterum mulgere hircum, alterū supponere cribrum. Plut. in apoph.

Archidamus.

Quidam cùm Arcidamum intempestiuius rogasset, quot essent Spartanorum? Tot, inquit, sunt ô hospes, qui malos sufficiāt arcere, vt tuti sint ab omni hostium periculo. Plut. in apoph. & Brus. lib. 3. cap. 16.

Anonymus.

* Sciscitatus ab importuno quodam & loquace viro, Quis esset Spartanorum omnium optimus? Qui tibi (respondit) minimè similis est, Plut. in apoph. Lacon.

Pontidius.

Interrogatus, quid sentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehensus? Tardus, inquit, mihi fuisse videtur. Ludens ab inexpectato: significánsque, quod non fugisset in tempore. Erasm. 6. apoph.

Diogenes.

Suprà de Belli studio.

Mania.

Rex cum Lamiam meretridem parum sobriè amaret, eáque iam senex in conuiuio tibiis cecinisset: Demo, quæ & mania dicta est, interrogata à Demetrio, Quid videretur Lamia? Anus, inquit, Aliud respondens, atque expectabat rex. Nam ille sciscitabatur, quàm scitè videretur canere? Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Appius.

Quum in senatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depasci publicos agros dicerent: Non est, inquit,

Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, sed adiecit: Ego liberum puto, quà lubet pascitur. Iocus est ab inexpectato. Expectabatur enim, vt probaret hoc pecus non esse Lucilij, sed alterius cuiuspiam, ac reum subleuaret. nûc irrisum grauabat. Eras. lib. 6. apoph.

M. Scipio Maluginensis.

Cùm ex sua centuria renuntiaret Accidinum consulem, & præco dixisset, dic de L. Manlio: Ego, inquit Scipio, virum bonum, egregiúmque ciuem esse arbitror. Præco expectabat suffragium pro Manlio: Scipio respondit, quasi de moribus interrogatus. Nescio an hic Accidinus, nomine & prænomine dictus sit L. Manlius, quumque Scipio postremum nomen tantùm expressisset, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocandi occasionem arripuit. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Fab. Maximus.

Salinator, cùm Tarento amisso, arcem tamen retinuisset, multáque ex ea præclara fecisset: cum aliquot post annos Maximus id oppidum cæpisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset opera sua se Tarentum recepisse: Quid ni, inquit, meminerim? Nunquam, ego recepissem, nisi tu perdidisses. Cic. lib. 2. de Oratore, & Plut.

Lepidus.

Suprà de Excusatione.

C. Iulius Helio.

Mancipio sæpius obstrepenti sibi, dixit: Etiam ostendam qualis sis. & instanti, vt ostenderet qualis esset, Iulius digito demonstrabat Gallum in Mariano scuto Cimbrico depictum, labiis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui mancipium tum simile est visus. Taberna autem erat apud forum, ac scutum illud signi gratia positum. Ingens omnium risus consecutus est. Expectarant enim, vt aliquid in mores illius obiiceret. Eras. lib. 6. apoph.

Domitius Afer.

In quendam patronû imperitum, sed splendido vestitu se vêditantem, litigatoribus lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus. Lusit ab inexpectato. Nam auditor pro vestitus expectabat instructus, aut exercitatus. Ibid.

Vibius Crispus.

Suprà de Metu & timore.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat pro lato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri, inquit Crassus, vt is vnde te audire dicis, iratus dixerit. Annuit Silus: Potest etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Quum id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod audisse dicis, nunquam audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testê omnium risus obrueret. Eras. Roterod lib. 6. apoph.

Cicero.

Cùm testis Sexti Annalis reum legisset: & instaret identidem accusator rei, Dic Marce Tulli, siquid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit versus ex sexto Ennij annalium libro:

Qui potes ingentis causas euoluere belli, &c.

Scripsit enim Ennius annales: & accusator vocabatur Sextus Annalis, Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Cesellius.

Consultori dicenti, Nauim diuidere

dere volo: Perdes, inquit. Ille de pretio nauis mercibúsque consulebat, hic aliud respondit. Nam ipsam diuidere nauim, est nauim perdere. Macrobius ita refert: : Si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Erat autē duorum negotiatorum communis nauis. Erasm.

Apollonius.

Nero cùm in Gymnicis decertasset, rogatus à Tigillino Apollonius, Quid de Nerone sentiret? Melius, inquit, sentio quàm vos. Cantare enim vos illum dignum putatis, ego autem tacere. Brus. lib. 3. cap. 13.

De regno virtute stabiliendo.

Themistocles.

FAcilitate morum multos ciues sibi conciliabat, vt hinc popularē potentiam adipisceretur. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis communis esse velis, & mansuetus: respōdit, Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici, quàm alieni. Plut.

Theopompus.

Suprà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Darius.

Quum tributum indixisset, subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum de tributis, esséntne grauia: quum illi respondissent, esse mediocria, iussit vt singuli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati visum est dimidio plus satis. Maluit enim suos beneficio sibi conciliare, quàm exarmatos subigere. Huius facti autem gratia in eo sita est, quòd duplum imperauit tributi quod destinarat accipere. Si dimidium imperasset, nec quicquam remisisset, latuisset benignitas: media parte autem demissa, effecit vt omnes sentirent beneficium. Plut. in apoph.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, Quomodo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Indicare autem voluit tutò regnare volentibus, duo obseruanda & præstanda esse: primùm vt beneficiis multos sibi concilient: deinde, ne facilè delatoribus, obtrectatoribus ac assentatoribus credant. Philostrat.

Antigonus.

Quum omnes admirarentur Antigonum regem, quòd quum initio regni durior fuisset, senex factus, clementer ac placidè regnum gubernaret: Prius, inquit, opus erat regno, nūc gloria & beneuolentia. Sentiens, regnum armis & austeritate frequenter parari, sed non nisi honesta opinione, ciuiúmque beneuolentia retineri. Plut. in apoph.

Idem.

Amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficeret, summáque cura vt totius Græciæ basim custodiret, respondit: Se semper in hac fuisse sententia, vt crederet, nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. lib. 4. apoph.

Philippus.

Quum subactis Græcis, quidam ipsi authores essent, vt ciuitates præsidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus & cōmodus, quàm breui tempore dominus appellari.

Sentiens, regnum quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, esse perpetuum: quod vi metúque, non esse diurnum. Plut. in Regum apophth.

Cicero.

Suprà de Clementia.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Gloriabatur cùm solicitum suspicionibus regnum, suspensum metu, perturbatum nouis consiliis Carolus VIII. tradidisset, id se Frãcisco Valesio tranquillum relicturum. Annal. Franciæ. Pacem verò & felicitatem: prudentiam item & regias alias virtutes Dei est Regibus & cunctis aliis hominibus dare & relinquere.

De religione seruata.

Diogenes.

OVum in phano cœnaret, eíque panes sordidi essent appositi, abiecit illos è phano: dicens: In templum nihil oportere ingredi sordidum. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Percontanti, cur instituisset vt minutis ac vilibus rebus sacrificaretur? Ne vnquam, inquit Lycurgus, deficiat nos quo numen honoremus. Quis non diceret, in solenni deorum cultu magnificentiam ac splendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numen magis delectari frugalitate, quàm optimis victimis, ne sub religionis obtentu luxus irreperet, aut certè rerum penuria. Deus enim non eget nostris impendiis: amat autem homines, quorum necessitati poterat illis impendiis succurri. Plut. in Lacon.

Demonax.

Cùm apud Athenienses audisset, præfatione solenni à sacris submoueri barbaros, rogabat, quam ob rem id facerent? cùm ea sacra tradidisset ipsis Eumolpus, natione Thrax, nimirum Barbarus. Eras. lib. 8. apoph.

Agesilaus.

Athenienses ac Bœotios apud Coroneam cum suis sociis iter eius impedire conatos, graui prælio vicit, ei victoriæ per se magnificæ multum laudis apposuit, religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Mineruæ, de his rogatus, quid vellet fieri Agesilaus? vetuit illos violari, cum in eo prælio vulnera aliquot accepisset: videretúrque vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus ad illum valuit religio, quàm ira. Neque hoc solùm in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra arásq; consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehementer admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominum salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Bruson. libro quinto cap. 26.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso, primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est, Ita iussisse Deu. Si ita est, inquit, ô rex alius designatus est ab oraculo, nã asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat alioqui non

non secuturum. Alexander delectatus hoc commento asinum pro homine occidit. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporandum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est, Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tunc thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhámque abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plut.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, nō solùm eos concessit, verùm etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnámque thymiamatum & aromatum vim vsque ad portas vrbis cum pompa solenni deduci iussit: traditáque illorum sacerdotibus hostia, ipse in castra rediit. Iudæi verò regis benignitatem admirati, protinus à festo peracto, in fidem illius sese dederunt. Plut. in apoph.

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis ædem dicanti, iámque ex more postem teneneti. Marcus illius frater derepentè funestum nuntium ingessit, dicens: O consul, filius tuus morbo periit in castris. Ob eum nuntium mœstis omnibus, Publicola nihil commotus: Cadauer, inquit, quò libet abiicite simúlque dedicationem solenni ritu peregit. Nec tamē verum erat, perisse filium: sed data opera factum est, vt à dedicatione reuocaretur, atque is honor ad alium transiret. Quanquā Liuius libro ab Vrbe condita secundo, hoc aliquanto diuersius narret.

De religione neglecta.

Demonax.

Cvm ob id accusatus esset, quòd Mineruæ nūquam sacrificasset: Nunquam, respondit, putaui meis sacrificiis opus fuisse. Erasmus lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

Vide apoph. de Sacrilegio.

De reprehensione.

Demosthenes.

* Cvidam sciscitanti, quo tandem modo aliquis sibi præceptor fieri posset? respondit, si quæ in aliis reprehendit, in se maximè reprehendat. Anton. & Maxim. sermo. de admonitione.

Eusebius philos.

* Hostis, inquit, vera dicens, amico ad gratiam simulanti omnino prę ponendus est. Anton. & Maxim. ser. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea túmet facere caue. Sto. serm. 44.

Vide apopht. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* Optimam esse pronuntiauit Remp. quę ciues neq. prædiuites nec admodū pauperes contineret. Plut. in cōuiuio septē sapientum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum authorem ad ius trahunt, ac cusant, & puniunt: non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit optimam esse Rempublicam in qua legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibid.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Rempubl. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quàm legem metuunt. Ibid.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. ser. 41. de Republ.

Pythagoras.

* Dicebat primum luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Eod. serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominum conuersatio: honesta quidem bonorum, inhonesta verò malorum. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat esse Respub. non preciosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stob. serm. 41.

Solon.

* Rogatus, quomodo ciuitas in optimo statu degeret, dixit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Eodem serm.

De repulsa.

Pædaretus.

CVm in trecentorum virorum ordinem non esset ascriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulsus discessit hilaris ac ridens: reuocantibus autem Ephoris, quidque rideret percontantibus? Gratulor, inquit, huic Reipub. quæ trecentos habeat ciues multo me meliores. Quid hoc pectore magis philosophicū? Nec molestè tulit repulsam, nec questus est de Ephororum iudicio: sed plus voluptatis capiebat ex publico Reipublicæ bono, quàm sensurus erat ex honore impetrato. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. Valerius Maximus

ximus libro 6. capite 4.

Themistocles.

Athenienses cùm Themistoclem aliquando publicè infamia notassent, rursúmq; deinde ad imperium gerendum reuocarent: Non, inquit, laudo eos homines, qui eodem vase pro matula, & ad infundendum vinum vtuntur. Ælianus libr. 13. de Varia histor.

C. Marius.

C. Marius obscuro genere natus, facinorum militarium commendatione ad Rempubl. accessit. Ac primùm maiorem petiit ædilitatem. Vbi sensit ea spe frustrari sese, eodem die minorem ambiit: & hac frustratus, haud tamen desperauit, se Romæ ciuitatis primum fore: docens, quantum in rebus humanis valeat audacia. Plut. in Rom. apoph.

C. Figulus.

Infrà de Vltione & Vindicta.

Tacitus. Imper.

Fratri petierat consulatum, nec impetrauit, ea repulsa adeò non fuit offensus, vt vehementer etiam lætatus sit: dicens, Scit senatus, quem principem fecerit. Vopiscus.

De responso duro & absurdo.

Bias.

CVm patriam suam obsidione liberasset, rex Alliattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad se accersiuit. At is respõdit, ἐγὼ ἀλιάττην κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id est, Ego Aliatten iubeo cepas edere: quod perinde est ac si dixisset, iubeo illum plorare: extremum regis contemptum professus. Laert. lib. 1.

Diogenes.

Cùm à Platone philosopho paulum vini petiisset, ipse autem lagenã vino planã misisset, Cynicus hunc im modũ gratias egit: Cùm interrogaris, quot sint duo & duo, respondes, sunt viginti: & ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogatus fueris, respondes. Laer. li. 6. cap. 2.

Domitius Afer.

Dispensatori, qui cùm ad reliqua non responderet, dicebat subinde, Panem non comedi, & aquam bibo: Pasce, inquit, & redde quod debes. Non agebatur quid edisset, aut bibisset, sed quid deberet. Permisit igitur, vt se quomodo vellet pasceret, modò solueret quod debebat. Eras. lib. 6. apoph.

De responso repentino.

C. Popilius.

Suprà de Animosè dictis.

De reuerentia.

Musonius.

DIcebat, eum apud omnes maxima verecundia dignum iudicari, qui seipsum primò, & deinde alios reuereri didicisset. Stob. serm. 29. de Verecundia.

Demetrius phal.

Honestos adolescentes domi parentes reuereri debere dicebat: in via autem, omnes, vt quisque se obtulerit: in solitudine autem, seipsos: Stobæus.

Huc refer apopht. de filiorum pietate in parentes, discipulorum in præceptores, de Senectutis reuerentia, & de Verecundia.

De Rhetorica, & Rhetoribus.

Diogenes.

IN caupona prandens, Demosthenē fortè prætereuntem inuitauit, vt accederet id cùm ille pudore recusaret, Erubescis, inquit, Demosthenes, cauponam ingredi? Atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit autē, Rhetores nihil aliud esse quàm populi mancipia: necesse esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Eras. lib. 8. apoph.

Demosthenes.

Interrogatus, quid præstare posset professoribus suis Rhetorica? Homini, inquit, perdito, præsentem potest ferre opem. Stob.

Isocrates.

Sciscitatus quid esset Rhetorica? Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Est enim hęc nonnulla Rhetorices pars: amplificare & extenuare, qua de re diligenter pręcepit Fabius. Sed præstigij genus est, quod respōdit Isocrates. Quin illud potius artis est, quæ magna sunt, ita tractare, vt auditori quoque magna videantur, & contrà. Eras. l. 8. apoph.

Anonymus.

Cuidam iactāti de arte Rhetorica: At per Geminos, inquit, Lacon, ars nisi verum attigerit, nec est, nec vnquam erit. Notauit Rhetores, qui se profitentur verisimilia dicere, licet vera non sint. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Oratoribus.

De risu.

Diogenes.

DIcente quodam, Hi te risu prosequuntur. At ego, inquit, minime ridiculus sum. Bruson. libro 5. cap. 27.

Myson.

Mortales odio insectatus, in solitudinem sese abdiderat, deprehēsus autem à Lacone quodam ridens, rogatus ab illo, cur solus rideret? vrbanè ad mores suos respiciens: Ob hoc ipsum, ait, rideo. Bruson. libro 5. capit. 27.

Plato.

*In risum nimium profusos damnabat. Nam effusum risum, inquit vehemens mutatio sequitur. libro 3. de Repub.

Epictetus.

*Risus, inquit, neque multus sit, neque ob multa, neque solutus. In enchiridio.

Dion philos.

* Risus continuus & intentus est deterior (inquit) iracundiâ. Idcirco maximè viget in scortis & pueris stolidioribus. Mihi sanè facies magis ornari videtur lachrymis, quàm risu. Lachrymis enim vt plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: risui verò lasciuia. Et flendo quidem nemo sibi concitauit autorem cōtumeliæ, ridendo autem spem dedecoris auxit. Stob. ser. 72.

Philemon.

Ficus Philemoni paratas, in conspectu eius positas, asellus comedebat, puer inclamatus vt asinum abigeret, serò venit. Itaque consumptis omnibus: Quoniam, inquit, tam tardus fuisti, da nunc merum asello. Interim risus obortus hominem senem præfocauit. Erasmus libro 6. apoph. Verùm alij hoc Chrysippo ascribunt.

Plistarchus.

Causidico quodam ridicula semper

per dicenti: Non cessabis, ait, à ridiculis continuè dicendis, ne ridiculus fias: vt qui assiduè luctantur, luctatores. Brus. l. 5. cap. 27 ex Plut.

Cato Vticensis.

Cicero consul, quum L. Muræenam à Catone accusatum defenderet, variis modis Stoicos (quorum sectator erat Cato) philosophósque illudens, multum risum iudicibus iniecit. Et ipse quoque Cato subridens: Dij boni, ait, quàm ridiculum habemus consulem. Bruson. libro 5. cap. 27. ex Plutarch.

De robore corporis.

Diogenes.

CRates Thebanus cùm nudatus in certamine, ob corporis deformitatem, derideretur. De oculis, inquit, ô Crates, reliquóque corpore bono animo esto. Nã istos qui nunc te deridẽt, mox conspicies morbo contrahi: omnibúsque viribus destitui. Significauit, formã nihil omnino facere ad victoriam: sed robur, & laborum tolerantiam, qua cæteros antecedebat. Laërt. lib. 6. cap. 5.

Isocrates.

*Dicebat, robur prudentiæ iunctum conducere, sine ipsa verò plus lædere possidẽtes. Idẽ robur corpora quidem exercentium se ornare, animi verò studia obtenebrare. Stob. serm 51.

* *Archidamus.*

Quum vidisset filium suum nimis temerè contrà Athenienses pugnantẽ, Aut vires tibi augendæ sunt, dixit: aut minuenda audacia, Plut. in apoph. Lacon.

Aratus.

*Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium? deferre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Plutar.

Eusebius philos.

* Animi præsentiam in periculis cum ratione coniunctam, laudato, inquit: impetum verò ad ea sine ratione, audaciam vocato, & odoris Stob. ser. 51.

Anonyma.

Anus quędam videns Iouianũ Romanorum imperatorem, corporis proceritate atque mole excellẽtem, sed mente captum: O crassam atque pinguem stultitiam, proclamasse fertur. Niceph. lib. 19. ca. vlt.

Anonymus.

Ex plebe pręterea quidam in Hippodromo dicacitate eundem Iouianum perstrinxit, & risum ingentem omnibus mouit. Inanem enim & frigidam proceritatem esse dixit. Ibid.

Maximus.

Maximinus exercebat lucta milites suos, multos ad terram prosternens. Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidam vasti corporis, notęq; virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, si tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus: Vósne congrediamur? Quum prodisset, palma pectori impacta supinum reiecit, continuóque dixit: Date alium, sed tribunum. Capitolinus.

De rubore.

Theophrastus.

ADolescentem erubescentẽ conspicatus: Confide, inquit, talem enim virtus habet colorem. Anto in Melis. part. 2. serm. 71. Sed Maximus

hoc Catoni ad verbũ aſcribit, ſerm. 40 Alij ad Diogenẽ quoq; referunt.

Pythias.

Ariſtotelis filia, quum à quodam interrogaretur, quis colorũ omniũ eſſet præſtantiſſimus? Is, inquit, quem in ingenuis gignit pudor. Eſt autem rubor pudoris & verecundię ſignum in homine certiſſimum. Eraſm. lib. 8. apoph.

M. Cato.

Sibi magis placere iuuenes dicebat, qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent: quòd rubor arguat probam indolem, pallor autẽ non item. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Pudore, & Verecundia.

DE SACRIFICIIS.

Socrates

SACRIFICIA volebat quam minimis impendiis conſtare: Quòd dij, vt non egent rebus hominum, ita magis ſpectant affectus immolantiũ, quàm diuitias. Alioqui cũ improbiſſimi quiq; maximè abundẽt diuitiis, actum eſſet de rebus humanis, ſi malorum potius quàm bonorum victimis delectarentur. Eòque verſum hunc magnopere probare cõſueuit. καδδύναμιν δ᾽ ἔρδειν ἱέρ᾽ ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impendiis ornatus templa, peragimus ſacra & parentalia: gratius facturi Deo, ſi quod vltra frugalem mundiciam ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendam docuit in excipiẽdis hoſpitibus, eodẽ vtens verſiculo καδδύναμιν δ᾽ ἔρδειν, &c. Eraſm. lib. 3. apophthegm.

Gelo.

Debellatis apud Himeram Carthaginenſibus, in pacis fœdere compulit illos & his acceptis conditionibus ſubſcribere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solebat enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuę cauę, & intus incenſæ, in ſinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabantur. Id Saturno gratũ putarent, effecit fabula, quæ narrat illi omnes vxoris filios deuorare ſolitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſet. Plut. in apoph.

De ſacrilegio.

Diogenes

CErnens quendam malè audientem, quaſi monumenra ſpoliaret, Homeri carmine compellauit,

---τίπτε σὺ ὧδε φέριστε
ἤ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων,

Id eſt,

Quid tu huc veniſti, vir præſtantiſſime? num fors
Vt ſpolies aliquem horum quos mors occupat atra?

Laert. lib. 6.

Ageſilaus.

Pręclarè dicere ſolitus eſt, ſe vehementer admirari, eos non haberi in ſacrilegorum numero, qui læderent eos qui diis ſupplicarent, vel deos venerarẽtur. Quo innuit vir prudentiſſimus, eos non tantùm ſacrilegos eſſe, qui deos ipſos aut templorum ornatum ſpoliarent: ſed eos maximè, qui deorum miniſtros & præcones contumeliis afficiunt. Æmil. Probus.

Dionyſius ſenior.

Sacrilegia ſua ſolebat facetis dicti obtegere. Locis Proſerpinæ templum

templum spoliarat, mox quum classis illius secundo vento nauigaret: Videtis inquit, quàm prospera nauigatio à diis immortalibus detur sacrilegis. Ex hoc colligens, aut non esse deos, aut illis non esse molesta sacrilegia. Iustin. lib. 21. Val. Max. libro 1. cap. 2.

Idem.

Epidauro Æsculapio barbam auream detraxit: quòd negaret decorũ, patrẽ Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius, Apollinem autem semper imberbem facit theologia poëtica. Æsculapium barbatũ. Significans, in medico requiri multarum rerum vsum. Valer. Max. libr. 1. cap. 2.

Idem.

Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginẽsium ornauerat: próque detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans: Aureum amiculum æstate graue est, hyeme frigidum: Laneum ad vtrunque anni tempus accommodatius est. Valer. Max. ibid.

Idem.

Mensas aureas atque æreas diis dicatas è phanis sustulit. Has inscriptio ex more Græcorum testabatur esse bonorum deorum, ne quis manũ admoliretur. At illi cauillatus est, se deorum bonitate vti. Nam boni dij dicũtur, quòd omnibus benefaciant. Ibidem.

Idem.

Idem victorias aureas, pateras & coronas, quæ simulachra porrectis manibus sustinebant, velut offerentia tollebat, dicens, se oblata accipere, non eripere: addens, perabsurdũ esse, quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Ibidem.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

*Quum Iulius pontifex sacrilegij eum insimularet: atqui, inquit, absurdissimum est, vt qui donaria diuûm ipse manibus gerit, alios sacrilegij arguat. Annal. Franciæ.

De sagittandi peritia.

Diogenes.

Animaduertens quendam imperitè iaculantem, proximè scopum consedit: cur id faceret, interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat. Significans, illum quiduis percussurum citius, quàm scopum. At alij spectatores quàm possunt longissimè se se à scopo se mouent, ne feriantur. Laërt. lib. 6.

Cambyses.

Suprà de Castigatione iniquo animo lata.

De salsè dictis.

Thales.

Thales Milesius, cuidam interrogãti, vtrum fuisset prius, nox an dies? respondit, Nox vno die fuit prior. Si enim nox vno die præcessit diẽ, dies igitur fuit ante noctem: nox quippe finis est diei. Laërtius libro 1. cap. 1.

Bias.

Impio cuidam sciscitanti, quidnam esset pietas? nihil respondit. Roganti autem, cur sileret? Quoniam, inquit, interrogas de rebus tibi nimium difficilibus. Laertius libro 1. cap. 6.

Bion.

Damnabat homines, qui sic exure-

rent quaſi ſenſu vacarent, ſic adurerent quaſi ſentirent. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exurantur omnia. Rurſus ſi leuiter attingantur ab igni, offenduntur. Id enim appellat adurere. Ibid. lib. 4. cap. 7.

Antiſthenes.

Dicere ſolebat Athenienſes, quòd eſſent Autochthones, hoc eſt indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent: dicens, hoc laudis illis eſſe cum teſtudinibus & cochleis commune. Nam hæc quoque animantia nunquam domicilium mutant, in quo naſcuntur. Laër. l. 6. c. 1.

Zeno Citiieus.

Seruum in furto deprehenſum virgis emendari iuſſit, verùm cum is ſe excuſare niteretur, dicens, ſibi in fatis eſſe vt furaretur: Si igitur, inquit philoſophus, etiam in fatis, vt delicti des pœnas. Laër. l. 7.

Anacharſis.

Infrà de Spectaculis.

Diogenes.

Percontanti, quam ob rem aliis mendicis liberaliter darēt homines, philoſophis autem non item? Quoniam, inquit ſperant citius futurum, vt claudi cæcíve fiant, & mendicare cogantur, quàm vt philoſophi, de ſapientia plurimum diſputantes. Laër. lib. 6.

Idem.

Interrogatus à quodã, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα: Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem, qualem tu nunc habes, qui me hac de re interrogare audes. Laërt. l. 6.

Idem.

Citharœdum quendam, qui quoties fidibus luderet ab auditoribus deſerebatur, obuium ita ſalutauit: Salue galle. Cùm ille offenſus ſalutationis nouitate, diceret: Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Salſiſſimè autem iocum captauit ex ambiguitate verbi. Græcis enim ἀνεγείρειν dicitur, is qui dormientem è ſomno excitat, quod galli gallinacei malè canentes facere ſolent: & qui ſedentem monet, vt ſurgens abeat. Laërt. l. 6.

Idem.

Percontanti, quo pacto Dionyſius amicos ſuos tractaret? Vt vtres, inquit: plenos enim ſuſpendit, inanes autem abiicit. Notauit autem falſiſſimè Dionyſij crudelitatem, non ignotos tantùm, ſed amiciſſimos etiã. Diuites enim interficiebat: negligebat pauperes. Laërt.

Idem.

Adoleſcentes quidam cùm in foro circumſtarent Diogenem, canem hominem appellãtes, ac fugientes: Diogenes interrogabat, cúrnam aufugerent? qui cùm dixiſſent, Ideo fugam adornamus, ne mordeas nos canis: Nequaquam, inquit Diogenes, vos mordeo quandoquidem canis non edit betulam. Salsè autem notauit eorum molliciem, à quibus canis erat vocatus. Laërt.

Idem.

Lyſias interrogabat Diogenē Cynicum num crederet etiã eſſe deos? Cui Diogenes: Qui conuenit, inquit, vt non credam, cùm perſuaſum habeam te diis inuiſum eſſe? Salsè notauit hominis impietatem à quo ipſe falsò impius iudicabatur. Laër.

Ariſtoteles.

Crebrò Athenienſes reprehendebat, quòd cùm duas res, frumenta & leges inueniſſent: frumētis quidē vtentur, legibus autē nequaquam. Alludit autem philoſophus ad Triptolemum

lemum Atheniensem cuius ministerio Ceres vsa est in ferendis legibus, ac tritico serendo Laer. l. 5. c. 1.

Socrates.

Acrius quendã in conuentu aliorũ obiurgãti, Plato dixit: An non melius fuisset, si domi vel priuatim homini hæc dixisses? Cui Socrates salsè respondens, ait: Cur non tu quoque clã hæc mihi dixisti? Laer. l. 2.

Idem.

Euripides quum Socrati obtulisset librum ab Heraclito scriptum, vt legeret, post aliquot dies solicitauit hominem, vt ferret de lecto libro suum iudicium. Socrates igitur: Per Iouem (inquit) quæ intellexi, satis mihi præclara videntur: qualia & ea esse puto, quæ non intellexi. Salsè autem notauit hominem nimis obscurè de rebus scribentem. Laer. l. 2.

Xenophanes.

Audiens Empedoclem dicentem, Sapientem inueniri non posse: Meritò, inquit, Oportet enim eum sapientem esse, qui sapientem agnoscere velit. Laer. l. 9.

Nicetus sophista.

Cuidam in iudicio grauiter irascẽti, ac dicenti, Desine toties latrare in me, admodum salsè respondit: Faciã quidem, si tu desinas mordere me. Vtrumque enim est canum. Ex Philostrati sophisticis.

Polemon.

Timocrati philosopho apud Polemonem sophistam dicenti, Phauorinum esse multorum verborum hominem: Et omnis, inquit, anus. Notãs salsissimè in Phauorino corporis habitum, erat enim castratus. Ex Philostrato.

Agesilaus.

Agesilaus quum in quadam causa esset iudex, ac is qui accusabat, rectè dixisset, patronus autem malè: subinde tamen inter dicendum repeteret, Agesilae, decet regẽ defendere leges quasi bonam haberet causam, & leges essent contra aduersarium: Si quis, inquit, Agesilaus, tibi domum perfoderit, aut vestem surripuerit, num expectaturus esses architectum, aut sartorem, vt ferret tibi auxilium? Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Idem quum assiduè dimicaret cõtra Thebanos, ac in conflictu quodã vulneratus esset, Antalcidas, Præclara, inquit, doctrinæ tuæ præmia recepisti à Thebanis, ô Agesilae, ab iis enim grauiter vulneratus est quos bellicas artes docuerat. Plut. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quodam laudante Rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas amplificaret: Agesilaus, inquit, Ego ne sutorẽ quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Plut. in Lacon.

Agis.

Sophista quidam cùm ad Agidem seniorem dixisset, orationem esse rerum omnium præstantissimam, videlicet artem quam profitebatur adeò extollens: Ergo, inquit Agis, tu cùm nihil dicis, nullius omnino es pretij: Sentiens, pulchrius esse magnificas, & cum virtute coniunctas res gerere, quàm egregiè de his rebus loqui posse. Plut. in Lacon.

Idem.

Preteriens Corinthiorum mœnia excelsa & munita: Quæ sunt, inquit, mulieres quæ hîc habitant? Existimauit autem viros non esse qui potius munitione, quàm animi viribus freti, patriam defendere cupiunt. Plut. in Lacon.

Agesipolis.

Suprà de Clementia.

Pausanias Cleombroti F.

Ad quendam adhortantem, vt cũ hostibus terra marique belli fortunam tentaret: Vis tu igitur, inquit, depositis vestimentis teipsum ostendere qualis sis, qui ad bellum suscipiendum alios stimulas? Salsè autem notauit hominem, alios ad fortitudinẽ stimulantem, cùm ipse esset omnium effœminatissimus. Ibid.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, cur Tegeæ exulans, tantopere laudaret Lacedęmonios, à quibus vrbe eiectus esset? Quoniam, inquit, medici frequentius laudant ægrotos, quàm sanos. Ibidem.

Antalcidas.

Atheniensis quidam cùm gloriaretur apud Antalcidam, quòd Lacedæmonios sæpius à Cephiso fugassent: sed nos, inquit Antalcidas Spartanus, vos nunquam ab Eurota submouimus. Notauit autem Athenienses Antalcidas, qui nunquam ausi essent accedere ad Eurotam Spartę fluuium, cùm Lacedęmonij sæpenumero vsque ad Cephisum flumen essent progressi Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm sophista quispiam laudaret librum apud Antalcidam, miro artificio conscriptũ, interrogatus quódnam argumentum libri esset? respondit encomium esse Herculis. Tum Antalcidas: Quis quæso inquit, Herculem vnquam vituperauit? superuacaneum existimans, tam doctè scribere iis de rebus, quæ omnibus sint notissimæ. Ibidem.

Demonax.

Admeto poëtę satis imperito epigramma iactanti, quod testamento mandasset suæ addẽdum statuæ: carmen autem erat huiusmodi, Corpus humo tegitur, Admetus ad astra volauit: Demonax respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita indignus videbatur. Erasmus libr. 8. apoph.

Anaxandridas.

Suprà de Laude, virtutis stimulo.

Anonymus.

Atheniensis quidam conspecta tabula, quæ picturam continebat, quomodo Lacedæmonij trucidarẽtur ab Atheniensibus, gloriabatur. At Lacon, Bene quidem, inquit, sed in tabula. Significans ridiculum esse de pictura gloriari, quum pictores non minus quàm poëtæ mentiantur, & quælibet audendi semper his fuerit æqua potestas. Plutarchus in Laconicis.

Alius.

Lacon quidam in bellum profectus, pro insigni in clypeo militari habebat muscam, eámque non veri maiorem, quibusdam igitur irridentibus, & interrogantibus, cur animalculum in clypeo haberet, quòd conspici nequaquam posset? Ideo, vt ego magis, inquit, conspicuus sim, quàm clypeus: nihilominus tamen tam propè hostem accedo, vt cuiustmodi sit insigne, satis videri possit. Ibidem.

Alius.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ: Lacon id videns, Quid hoc rei est? inquit, plus aquæ infundit, quasi non puro, sed sordido. Plutarch. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum quidam ex numero amicorum qui summè beneuoli videbantur,

tur, ei diceret: Ciuitate subiectas maiora posse pendere tributa, respondit Olitorem odi, qui radicitus euellit olera. Max. serm. 13.

Stilpon.

Cùm abductis omnium ciuium serui Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpon: nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plutar. in vita. Demetrij.

Scipio Afr.

Cùm castigaret militem, quòd in pugna non fuisset: ille verò diceret, se custodiæ causa in castris mansisse, Non amo, inquit Africanus, milites nimis diligentes. Erasm. libro 6. apophtheg.

Cicero.

Metello percontanti quis esset Ciceronis pater? Ad istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius, mater effecit tua. Notauit autem falsissimè Metelli matrem, quæ parum pudica fuisse dicitur. Retorsit autem culpam omnem à patre in matrē. tum enim incertus est pater, quando mater cum multis viris habet cōsuetudinem parum honestam. Plut in apoph.

T. Quintius Flaminius.

In Philopœmenē Achæorum ducem, qui multos quidem habebat equites ac pedites armatos, sed opes nullas, ita ludebat: Philopœmen manus quidem habet & crura, ventrem autem non habet.. Appellabat autem duces belli, manus ac pedes: sed quoniam nō haberet vnde tot aleret milites, negabat illum habere ventrem. Vel allusit ad pecunias, quæ bellorū nerui sunt. Plutarchus in Roman. apophthegm.

Diogenes.

*Cùm quidam ei diceret, Isti derident te. Ego enim verò, inquit, non derideor. Illos derideri solos existimans quos obstupefacerent & terrerent ista. Plut. de ira. Cuidam dicenti, Multi te derident, ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos. Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam homines, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Etsi igitur videtur asinus motis auriculis irridere homines nemo tamen offenditur. Laër. l. 6.

Antigonus.

*Vno de eius amicorum grege, Aristodemo, qui patre coquo prognatus dicebatur, consulente ei, vt impēsas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, Aristodeme, olet ius. Plut. in apoph.

Cleomenes.

*Cuidam eum probris lacessenti dixit, Ideóne tu omnes probris exagitas, vt non suppetat nobis innocentiam nostram tuentibus otiū de tuis vitiis verba faciendi? Plut. in apoph.

Epaminondas.

*Callistrato Atheniensi qui Thebanis & Argiuis exprobrabat Oedipodis parricidium patris, & Orestis genetricis: Atqui hos, respondit parricidas nos exterminauimus, vos recepistis. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de Legatione.

Mancias.

Quum audisset Antonium censorem, cui malè volebat, à M. Duronio de ambitu postulatum: Aliquando, inquit, tibi tuum negocium agere licebit. Censores in aliorum mores inquirunt: at qui reus est, habet ex se

quod agat. Erasm. lib. 6. apopht.

Cicero.

Quum ad Pompeium venisset, ac iam venisse pœniteret, percontatus vbinam locorũ reliquisset generum? Apud tuum, inquit, socerum: Cæsarẽ notans, qui cum proprio socero bellum parum iustum gereret. Plutar. in Rom. apoph.

Porcius Latro.

Audiens Maximillum Rhetorem perorantem, & dicentem, Oportere eum qui per spinosum orationis locum ambularet, suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. lib. 8. apoph.

C. Cæsar.

Audiens hominem gloriantem ob bellicam fortitudinem, ostẽdentémque vulnus facie exceptum, ait: Caue vir bone, ne posthac fugiens respexeris. Notauit autem hominis arrogantiam, qui vulnere ostenso, suam probaret fortitudinem, cùm vulnus fortasse fugam adornans accepisset: sed respiciens, an ab hostibus insequeretur. Simile quiddã Macrobius adscribit Cęsari Augusto: sed Quint. C. Cæsari.

Idem.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriã diceret, fœmora sua à reo ferro petita: Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimũ vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, salsè iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit, præter femora. Plutar.

Crassus.

* Crassus censor murenę extinctæ lacrymauit. Qui cùm ei diceret Domitius collega, An non tu muręnam mortuam luxisti? occurrit: Nõne tu, qui tres extulisti vxores, nullam lacrymam effudisti? Plutar. De Animãtium comparat.

Demosthenes.

*Ille qui fur habebatur, cùm irrideret ipsius lucubrationes, Nõ ignoro, inquit, Lucernam meam tibi esse molestam. Et Demadi clamanti, Demosthenes me corrigere vult, Sus Mineruam: atqui hæc Minerua, dixit, nuper in adulterio est deprehensa. Plut. in præcept. politicis.

Augustus Cæs.

Tyriã purpuram empturus, de obscuritate querebatur, quúmque vẽditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit Cæsar, vt me populus Rom. dicat bene cultũ, in solario ambulaturus sum? Plut. in Rom. apoph.

Iulia Augusti F.

Licentiori quàm par erat vestitu ædes paternas ingressa, cùm parentẽ grauiter offendisset, postero die mutato vestitu, iterũ Augustũ salutauit: quam vbi vidisset, ait: Quanto probabilior est hic cultus, tam honestus, in filia Augusti? Cui respõdit: Hodie me parentis, heri verò mariti mei ornaui oculis. Macrob. l. 2. c. 5. Saturn.

Flauius.

Occiso Nerone imperatore, cùm decretum esset, vt Piso quoque interficeretur, & mox imperiũ deferretur. Senecę: Flauius dicere solebat. Ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero enim cithara ludere solebat, Piso tragico incedebat ornatu. Suet.

Caßius Seuerus.

Cuidã obiicienti, quòd Proculeius ei domo interdixisset: Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Elusit obiectionẽ. Nã in ius vocari solẽt, qui cõtra prætoris interdictũ adeunt locũ: non is qui patet interdicto. Simul innuens,

nuens, se nequaquam teneri domus illius desidero. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Imprudentia.

Afer orator.

Egerat causam aduersus libertum Claudij Cæsaris. Quidam ex aduerso conditionis eiusdem cuius erat litigator, cui aduersabatur Afer, exclamauit: Itáne tu semper in libertos Cæsaris dicis? videlicet illi metum iniicere cupiens, ex nomine Cæsaris. subiecit Afer, Nec me herculè quicquam proficio. Notans illum, post alios libertos existere, contra quem dicere cogeretur, Eras. lib. 6. apoph.

Nicephorus Phocas imper.

* Is ob auaritiam & socordiam Reipublicę malè consulens frumenti & annonæ caritatem in prouinciis inuexerat. Cùm aliquando ad milites exercendos in campum progressus cano cuidam qui inter milites se adscribi petebat, diceret. Ecquid homo prouectæ ætatis in militiam allegi peteret? salsè respondit, Multo nunc validior sum quàm adolescens fui. Olim vno aureo emto frumento duos onerabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud grauatè humeris porto. Imperator dicterium sentiens, abiit: nihil perturbatus. Cedrenus.

Rodolphus imp.

* Cùm corpus haberet procerum & faciem regiam, naso aquilino magno, in decliui semita obuium habuit dicaculum, qui principis facetias clementiam norat. Is ex angusta semita regi cedere à satelliti bus crebro iussus, Principis, clamat nasus viam implet vt præterire nequeam. Subridens Rodolphus, flexo in alterum latus naso, Progredere fili, inquit: námque nasum digitis meis amoui ne te impediat. Cuspinianus.

Sfortia.

Quum insidiis armísque Pauli Vrsini exterritus excessisset vrbe Roma, & in Algido castra posuisset: ad eum Cardinalis à Pontifice missus, vt fidem interponeret, ac in vrbem reduceret: An Sfortia Vrsum timebis, ait Cardinalis, cùm sis sub Columna tutissimus? Cui Sfortia, An non insanus tibi videor, si dum frustra à surdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente & vnguibus ferox, ac humano sæpe gressu incedens, mihi minimè sit formidanda? Non illepidè, remota & parum expedita Columniorum auxilia designans: & Pauli Vrsini ingenium, pręsentésque vires aptissimè depingens. Paulus Iouius de rebus Sfortiæ, capite 81.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Aulicis, quibus studiis adolescentiam suam traduxissent, ex condicto narrantibus. Antonio Viuonio quodam dicente se pelle vituli contectum, in aucupium, quo aues falleret, descendere solitum: Tu verò, ait, haud omnino adhuc vitulinam pellem exuisse videris. notans in eo ignauiam & stultitiam. Nam galli væcordes & stultos vituli nomine designare solent. Annal. Franc.

Carolus V. imp.

*In Anglia cùm nobilissimum iuuenem, sententia Cardinalis Eboracensis, qui iudiciis præerat, damnatum interfici audiret: Indignum est, inquit, à Cane lanij tam pulchram damam deuorari, Nam Cardi

nalis ille qui lanienam hominum per multos annos in Anglia exercuit lanij filius erat. Chytræus, orat. de Carolo quinto.

De saltatione.

Lesbonax

HIstriones ac gesticulatores appellare solebat χειρισόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat enim saltationis genus: quo graues etiam historiæ citra vocem vel recitantis vel tibicinis, solo corporis gestu sic repræsentabantur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. lib. 8. apoph.

Demetrius Cynicus.

Damnabat artem saltatoriam, velut inutilem gesticulationem ad tibiæ modos. Cui gesticulator quidam non imperitus, cupiens artis suæ vindicare gloriam, iussit vt submotis tibicinibus spectaret ipsum saltantem. Assensus est Demetrius. Ille saltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac sole prodente, diis cæteris exhibitos, Venerem erubescentem, varias deorum astantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum vt penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabulam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio homo quæ facis, non video tantum, sed mihi manibus ipsis loqui videris. In huius artis laudem scripsit Lucianus. Plato non probat, & tamen apud Christianos saltatur ineptius. Cœlius Rhodiginus lib. 5. cap. 3. Eras. lib. 8. apoph.

Hegesianax.

* Apud Antiochum regem, non amici solùm regis pyrrichiam saltabant in cœnis, sed ipse etiam rex. Quum verò ad Hegesianactem historicum ordo choreæ peruenisset, assurgens dixit, Nunquid, ô rex, me malè saltantem mauis aspicere, an potius mea quædam scripta bene pronuntiantem audire? Qui cùm dicercius esset, ita regi placuit, vt inter eius amicos & familiares cooptaretur. Athen. lib. 4.

Dionysius.

Quum Dionysius in conuiuio iussisset vt singuli in veste purpurea saltarent: purpura verò tum regum erat gestamen, nunc sutoribus etiam communis: id Plato facere recusauit his trimetris è fabula quapiam.

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν,
ἄῤῥην πεφυκὼς, καὶ γεγὼς ἐξ ἄῤῥενος.

id est,

Muliebri ego haud quaquam indui
quem stola
Vir natus ipse, & ex virili germine.

Aristippus verò non recusauit, sed indutus purpura saltaturus, hos versus recitauit ex tempore,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. id est,

Nam in Liberi patris sacris
Mens quæ pudica est, nesciret corrumpier.

Laertius lib. 2. cap. 8.

Clisthenes.

Quum nobilem filiam haberet, per præconem edici iubebat in Olympiis, qui se dignum esse Clisthenis generum putasset, ad sexagesimũ diem ad Sicyonem veniret. Qui quum multi proci conuenissent, ex omnibus videbatur magis idoneus Hip-

Hippoclides Atheniensis, Tisandri filius: sed cùm suprà mensam Laconicos Atticósque modos ad tybias saltasset, cruribúsque ac brachiis modulatus esset, stomachatus Clisthenes: Tisandri (inquit) fili, desaltasti matrimonium. Bruso. lib. 3.

Albertus imperat.

Dicere solebat, venationem esse exercitationem virilem, saltationem autem muliebrem. Notauit autem mollitiem quorundam principum, qui quum se Hercule fortiores esse iactitent, & Hannibalis scientiam militarem sibiipsis ascribant, maiorem tamen vitæ partem, Sardanapalum imitantes, in conuersatione nobilium matronarum virginúmque aulicarũ inueniuntur ludentes, mollitérque saltantes. Æneas Syl. lib. 4. Commẽt. in res gestas Alph. regis.

Fridericus imperator.

Eum sæpenumero dicere solitum accepimus: Malle se febri teneri, quàm saltationi operam dare. Æneas Syl. lib. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Gallos potissimum leues esse dicebat, qui quo magis ætate prouecti essent, eo magis saltationis insania se oblectarent. Antonius Panormit. lib. 1 de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Cùm fortè mulierem quandam impudentius saltantem aspexisset: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculum. Sentiens, saltationem insaniæ genus esse. Sibylla enim vates non edebat oraculum, nisi furore correpta. Panor. lib. 2.

Idem.

Audiens, Scipionem saltatione animum relaxasse, Saltatorem ab insano nihil differre dixit, nisi quòd hic dum saltat ille autem dum viuit, insanus est. Panormit. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm argueretur, quòd cùm à saltatione tantopere ipse abhorreret in aduentu tamen Friderici imperatoris tertij, cum ipso imperatore & Leonora Augusta saltitare palam visus esset, respondit, Eum quidem qui luxuriæ causa saltet, stultum & insanum meritò esse: sed si honoris alicuius gratia fieret, reprehensionem aliqua ex parte effugere, quandoquidem cum magnis viris insanire aliquando decorum videtur. Panorm. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

De sanitate, & bona valetudine.

Pythagoras.

Dicere solebat, tria à diis præcipuè petenda: formam, diuitias & bonam valetudinem, eò quòd homo cætera sibi præstare posset Quãquam ὑγιεία non tam ad animi sanitatem, quàm ad corporis, referri possit. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

* Ad sanitatem corporis tria necessaria esse dicebat, videlicet, ne famem, ne sitim, ne frigus patiatur. Stobæus.

Thales.

Interrogatus olim, quísnam felix esset? respondit, Qui corpore sanus est, animo autem eruditus. Laertius lib. 1. cap. 1.

Crates.

Suprà, de Deo dona sua inæqualiter distribuente.

Socrates.

*Monebat, vt cauerent ſibi homines à cibis, qui non eſurientes ad edendum: & à potibus, qui non ſitientes ad bibendum alliciunt, Stob. ſer. 99. de ſanitate, &c.

Gorgias.

*Interrogatus, quonam vſus genere victus in tantam ſenectutem eſſet progreſſus? Nihil vnquam voluptatis gratia ſe aut comediſſe aut feciſſe dixit. Eod. ſerm.

Hippocrates.

* Quærenti conſilium de ſanitate tuenda reſpondit, Σιτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. i. Cibi, potus, ſomni, Venus, omnia modera ſint. Eod. ſerm.

Alcmæon.

*Aſſerebat continentem ſanitatis cauſam in æqualitate facultatum ineſſe, nempe humidi, ſicci, calidi, amari, dulcis, & reliquorum. Vna autem ex ipſis præpollente, morbum fieri. Stobæus ibid.

Plutarchus.

* Optimè dictum eſt, inquit, non ſatiari cibo, non refugere laborem, ſeminis ſubſtantiam conſeruare, hæc tria ſaluberrima eſſe, &c. In præceptis de ſanitate.

Diogenes.

Stómachabatur in eos, qui pro bona valetudine ſacrificarent, & in ipſo ſacro epulis immodicis ſemet ingurgitantes, faceret bonæ valetudinis iacturam. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat ſe mirari ſeruos, qui quũ viderent dominos plus æquo voraces non illis eriperẽt cibos. Nam hoc eſſet dominorum valetudini conſulere: & ſeruis magis conuenit edacitas. Laert. lib. 6.

Democritus.

Dicere ſolebat, homines precari quidem à Deo valetudinem, cuius tamen vim in ſemetipſis neſciant. Dũ enim inordinatè viuunt, ſuæ ipſi valetudinis ſunt proditores. Maximus ſerm. 27.

De ſapientia.

Pythagoras.

Diligenter hoc perpẽdendum eſſe dicebat, Quòd cùm homines omnes maximum eſſe bonum in ſapientia ſitum aſſerant, perpauci tamen interim ad poſſeſſionem eius annitantur. Stobæus ſermon. de prudentia.

Archytas Pythagoreus.

* Appello, inquit, Sapientiam cognitionem numinis rerúmque diuinarum, ac prudentiam humanarum rerum & eorum quæ vitam ſpectãt. Stob. ſer. 1. de virtute.

Thales.

Hominem ex ſermonis ſerie iudicandum putauit ſapientem, cùm dicere ſolitus ſit: Multa verba nequaquam arguunt ſapientem. Sapiens enim non niſi quum res poſtulat loquitur, & perpaucis ad interrogata reſpondet. Eraſ. lib. 6. apoph. ex Laertij lib. 1.

Solon.

* Sapientiam aiebat tantùm cæteris virtutibus ante ſtare, quantum viſus reliquos ſenſus excellit. Anton. ſerm. de ſapientia.

Bias.

*Eos qui inani ſapientiæ vacant, ſimiles eſſe noctuæ oculis dicebat. Huius enim oculi noctu quidẽ valẽt: ſole

sole autem splendente cæcutiunt. Et illorum mens acutissima quidem est in vanitate contemplanda: ad veri autem luminis obiectum mortem obscuratur. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicebat, faciles esse Deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hanc ignorari ab his, qui quærunt vnguenta & delicias. his enim qui fruuntur, credunt se viuere: quum veram vitam, tranquillam & suauem præstet sapientia. Laert. lib. 6.

Idem.

Sapienti nihil deesse colligebat hoc syllogismo: Deorum omnia sunt. deorum autem amici sunt sapientes & amicorum communia sunt omnia, sapientum igitur sunt omnia. Sed eodem syllogismo reiici poterat, petens aliquid: Cur petis habens omnia? At respondisset, Non peto, sed repeto. Laert. lib. 6.

Antisthenes.

Antisthenes Atheniensis negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus conditas, sed iuxta normam virtutis. Sapiens enim non ideo declinat à malo, quòd legibus prohibitum sit: sed quod ipsa ratio dissuadet hoc agendum esse. Laert. lib. 6.

Xenophanes.

Empedocle dicente, sapientem inueniri non posse. Et meritò, inquit, nam sapientem esse oportet qui agnoscat sapientem, notans illum qui hoc dicebat, suo vitio non inuenire sapientem. Laert. lib. 9. cap. 1. Anto. in Melis. parte 1. ser. 50.

Perictione Pythagorea.

*Geometria, inquit, & Arithmetica, reliquáque in speculatione sita & scientiæ sunt, & circa entia versantur. At sapientia circa omnia genera entium. Etenim occupata est sapientia circa omnia quæ sunt: ceu visus circa omnia visibilia, & auditus circa omnia audibilia. Stob. ser. de virtute.

Aristarchus.

Infrà de Sophista.

Aristoteles.

Dicebat, sapientem sibi sufficere, eo quòd omnia quæ sunt aliorum, sunt, & huius qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, tria ad parandam sapientiam potissimũ necessaria, naturam, doctrinã, & exercitationem, Inuita Minerua frustra laboratur, rectè dicitur à doctis, exercitatio consummat eruditionem. Laër. lib. 5.

Alexander.

In Callisthenem nequaquam sese accommodantem aulæ regiæ moribus, sed & dictis & gestu præ se ferentem nihil sibi placere pronuntiauit hunc versiculum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Id est,

Sapientem ego odi, qui sibi sapit nihil.

Idem.

Videns Diogenem in dolio decumbentem: O vas, ait, sapientia refertum, At philosophus assurgens: Regum, inquit, omnium maximè, vnam abs te fortunæ guttam expeto, vt vel dolium hoc (quod vocas) sapientiæ, illæsum mihi permaneat, sine quo parum feliciter cum sapientia agitur. Stob.

Dionysius.

Dionysius dicere solebat, se à sapientibus amicis sibi cauere, quando certum haberet ex his esse neminem, qui non imperare mallet, quàm seruire. Erasmus libro 5. apophth.

Cicero.

Lusit in quendam, qui quum prius habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem primus rogabatur sententiam: Cuius, inquit, hæreditas, quam vocant sapientiam. In versu, pro facultas, mutauit hæreditas. Apud poetam enim versus sic habet: Cuius facultas, quam vocant sapientiam. Significauit autem, hæreditatem illi pro sapientia contigisse, & ob hæreditatem iam habitum sapientem. Eras. lib. 4. apoph.

Seneca.

* Sapientiam describens dicebat, esse idem velle atque nolle: perfectũ item bonum mentis humanæ: à rerũ natura non aberrare, & ad illius legem exemplúmque formari. In epistolis, & libro de vita beata.

Alphonsus.

Ab Alphonso Aragonũ rege cùm quidam sciscitaretur, quomodo in tot diuitiis pauper effici posset? respondit, Si sapientia venditaretur. Quo dicto ostendere voluit, se pluris sapientiam rerúmque cognitionem facere quàm diuitias & regnum. Panor. in præmio libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem sapientiam Dei filiam appellare solitus est, eámque solam rerum omnium esse immortalem, atque ex omni genere animantium soli homini concessam. Pan. in procemio. lib. 3 de reb. gest. Alphonsi.

De sapienter dictis.

Solon.

IAm annis grandior, suspectum habere cœpit Pisistratum, tyrannidis affectatæ nomine. Cùm autem progrederetur in concionem Atheniensium, & postularet præsidium a populo, videns Athenienses negligentiores, & parum attentas aures sermonibus suis præbere, Pisistrato verò animum adesse, dixisse fertur: Eũ aliis callidiorẽ, aliis fortiorem esse. Callidiorem quidem iis, qui non intelligerent ipsum tyrannide potiturum, quàm primum corporis satellitium accepisset: fortiorem autem iis qui tametsi intelligerent, tamen subticescerent. Ælian. li. 8. de Var. hist.

Idem.

Neminem, dum adhuc viueret, beatum dici debere arbitrabatur: quòd ad vltimum vsque fati diem ancipiti fortuna subiecti essemus. Felicitatis igitur humanę appellationem rogus consummat, qui se incursu malorum obiicit. Plut. in Solone, & Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Dicere solebat, Si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt proprium portare damnum, quàm ex omni miseriarum aceruo portionem suam ferre malent. Quo ostendere voluit, non oportere nos, quæ fortuito patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. Valer. Max.

Chilon.

Sapientissimè dixisse putatur, cùm monuit hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostendit enim permultos, qui aliis vitiis restiterint, opum desiderio multoties à virtutis tramite deduci. Et qui aduersus opum improbitatem constans fuerit, cum facilè de cæteris vitiis victoriam reportaturum. Fulgos. libro 12. capite 2.

Thales.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto optimè iustissiméque quis viuere posset? Si inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse. Laer. l. 1. c. 1.

Aristippus.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Socrates.

Interrogatus quomodo nominis immortalitatem honestissimámque apud homines famã parare quis posset? Si talis, inquit, esse studeat, qualis haberi cupit. Valerius Maxim. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes interrogatus, Quo quis modo sibiipsi præceptor foret? respondit: Si de quibus alios reprehendit, teipsum in primis increpet. Sto. ser. de prudentia.

Idem.

Musicos, dicere solebat, se admirari, quòd cùm tantum operæ conuenientiæ vocum impenderent, vt mores prauos, penitúsque à ratione discordes ad rectam viuendi normã redigerent, negligere penitus viderentur. Laert. lib. 6. Fulgosius libr. 7. cap 2.

Aristoteles.

Subinde dicebat, nequaquam decere vt quis se laudet, vel etiam vituperet. Quòd illud videlicet sit hominis vani & inanis, alterum verò stulti. Laer. lib. 5. cap. 1.

Athenodorus.

Suprà de Deo & omnipotente & vidente omnia.

Pericles.

Dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem iam sit alitus, obsequi ei conuenire. Sapientissimè admonens, vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur: nimio verò fauore & profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quod stultum & inutile sit eas detrectare vires, quas ipse foueris. Est autem de Alcibiade hoc dictum apud Aristophanem, qui in comœdia Periclem hæc vaticinantem introducit. Recitatur etiam apud Val. Max. lib. 7. cap 2.

Demades.

Suprà de Regnandi libidine.

Agesilaus.

Suprà de Continentia.

Idem.

Mirabantur quidã Agesilaum paucis admodum contentũ esse, ad quos Agesilaus: Pro hac mea continentia, inquit, optimam mihi messem, libertatem scilicet, paro. Sapienter admonens nullam esse voluptatem ingenuis hominibus iucundiorem. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Plut. in Lacon.

Idem.

Sciscitatus, cur Spartanorum ciuitas non cingeretur mœnibus? respondit, Vrbes non saxis aut lignis, sed incolentium viribus seruari. Plutar. in Lacon.

Pausanias Cleombroti F.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, illos ipsos esse multi pretij, quibus datum est vt tam pretiosa possideant. Plutarchus in Lacon.

Leonidas.

Interroganti cui fortes viri gloriosam mortem in gloriæ vitæ antepo-

nant: Quoniam, inquit, alteram naturæ proprium alterum peculiariter suum esse ducunt. Plut. in Lacon.

Anaxandridas.

Suprà de Innocentia.

Charilaus.

Infrà de Virtute.

Antalcidas.

Suprà de Comitate.

Polydorus.

Suprà, de Eo quod à subditis amari melius sit quàm metui.

Theopompus.

Vxori conquerenti quòd regnum humilius ac minus esset filiis traditurus, quàm accepisset. Sed, inquit, maius, quò diuturnius. Quæ moderata sunt, diu durant. Plutarch. in Lycurgo.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm quidam dixisset, tum saluam Lacedæmoniorum Rempublicam fore, si reges imperare rectè didicissent; respondit, Imò, si populi obedire. Sentiens, Reipubl. salutem non minus in subditorum obedientia quàm imperantis studio & industria consistere. Fulgosus libro 7. cap. 2.

Dionysius sen.

Cùm filium reprehenderet, quòd Syracusani cuiusdã ciuis vxori vim intulisset, atque inter alia quæreret, An vnquam audiuisset à se rem similem factam fuisse? Filius ex tempore respondit: Id accidit, quòd nunquam patrem regem habuisti. Ad quem pater: Ne tu quidem fili, nisi hæc facere desieris, filium vnquam habebis qui regnum obtineat. Cuius verbum res ipsa verum ostendit: nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multò pòst ob prauam vitam Syracusanus pulsus fuit, Fulgos. libro septimo, capite secundo.

Pyrrhus.

Cùm vouisset Palladi, in Atheniensi arce rem sacram facere: Athenienses liberè eum in vrbem atque arcé receperunt. Verùm postquam vrbe egressus fuit, dixisse fertur, Mirum in modum gratam extitisse fidem, quam sibi Athenienses habuissent. Cæterùm si saperent, in posterum regi nemini portas aperturos esse. Quo dicto ostendit, non esse ex re liberæ ciuitatis, in cuiusquam principis manu libertatem suam credere. Cuius consiliũ non secuti Athenienses, cùm postea Cassandrum quoque in vrbem recepissent, magna atq; innumerabilia mala ex eo tulerunt: re ipsa experti se à Pyrrho sapientissimè monitos esse. Fulg. l. 6. c. 2.

Scipio Afric.

Negabat aliter cum hoste confligi debere quàm si aut rei opportunitas obuenisset, aut dira postularet necessitas. Nam & prosperam gerendæ rei facultatem omittere, maxima dementia est: & in angustias vtique pugnandi compulsum, abstinere se prœlio, pestiferæ ignauię affert exitium: alterúmque, qui ista committunt, alter iniuriæ nescit resistere. Val. Max. l. 7. c. 1. ter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ nescit resistere. Bruson. lib. 2. cap. 32.

Idem.

Infrà de Temeritate.

Q. Metellus.

Deuicta iam Carthagine, in senatu sapientissimè nescire se dixit, plúsne boni vel mali Reipublic. illa victoria attulisset. Quoniam vt pacé restituendo profuisset, ita Annibalem submouendo nonnihil nocuisset. Eius enim transitu in Italiam dormientem populi Romani virtutem excitatam: metuíque debere ne

ne acri æmulo liberata, in eundem somnum reuolueretur. Valer. Max. l. 6. cap. 2.

Appius Claudius.

Appium Claudiũ crebrò solitum dicere accepimus, Negotium populo Rom. melius quàm otium cõmitti. Non quòd ignoraret, quàm iucundus tranquillitatis status esset: sed quòd animaduerteret, præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capessendam excitari, nimia autem quiete in desidiam resolui. Val. Max. lib. 7. c. 2.

M. Cato.

Semper se harum rerum pœnituisse dixit: Si mulieri arcana detexisset, aut si mari profectus esset, quum terrestri itinere eundi facultatem habebat: aut si per negligentiam diem frustra elabi permisisset. Plutar. & Fulgos. lib. 7.

Idem.

Affirmare solebat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapiẽtes, cum stultorum errata inspicerẽt, ob id in melius vitam mutare solerent: at amentes, cũ discendi capaces non sint, ex sapientiũ benefactis fructum percipere nullum possunt. Fulgos. l. 7. c. 2. & Eras. l. 5. apoph.

Augustus Cæs.

In omni verbo prudentissimus, eos qui leues ob causas se periculis exponerent, similes esse dicebat iis qui aureo hamo pisces capere tentarent. Hi enim amisso semel hamo, plus damni accipiant, quàm ex multorum piscium captura lucri. Fulgo. lib. 7. cap. 2.

L. Passienus.

Is Neronis vitricus à, quo & Nero maximè ditatus est, dicere solebat, se malle quorundam iudicium quàm beneficium, & quorundam beneficium quàm iudicium. quod Seneca asseruit. se nihil subtilius atque insignius cognouisse in distinguendis maximè vitiis, atque curandis.

Claudius Imp.

Admonitus, vt à suis libertas caueret: respondit, Non eodem modo à publico, vt à fera bellua caueri posse. Xiphilinus in Claudio.

Ant. Pius.

Cùm postulatis quibusdam ad supplicium, neminem puniret, eámque ob causam à suis reprehenderetur: respondit, Non oportere principem à suppliciis imperij exordium facere. Dion Nicæus & Xiphilinus in eius vita.

Val. Homulus.

Antoninus Pius, cùm in domũ Valerij Homuli venisset, porphyleticásque columnas non tantùm vidisset, sed requisisset etiam vnde eas haberet? Homulus respõdisse fertur: Cùm in domum alienã veneris, & mutus & surdus esto. Capitolinus, & Cuspin. in Coss.

Theodosius.

Dicere solebat, non mirum esse, si homo, creatura adeò caduca, moriatur. Vnius autem Dei esse semper existere, qui semel mortuos ad vitam reuocaret. Niceph. Callistus lib. 14. c. 3. Ecclesiast. hist.

Placilla imp.

Suprà, De Eleemosyna.

Alex. Mammæ F.

Solitus est dicere, decere bonos atque fortes viros, optima quidem optare, sed ferre quęcunque incidat. Herodianus lib. 6.

Pescennius Niger.

Suprà, de Laudis cupiditate.

Antonius heremita.

Cùm aliquando literis à Constan-

tino Imperatore inuitaretur, vt ad se veniret, detrectauit primùm, dicens: Siquidem ad Imperatorem venero, Antonius ero: sin minus, abbas Antonius. Niceph. Callist. lib. 8. Eccles. hist. cap. 40.

Macarius.

Interrogatus, cur homines iniuriarum quas ab hominibus accepissent, minus obliuiscerētur, quā earū quæ essent à diabolo inflictæ? respondit: Quia prior illa affectio præter naturam, posterior autē secundum naturam iræ esset. Niceph. Callist. libr. 11. cap. 43. Ecclesiast. hist. ex Euagrio.

Leontius.

Sentiens grauissimā illā dissensionem apud Antiochenos, de fidei negotio, multorū malorum causam futuram, caput canis florescens manu demulcens, dixisse fertur, Niuem eā solutam, lutū multum subsecuturum esse. Idem lib. 9. cap. 24. Eccle. histor.

Anonyma.

Abhorrens ab omni mulierū aspectu, cùm aliquādo fœminā obuiam haberet, quæ aperto supercilio eum intuebatur, increpans eam, in terram prospicere iussit. Illa autem respondens, ait, Quomodo tandem ego intuear? cum æquius sit te eam inspicere, qui ex ea conditus sis, quam me, ex te ortum habentem? Idem libr. 9. cap. 16. Eccles. hist.

Pambus.

Cùm apud Athanasium esset Alexandriæ, & videret mulierem theatralem, fleuit. Interrogatus à præsentibus, quare fleret? Duæ, inquit, me res mouent, vna, quæ est illius perditio: altera verò, quòd ego non tātùm studeo placere Deo, quantum hæc, vt turpibus placere possit hominibus. Tripartita histor. libro nono, capite primo.

Franciscus Foscarus Venetorum dux.

Quū à Francisco Carmaniola interrogatus esset, quā ob causam per totam noctem senatus habitus esset? respondit: Ecquis alius in causa fuit, quàm tu ipse? Sed cùm statim cognouisset, potuisse illū suspicari de suo interitu actum (qui secutus mox est.) Egimus, addidit, de tuis laudibus, dēque tuo augendo stipendio, donādoque tibi oppido, vbi manes. Ita igitur nil amplius suspicatus mali Carmaniola, à satellitibus, qui iam conuenerant, retentus est, carceríque inclusus, nec multo pòst supremo supplicio affectus, Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 11.

Cosmus Medices.

A Strossianis quandoque in exiliū pulsus, ad Benacū, à misso ad se nuntio interrogatus, quid ageret? prudētissimè sanè respondit, sese Galliæ incubanti frequentē adesse, vt eius postea fructu potiretur. Cuius respōso nuntius ille in risum conuersus, non animaduertit viri prudentissimi responsum eò tendere, vt de reditu in patriam assiduè cogitaret, quem non multo pòst senatus Veneti ope cōsequutus est. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 2.

Saladinus.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quod vix alicui persuaderi possit) dū vixit longè clarissimus. Namque imperij sui fines in primis auxit: & felicissimè diu rerum potitus, Christianorum quoq; opes ita in Oriente attriuit, vt Hierosolymis captis, Christianū nomen in hunc vsq; diem ex Syria eiecerit. Ille verò moriens in summa rerū felicitate testamento suo præcipuè cauit, vt interula tunica linea, quam gestare solebat, vertici

vertici prælongæ haſtæ affigeretur: exclamarétque aſſiduè, qui lanceã gereret, hanc vnam eſſe reliquam tunicam, quæ, illi ex tantis opibus, tantóque imperio ſuperfuiſſet. O vocem præclaram, dignámque in primis, quam inſolentiſſimi principes frequentiſſimè in animo repetant, nobis omnibus vita functis, nihil omnino ſupereſſe, niſi quid bene ſanctéque geſſerimus. Ioannes Baptiſta Egnatius lib. 7. cap. 2.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Narrante quodam, ex veterum monumentis, augures, ſi vlcus haberent, inaugurandi gratia ſedere prohiberi: quaſi hoc eſſet ſignum non oportere, qui vlcus aut perturbationem animo habeat tractare res diuinas: tunc Ludouicus, Felix eſt (inquit) Roman. Pontifex, qui in ea tempora non incidit: nunquam enim inaugurandi poteſtatem habuiſſet. Annal Franciæ.

Carolus V. imper.

* Multa extant ſapienter ab eo dicta. Inter hæc ſequentia occurrunt. Anno 1540. ineunte, per Gallias in Belgium contendens, Lutetiam Pariſiorum ingreſſus, graui & celebri oratione exceptus eſt, exquiſitas omnium virtutum ſummi Imperatoris laudes ei tribuente. Oratori paucis verbis reſpondens, dixit, Gratam ſibi eſſe regis affinis erga ſe beneuolentiam, ſed laudes illas ſibi tributas arbitrari tot eſſe cõmonefactiones. Qualis eſſe deberet. * Antonio Leuę & aliis ducibus Iulij Cæſaris & Alexandri exempla laudantibus, nec Carolum vti ſuis victoriis ad potentiæ & magnitudinis ſuæ amplificationem, quantum & poſſet & deberet, quærentibus: reſpondit, Alexandro & Iulio in bellis gerendis vnum fuiſſe finem, honorem & gloriam: Chriſtianis autem Principibus duos eſſe propoſitos, honorem & animæ ſalutem * Ipſe in comparando exercitu, ſe caput ſumere ab Italis, brachia & manus ab Hiſpanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes à reliqua gentium colluuie dicebat. * Item, Neruos belli eſſe pecuniam, commeatus, milites. Verùm ſi ex iis aliquo carendum eſſet, militem veteranum ſe electurum eſſe, cuius induſtria & fortitudine, reliqua duo ſe ex hoſte comparaturum confideret. * In caſtris ad VVitebergam cùm de Hiſpanorum crudelitate & libidinibus enormia quædam ipſi ſignificata eſſent: Profectò, inquit, ſi quod aliquando mihi accidet ingens infortunium, propter iſtorum nebulonum ſcelera accidet. * In poſtremo ex Germania diſceſſu, Vliſſingæ ventos nauigationi idoneos expectãs, & in multam noctem cum Seldio fratris Ferdinandi legato locutus: cùm ex familia in atrio partim dilapſa, partim dormiente, dato nola ſigno, nullus appareret, Carolus ipſe lychnum Seldio quãtumuis recuſanti præfert, eíque per gradus deducto, Hoc tibi monimentum, ait, Cæſaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & excubiis quondam ſtipati, quem nunc ſolum & à familia etiam deſertum videt: & cui tu tot annos ſeruiiſti, is nunc tibi etiam ſeruiit & lumen prætulit. Dixit etiam in poſtremis illis congreſſibus Seldio, ſe in hac mutatione ſuæ fortunæ agnoſcere potentiam Dei, cui nequaquam velit repugnare. D. Chytræus orat. de Carolo V. Imperatore.

Vide apoph. de argutè grauiter & prudenter dictis.

De satellitio principum.

Agasicles.

*DIcebat posse quemuis principem & regem sine satellitio regnare, qui sic subditis imperaret, vt filiis pater. Plut. in apoph.

Sigismund. imp.

Albertus Austriæ dux (qui mortuo Sigismundo Cæsare, cuius erat gener, regnum Hungariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio suscepit) cùm diceret principes amore ciuium cautos esse oportere, Sigismundus respondit: Et fida custodia infortunium excludit. Docuit autem imperator potentissimus, non satis esse vt principes fidos habeant subditos: sed addendos etiam esse satellites, & corporis custodes, præsertim in florentiore ætate. Æneas Syluius libro commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Castigatus ab aulicis suis, quòd regiæ maiestatis oblitus, sine satellitibus & satrapis prodiret in publicum: Non opus est, inquit, vt ipse multum sibi timeat, qui neminem habet quē ita læserit, vt aliorum etiam manu sit defendendus. Ostendit autem, superuacaneam esse satellitum turbam, si quis ita se erga subditos gerat, vt vbique sine iniuriæ timore solus esse possit. Panorm. li. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Thomas Pontanus.

Subinde dicere solitus est: Amorem quidem inermem incedere, dormire autem loricatum. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiam & amorem suorum non ignorent, habent tamen nocturno præcipuè tempore, qui armati prope custodias agant, vt extra omne periculum somnum dulcissimum capiant. Iacobus Spieg. in secundum Æneæ Syluij librum de rebus gestis Alphonsi.

De scortationis detestatione.

Antisthenes.

ANtisthenes Atheniensis cū his mulieribus consuetudinem habendam dixit, quæ beneficium beneficio pensent, & quæ gratiam habitu ræ sint. Sentiens, abstinendum à meretricibus. quæ pretio & pecunia vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum: aut à valetudinariis, deformibus & malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitendos. Eius dicterium extat apud Laer. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes scorta dicebat esse regum reginas, quòd ab his quicquid collibuisset peterent & impetrarent. Nam ideo regum reginas appellabat, non quòd essent pares vxoribus: sed quòd in ipsos reges regnum exercerent. Reges à populo non semper obtinent quod exigunt, ac scorto nihil negatur. Laert. l. 6.

Idem.

Formosa scorta similia dicebat mulso lethalibus venenis temperato quod adferrent quidem initiò voluptatem, sed quàm perpetuus dolor consequeretur. Laert. l. 6.

Idem.

Idem cōspiciens quendam meretrici

trici supplicem, vt impetraret quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miser? præstat non impetrare quod rogas, A scorto reiici præstat, quàm admitti. Et tamen plerique animi & corporis iacturam ambiunt instanter, & magno emunt. Laer. l. 6.

Idem.

*Irridebat eos, qui cellas prõptuarias obserant vectibus, seris & lignaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm. de intemperantia.

Socrates.

*Nec ignem vestimento occulere possibile esse dicebat, nec scortationem fœdum peccatum tempore. Eodem serm.

Musonius.

*Extremæ, dicebat esse impudentię in subeundis vel instituendis laboribus meminisse imbecillitatis corporum, erga voluptates autem (id est crapulam & scortationem) obliuisci. Ibidem.

Crates.

*Visa aurea imagine Phrynes scorti Delphis erecta, exclamauit. Ex Græcorum incõtinentia trophæum. Plutarchus.

Plutarchus.

*Scortationem detestatus, apposité dicebat, Scortationem veluti alloquens: An coram omnibus scortaris? imò tutè ipsum etiam reueritus fugis, nocti solùm & tenebris sine testibus contumeliam & libidiné committés. nemo quippe honestis actionibus caliginem obtendit, lucem earum testem) reformidans. Immo totum mundum solem esse optaret, erga ea quæ præclarè agit. Vnũ quodvis autem crimen nudum conspici cauet, prætexens affectus. Iis ergo amputatis, nudas intueamur voluptates. Sunt ebriæ ad stuporem, scortantur perpetuò, dormiunt ad negotia, ciuitates negligunt, non curam gerunt parentum, non verentur leges. Ex libro contra voluptatem, apud Stob. ser. 6.

Demosthenes.

Fertur, aliquando Corinthum nauigasse Demosthenem, illectum fama nobilissimi scorti Laidis, vt & ipse famoso amore potiretur. At quũ illa pro nocte stipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretij, mutauit sententiam, dicens: οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μεταμονῆσαι, Nõ emo tanti pœnitere. significans, inhonestæ voluptati paratam esse comitem pœnitentiam. Erasm. lib. 4. apophtheg.

Demetrij legati.

Quum legatis à Demetrio ad Lysimachum missis, Lysimachus per otium narraret, aliquando quomodo coactus ab Alexandro cum ferocissimo leone colluctatus fuisset, & cicatrices ostenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt: Et noster rex graues ferę Lamiæ morsus in collo gestat. Notantes suauiorum amatoriorum vestigia, simul alludentes ad lamiam belluam. Plutar.

De securitate.

Socrates.

*INterrogatus, qui securè viuerẽt, Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Anton. & Max. ser. de curiosit.

Euagrius.

*Præstat, inquit, in Storea, securè agere, quàm in lecto aureo perturbari. Ibid.

Pyrrho.

In tempestate conspiciens cęteros animo esse deiectiores, cùm ipse nihil moueretur: ostendit porcellum in naui securè edentem, dicens, oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Laër. l. 9.

Bion.

Dicere solebat, impietatẽ malam esse contubernalem fiduciæ, & adiiciebat versiculum Euripidis,

Seruum facit quamuis ferocculum virũ.

Sẽsit autem philosophus clarissimus, nullam omnino securitatem habere locum, vbi malè sana sit conscientia: nec apertè posse loqui, cui reuera impietatis vitium potest obiici: nec frui tranquillitate animi, qui deos sibi non habeat proprios. Laert. l. 4. c. 7.

Vide apoph. de Conscientia, Quiete, & Tranquillitate.

De seditione.

Democritus.

*SEditionem intestinam vtrinque nocere dicebat: etenim tum victoribus tum victis pernicies est æqualis. Stob. ser. 41.

Plato.

*Remedium aduersus seditionem illud esse dicebat, vt nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingentes diuitiæ. Eod. ser.

Secundus sophista.

Cùm tale argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmiũ ferat. Quidam & mouerat & sedauit, petit præmium. Hanc quęstionem paucis absoluit: Quod est prius? mouisse. Quod posterius? sedasse. Itaq; prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde si potes, accipe præmium rectè factorum. Philost.

De senectute.

Solon.

*LEge sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut cõsulationes admitteretur, quamuis prudẽtissimus esset visus. Sto. ser. 112.

Bion.

Senectutem dicebat portum esse malorum: quòd omnes huc confugerent, sperantes miseriarũ finem. Mori autem vnicuique in promptu est. Id ethnici quidam existimabant esse præclarum: Christiana pietas docet esse nefarium scelus. Erasm ex Laërtio libro 4. capit. 7. Cæterùm Anton. in Melissa, par. 2. Sermone 17. & Maximus sermon. 41. aliique, Soloni adscribunt.

Idem.

Docebat, nulli exprobrandam esse senectutem, ad quam omnes noctant peruenire. Absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere. Laër. l. 4. c. 7.

Zenon.

*Dicebat turpe esse seni aut prospicienti senectutem, ex commentario sapere. Seneca, epist. 33. qui alibi ait, turpis & ridicula res est elementarius senex.

Cleanthes.

Interdum, cùm foderet, solebat seipsum increpare. Id fortè admiratus Ariston: Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens: Senem, inquit, qui canos quidẽ habet, sed mentem non habet. Seipsum innuens. Laert. lib. 7. cap. 2.

Eratosthenes.

Vigentem ætatẽ veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectutem hyemi. Stob. ser. 113.

Alexis.

Infrà de Senectute imbecilla.

Metrodorus.

Neminem beatum esse dixit, nisi qui absolutum habere bonorum operum numerum. Nihil enim ætati per se tribuendum est. Stob ser.113.

Democritus.

Senectutem omnimodam imperfectionem esse dicebat, eo quòd omnia habeat, & omnibus indigeat. Stobæus ser.115.

Idem.

*Robur, inquit, & forma corporis bona sunt: senectus autem flos est temperantiæ & prudentiæ. Item Senex fuit iuuenis aliquando: an verò iuuenis futurus sit olim senex, incertum est. Perfectum igitur bonum futuro, præsertim incerto, præstantius est. Stob. ser.112

Diogenes.

Percontanti quid esset in vita miserrimus: Senex, inquit, egenus. Siquidem vbi naturę prę sidia destituunt hominem, extraneis rebus fulcienda est ætatis imbecillitas. Laër. l.6.

Idem.

Anum comptam conspicatus: Si, inquit, ad viuos, falsa es: sin ad mortuos, ne cunctare. Anton. ser.18. part. 2. Melis. Max. ser.41.

Phauorinus.

*Dicebat Pythagoram & Platonē sensisse, senectutem non esse finem curriculi huius terreni appellãdam, sed potius beatæ vitæ initium. Stob. ser.114.

Idem.

*Beatus quidam cùm iam annos natus plus quàm septuaginta, thesaurum reperisset, sublato crure ipsum contempsit, & præteriuit, vt qui non amplius vsui sibi futurus esset. Ita (inquit) senectus animum & tranquillum reddit, & multæ pecuniæ studium ac impensas adimit. Sto. ser.112.

Theodectes.

* Dicebat senectutem & nuptias res esse similes. Vtramque enim (inquit) cõsequi desideramus: postquam verò nacti sumus, tristamur. Stobæus ser.66.

Euripides.

Archelaus rex opiparum lautúmque conuiuium amicis suis parauerat, cúmq; in eo conuiuio Euripides proximè sibi assidētē Agathonē tragicum poëtam iam senē, se plurimū amare diceret, Agesilao interrogãte cur amandus esset homo senex? Per Iouē, inquit, Ver non solùm est bonorum optimum, verum etiam autumnus. Comparat autē florētem iuuētutem verno tempori, quo omnia sunt in herba: senectutem autē autumno fœcundissimo. Ælian. libr.13. de Var. hist.

Agesilaus.

Agesilaum regem cùm quis interrogaret, cur per acrem hyemem solo pallio tectus obambularet absque tunica, homo tam prouectæ ætatis? Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationē imitentur, cùm exemplum habeant & extremæ senectutis hominem, & principem. Sapienter admonens, senibus ita viuendum esse, vt adolescentibus exhibeant rectè viuendi formam; & vulgus nihil imitari libentius, quàm quòd à viris principibus conspexerint factitari. Plutarch. in Laconicis.

Alexander.

Cùm senem quendam capillo inficientem vidisset, dixit: Non capillos sed genas tinge. Max. ser.41.

M. Cato.

Cùm senectuti adsint multa pro-

bra, dicebat non esse addendum malitiæ dedecus, sentiens, senectutem multis nominibus vulgò malè audire: veluti cùm audit, deformis, edentula, lusciosa, imbecillis, obliuiosa, indocilis. Hæc ferre satis est, vt non accedat crimen improbæ vitæ, quòd omnibus quidē fœdum, sed seni fœdissimum. Alij narrant hoc ab illo dictum in senem obuium vitæ contaminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exulibus opitularetur, quo illis in suam patriam redire liceret: simulabat eius rei sibi nullam esse curàm. Cæterùm in senatu cùm hac de re multa verba fierent, assurgens ait, Perinde quasi nihil habeamus quod agamus, sedemus de seniculis aliquot Græcis disputantes, vtrùm à nostris an illius regionis vespillionibus efferantur. Plut in Rom. apoph.

Fridericus imper.

Cùm in vrbe quadam præfectum, senem admodum, & ætate iam imbecillem dedisset, non defuerūt adolescentes qui sibi præfecturam loci committi peterēt. cùm igitur senem admouendum dicerent, Fridericus dixisse fertur: Senem amicum oppido, non amico oppidum commendamus. Sentiens, dignum esse, vt senex iam à ciuibus ad mortem vsque foueretur. Æneas Syluius, lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

De senectute viuida & animosa.

Chilon.

AVsonius Chiloni hanc tribuit sententiam: Optabilem esse senectutem iuuenilem, molestam verò iuuentutem senilem. Maxima malorū pars, ob quæ malè audit senectus, à viciis hominū proficiscitur: habet autem ex sese nonnulla commoda, plurimarum rerum vsum, ac memoriam, consulendi facultatem, reuerētiam, & authoritatem, hæc si adsint commoda, absintque incommoda, ea senectus optabilior est multorum iuuentute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis iuuenib. senilem imbecillitatem, senilem somnolentiam, senilem ignauiam, senilem morositatem: horum iuuentus peior est senectute. Nā cùm senecta careant, senio tamen abūdant. Ausoniani versus sic habent:

Grata senectus homini, quæ parilis iuuentæ:
Illa iuuentus gratior, quæ similis senectæ.

Cleanthes.

Ad quendam cōtumeliæ causa obiicientem senectutem: Et ego, inquit, abire cupio: verùm vbi reputo me omni ex parte sanum, siue lugendum est; siue scribendum, rursum maneo. Significans, se quidem haudquaquam esse vitæ cupidum: verum ob senectutem neminem debere è vita decedere, donec vires suppetunt ad vitæ munia Laer. l. 7 c. 2.

Gorgias.

Centesimum septimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accusem senectuem. Cic. lib. de Senectute.

Sophocles.

Iam extremæ senectutis, à filiis accusatus est dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam, quā proximè scripserat, rogans, num ea videretur delirātis. Fertur & hoc dixisse: Si sum Sophocles, non deliro: si

si deliro, non sum Sophocles. Sétiens in eruditis ac sobriis animi vim non elãguescere, sed reuigescere potius vsu & exercitatione. Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Cicerone.

Cyrus.

Cyrus apud Xenophontem moriens extremæ iam senectutis, negabat, se vnquam sensisse senectutem factam imbecilliorem, quàm fuisset adolescentia. Maxima pars incommodorum, ob quę vulgò malè audit senectus, ab intemperantia vitę proficiscitur. Brus. lib. 6. cap. 7.

Sylla.

Cùm post occupatam Rempubl. senatum coegisset, sententiásque rogaret, vt Marius hostis Reipub. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, solus Scæuola sententiam dicere voluit: quin etiam truculentius minitanti Syllæ, Licet, inquit, mihi agmina militum, quibus curiam circum sedisti, ostentes: nunquam efficies tamen, vt propter exiguum senilémque sanguinem meum, Marium, à quo vrbs & Italia cõseruata est, hostem iudicem. Brus. lib. 2. cap. 1

M. Crassus

Suprà de Auaritia.

Idem.

M. Crasso quum Parthi per legatos renuntiassent, vt suæ ætati consulens à bello abstineret, insolenter respondit: In Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hic Agisis, legatorũ vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam cõspiciendi sit futura potestas. Plut. in Crasso.

Idem.

Crasso conflicturo cum Parthis, extra è mauibus deciderunt. hoc cæteris, vt inauspicatum ostentum interpretãtibus, ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. Plut.

Considius.

Cæsare consulatum assequuto, adiuuãtibus Pompeio & Crasso, quum omnia pro libidine gererentur, ac pauci senatores in curiam conuenissent, Considius quidam natu prægrandis, idcirco non venisse senatores dicebat, quoniam illius arma militésque pertimescerent. Cui Cæsar: Quin tu, inquit, hoc quoque reformidans domi te non contines? At Considius: Senectus, inquit, me facit intrepidum. Quum enim vitæ pauxillum supersit, non est cur magnopere sim solicitus Erasm. lib. 4. apophtheg.

Pollio Romulus.

Pollio Romulus, qui centesimum excesserat annũ, Augusto percontãti qua tandem ratione illum corporis animíque vigorem seruasset? Intus, inquit, mulso, foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dedisse liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidámq; vim, admodum senibus accommodum est. Nunc mel in totum à mensis submouimus, & oleum corpori infundimus. Eras. lib. 8. apoph.

De senectute imbecilla.

Diogenes.

QVærenti, quid esset senecta? respondit Ætas brumalis, tempestatibus obnoxia. Stob.

Solon.

*Quærenti cuidã, quid esset sene-

ctus? respondit, vitæ hiems. Idem dictum est à Patrocle & Eratosthene philosophis Stob. serm. 115.

Democritus.

* Senium, omnimodam imperfectionem appellabat, quæ omnia haberet & omnibus indigeret. Item, Augescente corpore, simul (inquit) & mens augetur, & illo senescente vnà senescit, ac in omnibus rebus fit obtusior. Stob. eod. serm.

Isocrates.

Senectus ait, adeo morosa & querula est, & pro minimis rebus anxia vt iam sæpius meam ipse naturam culpauerim, quam aliorum nemo contempsit. Eod. serm.

Demonax.

Demonacti seni crura intumuerant, id videns quidam, Quid isthuc, inquit, mali est Demonax? Tum ille: Charon, inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens, senectutem morti vicinam. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexis.

Cuidam videnti ipsum iam senio fessum ægrè lentéque incidere, ac roganti quid ageret? Paulatim, inquit, morior: siue pedetentim morior. Significans, senes non viuere, sed lente mori. Stob. serm 115.

Iosephus.

Ptolemæo Oniam accusanti: Veniam, inquit, quæso presta: non enim te latet, senes, puerósque eandem mentem habere. Brus. lib. 9. cap. 7.

Milo Crotoniates.

Quum iam consenuisset, videns athletas in certamine exerceri, suos lacertos intuitus iam senio defectos, illachrymasse fertur, ac dixisse, At hi quidem iam mortui sunt. Corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam vsque durat ætatem. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cæsar statuerat agros Campanos militibus diuidere, id quum complures in curia molestè ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ senectutis, dixit, Hoc non futurum se viuo. Expectemus igitur, inquit Cicero: non enim postulat longam dilationem. significans illum esse morti proximum. Erasm. Rot. lib. 4. apoph.

De senectute honoranda.

Chilon.

Dicebat, honorem à iunioribus habendum senectuti: vt ipsi facti senes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt senum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem lasciuam à peccando: ita senes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio possent esse, vel ob turpitudinem perniciosi: sed inter omnes iuuenes, omnésque senes ea esset reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. Laert. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

Quidam profectus Lacedæmonem, quum vidisset honorem quem iuniores præstant senioribus: In sola, inquit, Sparta expedit senescere. Paupertas onus est & miserum & graue, vt ait Comicus: sed in hac molestiarum maxima pars est, quòd homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingrauescens, non minima pars est, quòd senes ferè comtemptui sunt, ac ludibrio. Proinde Sparta visa est

sa est multis honestissimum virtutis domicilium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Senex in Olympiis cupidus erat spectandi certaminis, quod agebatur. Sed quum nulla vacaret sedes, ad varia loca sese conferens, ludibrio erat, ac scommatis petebatur, quòd nullus eum exciperet. vt verò peruenit ad Lacedæmonios, ibi non solùm pueri omnes assurrexerunt, verùm etiam viri multi cesserunt illi locum. Id factum quum cæteri Græci, quotquot aderant, plausu comprobassent, patriúmque morem supra modum collaudassent: senex

Concutiens canásque genas & tempora cana,

Ac fusis lachrymis.

Heu miseriam, inquit, vt omnes Græci norunt quid sit honestum, sed eo soli vtuntur Lacedæmonij. Erasm. ex Plut. in Lacon.

Lysander.

*Eum dicere aiunt solitum, Lacedæmone esse honestissimum domicilium senectutis: nusquam enim tantum tribuitur ætati, nusquam est senectus honoratior. Cicero, lib. de senectute.

Alexander.

Quum hyeme duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. quúmque videret senem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses in regia sella sedere tibi capitale foret: in Macedonia nato, conceditur. Erasm. lib. 4. apoph. ex Curtio.

De senectutis fiducia.

Solon.

QVum Pisistratus occuparet Rempublicam, résque videretur ad manifestam spectare tyrannidem, neque quisquam auderet illius conatibus obsistere, Solon productis armis, & ante ædes positis, cœpit inclamare ciues. at vbi Pisistratus ad illum mitteret, qui percontarentur, quare fretus hoc auderet, Senectute, inquit. Alios senectus reddit formidolosiores: illi conciliauit audaciam, quod parum vitæ superesset, etiamsi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario. An seni sit gerenda Respubl. Diogenes Laertius rem aliquanto fusius narrat lib. 1. meminit & Cicero in Catone Maiore.

Cesellius.

Cùm triumuiris non obtemperaret, & multa liberè de C. Cæsaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis vt sibi caueret: Duæ, inquit, res sunt, quæ cæteros reddunt formidolosos, mihi autem maximam suppeditant fiduciam, senectus & orbitas. Senex citò periturus est, etiamsi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet pro quibus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari. Valerius Max. lib. 6. cap. 2.

M. Castritius.

Placétiæ magistratum gerens, Cn. Carboni consuli iubenti decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis redderentur, non paruit, atque adeò minitanti dicentíque, Multos habeo gladios: respondit, Et ego annos. Declarans, senectutis præsidio fretum, non metuere gladios. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 2.

De sepultura.

Socrates.

CIcutam bibiturus, à quibusdam interrogatus, quomodo sepeliri vellet? Eo modo dixit, quo vobis facillimum fuerit. Stob. ser. 160.

Idem.

* Athenienses ridens qui de sepulchris maiorum & ducum suorum gloriarentur, dicebat, Duces & plerósque maiores de quibus superbiebant extra fines suos sepultos esse, probra verò popularis Reipubl. in publicis sepulchris. Teles de exilio. apud Stob. ser. 38.

Diogenes.

Proiici se inhumatum iussit. Tum amici: Volucribúsne & feris? Minimè verò, inquit: sed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. Quî poteris? Illi aiunt: non enim senties. Quid igitur mihi ferarum, ait, laniatus oberit, nihil sentienti? Laertius. Cicero lib 1. Tusc. quæst.

Idem.

Rogatus à Xeniade, quomodo sepeliri vellet? In faciem, inquit. Percontanti causam: Quoniam, inquit, paulò pòst futurum est, vt inferiora fiant superiora. huc alludens, quòd id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelsi: quòd si inuerterẽtur omnia, fore vt cadauer etiam ex prono fieret supinum. Fortassis illud sensit, nihil referre quo statu corpus exanime sepeliatur: qua in re magna erat vulgi superstitio, porrectis enim in portam pedibus efferebantur, stantes cremabantur: & hodie stantes, vt audio sepeliuntur Iudæi, certè supini sepeliuntur omnes Christiani. Erasm. Diogenis dictum extat apud Laert. lib. 6. & Brus. lib. 4. cap. 10.

Idem.

Dicebat, si canes cadauer suum lacerarent, Hircanam sepulturam fore: sin vultures, Iberam. At si nullum animal accederet, ipsum tempus pulcherrimam sibi fore sepulturam, corpore pretiosissimis rebus, sole, inquam & imbribus, absumpto. Stob. ser. 120.

Idem.

Interrogatus, num seruum ancillámve haberet, negauit. Cúmque percontator adiecisset: Quis igitur te efferet, si moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi superstitiosè soliciti sunt quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorsus vacabat Diogenes, non dubitans, quin futurus esset aliquis qui cadauer eiiceret, vel ob id, quòd domum faceret vacuam. Quamquam illi contigit honorifica sepultura. Laert. lib. 6.

Anaxagoras.

Cùm Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, velléтne Clazomenas in patriam afferri, ibidémque sepeliri? Non necesse est, inquit. Vndique enim ad sepulchrum tantumdem viæ est. Cicero in Tusc. lib. 1. Laertius lib. 2. cap. 3.

Anonymus.

* Quodam exuli Atheniensi cuidam exprobrante ac dicente, In padam exprobrante ac dicente, In patria ne sepulchro quidem dignaberis, sed instar impiorum Atheniensium in Megarica: Immò (inquit) quemadmodum pij Megariensium in Megarica. Teles, de exilio apud Stobæum, serm. 38.

Euripides.

* Dicebat mentes hominum Insanire, cùm sumptus inutiles pro mortuis profundunt. Stob. serm. 121.

Lycur-

Lycurgus.

Lycurgus sepulchrorum vniuersam superstitionem, sustulit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verùmetiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes: nec concessit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur (nam aliæ nationes, si quid fuisset vino charissimum, id mortuo addebant in sepulchro, damnosa simul ac ridicula superstitione: quasi mortui sentiant aliquid) sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo posito omnes sepeliri iussit. Vetuit etiam titulos & inscriptiones addi monumentis præterquam eorum qui in bello cecidissent. Sustulit autem & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consueuit, magna specie dementiæ, quasi manium sit vllus sensus, aut si quid sentiunt, iisdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Erasm. ex Plutarcho in Lacon.

Socrates.

Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum, Apollodorus ei pallium multi pretij ad solatium obtulit, vt eo indutus moreretur. At ille recusans donũ: Quid, inquit, hoc meum pallium, quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorundam ambitionem, hoc miro studio prouidentium, vt quam honorificentissimè efferantur, ac sepeliantur. Eras. lib. 3. apoph.

Cyrus.

* De sepultura sua cum ita statuisse ferunt. Meum corpus, ô charissimi filij, cùm moriar, neque in auro condite, neque in argento, neque in alia re prorsus vlla, sed illud terræ reddite quamprimum. Quid enim hac re beatius, quàm terræ misceri, quæ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit? Xenoph. de Cyri pædia, lib. 8.

Semiramis.

* Constructo sibi monumento, inscripsit, Quicunque rex pecuniis indiguerit, aperto sepulchro quantum opus est, capiat. Darius autem cùm aperuisset, pecunias quidem non inuenit, sed in huiusmodi scripta incidit, Nisi vir malus esses, & pecuniarum inexplebili desiderio flagrares, haud sanè loculos mortuorum commouisses. Plutarchus.

Demonax.

Demonactem morientem amici rogabant, quomodo vellet sepeliri? Ne quid, inquit, ista res vos habeat solicitos: fœtor me sepeliet. Et dicentibus, Indignum facinus si talis viri corpus laceraretur à canibus: Quid, inquit, incommodi, si & mortuus alicui sim vsui? Erasm. lib. 8. apoph.

Olympias.

Alexandri mater Olympias, quum audiuisset filii cadauer insepultum fuisse abiectum, inter lamenta dixit hoc quoque: O fili, tu qui studebas cœli particeps esse, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuisti, quæ sunt mortalium omnium communia, terra ac sepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec vltimus ille contigit honos, quem quiuis homo persoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim Q. Curtius, & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus insepultum ia-

euisse, ob graues procerum concertationes de successione principatus. Fuit & alter Alexāder Epiri rex, Olympiadis frater, cuius corpus amne in hostium castra deuectum est, itaque ab his fœdè laceratum. Vnius tamen mulieris opera sepultum est, licet mutilum. Refert Titus Liuius Decadis primæ libro octauo.

Nero.

Neronem imp. in fuga quum Phaon libertus hortaretur, vt in specum egesta harena conderetur: negauit, se viuum sub terram iturum. Sueton. in vita Neronis.

Zisca imp.

Zisca Hussitarum dux & imperator fortissimus, iam moriturus, cùm à militibus interrogaretur, quomodo sepeliri cuperet post mortem? Pellem, inquit, mortuo mihi detrahite, relictóque feris cadauere, ex cute tympanum facite, quo in præliis vtamini. Et sic, vt hostes nostri viuentis aspectum non ferebant, ita mortui sonum, fugam adornantes, audire nequibunt. Æneas Sylu. libr. 3. commentariorum de rebus gest. Alphonsi regis.

De Seriis negotiis in vinolentis conuiuiis non tractandis.

Geminius.

A Romanis in Asiam ad Antoniū legatus missus, vt omnia tentaret per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset: vocatus in cōuiuium ab Antonio, præsente Cleopatra monuit, vt mandata proferret. Cui Geminius post salutem dictam, ait, Quæ tibi dicere Antoni iussus sum, cum sobrio, & alio loco quàm vbi nunc sumus tractanda sunt. Ostendens, seria negotia non in conuiuio vinolento, nec quouis loco, nec præsentibus omnibus tractanda esse. Plut. in vita Antonij.

Berenices.

Ptolemæo regi ad talos sedenti, vt alea luderet, assistens quidam, condemnatorum nomina recitabat, vt ille, quinam mortis supplicium promeruissent, decerneret. Berenice verò vxor regis hoc videns, ac audiens, arrepto è pueri manibus libello, prohibuit, ne ad finem vsque tunc legerentur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse in re tam seria, vbi de hominis salute agendum est: sed studiosè, relictis aliis omnibus negotiis cogitandum, ne nostra oscitantia noceamus aliis. Non enim similem esse casum talorum & corporum. Ælianus libro 14. de Var. histor.

De sermone, animi speculo ac indice.

Solon.

Sermonem operum simulachrum esse dicebat. Ea quippe quæ in opus proruunt, prius animo cōcepta, verbis indicantur. Maximus sermone 14.

Thales.

Dicere solebat, Multiloquium nō ostendere hominem sapientem. Sapiens enim non nisi quum res exigit, loquitur, & paucissimis suum ostendit animum. Stultus autem, etiam necessitate non efflagitante, loquendi finem non facit. Eras. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Pytha-

Pythagoras.

* Optabilius (inquiebat) sit tibi lapidem temerè proiicere , quàm sermonem ociosum. Stobæus sermone 34.

Democritus.

Sermonem εἴδωλον τοῦ βίου , id est, vitæ simulachrum , quandámque velut vmbram esse dicebat. Qua quidem sententia nihil dici potuit verius. Nam nullo in speculo melius expressiúsque relucet figura corporis, quàm in sermone pectoris imago repræsentatur. Neque homines ex sermone secius, quàm ærea vasa tinnitu dignoscuntur. Laert.

Idem.

Audiens adolescenté variis de rebus assiduè loquentem, ait: In speculo faciei figura , in verbis autem animi qualitas vniuscuiusque hominis deprehenditur. Stob.

Zeno Citticus.

Adolescenti cõfidenter loquenti: Non dixerim , inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt. Subnotauit vir prudentissimus, è sermonis procacia æstimari morum impudicitiam. Laertius lib. 7. cap. 1.

Musonius.

*Fontem & originem malè viuendi esse dicebat, non refugere obscœna & turpia loqui. Stob ser. de intemperantia.

Cleostratus.

* Sermone faceto, tanquam sale, parcè vtẽdum esse dicebat. Stob. ser. 34.

Diogenes.

Aiebat, sibi videri mirum , quòd quum ollam aut operculum non emerent homines, nisi pulsu aut tinnitu exploratum , in emendo homine solo aspectu essent contenti. Significans hominem nulla ex re melius cognosci , quam ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruntio parant emere , digito pulsant, atque ex tinnitu reddito dignoscunt , sítne integrum, probę argillę ac bene coctum: ita priusquam minis aliquot emant hominem , oportebat ad dicendum prouocare, atque ex oratione deprehendere qualis sit. Laert. lib. 6.

Socrates.

Dicere solebat, qualis homo est, talis etiam eius erit oratio , orationi autem facta simillima , factis vitam. Cic. lib. 5. Tus. quæst.

Idem.

*In bello quidem ferrum dicebat auro præstare ad defendendum se, in vita autem , sermo eruditus diuitiis. Stobæus serm. de literis.

Idem.

*Sermonem eruditum , tanquam bonum figulum eleganti specie animam ornare dicebat. Eodem sermone.

Idem.

Quum diues quidam filium adolescentem ad Socratem misisset , vt indolem illius inspiceret: ac pædagogus diceret , Pater ad te , ô Socrates, misit filium, vt eum videres: tum Socrates ad puerum, Loquere igitur, inquit, adolescens, vt te videam. Significans, ingenium hominis nõ tam in vultu relucere , quàm in oratione: quòd hoc sit certissimum minimeq; mendax animi speculum. Erasmus libro 3. apoph. ex Apuleio , Florid. lib. 1.

Chrysippus.

Interrogatus, quid esset mens hominis? sermonis fontem esse, respondit quemadmodum enim riuuli ex fonte fluunt , sic sermo ex corde & mente hominis procedit. Stobæus serm. 1.

Epicurus.

*Sapientis ſermonem dicebat magnificentiorem eſſe in grabato, panno & ſtramentis: tunc enim non tantum veri eſſe præceptorem, ſed teſtem. Seneca, epiſt. 20.

Iſocrates.

* Duo (inquit) tibi tempora dicendi præſcribe, vt vel de rebus indubie tibi perſpectis vel neceſſariis verba facias. In iſtis enim ſolis oratio præſtat ſilentio: in aliis verò tacendum potius quàm loquendum. Stob. ſerm. 34.

Romulus.

Dicere ſolebat, vaſa fictilia ſono & percuſſu, hominem verò ſermone explorandam eſſe. Maximus ſermone 15.

Cenopidas.

Qualis cuiuſque eſſet natura,* talem eſſe dicebat ſermonem. Maxim. ſer. 15.

Demonax.

Solitus eſt dicere, in ſpeculis vultus figuram, in colloquiis autem animi naturam & imaginem cerni poſſe Max. ſer. 15.

Idem.

Dicebat, orationem ac ſermonem hominis quaſi figulum animi formam effingere & proferre. Ibidem.

Vide apophth. de Breuiloquentia, de Garrulitate, Lingua, Loquacitate, & Silentio.

De ſeruis & famulis.

Socrates.

QVendam conquerentem, ſe defatigatum longo itinere rogauit, num per ipſum potuerit conſequi? Ait, roganti, vacuúſne, an aliquid ferens oneris? Portauit, inquit, nonnihil ſarcinarũ. Quid inquit, queritur ne ille ſe defeſſum? Quũ negaret: An non pudet, inquit, te mollicies, qui vacuus ambulans defeſſus fueris, cùm ille geſtans ſarcinam non queratur ſe fatigatum? Oſtendebat Socrates ſeruum in hoc feliciorem domino, quod ad labores exercitatior, minus ſentiret moleſtiæ. Eraſm. lib. 3. apop.

Democritus.

*Seruis, vt partibus corporis: alio ad aliud vtendum eſſe dicebat. Stob. ſer. 60.

Diogenes.

Erat Diogeni ſeruus nomine Manes, is quum profugiſſet à domino, admonuerunt amici fugitiuum inueſtigaret. At ridiculum, inquit Diogenes, ſi Manes abſque Diogene viuat, Diogenes abſque Mane viuere non poſſit. At multi ſeruos inſequuntur vt vlciſcantur, Diogenes ſpectabat viſum. Melior autem philoſophus eſt, qui paucioribus eget. Nolebat itaq; hic ſeruo videri deterior. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum eſſet emptus Diogenes, perinde quaſi ipſe Xeniadem emiſſet, dixit illi: Vide vt iuſſis meis pareas. Cúmq; ille diceret ἄνω ποταμῶν. ſignificans rem præpoſterè agi, ſi ſeruus imperet hero: Si medicũ, inquit Diogenes, emiſſes æger, non illi præſcribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auſcultat ſeruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ægrum, auſcultare ſeruo philoſophiæ perito. quod enim ars medica præſtat corpori, hoc philoſophia præſtat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præſtat corpori, hoc illius

illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laërtius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? ísque respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. significans, vtrósque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quàm mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos, & turpes, & inclementes. Laer. l. 6.

Metrodorus.

*Seruum necessariã quidem possessionem esse dicebat: sed non iucũdam. Stob. ser. 60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia, perinde vt ingenium in ciuium numerum ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cędi: significans, per illos factũ, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruum alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent. Plutarchus in apophth.

Iulianus imp.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò, cur id faceret? ait: His non opus esse cùm minori sumptu viuere posset. Eras. l. 8. apoph.

Hadrianus imp.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantẽ, misit qui illi colaphum impingeret, dicerétq; Noli inter eos ambulare, quorũ adhuc potes esse seruus, simul senatoriæ dignitati cõsulens, & serui castigans insolentiã, quam de Cæsare hero sumpserat. Ex Dione Cassio.

Alex. Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore, nisi seruo suo: dicens, ingenium currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

De seruo fideli.

Bion.

*DIcebat bonos seruos esse liberos: improbos autem libertinos multis cupiditatibus seruire. Stobæus ser. 2. & 60.

Anonyma.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant quidam quum ab eo rogaretur, nũ esset quispiam ex Helotum, id est seruorũ Laconicorum numero: Tu ne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus homines essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illo nescire imperare, ac libertate vti, sed seruitutem ęquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidem non sapiũt, sed parent rectè sapienti. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacęna quędã captiua, quũ interrogaretur, quid sciret? probè inquit regere domũ. Et hæc nõ vulgaris ars

est in muliere. Plut. in Lacænarum apophthegm.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? etiam, inquit, si me non emeris. Plutarc.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam, quid sciret? Libera, inquit, esse significans, sese captiuam quidem esse, cæterum ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset quædam non conuenientia liberæ. Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem, móxque sibi necem consciuit. Plut. in apoph. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quæcunque putabat ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit: dicens: Non seruiam At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit, Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertatem more asseruit. Plut in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharũ rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vindicarent: qui quum id facere recusarent, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἄδραστα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutarc. in apoph.

Antigonus.

Conspiciens filium suum eos, in quos habebat imperiũ, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps non minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cum dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarch.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, eum solum esse cui domi nihil esset nec signatum, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim, illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scinia claudimus: olim & cadi lagenæq; solebant obsignari. Erasmus libro 6. apophthegm.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

AEtoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt, Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cum Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent helotas, iusserunt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere.

canere, illi recusarunt, dicentes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit concaptiuarum puellarum authoritas, quàm iussa victoris. Hinc probarunt quidam, esse verum quod vulgò diceretur, liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà seruum maximè seruum. Plutarc. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, nō ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparabimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios ac ministros voluptatum habere malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut. in Lacon.

M. Crassus.

M. Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, discentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens: hâc oportere præcipuam esse patrisfamiliâs sollicitudinem, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

Conspicatus delicatum quēdam, à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. id erit, si mancus fueris. Laertius libro 6. Visum est Diogeni non multo minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc præstare valeat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergēdo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ delitiæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego, noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mancum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabam, Vtinam adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam, seruum suū crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tui similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare non possit. Eras. l. 8. apoph.

Gorgo, Cleomenis Filia.

Cùm videret Aristagoram à quopiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et nō pudet quosdam, quibus vestiendis comendísque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Eras. ex Plut. in Lacon.

Gillias.

Hospitio exceptus apud hominem durum & vndecunque facientem quæstum, qui ne dormire quidem famulis permittebat, sed alius aliud operabatur noctu: eundem & ipse postea, quum Agrigentū venisset, suscepit, & conuocatis famulorū pueris (qui permulti erant) nuces & carycas distribuit. Interrogante autē hospite, vnde tot pueri? A famulis

meis, dixit, mihi generantur. Voluit autem ostendere, ita tractandos esse seruos, vt ad procreandos etiam liberos legitimè sint apti. Stob. ser. 60.

De seueritate.

M. Cato.

CAto senior millia quinque famulos habebat, quorum vnus tria captiua corpora emit. Quod vbi sensit rescisse Catonem, priusquam in eius conspectum veniret, seipsum laqueo præfocauit. Adeò quæstum oderat in milite, adeò veniam desperabat qui peccauerat.

Antisthenes.

Suprà de præceptore bono ac fideli.

Parysatis.

Suprà de Adulatione & assentatione.

T. Manlius.

Suprà de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

Vxorem repudiauit, quòd aperto capite fuisset foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quib. formam tuam approbes: his ornamẽta comparato: his esto speciosa, a his velle videri formosam, in suspicione & in crimine hæreat necesse est. Eras. l. 6 apoph.

Pescennius Niger.

Palæstinis rogantibus, vt ipsorum cẽsus leuaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum cẽsere cuperem. Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptum apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiã. Eras. l. 8. apoph.

Vide apophthegm. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam atraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem dicens: Non tu, hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humum defluentibus vti vestibus: quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamẽ grauantur onere, aut succingunt. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cum in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibidem.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto, & apophthegm. de seruis ac famulis.

Paulus Æmylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triumpho duceretur: Istuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plut. in vita Æmyl.

Teleucia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de Parentum seueritate in filios.

Vide apoph. de grauiter, prudenter & sapienter dictis.

De

De sexu.

Antisthenes.

Dicebat, viri ac mulieris eandem esse virtutem. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minus esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexũ incusat, quasi ad virtutem indocilem, Laer. l. 6.

De silentio.

Pythagoras.

*Eius de silentio scitè dicta sunt hæc. Aut sile, aut affer meliora silentio. At silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentiũ tempestiuitate claudas, Stob. ser. 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. serm. 12.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max. ser. 20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

*Inter pocula tacitus, interrogãti Periãdro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiã taceret, respondit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob.

Idem.

*Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignandũ esse dicebat. Stob. serm. 3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tanta est linguæ, omnium maximè volubilis, incontinentia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laer.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacendi imperitus. Max. ser. 20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamen audes te philosophum iactare. Est autẽ philosophi etiam munus silere, cùm res responsione digna nõ est. Stob. ser. 31.

Idem.

Adolescens quidã ex illis qui cum Diogene versabãtur, interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit, eiusdem esse, quæ dicẽda sunt scire, & quando: & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stobæus serm. 32.

Cleanthes.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo, protulit ex Electra, σῖγα σῖγα λεπτὸν ἴχνος, id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè conuenire silentium. Laer. l. 7. c. 2.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabu-

lari. Iucundū quidē respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet cōcedere. Sto. serm. 31.

Zeno Citieus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus, quid de ipso regi suo essent renuntiaturi? ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit. Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuū tenuit silentium. Laer. lib. 7. c. 1. Stob. ser. 32. Max. ser. 20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autē sæpius. Anton. in Meliss. par. 1. serm. 73. Max. ser. 20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorū indecora vita est, maximum decus esse silentium. Anton. in Melis. par. 1. serm. 73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interrogāti, cur vnus omnium sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquando, siluisse nunquā. Hoc Plut. in libello περὶ τῆς ὑγιείας tribuit Simonidi. Sed Laërt. 4. cap. 2. Xenocrati tribuit, & Valer. Max. etiam, lib. 7. cap. 2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. ser. 20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos inquit, loquamini. Bruson. Cont. libro sexto capit. 6. exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudenda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Max. ser. 20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valde iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illum, qui facilè quemuis sermonē & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse, is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quāuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed crimen stultitiæ subeunt. Stob. ser. 32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt cōscios proderet, post multa in regem dicta conuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Non erit, inquit, effæminate adolescens, hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis. simúlque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laër. l. 9. cap. 10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quàm rarissimè aut quàm iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Plut. in Alex. Laer. in Arist. Val. Max. l. 7. c. 2.

Idem.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimum? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quęrente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 63. Verùm hoc Isocrati adscribit Max. ser. 20.

Idem.

Interrogatus à quodam, quis arcanum sermonem continere posset? respondit: Qui carbonem quoque igni tum lingua retinere potest. Ant. eod. serm.

Dion.

Naturã probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricarit: quo ad audiendum essemus quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates.

Duo dicendi tempora statuenda dicebat: Vel de iis quæ certò nouimus, vel de quibus dicere est necessarium. In his enim solis oratio silentio præstat, in aliis melius est silere quàm loqui. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis silentium magis quàm vocem timendam esse. Ibidem.

Demosthenes.

Cùm adolescens quidam inter pocula multas nugas effutiret, & tacere nollet. Adolescens dixit, quomodo non didicisti tacere ab illo, à quo didicisti loqui? Antonius in Meliss. par. serm. 75.

Idem.

Cùm quis ei obiiceret oris fœtorem? Bene dicis, respondit: multa enim secreta in eo computruerunt. Ibidem, & Max. ser. 20.

Apollonius.

Summo studio adnitendum dicebat, ne temerè nobis verba parum decentia elabantur. Cõstat enim quàm inurbanum sit silere non posse: tum effutire palàm cum turpitudine, quæ honestius obticuisses. Stob.

Idem.

Dicebat, cùm in alios atque alios errores & pericula homines labi palam sit: mirum, quantam securitatem præstare queat taciturnitas. Stobæus.

Theocritus.

A blaterone quodã interrogatus, vbi cras visurus esset ipsum? Illic, respondit, vbi te ego non videam. Sto. serm. 31.

Euripides.

Cuidam opprobranti graueolentiam oris: Multa, nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt. Significans, se posse continere arcana. Solẽt autem res in occulto congestæ computrescere. Erasm. l. 8. apoph. Idem. Demostheni ab aliis attributũ, paulo ante recensuimus.

Epictetus.

*In omni negotio nihil adeò prospiciendum esse dicebat, quàm vt tutum securúmque sit quod agitur. Est autem tutius, inquit, tacere quàm loqui. In Enchiridio.

Demetrius Cynicus.

Cùm post ex Italia proscriptos à Domitiano mathematicos & philosophos, ad Apollonium venisset, &

fortunæ suæ iniquitatem deplorasset. Cicadis,inquit,licet impunè canere,nobis Romę ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Coss.

Isocrates.

Careo loquaculus volebat ab Isocrate oratore erudiri. Sed is,duplicē mercedem mihi dari, inquit, posco: alteram,vt loqui, alteram, vt tacere discas.Stob.

Plutarchus.

*Verborum,rei leuissimæ,inquiebat,grauissima pœna, & apud Deum & apud homines, comes esse solet. Silentium verò cùm vbique culpa vacet, tum maximè in aliorum conuiciis,nescio quid egregium,Socraticū, aut potius Herculeum præ se fert. Siquidem & Hercules, ne gry quidē odiosa verba curabat. Libr. quomodo quis ab hostibus iuuetur.

Lacones.

Apud Lacedæmonios, ad publica conuiuia ingredientibus, qui natu erat maximus, singulis ostendebat fores,dicens: Per has nullus egreditur sermo. Admonens, nihil effutiendum, si qui liberius dictum est in conuiuio. Hunc morem instituit Lycurgus.Plut.

Demaratus.

In cōcessu quodam rogatus,vtrum ob stultitiam,an ob sermonis inopiam sileret? Atqui stultus inquit,ne possit quidem silere. Quidam hoc præclarum existimant, si nunquam sileant, quum id sit certissimum fatuitatis argumentum: vt contrà silentium, vbi loquendi tempus non est, prudētiæ signum est.Plutarch.in Lacon.apophthegm.

Demonax.

A quodam interrogatus, quānam ratione delegatam prouinciam ritè administrare posset? respondit: Si quàm minimum loquens, plurima audieris.Erasmus libro octauo, apophthegmat.

Philippides.

Philippidi Atheniensi, qui ob virtutem charus ac per quàm familiaris Lysimacho regi erat,Lysimachus cū dixisset, Num quid rerum suarum expeteret?respondit:Solùm,ô rex,ne arcanorum tuorum quidquam mihi credas.Plut.

Epaminondas.

Audiendi potius quàm loquendi cupidum esse hominem debere putabat: Quòd sciret,ex audiendo doctrinam,ex loquacitate autem pœnitentiam nasci. De eo etiam dictum, Neminē vnquam visum esse qui plura sciret & pauciora loqueretur.Plutarch.

Hieron.

Arcana enuntiantes iniuriam facere dicebat, eis etiam quibus enunciarent. Odimus enim non solùm eos qui effutierint,verùm eos etiam, qui quæ nolumus audierint. Maxim. serm.20.

Alexander M.

Suprà de Lingua,garrulitate & loquacitate nimia.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit,num metuis, ne solus tubam non audias? Notās adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda sint consilia principum: sed quoties castra mouenda sunt, tum omnibus tuba dat signum. Plutarchus in apophthegm.

Cæcilius Metellus.

Quum in bello omnia proprio & subito

subito cõsilio ageret, amico cuidam interroganti, quidnam iam acturus esset, post Arbachos in Macedonia subactos? Tunicam, inquit meã exuerẽ si eam consiliũ meum scire existimarem. Quo dicto docuit, non temerè animi nostri propositũ effutiẽdũ esse omnibus, sed silendũ ad suum vsque tempus. Plin. cap. 61 de Viris illustribus. Plut in apoph. Rom. Front. lib. & cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum Catoni, qui pòst dictus est Vticensis, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cùm pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat) ait: Carpãt taciturnitatem, modò vitam probent. Et addidit: Tum demum abrumpam hoc meum silentium, cùm ea loqui potero, quæ sunt indigna silentio. Plut. & Brus. lib 9. cap. 6.

Tiberius.

Cùm aliquando percontaretur, cur sua consilia non cum aliorum quoque, cui ei non malè vellent, consiliis communicaret? respondit: Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse oportere. Sensit autem, non omnia credenda iis qui se amicos esse venditant: quibus quum aliquid secreti commiseris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garrulitate sæpenumero aut periclitari, aut prodi prorsus. Dion.

Vide apophț. de patientia, prudentia, animi magnitud. Contumeliis, maledicentia. Conuitiis, &c.

De similitudine formæ.

Anonymus.

PRoconsul quidam Romanus in Sicilia, cõspicatus quendam adolescẽtem admodum sui similem, rogauit similitudinis causam: num pater suus nunquam adisset Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter accessit. Iocum retorsit Siculus, nihil veritus secures ac virgas proconsulis. Brus. lib. 6. cap. 20.

Anonymus.

Augusto Cæsari perquàm similis Romam venerat, & ita similis, vt omnium ora in se converteret. Produci ergo Cæsar hominem iussit, visúmque interrogat: Dic (ait) adolescens, fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adolescens, & hunc in modum Augusto respondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, sed pater persæpe. Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eras. lib 4. apoph.

De simulatione & dissimulatione.

Charondas.

*INter leges quas tulit Catanensibus, hæc reperitur scitu digna. Vnusquisque ciuium se temperantem potius quàm sapientem videri studeat. Nam simulare sapientiam magnum est imperiti & vilis animi signum. Temperantiæ autem simulatio debet esse vera; neque vllus egregia facta simulet, qui re ipsa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stob. ser. 42.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, dicerétque conuiuarum quispiam. Quid comedis Diogenes? Suspicans Cynicum philosophum nescire, quid esset placenta. Panem, inquit, bene pistum. Dissimulans se

ſcire, quid eſſet aliis placenta. Laert. lib.6.cap.2.

Polydorus.

Quum in Meſſenenſium regionem eduxiſſet copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduerſus fratres eſſent pugnaturi: Non, inquit, ſed in eam agrorum partem profiſciſcimur, quæ nondum ſortito diuiſa eſt. Eluſit percontatorem, diſſimulans conſilium ſuum. Plut. in Lacon. apoph.

Demoſthenes.

Poſtquam Demoſthenes metu Antipatri profugiſſet in Calauriam inſulam, ſéque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum hiſtrione potens, illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur vt ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modò nihil paſſurum mali, verùm etiam ampliſſimis muneribus honorandum: In ſcena, inquit, mihi nunquam placuiſti hiſtrio, neque nunc perſuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, ſe detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuiſti, nam prius hiſtrionum more ſimulabas Plut. in Demoſth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuiſſet inimicus mortem tamen illius grauiter tulit iuſsítque filiis, vt ſubeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrēt: addens, ſe Romanæ ciuitatis nomine gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non eſſet natus. Sentiens, Romam non futuram fuiſſe incolumem, ſi talem ducem habuiſſent hoſtes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam nó item. Plut in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta cenſore, qui vini auidiſſimus habebatur, quum Cicero conſulatum petens ſitiſſet, bibiſſétque, ſeptus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne cenſorem habeam infenſum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero ſe credere, ob id circunſtare frequentes amicos, ne cenſor videret illum bibentem aquam: Simile enim ſimili amicum. Eraſ. lib.4. apoph.

Domitius Afer

Dum cauſam ageret, & is quis diuerſam agebat partem, ſubinde repeteret Celſinam hoc dicere: cum probè nouiſſet fœminam præpotentem, ſimulans ſe credere Celſinam virum eſſe, rogauit quis eſſet ille Celſina? Obiter notans ineptiam illorum qui tãtùm authoritatis opum gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro teſtimoniis. Eraſ. lib 6. apoph.

Iulius Cæſar

Cùm teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina ſua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potiſſimum vulnerare voluiſſet: ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Eraſ. Rot. lib.4. apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæſari contanter & ægrè ſuſcipienti delatum imperium quidam in os auſus eſt dicere: Cæteri quod pollicentur tardè præſtant: tu quod præſtas, tardè polliceris. Notata eſt illius ſimulata contatio, detrectantis quod cupiebat. Eraſm. lib.6. apoph.

Fridericus imp.

Poſteaquam ſenatores omnes in curiam vocaſſet, optauit, vt antequã ingrederentur, duas res deponerent,

& tum

& tum fieri posset vt iudicio neminẽ fallerent. Percontatus autem, quænã res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respondit. Nam quæ res est, qua homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Friderici imp.

Sigis. imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuam principũ virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quę non magni sunt momenti, commodi maioris gratia. Æneas Syl. l. 1. commẽt. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

*Is, Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rem cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio peti iussit, addito dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Re ipsâ scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipub. pernicie.

Chilon.

CHilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exerceendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: neç amicis adeò fidendum, vt illis committas, quod si fiant inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum prædixerat: qui posteaquam accidit, quemadmodum ille prædixerat, à Dionysio argenti talento donatus est. Tum Aristippus ad reliquos Philosophos: Et ego rem miram habeo, quam possim prædicere. Orantibus vt proferret: Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionysium futuram simultatem. Senserat enim, regem animũ suum iamdudum dissimulare. Laërt. lib. 2.

Idem, & Æschines.

Quum inter Aristippum & Æschinem incidisset simultas, quidam autem diceret, Vbi nũc illa vestra amicitia? Dormit, inquit, sed eam excitabo. Itaque simultatem Aristippus commoda liberáque appellatione, facilè sustulit. Ne silentio malum, vt solet, incrudesceret. vltrò adiit Æschinem: Num, inquit, quamprimum redibimus in gratiam, ac nugari desinemus? an potius expectabimus, vt scurris inter pocula de nobis loquendi materiam præbeamus? Cui cùm Æschines respondisset, se lubenti animo rediturum in gratiam: Memẽto igitur, inquit Aristippus, quòd cùm essem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æschines: Næ tu profectò vir me longè melior est. Siquidẽ à me simultatis, abs te sarciendę gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegrata est inter illos amicitia. Laert. lib. 2.

Aristides.

Cùm inter Aristidem & Themistoclem magna esset simultas, tamen legati simul missi vt Reipublicæ negotia expedirent, Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus inimicitias relinquamus? Nam si videbitur, cùm reuersi fuerimus, illas resumemus. Docuit vir prudentissimus, omnem simultatem deponendam esse

iis, qui Reipubl. vtilitatem promouere cupiunt. Plut. in apoph.

Idem.

Aristides è concione quadam, in qua frustra Themistocli obstiterat, discedens, clara voce testatus est, res Atheniensium incolumes esse non posse, nisi & ipsum & Themistoclem in barathrum coniicerent. prius habens, morte affici, quàm ob duorum simultatem minus rectè consuli publicis commodis. Plutarchus in Aristide.

Cratides.

Lysandro defuncto, cùm de societate belli nata esset controuersia, Agesilaus adiit Lysandri domũ, inquisiturus super hac re literas, quas Lysander apud se detinuerat. Reperit autem præterea librum Lysandro conscriptum de nouando Reipubl statu, quòd oporteret regnum ab Eurytionidis & Agide ablatum (nam ex his tantùm familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quo videlicet hoc honoris decerneretur non his qui genus duxissent ab Hercule, sed iis qui tales essent virtute, qualis fuisset Hercules: quandoquidem virtute, non generis commendatione, & ille ad diuinos honores subuectus est. Hanc orationem Agesilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens per eam ostendere, qualis ciuis clanculum fuisset Lysander, non sine calumnia eorum qui Lysandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio persuaderet, reuocasse ab eo concilio Agesilaum, ac dixisse: non solùm non esse refodiendum Lysandrum, sed ipsam potius orationem cum illo defodiendam, quòd callidè & ad persuadendum accommodatè composita videretur. Hoc factum declarat Lysandri peruersam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiscendum: sed idem arguit Agesilai moderationem, qui priuatam simultatem posthabuit vtilitati Reipubli. Plutarch. in Laconicis.

Bibulus.

Cùm Põpeio esset inimicus, prius tamen in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur: Aut enim (inquit) Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parcendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipubl. cómodis. Eras. Rot. lib 6. apoph.

Fridericus imp.

Suprà de Simulatione.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Vide apoph. de Odio.

De sobrietate.

Diogenes.

QVum Diogeni quispiam probri vice obiecisset, quòd in caupona biberet: Et in tonstrina, inquit, tondeor. Significans, nihilominus esse honestum bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit, in tonstrina radi, quòd is locus ei rei paratus sit: itaq; turpe videri non debet, si quis bibat in caupona, modò bibat modicè. Nam immodicè bibere, quouis loco turpe est. Laert. lib. 6.

Musonius.

* Delicatulus picam expertis mulieribus non dissimiles esse aiebat. Nam & ipsi, inquit, velut illæ fami-

familiarissimos cibos fastidiunt, ore ventriculi corrupto. Itaque vt ferrũ inutile acie noua semper eget, similiter & illorum stomachi inter edendum acui nunquam non postulant, siue mero, siue aceto, siue acerbo aliquo condimẽto lib. de alimentis, apud Stobæum.

Anonymus.

*Lacon quidam conspiciens quendam preciosam auiculam sibi appositam præ fastigio renuere: at mihi, dixit, etiam vultur & hircus sapiunt. Stob.serm.17.

Zeno Citticus.

*Ne per morbum quidem cibo magis delicioso vti voluit. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm mancipium nomine Manem, si ægrotaret, curari se iussit. Si enim inquit, absque sumptuosis alimentis recuperare sanitatem seruus potest, quid idem mihi futurum prohibet? Laert.

Archidamus.

Quodam Archidamo pollicente vinum suaue: Quorsum, inquit, opus? quandoquidem & plus absumetur: & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora. O verè masculum animũ, & omnium deliciarum contemptorem. Plut.in Lacon.

Demades.

Prandens apud Phocionem, cùm apparatum admodum tenuem videret: Demiror, inquit, ô Phocion, te Rempubl. administrare, cùm possis ad istum prandere modum. Bis errans, & quòd lucri tantùm causa putaret adeundam Rempub. & quòd luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat sobrietas: Sed Demades alios è suis moribus ęstimabat: Erat enim & pecuniarum auidus, & luxui, deditus. Eras.lib.6.apoph.

Leotychidas.

Percontanti cuidam, quamobrem Sparciatæ parcissimè biberent. Ne inquit, Leotychidas, pro nobis alij, sed nos potius pro aliis consultemus. Salsissimè notans, vinosos nõ esse ad cõsultandum idoneos, at salubrium consiliorum parens est sobrietas. Plut.

Cyrus maior.

Cùm ad hospitem diuertisset, rogaretúrque, Quid sibi cœnæ vellet apponi? respondit: Panem tantùm, & sperare se prope fluentem aquæ riuulum cœnaturum. Hic suos etiam monere solebat, vt aquam bibere consuescerent, & fierent Hydropotæ, quòd vinum omnibus bonis rebus inimicaretur. Xenophon.

Romulus.

Legitur vini fuisse parcissimus. Is ad cœnam vocatus, cùm ibi minimũ bibisset, eò quòd postridie negotium haberet, dicunt illi familiares: Si ad istum modum bibant omnes homines, vinum esse vilius, ille respondit: Imò verò carius, si quantum quisque volet bibat, nam ego bibi quantum volui. Eras.lib.6.apoph.

Epaminondas.

*Legati venerunt à Persarum rege ferentes aurum, animo corrumpendi muneribus Epaminondam. Inuitati sunt igitur ad prandium ab ipso: intelligebat enim qua gratia appulissent. Iussit verò à prandio vt causam aduentus explicarent. Apposita est mensa vilis, bibebant vinum acidum neque habebant quod ad hęc dicerẽt. Tum ille subridens: Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Æmyl.Probus, Stobæus, ser.5. Idem de Xenocrate Alexandri Macedonis

quinquaginta auri talenta recusante refertur.

Pescennius Niger.

Militibus vinum ab eo petentibus: Nilum habetis, inquit, & vinum quæritis? Docuit autem, violẽtiam militibus ceu pestem fugiendam esse, qui tũ demum ad res gerendas prõpti sunt, cùm ratio mero non peruertitur. Bruf. Spartianus.

Idem.

Romanis à Saracenis victis dicentibúsque, Vinum non accepimus, pugnare non possumus: idem inquit, Erubescite, nam qui vos vincunt, nil aliud quàm aquam bibunt. Spartia.

Fridericus imper.

Studiosissimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur. Is cùm audisset, Leonoram vxorem (quę paterna in domo nunquam vinum gustauerat) facilè filios parituram, si in Germania, tam frigida regione, vinũ biberet: dixisse fertur, malle se sterilem vxorem habere, quàm vinosam. Non ignorauit autem imperator fortissimus, quàm multa vinolentiam mala comitentur: & tum pręsertim, cùm fœmineum genus nimio vino obruitur. Æn. Syl. l. 2. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm interrogaretur, cur vini expers viueret, aut vino dilutissimo cõtentus sitim expleret, contra omnium regum & aulicorum morem? respondit, Vino sapientiam obscurari: ideóque non decere regem, vt hoc immodica compotatione in animo extinguat, sine quo imperatoris ac regis nomẽ ritè tueri non possit. Antonius Panorm. libro 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quid sibi vellet quòd vinum aqua dilueret? Ne ebrius fiã, respondit, nõ enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum regis gloriæ obfuerit. Panor. lib. 2. de dictis ac factis Alphonsi regis.

Idem.

Ab amico etiam percontatus, Cur adeò ebrietatis vitiũ damnaret? Ideo inquit, quia furorem & libidinem ebrietatis filios esse haud ignoro. Panorm. lib. 2.

Vide apoph. de Abstinentia, continentia, temperantia, Ebrietate, incontinentia, intemperantia, &c.

De Solœcismo.

Pausanias.

PAusanias Cappadox, cũ inter perorandum confundẽs consonãtes, breues producens, productas verò corripiens auditus esset: vulgò dictus est malus coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philostratus recitat in sophistis, & ex eodem Raphaël Volaterranus lib. 8. Vrbanorum commentarior.

Cass. Seuerus.

In aduocatione quadam, cùm M. Pomponius Marcellus Latini sermonis molestissimus exactor, solœcismum ab aduersario factum arguere perseueraret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt litigator suus alium grammaticum adhiberet: quòd diceret sibi cum aduersario non de iure, sed de solœcismo controuersiã futuram. Eras. l. 8. apoph.

De solerter dictis.

Antisthenes.

ADolescentes Socratem videre cupientes, philosophorum omnium

nium sapientissimum, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multo esse sapientiorem, vt qui Socratẽ accusasset. Et hoc dicto reuocatum est ciuibus extincti Socratis desiderium,& Anytum expulerunt. Laërt. lib.6.cap.1.

Idem.

Suprà, de eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Leo Byzantius.

Suprà,de Concordia.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex in compotatione quadam sortibus ex more conuiuij dux factus, cùm percontaretur à pincerna, quantum vnicuique vini apponere deberet? Si multum,inquit,vini paratum est, dato cuique quantum postulat: sin parum, cunctis dimidito æquis portionibus. Et hac solertia mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus largior placeret potatio: vel ad bibẽdum vrgerentur, quibus grata esset sobrietas. Plut.in Lacon.

Idem.

Suprà, de Hostibus non contemnendis.

Agis primus.

Vicerat Argiuos prælio, qui pòst redintegratis virib. rursum ferociores illi occurrebant. Agis autem videns multos è sociis turbari:Sitis, inquit, bono animo viri, quum enim nos,qui vicimus,trepidamus,quid facere censetis eos, qui à nobis victi sunt? Et ea solertia addidit animum suis.Plut.in Lacon.

Brasidas.

Quum murem in caricis comprehendisset, morsus ab eo dimisit captum, mòxque ad eos qui aderant: Vt nullum,inquit,est animal tam minutum, quin seruari possit,modò ausit vlcisci inuadentes. Et hoc dicto fortis & animosus dux, suis animum contra hostes addidit. Plutarchus in Lacon.

Gelo.

Suprà,de Mutuo.

Pisistratus.

Cùm multi ab eo defecissent qui Pylen occuparant, venit ad illos,stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis,quid sibi vellet, percontantibus: Vt,inquit:si persuasero,reducam vos:si non persuasero, maneam vobiscum. Erasmus libro 5. apoph.

Agaso Alex.

Alexander consulto oraculo,monitus est, vt eũ qui sibi primùm portam ingresso occurrisset,interfici iuberet. occurrit igitur Agaso,iussúsq; est arripi.Roganti,quid commeruisset? Responsum est,ita iussisse Deũ. Ille, si ita est, inquit,alium designauit oraculum. Nam asinus prior occurrit: deinde is qui asinũ verberat, est secutus.Eras.l.6.apoph.

Iulia. Augusti F.

Infrà de Sumptibus superuacuis.

Vide apoph. de Argutè, lepidè,grauiter,prudenter,& sapienter dictis.

De solertia animalium.

Alphonsus rex.

*QVum essent apud Alphonsum Aragoniũ qui causam bestiarum contra homines defenderent, & modò turturis castitatem, modò cornicis(quę mortuo comparare nouẽ hominum ætates vidua perdurat) modò formicarũ prouidẽtiã, modò canũ sagacitatẽ, modò ciconiarũ pietatem. modò apũ in regem obseruãtiam, & id genus multa pro animali-

bus (è Plinio, Plutarcho, Æliano & aliis petita) afferrent in medium: Alphonsus, siue, inquit, id brutis inclinatione naturæ, siue dei dona datum sit, certè nõ alia de causa concessum esse existimo, quàm vt homines turpiter nequitérque viuentes, erubescant à brutis & à rationis expertib. superari. Panorm. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

De solitudine, & vita solitaria.

Cleanthes.

Conspiciens quendam solitariũ, ac secum loquentem: Haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris, Malis enim periculosa est solitudo. Laert. l. 7. cap. 2.

Pyrrho.

Deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus quid solus ageret: Meditor, inquit, esse probus. Sentiens, ad id vtilem esse solitudinem inutilem turbam. Laër, libro 9. cap. 11.

Antisthenes.

Ridere solebat Athenienses, subinde gloriantes, quòd essent autochthones, hoc est indigenæ: eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec patriam sedem mutassent vnquam, dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus cochleísque commune. Nã & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo nascuntur. Laër. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Rogatus, quid emolumenti cœpisset ex philosophia? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Doctus, etiam si solus sit, non sentit tædium solitudinis: sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, atq; etiam inutilis. Laër. l. 6. c. 1.

Myson.

Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuisse traditur, non alienus à moribus Timonis Atheniensis, Hunc quũ quidam fortè deprehendisset in solitudine ridentem, rogabat quid rideret, quum esset solus? Atqui ob hoc ipsum, inquit, rideo, subindicans sibi gratissimam esse solitudinem. Laërt. lib. 1. cap. 10.

Antonius.

Antonius, magnus ille Ægypti monachus, quem ob insignem pietatem Constantinus imperator plurimum amasse fertur, adeò vitam solitariam dilexit, vt frequenter dicere solitus sit: Quòd piscis in arido, hoc monachus in oppido. Putauit autem lethalem esse piscibus extra vndas cõuersationem: nec minus monachum in periculũ cœlestis vitæ & professionis sanctioris amittẽdæ venire, si moras in vrbibus trahat. Nicephor. Callistus lib. 8. c. 4. Eccles hist.

De somno.

Diogenes.

Conspiciens adolescentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri,

ἐγείρεο, Μή τις σοι δ᾽ὁδόντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ

Id est, *Surge,*
Ne quis dum dormis, à tergo infixerit hastam. Laër. lib. 6.

Idem.

Suprà de mortis & somni cognatione.

Demo-

Democritus.

*Diurnum somnum aut corporis molestiam aliquam, aut animæ anxietatem, aut segnitiem aut imperitiam arguere dicebat. Ant. & Max. ser. de somno.

Æschines.

* Somnum diuturniorem quàm deceat, dicebat mortuis potius quam viuis conuenire. Eod. ser.

Philo.

* Sciscitatus, quid esset somnus? respondit, imago mortis, & cessatio sensuum. Ibid.

Plato.

*Somnum multum, neque corporibus, neque animis, neque rebus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim dũ dormit alicuius precij est, non magis quàm si nõ viueret. Quare quocunque viueret & sapere cupit maximè, quàm longissimo tempore vigilet, sola sanitatis commoditate seruata. lib. 7. de legibus.

Gorgias.

Extremæ iam ætatis, quum sentiret somnum lethalem obrepere, amico qui assidebat percõtanti, Quo pacto haberet? Somnus, inquit, iam incipit me fratri suo commendare. Homerus, enim somni fratrem appellat mortem: Ælian. l. 2.

Epaminondas.

Quempiam è vigilibus somno oppressum quũ offendisset, gladio hominem transfixit. Obiurgatus autem ob tantam seueritatem: Talem, inquit, eum reliqui, qualẽ inueni. Sensit autem imperator bellicosissimus, hominẽ somno oppressum, ac mortuum, in eadem esse sorte ac conditione. Brus. l. 6. c. 8.

Alexander.

Cùm Deus ab adulatoribus vocaretur, se mortalem esse dicebat, cùm id deprehẽderet ex somno, qui mortis imago est. Plutarchus in vita Alexandri.

Vide apoph. de vigilantia.

De somnio, & eius interpretatione.

Diogenes.

Considerans hominum vitam & mores, ac videns ciuitatum gubernatores, philosophos, & alios huius notæ homines, dicebat, nullum animal homine sapiẽtius esse. Idem si videret somniorũ interpretes, coniectores, &c. aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laër. l. 6. & Erasm. l. 3. apopht.

Idem.

Superstitionem hominum qui in somniis terrerentur, hoc pacto deridebat: Quæ vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quæ verò dormientes somniatis, solicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis nõ tam refert quid patiatur insomnis, quàm quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram ac tristem euentum, non si quid dormientibus sit visum. Laër. libro. 6.

Thales.

Interrogatus, quantum distaret à mendacio veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demum esse indubitatæ fidei quæ contuemur oculis: fabulis hominum haud tutò credi. Eodem pertinet Homeri cum figmentum de somniis, quorum quæ subuolant per portam corneam, vera sunt: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ inuolucro designans oculos ob coloris similitudi-

nem: burneæ, os, ob candorem dentium. Eraſ. l. 8. apoph.

Zeno. Eleates.

Dicebat, è ſuis quenque in ſomniis deprehendere poſſe, quantum in philoſophia profeciſſet, ſi nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate conſtitutus, veros affectus prodit. Contrà quæ vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in ſomnis. Laër. lib. 9. cap. 5.

Anonymus.

Quidam ſomniarat, ſe videre ouũ ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum. Id ſomnium retulit ad cõiectorem. Is iuſſit, vt eo loco foderet: defoſſum enim eſſe theſaurum. Fodit, & inuenit, & argẽti paululum detulit ad coniectorem, de auro diſſimulans: Tum coniector: Quid: nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circundatum in oui ſpeciem, nec id latuit coniectorem. Eraſ. l. 6. apoph.

De ſophiſtica.

Socrates.

EVclidi contentioſarum argutationum admodum ſtudioſo: Sophiſtis, inquit, ô Euclides vti poteris, hominibus non poteris. Iudicans, Sophiſticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, ſed hominũ moribus ſemet accommodare. Eraſmus libro 3. apophthegm.

Plato.

Quum à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit congrediendi copiam, ea data, hũc in modum diſſeruit: Si quem ſentires in Siciliã appaliſſe hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tämen nõ data opportunitate nihil mali faceret, an hanc impunè dimitteres? Quum Dionyſius reſpondiſſet, nequaquam ô Plato. Oportet enim hoſtium non facta ſolum, verùm & animi propoſitum vlſciſci. Plato ſubiecit: Tum ſi quis tibi bene volens veniſſet in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem, deſtitutus occaſione, num pareſſet hũc nulla relata gratia contemptum abiiceret? Dionyſio percontante, quis eſſet ille? Æſchines, inquit, vir morum ſanctimonia cum quouis amicorum Socratis conferendus: & qui poſſit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat cõnſuetudinem. Is cùm huc multum maris emenſus adnauigarit, vt ſuam philoſophiam tibi impertiret, hactenus neglectus eſt. Hæc tam commoda oratio effecit vt rex & Platonem, cui prius erat infenſior, amplecteretur, & Æſchinem ſplendidè magnificéque tractaret. Laert. libro 3.

Hippodamus Pythagoreus.

*Examinandos probandóſque ſophiſtas eſſe dicebat, an ſecundum leges & inſtituta ciuilia, idoneúmque ſeu proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, ſed maximam infelicitatem hominum animis ſophiſtarũ diſſertationes ingenerãt: ſi quid auſi fuerint innouare præter commune iudicium, in diuinis humaníſque rebus, quo admiſſo, neque veritas maior, neque vita tutior honeſtiórve futura eſt, ſed maiori potius caligine atque perturbatione inuoluẽda. Sto. ſerm. 41.

Diogenes.

Cuidam ſophiſticis argutionibus colli-

colligenti, quòd Diogenes haberet cornua: frontem & tempora manu contrectans: Atqui (inquit) ego non video. Maluit philosophus irridere friuolum enthymema, quàm soluere. Laer.l.6.c.2.

Idem.

Plato sic definierat hominem: Homo est animal bipes, implume. Ei definitioni, quum discipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in scholam: En, inquiens, hic est homo Platonis. Itaque definitioni adiectum est, latis vnguibus, quod aues eiusmodi non habent. Laert.lib.6.

Idem & Plato.

Suprà de Disputationibus aut quæstionibus friuolis.

Idem.

Sophista quidam volens apud Diogenem ostentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinatus est: Quod ego sum tu non es. Cùm annuisset Diogenes: ego, inquit, sum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & rectè collegeris. Non dignatus est aperire quid haberet vitij ratiocinatio: sed maluit irridere, de tam friuolis nugis sibi placentem. Si sic sumpsisset: Tu es homo: sequebatur, sophistam non esse hominem. Laert.lib.6.

Zeno.

Quum Zeno in scholis differens, acutissimis rationibus probaret nullum esse motum, nec esse posse: Diogenes surgens, cœpit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuto, inquit, tuas rationes, Taxans interim inanem ingenij ostentationem. Laërtius libro sexto.

Chrysippus.

Suprà de Dialectica.

Stilpo.

Colebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter gessit. De statua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus est: Num Iouis Minerua dea est, Quum responsum esset, est. At hæc, inquit, non est Iouis, sed Phidiæ. Id quum esset concessum, collegit. Non est igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus est. Ille verò sic conatus est elabi, vt diceret, non negasse illam esse deam, sed Deum, hoc est masculum. nam θεὸς apud Atticos communis est generis, attamen iussus est ire in exiliu. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis, dixit: Vnde hoc nouit Stilpo, nisi fortè sublatis vestibus inspexit Mineruam? Laer.l.2.c.11.

Hipparchia.

Hipparchia Metroclis soror Theodorum impium, cui cognomen erat ἄθεος huiusmodi sophismate constrinxit: Quod faciens Theodorus non dicitur iniustè agere, idem si faciat Hipparchia non dicetur iniustè agere? Quum annuisset ille, subiecit: sed Theodorus seipsum percutiens non diceretur iniustè agere, nec igitur Hipparchia si idẽ faceret? Ad id Theodorus nihil respõdit, sed sustulit illius palliũ, vt enudaret pudenda. Quũ illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei versu iambico, quòd è muliebribus officiis ad virile institutum defecisset.

γυνὴ τίς παρ᾽ ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας:

id est,

Radios apud telas reliquit fœmina.

Cui illa: Num tibi videor malè mihi consuluisse, quæ quod temporis impensura fuerã telis, impendi discipli-

nisi Erasm. ex Laërtij lib. 6.

Aristarchus.

Dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facilè totidem inuenias idiotas. Notans sophistarum turbam, qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui se profiteretur indoctum. Erasm. lib. 6. apoph.

Ariston.

Dicere solebat, dialecticorum argutias similes esse telis aranearum, quòd plurimum haberent artificij, minimum vtilitatis. Nam iis cum cæteris Cynicis putabat logicen ac physicen à philosophia submouendam, solam ethicen diligenter exercendã. Huius sententiæ princeps fuit Socrates. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Menedemus.

Percontanti cuidam Alexino, an patrem cædere desiisset? respondit, Neque cæcîdi, neque desij. Quum alter subiecisset, oportere soluere ambiguitatem per ναὶ & οὔ, aut affirmando aut negando: Ridiculum, inquit, est vestras sequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illum insidiosa percõtatione: siue enim respondisset, Desij siue non desij, agnouisset crimen. ille hoc præsentiens, exclusit sophisticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à sophistis, quòd secus respondeat quàm ipsis esset commodum. Laër. l. 2. cap. 18.

Demonax.

Adolescenti lasciuius culto, qui quæstionem sophisticam proposuerat, nihil aliud respondit quàm πε-ραίνεις ἂν ποῦ. Vox anceps est, ad conficiẽtem quod colligit: & ad obscœnum sensum. Quúmque adolescens indignatus respondisset. At ego tibi virũ ostendam: Demonax admiranti simi-lis, Quid, inquit, num etiam virum habes? Eras. l. 8. apoph.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Franciscanus quidã magni nominis argutiss. disputationibus coram rege concionem clauserat. Rex eo audito, & sophistam detestante, testatus est, qui magis deliraret se vidisse neminem: & futurum vt posthac à concionibus de religione abstineret, nisi concionatores inter se lites eas bona fide componerent. Annal. Franciæ.

De sorte.

Cato Vticensis.

CVm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omniũ caperet, οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀ-φροδίτης, id est, non decet inuita Venere. Tam natura iustus erat, vt præter sortem amicorum fauore noluerit vti. Veneris iactus felix erat in talis. Eras. l. 5. apoph.

Philoxenus.

Suprà, de Facetè & iocosè dictis.

Dionysius sen.

Suprà, de Omnibus.

De speculo.

Socrates.

IVuenes hortabatur, vt se in speculo intuerentur: vt si formosi essent, digni ea specie fierẽt: sin deformes, eam deformitatem eruditione tegerent. Stob.

Plato.

Ebriis iratísque præcipiebat, vt se in speculo ita affectos intuerentur, vt per oris deformitatem vitia fugerent. Plutarch.

Seneca.

Seneca.

Ideo inuẽta esse specula dicebat, vt homo se nosceret: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret remedium esse virtutem. Seneca lib. I. Quæst.

De spectaculis.

Diogenes.

Dionysiaca certamina, quæ Athenis in honorem Bacchi magnis impendiis, pópáque celebrabantur, appellabat magna stultorum miracula, quòd in his nihil non ridiculum ageretur. Laert. l. 6. c. 2. Erasm. lib. 3. apoph.

Demonax.

Cùm videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordię aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Anacharsis.

Aiebat se demirari, quî conueniret, vt Græci, qui legibus suis, violentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipsum honorent, quòd se mutuò percuterent. Salsè damnans crudelem populi voluptatem, ac in moribus inconstantiam. Quod enim iniustum est, semper iniustum est. Eras. l. 7. apoph. ex Laer. l. I.

De spe.

Thales.

Sciscitatus, quid maximè commune esset omnibus? Spes, respondit. Hanc enim etiã illi habent, qui aliud nihil. Stob. ser. 109.

Bias.

Roganti cuipiam, quid esset dulce hominibus? Spes, ait, Bruson. libro 6. cap. II.

Anonymus.

Rhodius quidam, ob intempestiuã libertatem à tyranno coniectus in caueam in qua more nocentis bestiæ alebatur ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, quum ab amicis admoneretur, vt inedia sibi malorum finem quæreret: Cuncta, inquit, homini quoad viuit speranda sunt. Citius illum laudarim, quàm istos qui ob causas non admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitiũ. Eras. l. 8. apoph.

Democritus.

Eius circumfertur talis sententia: Spes rectè sapientium voti compos fieri potest, insipientium verò impossibilis est. Stob. ser. 109.

Socrates.

Dicere solebat, neque mulierem sine viro, neque spem bonam absque labore quicquam vtile parere. Stob. ser. 119. & ser. I. Neque nauẽ vnica anchora, neque vitam vna spe fultam esse oportere dicebat. Id postea dictum est ab Epicteto. Item. Improbæ spes, quemadmodum mali viæ duces in errorem inducant. Max. serm. de Spe.

Idem.

Dicere solebat, Spem malam nihil aliud esse, quàm pessimum viæ ducem, ad grauissima quæque peccata. Stob. ser. 109.

Plato.

Spem vigilantium somnium appellabat, Ad quod allusisse videtur Vergilius, quum ait,

An qui amant ipsi somnia fingunt?

Nam dictu mirum est: quàm varias imaginationes patiantur in animo suo, qui vehementer sperant aliquid. Atque hic inanibus simulacris perinde semet oblectant, ac si iam tenerent quæ sibi pollicentur. Ælia. lib. 13. de Var. hist.

Diogenes.

Percontatus, quidnam in vita extremum esset? Spes, dixit. Stobæus serm. 109.

Herodes.

Ad cõfirmandos aduersus Arabas suorum animos: Fallax, inquit, spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Brus. l. 6. c 11.

Aristoteles.

Olim interrogatus quidnam esset spes? respondit, Vigilantis somnium. Multa enim sibi promittunt inania, qui spe rerum futurarum ducuntur. Laër. l 5 c. 1.

Epictetus.

* Neque nauim, inquit, vna solùm anchora, neque vitam vna spe muniri oportet. Item. Vt crura, sic spem quoque non amplius extendere conuenit quàm fieri commodè potest. Stob. ser. 109.

Plutarchus.

Dicebat spes eruditorum esse stabiles, vt quæ in rationis portu conquiescant. Item. Idem præstat scaphę impulsæ in firma anchora, quod spes innitens malo consilio. Maxim. serm. de Spe.

Alexander.

Apud Granicum, Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim pranderent, veluti postridie ex hostium commeatu cœnaturi. Præsens animus, ac de belli euentu fidens ac securus. Plutarch. in apoph. reg. & imper.

Idem.

Posteaquam in expeditionẽ profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces distribuisset, roganti Perdiccæ, Quid tibi nunc rex superest? Spes, inquit. Hîc Perdicca: Hęc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis est, & prædiu quod ipsi designarat Alexander, recusauit. Tãta erat fiducia, bene successuram expeditionem. Plut. in Alex.

M. Cato.

De spe sic prædicasse narratur, autore Plutarcho, quòd quæ magna essent, pusilla faceret: quę pusilla prorsus nulla, sentiens, opinor, de periculis. Victoriæ spes extenuat omnia quę solent deterrere. Eras. Rot.

Iul. Cæsar.

Obsecrantibus Cęsarem amicis, vt præsidio corpus muniret multisque ad id operam suam pollicentibus, negauit se hoc facturum: Satius esse dicens semel mori, quàm assidua spe & expectatione pendere. Plut.

De statuis simulachris, atque imaginibus deorum.

Socrates.

Aiebat se mirari, quòd quum statuarum artifices id summo studio conniterentur, vt lapis quàm simillimus homini redderetur, non pariter hoc curarent, ne ipsi lapidibus similes & viderentur & essent. Sunt autem qui putent, Socratem, priusquam ad otium philosophiæ sese cõferret, statuarum opificem fuisse. Eras. l 3. apoph.

Diogenes.

Dicebat bonos viros deorum esse simu

simulachra. Deorum, quum sint optimi, naturæ proprium est, benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris quàm in statuis, quum dij sint incorporei. Laër. l. 6.

Idem.

Solitus est interdum adire statuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus, cur id faceret? Vt consuescam, inquit, non commoueri, si quando ab hominibus non impetro quod peto. Ibidem.

Scipio iunior.

Cùm Carthaginem iam expugnatam cōperisset, statuis deorū Græcanicis ac monumentis è Sicilia deportatis, omniū refertissimam, per præconem edixit, vt qui illarum esset vrbium, agnosceret illa, ac referret domum. De pecuniis verò nec seruum nec libertum passus est quidquam capere, ac ne emere quidem, quum alioqui quilibet passim ferrent, ageréntque. Plut. in Rom. apoph.

De statuarum vanitate, & contemptu.

Phauorinus.

Eius statuam æream Athenienses deiecerant, eo quòd Hadriano Cæsari infensissimus fuisset. Id postea quam philosopho nunciatum est, nihil planè commotus, dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm haurire cicutā. Contempsit vir prudentissimus, statuæ gloriam, vita incolumi. Philostratus.

Diogenes.

Infrà, de sumptibus superuacaneis.

Agesilaus.

Ei cùm nationes, quæ tum Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibúsque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neque picta, neque ficta, neque vllo alio artificio parata. Negligebat adulationes horum vir prudentissimus, malens insculpi prudentum & bonorum hominum pectoribus. Plut. in apoph. Lacon. Eras. l. 1. apopht.

Idem.

Cùm discessisset ab Ægypto, patriam repetens, morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur, ac breui pòst moriens, mandauit iis qui aderant, ne quam fictilem aut aliàs imitatam corporis sui imaginem facerent: Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit, monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, cùm sint vilium ac nullius rei opificum opera, illustrabunt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philosophicum? Plutar. in Lacon.

Alexander.

Cùm multas statuas Mileti vidisset: eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, eásque prægrandes. Vbi, inquit, erant tam magna corpora, cùm barbari vestram vrbem obsiderent? Salsè taxauit illorum stultam ambitionem, & in statuis tantùm positam virtutem, in corde verò timiditatem. Plut. in apoph.

Frontinus.

Suprà de Gloriæ contemptu.

M. Cato.

Cato senior conspiciens multorum erigi statuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quam ob rē Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita. Sentiens, se malle res præclaras gerere, vt olim sciētes illum promeruisse statuam, miren-

tur non esse positam. Plut in apoph. Plin lib. de Viris illustrib.

Scipio Afric.

Corinthiis, pollicentibus se illi statuam posituros eo loco quo erant aliorum imperatorum: respondit, sibi displicere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur. Turma propiè equitum est in bello. Id trāstulit ad statuas armatas. Erasm. lib 6. apophth.

De stultitia, & stultis.

Bion.

INterrogatus, quid esset stultitia? respondit: proficiendi impedimentum. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Crates.

*Stultos homines dicebat terebris esse similes: quòd nisi vinculis & alias coacti officium suū non faciunt. Stob ibid.

Socrates

*Dicebat stultos temulentos debacchari aduersante fortuna insanire, ibid.

Id m.

*Stultis (inquiebat) sicut infantibus, vtcunque leuis occasio satis est ad luctum. Eod. ser.

Democritus.

*Huius in stultitia præditos homines extant. hęc dicta apud Stobæum. Stulti cùm vitam oderint, tamē viuere volunt mortis metu. Viuunt non delectati vita. Desiderant iuuentutē, cùm nullo iuuentæ commodo fruantur. Desiderant absentia: præsentia verò, & si meliora præteritis, negligunt. Nihil approbant per totam vitam. Mortem timentes, senescere cupiunt.

Diogenes.

Cùm aliquando de re seria disserens nullum haberet auscultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere, veluti saltaturus. Vbi iā plurimi concurrissent, obiurgauit illos, quòd ad stulta & inepta frequentes & alacres accurrerent, ad seria verò & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent, nec diligēter auscultarent Huic simillimum est, quod Demostheni quidam ascribunt, de vmbra asini. Laer. l. 5.

Stilpo.

Interrogatus, quid statua durius esset? respondit, Homo stolidus. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Demosthenes.

Aliquando, cùm populus obstreperet dicenti, ait se breue quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis silentio: Adolescens, inquit, quidam æstiuo tempore asinum conduxerat, ab Athenis Megaram vsque. Sole verò circa meridiem vehementer æstuante, vterque volebat subire vmbram asini, sed vterque alterum prohibebat, hic dicebat, asinum conductum, non vmbram: alter contendebat, per conductionem, & asini & vmbræ ius esse factum. Atque hęc locutus Demosthenes abiit è suggesto. Populo verò retinenti, ac narrationis finem flagitanti: De asini inquit, vmbra audire cupitis, de rebus, seriis loquentem audire non vultis. Eras. l. 8. apoph. Vide Chiliad. Eras. de Asini vmbra.

Pythagoras.

*Dicebat sacrificia stultorū ignis esse alimenta, eorúmque anathemata victum sacrilegis suppeditare. Stobæus ser. 4.

Socrates.

*Dicebat difficile esse curare luxuriosos ægrotantes, & stultos qui sinistram experiuntur fortunam. Sto.

Idem.

ias Apo=

. Drey=

or Heil.
er ru=
.) auf

pril
er

Babice:
3.)
Brody:
nig
Busk:
Chelm
h
Che
C

Idem.

*Timidum contra seipsum arma gerere dicebat, stultum autem pecunias. Stob.

Idem.

*Dicta eiusdem in stultos hæc occurrunt apud Stobæum. Neque Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Victus ægroti & bona fortuna stulti multum continet molestiæ. Tonitrua pueros in primis, & minæ stultos territant.

Epicurus.

* Dicebat inter cætera mala hoc quoque habere stultitiam, quod semper viuere incipiat. Id est, homines quotidie noua vitæ fundamenta ponunt, & nouas spes etiam in exitu vitæ inchoant. Seneca, epist. 13. ad Lucil. & epist. 15. Stulti vita (inquit) ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur.

Xenophon.

*Diuitem stultum sordes inargentatas esse dicebat. Max. ser. de diuitiis & paupertate.

Plistarchus.

Cùm patronus quidã ridicula loqueretur in causa, Plistarchus interpellans illum, dixit: Non tu cauebis amice perpetuò risu digna dicere, ne, quemadmodum qui assiduò palæstricam exercent, palæstritæ fiunt, ita tu fias ridiculus? Sensit vir egregius, raris lapsibus dandam esse veniam, cæterùm quum error transit in habitum & consuetudinem, fit immedicabile. Expedit autem, hac Plistarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vsum, & vitium transeat in naturam. Plutarchus in Lacon.

M. Cato.

Qui in rebus ridiculis seriam operam ponerent, eos dicebat in seriis fore ridiculos. Significans, assuetos ridiculis, ob habitum collectum, in seriis negotiis ita se gerere, vt non solùm rideantur, sed etiam deridean tur. Plut. in Rom. apoph.

De Studio, Vide apopht. de Diligentia.

De Sui cognitione. Vide apoph. Cognitio sui.

De sumptibus superuacaneis.

Diogenes.

TAxabat in hoc hominum insaniam, quòd res pretiosas minimo emerent, venderéntque vilissimas plurimo. Statuam enim tribus nummûm millibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis væniret. At statua nihil opus ad vitam, sine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinam multo statuis esse cariorem. Philosophus pretia rerum æstimabat vsu naturali, vulgus æstimat stulta persuasione. Laërtius lib. sexto.

Crates.

Cratetis celebratur ephemeris, ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam: adulatori talenta decem, conciliario fumum, scorto talentum, philosopho triobolum. Notabat hominum stultitiam, qui in res honestas & cùm primis necessariis minimum sumerent impendij, ad turpia prodigi. Laër l. 6. c. 5.

Carillus.

Carillus vel Charilaus, rogatus cur comam Lacedæmonij gestarent.

quia ex omnibus, inquit, ornatibus hic est minimè sumptuosus. Brus. lib. 6. c. 12. ex Plut.

Scopas.

Scopas Thessalus statuarum artifex, demiranti cur in ædibus suis Apelles tantum haberet rerum superuacanearum & insitatarum? Imò his, inquit, superuacaneis felices sumus ac beati, non illis necessariis. Quum ea quæ sunt vitæ necessaria, sint suapte natura pretiosissima: tamen quia quotidiana sunt, multísque communia, contemnuntur. Cæterùm, quanti sint pretij, declarat extrema necessitas: quæ si incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum suum vno pane commutet. Cætera magis ad ostentationem pertinent, quàm ad salutem. Erasm. l. 6. apoph.

Herodes sophista.

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis statuas posuerat. Hac de re quum accusaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd superuacaneis impēdiis indulgeret: Q. id, inquit, vobis incommodi est, si ego ludo de saxis meis? Philost.

Leotychidas.

Quum cœnaret apud quendam, cernerétque tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogauit hospitem, nū ligna apud eos quadrata nascerentur. Luxuriam & superuacaneum sumptum notans. Plut.

Heliogabalus.

Emebat sibi pretia rerū quæ mensæ apparabantur, maiora quàm essent: hanc esse dicens conuiuio orexim: quòd magis illa iuuāt, quæ pluris emuntur, vt ait Satyricus. Ælius Lampridius.

De superbia.

Democrates.

IAm senex, ascendens in arcem Athenis perquam anhelosus: Idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniensium soleret. Nempe se magnum quidem spirare, parùm autem valere. Stob ser. 22.

Democritus.

* Desinere dicebat in malam infamiam, eum qui cum superiore contendit. Stob. eod. ser.

Antisthenes.

Quum Platonis superbiam notare cuperet, fortè in pompa equum hinnientē frementémque aspiciens, ad Platonem versus, ait: Tu profectò meo iudicio præclarus fuisses equus, est enim equus animal superbissimum. Brus. 6. 5.

Zeno Cittieus.

In quendam circa formæ curam studiosiorem quam deceret virum, quum imbrice n lentè ac circunspectè transiret: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, in quo non potest seipsum vt in speculo cernere. Laer. l. 7. c. 1.

Aristoteles.

Adolescentulum superciliis sublatis superbientem conspicatus, sed nulla scientia preditum: Adolescentule, inquit, vtinam talis essem, qualis ipse tibi videris: qualis autem re vera es, tales fiant hostes mei. Antonius in Melissa, parte 2. sermone 74.

Idem.

Cùm animaduertisset sumptuosa chlamyde adolescentulum, se iactantem: Non desines, inquit, adolescentule ouis pelle gloriari? Anton. in Meliss. eod. ser.

Socrates

Socrates.

Interrogatus, quinam essent mechanici? respondit, Qui sui similes spernunt. Sensit autem vir sapientissimus, eum nequaquam libero homine dignum esse, qui superbiens in re sua, alios præ se contemneret. Stob. ser.22.

Idem.

*Apud superbiam (inquit) ceu apud malum figulum aut statuarium, peruersas rerum imagines videre est. eod.ser.

Idem.

*Dicebat aërem vtres distendere, & superbiam homines stultos. Anto. ser.de superbis.

Idem.

Alcibiadem intuitus ob diuitias inflatum, & superbientem opibus prædiisque, in quendam ciuitatis locum duxit eum, in quo suspensa erat tabula terræ circuitum complexa. Iussit igitur Alcibiadem Atticam in ea requirere, quam vt inuenit, sua etiam prædia inspicere præcepit, quę cùm Alcibiades nusquam esse picta diceret: Cur igitur, Socrates, inquit, ob illa superbis, quæ circa nullam terræ partem existunt? Stobæus ex Æliano.

Plato.

Quum aliquando conscendisset equum mox descendit, dicens, se vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id est, ne equestri fastu corriperetur. Superbum animal est equus: & equitare quiddam habet magnificum, parúmque philosopho dignum. Laer.l.3.

Idem.

*Exhauriendam esse dicebat ex animis iuuenum falsam opinionem & superbiam: sicut aërem ex vtribus vtile quippiam infusuri exhauriunt: secus enim inflatione & spiritu turgentes nihil admittunt. Anton.ser.de superbis.

Diogenes.

Suprà de Iocosè dictis.

Æsopus.

A Chione rogatus, Quid faceret Iupiter? Excelsa, inquit, deprimit, extollit humilia. Brus. lib. 6.cap.5.ex Stobæo.

Idem.

Comatulum iuuenem nimium affectato ornatu conspicuum intuitus: Si te, inquit, tam exquisitè comas virorum gratia, planè ludis operã, sin mulierum, iniquus es, aut improbus: Stobæus.

Chrysippus.

Infrà de Triumphis.

Phocionis uxor.

Interrogata, quamobrem sola ex aliis in conuentu non gestaret ornatũ aureum, dixit: Quoniam pro ornamento mariti, virtus mihi sufficit. Stob.ser.72.

Archidamus.

Suprà de arrogantia.

Epictetus.

*Nulla debes aliena præstantia gloriari. Equus quidem elatus, si de ipso iactabundus diceret, Quàm sum egregius! foret vtique id tolerabile. At si tu dicas, Næ, equum ingregium possideo, nihil aliud quàm de bono equo superbis. Tuum autem quid est? Nempe solus opinionum vsus, quem si secundum naturam habueris tum gloriare: ita demum enim de propria excellentia gloriaberis. In Enchiridio.

Demonax.

Corporis curatores, sui autem negligentes, probrosos esse existimabat: & similes iis qui domos quidem curant, sed domesticos negligunt, Max.serm.1.

Anonymus.

Laconem hospes, quem pridie declinauerat, postridie stragulis mutuò sumptis splẽdidè excepit. at ille stragulis conculcatis, dixit: Propter has heri ne storeis quidem indormire licuit. Lepidè risit illorum morem, qui quum sint tenues, tamen affectant videri diuites, corrogata aut conducta suppellectile: quod maximè solẽt in excipiendis hospitibus, in nuptiis aut alioqui solennibus epulis. Porrò quum ineptum sit ostentare tuas diuitias: quanto magis ridiculum est ostẽtare suppellectilem alienam, interdum ab vsurariis sumptam? At Lacedæmonij non solùm oratores regum, verùm ipsos etiam reges ad sua phiditia inuitabant, eam frugalitatem sibi magno etiam honori futuram existimantes. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Menecrates, quidã medicus, quum desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Quo cognomento vir superbissimi ingenij oblectatus cùm Agesilao scriberet, & hac salutatione vteretur: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem: Rex eius superbia lęsus, literas non lectas abiecit, & medico hunc in modum rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Qua salutatione insanum hominem esse iudicabat, qui homo fragilitati obnoxius superbia tamen elatus, diuinos sibi honores tribueret. Plutar. in apoph. Lacon. Ælian l. 12. de Var. hist.

Demetrius Phal.

In hominum superbum, & multo fastu turgidum, dicebat altitudinem circumcidi oportere, sensúmque reinqui. Brus. l. 6. c. 5.

Artabanus.

Dissuadens Xerxem ab expeditione contra Græcos: Vides, ait, vt prægrandia animalia fulmine Deus feriat, nec insolescere sinat: parua verò nihil lædat? Vides, vt magna sæpe ædificia, magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiut? Gaudet enim Deus, eminentia quæq; deprimere. Herodotus, & Brus. l. 6. c. 5.

Alexander.

* Diuturno morbo afflictatus, vbi cõualuit, negauit se deterius esse affectum: admonuit enim nos (inquit) ægritudo, mortales cùm simus, ne magnificè de nobis sentiamus. Anto. ser. de superbis.

Olympias.

Olympias Alexandri mater, cùm audiuisset lõgo tempore iam filium sepulchro carere, grauiter ingemiscens atque acerbissimè plorans: O fili, inquit, tu cùm in deorum numerũ referri volueris, & id perficere summo studio conatus sis: nunc neque illorũ quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par ius est, particeps fieri potes, terræ sepulturæque. Et sic simul infortunium suum luxit, simul etiam fastum & inanem filij superbiam taxauit. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Herodotus.

* Vides (inquit) eximia animalia vt fulminet Deus, neque suis opinionibus vti sinat: exigua verò facilè fert. Vides etiam vt in maxima ædificia semper & celsissimas arbores celestia tela ingruant. Solet enim Deus eminentia quæuis castigare. Ideóque magnus quoque exercitus ab exiguo sternitur, cùm Deus indignè ferens, aut metum hominibus inicit, aut tonitrua, vnde in cõdignam perditionẽ incidũt. Nõ sinit n. Deus aliũ præter

præter se altum sapere. lib. 1. histor.

Amphias.

Tharsius Amphias cùm ex hortulano potens esset factus, & in amicum quasi degenerem nonnulla dixisset, mox subiecit: Scilicet & nos ex eisdem seminibus sumus. Bruson. lib. 6.

Phrynes.

Suprà de Fuco.

Thais.

Glorioso cuidam amatori, qui cum multa pocula sumpsisset commodato, diceret se velle illa confringere, aliáque parare: Perdes, inquit, quod cuique proprium est. Ambiguo sermone notans esse commodatitia. Poterat autem intelligi, si conflentur, perire quod cuique poculo proprium est. Eras. l. 6. apoph.

Philistion.

* Si videris, inquit, improbum in altum gradum euectum, magnísque opibus & fortuna exultantem, superciliáque supra fortunam extollentem, eius celerrimam expecta mutationem: tollitur enim altissimè, vt maiore casu ruat. Anton. serm. de superbis.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, eo quòd comam probè ornans, ex ædibus egressa esset, inquiens: Lex tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formã tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Probè castigauit mores vxoris suæ Sulpitius, qui putauit ornatum vxoris eò spectare, vt aliis viris melius quàm marito placeat. Eras. l. 6. apoph.

August. Cæs. & Iulia F.

Iulia Cæsaris Augusti filia immoderato vestitu superbiens, dum patrẽ adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cùm postero die honestiori vestitu induta patrem salutasset, Augustus dixisse fertur: Quantũ in filia Augusti probabilior hic cultus, quàm hesternus? Cui respondit, Rectè quidem: sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornaui. Macrob. Satur. l. 2. c. 3.

Iulia Augusti F.

Eadem cùm vltra modum superbiret omni corporis cultu, admonita à quodam, vt se ad paternæ frugalitatis exemplum componeret, respondit, Pater obliuiscitur se Cæsarem esse, ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Ibidem.

Euagrius.

* Sciscitatus quid esset, superbus animus? respondit, Virtutis ventilator, cisterna aquis destituta, diuersorium latronum. Anton. sermon. de superbis.

Io. Climax.

* Vt fures, inquit, solem detestantur, ita superbi modestos despiciunt. Eod. serm.

Idem.

* Dicebat difficile esse superbiæ seu inanis gloriæ dæmonem effugere: quicquid enim, inquit, molitus fueris, vt hanc detrahas, idipsum erit alterius inanis gloriæ initium. Eodem serm.

Pambo.

Pambo quidam apud Athanasium cùm Alexandriæ esset, vidissétq. mulierem maximo vestitus apparatu superbientem fleuit, At interrogatus, cur tãtopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris perditio. Altera verò, quòd ego qui nomẽ Christiani profiteor, nõ tantum studeo placere Deo vitæ in-

nocentia, quantum hæc mulier turpit placere cupit hominibus. Eccles. hist. lib. 8. cap. 1.

Vide apoph. de Ambitione, & Arrogantia, audacia & fastu.

De superbia & sordibus.

Socrates.

QVum videret Antisthenem, attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus, Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios, qui holoserico, vel auro etiam aut argento vestiti in publicum prodire consuerent, ab omni superbia alieni. Laert.

Diogenes.

Diogenes quũ vidisset Olympiã, & Rhodiacos quosdam adolescentes preciosis magnificísque vestibus amictos, cum risu inquit. Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incideret in Lacedæmonios laceris squalentibúsque tunicis amictos: Hæc, inquit, longè alia est superbia. Vidit autem philosophus, superbum animum non semper splendido & ornatissimo vestitu elucere, sed in sordibus etiam, dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedentes, hominum ex eo laudem superbientes venantur. Æl. lib. 9. de Var. hist.

Vide apoph. de Ambitione ex sorde.

De superstitione.

Crates.

QVum pro quodam supplicaret gymnasij principi, procumbens attigit coxam illius pro genibus: ni supplices ex more genua contingebãt. Indignanti gymnasiarcha: Quid, inquis, an non hæc æquè tua sunt, ac genua? Notans obiter vulgi superstitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: velut aurem memoriæ, nasum irrisioni, genua misericordiæ, quum hæc ad totum hominem pertineant. Laër. l. 6. c. 5.

Socrates.

*Dicebat superstitionem superbiæ tanquam parenti esse morigeram: Et sanè omnis superstitiosus est superbus: nec sine superbia prodierunt tot superstitiones, falsæ sententiæ circa religionem & detestandi cultus à superstitione inuecti. Stob. ser. 22.

Diogenes.

Suprâ de Aqua lustrali.

Idem.

Cuidam vehemẽter superstitioso ac lemurum laruarúmque terroribus obnoxio, necem ipsi minanti, dicentíque Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, si id feceris, tibi sinister astans, vt contremiscas efficiam. Significans, se mortuum etiam illum terrere posse, à quo viuus contemnebatur. Hic tamen affectus & plurimos habet, qui quũ sint aduersus viuos feroces, aduersus vmbras sunt formidolosissimi. Ibidem.

Idem.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni, quum horti custos dixisset, Ex ista arbore ante paucos dies homo quidam se suspendit, At ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus, abstineret à funesta arbore, quæ gestasset cadauer. At ille liber ab omni superstitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur. Laer. l. 6.

Idem.

Idem.

Suprà de initiatione.

Diagoras.

Suprà de sapienter dictis.

Pericles.

Quum vrgeret belli necessitas, Palladis ornamenta vēdidit quadraginta talentis auri, & admirantibus ab illo rem sacrilegam admitti, respondit, Ex hostium manubiis posse illi reddi cultum nihilo deteriorem. Erasm. Roterod. l. 8. apopht.

Idem.

*Ad bellum profecturus, cùm suã ipse triremen conscenderet, solis deliquium accidit, tenebræque obortæ in prodigium magnum tractæ omnium animos consternauerunt. Ibi Pericles cùm videret gubernatorem ingenti timore captum, oculis eius chlamidem prætendit, percontatúsque est, an horribile aliquid effectum aut portentum eo facto putaret? neganti. At quid interest, ait, inter istas & has tenebras? nisi quod maius est id à quo illæ sunt inductæ. Plutarchus.

Idem.

*Ægrotans, amico cuidam eum inuisenti, ostendit amuletum collo sibi circumligatum a mulieribus, addens pessimè se affectum esse qui talem stultitiã in se admisisset, Plut. in Pericle.

Agesilaus.

Agesilaus rex quum ad stantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab ęreo delubro χαλκειοίκῳ cognomen est, vt bouem immolaret, momordisset pediculus, non auersus est, sed arreptũ palam omnibus occidit: Per deos, inquiens, equidem insidiatorē lubens vel in ipsa ara. videlicet declarauit animũ nec inepto pudori, nec superstitioni obnoxiũ. Plut. in Lac.

Demonax.

Accusatus, quòd nunquam sacrificasset Mineruæ: Nunquam, inquit, existimaui illi meis victimis opus esse. notans ineptam vulgi superstitionem, qui putabat deos hostiarum nidore delectari. Erasmus libro 8. apophthegm.

Idem.

Cuidam dicenti, Eamus in Æsculapij templum ô Demonax, pro filij salute deprecaturi deum: Adeóne, inquit, surdastrum existimas deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Eras. l. 8. apoph.

Lycurgus.

Cùm Thebani consulerent Lycurgum de sacrificio luctúque quem illi Leucotheę solent facere: Si inquit, deam esse creditis ne lugeatis: sin hominem ne vt deæ rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus secum pugnantes. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare: hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Plutarchus in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ Leotichidi proximæ clauem draco circumuolutus esset complexus, ídque augures affirmarent esse portentum: Mihi inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irrisit hominum superstitionem, qui terrentur his quæ casu, nec pręter naturã accidunt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruspices ac diuini, Verùm vbi quis præter rectum & honestum instituit nefaria consilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid mali sequuturum expectare. Plutarch.

Idem.

Philippus quidam erat profitens Orphei mysteria,& his alios initiare solitus. is quum esset extremæ paupertatis, tamen apud Leotychidam dicebat, eos qui apud ipsum Orphei sacris initiati essent, post obitum fore beatos: Quin igitur, inquit, ô demens, quàm ocyssimè vitam abrumpis, vt desinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni superstitione liberum. Post hāc vitam felices erunt, qui hîc piè iustéque vixerint, non qui fictis ceremoniis fuerint initiati. Hoc persuasum erat Lacedæmoniis qui hîc piè vixissent eos ab obitu fieri diuos. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

*Cùm aliquoties ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset interrogantibus suis quid significari eo tonitru putaret, respondit, superstitionem eorum irridēs, deum attonitos reddidisse hostes, stuporémque eis iniecisse, qui cùm propè apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Plut. in apoph.

Annibal.

Rex Prusias, cùm apud eum Annibali exulāti pugnare placeret, negabat se audere, quòd exta prohiberēt: An tu, inquit, caruncuIæ vitulinæ mauis, quàm imperatori veteri credere? Cicero libro 2. de Diuinatione.

Lucullus.

Quum in Armenia cum decē millibus armatorum & mille equitibus aduersus Tigranem tenderet, cētum quinquaginta hominum millia habentem in exercitu pridie nonas Octobreis, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerāt, quodam admonēte, quòd Romani diem illum vt nefastum & inauspicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie, alacriter pugnemus vt hunc quoque diem ex nefasto funestóq; Romanis hilarē & auspicatum reddamus. Plut. in Rom apoph.

M. Crassus.

M. Crasso conflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt hoc tum ceteris vt inauspicatum interpretantibus ac prelium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert: at arma tamen nunquam è manibus mihi ceciderūt. Plut. in Crasso.

M. Cato.

Vetus illud Catonis admodum scitum est, qui mirari se aiebat, quòd non rideret aruspex aruspicem, cùm vidisset. Quota enim res quæque euenit, prædicta ab illis? aut si euenit quippiam quid adferri potest, cur nó casu euenerit? Cicero l. 2. de Diuinatione.

Alphonsus.

Cùm triumphalem currum ascenderet, non defuerunt qui admonerent, vt triumphantium more vultum minio illiniret. Verùm rex cùm hoc contemneret, dixisse fertur, minium Baccho soli conuenire, qui non solū triumphi, sed vini etiam repertor extitisset. Anton. Panorm. de reb. gest. Alphonsi.

De suspicione vitanda.

Lysander.

Militem qui de via deflexerat, castigauit. Ei dicenti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, ne speciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. Eras. l. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses cùm ex oraculo intellexissent, in ciuitate vnicum tantum

tum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur, populus vociferans, iubebat illum statim inquiri vt occideretur. Phocion autem cùm varias suspiciones esse in viros bonos intelligeret: Ego sum ille, inquit de quo dixit oraculũ. Et hęc quidẽ ideo dixit in summo constitutus periculo, ne suspicio ad innocentem aliquem deuolueretur. Plut. in Græc. apopht.

Æschines.

Infrà de Temperantia.

Olympias.

Olympias quum accepisset Alexãdrum filium (vt alij, Philippum maritum) adamare fœminam, à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accersiuit ad se mulierẽ: quúmque præter insignem formam comperisset in ea mores liberales, & ingeniũ egregiè dextrum: Valeant, inquit qui te insimulant veneficij. Nã tute quidẽ pharmacum in te ipsa ac philtrũ habes. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

DE TACITVRNITATE.

Cleanthes.

CVM quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atque iucundum est cum amicis confabulari. Iucundum quidẽ, respondit Cleanthes: sed quo iucũdius est, eo magis in hoc amicis oportet concedere. Stob. ser. de taciturnit.

Apollonius.

*Annitendum esse dicebat, & quidem sedulo, vt nihil indecens loquamur. Est enim, inquit, viri planè imperiti, non posse tacere, & quæ non decet efferre. Eodem sermon.

Diogenes.

*Ad quendam qui se philosophũ profitebatur, interrogabat verò contẽtiosè, dixit: Vah, miser, cur id quod optimum est in vita philosophi corrumpis, & verbis audes te philosophum iactare? Ibidem.

Aristoteles.

*Quidnã in vita difficillimum esset sciscitatus, respondit, Tacere quę dicenda non sunt. Sto. ser. de arcanis.

Idem.

*Interrogatus, quamobrem cùm alios doceret loqui ipse taceret? dixit, Nempe eos quidẽ ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. & Max. ser. de taciturnitate.

Theophrastus.

*Iuuenem in conuiuio tacentem, animaduertens, dixit, Si imperitus taces, peritus es: sin verò peritus, imperitè taces. Eod. ser.

Democritus.

*Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacẽdi imperitus. Eod. ser.

Demosthenes.

*Quum adolescens multas nugas effutiret inter pocula, nec tacere vellet: Adolescens, inquit, quomodo nõ didicisti tacere ab illo à quo didicisti loqui? Ibid.

Plutarchus.

*Nemini, inquit, dixeris quod vis taceri. Quomodo enim ab alio postulabis silẽtij fidem, quam tute tibi non præstitisti. Itẽ, Tacere non solùm sitim prohibet, teste Hippocrate, sed tristitiã quoque & dolorẽ. Itẽ, silentij neminẽ, sermonis plurimos pœnituit. Itẽ, Taciturnitas vbiq; tutũ ornamentum est iuueni. In Moralib.

Basilius Magnus.

*Dicenda tacendáque nosse debemus: non enim diuina omnia linguæ vrbis explicanda sunt, ne mens sicut oculus totum solem intueri volens, id etiã quod habet luminis perdat. Anton.& Maxim. serm. de taciturnitate.

Vide apopht. de arcanis, breuiloquentia, garrulitate, lingua, & silentio.

De temeritate.

Demonax.

ALiquando in balneis cum refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illum appellaret meticulosum: Quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatis esse, non fortitudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem & honestam fiat. Eras. l.8. apoph.

Demosthenes

Quum Athenienses gestirent Harpalo ferre suppetias, iámque in Alexandrum armarent, derepentè apparuit Philoxenus, quẽ Alexander maritimis negotiis prępfecerat. hic quum populus metu attonitus consilescerer, Quid facerent, inquit Demosthenes, si solem videant qui non possunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

Antigonus.

Cùm audiuisset filium in extraordinario conflictu ab hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quàm: Sero nimis interiisti, mi fili, qui tam temerè in hostes te conieceris, neq; tuæ salutis, nec meorũ monitorum memor. Sensit vir prudentissimus, eum meritò perire, qui nec suæ salutis, nec bonorum virorum monitorum memor, temerè in periculum se coniicit. Erasm. in Declamatione de morte.

Fabius Max.

Audiens Minutium collegam, qui feliciter nonnullos hostes iam deiecerat, multũ laudari, ait se magis secundam Minutij collegæ fortunam, quàm aduersam pertimescere. Sentiens, illius temeritatem periculosissimam esse Reipub. quam si rerũ successus attolleret, in extremum discrimẽ adducturam vniuersum populũ Romanum: sed aduersis casibus futuram moderationem. Plut. in Roman. apoph.

Idem.

Minutius, quum Fabium tanquam cunctatorem in senatu insimulasset, quòd præ timore pugnam detrectaret, partitúsque esset cum Fabio copias, eóque inuito prælium cum Annibale iniisset: Ita est, inquit Fabius, non celerius quàm timui deprehendit fortuna temeritatem. Brus. l.3. c. 16. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, in re militari turpe verbum esse, Non putaram: quòd aliis in rebus interdum locus datur, malè instituta posterioribus consiliis melioribus corrigere: cæterùm quæ ferro peraguntur, ea non oportere temerè aggredi, quòd hic error ferè est inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ semel facta mutari non possunt: vt in ducenda vxore, in sacris ordinibus. Plut. in eius vita.

Augustus Cæs.

Eos qui leuem ob causam periculis se exponerent, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: qui plus damni amisso semel hamo acciperent, quàm multarum capturarum lucro posset

possèt reparari. Fulgos.lib.7.cap 2.

Philo.

* Quæ absq. ratione fiunt, inquit, omnia sunt turpia. Quæ verò cum ratione omnia decora. Item, Citra doctam cōtemplationem nihil decorè fieri potest. Scientia enim à bono cō silio nascitur: at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est. Itē. Meditatio sera lucrū non habet, & in exitu rei inutilis est pœnitudo. Ant. ser. de temerario consilio.

De temperantia.

Pythagoras.

* QVibus, inquiebat, à corpore solutus non egebis, illa omnia contemne: & quib. etiā defuncto erit opus, illis tibi vacāti, deos adiutores precib. aduoca. Sto. ser. de tēperātia.

Antisthenes.

Voluptatē in tantum execrabatur, vt diceret se malle insanire, quàm voluptate affici. Insaniam aufert medicus: voluptas quum æquè mentem eripiat homini, vix sanabile malum est. Laërt. l. 6.

Democritus.

Dicebat, Cœnas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at cōtrà faciles, & quæ sufficiant necessitati, temperantia. Stob.

Idem.

* Optimum dicebat homini vitam agere animo vt plurimum læto, rarissimè tristi quod fieri poterit, si voluptates nō in perituris rebus locentur. Stob. serm. de temperantia.

Idem.

* Mensam preciosam fortuna (inquiebat) apponit, frugalem & contentam tēperantia. Itē. Patris temperantia, optimū liberis præceptum. Item. Tēperantia quæ iucunda sunt auget, & voluptatem maiorē facit. Eod. ser.

Socrates.

* Dicebat oportere voluptates nō ex aliis sed ex nobis ipsis aucupari: corpus autem vt decet præparatum & compositum esse volebat. Item. Nulla re indigere Dei esse, quàm paucissimis autem Deo proximum. Itē, interrogatus quibusnam rebus maximè abstinendum esset? respōdit, Turpib. & iniustis voluptatibus. Stob.

Alexander.

* Quum quidam eum hortarentur vt Darij filias & vxorem forma præstantes spectaret, Turpe futurū dixit, eos qui vicissent viros, à mulieribus vinci. Curtius.

Socrates.

* Frugalem & rebus suis contentum animi habitum similem esse dicebat viæ breui & amenæ: multum enim gratiæ & parum laboris habet. Laërtius.

Idem.

* Quærenti, quis ditissimus esset? paucissimis contentus, respōdit. Virtus enim suis rebus contenta naturæ opulentia est. Stob.

Pythagoras.

* Temperantiam robur animæ esse dicebat. Hæc enim animæ passionum expertis lumen est. Laër.

Diogenes.

* Indignum esse aiebat athletas & citharœdos vētre & voluptatib. superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia: propter tēperantiam verò neminem ista contemnere. Laër.

Crates.

* Cùm in forum incidisset, alios ementes, vēdentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rē inter se contrariā agunt, se beatos iudicant, at ego me, quod vtriusq. tū emendi, tū vendendi sum immunis. Stob. & Laërt.

Antiphon.

* Qui turpia, inquit, neque cupiuit, neque attigit, is nō est temperās. Nihil enim existit à quo sibi temperauerit, vt modestus & temperans dici mereatur. Stob.

Isæus.

*Sacrificium maximum iudicabat, vitam quotidie molestam & temperantem præstare. Stob.

Iamblichus.

* Temperantia, inquit, cùm extermінet à nobis quicquid imperfectum & perturbationibus obnoxium reperit, quomodo non perfectos nos redderet. Quod autem ita se res habeat, vel ex Bellerophontis fabula cognosces, qui cum temperantia auxiliatrice, Chimæram, id est belluinum, agreste, ferúmque voluptatū genus omne confecit. Item. Bona illa moderatio, qua voluptates intra certos limites coercentur, familias simul & ciuitates secūdum Cratetis sententiam, conseruat: imò ad deorum naturam propius iam accedit. Quamobrem Perseus ad summam temperantiæ laudem aspirans, duce Minerua, Gorgonis caput, cupiditatem nimirum quæ deorsum in materiam trahit, & saxeos efficit homines, stolidis affectibus repletos, amputauit. Ex epist. de temperantia, apud Stobæum.

Anonymus.

* Temperantiam esse dixerunt animæ partium mutuam consensionem. Imperiū in voluptates, vniuersale cognomen omnium virtutū: itē, vocarunt eam Columnam fortitudinis, galeam contra lasciuiam, oculorum aurigam, beneuolētiæ custodē, cogitationum circuncisionē, luxuriæ castrationē, efferuescentis animi hostem, opera turpia impedientē, continentiæ promotricem, cordis consiliariam, precum & votorū directricem. Stob. ser. de temperantia.

Demosthenes.

Nullum homini malum accidere posse affirmabat, qui sapientiæ fundamenta temperantiam & continentiam iecerit. Stob. ser. de temper.

Aeschines.

Temperati viri vitam tam puram támque sinceram esse oportere dicebat, vt ne turpitudinis quidem suspicionem de se præbere possit. Stob. eod. serm.

Agesilaus.

Quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quàm hi quibuscum viuebat: à saturitate quidem & crapula in totum abstinens: somno verò sic vtebatur, non vt ille dominaretur, sed vt sermoniret negotiis: aduersus æstum autem & frigus sic erat instructus, vt quatuor anni temporibus vnica tantùm veste vteretur. Cæterùm quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri. Illud assiduè habens in ore: Principis esse, non mollicie deliciisve, sed tēperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lacon. apoph.

Vide apoph. de Abstinentia, Continentia, Cognitione sui, Frugalitate, Sobrietate, & tranquillitate animi.

De templorum ornatu.

Stratonicus.

VErsans apud Malissam, quum videret tēpla multa, homines paucos, stās in medio foro, clamauit, Audite tēpla. Eras. l. 6. apoph. ex Athen.

Phryno-

Phryne.

Delphis Venerem auream dicauit, tam videns Diogenes, ascripsit elogium: Ex Grecorum intemperantia. Arguebat enim Græcos, supra modum libidini deditos esse, quòd scortum è turpi quæstu tantùm auri collegisset. Laer. l. 6.

Alexander Seuer.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam posuit, subinde repetens illud Persianum:

Dicite pontifices, in templis quid facit aurum. Lampridius.

De tempore, & eius iactura.

Thales.

Sciscitatus, quidnam in tota rerũ natura esset sapientissimum? respõdit, Tempus, inuenit enim omnia. Laer. l. 1. c. 1.

Bias.

Dicere solitus erat, vitæ tempus ita metiendum, quasi & diu & parum victuri simus. Laer. l. 1. c. 6.

Democritus.

Dixit pretiosissimum impendium esse tempus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Plut. in vita Antonij hoc dictum compluribus tribuitur.

Anaxagoras.

Percontanti, an Lampsaceni montes aliquando mare futuri essent? Anaxagoram respondisse ferunt: Ita sanè, nisi tempus defecerit. Brus. lib. 6. cap. 26.

Zeno Cittieus.

Aiebat, hominibus nihil magis deesse quàm tempus, longè dissentiens ab iis, qui bonam vitæ partem perdunt somno, temulentia, nugis & alea, quasi multum temporis supersit homini. Laer. l. 7. c. 1. Stob.

Theophrastus.

Habebat semper in ore, nullum esse sumptum pretiosiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non potest, & tamen vulgò nihil habetur vilius tempore. Laer. l. 5.

Simonides.

Interrogatus, quantum temporis vixisset? Tempus quidem, inquit, exiguum, annos autem multos. Stob. serm. 96.

Plinius maior.

Quum recitatorem quiddam perperam pronuntiantẽ amicorum quispiam reuocasset, & vt repeteret coegisset: Quid, inquit, an intellexeras? quum ille annuisset. Cur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius versus ista tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Nepotem suum ambulantem videns, obiurgauit: Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitantem audiebant, aut si libuisset aliquid etiam annotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. Ibid.

M. Cato.

Suprà, de Nauigationis periculo.

Cicero.

Quum accusator Milonis, ex argumento temporis colligens Clodio à Milone structas insidias, subinde rogaret, quo tempore occisus esset Clodius? Cicero respondit, Serò, voce ancipiti significans, è Republica se futurum, si Clodius multò antè fuisset interfectus. Erasm. libro 3. apophth.

Tempori inseruiendum esse, pete ex apopht. de Decoro.

Soc. Jesu
Col. Pre.

De testimonio, & testibus.

Socrates.

EOs qui multitudini imperitæ fidem habent aiebat perinde facere, ac si quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è similibus congestum probaret, reciperétque. Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium. Nec enim refert quàm multi sint, sed quàm graues, Nummus adulterinus etiam in quamuis magno aceruo adulterinus est. Hoc aduersus turbam testium, & indocti vulgi iudicia. Eras. ex Laer. l. 2. c. 5.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonē reum, cui Crassus aderat, prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri Sile, inquit Crassus, vt is vnde te audisse dicis iratus dixerit? Annuit Silus. Potest etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Cum id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod te audisse dicis nunquā audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testem omnium risus obrueret. Eras. l. 6. apoph.

Nero.

Inter Neronem & Thraseam graues intercedebant inimicitiæ, verum cuidam multa criminosè iactanti de Thrasea, dicentique, causam ab illo perperam esse iudicatā, obstitit Nero exclamans: Vtinam me tam Thrasea diligat, quàm est iudex rectus & æquus. Hostis hosti testimonium perhibuit de fama periclitanti, nullum autem grauius testimonium, quàm inimici de inimico. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

De tormentis & quæstionibus.

Perses.

NEgauit tormentis opus esse ad explorandam rei veritatem: vino enim id rectius fieri dicebat. Sensit autem vir prudentissimus, tantam esse vini immodicè sumpti potentiā, vt proferat ea, quæ crudelissimis tormentis ex homine sobrio elicere nō possis. Vide prouerbium apud Erasmum, In vino veritas.

Anonyma.

Poppea, quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia mariti potens facta, subornauit quendam ex Octauiæ ministris, qui ei seruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæstiones pertractis, quædā cruciatu victæ falsis, annuerunt, quędam perstiterunt dominæ suæ sanctitatē prædicantes. Ex his vna instanti Tigillino respondit: castiora esse Octauiæ muliebria, quàm os eius. Erasm. l. 6. apoph.

Anaxarchus.

Suprà de Fide seruand.

De tragœdia.

Socrates.

CVm videret in imperio triginta Tyrannorū multos summæ existimationis viros interfici, & locupletissimos quosque grauissimis supplicijs per insidias circumueniri, dixisse fertur ad Antisthenem: Nunquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque spectabile consecuti simus?

simus: quemadmodū videmus in tragœdia describi monarchas, Atreos illos & Thyestas, & Agamemnones & Ægisthos? Nam illi obtruncati in Tragœdiis taxantur, & mala fercula cœnasse vbique produntur. Nemo verò poetarum eò progressus est audaciæ & impudētiæ, vt porcum mactatum in Drama introducat. Ælian. l.2.de.Var.hist.

Gorgias.

Dicebat, Tragœdiā esse deceptionem, qua qui alterum decepisset, & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nō esset deceptus. Fallit quippe tragœdia, dum tractat rem fictā: sed adeò concinnè, vt verissima esse videatur. Iustior autem videtur ille, qui fallendo hominibus prodest: & sapientior est, qui per fabulas confictas discit, quid turpe, quídve sit honestum. Plut. de audiendis poetis.

Hippodromus sophist.

Suprà de Lectionis delectu.

De tranquillitate animi.

Socrates.

INterrogatus, qui sine perturbatione viueret? Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Ant. in Melissa, part.2 serm.77.

Bion.

Percontanti quis esset maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur vt assequatur ardua, & assequutus æquè torquetur ne amittat. Laert.l.4.c.7.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum, & paupertatem, in quæ nullū ius haberet fortuna. Aiebat item, se Diogenis ciuem esse, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Opes enim ac nominis splendor conciliāt inuidiam. Laer.l.6.

Idem.

*Quum Nicodromū citharœdum irritasset, cæsus in faciem est. Chartulam itaque imponens fronti inscripsit Nicodromus faciebat. Laer.

Idem.

*Quum Thebis à principe gymnasij flagris cæsus esset, ac pede traheretur, ridebat, dicens ex poeta versiculum, Protractum pedibus detrusit limine sacro. Laert.

Democritus.

*Tranquillium futurum non multa agere oportet, inquit, neque priuatim neque publicè: nec omnia quę adfuerint supra facultatē & naturā suam sibi sumere: sed tantam sui curam habere, vt quamuis præsentem fortunam, & quicquid opinio desiderat suppeditaturam, declinet, ac non plura assumat, quàm quibus ferendo est. Malis enim commoditas, tutior est quàm eius magnitudo. Stobæus ser.101.

Aristippus.

Validissimis argumētis & sermonibus vsus, hortabatur, neque de pręteritis curam postea suscipiendam, neque de futuris antea. Id enim animi bene constituti signum esse, & hilaræ cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere: & diei illam solummodo partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solum enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque instans. Illud enim abiisse, hoc an euenturum sit, incertum esse. Ælianus lib.14. de Varia historia.

Diogenes.

Illud dixisse fertur, Quòd fortu-

næ apponeret animi fiduciam, legi naturam, affectibus rationẽ, eo quòd his tribus paretur & seruetur hominum tranquillitas. Laer. l. 6.

Stilpo.

Ei in somnis visus est Neptunus sibi iratus, quòd non immolasset hecatomben, quẽmadmodum mos erat. At philosophus nihil perturbatus, respondit, Quid ais Neptune? Itáne veluti puer huc venisti cum tua querimonia, quòd pecunia mutuò sumpta non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo sacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus, visus est illi porrecta dextera dixisse: In tuã gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarensium. Quod & euenisse tradunt. Laer. l. 2. c. 3.

Plutarchus.

*Commodissima est inquit, tranquillitas, cùm ad alia, tũ ad scientiam & prudentiæ exercitationem: non cauponariam & forensem dico, sed magnam illam, quæ Deo similẽ reddit sui participem. lib. de tranquillitate animi.

Phocion.

Dicere solebat, Multò satius esse humi cubantem viuere, ac bono quietóque animo esse, quàm perturbatũ in aureo lecto. Stob. sermon. de Prudentia.

Vide apopth. de Felicitate, Constantia, patientia, fortitudine, temperantia, &c.

De tristitia.

Socrates.

*Rogatus, quomodo quis vitam tristitia vacuam degeret, respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate aut familia habitat, & hominibus cõuersatur, non aliquando tristetur. Anton. & Max. ser. de dolore & tristitia.

Plutarchus.

*Vt thoraci tunicam, ita tristitiæ mentem & rationem inducendam esse dicebat. Item. Viam planissimã eligendam, vitam verò tranquillam. Eod. serm.

Choricius.

* Immoderatum gaudium sæpius in dolorem exire dicebat: & immodica voluptas (inquit) accersitam sibi tristitiam producit. Ibid.

Epictetus.

*Si vis, inquit, tristitia vacare, quæ futura sunt hic æstiua, veluti iam accidissent. Item. Sapit qui non tristatur propter absentia, sed gaudet præsentibus. Item. Percontatus, quomodo quis hosti tristitiam excitare posset, respondit, Si ita seipsum compararet, vt quàm optimè viuat. In enchirid. & dissertat.

Posidippus.

*Nullus hominum (inquit) sine tristitia vitam transegit, neque fortunatus ad fidem vsque mansit. Anton. & Max. ser. de tristitia.

Vide apophtheg. de dolore luctu, molestia, &c.

De triumphis.

Q. Seruilius.

Quintus Seruilius, vir inter optimates clarus, indignabatur Põpeio concessum triumphum: atque etiam milites complures obsistebant, ne triumphus ageretur: nõ quòd inuiderent Pompeio, sed munera quædam poscebant, quasi largitionibus ab ipsis esset emendus triumphus, alioqui milites minabantur, se direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur. eóque Seruilius Glauciáque suadebant, vt eam potius inter mili-

tes diuideret, quā diripi sineret. Verùm vbi Pompeius respondit, se citius omissurum triumphum, quàm militibus blanditurum; simúlque laureatos fasces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompei verè magnum video, dignúmque triumpho. Non iudicabat esse speciosum triumphū nisi qui citra ambitum, citráque largitiones bene factis redderetur. Plut. in Rom. apoph.

Chrysippus.

Cùm in triumpho C. Cæsaris oppida eburnea fuissent circumlata, ac paucis pòst diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chrysippus ludens, dixit eas esse thecas oppidorum Cæsaris. Solent enim res pretiosæ ligneis thecis muniri. Brus. lib. 6. cap 5.

De trophæis.

Stratonicus

CVm apud Sicyonios vicisset aduersum se cithara certantes, cōsecrauit in Æsculapij templo trophæum, cum hac inscriptione: Stratonicus à malè cithara canentibus. Athenæus.

Epaminondas.

Cùm Chabrias circa Chorinthum paucos Thebanos sub mœnibus auidius pugnantes prostrauisset, atque ob id trophæum erexisset, Epaminondas deridens hominem dixit: Hic sanè decebat, non trophæum, sed Hecatæum erectum esse. Veteres enim ante portas in triuiis cōgruenter Hecates imaginem statuere solent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam sepultorum. Plutarch. in apophtheg.

De tyrannide.

Bias.

ROgatus, quódnam esset ex animalibus perniciosissimum? Syluestrium, inquit, tyrannus: domesticorum, adulator. Plut.

Thales.

Sciscitatus, quid difficile vnquam vidisset? Tyrannum, inquit, senem. Plutarch.

Democritus.

Cùm apud Dionysium quæreretur quòd æris genus esset optimum. Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Quo ostendere voluit, tyrannos è medio tollendos esse: & his qui eiecissent ex ære statuas erigendas esse, more Atheniensium. Laërtius libro nono. Idem tribuitur Diogeni à Laertio, libro 6. & Antiphonti oratori à Plutarcho.

Diogenes.

Percontanti quo pacto Dionysius vteretur amicis? Vt vtribus, inquit: plenos suspendit, inanes abiicit. significans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi. Laert lib. 6.

Idem.

Dicebat, Cæteris mortalibus quibus res sunt prosperæ, vita iucunda est, mors odiosior: rursus infelicibus vita grauis est, mors optabilis: at horum vtrumque tyrannis est molestius. Siquidem vt viuunt insanius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quasi vitam suauissimè degant. Laertius libro 6.

Xenophanes.

Dicebat, Cùm tyrannis congrediendum esse aut iucundissimè, aut

minimè. Nihil est violentius aure tyranni ait Satyricus. apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus est temperanda. Id qui non potest, abstineat ab illorum congressu. Laër. l. 9. c 2.

Anaximenes.

Interrogatus, quid ad familiaritatem difficile esset: Tyrannus, dixit. Stob. ser. 47.

Antisthenes.

Carnifices tyrannis longè præferebat. Cuius causam interroganti cuidam, respondit; A carnifice quidẽ homines iniusti interimuntur, à tyranno autem etiam insontes. Stob. serm. 47.

Timon.

Alcibiadis crudelitatem notans, redeunti à concione, ait: Macte virtute adolescens, authoritate tua potentiam auge, magnam enim huic Reipub. perniciem augebis. Plut.

Demosthenes.

Audiens quorundam improbari tyrannydem: Rex, inquit, malus, & tyrannus, res est inimica bonis ciuibus, & legibus contraria. Phauorin.

Argeus.

Iter aliquando faciens per Siciliæ Selinuntem, cùm in sepulchro quodam hoc elegiacum legisset,

Hosce Selinuntis quicunque tyrannida. Mauors
Extinxere, ferus perdidit in foribus, &c.

Iure periistis, inquit, qui ardentem tyrannidem extinguere conati estis. Nam permittendum potius fuit totã cremari. Plut. in apoph. Lacon

Demochares.

Apud Atheniẽses cùm decretum esset, ne Demetrij quædam epistolæ ad populum afferrentur, Athenienses mox pœnitentia acti, authores eius decreti in exilium miserunt: ac decreuerunt, vt ea omnia quæ à Demetrio iuberentur, sancta apud deos, iustáque apud homines essent. Verùm, Demochares Spartiata, ad tyranni potentiam alludens, Insaniret (inquit) Stratocles, nisi hoc pacto insaniret. Etenim plurimum ob huiusmodi adulationes precij ferebat sycophanta Stratocles. Plutarc. in Demetrio.

Xerxes.

Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Asiæ principibus, dixit: Ne viderer meo tantùm consilio hoc aggressus, contraxi vos: cæterùm mementote, mihi parendum magis quam suadendum. Vox bis tyrannica: & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negotium multò periculosissimum sua vnius cupiditate verius quàm consilio susciperet. Eras. l. 5. apoph.

Dionysius.

Suprà, de Munerum contemptu.

Aristippus.

Cùm Dionysius exprobraret Aristippo, quòd nihil vtilitatis ab eo accepisset: Verum ait, dixit, Si quid enim tibi profuissem, non secus à tyrannide, quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. ser. 47.

Idem.

*Regnum à tyrannide tantùm differre dixit, quantum lex à reipublicæ statu, absque legibus, & libertas à seruitute. Stob. eod. ser.

Himera.

Dionysij tyranni mortem cùm omnes Syracusani appeterẽt, sola Himera mulier deos orabat, vt Dionysius diu superstes esset. Quod vbi resciuit tyrannus, rogauit vetulam, quam ob causam deos oraret vt longam sibi largirentur vitam? Tum illa:

la: Puella cùm essem, ait, grauémque tyrannum haberemus, occidi illum cupiebam. Eo mortuo, aliquanto deterior tyrannidem occupauit: ei quoque mortem imprecata sum, & ex sententia euenit. Te verò longè deteriorem nunc habemus. Verita igitur ne te absumpto deterrimus in locum tuum substitueretur, te diu incolumem nobiscum esse vnicè cupio. Brus. l 6. c. 21.

Ælianus.

*Si quis (inquit ex Æsopo) suem tetigerit, clamat & meritò. Nec enim vellera sus habet, neque lac, nec aliud quiddam præter carnes. Statim igitur somniat mortem, cùm sciat quibus vsibus præstandis vsurpari possit. Sunt autem Æsopicæ sui similes tyranni, qui omnia suspicantur & metuunt. Sciunt enim, quod sicuti sues, ita & ipsi vitam omnibus debeant. In varia historia.

Phalaris.

Dicere solebat: Ego, qui expertus vtrunque sum, tyrannidi malim subesse, quàm præesse. Subditus enim aliorum malorum securus, vnum tyrannum metuit: tyrannus autem, & eos qui foris insidiantur, & illos per quos seruatur. Stob. ser. 47.

Ptolemæus.

Ptolemæus, cui cognomen fuit Philadelphus, dicebat in tyrannide cùm alia multa esse grauia, tum illud maximè, quòd immeritos occidere cogatur, vtilitatis suæ gratia. Stob. serm. 47.

Anonymus.

Quidam Bruti statuæ subscripsit, Vtinam viueres: quòd opera Bruti Tarquinius ex vrbe depulsus esset. Cæsaris statuæ subscripserant hos versiculos:

Brutus, quia reges eiecit, consul primus factus est:

Hic quia consules eiecit, rex postremus factus est.

Eras. lib. 4. apoph.

T. Quintius.

Contra Philippum Macedonem missus, quum in colloquium venisset, & Philippus obsides postularet, quoniam apud Romanos multi essent duces, ipse autem solus inter Macedones scito scommate illius tyrannidem taxans Quintius: Tu nempe, ait, te solum effecisti, quippe qui amicos & cognatos occiderat. Plutarch.

M. Antonius.

Quum Rhodam insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec dominus, sed regis ac domini interfector. Plut. in Ant.

Pompeius.

Post prælium in Pharsalicis campis habitum in Ægyptum profugit, cúmque è triremi descensurus esset in scalmum piscatorium ab Ægypti rege missum, conuersus ad vxorem ac filium, nihil aliud dixit quàm illud Sophocleum:

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

id est,

Quisquis tyrãni ad tecta demigrauerit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Præsagisse videtur imminens exitium. Vbi enim descendisset in scapham, ictus gladio, semel tantũ emisit suspitiũ: & obuoluto capite, præbuit se occidendum. Plut. in apoph.

Theodorus.

Theodorus regis Ægypti præceptor, aliis censentibus esse recipiendum Pompeium, aliis nõ recipiendũ, neutris assentiens dixit: Recipien-

dum, sed occidendum: addẽs iocum, Mortuos non mordere. Atque huius sententia vicit, tuta suadens magis quàm honesta. Eras. l. 6 apoph.

Nero.

Nero cùm nihil flagitiorum sibi non permitteret, elatus tanto rerum successu, dicebat neminem principum ante ipsum scisse quid & quantum sibi liceret. Verùm qui hoc dixit sensit tandem, quid vicissim liceat populo in malum principem. Ibid. ex Suet. in eius vita.

Anonymi.

Noctu quidam simulabant se sæuire in seruos, petebántque vindicẽ Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur, iam non ferenda Cæsaris tyrannis. Suet. in eius vita.

Nero.

Desperatis rebus noctu adiit hospitia singulorum, de fuga consulturus. quúmque fores omnium occlusas reperisset, reuersus in cubiculum, comperit & custodes diffugisse, direptis etiam stragulis, & amota veneni pyxide, quam in extremum casum parauerat, mox Mirmillonem nomine Spiculum requisiuit, vel aliũ quẽlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum? Decretũ erat, eam belluam publico orbis odio immolare. Suet.

Flauius.

Sunt qui putant hoc clàm, & inscio etiam Seneca fuisse decretum, vt occiso Nerone, occideretur & Piso, mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabátur verba Flauij, qui dixerat, ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur & tragœdus succederet. Nero cithara, Piso tragico ornatu canebat. Sensit vtrumque pariter indignum imperio. Sueton.

Batto Dalmata.

A Tiberio interrogatus, cur toties cum suis defecisset, & Romanis tantam cladem intulisset? respondit vos in causa estis qui ad greges vestros custodiendos non canes dedistis, aut pastores, sed lupos. Sentiens, gubernatorum aut Cæsaris tyrannidem defectionis causam fuisse. Dion. in Augusto.

Caligula.

Cùm audiret fortè reges qui officij causa in vrbẽ aduenerant, inter se super cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit: De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum,

εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. Id est,

Vnus Dominus sit, vnus rex.

Nec multum abfuit, quin statim diadema sumeret, speciémque principatus in regni formam conuerteret. Sueton.

Idem.

Antoniæ auiæ pro sua authoritate monenti, vt quædam secus ageret, Memento ait, mihi omnia in omnes licere. Talia portenta tum principũ titulo pertulit mundus, quæ non cómemorarem, nisi vt ex his principibus prodigiosæ feritatis horror incutiatur. Eras. ex Sueton.

Anonymus.

Scurra quidam in Claudij tyrannidem alludens, ait, in vno annulo bonos principes posse scribi atque depingi omnes. Brus. l. 6. c. 21.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Plebem & rusticos dicebat esse pascua tyrannorũ & militum: tyrannos

nos autem & milites pascua esse dæmonum. Annal. Franciæ.

DE VAFRE DICTIS.

Bias.

BIAS Priænensis, cuius sapientia diuturnior inter homines est, quàm patria Priene fuit, ita aiebat oportere homines in vsu amicitię versari, vt meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse cõuerti. Quod quidem præceptum prima specie nimis fortasse callidum videtur, inimicúmque simplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquàm vtile reperietur. Aristoteles libro 2. Rhetor. Valer. Maxim. libro 7. cap. 3.

Anaximenes.

Alexander cùm ad Lampsacenæ vrbis excidium summo studio ferretur, progressum ante mœnia Anaximenem præceptorem vidit. Ac cùm sciret futurũ, vt preces suas iræ eius opponeret, statim non facturum se quod petiisset iurauit. Tunc Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Vafro dicterio regem capiẽs. Val. Max. l. 7. c. 3.

Cleombrotus.

Suprà, de Pietate filiorum in parentes.

Lysander.

Suprà de Astutia.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ sub Antigono & Crateto pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios, quàm Macedones: Ouis, inquit Archidamus, semper eãdem edit vocem. Cæterùm homo multas & varias emittit voces, donec quod decreuerit, confecerit. Hoc dicto significãs, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Plutarchus in Lacon.

Lysander.

Dionysius cùm Lysandro misisset stolas duas, vt vtram vellet eligeret, & deinde filiæ suæ mitteret: Lysander ambas accepit, ac abiens, dixit: Ipsa rectius & melius eligit. Plutarch. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti F.

Suprà de Superbia.

Antonius orator.

Idcirco se aiebat nullam orationem scripsisse, vt si quid superior iudicio actum, ei quem postea defensurus esset nociturum foret, non dictum à se affirmare posset. Qui facti vix prudentis tolerabilem causam habuit, pro periclitantium capite nõ solùm ea eloquentia sua vti, sed etiã verecundia abuti erat paratus. Cicero pro Cluentio, Val. Max. l. 7. c. 3.

Vide apophth. de ambiguè & argutè dictis.

De venia delicti.

Epaminondas.

HOmini contempto, qui leue quiddam admiserat, Pelopida pro eo deprecante, nõ ignorauit: sed amica pro illo rogante, dedit veniã, dicens, eiusmodi munera à scortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoscendũ, sed quem-

admodum non quæuis damus omnibus, ita spectandum est, cui & in qua causa gratificemur. Plut. in Græcorũ apoph.

Arius philosophus.

Potitus Alexandria Cæsar, multis vitam donarat in gratiam Arij philosophi. Sostratum tamen, promptissimæ quidem linguæ virum, sed qui Cęsari displiceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. At is, squalidus promissáque cana barba, cœpit Arrium quocunq. iret insequi, versiculum illum in ore habens.

σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, αἲ ὦσιν σοφοί.

Sapientes sapientes seruant, si fuerint sapientes.

Hac arte coegit Cæsarẽ ignoscere. Eras. l. 4. apoph. ex Sueton.

Vide apoph. de Impunitate, & de Pœna neglectu.

De ventris studio.

Diogenes.

LVxuriosorum ventrem vitæ charybdin appellabat, quòd omnia deuoraret, nec satiaretur vnquam. Charybdis tantùm ea sorbet quę mari vehuntur, & reuomit tandem quod absorbuit. at lurconum vẽtribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria sufficiunt: quin & domos & agros totos absorbent, nec reuomunt. Laërt. libro 6.

Anonymus.

Apud Iassios, populum magna ex parte piscibus victitantem, citharœdus quidam in foro ostentabat artẽ. Verùm simulátque tintinnabulũ crepitu signum dedit adesse pisces venales, turba subitò deseruit cantorẽ & ad piscium mercatum aduolauit, vno excepto, qui quòd surdaster esset, tintinnabuli sonitum non audierat, aut certè non attenderat. Huic citharœdus propius accedẽs, gratiásque egit, quòd & artem honorasset, & ipsum nõ passus sit esse prorsus desertum. Tum ille, An crepuit tintinnabulũ? vt annuit, Valebis, inquit, egregie magister, seséque mox ad pisces proripuit. Citharœdo liberum erat, sibi canere & Musis. Longè maior est nobis cura ventris, quàm artium liberaliũ. Eras. l. 8 apoph.

M. Cato.

Cato senior in concione, suasurus de frumento vitium diuidendo ita præfatus est: perdifficile esse, ad ventrẽ aurib. carentẽ verba facere. Ventrem dixit, quòd ageretur de populi victu. Plut. in Rom. apoph.

Huc refer apophth. de Luxu & voluptate.

De verberibus.

Socrates.

CVm filium delinquentem iam verberibus tractare vellet, sentiens se ira commotum, ait: Tu teipsum coerce. Laërt. in vita Socratis.

Plato.

Eodem morbo se laborare sentiẽs, seruúmque cùm castigare pararet, ac forte Xenocrates adesset: Flagella, inquit, hunc puerum: vides enim me plus satis iratum esse. Laer. l. 3.

Idem.

Famulo suo sic comminatus est: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem. Laër. l. 3. Docuerunt autem viri sapientissimi, non sumendas esse pœnas à delinquentibus, vbi iracundia nos commotos intelligimus.

Diogenes.

Suprà de Respõso ab inexpectato *Idem.*

Idem.

Plusante aliquo, ac dicente, Caue: virga cædes illum postea Diogenes, dicebat, Caue tu nunc quoque, Laërtius.

Demonax.

Conspicatus quendam, seruum crudeliter verberantem: Desine, ait, ne seruo similis fias. Subindicauit autem vir prudentissimus, eos frustra castigare seruos, qui ipsi inde serui sint, quòd prauis affectibus subseruiant, & commotionibus frenum iniicere non possint, Erasm. lib. 8. apophthegm.

De verborum obscuritate.

Socrates.

EVripides obtulit Socrati librum ab Heraclito conscriptum, eo lecto rogauit quid illi videretur? Per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, qualia puto & ea quæ non intellexi: sed opus est Delio quopiam natatore. Notauit perquam falsè affectatam eius scriptoris obscuritatem, vnde & σκοτεινὸς cognomen inditum est De Delio natatore vide Chiliades Erasm. Rot. lib. 3. apoph.

Melanthus.

Interrogatus, quid sentiret de tragœdia Dionysij? negauit se eã vidisse, quod esset obtecta verborum inuolucris. Notans, ambitiosa verborum copiã rem obscurari. Plut. περὶ τ ἀκούειν, & Eras. Rot. l. 6. apoph.

Phauorinus.

Audiens adolescentem obscurioribus & inusitatis verbis loquentem. Curius (inquit) & Fabius dilucidè cũ suis fabulati sunt, neque Arũcorum, Sicanorum aut Pelasgorum verbis quicquã sunt loquuti. Eras. l. 6. apop. ex. Gellio.

Demonax.

Cùm quendam nescio quid interrogasset, atque is obscuris planè verbis respondisset: Non intelligo, inquit, quid dicas: loquaris enim cum apertè tecum loquente, quasi Agamemnon adhuc viueret. Erasm. lib. 8. apoph.

De verecundia.

Socrates.

HOrtabatur iuuenes, vt hæc tria haberent: In animo prudẽtiam, in lingua silentium, in vultu verecũdiam Max. ser. 41.

Musonius.

*Verecundia, inquit, apud omnes dignus habeberis, si primùm reipsum vereri inceperis. Stobæus sermone 31.

Democritus.

*Malum, inquit, etiam si solus fueris neque feceris neque dixeris. Disce autem teipsum magis quàm alios reuereri. Laër.

Theophrastus.

*Reuerere, dicebat, teipsum, & nõ erubesces coram aliis. Stob.

Pythias Aristotelis F.

* Interrogata, quis color esset pulcherrimus? respondit, qui per verecundiam ingenuis oboritur. Stobæus.

Synesius.

*Verecũdiam dicebat esse secundũ bonũ hominis: nam nunquã peccare palã, inquit, est diuinę cuiusdã gratiæ

& naturæ. Verecundia autem quę ob non rectè facta innascitur, temperantiæ indicat colorem. Stob. Anto. ser. de pudore honesto.

Vide apoph de Pudore.

De veritate.

Pythagoras.

DIcebat hæc duo diuinitus hominibus data esse longè pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare, & addebat, vtrumque, cum deorum immortalium operibus comparari posse. Ælianus lib. 12. de Var. hist.

Idem.

Interrogatus, quid Deo simile faceret homines? Cùm veritatem exercent, respondit. Stobæus sermone 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantum inquit, oculi, ab auribus. Sensit vir sapientissimus, ea tãtum pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus sæpenumero hominem fallat. Eras. lib. 8. apoph. Max. serm. 35.

Democritus.

*Pietatem palam declarandam, & veritatem constanter defendendam esse dicebat. Anton. ser. de veritate.

Serinus.

*Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aspectus solis lucem intueri non potest, sic idque multo magis debilis & infirma mẽs verum cernere non potest, Max. ser. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauissimam narrationem veritatem esse dicebat. Stob. serm. 11. ex Serini memoralibus dictis.

Polemon.

Dicere solebat, multò suauius esse vera dicere, quàm audire. Stobęus serm. 11.

Anonymus.

*Veritas quidem amara est & ingrata stolidis: mendacium autem suaue & gratum: nimirum vt illis, quibus dolent oculi, molestus est lucis aspectus, tenebræ autem visum reprimentes charæ & minimè molestę sunt. Anton. ser. de veritate.

Æschines.

Veritatem rem adeo validam esse dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè superet. Stobæus sermone 11.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere, & veritatem amare. Maximus serm. 8.

Caius.

*Veritas, inquit, nullum requirit præmeditationem. Stob. ser. 11.

Epictetus.

*Nihil inquiebat, veritate pretiosius haberi debet, ne amicitia quidẽ, vt pote obnoxia affectibus, qui quod iustum est turbant & obumbrant. Iniustum est turbant & obumbrant. Immortalis æterna res est veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabescentem, neque dicendi fiduciam è iustitia prodeuntem aufert: sed quæ iusta & legitima sunt exhibet, discernens ab eis iniusta & redarguens. Anton. ser. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum cùm dixisset, illéque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepidè, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea quæ dicturus erat, è Republ. fore.

fore. Docens, veritatem in summo bonorũ simul ac vitæ periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorũ salus inde emineat. Ælian. l.3.de Var.hist. Plut.

Origines.

Origenes Adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi perueniens falsitas vẽdicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis cõfert. Euseb. l.6.c.10. Ecclesiasticæ histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Eusebius l.3.c.59. Eccles. hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurandum. Veritas enim, licet omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Anton. Panorm. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

CVm audiuisset Rhetorem quendam laudari, quòd rem specie tenuẽ multis verbis amplificare posset: Ego, sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicẽdo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plutar. in Lacon. apoph. Eras. l.1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

ARistippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dyonisius: ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari differre, quòd fortuna non addat sapientiam Laër. l.2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis, Ego enim is sum, cui vestra vita vestríque mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur zelo ductus illud quod verum erat, impauidè dicere ausus est. Verùm ab Atheniensibus postea damnatus, & vita priuatus est. Plutarchus in apoph. & in eius vita.

Pantaleon.

Cùm vinolentiam Arsinoæ Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circunferri iussit, aluítque in perpetua captiuitate. Erasm. libro. 6. apophthegm.

Philippus.

Cui hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéque ferrent,

quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγειν. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanque rem suis nominibus appellabat. Plut. in apop. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino iniurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: vt scias, inquit, quàm nunquam mihi excidant, approbabo etiam post vinum, & oculos & manus in suo ac debito esse officio. Bibens igitur solito largius, iámque vinolētus, iubet obiurgatoris filium in conspectum duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit. dixerat autem prius, id se petiturum: rescissóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait. Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodotus in Thalia, & Senec. l. 3 de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniam suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac variis modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobriæ sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remittatur in Ægyptum. Móxque Romam se recepit, metuens sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vsus circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Antonio.

De vestitu.

Crates.

A Magistratu obiurgatus, quòd præter leges ac mortem Atheniensium sindone vestiretur, Ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? diffidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostendítque Theophrastum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quòd Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocāt, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laër. l. 6. c. 5.

Stilpo.

Videns Craterem hybernis mensibus frigore rubentem: δοκεῖς, inquit, μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi non potest. καινοῦ coniunctim, sonat, & nouo: καὶ νοῦ disiūctim, sonat, & mente. Discrimē auribus vix sentiri potest, scripto potest ostēdi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mēte. Nouū requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori toga

toga comptum videret: Adolescens, ait. Num aliquando à cultu isto immodico temperabis, ouium virtute parto? Stob.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem induere, atque sic ad spectandam pompam, prodire ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominum consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quo ab omnibus ob nouum & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælianus libr. 7. de Var. histor.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, idque preter morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullus esset ab huiusmodi affectibus alienior. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Pallij proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámque dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laër.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datū esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippū decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laër. l. 3.

Musonius.

*Volebat virum temperantē corpori quærere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodem modo vtendū esse aiebat, quo panoplia: nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, quæque amatum tueri maximè valent, non insignia & splendida: ita amictus quoque & calceorum vsus qui sit corpori cōmodissimus, optimus est: & non is qui stolidorū oculos possit in se conuertere, &c. Stobæus sermone 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petiisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum: Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laërt. l. 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sanctimoniam, vita non respondente. Eras. ex Laër. l. 6.

Idem.

Cùm adolescēs quidam comptior Diogeni proposuisset quæstiunculā: Non tibi prius, inquit, responsurus sum, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum masculus sis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius molliciem. Laër. l. 6.

Idem.

Apud Megarenses cùm videret arietes pellibus tectos aduersus frigoris iniuriam, ipsorum autem filios nudos: Satius est, inquit, Megarensis esse arietem, quàm filiū. Traditū est de Megarensibus, quòd indiligenter haberent filios suos. Eras. ex Plutarc.

Idem.

Supra de Generatione.

Idem.

Cùm videret adolescétem quempiam sese ornantem. Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè. Hoc dictum festiuius est Græcis ob vocum affinitatem, ἀτυχεῖς, & ἀδικεῖς. Nam frustra se mas parat masculo, inter quos nō potest esse coniugium: & iniquè facit adolescens, si cultura formæ insidiatur infirmo sexui, cùm vxor non lenocinio, sed honestis moribus concilianda sit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, sed splendidè vestitum, χρυσόμηλον appellat, hoc est ouem aureo vellere. Nam tales fuisse proditum est à poëtis, qui minimum valerent ingenio. ouillis maribus, etiam prouerbio dicebatur. Laër.l.6.

Idem.

Suprà de Diebus festis.

Pausanias Cleombroti F.

Admirantibus quibusdam barbarorum vestium sumptum: Melius esset, inquit, ipsos multi fieri, quàm multifacienda possidere. Ibid.

Lysander.

Pretiosas vestes, quas Dionysius ad filias ipsius miserat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut.in Lacon.apoph.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus sese insolentius ostentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante gestabat ouis, ouis erat. Significans illum nihilo minus stupidum esse, si gestaret purpuram. Eras.l.8.apoph.

Artaxerxes.

Teribazus in venatu Persicam vestem dilaceratam ostendit. consulés quid faciendum esset, respondente autē Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex suam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc vestem, sed gestare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, sed leuis præcipitísque consilij, neglecta regis monitione, vestem induit, muliebribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi inquit, vt mulieri aurum, at insano regium amictum gestandi ius potestatémque concedimus. Eras.l.6.apoph.ex Plut.

Archidamus.

Cùm Dionysius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multíque pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quā simplici. porrò sericis, gemmis & auro dehonestari magis quàm ornari: propterea quòd vestium luxus arguit animum parum sobrium, & intuentium animos ad libidinem solicitat citius quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut.in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impunitate.

Augustus Cæsar.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam. Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitū quoque vestitúmque doluerit immutatum. Eras.l.4.apoph.

Idem.

Idem.

Purpuram tyriam empturus, de obscuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice. Ergóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in solatio ambulaturus sum? Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: Vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidúsque luxuriæ. Sueton.

Iulia August. Cæs. F.

Suprà de Superbia.

Alexander Seuer.

Cùm humili vestitu contentus sæpenumero incederet, reprehẽsus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam maiestatem constare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio auro sparso, & cyclade, quæ plus sex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Lamprid.

Aurelianus imp.

Petenti vxori, vt se vnico pallio serico vti fineret: respondit: Absit vt auro fila pensentur. libra enim auri tunc libra serici fuit. Brusonius lib. 5. cap. 22.

Alphonsus.

Quum vestitu cultúque corporis non multum discreparet à popularibus suis, admonitus à quodam vt regio ornatu incederet, respondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panor. li. 1. de reb. gest. Alphon. Æn. Syl. de eius dictis.

De vetulis.

Pausimachus.

IN parasitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu consuetudinem habet, diuersum quiddam accidere atque ipsi vetulę. Nam illum semper aliquid ventre concipere, illam nunquam. Sentiens, illum subinde fieri saturum, illam manere sterilem. Eras. l. 6. apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vastasset, in eum his verbis insultauit: Admiranda sunt ista, Pericles, & coronis decoranda, qui nos multis & fortibus ciuibus spoliasti, quũ nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: sed vt vrbem sociam, & necessitudine nobis coniunctam sub imperium redacturus esses. Hæc dicente Elpinice, subridens Pericles ad eam seda to animo illud Archilochi dixisse fertur: Vnguentum, vetula cùm sis, desere. Plut. in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem senescẽtem Demetrius rex amabat, parùm sobriè. Quum igitur de ea rex apud aliam, quę & Demo dicebatur, gloriaretur, & appositis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, si velis cum ea dormire. Notans anus solere donare iis, à quibus subiguntur. Erasm. l. 6. apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem

enim propter vini gloriam. Sentiēs, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cū Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathæna.

Suprà de Respōso ab inexpectato.

De vicariis.

Alex. Seuerus.

ASsessoribus designauit sua salaria, quanquam dicebat illos potissimum promouendos, qui per se Rempubl. gerere possent, non per assessores. Vnumquemque enim hoc agere debere quod nosset. Prudentissimus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vlcus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterū vicarium, & hic rursus alium. Ac frequēter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

*SCitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus, est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes excipiens, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorūdem boues, in vicinia vobis constitutis. Laërt.

Themistocles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurum esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrq; copiosius apud Erasmum in prouerbio. Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarchum in apopht. Stob. ser. 35. Anton. in Melis. par. 2. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Erasm. Rot. l. 5. apoph.

Iulius Drusius.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinque talentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerantur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ædes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

De victoria.

Diogenes.

IN Olympiis præconem ita pronūtiantem, Doxippus viros vicit: corrrexit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros-

ros sed gloriæ mācipia. Philosophus vincit viros. Laërt. l. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius, eximia forma adolescens, Agesilaum adisset aliquādo salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculū offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterùm quum erubuisset ille, ratus se cōtemptui fuisse, ac deinceps salutaret eū eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum non salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basiū exhorrueris. alioqui nunc quoque persuaderi poterit vt tibi veniat ad osculum, tantum ne rursus refugias. Hic posteaquam Agesilaus aliquandiu tacitus, suo cùm animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse, quàm aduersariorum vrbem fortibus viris instructissimam per vim capere. Præstantius enim duco, vt quis sibi ipsi seruet suam libertatem quàm vt aliis libertatem adimat. O virum gerendo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicum in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberum, qui seruiret cupiditatibus, intellexit, nullum esse imperium speciosius, qàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulo secus refert: Ego, inquit, denuo malim illam de osculo pugnare pugnam, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Eras. Rot. in apoph.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendū accōmodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putabat se ob id deteriorem quòd victus esset. Dicti argutia sita est in ancipiti voce. Nā κρείσσων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstantiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Quū aduersus barbaros describeret Athenis exercitū, & in theatro ex illius gētis more producti essent galli gallinacei, atq; inter sese cōmissi, mira pertinacia inter se depugnarent ad necē vsque, rem ludicrā vertit in seriam cohortationē. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris ac focis, neq; pro liberis depugnant, sed tātùm quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quib. pro salutæ patriæ, pro charissimorum incolumitate, pro libertate certamē est? Eras. l. 8. apoph. ex Plut.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm se ipsum & filios, sed totū etiā regnum victori sua sponte obtulit, præfatus, neminem alium neque Romanum neque vllius gētis virum futurū fuisse, cuius se societati commissurus foret, quam Cn. Pompeium. Proinde omnem sibi aduersam vel secūdam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quē vincere esset nefas neque ei inhonestè aliquē submitti, quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterc. & Guspinianus in Consulibus.

Annibal.

A Minutio, quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus. vbi rediisset in castra, dixisse fertur: Eo prelio à se victum Minutium, se autem à Fabio fuisse superauum videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Traianus.

Traianus Vasentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gothos dux, cùm primum quidem congressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timiditatem cum conuiuio imperator obiecit, ille autem ea dicendi libertate, quę virum fortem & strenuum decet: Non ego, inquit, ô imperator victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam à teipso reiicis, qui ita cum Deo belligeraris, momentúmque quod ab eo prouenit repellens, ad hostes potius transmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequuntur. Is nunc ab aduersariorum partibus stat, quod eum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperàt) persequeris. Nicephor. Callistus l. 11. cap. 40 Eccles. hist.

De victoria non astu aut insidiis sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solùm qui armis cæteros præcelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasset victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, qui pueros ad luctam exercerent: vt virtutis esset certamé, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset? respondit, Vario artificio. Non existimabat ea genus in quauis re speciosam esse victoriã, quæ callidis consiliis contigisset, potius quàm animi corporísque robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palestra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminę solent: Imò, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

*Parmenioni & aliis suadéribus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorum & furum ista est solertia, quàm mihi præcipitis: quippe illorum votium vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darij aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est, Malo me fortunæ pœniteat quàm victoriæ pudeat. Quintius Curtius libro 4.

Alphonsus.

Cùm Caietam vrbem pertinaciter obsideret, & eos forte quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes)

Infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verum milites cùm ægrè hoc tulissent: malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nũquam potiri, quam homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támque crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cùm mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum, quíque vniuersum genus humanum gubernaret & regat. Victoriam, quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnem sexum atque ætatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atque refocillari voluit. Anton Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venatorum naualibus esse, qui illa vnà cum armentario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorum à rege promitterentur, conatúsque illius facilè cessuros affirmãti respondit: Nequaquam insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperãdam esse: quàm eius qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset: cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panorm. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cum per legatos peteret ab Alphonso Aragonũ rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed no n sal uo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellũ, infortunio occasionem dante: respondit Alphonsus, non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus, ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus, Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse indicasset. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tãtùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas se in eosdem animaduersurũ dixit, si hoc tentarent: dicens se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tantùm & virtute dimicandum. Ibid.

Idem.

Idem Alphõsus, his qui se in mortem Frãcisci Sfortiæ paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atque ornatissimo genere natus, impiger, vir, & manu prõptus cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellę regem, ipsius hostem, contempto omni periculo confodere, foréque id sibi

(si modo annuat)factu perfacile: Nõ per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidem orbis imperio adipiscendo, tam crudele atque detestabile facinus permissurum. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur exuli Florentino, Cosmam Medicen occisurum pollicenti, si XXX non amplius manu militum à rege iuuaretur: Longè quidẽ acriores atque ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

Æneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regẽ inuidum habere animum, res si iusta sit: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo commẽt. de reb. gest Alphonsi.

De victoria incruenta.

Pittacus.

PRobabat victoria citra sanguinem partas. nam magno ciuium cruore emptas, hoc est, Cadmeas, vt vocant, non existimabat esse victorias. Laër. l. 1. c. 5.

Pyrrhus.

Bis commisso cum Romanis prælio vicerat, sed desideratis compluribus amicis & ducibus, hîc Pyrrhus: Si vno, inquit, adhuc prælio Romanos vicerimus, actum est de nobis. Quod victi solent dicere, hoc dicebat victor: declarans, victoriam magno emptam non esse victoriam, sed calamitatem. Plut.

Idem.

Quum è Sicilia solueret, frustratus eius potiundæ spe, conuersus ad amicos: Cuiusmodi inquit, palæstram reliquimus Romanis & Carthaginensibus? significans, se certamen hoc cruentum & operosum aliis cedere. Interdum felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis. Erasm. ex Plutarch.

Phœbidas.

Cùm essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem, præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter ocubituros, quos ipse patriæ maluisset incolumes. Plut. in Lacon.

Alphonsus.

Cùm graui atque diutino bello confecto iam triumpharet, victos tamen & captos hostes triumphãtium more currum præire non passus est: Ob hostes seruatos rectius, quàm cæsos, triumphandum esse dicens. Vnde apparet, quanti rex clementissimus victorias nullo sanguine partas faceret. Panorm. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Quum Florentinis ac Venetis petentibus, pacem dedisset: & regiorum plerique gloriæ studio flagrãtes per molestè hoc tulissent, eo quòd in eo bello magnificum ac gloriosum aliquod facinus edere potuissent, à quo iam pace comparata se frustratos planè agnoscerent: Rex id quod erat suspicatus aliquando occasionem iam nactus, dixisse fertur: Bono animo estote cõmilitones. nã & virtuti

tuti vestræ, & mihi credite. Neque locus enim, neque honos deerit & mihi perquam speciosum fuit, petentibus pacem dare. Ita enim arma capere consueuimus, vt sine cruore, si id modò fieri potest, victoriam adipiscamur. Et quid aliud pacem tam submissè petentes confitentur, quàm se victos, non autem victores esse? Panorm.l.1.de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Audiens quosdam ex suis esse, qui cogitarent de interficiendo hoste, quo saluis rebus in pace viuere possent: respondit, Sibi nunquam eam victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Panor.l. 3.de reb.gest. Alphonsi.

Æneas Syluius.

Dicere solebat, longè maiorem seruati quàm cæsi hostis gloriam esse Innuit autem, eam demum victoriam reuera claram esse, quæ aut paucorum, aut omnino nullorum sanguine parta esset. Syl.l.1.commẽt. de reb.gest.

Alphonsus.

Frequenter in ore habuisse fertur, tanto triumphum victoris illustriorem esse, quanto plures relicti sunt, de quibus triumphetur. Ibid.

De victoria, non ex multitudine militum metienda.

Antisthenes.

MElius esse dicebat pugnare cũ bonis paucis, aduersus multos malos: quàm cum multis malis, aduersus paucos bonos. In bello enim non tam multitudo militum, quàm pugnantium virtus parit victoriam Laer.6.cap.1.

Agesilaus.

Audierat, socios molestè ferre tam crebras expeditiones: præsertim quum ipsi permulti Lacedæmonios numero paucos sequerentur. Itaque volens ostendere, quanta esset Lacedæmoniorum multitudo, iussit vniuersos socios simul considere, permixtos inuicem: Lacedęmonios item separatim solos. Mox per præconem edixit, vt primi omnium surgerent figuli. hi quum surrexissent, secundo loco per præconem iussit surgere fabros ærarios, deinceps architectos ac domorum opifices, similiter & aliarum artium singulos. Ita factũ est, vt propemodum socij surgerent omnes. Lacedæmoniorum verò nullus: eo quòd Lacedæmoniis, qui militiæ parantur, interdictum sit, opificiũ aut artem sedentariam vel exercere, vel discere. Hoc facto, risit Agesilaus: Videtis, inquit, ô viri, quãto plures nos educimus, quàm vos? Hoc stratagemate dux inclytus demõstrauit, non perinde referre quàm numerosum militem ducas in pręliũ, quam fortem & exercitatum. Plutar.in Lacon. apoph.

Agis Archidami F.

Sæpenumero dicere solitus est, non oportere percontari, quot sint hostes, sed vbi sint. Sensit autem vir prudentissimus, non referre, quantus sit hostium numerus, sed quanta hostium sit animi magnitudo. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam quum Agidem percontatus esset, quot essent Lacedæmonij? respondit: Quot satis sunt ad propulsandos hostes. Ostendens, magis

referre quàm cordatos viros habeat ciuitas, quàm, quàm multos. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Cum paucis contra infinitos bellare decreuisti? respondit: Si putas me multitudine fretum huc venisse, nec Græcia quidem tota satis mihi erit, ea quippe ad barbarorum multitudinem collata exigua portio est: sin virtute, & hic numerus satis erit. Voluit autem ostendere, in bello plus valere paucos, sed imperterritos, quàm multos, sed effœminatos & molles. Plutarchus in Lacon.

Pædaretus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Alexander.

Alexander, audito Darium triginta myriades in aciem producere, dixit: Vnus coquus non metuit multas oues. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 71.

Idem.

Idem cùm explorator ei diceret, maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam, licet plures, ab vno aut altero lupo capiuntur. Anton. in Melissa par. 1. ser. 37. Max. ser. 71.

Antigonus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Tigranes.

Contra Romanos magna militum copia pugnaturus, cùm L. Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens dixisse fertur: Si vt milites aduenissent per paucos quidē esse: si verò vt legati, per multos. Verùm mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugnantium, sed militum robore atque virtute consistere: à Lucullo enim adeò victus est, vt tiaram vittásque lacerãs atque abiiciens aufugerit: ne iis ornamentis in turpi fuga agnitus, ad Romanos captiuus abduceretur. Plutar. in Lucullo.

Annibal.

Gisconti nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerum: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quid autem hoc esset interroganti? Quòd ex tam numerosa, inquit hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Timebat miles, tantum militum Romanorum numerum: Verùm Annibal, qui toties iam Romanorum vires pugnando fregerat, fortis sciebat, non in numero, sed fortitudine militum cõsistere victoriam. Plut.

A. Posthumius.

Ad milites suos sæpenumero dicere solebat: Bella omnia, non qui plures sunt numero, rectè cõficiunt, sed qui virtute superiores. Brus. libr. cap. 2.

Quintius.

Quum Antiochus rex cum numeroso exercitu venisset in Græciam, omnésque reddidisset attonitos & militum numerus, & armaturæ varietas, Quintius hoc sermone metum ademit Achæis: Quum inquit, essem in Chalcide, cœnans apud hospitem meum, mirabar carnium copiam, quum essem omnia tecta niue, at hospes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quàm suis domesticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuersæ. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis hastatos, cataphractos, pedites, equites & sagittarios. Nam hi omnes Syri sunt, armatura inter se differentes. Plut. in Rom. apoph.

Alphon-

Alphonsus.

Alphonsus rex Aragonum, cùm agrum Surentinum populari iure bellico cogeretur, ſepenumero inge muisse fertur. Verùm cùm oppidanos pertinaciores quàm illis conueniret, animaduerteret: Videte, inquit, qui vrbem inhabitatis inimicam mihi ne veſtra pertinacia id efficiat, quod poſtea in ea lenitate & clementia corrigi non poſſit. Subindicans, non ſemper eſſe ſitum in ducis poteſtate, parta victoria militum prohibere rapacitatem. Panor. l. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

De victoriæ moderatione.

Hermocrates.

AD Syracuſanos dicere ſolebat, Non minoris virtutis eſſe parta victoria bene vti, quàm vincere. Bruſon. lib. 7. c. 8.

Ageſilaus.

Cùm poſt felicem apud Corinthũ victoriam ingentem numerum Corinthiorum & Athenienſium à ſuis trucidatorum cerneret, adeò non gauiſus eſt, nec elatus ea victoria, vt grauiter Græciæ etiã vices deploraret: Heu, inquiens, Græciam quæ tot viros inteſtino bello perdidit, quot vniuerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant. Viro magnanimo optabilis quidem erat victoria, ſed multò gratior ſi pauciorum ſanguine parta fuiſſet. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Suprà de hoſtibus non crudeliter tractandis.

Lycurgus.

Præcipere ſolebat, vt poſtquàm in bello hoſtem vertiſſent in fugam, ac ſuperaſſent, tam diu fugientes inſequerẽtur, donec certa eſſet victoria, móxque retrocederent. Neque enim Græcorum conuenire moribus, eos trucidare qui ceſſiſſent: ídque non ſolùm honeſtius, verumetiam vtilius eſſe dicebat Siquidem hoſtes quibuſcũ res eſt, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere verò qui loco non cedunt, ſibi conducibilius æſtimabunt fugere quã perſiſtere. Frequẽter enim deſperatio magnum robur addit animo non minus quàm ſpes victoriæ. Decet autẽ Græcos legibus ac diſciplinis imbutos, etiam in bellis meminiſſe clemẽtiæ. Barbaricæ feritatis eſt, ſæuire in proſtratos. Sed rurſus ita temperãda eſt clementia, ne nobis ſit exitio. Fit enim non rarò, vt hoſtis fugam ſimulet, vt redintegratis viribus acrior inſurgat in victorem. Eraſm. ex Plut. in Lacon.

Philippus.

Suprà de Fortunæ inconſtantia & mutatione.

Alexander.

Capto Poro rege potentiſſimo, cui & corporis ingentes inerant vires, & animi longè etiam maiores virtutes, hanc ipſam & corporis & animi excellentiam admiratus Alexander, ſciſcitabundus ipſe quidem, magna tamen comitate adhibita, ab illo exigit, quánam ſe ab Alexandro ratione tractare, quémq. erga ipſum ſeſe gerere Alexãdrum cupiat? Ad ea nihil Porus aliud, quàm, vt pro regia ſecũ dignitate ageretur, petiit. Rurſus Alexander, Numnam fortè & aliud? Ad ea quoq. & ille ſubdidit: Regiam dignitatem, quæ ipſe cuperet, cũcta ſecum continere. Quæ dicta quum Alexander pro ſua regiáq. & Pori dignitate ac decore examinaſſet, non re-

gnum modò illi restituit, belli iure vindicatum, verùm imperio eius latiores etiam fines adiecit. Pontanus lib. 1. cap. vlt. de Magnanimitate, ex Plut. apoph.

Epaminondas.

Quum alias solitus esset vncto corpore hilaríque vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est in Leuctris processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus ecquid illi molesti accidisset? Nihil inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Adeò metuit arrogantiã vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus quoties secunda fortunæ aura res nobis succedunt? Plut. in apoph.

Demetrius.

Cùm cæpisset Atheniensium qui defecerãt vrbem, eáque grauiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata concione, dilargitus est illis frumentum gratis. Plut. in vita Demetrij.

Barcha.

Quum Annibal apud Cannas felicissimè pugnasset, amicis suadentibus vt fugientem hostem insequens, in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginensis adeò indignè tulit, vt exclamarit: Vincere scis Annibal, Victoria vti nescis. Hoc dictum L. Liuius tribuit Maharbali. Plut.

Scipio.

Dicere solebat, hosti non solùm esse dandam viam fugiendi, verùm etiam muniendam, docens, moderandam esse victoriam, nec sæuiendum in eos qui contrà ferre arma destitissent. Plutarch.

Quintius.

Philippo victo, in Isthmiis præconio iussit euulgari, se Græcos suos libertati suóq; iuri permittere. Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti seruiebant apud Græcos, quum horum singulos Græci quingẽtis drachmis emissent, gratis Quintio donarunt: qui & ipsi Romæ triumphantem. Quintium sequuti sunt pileati, quod facere solent è seruitute manumissi. Plutarch. in Rom. apoph.

Iulius Cæs.

Pompeium æqualem ferre nollẽs armis rem expediunt ambo. Verùm cùm commissa pugna Pompeius vicisset, & victoriam non persequeretur, sed se potius reciperet ad exercitum, tum Cæsar: Hodie quidem, inquit, penes hostes erat victoria, at nõ habens ducem, qui victoria sciat vti. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

Quum Alexandrini post vrbem vi captam, extrema se passuros existimarent, Augustus suggestò cõscendit, adiuncto sibi Ario Alexandrino, dixítque, se ciuitati parcere, primum propter ipsius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius vrbis conditorem, postremò in gratiam Arij amici. Raræ cuiusdam clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ pertinacissimè rebellarat, sed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficij gratiam non sibi vindicauit, sed vnam præcipuámque partem ipsi concessit vrbi: alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam sciebat apud Alexandrinos esse gratiosissimam: tertiã transtulit in Ariũ eius ciuitatis ciuem, amicũ tanto titulo suis commendans. Plut. in apoph.

Aure-

Aurelianus imper.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti fuerunt in spē prædæ & Heradamon Thyanensis, metu ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta Aurelius Heradamonem patriç proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus, respondit: Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiã elusit. Videtur autem hic sermonis color sumptus ab Hebræis, in quorum literis reges qui minátur internecionem, negent se quenquam relicturos, vsque ad mingentem ad pariete canem hac periphrasi significantes. Eras. ex Vopisco.

Fridericus imper.

Victis in Hungaria Gunziensibus: Magnam, inquit, actũ est opus. Nunc autem maius restat, vt scilicet vincamus nosmetipsos, atque auaritiæ & vlciscendi cupiditati frenos imponamus. Discant nostri principes victores, exemplo Friderici imperare animi affectibus, neque insolescere ob res ad nutum voluntatémque cedentes, parceréque victis. Æneas Syluius lib. 2. commentar. de rebus gest. Alphonsi.

Sigismundus impera.

Obiurgatus, cur fugatos hostes non insequeretur, & comprehensos occideret? Satis, inquit, vicit, qui hostes fugauit. Vtinam & huius exemplo monarchis nostrę ætatis persuaderi possit, magno cruore partam victoriam non existimari victoriam. Æneas Syluius lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Non tam quòd hostes vincere & sciret & posset, gloriabatur, quàm quòd victis consulere didicisset. Illud quidem fortunæ interdum munus esse, hoc autem semper suum. Refocillare enim victos, verè regiũ est: debellare autem hostes fortunæ est. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm in obsidione Stephani, cẽturiones ac milites, qui maledixerant regi, post captam vrbem clementer tractasset, castigatus à suis, qui omnes morte damnandos iudicarent: respondit, Se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quàm ex victoria laudem adipisci. Panor. l. 3. de reb. gest. Aphonsi.

Sigismundus.

Suprà, de Hostibus non crudeliter tractandis.

De victoriæ insolentia.

Brennus.

Capta vrbe à Gallis Senonibus, diúque obsidione oppresso Capitolio, pactum est inter Romanos Brennúmq; Gallorum regem, vt obsidio ea lege solueretur, vt Romani mille pondo auri penderent. In illa forte auri pensitatione Brennus de altera lance gladium cingulúmque ferreum apposuit. Interrogante autẽ Sulpitio, Quid hoc esset? Quid aliud, inquit, nisi opprobrium victis? Plut. in Camillo.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Sylla.

Quum Mithridates Syllæ processisset obuiam, dextrámque porrexisset: Sylla non resalutauit, sed percontatus est, num à bello desisteret

his conditionibus, quas cùm Archelao pactus esset? Obticescẽte Mithridate: Quibus pace opus est, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit, victori silere satis est. Rursus quum Mithridates variis coloribus excusaret quæ gesta fuerant: Olim, inquit, audiui, nuc experior, te singulari eloquẽtia præditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. Plut. in Sylla.

Ludouicus X II. Gall. rex.

*Quum audiret Iulium Pōtificem immodicè sese efferẽtem, quod multas vrbes temporis memẽto recepisset quas vix intra triennium Galli occuparant: At inquit, Gasto Fuxeus aberat. Hoc dictum respōdet apoph. cuiusdam qui Fimbrię gloriāti quod Ilium (vix anno x. ab Agamemnone receptum) intra vndecimum diem oppugnauerat, respondit, sed Hector nō aderat, qui pro ciuitate pugnaret. Annal. Franciæ.

De vigilantia.

Plato.

SOmnolentiam improbabat, eóq; scripsit in legibus,

κοιμώμῳος ἀδεὶς ἄξιος.

id est,

Nemo dormiens vlla re dignus est:

Laërt. lib. 3.

Philippus.

In exercitu quodam tempore dormiens, experrectus: Tutò inquit, dormiuit, vigilanti enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno præsertim in bello, nisi habeat fidum ac vigilem præfectum, Plut. in apoph.

Parmenio.

Idẽ quũ interdiu dormiret, Græcique ad fores conuenientes criminarentur illum: Nolite admirari, Parmenio inquit, si nunc Philippus dormit. Nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat. Plutar.

P. Æmilius.

Cùm in bello contra Persem instituisset, vt milites sine armis vigilias agerent: rogatus à quodam, cur suis arma negaret? respondit: vt metu hostium sublata resistẽdi fiducia aduersus somnum pugnarent. Plut.

M. Cato.

Eo milite sibi opus esse nequaquam dicebat, qui inter eũdum manus inter confligendum pedes agitaret: quique stertendo quàm hostibus inclamando longius sentiret. Plutarchus.

Vide apoph de Somno.

De vino, & vinolentia.

Anacharsis.

QVidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorem, inquit, deformem duxisti, Anacharsi. Hîc Anacharsis: Prorsus ita mihi videtur, inquit: sed heus puer, infunde mihi meracius, vt eam reddam formosam. Indicans, vinum adimere homini rectum iudicium. Athen. l. 9.

Idem.

Dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, quia cum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem gignere temulentiam: largissimum parere rixas cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum est: Primum cratetem pertinere ad sitim, alterum ad volu-

voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. Dictum erit iucundius, si cogites, in Scythia non esse vites. Laër. l. 1. c. 9.

Cicero.

Apud Damasippum cœnãs, quum conuiuator mediocre vinum apposuisset, ídque conuiuis à vetustate cupiens commendare, diceret: Bibite, Phalernum hoc quadraginta annorũ est. Bene, inquit, fert ætatẽ. Hoc modo de homine loqui solemus, cuius formæ viribúsque non multum detrahit ętas. At ridiculum erat, vinum ab immodica vetustate commendare. Plut. in Cicer.

Vide apoph. de Ebrietate.

De virtute.

Antisthenes.

CVm nil tam difficile esse sciret, quod studio superari non posset, Virtutem etiam posse disci solebat dicere. Laër. l. 6.

Idem.

* Neque, inquit symposium, Si desint congerrones, nec opes virtute carentes voluptate afficiunt. Stob. ser. de virtute.

Idem.

Dicebat, Virtutem esse armaturã quæ detrahi non possit. Ensis enim & clypeus excutiuntur: sapiens autẽ ac virtute pręditus nunquam non armatus est, eóque vinci non potest. Laër. l. 6.

Idem.

Tutissimum esse murum prudentiam dicebat, quòd is nec collabitur, nec proditur. Nulla mænia tam sunt munita, qui in machinis aut suffossionibus, aut proditione capiantur. Sapientis decreta sunt inexpugnabilia. Laërtius libro 6.

Idem.

Assiduè dicere solebat, Virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere nisi robore Socratico. Laërt. l. 6.

Idem.

Dicebat, virum iustum pluris faciendam, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laër. l. 6.

Idem.

Negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus institutas, sed iuxta normam virtutis. Sentiens, nõ ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges iubent aut vetant: sed quia ipsa ratio dictat, hoc esse honestum, illud turpe. Leges non omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique quid sit honestum, quid turpe. Coacta virtus non est. Laërtius libro. 6.

Idem.

Quum in theatro populus Atheniensium tumultuaretur ob versiculum recitatum.

Τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ, id est,

Quid turpe ni videatur hoc vtentibus

Antisthenes subiecit alterum,

αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν δοκῇ καὶ μὴ δοκῇ.

Quod turpe, turpe est, siue credas, siue non.

Eleganter correxit inutilem sententiam. Plut. in Pericle.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: Non sapis, ait, cùm caricas nõ pictas, sed veras eligas: vera exercitatione neglecta, ad scripturam te conferas. Quo dicto notauit eos, qui per omnẽ vitã

ex philosophorũ libris virtutem haurire cupiunt: cũ virtus magis vsu discatur, quàm lectione. Laër. l. 6.

Idem.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus est, & hoc vitæ genus à multis laudabatur, nemo tamẽ imitabatur, Itaq; dicere solitus est, se canem esse laudantium, sed laudatorum neminem cum laudato cane audere venatum ire. Ibid.

Idem.

Dicebat, se multos quidem videre colludentes, & discursantes, non autem qui virtuti operam darent. Stob. ser. 4. de imprudentia.

Stoici.

Stoicorũ dogma est, nihil esse expetendum: præter virtutem: nihil fugiendum, præter vitium. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Socrates.

Cùm aliquãdo in colloquium cũ Theodata meretrice formosissima venisset quæ Callisthenem blãdis ad se verbis trahebat, ad Socratẽ dixisse meretrix fertur: ego quidẽ, ô Socrates, multum tibi præsto. Nam cum tu neminem ex meis à me possis abalienare, ego, cùm libitum est, tuos omnes à te voco. Cui respondit Socrates: Non mirum quidem est hoc. Tu siquidem ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerisque insolitus est ascensus. Sẽsit autẽ philosophus clarissimus, adeò corruptos esse hominũ mores, vt facilè ducantur ad vitia, quorum lata est via: abhorreant autem à virtutibus, ad quarum acumẽ ardua ac spinosa nobis videtur esse via. Ælian. lib. 13. de Var. histor.

Socrates.

*Statuam quidem in sua basi, virtutis studiosum autem virum bono proposito nixum, immotum esse debere dicebat. Itẽ. In vita perinde vt in simulachro omnes partes debere esse pulchras. Et, Thus diis laudem verò viris virtute præditis esse tribuendam. Stob. ser. 1. de virtute.

Idem.

*Equus generosus, inquit, iudicatur, non quidẽ sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidẽ nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui animã virtute præditã gerit. Eod. ser.

Isocrates.

*Virtute nullam possessionẽ nec honestiorem nec durabiliorem esse dicebat. Ad Demonicum

Epictetus.

*Anima dedita virtuti similis est, inquit, perenni fonti: cuius aqua est pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copiosa, ab omni noxa & pernicie aliena. Stobęus serm. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem singulis dicere iussit, quo artificio, quóve bono sibi præcipuè placerét: quum ordo venisset ad Socratẽ, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, se tradere veram virtutem. quæ potissimùm cõmendat habentẽ, quæque tum priuatim, tũ publicè conciliat homini beneuolentiã & amorem. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Quodam tẽpore quum Euripides ita de virtute dissereret, vt diceret,

κράτιστον εἰκῇ ταῦτα ἐᾶν ἀμφειμένα

id est,

Hæc missa temerè est optimum relinquere.

Quasi virtus inueniri vix posset, surrexit Socrates dicens: Ridiculum esse, quum mancipium, si non protinus

nus inueniatur, operæ prætium existimemus inuestigare: virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Eras. l. 1. apoph.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiũtur qui lauari cupiũt, quàm vngi? Vnguntur, qui se parant certamini. Subindicauit, Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem, perpaucos autem qui virtutem exerceant. nam huc prouocabat Strato. Eras. l. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Atheniẽses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laërt. l. 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua, sed patriæ gloria splendorem assequutum. Vera, inquit, herculè narras, veruntamẽ nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniensis esses, clarus vnquam fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutem, existimationem facere hominibus & authoritatem. Plutarch.

Phocion.

Phocion Atheniensis hanc diuinã esse legem dicebat: Vt vnica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ. Stob. ser. de Prudentia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percuncta retur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantum virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus prædıtus sit. Laërtius.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper confugiendũ esse, dicere solebat: ne cui turpi iniuriæ fortunæ expositi simus. Stob. ser. de Prudẽtia.

Agesilaus.

Cùm audiret Persarum regẽ Magnum appellari: Qua re maior me est, inquit, nisi iustior est, ac temperantior? Censuit vir iustissimus, eum demum magnum esse virum, qui virtutibus alios omnes superaret. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quæ potissimùm pueris essent dicenda? Ea, inquit, quibus vsuri sint, quum & ad virilem peruenerint ætatẽ. Rectè censuit vir prudens, solam virtutem primum ac statim à teneris vnguiculis disci oportere, nec vllum æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habẽt ostentationẽ plausibilem, ita nec grandibus decori futuræ sint, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm scelerosum quendam hominem crudelissima tormenta magna animi fortitudine ac infracto animo pertulisse audiuisset, miserum hominem esse iudicauit: qui tam præclarã virtutem in re tam inhonesta ostendisset: quàm si ad res honestiores attulisset, magno vsui Reipublicæ esse potuisset. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Aduersus pecuniarum studium, quo vitio plerique laborant, amicos

Agesilaus admonere consueuit, ne tam pecuniis quàm fortitudine ac virtute studerent ditescere: quòd frustra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plut. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Ob superatos bello Arcadas quũ à quodam laudaretur: Multo, inquit, præstantius erat, si illos prudentia quàm viribus superassemus. Intellexit dux nobilissimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus à brutis etiam superemur animalib. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Suprà de Disputationib. aut Quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter sese decertant, citra seditionem. In plerisque ciuitatibus certamen est de opibus & honoribus: de virtute qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honesto debet hactenus seruire ne prorũpat in seditionem. Iam enim non est concertatio virtutis, sed ambitionis. Qui vera virtute præditus est, nihil spectet, nisi vt prosit reipublicæ. At seditio, præsens venenum est ciuitatis. Erasm. ex Plut. in Lacon. apoph.

Anaxandridas.

Anaxandridas Leontis filius, cùm quẽdam videret acerbè ferre exiliũ, dixisse fertur: Noli vir optime exhorrescere exilium. à virtute enim & iustitia exulare, illud horrendum est. Sensit vir optimus, eos omnes exules esse, qui à virtutibus alieni sunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornari vbique patriam inueniunt. Plut. in Lacon.

Antigonus secundus.

Adolescenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quãquam ipse non admodum, vt videbatur, bonus erat miles, postulanti vt patris stipendia caperet: At ego, inquit, ô adolescentule, non ob patrias, sed ob proprias cuiusque viri virtutes mercedem ac munera dare soleo. Hoc sermone iuuenem extimulans, vt patris fortitudinem æquaret, si quantum ille capere solebat, vellet accipere. Apud Græcos maior est dicti gratia ob vocum affinitatem, ἀνδραγαθίας, πατραγαθίας, quæ vox posterior ad prioris imitationem afficta est. Plutarchus in apophthegm.

Virtus in actione consistit.

Pittacus.

INterrogatus quid esset optimum? Quod in præsentia, inquit, occurrit, bene agere. Laër.

Antisthenes.

Virtutem esse rem operum, non autem plurimis verbis multísque disciplinis egere dicebat. Aduersus eos qui iuris ac theologiæ pietatísque professionem studio reddunt difficillimam ac prolixam, pérque vitam omnem nihil aliud quàm de virtute disputant. Notat hoc Horatius, Virtutem verba putas, vt Lucum ligna. Laërt. l. 6. c. 1.

Cleanthes.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Agesilaus.

Rogatus, quomodo quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Virtus enim eiusmodi est, quæ ipsis statim rebus gestis ita afficiat homi-

homines, vt non modò admirentur opera, verùm in autorem quoque summo studio incendantur. Plut.

Pantholidas.

Legatus cùm in Atheniensium gymnasio philosophos egregiè de virtute disputantes audiuisset, interrogatus, An placerent quæ iam disputata essent, Probæ profectò, inquit, sunt illæ disputationes, sed vobis planè inutiles: qui virtutem habetis in ore, factis autem non ostenditis. Plutarch in Lacon. apoph.

Semiramis.

Staurobates Indorum rex Semiramidi comminitans scripsit, si acie victa foret, se illam cruci affixurum. Sed illa ridens, Non verbis, sed virtute certandum esse, respondit, Bruson. l. 7. cap. 3.

Gymnosophistæ.

Alexander cùm Gymnosophistas interrogasset, Vitam, an mortẽ fortiorem putarent? Vitam, inquiunt, quæ tot calamitosa pariat. Curtius & Plutarchus.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex muto & elingui facundum haberet consulem. de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius, Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Bruss. l. 4. c. 31.

Nestor.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Adrianus imper.

Prætoriis viris ab Imperatore Adriano petentibus vt sibi de iure respondere liceret: rescripsit hoc munus nõ peti solere, sed præstari. Quare accingeretur, si qui sibi fideret, & populo sui specimen daret. Nam Augustus, quo maior esset iurisperitorum autoritas constituerat, vt qui respondere vellent, id ex autoritate Cæsaris facerent: quum antea liberum fuisset, respondendi munus subire, quicunque sui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iuris, artium, theologiæ, quũ hoc nomen promeruisse sit pulchrius, quàm obtinuisse. Erasm. l. 8. apophth.

Alexander Seuerus.

Romanorum iam factus imperator, audiens Artaxerxem instructissimo exercitu Romanum velle inuadere imperium: Nil refert, inquit. Vt enim quæ cum voluptate agimus, dulcia sunt, ita quæ cum virtute, gloriosa esse solent. Herod. l. 6.

Huc aliqua ex parte spectant, quæ sunt sub apopht. de Doctrina factis dissentanea.

De vi, vel violentia.

Lysander.

CVm Argiui de ditionis finibus ambigerẽt cum Lacedæmoniis, asseuerarẽntque se iustiorem habere causam: Lysander stricto ense, Qui hoc, inquit, superior est, is optimè de finibus disputat. Ab æquo & bono vir insolens ad vim prouocauit. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos quum per illorum confinia faceret iter, legatos misit, qui percontarentur, vtrum rectis an inflexis hastis per illorum agros proficisci deberet? significans, siue amici essent Bœotij, siue inimici, nihilominus se cœpto itinere perrecturum, nisi quòd per hostium agros iturus esset erectis hastis, ad propul-

fandum si quis obsisteret: per amicorum inuersis, veluti nemini nociturus. Hoc dictum nonnihil resipit indolis Laconicæ, qui nec inimicis supplex esse vellet, nec amicis grauis. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quum apud Andrû argentum peteret: Duos, inquit, ad vos adduco deos, vim ac suasionem significans, si minus impetraret suadendo, se vi erepturum. At illi respôderunt, apud se quoq; duas magnas esse deas, inopiam & impossibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat. Plut.

Anonymus.

Conflauit Cæsari magnam inuidiam, quòd quidam ex his quos Romam miserat, stans in senatu, simulátque cognouit Cęsari senatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: At hic, inquit, dabit: vim Reipub. minitans. Eras. l. 4. apoph.

De visu, aspectu, & oculis.

Thales.

OLim interrogatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quã tum, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir prudentissimus, ea demum esse indubitatæ fidei, quæ hominum contuentur oculis, non quę auribus percipiuntur. Eras. l. 8. apoph.

Diogenes.

Animaduertens, Olympionicem quendam fixis oculis scortum formosissimum intuentem. Ecce inquit, vt aries Martius à puella publica obtorto collo vinctus abducitur. Notauit autem hominis oculos intemperantissimos, quibus scortum ob torto etiam collo quamdiu poterat, intuebatur. Laer. l. 6.

Xenocrates.

Dicere solebat: nihil interesse pedésne an oculos in aliena domo defigeres. Eodem enim modo peccare tam eum qui oculos in loca in quæ non côuenit verteret, quàm eum qui quò non licitum est vestigia inferret. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Pericles.

Prætor collegam sortitus est Sophoclem poetam, cúmque in nauigatione Sophocles vidisset adolescenté formosissimum, ait, En quam speciosus adolescens! respondit Pericles, Decet ô Sophocles, prætorem non modò manus, sed oculos & linguam habere abstinentes. Plutar. in apoph. Stob. ser. 5. Cic. l. 1. Offic.

Ephorus.

Dicere solebat, Si possibile fuisset rebus ipsis omnibus adesse, eam experientiã reliquis multò fuisse præstantiorem. Sensit autem, certiora esse quę oculis visa sunt, quam quę auribus percepta ab aliis. Cum enim duo homini iuxta naturam sint velut organa quædam, quibus omnia percipit & scrutatur, auditus scilicet & visus, certior autem multo sit visus, iuxta Heraclitum: horum licet prior, minoris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquisitionem rerum accedit. Polybius lib. 12. histor.

Theopompus.

Theopompus eum quidem optimum bellicarum rerum scriptorem esse dicit, qui quàm plurima sit pericula ipse coram expertus: illum verò dicédo potissimùm esse, qui quam plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus, quibus ipse interfuit & vidit melius dicere potuit, quàm quæ ab aliis nugantibus fortasse audit. Polybius libro

libro 12 historiarum.

Isæus.

A quodam qui elegantissimam oſtẽderat fœminã, interrogatus, num formosissima videretur? respondit, πέπαυμαι ὀφθαλμιῶν, id est, desij laborare ab oculis. Philostrat. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, quòd aperto capite foris exiſſet, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Erasm. l. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

Vitam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solẽni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modo futuri. Et cęteros quidem omnes esse solicitos: solùm spectatorem tranquillum frui celebritate. Laer. l. 8. c. 1.

Socrates.

*Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quan dã tesseram disponere oportet Non enim denuo iacere oportet, neq; tesseram aliter ponere. Stob. ser. 123.

Democritus.

*Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stob. ser. 16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti similẽ esse dicebat: Turbulenta enim plena cœno, ingressuq; difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. ser. 1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Nõ, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multísq; hoc genus incõmodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserum esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset. Laërt. l. 6.

Epicurus.

*Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligẽdum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tãquam illo vidẽte faceremus. Eo modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Senec. epist. 11. ad Lucilliũ.

Idem.

*Neminem non ita exire è vita dicebat, tãquam modò intrauerit. Itẽ, Neminem aliter, quàm quo modo, natus est, exire è vita. Et molestũ esse sẽper vitã inchoare. Sen. ep. 22. & 23.

Idem.

*Semel, inquit, nati sumus, bis nasci nõ licet: sed necessariũ est vitã finiri. Tu verò qui ne crastinũ quidẽ in tua potestate habes, tẽpus differs. Omniũ verò vita cunctando perit: & hinc est, quod vnus quisque nostrum inter negotia moritur. Stob. serm. 16.

Plato.

*Non vitã, sed bonam vitã maximi faciendam esse dicebat. Stob. ser. 7.

Idem.

*Dicebat viros bonos nõ longa vita, sed clara & illustri opus habere. Eod. ser.

Idem.

* Iuxta communem, inquit, illam & omnibus celebratam sententiam, vita peregrinatio quædam est: & ea decenter modestéque trãsacta opor-

tes alacriter & tantum non pæana canentes ad fatalem locum discedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris:

οἵη περ τε φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij succedant, Sentiens, in rebus humanis nihil esse diuturnum aut stabile. Laër. lib. 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audisset disceptantes de viuẽdi spatio, & quidã tres, quidam quatuor, alij plures annos sibi tribuerent adhuc viuendos, dixisse fertur: Quid mutuò cõtenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui sumus morti. Itaque tempus est nobis omnibus ocyus discedendi, antequam aliquot senectutis damnum experiamur. Ælianus libr. 2. de Var. histor.

Anonymus.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita? cum parumper se ostendisset, mox se abscondit. Quo indicare voluit, momentaneam & perbreuem esse hominis vitam. Rodulphus Agricola l. 1. c. 24. de Inuentione.

Hierocles.

*Dicebat longæ tediosæque vitæ maximum imminere periculũ: partim propter ipsarum rerum naturã, nescio quid aduersæ cõtumaciæ habentium: partim propter subitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò, propter ipsam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum stratagematum abstinet. Stobæus sermon. 82.

Aristonymus.

* Vitam humanam similem esse theatro dicebat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob. ser. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat similem esse nauigationi iuxta littus: Diuitum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile esse funem eiicere, appellare, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ser. 95.

Socrates.

*De vita malorum & vitiosorum hominum hæc eius scitè dicta occurrunt. Indoctorum vita, tanquam histrio, multa fastus & arrogantiæ gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum est, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorũ vita similis est funerali conuiuio. Omnia enim cùm habeat, hominẽ qui præsentibus hilariter fruantur, nõ habet. Stob. vnde Xenophontem in commentariis, & Diogenem Laertium.

Idem.

*In vita, perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item. Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi cõcinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

*Aiebat de necessariis quidem ad viuendum homines sibi prospicere: quæ verò ad bene viuendum pertinent, non comparare Stob. ser. 4.

Epictetus.

*Longiori vitæ sed deteriori, breuiorem sed meliorem ab omnibus omnino præferendam esse dicebat. Stobæus.

Apollonius

Apollonius.

*Homini fortunato, inquit, breuis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

*Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidem exiguum, respondit, annos verò multos. Stob. serm. 96.

Antiphon.

*Vita, inquit, similis est carceri vnius diei, & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. ser.

Socrates.

*In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum Stob. serm. 120. Addamus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino, visum fuerit, qui è statione nos in tempore euocabit.

Philippus.

Quum apparet in loco amæno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Quum vndique viderentur imminere insidiæ, atque admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere, significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Erasm. lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis viderentur minimum vitæ sat commodè transegisse? sentiens de fabulæ vitæ peracta, & adiecit carmē peractis comœdiis accini solitum:

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Eras. lib. 4 apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de Hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

*LAudante quodam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respondit, multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. ser. de militia.

De vitæ cupiditate.

Diogenes.

CVm dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodam qui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laërt. in vita Diogenis. Verùm Stob. serm. 118. Pyrrhoni hoc adscribit

Idem.

Suprà de Morte.

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus inquit, viuimus, sed mente. Stobæus, serm. 116.

Theodorus Cytheræus.

Nullam satis magnam causam sapienti esse dicebat ad vitam finiendam. quod hac ratione probabat. Istum enim qui casus humanos contemnit, vitā propter eos relinquere, quomodo nō cōtrariū fuerit illi qui

nihil bonum quàm honestum: & solum turpe malum asseruit? Stobæus serm. 118.

De vitiis.

Socrates.

CVm in sermonem incidisset cum Theodora meretrice formosissima, quæ dicebat se omnes philosophiæ discipulos alienare posse, & vocare ad se quocunque tempore velit, Socratem autẽ eius amatores ad se trahere nequaquam: respondisse fertur, Bene quidem dicis, quando quidem tu ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerísque insolitus est ascensus. Innuit autem Socrates, naturam hominis esse adeò deprauatam, vt facillima ad omnium vitiorum lernam sit via, ad virtutem verò paucis contendant. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Crates.

Negabat inter homines quempiam inueniri posse, qui non aliqua in parte laberetur: addens, nullum inueniri malum punicum, in quo non sit aliquod granum supputre: Laërt. lib. 6. cap. 5.

Thraseas.

Suprà, de hominis miseria & fragilitate.

Leon Bizantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lippitudinem obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitium vides & exprobras, haud videns filium tuum Nemesim humeris baiulãtem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse Deam. Philostratus.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se pati quæ adolescentes: quemadmodum enim illi peccauerint, hilari vultu fratrum consuetudine vtuntur, patris autem præ pudore fugiunt: sic sibi euenisse, vt in metropoli vitam agẽs verecundia teneretur, Leucade cum voluptate viueret. Brus. l. 7. c. 1.

Vide apoph. de Malitia, &c.

De vituperatione.

VIde apoph. de Calumnia, contumelia, conuicus, maledicentia, &c.

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto maximè posset vlcisci inimicum? Si teipsum, inquit, probum & honestum virum præstiteris. Hoc qui facit, & sibi prodest maximè, & inimicum maximè discruciat. Nam si funcum discrudum cõspiciens bene cultum discruciatur inimicus, quid fiet si teipsum videris veris ornatum bonis? Laërt. lib. 6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum cõuiuium, capite semitonso, non solũ non comiter exceptus est, sed multis plagis onustus dimissus est. Quos ille hac ratione est vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæsus, albo inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid esset passus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laër. l. 6.

Idem.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mẽsa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circũferebat, numerabat mulctam. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta contenti sint. Laërt.

Tiberius impera.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici superbiã vltus est. Eras. l. 6.

Anacharsis.

Suprà de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniensis, quẽ μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinem hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admiranti cuidam, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus à quibus multis contumeliis affectus esset. Eras. l. 5. apoph. Fulgos. l. 9. c. 12.

Alcibiades.

Nuntianti, quod ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadem viuere, simúlque sese ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienses Plut.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à laterariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicẽs: Vos mea corrumpitis, ego vicissim vestra. Erasm. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murem captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atque effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant dixitque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndecunque captata occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierent aduersus hostem. Sed idem exemplum magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus fragili quærit illidere dentem, infringat solido. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm in Hammonis templum venisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, nũ quis eorum superesset qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quam parabat erga eos qui Philippum patrem offẽdissent. Plut. in vita Alexand.

M. Brutus.

Rebus in summam desperationẽ adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hunc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν.

Id est,

Nec te latuerit, ô supreme Iupiter.
Horum malorum quisquis autor extitit.

Velut imprecãs Cæsari vindictam à diis. Eras. l. 4 apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio Maximo, ne prius cum hoste consereret, quàm vires animúmque illius cognosceret. Is respondit, se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret: Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam. Virtus & ita sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hæc iniustę damnationis memor. Eras. l. 6. apoph.

C. Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent consulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasm. libro 6. apophthegm.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianũ, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Commodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autẽ quum esset iugulandus, poposcit ignem, censóque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit adeò vt barbarus conductus qui ferro mortẽ pro beneficio daret, aufugerit. Suetonius in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidã dicenti, neminem illorum ab eo morte mulctarum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus libro 14. cap. 3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Ægyptius, monachus vir, omnium sanctissi. olim habitus, percontatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem cõtumeliarum recordatio non item? Propterea inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum iræ naturam esset Nicephorus Callistus l. 11. c. 43. Ecclesf. hist. ex Euagrio.

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

FRatri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quũ ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laer. in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facillimè ferret infortunium suum? Si quis, videat hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim, ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laer. l. 1. c. 1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quẽpiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est, Illa námque mitis est ingenij, hæc autem ferini. Stob. ser. 47. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 27. Max. ser. 6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciãtes perinde audirent, ac si recitarent versus illos Homericos:

ὦ ξεῖν, ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris.

Permultum salue atque vale, Dÿ prospera donent.

Laert. lib. 4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus. Non sum inquit, tibi responsurus. Neque enim Trogœdia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laërt. l. 4

Democritus.

Dicere solebat, Prudentis esse futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stob. ser. de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguẽdam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: gliscenti verò simultati citius addũt irritamenta. Laert. l. 6.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere, quàm ferre, sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Brus. l. 3.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit, non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitiæ tribuens, sed inscitię, nec ad se iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laër. l. 2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius: Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nulláque virtute præditum: ac vehemẽter absurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laert. l. 2.

Idem.

Cùm nõ irasceretur illi à quo conuiciis multis aspersus esset obiurgatus cur taceret? Mihi, inquit, suis di-

ctis non obest, quandoquidem talis non sum, qualem ipse me esse dicis. Erasm.l.3.apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirũ vt nobis colluctantibus acclametis, Eia Socrates. Eia Xantippe. Nam hujusmodi vocibus spectatores animãt duos inter se commissos. Maluit autem vir sapiens tolerantiæ exemplũ de se præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculũ viri cum vxore certantis. Laer.l.2.c.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens, Facilè diuinabam, post tantũ tonitru sequuturam esse pluuiam. Laërt.lib.2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores. Myrrho & Xantippen. Proinde demiranti cuidam, in quem tandem vsum aleret duas mulieres, pręsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam: qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demirãti, quòd Xantippen supra modũ rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridẽ his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquã educit è puteo, stridorẽ audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundẽ qui quotidie audit, adeò molestè nõ fert, vt se audire nesciat. Laër.l.2.

Idem.

E palæstra redeuntẽ Euthydemũ, casu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit, multáque in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil cõmoueretur, tandem, & mensam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Eo tamen ob id non indignabamur. Laër.l.2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodã in via, nihil aliud respondit, quàm quòd homines nescirẽt, quando prodire deberent cũ galea. Simile quoddam Laer. ascribit Diogeni lib.6. sed Brus.l.5.c.1. Socrati, quemadmodum & alij.

Idem.

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quiddam diceret, Cur hæc non molestè ferret? nõ ægrè, inquit, in theatro fero, cùm hîc personis omnia liceant. Laër l.2.c.1.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, maledicere, qui bene nunquã didiceris. Stob.ser.17.

Diogenes.

Pinguẽ saliuam à quodam in facie quũ accepisset, nihil motus ait: Affirmabo, falli omneis, qui negarint te os habere. Solidã illam cõtumeliam nõ modò ęquo animo tulit Cynicus, sed ioco etiã irrisit. Brus. lib.5.cap.1.

Idem

Cuidam diuenti, Multi te derident ô Dio-

ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis, asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos: Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Videtur igitur & asinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laer. l. 6.

Idem.

Conuiciis lacessitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non hostes, sed amicos lædere soles. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Platoni ipsum ob vitæ sordes canem appellanti? Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes si vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offensus est conuicio, sed commodè interpretatus est. Quum Æginam nauigaret interceptus est à piratis, atque in Cretam perductus, ibíque venditus. Laert. l. 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria disputasset, adolescens proteruus veluti periculum faciẽs, an re præstaret ea quæ docebat: inspuit illi in faciem. Tulit hoc leniter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamẽ an propter id irasci oporteat. Laer. l. 6.

Idem.

Ei à quo trabe fuerat percussus, dicenti, Caue: Num, inquit, iterum me ferire vis? Brus. l. 3.

Idem.

Cuidam ipsi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Id autem videtur ἀδύνατον vt aliquis te percuriat tu tamen non percutiaris: sed Diogenes negauit se derideri, siue quod non esset ridiculus, siue quòd existimaret hominum irrisionem nihil ad se pertinere. Laertius lib. 6.

Cleanthes.

Appellatus asinus agnouit conuicium, dicens se solum esse parem ferendæ Xenonis sarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum esset supellectilis, siue quòd vnius illius austeritate nihil offenderetur. Laer. l. 6.

Antisthenes.

Qui nos maledictis incesserent, eos magis tolerandos dicebat Antisthenes, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Vide verò num fortè hic sit sensus: tolerãtiores esse, qui conuicia patienter ferrent, quam si quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius sauciant quàm lapides. Quòd si indecorum esset graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æque indecorum sit in conuiciantẽ regerere conuicia. Laër. l. 6. c. 1.

Idem.

Quum accepisset, Platonem de ipso malè loqui, nihil commotus: Regium est, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quanquam hoc idem aliis ascribitur. Excelsi animi est ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnib. Laër. l. 6. c. 1.

Solon.

Despuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam eum propterea accusaret: Atqui, inquit, piscatores vt gobium vnum capiant, patiuntur se aqua marina conspergi ego idem ferre non sustineant, vt hominem capiam? Max. sermone 42. Idem dictum est ab Aristippo, quem

Dionysius tyrannus conspuerat. Laert. lib. 2.

Idem.

Quum à quodam conuiciis incesseretur, tacitus abiit, verùm quum maledicus sequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis? Ideo, ait, tibi siquidem potestas est loquẽdi ea quæ vis. mihi verò data est potestas ea non audiendi, quæ audire nolo. Laertius lib. 2.

Anacharsis.

Ab adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, aquam feres cùm senueris. Moderationis erat, & patientiæ, quòd adolescentis proteruiam vino imputauit. Laër. l. 1. c. 9.

Dion Alexandrinus.

Multis conuiciis ac probris à quopiam lacessitus, non respondit. Cæterùm vbi intra ædium suarum vestibulum venisset (nam eo vsque conuiciator fuerat insectatus) nihil se turbatum ostendens, hoc tantùm dixit: Ne gry quidem, maledictis tuis respondeo. Stob. ser. 19.

Demosthenes.

A quodam conuiciis lacessicitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est. Sto. serm. 19.

Aristides.

Aristides quum iret exulatum, sublatis in cœlum manibus deos comprecatus est, sic prosperarent res Atheniensium, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. in rebus enim afflictis solet populus ad egregios viros cõfugere, id quod euenit. Siquidem tertio post anno, quum Xerxes Atticam adoriri statuisset, Aristides ab exilio reuocatus est. Plut. in eius vita.

Idem.

Suprà de Magistratu & gubernatione Reipub.

Herodes sophista.

Suprà de Assuetudine.

Phocion.

Quum apud Athenienses verbum faceret pro concione, repræhendens in ipsis ingratitudinem, subirata voce dixisse fertur: Malle se damnum ab aliis accipere, quàm damnũ etiã pro meritis inferre. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

Idem.

Iniuria vxori suæ facta, tantum ab autoris accusatione abfuit, vt cũ ille sponte metu perculsus Phocionem accederet & veniam postularet inquiens, ignorasse quòd eius vxor fuisset in quã iniuriosus fuerat, hoc sermone sit vsus: Mea quidem vxor nihil abs te affecta est, sed fortassis alia quæpiam: proinde nõ est, cur excusationem apud me dicas. Muso. apud Stob. ser. 17. Idem de Pisistrato refert. Plut.

Idem.

Phocioni cùm poculum cicuta tẽperatum porrigeretur, percontatus est quispiam, si quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili præcipio, atque etiam obsecro, nequid ob huius rei memoriam Atheniensibus malè velis. Cæteris morientibus præcipuum solatium esse solet spes vindictæ: hinc illud curæ fuit, ne filius patris iniustam necem vlcisceretur. Plut. apoph. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Idem.

Post Antipatri obitum, quùm Atheniẽsium resp. ad gubernationem popularem redisset, Phocion in concione capitis damnatus est. Atque huius quidem amici cæteri, qui simul

cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quispiam factus obuius, post conuicia in faciem expuit. Tum Phocion ad magistratus respiciens: Non hunc inquit, compescet aliquis indecorè se gerentē? De tam atroci contumelia quæstus non est, nec flagitauit vindictam aduersus cū qui præter leges sæuirent in hominem damnatum, tantùm cohiberi iussit exemplum bonis moribus aduersum, & immane facinus nō aliud quàm indecentes mores appellauit. Plut.in apoph.

Idem.

Phocionem, quum pro concione dicentem quidam petulantissimè maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchās, omisit quod cœperat, locúmque dedit in maledico. Postquam ille vix dicendi fecisset finem, Phocion reuersus in suggestum placido vultu, perinde quasi nihil esset dictum, cœptam orationem persequutus est. De pedestribus, inquit, copiis audistis: superest vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. Plut.

Timotheus.

Dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli, pinxerant ciuitates vltro se reti implicare, ipso dormiente. Hac contumelia nihil offensus Timotheus, ciuiliter respondit: Si tantas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans? Plut.in apoph.

Telecrus.

Ad fratrem ciues criminantem, quòd asperius secum quàm cū illo se gererent: Tu, inquit, iniurias pati nescis? Plut.in apoph.

Agesilaus.

Audiens, quosdam clàm sibi infensos esse, non tantùm de vltione cogitauit: sed in militum duces elegit, & magistratus accusatos defendit, & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci. Plut.in Lacon. apopht.

Idem.

Ad Larissæos, qui non iuuerant res hostium. Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Larissæi contumeliose tractassent, alij hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum, vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, se vel vniuersam Thessaliam hac conditione velle capere, vt ex his quos miserat, alterius faceret iacturam: amissurus vtrūque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morio enim præter ius & æquum, súmque multo melior his qui me occidunt. Ibidem.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam assiduè afficeretur: Dic, inquit, ô amicule, dic dic, nihil omittas, si quà tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingētis animi argumentum, ne ira quidē dignum arbitrari maledicum, quum in promptu esset vltio. Plut. in Lac. apoph.

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm

à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alexander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculū. Verùm hūc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accepisset puniēdum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illū sui instituti socium haberet effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationē quam cū eo egerat, prædicaret: nec victū modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentū locauit dicatum in tēplo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæque cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur, nā Dores Lacedęmonē incolentes, oculos optilos vocant, ab ὄπτω quod Græcis sonat video. Insignis tolerantiæ exēplum, quæ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorem: quem etiam si negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamen minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plutarch. in Lacon. Stob. serm 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autē sodales, cùm saucius ille moriturus esset, polliciti sunt illi vindictam, sicque vulneris authorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si anteuertissem, sique strenuus fuissem. Indolē verè Laconicam, qui victus ac moriens, iuste tamen victori fauebat: quòd virtute, nō dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicitus si à teneris ad veram virtutem fuissent instituta, potiusquàm ad militarem duritiem? Plut. in Lacon.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mētiris: ille contrà, Nimirum, inquit, liberi sumus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil commotus est Lacedęmonius, sed atrox cōuicium elusit ioco. obiret taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmoniis, atq; ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm Deos comprecātur, hoc votis addūt, Vt possint iniuriam pati: quòd neminē iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Suprà, de Clementia.

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illum aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plutarch. in apophthegm.

Demonax.

Quum athletam reprehendisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lāpidem illi iracundus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere proflueret. Id factum indignè ferentes qui aderant, hortati sunt, vt adiret procōsulem: Nequaquam, inquit, ô viri, ad proconsulem, sed ad medicum potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quā vt regerat in alterum. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Pausanias.

Quum Atheniensium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitum, dicerentq. quòd quũ in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, soli Atheniẽses ipsum exsibilassent: Cùm hoc, inquit, fecerint in bene meritũ, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia, at idem ingenij mirè solertis argumẽtum, quod efferebatur, velut instigaturum Pausaniæ animũ ad suscipiendum bellum, id in partẽ diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Itẽ supra tit. de Malitia attribuitur. Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensium à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarũ rerum fieret mentio: legémq. ἀμνηςίας, id est obliuionis inuexit. Plut.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro cõuicia in ipsum iaculantibus, dicẽtibúsq? Figule, vnde militibus tuis persolues stipendiũ? Ille placidus ac ridens respondit, Quum hanc cæpero. At cùm vrbe vi potitus esset, venderétq. captiuos: Si me, inquit, denuò cõuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrans & intempestiuam maledicentiam, & seruitutẽ maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens esse nefas irasci patriæ: quemadmodum parentum iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. lib. 5. apopht.

Philippus.

Suprà, de Malitia.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quanquam idem & aliis ascribitur. Plutarch.

Iuba.

Suprà de Iocosè dictis.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, postquàm incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonũ, cuius vitio nunc laboratis: & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero quandoquidem & Silenum habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quem nunc immeritò derident. Eras. l. 4. apopht. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.

Sylla.

Suprà, de Patientia iniuriæ.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non diu sentias. Plut.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum po-

terat expuisset, abstersit Cato faciē, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens, profitetur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quòd ore multam purulentiā eiacularetur. Eras. l. 5. apop. Idem suprà Diogeni tributum est à Brusonio.

M. Bibulus.

Suprà, de Clementia.

Augustus Cæsar.

Suprà, de Clementia.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantū, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi sinetis? Eras. l. 6. apoph.

Idem.

Quum iocis, cōuiciis, famosis carminibus ac rumoribus frequēter impeteretur, amicis ad vltionem hortātibus respōdit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Cassius Seuerus.

Suprà de Patientia iniuriæ.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse facilem ad ignoscendum. Erasm. l. 8. apoph. ex hist. Eccl.

Otho imper.

Suprà, de Morientium monitis & doctrinis.

Fridericus imper a.

In Fridericum Cæsarem tertium, cùm nonnulli dicta probrosa iactassent, referentibus aulicis: An nescitis, inquit Fridericus, principes quasi signum ad sagittam expositos esse? Turres quidem fulgura præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiscum bene agitur, si verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta quibus nihil leuius, formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Syluius lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Nonnullos de se benè meritos sed ipsum probris clàm solitos lacerare, cùm audisset: Regum esse, inquit, non solùm benefacere, sed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentissimus, Lacones deos comprecatos, vt possent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quauis iniuria commoueretur. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à suis, quantum maledictis proscinderetur ab inimicis suis, respondit: In huiusmodi iniuriis non quid dicatur, sed à quo dicatur, in primis animaduertendum esse. Idem l. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Intellexit se multis maledictis à quodam apud exteros traductum esse, qui tamen mox accessit imploraturus eius auxilium. Nec tamen indecorè se gessit: immò parum hoc referre dixit: se enim benefactorū potius, quàm vanè dictorū memorē esse. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Lugduni, viuēte Caro. VIII. rege, depre-

deprehensus à quibusdã aulicis, multis verborum contumeliis vexatus est. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt: sed ille absentes sua sponte reuocauit, pristinæque restituit dignitati, dicens, Priuati personam exui: Rex constitutus hæc maledicta non curo neque vlcisci decreui. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquẽda fœminis, in iuuenibus nullum vnguentũ melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent seruus & ingenuus. Rogatus quid senes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id est,

Qui bonus est, ab eo bona discito.

Huius generis quædam cõgerit Xenophon in conuiuio. Erasmus lib. 3. apophth.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quisnam adeò vnguentis delibutus esset? Cui respõdit Aristippus: Ego, ait, infelix: sed me multo infelicior Persarũ rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo sit præstantior. Quo dicto sensit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem: cùm & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laërtius libro secundo.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ: vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant nisi vncti: putant enim corpus fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleũ esse causam insaniæ. Laertius l. 1. cap. 9.

Diogenes.

Nactus vnguẽtum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aerem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt: cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laer. l. 6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ maleolentiam adducat. nam Græcarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίαν & δυσωδίαν. Vnguentum enim in viro arguit vitæ molliciem: Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis: Neuole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert. lib. 6. & Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitã: cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert. l. 6.

Lycurgus.

Vnguenta eiecit è republica, tanquam olei corruptelam ac perniciē. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorum vnctionē: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plut. in Lacon. apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniam vnguento fragrabat, & nutu contemptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Suetonius in eius vita.

Vide apoph. de fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Cittieus.

FOrmam dicebat esse vocis florē: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ. Laer. l. 7.

Idem.

Dicebat, eos qui disserunt, similes esse oportere tragœdiarum actoribus: quibus vox magna, bonáque latera debent esse, cum os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius, quàm agere. Ibidem.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaq; quodam tēpore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est. Laer. lib. 4. cap. 9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum est, bene est: sed quod bene est, magnum est. Hoc & aliis ascribitur. Erasmus libro quarto apophth.

Idem.

Quodam tempore vox Demosthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremitum. Id obiicientibus, ita respondit: Histriones è voce iudicare par est, oratorem è mente Græca iucundius sonant. ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Histrio seruit populo, orator consulit: ille delectat, hic prodest. Ad bene consulendum non refert quàm sit vocalis, sed quàm opportuna suadeas. Actori voce opus est, quę vincat multitudinis fragorem: orator talis esse debet, vt populus ipsum vltrò tacitus & attentus auscultet. Eras. l. 8. apoph.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturum decem millia. Nam vocis exilitas & animi timiditas reddebant Isocratem ad dicendum inutilem. Hæc autē quoniam naturæ sunt, non artis, à præceptoribus dari non possunt Ibid.

M. Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, sæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & voces plus quàm manum, hostes in fugam vertere,

vertere, attonitósque reddere. Nolebat militem in prælio mutum esse: sed atrocibus, dictis, clamore, vultúsque truculentia terrere hostem. Plutar. in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis esse similes, qui sic ad clamorem, vt illi ad equos, confugerent. Hoc genus homines & hodie videre est, qui cùm sentiunt se causa inferiores, ad furiosa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus persuadere non possunt, improbitate metúque extorqueant. Ibidem.

Idem.

Cum M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epistolam apud senatum clara firmáque voce recitasset. Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his est qui proclamarunt, significans, illum fuisse præconem, & hoc vsu contigisse vt esset vocalis. Solent autem serui venales voce præconis commendari. Eras. l. 4. apoph.

De voracitate.

Zeno Cittieus.

CVm in quodam conuiuio vidisset hominem immoderatius ob sonia vorantem, ipse piscem ingentem continuò è patina sustulit, quasi solus deuoraturus. Alter intuens Zenonem, eius admirabatur impudentiam. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meã opsophagiam ferre non potes? Laër. lib. 7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, sunt enim venatorij, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis ipse canis esset, lepidè respondit Esuriens Melitæus: satur, Molossus, quòd cibi appetens, blandiretur: saturatus, morderet. Laër. l. 6.

Corydus.

Cùm Chærephon nudus in conuiuio distenderetur. O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor quousque plenus sis. in lecythis vitreis apparet, quousque plenæ sunt, si eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis. Eras. l. 6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam venisset, atque ei amicus quidam dixisset, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi votis vim tempestatis effugerint, in portúmque salui peruenerint? Ita fit, inquit. Illi enim nusquã picti sunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Brus. l. 7. c. 15. Risit ethnicam superstitionem: quid enim possunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos summopere reprehendebat, qui, si quid secus euenisset, fortunã incusarent: id quod vulgus hominũ solet, dicens ipsos homines potius incusandos, qui postularent à fortuna, nó quæ verè bona essent, sed quæ ipsis bona viderentur. Nam si permitterent diis, quæ ipsi iudicant optima dare, darent. nunc acceptis his quæ flagitarunt, impudẽter incusant deos. Laër. lib. 6.

Anonymus.

Lacon quum voto se obstrinxisset, quòd se de Leucate petra præcipitem daret, conscendit montem, & conspecta altitudine sese auertit. Id cũ illi probri gatia obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Ioco elusit inconstantiæ formidinísque crimen. Etenim qui facinus arduum concipit animo, prius è diis optare debet animum facinori parem Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipsius autem fortuna comitaretur. Quòd in singulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem singularis cuiusdam erat modestiæ, quòd vir ingenio, doctrina, consilióque præstans, sua præclarè gesta fortunæ adscribebat. Plut. in apoph.

De vrbanitate.

L. Crassus.

M. Brutus, cum in accusatione C. Planci duos lectores excitasset & alteri de colonia Narbonensi L. Crassi, qui reo Bruti aderat: orationem legendam dedisset: alteri, de lege Seruilia, ex his demonstrans, illum sibi pugnantia scribere: Crassus vicissim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat. Fortè euenit vt in Priuernate essemus, hic Crassus: Audis Brute, pater testificatur se tibi fũdum Priuernatem reliquisse, In secundo libro scriptum erat. In Albano eramus ego & Marcus filius. hic rursum Crassus: Norat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil esse ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum est, Cùm in Tiburti assedimus ego & Marcus filius: tum Crassus, Vbi sunt hi fundi Brute quos tibi pater publicis commentariis consignatos reliquit? Quòd nisi puberem te iam haberet, quartam librum cõposuisset, & se etiam in balneis locum cum filio scriptum reliquisset. Ita Crassus duos lectores aduersum se à Bruto excitatos tribus aduersus ipsum productis vltus est. Hoc vrbanitatis exemplum refert. M. Tullius, quod nõ astringitur paucis verbis, sed per orationem fusum est. Eras. l. 6. apoph.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

PErcontantibus cur prohibuisset vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas, quæ non lateribus, sed viris cincta est. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quã fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorũ mœnia, conspiceretque excelsa munitáque esse, & in longum porrecta spatium. Quæ sunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris non esse opus mœnibus. Plut in Lacon apoph.

Agesilaus.

Quum quidam interrogasset, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis instructos & vnanimes ostendit, & ait: Hi, hi sunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitaté munitam esse, in qua infracti, & bene armati milites essent. Plut in Lac.

Idem.

Idem.

Suprà de Concordia.

Antalcidas.

Suprà, de Patria fortiter propugnanda.

Theopompus.

Cuidam ostendenti ciuitatis suæ mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidem sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimenta. Plu. in Lacon.

Panthoidas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murũ probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum conclaue mulierum. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent consilium de ciuitate mœnibus cingenda, Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum hæsit scuto, galea galeæ, atque viro vir.

Et adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidem locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret, formidolosus. Nunc inquit, locus captu facilis est, Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tueatur. Arx enim nõ tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum ferenti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magisquàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

Assiduè in ore habuisse fertur: Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. lib. I. cap. I.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum. Notãs mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefásque plebem expilant, nummisq; exhauriunt. Laert. lib. I. cap. 9.

Antiphanes.

Dicere solebat: Vsuram, quæstúmque illicitum, breues habere delicias, longam autem calamitatem. Stob.

Agesilaus.

Quum Agidi persuasisset, vt debitorum fœneratorúmque nomina, tabulęque vnà comburerentur, apportatæ sunt in forum Clarium, ac coaceruatæ, supposito igni, dum concremarentur, abeuntibus ergo fœnerãtibus ac diuitibus cum tristitia, Agesilaus illorum calamitates irridens: Nunquam se ignem puriorem vidisse iactabat. Plut. in Lacon. apoph.

Musonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adisset Musonium, rogauit: Dic mihi Musoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdũ accipere mutuum. Ad hoc arridens

Musonius: At ne fœnerant quidem, Retuli. Turpius est ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Ex Catone Censorio quum quispiam percontaretur, quid in re domestica maximè expediret? respondit: Bene pascere, bene vestire, & bene agrum colere, & illi qui quæsierat: Quid fœnerari? Cato, Quid, hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare censuit quàm homicidam. Cicero libro secundo Offic.

Alphonsus.

Fœneratores vtpote labores mortalium depascentes, harpyias vocare solitus erat. Quemadmodum enim Vergilianę illæ Harpyiæ raptu viuebant, sic hodie fœneratores ex pauperum laboribus magnas per nefas opes reponunt sibi & suis. Panormitan. lib. 4.

Idem.

Iustitiæ & æquitatis amator ardentissimus, audiens illicito lucro hominibus insidias à fœneratoribus strui: Fœnus nil aliud sibi quàm animę funus videri dixit. Damnauit autem vniuersam fœnerãdi rationem, quæ planè est contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem libro tertio de Alphonsi reb. gest.

Bernard. Senensis.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse affirmauit, si pecunia iis crederetur, qui nec capitalem summam reddere possent. Æn. Syl. de dictis Sigismundi & Friderici imper. & lib. 3. de dictis Alphonsi.

De vtilitate.

Antisthenes.

Hostes semper obseruandos esse dicebat, ideo quòd hi primi omnium sentiant, si quid delinquas. igitur plurimùm vtilitatis ex his capere possumus, cùm errores nostros castigari cognoscimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laertius lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum, notans mores vendentium, per fas nefásque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap 9.

Xenophon.

Suprà de Hostibus & inimicis.

Lysander.

Cùm egregius simulandi artifex euasisset, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret; iustum non alia re quàm vtilitate, & honestum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præstantiorem esse, sed vtriusq; dignitatem ac pretium vtilitate æstimandum. Inuertit vir improbus philosophorum dogma, qui quod honestum est, idem volunt vtile esse: hic quicquid esset vtile, idem ducebat honestum. Plut.

Antalcidas.

Suprà, de Comitate.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quod per illum citò Carthaginem se capturos crederet Plutarchus in Romanorum apophtheg.

De

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

CRateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Istuc, inquit, ô stulte, ne perconteris in via, sed solùm interroga. Subindicās, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, qui necessarium esset deorum metu contineri. Huic simillimum est quod tribuitur Dioni, qui eam quæstionem proponenti, versu Homerico, ni fallor respondit:

οὐκ ἀπ' ἐμεῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπείριε πρέσβυ

Non abiges miserande senex turbam procul à me. Laert. lib. 2, cap. 12.

Anacharsis.

Mirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamē aliis applaudebant, alios explaudebant. Idē lib. 1 cap. 9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quidem hanc ob causam, quòd per sè mala sint, sed quia peregrina. Erasm. lib. 7. apoph. ex Diogenis Laer. lib. 6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatē.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, nō ratione. Laert. lib. 6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarem. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdum sonat multi, interdum vulgus hominū. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laert. libr. 7. cap. 2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro desciuerant triremes auxiliares mitterent, iubentíque vt ilicò pecunias depromeret: Paratæ sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitæ belluæ, arte ad meliora cōsilia auocandus est populus. Erasm. lib. 6. apoph.

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptum drachmarū septē millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est, Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquātur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. Norat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè.

Illi morbo suppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Grec. apoph.

Phocion.

Populum Atheniensem in concione quum liberius reprehenderet, eique Demades diceret: Laniabit te Phocion plebs, si paululum insanierit: Quin, inquit ille, te potius, si paululum resipuerit. Brus. lib. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Atheniensibus proditum esset oraculum in ea ciuitate vnum esse virum qui cunctorum sententiis aduersaretur, ac populus, vociferans iuberet illum inquiri, vt occiderent: Phocion in medium processit: Ego, inquiens, sum ille, quem designat oraculum. Mihi enim ea omnia displicent, quæ vulgus ait & dicit. Quo dicto ostendere voluit, inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil sani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter sermonem approbari, conuersus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò persuasum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficisceretur. Plut. in apoph.

Aristides.

Suprà de Probitate damnata.

Themistocles.

Themistoclem cum Athenienses contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat se similem esse platanis, sub quarũ vmbra accurrunt homines afflicti tempestate & easdem simul vt abiit tempestas vellunt. Sensit vir prudentissimus, vulgi mores esse, vt belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plut. in Græcor. apoph.

Hippomachus.

Quum discipulus suus aberraret arte inter fistulandum, & nihilominus plausum auditorum assequeretur, percussit eum baculo, dicens: Perperam fistula cecinisti, nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælianus lib. 4. de Var. hist.

Polycletus.

Eodem tempore duo simulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad singulorum accessum transposuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati. Mox proposuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælian. lib. 16. de Var. hist.

Dionysius.

Suprà de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Appius Claudius.

Quum in censura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari aurę studentem, magna voce: O Paule, inquit, Æmyli, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonsor & Licinius declamator ad censuram producunt? Plut.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudum conferre solebat: quæ singulæ nemini obtemperant, vniuersæ autem gregis ducẽ, sequũtur. Sic & vos, inquit,

inquit, quos nemo vestrûm priuatim in consilium adhibere vellet, ab his hîc congregati, vos agi ducíque finitis. Notans populum, quòd deterrimis committeret magistratus. Eras. lib.5.apoph.

Polycarpus.

Polycarpus cùm fidei suæ rationem Herodi proconsuli reddere paratus esset, diémque postularet, quo cum proconsule agere posset: Proconsul voluit, vt coram populo se excusaret. Cui Polycarpus: Non faciam, inquit, cùm principibus & potestatibus honos debeatur, modò Deo non sit contrarius: populo autẽ furenti, satisfacere nemo possit. Euseb.lib.4.Eccl.histor.cap.15.

De vulnere & cicatrice.

Crates.

NIcodromus citharœdus Cratetis dictis lacessitus, impegit illi pugnum in os, & suggillauit. At Crates fronti imposuit tabellam, in qua scriptum erat: Nicodromus faciebat. Itaque cum liuore suo obambulans, traduxit citharœdum: festiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus suis inscribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulsato. Laert. libr.6. cap.5.

Alexander.

Frequenter dicere solitus est: Vt maximè sanetur vulnus quod illatũ est, manet tamen cicatrix. Sensit vir clarissimus, vulnus facilè quidem sanari posse, vt dolor omnis auferatur: cicatricem tamen, hoc est iniuriæ factæ memoriam, semper versari ob oculos. Eras.8.apoph.

Timotheus.

Audiens quendam acceptum in bello vulnus prædicantem, ac corporis cicatrices ostentantem: Et me, inquit, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. Sic sunt hodie Thrasones, qui vulnera à bombardis corpori inflicta ostentant omnibus fortitudinis gloriam aucupantes: cùm vulnus eminus pugnando fortassis à puero, vel ignauissimo timidissimóque homine acceperint. Eras.lib.5.apoph.

De vxoribus.

Aristippus.

MVlierem paruam, sed pulchrã conspicatus, Paruum, inquit, malum, sed magnum pulchrũ: Vel si mauis inuertere sententiam: Paruum quidem pulchrum, magnum autem malum. Nam καλὸν & κακὸν apud Græcos facile permutari possunt. Ant. in Melis. par.2. ser.33.

Socrates.

Socrates dicere solebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores verò maritorum quibus cum viuunt moribus. Norma enim coniugis vir est. Æquitas igitur docet, vt viris tanquam capiti vxores obtemperent. Erasm. lib.3. apoph.

Antisthenes.

Cum his mulieribus habendam consuetudinem dixit, quæ beneficiũ beneficio pensent, αἳ χάριν εἰδότες, id est, quæ gratiã habituræ sint. Sentiẽs, abstinendum ab his quæ pretio vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt; nec amãt mutuum: aut à va-

letudinariis, deformibus ac malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitendos. Laert. lib. 6. cap. 1.

Theano.

Rogata, quando mulier esset munda à viro? respondit: A suo semper, ab alieno nunquam. Laert. lib. 8.

Phocionis uxor.

In complurium fœminarum cœtu interrogarat, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Antonius in Melis. parte 2. serm 33.

Vide apophth. de Mulierum natura & moribus.

De vxore eligenda.

Pittacus.

INterrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cũ respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem: sin deformem, pœnam. Haudquaquam, dixit: sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem non habebis communem. Stobæus serm. 65.

Idem.

Sciscitatus à quodam, qualem vxorem ducere deberet? respondit, Æqualem tibi ducito. Ipse enim cùm domi haberet opulentiorem, habebat etiam morosam & imperiosam. Laert. lib. 1.

Chilon.

Chilonis dicterium est, vxorem humilem modico apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accersas domum. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secũ adfert. Proinde hoc erat vnũ ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptũ irẽt. Laer. l. 1. c. 4.

Cleobulus.

Æqualem vxorem ducendam esse suadebat. Si enim ex superiori fa- milia duxeris, inquit, non affines tibi, sed dominos comparabis. Stob. ser. de Temperantia.

Idem.

Præterea dixit, filias viris elocandas esse ætate virgines, sed prudentia matronas. Stob. ser. 68.

Antisthenes.

Adolescenti consulenti, Cuiusmodi vxorem ducere expediret? Si formosam duxeris, inquit, habebis communẽ: sin deformẽ, habebis pœnam. Iucundius id effertur apud Græcos, quibus quo ad voces attinet, minimũ interest inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rem attinet, plurimũ. Suadebat itaque, media statáque (vt vocant) forma ducendam, quæ nec fastidium viro moueret ob deformitatem, nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Aulus Gel. lib. 5. cap. 11. hoc dictum Bianti tribuit. Laert. autem lib. 4. Bioni Maximus verò serm. 39. Soloni. Cæterùm Pittaco etiam attributum à Stobæo paulò iam suprà recensuimus.

Democritus.

Interrogatus, cur homo proceræ staturæ, tam paruã duxisset vxorem? Ego, inquit, in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Antonius parte 2. ser. 34 Melissæ.

Idem.

Dicebat, eum qui bonum generũ nactus sit, inuenisse filium: qui verò malum, simul & filiam perdidisse. Stob. ser. 69.

Aureolus philos.

Rogatus, paupérne an diues vxor ducẽda esset? Pauperẽ, ait, alere difficile est: diuitem verò ferre, tormentum. Brus. l. 7. cap. 22.

Lycur-

Lycurgus.

Cuidā percontanti, quā ob causam lege cauisset, vt sine dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur: sed vt iuuenū quisque ad puellæ mores respiciens, ex virtute faceret electionem. Eadem de causa fucos & ornamenta, quibus aliæ formam vel fingere vel commendare solent, ex vrbe submouit. Plutarch.

Pericles.

Duobus filiam eius ambientibus, quorū alter diues ac imperitus erat, alter verò pauper & studiosus, elocauit eam pauperi: inquiens, illum qui diues fieri possit, meliorem esse quàm qui iam sit. Stobæus sermone 68.

Themistocles.

Vnicæ filiæ pater consulebat, vtrum eam pauperi, sed ornato: an locupleti, sed parum probato collocaret? Malo, inquit Themistocles, virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Valer. Maximus libro 7. cap. 2. Stobæus serm. 83. Cicero autem libro 2. Officiorum, de sua filia id dixisse refert, quemadmodum & Plutarch. in eius vita. & apoph. item Stob. ser. 83.

Olympias.

Quum accepisset, adolescentem quendam aulicum duxisse vxorem eleganti quidem forma, sed famæ parum secundæ: illæ, inquit, non sapit, qui vxorem oculis non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, sed digitis ducunt, solam spectantes dotem. Eras. 6. apoph.

Aurelia.

Aurelia Iouiani Pontani filia natu maior, amisso Paulo marito, cùm à patre ad secundas nuptias hortaretur: Quin tu, inquit, pater nuptias secundas non inis? (erat enim is etiam viduus). Quia, respondit, nullam matri tuæ similem me reperturum confido. Eadem cura (respondit illa) me quoque versat pater, quod mihi placiturum Paulo æquè similem sperem neminem. Adrianus Barlandus.

De vxore ducenda.

Menedemus.

Cvidam sciscitanti, num sapienti ducenda esset vxor: Num ego inquit, videor tibi sapiens? Quum annuissent. Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacuū erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat sapientem. Laert. lib. 2.

Antisthenes.

Suprà, de coniugio & matrimonio.

Theano.

Suprà, de Oeconomia.

Epaminondas.

Cùm in cœlibatu viueret, à Pelopida reprehensus est hunc in modū: Non curas tu quidem Remp. qui nullos post te filios relinquis quorum manu patriæ salus ritè defendi possit. Brus. lib. 7. cap. 23.

Metellus.

Dicere solebat: Si sine vxoribus possemus esse omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradit, vt nec cum iis satis cómodè, nec sine illis vllo modo viui possit: saluti perpetuæ potius, quā breui voluptati consulendum est. Brus. lib 7. ca. 22. ex Gell. lib. 1. cap. 6.

M. Cato.

Maiori laude dignum eum

censebat, qui bonum se gereret maritum, quàm qui in ordine senatorio magnus esset. Brus. l.7. c.22.

De vxore non ducenda.

Thales.

Roganti matri vt vxorem duceret, nondum esse tempus, dixit: dein maior natu, Non amplius esse tempus. Stob. serm. 66. Alex. ab Alex. l.4. cap.8.

Socrates.

Rogatus ab adolescente quodam, vtrũ melius censeret vxorẽ ducere, annõ ducere? Vtruncunq; (inquit) feceris, pœnitebit, indicãs, & cœlibatũ & coniugium habere suas molestias, ad quas perferendas esset præparandus animus. Cœlibatũ comitatur solitudo, orbitas, generis interitus, hæres alienus: matrimonium, perpetua solicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affinium graue supercilium, garrula socrus lingua, subsessor alieni matrimonij, incertus liberorũ euentus, aliáque innumera incommoda. Proinde non hic est electio, qualis est inter bonum & malum: sed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. Laert. l.2. Valer. Max. l.7. cap.2.

Idem.

Dicere solebat, tria se mala assecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem, quorum duo iam effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse. Anton. par.2. Melis. ser.34.

Idem.

Quibusdam eum consulentibus de ratione matrimonij contrahendi, dixit, Quemadmodum pisces ô adolescentuli, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte. Anton. in Meliss. par 2. ser.34.

Plato.

Interrogãti cuidam, an vxore ducta philosophari deberet? Cùm nescias, respondit, te solum seruare, an vxorem quoque super humeris te seruatum speras. Stob. ser.66.

Diogenes.

Suprà de consilio in melius mutato.

Idem.

Interroganti, quando ducenda esset vxor? Iuueni inquit, nondum, seni nunquam. Græcè iucundius, μηδέπω τε & μηδεπώποτε, subindicans, prorsus abstinendum à matrimonio. At percontator ille discere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adsciscere cõiugẽ, quemadmodum Aristoteles præcripsit puellæ decimumoctauum, viro trigesimum quintum: & Romani Aprilem & Iunium existimabant auspicatum nuptiis, Maium inauspicatum. Laertius libro 6. & Bruson. libro 7. cap.22.

Aristippus.

A quopiam interrogatus, An sibi ducere vxorẽ expediret? Negauit. Si enim duxeris, inquiebat, formosam habebis communem: si deformem, pœnam. Antonius in Melissa, parte 2. ser.34.

Protagoras.

Rogatus, ob quam causam dedisset filiam inimico nuptam? Quia, inquit, nihil ei dare poteram deterius. Antonius sermone 34. parte 2. Melissæ.

Philoxenus.

Cùm quidam eum percontaretur, cur Sophocles bonas introduceret fœ-

fœminas, ipse autem malas? Quia, inquit, quales oporteat esse fœminas, Sophocles dicit: ego vero quales sint. Anton. ser. 34. par. 2. Melis.

Solon.

Quum ad Thaletem Miletum venisset, admiratus dicitur, quòd nuptias filiorúmq; procreationem contempsisset, Thaletem verò tacuisse. Interiectis autem diebus aliquot peregrinum subornasse, qui decimo post discessum die Athenis venisse fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis esset? edoctus ille à Thalete. Nihil aliud, inquit, præter quam quòd adolescentis cuiusdam efferebatur funus, ciuitate omni subsequente, quòd eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quem tum abesse dixissent. O illum miserum, Solon ait. Sciscitāti verò de nomine, respondit, excidisse memoria: sed ob iustitiam illius, in omnium ore versatum. His Solon in metum coniectus est. Postremò nomen peregrino subiecit, ab eóque contendit, Num illi Soloni nomen esset? Annuente homine. Solon caput cædere cœpit, filium suum obiisse, ratus. Tum Thales ridēs ait: Hæc me Solon à nuptiis & procreandis liberis dehortantur quæ te hominem fortissimum infringunt, & tum rem fictam esse ostendit. Plutarch. in Solone.

Phoreneus.

Phoroneus legumlator moriens, fratri dixisse fertur: ad summam felicitatem nihil mihi defuisset, si vxor defuisset. Brusonius libro 7. capit. 22.

Epaminondas.

Sciscitatus, quídnam vtilitatis caperet vir innuptus? Respondit, pro patria mori non dubitare. Stobæus serm. 66.

Cicero.

Rogatus ab Hirtio, vt post Terentiæ repudium sororem eius duceret negauit, dicens, Non posse se vxori & philosophiæ simul dare operam. Bruson. l. 7. c. 22. Hieronymus contra Iouianum.

Alphonsus.

Suprà, de Coniugij molestiis, & infrà de Zelotypia.

Marianus Sozinus.

Cùm minus solito literis operam daret, ob id reprehensus à quodam respondit: Ideo minus libros iam euoluo, quia vxorem duxi, rursus interpellatus, Cur Socrates vxoratus, non itidem philosophiæ studia neglexisset? Xantippe (ait) morosa fuit, & deformis: mea autem vxor proba est, & forma decenti. Æneas Sylu. de dictis Sigismundi & Friderici tertij imper. & l. 3. de reb. gest. Alphonsi.

De vxore morosa, imperiosa, ac molesta.

Socrates.

CVm Euthydemum ad cœnam vocasset, in medio cōuiuij Xantippe irata surrexit, & post multa in Socratē iacto conuicia mensam subuertit. Verùm cum Euthydemus ob id valde turbaretur: Cur, inquit Socrates, ita te habes? Nónne nuper cùm tecum cœnarem, gallina subuolans mensam, pocula & alia euertit? Irrisit ita morosæ vxoris indignum facinus, vt interim hospitem sibi placaret iratum, & tolerantiæ exemplum de se præberet. Laert. l. 2. cap. 5.

Idem.

Præterea percontanti, cur Xantippem moribus adeò incompositis fœminam haberet domi, dicebat, sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, ac perpeti possint, cæteris vtuntur commodius. Ita qui morosæ coniugis mores ferre didicerit, multò facilius cum quibuslibet habebit consuetudinem. Laert. l. 2 cap. 5.

Idem.

Cùm Alcibiades magnam & pulcherrimè confectam placentam, magni amoris testimonium Socrati misisset: Xantippe suô more irata, eam de canistro deiectam, impuris conculcauit pedibus. His Socrates cùm arrisisset, inquit, Num quid tu simul carebis ea? Quòd si quis putat hæc puerilia esse, & nullius pretij: is sanè non nouit, ex his etiam de fortibus & bonis viris probationem fieri, si morosis vxoribus ea ratione conniueant. Ælianus l. 11. de Var. histor.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen morosam adeò diligeret: Ego, inquit, iampridem his assueui, vt nô magis offendar, quàm si rotæ, quę aquam educit è puteo, stridorem audiam. Laer.

Idem.

Eidem simile quiddam dicenti: At tu, inquit Socrates, nonne domi tuæ gallinas toleras glocientes? Tolero, inquit Alcibiades, sed oua mihi pariunt, & pullos. Et mihi, ait Socrates, mea Xantippe parit liberos. Laer.

Idem.

Xantippe, cùm Socrati marito in publico pallium detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantã iniuriam manu vlcisceretur: Nolo, inquit, vt hoc certamine vobis acclamantib. derisui sim, & causa spectaculi. Maluit, vir sapiens tolerantiæ exemplũ de se præbere: quàm ridiculum exibere spectaculum, viri cum vxore certantis. Ibid.

Idem.

Cùm vxorem Xantippen diu ridentem tulisset, ac tandem fessus sedisset ante fores, illa magis irritata, de fenestra perfudi eum lotio. Ridentibus autem illis qui præteribãt, & Socrates demum in risum erupit dicens: Facilè futurum putabam, vt post tantum tonitru pluuiam sentirem. Erasmus l. 3. apoht. ex Laert. lib. 2.

Idem.

Demiranti cuidam, in quem vsum duas aleret vxores tam rixosas: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiã, qua mihi in publico. vtendum est. Harum enim moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum cõsuetudinem. Gel. l. 1. c. 17.

Diogenes.

Quum aliquando vidisset mulieres ex oliua pendere: laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores similem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογυνής, id est, mulierum osor, eóque cupiebat omnes videre pensiles. Laer. l 6.

Anonymus.

Philosophus quidam, cùm vxorem haberet improbã & garrulam, & ebriosam, percontantibus cur talem ferret? Vt domi, inquit, habeam philosophiæ gymnasiũ, & palęstram. Ero enim erga cæteros lenior, hac quotidie institutus. Sunt etiam: qui ipsum

ipsum ob hanc causam illam duxisse dicant. Anton. in Melissa, part. 2. sermone 84.

M. Cato.

Obiurgans aliquando summam vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo colligens, mulieres esse rerum omnium dominas. Plut. in Rom. apophth. Ant. in Meliss. parte 2. serm. 34. Alexand. ab Alexand. l. 6. cap. 8. Cæl. Rhod. l. 14. cap. 14.

Idem.

Admodum senex, Salonini filiam malè morigeram amans, quum vxorem duxisset, rogatus in campo Martio à L. Portio Nasica, num ex sui animi sententia vxorem haberet? Non herculè, inquit Cato, ex mei animi sententia. Scomma autem Nasicæ in amorem Catonis fuit. Catonis autem responsum de moribus puellæ datum erat. Bruson. libro 7. capite 22.

Alphonsus.

Eum maximè insanire dicebat, qui vxorem à se digressam fugitiuámque perquireret. Significans, magnæ felicitatis esse, ab improba & morosa vxore liberari. Panor. l. 4. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm aliquando Ludouicum Podium Putium, in veste lugubri, fronte subtristem intueretur, & quid sibi vellet luctus ille sciscitaretur: ac Putius ob vxorem mortuam mœstum se esse respondisset: ait Alphonsus, lætum potius atq. hilarem esse eum conuenire, ob illius mortem. Nam si cognita mortua esset, tũ & fratrem à mortuis suscitatum esse. Erat autem vxor illa intractabilis, difficilis, & viro. dum vixit, admodum molesta & infesta, ac mariti propè mors quædam. Panorm. l. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Greg. Haimbergensis.

Is, scientia iuris & facundia inter omnes Germanos facilè princeps, cùm domum ex curia Cæsaris, in qua diu fuerat versatus, reuertisset atque non longè ab oppido Nurembergensi amicum offendisset, qui vxorem suam viuere & bene valere diceret: Si viuit vxor, inquit, ego sanè obij. Innuit autem, morosam vxorem mariti mortem esse. Æneas Syl. lib. 3. commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Trisponius iurisconsultus, & Alphonsi Aragonum regis cõsiliarius, cùm trecentos aureos Alphonseos, quod supererat dotis, furto surrepto perdidisset, ac propterea animo angeretur, & esset sibi vxor, & illa quidem admodum morosa, regem Alphonsum dixisse ferunt: Longè illi melius fore, si vxorem, quàm pecuniam, fures abstulissent. Panorm. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam abundè comis, cùm hospes vociferantem diutius vxorem eius, rixantémque cum ancillis, parum æquè ferret, conuersus ipse ad hospitem: Et quæ, inquit, amice impatientia est tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dies, noctésque æquissimè ipse perfero, tu verò ne dieculæ quidem sextantem ferre eam potes? Quo dicto & hospitem leniit; & vxorem ab ira ad risum conuertit. Adrianus Barland.

DE ZELOTYPIA.

C. Sulpitius.

VXOREM suã repudiauit, quòd aperto capite ædes egressa esset: Lex, inquiẽs, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formam tuã approbes: his ornamenta comparato, his casto speciosa, non aliorum oculis placens. Eras. l. 6. apoph.

Alphonsus.

Dicebat, ita demum matrimoniũ tranquillè exigi posse, si vxor cæca, maritus autem surdus fiat. Innuit autem, fœmineum genus esse zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias: & rursus marito molestam esse vxoris garrulitatem, qua molestia cariturus est, si fiat surdus. Erasm. lib. 8. apoph.

FINIS.

CATA-

CATALOGVS AVTORVM, EX QVORVM LVCVBRATIONIBVS APOPHTHEGMATA A CONRADO LYCOSTHENE deprompta sunt.

***

GRÆCI.

Abdias.
Ælianus Sophista.
Antonius monachus.
Appianus Alexandrinus.
Ariston.
Aristonymus.
Aristoteles.
Arrianus Nicome.
Athenæus.
Callistratus.
Cedrenus.
Clemens Alexandrinus.
Demosthenes.
Diodorus Siculus.
Diogenes Babylonius.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Cassius.
Dion Nicæus.
Dion Prusæus.
Dionysius Halicarn.
Epictetus.
Epiphanius.
Euagrius.
Eusebius.
Flauius Iosephus.
Gr.Nazianzenus.
Herodianus.
Herodotus.
Isocrates.
Lucianus Samosatensis.
Maximus monachus.
Maximus Tyrius.
Nicephorus Callistus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Acominates.
Pausanias.
Phauorinus.
Philo Iudæus.
Philostratus.
Plato.
Plutarch. Chæronæus.
Polybius.
Polyænus.
Procopius.
Socrates Constantinop.
Sozomenus.
Stobæus.

LATINI.

RECENTIORES.

Polono

Polonorum.
Saxonum.
Scotorum.
Venetorum.
Vltraiectinorum.
Vngarorum.
Antonius Bonfinius.
Antonius Constantinus.
Antonius Panormitanus.
Baleus de scriptoribus Anglicis.
Baptista Egnatius.
Bartholomæus Facius.
Bocatius.
Beroaldus.
Blondus.
Brusonius Contursinus.
Cælius Rhodiginus.
Chytræus.
Coccius Sabellicus.
Conradus à Lychtenavv, seu Abbates Vrspergensis.
Erasmus Roterodamus.
Egidius Corrazettus.
Franciscus Patricius Senensis.
Franciscus Petrarcha.
Franciscus Tarapha.
Fulgosus Genuensis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Lilius Britannus.
Guido Bituricensis.
Gulielmus Tyrius.
Hadrianus Barlandus.
Hermolaus Barbarus.
Iacobus Spiegelius.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Cuspinianus.
Ioannes Francisc. Picus.
Ioannes Magnus.
Ioannes Stella.
Ioannes Stumpsius.
Ioannes Trithemius.
Iordanes.
Iouianus Pontanus.
Lambertus Schafnaburgensis.
Laonicus Chalcon Dyles.
Lilius Gyraldus.
Marulus Spalatensis.
Olaus Magnus.
Otho Frisingensis.
Paulus Æmilius.
Paulus Iouius.
Petrus de Natalibus.
Philippus Cominæus.
Pius Pontifex.
Platina.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Lætus.
Raphael Volaterranus.
Rauisius Textor.
Ritius Neapolitanus.
Rodolphus Agricola.
Saxo Grammaticus.
Sebastianus Munsterus.
Sigismundus ab Heberstein.
Vincentius Bellouacensis.
Vnfridus Anglus.

FINIS.